ANUL XXXIX. — No. 1. 1 leu exemplarul Duminică 14 Ianuarie 1923

2020 - DEC. 2014

Universul Literar

DE ANUL NOU

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. In străinătate pe un an 120 lei.

CENTRALA ... SIBIIU
28/6

24326.

LA MULȚI ANI!

„UNIVERSUL LITERAR" *urează iubiților săi cititori, cu ocazia noului an, împlinirea tuturor dorințelor, sănătate și viață lungă.*

Obiceiuri și credințe la români

CUMETRIILE[1]

La zorile vieții ca și la apusul ei, sunt la țărani o seamă de obiceiuri și credințe vrednice de luat aminte.

In ceasul nașterii niște ființe nevăzute, numite ursitoare, sunt de față și menesc copilului soarta vieții lui. De aceia în cursul vieții, când sosește cineva la o mare primejdie de boală, îi fac bătrânele satului *pe ursită* cu o frigare nouă; tot asemenea mai fac și fetelor de măritat ca să le sosească ceasul mai curând. Când intră tatăl în casă, baba moașă, pe a cărei zbârcită față se vede o rază de senin, îi sare înainte sprintenă ca o copilă și-i spune voioasa veste că are un băețel sau o fetiță. Dacă noul născut e băiat, atunci baba se repede și-i zmulge căciula din cap, vestindu-i prin aceasta, înainte de a-i spune vre-o vorbă, că are un fecior căruia-i trebue astfel de lucruri. Tot asemenea face și cu alți bărbați ce se ivesc în casă. După ce s'a vestit prin sat de naștere, încep a veni una câte una megieșele și prietenele lehuzei, aducându-i după putere daruri numite *rodine* (scutice, ouă, găini sau faguri de miere) numai să nu vie himeni cu mâna goală. *A se duce în rodine* este în limbă anume vorbă, prin care se arată asemenea faptă. Adunându-se mai multe în casă, după ce au urat fiecare la vremea sosirii sale, sănătate lehuzei și veac lung cu noroc copilului, apoi se pun *la cinste* și tot îndesind paharele de rachiu îndrăgit cu micre, își deschid în vorbă inima toata. Sau mai întâi prilej de vorbă de la niște stative ce zac în casă, sau dela niște gheme ce stau pe coardă, ori dela o furcă ce stă zăhăită pe horn de când gazda este bolnavă și apoi grăiește fiecare de pânzele și gospodăria sa, în vreme ce paharele se tot umple și se deșartă și sănătățile merg după obicei. Cârma toată a acestei mici ceremonii o are viitoarea nănașă, cumătra lehuzei care de obicei este nuna cea mare. Câte prietenii nu se leagă și se întăresc cu asemenea prilejuri! Dar vremea întârzie și bărbații au să vină dela moară, dela pădure, din târg sau dela câmp; una mai grijulie le vestește aceasta și atunci se deschide vorba despre aprига purtare și chiar năzălnicia bărbaților. Fiecare zice câte ceva despre al său; pe când unele își spun necazurile și viața chinuită, altele se plâng că de când s'au măritat, bărbatul nici măcar că le-a pomenit că-i sunt negri ochii, iar altele mai ascunse la inimă, cu toată puterea rachiului, răspund oftând: „bărbații ca bărbații, și mai bine și mai rău, așa-i la gospodărie!". Negurile serii încep a se vărsa și femeile se ridică și luându-și rămas bun dela lehuză, dau somn copilului și ies mai întrebând odată: *pe când botezul?*

La ceremonia religioasă a botezului nu este obicei a se pofti, ci vin dela sine numai care se întâmplă; în deobște se adună mulți copii cari capătă câte un bănuț dela nănaș. Câteva zile după botez, un prieten al casei umblă cu o garafă de rachiu, intră în fiecare casă, zice câteva vorbe de cinste pentru gazdă, apoi umplând paharul, îl închină fiecăruia dintre gospodari și-i poftește pe seară la cumetrie. Obicinuit vorbele ce se zic la asemenea împrejurări, sunt de felul următor: „jupânul nănaș și jupâneasa nănașă, împreună cu ai lor cumetri, se închină la cinstita față d-voastră ca la un mândru codru verde și vă poftește să osteniți diseară până la gazda dumilorsale că li s'a născut prunc tânăr și frumos și de mare veselie s'a umplut casa lor. Tare se vor supăra cinstiții nănași și întreaga cinstită adunare dacă veți da greș la aceasta." Gazda răspunde prin câteva vorbe arătând că nu va lipsi dela adunare și înapoind paharul ca să-l îndulcească, trimisul îl ia iarăș și zicând „mulțămim" îl dă de dușcă, iar poftitorul adaogă „să vă fie de bine!".

Odată cu amurgul serii încep a se aduna unul câte unul cei poftiți la cumetrie, bărbați cu femeile lor, căci numai gospodarii se poftesc la asemenea petreceri. Sosind la casa de cumetrie, bărbații se strâng grămadă de o parte și femeile de altă parte, fiecare ceată vorbind de ale sale. In vremile de demult bărbații vorbeau de cumpenele războaielor, de vitejiile Domnilor și ale boierilor; fiecare își spunea povestea întâmplărilor sale în bătăliile cu turcii, cu tătarii, cu ungurii sau cu lifta. Astăzi grăiesc despre nevoile lor, despre jidovul cârciumar, despre ciocoi, iar cei din părțile muntoase mai mult despre întâmplările cu dihania de urs.

— Umblam, zice unul, după o găină sălbatecă ce de multă vreme o auzisem codcodocind prin smidă*), când la capătul plaiului, colo, știi, drept bradul cel părlit, numai iacă o dihanie cât namila stătea în cărare, par'că-mi ațintea calea; trag, că Doamne, îndemână îmi mai venea, și o chitsc drept în frunte de nici n'a mai mișcat.

Era un urs bizz țintat în frunte, pare-mi-se că tocmai acela care mai astă primăvară mi-a luat un cârlan de m'a durut în suflet, știi cârlanul cel terțiu.

— Dar dumitale ți-a mers bine, răspunde altul, că în loc de-o zeamă de găină, te-ai ales c'o piele de urs, dar mie mi s'a sfetit mai rău: Era despre seară și mă dusesem să mi aduc boii; scobor pe sghiab*) când la capătul tarniței**) iaca dihania de urs după ce-mi supsese boul îl movilise și acum ședea nepăsător deasupra pe partamuri***). Așa m'am aprins de mânie văzându-mi boul pierdut, în cât mi-am zis în mine: de acum tot una mi-e, ori eu, ori el! Pun mâna pe o teșitură și strigând înfricoșat ca să-i iau apa dela moară, am și repezit-o într'însul. N'a stat dihania de pricină, ci a rupt-o de fugă.

— Ești și om fioros, adaogă râzând un altul.

— Ba nu bre, răspunde iarăș altul, da era urs de cei furnicoși, care fuge de și scoate ochii când vede om.

La aceste vorbe, dau cu toții un hohot de râs și altora li se taie pofta să mai povestească vitejii cu urșii.

In vremea aceasta între femei, ca de la gâgâitul gâștilor, nu se mai înțelege nimic; vorbesc toate deodată, chihotesc și râd cu hohot.

Așa merge rânduiala până când gazda sau nănașa poftește la masă, în capul căreia se așează nănașul și nănașa în lipsa popii și apoi tot perechi bărbat și femeie, după cum sunt de fruntași, până se încheie masa. Mănâncă, beau și se veselesc mai multe ceasuri, glumind și râzând asupra jidanului din sat sau despre vreun prostatic ce s'a pribegit la masă. Pe la sfârșitul mesei se dreg paharele cele dulci; întâi drege nănașul și pune ceva mai mult în pahar, mai făgăduind copilului acolo în fața tutulor o vițică, apoi încep ceilalți a pune bani în pahare, după puterile lor. Singur popa este scutit de această dare, căci el se socotește menit numai spre luare: el ia și de pe viu și de pe mort, zice o vorbă veche. Cu acești bani își scoate gazda cheltuelile mesei și una ori mai prisosește ceva. După ce se sfârșesc paharele dulci, oaspeți încep a se ridica dela masă. Mai întâi se scoală popa care la o vreme ca aceasta ori blagosloveste cu amândouă mâinile ca vlădicii, ori își uită giugeaua între cataveicile femeilor, încât cineva trebue să-l cheme înapoi, la care întâmplare bărbații se uită unii la alții, iar femeile își dau ghionturi.

In toată vremea cât ține masa, doi lăutari negri ca dosul ciaunului, cântă, unul din scripcă și altul din cobză, felurite cântece de țară, cum și altele vechi împământenite, precum sârbească, corăbiască și rusească. Din când în când câte un oaspe chefăluit întinde un pahar de vin scripcarului sau cobzarului zicându-i: „bea balaure, că ți-l torn din cap!" „Țiganul se scoală, închină și el, dar cine bagă în seamă închinăciunea țigănească?

După ridicarea mesei stă tot temeiul cântecelor și al jocurilor. Flăcăii amețiți saltă legănat, cântă din gură, glumesc, prujesc și chiuie, bătând cu picioarele de răsună pământul. Acuma își deschide dragostele tot mersul lor; prin inimile femeilor trec când săgețile iubirii, când ale temutului. Unele cântă în pilda altora:

Nu știu țese, nu știu coase,
Dar nu'mi pasă că's frumoasă;

cântec amestecat cu laudă și batjocoră pe care nici o femeie de țară nu'l primește cu mulțămire, cel puțin în ochii lumii.

Este în sufletul românului un fond însemnat de întristare, care se revarsă prin vorbele ce zice la cântare. Acest suflet a presărat note triste chiar și în cântecele menite pentru veselie. Iar *doina* este culmea tuturor; ea închide tot'nsa inima întreagă, are ceva a sufletului singuratic și jalnic pe care nu'l poate zugrăvi nici un cuvânt din limbă grăită, afară poate de *dorul* care se apropie întru câtva prin mulțimea întrebuințărilor lui. Până la acest cântec, toți sunt veseli, sorbind un din bucuria altuia, dar de îndată ce se aud sunetele străbătătoare ale doinei, se lasă de mână și de după gât și fiecare se ascunde în adâncurile jalnice ale sufletului său. Țiganii lăutari au ghicit aceste însușiri ale românului, de aceea pentru a scăpa de batjocore și săgețile dupăcite ce pornesc din vesela-i burdalnică, ei încep un cântec de inimă albastră care pune pe gânduri până și pe cei mai zurbagii, iar unii, cei mai cu foc, cer să strige lăutarilor că au nemerit-o „că par'că le ia cu căușul dela inimă".

Sfârșindu-se astfel de cântece și îndeșind cocoșul cântărilor sale, oaspeții încep a se împrăștia, în vreme ce unii mai slabi dorm duși unde i-au ajuns vremea.

A. Lambriol

1) Publicate pentru prima oară de A. Lambrior în 1875.

*) Pădure de brazi arși, în care au crescut tufe noui.

*) Cărare prin vale dintre doi munți.

**) Drum bătut de oi sau de vite printr'un loc greu de umblat.

***) Bucăți de vită ruptă de urs, ps cari aceasta le face grămadă și apoi se suie de-asupra, cela ce se zice *a movili.*

RONDELĂ ANULUI NOU

An nou acuma ne-ai sosit
Cum ai venit, așa te-i duce,
Ca toate te au murit
Și par c'ai fost numai năluca.

Tu ești clipă 'n infinit
Ce 'nspăimeant o să apuce,
An nou acuma ne-ai sosit
Cum ai venit, așa te-i duce.

Ne pari ai fi mai fericit
Căci vis calea ți-o străluce:
Dar cui aduci tot ce-a dorit
Și cui aduci numai o cruce,
An nou acuma ne-ai sosit?!

D. Baciu-Bacdemvi

Vremea veche--Anul nou

Se ciocnesc mereu pahare,
S'aud muzici și fanfare.
Pentru ce? Fiindcă se pare
Că, din trâmba vremii care
Stă mereu fără schimbare
Și acum ca și'altă dată
Precum minții se arată,
Stă mereu tot neclintită
De când lumea fu urzită,
Numai noi, al vremii joc,
Trecem, când ea stă pe loc.
Fiindcă, din acea trâmbă
Care gându nost u-l strâmbă,
Un an nou s'ar și născut,
Tot la fel ca cel trecut,
Un an nou cum toți au fost
Cu același veșnic rost:
Un șireag ce lanț se ține
De mult rău și puțin bine;
Întâmplări ca rol având
Să se schimbe rând pe rând,
Nașteri vesele, morți triste,
Visuri multe optimiste
Împletind realități
Crude ș'azi ca ș'alte dăți,
Svăpăiate bucurii
Și cumplite agonii.

Se ciocnesc mereu pahare,
S'aud muzici și fanfare,
Pentru că omul dorește,
Cu-al lui suflet s'a lui minte,
Ca, de astăzi înnainte,
Precum lui îi trebuește
Potop binele să-i vie
Cu nespusă veselie.
Și cu-acest dor cald, ferbinte,
Cum să-l spui nu am cuvinte,
Cu acest dor m'asociez
Și paharul meu cutez
Să-l ridic de aer plin,
Dacă nu va fi cu vin,
Să-l ridic umplut cu apă,
Ce pe cei setoși, iadapă,
Căci, în vremi de juvuială,
Cere multă cheltuială
Vinul, și, de, să vă spui
Nu-i dă mâna ori și cui
Să-l poseadă abundent,
Cum îl vrea și cum îl cere
Însetatul de plăcere
În acest solemn moment.
Da, paharul îl ridic—
Fără vin va fi ușor
Dar nu 'n placul tutulor—
Îl ridic dar și le zic
Cititorilor: Cu bine
Fie anul care vine;
Să v'acorde D-zeu
Ce visați și ce doriți
Și cu greu și rar găsiți,
Să vă dea mereu-mereu,
Ce voiți, ce vreau și eu!

N. Tinc

Cronica veselă

— Pe tine te-a decorat, Năiță?
— Sunt supărat foc, nene Iorgule. Mi-au dat doar Steaua Romîniei în gradul de comandor, mie care le-am făcut cinci ani de zile alegerile la Colbu cu barză!..

SIMONA

Poveste de Crăciun

de PAUL BOURGET, de la Academia Franceză

— Urmare și sfârșit —

Unu după miezul nopții.

Fereastra biroului contelui d'Eyssève luminează singură bezna din fața casei. Contele șade la gura sobei și se gândește și el fără să poată dormi. Azi un an, nevasta lui și el stau în aceiaș odae, grăbindu-se să pregătească darurile pentru copii. Trist lucru, copleșitor de trist, când amintirea unei morte pe care ai iubit-o atât de mult este și amintirea unei trădări!... Vântul care plânge în jurul casei și care leagănă somnul Simonei în sfârșit ușurată, umple sufletul acestui om de-o melancolie soră cu nebunia...

Își revede soția ca și cum ar fi încă acolea, cu dulcea ei paliditate, cu ochii ei negri și cu zâmbetul mereu îndoelnic pe gura ei mândră. Ș'apoi... în spatele acestui chip, acestor ochi, acestui zâmbet, ea ascundea o îngrozitoare taină de adulter! Avea privirea așa de curată, că numai întâlnind-o, se simțea mai bun. Și cu toate acestea îl înșela; îl înșela de mult, pe el care, socotea că ar fi o rușine numai s'o bănuiască. Ce mai rămâne cinstit în această păcătoasă lume, dacă și până Alice a lui era o falșă ca toate celelalte?...

Și ce frumoasă era când a cunoscut-o și în ce emoție sfântă îi înota sufletul când a dus-o la altar! Lumea se îngrămădea în biserică, dar el nu vedea decât pe creatura aceasta mai albă decât vălurile-i albe, care împrăștia o suavitate așa de pătrunzătoare că nici nu-i venea să creadă în fericirea lui! Minciună, totul era minciună!...

Contele revede intimitatea odăii conjugale și pe pernă capul acesta de o nevinovăție de fecioară, printre șuvițele bogate ale părului ei. Ca un altul să fi netezit și el părul acesta ondulos, ca un altul să fi mângâiat obrazul acesta ideal, ca un altul să fi atins gura lui de această gură, e o viziune groaznică, mai puțin groaznică totuși, ca această impresie hidoasă a abominabilei înșelăciuni. Din ce noroi va fi fiind plămădită inima femeii, pentru ca o creatură să poată aduce bărbatului ei o frunte de madonă, atunci când are încă în toată carnea ei fiorul sărutărilor unei întâlniri clandestine?

Zilele au trecut peste clipa când contele a știut fatalul adevăr. Ieșise dimineața călare cu soția lui. Asistase, nebun de disperare, la tragicul accident. El, cu mâinile lui, încercase să dea ajutor muribundei. Și chiar în seara înmormântării, în aceiaș odae, a cunoscut indiscutabila, teribila dovadă a greșelii. Deschisese sertarul mobilei în care ținea obiectele-i dragi și dase peste un pachet de scrisori cari îi desveliseră tot... Avea un amant!... Și de cine se lăsase să fie sedusă? De omul pentru care ea ar fi trebuit să fie sfințită între toate, de acel marchiz d'Aydie care fusese părtașul lui de copilărie. Și aflase totul dintr'odată, și primele lor frământări, și cum se înapoiase apoi, și imprejurările criminalei slăbiciuni ale sărmanei Alice, și remușcările ei, și ceia ce era și mai înăbușitor, hidoasa taină a nașterei Simonei. Da, copila aceasta pe care contele o răsfăța mai mult ca pe ceilalți, fetița aceasta cu loc deosebit în sufletul lui, nu era a lui!

Stupidă, stupidă orbire... Oare n'ar fi trebuit să recunoască el de mult că această debilă și delicată creatură nu era din rasa lui? Tocmai delicatețea asta o iubea el în copilul acesta, icoană a mamei lui. In prima clipă și-a zis: „O să ucid pe trădătoru ăsta" dar mai apoi s'a gândit la copiii lui, să nu creadă într'o zi despre mama lor ceia ce credea el! Ș s'a mulțumit să interzică pragul și să refuze mâna prietenului felon și să trăiască muncit de ideia pe care fetița, fetița celuilalt, o trezea necontenit. De câte ori nu și-a zis: „Mititica de ea, e cu toate acestea nevinovată...". Și în totdeauna s'a

găsit incapabil să-i ierte trădarea mă-sei, trădarea aceasta care în astă lugubră și singuratecă veghere de Crăciun, face să sângereze omul acesta ultragiat, ca și cum ar fi aflat de ieri numai crudul, neuitatul adevăr.

Ceasul a bătut două.

Contele își șterge lacrimile. Se ridică. Fruntea îi e și mai încrețită ca de obiceiu. Tăioasele fulgere ale geloziei scapără în ochii lui. Pe masă stau pachetele cu jucării pe cari se pregătește să le ducă în odaia de studiu a copiilor și să le pună lângă ghetele lor. Dar are groază să atingă jucăriile destinate fetiței. I se pare că urăște copila asta cu o ură adâncă. De altmintrelea n'a avut curajul să îndeplinească față de ea toată datoria lui? Ce-i poate cere mai mult conștiința?...

Cu gândurile acestea urcă scara și pătrunde în odaia de studiu, ținând într'o mână sfeșnicul și în cealaltă pachetele. Zărește jos la sobă pata albă pe care o lasă plicul. Îl ia, vede adresa, rupe plicul și citește:

Mămică dragă,

Îți scriu ca să vezi ce-am învățat și ca să-ți spun că sunt foarte cuminte de când ai plecat. Dar nu mă mai duc în salon. Tata zice că fetițele trebue să stea cu domnișoara. Domnișoara e drăguță, dar Rencé, știi tu, păpușica ce mi-ai dat-o, mă plictisește ca și celelalte jucării. Nmic nu mi mai place de când lipsești tu.

Armand și-a tăiat cârlionții și eu am o rochie neagră și un pieptene cum nu-ți plăcea ție. Petrică poartă acum pantaloni lungi și-și bate joc de mine când plâng. Dar Armand ține cu mine și-i spune că nu e frumos din partea lui. Domnișoara mi-a spus că tu ești în cer și că acolo ești fericită. De ce nu m'ai luat și pe mine cu tine? Aș fi fost așa de cuminte!..

De vreme ce ești în cer, cere micului Isus, care poate tot, să facă așa ca tata să mă iubească întocmai cape vremea când erai aci. Mă gonește când vreau să l sărut. Petrică și Armand sunt mereu cu el după ce-și învață lecțiile, dar pe mine mă trimite la domnișcară unde nu fac deloc zgomot. Nici nu îndrăznesc să-l privesc, mi-e frică de uitătura lui. Cu toate acestea îți jur că nu i-am mințit nici odată.

In toate serile se duce de sărută pe frații mei. Aud ușa deschizându-se. Mă prefac că dorm și aștept abia ținându-mi răsuflarea; dar nu vine, nu mai vine nici odată și plâng ca să adorm.

Mămica mea, tu care mă iubești încă, spune micului Isus că tata nu mai mă vrea și că mult aș vrea să mor! Și acum te sărut din toată inima mea necăjită.

Mica ta Simona care te iubește așa de mult

Contele mai citi odată rândurile acestea cari umpleau cele patru pagini ale foii de hârtie. Ce gânduri se zbătură rând pe rând în capul lui?... Fost-a sentimentul de dreptate?... In orice durere de copil este ceva foarte trist. Sărmane mici ființe cari n'au cerut ele viața!... Fost-a înduioșare spre vechea dragoste?... Căci copilul unei femei pe care am iubit-o cu patimă, este încă acea femeie.

Un ceas dup ce citise această scrisoare copilărească, în care scumpa creatură își pusese toată durerea, omul acesta era în odaia Simonei și o privea dormind. Și când copilul se trezi a doua zi de dimineață, nu știu dacă visase, sau dacă acela căruia îi da dulcele nume de tată, venise într'adevăr s'o sărute în pătucul ei, ca altădată cu lacrimi în ochi. Și taină, pe deasupra altor taine, nu e în ceasul acesta al Crăciunului, copil mai îndrăgit de conte ca mica Simona, mai ales de când în urma unei discuții la club, a ucis în duel pe marchizul d'Aydie. Inițiații cari ghiciseră taina nașterii copilei, s'au întrebat de ce d'Eyssève a întârziat așa de mult răzbunarea lui. Ce-ar zice dacă ar fi că contele nu s'a hotărât pentru această întâlnire pe teren, decât în ziua când l'a văzut pe d'Aydie îmbrățișând pe Simona la Champs-Elysée?

SUFLET DE COPIL

Lenuța își luă scăunelul și se așeză aproape la gura sobei. Privirile ochilor ei albaștri se țintiră în jarul ce ardea potolit. Din vreme în vreme se întorcea și se uita lung, atent, către bunicuța care orbocăia prin casă.

Afară ningea. Crivățul flutura, juca pela geamuri valuri de flori albe; vuietul său aducea ca o frământare de ape...

Bunica aprinse candela de sub icoane. O lumină stearsă tremură în cămin, și umplu de taină lucrurile cari abia se deslușiau în ceața înserării.

— Și... are să vie, bunico, Moș Crăciun și pela noi în noaptea asta?... șopti Lenuța sfios.

— Nici vorbă!...

— Și cum, el umblă cu sacul cu jucării?

— Păi da!... umblă cu bunătăți la el pentru copiii de treabă, cari ascultă și iubesc părinții...

— Și ce are să-mi aducă, bunico? întreabă fetița repede, nerăbdător.

— Știu eu!... poate vr'o păpușe, vr'o minge... cine știe?

— Dar pe unde vine Moș-Crăciun, bunico?

— Pe fereastra din dos, din spre grădină...

— Tata mi-a spus că-i ca un om bătrân-bătrân, c'o barbă cât un târn... și albă ca zăpada... Așa i' bunico?

— De, așa-i...

— Moșul ăsta trebuie să fie tare bun... După o clipă de gândire fetița vorbi din nou, vioi:

— Eu pot să-l văd, bunico?

— Nimeni; nici eu, nici tată-tău nu-i putem vorbi.

— Cum așa?

— Iaca bine!... el vine pe furiș, tiptil, când doarme toată lumea...

— Când doarme toată lumea?

— Da, da...

— Ce hoț, bunico!...

— ...Și deschide fereastra pe nesmțite, intră, scotocește în desagă, și pune, sub căpătâiul copiilor: cai, cărucioare, soldați, păpuși... Ese apoi și pleacă fără să l știe careva...

— Vai, bunicuțo! un om și jumătate...

Bătrâna întoarse o clipă capul într'o parte și-și stăpâni râsul.

Urmă:

— Se zice, că într'un an, demult... l'ar fi apucat ziua prin locurile astea și nu sfârșise colindul cu bucuriile copiilor. Atunci s'a mâniat foc. A prins a lovi cu toiagul său în toate ce întâlnia, și numai unde a început un vaier de viscol... Trei zile a nins și s'a zbuciumat crivățul. Prăpăd! Troienele crescuseră până la căpriorile casii; și, în nămiezi, era o negură ca noaptea. Un ger înfricoșetor: trosniau lemnele; păsărelele picau din cuibul lor, încleștate. Inspăimântat, părintele Vasile — om bun și iubit de Dumnezeu — făcu o copcă pe sub nămeții de zăpadă, din bătătura sa, și eși cu mare trudă, la biserica Sf. Troița, unde îngenunchind, se rugă cerului să pue stavilă viforițiii ce dăinuia... Hei! Numai atunci s'a îmblânzit vremea și Moș Crăciun porni într'alte părți.

Lenuța tăcea; medita la toate acestea.

Apoi încet, zâmbind, se apropie de bătrână și o întrebă:

— Bunico, dar Marii are să-i aducă Moș-Crăciun vr'o jucărie, pentrucă și ea e o fată bună?...

Bătrâna îi cuprinse capul bălan între mâinile-i tremurânde și osoase, și începu să o sărute lung, cu nesaț, pe frunte, pe ochi, pe gură...

Lenuța se desprinse din brațele bunichi, și cu sprincenele încruntate, cu vorba înciudată, îngână:

— N'o știi? Maria e fetița tăietorului de lemne, care stă în bordeiul acela din maidan! Invață cu mine la școală...

— O știu, cum nu...

— Ei îi aduce, bunico?

Bătrâna nu găsia cuvinte spre a-i răspunde. Să-i spuie adevărul? Mai aveau însă poveștile farmec, frumusețea acea care încântă mintea și sufletul unui copil?

Zâmbind trist, vorbi cu glasul înduioșat:

— Îi aduce, desigur... nici vorbă...

— Așa? Mâine dar mă duc s'o văd și am s'o întreb. Ah, de n'ar uita Moș-Crăciun să treacă și pela ea...

Și gândul ăsta o necăji multă vreme. A dormi îngrijorată.

A doua zi, dis de dimineață, sări din pat și scotoci pe sub pernă... Lenuța găsi o păpușe îmbrăcată în mătase, cu obrajii rumeni ca o floare de măr, cu ochii mtri, negri și lucitori sub sprincene arcuite.

Incepu să sară în sus, bătând d'n palme. Râdea și buzele-i îmbujorate șoptiau frânturi de vorbe duioase. Ochii-i străluceau de fericire.

— Ce frumoasă-i mamă, păpușia! Par'că stă să vorbească...

O apropie de gură, o sărută cu poftă și o strângea la piept; s'apoi, vreme îndelungată, o privia lung, cu plăcere...

Bunica și maică-sa stătea într'un colț, făcet haz de toate acestea; appoi o lăsară cu păpușea ei, căci nu-și mai puteau potoli râsul.

Afară se înseninase, iar gerul poleise copăcii de chicură. De prin htgeacurile caselor din vale, fumul eșia a lene. O săniuță de țară alerga pe drumuri năpădite de troene, și se perdu după deal; iar în pacea locurilor s'auzi încă clincătul zurgălăilor.

Lenuța se îmbrăcă în grabă, și cobori în curte, cu păpușea pe brațe. Se strecură pe poartă și o luă repejor pe o pârtie proaspătă.

In capul străzii făcu la dreapta și dădu în maidan. La o parte, în fund, se zăria în câmpie, înămețită de zăpadă, casa mică, aplecată într'o rână, a tăetorului de lemne.

O luă într'acolo...

Intră în troene până la genunchi și mâinele i înlemniseră pe păpușia ce ținea pe brațe. In suflet îi creștea nerăbdarea...

Bătu în ușea bordeiului. Ii tremura inima.

Tăetorul deschise, și, în fața fetiței, care-l privia surâzătoare, rămase încurcat, neștiind ce să creadă. Era un înger, care venea să-i mângâie în ceasuri triste, în ceasuri de deznădejde?

— Poftiți ceva?... zise încet tăietorul, în vreme ce în spatele său apăru chipul slab, necăjit, al nevesti-sii care se uita la fetiță cu nedumerire...

— Păi da... am venit să văd pe Maria...

— Da! Apoi aci la noi îi cam urât, și-i frig, și-i întuneric... Las'c'om trimite-o la dumneavoastră...

— Nu! Voi acum... s'o întreb ceva...

Și Lenuța intră în lăuntru.

In casă, pe vatră ardeau doi tăciuni, iar

ISUS

O stea a răsărit când din Fecioară
Născut ai fost să mântui omenirea,
Ce drept răsplată 'Ți dete restignirea.
Un chin sortit tâlharilor să moară.

O stea a 'ndrumat pe magi în rătăcirea
Noianului de besnă ce 'nfioară
Si dându-Ți mirt și aur, îți cântară
La leagănul din i s'e „nemurirea".

Aceiași stea, Isuse, azi ne poartă
Spre ziua când născut asemeni nouă
Impărtășind cu noi aceiași soartă
Ne-ai înarumat pe calea Ta cea nouă

. . . . . .

Revino, blând Isuse, și iar ne arată
Cărarea azi de patimi frântă 'n două.

Al. Negură

pe laviță Maria, fetița tăietorului, palidă, cu buzele vinete de frig, stătea înghemuită în zdrențele așternutului.

— Mario, la tine avenit Moș Crăciun și ce ți-adus?.. vorbi Lenuța zorit.

Maria se uită lung în ochii Lenuții, tăcu și începu apoi să plângă.

— Nu, n'a venit și pela noi... poate va veni la anu... cine știe?... vorbi tăietorul, și capul îi căzu pe piept.

Lenuța rămâne cu ochii holbați, încremenită. Mii de gânduri o copleșiră, și'și simți inima apăsată de o durere mare. Se întrebă: „să' fi uitat cu adevărat?".

Toți tăceau, acum. Nevasta tăetorului oftă într'un urgher al bordeiului, în umbră. Maria suspina și se uita tristă, sfâșiată de gânduri, la păpușica Lenuții, în sufletu ei simțea așa ca o descurajare, ca o înfrângere... Chipul frav al tăietorului se mohorîse și ca un om încercat de obidă, căuta neclintit afară, pe fereastră. In bătătură, Grivei urla a foame și a pustiu...

Lenuța întinse păpușea Marici, tremurând:

— Ia-o tu!

Atât putu spune și ochii-i se umplură de lacrimi. Și lacrimile i curgeau în neștre, fierbinți.....

— De ce n'o fi venit și pe aici, Mario? Poate că n'a văzut bordeiul nostru, căci a nins mult... Poate că...

Ușa se deschise și în prag se arătă tatăl Lenuței.

Omul rămase pironit locului, privind buimăcit la toți ai casei, cari plângeau.

Lenuța se apropie de el sfios, și cu glasul întretăiat de sughițuri, murmură:

— Tată! i-am dat Marici păpușea, căci pe ea a uitat-o Moș-Crăciun... Era păcat ca ea să n'aibă de Crăciun o bucurie!...

Tatăl se aplecă și'și sărută copila cu drag. Un nod dureros i se înfipse în gât și nu putu spune nimic. In sufletul său de părinte trecea fiorul unei duioșii amare, care îi sugruma vorbele, îi întetea bătăile inimii și'i înflorea în ochi lacrimi arzătoare...

O rază de soare se furișase pe cobul de fereastră al bordeiului, și lumină blând, fețele abătute ale oamenilor cari înmărmuriseră tăcuți...

Ion Stroe

O datină a revelionului

In seara revelionului copiii topesc bucăți de plumb și le toarnă în căni cu apă, unde plumbul ia diferite forme, care-de-care mai fantastice. Unele se rotunjesc ca niște coroane, altele par săbii, iar altele se scot din apă ca niște fine dantele de argint și în totdeauna rămân pe fundul căniii lacrimi, multe lacrimi de plumb. Părinții sau rudele interpretează aceste forme simbolice, din cari prevestesc viitorul copiilor cari le-au turnat.

Mulți dintre camarazii mei au visat că vor pune pe frunte coroane așa cum le prezicea forma de plumb; mulți s'au văzut făcând fapte de vitejie, și le-au și făcut când au ajuns mari, căci mulți dintre ei au purtat săbii, cucerind cu ele glorioase coroane de eroi în luptele pentru întregirea țărei noastre.

N

AN NOU!

„An nou ce bați în poarta vieții-mi,
Ce aduci cu tine? te-ai schimbat?
Sau tot aceleași vechi blesteme
Le porți s'acum ne'nduplecat?"

Aduci un nou calvar de sbucium
In noaptea ta de viitor?
Un nou cerșit umil nădejdii
In urma viselor ce mor?

Aduci un cataclism? sau poate
Sfârșitul lumei? de ce taci?
Aduci o pâine mai amară
Nenorocților săraci?

Târând vremelnicia lumei
Spre ce Golgotă mai mă porți?
Spre ce liman neștiut încă
Imi luminezi cu aceleași forți?

S'acum când bați în poarta vieții-mi
Ce aduci? răspunde! ce? n'ai glas?
Sau tot acelaș cum de o viață
Te știu și astăzi ai rămas?"

Didy Negulescu

Vestre și alfare

Reginele pe care le-am cunoscut

Regina Eleonora a Bolgariei

Regina Eleonora a Bulgariei a fost un suflat ales, plin de abnegație altfel n'ar fi primit să ia de soț pe regele Ferdinand, care avea patru copii, un caracter aspru și un dor de petreceri ușoare, cea ce a contribuit ca s'aducă, cum bine știm ruina țării sale, iar sărmana regină Eleonora să treacă din lumea aceasta c'un ceas mai devreme și să lase pământul destul de amărită și de nesatisfăcută.

Vecinii noștri bulgari, au școli destul de bune, cum am avut ocazia să vedem, când am fost la Grivița s'am pus coroana de bronz pe capetele eroilor, cari au luptat la 77 și să găsesc în mausoleul d'acole, totuși bulgarii pe lângă că știu face propagandă și impune brodăriile și țesăturile lor se interesează și mișcările culturale dela noi și de unde poate trage mereu profit.

La 1906 ca și la 1910 publicând în Dimineața mai multe articole despre școalele și instituțiile culturale vizitate de mine m'am pomenit cu invitație dela ziariști și ei m'au chemat acolo.

In toate orașele am fost primită frumos și și mi-au arătat lucruri, cari să facă gloria lor națională, însă Dobrogea tot n'o uitau și, când și când, îmi dau câte o împunsătură la care eu negreșit că nu mă lăsam învinsă și cunescând bine faptele lor răsdeam, în consecință.

La Sofia am cunoscut pe Vasof marele lor poet naționalist, care a murit acum de curând și care mi-a declarat că s'a inspirat la noi la soseaua Kiselef și tot la noi să făureau toarte mișcările lor revoluționare.

Pe când vorbea dânsul astfel eu mă gândeam la câte feluri de propagande veninoase de uneltiri infame să croesc și să urzesc la noi, unde, cu cea mai mare ușurință, ne supărați, ne necontrolați stau streinii ca apoi să ne speculeze și să ne critice.

La Varna m'am dus la inaugurarea bustului lui Lenoski, un revoluționar, care s'acela a trăit aici, apoi după serbare prefectul Jecof mi-a comunicat că la Euxinograd m'așteaptă Regina Eleonora.

Eu nu prea eram pregătită pentru audiență și n'aveam nici pălărie potrivită.

Nevoia însă te'nvață. Am descusut de pe o roche nește motive cu jeuri și mi-am turnat la iuteală o pălărioară de drag și, m'am dus așa cum eram, bizuindu-mă mai mult pe *savvoir faire*, decât pe toaleta mea

Când am sosit la Euxinograd erau cenușările patru p. m. când am ieșit să'nfunecase și mărturisesc că nu știu când trecuse timpul.

Cum m'a văzut regina Eleonora, care nu era frumoasă, dar plină de farmec, mă'ntreabă de Carmen-Silva, prietena sa, apoi mă duse să văd azilul de orbi, copiat după Vatra luminoasă, vatră dela care aud că mai toți orbii s'au retras de când a încetat din viață protectoarea lor.

Și, opera reginei Eleonora întemeiată d'un suflet tot mare dornic de alinarea suferințelor, am observat că nu lasă nimic de dorit și vorbele recunoscătare, nu știau ce să mai facă spre a încânta și mulțumi pe suverana lor. Cu regina am vorbit despre multe mizerii omenești ce parcă dânsa chiar le îndurase, așa cunoștea de bine psicologia umană și mizeria lumei.

Târziu după ce am vizitat tot, ne-am întors la castelul care era în reparație și acolo la castelul care era în reparație s'acolo m'a întrebat de toată mișcarea culturală dela noi, apoi mi-a descris tenacitatea și dorința bulgarilor întru a săvârși opere mari cu mijloace mici.

La d-v sunt bogătași mulți, zicea dânsa, poate regina Elisabeta să facă orice operă mărcață pentru poprul său, noi suntem mai săraci totuși dela eliberarea Bulgariei s'a făcut mult s'aicea pe cultură.

M'a sfătuit să mă duc la Burgas și la Galipoli, dar i-am răspuns că n'aveam timp.

Vorbind despre catedrala Nevski din Sofia și cerându-mi părerea, i-am zis că architectura p'afară și prin lăuntru stilul bizantin amestecat p'alocurea cu cel gotic e bună, dar pictura lasă forte mult de dorit deoarece e un bariolaj de culori și un amestec de sfinți fără nicio sfințenie și fără nici o credință. Păcat d'așa ziduri măreț.

Mi-a servit gazoase și sirepuri și mai apoi întrebându-mă dacă mi place mi a zis în limba franceză pe care o borbea foarte clar Acestea sunt băuturile pe cari le beau bulgarii noștri, cari sunt sobri. Înțelegând aluziunea a teptam momentul să pot răspunde cu aceiași măsură. Că asta sunt, nu cruț pe cine s'aleagă de țara mea, și d'ai mei.

— Și pe unde ai mai fost în Bulgaria noastră zise mai apoi regina căzând că eu tăcusem.

— Am fost Majestate la Plevna și la Grivița s'acolo am culeș pe plaiuri nește fori roșetice ca de pai. La un moment dat mi s'a părut că ele sunt picături de sânge...

— De sânge?

— Da de sângele vărsat acolo de către botivii noștri, Curcanii cari la 77 au dat libertatea Bulgariei!... M'am ridicat să plec.

Regina zise lui Jecof: C'est vraiment une grande nationaliste cett dame la".

La plecare mi-a dtt „peza" cu aceste cuvinte: „Sans remond, sans haine, sans envie telle doit etre en vie".

Smara

Cu ocazia unui gest frumos

„D-l C. Vasiliu Bolnavu a dona' 12 milioane pentru studenți".

Tinerile generații
Ar avea atâția brav
Dacă de filantropie
S'ar găsi mai mulți bolnav.

Sofronie Ivanovici

În sărbători

E noapte.

Razele lunei se revarsă peste albul nesfârşit al zăpezii, şi casa singuratică în mijlocul câmpului pare un cuib de rândunele, căzut în zăpadă. Pârâul, pe jumătate adormit, curge alene printre sloii de ghiaţă ce 'l acopăr, parcă şi el ar vrea să doarmă în această noapte liniştită. Luna a eşit pe cer palidă şi măreaţă, înconjurată de stele lucitoare. Nici un fulg nu cade de sus şi nici o adiere de vânt nu mişcă ramurile puţinilor copaci. Brazii dela spatele casei şi-au plecat crăcile în jos ca adormite. Totul tace. Doar murmurul pârâului se aude încet – tot mai încet.

Dar ce s'a întâmplat oare? Stelele clipesc aşa? A căzut un lucefăr sau mă înşeală vederea? Eşti tu Isuse? Faţa ta blândă luceşte aşa? Piciorul tău, care poartă urmă însângerată a unor răni, atinge zăpada fără să lase o urmă în ea.

Mântuitorul vine la pârâul al cărui sgomot a încetat de tot; îl trece fără să'l atingă. Se apropie de casa la ale cărei ferestre pâlpâe o lumină slabă. Pe faţa Lui reapare zâmbetul de care s'au putut bucura fiii Ierusalimului. Isus binecuvintează casa sărmanilor oameni, casa celora ce s'au rugat cu credinţă.

Apoi, tot aşa cum venise, alba arătare se depărtează. Cerul străluceşte o clipă, aşa cum a strălucit steaua conducătoare a celor trei magi. Apoi iar linişte, lini te şi pace.

In matca pârâului parcă s'ar rostogoli lacrămi.

Lucia Demetrius

Ştiri teatrale

Teatrul Naţional

Se repetă comedia lui Shakespeare «Visul unei nopţi de vară» pusă în scenă de d. Paul Gusti. Se va da frumoasei comedii a lui Shakespeare o montare nevăzută până acum.

«Helda Gabler» puternica dramă a lui Ibsen va fi reprezentată în primele zile ale lui Februarie.

* * *

Opereta

Compania de operete Maximilian, pregăteşte montarea piese de mare spectacol «Omul cu urechea ruptă» în zece tablouri, —după romanul lui Edmond About, — adaptată de V. Maximilian.

* * *

Viitoarea premieră a companiei Leonard va fi opereta «Vienezii» a lui Stolz.

* * *

Opera Română va relua «*Faust de Gounod*» cu d-nii G. Niculescu Basu şi G. Folescu în rolul lui *Mefistofelis*.

Se va mai repeta «Boema» de Puccini cu o montare nouă şi se studiază opera comică a lui Cimarosa «Căsătoria secretă».

CITIŢI
VESELIA

LA MORMÂNTUL LUI EMINESCU

De când, te-ai dus în lumea ta, în cerul sfânt al feeriei,
Ce l'ai cântat cu atâta jale în lunga taină a nopţilor,
De atuncea pururea sfânt eterne peste altarul poeziei,
Toate lacrimile-ţi limpezi, tot drag suspinul codrilor
Şi toate razele de lună şi licăriri de mândre stele,
Ce ţi-au lucit pe fruntea largă, mărire şi cununi de zei,
Azi toate-ţi plâng cernite urma şi rând pe rând, cucernic, ele
Presară darnic pe mormântu-ţi prea scumpa ta floare de tei.

N. Cărăşanu.

REVELIONUL LOR...

— Icoane trăite —

Intr'o odăiţă scundă şi întunecoasă, jos pe pământ, trei bărbaţi, cu privirile aţintite în aceiaş direcţie şi mânile tremurânde îşi încercau norocul. Fiecare carte aruncată din mână era urmată de o înjurătură sau o anatemă trivială.

Afară viscolul şuera prin crăngile răschirate ale nucului bătrân care astă vară umbrea întreaga curte. Un vârtej puternic clănţăni uşa din ţâţâni şi stinse candela de lângă ictana colbuită.

Intr'un colţ al odăi, pe un pat de scânduri, o femee palidă şi firavă urmărea mişcările celor trei umbre iar buzele sale vinete murmurau o rugăciune sau poate un blestem. La picioarele sale doi ţânci bălai cu ţoalele împestriţate şi privirile rătăcite priveau înspăimântaţi când spre geamurile îngheţate, când spre soba rece şi dărâmată.

O tuse seacă aduse pe buzele mamei stropi de sânge, iar în ochii ei pluteau lacrimi la vederea pruncului nevinovat ce dormea într'un leagăn cu pumnii albi şi mici strânş la gură.....

Târziu, mama şi copii adormiră sub ţoalele lor murdare cu speranţa că tatăl va avea mâine mulţi bani..... Acum nu se mai auzea decât anatemele jucătorilor şi plânsul viforului de-afară, înăsprind şi mai mult tihna nenorociţilor ce adormiră.

Două teancuri mari de hârtii monete unele noi, altele rupte şi decolorate, stau în faţa a doi jucători. La celălalt erau pe isprăvite când unul zări un palton atârnat într'un cuier:

— Ce zici Ioane... poltonul ăla.. de, nu ştii de unde vine norocu . . . . . .

Femeea şi micuţii s'au deşteptat în strigătile lor. cei doi găligani au plecat înjurând până au dispărut în bezna ulitelor din mahala.

Ion rămase năucit. Târziu încercă să-şi răsucească o ţigară, însă mânile înghetate nu-i ajutară şi înciudat o aruncă. apoi îmbrăcat se strecură lângă femeie înjurând. Nimeni nu se încumeta să-l întrebe ceva. După o tăcere scurtă îşi înghioldi femeia:

— Scoal'fă, de sparge leagănul ăla şi fă focul că e nasulie...

Apoi avu grijă să şi acopere şi capul cu plapuma.... Dar cine se îndura să-i strice cuibul pruncului adormit cu pumnii albi şi mici strânşi la gură, cine?...

George Gruia

Vizita unui ţar la Paris

Impăratul Alexandru II şi împărăteasa Eugenia

Dece depinde câteodată soarta popoarelor şi a statelor! In 1870, Rusia n'a vrut să dea Franţei niciun ajutor, nici măcar diplomatic. Istoria premergătoare a acestei neutralităţi o spune contele Primoli în „Revue des deux Mondes". Vorbeşte de vizita ce a făcut-o ţarul Alexandru II la Paris în 1867.

Primirea ce i-a făcut o populaţia a fost mai mult rece decât prietenoasă şi chiar un politician cu vază ca Floquet a dat tonul pentru aceasta, strigând ţarului în faţă: „Trăiască Polonia, domnule!". Cam în acelaş timp a venit la Paris şi regele Prusiei şi împăratul Napoleon III s'a dus într'o trăsură cu ţarul la revista trupelor dela Longchamp, pe când împărăteasa a mers cu împăratul Wilhelm în altă trăsură. La întoarcerea dela revistă, s'a întâmplat atentatul cu revolver a polonului Berczowski — Juraţii din Paris au dat un verdict cu circumstanţe uşurătoare.

După atentat. numai cu greu l-au putut decide pe Alexandru să se ţie până la sfârşit de program şi mai ales să ia parte la serbarea dată de prefect în localul primăriei. Ţarul era furios şi vru să plece numai decât. Impărăteasa Eugenia s'a repezit, fără să fie anunţată, în odaia ţarului, care alerga nervos de colo până colo prin încăpere şi l-a decis să rămână la Paris. La primire, împărăteasa n'a slăbit o clipă braţul ţarului şi căuta să fie, ca să zicem aşa, scutul viu al lui. Drept, trebuie să mărturisim că Eugenia avea talentul să bănuiască peste tot atentate şi atentatori.

A doua, cea din urmă pe care a petrecut-o Alexandru în Franţa, avea să se facă o vizită la Fontainebleau, unde ţarul trebuia să ia parte la o vânătoare în pădure. Insă la coborîrea suveranilor din tren, prefectul poliţiei se apropie de împărăteasa Eugenia şi îi şopti, că tocmai s'a descoperit un complot împotriva vieţii ţarului, că toţi conjuraţii complicaţi se află arestaţi şi numai un anarhist primejdios a fugit şi tocmai acesta ar fi zis, că merge la Fontainebleau şi el are să reuşească să facă ceace n'a putut face Berczoroski.

L'au ţinut dar pe Alexandru II toată ziua închis în castel şi mai ales au trebuit să-l împiedice ca să meargă în renumita pădure dela Fontainebleau.

Impărăteasa să căsnia să nu-l mai turbure pe ţar. Se urcă în brecul de vânătoare prevăzut cu multe bănci, care avea să ducă mosafirii dela gară la castel, şi puse pe Alexandru să şează între dânsa şi Napoleon, aşa că ţarul se afla ca între doui paznici.

Ca să nemerească pe împăratul rus conspiratorii ar fi trebuit să ucidă mai întâi pe suveranii francezi. Ajunşi la Castel, Eugenia căuţă să câştige timp. A lungit la infinit dejunul, duse apoi pe mosafiri să viziteze cu deamănuntul castelul din beciu până în pod, spunea neîntrerupt la anecdote, şi amintiri — aceasta n'a împedicat însă pe ţar că în cele din urmă să-şi exprime dorinţa să facă o preumblare şi să-i arate însfârşit parcul de vânătoare. Ii spuseră acum, că din pricina ploilor din ultimele zile drumurile sunt desfundate şi cum ţarul nu slăbia au fost siliţi să mărturisească contelui Şuvalov, că ar fi mare primejdie pentru stăpânul său, să facă o preumblare în pădure. Au rămas astfel toaţi

ziua în castel, până au luat ruşii trenul ca să plece direct la Petersburg.

Alexandru II era furios de primirea aceasta şi reaua impresiune ce a avut dela vizita aceasta va fi contribuit că la 1870 n'a făcut nimic ca să împedice războiul franco-german.

In 1873, şease ani după vizita sa la Paris, ţarul a fost în Anglia, cu prilejul nunţii fiicei sale cu ducele de Edimburg. El îşi arătă dorinţa să vadă pe fosta împărăteasă Eugenia, care era văduvă de câteva luni. Eugenia îl pofti la dânsa acasă. Emoţiunea lor era aşa de mare, încât au rămas multă vreme faţă în faţă, fără, fără a scoate un cuvânt. S'au privit numai în ochii umezi. In cele din urmă după o lungă tăcere, ţarul luă mâna fostei împărătese şi o duse la buze, îngânând: „Ah, doamnă, dacă s'ar putea repara!".

— Prea târziu, Sire, răspunse Eugenia şi în glasul ei se resimţia amărăciunea şi resemnarea forţată.

A doua zi ţarul avea să ia parte la o mare defilare militară, primise invitarea directorului renumitei şcoli militare. In compania de cadeţi, care era de gardă în ziua acea, se afla şi fiul lui Napoleon III, sublocotenentul Louis-Napoleon. Alexandru II îl pofti să ia loc la masa sa şi după dejun nu l'a lăsat să se întoarcă la regimentul său, ci l'a luat în trăsura sa la câmpul de manevră şi trupele au defilat în faţa sa şi a fiului lui Napoleon.

L. L.

Dor ne 'mplinit

Trecutul vremilor ne spune
Prin cărţi cu slove bătrâneşti,
Atâtea minunate lucruri
Ce nouă ni-se par poveşti

Şi câte maica mea, bătrână,
Cu ochelarii ei pe nas,
Nu-mi povestea din vechi hrisoave
Incet, cu tremuratu-i glas,

Iar eu — copil pe-atuncea încă —
Sfios la sânu-i ascultam
Şi vremile acelea şterse
Părea că 'n minte le trăiam.

Dar anii au trecut... Cu dânşii
Şi eu încet m'am ofilit.
Iar maica mea de multă vreme
E în pământu 'nţelenit.

O, de-ar trăi acum, i-aşi spune
Şi eu, cu glasul meu amar,
Din cartea vieţii 'ndurerate
Povestea mea de proletar

S'ar îngrozi bătrâna mamă
Şi basmul i-ar părea ciudat,
Ne 'ncrezătoare-ar fi de mine
C'atât de multe-am îndurat,

Duios la sânul ei m'ar ţine
Pe mine — acum copil bătrân —
Să uit necazurile vieţii
Cu ea mi-ar zice să rămân.

Şi'n seri, când fulgii de zăpadă
Albi-vor case şi grădini
Şi vântul ne va bate 'n uşe,
La para galbenei lumini

Se vor trezi din somnul morţel
Atâţia zmei înaripaţi
Şi feţi — frumoşi, cu păr de aur,
Şi albe fete de'mpăraţi

Iar viaţa noastră liniştită
Ca 'ntr'o poveste-am trece-o lin,
Au duce-o nesfârşit de bine
In pacea sfântă din cămin

Dar firul gândului nu poate
Să 'ntoarcă vremea ce s'a dus
Şi noi, cu anii grei în spate,
Ne-om duce 'n veşnicul apus...

ION N. UDRISTE, dela Olt

Universităţile în evul mediu

Mişcările studenţeşti din zilele noastre, asemănate cu cele ce frământau viaţa marilor centre universitare din apusul Europei, în evul mediu, par simple supărări copilăreşti.

La un moment dat, conflicte puternice isbucneau între universităţi şi regi sau papi şi deceni întregi treceau până se potoleau, studenţimei de pe acele vremuri dându-se de cele mai multe ori, câştig de cauză.

Vom vorbi într'un număr viitor, mai pe larg, de aceste serioase mişcări universitare medievale, care au avut până daună zi, repercusiuni importante, mărginindu-ne în acest scurt articol, să vedem origina luminoaselor focare de cultură care au fost universităţile franceze.

Secolul al XII-lea, care a procedat cel mai strălucit secol al evului mediu, cel de-al XIII-lea, a văzut născându-se, în limitele vechei Galii, 700 mănăstiri cu şcoli, şi încă 287 în secolul următor. Dar nevoia de cultură devenise atât de simţită încât aceste şcoli mănăstireşti nu erau de ajuns. Sărăcia generală şi mai ales costul ridicat al cărţilor manuscrise făcură necesar învăţământul prin viu grai. De îndată ce un maestru cunoscut profesa unde va, elevii alergau într'acolo cu grămada; iar în evul mediu ori ce adunare se transforma în corporaţie.

La Paris, la Angers, la Orleans, la Toulouse, la Montpellier, maeştri şi discipolii se asociară şi înfiinţară în fie-care din aceste oraşe, sub numele de Universitate, un corp care avu apoi întinse privilegii.

Universitatea din Paris, îşi avea statutele de la Filip August, în 1215; ea vedea alergând la dânsa studenţi din toate ţările căci limba vorbită în şcoli era latin, limbă universală în evul mediu. Această universitate era împărţită în patru făcultăţi: de teologie, de decret sau de drept canon, de medicină şi de arte; în cea din urmă se preda gramatica, retorică, filozofie, era cea ce se numea *trivium*, şi în plus *quadrivirium* sau aritmetica, geometria, muzica şi astronomia. Dreptul roman era studiat mai ales la Orleans; medicina la Montpellier. Facultatea de arte alegea rectorul căruia celelalte făcultăţi îi datorau ascultare.

Privilegii considerabile atrăgeau pe studenţi în aceste Universităţi. Aceea din Paris număra 15 sau 20 mii studenţi care nu erau supuşi autorităţii magistraţilor din oraş, care nu putea fi arestaţi pentru datorii şi care adeseori tulburau oraşul cu destrăbălările lor, dar din mijlocul cărora eşiră, numai în secolul XIII-lea, şapte papi şi un mare număr de cardinali şi episcopi.

Gilly

PEISAJ BIZAR...

D-nei Angelica Micl-scu

Pe câmpul alb de naeua care cade
O pasăre cu aripi ostenite,
Visează primăveri înmuguríte,
Ce trec în largi şi vaste cavalcade....

O! ierni posomorâte şi cernite!
Ce viforâţi prin vastele arcade
Imaculatea voastră de naiade
Chiar pasările o privesc uimite...

E frig... e frig şi fulgii de zăpadă
In sufletu-mi au început să cadă...
Ca nişte gânduri duse înspre moarte...

Si'mi pare noaptea, — umbre moi când [strânge, —
Că însumi eu cunt pasărea ce plânge
Iubirea, sclava ne'nduratei soarte...

G. Zaharia.

Victor Hugo către George Sand

«Revue de France» publică o corespondenţă între Victor Hugo şi «*bunica dela Nohant*». Pe vremea când poetul trăia în exil în insula Guernesey şi îi scrisese întâiele sale scrisori, George Sand era ce-i drept încă o femee frumoasă şi plină de vieaţă, deşi avea deja la activul ei o vieaţă plină de aventuri amoroase. Chopin murise deja, de asemenea şi Musset. Ce a fost mai târziu, au fost mai mult rătăcirile unei mari «amoureuse», că în zadar căuta să reaprinză focul pasiunilor ei de odinioară.

George Sand preamărise în nenumărate articole operele lui Victor Hugo şi corespondenţa, necunoscută până acum, coprinde o sumă de amănunte interesante asupra vieţii literare şi politice din Paris în anii 1850—1870. Lucru curios însă că aceşti doi artişti, cari îşi scriau în forma cea mai cordiala şi mai prietenească, n'aveau să se întâlnească niciodată în viaţă. Se ştie că Victor Hugo a trăit optsprezece ani ca exilat în insula Iersey şi mai târziu în Guernesey, iar George Sand n'a avut niciodată curajul să se ducă acolo. Mai târziu, când Victor Hugo după căderea imperiului, traia relativ liniştit la Paris, George Sand era o femee în vârstă şi trăia în iubita ei provincie Berry, pe care a descris-o cu maestrie în multe din romanele ei.

Intr'una din scrisorile sale Victor Hugo zicea de poetă că e cel mai mare geniu femenin. A exagerat poate cu intenţiune, căci pătrunderii sale nu-i putea scăpa că multe din romanele ei deja după un an dela apariţia lor purtau semne de decrepitudine şi azi aproape toate sunt uitate, afară de «*La mare au diable*» şi «*François le champi*».

Paul Souday are poate dreptate, când spune că litaratura femeilor n'are niciun geniu, că numai Sappho a avut trăsături geniale şi că, de pildă, o doamnă de Staël este o fisionomie literară superioară d-nei George Sand.

L. I.

ECOURI

BELŞUG DE REVISTE.

Ne-au năpădit revistele: literare, ştiinţifice, sportive, pentru copii de tot felul şi de toate calităţile. Unele reviste îşi schimbă tipografia şi sediul — „Gândirea", care s'a mutat dela Cluj la Bucureşti; altele îşi schimbă şi măresc formatul şi editura, ca „Flacăra", care devine bilunară sau „Oglinda lumii", care-şi dublează numărul paginilor; o revistă cu oarecare vechime e pe cale a-şi da obştescul sfârşit: e vorba de „Sburătorul literar" reapare reviste vechi, precum „Astra nouă" a lui Ion Gorun, iese la iveală o nouărevistă ştiinţifică „Sirius", iar „Natora", revistă cu reputaţie stabilită reapare în minunate condiţii technice; literatura pentru copii se îmbogăţeşte cu „Steaua copiilor", editată de Ig. Hertz, care s'a hotărît să dea tineretului o altă hrană mai consistentă decât broşurile poliţiste de până acum, iar „Revista copiilor şi a tinermei", după o destul de lungă şi grea criză, reuşeşte să apară în condiţii mult mai bune. Literatura umoristică care la noi se reduce la „Furnica" şi „Vesella", creşte prin apariţia a două noui reviste: „Pardon" şi „Se zice", dintre care ultima e pe cale să dispară. Polemica e acum dusă de trei reviste diferite Hiena, Contimporanul şi Clopotul. O revistă de provincie se mută la Bucureşti. E vorba de tânăra revistă „Licăriri", condusă de un grup de tineri entuziaşti şi talentaţi. La Craiova apare o nouă revistă „Inimea nouă". O altă revistă „Lumea ilustrată" e pe cale de a apărea, iar cercul „Lutetia" publică o revistă cu acelaş nume, în care sunt reproduse în franţuzeşte articolele mai de seamă din revistele pariziene. După cum se vede ploaie cu reviste şi ziare, dar iarna se anunţă grea, geroasă şi viforoasă, aşa că nu se poate şti câte din aceste reviste var apuca primăvara.

*

ALFRED TENNYSON

S'au împlinit 30 ani dela moartea unuia din cei mai de seamă poeţi englezi: Alfred Tennyson. Poeziile sale sunt pline de gingăşie şi delicateţe şi te farmecă prin armonia stilului. Printre cele mai de seamă ale sale scrieri, sânt: „Idilele regelui" şi mai ales „Enoch Arden", poemul de o nedefinită duioşie şi tristeţe, tradus şi în limba noastră de de pana măiastră a prea-de-timpuriu dispărutului Haralamb Lecca.

*

UN DOLIU.

Scurt timp după durerea încercată prin moartea lui Capus, literatura franceză învesmântează iarăş ihaina cernită, în urma stingerii din viaţă a nedreptăţitului scriitor, Marcel Proust. Şi ca romancier în seria sa de romane :: „In căutarea timpului pierdut" şi ca poet în poeziile sale „Plăcerile şi zilele", el dă dovada unui minunat spirit de observaţie şi fin psiholog şi a unei inteligenţi supio subtile. Ca ţeţi cel nedreptăţiţi în viaţă, este glorificat după moarte şi de cei cari l'au nesocotit şi de acei cari l'au cunoscut şi apreciat.

*

ERMETE ZACCONI.

Puternicul tragediar italian, Ermete Zacconia dat la Paris un şir de reprezentaţii teatrale, jucând în cele mai desăvârşite creaţii ale sale şi fermecând publicul prin modul său original de a înţelege şi interpreta cele mai dificile şi variate roluri. La plecare literaţii, artiştii şi actorii Parisului au sărbătorit printr'un mare banchet pe acest gigant al teatrului italian.

*

UN MANUSCRIS INTERESANT.

La Paris a făcut senzaţie descoperirea unui manuscris inedit al lui Honoré de Balzac. Manuscrisul postum este o nuvelă, intitulată „Lo fontaines de Gina" şi pare a fi fost scrisă prin anii 1840, după întoarcerea romancierului dintr'o a doua călătorie în Italia.

*

UN APOSTOL AL MUZICII.

Franţa sărbătoreşte acuma centinarul compozitorului Cesar Franck, acel apostol al muzicii, a cărui singură bucurie, singură mângâere în viaţă era opera lui.

*

ALBANIA FERICITA.

Albania poate fi numită cu adevărat fericită. Ea e singura ţară în care se mai întrebuinţează acum monede de aur şi de argint. Cauza e că Albania a strâns înainte de războiu a mare cantitate de metal preţios, iar în timpul războiului nu primia hârtie-monedă, ci numai monedă-metal, aşa că nu sufere numic din cauza capriciilor valutei.

*

O ERUPŢIE.

Trăim acum într'o epocă forte grea, de asasinate, furturi, revoluţii, războaie, executări şi conferinţe interminabile. Pare că revoluţia a cuprins tot pământul, transformându-l într'un imens haos, care se svârcoleşte, se sbate sbiară, urlă, scrâneşte, fără să ştie ce vrea. Chiar şi natura începe să dea semne de revoluţie, de nebunie. In Chili cutremurele recente au transformat în în cadre zeci de mii de fiinţe omeneşti şi sute de oraşe în floricoare în ruini. Acum vine vestea că vulcanii Etna şi Strambolii au de gând şi ei să intre în marea horă a anarhiei. Sunt oare toate acestea semnele unei transformări radicale a lumii sau poate chiar ale sfârşitului pământului.

*

O NOUA EXPEDIŢIE.

O mare expediţie se pregăteşte în Franţa. E vorba de traversarea în automobil a Saharei. Şeful acestei expediţii va fi André Citroen, inventatorul automobilului cu acelaş nume. Calea de 3200 klm. dela Toggourt la Tombucktu va fi străbătută — se crede — în maximum trei săptămâni. Dacă expediţia va reuşi, atunci ea va da la lumină multe lucruri şi va explica multe mistere, mai ales masivul Hoggar şi porţiunea dintre In-Salah şi In-Lauaten, cari sunt cu totul necunoscute.

PREMIILE LITERARE.

La Paris e acum epoca de fierbere şi nelinişte a premiilor literare. Laureatul premiului „Lassavre" este Elemir Bourges, al premiului „Femina vie heureuse—Jacques de Lacretelle, iar al premiului Goncourt este Henri Beraud. Despre aceştia voi vorbi mai pe larg într'un alt număr.

Citiţi ziarul

Ştiinţelor Populare

şi al Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

A apărut şi pus în vânzare

ALMANAHUL ZIARULUI „UNIVERSUL"

PE ANUL 1923

Un volum splendid, pe hârtie velină, format mare, cuprinzând pe lângă **o parte calendaristică foarte completă, CALENDARUL ORTODOX, CATOLIC şi Protestant, cu sărbătorile tipărite în roşu**, fazele lunii şi prevederea timpului, astrologia tuturor zodiilor, **Descrierea solemnităţei încoronării MM. LL. Regele şi Regina României, Desvelirea Monumentului Eroilor francezi în Cişmigiu**, etc. şi o interesantă materie literară, ştiinţifică şi artistică foarte instructivă şi distractivă, împodobit cu un număr însemnat de ilustraţiuni artistice şi cu o prea frumoasă copertă **în patru culori.**

ALMANAHUL ziarului „UNIVERSUL"

Se vinde numai cu 12 LEI EXEMPLARUL.

Se găseşte la toţi vânzătorii de ziare, Chioşcarii, Depozitarii, precum şi la Administraţia ziarului nostru.

ANUL XXXIX. — No. 4. 1 leu exemplarul Duminică 4 Februarie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

COPILUL

(Vezi explicatia în pag. 7-a.)

A. Cuprin

Etica medicală

Iată ce rânduri, cu începutul rupt, am citit pe o bucată de hârtie, în care fuseseră împachetate nişte mere murate aduse dintr'o prăvălie :

„...care fapt mult mă bucură şi te felicit. Eu, la rându-mi, sunt mândru că de azi înainte, tu, dragul meu fiu, eşti în acelaş timp şi colegul meu de profesie. Nu te supăra dar, dacă-ţi voi da câteva sfaturi şi poveţe ca un tată şi camarad. Eu ştiu, că voi, aceştia de azi, ne priviţi pe noi, moşnegii, de sus, cu îngăduinţă, terapeutica noastră o numiţi şmecherie, procedeele noastre şarlatanie, medicamentele bucătărie latinească şi a. m. d., iar de etica noastră medicală şi estetica noastră vă bateţi joc...

Pentru binele tău însă, cu toate şti ţi scriu, din memorie, câteva articole din etica medicală. Dacă nu acum, — peste câţi-va ani, tu le vei reciti şi vei găsi cât de multă înţelepciune, pătrundere şi folos personal cuprind ele. Şi aşa, ascultă :

1. Începând practica, nu chinui mult pe cel dintâiu pacient cu examinare de două ceasuri şi întrebări de prisos. Ascultă şi percuţi repede. In acelaş timp dai din cap semnificativ şi afirmativ, încruntă sprâncenele şi zici : aşa... aşa... Pui întrebări generale. Pe urmă, după ce i-ai pus pacientului termometrul, treci pentru o clipă în camera de alături şi răsfoeşti almanachul medical: găseşti o boală oarecare uşoară şi o reţetă inofensivă, te întorci în cabinet, linişteşti pacientul şi-i prescrii medicamentul. Il conduci. Insă nicidecum până în stradă, ci numai până la uşa antreului. Dacă medicamentul tău nu va ajuta, e foarte posibil că nici nu va face rău, şi iată că ai 75 la sută şansă ca pacientul să se întoarcă la tine.

2. Dacă în apropierea ta se găseşte vre-un hotel, să-i strecori portarului un pol-doi şi totodată să-i dai şi adresa ta.

3. Invaţă-te a lua onorarul. Mulţi pacienţi şi azi încă îţi-l dau odată cu mâna la plecare. Niciodată să nu-l smulgi împreună cu mâna, precum câinele osul, ci cu prudenţă şi dibăcie îl strângi cu degetele în pumn. Insă nu cumva să gâdili palma celui ce dă. Unii sunt foarte sensibili la gâdilitură şi a fost odată un caz, când pacientul a ţipat de surprindere, a sărit în sus şi l-a lovit pe doctor cu genunchiu în burtă.

In privinţa aceasta poţi avea neplăceri cu doamnele nervoase, cari pe urmă se plâng bărbaţilor de purtarea necuviincioasă a mediculu. Să te păzeşti să nu scapi cumva din mână banii. S'a întâmplat cu mine aşa ceva, în al zecelea an de practică. Eu şi un bun pacient al meu ne-am aplecat în jos aşa de repede şi în acelaş timp, că din fruntile noastre au sărit scântei ca din maşina electrică a lui Goltz. E mai bine, ca să te obişnuieşti cu aceasta, să te exercitezi cu un camarad.

4. Când eşti invitat undeva, te îmbraci modest şi solid. Haină neagră, vestă de culoare închisă, un ceas masiv de aur cu lanţ tot atât de masiv, ochelari de aur sau cu arinatura masivă de corn. E bine să capeţi o corpolenţă solidă şi o burtă respectabilă : în romanele secolului trecut şi ale celui de azi, dela necunoscutul Spielgagen până la renumitul Brescа, toţi medicii sunt băieţi simpatici şi burtoşi. Un astfel de exterior vorbeşte de sănătate, conştiinţă curată, de tăria caracterului şi de o practică bună.

5. Intrând într'un salon scoţi, fără a te grăbi, o batistă mare, curată, ridici ochelarii şi-i ştergi, îi pui pe nas, sufli tare nasul, ascunzi batista, tuşeşti odată tare şi-ţi freci mâinile. Toate acestea fac impresia unei încrederi de sine cam grosolană, dar în acelaş timp cumsecade.

6. Dacă e bolnavă doamna o numeşti „cuconiţă". Fiindcă — cine ştie ? — e nevastă sau poate...

7. Băiatului de vârsta şcoalei îi zici cu o mustrare glumeaţă : „de ce ne-am îmbolnăvit tocmai acum, când e timpul să patinăm. Nu e bine aşa domnule general „Scobelev" sau : „şi încă eşti viitorul Cicero Demostenescu !" O astfel de întorsătură face asupra micului pacient o impresie ca şi cum el te-ar cunoaşte de douăzeci de ani.

8. Copilaşul de leagăn sau aşa ceva — când umblă în patru picioare pe sub masă — cere alte procedee. Numeşte-l : „Goliatul nostru". Pune-i ceasul tău la ureche. Să nu te temi de diminutive : burtică, băişoară, labuşoară, spălăturică etc. Fiecărei mame îi sunt dragi aceste cuvinte nevinovate şi gingaşe, însă despre tine ea va vorbi pe urmă : „cum iubeşte doctorul acesta copiii ! Ce inimă bună şi simţitoare ! Eu mă închin la el".

9. Pe o doamnă care suferă un acces de histerie, o apuci pe neaşteptate de mână, deasupra pumnului, o strângi nu prea tare, faci ochii mari şi strigi : „Doamnă, eu vă poruncesc să tăceţi numaidecât şi să vă liniştiţi !... Iată, aşa e mai bine..."

10. Această mojicie o vei ispăşi de o sută de ori dacă peste cinci minute, dând voie bărbatului să intre în sfârşit în buduar sau dormitor, îi vei convinge că doamna are un sistem nervos extrem de delicat şi complicat, că trebue să păstreze această fiinţă gingaşă, să nu o supere de prisos, să-i execute, după putinţă, micile-i capricii etc. etc. Crede-mă, că în curând toate cunoscutele acestei doamne vor răspândi prin oraş caracteristica ta : „doctorul N. un cunoscător admirabil al sufletului feminin. Are el aşa ceva... imperios... magnetic... zău, s'ar putea să mă îndrăgostesc de el, dacă n'ar fi aşa de serios şi n'ar fi ocupat cu ştiinţa".

11. Insă se poate ca în cazul de mai sus să-ţi ceară un medicament. Iţi transmit, dragul meu, următoarea reţetă, care face un efect minunat. E făcută ca, după cum se spune, de marele Paracelsius :

Rp.
Panis nigri 10.0
Divide in partes aequal.
No. 100
Obduce fol. argent.
Consperge Licopod.

DS. Câte două pilule trei ori pe zi 7 şi jum. minute după masă într'un pahar de malaga.

Dacă tu eşti prieten bun cu farmacistul, care ştie ce înseamnă gluma, poţi adăoga : „Pune porcăria aceasta într'o cutiuţă colorată, cu un design artistic şi pune preţul „adi libitum".

12. Cercetând reţetele mediculu care a fost înaintea ta să nu zici niciodată : „Ce cizmar sau ce sacagiu a prescris porcăria aceasta !" Zâmbeşti cu bunătate şi zici : „In orice caz aceasta nu poate face mare rău".

13. Pe stăpânul casei numeşte-l „boierule". De ce aşa — nu ştiu — însă aşa fac toţi din timpurile lui Galien.

14. Intreabă pacientul dacă bea vin. Dacă bea — interzice-i. Nu bea — sfătueşte-l să bea. Acelaş lucru cu călăria, jocul de cărţi, nucile, icrele şi varza.

15. Când pacienţii te vor invita la ei, la vre-o serată, îţi pregăteşti dinainte încă, acasă, cinci-sease anecdote

ROMANTĂ

Povestea noastră, ce să spun?
Poveste cu păcate...
A fost un vis ce s'a 'ncheiat
Cum se încheie toate.

Copii în suflet şi în gând,
Curaţi ca aurora
Ne-am dus — crezând în ce simţeam
Pe drumul luminos,

Pe drumul larg cu praf de vis
Bătătorit de lume
Crezând şi noi c'atâţia alţi
Povestea fără nume.

Dar toate drumurile merg
Tăindu-se în răscruce
Şi goi de visuri am rămas
Privind-o cum se duce.

Apoi, cu capul în pământ,
Mi-a luat şi eu cărarea,
Şi peste paşii noştri vechi
Şi-a nins dorul uitarea.

Şi azi când mă gândesc la ea
Tot locul nu-mi ajunge,
Imi vine par'că să zâmbesc
Şi par'că-mi vine a plânge;

Căci dragostea de când e ea
Poveste-i cu păcate...
S'a încheiat şi-a noastră aşa
Cum se încheie toate.

Neculae Patrauica

inofensive, proaste, însă cum se cade, bine înţeles.

E adevărat că nu toţi doctorii ştiu să glumească, însă gluma e semnul cel mai bun al unei bune digestii şi al unui suflet curat.

16. Pe femeea care naşte primul copil să o întrebi neapărat : „Mă rog, nu cumva aveţi în casă o carte cu titlul „Mama şi Copilul". O să-ţi răspundă că este.—„S'o ardeţi atunci!" —„Cât e de pătrunzător !" vor gândi cei dinprejur, oameni necăjiţi, chinuiţi de griji şi alergături.

17. In celelalte fii curat, treaz şi cum se cade. Dacă poţi ţine-te de ştiinţă. Insă în orice caz nu uita şi de bieţii bolnavi.

Iţi trimit, fiul meu, aceste 17 reguli. Celelalte nu le pot încredinţa hârtiei şi-ţi le voi spune când ne vom vedea. Ele sunt mistice şi grozave. Noi, pe timpurile noastre, după ultimul doctorat, depuneam jurământ să nu le spunem nimănui, strein de ştiinţa noastră, chiar sub ameninţare de chinuri. Şi acest jurământ se depunea în beciurile sălei de disecţie, pe craniul unui sinucis, iar textul era aşa de grozav că numai repetarea lui provoacă rău sănătăţii şi minţii.

Iţi trimit, între altele şi una mie ruble pentru cheltuială, te îmbrăţişez şi te felicit pentru sărbătorile ce vin.

Iubitul tău tată (indescifrabil)

Trad. **I. Bordeianu**

Mujicul Marei[1]

de Fedor Dostoevski

'Mi-am amintit luna August în satul nostru ; zi senină şi uscată, dar puţin rece şi vânturoasă, vara era pe la sfârşit şi în curând trebuia să merg la Moscova şi din nou să mă plictisesc toată iarna cu lecţiile de franţuzească şi 'mi era aşa de dureros să mă despart de sat. Am eşit din pătule, şi lăsându-mă în vâlcea, m'am urcat spre Losk, — aşa se numea la noi un crâng stufos care era de partea ceal'altă a vâlcelei şi se întindea până în negrul pădurei.

Şi iată-mă afundat în crângul des şi auzeam, cum nu departe, treizeci de paşi de acolo, era un mujic.

Ştiam că era în susul dealului şi că calul mergea din greu şi până la mine se auzea din vreme în vreme porunca lui : „Nu, nu". Cunoşteam mai pe toţi ţăranii noştri dar nu ştiam acum, care din ei era. Şi apoi, nici nu 'mi păsa cine era, căci eram adâncit în altă treabă, eram şi eu ocupat să 'mi fac o nuia din lemn de alun ; nuielele din alun sunt mai frumoase şi mai trainice de cât cele de plop.

Mă atrăgeau de asemeni fluturii şi bondarii, sunt între ei mulţi aşa de eleganţi ; 'mi plăceau de asemeni şopârlele roşu-galbene au pete negre ; dar de şerpi mă temeam. De altfel, şerpii se întâlneau mult mai rar de cât şopârlele. Ciuperci erau aci puţine ; pentru ciuperci trebuia să m'afund în pădure şi eu mă grăbeam să plec. Şi nimic nu 'mi-a plăcut în viaţă mai mult de cât pădurea, cu ciupercile ei şi fragile sălbatice, cu bondarii ei ; cu păsările, cu aricii şi cu veveriţele ei ; cu mirosul ei care 'mi era aşa drag, miros de umezeală şi de frunze putregăite. Şi acum, chiar când scriu, îmi pare că simt mirosul pădurei noastre dela ţară ; impresiile acestea rămân pe toată viaţa.

De odată în mijlocul tăcerei adânci aud un ţipăt bine distins : „Lupu aleargă !". Am strigat şi eu şi eşit cu totul din fire de atâta spaimă, am eşit în câmp şi am dat de ţăranul care ara.

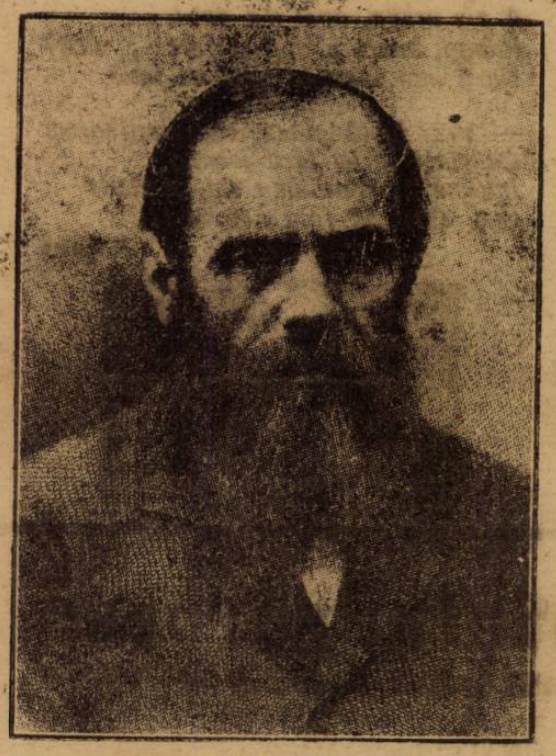

FEDOR DOSTOEWSKI

Era mujicul nostru Marei. Nu ştiu dacă există un astfel de nume, dar pe el toţi 'l chemau Marei, — el să fi tot avut cincizeci de ani, era voinic, destul de înalt şi cu barba cărunţă. 'L ştiam, dar nici odată nu mi se întâmplase să vorbesc cu el. El oprise chiar căluţul său, auzind ţipătul meu şi când eu înfierbântat de alergătură m'oprii cu o mână de cornul plugului său, iar cu o alta de mâneca cămeşei, el înţelese teama mea.

— Vine lupu ! ţipai eu, înăbuşindu-mă.

El întoarse capul şi privind în toate părţile, pentru o clipă mă crezu.

— Unde e lupu ?

— A ţipat... cine-va a ţipat acum „lupu aleargă"... îngânai eu.

— Ce vorbeşti, ce vorbeşti, ce lup ţi s'a năzărit, nu vezi ! Ce lup poate să fie, murmura el, îmbărbătându-mă. Dar eu tremuram şi mai tare şi tot mai mult m'aninai de cămeşa lui şi trebuie să fi fost foarte palid. El se uita la mine cu un surîs neliniştit, se vede că se temea şi 'mi purta de grije.

— Iată uite, iată uite, s'a speriat, ai ! ai ! da el din cap.—De ajuns, copilule. Vezi, tu, cum s'a speriat, băetul !

El întinse mâna şi deodată mă mângâia pe obraz.

— Aida, de ajuns, de ajuns ! Hristos să fie cu tine, închină-te. Dar eu nu m'am închinat ; colţurile buzelor mele tremurau şi asta, se pare l'a mirat mai mult. Ei întinse încet degetul lui gros cu unghia neagră şi murdărit de pământ şi liniştit atinse buzele mele tremurânde.

— I'an uitaţi-vă la el, 'mi surâse el cu un surâs prelung, matern. Dar, Doamne !, ce îi cu tine ; ai, ai !

Inţelesei în cele din urmă că nu era nici un fel de lup şi că ţipătul „lupu aleargă" mi s'a părut. Ţipătul a fost, de altfel, aşa de clar şi distinct, dar astfel de ţipăte (nu numai despre lupi) nu odată mi s'au năzărit, încât ştiam de aceasta.

— Mă duc, spusei eu şi timid şi întrebător mă uitai la el.

— Du-te, eu am să mă uit în urma ta. Nu-ţi fie teamă, n'am să te las lupului ! adaogă el, tot aşa de bun, surâzându-mi, — Hristos să te aibă în grija lui, du-te şi el făcu semnul crucei peste mine şi se închină şi el. Pornii, oprindu-mă la fiecare zece paşi şi uitându-mă înapoi. Marei, cât am mers, a stat mereu cu iapa lui şi s'a uitat în urma mea şi de câte ori m'opream 'mi făcea semn cu capu. Trebuie să recunosc că-mi era în faţa lui puţin ruşine pentru frica mea, dar mergeam tot cu frica în sân până nu m'am urcat pe vârful dealului ; aci teama m'a părăsit de tot şi deodată, de unde, nici nu m'aşteptam 'mi sări în cale câinele nostru de curte Lupuşor. Cu Lupuşor mă stăpânii deabinele şi pentru ultima oară mă uitai spre Marei ; faţa lui n'am mai putut'o distinge, dar mi se părea, că el 'mi surâdea tot aşa de dulce şi 'mi făcea semn cu capul.

Ii făcui semn cu mâna, el 'mi răspunse de asemeni şi dete bice iepei.

— Nu, nu ! se auzi din nou strigătul lui îndepărtat şi iapa începu iar să tragă după ea plugul.

Toate acestea le-am amintit nu ştiu de ce, dar cu o exactitate uimitoare în amănuntele ei.

Când m'am înapoiat atunci dela Marei, n'am povestit nimănui de „întâmplarea" mea. Şi ce întâmplare a

1) Schiţa aceasta a lui Dostoevski este scoasă din Jurnalul său, pe anul 1876 şi a fost povestită cu ocazia unei polemici în care Dostoevski voia s'arate că omul primitiv are sentimente adânci, altruiste şi că ele se pot manifesta fără să fie provocate de un interes oare-care. Mujicul ţăranul pe ruseşte-Marei era sclavul părinţilor lui Dostoevski şi cu toată nepotrivirea de clase şi de ranguri, el are pentru băiatul rătăcit în pădure sentimente dulci părinteşti, de care Dostoevski şi amintirile cu drag şi l'a făcut să susţie că ţăranii au suflet ales şi blând.

Rugăciune Şcoalei

Şcoală, templu de lumină,
Insetaţi la tine vin
Acei care se închină
La altarul tău divin.

Dă, din culmile măririi,
Raze pentru 'nchinători,
Patriei şi omenirii
Ca să-i faci folositori.

Elsua

fost, de fapt? Şi apoi, chiar de Marei repede am uitat. Întâlnindu-mă cu el din când în când n'am vorbit cu el despre lup dar nici de alte lucruri. Şi de o dată mi-am adus aminte de întâlnirea aceasta, cu aşa limpezime în cât am revăzut cele mai mici amănunte. Va să zică, a rămas amintirea aceasta în sufletul meu neobservată, fără de voinţa mea, aşa, dela sine şi deodată am revăzut'o atunci când trebuia s'o revăd. Mi-am reamintit surâsul matern al nenorocitului ţăran iobag, crucile pe cari le-a făcut şi clătineala din cap a lui şi vorbele:

„Ian uitaţivă s'a speriat băetul". Şi mai ales degetul lui gros, murdărit de pământ, pe care el încet şi cu o dulceaţă dragă se atinsese de buzele mele tremurânde. Bine înţeles, fiecare om ar fi încurajat pe copil, dar aci, în întâlnirea asta singuratică, s'a întâmplat ceva cu totul deosebit şi dacă aş fi fost eu fiul lui însă-şi, el n'ar fi putut privi mai dulce şi cu o dragoste mai luminoasă, de cât a făcut-o. Şi cine l'a silit s'o facă? El era mujicul nostru, robul nostru, proprietatea noastră, şi eu, ori-cum, eram fiul stăpânului, a boerului; şi nimeni n'ar fi ştiut că el m'a mângâiat şi nu l'ar fi recompensat pentru aceasta. Oare iubea el aşa de mult copiii? Sunt şi de aceştia. Întâlnirea a fost într'un loc singuratec, în câmpia goală şi numai unul singur Dumnezeu, a putut, să vadă de sus, cu sentiment adânc şi luminat omenesc, şi cu ce blândeţe delicată aproape feminină, poate fi plină inima unui ţăran rusesc, rob, brutal şi neluminat, care pe atunci nici nu aştepta nici nu visa chiar liberarea lui.

BUNICA

— Ce tot vă strângeţi lângă mine
Ca puişorii cei rebegiţi?
Duceţi-vă la 'nvăţătură,
Mâine la şcoală nimic nu ştiţi.

Mergeţi d'aici cei fără minte...
— Dar eu bunico, nu 'nvăţ, n'ascult?
La mine dar din toţi nepoţii
Au nu să cade să fii mai mult?

— Ba da, ba da!...
Atuncea spune,
Cine-a cântat când m'am născut?
— Când te-ai născut... Păi cucuveaua
Bătuo-ar vina!.. Când a tăcut

Tu Zţo ai plâns şi căutarea
Ai îndreptat'-o în spre focul
Ce ardea în vatră... Ursitoare,
Îţi sugrumă atunci norocul!

Când te-ai născut eram voiaasă,
Am pus pe tavă: merinde, flori
Şi candel, grâu şi vin, şi sare,
Şi ii, şi strae la ursitori;

Că tu venişi în lumea asta
P'o zi de toamnă... Ploua potop
Şi... Să-ţi mai spun? O cucuvae
Cânta amarnic în vârf de plop..

Ce ţi-este scris ţi-e pus în frunte
A zis ursita, apoi s'a dus!...
Plângi, buno, plângi şi furca-ţi pică?
Nu-ţi mai sporeşte firul pe fus?

— Vezi tu că plâng, căci ursitoarea
Cu-viaţa ta îşi făcu jocul,
Intrând la mine luă: vin, merinde
Şi-ţi sugramă faţă norocul!...

Smara

Literatura rusă şi bolşevismul

Bolşevicii au nimicit şi literatura rusă. — Nici un talent nou. — Numai mediocrităţi. Ce spune o revistă rusă despre literatura nouă rusească

Zguduirile sociale cari n'au un substrat real şi sunt produsul numai al concepţiilor câtorva cugetări şi visionari, nu produc numai mizeria socială dar şi decăderea morală şi culturală. Acest adevăr este încă odată dovedit de revoluţia socialistă din Rusia.

Rusia nu a fost pregătită nici social nici cultural pentru transformarea la care au împins'o socialiştii-bolşevici.

Neavând nici pregătirea economică şi nici pe cea sufletească Rusia a văzut prăbuşindu-se şi gospodăria ei şi cultura ei, îndată ce s'a simţit sub guvernarea bolşevică, care negăsind sprijin nici în clasele producătoare, nici în cele intelectuale s'a văzut izolată şi continuă să stăpânească Rusia numai prin teroare şi absolutism.

Iată ceea ce spune un intelectual rus, profesorul *P. Sorokin*, reîntors de curând din Rusia, despre starea culturală şi intelectuală a Rusiei, într'o revistă germană:

„In aceiaşi situaţie nenorocită se găseşte şi instrucţia publică în Rusia. La începutul anului 1922 bugetul statului a fost fixat la 1.800.000.000 ruble aur, din care 1.200.000.000 au fost atribuit armatei roşi, pe când restul de 600.000.000 au fost consacrate celor l'alte ministere şi numai 100 de milioane instrucţiei publice.

Căderea imperiului sârbesc

— Poezie populară sârbească —

— Urmare şi sfârşit —

Tu nu ei pe toţi nouă fraţi iubiţi
Pe nouă fraţi, pe nouă Jugovici;
Lasă-mi cel puţin un frate
Cu care să pot schimba o vorbă".
Lazăr, ţarul sârbilor, îi răspunde
— Soţia mea, ţarina Miliţa,
Pe care din fraţi 'l iubeşti mai mult,
Ca să-l los în palatul nostru alb?
— Lasă-l pe Boşco Jugovici,
Şi Lazăr, ţarul sârbilor, răspunde:
— Soţia mea, ţarino Miliţo,
Mâine, când se va naşte ziua albă,
Când va naşte ziua şi se va scula soarele,
Atunci când se vor deschide porţile cetăţei
Scoală-te şi mergi spre poartă
Pe unde va eşi armata în rânduri,
Toţi cavalerii cu lăncile lor de luptă,
Şi în fruntea lor, Boşco Jugovici,
Purtând flamura cu crucea.
Du-te din parte-mi şi spune-i
Ca să treacă flamura, cui-va dori
Şi să rămâe cu tine acasă.
A doua zi, când se făcu de ziuă
Şi porţile cetăţei se deschiseră
Ţarina Miliţa eşi,
Şi la poarta cetăţei se opri:
Când iată că vin armatele în rânduri,
Toţi cavalerii cu lăncile lor de luptă
Şi în fruntea lor, Boşco Jugovici
Pe armasarul său tat încărcat în aur
Învălit în dreptul lui cu crucea...

Atunci ţarina Miliţa înaintă,
Şi opri armăsarul de frâu
Şi trecând braţul în jurul gâtului fratelui
Începu să-i vorbească cu dragoste:
— „O fratele meu, Boşco Jugovici,
Ţarul mi te-a dăruit mie,
Ca să nu te duci să te baţi la Kosovo,
Şi mi-a spus să-ţi spun:
Să laşi flamura la cine-ţi place,
Şi să rămâi cu mine în Kruşevaţ
Ca să am şi eu un frate cu mine".
Dar Boşco Jugovici îi răspunde:
— Du-te sora mea spre palatul tău
Eu nu vreau să mă înapoez.
Nici să las din mâna mea steagul şi crucea
Chiar dacă mi-ar da ţarul Kruşevaţul,
Căci nu vreau să spue ormata de mine:
Iată laşul Boşco Jugovici
N'a vrut să meargă la Kosovo
Pentru crucea sfântă să-şi verse sângele
Şi să moară pentru credinţa sa".
Şi el mâna calul spre poartă.
Dar iată că bătrânul Jug-Bogdan vine
Şi în urma lui cei şeapte Jugovici
Pe toţi, ea îi opreşte pe rând,
Dar nici unul nu vrea să se uite la ea.
Puţin mai în urmă vede
Că vine Voin Jugovici
Care conducea caii ţarului
Toţi acoperiţi de aur curat
Ea îi opreşte calul fratelui

Şi aruncând braţul în jurul gâtului
Începe să-i vorbească:
— O fratele meu, Voin Jugovici
Ţarul mi te-a dat mie
El mi-a spus să-ţi spun
Să laşi caii, cui vrei, în seamă,
Şi tu să rămâi cu mine la Kruşevaţ
Ca să am şi eu un frate cu mine,
Voin Jugovici îi răspunde:
— Dute surioară la turnul tău alb
Nu voesc eu, luptător, să mă înapoez
Şi nici să las caii ţarului,
Chiar dacă aşi şti că voi peri acolo.
Mă duc, surioară, la Kossovo
Să vărs sângele meu pentru sfânta cruce
Şi pentru credinţă să mor cu fraţii mei,
Şi el mână calul spre poartă
Când împărătcasa-l văzu că pleacă
Ea căzu pe piatra rece.
Ea căzu şi leşină ca moartă.
Dar iată că vine falnicul Lazăr;
Văzând pe soţia lui Miliţa,
Lacrămile îi curg pe faţă;
El chemă pe servitorul său Goluban
— Goluban sluga mea, credincioasă,
Descalecă de pe calul tău alb,
Ia, pe braţele tale albe, pe împărăteasă
Şi du-o până la turnul cel alb;
Din pricina mea, Dumnezeu să te erte
Nu te vei duce la luptă la Kossovo
Dar rămâi în palatul meu alb."
Când Goluban, servitorul, aude aceste vorbe
Lacrămi îi curg pe faţă.
El descalecă de pe calul lui alb
Ia pe stăpâna sa în braţele sale albe
Şi o duce la turnul înalt;
Dar sufletului său nu-i se poate opune
Aceasta îi porunceşte să se ducă la Kosovo

Majoritatea şcoalelor primare a fost închisă, localurile distruse, nu există şcoli, cărţi, lefuri nu se plătesc personalului didactic, copii nu frecuentează şcolile unde nu se predă religia. Şcolile secundare sunt în aceiaşi situaţie, numărul lor s'a redus la trei şferturi. Universităţile stau şi mai rău. Profesorii ne comunişti au fost daţi afară sau ucişi, profesorii comunişti se recrutează din persoane nepregătite; acele şcoli superioare cari au fost din nou deschise, funcţionează pe hârtie, studenţii se înscriu numai pentru a avea dreptul la pâine, dar nu frecuentează cursurile.

La universităţi sunt admişi numai acei tineri recomandaţi de cluburile comuniste şi plata pentru cursuri este de 500 milioane ruble sovietice pe an".

In condiţiile acestea se înţelege că nimic nu se poate face pentru învăţământ.

Alături cu această decădere a culturei se observă şi o stagnare completă în literatura şi arta rusească. Scriitori de seamă s'au refugiat în Apus, în Germania, Franţa, Anglia, dar viaţa grea pe care o duc îi împiedică să lucreze.

Scriitori cari s'au manifestat în Rusia sovietică în aceşti ani de bolşevism dau dovadă de o lipsă completă de talent. Nici o licărire de geniu, nici un semn de propăşire! Peste tot locul mediocritate.

O revistă rusească care apare la Berlin *Verentenis* şi care este consacrată criticei literară şi artistică din Rusia bolşevică, publică în ultimul ei număr:

„Şi deodată ne-a lovit moartea neagră. Pământul s'a prăbuşit. S'a prăbuşit vechiul pământ ca şi Roma trântită de nebuni. Cerul s'a lăsat pe pământ. S'au cutremurat măruntaele pământului şi în valuri de sânge şi în oceane de lacrămi, în sgomotul prăbuşirei şi în ţipetele incendiaţilor, în flăcările vetrelor şi în agonia morţilor. Ruşi au început nu să trăiască, dar să se târască, jumătate orbi, jumătate însângeraţi, dar mândri, noui, fără teamă, îndrăsneţi în succesele şi înfrângerile lor.

Când cerul a căzut pe pământ şi tot pământul s'a cutremurat de noul şuvoi de sânge a fost credinţa că un nou Duh se va coborî de asupra omenirei şi că cu noi cuvinte vor vorbi oamenii noi.

Şi când colo ne am pomenit că au apărut cele mai odioase insecte, cele mai mărunte şi nu vestitorii zilelor noui pentru literatura rusă.

Şi ce este mai teribil, mai îngrozitor este că n'au venit păsările cerului dar au venit insectele — ele s'au arătat cele dintâi după potopul rus. E teribil, pentru ca un potop nemai pomenit a fost şi timp de şase ani veacuri întregi au trecut într'o sarabandă nebună şi tot este nou şi alţi oameni au venit şi tot pământul a fost spălat.

Sau poate poporul n'a ieşit din strânsura sângelui şi s'a înăbuşit şi a căzut? Sau poate oglinda strălucitoare de lumină a poporului nostru s'a spart, şi s'a transformat într'o pulberă murdară?

Şi această pulbere murdară, în aceste spărturi moarte, se zbat, se tă-

OROLOGIUL

E toată-a lui tendinţă doar liniştea s'o rupă
Ţicnitul orologiu când bate 'ncet şi rar?...
Dar mie 'mi pare viaţa că-mi dă din a ei cupă
Cu fie-care astăzi un picur de nectar...

De vreau îl pot răpune! sfărmându-i dintr'o dată
Cadenţa-i monotonă pentru vecie 'nghiaţă;
Dar clipa ce-o deşteaptă bătaia lui încetă
Imi picură o nouă fărâmă de viaţă.

O, suflete ascultă-l — minutul meu trăeşte
Prin el, ce nu cunoaşte nici grabă nici zăbavă —
Minutul se închiagă din stropul care creşte;
Nu căuta că stropul e miere sau otravă!

O! iată se opreşte ţicnitul orologiu
Oprit e stropul, iară paharu-i plin şi greu;
Pentru acei ce-l soarbe e moartea un elogiu?
Eu până 'n fund, cu sete 'mi sorb paharul meu!

I. Dobogariu

Şi el se întoarce pe calul său alb
Inzalecă şi spre Kosovo o avântă.
A doua zi când aurora strălucea
Doui corbii negri sosesc
De la Cosovo câmpie întinsă,
Si se aşează pe palatul cel alb.
Pe palatul însăşi al falnicului Lazăr;
Unul croncăne altul vorbeşte:
„— Aci, oare să fie palatul lui Lazăr?
Sau nimeni nu este în palat?
Nimeni nu era să audă vorbele lor?
De cât ţ rina Milita
Ea iasă în faţa turnului alb
Şi întreabă pe cei doi corbi:
„— In numele Domnului, voi, corbii negri!
De-unde aţi venit, acum, dimineaţă?
Oare nu veniţi de la câmpia Kossovo?
Aţi văzut cele două armate puternice?
S'au ciocnit oare între ele?
Şi care din ele a ieşit învingătoare?
Şi cei doui corbi răspund:
„— In numele lui Dumnezeu, ţarina Milita,
Am venit astă-zi din câmpia Kossovo,
Am văzut cele două armate puternice,
Cele două armate sau ciocnit între ele
Şi amândoi ţarii împăraţii sau prăpădit;
Din turci n'a rămas aproape nimic
Iar din sârbi a rămas ceva,
Ceva ce este acoperit numai de sânge!
Abia ei începură să vorbească aşa
Că unul din servitorii, Militei sosi
El avea mâna dreaptă tăiată.
Şi şeptesprezece rane pe corp
Şi calul său era tot în sânge.
Ţarina Milita îl întreabă:
„— O groază? ce este,, Milutin, servitorule
Oare lăsat'ai pe ţarul tău la Kosovo?
Dar credincioşul Militin îi spune:
Coboară-mă ac pe calul meu, brav, stăpâne
Spală mă că apă rece de izvor
Şi adapă mă cu vin rubiniu
Sant grele rănile pe care le am.
Ţarina Milita 'l coboară,
Şi'l spală cu apă rece de izvor
Şi'l adapă cu vin rubiniu.
Când puterile încep să-i revină
Ţarina Milita l întreabă din nou:
„— Unde a căzut slăvitul tău ţar **Lazar**?
Şi unde a căzut bătrânul **Jugo-Bogdan**?
Unde a căzut cei nouă **Jugovici**
Unde a căzut **Milos**, *voevodul?*
Unde a căzut **Straghino Banovici**?
Şi unde **Vuk Brancobici**?
Şi servitorul începe povestea sa?
„— Toţi au căzut, stăpâne, la Kosovo.
Unde slăvitul ţar Lazăr a murit
Multe lănci au fost acole rupte
Lănci turceşti şi sârbeşti
Dar mai mulţi sârbi, au căzut de cât turci,
Pentru apărarea, stăpânului tău, stăpâne.
Stăpânului tău,, slăvitul ţar Lazăr.
Jug tatăl tău a murit,
Ca o pildă la cea dintâi ciocnire;
Au căzut şi cei opt **Jugovici**
Fratele nevoind să părăsească pe frate
Atât timp cât unul mai era în viaţă.
Mai rămăsese încă **Boşco Jugovici**.
Făcând să tremure stindardul său deasupra Kosovei
Risipind turcii în toate părţile
Cum risipeşte furtunile uliul.
Acolo, unde sângele ajunsase până la genunchi
Peri şi Stiaghina Banovici.
Milos, stăpânul, a căzut şi el
Pe malul Sitniţei în apa îngheţată
Acolo de asemeni mulţi turci au perit.
Milos a ucis pe ţarul turc Murat
Şi două mii de soldaţi turci
Dumnezeu s'aibă în milă pe acei cări l'au născut!
Căci va rămâne ca o amintire pentru sârbi
Ca să fie povestit şi cântat
Atât timp cât vor fi oameni şi va fi o Kossovo.
Iar de cele ce mă întrebi de Vuk blestema'ul.
Blestemat să fie cine l'a născut!
Blestemat fie neamul şi urmaşi sei!
El a vândut pe ţar la Kossovo
Şi a scos din luptă douăspezece mii
O stăpâne, de luptători destoinici!

Din sârbeste de Dr I. D.

CITIŢI
VESELIA

răsc mişcând din mustăţile lor insecte muribunde...

Scriitorule rus, nepotul lui Puşkin şi fiul lui Dostoevski, scriitorule rus, adună în paharul tău tot sângele rus şi toate fărâmiturile soarelui rusesc— şi răspunde!".

In acest strigăt disperat e toată desnădejdea acelor din scriitorii ruşi cari văd prăpastia pe care au săpat'o bolşevicii culturei şi civilizaţiei.

Şi într'adevăr aşa şi este: După cum bolşevizmul a lăsat ca în viaţa socială şi politică a Rusiei s'apară tot felul de gângănii scârboase, aşa şi în viaţa ei intelectuală a lăsat să se nască, cum spune revista rusă: insecte.

Şi nu se putea altfel: pe trupul în putrefacţie roesc mii de viermi şi bolşevismul a fost moartea Rusiei un reînvierea şi chemarea ei la o viaţă nouă după cum cred unii şi la noi, cari sunt convinşi că pricep rostul şi însemnătatea vremurilor de azi.

Vor fi, oare, pentru alte popoare o pildă plină de învăţăminte, încercările prin care a trecut Rusia şi avea-vor ele destulă tărie s'oprească şi pe alţii de a încerca să fericească omenirea după chipul bolşevic?

Să credem că da, căci prea sunt vorbitoare faptele cari au transformat Rusia într'un pustiu şi material şi sufletesc.

Dar datoria fiecărui, care vrea să evite ţări sale soata împărăţiei ruseşti, este a arăta mereu icoanele vii ale nenorocirilor de acolo, pentru ca ele să fie un îndemn la priceperea acelei înţelepţiuni vechi.. că nimic nu se face prin sărituri şi că toate se vor face cu încetul. In acest scop au fost scrise cele de mai sus.

Dr. I. Dusciac

CÂND?

Pentru Ri.

Tu vii, când întunericul aprins
Alunecă uşor, pe-a nopţii urmă,
De strălucirea soarelui învins,
Mânându-l calde, razele din urmă.

Tu vii, când ciocârliile cântând,
Se 'nalţă 'n sbor, spre înălţimi senine,
Când mii de păsărele, rând pe rând
Cânt vrajnic imnul zilei noi, ce vine...

Tu vii, când dulci zefiri pornesc din crâng
Spre parfumata luncă 'nrourată,
Tu vii în zori, când razele se frâng
In roua din potirile curate.

E 'n primăvara sufletului meu,
Iar tu mi-apari, aşa cum eşti, senină.
Cum aşteptându-te, visatu-te-am mereu,
Isvor de bucurie şi lumină.

E 'n sărbătoarea inimii, îmi vin
Cu tine, ca zvonind din fuior de luncă
Nădejdile căror le eşi cu plin,
Infăptuire de îndemn la muncă.

Al. Teodorescu-Miu

Educaţia unui prinţ

Scriitorul francez G. Lenotre a scris în „Le Temps" un articol despre gravul capitol, cum au fost educaţi viitorii suverani, o problemă, care a avut urmări funeste şi asupra istoriei lumii. Lenotre dă ca exemplu felul cum şi-a petrecut tinereţea regele de mai târziu Ludovic XV. El numeşte epoca aceasta, care în aparenţă este foarte departe de atacul Bastiliei „istoria premergătoare a revoluţiunii franceze". Şi cititorul pricepe legătura aceasta făcută de istoric.

Când Ludovic XIV şi-a dat însfârşit seama că îmbătrâneşte, zise oftând: „Sărmană Franţă! Un rege de 75 de ani şi un prinţ moştenitor în leagăn!" Cum ar mai fi oftat el, dacă ar fi prevăzut, cum, îndată după moartea sa, au pornit să crească pe moştenitorul său, cu toate înţeleptele sale sfaturi.

Rege al Franţei la vârsta de cinci ani şi orfan.... aceasta era o nenorocire, cum puţine sunt. Cu atât mai mult că băiatul acesta era fermecător: ochi negri strălucitori cu gene lungi, un ten delicat, o gură fermecătoare, scurt o adevărată frumuseţe. Veacul al XVIII, care se pricepe la astfel de lucruri, zicea că micuţul rege avea înfăţişare de Cupidon. Poporul adora pe acest biet micuţ rege, fără tată şi fără mamă, pe care se rezemau toate speranţele ţării.

Intâia dată, când Parisul a putut să-şi privească idolul mai mult timp, a fost ziua acea de 15 Septembrie 1715, când l-au dus pe micul rege la Vincennes, pentru ca într'o şedinţă solemnă judecătorească să declare de nul testamentul predecesorului său. Un alaiu frumos. Intâiu o caretă cu şease cai, din cari ofiţerii aruncau bani în mulţime. Apoi după o avangardă de o companie de muschetari, călăreţii, gardă regală, venia trăsura regală înhămată cu opt cai albi. Faţa râzătoare a copilului a stârnit în popor strigăte nebune de entusiasm, până-ce micul rege strigă şi el din toate puterile: „Vive le roi!". Lumea se strivia ca să-l vază, garda a păstrat însă ordinea aşa de bine, „încât numai câţiva au fost înăbuşiţi în învălzeală.

Ajunşi la Palatul Justiţiei, ducele de Villeroy luă pe tânărul suveran în braţe şi după ce a stat cu el o toană în capela sfântă, l-a dus în sala cea mare şi-l puse pe tronul regal. Prinţii de sânge, ducii, pairii, toţi domnii din parlament au fost de faţă. Cancelarul a scos de trei ori pălăria din capul regelui, cum prescria eticheta ca salut al regelui. Micuţul ca să petreacă, scoase încă odată pălăria, contrariu tuturor regulilor. Aceasta a fost notată ca un semn deosebit. Au scos deaci încheerea că noul domnitor va avea personalitate şi hotărîre. Tăcere adâncă. Regele avea să ia cuvântul; rămâne însă mut. Şi-a uitat cuvântarea! Ducele de Villeray se apropie, repetă încet de tot, de mai multe ori, frazele cuvenite, şi apoi, spre înduioşarea tuturora, se aude glăsişorul lui zicând deslușit: „Domnilor, vă asigur de bunăvoinţa mea; cancelarul meu va spune restul!" S'au trudit destul să-l înveţe frazele acestea; el protestă că nu-i trebue cancelar şi că va spune el singur tot: L-au făcut în cele din urmă să înţeleagă că trebuie să se supună obiceiului. Dealtfel şedinţa aceasta a fost un triumf pentru el. L-au adimrat ce frumuşel a stat pe marele tron violet, împodobit cu panglici roşii şi brodat cu crini, şi cum nu s'a mişcat, afară numai ca să-şi şteargă fruntea cu batista. Intoarcerea sa din Vincennes în salve de tunuri şi fanfare a fost însoţită de un entusiasm delirant.

Zilele următoare regele s'a jucat numai dea şedinţa de tribunal

Anunţându-i-se domnul de La Brilliere, l-a întrebat cine e: „Sire, secretar de stat şi o să am cinstea să lucrez cu Maiestatea Voastră". Maiestatea Sa îl duce repede în odaia sa şi îl pune să cureţe nuci. Unei alte personalităţi, care vine să-l salute, îi porunceşte cu autoritate: „Retageţi-vă, sunt cu cancelarul meu!" Cancelarul său este „husaru" său, un băiat de vârsta lui, îmbrăcat ca pandur şi pus ca să se joace cu el.

Micul rege nu suferia să-l contrazică. Aşa, de pildă, n'a vrut să acorde niciodată o audienţă ambasadorului Siciliei, şi când acesta a intrat odată el s'a ascuns după perdelele patului său şi n'a fost chip să-l scoată deacolo. Pe Nunţiul papal l-a întrebat într'o zi cu un ton agresiv: „Domnule Nunţiu, câţi Papi au fost până acum?". Nunţiul, care n'a fost pregătit pentru întrebarea aceasta, tace. „Cum dv. nu ştiţi numărul Papilor dv., iar eu, un copil, ştiu câţi regi au fost în Franţa?" Episcopul din Metz îi prezenta omagile sale. — Doamne, ce urât e! " strigă micul rege.— „Ce băiat rău crescut! „bombăni preotul.

Curtea, firește, n'a dat dreptate episcopului. Curtenii scuză, admiră şi sărbătoreşte pe acest drăcuşor răutăcios. Aruncă cu brânză în capul unui abate, taie sprâncenele unui ecuior, rupe horbotele altuia. Doamna de Ventadour, guvernanta sa, îi trece toate cu vederea, de teamă să nu se îmbolnăvească dacă nu i-o face pe plac. Copilul a simţit şi îi dă înainte.

Regele împlinind şeapte ani, ducele de Velleroy ia în mână educarea preţioasei sale persoane. Villeroy, este extaziat de elevul său şi-l arată ca un fenomen de graţie şi eleganţă.

De faţă cu băiatul întreba pe străini: „Ce ziceţi de frumuseţea regelui?" la masă îl servetşe în picoare şi plin de respect.

La serbări, când Tuilerii sunt plini de lume, educatorul duce pe elevul său pe balcon și îi zice : „Vedeți, stăpâne, mulțimea aceasta ? este a Maiestății Voastre !" El caută să-și discreze pe micul său zeu.

Afară de tovarășul său de joc, îi mai aduce și pe un indian de șeapte ani, la ușa odăei suveranului pune un elvețian de șeapte ani, cu o alebardă în mână. Acești trei băieți sunt instruiți să se lase să fie plămuiți, cu chipul acesta se crede că vor abate asupra lor loviturile ce cad grele dela mâna Maiestății Sale. Când regele trebuie să ia parte la un sfat al regenților, ca să nu se plictisească, îl lasă să șează tot timpul cu o pisică pe genunchi.

Căutau mijloace să-l instruiască, fără ca să lucreze. Cardinaul de Fleury, învățătorul său, nu l-a prea obosit, se zice că nu l-a învățat altceva decât granițele hărților. Auzise-ră de un călugăr din Franche-Comté, că putea să învețe pe un băiat în două ceasuri să citească.

Îl aduc pe pedagogul acesta trimis de Dumnezeu cu diligența la Tuilerii și în odaia regelui, care, după trecerea celor două ceasuri, știe tot atât ca și înainte. Cu toate acestea e inteligent: In biblioteca Națională se păstrează caetele sale, ca o dovadă a hărniciei sale și cum el arăta oarecare interes pentru Geografie, îl proclama drept un geniu și scot un volum în 4: „Cursul principalelor fluvii din Europa, schițat și desenat de Ludovic XV, regele Franței în vârstă de opt ani".

S'ar putea crede că slugărnicia nu putea fi împinsă mai departe.

O carte de curând apărută ne face să fim însă de altă părere. Intr'o anectodă pomenită acolo autorul vede deja germenele revoluțiunii franceze. Doamna de Ventadour, ducele de Villeroy și cardinalul de Fleury au fost numiți prin politică și intrigă educatorii succesorului lui Ludovic XIV. Lucrul cel mai trist în acest tablou este că copilul pe care-l râsgâie, nu este fericit. Ca aceia cari n'au nimic de dorit, crește trist, tăcut și plictisit, fără un strigăt, fără un râs, fără vreo dragoste. Petrecerea sa este să-și gătească singur supa, — cum la bătrânețe, lângă doamna du Barry își făcea singur cafeaua.

Pamfletistul din epoca de dinaintea revoluțiunii s'a gândit desigur la lucrurile acestea, ca moștenitorul tronului să fie crescut chiar dela maștere, ca copiii găsiți, aspru ca cel mai sărac dintre săraci, în necunoștința meniri sale, până la vârsta de 20 de ani.

L. L.

Citiți ziarul

Științelor Populare și al Călătoriilor

Care apare în fiecare Marți

Pagini din trecut

In anul 1867 reapare „*Nichipercea*" lui *Orășeanu* revistă satirică, săptămânală.

Reproducem următoarea Fabulă, ce se poate aplica la orice epocă :

Fabulă

O vulpe scăpată dintr'o vânătoare
Cu nafeaua ruptă d'un glonț în spinare,
Rănită de moarte gemea'n vizuină
Așteptându-și moartea, sermana streină,
Un leu pe acolo trece din 'ntâmplare,
Și văzând pe vulpe în astfel de stare,
Se oprește 'n cale, și ca om de treabă,
Cu compătimire pe vulpe întreabă :
— Sărmană cumătră, ce-ai pățit tu oare ?
Cine te aduse în astfel de stare ?"
Dar și pân'afară să te ling la rană,
Să-mi fac, zise leul cu tine pomană
Căci limba mea are darul acel mare
De vindecă rane numai cu linsoare.
— Știu răspunse vulpea limba ți-e prea bună
Dar vecinii limbi îi auzu cum sună
Și pe tine iară te cunosc de brav
Numai dinții frate ți-i știu cu nărav.
Mulți slujbași de treabă sunt la noi în țară.
N'ar voi să fure dar sunt lungi de ghiară.
Nu sunt hoți din fire, nici măcar pungași
Dar cum zice vulpea ei sunt nărăvași.

Nicor.

Teatrul Național.—Sanda, drama lui A. Florescu se va reprezenta în cursul acestei stagiuni.

* * *

Marți 6 Februarie va avea loc premiera comediei lui **Shakespeare** «Visul unei nopți de vară» — orchestra Filarmonicei va executa muzica lui Meldensohn, compusă anume pentru această piesă.

* * *

Opera română. — Duminecă 4 Februarie seara, se va cânta «Boema» cu d-nele: A. Feraru, C. Cerchez-Nasta și d-nii: Mihăilescu-Torsani, G. Niculescu-Basu, D. Baziliu, A. Costescu-Duca și Gr. Alecsiu. — Spectacolul va fi condus de maestrul G. Georgescu.

* * *

In curând se va reprezenta «Faust» de Gounod. Pentru montarea acestei opere se pune mare străduință de oare-ce se va pune în scenă și renumita **Noapte a Valpurgiei,** reprezentată foarte rar din cauza greutăților technice ce necesită.

COPILUL

— Nuvelă de Guy de Maupassant —

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

Lemonier rămăsese văduv cu un copil. Își iubise nebunește soția, toată viața. Era un om bun, cinstit, simplu chiar, sincer și ne răutăcios. Făcea negoț de postăvărie care îi mergea destul de bine și care îl făcuse să adune ceva părăluțe.

Soția sa îl făcea fericit. El n'o vedea de cât pe ea pe lume, și o privea cu ochi de adorator în extaz. In timpul mesei făcea o mie de prostii numai ca să poată fi cu ochii la ea ; vărsa vinul în farfurie, apă în solniță, începea să râdă, repetând :

— Prea te iubesc, ce vrei, asta mă prostește. Ea zâmbea cu un aer liniștit și resemnat în timp ce el îi strângea mâna pe sub masă :

— Mica mea Jeana, scumpa mea micuță ! Ea sfârșea prin a se plictisi și îi zicea :

— Aide, aide, fi cuminte ; mănâncă și lasă-mă să mănânc și eu.

Timp de cinci ani nu avură copii. Apoi deodată ea rămase însărcinată. Fu o fericire nespusă. Soțul său n'o mai părăsi tot timpul cât dură sarcina. O bătrână guvernantă care îl crescuse, îl dădea adesea afară din odaia nevesti-si ca să mai ia și el aer.

Lemonier legase prietenie cu un tânăr care cunoscuse pe soția lui din copilărie și care era șef de birou la prefectură. D. Duretour lua masa de trei ori pe săptămână la d. Lemonier acasă, aducea flori doamnei și dincând în când o loje ; adesea, bunul Lemonier, zicea privindu-și nevasta :

— Cu o soție ca tine și cu un prieten ca el, poți fi fericit pe pământ.

Ea muri în timpul nașterei. El era să moară și el. Dar copilul îi dădu curaj : un micuț roz care scâncea.

El îl iubea nebunește, cu o dragoste pasionată și dureroasă.

•

Copilul crescu. Tatăl nu putea să se lipsească un ceas de el. El îl îmbrăca, îl spăla, îi da să mănânce. Prietenul său, d. Duretour, părea că adoră și el copilul și îl săruta adesea cu o patimă părintească.

Numai, Celeste, bătrâna bonă, părea că nu suferă pe copil. Ea se supăra de jocurile lui și de mângâierile prea dese ale celor doi oameni.

— Dacă s'a mai văzut să se creasc că astfel un copil ! O să faceți un stricat din el

•

Jean era slăbuț, bolnăvicios. Doctorul constatând anemie îi ordonă fier, carne roșie și supă grasă. Copilului însă nu-i plăceau de cât prăjiturile refuzând altceva.

Intr'o seară, pe când tatăl cu fiul se așezaseră la masă, Celeste, aduse castronul cu supă cu o autoritate nu obișnuită.

Il descoperi, vârâ până în fund lingura cea mare și declară :

— Am făcut un bulion grozav ; de

data asta trebue să mănânce copilul.

D. Lemonier înfricoşat, lăsă capul în jos. Vedea bine că are să iasă ceva de aci.

Celeste luă farfuria, o umplu şi i o puse dinainte.

Acesta gustă supa şi zise :

— E într'adevăr, delicioasă.

Atunci bona luă farfuria copilului şi îi puse o lingură de supă. Se dădu doi paşi înapoi şi aşteptă.

Jean o mirosi şi împinse farfuria cu desgust. Celeste deveni palidă, se apropie brusc şi, apucând lingura, o vârâ cu forţa, plină, în gura întredeschisă a copilului.

Acesta se înecă, tuşi, strănută şi începu să ţipe. Apucă apoi un pahar şi dădu cu el în bonă. Celeste, furioasă, luă la subţioară capul copilului şi cu sila începu să-i vâre lingură după lingură. Copilul le vărsa imediat, da din picioare şi se svârcolea, roşu ca un sufocat.

Tatăl rămase mai întâi atât de surprins încât nu putu să facă nici-o mişcare. Apoi deodată, se aruncă nebun asupra bonei, o strânse de gât şi o aşvârli de perete, îngânând :

— Afară ! afară ! afară... brută ! Dar ea se smulse din mâna lui şi strigă :

— Ce te-a apucat ? Mă baţi acum fiind-că hrănesc pe mucosu ăsta ?

El repeta, tremurând tot :

— Afară, eşi afară, brută !...

Atunci bona furioasă îi strigă :

— Ah !.... ce crezi că ai să mă ei pe mine aşa ? Pentru un încăpăţânat, care nu e măcar al dumitale ! Toată lumea o ştie !...

El nu mai mişca, palid, cu braţele moi. După câteva clipe bolborosi cu o voce stinsă :

— Ce zici, ce zici ?...

Se repezi din nou la ea cu o furie de animal încercând s'o doboare. Dar ţărancă vânjoasă, ea îi alunecă din braţe :

— Priveşte-l, uite-te la el, e chipul d-lui Duretour, uite-i nasul, ochii părul, seamănă la ceva cu d-ta ?

Eşti de râsul tutulor căţi ştiu !... Şi fugi pe uşe.

*

După câtva timp totul se linişti în casă. Celeste se duse în bucătărie pregătită la orice. Adormi pe un scaun, şi nu se deşteptă de cât spre ziuă. Işi văzu ca întotdeauna de treabă, şi prepară la ceasurile opt cafeaua domnului.

Nimeni nu suna. Se făcu ceasul nouă, apoi zece. Servitoarea speriată se duse cu cafeaua şi bătu la uşe. Nimic nu mişca. Bătu ; nu răspunse nimeni. Atunci deschise şi, scoţând un ţipăt groasnic, lăsă să-i scape cafeaua din mână.

D. Lemonier se spânzurase de tavan.

Celeste fugi îngrozită. Vecinii alergară, medicul constată moartea care avusese loc spre miezul nopţei.

O scrisoare adresată d-lui Duretour fu găsită. Ea nu conţinea de cât atât: „Iţi încredinţez pe copil".

V. C. ROLENCO

FOCURILE

Odată, demult, într'o seară întunecoasă de toamnă, mi-s'a întâmplat să călătoresc pe un râu posomorât din Siberia. Deodată, la o cotitură a râului, înainte, sub dealurile negre, licări un focuşor.

Sclipise viu, tare, aproape de tot...

— Ei, slava Domnului, zisei cu bucurie, adăpostul e aproape.

Vâslaşul se întoarse, se uită peste umăr înspre foc, şi din nou începu să vâslească cu nepăsare.

— Incă-i departe !

N'am crezut : focuşorul părea aproape de tot, desprinzându-se din întuneric. Insă vâslaşul avusese dreptate : era într'adevăr, departe.

Focurile acestea de noapte au însuşirea de a se apropia, învingând întunericul, şi de a sclipi, şi a făgădui, şi a amăgi prin apropierea lor. Pare că încă două-trei mişcări cu vâsla, — şi calea e sfârşită... Şi cu toate acestea — e departe !...

Şi am mai plutit mult pe râul negru ca cerneala. Văgăune şi stânci ne ieşeau înainte, se apropiau şi rămâneau în urmă şi păreau că se pierd în depărtarea nesfârşită, iar focuşorul stătea mereu înainte, licărind şi acrăgând, — tot aşa de aproape şi tot aşa de departe...

Imi amintesc deseori şi astăzi de acest râu întunecos, strâns între stânci şi de acest focuşor viu.

Multe focuşoare şi mai înainte şi mai pe urmă m'au atras prin apropierea lor. Insă — viaţa curge în aceleaşi maluri posmorâte şi focurile mereu sunt departe. Şi din nou vâsleşti.

Şi totuşi... totuşi, înainte sunt focurile !...

Trad. *I. Bordeianu.*

A apărut şi pus în vânzare

ALMANAHUL ZIARULUI „UNIVERSUL"

PE ANUL 1923

Un volum splendid, pe hârtie velină, format mare, cuprinzând pe lângă **o parte calendaristică foarte complectă, CALENDARUL ORTODOX, CATOLIC şi Protestant, cu sărbătorile tipărite în roşu,** fazele lunii şi prevederea timpului, astrologia tuturor zodiilor, **Descrierea solemnităţei încoronării MM. LL. Regele şi Regina României, Desvelirea Monumentului Eroilor francezi în Cişmigiu,** etc. şi o interesantă materie literară, ştiinţifică şi artistică foarte instructivă şi distractivă, împodobit cu un număr însemnat de ilustraţiuni artistice şi cu o prea frumoasă copertă **în patru culori.**

ALMANAHUL ziarului „UNIVERSUL"

Se vinde numai cu 12 LEI EXEMPLARUL.

Se găseşte la toţi vânzătorii de ziare, Chioşcarii, Depozitarii, precum şi la Administraţia ziarului nostru

ANUL XXXIX. — No. 5. 1 leu exemplarul DUMINICA 11 Februarie 1923

Universul Literar

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. În străinătate pe un an 120 lei.

Ocuparea Ruhrului de francezi

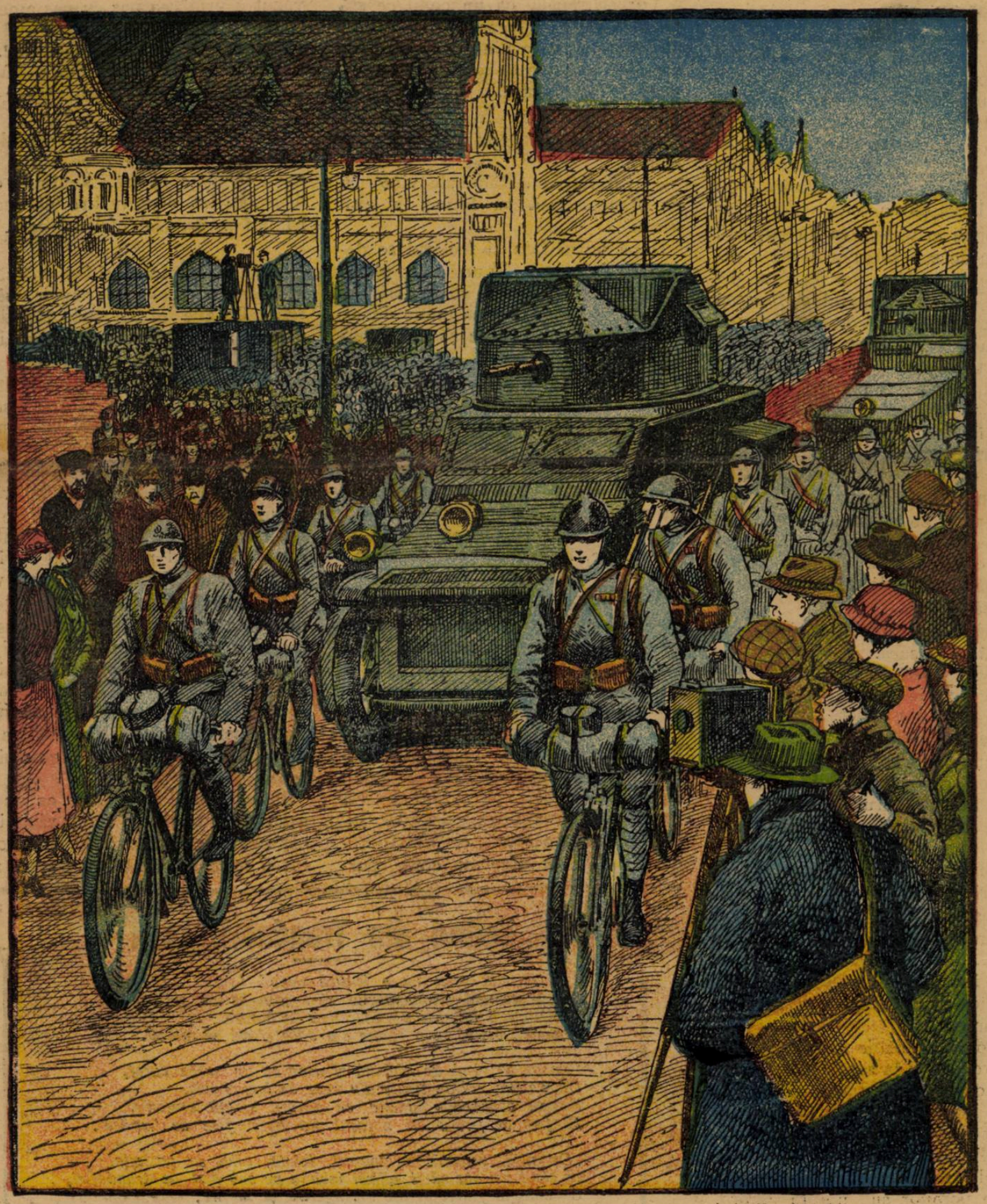

O secție de tankuri escortată de ciclişti francezi intră în Ruhr.

In noaptea Sf. Andrei

O iubeau amândoi fraţii. Era înaltă, cu mijlocul subţire, cu ochii şi cu părul mai negre ca păcatul, cu graiul duios ca sunetul unui flaut în liniştea amurgului.

Mişcările-i erau line, iar mâinele-i păreu că mângâe tot ceia ce ating ; şi cum se leagănă un val sub sărutul soarelui, aşa se legăna şi ea în mers. Tot visul, toate tainele poenelor îi erau adunate în privire şi trupul ei, minunat ca o floare, împrăştia parfumul sănătos, al câmpurilor fără margini.

Amândoi îi ţineau calea când se ducea cu cofa pe umăr la fântâna din marginea crângului, viaţa amândorora atârna de zâmbetul unei guri, ispititoare ca un fruct pârguit. Câteodată, treceau prin faţa casei ei, pe prispa căreia ea cu fruntea plecată deasupra gherghefului, părea că nu vede alt nimic decât trandafirii roşii la care lucra de un veac.

Dar ochii ei vicleni ca de şarpe, îi pândeau de sub reţeaua deasă a genelor şi pe când cei doi flăcăi se depărtau, ea-şi lăsa lucrul şi începea să cânte o doină atât de tristă, de părea că'n melodia ei se tângue sufletele lor trei.

Odată, era pe la sfârşitul primăverii. Se însera. Nori negri, ca nişte namile întunecate, se adunau ameninţători în zare. Ea, stând la sfat cu fetele, întârziase şi acum cu cofa pe umăr, înfricoşată de umbrele nopţii, grăbea paşii pe drumul mărginit de două şiruri de plopi. Niciodată nu i se păruse calea atât de lungă şi foşnetul plopilor atât de trist de-i venea par'că să plângă.

Răsunând dintr'odată, două glasuri o făcură să tresară.

— Seară bună, Marioară !

Ea se opri, le răspunse şi orice teamă-i pieri din suflet.

— Seară bună Răducule ! Seară bună Ioane !

Stânjeniţi de singurătatea din jurul lor, tăcură. Cerul era atât de greu de nori, de părea în orice clipă gata să se prăbuşească. Svârlind lumini albastre, câte un fulger se svârcolea prin gol. Ca să rupă tăcerea, fata spuse :

— Am întârziat cu alde Florea la fântână... mai erau şi alte fete. Una din ele învăţase un cântec nou, atât de frumos şi trist, încât uitai cum trece timpul.

E-o doină adusă de departe, de un voinic venit aici în sat.

Nu-l cunoştea nimeni... părea un isgonit. După câtva timp, a fost găsit mort în şanţul din marginea crângului. N'a fost plâns de nimeni. Dar cântecul lui a rămas la noi, aninat de frunzele pomilor sub umbra cărora, el îl doinise de atâtea ori...

Un fulger ca un cuţit se'nfipse 'n trupul nopţii şi'n urma lui un bubuit năprasnic cutremură zările, stingându-se în depărtări ca răgetul unei fiare înlănţuite. Frica din nou cuprinse sufletul fetei şi ea ca să o alunge începu iar să ciripească :

— Cântecul lui l-am învăţat şi eu acum... am să vi-l cânt odată de vreţi. Uite, are ceva din jalea vântului de astăseară... ceva din foşnetul prelung al plopilor. O, numai odată de l'aţi auzi, aţi plânge ca pe un frate pe necunoscutul venit de cine ştie unde... Când îl asculţi, îţi pare că o ploaie de bine cuvântări ţi se lasă pe suflet şi minte... Niciodată nu mi-a părut cofa atât de grea... nu pot să o mai ridic... Şi sufletul mi-e greu... dar mama ce-o să zică ?...

Vorbea repede ca un copil ce stă gata să plângă, încercând în zadar să urnească cofa din loc. Flăcăii se repeziră aproape să se certe care din ei să-i ducă povara.

La lumina unui fulger, văzându-i sfădindu-se ea începu să râdă, apoi spuse :

— „E târziu... Răducule vino tu cu mine... lasă tu Ioane în altă seară"....

După puţin fata şi feciorul se depărtară 'n noapte. In urma lor, plopii 'ncepură să foşnească şi mai trist şi jos, căzut lângă tulpina unuia din ei, cineva muşca ţărna ca să-şi înăbuşe plânsul.

Când ajunseră 'n faţa casei, Marioara luă cofa, mulţumi şi vru să intre. Dar flăcăul o apucă sfios de mână şi pe şoptite, aşa cum se ruga când era mic, spuse :

— Ai să-mi cânţi şi mie odată doina străinului ?...

— Sufletul meu are să ţi-o cânte numai ţie, Răducule. Noapte bună !

*

Vara cu părul ei încărcat de soare, cu ochii-i plini de vraja cerurilor senine, plecase de mult culcată moiatec pe valuri de vânturi. Livezile şi poenile, printre florile cărora ea se răsfăţase jucându-se ca un copil, erau acum pustii şi pe aripele ultimilor stoluri de cocori, palide şi sdrenţuite se duceau şi ultimile nădejdi. Acum, Octombrie era pe sfârşite. La fântâna din marginea crângului, întotdeauna spre seară, cei doi îndrăgostiţi după ce umpleau cofa, porneau alături, ascultând înfioraţi foşnetul plopilor, din ale căror creste, încet cum cad lacrimile din ochii obosiţi de plâns, căzeau peste capetele lor frunze îngălbenite. Croncănitul unui stol de corbi, lătratul îndepărtat al câte unui câine, ori clopotul bisericuţei sunând vecerne, mai turburau tihna amurgurilor lungi şi triste. Dar, ori de câte ori el, se pleca să sărute cu evlavie şi drag nemărginit pleoapele copilei, cari ca nişte aripi de pasăre speriată tremurau peste întunericul şi taina ochilor ei blânzi, un fior de teamă-i făcea să se despartă şi să privească cu frică în jurul lor. Li se părea că cineva nevăzut îi urmărea pas cu pas ameninţător din urmă. Li se părea c'aud suspine, c'aud pe cineva plângând. Se uitau, dar nu vedeau nimic. Vântul poate aducea cu el jalea zărilor înnegurate, cine ştie.

In fiece seară aceiaş îndoială le chinuia sufletul, în fiece seară porneau tăcuţi spre sat, simţind cum deasupra lor, o prevestire 'ntunecată îşi fâlfâia aripele 'nfricoşătoare.

*

„Şezi ici Mărioară şi lasă-mă să-mi odihnesc o clipă fruntea pe sânul tău... De zile 'ntregi cade zăpada şi nimeni afară de noi, nu-şi mai îndreaptă paşii spre drumul mărginit de plopii desfrunziţi şi trişti. Mâine poate maică-ta n'o să te mai lase să vii aşa departe şi numai cu singur, aici, voi ruga pomii să-mi vorbească de tine. O, şi mă doare gândul că va trebui măcar o clipă să nu te văd ! Acum vreau să mă odihnesc pe sânul tău ca pe un sân bun şi sfânt de mamă. Curând poate, când flori de ghiaţă vor înflori la geamuri, voi veni la voi acasă, te voi lua cu sfinţenie de mână şi te voi duce spre căsuţa mea... a noastră. In pragul ei, cu flori te vor întâmpina credinţa şi iubirea mea nemărginită. Cântă-mi şi îndepărtează cu glasul tău, neliniştea care'n astă seara mi s'a lăsat pe suflet, cum se lasă o noapte grea şi întunecată pe lume".

Şi ea cu graiul ei dulce ca un sunet de flaut, cântă. Fulgi răzleţi de zăpadă căzeau uşor din cerul mohorât şi seara se lăsa tot mai grea, mai

„Zefirul din Trandafirii roşii"

„Şi basmul calm ca o bunică deşiră taină cu comoară
„Stau sfetnicii pe împăratul să-l mângâe de griji amare :
Nesiguranţa bătăliei năvalnic bate la hotare.
Domniţa, biata, ca o floare s'a ofilit şi stă să moară.

Frumos ca visul de isbândă şi drag ca un surâs curat,
Un vis din vrăjile ţesute din raze de lumină vie,
Păşind uşor ca o minune, cu glasu-i sfântă armonie,
El ţine în jertfa lui norocul frumoasei fete de 'mpărat.

„Domniţă, vei trăi de-apururi, iubită, albă ca un crin,
Şi când vei sta să-ţi plimbi iubirea pe sub alei de trandafiri,
Să mângâi finele petale însângerate şi subţiri ;

Şi-o clipă să-ţi aduci aminte de mine, visător strein ;
E vesel împăratul, mândru, şi,.. toate se înseninară..,
Sub zâmbetul domniţei blânde, zefirul fu ursit să moară.

Petre Antonescu

tristă, mai apăsătoare. Dinspre crâng, o babă cu spinarea încovoiată sub sarcina de nuele, venea târându-şi cu greutate paşii pe drumul alb de nea. Ajunsă'n faţa tinerilor se opri, ascultă, căutând se desluşească cu privirea prin umbrele cari ca nişte văluri negre, se lăsau tot mai dese. Fata cu capul dat pe spate cânta cu atâta dor, că baba-i spuse :

— „Blând ţi-e glasul măicuţă... dar taci, nu-i bine să cânţi în noaptea Sf. Andrei"....

Dar fata păru că nu aude şi bătrâna făcându-şi cruce porni înainte. Dar iată că acelaş suspin, acelaş plânset care le turbura într'una fericirea, se auzi aproape de ei.

Răducu tresări şi dădu să se ridice:

— Auzi, cine plânge ? îngână el.

— Vântul care sboară... taci iubitule şi ascultă !

Supus ca un copil, el îşi culcă iar fruntea pe sânii ei tineri, cari ca nişte porumbei albi tresăreau înfioraţi sub şalul de lână. Plopii şi ei, păreau că se pleacă să asculte mai bine glasul vrăjit al copilei. Dar ca sborul unei păsări întunecate, aşa flutura mereu suspinul jalnic.

Flăcăul iar se ridică :

— Auzi, e mai aproape... cine să plânge oare ?

— Noaptea care vine... taci iubitule şi-ascultă.

Inlănţuindu-i capul cu braţele, ea-l trase iar blând pe sân fără ca să înceteze din cântat. O putere mai mare ca voinţa ei, o făcea să cânte. Nu simţea totuşi nici o voioşie. Şi ei ca şi lui Răducu aceiaş teamă-i strângea sufletul şi obrajii-i erau umezi de lacrimile, pe cari numai noaptea i le vedea. Ar fi vrut să plece, dar o mână de fier o ţintuia pe loc. Cocoţat pe creangă, un corb începu să ţipe ; atunci cântecul îngheţă pe buzele fetei. Se făcu tăcere, doar zăpada cădea mereu aşezându-se liniştit în straturi uşoare. Şi iată că'n pacea neturburată auziră pe cineva plângând aproape de ei. Erau hohote sălbatice ce se revărsau cu furia valurilor unei ape, care rupând digurile se năpusteşte peste şesuri.

Strânşi unul lângă altul cei doi tineri îl ascultau, cum se ascultă sunetul clopotelor în noaptea Patimilor. Le era frică să se'ntoarcă, să vadă cine e.

— Hai Marioară, hai să plecăm...

Dar înainte de a face primul pas, cineva li se puse'n cale. Două mâini se ridicară'n sus şi-un ascuţiş sclipi'n lumina fulgilor albi. O lovitură surdă se auzi şi Răducu se prăbuşi la pământ cu ţeasta sfărâmată.

Dar ochii lui, plini de groaza ultimei clipel recunoscură pe Ion. Sângele pătă strălucirea zăpezeii şi fără să mai poată rosti o vorbă flăcăul muri. Dând un urlet, Marioara se rostogoli lângă el. Toporul căzu din mâinile ucigaşului, care plângând ca un copil, îngenunchie alături de cel pe care-l purtase'n braţe.

(Va urma) **Lucia Totu**

LINIŞTE

In zarea vânătă amurgul se ofileşte 'ncet şi moare
Ca agonia unei candeli la vre-un monah, într'o chilie
Cum creşte noaptea 'n calde forme, pare o ţigancă arămie
Ce se coboară să se culce pe a toamnei veştede covoare.

Se 'ngroapă preajma în tăcere şi arborii în umbră deasă...
Pe margine de heleştee pletoase sălcii se îndoae
S'arunce 'n unda liniştită la câte un răstimp, o foaie;
Iar luna îşi opreşte raza pe câte-o straşină de casă:

Lumina ei în nopţi de vară desmiardă rozele şi spinii,
Sub cernerea de umbră sură cu pulberi de argint străbate;
O, Lună, tu ce împrăştii roze în suflete 'ntunecate
In noaptea asta câtă pace a-i tors din caerul luminii..

Coboară pacea 'n ochii care licăritori ca un amurg
Ascund o dragoste aprinsă şi-o tăinuesc ca pe-o comoară,
Cad raze 'n inimile caste, neprihănite de fecioară,
Uscând potirelor polenul de lacrimi ce zadarnic curg...

S'abate vântul printre ramuri şi-un stol de foi a prins să cadă
De par'că-o mână nevăzută trimite Toamnei o solie;
Casa vecinului răsare mai albă 'n lună, mai pustie,
Cu geamuri ce înegresc sinistre pe un părete de zăpadă...

— Surâs de lună şi de zee spunea-vei oare adevărul?
In jurul glastrelor, la geamuri petale moarte fac cunună,
Şi cum în noapte pacea creşte, doar geamurile prind să-mi spună
De-o fată ce 'n apusuri triste îşi împletea pe gânduri părul.

Ion Doboşariu

Literatura pentru copii

Există o literatură specială pentru copii ? Nu ! — Dar există scriitori cari trebuesc să fie cetiţi de copii. Aceşti scriitori trebuesc cititi de copii.

Cum ne au lipsit de toate şi cum nu puteam avea, de toate, căci am apărut prea târziu la viaţa culturală, ne-a lipsit şi o literatură specială pentru copiii. Acei, cari nu suntem încă prea bătrâni ne aducem aminte că în copilărie ne-am petrecut zilele libere citind haiducii şi fasciculele romanelor lui *Dumas tatăl* şi ale lui *Ponson de Terrail*. Nu existau reviste pentru copiii, cum nu existau nici cărţi pentru copiii.

Literatura în care au crescut şi s'au dezvoltat copiii ţărilor din Apus, scrierile lui *Dickens*, *Jules Verne*, *Brett-Hart*, *Mayne Reid*, *d-nei de Segur*, *Freiligrath* şi a atâtor scritori germani, francezi, englezi nu o putem cunoaşte căci nu era tradusă în româneşte ; iar literatura noastră proprie nu satisfăcea nici pe cetitorii în vârstă, dar să poată satisface cerinţele copiilor, atât era pe atunci de redusă şi de săracă.

Şi cine ştie cât a influenţat asupra generaţiei de astăzi lipsa acestei literaturi, căci se admite, că cetitul în vârsta copilăriei şi a adolescenţei joacă un rol enorm în dezvoltarea sufletească a oamenilor. In toate biografiile oamenilor mari veţi ceti, că cetitul a avut o influenţă hotărâtoare în formarea inteligenţei, caracterului sau voinţei omului mare. Şi se citează chiar autorii cari au hotărât de soarta copilului sau tânăruiu, care a devenit apoi omul celebru.

Se poate chiar că generaţia noastră actuală lipsită de entuziasm, lipsită de energie, incapabilă de sforţări intense să'şi datorească aceste neajunsuri lipsei cetitului folositor în în vârsta copilăriei sau a adolescenţei.

De aceea trebuie să privim cu bucurie încercările cari se fac de a se da copilului şi tânărului cărţi şi reviste pentru vârsta lor. In ultimul timp au apărut la noi câteva reviste pentru copiii şi adolescenţi şi se zvoneşte că sunt pe care să apară şi altele. Apariţia acestor publicaţii dovedeşte trebuinţa lor şi de aceea ar trebui ca ele să fie astfel făcute ca să servească dezvoltărei sufleteşti şi culturale a copiilor.

Ceea ce trebue însă de observat este faptul că mai toate aceste reviste şi scrieri caută să aibe un material original. Necunoscuţi, ca scriitori sau scriitori cari scriu special pentru revstele acestea, pentru copiii, formează colaboratorii acestor reviste. Nu întâlniţi de cât foarte rar traducerile acelor scriitori cari şi-au format reputaţia de a fi cei mai apropiaţi pentru sufletul şi mintea copilului şi adolescentului. Şi aceasta este un rău ! Pentru că, nu este aşa de uşor să scri pentru copiii. Mai mult ; sunt de părerea scritorului rus Anton Cehov, că nici nu se poate scri pentru copiii. Acesta, rugat de fratele său, care edita o revistă pentru copiii, ca să-i scrie ceva, i-a răspuns :

„Nu pot scrie pentru copii şi nu ştiu dacă un scriitor care pretinde la acest titiu poate scrie pentru copii. Se pot găsi în operile noastre pagini cari pot fi cetite de copii şi adolescenţi, dar ca un scritor se poate aşeza la masă şi hotărî să scrie în special pentru copii, mi separe o încercare falşă şi fără nici un rezultat. De aceea, alege din scrierile mele, ce crezi că pot copiii şi tinerii înţelege, dar nu

mă silii să fac ceea ce un scriitor onest nu poate face".

Şi Cehov avea dreptate ! Nici unul din scriitorii cari sunt cetiţi de copiii n'au scris numai pentru copii ; de aceea operile lor pot fi cetite tot aşa de bine de adulţi. Romanele lui *Jules Verne*, *Dickens* şi chiar ale d-nei de *Segur*, care sunt cele mai multe scrise cu intenţia de a fi cetite de copiii, se poate ceti cu folos şi plăcere şi de adulţi. Şi dacă oamenii în vârstă nu le citesc, cauza este că ei le au citit în copilărie sau adolescenţă. Dar cine, încercând, fiind chiar în în vârstă, să recitească pe autorii amintiţi mai sus, nu a fost prins de farmecul povestirei şi n'a citit cartea până la sfârşit?

Această părere a lui Cehov, că nu există o literatură specială pentru copiii sau pentru adulţi, este în favoarea acelor cari susţin că nu există o literatură cu tendinţe ; scriitorul, după părerea acestora, caută să realizeze frumosul, fără să se preocupe cine îl va aprecia adultul sau copilul. Şi de aceea romanele şi cărţile cele mai citite de copiii se pot ceti şi de adulţi, ceea ce dovedeşte că frumosul e de o potrivă de apreciat şi de unii şi de alţii. Pe când, o povestire scrisă special pentru copiii, plictiseşte mai totdeauna pe omul în vârstă şi el nu o poate termina. Şi nu o poate citi, nu pentru că cuprinsul ei este naiv şi copilăresc, dar pentru că forma în care este scrisă nu cuprinde acel frumos necesar unei opere de arte şi se întrevede la fiecare rând tendinţa scriitorului de a fi plăcut şi înţeles de copil.

Nu de mult am cetit un roman al în care acest estet şi filosof, care a lui Sienkiewicz *In pustiurile Africei*, scris *Quo vadis* şi *Fără Dogme*, este povestitorul aventurilor a doui copiii, cari furaţi de egipteni, sunt duşi până în Sudan şi de acolo reuşesc să fugă prin Abisinia. Romanul destul de mare ; te prinde, te stăpâneşte, şi'l citeşti până la sfârşit, cu toate că aventurile copiiilor seamănă cu povestirile lui Verne, pentru că Sienkievicz a rămas şi în această scriere, acelaş scriitor subţire, delicat, acelaş estet. E posibil, că romancierul polonez a scris romanul cu intenţia de a fi citit numai pentru copiii, dar omul de talent a produs o operă de artă pe care şi cei în vârstă o pot citi cu plăcere.

Cele spuse mai sus, au scopul de a arăta, că nu trebue să căutăm a da copiilor numai literatura scrisă în special pentru ei, care în cele mai multe cazuri păcătueşte de a fi lipsită de frumousl necesar unei opere de artă şi este toată imbibată de tendinţa de a fi o lucrare pentru copiii. Şi ar fi mult mai preferabil să dăm copiiilor în traduceri toate acele cărţi cari au reputaţia de a fi şi folositoare şi atingătoare pentru ei, dar cari sunt şi operile de artă a atâtor scriitori. Lipseşte din bibliotecile noastre de popularizare şi din bibliotecle ef-tine pentru copii aproape toată acea literatură care este hrana sufletească a copiilor şi adolescenţilor din Apus şi care contribuie atâta la crearea sufletului şi caracterului copilului. O traducere a acestei literaturi se impune şi la noi. Nu trebuie să vedem în faptul că suntem nevoiţi să traducem din alte limbi o micşorare a valoarei noastre culturale şi a bogăţiei noastre naţionale, căci şi una şi cealaltă s'obţin cu greutăţi mar şi cu timpul. Şi deseori un popor profită mai mult, când ştie culege şi împrumuta dela alte popoare, ceea ce el nu are în prezent. Iar împrumutul acesta contribuie mai întotdeauna la îmbogăţirea sa proprie. Cine ştie dacă literatura rusă, nu'şi datoreşte bogăţia ei, recunoscută de toată lumea, traducerilor făcute din toate limbile. Ruşii au tradus, toată literatura, pentru copiii a Apusului, după cum posedă traduşi pe toţi scriitorii lumei. Şi nu este biografie de scriitor celebru rus în care să nu se spue despre influenţa pe care a avut'o cutare sau alt scriitor european asupra dezvoltărei sufleteşti şi a talentului scriitorului rus.

Iată de ce am dori să avem cât mai curând o colecţie a tuturor acelor scriitori ai Apusului, traduşi în româneşte, cari au fermecat copilăria şi adolescenţa atâtor generaţii străine şi sunt socotiţi ca factori însemnaţi în desvoltarea însăşi a popoarelor acelor cari i'au citit.

Dr. I. Duscian

Un vultur viu pe steag

Trupele italiene au ocupat de curând regiunea Garian în Tripolitania după lupte destul de serioase cu arabii.

Clişeul de faţă reprezintă drapelul coloanei colonelului Graziani. El are curioasa particularitate, în vârful său un adevărat vultur viu prins şi domesticit de soldaţii italieni.

Cum aş vrea

(După Sully Prohomme)

Liliacul s'ofileşte,
Scurt e al păsărilor cânt,
Cum aş vrea întotdeauna
Numai vară pe pământ.

Sărutarea ce se pierde,
De pe buza înfocată,
Cum aş vrea ca 'ntotdeauna
Să rămâe neuitată.

Iar unirea a două inimi:
Fie amor, prietenie,
Cum aş vrea ca 'ntotdeauna
Să dureze o vecinicie.

Maria Oprescu

Adio, vis!

In sufletul meu rătăcit,
Se pierde trist iubirea...
Un dor năvalnic am iubit
Visând nemărginirea !...

Adio !... vis plin de dorinţi...
Şi ceasuri de veghere,
Plecaţi în noapte, suferinţi
Şi lacrimi şi durere !

Lăsa-ţi-mă să fiu ce-am fost;
Copila cea sglobie,..,
Să rătăcesc fără de rost,
Pe vesela câmpie !..

Jenica Bordeianu

După o tradiţie antică

AUTOLYCUS: regele hoţilor

Autolycus a fost fiul lui *Mercur*, zeul comerţului şi *protectorul hoţilor*.

Antichitatea vorbind de Autolycus, ne spune că a fost *hoţul cel mai mare şi mai rafinat de pe faţa pământului*. El avea o iscusinţă nemai pomenită la furat şi o agilitate la picioare, în cât nu-l ajungea nici iepurele în fugă. Era destul numai, să gândească ceva şi lucrul era şi făcut pe jumătate. Fura de stingea, pe unde trecea. Nu era poliţie, nici nimeni în stare să-l prindă, ori câtă iscusinţă ar fi întrebuinţat pentru prinderea lui.

Homer, vorbind de Autolycus, ne spune, că acesta *era cel mai şiret dintre toţi hoţii şi tot odată şi cel mai mare hoţ*. Acest *dar* îl primise dela *Mercur*, zeul comerţului şi protectorul hoţilor.

Autolycus fură coiful lui Amyntor, luându-i-l de pe cap, stând de vorbă cu dânsul. I-l fură cu atâta iscusinţă în cât Amyntor nici nu simţi. Intr'un târziu numai se pomeni că nu mai are coiful pe cap.

— „Mă, dar afurisit hoţ e potlogarul acesta de Autolycus, auzi tu să-mi fure pălăria de pe cap şi eu să nu simţ nimic...

— Negreşit, îi răspunse Polymede, tu nu ştii că hoţul acesta de Autolycus are darul de a-ţi sugestiona ideea de a crede, că ai lucrul pe care ţi l-a şterpelit cu atâta dibăcie.

Ieurytus în insula *Iubeea*, avea o mulţime de boi, vre-o şase mii, care păşteau în cea mai deplină linişte.

— „Las' că-i şterg eu boii, zise hoţomanul de Autolycus, nici n'are să mă simtă nici să vadă că am să-l prostesc într'atâta în cât o să creadă că-i are tot înaintea ochilor.

Ieurytus într'adevăr vedea boii tot înaintea lui, pe când în realitate *hoţul hoţilor* îi *mână* boii dela spate.

Intr'un târziu se pomeneşte Ieurytus că nu mai are niciun bou.

— „Zeilor nemuritori, voi cari sunteţi totdeauna, spuneţi-mi cine mi-a furat boii ?

Atunci i se prezintă *Mercur* şi-i zice :

— „Boii ţi i-a furat hoţomanul de Autolycus, prinde-l, dacă-ţi dă mâna,

sunt sigur, că o să treci pe lângă dânsul şi n'ai să vezi nimica, căci hoţul neprins e negustor cinstit, şi apoi leagă-te de dânsul, dacă vrei să intri în procese şi 'n boclucuri, din cari să nu te poată scoate nimeni. Dacă ţi-a furat boii, ţi-a furat şi pacea. Ce să mai faci atâta tărăboi pentru un lucru de nimic, îi zise Mercur.

— Cum, şease mii de boi nu însemnează nimic ? Darnic mai eşti şi tu pe punga altuia, îi răspunse Ieurytus.

— Eu te-am sfătuit, fă ce vrei, numai ia seama să nu te căeşti. Eu aş zice mai bine să te lipseşti de boi decât să ai o sumă de neplăceri de care să te căeşti toată viaţa.

— Să ştiu că-mi cheltuesc toată averea şi tot trebue să prind eu pe hoţul de Antolycus.

— Spre acest scop am să mă servesc tot de un hoţ fiind-că hoţ pe hoţ cunoaşte, se gândi în sine Ieurytus.

Pe când gândea acestea se pomeneşte de odată cu celebrul hoţ *Sisyph*.

— „Ştii una, Ieurytus, hoţomanul de Antolycus, mi-a furat şi mie o mie de boi ?

— Taci, nu mai glumi. Asta-i frumos de tot. Un hoţ să jefuiască pe alt hoţ. Dacă mi-ar fi spus vre-un zeu nemuritor acest lucru, nu l'aşi fi crezut. Ei, şi ce ai de gând să faci ?

— Ce să fac, apoi eu am fost mai deştept decât tine. Eu am însemnat tălpile boilor cu cretă. Şi să vezi cum am să-mi iau eu boii dela hoţul de Antolycus. Am să-i caut pe toţi la picioare şi am să-mi găsesc semnul.

Trebue să amintim, că Antilycus avea darul de a-şi schimba statura după voinţă, când apărea ca un *lungan cu barba rasă în formă de cioc*, spilciuit, mergând în vârful degetelor, sclivisit, îmbrăcat elegant ; când apărea ca un *moşneag* sdrenţuros, de ai fi crezut că acest om îi în stare să facă asemenea faptă ; când apărea ca *un copil nevinovat* sau chiar ca o *fată* de toată frumuseţea plină de farmece, pe când în realitate era *Antolycus excrocul* şi *hoţul cel mai rafinat din lume*.

Hygia — vorbind de Antolycus — spune : „El avea şi darul ca să transforme orice obiect furat în alceva. Astfel *boii* furaţi i-a transformat pe toţi în nişte *brbeci*, pe când în realitate ei erau *boi*.

Trad. de **Vasile D. Bradul**

Răzbunarea

Odată 'n lacrămi înotând
Lăsam ochi negri şi căprui,
De plânsul lor să ştiu nu vrui,
Nepăsător plecam, cântând.

Azi am în păr a vremii nea,
Şi rob unei copile sunt
De dorul ei nu pot să cânt,
Iar dacă plâng, azi cântă ea.

Sim.

CLIPE

Acelaşi vânt de ghiaţă, în veci rătăcitor,
Acelaş cânt de jale şi plâns tânguitor
Pe-aceleaşi căi străbate...
Şi niminea nu ştie

Că'n ţipătul, ce nouă ne pare vijelie,
N'or fi îndurerate şi treste deslipiri
De zbuciumări, din sânul sărmanei omeniri..
Din câte negre unghiuri, dulcoasa melodie

N'o fi pornit pribeagă, spre zarea cenuşie
Zmulgând o tremurare, cu jalnicu-i cuvânt,
Atâtor ramuri arse, ce goale de veşmânt
Se frâng într'o vibrare de 'nduioşat suspin.

Pe-aceleaşi căi de ceară pornesc mereu şi vin
Ecouri de departe şi dureroase şoapte
— Frânturi de valuri rupte din zbuciumări deşarte —
Tăcut privesc la geam.

In minte-mi se destramă poveşti închipuite.
Un glas par'că mă cheamă departe, undeva.— Şi g'asul se isbeşte
De zidurile casei şi-apoi se risipeşte
Ca gândurile mele.

Pe zări întunecate
O gantice fantome 'n negru înfăşurate
Pornesc în mers funebru şi nu-i nici-o făclie
Să lumineze calea pe zarea cenuşie...

Din care parte nu ştiu
Un clopot de aramă,
Vibrează 'n noaptea zilei ca într'un cavou...
Mă cheamă acelaş glas dar unde ? — căci el nimic nu-mi spune
Ascult şi parcă vântul îngână-o rugăciune...

J. Udrişte-Olt

THACKERAY

William Makepace Thackeray, al căruia centenar, Anglia l'a celebrat în 1911, e unul din cei mai mari romancieri a erei victoriene, şi a literaturei întregei Angliei chiar. Intre altele, el a trăit mulţi ani la Paris unde, şi-a isprăvit câteva din cele mai frumoase romane a-le sale în Franţa. Acest lucru, a fost pe cât se pare un motiv esenţial ca Franţa să se asocieze la această comemorare a centenarului naşterei sale.

Thackeray s'a născut la Calcutta, la 18 Aprilie 1811, în India britanică, cucerită de Warren Hastings, care trebuia să fie, după 60 de ani, pământul de naştere al unui alt mare „*novelist*" englez : *Rudyard Kipling*.

Tatăl său era unul din acei sârguitori „*colectors*" care furnizează administraţia metropoliei ; el era perceptorul financiar al districtului Alipier.

Când copilul fu trimis la bunica sa după mamă, tatăl său muri. După educaţia în familie, el a fost elevul colegiului Trinity din Cambridge,—al aceluiaşi colegiu care trebuia să adăpostească, peste câţva ani, pe Tennyson. Thackeray însă a păstrat toată viaţa amintirea Indiei natală... In 1832, el veni la Paris şi intră în atelierul celebrului pictor Gros, unde a fost fără îndoială camaradul lui Henry Monnier.

In epoca aceasta, el spunea mamei sale :

„Pictura, iată ocupaţia pe care o prefer".

Toată viaţa, el şi-a păstrat, paralel cu literatura gustul pentru desemn şi şi-a ilustrat el însuşi câteva din cărţile şi din manuscrisele sale...

Fluctuaţii financiare l-au rechemat la Londra, unde socrul său fonda ziarul „*Constituţionalul*", el devine în curând şi pentru puţin timp, corespondentul parisian : în timpul şederei sale aici, se căsători şi scria cartea : *Schiţe Pariziene*. Intors la Londra, el intră la „*Frazer's Magazine*", publică opera *Jellowplugh*, însă viaţa, în loc să se îmbunătăţească pentru dânsul, se întunecă. După naşterea celui de al treilea fiu al său, soţia sa înebuneşte, „*biata sa mică femeie*" cum o numea el, aceea pe care el a descris'o sub numele de Amelia, în opera sa „*Vanity Faer*"..Se întoarse atunci la Paris ca să se distreze şi continuă să ducă viaţa grea de scriitor condamnat să facă jurnalistică. In timpul acesta, spunea el :

„Cei doi demoni ai mei totreauna au fost cheltuiala excesivă şi lenea".

Acest lucru, de sigur, explică pesimismul primelor sale romane, toate publicate, mai mult sau mai puţin sub cu pseudonime : „*Man's Wives*", „*Catherina*", „*Barry Landon*", şi în sfârşit „*The Book of Snobs*", care începu a-i face faima şi îi procură o viaţă mai îmbelşugată.

In 1848, aproape bogat, se instalează la Kensington. Viaţa i se luminează din nou. Devine unul din principalii redactorii a acelei faimoase reviste „*Punch*", unde se aduna elita

scriitorilor englezi şi unde el îşi săpă numele ca pe o tabletă de aramă. E timpul înfloritor pentru dânsul, în care timp el scrie capo d'operile sale: „*Vanity Faix*“, „*Pendennis*“ „*Henry Esmond*“, cel mai frumos din romanele istorice, „*Les Newcomes*“ ; el îşi termină această din urmă operă în Franţa, la castelul *de Brecquerecque*, lângă Boulognia. Miss Currer Bell, faimosul autor al romanului „*Jane Eyre*“, îi dedică acest roman :

„Lui Thackeray, acest titan, acest profet, acest vultur“.

asemenea exces de muncă încă, i, îl îmbătrâneşte înainte de ş-l istoveşte.

clipa când gloria şi norocul îşi au mâna ca să-i înfrumuseţeze şi să-i răsplătească destinul, el moare la 24 Decembrie 1863, în vârstă de 53 de ani.

Gloria, de sigur, el a început să o cunoască. Nu o glorie asemnea gloriei lui *Bulver Lyton*, celebrul şi fericitul autor al măreţei operă: „*Ultimele zile ale oraşului Pompei*“, glorie uzurpată dealminteri sau asemenea gloriei lui *Dickens*, destul de justificată, însă o glorie compusă din cele mai bune sufragii ale naţiei engleze, acelea ale elitei.

Atunci când marele său contemporan, autorul celebrului roman autobiografic: *David Copperfield*, reprezinta umorul, fantezia, ceva gigantic, uimitor şi fără măsură, ceva din fantasticul balzacian, el, fiul legitim al lui Fielding, realiza destul de bine, cum spune Carlyle, „un fel de Hogarth amestecat cu Sterne“. Ca să înduioşeze, el prezinta viaţa, „*acest umil adevăr*“ despre cari vorbea odată Maupassant.

Ironic şi sentimental totodată, el creia tipuri de o fantezie eschiză, plină de defecte, de ridicul, de manii, însă prodigioase prin atitudine, prin gândire şi prin gesturi, dureroase şi triste ca şi existenţa lor, ca o metafizică de Schopenhauer, ca o morală de Rochefoucauld. E ceva din Alceste în acest mare pictor clasic, care'şi zugrăvia scenele sale de interior, portretele sale, în cel mai mare stil, acela al lui Addison şi a lui Lambs. Carlyle încă scria, vorbind despre Thackeray, că atingea o perfecţiune de stil pe care n-o poseda nici un scriitor contimporan. Şi acest stil era în mâna celui mai onesti dintre oamenii: toate acestea, motive cari fac să încolţească, din an în an, această glorie curată, cea mai curată dintre toate gloriile romantice ale Angliei!

Petru T. Gâdei

Cântece ostăşeşti culese de pe front

Foiliţă grâu mărunt

Foiliţă grâu mărunt
Vineri maica m'a născut,
Sâmbătă m'a botezat.
Duminecă m'a însurat.
Luni cu puica m'am plimbat,
Marţi un ordin mi-a picat,
Mi-a picat un ordin mare,
M'a sculat dela mâncare ;
Puşcă, raniţă mi-au dat,
Să slujesc un împărat,
Nouă ani şi nouă luni,
Şi câte-va săptămâni..,
Şi-o veste că mi-a venit,
Că puica s'a logodit, —
Dar eu când am auzit,
Eu o zi n'am împlinit
La maior am alergat,
Şi concediu că mi-a dat,
Pusei şaua pe-un cal murg
Şi-am plecat la un drum lung

— Bună calea, moş bătrân!
— Mulţămesc, voinic de drum!
— Moşule, te-aş întreba :
Dacă nu te-ai supăra :
— Să nu-ţi fie cu bănat,
Unde joacă nunta 'n sat ?
— De la deal de casa mea,
Se măritä norä-mea.
— Pe noră-ta cine ţi-o ia ?
— Feciorul lui Beizadea.
— Cum se poate moşule,
Aceia-i nevasta mea!
Foae verde de cicoare,
Hai, murgule, pas mai tare,
S'ajungem în sat cu soare...
Când soarele o apus,
Eu la poartă c'am ajuns,
Pe murg de poartă l'am legat
Murgul când a nechezat
Poarta 'n cinci s'a despicat,
Munţii s'au cutremurat,
Apele s'au tulburat,
Toţi mesenii s'au sculat..
— Staţi meseni şi ospătaţi,
Numai puica să mi-o daţi.
Luaţi calu-mi priponiţi,
Dar nu-l priponiţi de fân,
Ci de un fir de ibrişin,
Dela puica mea din sân...

Marele aromân Coletti

— Urmare şi sfârşit —

Coletti ca toţi Cuţovlachii Români Macedoneni, s'a bătut ca un viteaz pentru independenţa Greciei, a fost guvernator al Cicladelor Orientale. El a lăsat un nume nemuritor în insule şi dobândise o foarte mare influenţă în tot Arhipelagul, ceea ce nu prea plăcea contelui Armansberg, nici regelui Othon. Trimiterea lui ca ambasador la Paris a fost un fel de exil deghizat.

Vol. IV vorbind de Tudor Vladimirescu şi Coletti zice: „El care putea să moară ca Bozari sau să trăiască ca Coletti, şi a plecat capul călăilor lui Ipsilante ca să nu compromită vittorul ţări sale, expuind'o la vindicta turcească.

Regele Othon ca să-şi cimenteze dinastia convoacă Adunarea generală pentru alcătuirea unei Constituţii şi atunci făcu apel şi la Coletti, care venind în Grecia fu primit în triumf, iar Guizott zice :

„La auzul sosirei lui Coletti trei mi de prieteni ai lui îl primiră la Pireu în aclamaţiuni. El fu cel mai puternic vice-preşedinte al Constituantei. Cu ocazia discuţii dreptului de cetăţean grec celor cari locuesc în Grecia şi celor rămaşi în afară de hotare, Coletti cu o voce plină de patriotism a ţinut cel mai frumos discurs din Constituanta (1), care stârni nu numai entuziasmul celor prezenţi dar chiar lacrimele lor, aducându-le aminte sacrificiile acelor rămaşi în afară de hotare. El a declarat că considera două evanghelii aceea a ortodoxismului şi aceea a Constituţii. Discursul lui Coletti, puse capăt desbaterilor şi în unanimitate fu votată Constituţia, iar el ales principalul membru în comisiunea însărcinată să o prezinte regelui spre semnare. Când Regele se opuse, Coletti pronunţă următoarele cuvinte : „Am văzut, zise el subit, mult popoare fără regi, dar nici un rege fără popor; iscăleşte rege“. Imperativele cuvinte ale lui Coletti înduplecară pe rege şi iscăli îndată.

La formarea primului minister constituţional, Coletti, n'a voit să ia parte, dar mai târziu regele îi încredinţă formarea unui nou cabinet şi atunci Coletti deveni prim ministru fu sufltul întregului cabinet. Atâta încredere ce avea regele Othon şi regina Amalia în Coletti în cât credeau că fără Coletti nu puteau rămâne pe tron şi cu ajutorul lui puteau să se încoroneze ca împăraţi Constatinopolului.

Colets a trebuit să lupte multe căci diplomaţia engleză de pe atunci rivală cu cea franceză, stărui o straşnică opoziţie în contra lui Coletti, ba chiar a avut loc mai multe răscoale ca acea a lui Kriezoti din Eubea a lui Popa Costa şi Veluţa şi a lui Meridiţi din Patras, dar pe care Coletti le putu potoli.

Când principele Montpensier d'Orleans care cutreera Orientul vizită şi pe Coletti acasă, îi zise : „Incredinţează-mă că dacă Grecia se decide sub guvernul lui Coletti, să facă o plimbare militară până în Epir şi Thesalia, regele tatăl nostru nu o să ne ajute din propria lui avere“.

„Nu numai tatăl meu, răspunse principele, dar întreaga familie a Orleanilor care a fost totdeauna favorabilă generalului Coletti, tot aşa va fi cu el când se va decide să intre cu Grecia într'o astfel de plimbare“. Guvernul francez de atunci puse la dispoziţia lui Coletti pe Piscatore, ambasadorul Franţei.

Toţi spuneau că dacă Coletti vieţuia în timpul războiului dela Crimeea devenea un al doilea Cavour. El era pentru Grecia un al doilea Bismark.

Coletti suferea de rinichi şi în August 1847 ducându-se în Nauplia, ca să asiste la un parastas ce se făcea în memoria mamei sale, unde ţinu un mişcător discurs politic emo-

ţionând pe toţi, la reîntoarecere căzu greu bolnav. In timpul boalei fu vizitat de regele Othon şi regulat ecsau buletine de mersul boalei sale iar în 1 Septembrie 1847 îşi dădu sufletul în timp ce încă buzele lui şopteau cântecul haiducesc şi muri cu cuvintele „Sur la terre".

La auzul morţii lui Coletti s'a sguduit toată ţara, ordonându-se doliu naţional pe timp de 3 zile

Guizot în Memoires sur la Grèce zice: „In persoana lui Coletti pe deoparte Grecia a pierdut pe cel mai glorios din luptătorii în viaţă, singur prin excelenţă politican, iar regele Othon a pierdut un prim ministru, zelos pentru monarhie şi în acelaş timp un fervent patriot. Unicele defecte ale lui Coletti erau patriotismul şi marele lui zel pentru liberarea şi independenţa întregei Greţii şi pentru mărirea naţii greceşti. aceste defecte nu se amesteca nici un interes individual, sau nici o altă dorinţă sau mulţumire. Niciodată, în nicio altă ţară n'a existat un alt patriot cu atâta egoism ca Coletti. Cu cât viaţa lui era mai simplă, cu atât de mare era sufletul lui. Ministru al unui rege clătinător, a ridicat în gradul cel mai mare respectul şi atitudinea poporului pentru rege. Regimul constituţional era pentru Coletti mai mult ca mijloc decât unic scop, scopul lui era mărirea Greciei, lucra în continuu pentru asta chiar când nu avea mari speranţe pentru aşa ceva".

Astfel era Coletti.

Coletti avea o voinţă de fer şi prea filotim. Adversarii lui şopteau că el specula ataşamentul sau pentru Megali Iora, linguşind pe Othon pentru glorie, căci în afară de gloria regească şi de misiunea de dictator nimic nu i-a lipsit lui Coletti. Megali ideea urmărea el zicea Gudos în mod sincer, numai pentru gloria neamului, fie prin simplă guvernare, fie prin r+galitate.

Noi armânii suntem mândri că din neamul nostru au eşit aşa celebrităţi ca Coletti, deşi serveau alte neamuri şi alte patrii: vina fiind a mediului social, a educaţiei de pe atunci şi a lipsei unei culturi naţionale. Câte elemente nu pierdem şi astăzi şi cât nu se incumbă nouă şi ţărei ca să nu lăsăm să piardă armânimea setoasă de cultură şi progres.

Profesor V. Diamandi Aminceanul

BIBLIOGRAFIE

Lumea Copiilor. — *Anul II No. 56 cu un cuprins variat şi interesant şi numeroaroase ilustraţiuni artistice în mai multe colori. — Exemplarul 2 lei.*

Pagini din trecut

Pentru interesul ce credem că'l prezintă astăzi când Bucovina este iarăş un trup cu noi, reproducem după *Revista Română* a lui Al. Odobescu o interesantă descriere a monumentului „Crucea Tătarilor" din valea Prisaca, ridicat de Mihai Racoviţă Voevod la 1717 în urma bătăliei dela Rodna; descrierea este datorită fabulistului G. Sion.

„In vara anului 1717 — Poarta a trimis ordin Hanului Tătărasc să treacă în Transilvania; asemeni şi lui Mihaiu Racoviţă ca să'l însoţească cu oştirea sa.

Expediţiunea se făcu. Tătarii, cu Turcii dela Hotin şi cu Moldovenii. intrară în Ardeal, pela Câmpu-lungul Bucovinei; se bătură puţin la Rodna cu strejele nemţeşti, şi apoi,, mergând înainte împresurară cetatea Bistriţei: nu se putură însă apropia de ea, căci Tătarii se temeau de tunuri, şi ei nu aveau astfel de arme. Mihaiu Vodă. primind ştire că Nemţii bătuseră pe Turci la Belgrad şi în alte locuri, găsi prudent ca să se întoarcă înderăpt la Iaşi... şi spre a înregistra numele său în istorie şi cu această împrejurare, la întoarcerea sa din Ardeal, înălţă pe Valea Prissaca, monumentul despre care vorbim.

Inscripţiunea acestui monument abia se poate descifra, căci peatra din care s'a făcut fiind moale, literile s'au ros chiar de băttaia elementelor. Iată ce se poate citi:

(Pe partea din spre Sud)

Iu Mihai Racoviţa V. V. Domn şi stăpânitoriu ţării Moldovei, la anul 177... Se războia Impărăţia Turcului cu Nemţii... dar Nemţii ce erau che-

maţi de unii boeri Moldoveni au suferit mare pagubă.

(Pe partea dinspre Est).

Uniţi cu câţi-va Nemţi, căutau Moldovenii şi Muntenii să subjuge scaunul nostru din Iaşi spre a ne prinde şi aşi supune oraşul, precum făcuseră mai înainte cu Domnul Muntenesc Nicolae Mavrocordat şi cu oraşul Bucureşti... Pe numitul Domn l'au dus la Sibiu în Ardealu. Insă noi i-am învins cu ajutorul lui Dumnezeu şi am grămădit trupurile lor la olaltă.

(Pe partea de Nord).

Crucea aceasta de peatră s'au făcut când ne-am răsbătut pe la munţii Mestecănişului şi a Suhardului în ţara Ungurească şi mai ales pe lângă satul Rodna. De aice ne-am abătut împreună cu Hanul de Tătari până la Bistriţă. Am făcut pretutindeni mulţi robi, dând pe la toate locurile focu, numai cetatea Bistriţa a rămas nearsă.

De aci întorcându-se Tătarii pe la Maramureş au făcut de asemenea prădăciuni ce va rămânea neuitat de Unguri, şi aşa ne-am întors şi noi.

(Pe partea dinspre Vest).

Subt... lui Iordache Cantacuzino.. Mazililor... s'au întâmplat această nenorocită soartă căci prin răutatea unor generari ardeleni mai ales a lui Ştefan Freo generariu din Sibii şi a baronului Festetici generarul din Brost şi a lui Sabronoii.. generarii din Bistriţa au răsbătut din Moldova în ţara Ungurească pentru care îşi vor da seama înaintea lui Dumnezeu şi a judecăţei cei înfricoşate fiindcă ei din pricina poftei de prădăciune şi a dorinţei de a ne subiuga...

(Restul este şters.

Nik.

Spicuind publicaţiile franceze

— De toţi — despre toate —

Medicina şi Istoria. *Doctorul Cabanès este una din figurile cele mai expresive ale unei întregi mişcări: importanţa pe care au iuat-o medicii, în secolul al XIX-lea, nu numai în societate dar şi în istorie. Noul său volum (editura Albin Michel). «La Princesse de Lamballe intime» aduce adevărate revelaţiuni nu numai asupra vieţei intime a prinţesei de Lamballe şi a naturei legăturei sale cu Maria Antoinetta, dar şi asupra relaţiunilor reginei însăşi.*

Dr. Cabanès ne face să pătrundem în culisele tainice ale Revoluţiei franceze. Asistăm la conciliabulele Curţei cu şefii partidului Jacobin, al cărui rol ne apare într'o lumină în care nu eram obişnuiţi să-l vedem.

*

Prosper Merimée *într'o scrisoare a sa către Panizzi, face o observaţie care, privită la lumina evenimentelor politice internaţionale de astăzi, pare surprinzător de adevărată:*

„Eu cred, zice scriitorul francez, că marea cauză a neînţelegerei dintre Franţa şi Anglia provine din aceia că, aceasta din urmă, stă, în cea ce priveşte afacerile Europei, într'o politică expectantă care îi este uşoară ei şi care e imposibilă Franţei".

(„La Vie" Ianuarie 1923)

Numele viguroşului şi pătrunzătorului scriitor Paul Adam *a fost dat unei străzi din Bamakou (Sudan) în amintirea măreţei sale opere: «Notre Carthage» (Fasquelle 1922).*

*

Se crede că marele actor Firmin Gémier *va fi însărcinat să organizeze partea teatrală a distracţiilor din Exposiţia Colonială dela Paris ce se va deschide în 1924 (25 sau 26).*

*

Celebrul caricaturist Léandre, din ambiţie, spune Jean Carré în «La Vie», s'a apucat de pictură la bătrâneţe. El expune la Galeria Hodebert la Paris o serie de posteluri care dă loc la oare cari înţepături din partea criticei; aceasta susţine, cu ocazia ciudatei expoziţii, că Leandre... avea multă fineţe în caricaturi şi în legendele lor.

*

Henri Duvernois, *acest maestru al povestirei, a pus la punct o comedie în 4 acte:* „La Fugue" *care va apare curând.*

*

„Les loups dans la steppe" *a lui* Jean Raynaud *a obţinut premiul Taylor.*

*

Marea artistă Suzane Desprès *povesteşte că a trebuit să rămână o noapte întreagă într'un canton, la granţa dintre România şi Ungaria, de oare-ce lupii, în zăpadă, asediau trupa ei; artiştii nu puteau ajunge la şară de cât dimineaţa.*

Gilly

A. AMNUEL.

„DOINA“

Povestea simplă şi mişcătoare a „doinei“, a acestui cântec născut din tânguirea unui popor ocolit de soartă, am auzit-o, şezând într'un bordeiu, pe front.

Iarna erau dese pe front zilele de linişte.

Ingropaţi adânc în pământ şi îngrăditi de un păienjeniş des de sârmă, stăteam în bordeile calde şi întunecoase, şi ascultam firul poveştilor fără sfârşit.

Era adunată lume din toate părţile. Erau aci şi oameni vânjoşi, cu părul bălaiu dela Nord, şi leneşii şi cam secii ucraineni şi tătarii, par'că încrementi, cari se ţineau tot deauna deoparte, şi oacheşii şi cam sălbaticii moldoveni. Şi după ce terminau poveştile lungi despre cei deacasă, despre Carpaţii sălbatici, despre suferinţele Poloniei şi oboseam de cântecele încete în mai multe limbi, — toţi râdeau de obiceiurile şi apucăturile provinciei fiecăruia. Insă glumeau cu multă bună voinţă, fără răutate.

Intr'o zi de acestea ne-a fost povestită şi povestea „doinei“.

O povestise Işcenco, un om glumeţ, simplu şi prietenos, cu bogăţia de spirit original a oamenilor deal sud. Cu acest prieten minunat niciodată nu ne era urât şi un prieten iarna, pe front, e o comoară.

— ştii dece moldovanu-i cu cămaşea veşnic deschisă şi-i se vede peptul păros ? mă întrebă el pe mine.

— Nu ştii ? E simplu, fiindcă n'are nasturi, nici cheutori. Dar e vorba de ce nu le are. Şi aceasta îşi are explicaţia. E o chestie veche...

... Lucra odată moldovanul în vie. El lucra totdeauna cu zgomot, aşa că se auzea de departe : sau chiuia, sau striga, sau cânta, cât îl ţinea gura, Şi i-a ieşit la strigătele lui dracul. — îl deşteptase moldovanul. Ii ieşi şi-i zise :

— Frumos cânţi tu. Dar eu pot cânta şi mai frumos.

Inima moldovanului era ameţită de vin.

— Nu se poate, — îi strigă el.

— Să ne punem rămăşag, cine poate să cânte mai frumos.

— Bine. Să ne prindem.

Se prinseră rămăşag. Se sui dracul pe spinarea moldovanului, se aşează bine şi 'l mână ca pe un cal iar el singur a încercat să cânte.

Dracul cânta despre isprăvile sale : cum îndemnase pe un tâlhar să fure, cum smintise pe un călugăr, cum ademenise o fată tânără. Multe treburi are dracul, — în toate îşi bagă el coada. Se făcuse ziuă, soarele se ridicase sus, se apropiase iş amiaza şi dracul nu se dădea jos, — cânta mereu, iar moldovnul tăce, nu zicea nimic, nu mai gâfâia din când în când.

Dar şi isprăvile necurate ale dracului au un sfârşit si o măsură. — şi pe la amiază tăcu dracul. Se ridică atunci moldovanul.

— Ai sfârşit ? întrebă.

— Uf ! Am sfârşit... răspunse dracul gâfâind, par'că el l'ar fi dus în spinare. Ostenise de mult şi nădusise de nu mai putea.

— Ei, acum voi cânta şi eu, - zise moldovanul. Tu ai cântat despre ce ai făcut, iar eu voi cânta despre cele ce au făcut alţi cu mine.

S'a suit în spinarea dracului şi l'a mânat. Cu o mână se ţinea de chica dracului iar pealta îşi rezemă obrazul şi începu să cânte „doina“.

Un cântec deosebit „doina“ — un cântec amar trist. In ea se cântă despre viaţa moldovenească, despre viaţa lor greu apăsată, cum au stat sub jugul turcilor o mie de ani, cum ardeau turcii casele, cum luau fetele şi nevestele, cum îi legau în lanţuri grele, cum trimeteau ieniceri cu iatagane ascuţite să tae capul celar ce nu se supuneau...

Soarele se lăsa spre asfinţit, cerul limpede se înroşise, umbre lungi se lăsase pe pământ şi dinspre vii începuse să se revarse mirosul dulce şi tare. Şi moldovanul tot cânta.

Işi amintea, cum turci nu-l lăsau să se roage în limba lui, cum îşi bătea joc de credinţa strămoşilor, cum trimiteau după bir pe curzii sălbatici, şi cum ei dădeau foc câmpurilor şi viilor, că fumul ascundea soarele şi pe lângă drumuri răsăreau flori roşii de sânge...

Se ascunsese soarele după deahuri, tăcerea tristă a serii se lăsase peste câmpii, umbre negre—albăstrui se întinseră peste vii, se întunecase cerul şi stele albe de cristal începuseră să sclipească surâzând şi moldovanul încă tot cânta „doina“ lui.

Işi amintea toate durerile, toate chinurile de zece veacuri, toate gândurile amare, toate supărările cele mari... Aşa de lung era „doina“, căci nici moşnegii nu o ţineau minte toată, iar cei tineri nici atâta, fiindcă cu fiecare generaţie necazuri noi se vărsau în vaţă. Şi nu prin vorbe se cântă cântecul acesta, ci prin suflet, fiindcă nu sunt şi nu găseşti cuvinte ca să poţi spune toate necazurile de o mie de ani. N'are cuvinte, — şi uitându-se la cer şi cu mâna la obraz, se gândeşte la tote cestea moldovanul şi plânge-geme fără sfârşit :

— Il-la-la... I-il-la-la...

Se apropie miezul nopţi, luna subţire de argint se dusese în recunoaştere prin stele, se treziseră prin scorburi bufniţele, iar moldovanul tot îşi plângea amarul :

— Il-la-la... I-il-la-la...

El uitase toate de pe lume, uitase cu tot sufletul în trecut, în cântecul său trist.

Dracul de sub el obosise cu totul, nu mai avea puteri, scosese limba ca un câine şi târâia coada pe pământ. Se oprise la o răscruce şi întrebă :

— Ai sfârşit ?

— E, nu... N'am isrăvit încă.

Bine, dar cânţi de la amiază şi suntem la miezul nopţii... Degrabă sfârşeşti ?

— Nu, nu degrabă. N'are sfârşit. Câtă-i viaţa, — amarul tot creşte şi în cântec se varsă...

Aci se supără foc dracul. Intinse labele înapoi, îl apucă pe moldovan şi-l aruncă cu toată puterea. Şi aşa de tare l'a aruncat că moldovanului îi săriră toţi nasturii şi-i se rupseră toate cheutorile.

Şi singur dracul o rupse de fugă. Şi acum, — fiindcă a venit vorba, — l'a ocolit soarta pe moldovan : nu-i a dat dracul rămăşagul câştigat.

Iată de ce, încă de atunci, cămaşa moldovanului e deschisă şi-i se vede peptul gol.

Din ruseşte de I. B.

Teatrul Naţional. — *S'a pus în repetiţie „Sanda“ frumoasa dramă a lui Al. Floresru.*

* * *

Opera Română. — *Se fac pregătiri pentru o montare deosebită a lui Faust de Gounod care s'a şi pus în repetiţie cu Tenorul Vrăbiescu în rolul lui Faust.*

* * *

Teatrul Regina Maria. — *Interesanta dramă a lui François de Curel „Terre inhumaine“ s'a pus în repetiţie, pentru această stagiune,*

* * *

Tetrul Mic. „Patima Roşie“ *d lui Mihail Sorbul se va reprezenta Joi 15 Februarie în folosul operilor de binefacere ale M. S. Regina Maria.*

La această reprezentaţie de gală vor asista şi Suverani.

* * *

Teatrul Carol cel Mare. — *Se repetă „Soldatul de ciocolată“ operetă de Oscar Straus după comedia lui „Bernard Schaw“ „Eroul şi soldatul.“*

* * *

In cursul lunei Martie, Compania Leonard va face un turneu în ţară ; primele reprezentaţiuni vor avea loc la Craiova.

CITIŢI ZIARUL
Ştiinţelor populare şi al Călătoriilor
Apare în fie-care Marţi cu interesante articole de popularizarea ştiinţelor, povestiri istorice şi ilustraţiuni.
Abonamentele se fac numai anual şi costă
60 lei în ţară, 120 lei în străinătate
— 1 leu exemplarul —

A apărut şi se află de vânzare
ALMANAHUL
Ziarului „UNIVERSUL“
al cărui cost cos à lei 12. La cererile prin Mandat poştal se va adăuga 4 LEI pentru porto şi RECOMANDAT.
Cereti la toti chioscu ii si d pozitarii de ziare

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 6. — 1 leu exemplarul — Duminica 18 Februarie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 60 lei. In străinătate pe un an 120 lei.

O FRICA

(Vezi explicația în text)

Grăire către tineri

Şi astăzi mă înalţ spre voi, tineri în care seva primăverei clocoteşte năvalnic, şi vă spun cuvinte pe care se poate să le pricepeţi mai târziu. Sufletul meu vă'mbrăţişează cu iubire şi ar voi să-l înţelegeţi încă de astăzi, pentru ca multe lucruri rele să nu se mai întâmple, pentru ca bunele fapte să înfrângă pe cele rele, şi îndreptarea lumei să vină mai de grabă.

Voi care vă îndestulaţi zilnic cu pânea celui mai curat grâu al luminei şi vă simţiţi totuşi încă flămânzi, dacă vreţi ca hrana voastră să fie duhului vostru cu saţ, chemaţi şi pe alţii, pe cât de mulţi, să se 'nfrupteze din grâul cel minunat, şi atunci veţi trăi aievea bucuria şi fericirea marilor iniţiaţi.

In lupta lumei între bine şi rău, voi nu ştiţi ce cale trebue s'alegeţi şi, pentrucă ziditorul vă trimite ispite şi încercări felurite, voi mergeţi unde tinereţea vă'mbie ca să ştiţi mai la urmă dacă aţi făcut bine sau rău.

Arihman şi Ormuzd sunt cele două genii care vă îndeamnă, în colcotul luptei, spre bine sau spre rău. Dacă voi trebue să fiţi pedepsiţi pentru greşelile voastre, pedeapsa stă în voi şi vă apasă sufletul, iar dacă e să fiţi lăudaţi, ochii voştri răzători de fericire sunt înşişi landa voastră.

Păcatul cel adevărat nu e însă cel pe care-l ştiţi sau îl credeţi voi. Cel mai mare păcat este acela care înfrânge pravila nestrămutată a firei, atunci când ea vă cere s'o salutaţi cu flori.

In fire voi sunteţi un sunet melodios căruia trebue să-i corespundă un alt sunet de aceiaşi fire.

Numai astfel se poate simţi acordul unui himn. De multeori voi stricaţi însă acordul, căutând legătura cu orice sunet întâmplător, — şi atunci, din această pricină, vă vin toate nenorocirile. Căutaţi albia răului şi porniţi mişcări necumpănite ca s'o aflaţi, şi când vă'nchipuiţi că aţi descoperit-o, vedeţi că toată lumea îndură cu voi dar din pricina voastră.

Se cade s'aprindeţi pe lume făclia iubirei. Ea este sunetul corespunzător sufletului vostru,—şi nu mai cu zel acordul va fi un semn înălţător către cer.

Nu ura pe pământ este simbolul vieţii. Acest mobil sufletesc nu creează ci distruge, nu parfumează ci învenineză.

Potoliţi ura pretutindeni, ca să puteţi mirosi fără spini trandafirul iubirii.

Natura a creeat ura şi iubirea pentru desăvârşirea sufletelor şi iertarea păcatelor. Această luptă l'a înnălţat pe Crishna în apoteoza iubirii, resplrându-i gândirea sublimă:

„Să primiţi loviturile vrăşmaşului. După cum arborele sfânt al Gangelui parfumează securea ce-l doboară la pământ!"

Numai astfel vă veţi împlini chemarea pe lume şi vă veţi simţi împrejmuiţi de îngeri ca rabbi Ben Aroch când a înţeles Kabala.

L. I.

In noaptea Sf. Andrei

— Urmare şi sfârşit —

Fata culcă în poale capul mortului şi sângele care ţâşnea din rană o stropi pe mâini şi pe vestmânt. Năucă de durere uitase pe Ion, strigând doar printre hohotele de plâns:

— Răucu meu... Răducu meu... cine te-a omorât?

— Tu, tu, răcni Ion sălbatic ca o fiară, tu l-ai omorât!

Plânsul se stinse pe buzele copilei. Se ridică de jos, clătinându-se ca ameţită şi strângându-şi în mâini fruntea, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu-i plesnească de atâta încordare, în gâimă:

— Cum?... eu l'am omorât?... eu?

— Da, tu, răcni iar Ion.

Tot aşa tremură şi căprioara în faţa tigrului, care sigur că nu-i va scăpa victima, se bucură o clipă de spaima ei înainte de a o sfâşia.

In jurul lor era tăcere de mormânt, nici vântul nu mai sufla. Ingheţat de groază, rămăsese par'că şi el agăţat de marginile zării. Lăsând toporul lângă mort, Ion fugi. Marioara făcu câţiva paşi, apoi se întoarse iar de îngenuchie alături de trupul neînsufleţit. Se tângui câtva timp încetişor, apoi cuprinsă de furie, se ridică şi smulgându-şi părul începu să strige:

— Eu te-am omorât... Eu te-am omorât!...

Se 'nvârti de câteva ori pe loc, căzu jos şi iar se ridică, îngânând vorbe fără şir. De odată se opri, privind pustiul din juru-i cu frică. Păru că ascultă ceva şi iar, svârlindu-şi şalul, porni în goană spre sat cu părul în vânt, ţipând:

— Eu l-am omorât... eu l-am omorât!...

Alerga astfel pe uliţele satului tânguindu-se. Pe la ferestrele luminate se iveau chipuri îngrozite, căutând să pătrundă cu privirea întunericul de afară. Câinii îi sfâşiară vestmântul, rămânând cu sânii şi umerii aproape goi în bătaia năprasnică a Crivăţului care acum urla şi el. Câţiva bărbaţi o luară cu sila şi-o duseră acasă. Acolo, la lumina lampei, toţi văzând-o rămaseră împietriţi. Cu mâinile şi braţele pline de sânge, cu faţa galbenă, cu ochii plini de groază şi de nebunie, ea se uita la toţi mângâindu-şi şuviţele resfirate ale părului ei întunecat. Maică-sa căzuse jos, iar tată-său plângea rezemat de pavajul uşei. O babă intră, privi şi zise:

— De măicuţă, ştiam că nu-i bine... i-am spus să tacă dar nu m'a înţeles..."

Jandarmii veniră. In faţa chipurilor lor crunte, ea păru că se deşteaptă. Pe când ei o smuceau să o ducă afară, ea, având în ochi o licărire de judecată, se 'mpotrivi ţipând:

— Nu, nu sunt eu de vină... nu l-am omorât eu... nu, nu, nu!...

— Dar cine? sbieră un jandarm privind-o aspru.

— Cine?

Ochii i se umplură iar de groază. Uitase toate, nu-şi mai amintea decât glasul fioros al lui Ion zicându-i „Tu l-ai omorât!"

Când jandarmul o 'ntrebă din nou ea le răspunse râzând dintr'odată, mirată ca un copil:

— Eu l-am omorât!...

De acolo cu toţi porniră spre cel care, nemişcat, visa visul lung al morţi sub freamătul crăngilor desfrunzite.

Găsiră mortul şi toţi cei veniţi se grămădiră să-l vadă la lumina unui felinar. Deodată se auzi:

„Daţi-vă la o parte... lăsaţi-l să vie.

Şi Ion se ivi cu faţa ca ceara, cu părul răvăşit. Hohote de plâns sfâşietoare îi sdruncinau pieptul. Cineva zise:

— Bietul Ion!... ce mult se iubeau!

Nebuna rămăsese cu ochii ţintă la cel care plângea.

III

Şi au trecut mulţi, mulţi ani. In sat de mult îmbătrâniseră flăcăii cari jucaseră hora alături cu Răducu şi a cum copiii lor erau oameni în toată firea.

La marginea satului, în cămăruţa lui cu perdelele lăsate, lucra sârguitor de par'c'arfi vrut să alunge un gând năpraznic. Impletea coşuri, rogojini, le vindea şi tot câştigul îl împărţea apoi săracilor. De ani de zile, în fiecare Sâmbătă, îl vedeai pornind cu sarcina la spinare, spre târgul apropiat unde toţi îl cunoşteau şi-i cumpărau marfa mai mult din milă.

SONET

In taină-aprins-am candela vegherii
In suflet ca într'o chilie sfântă,
In care-adânc şi-amarnic îmi implântă,
Un dor stingher, pumnalul resemnării.

In taină aprins-am candela vegherii
Ca 'ntregul suflet tainic să-mi lumine
Când singur stând mă voi gândi la tine
Căutând în chipu-ţi mierea mângâerii.

Şi nici un svon în apele tăcerii
Ce-au inundat în mine ca 'ntr'o groapă,
Şi'n inimă nu pot să mai încapă.

Atât amar de care vai, mă sperii,
Şi'n taină arde candela vegherii
Pe când un dor de tine mă tot sapă.

Petre Antonescu

Din gloria provinciilor alipite

CRUCEA TĂTARILOR, în valea Prissaca (Bucovina), *aşa cum era când a văzut-o G. Sion acum 70 ani. (Vezi „Universul Literar" No. 5,* Pagini din trecut.

Toţi îl socoteau drept un sfânt, ale cărui sfaturi erau în totdeauna ascultate. Pentru el găsea o vorbă bună chiar şi Voicu, omul cel mai ursuz din sat.

— Ei, Moş Ion, n'ar fi fost în stare să facă rău nici unui vierme... ce blândeţe de om !

De câte ori trecea pe undeva, auzea mereu aceste cuvinte, rostite tare'n urma lui. Atunci faţa i se făcea ca varul şi'ntorcând capul, zicea celor cari îl priveau cu bunătate :

— Ei copiii moşului... Dumnezeu singur vede şi ştie şi fiindcă numai el ne înţelege, singur el poate să ne ierte...

Dar iarna ca şi vara, pe soare şi pe ploi, o bătrână gârbovită, uitată aproape de oameni şi de moarte, rătăcea pe uliţele înguste ale satului, rătăcea nebună, cântând un cântec atât de trist că toţi cari îl auzeau simţeau făr'de voe umplându-li-se ochii de lacrimi. Mai în totdeauna şedea pe un bolovan, cam pe la mijlocul drumului mărginit de plopi. De vedea doi tineri unul lângă altul îi privea o clipă apoi isbucnea într'un hohot de râs atât de fioros, de'ngheţa sufletul copiilor încrezători în fericirea clipelor fugare. Totuşi nimeni nu 'ndrăsnea s'o alunge din sat. Fusese şi ea fată de părinţi bogaţi, avuseseră chiar şi argaţi în curte, şi dacă mânia lui Dumnezeu se năpustise asupră-i, de ce s'o mai lovească şi mânia oamenilor.

Intr'o noapte, era tocmai noaptea S-tului Andrei. Noembrie urla purtat de-un vânt năpraznic. In tot satul era întuneric, numai în căsuţa lui luminată ca de obiceiu, moş Ion lucra. Pe pereţii goi, flacăra lămpei tremura ca bătută de vânt şi prin colţuri se pitea întunericul alungat de ea. In faţa casei, chiar lângă geam, un olm îşi clătina crăngile uscate. Una din ele isbi'n fereastră ; moş Ion tresări şi ascultă... crânguţa isbea într'una, ca un deget îngheţat, a cărui bătae ar fi vrut par'că să-i amintească ceva. Mâinile 'ncepură să-i tremure, picuri de sudoare rece-i acoperi fruntea. Crivăţul isbea în uşe, ca şi cum ar fi vrut să o deschidă. Deodată i se păru că cineva îl strigă. Era o chemare puternică iş tristă, venită de departe ca din celălalt capăt al lumii.

— Vino !

Lucru căzu din mâinile bătrânului. Lampa sta gata să se stingă şi deasupra capului, simţi trecând un suflu rece care-i îngheţă sufletul. Şi iar se auzi glasul :

— Vino !

Moşneagul se ridică de pe jilţ, îşi închee surtucul la gât şi eşi afară. In urma lui, sfârâind, feştila lămpii se stinse. El o porni dealungul uliţilor, merse mult, eşi din sat şi ajunse pe drumul pustiu, pe marginile căruia, ca nişte coloane 'ntunecate, plopii se legănau în vânt stând par'că şi ei la sfat cu noaptea. Din loc în loc, i se părea că'ntâlneşte oameni cunoscuţi din sat, cari îl întrebau :

— Unde mergi moş Ioane ?

Dar el grăbit nu le răspundea. Cam pe la mijlocul drumului o sfârşeală nespusă îi îndoi genunchii şi căzu jos. Vântul se mai potolise şi zăpada începu să cadă mai multă, îngroşând mantia strălucitoare a pământului. Ingenunchiat, singur în faţa imensităţii din care, capetele de flori albe căderau fulgii luminoşi, moş Ion îşi aminti de noaptea 'ndepărtată, retrăi clipele de ură şi durere, le retrăi cu-atâta putere, că simţi reânviindu-i în suflet, patima de odinioară, fiorul amintit şi sălbatic al fiarei care i se pitise 'n suflet. Cu mâinile tremurând dar nu de frig, caută ceva pe zăpadă... lacrimile i se uscară sub pleoape. I se părea c'aude şoapte blânde şi colo, colo strânşi unul lângă altul îi vedea pe *ei*... Cu nerăbdare, mâinelei slabe şi bătrâne, scormoneau zăpada, căutând ceva... Şi-l găsi. Nu se miră de loc, că de ani de zile toporul rămăsese acolo, neclintit. Se ridică de jos, îl luă, îl ridică şi rânjind cu ură vru să lovească... Dar atunci din umbrele nopţii o formă omenească se 'ncheagă, plutind în aer uşoară. Se pleacă spre moşneagul ce sta cu braţele ridicate, gata să lovească şi-i spuse :

— Ioane !... Ioane !... vrei să mai mă omori odată ?

Un fior nebun de groază sgudui pe

CUGETARE

Lui Eminescu

Îşi scutur orborii podoaba şi pe cărări şi pe morminte...
.. Şi e târziu, nu vine nimeni de morţi să'şi mai aducă aminte
In umbra lată ce-o dau teii dorm la un loc şi proştii şi genii
Căci c'o măsură se măsoară : fiinţe, astre şi milenii...
Lumina îşi îmbracă haina întunecată de 'nserare,
Nedesluşit ascunde-oraşul lucirea turlelor în zare ;
Şi cum s'a despoiat în câmpuri pe pat de flori, această noapte.
A tămâiat nemărginirea cu'n miros vag de fructe coapte...

. . . . . .

Dar viermi duc în sarcofage distrugerea de nedescris..,
De cc-i nesocotită şi moartea şi-afară e atâta vis ?
Au cer şi spaţiu nu's supuse aceleiaşi metaforză,
O inimă ce se îngroapă nu se transformă într'o roză ?..
Sămânţa ce-i de vânt adusă e întrupatea unei flori,
Un soare de se stinge 'n haos se 'nlocueşte cu alţi sori ;
Natura e în veci aceiaşi ; atomii duc etern războiu...
Destramă timpul vecinicia în fiecare dintr'e noi.
...Iar dacă pulberea de stele cu 'nsufleţirile mişcării
Au fost zidite de cuvântul sburat din urma cugetării ;
Şi dacă 'n noaptea asta plină cu poleieli scânteetoare
Mai urcă 'n infinit regrete cu fie-ce minut ce moare,
Aceleaşi legi ce nu se schimbă ne mângâie fără să ştim,
Căci viaţa nu-i o amăgire, ea ne-e dată s'o trăim ...
Incercuit de strâmte margini se naşte omul fără veste,
De se întrupează viaţa într'ânsul şi moartea tot într'ânsul este...
Deci tâlcul : — veşnica putere destul de darnică ce tine-i,
Fiinţă dete nefiinţei : făcu să fii menit luminei.

Ion Dobogariu

bătrân, pe când ca un fum, arătarea pieri, se risipi în ploaea miilor de fulgi. Atunci, fermecătoare ca sunetul unui flaut, o voce răsună lângă el cântând o doină adusă de departe de un flăcău necunoscut... Şi era atât de dulce glasul, de-ţi părea că un înger atinge în treacăt, cu aripa-i de aur, coardele vântului.

— Iartă-mă!... ertaţi-mă!... băigui bătrânul, simţind cum i se rupe ceva în pept. Apoi căzu iar jos, strângând în mâini o ramură uscată, frântă de crivăţ dintr'un plop. Lacrimile i-alunecau pe faţă, îngropându-se în barba-i albă şi acum, cu sufletul purificat prin ultima încercare se duse spre cel ce iertător îşi întinde braţele din lumea 'n care nu-i iubire şi nici ură, nici gândire, nimic, nimic alt de cât pacea nesfârşită.

Pe bolovanul de piatră, nebuna cânta din ce în ce mai trist, mai stins...

A doua zi un sătean, mergând cu căruţa spre târg, îi găsi pe amândoi adormiţi pentru totdeauna sub straiul rece şi alb.

Lucia Totu

Pagini din trecut

Din Revista Română a lui Al. Odobescu reproducem o interesantă fabulă, menţinând ortografia vremei pentru a nu se pierde nimic din farmecul arhaic al acestei spicuiri în trecutul nostru literar.

Neguçătorul

„Ia vin 'ncóce, măi nepoate!
„Dar ce te-ai cufundat acolo 'n socotele;
„Vino de vezi aice un negustor cât poate
„La casuri, scii mai grele
„Cunosci tu cea bucată d'aba, de molli roasă,
„Şi putredă şi groassă.
„Ei bine, Dumnezeu
„Trămisse 'un nătăreu.
„Şi iată bănişorii că'mi sunt acum'n palmă
„Pe un lucru fără de seamă"
„Aşa poate să fie, respunse cel chiămat
„Dar unchiule eşti înşelat.
„Că tu monedă falşă pe marfă ai luat

Epitaf

La mormântul unui doctor

Sub această peatră zace un doctor învăţat
Cu moartea lui de moarte pe mulţi el a scăpat.

„Aşa diplomaţia înşală şi se 'nşală,
„Aşa mai mulţi din oameni mic de la mare fură
„Cu osebire numai că unii nu au gură
„Să dea pe alţii la iveală.

A. Donici

Literatura nordului

POEMUL „KALEVALA" AL FINLANDEZILOR

Unul din popoarele cari au scăpat de sub domnia rusească, cum au scăpat şi moldovenii din Basarabia şi polonezii este poporul fiinlandez. Popor vechi, cu o cultură şi o civilizaţie mare, popor muncitor şi care 'şi câştigă greu viaţa într'o ţară puţin binefăcătoare de bogăţii, el 'ţi făcea o impresie curioasă, când 'l vedeai, sub guvernarea rusească, şi te mirai cum putea Rusia înapoiată şi sălbatecă să stăpânească un neam de oameni aşa de înaintaţi în toate cum erau fiinlandezii.

In 1910, în toamnă, fiind la Petersburg la un congres internaţional de medicină, între alte distracţii pe cari ni le-au oferit colegii ruşi a fost şi o excursiunea în Fiinlanda, la Imatra o cascadă renumită în munţii fiinlandezi. Atunci am fost pentru întâia oară în Fiinlanda. Rămânând după congres încă câteva luni la Petersburg, dese ori, în zilele de sărbători mă duceam în cele mai apropiate oraşe de Petersburg, ale Fiinlandei. Şi îmi aduc aminte, că cea dintâi impresie 'mi a fost cea spusă mai sus: o nedumerire de a vedea poporul acesta cult, aşezat, muncitor, artist, guvernat de muscalii.

Deşi Petersburgul era un oraş care avea toate binefacerile unui oraş european, totuşi de îndată ce treceai frontiera rusească şi intrai în Fiinlanda te simţeai într'o altă ţară mult mai civilizată, mult mai cultă. Dela clădirile lor mai toate în lemn, cu ferestre mari, şi în stilurile cele mai diverse, dar în general în acel al vilelor şi clădirilor elveţiene, şi până la stradele lor toate bine pavate, cu trotuarurile largi curate, totul 'ţi da impresia ordinei, curăţeniei, aşezărei solide.

Dar ceeace fermeca mai mult erau satele şi mai ales proprietăţile izolate. Din când în când vedeai câte o clădire aparte, înconjurată de un parc de pini sau de brazi, lucind în bătaia soarelui şi care te ispitea cu liniştea şi măreţia naturei care te înconjura. Ţară de păduri, de dealuri, de fiorduri şi de multă zăpadă, Fiinlanda e şi ţara de lungi seri, la vetrele mari în care arde trosnind bradul şi în jurul cărora se spun basme şi se trăeşte cu povestiri din trecut.

Şi ar fi uimitor să fie altfel! Toate popoarele cari n'au un prezent luminos trăesc cu trecutul lor. Aşa au trăit polonezii aşa au trăit şi fiinlandezii !

Trecutul fiinlandezilor ca şi al sârbilor este plin de legende. Poate că după greci şi germani, după *Iliada* şi *Cântecile Niebelungilor* niciun popor n'are o poemă aşa de frumoasă, creată de imaginaţia poporului cum o au fiinlandezii, cum este *Kalevala*, poemul lor naţional.

Nu ştiu dacă s'a scris cândva la noi despre această creaţiune populară a poporului finlandez, dar cred că ar fi necesar s'avem şi o traducere, cum o au toate popoarele şi până şi ruşii a *Kalevalei*, şi nu numai să ne mărginim a aminti de ea.

Pentru că poema fiinlandeză este, prin cuprinsul ei, creatoare de imaginaţie şi fantazie atât de necesare tineretului, care trebuie în anii lui să fie îndepărtat de faptele brutale şi obicinuite şi să trăiască mai mult în lumea de creaţiuni ale imaginaţiei.

Kalevala dezvăluie reprezentarea vechilor fiinlandezi despre puterile cari au îndrumat viaţa omului şi a naturei în imagini grandioase, cari reflectează lupta aceea nepotolită pe care trebuie s'o ducă omul cu natura Nordului aşa de severă şi de grea.

In chipul *Jumalei*, este închipuită puterea universală, creatoare, care locueşte înre aştri cerului. Asămuită divinităţilor din Biblie, *Jumala* ar fi *Jehova*, tatăl creator al omenirei. Cerul şi văzduhul sunt exprimate în chipul lui *Ucco*, creatorul a tot ce este vizibil. Din aer s'a născut *Jlmatar* — de aci numele cascadei Jmatra — mama apei şi raţa, din oul căreia s'a creat pământul şi aştrii cerului. Jlmatar — apa, crează malurile, stâncile, pietrile din apă. In această închipuire se manifestă reprezentările anticului fiinlandez despre rolul apei în crearea uscatului. Jlmatar a creat şi vântul; *Jlmatar* a creat şi pe înţeleptul *Weinemeinen*, eroul principal al Kalevalei, care, cu ajutorul lui *Ucco*, a creat lantele.

Fratele lui, *Jlmarinen*, meşterul

IUBIRE

Iubire, farmecul vieţii...
O lume 'ntreagă ţi se 'nchină:
Căci tu eşti valul de lumină
Şi visul drag, al tinereţii.

Misterul nopţilor albastre,
Cu doinele din lumînişuri
Şi freamătul de prin frunzişuri,
Sunt ale tale vrăji din astre!

In jurul tă e numai slavă...
Inconjurată de idealuri,
Te-lainţi pe-al versurilor valuri..
Şi sorbi din cupa ta suavă!..

Pre'udti dulci, ţie-ţi resfiră ?
Păduri de fag, cu păsărele
Şi câmpul drag cu viorele...
Doinind din harphă şi din liră !..

Şi sufletu-mi robit si lasă..
In voia ta... Zee măreaţă...
Iar visu-mi searbăd de viaţă
Se pierde 'n inima sofoasă !

Jenica Bordeanu

faur, este fiul aerului şi stăpânul vânturilor; el este şi zeul focului, celui de al treilea haos după apă şi aer. In haosul cosmosului mai sunt şi alte puteri ale naturei şi care sunt reprezentate în *Kalevala* sub forma de fete tinere. Din laptele fetelor aerului se naşte oţelul, obiect atât de util omului de nord.

Aşa se crează treptat lumea din puterile binefăcătoare ale naturei. Principiul răului în *Kalevala* este reprezentat prin zei *Hiisi* şi *Louhi*, care locuesc în ţara care este în vecinică besnă *Poholie* şi în care stăpâneşte frigul şi zăpezile. Pentru ca să nimicească pe oameni *Louhi* vine în ajutorul fetei oarbe a împăratului morţilor şi care naşte nouă fii, care sunt boalele oamenilor ; ea fură soarele şi luna din ţara luminoasă a Kalevalei, distruge toate vitele din ea şi aşa mai departe. Louhi este expresia iernei întunecoase a nordului şi care trimite nenumărate nenorociri locuitorilor nordului.

Ca şi în mitologia greacă *Kalevala* ştie împărăţia morţilor: *iadul*. Aceasta este insula *Tuonela* cu împăratul şi împărăteasa *Touni* şi cu fiica lor *Touneta* ; ca să ajungi în această insulă trebuie să treci râul *Touni*.

Opusă acestei insule este ţara luminei, ţara eroilor, locuinţa Jumalei, unde în vase scumpe se pregătesc alifii pentru învierea celor ucişi şi vindecarea răniţilor.

Lupta între principiul binelui şi răului din ţara luminoasă a Kalevalei, locuită de urmaşii lui Kaleva şi din ţara întunecată a frigului — Poholie, unde trăeşte Louha cu fecioarele ei, formează subiectul Kalevalei. Locuitorii Kalevalei şi însăşi Weinemeinen se logodesc cu fecioarele Louhei şi prin aceasta logdona se caracterizează sforţările omului dela Nord ca să stăpânască ţara frigului, şi serveşte ca element de unire a întregei epopei fiinlandeze. In povestirile acestei epopei se pot vedea caracterele vieţei sufleteşti şi existenţa săracă a vechilor fiinlandezi în mijlocul naturei nordului cu vecinicile ei furtuni şi cu munţii ei stâncoşi.

Poema *Kalevala*, după cum spun, a interesat pe toţi cari au cunoscut-o. *Grimm*, cunoscutul povestitor, spunea de ea că este cel mai scump tezaur al poesiei epice. Tradusă în limba germană în 1849, ea este tradusă în limba franceză, un an mai târziu şi în cea rusească în 1887, după care am şi luat datele de mai sus.

Ca să-ţi faci o idee de caracterul poporului, de viaţa lui, de rezistenţa pe care a arătato ca să învingă greutăţile naturei în care s'a aşezat şi să reuşească a face din acest colţ de pământ aşa de aspru şi rău, care este Fiinlanda, e nevoie să cunoşti poemul lui naţional *Kalevala*.

Iată de ce din vreme în vreme vom traduce, după ediţia rusească, câte unele din cele mai caracteristice părţi ale acestui poem pentru cetitorii *Universului literar*, până se va găsi cineva să dee pentru tineret şi chiar pentru cei în vârstă, cari iubesc cetitul, o traducere completă a *Kalevalei*.

dr. I. D.

VIOLONISTUL DIABOLIC

Ingres. Portretul lui Paganini (1819, muzeul Luvru, Paris).

Din „Kalevala“

Salutul cântăreţului

Mi-e dor să cânt un cântec, un cântec puternic, pe care 'l cântau aevea străbunii. Răsună gata cântecul, cuvintele lui se topesc sub buze, dau zor pe limbă, vreau să străbată printre dinţi.

Dragul meu prieten, frăţiorule, tovarăşul meu de aceeaşi vârstă a copilăriei de aur ! De mult nu ne-am întâlnit; în cele din urmă găsitu-ne-am în acest pământ de mează-noapte nenorocit. Să ne luăm de mâini, să unim între ele degetele noastre şi să cântăm cu tine împreună cântecul, cântecul puternic *). Las' să audă prietenii noştri, las' ea tineretul să pătrundă cuvintele acestor cântări frumoase ; pe ele le-a purtat la brâul său credinciosoul Weinemeinen, pe arcul său Jucahainen, pe spada sa Kankomieli ; s'au păstrat cântecile acestea în câmpurile Poholei negre şi în stepele Kalevalei.

Tatăl meu le-a cântat cândva, dregându-şi toporul, şi mama m'a învăţat să le cânt, şezând lângă fusul ei, pe când eu copilaş mă târam la picioarele sale. Am fost eu atunci micuţ de tot, cu un lapte singur mă nutream; am aflat eu atunci din aceste cântece, cum a îmbătrânit în ele *Sampo*, cum de farmece a murit *Louhi*, cum s'a stins din cântece *Vipunen* şi din dansuri a murit *Leminkainen*.

Mai sunt şi alte cuvinte şi multe cuvinte dulci, înţelepte şi de duh ; le-am găsit pe poteci, le-am cules de pe ramuri, din crânguri şi din florile albe de pe câmpuri, când am umblat prin poienele verzi ca păstor cu vaca mea Murrica cea neagră şi cu roaiba mea Kimmo. 'Mi-a şoptit cântece şi gerul, 'mi-a spus *rune* **) şi ploaia, 'mi le-a cântat şi vântul, 'mi le-au adus şi valurile mării, păsările mi-au rimat cuvinte, cuvinte mi-au şoptit şi vârfurile brazilor, pinilor şi al plopilor.

Am strâns în ghem aceste cânturi, le-am pus în sănioara mea şi le-am ascuns în hambarul nostru în lădiţa cu miere. Au stat acolo multă vreme, gerul le-a strâns pe toate. Oare, n'o fi timpul să le aducem în casă ? N'o fi timpul să deschid lădiţa, plină cu cuvinte dulci şi sunete şi să desfac ghemul fermecat, să deznod nodul acela de cântece ?

Cântec de slavă voi cânta eu ; vor răsuna frumos *runele*, dacă mi se va da de băut bere, şi mi se va da din cea proaspătă. Dacă nu-mi vor da bere, voi fi mulţumit şi cu apă, şi cânta-voi eu cântecul meu, spre bucuria şi veselia tuturor, pentru că ziua aceasta s'o înfrumuseţeze şi s'o închee o seară superbă.

1) Şi astă-zi când ţăranii fiinlandezi cântă fragmente din *Kervala* fac la fel se aşează unu în faţa altuia şi se unesc depetele mâinilor şi cânta pe acelaşi ton amândoui.

*) rune: în limba fiinlandeză basme-legende

Teatrul Naţional. — *Se repetă comedia lui Rebreanu „Plicul“ sub direcţia de scenă a d-lui V. Enescu.*

*

Viitoarea premieră va fi Hedda Gabler, puternica dramă a lui Ibsen.

*

Opera Română. — *In matineul de azi Duminecă se va reprezenta «Lakmé» cu d-na Elena Drăgulinescu.*

*

S'a pus în repetiţie „Un bal mascat“ de Verdi, cu d-na Roman, tenorul Vrăbiescu şi baritonul Teodorescu.

*

Spectacole. — *Sâmbătă 3 Martie va avea loc ultimul bal mascat al sezonului, dat de societatea scriitorilor Români.*

*

Duminecă 18 Februarie la orele 4 p. m. Centrala soc. Zorile a organizat în sala de sus a liceului „Lazăr“ al 17 festival comemorativ, închinat memorlei lui Spiru Haret.

Se vor ţine conferinţe şi vor fi producţiuni artistice şi muzicale.

Trandafirul

Parfumul tău în lume seamăn n'are
Divină floare cu petale fine,
Tu-mi amintești de zile mai senine
Și gândul meu îl pleci înspre visare!

Când îți desmerd petala ta îmi pare
C'alint obrazul mult iubit de mine,
O, trandafir, de te slăvesc pe tine
Ador un chip din larga depărtare!

De ești aprins, ești tinerețea-i vie,
Sau pal de ești, a lui melancolie,
Iar de ești alb ești inima-i curată!

Pe-al meu mormânt să crească trandafirii
In veci să-mi toarcă firul amintirii,
Divină floare veșnic adorată!

Elena Pădure-Iași

Insemnările unui trecător

In momentul, când se discută așa de intens, dar mai ales așa de variat asupra libertății presei, se găsesc profesioniști ai presei, cari să ceară suprimarea unor ziare; iar alții să propună ca ziarele să nu publice știri exacte asupra evenimentelor așa cum se desfășoară.

*

Ne-am deprins cu fraza, că Franța e țara libertăților. Și nici nu se poate să nu fie așa. Franța a formulat și a aplicat cea dintâi imperativul programul desvoltăților naționale: „libertate, egalitate, fraternitate".

Și în Franța totuși s'a retras decorația unui vioiu scriitor, fiindcă a scris liber, în deplină libertate, un roman asupra fetelor.

Libertatea scrisului are prin urmare o limită. La noi, după unii: oportunitatea politică; după alții: anume interese „democratice" (?) iar după cazul recent din Franța: O morală publică de stat.

In legătură cu retragerea decorației scriitorului francez, fiindcă a scris realist despre fete Romanul ar fi intitulat în traducere românească „*Băiata*"), mai mult ca oricând pedagogii discută dificila—ca prejudiții—problemă a educației sexelor; iar în Anglia se propune cu stăruință ca băieți și fete să învețe laolaltă.

Prin urmare libertatea trebue înțeleasă după punctul de vedere al celui, care o discută, dar mai ales o aplică.

*

De pildă, un punct de vedere.

N'ar fi o situație mizerabilă, să se spună, că e liber să apară în cutare țară, un ziar, care să provoace ura de rasă și să atâțe la dușmănia cetățenilor acelei țări?

Sau

N'ar fi o rușine să se împrăștie în toată lumea, sub titlu de literatură.., pornografiile cele mai abjecte?

Bart.

MICHEL PROVINS

Greșeala femeilor

ALICE a fost și este încă o femee frumoasă și inteligentă. Își iubește cu pasiune atât soțul, cât și pe cei doi copilași. Cu toate că a împlinit 40 de ani, vârsta la care povestea femeilor frumoase încetează, vârtejul amețitor al vieții, o mână, fără să-și dea seama spre eterna greșeală a femeilor.

ARGUEIL, 45 ani, soțul ei, crezându-se fericit în căsnicie, n'a căutat nici odată aiurea, ceeace avea acasă la el.

GASTON, filosof optimist, prietenul lui Argueil, a învățat din cartea vieții că soluțiunile moderate sunt mai generale de cât cele extreme.

Acasă la Gaston, într'o după masă; Argueil intră desnădăjduit.

Gaston (surprins și neliniștit de înfățișarea prietenului său). — Ce s'a întâmplat?

ARGUEIL (enervat). — Trebue să-'mi fi martor... Soția mea mă înșeală...

GASTON (liniștit). — Ah! Credeam că s'a 'ntâmplat ceva mai grav! Dacă este numai atât...

ARGUEIL. — Ce, aiurezi? Asta nu însemnează nimic? Ce crezi?...

GASTON. — Dă-mi voie să nu cred nimic, dragul meu. Țin însă să-ți spun, că d-na Argueil, pe care o cunosc de 20 de ani, este femeea cea mai cinstită pe care am cunoscut-o și că acuzația ta este o mișelie...

ARGUEIL. — Așa? Și dacă ți-aș proba că, la ora asta, Alice este la amantul ei? *(Intinzându-i un bilet roz).* L'am găsit lângă masa ei de toaletă. Nenorocita...

GASTON (după ce a citit biletul, calm). — Reese într'adevăr, din acest petic de hârtie, că un anume Julien, a dat întâlnire d-nei Argueil. Dar tot din acest petic de hârtie mai reese că aceasta este prma întâlnire, de vreme ce scrie: „Consimțiți, vă rog, la ceeace doresc de atâta vreme: veniți și petreceți câteva minute la mine!" Vezi, prin urmare, că este prima lor întâlnire și că acest Julien nu este amantul ei.

ARGUEIL. — Dacă n'a fost până-acum, este în clipa aceasta, de vreme ce ea a consimțit să se ducă la el.

GASTON. — Dragă Argueil, suntem bărbați, să judecăm liniștit... Și tu, și eu, și alții, mai 'nainte de a ne însura, am învitat femei acasă... Dela a te întâlni cu o femee, până la... catastrofă, trebuie un pas, într'adevăr dar un pas de uriaș!

ARGUEIL. — Un pas greșit! Optimismul tău mă omoară! Admiți tu că o femee, care consimte să se ducă acasă la un bărbat, nu-și dă seama de greșeala pe care o făptuește? Ar trebui ca acest Julien să fie un idiot și să nu profite de o astfel de greșeală, pentruca optimismul tău să triumfe!

GASTON.—Foarte adevărat, dar... în general, nu 'ntotdeauna! Să judecăm lucrurile, și altfel: o femee se duce acasă la un bărbat, conștientă de greșala pe care o face. Altă femee se duce mânată de vrâtejul sentimentului amăgitor, convinsă că va ași ea fața curată și cu fruntea sus. Soția ta face parte din categoria cestei femei. Așa dar, în loc să alergăm ca niște disperați la fața locului, să stăm liniștiț pe câte un scaun și să analizăm faptele.

Acest Julien nu este Julien Bercier, pe care 'l întâlneam cam des, în timpurile din urmă la voi acasă?

ARGUEIL. — *El este!*

GASTON. — Un bărbat simpatic, care lua niște atitudini teatrale și'i plăcea frazele sonore...

ARGUEIL. — Ei da, el este! Și nu-l credeam primejdios pentru o femee serioasă ca Alice.

GASTON. — Dragul meu prieten, dela Adam și Eva, ființele omenești n'au fost decât niște creaturi: Din experiența vieți, am învățat că un bărbat este întotdeauna primejdios, când este iubit; iar o femee nu este „serioasă" când iubește... Înțelegi?... Iar acum, ca să fiu un bun judecător, te rog să-mi spui toate, așa cum s'a petrecut.

ARGUEIL. — Te rog să fii foarte atent...

Sunt aproape trei sau patru luni, de când observ o schimbare în felul ei de a se purta, în felul ei de a vorbi de a judeca lucrurile și chiar de a privi tot ce o 'nconjoară... Mai 'nainte simțeam că purtarea mea o predomină, și că eu eram totul pentru ea :.. pe urmă, bănuiam că un altul s'a strecurat, hoțește, alături de mine, în mintea ei... Pentru ea, lupta era groaznică, de oarece celălalt se lupta din răsputeri să mă șteargă cu totul și repede din mintea ei, spre a triumfa cât mai curând. Chinurile acestea sufletești au produs, între mine și ea o atmosferă aproape de neînțeles.

(Va urma)

Traducere de **Cornelia Ionescu**

Toamnă 'n suflet

Cad frunzele pale pe 'ntinsele cărări
Și obosite păsări văzduhul bat grăbite:
Se lăsă-un văl de moarte pe 'ndoliate flori,
Și-un cântec trist se stinge în note risipite.

Chiar râul care curge din umbre de decenii
Tânjește melancolic și murmură a jale:
Iar noaptea cânt se lasă se pare că vedenii.
In taină se strecoară sub umbra de pe cale..

O sfântă amintire a vechiului trecut,
Trezește în al meu suflet iluzii noui de viață.
Dar inima'mi îmi pare o casă grea de lut
In care plânge toamna cu ploae și cu ceață!!..

Florin Praporgesca

FRICA

(Vezi ilustrația din pag. I)

Sena, curgând printre două maluri păduroase, își isbește apele de un stăvilar ridicat între satele Brusquet și Chastevil, care se privesc față în față despărțite de șivoiul fluviului, în acea parte foarte larg. Un luntraș face serviciul d'a trece lumea dintr'un sat la altul peste luciul apii, dar are cusurul d'a fi mai totdeauna beat.

Darsot, un parizian care-și petrecea timpul verii pe terasa unei case din Brusquet, vede, coborând coasta spre țărm, pe d-na Gratienne, o frumusețe care-l fermeca și-l exaspera, în acelaș timp, prin indiferența sarcastică cu care-i vorbea. Incântătoarea femeie fce semn cu batista luntașului de pe țărmul din potrivă să vie să o treacă în Chastevile. Luntrașul pornește să răspundă la chemare, dar se clatină rău aplecat pe vîsele; era beat și mai rău ca altă dată.

Parizianul aleargă să-i ofere să o treacă el cu barca lui, însă d-na refuză.

— E beat rău luntrașul și o să se întâmple nenorocire.

— Ce-ți pasă! îi răspunse răutăcioasa.

— Nu ți-e frică?

— Nu,nu-mi e frică. Și apoi cred că n'o să vi și d-ta cu noi, socotesc.

Infruntat astfel, Darsot îi dete mâna asprei cochete și secoborî cu ea în barca sosită la mal.

Porniră în larg spre țărmul din față. Ne mai putând bețivul să stăpânească însă veslele, luntrea fu luată de curent și dusă repede spre stăvilarul de care se isbeau apele vîjiind. Curagioasa imprudență, cuprinsă de frică, se agață de gâtul lui Darsot, zicându-i:

— Scapă-mă!

— Liniștește-te că te voi scăpa.

Și luând vâslele in mâinile bețivului care, împotrivindu-se să i le dea, Darsot, c'un pumn strașnic dat în frunte, îl culcă în barcă.

Luptă cu agerime și pricepere și scoase luntrea din curentul primejdios.

Sosind la mal, femeea mândră și re ce de pân'aci, îi zâmbi și-l strânse de mână.

Frica de moarte care o străbătuse, deșteptă într'însa o recunoștință și o iubire care corespundea cu iubirea înnamoratului Darsot.

Generalii bătăuși

Generalii poartă săbii,
Să-i privești ți-e mare drag,
Dar, schimbându-le'n ciomege,
Arătăgoși la cap își trag.

N. T.

Cântec de toamnă

Frunze...
Cât au fost pe creangă, sus.
Doru mi l'au alintat
Dar din creangă când s'au dus
Inima mi-au întristat.

Mi-au spus șoapte de amor
Cât au fost pe creangă sus
Dar acum când se cobor
Parcă viața mi-a apus...

Simion Udrea-Băleşti

ECOURI

Un roman original. —*Henry Dupuy-Mazuel, cunoscut scriitor francez și director al revistei «Monde illustré» a dat la iveală de curând un roman, nou și ca concepție și ca subiect. Autorul descrie în noul său roman „La baiser de Minuit" un mediu și moravuri puțin cunoscute și anume «lumea cinematografului E! ne arată viața artiștilor de cinema în cele mai mici amănunte, obiceiurile lor, modul cum se cinematografiază un film și-natural-intriga: o dragoste între actori.*

*

Misterul secspirian. —*La Londra s'a fondat un comitet care are ca scop rezolvirea enigmei literare: existența sau neexistența lui Shakespeare. Cercetările se vor face cu ajutorul importantelor studii făcute de profesorul Abel Lefranc dela Collége de France. Comitetul va purta numele de «Shakespare Fellowship» și ca prezident va avea pe sir George Greenwod. Rezultatul cercetărilor vor fi publicate regulat în „The Hackxney Spectator.*

*

Studenții în Rusia. —*Starea studenților din Rusia sovietică e de plâns. Din cei 800 studenți dela Institutul de pedagogie medicală din Moscova, 9 zecimi sunt fără domiciliu. Unii dorm în gări, alții sub poduri cei mai mulți își petrec nopțile sub cerul liber, strânși mai mulți în jurul unui foc sărac. Ziua stau prin gări și poartă bagajele călătorilor. Fericită țară.*

*

Teatrul la Madrid. —*La Madrid a fost inaugurat de curând un nou teatru „Eldorado". Sala — nu tocmai mare — acustică foarte bună și un aspect vesel plăcut. Ca piesă de deschidere s'a jucat comedia lui Tristan Bernard „Cafeneaua cea mică", cu excelentul comic Râmon Pena în rolul principal.*

*

Artiști ruși în pribegie. — *Artista rusă Vera Janacopulos a cântat cu mare succes la Madrid, la Sociedad Filarmonica Madrilena o serie de cântece vechi franceze din secolul al XVIII-lea. Apoi a interpretat mai multe opere rusești și franțuzești, între cari: Asturiana de Folla, Chanson du Berceau de Musorgsky, Chansons anciennes de Debussy, ete,*

*

O traducere din Chineză. —*Tcheng-Loh, ministrul Chinei și d-na Lucie Paul-Margueritte au tradus nuvelele poetului Kiyun, care a dus în sec. XVIII-lea o viață framoasă, frământată în tinerețe și încumentată cu cinste la bătrânețe Culegerea se numește „Le Lama Rouge" și povestirile cari o compun sunt scoase dintr'o mare lucrare „Les prèdictions par petites symptômes. Găsim în aceste povestiri vechi și pitorești, simplicitatea unită cu spiritul fineței și reflexii, cari se potrivesc în orce țară și în orce timpuri.*

Marin Amaru

După Lafcadio Hearn

O parabolă budistă

Viețile oamenilor sunt asemenea oalelor de pământ, pe care le face olarul: oricât de delicat le-ar lucra, tot sunt condamnate să se spargă.

Nimic din ceea ce există, nu va rămâne pentru totdeauna...

Viața e ca și apele râurilor: aleargă, se răstogolesc, dar nu se mai întorc niciodată.

Ca să ajungi la fericire trebue să-ți ascunzi cele șease pofte, tot așa cum își ascunde broasca țestoasă sub carapace, cele șease extremități Trebue să aperi gândul de asalturile dorinței și durerii, după cum se apără o cetate cu ajutorul tranșeelor și întăriturilor sale...

Astfel vorbea în „Gathas" Cakya-Muni... și parabola următoare povestită de el în timpurile vechi și tradusă în chinezește, după manuscrisul original, poate fi găsită în cartea 51-a a lui „Fa-Youeu-Tchou-Ling".

Un tată și cu fiul său lucrau odată pe câmp, tocmai în timpul când umblau șerpii. Una din aceste reptile îl mușcă pe tânăr, care muri numai-decât, fiindcă nu există nici un leac pentru combaterea veninului provenit din mușcătura șarpelui cu glugă. După câteva clipe dela mușcătură, ochii se împăinjinesc și inima nu mai bate.

Tatăl își văzu fiul mort, întins la picioarele lui: furnicile începură să se învârtească în jurul cadavrului. Dar tatăl nu zise nimic: își reluă lucrul, și liniștit, ara pământul.

Un brahman, care trecu pe acolo, fu martor la această scenă; și se miră de tatăl acesta, care cu ochii uscați putea să lucreze, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat.

Atunci îl întrebă.

— Al cui fiu era tânărul acesta, care-i mort în fața ta?

— Era propriul meu fiu, răspunse plugarul fără să înceteze lucrul.

— Dar dacă era fiul tău, cum se face că te găsesc așa de liniștit și fără lacrămi.

— Nebunie! făcu plugarul. Nebunie! In momentul nașterii, omul face primul său pas către moarte.

Deplina maturitate e de asemenea începutul declinului. Bunurile sunt răsplătite și răul pedepsit.

La ce servesc deci durerea și lacrimile? Nu mai au nici o putere față de morți. Bunul meu brahman, te duci spre cetate? Dacă da, te rog, treci prin fața casei mele și spunei soției mele, că fiul nostru nu mai este, și să mi trimeată mâncarea pentru prânz.

— O, ce fel de om eacesta? strigă brahmanul! Ii moare fiul și nu plânge... trupul mort zace sub arșița soarelui și nu-și încetează lucrul... Furnicile roesc în jurul lui și nu se gândește decât la masa de prânz... Nu e

în el nici milă şi nici un fel de sentiment omenesc!

Astfel îşi vorbi brahmanul. Din curiozitate, se îndreptă spre căminul ţăranului, şi când zări pe mama tânărului, îi zise:

— Femee, fiul tău a murit, muşcat de un şarpe cu glugă. Bărbatul tău foarte liniştit, m'a rugat să-ţi spui să-i duci mâncare... Dar, şi tu rămâi nesimţitoare la moartea fiului tău? Nu-l plângi de loc?

Şi mama îi răspunse:

— Domnule, acest fiu, de care-mi vorbiţi, n'a primit dela părinţii lui, decât o viaţă trecătoare. Abia îndrăs neam să-l numesc fiul meu. Mi-a scăpat şi nu stătea în puterea mea să-l reţiu. Era asemenea călătorului care se opreşte la han. Călătorul se odihneşte, apoi îşi reia drumul. Poate hangiul să-l oprească? Aceste sunt raporturile dintre mamă şi fiu. Că vine şi se duce, că pleacă, sau rămâne, mama n'are nici o putere asupra copilului său. Fiul meu şi-a îndeplinit soarta: dela această soartă nimeni nu-l putea scăpa...

Pentruce să ne văicărim de un lucru de neînlăturat?

Atunci brahmanul, foarte surprins, se întoarse spre sora mai mare a mortului, o fată în plină desvoltare a frumuseţei, şi-i zise:

— Fratele tău nu mai există, nu-l plângi?

Dar ea îi răspuns tot prin comparaţii:

— Câte odată, zise ea, pătrunde în pădure câte un lemnar mare şi puternic. Incepe să doboare arbori uriaşi, şi apoi, îi leagă la un loc ca să formeze o plută. Apoi dă drumul plutei pe apele râurilor. Dar, deodată se ridică un vânt furios: sbuciumate de puterea vântului, valurile se sparg de plută, pe care o aruncă la dreapta şi la stânga, până când o rupe. Atunci, curentul desparte bârnele, care se răslăţesc, plutind ici şi colo, ca să nu se mai regăsească niciodată. Aşa a fost şi soarta fratelui meu. Am fost despărţiţi pentru totdeauna, viaţa şi moartea, n'au timp fix. Fie viaţa noastră scurtă, sau lungă, nu suntem uniţi decât pentru o perioadă foarte scurtă. Fratele meu şi-a isprăvit timpul hărăzit să-l petreacă pe pământ. Fiecare din noi urmează o soartă, care nu poate fi schimbată. Nu-mi era îngăduit să ocrotesc sau să scap viaţa fratelui meu. Dece aşi plânge pentru un lucru, pe care nu l'aşi fi putut împiedeca.

Brahmanul, din ce în ce mai mirat, se îndreaptă spre femea mortului şi'i zise:

— Şi tu, pe sânul căreia a adormit de-atâtea ori, nu te vaiţi că ţi-ai pierdut bărbatul, aşa de tânăr şi de frumos, care ţi-a fost răpit în plină putere a vitalităţii lui?

— Două păsări, una venind dela Nord şi alta dela Sud se întâlnesc şi se privesc în ochi. Ele sbor una în jurul celeilalte, şi printr'o comună înţelegere, îşi caută acelaş pom, sau acelaş vârf de minaret, ca să se odihnească până la ivirea zorilor. Aşa a fost soarta noastră. Când răsăritul îşi trimite razele lui de aur, cele două păsări, părăsind adăpostul lor de-o noapte, sboară în direcţi deosebite, fiecare în căutarea hranei. Dacă fatalitatea va voi, se vor întâlni din nou. Dacă nu, nu se vor mai vedea niciodată. Tot aşa a fost cu bărbatul meu şi cu mine.

Când l'a cuprins moartea, destinul îşi îndeplinise rostul. Nu-mi era dat să-l scap! Dece a-şi vărsa lacrimi!

In cele din urmă, brahmanul întrebă pe sclavul tânărului plugar:

— Sclavule, stăpânul tău a murit... Dece nu-l plângi?

Şi sclavul, ca şi ceilalţi, răspunse prin comparaţi:

— Stăpânul meu şi cu mine, nu eram uniţi decât prin voia destinului. Nu eram decât un viţel în urma unui taur. Taurul a fost omorât; viţelul n'ar fi putut să-l scape de toporul măcelarului, fiindcă gemetele lui slabe n'ar fi fost auzite. Dece aşi plânge dar, când nici eu singur nu ştiu clipa în care voi fi chemat la moarte?

Şi brahmanul rămase încremenit să privească contururile delicate ale femeilor... Grăbite şi uşoare, alergau luminate de razele auri ce veneau de afară, ocupate cu pregătirea mâncării de prânz a plugarului singuratec şi liniştit care lucra acolo, pe câmp...

Adina Bratu

SPORTIVE

Principiile Water-Polului

Chestiuni nautice

De Henri Decoin, ex-căpitanul echipei Franţei

Water polul este exact în apă ceea ce este foot ballul pe pământ. Echipele sunt compuse din şeapte jucători, împărţiţi după forma următoare: un portar, doi fundaşi, un mijlocaş, trei înaintaşi. Jocul e cuprins într'un basin cu lungimea maximă de 27 metri şi cu lărgimea maximă de 18 metri. Se poate juca deasemenea într'un basin cu lungimea minimă de 9 metri, dar frumuseţea jocului se micşorează şi dribblingurile sunt, pentru a zice astfel, imposibile.

Pentru a dribla balonul se loveşte cu capul, servindu-se, pentru a dirigea, de mişcările braţului. Ca şi la rugby, există şi la water-polo plaquagul.

Un om poate fi plaquat când el ţine balonul. Jucătorul se plaquează practicând pe umerii sau pe capul său o presiune (o forţă) din tot corpul, până ce se scufundă cu totul în apă sau dă drumul balonului.

Jucătorii de water-polo trebuesc selecţionaţi dintre înnotătorii cei mai iuţi şi mai rezistenţi. Când se va şti că durata unei partide de water-polo este de 40 minute, în care nu se socoteşte timpul scurs între un goal marchat şi noua plecare, nici timpul luat cu greşelile, se va constata că jocul de water-polo nu poate fi decât apanagiul atleţilor veritabili.

Nu sunt rare cazurile când s'au văzut matchuri de water-polo, cari au durat treizeci şi patruzeci minute. Efortul ce trebuie să producă un jucător în această bucată de vreme este imaginabil pentru unul care n'a practicat niciodată acest joc.

Singurul fel de a înnota, practicat la water-polo, este „crawl". El este superior lui „trudgew", în sensul că picioarele sunt neîncetat la suprafaţă şi permit, fără a da lovituri de picior, aceasta fiind o greşală, de a ţine pe adversar la distanţă în timpul unui dribbliny.

Mult mai iute decât „trudgeon" el permite jucătorului de a se demasca la un passe, de a dribla până înaintea porţei şi, graţie distanţei pe care a dobândit-o asupra adversarului său cel mai apropiat, de a reuşi acest goal.

In rezumat, water-polo poate fi considerat ca jocul cel mai atletic şi că adevăratul criteriu al valorii atletice al unui înnotător.(

P. B. M.

CITIŢI ZIARUL
Ştiinţelor populare şi al Călătoriilor
Apare în fie-care Marţi cu interesante articole de popularizarea ştiinţelor, povestiri istorice şi ilustraţiuni.
Abonamentele se fac numai anual şi costă
60 lei în ţară, 120 lei în străinătate
— 1 leu exemplarul —

ANUL XXXIX. — No. 7. 1 leu exemplarul Duminică 25 Februarie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

MILOGUL

Vezi explicația în pag. 7-a.

Pagini din trecut

Poetul George Creţeanu

Iau din trecutul nostru un frumos şi nobil model, pentru a-l înfăţişa şi tinerimei de astăzi. Nu mă îndoesc, că ea mă va înţelege pentru ce o fac aceasta. Şi o asigur că, în expunerea faptelor trecute deja în domeniul Istoriei, în tot ce am zis aici, despre George Creţeanu şi epoca lui, nu am exagerat nimic. Ba din contra, am trecut repede peste multe lucruri, cari sub pana altuia, ar fi luat o formă siperbolică.

Viaţa lui George Creţeanu cuprinde epoca limitată între anii 1829—1887, cuprinde adică o vreme în care în ţara noastră tocmai era mare nevoe de bărbaţi cari să aibă într'înşii acea chemare firească, acea flacăre divină, acea putere prevăzătoare şi alcătuitoare despre care poetul Depărăţeanu zicea că:

E focul ,ce când vine din cer, se cheamă soare.
Şi geniu, când se'nalţă la cer dela pământ.

Creţeanu, după ce termină colegiul Sft. Sava, din oraşul său natal, adică din Bucureşti, pleacă la Paris. Aci, pe când studia Literile şi Dreptul, fondă, împreună cu alţi tineri, foaia *Junimea Română*, în care se propaga unirea tuturor Românilor din vechea Dacie. Din această foaie n'a putut apare decât numai trei numere.

Era, în acea vreme, după afirmaţiunea d-lui Al. Odobescu, agentul cel mai viu, cel mai activ, cel mai întreprinzător al societăţii ce formase. Era sufletul acelei prime *Juniuni Române*, care, la Paris, între anii 1853 şi 1855, se aduna, pe săptămână, la fiecare din membrii acelei societăţi, spre a discuta chestiuni de ştiinţă, îndreptate totdeauna către ţară.

„Acea societate juvenilă — spunea mult regretatul C. Esarcu, într'o cuvântare la Ateneu — s'a încumentat chiar a publica, fără de concursul celor mai în vârstă, o foaie periodică românească *(Junimea Română)* în care noi toţi, băeţii, am scris, după cum ne-a tăiat capul, cu unica ţintă de a deştepta şi îmbărbăta pe toţi compatrioţii noştri. Noi ne pusesem în gând să întărim pe viitor cu proptelele şi cu chezăşiile ştiinţei, acel pod măreţ pe care, *numai prin instinct şi cu un nobil avânt*, bătrânii noştri l'intinseseră la 1848".

Inspiraţiunile înalte, idealele cele mari şi folositoare apar în juneţe, în dimineaţa vieţei, atunci când preocupaţiunile vulgare ale existenţei nu au impus încă tăcere aspiraţiunilor sublime ale inimei. Atunci un ideal de frumos şi de adevăr, o ţintă înaltă apare înaintea fiecăruia. Şi e glorios, demn şi viril acela care nu o părăseşte niciodată. Creţeanu a ţinut să adevereze aceasta.

Creţeanu, după mărturisirea lui Odobescu, înainte chiar de 1848, prin caracterul său totdeauna plăcut şi afectuos, prin închipuirea sa vie şi aprinsă, ajutată de o pană sprintenă în legănarea versurilor româneşti, ajunsese a fi unul din corifeii pleiadei de juni poeţi ce gravitau, pe atunci, în jurul lui Eliade, lui Grigore Alexandrescu iş altor bărbaţi de litere.

De aceea nu trebue să mire de loc faptul că, în 1848, Creţeanu găseşte în sufletul său atâta foc iş în mintea sa atâta talent încât, când îşi dă *adio la Carpaţi*, scoate acele accente duioase cari au fost menite să vibreze de atunci şi până astăzi, între Dunăre şi Carpaţi cu aceeaşi putere de înduioşare :

Steaua nopţii da lumină,
Era luna lui Brumar,
Treceam culmea Carpantină,
Vărsând lacrimi cu amar.

S'auzea triste cavale,
Printre văile adânci,
Prahova şoptea în vale,
Vulturii ţipau prin stânci.

Toate-aflau o simpatie :
Echo cântul repeta,
Vulturul avea soţie,
Luna râul săruta.

Numai eu mergeam departe
De părinţi şi de-ai mei fraţi
Şi cu lacrimi înfocate
Dam adio la Carpaţi.

Forma acestei poezii ne arată că Creţeanu avea limbă corectă şi măestrie în exprimarea ideilor ; iar fondul ei ne dovedeşte că inspiraţiunea poetului nu era silită şi că era în perfectă armonie cu circumstanţele cari îi dedeau naştere.

Din prea marea durere ce o simţea poetul la despărţire, din cauză că în patrie rămâneau simpatiile şi toate bunurile ce gustase, reese patriotismul lui Creţeanu ; iar din cuprinsul poeziei următoare putem constata, până la evidenţa cea mai netăgăduibilă, că poetul a fost constant în simţire iş că, prin urmare avea mare tărie în caracteru-i patriotic :

Rătăcesc în căi străine,
De căminu-mi depărtat ;
Imi trec viaţa în suspine,
Pâinea'n lacrimi mi-au udat:
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea.

Ah, în ţara mea frumoasă
Am lăsat tată iubit,
Am lăsat maică duioasă
Ce de plânsuri a albit.
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

Vezi o culme muntenească
Şi-o căsuţă dedesubt ?
Este vatra părintească
Unde laptele am supt.
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

In dumbrava verde, deasă,
O fecioară vezi trecând ?
Este-a inimei mireasă,
Ce mă chiamă suspinând.
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

La străini am stat la masă
Şi cu ei m'am ospătat,
Dar gândind la mine-acasă
Lacrimi râuri am vărsat.
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

Cine ţara îşi iubeşte
Ar da lumea pentru ea.
Oh, atunci inima-mi creşte
Când gândesc a o vedea !
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

Fericiţi câţi sunt aproape
De căminul părintesc,
De-ai muri rog să mă 'ngroape
In pământul românesc.
Fie pâinea cât de rea
Tot mai bine 'n ţara mea !

Poetul dar e consecvent. Nu uită, ajuns în hotarele străinătăţii, simpatiile şi bunurile din patrie pe care la despărţire le regreta atât. Şi aceasta o manifestă prin aceste vibraţiuni dureroase, cari cuprind atâta foc şi dor, încât ele nu mai pot fi numai strigătul unui fiu doritor de a se întoarce în sânul familiei sale. Ci ele sunt expresiunea durerei ce o simte şi o va simţi, totdeauna, românul închis în hotarele străinătăţii.

(Va urma).

Alexandru I. Şonţu

BAT CLOPOTELE!

— FRAGMENT —

Bat clopotele note lungi şi rare...
Smerit eu merg la schit să le ascult :
E-o-melodie par'că dedemult,
Cu sunete de mort şi îngropare...

Bat clopotele cald, mai cald ca dorul
Şi cântul tremurat-din rece-aramă
Ca un fior se rupe, se destramă....
Iar patimile-adorm : e rugăciune

Umil la plopii încremeniţi ca'n basme
Mă plec la rugă ca'ntr'o taină mare...
Sbor cântece sihastre din altare,
Şi fumuri de tămâe şi fantasme...

Tăcere... Schitul este alb ca bruma
Şi vântul toamnei frunze pale cerne
Bat clopotele vag ca de vecerne
Mai trist, mai rar... mai stins acuma.

Meloncolie... într'o noapte-odată
Bătăile s'au stins aşa molatec
Ca vântul ce ascunde furişată
Cântraea moartă-a unui singuratic!...

George T. Moldovanu-Bălăria
Elev la liceul Lazăr

Din lumea morţilor

(Din amintirile mele) [1]

Era la *Lago di Como.*

In grădina „*Villa d'Este*“ şedeau în seara aceea toţi câţi locuiau în acest hotel enorm.

In splendida noapte cu lună, lacul strălucea ca un scut de argint. Se auzeau şoapte de sub platanul enorm. Se furişă un râs discret ca şi cum ar fi vrut să se ascundădetoţi. Cine va în apropiere suspină : „o tinereţe, tinereţe“ probabil invidia câte-va perechi de tineri care se îndreptau în întunerecul boschetului. Felinarele erau peste tot locul stinse ca să nu strice simfoniei lunei. Chiparoşii puternici, măreţi, întunecoşi, ca şi cum ar fi fost scoşi dintr'o poveste veche, stau ca o gardă de onoare în faţa acestui palat uimitor.

De departe se auzi rifurnelul unei ghitare şi de unde eram noi se apropie un cerşetor murdar.

O voce spartă se auzi cântând. Cine-va începu să râdă prosteşte şi ordinar.

— Tăcere, tăcere ! — strigă revoltat Giuseppe Verdi care se găsea în vizită la bătrânul Riccardi, marele editor muzical italian.

Şi adresându-se cerşetorului :

— *Enrico, sei tu* (Enric, tu eşti ?)

— *O, da, maestro.* Sunt fericit că vă pot vedea sănătos şi înflorind.

— Cum merg treburile ? Nu se îndreaptă ?

— De unde ! Am cheltuit tot ceea ce am avut !

— De ce nu dai lecţi de muzică străinilor, ca şi camarazii tăi din Milano ?

— O, *ilulstrissimo !* Eu am cântat pe scenă cum cântă pasărea în pădure. Am avut voce, am avut talent. Nici una, nici cel'alt nu le poţi trece elevilor tăi. N'am vrut să înşel pe străini cum fac ceilalţi şarlatani. Ei pe fiecare cocoş răguşit 'l fac să creadă că are să devie cântăreţi ca *Mario* sau *Calzzolari*, numai să-'l fure de bani.

— Da, da, prietne, ai dreptate. Tu ai fost nu numai un artist admirabil dar şi un om cinstit. E regretabil, dar aceasta se întâlneşte aşa de rar. Tu şti. (Verdi la toţi acei care îi erau pe plac le vorbea *tu*) cine este el ? — se adresa el soţiei mele Zoiei Kocetova [1]), care cântase cu puţin înainte la Moscova.

— Nu.

— A fost când-va o celebritate. Arnaldi ! Când el cânta plângea lumea în teatre.

— Ce vrei, *maestro !* Toate la timpul lor, acum mor de foame.

— Aceasta nu este permis, — se agită soţia mea.

— Soarta ! Trăim încununaţi cu lauri, ca să crăpăm pe paie.

— Da, dar nu trebuie să permitem asta.

— Imaginează ceva.

— Am şi imaginat ! Şi nici n'am imaginat — dar am plagiat pe alţii. Până la mine şi *Malibrau* şi *Borsio* au făcut acelaş lucru. Acum sunt aci mulţi americani iş englezi. *Maestro*, ajutămă.

Zoe se sculă şi se apropie de cerşetor.

Vas. Nemirovici Dancenko

— *Caro Arnaldi,* — poţi tu să m'acompaniezi în aria Gilldi din actul al 2-lea din *Rigoletto.*

— O da... Am cântat când-va în opera aceasta. Ghitara este prelungirea mâinilor mele şi a memorici mele. Acum, coardele acestea mă hrănesc. E drept mă hrănesc ca să nu mor de foame, dar n'am ajuns încă să mă ridice mort de pe treptele lui *Leonardo* [2]). ca pe *Lombardi.*

Şi deodată se răspândiră în aer şi în faţa turiştilor sunetele dureroase ale operei lui Verdi.

Toţi amorţise împrejur.

Abia se auzea izbindu-se lacul de malul de piatră şi din grădină abia se auzea şopotul frunzelor. Toţi cari mai erau prin camere eşiră afară. In balconuri se arătară umbre albe. De sub umbra neagră a platanilor şi chiparoşilor, abia se strecurau ca nişte fantome, părechi de fericiţi.

Zoe, rare ori a cântat ca în noaptea aceea.

In fie care acord par'că bătea pulsul ei şi nu'mi aduc aminte să fi auzit aplauze mai furtunoase de cât acelea cari salutară cântecul ei.

— Pălăria dumitale *sinior* Arnaldi. Domnilor, se adresă ea publicului în englezeşte. Chetă în folosul marelui când-va, şi acum, muritorului de foame, artist.

Ea, fără să'i pară rău de culori, descrise soarta nenorocitului artist şi se apropie întâi de mine :

— Dă cât mai mult ca să nu dee mai puţin ceilalţi.

Eu aruncai în pălărie o sută de lire.

Ea, tare, ca să fie de toţi, auzită strigă :

— Puţin ! eşti zgârcit ! Nu uita că eşti bărbatul unei artiste.

Toiţ isbucniră în râs.

— Cât vrei ?

— Mai dă pe atâta !

Ea începu de la dreapta. Acolo şedeau americanii bogaţi. Mereu în cercul lor. Locul acesta se şi numea *'America degli milliarderi.*

Biletele galbene de o sută şi de cinci sute de lire cădeau în pălărie. Englezii aruncau şi ei sume mari. Italienii aruncau mai puţin. Bătrânul Riccardi scrise ceva pe un carnet al lui, rupse foaia, o îndoi în patru şi o aruncă în pălăria murdară a lui Arnoldi. Verdi, când veni rândul lui, — sărută soţia mea pe frunte :

— *Bapcio al tuo cuore generoso)*

Şi... nu aruncă nimic în pălărie.

In schimb milionarul bancher Weilschott vărsă tot argintul pe care'l avu în buzunare.

Socotiră, era la o mie cinci sute de lire.

—Puţin, siniori, puţin, eu eram plătită cu patru mii de lire pentru o seară la operă !

Tânărul nepot al lui Vanderbilt se apropie de noi.

— Pentru trandafirul din corsajul d-tale două sute de lire.

— Dau trei sute, spuse altul.

— Cinci sute ! — spuse răguşit un negustor bogat din Chicago.

— O mie, dacă siniora, ne va cânta încă un cântec.

— Şi încă o mie, dacă va bine voi s'o acompanieze marele Verdi, el însăşi.

Verdi se ridică. Trecurăm în sala de jos cu un pian admirabil.

Peste o jumătate de oră, plângând de bucurie, bătrânul cerşetor ducea cu sine şease mii de lire.

---

[1]) Amintirea aceasta este scrisă de cunoscutul scritor rus şi mare ziarist *Nemirovici-Dancenko*, care a fost reporter de război în 1877—1878 şi a scris cu ocazia aceasta romanul *Sip-* [illegible] după cum a urmat şi [illegible] le ruse în Man- [illegible] de 100 de [illegible] A

[1]) Nemirovici-Dancenko a fost căsătorit cu una din cele mai mari artiste ruse, prima-dona Zoe Kocetova.

[2]) Monumentul lui Leonardo da Vinci — din faţa teatrului La Scalla din Milan, la picioarele căruia a fost găsit mort artistul Lombardi.

1) Sărutare pentru sufletul tău generos.

Desfăcând hârtia, aruncată de Riccardi el citi:

— Se va plăti de către Casa mea de editură în fiecare întâi ale lunei 100 de lire, bătrânului Arnaldi, care a contribuit atâta la răspunderea operelor editate de mine şi să i se dea cea mai bună ghitară pe care o va alege.

A doua zi dimineaţa odaia soţiei mele fu toată plină de buchete splendide, iar spre seară din Como, veni cu luntrea, ras, spălat şi bine, deşi modest îmbrăcat Enrico Arnaldi. Se prezentă soiţe imele, îngenunchiă tea tral în faţa ei şi îi sărută mâna.

'L-am reţinut la masă.

Verdi, Arrigo Boito şi prietena lui Elvira Laboranti erau de asemeni, la masa noastră, când deodată *maestro* se ridică şi se adresă bătrânului cântăreţ:

Iată, ce vreau să'ţi spun, Enrico! Pe tine eri seară nu te-a mirat, că eu cu nimic nu te-am ajutat ?

— O, *illustrissimo*, ai făcut mai mult...., ai cântat. Nu... astăzi m'am gândit la tine.

Tu ştii villa mea de lângă Genova. Pleacă acolo — şi trăeşte în ea. Mâine voi scrie lui Giovanni al meu. El ţi va pune la dispoziţie o cameră în grădină şi nu vei avea nici grija prânzului nici a cinei. *Capito ?* (mai înţeles ?) Până la sfârşitul vieţei tale— şi dee Dumnezeu ca ea să fi de o sută de ani — tu vei fi oaspetele meu.

Vai ! dintre ei, din eroii fericitei nopţi pe *Lago di Como* nu a rămas nici unul. Cea dintâi s'a dus Zoe.

Or cât ar părea straniu dar bătrânul Enrico Arnaldi, pe cât ştiu a trăit până la începutul acestui război. Am întâlnit numele lui printre pensionari *Casei Verdi*. După dorinţa marelui *maestro*, toată villa a fost transformată într'un azil pentru veteranii operei italiene. Siniora Laboranti, muza polidă şi diafană a lui Arrigo Boito, de mult a fost răpusă de holeră. Nu mai trăesc nici Boito, nici Riccardi...

Trebuie să recunosc, pe lumea cealaltă s'a adunat o lume mult mai interesantă de cât aceea care trăeşte pe pământ. Se poate, din pricina acasta se şi trăeşte aşa de trist aci, pe pământul nostru.

Inainte de războiu am fost la *Lago di Como*.

Seara am eşit pe terasa de la *Villa d'Este*.... Am apucat o noapte tot aşa de argintată. Ca şi atunci, pe cealaltă parte a lacului luminat se vede ca un cuib alb, Blevio... Strălucea vârful înalt al muntelui aşa de alb şi curat ca şi cum ar fi fost tăiat din o bucată de marmoră... Panoramei admirabile îi lipsea numai muzica.

Şi a apărut şi ea.

Din salonul hotelului cine-va a scuipat în simfonia lunei şi a lacului unul din acele dansuri moderne şi destrăbălate, care sunt urâte ca o insultă.

Dr. I. Duscian

VIJELIA

Vueş'e vântul,
Vueşte 'n noapte;
Răsună codrul
De mii de şoapte.

Mii de suspine,
Mii de chemări
Aduce vântul
Din alte ţări.

Aduce vântul,
Aduce Oltul
Răsună valea
Trezeşte totul.

Moliftul fraged
Adânc s'apleacă.
Stejarul falnic
Fruntea şi-o pleacă.

Totul vueşte
In neagra noapte...
Pădurea, Oltul
Cel plin de şoapte!

Lucia Demetrius
Bucureşti, Dec. 1922.

DOGARUL

— Legendă alsaciană —

Intr'un oraş din Alsacia, trăia un om aspru, răutăcios şi sgârcit, care se ocupa cu dogăria.

Femeea şi copii săi sufereau zilnic maltratări din cauza asprimei sale; nimeni nu călca în casa sa.

Intr'o zi de iarnă, sta înaintea casei, ocupat cu repararea unui butoi când o femee bătrână şi sărmană, rebegită de frig, îi ceru o bucată de pâine.

Răutăciosul refuză şi cum sărmana insistă, îi strigă plin de mânie: „Du-te la dracul şi lasă-mă în pace".

Sărmana bătrână îl privi cu tristeţe şi plecă încet; dar cum dogarului i-se păru că merge prea încet, se apucă să o goneasca, lovind-o cu un băţ.

Atunci, bătrâna cerşetoare se întoarse şi-i strigă:

Păcătosule, te blestem ca să nu ai somn nici repaos până când butoiul tău nu va fi plin"; şi bătrâna dispăru.

După ce butoiul fu terminat, dogarul, împins de o forţă irezistibilă, se îndreptă spre fântână, dar o ce surpriză! lichidul curgea şi butoiul rămânea gol.

Dogarul îngrijat se duse la Rin şi-l băgă în apă; dar zadarnic, că butoiul cu toate sforţările sale de a-l umple, rămânea pururea gol.

Diperat, îndoit de greutatea butoiului, se îndreptă spre diferite râuri. Zadarnic, butoiul rămânea gol.

Il afundă în apele liniştite ale Mediteranei; dar butoiul rămase şi de data aceasta gol şi omul nostru, nu putea să se oprească nicăeri, ca să doarmă sau să se odihnească.

Dupăce colindase dela râuri la fluvi, dela mări la ocean, sdrobit de oboseală şi dispreţ, se apucă să se gândească la greşelile şi răutăţile săvârşite în trecut.

Văzu câte suferinţe a produs la toţi aceia cari erau în jurul său: vecinilor, femeei sale, copiilor săi...

La amintirea acestora, regretul se născu în inima sa, ochii i-se muiară o lacrimă apăru pe marginea genelor se scurse încet dealungul obrajilor şi căzu.

Oh! ce surpriză! ce întâmplare miraculoasă! printr'o singură lacrimă butoiul se umplu.

Trad. de **D. Diaconescu-Dăeşti**

O conferinţă

Despre „România Literară" la Nisa

D. Alfred Melon, fost consul general al Franţei în România, a ţinut acum câtă-va vreme la Nisa, o foarte intresantă conferinţă, având ca subiect „România literară".

Suntem forate bucuroşi să putem reda, după presa franceză locală, darea de seamă aspra conferinţei d-lui Alfred Melon, care este pe cât de bun cunoscător pe atâta şi de bun prieten al României.

D-sa a vorbit în frumoasa sală a „Bisericei Reformate" din Nisa, în faţa unui considerabil număr de amici ai săi din România şi din Franţa.

D. Melon, a cărui vorbire e în acelaş timp vioaie şi distinsă, poetică adeseori, caldă şi emoţionantă în anumite pasagii, a interesat în cel mai înalt grad acest auditoriu de elită, care i-a răspuns cu vii şi numeroase aplause.

Conferenţiarul urmează să vorbească, peste puţin timp, despre „Carmen Silva şi opera sa literară".

Printre asistenţi la conferinţa d-lui Melon erau, dintre membrii coloniilor străine principele Ghika ; d-na şi d. Jean Socec, consul al Suediei în Romnia ; d-na şi d. Patzelt ; d-na şi d. Moritz Prager, mare comerciant din Bucureşti : d. Friedmann, fost senator.

Dintre membrii coloniei elveţiene erau d faţă d-ra Mari Dutoit, scriitoarea bine cunoscută, d. Mercier de Molin, etc.

Dintre numeroşii francezi cari au locuit în România şi cari erau de faţă, citäm pe d-na marchiză şi generalul marchiz de Sailly, unul din glorioşii răniţi ai marelui războiu, fost ataşat militar pe lângă Legaţiunile Franţei în România, în Serbia şi în Muntenegru ; d-nii Carissy ,Tassain; d-nele V. Lugaud, Louis Pellerin, Mercinier. Erau de asemenea de faţă d-nele general Goetschy ; colonel Pinet, d-nele Serre, Buisson, Barbier ; d-na, d-ra şi d. Arlen; d-nii Sam Buchner, de Barry, pastorii L. Bost, C. Malan, Souché, etc.

Din lumea morţilor

(Din amintirile mele) [1]

Era la *Lago di Como.*

In grădina „*Villa d'Este*" şedeau în seara aceea toţi câţi locuiau în acest hotel enorm.

In splendida noapte cu lună, lacul strălucea ca un scut de argint. Se auzeau şoapte de sub platanul enorm. Se furişă un râs discret ca şi cum ar fi vrut să se ascundădetoţi. Cine va în apropiere suspină : „o tinereţe, tinereţe" probabil invidia câte-va perechi de tineri care se îndreptau în întunerecul boschetului. Felinarele erau peste tot locul stinse ca să nu strice simfoniei lunei. Chiparoşii puternici, măreţi, întunecoşi, ca şi cum ar fi fost scoşi dintr'o poveste veche, stau ca o gardă de onoare în faţa acestui palat uimitor.

De departe se auzi rifurnelul unei ghitare şi de unde eram noi se apropie un cerşetor murdar.

O voce spartă se auzi cântând. Cine-va începu să râdă prosteşte şi ordinar.

— Tăcere, tăcere ! — strigă revoltat Giuseppe Verdi care se găsea în vizită la bătrânul Riccardi, marele editor muzical italian.

Şi adresându-se cerşetorului :

— *Enrico, sei tu* (Enric, tu eşti ?)

— *O, da, maestro.* Sunt fericit că vă pot vedea sănătos şi înflorind.

— Cum merg treburile ? Nu se îndreaptă ?

— De unde ! Am cheltuit tot ceea ce am avut !

— De ce nu dai lecţi de muzică străinilor, ca şi camarazii tăi din Milano ?

— O, *ilulstrissimo* ! Eu am cântat pe scenă cum cântă pasărea în pădure. Am avut voce, am avut talent. Nici una, nici cel'alt nu le poţi trece elevilor tăi. N'am vrut să înşel pe străini cum fac ceilalţi şarlatani. Ei pe fiecare cocoş răguşit 'l fac să creadă că are să devie cântăreţi ca *Marto* sau *Calzzolari*, numai să-'l fure de bani.

— Da, da, prietne, ai dreptate. Tu ai fost nu numai un artist admirabil dar şi un om cinstit. E regretabil, dar aceasta se întâlneşte aşa de rar. Tu şti, (Verdi la toţi acei care îi erau pe plac le vorbea *tu)* cine este el ? — se adresa el soţiei mele Zoiei Kocetova [1]), care cântase cu puţin înainte la Moscova.

— Nu.

— A fost când-va o celebritate. Arnaldi ! Când el cânta plângea lumea în teatre.

— Ce vrei, *maestro* ! Toate la timpul lor, acum mor de foame.

— Aceasta nu este permis, — se agită soţia mea.

— Soarta ! Trăim încununaţi cu lauri, ca să crăpăm pe paie.

— Da, dar nu trebuie să permitem asta.

— Imaginează ceva.

— Am şi imaginat ! Şi nici n'am imaginat — dar am plagiat pe alţii. Până la mine şi *Malibrau* şi *Borsio* au făcut acelaş lucru. Acum sunt aci mulţi americani iş englezi. *Maestro*, ajutămă.

Zoe se sculă şi se apropie de cerşetor.

Vas. Nemirovici Dancenko

— *Caro Arnaldi*, — poţi tu să m'acompaniezi în aria Gilldi din actul al 2-lea din *Rigoletto.*

— O da... Am cântat când-va în opera aceasta. Ghitara este prelungirea mâinilor mele şi a memoriei mele. Acum, coardele acestea mă hrănesc. E drept mă hrănesc ca să nu mor de foame, dar n'am ajuns încă să mă ridice mort de pe treptele lui *Leonardo* [2]). ca pe *Lombardi.*

Şi deodată se răspândiră în aer şi în faţa turiştilor sunetele dureroase ale operei lui Verdi.

Toţi amorţise împrejur.

Abia se auzea izbindu-se lacul de malul de piatră şi din grădină abia se auzea şopotul frunzelor. Toţi cari mai erau prin camere eşiră afară. In balconuri se arătară umbre albe. De sub umbra neagră a platanilor şi chiparoşilor, abia se strecurau ca nişte fantome, părechi de fericiţi.

Zoe, rare ori a cântat ca în noaptea aceea.

In fie care acord par'că bătea pulsul ei şi nu'mi aduc aminte să fi auzit aplauze mai furtunoase de cât acelea cari salutară cântecul ei.

— Pălăria dumitale *sinior* Arnaldi. Domnilor, se adresă ea publicului în englezeşte. Chetă în folosul marelui când-va, şi acum, muritorului de foame, artist.

Ea, fără să'i pară rău de culori, descrise soarta nenorocitului artist şi se apropie întâi de mine :

— Dă cât mai mult ca să nu dee mai puţin ceilalţi.

Eu aruncai în pălărie o sută de lire.

Ea, tare, ca să fie de toţi, auzită strigă :

— Puţin ! eşti zgârcit ! Nu uita ca eşti bărbatul unei artiste.

Toiţ isbucniră în râs.

— Cât vrei ?

— Mai dă pe atâta !

Ea începu de la dreapta. Acolo şedeau americanii bogaţi. Mereu în cercul lor. Locul acesta se şi numea *'America degli milliarderi.*

Biletele galbene de o sută şi de cinci sute de lire cădeau în pălărie. Englezii aruncau şi ei sume mari. Italienii aruncau mai puţin. Bătrânul Riccardi scrise ceva pe un carnet al lui, rupse foaia, o îndoi în patru şi o aruncă în pălăria murdară a lui Arnoldi. Verdi, când veni rândul lui, — sărută soţia mea pe frunte :

— *Bapcio al tuo cuore generoso)*

Şi... nu aruncă nimic în pălărie.

In schimb milionarul bancher Weilschott vărsă tot argintul pe care'l avu în buzunare.

Socotiră, era la o mie cinci sute de lire.

—Puţin, siniori, puţin, eu eram plătită cu patru mii de lire pentru o seară la operă !

Tânărul nepot al lui Vanderbilt se apropie de noi.

— Pentru trandafirul din corsajul d-tale două sute de lire.

— Dau trei sute, spuse altul.

— Cinci sute ! — spuse răguşit un negustor bogat din Chicago.

— O mie, dacă siniora, ne va cânta încă un cântec.

— Şi încă o mie, dacă va bine voi s'o acompanieze marele Verdi, el însăşi.

Verdi se ridică. Trecurăm în sala de jos cu un pian admirabil.

Peste o jumătate de oră, plângând de bucurie, bătrânul cerşetor ducea cu sine şease mii de lire.

---

[1]) Amintirea aceasta este scrisă de cunoscutul scritor rus şi mare ziarist *Nemirovici-Dancenko*, care a fost reporter de război în 1877—1878 şi a scris cu ocazia aceasta romanul *Sipca şi Plevna*, după cum a urmat şi în 1903—1904 armatele ruse în Manciuria. A scris mai mult de 100 de volume, multe foarte interesante. A trăit mult în Europa unde era foarte cunoscut şi s'a refugiat acum de urgia bolşevică din nou în Elveţia, unde trăeşte cu amintirile unei vieţi din cele mai frumoase.

[1]) Nemirovici-Dancenko a fost căsătorit cu una din cele mai mari artiste ruse, prima-dona Zoe Kocetova.

[2]) Monumentul lui Leonardo da Vinci — din faţa teatrului La Scalla din Milan, la picioarele căruia a fost găsit mort artistul Lombardi.

1) Sărutare pentru sufletul tău generos.

Desfăcând hârtia, aruncată de Riccardi el citi:

— Se va plăti de către Casa mea de editură în fiecare întâi ale lunei 100 de lire, bătrânului Arnaldi, care a contribuit atâta la răspunderea operelor editate de mine şi să i se dea cea mai bună ghitară pe care o va alege.

A doua zi dimineaţa odaia soţiei mele fu toată plină de buchete splendide, iar spre seară din Como, veni cu luntrea, ras, spălat şi bine, deşi modest îmbrăcat Enrico Arnaldi. Se prezentă soiţe imele, îngenunchiă teatral în faţa ei şi îi sărută mâna.

'L-am reţinut la masă.

Verdi, Arrigo Boito şi prietena lui Elvira Laboranti erau de asemeni, la masa noastră, când deodată *maestro* se ridică şi se adresă bătrânului cântăreţ:

Iată, ce vreau să'ţi spun, Enrico! Pe tine eri seară nu te-a mirat, că eu cu nimic nu te-am ajutat ?

— O, *illustrissimo*, ai făcut mai mult...., ai cântat. Nu... astăzi m'am gândit la tine.

Tu ştii villa mea de lângă Genova. Pleacă acolo — şi trăeşte în ea. Mâine voi scrie lui Giovanni al meu. El ţi va pune la dispoziţie o cameră în grădină şi nu vei avea nici grija prânzului nici a cinei. *Capito ?* (mai înţeles ?) Până la sfârşitul vieţei tale— şi dee Dumnezeu ca ea să fi de o sută de ani — tu vei fi oaspetele meu.

Vai ! dintre ei, din eroii fericitei nopţi pe *Lago di Como* nu a rămas nici unul. Cea dintâi s'a dus Zoe.

Or cât ar părea straniu dar bătrânul Enrico Arnaldi, pe cât ştiu a trăit până la începutul acestui război. Am întâlnit numele lui printre pensionari *Casei Verdi*. După dorinţa marelui *maestro*, toată villa a fost transformată într'un azil pentru veteranii operei italiene. Siniora Laboranti, muza polidă şi diafană a lui Arrigo Boito, de mult a fost răpusă de holeră. Nu mai trăesc nici Boito, nici Riccardi...

Trebuie să recunosc, pe lumea cealaltă s'a adunat o lume mult mai interesantă de cât aceea care trăeşte pe pământ. Se poate, din pricina acasta se şi trăeşte aşa de trist aci, pe pământul nostru.

Inainte de războiu am fost la *Lago di Como*.

Seara am eşit pe terasa de la *Villa d'Este*.... Am apucat o noapte tot aşa de argintată. Ca şi atunci, pe cealaltă parte a lacului luminat se vede ca un cuib alb, Blevio... Strălucea vârful înalt al muntelui aşa de alb şi curat ca şi cum ar fi fost tăiat din o bucată de marmoră... Panoramei admirabile îi lipsea numai muzica.

Şi a apărut şi ea.

Din salonul hotelului cine-va a scuipat în simfonia lunei şi a lacului unul din acele dansuri moderne şi destrăbălate, care sunt urâte ca o insultă.

Dr. I. Duscian

VIJELIA

Vueşte vântul,
Vueşte 'n noapte;
Răsună codrul
De mii de şoapte.

Mii de suspine,
Mii de chemări
Aduce vântul
Din alte ţări.

Aduce vântul,
Aduce Oltul
Răsună valea
Trezeşte totul.

Moliftul fraged
Adânc s'apleacă.
Stejarul falnic
Fruntea şi-o pleacă.

Totul vueşte
In neagra noapte...
Pădurea, Oltul
Cel plin de şoapte!

Lucia Demetrius

Bucureşti, Dec. 1922.

DOGARUL

— Legendă alsaciană —

Intr'un oraş din Alsacia, trăia un om aspru, răutăcios şi sgârcit, care se ocupa cu dogăria.

Femeea şi copii săi sufereau zilnic maltratări din cauza asprimei sale; nimeni nu călca în casa sa.

Intr'o zi de iarnă, sta înaintea casei, ocupat cu repararea unui butoi când o femee bătrână şi sărmană, rebegită de frig, îi ceru o bucată de pâine.

Răutăciosul refuză şi cum sărmana insistă, îi strigă plin de mânie: „Du-te la dracul şi lasă-mă în pace".

Sărmana bătrână îl privi cu tristeţe şi plecă încet; dar cum dogarului i-se păru că merge prea încet, se apucă să o goneasscă, lovind-o cu un băţ.

Atunci, bătrâna cerşetoare se întoarse şi-i strigă:

Păcătosule, te blestem ca să nu ai somn nici repaos până când butoiul tău nu va fi plin"; şi bătrâna dispăru.

După ce butoiul fu terminat, dogarul, împins de o forţă irezistibilă, se îndreptă spre fântână, dar o ce surpriză! lichidul curgea şi butoiul rămânea gol.

Dogarul îngrijat se duse la Rin şi-l băgă în apă; dar zadarnic, că butoiul cu toate sforţările sale de a-l umple, rămânea pururea gol.

Diperat, îndoit de greutatea butoiului, se îndreptă spre diferite râuri. Zadarnic, butoiul rămânea gol.

Il afundă în apele liniştite ale Mediteranei; dar butoiul rămase şi de data aceasta gol şi omul nostru, nu putea să se oprească nicăeri, ca să doarmă sau să se odihnească.

Dupăce colindase dela râuri la fluvi, dela mări la ocean, sdrobit de oboseală şi dispreţ, se apucă să se gândească la greşelile şi răutăţile săvârşite în trecut.

Văzu câte suferinţe a produs la toţi aceia cari erau în jurul său: vecinilor, femeei sale, copiilor săi...

La amintirea acestora, regretul se născu în inima sa, ochii i-se muiară o lacrimă apăru pe marginea genelor se scurse încet dealungul obrajilor şi căzu.

Oh! ce surpriză! ce întâmplare miraculoasă! printr'o singură lacrimă butoiul se umplu.

Trad. de D. Diaconescu-Dăeşti

O conferinţă

Despre „România Literară" la Nisa

D. Alfred Melon, fost consul general al Franţei în România, a ţinut acum câtă-va vreme la Nisa, o foarte intresantă conferinţă, având ca subiect „România literară".

Suntem forate bucuroşi să putem reda, după presa franceză locală, darea de seamă aspra conferinţei d-lui Alfred Melon, care este pe cât de bun cunoscător pe atâta şi de bun prieten al României.

D-sa a vorbit în frumoasa sală a „Bisericei Reformate" din Nisa, în faţa unui considerabil număr de amici ai săi din România şi din Franţa.

D. Melon, a cărui vorbire e în acelaş timp vioaie şi distinsă, poetică adeseori, caldă şi emoţionantă în anumite pasagii, a interesat în cel mai înalt grad acest auditoriu de elită, care i-a răspuns cu vii şi numeroase aplause.

Conferenţiarul urmează să vorbească, peste puţin timp, despre „Carmen Silva şi opera sa literară".

Printre asistenţi la conferinţa d-lui Melon erau, dintre membrii coloniilor străine principele Ghika ; d-na şi d. Jean Socec, consul al Suediei în Romnia ; d-na şi d. Patzelt ; d-na şi d. Moritz Prager, mare comerciant din Bucureşti : d. Friedmann, fost senator.

Dintre membrii coloniei elveţiene erau d faţă d-ra Mari Dutoit, scriitoarea bine cunoscută, d. Mercier de Molin, etc.

Dintre numeroşii francezi cari au locuit în România şi cari erau de faţă, citäm pe d-na marchiză şi generalul marchiz de Sailly, unul din glorioşii răniţi ai marelui războiu, fost ataşat militar pe lângă Legaţiunile Franţei în România, în Serbia şi în Muntenegru ; d-nii Carissy ,Tassain; d-nele V. Lugaud, Louis Pellerin, Mercinier. Erau de asemenea de faţă d-nele general Goetschy ; colonel Pinet, d-nele Serre, Buisson, Barbier ; d-na, d-ra şi d. Arlen; d-nii Sam Buchner, de Barry, pastorii L. Bost, C. Malan, Souché, etc.

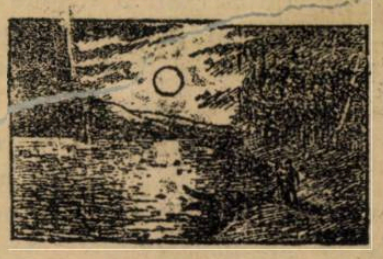

Du-te dor

(In formă populară)

Du-te dor pe drumul drept
Spune-i mândrii c'o aştept,
Du-te dor pe drum cotit
Spune-i mândrii c'am venit:
Câte vise de smarald
Toate'n lacrime le scald,
Câte doruri mi se duc
Toate'n lacrimi le usuc.
Du-te dor pe drum de seară
Şi să-i spui c'am să viu iară:
Când o vrea ca să culce,
Când i-o fi somnul mai dulce,
Tu să-i cânţi încetişor:
„Doruleţule, hai dor"
Du-te'n răsărit de zori
Şi'n cânt de privighetori:
Când i-o fi somnul mai drag
Tu s'apari, dorule'n prag;
Să-i şopteşti de vremi uitate
Şi de vise spulberate,
Să-i şopteşti aşa uşor....
Ca susurul de isvor,
Şi din visuri s'o trezeşti
Şi-apoi din prag să păzeşti,
Să iei seama cât mai bine
Să-mi spui când te'ntorci la mine?
De-o privi cu ochi de foc
Să ştiu să rămân pe loc,
De-o privi cu ochi senin
Să ştiu spre ea ca să vin;
De-o avea lacrimi în ei,
Ca roua pe flori de tei,
Să pornesc în lumea largă
Ca să-mi fie tot mai dragă!

G. Bobei

Vittoria Colonna

E vorba de marea iubire a lui Michel-Angelo, eleva sa, care i-a inspirat cele mai celebre producţiuni artistice, care i-a afirmat geniul său uriaş şi i-a strecurat în adânca-i gândire farmecul poeziei dulci, cu care şi-a înobilat cea mai frumoasă epocă a vieţei sale, şi şi-a desăvârşit creaţiunea geniului său divin!

Istoriografia lui Michel-Angelo a păstrat şi a comentat împrejurările în care a cunoscut pe această elevă şi muză, clasică.

Michel-Angelo era în plină ardoare a compoziţiei, lucrând de dimineaţă, nmâncând până seara de cât o bucăţică de pâine şi puţin vin, când sosi pe neaşteptate la Roma, o persoană cu mare renume, o suverană aproape, *marchiza de Peseqire, Vittoria Colonna*. Era amorul, după cum s'a spus şi s'a comentat atâta, amorul irezistibil şi inspirator care sosea maestrului, până atunci inaccesibil? In ori-ce caz, trebue să se recunoască că el nu o aşteptase ca să îşi compue toate cap'o de operile sale.

Vittoria Colonna avea patruzeci şi cinci de ani. Cu zece ani în urmă, ea îşi pierdu-se pe soţul ei adorat care, trădător în ochii Italienilor, a rămas pentru ea tipul loialităţei şi al onoarei, precum a fost tipul desăvârşit de loialitate şi de onoare în iubirea conjugală şi în talentul militar. Desnădejdea lui, —văzându-se considerat de italieni, trădător, — a fost atât de mare, că a trebuit să intervie un decret al papei Clemneţ VII ca să-l oprească să nu se expatrieze peste ocean. Vittoria a adoptat atunci un costum pe jumătate monastic pe care, de atunci, nu l'a mai părăsit: o rochie de catifea neagră, lungi voaluri sub care i se ascundea părul blond celebrat de atâţia poeţi, şi conturirile chipului său majestuos. Nu i s'a mai zărit deci, de atunci, decât profilul său de statue greacă şi frumoasa ei privire, voalată de o nemângâiată melancolie care-i dădea şi mai mult farmec. Ea s'a consacrat în rugăciuni, ajutând pe săraci, să celebreze pe acela care nu mai există, prin sonete de un stil fermecător, cel mai fermecător stil, pe care l'a auzit vreodată, după părerea lui Ariosto. Ea consacra ceia-ce n'a putut să stingă din activitatea spiritului său afacerilor de Stat; ea desbătea aceste chestiuni cu un dor de a spune, agreabil şi puternic, care fermeca pe cei mai elocvenţi.

Ea venise la Roma ca să asiste la vizita lui Carol V, pe care-l onora cu o consideraţie deosebită (6 Aprilie 1536). Nu stătu la Roma, de cât foarte puţin; se duse, imediat aproape, la Lucques, apoi la Ferraro, unde stătu destul de mult timp, la strălucitoarea curte d'Este, pe lângă Renée, fiica lui Ludovic al 13-a (1537).

In timpul acestei şederi, la Ferraro, ea a fost expusă unei tentaţiuni de temut. Calvin venise aici în anul precedent (Martie 1536), ascuns sub un nume împrumutat; el lăsase aici învăţăturile sale şi opera sa: *Instituţiunea Creştină*, care desnădăjduitoare prin doctrina sa, admirabilă ca formă.

Renée, ca şi Margareta, sora regelui Francisc I, şi ca şi atâtea alte femei instruite din acel timp, a rămas captivată de aceste noutăţi. Vittoria, şi ea, a rămas sedusă şi turburată. Ea îşi pierduse liniştea sufletului: simţea risipindu-se în ea credinţa care o ajutase să se resigne, şi deveni prada celor mai grozave chinuri sufleteşti.

Ea se întoarse la Roma zăpăcită, nemai fiind sigură de calea simţimintelor sale pioase.

PUBLICISTUL

Publicistului nu-i pasă de viaţa lui amară,
Ci de suferinţa lumei ce pe dânsul înfioară;
El trezeşte forţa 'n suflet şi insuflă-un sacru dor,
Care duce lumea 'ntreagă către splendid viitor.

Cu o falnică credinţă, pe când inima-i săspină,
Pe vlefe 'ntunecate pune raze de lumină
Şi se duce cu-avânt mare, totdeauna visător.
De loveşte, fără teamă, tot în cel apăsător.

Iar de cere-o viaţă bună şi doreşte clipe line,
Nu le cere pentru dânsul, nu gândeşte el la sine,
N'are timp să se gândească într'o luptă fără rogaz:
Egoizmul, vicleuia nu lucesc pe-asa obraz.

Şi pe când pe dânsul, poate, o grozavă sărăcie
Il consumă pe ori-ce clipă, el e plin de poezie,
Inspirarea se citeşte pe obrazu-i trist şi pal
Şi pe frunte-i trec avânturi de un mare ideal.

Alexandru I. Şonţu

Unde ea nu mai căuta acum decât o distracţie şi o uitare a suferinţelor sale sufleteşti, ea regăsi pacea. Polo reîntors dintr'o legaţie în Franţa îi redă această pace sufletească. Puţin câte puţin, cu vorba sa insinuantă, el risipi fantomele, înecase obiecţiunile dela Ferraro, şi îi stecură în fiinţa sa, o linişte plăcută din care n'a mai eşit.

Ce simţiminte rămăsese deci în fiinţa Vittoriei Colonna pentru Michel-Angelo, cu care intrase în relaţiuni personale pentru întâia oară?

Iubirea pământească, ea o îngropase în mormântul soţului său; ceia ce aş îndrăsni să numesc iubire spirituală, aparţinea lui Polo; ea nu mai avea deci de acordat decât prietenia. Michel-Angelo obţinu această prietenie, puternică, constantă şi devotată. El cunoscu atunci un simţimânt nou pentru el, simţimânt de o suavă delicateţă care nu procură deliciile pasiunei, însă nu o expune fragilităţilor ei.

Francisc de Olanda, pictor şi arhitect portughez, a dat o ideie despre relaţiunile cari s'au stabilit atunci între cei doi celebri prieteni.

Ambragio Catarini, un Dominican, explica într'o zi de vară, în capela din biserica *Sf. Silvestru*, epistolele Sfântului Paul către Vittoria; s'a trimis să se caute pe Michel-Angelo, care locuia nu departe de acolo. Portughezul a păstrat convorbirea înaltă care a început: acea convorbire a continuat tratând despre artă, ne conţinând nici cea mai mică aluzie de iubire; această convorbire a fost astfel că putea să o asculte femeia despre care povestitorul a încput prin a spune:

— Ea nu iubeşte pe nimeni şi nimic alta decât pe Isus-Hristos şi studiile serioase; ea e un model de adevărată pietate catolică.

Această mare prietenie a fost în timpul acela, foarte mângâietoare şi de ajutor pentru Michel-Angelo. Când el lucra la prima parte a picturei celebră şi neasumuită a Sixtinei, era solitar; tinereţea însă îl făcea să audă şoaptele mângâietoare, Şi ce prieteni avea el în acele sublime personagii, în acei tineri şi în acei copii delicioşi pe cari el îi isvora din zidurile reci cu o mişcare repede a penelului său creator! Acum însă, el începea să simtă sarcina anilor, şi zilele sale se scurgeau în mijlocul blestemaţilor şi a afurisiţilor. Cu toate acestea, mulţumită Vittoriei şi altor prieteni cari îi făceau cortegiu, Polo, Cantorini, Sadalet, în mai dulce mulţumire interioară, Michel-Angelo şi-a compus cea mai dureroasă operă a sa!

Şi poate că, în acele clipe de înaltă şi divină inspiraţie a artei, în sufletul său se strecură dulcele vis neîmplinit, de iubire, şi în mintea sa se contura finul profit a aceleia care a sărbătorit solitara, gânditoarea şi fecunda viaţă de geniu a incomparabilului artist din toate timpurile: divinul Michel-Angelo!

Poeziile sale e *istoria, lirică a ubirei sale* pentru Vittoria Colonna.

Petru T. Gâdel

ZADARNIC

Toţi poeţi se 'ncearcă
Să-mi descrie a mea iubită.
Dar nu-i pană pământească
Pentru ea încă croită.

A lor liră sună a lene.
Şi s'o cânte e 'neştire,
Muza? îi priveşte galeş
Şi nu poate să-i inspire,

Nu-i penel în astă lume
Ca s'o poată zugrăvi!
Şi culoare pentru ochi-i
Pictorii nu pot găsi

Marmoră nu se găseşte
Şi nici daltă, pentru ea
Nu-i sculptor în lumea 'ntreagă
A-l ei chip să-l poată da

In zadar se întrec cu toţii
Ca să toarne un model!
Pentru dânsa, nu-i nici liră!
Nu-i nici daltă nici penel!

Cărţi şi reviste

Evitarea revoluţiei.— O mare revistă engleză „Nineteeth Century" se ocupă de mijloacele, care ar fi în stare să evite revoluţia.

Se propune şi se analizează mai multe soluţiuni. Una ar fi împroprietărirea rurală împucătăţind astfel marea proprietate. Prin aceasta, locuitorii rurali ar fi legaţi indisolubili de pământ şi prin urmare feriţi de otrava politicianistă şi agitatoare a oraşelor.

In numărul de Ianuarie al revistei engleze, se studiază în sensul evitării revoluţiei, problema edcaţiei copiilor din clasa muncitorilor. Chestiunea e înfăţişată ca una dintre cele mai grave pentru epoca actuală. Englezii o privesc şi dintr'un punct de vedere imediat practic, dar şi dintr'unul tradiţionalist. Fapt e că, guvernele engleze nu şi-au putut fixa după răsboi, o politică şcolară. Poate aceasta să fie pentru mulţi dintre ieftenii noştri reformatori, un soiu de mângăere, zicând: „Dacă nici Anglia nu şi-a găsit o politică şcolară în dezorentarea generală, d'apoi România". Credem că mângăerea aceasta ar fi prea uşuratecă.

Englzi socotesc, că cea mai însemnată preocupare în chestiunea învăţământului primar trebue să constea în lucrările destinate acestui învăţământ spre a fi preîntâmpinate perspectivele jalnice: ori declasare morală, ori ignoranţă absurdă la îndemâna agitaţiei demagogice. Şi pentru aceasta, englezii cer material şcolar abundent si bun. Dascălul să nu fie silit a fi un mereu inoportun „conferenţiar". Experienţele pedagogice serioase au demonstrat, că minţile copiilor se desvoltă nu prin silinţi de a înfige aşa zisele noţiuni exacte, ci prin lectură bună şi naraţiunea textului citit.

Probabil însă, că în Anglia, cărţile sunt de scumpetea nemaipomenită dela noi. Şi mai probabil e, că în Anglia, s'ar socoti ca un atentat împotriva învăţământului popular, taxele de stat, chiar pe cărţile şcolare.

•

D-na Margareta Asquith a dat la iveală al doilea volum al faimoaselor sale autobiografii. Ca să preîntâmpine criticile intrigante şi adesea scandaloase, autoarea, care cu o crudă sinceritate a mărturisit atâtea păcate din viaţa intimă şi publică, a pus ca motto celui de'al doilea volum: „Câinii latră, caravana trece". In acest al doilea volum, se povestesc evenimente politice din Anglia până la armistiţiu, în 1918.

•

„O îndeletnicire uitată". Cunoscutul scritor ardelean, părintele Ion Agârbiceanu a publicat de curând, un articol sub acest titlu, din care ne facem o datorie să extragem următoarele juste observaţiuni şi tot atât de îngrijitoare.

A scris păr. Agârbiceanu:

„Odată cu isbucnirea răsboiului mondial s'a frânt întreaga noastră mişcare culturală. Aproape doi ani am rămas fără nici o revistă literară, când în Mart. 1916 a apărut „Pagini literare" dela Arad, pentruca şi ea să înceteze odată cu intrarea României în războiu.

Cei mai mulţi dintre purtătorii de condeiu dela noi erau duşi în Regat sau împrăştiaţi pe toate fronturile de luptă.

Un sentiment foarte limpede ne spunea: nu-i nici o pagubă că nu mai avem slovă românească; vremea scrisului a trecut, acum au răsărit zorile atât de aşteptate ale faptei naţionale.

Şi ne gândeam de-atunci: ce înflorire literară şi culturală ne aşteaptă la sfârşitul celui mai mare act al vieţii poporului român! E veche vorba: In vreme de răsboiu: muzele tac! Dar cum vor începe să cânte când va amuţi tunul! Nici o oprimare pe viitor în avântul culturii naţionale: Nici o carte strecurată pe furiş peste graniţa blestemată: Nici o cătuşe: Şi câte zeci de mii de cetitori!

Vor da năvală la cartea românească, la revista şi ziarul românesc, ardelenii, bănăţenii, bucovinenii, basarabenii, pentru a nu mai vorbi de fraţii din vechiul Regat cari n'au fost opriţi nici până atunci dela isvoarele culturii naţionale.

Visau un vis frumos: avântul cultural spre culmi neatinse câtă vreme neamul ne-a fost fărâmiţat şi acesta îndată după unire!

Ne gândeam: câte cărţi de istorie

românească nu se vor desface în noile provincii în cei dintâi ani după unire! Vor fi sorbite cu lăcomie, începând cu cronicile Moldovei şi ale Ţării româneşti, volumele cu trecutul viforos şi viteaz al neamului liber, vor fi cântaţi autorii literaturii naţionale, începând cu Văcăreştii. Sufletul eliberat va cânta pretutindenea manifestările sufletului liber, pentru a înţelege şi a simţi mai intensiv puterea de vieaţă ce sălăşlueşte în sine însuşi.)

Şi mai departe:

„Dar iată că suntem după patru ani dela unire şi visul acesta e tot aşa de departe de realizare ca şi în vremea războiului. Năzuinţele neamului după unire au pornit cu totul pe alte drumuri decât pe acelea ale avântului cultural."

Dureros de juste observaţiuni, mai ales, că editurile s'au silit să împrăştie literatură şi nouă şi mai veche.

Dar căutând aplicaţiile, să nu ne dăm înlături de a spune pe nume, că este în genere o lipsă de deprindere a cetitului, care-i lăsată să continue din vremea războiului, prin acea vinovată lipsă de grijă a cârmuitirilor de a ieftini în primul rând hârtia de tipar şi apoi de a asigura şi industria tiparului şi transportul lesnicios al publicaţiilor.

Dar mai este o cauză Este în genere o lipsă de idealism, e o adâncă spărtură în avântul scrisului, atât din causa greutăţilor traiului, cât şi din causa unui exces de manierism, înscris, fără adânci şi reale legături cu viaţa noastră de toate zilele. Cu viaţa acelor cari muncesc, produc, şi fac să prospereze coeficientul naţiei, nu cu pulberea de suprafaţă, bătută de toate vânturile întâmplării şi de dorul meschin al parventismului.

Bart.

MILOGUL

— De G. de Maupassant. Trad. de Lile —

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Cunoscuse şi el zile mai bune, cu toate nenorocirile şi sluţenia lui.

La vârstă de 15 ani îi sfărâmase picioarele o trăsură ce trecea pe drumul mare din satul Varville. De atunci cerşea târându-se pe drumuri, prin curţile conacurilor, legănat pe cârjile care'i ridicase umerii la nivelul urechilor. Capul îi părea vârât ca între doi munţi. Fusese copil găsit într'un şanţ de către părintele Desbillettes în ajunul Sâmbetei morţilor şi din această cauză îl botezase Niculae Voinicul, crescut de milă, rămas fără niciun fel de învăţătură, schilodit, idioţit din băutura pahărelor de rachiu date de bunul satului, aşa ca să râză de el, şi de atunci rătăcitor, nu ştia să facă nimic altceva decât să întindă mâna.

Altă dată baroana d'Auvary îi îngăduise să doarmă într'un fel de adăpost plin cu pae lângă coteţ, în conacul care ţinea de castel; şi era sigur, în zilele când n'avea nimic de mâncare, că va găsi la bucătărie o bucată de pâine şi un pahar de vin de mere. Adese ori primea şi câţi-va gologani, zvârliţi acolo de bătrâna doamnă dela balcon sau de pe fereastra odăei sale.

Acum doamna murise.

Prin sate nimeni nu-i dedea nimic. Il cunoştea lumea prea bine, se săturase toţi de el de patruzeci de ani de când îl vedeau plimbându-şi, din cocioabă în cocioabă, corpul lui zdrenţăros şi schilod pe cele două bucăţi de lemn. Totuşi nu vrea să plece, fiind-că nu cunoştea pe pământ de cât colţişorul acesta de ţară, aste trei-patru bordee unde îşi târâse nenorocita lu iviaţă. Işi pusese hotare la cerşetoria lui şi nici odată nu i-ar fi trecut limitele pe cari era obicinuit să nu le depăşească.

Habar n'avea dacă, dincolo de arborii cari'i mărginise vederea, mai era lume. Nici nu se întreba. Şi când ţăranii, sătui de a-l întâlni mereu pe marginea ogoarelor sau de-a lungul şanţurilor îi strigau :

— Pen'ce nu te mai cari şi tu pân satele alelalte, de cât să umbli mereu în beţe pe-aci ?

Nu răspunrea şi se depărta cuprins de o frică nelămurită a necunoscutului, de o frică a sărmanului care se teme în mod neînţeles de mii de lucruri, figurile noui, ocările, privirile bănuitoare ale oamenilor cari nu-l cunosc şi jandarmii cari merg doi câte doi pe şosele şi cari'l făceau, fără să-şi dea seama, să se vâre în tufişuri, ori pe după grămezile cu pietriş.

Când îi zărea în depărtare, sclipind la soare, căpăta o vioiciune ciudată, o uşurinţă de nepomenit ca să-şi dobândească vre-o ascunzătoare. Işi da drumul din cârje, se lăsa să cadă ca o cârpă şi se rostogolea ca o minge, se făcea mic de ţot, nevăzut, una cu pământul ca un iepure'n culcuş, amestecându-şi zdrenţele negricioase cu pământul.

Cu toate acestea nici odată nu avusese vre-o afacere cu ei. Purta însă aceasta în sânge, ca şi cum această teamă şi această şiretenie ar fi primit-o dela părinţii lui, pe cari nu i-a cunoscut nici de-cum.

N'avea refugiu, nici acoperiş, nici colibă, nici adăpost. Dormea peste tot, vara şi iarna se strecura prin grajduri sau staule cu o deosebită dibăcie. Totdeauna o sbughia mai înainte de a prinde de veste că era acolo. Cunoştea găurile pentru a străbate prin clădiri; şi mânuirea cârjilor dând braţelor lui o forţă surprinzătoare, se căţăra numai cu forţa labelor până la hambarele cu bucate unde sta câte odată trei sau patru zile fără să se mişte, când îşi aduna de prin colindări provizii îndeajuns.

Trăia ca fiarele pădurii în mijlocul oamenilor, fără să cunoască pe cineva, fără să iubească pe nimeni, ne deşteptând la ţărani de cât un fel de dispreţ indiferent şi o huiduială pe care o răbda.

Il poreclise „Clopot" fiind-că se bălăngănea între gătejele de lemne ca un clopot în bârnele lui.

De două zile nu mâncase nimic. Nimeni nu-i dedea nimic. Nu'l mai vroia nimeni la urma urmei. Ţăranceie, când îl vedeau de departe că vine, îi strigau din poartă :

— Ia mai pleacă de-aci milogule, acu trei zile îţi mai dădui iar pâine.

Se răsucea pe sprijinile lui şi pleca la casa vecină, unde era primit la fel.

Femeile ţipau din poartă :

— Ce-o să dăm trântorului ăsta de mâncare tot anul ?

Cu toate acestea trântorul avea nevoe să mănânce în toate zilele.

Cutreerase prin Saint Hilivie, prin Varbille şi les Billettes fără să capete o lăscae sau o coaje de pâine. Nu-i mai rămăsese nădejdea de cât la Turnol : trebuia însă pe drumul mare să facă două poştii şi se simţea obosit de nu se mai putea târî cu stomacul tot atât de gol ca şi buzunarele.

Totuşi o luă la drum.

(Va urma).

TEATRUL NAŢIONAL.— In curând se va reprezenta „Hedda Gabler" puternica dramă a lui Ibsen. Rolurile principale vor fi intrepretate de d-nele Maria Filotti, Aura Buzescu şi d-nii Demetriad şi Livescu ce va apare într'o nouă creaţiune de dramă modernă.

*

Cunoscătorii vorbesc mult bine despre comedia lui *Liviu Rebreanu*, „Plicul" ce se repetă sub direcţia de scenă a d-lui V. Enescu.

*

OPERA ROMANA. — In curând se ve reprezenta „*Aida*" cu d-nele El. Roman, O. Grozowskaia şi d-nii Folesu, Caravia şi Teodorescu.

In matineul de azi Duminică se va reprezenta „*Carmen*" cu d-nele M. Snegine, V. Tango şi d-nii Vrăbiescu şi Maggeari în rolurile principale.

*

SPECTACOLE. — Duminică 25 Februarie ora 4 d. a. are loc al 19-lea festival artistic organizat de centrala soc. „Zorile" în sala de muzică a liceului Lazăr. Acest festival va fi închinat memoriei marelui român Take Ionescu.

Ultimul bal mascat şi costumat al sezonului dat de „*Societatea Scriitorilor Români*" va avea loc Sâmbătă 3 Martie.

Greşeala femeilor

— Urmare şi sfârşit —

La un moment dat, situaţia devenise aşa de critică, încât nu puteam chiar să-i fac observaţiunile pe cari le aveam de făcut, sau să'i fac vre-o întrebare, căci de sigur mi-ar fi răspuns: „Dar n'am nimic, sunt aceeaşi ca şi mai 'nainte! Ţi se pare". Şi cu toate acestea, înţelegeam că nu mai era aceeaşi, şi că era a altuia.

Gaston. — Până acum lucrurile merg perfect... Pe urmă?...

Argueil.— Pe urmă, am văzut mai lămurit despre ce este vorba. „Seducătorul" se portă la fel în faţa tuturor femeilor şi se dă singur de gol. De altfel, nu era tocmai aşa greu de observat. In ultimul timp, venia la noi în casă în fiecare zi. Veşnic cu surâsul pe buze şi gata numai de complimente. Din cel mai neînsemnat lucru, căuta să scoată efecte. In ochii mei, de faţă cu mine se purta din ce în ce mai insinuant, mai provocător, şi cu toate acestea trebuia să rabd, de teamă să n'o jugnesc pe ea şi să nu mă umilesc pe mine prin gelozia ce mă chinuia.

Gaston.— Şi ce ocupaţie are acest Bercier?

Argueil.—Nici una. Ştiu numai c'a fost silit să-şi dea demisia din armată, din cauza incapacităţii şi a vieţei destrăbălate pe care o ducea. Din ce trăeşte acum, Dumnezeu ştie! Aşa stau lucrurile, dragul meu; şi acum te întreb: Cum o astfel de... lichea, a putut să câştige inima soţiei mele, şi s'o facă să calce greşit?

Gaston.— In iubire sunt două procedeuri: procedeul pasional, cu care nu prea izbuteşti, şi sunt sigur că nici soţia ta n'a căzut victimă, şi... procedeul sentimental, cu evoluţiuni inocente şi poetice, care are mai multe şanse de izbândă, dar nu prezintă nici un pericol...

Argueil (revoltat).— Optimismul tău e şi ridicul, şi idiot. Dar nu înţelegi că acuma când noi stăm de vorbă, ea se găseşte acasă la el, şi că nimeni şi nimic nu-i poate împiedeca..

Gaston (căutând să-l liniştească).— Se prea poate să fie şi aşa cum crezi tu: nimeni nu e pus la adăpost de astfel de surprinderi; convingerea mea însă este că Alice se va întoarce astăseară acasă cu fruntea sus şi vindecată complect de pasiunea ce-a orbit-o!

Argueil. — Vindecată, cum?... Crezi că o astfel de pasiune se vindecă cu atâta uşurinţă?

Gaston.— Cu mai multă uşurinţă chiar de cât îţi închipui. Pasiunile acestea le asemăn cu *Taifunurile*, celebrele vânturi furtunoase ce izbucnesc pe nebănuite, străbat şi pustiesc ţinuturi întregi şi răstoarnă totul în calea lor, iar în urma lor nu rămâne decât pământul neted şi virgin gata să primească din nou podoabele ce-i acoperiau cu o jumătate de ceas mai 'nainte.

Argueil.— Ce lucruri stranii! Şi cu toate acestea, eu nu pot să 'nţeleg cauzele ce-au hotărât-o să facă greşeala asta, când nu-i lipsia nimic...

Gaston.— Greşeala ei, este greşeala tutulor femeilor, cu mici excepţii, bine înţeles. Nu căuta să pătrunzi mai mult. Toată viaţa, femeile o duc din greşeală în greşeală... Unele greşesc de nevoie, şi au o scuză, că trebuie să trăiască, iar altele greşesc din viciu, sau din slăbiciune, dar acestea n'au nici un motiv, şi sunt osândite de toată lumea.

Argueil.— Prin urmare, la ea este viciu sau slăbiciune.

Gaston.— Soţia ta face parte din altă categorie de femei... Dacă până la vârsta asta, ea n'a făcut parte din cele două categorii de mai sus, de aci înainte, orice sacrificiu pe altarul dragostei, nu mai are nici un farmec.

Argueil.— Dar după ce putem cunoaşte dacă greşeala s'a comis?

Gaston.— După purtarea pe care ea o va avea de aci înainte... Ultimul meu sfat, este să te 'ntorci acasă 'naintea ei, şi să aranjezi aşa ca, îndată ce ea va intra în casă, să dea cu ochii de copiii voştrii. Dacă îi ocoleşte, asta însemnează că nereparabilul s'a comis...; dacă, din potrivă, îi va îmbrăţişa cu patimă, însemnează că mama a scăpat pe femeie.

Argueil (aprope convins).— Sfaturile tale sunt frumoase şi mă silesc să le cred, însă...

Gaston.— Nici o 'ndoială, dragul meu. Intorce-te acasă şi observă orice mişcare a ei. Mâine vom mai sta de vorbă, dacă va mai fi nevoie...

Argueil *ese condus de* Gaston. *Odată ajuns acasă, urmează sfatul prietenului său: chiamă copii şi-i pune să se joace în camera în care va intra Alice, iar el se ascunde după o perdea, ca să poată observa totul. Se aude soneria.* Alice *intră, şi cum îşi vede copiii, se repede şi 'i sărută cu patimă.*

Alice.— Ingeraşii mamei, scumpi şi dulci, ce faceţi aici?

Copiii (surprinşi).— Vai, mămico, niciodată nu ne-ai sărutat şi îmbrăţişat ca astăzi!...

Alice.— Iertaţi-mă, scumpii mei! Astăzi am simţit, mai mult ca oricând, lipsa voastră...

Argueil, *care a asistat la intrevederea duioasă dintre Alice şi copii, dă perdeaua, după care era ascuns, spre a fi văzut de Alice.*

Alice.— Erai aici?

Argueil (tulburat).—Da, te aşteptam

Argueil ia copiii de mână şi-i trece în salon.

Alice.— Sărută-mă şi tu...

Argueil.— Pentruce?

Alice.— Pentrucă trebuie să-ţi fac o mărturisire. Merit tot dispreţul tău dar nu trebuie să fiu gonită...

Argueil.— Judecata din urmă ţi-a venit acolo...

Alice. — Cum..., ştii?

Argueil.—Biletul acesta mi-a spus tot...

Alice.— Oh! Şi astăzi ai băgat de seamă purtarea mea?

Argueil. — Nu! dela 'nceput! De când începem să suferim, înţelegem totul...

Alice.— De ce nu mi-ai spus nimic?

Argueil.—Ce puteam să-ţi spun?.. Tu, ai ştiut că o să meargă aşa de departe?

Alice.— Nu, într'adevăr! Am fost prada unui amor miraculos. Simţeam cum judecata mi se pierdea sub influenţa unui farmec... Mi se părea că eram o biată fiinţă căreia i se cântă melodii vesele, triste sau voluptoase, şi care, fascinată, îşi întinde braţele spre a pipăi sensaţile crude sau dulci... Şi astfl, înct—încet, l'am ascultat, l'am înţeles şi l'am iubit—adică am crezut că îl iubesc—spunându-mă dorinţii lui...

Argueil.— Şi odată ajunsă la el...!

Alice.—Oh! Ce desamăgire!.. Farmecul a dispărut ca prin minune. Visul mi s'a spulberat! Eram în faţa unui bărbat care căuta să 'nlocuiască vorbele prin sărutări, nutrind gânduri ascunse... Judecata îmi revenise, nu mă mai înţelegeam singură... Nu puteam să-mi dau seama de prezenţa mea acolo... Un fior de ghiaţă îmi străbătu corpul..., gândul îmi sbură la tine şi la copilaşii noştrii... Am plecat! Mai mult fugind, am străbătut stradele pân 'acasă. Acum îmi dau seama cât te iubesc !.. Sunt vindecată pe deplin de nebunia ce mă cuprinsese. S'a sfârşit! Mă ierţi?...

Argueil. — Te iert, draga mea Alice !

Alice. — Iţi mulţumesc!

Argueil (cu o voce stinsă). — Şi nu ne duce pe noi în ispită...

Alice. — (neînţelegând cele spuse de Argueil). — Ce-ai spus ?

Argueil.— Nimic... nimic... O frază din rugăciunea „Tatăl nostru"....

Traducere de **Cornelia Ionescu**

Nota Redacţiei

Pentru colaboratorii noştri din Galaţi.— *Intr'un număr trecut am anunţat pe colaboratorii noştri din Galaţi că pot încredinţa manuscrisele destinate „Universului literar" „corespondentului Ziarului Universul" din acel oraş; aceasta nu însemnează că cei cari nu sunt mulţumiţi de dispoziţiunea noastră, nu le mai pot înainta direct redacţiunii noastre.*

Primim cu plăcere orice scrieri literare, asigurând pe d-nii autori că vor fi cercetate cu acelaşi bună voinţă şi imparţialitate

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

Care apare în fiecare Marţi

ANUL XXXIX. — No. 8. 1 leu exemplarul Duminică 4 Martie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

Căsătoria Principesei Iolanda

Principesa Iolanda de Savoia prezintă la Quirinal pe logodnicul său căpitanul conte di Bergolo.

Pagini din trecut

Poetul George Creţeanu

— URMARE —

Dar de ce Creţeanu nu căuta să iasă din Cercul acelora ilusionişti, acelor idealişti cari fac obiectul de distracţie al materialiştilor, sau mai bine zis al oamenilor cari, numindu-se practici, caută a găsi şi a trage totdeauna şi din orice lucru foloase, câştig şi cari au drept deviză vechia zicătoare latină: *Ubi bene ibi patria?*

Poetul se angajează a da singur răspunsul, prin cuvinte bine meditate, exprimate armonios în versurile din poezia *Beţia*, în care el declară că ştie că vine:

După plin deşertăciune,
După zori Soare ce-apune,
După viaţă un mormânt.

Şi ce 'mi trebue 'n beţie
Nebuneşte a 'nota,
Când tu scumpa mea junie
Verşi în mine facla ta?
Te înalţă inc'odată
Al meu suflet şi te 'mbată
De cereştile — armonii;
Timpul, spaţiu 'mbrăţişează;
Dacă spiritul creează,
Creator tu poţi să fii!...

Deci:

Daţi-mi lira, voi a cânta!
E ca natura inima-mi jună;
Simţ viaţa'n mine şi-un mare-amor:
Imi iubesc ţara, ţara străbună
Este fiinţa ce eu ador;
Vocsc eroii s'arăt la lume,
Faptc ilustre a desgropa:
Să 'nscriu cu aur al nostru nume
Ah, daţi-mi lira, voiu a cânta!

Aşa dar, din chiar aceste din urmă versuri, cari sunt luate din poesia intitulată *Primăvara*, se adevereşte încă odată cele afirmate de noi, mai sus, cum că inspiraţiunea lui armoniza cu circumstanţele ce-i dau naştere.

Creţeanu dar năştea poeziile nu le alcătuia silit.

Tot din această poezie mai reese faptul, vrednic de deosăbită atenţiune, că poetul de care e vorba aci nu era predominat de scepticism şi nici se lăsa a fi furat pe aripile negre ale pesimismului cum noi, mulţi din cei de astăzi, scriitori ne grăbim a face contrasturi de viaţă moartă faţă tocmai cu o natură vioae.

Prin reflecţiuni adânci şi meritoase, ca cele ce găsim în fragmentul intitulat „Triumful Morţei", Creţeanu scapă din ghiarele pesimismului şi sboară voios pe aripile optimismului:

O, unde e omul ce poate a-mi spune
Că'n viaţă avut-a aceleaşi idei,
Aceiaşi credinţă şi cugete bune,
C'a fost tot acela în curgerea ei?
Că el nu cunoşte desgustul şi ura,
Că n'avu'ndoială un singur minut,
Că'n faptele sale păzit-a măsura
Şi'n curse fatale de loc n'a căzut?

Oh, cine pe buze n'avut-a blesteme
Şi frigul de moarte în inima lui?...
Din fluture omul se schimbă în vreme
Şi-apoi se târăşte de unde zbura!...

Simt o fericire scriitorii cari se pot substrage scepticismului, oamenii aceia aduc naţiunii ca şi umanităţei mare folos, prin faptul că umplu de viaţă pe cei ce-i însoţesc şi-i urmează; ei sădesc pe nesimţite, dar sigur, curagiul şi virtutea în inimele altora.

Poetul Creţeanu, mai cu seamă în juneţea sa, a sădit cu prodigalitate avânturi, însuşiri nobile în inimele celor din jurul său.

E destul a spune că o poezie, intitulată „*O noapte în Carpaţi*", scrisă la Paris, în urma reacţiunii care urmă în toată Europa revoluţiunii dela 1848, fiind citită la un banchet, la care participau emigranţii şi studenţii Români, a produs un entusiasm atât de puternic, încât ori de câte ori de aci înainte se întrunea Colonia Română i se cerea lui Creţeanu a recita, din acea poezie, cel puţin următoarele strofe, dela finele acelei poezii:

Trăiască România unită neatârnată
Aceasta să ne fie deviza, fraţii mei!
Şi'n viaţă-ne repaos să n'avem niciodată
Pân n'om vedea în ţărnă pe toţi tiranii ei.

Destul, destul răbdat-am ruşine, umilinţă;
Destul Românul fost-a chiar sclav pe-al său pământ;
Devie iarăşi liber! Tot omul de credinţă
Să lupte cât e 'n viaţă şi moarmă în mormânt!
Vedeţi cum norii negrii pe cer se răspândiră
Cum despotismu 'ntinse toiagul său de fier.
Cum între ei tiranii popoare împărţiră
Cum o'mpărţire nouă e tot ce astăzi cer.

Şi-i vom lăsa să facă, cu braţe'ncrucişate?
Şi-un ţipăt n'o să iasă din largul nostru piept.
Ca să vestească lumei că'n el un suflet bate,
Că azi, ca'ntotdeauna, Românul e deştept?

In viaţa unei naţii sunt zile solemnele,
In care i se cere ca să jertfească tot:
Ori drepturi îşi câştigă, ori moare pentru ele,
Dar nu se dă ca sclavă la cel d'i'ntâi despot.

Să scotem o strigare sublimă, disperată
Şi care să răsune din vârfuri de Carpaţi
La marginile lumii; iar toţi Românii îndată
Prin fapte să arate că sunt încă bărbaţi.

Putem farte bine compara această eroică poezie, de felul căreia are multe Creţeanu, cu poezia *Deşteaptă-te Române* a lui Andrei Mureşeanu şi trebue să zicem că această poezie a poetului Creţeanu a înflăcărat inimile Românilor şi a fost recitată de toţi studenţii şi junii români, până au văzut înfine *Unirea Principatelor*, adică până la 1859, după cum s'a repetat deapururea şi de către orice Român, poezia *Deşteaptă-te Române* până în acea zi glorioasă, pentru naţiunea română, când s'a făcut Unirea tuturor Românilor într'un mare Stat politic, viţeaz şi plin deviitor.

Ca şi nemuritorul poet Dumitru Bolintineanu care, nevrând să dispereze de viitorul ţării, zicea că

Viitor de aur România are,
Eu prevăd prin secoli a ei înălţare.

Şi Creţeanu a privit, totdeauna cu mare încredere în viitorul Românilor şi această încredere îl stăpânea chiar din vremurile cele mai grele pentru ţară, adică chiar mai înainte de unirea principatelor.

O dovadă despre aceasta în poezia sa intitulată *Chemarea Poetului*, în care găsim următoarele versuri:

Ce-avem în suflet am pus în cântări;
Ca şi catargul, zdrobit de vânturi,
Către stânci aspre fui aruncat,
Dar de-a mea ţară n'am desperat.
Printre nori, valuri, printre furtune
I-am zis s'aştepte zile mai bune.

Dar pe cât era de încrezător în viitorul patriei, tot pe atât era de prevăzător în sfaturile şi în condiţiunile ce le reclama el dela luptătorii doritori de atingerea unui asemenea viitor mărţ; căci, în poezia intitulată *Perseverenţa*, poetul ne dă următoarele versuri, cari conţin toccare îndeplinită duce sigur către scopul dorit:

Noi, fraţi de o credinţă, uniţi printr'o gândire
Ştim bine c'atunci numai Românii vor vedea
Şi zile mai senine şi-a patriei unire,
Când singuri sacrifcii vor face pentru ea.

(Va urma)

Alexandru I. Şonţu

SONET...

Te văd privind la gura vetrei scunde,
Jăratecul ce pâlpâie 'n tăcere...
Cum flacăra s'avrinde .. apoi piere
Ca respirarea unei muribunde.

De ce te întristezi privind întrânsul?
Gândeşti la zile duse-amăgitoare?
Cărbuni stinşi la ce-i priveşti tu oare?
Nici când nu vei afla în ei răspunsul!

Amorul — e aceiaşi vatră 'n care
Se ard pe rând iluziile tale...
— Dar când târziu se stinge în tăcere..

Ca norul ce se toveşte 'n ceaţă,
In inimă-ţi se face ger.. şi gheaţă,
Şi'n faţa ta., doar tainămi şi durere!

Cătălin Ionescu

Poetul Puşkin la Chişinău

19-1-1823

O sută de ani de la şederea lui Puşkin în Basarabia.

Acum o sută de ani Chişinăul a avut cinstea de a fi locuit de cel mai mare poet pe care l'a avut Rusia, de *Alexandru Puşkin*. Puşkin a trăit la Chişinău de la *20 Septembrie 1821* şi până la *2 Iulie 1823*, adică exact acum o sută de ani.

Evenimentul acesta n'a trecut fără să lase urme în viaţa poetului, care a scris în această perioadă câte-va din poeziile lui, după cum timpul trăit de Puşkin în Basarabia n'a rămas nerelevat de biografii şi criticii acestui geniu al literaturii ruseşti.

Sunt mai bine de douzeci de lucrări semănate prin diferite reviste russti cari sunt consacrate acestei şederi a lui Puşkin în Basarabia, între care găsim şi două datorite una moldovanului Costache Negrutzi, *Păcatele Tinereţilor*, publicată în 1857 la Iaşi şi alta lui *I. N. Halippa*, publicată în Chişinău 1899 şi intitulată *„Oraşul Chişinău în timpul şederei în el a lui A. Puşkin"*, în revista *„Lucrările comisiei de arhive basarabene.* (în ruseşte).

Din aceste lucrări se degajează unele amănunte interesante asupra vieţei locale, şi asupra vieţei însăşi a poetului, pentru ca să fie relevate.

Basarabia pe timpul lui Puşkin se bucura de sine-ocârmuire, adică de un fel de autonomie. Exista un consiliu de stat, un *divan ad-hoc* compus din boeri localnici : posturile de administraţie erau dobândite prin alegere, în cancelarii şi în şcoli se păstrase încă limba moldovenească. Stradele înguste, murdare, amesticul populaţiunii compusă din moldoveni, greci, evrei, bulgari, ucranieni, albanezi, turci, franţuzi, germani, italieni şi aşa mai departe, spune unul din istorici, dau Chişinăului un aspect asiatic !?

Pe timpul acela partea de sus a oraşului nu exista, care s'a făcut mi târziu si exista numai partea de jos din apropierea pârâului Bâcu, care şi astăzi are acelaşi aspect asiatic.

Puşkin a trăit în casa cu No. 19 din strada Anton ; apoi în casa lui Donici, în strada actuală, Inzova. In casa aceasta a descins şi împăratul Alexandru I-iu când a fost la Chişinău şi era una din cele mai frumoase case. Din privdorul casei se vedea Bâcul şi dealurile din faţa Chişinăului şi poetul deseori se inspira de priveliştea pitorească care se întindea în faţa casei.

Alexandru Puşkin în anul când a trăit la Chişinău

A treia casă nu mai există astă-zi ea a fost o casă ţărănească, cum sunt casele din Moldova şi Basarabia, făcută din nuele şi bătută cu pământ şi era la marginea oraşului.

Şederea lui Puşkin în *„Moldavia"* cum îi zicea el, Basarabiei, a însemnat ceva în viaţa lui. „Pentru o fire aşa de variată cum era acea a lui Puşkin, scrie Iatzimirski, timpul trăit de poet este foarte însemnat din toate punctele de vedere. Mai întâi de toate el însă şi cere vieţei trebuinţi mai serioase. Până la Basarabia, poetul nu era de cât, cum singur se numea,*„copilul nordului aspru"*; acum, el devine mai doritor de lucruri noui, priveşte la evenimente mai adânc, faţă de cunoscuţi, de şefii lui, căci el era funcţionar în Basarabia, e nevoit s'aibe altă atitudine. Totuşi cu toată dorinţa poetului de a fi mai serios, căci pentru ştrengăriile sale fusese surghiunit în Basarabia, el face şi aci mari pozne, glume, anecdote şi chefuri monstre. Dar cu toată căutarea distracţiilor şi plăcerilor, Puşkin se plictiseşte amar în viaţa monotonă a Chişinăului şi pesimismul, de care a suferit mai târziu, s'a născut probabil aci. Cine ştie, scrie un alt biograf al lui, dacă *byronismul* lui Puşkin ar fi atins formele la care a ajuns dacă n'ar fi trăit la Chişinău, unde viaţa a fost foarte variată, dar lipsită de opinie publică.

Dintre cunoscuţi lui Puşkin la Chişinău, se pomenesc în diferitele biografii, familiile basarabene *Katakazi, Krupenski, Pruncul, Vartolemeu, Zamfirache Ralli*, un bunic al publicistuli român Zamfir Arbore-Ralli, cu nepoata căruia, pe nume, Marioala, Puşkin dansa foarte des, cum şi familiile Cantacuzino, Ipsilante, etc.

După cum şi astăzi lăutarii şi cântecile româneşti impresionează pe străinii cu coloritul şi vioiciunea lor, aşa şi Puşkin a rămas adânc impresionat de lăutarii şi cântecile moldoveneşti. Pentru întâia oară, vedea, el, *naiul* şi 'l auzea, şi era uimit să'l vadă în această provincie când se obişnuise a'l întâlni numai în descrierile mitologice. Mult i-a plăcut un cântec la modă pe atunci *„te iubesc peste măsură"* şi cuvintele dintr'un alt cântec *„arde-mă-frige-mă"* le-a tradus şi pus în poemul său *Ţiganii* din care o parte a fost tradus de Donici în româneşte.

Dansurile moldoveneşti de asemeni

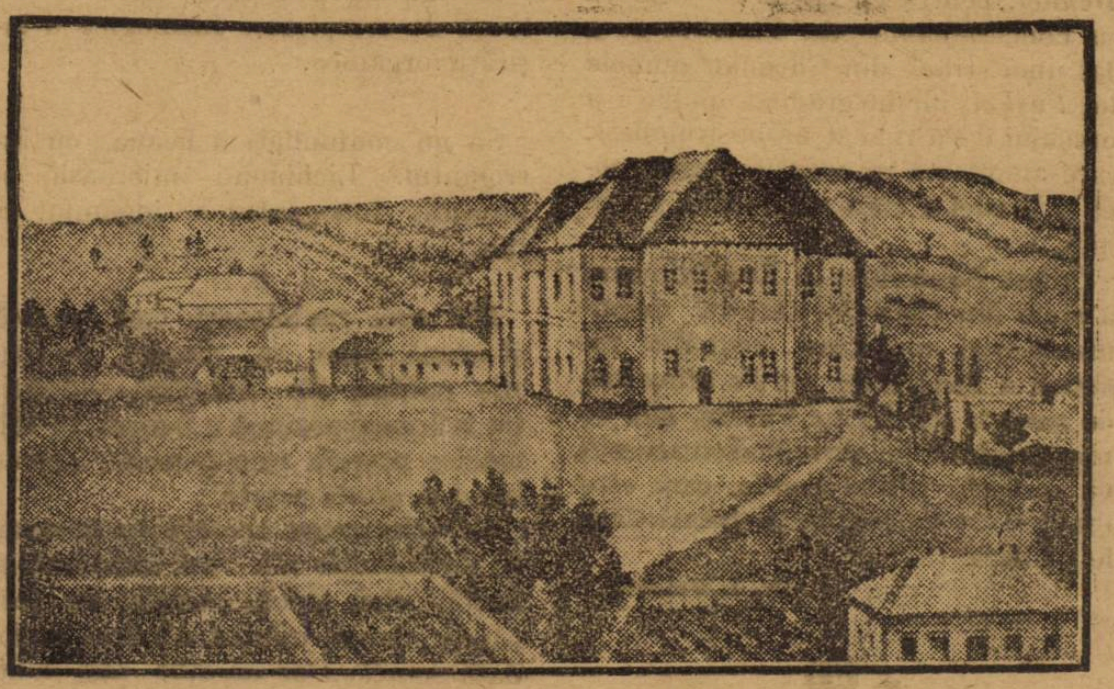

Casa lui Donici din Chişinău în care a trăit Puşkin în 1823

l'au interesat şi mai ales *„sârbele"* şi un joc la modă pe atunci „mititica"

In general viaţa din Chişinău de pe timpul lui Puşkin, a avut un caracter special şi prin faptul ca în Basarabia şi în special în Chişinău se adunase foarte multă lume străină de

localitate. Epoca şederei lui Puşkin în Basarabia corespunde cu revoluţia din Valachia şi Moldova, cu luptele Eteriei, când foarte mulţi din boerii din amândouă principatele se refugiază în Basarabia.

Zeci şi sute de familii boereşti, pe cari le întâlnim în istoria politică a ultimilor ani ai României, le găsim citate în lucrările prvitoare la viaţa lui Puşkin în Basarabia şi care se găseau refugiate la Chişinău. Sunt aci şi *Sturzeşti*, şi *Suţeşti* şi *Moruzeţşi*, şi *Cantacuzineşti*, şi *Plagino* şi *Balşii*, şi *Razu* şi *Cuza* şi *Mavrogheni* şi *Herescu*, şi *Văleni*, etc, etc...

Toate aceste familii se caracterizează prin viaţa lor diferită de acea pe care Puşkin o cunoscuse în Petersburg şi'l intreseză prin noutatea şi farmecul ei şi pentru aceasta el şi aduce aminte cu plăcere de timpul petrecut în Basarabia. Totuşi, se pare, că contrar altor martori cari afirmă că Puşkin s'a simţit bine în Basarabia şi că viaţa plină de cantraste pe care o găsise aci convenea temperamentului său, există o poezie care vorbeşte contrarul. In această poezie el cheamă blestemul cerului asupra Capitalei Basarabiei, cea ce dovedeşte că n'a fost prea încântat de viaţa petrecută în Chişinău. Iată versurile acestea :

De câte ori te-am blestemat Chişinăule
Şi limba în gură-mi s'a obosit.
Dar când-va pe acoperişul 'nviora'
Al caselor tale murdărite
Va cade trăsnetul din cer Cer
Şi nimic din tine nu va rămâne.

Chişinăul, totuşi, n'a luat în seamă blestemul poetului şi n'a făcut ca oraşul *Tarascon* din Franţa, care n'a putut erta nici odată lui *Alphonse Daudet*, pentru că l'a făcut celebru cu concetăţeanul său *Tartarin* şi a dat unei strade din Chişinău numele lui *Puşkin*, iar în grădina publică a oraşului îi s'a ridicat un bust modest, care aminteşte tuturor că marele poet al Rusiei a trăit când-va în Chişinău.

Unirea Basarabiei cu România care a şters din Chişinău câte-va monumente cari aminteau ocupaţia rusească a Basarabiei, nu s'a atins nici de numele stradei lui Puşkin, nici de monumentul lui, dovedind cu aceasta că respectă geniul poetic, care este mai presus de luptele şi frământările politice.

Dr. I. Duscian

Dor de pribegie

Seara se strecoară
Caldă şi pustie...
Blând mă înfioară
Dor de pribegie.

Şi-aş porni departe,
In senin de zare...
Ca să ţes deşarte
Visuri pe cărare.

Apa dulci şi line
Se frământ în noapte...
Aş pluti pe tine
Râuleţ cu şoapte.

Stândele zefire
Trâmbiţeze 'n şoapte
In nemărginire...
In adânc de noapte...

Şopot de izvoare,
Linişte... Târziu...
Gânduri călătoare...
Noapte şi pustiu.

George T. Moldovanu-Bălăria

Insemnările unui trecător

Intrigantul nu-i meschin, când comunică situaţii create de imagnaţia lui. E meschin mai ales atunci, când aduce mărturii mincinoase.

*

Nu cred să existe o cruzime mai batjocoritoare pentru tine însuţi ca atunci, când vrei să dovedeşti cu probe intrigantului, că e intrigant.

*

Odată m'a întrebat cineva, după ce se cunoşte intrigantul. că-i intrigant.

I-am răspuns:

— Uită-te la oamenii din juru-ţi şi cel care va avea de şoptit mai multe secrete, e acela, pe care-l cuţi.

*

Intriga nu-i un defect moral. E o armă de completare fiziologică a laşităţii organice.

*

Să nu confundaţi licheaua cu intrigantul. Lichiaua-i mieroasă şi proastă. Intrigantul e îngâmfat şi rău.

*

Mai sunt anchilozaţi, cari repetă şi acum, când se discută drepturile politice ale femeilor, — definiţia schopenhauriană a femeei, în tălmăcire proprie românească : „poale lungi şi minte scurtă".

Caracterizarea aceasta cu presumţii de definiţie n'a fost niciodată exactă, căci dacă poalele au fost cândva lungi, mintea n'a fost niciodată scurtă. Dar cu atât mai mult, caracterizarea acest nu se potriveşte acum, când poalele sunt destul de scurte, iar mintea destul de lungă,... căci sunt atâtea cariere libertare ilustrate de femei.

Bart.

CERCETARILE DELA LUXOR

Revistele de specialitate străine, ca şi presa, au descris cu mult brio recentele descoperiri făcute în jurul mausoleului lui Tutankamen, unul dintre faraonii eretici ai străvechiului Egipt.

Autohtonii au protestat, de sigur, că se turbură liniştea morţilor lor. Totuşi aceste desgropăciuni sunt necesare atunci când ele pot să mărească raza cunoştiinţelor istorice despre lume.

Inainte de cercetările îndrăsneţe făcute de eruditii, cine s'ar fi gândit că civilizaţia pământului e mai străveche de cât ne-am fi putut închipui?

Cât mai multe cercetări, pentru reconstituirea retrospetivă a vechilor cetăţi, sunt bine venite pentru că se poate întâmpla să aflăm lucruri care să modifice cu totul temelia cunoştinţelor noastre de azi.

Nu s'a dovedit oare că piramida lui Cheops nu este, ca şi celelalte piramide, un mausoleu al faraonilor egiptici, ci un monument alegoric de simboluri geometrice care cuprind întreaga învăţătură din acel timp?

Nu s'a dedus oare de acolo formula geometrică a lui pi, a cărei descoperire se credea de dată mult mai recentă?

In ce priveşte tabela lui Pythagora, nu se crede încă şi acum că e de origină grecească, când totuşi ea figurează pe gaparamele străvechilor pagode indice?

In Muzică, nu se spune că inventatorul notelor muzicale e Gui d'Arezzo iar pe Deabolus în muzica l-a învins marele Palestrina, când totuşi repetirea în vetovă a primei note din gama muzicală există în alfabetul muzical sanscrit?

Lucrul de căpetenie ar fi să se găsească învăţaţi ca Fustel de Coulanges cari să evoace cu putere trecutul istoric al popoarelor şi să te facă, prin sugestivitatea desenurilor, să trăeşti în societatea vechilor vremuri, să respiri aerul ei, să-i cunoşti plăcerile ca şi necazurile, să-i pătrunzi şi să-i înţelegi sufletul.

Numai astfel, din vălmăşagul interpretărilor şi din străvechimea civilizaţiei omeneşti, vom învăţa să fim mai modeşti şi să credem că noi, în definitiv, nu suntem de cât o microscopică verigă în infinitul lanţ al vieţilor.

Cercetările de la Luxor, prin urmare, ne dovedesc anticitatea civilizaţiei omeneşti. Ele ni-l arată pe Tutankamen, în mijlocul miniştrilor săi, cârmuind o ţară de porniri bune şi de patimi, rupând-o cu tradiţia trecutului, întroducând un nou curent de opinii împrejurul său, căutând deci, după cum primele indicaţiuni ne-o arată, să se înfăţişeze ca un mare reformator social şi moral.

Dacă cercetările dela Luxor nu s'ar fi făcut, un capitol interesant din istoria Egiptului ar fi rămas în întuneric şi nimeni n'ar fi ştiut aceia ce s'a petrecut acum peste 40 de veacuri în nordul african.

Cine ştie ce lucruri deosebite ne mai păstrează viitorul sub raportul cunoştinţelor omeneşti.

Să nădăjduim că civilizaţia omenească se va îmbogăţi în curând cu noui cunoştinţi care să ne lege mai mult de străvechile societăţi ale lumei.

Lumea n'are de cât să folosească de pe urma acestor descoperiri.

L. I.

TRANDAFIRII

— După Marceline DESBORDES-VALMORE —

D-rei Eliza Mateescu.

Cu roze-am vrut iubite să-ți vin în zori de zi
Dar le-am cules în poală cu gând de-a prididi
Și 'n faldurile strânse am pus merea și-am pus

Dar nodul strâns deodată se desfăcu: răslete
Se risipiră roze pe mare, 'n vânt, semețe
Și pe oglinda apei s'au dus și s'au tot aus.

Talazul părea roșu ca flacăra aprinsă
Și 'n rochia mea rămase mireazma lor distinsă....
Tu soarbe tot parfumul cu farmecu-i nespus.

Gr. Patriciu

Cabinetul secret al istoriei

— Ultimele săptămâni ale lui Bossuet —

De mai multe luni, episcopul din Meaux era bolnav. Il istovea niște friguri în contra cărora doctorii se încăpățânau să lupte.

Dacă izbuteau pentru puțin timp să înlăture suferințele, pericolul reapărea de îndată, cu o putere îndoită. Starea ilustrului prelat interesa pe toată lumea.

In fiecare zi circulau noutăți. Se știa de ce natură robustă se bucura celebrul prelat ; nimeni nu-și putea închipui, că el ar putea să moară atât de curând. Bossuet, om de Curte, se instalase, în acest timp, la palatul Versailles, din devotament și iubire mare pentru majestatea regală. Mare uimire și consternare la palat când s'a aflat, în mod subit, că boala lui Bossuet era de nevindecat.

Pentruce, Marele Bossuet, deci nu pleca dela Palat ? Uitase oare că Ludovic 14-a nu se temea de nimic, mai mult, decât de vecinătatea muribunzilor ?

Insăși, ilustra favorită regală, d-na de Maintenon, socotea prezența lui Bossuet, la palat, ca inoportună, ea care avea atâta veneratie, pentru marele prelat !...

— Oare vrea să moară aici ? se întreba ea ?

Cuvinte sinistre cari ne arăta viața intimă în jurul Regelui Soare, mai mult decât o sută de dizertații. Adevărul însă era, că celebrul Bossuet nu voia să moară la Versailles, nici în altă parte. Slăbind din zi în zi, el își făcea fel de fel de proiecte.

Un voiaj în eparhia sa, îl obseda? apoi, în urma sfaturilor prietenilor săi, fu cuprins de dorința să reia drumul în spre marele oraș.

La 26 Septembrie 1703, într'o zi destul de frumoasă, șase lachei îl duceau la Sèvres, în caleașca sa în mers încet, fără a fi zdruncinat. La Sèvre, fu așteptat de un vapor. Spre seară, servitorii săi îl culcară în locuința sa din strada Sfânta Ana, alături de biserica lui iubită : Saint-Roch.

Locuința aceasta era spațioasă și confortabilă.

Bossuet se simția fericit și timpul frumos al acestei toamne plăcute îi readuse o umbră de putere. Petrecea cu plăcere câteva ore de după amiazi în parcul locuinței dela Coislin, uitând de tristețele sale, dedându-se la splendide improvizații asupra Evangheliei. Puțin câte puțin, visuri nesfârșite îl agitau spre diferite chestiuni. Hârtiele sale nu erau în ordine; nu vroia să autorizeze pe nimeni să pue mâna în ele. In curând, după „*Discursul său asupra Istoriei Universale*", a adăogat vaste desvoltări și a scris capitole noi.

Puțin după aceia, în mod subit, îl cuprinde regretul după Versailles și dorința de rege.. .Și mai presus de toate acestea, niciodată nu a avut inteligența mai activă și sufletul mai credincios. O ! și dacă ar fi putut, cel puțin, sărmanul, să lucreze !...

•

Au trecut două luni în modul acesta. Iată că Bossuet fu cuprins de o adâncă tristețe. Simțimântul morței apropiate pătrunse în ființa sa.

Ce poate să aibă ? Ce suferință îl mistuia ? La aceste întrebări, de nenumărate ori puse, doctorul Tournefort sfârși prin a răspunde cu câteva cuvinte hotărîte :

— Ilustrul bolnav, va muri de piatră. Va fi poate un mijloc de a-i prelungi zilele printr'o periculoasă și dureroasă operație chirurgicală.

In mod timid, Tournefort, face aluzie la aceasta. Ilustrul episcop ridică din umeri. Atât de deseori el aruncase mândre și disprețuitoare priviri asupra morței încât i-a fost îndeajuns să-și dea seama de apropiatul său sfârșit ca să-și recapete liniștea. La ce bun să mai cauți să trăești când ceasul suprem e hotărît ? Nimic nu mai lucrează în ființa sa decât o credință foarte senină și simplă. La orice oră din zi, la raportul secretarului său, el exclamă :

— Nu, Dumnezeul meu, nu pot crede că ai fi putut să-mi dai în zadar această încredere în mila ta. Vreau să mă încredințez ție fără a mă gândi la mine, căci nu te poți gândi la tine însuți fără a te gândi la Tine, decât ca să cazi în desnădejdie.

Plin de singurele imagini ale eternității, Bossuet nu se entuziasmează decât ca să-și facă rugăciunea.

Nu mai are amintiri, nici nu-și mai face proecte. Omagiile ce-i se aduc au încetat de a-l înduioșa. Prietenul său, abatele Le Dieu, încearcă, în una din zile, să-i vorbească de operile și de gloria sa. In ochii săi strălucește, subit o lumină vie.

— Domnul meu, nu-mi mai vorbi de acestea. Sunt deja departe de viață și de vanitățile sale. Nu mă mai reîntoarce la viață, te implor.

E în luna Aprilie a anului 1704.

Agonia vine, prelungindu-se. Nimeni, acum, în aurora primăverei, nu se mai ocupă de ilustrul și resignatul bolnav. Dela Curte, nici un semn de simpatie și de respect. Se așteaptă ca Bassuef să moară ca să se ocupe încă de dânsul, însă el nu se hotărăște să-și dea ultimul suspin.

In sfârșit în dimineața zilei de 12 Aprilie, se răspândește vestea. Se sfârșise. Formidabilul orator, minunatul scriitor a murit în zorii zilei. Nici un strigăt : nimic decât un suspin ușor.

Abatele de Saint-André era de față. Erau orele patru și douăzeci de minute.

•

De îndată, se pune întrebarea : unde va fi îngropat corpul ilustrului defunct ? S'a opinat, cu multă dreptate, că e drept să se sape un mormânt în catedrala sa. In acelaș timp, se trimite la Marly să se previe regele ; se aplică sigilii pe manuscrise; tot Parisul vine să se înscrie în registrul dela locuința defunctului. Sarcinile mortului sunt distribuite în aceiași zi chiar, — și lucru straniu, — înainte chiar de a se fi îmbălsămat cadavrul. In grabă, s'a procedat la autopsie, la pregătirea corpului, la cetirea testamentului. Oamenii de lege și chirurgii se grăbesc.

Intr'un amurg de toamnă

Foi de nuc se scuturau
Veștede pe cale,
Foi de nuc se scuturau
Și prin aer străbăteau
Cântece de jale!

Foi de ulm cădeau pe rând,
— Dureroase ceasuri!
Foi de ulm cădeau pe rând...
Se-auzea în văi sunând
Cobitoare glasuri!

Triste 'n crânguri se frângeau
Crenguile golașe:
Triste 'n crânguri se frângeau
Și în sufletu-mi murea
Clipe drăgălașe!

Cădea soarele 'n apus
Trist ca nici-dată
Murea Soarele 'n apus!
Mă gândeam la visul dus
Scumpă adorată...

Simion Udrea-Băleşti

Pentru ce această grabă aproape scandaloasă ?

N'a priceput nimeni.

Noaptea, sicriul e dus şi prezentat la biserica Saint-Roch. Nici o invitaţie n'a fost trimisă. Dacă biserica s'a umplut de lume, a fost din cauza emoţiei publicului, la vestea acestei dureroase iş mari pierderi. Căci Bossuet era un mare om, şi un mare personaj. D-na ducesă de Bourgone îl avea ca duhovnic. Defunctul se bucurase de titluri de consilier de stat şi de mare profesor la colegiul de Navarra. In orice ocazie, regele îl consulta. Acei cari, după şase luni, au uitat aceste onoruri, îşi amintesc acum de ele, în mod improvizat, — pentru că Bousset nu mai exista. Viaţa aduce uitarea moartea redeşteaptă sgomotul şi gloria timp de o oră.

Insă, ce sărmană ceremonie, în fond, a fost aceea dela Saint-Roch ! Un atât de mare şi ilustru om, a fost lăsat să se ducă atât de mizerabil !...

Sunt ceasurile şase dimineaţa. Trei trăsuri îndoliate părăsesc Parisul pe drumul spre Meaux, fără a fi luate în seamă. Prima trăsură conţine rămăşiţele mortuare, păzite de doi preoţi în mantie de slujbă, cu potirul de aghiazmă şi cu crucea. In trăsura a doua se afla patru eclesiastici. Trăsura a treia e rezervată episcopului de Angen, care trebuia să prezideze funerariile, Domnului Dumont, aghiotantul dauphinului, şi celor doi nepoţi ai lui Bossuet.

La Claye, convoiul se opreşte pentru un mic prohod al mortului ; în urmă, se continuă drumul. Nici un incident. In cele din urmă, în împrejurimile localităţei Maux, reşedinţa ilustrului defunct, se produc onorabile manifestaţii.

S'arfi spus că ţăranii au mai multă conştiinţă decât curtezanii, de imensa pierdere.

La sunetul clopotelor dela biserici, locuitorii salută trecerea marelui mort. La Meaux, o mulţime imensă a stat ore întregi în aşteptare.

Glasul clopotelor răspund la fiecare biserică. Şase valeţi în mantii lungi, ţin de căpăstru cei şase cai îndoliaţi. Doisprezece lachei, de fiecare parte a drumului au torţe în mâini.

E începutul pompei funebre.

A doua zi, dela capela seminarului unde a fost depus cadavrul, convoiul solemn se îndreaptă spre catedrală. Treizeci şi şase de săraci merg înainte în haine cenuşii şi purtând lumânări aprinse. Vin în urmă livrelele, apoi ofiţerii palatului episcopal. Un dascăl care poartă insignele şi un altul care poartă mitra, merg în urma sicriului. La cele patru colţuri ale sicriului iau loc cei patru decani ai parochiei. Aghiotantul dauphinului se aşează în fruntea reprezentanţilor autorităţilor oraşului în ordinea lor obişnuită. Catedrala e cernită cu doliu şi cu insigne de argint. Ce importă însă, în cele din urmă, acest zadarnic ceremonial ?

Ce importă banalitatea discursurilor funebre ?

Cele mai frumoase cuvinte ce au fost auzite în acea zi, făcând elogiul celui dispărut, a fost acelea ale unui biet om obscur :

— Ce păcat că a murit un aşa de mare om. A vorbit şi a muncit atât de bine în toată viaţa sa !... Ei da ! e adevărat. Desigur, în viitor, istoricii şi filosofii vor discuta cutare faptă sau cutare ideie a lui Jacques-Bénigme Bossuet. Insă asupra a două puncte de vedere, nici o neânţelegere nu va fi posibilă. Bousset a fost un orator neasemuit şi un scriitor cum literatura franceză nu posedă trei, ca el.

•

Şi ilustrul episcop, acum, doarme, cu cei doi predecesori, *Séguier* şi de *Ligny*, într'un cavou, sub sanctuar. O întâmplare, în secolul 18-a, a făcut să se deplaseze epitaful său, săpat pe o masă de marmoră albă. In urma acestora, s'a pierdut amintirea locului exact al odihnei sale. Mare a fost surpriza, acum vre-o 15 ani, în pertcursul unei reparaţii, când s'a descoperit sicriul său sub podele. Deschizându-l pentru constatările necesare, a fost o altă mare uimire: episcopul apăru ca adormit în odăjdiile sale pontificale ca şi cum ar fi trebuit să se scoale să continue opere noi. Destrucţia respectase rămăşiţele pământeşti. Astăzi, admiraţia lumei literare a ridicat un monument măreţ memoriei prodigiosului scriitor !

Petru T. Gâdei

Frédéric Masson

Secretarul perpetuu al Academiei franceze, Fréderic Masson, a murit zilele trecute la Paris. Născut acolo în 1847, a fost multă vreme bibliotecar la ministerul de externe. ,

Principele Napoleon, al cărui secretar şi prieten a fost, îl însărcinase, la moartea sa, să-i claseze hârtiile care se găseau în castelul dela Prangins (Elveţia).

FR. MASSON
Fostul secretar general al Academiei franceze

Frederic Masson s'a ocupat mai ales să publice numeroasele documente pe care le strânsese asupra lui Napoleon, dând astfel la iveală o serie de lucrări de o exactă documentaţie şi care abundă în detalii intime.

Cele mai celebre sunt : *Napoleon şi femeile* (1893) ; *Cavalerii lui Napoleon* (1895) ; *Josefina de Beauharnais* (1899) ; *Napoleon şi familia* (1897—1900).

SONET

după **Felix Arvers**

Ascunsă port, în suflet o taină a vieţei mele :
O dragoste eternă..... o boală fără leac !
Fără speranţă sufăr şi trebue să tac,
Când ea nici bănueşte de patimile mele.

In muta-mi adorare eu vin ca un lunatec—
La mica ei fereastră cuprins stau de fiori,
Stau ore 'ntregi, de-vorbă, cu floarea între flori ;
Nu-i spun.... ea nu pricepe.... şi.. plec tot singuratec !

Pe dânsa n'o înfioară a dragostei văpăi.
Distrată,... nu-i în stare ca taina-mi să deslege.
Nici şoapta de iubire — Ce-mi lasă paşii săi :

Citind aceste versuri, de dânsa inspirate
Va zice dând din umeri, cu gândul dus departe ;
Vai... Doamne — ce femeie !"... şi... nu va înţelege...

Trad de Locot. Marinoiu

Cântecul împăcării

Nu se mai văzuse de trei zile. Ea nu mai venise, cum îi era obiceiul, fiindcă... el nu-i spusese la cea din urmă întâlnire, cum îi spunea de obiceiu :

— Aşa dar, mâine.

El nu ştia , nu-şi amintea să nu-i fi spus ; ea s'a socotit umilită de neatenţie. Sau, bănuia ea, poate că mâine aşteaptă pe altcineva. Şi astfel chinuindu-se reciproc, nu s'au văzut trei zile.

Pentru el, zilele treceau ca anii, pentru ea ceasurile erau grele ca a mărăciunea.

Ea se hotărî să vie, să-i treacă pe la poartă; el pornise de mai multe ori în calea ei. Ea avea năluciri, că-i mereu strigată; el vedea în fiecare femeie, siluta ei.

După rătăciri pe străzi, el se trezi însfârşit la uşa prietenului său, care-i era singurul tovarăş de mărturisiri. Şi-a descărcat sufletul de povara scopului, nu s'a sfiit să-şi încurce inima în fel şi chipuri de bănueli posomorâte. Dacă i se va fi întâmplat ei ceva! Dacă nu-l mai iubeşte! Dacă altul...

Prietenul, ca să curme starea aceasta, îl hotărî să meargă împreună la ea.

Şi-au pornit. Ajunşi la uşă, fură amândoi cuprinşi de timiditate. In casă, erau muzică. veselie, glasuri de femei vesele, ca ciripit de păsărele şi muzică, muzică.

Sunară mai mult instinctiv. Când li se deschise, mai mult încurcaţi, au întrebat, dacă ea-i acasă şi au fost invitaţi să intre.

Când le apăru ea, vioaie, sprintenă, înfruntând cu hotărâre timiditatea lor şi neînţeleasă şi bănuitoare, amândoi, dar mai ales el, nu ştiau ce să-i spună.

— Bine-aţi venit.

— ?

— ?

— Aşteptam numai pe... — de ei, eram sigură că va veni, pe d-ta — prietenul lui, nu credeam să te văd.

— Am venit să-l aduc pe el.

Şi convorbirile continuară, râsul se destindea, pianul îndemna la joc. El însă nu 'nţelegea încă nimic, iar ea-i pândia orice mişcare.

Deodată, ea începu să cânte. Un cântec nou, agitat, greu, spasmodic. Era cântecul, care să-i facă drum pe scenă, să fie cunoscută, să-i dea prilej să soarbă din beţia succesului. Cânta frumos. Se silea să aibă şi atitudinea şi ţinuta adecuate scenei. Şi-l privea numai pe el. Cântecul cald, vibrant, emoţionant a fost o surpriză, Prietenele au sărit s'o îmbrăţişeze; iar el şi prietenul rămăsese par'că lipiţi de scaune.

Atunci ea, îndreptându-se spre el:

— E pentru tine. E cântcul împăcării.

— Mai cântă-l odată, dacă-i cântecul nostru.

Adina Bratu

ASPECT

Ca o poveste fără de sfârşit.
E ritmul lent al ploii cadenţate.
Cu degete uscate în geam dogit
Imi bate toamna azi cu răutate,
Ca o poveste fără de sfârşit

Şi când cobor în parcul solitar.
Cu sufletul cuprins d'un gând amar –
Petalele uscate. moarte foi.
Imi pare că cuprind ceva din noi –
Petalele din parcul solitar.

Petre Antonescu

Insulele Roze

de Jean Richepin

Plecaţi spre larguri, pe marea-adâncă
Plecaţi cu toţi în bărci, pe plute
Plecaţi: Americi noui mai sunt încă
Cu Eldoraduri necunoscute

Intrevăzutu-v'am, ţărmuri de mare,
Păduri virgine, — nou paradis,
In care cântă pasări bizare ;
Und Uitarea e caldul vis.

Voi otrăviţilor de-ori-ce nevroze
Plecaţi cu toţi, singuri, în cete,—
Şi veţi renaşte pe ţărmuri roze
Scăldate 'n apa bătrânei Léthé.

trad. de Niki.

FULGI DE SOARE

Prieteni... voi, nu mă cunoaşteţi: mi-e drumul împletit cu trudă; din truda, vârfuri de întuneric se înşiră năzuinţii mele... Poteca de dureri urzită mi-s cântecele; totuşi eu, aşi vrea să mă opresc o clipă, prieteni, şi 'ntre voi, cu ele...

Viu obosit din ţara 'n care plăpânde, florile pe strat, înseninate de lumina neperitorului focar; se-apleacă răspândind miresme, rătăcirilor ce poartă, pe umeri, visele umbrii: în gând al dragostelor jar...

Nu-m cereţi să vă spun povestea, cenuşa vremei spulberată, de vântul plânsetelor mele, de dunga vechilor dureri. Te cheamă dragostea, pe o cale, amaru-îţi esă în drum, te învinge, şi tu rămâi tot streinatul, pe nesfârşitele cărări...

De vrei să te reîntorci la vatra copilării, prea târziu: De-aluneci paşii mai departe, cad frunze moarte pe răzor; de vrei să-ţi culci în miez de noapte, amarul viselor amare; văzduhu-şi toarce acelaşi cântec, şi acelaşi plânsete cobor...

Prieteni, nu vă fie teamă, voi, nu veţi fi ursiţi ca mine; cu fruntea să încălziţi pământul, din plâns să-i daţi înrourare. Pe drumul rătăcirii voastre coboară, fulgi de vis curat, şi-n cinstea dragostelor sfinte, se-apleacă floare după floare...

In loc de pânză de întuneric, ţesută'n calea mea—povara—ca un vesmânt de cununie în roz de bal schimbata-i firea...

Prieteni! năzuinţii voastre, zimbeşte soarele un sfânt: Cântaţi; Eu plâng: pe voi va-aşteaptă în creasta viselor, iubirea...

Şi dacă'n cântecele mele găsiţi o clipă de repaos: daţi mâna sufletelor noastre, înfiorat s'o strângă la sân: cu flori, să se'ncunune cerul, să glăsuiască nemurirea, iar eu, deapururi dragi prieteni; prieten bun să vă rămân...

George Nutzescu

MILOGUL

— De G. de Maupassant. Trad. de Lile —

— Urmare şi sfârşit —

Era în Decembrie, un vânt rece bătea pe ogoare, fluiera printre crengile despoiate; norii goneau pe cerul întunecat şi mohorât. fugind încotro nu se ştie. Ologul mergea încet, mişcând lemnele unul după altul cu o sforţare greoaie, înţepenindu-se pe coapsa răsucită ce-i rămăsese, terminată cu un picior strâmb încălţat cu o zdreanţă.

Din timp în timp se aşeza pe marginea şanţului şi se odihnea câte-va minute. Foamea împrăştia o sfârşeală în sufletul lui turbure şi greoi. Nu avea de cât un gând: „să mănânce", dar nu ştia prin ce mijloc.

Vreme de trei ceasuri abia merse de-alungul drumului; apoi când zări copacii satului, îşi grăbi mişcările.

Cel d'întâi ţăran pe care-l întâlni şi-i ceru milă îi răspunse:

— Iar de tine dau, bătrân nărăvit! Când naiba om scăpa şi de tine?

Şi Clopot se depărta. Din uşe'n uşe îl huiduia, îl gonea fără să-i dea ceva. Totuşi îşi urma colindul răbdător şi nestrămutat. Nu strânse un ban.

Atunci vizită conacurile, mergând peste pământul desfundat de ploaie, atât de istovit în cât nu mai putea ridica bastoanele. Il goniră peste tot. Era una din acele zile reci şi triste cari strâng inimile şi aţâţă sufletele, când gândul e întunecat şi mâna nu se deschide nici pentru a face pomană, nici pentru a ajuta pe altul.

Când sfârşi cu toate casele pe care le cunoştea, merse să se aşeze într'un colţ al şanţului, lângă curtea boerului Chiquet. Se descăţără, cum să zici ca să exprimi cum se lasă să cadă între beţele lui lungi, alunecându-le pe sub braţe. Şi multă vreme şezu nemişcat, chinuit de foame, dar pera îndobitocit ca să-şi dea seama de nemărginita lui mizerie.

Aştepta nu ştiu ce, cu acea neînţeleasă aşeptare care rămâne continuu în noi. Aştepta la colţul acestei curţi în vântul geros, ajutorul misterios pe care omul îl nădăjdueşte mereu din cer sau de la oameni fără să se întrebe cum şi dece; nici prin cine ar putea sosi. O ceată de găini negre trecură, căutându-şi hrana în pământul care hrăneşte toate fiinţele. La tot momentul ciuguleau cu ciocul un grăunte sau vre-o insectă nevăzută, apoi îşi continuau căutarea încet şi sigură.

Clopotul le privea fără să se gândească la ceva ; apoi îi veni, mai mult la stomac de cât în cap, senzaţia mai mult de cât ideea, că un animal din acestea ar fi bună de mâncat, friptă la un foc de vreascuri.

Bănuiala că va comite un furt, nici nu'l atinsese. Luă o piatră ce găsi la îndemână şi, cum era dibaci, când o aruncă ucise pe loc pasărea cea

ECOURI PARIZIENE

Idei, cuvinte, ştiri, critice şi noutăţi.

O achiziţie..... la modă.

Muzeul Grévin a cumpărat cu 4200 franci bucătăria lui Landru.

•

Baletele franceze

După potopul baletelor ruse, suedeze şi spaniole s'a observat — şi încă cu mare satisfacţie — că există şi balete franţuzeşti. Unul dintre cele mai reuşite : *Cysalise et le Chèvre-pied* al cărui livret delicios şi fantezist de Robert de Flers şi Caillavet a servit de urzeală muzicei delicat colorată a lui Gabriel Pierné, a fost dat la *Opera* cu o îngrijire şi o strălucire deosebită.

Acest balet va avea, cu siguranţă, un loc de onoare în repertoriu, aşa cum l'a avut odinioară *Coppélia* sau *Maladetta*.

•

Ce promit scriitorii

Maurice Barrès, după călătoria sa în Siria va da „*Une enquête dans le Levant*".

Lucien Descaves va publica în curând „L'Hirondelle sur le toit".

Gyp compune iar ceva picant şi savuros: „Les médecins d'une petite fille",

Charles Geniaux scrie pentru „La Revue Universelle" „Les Feux s'eteignent".

Henri Béraud va face un mănuchiu din cele mai bune reportagii ale sale prin Irlanda, Italia, Grecia, Egipt sub titlul „*Le Flâneur salarié*".

Paul-Louis-Hervier va scoate în ediţie de lux „*Des légendes d'Annam*" după călătoria pe care a făcut-o în Asia cu ducele de Montpensier.

•

Ura germană

„La Vie" din 15 Februarie, publică o variantă a faimosului „Gott strafe England": citată de „l'Intransigeant".

Germania contra Angliei

Anglie, Anglie, fereştete bine !
Ne eşti duşmană de moarte, şi veşnic vei fi
Să ştii bine: vom reveni 'ntr'o noapte
Vei auzi sgomotul aripelor de oţel.
Va fi Germania
Impotrivă Angliei....
Şi, tăcute, stelele strălucesc,...

•

Pentru centenarul lui Renan

Emile Henriot propune în „*Le Temps*" să se cumpere de către Franţa, cu ocazia aniversărei centenarului lui Renan, căsuţa mică din Syria unde acesta a scris celebra sa „Vie de Jesus".

Gilly

---

mai apropiată de el. Cele l'alte fugiră, legănate pe labele mărunte, şi Clopot, urcându-se pe cârji din nou o porni să-şi adune vânatul, cu mişcările asemănătoare găinilor.

Cum ajunse lângă corpul mic negru, pătat cu sânge pe corp, primi în spate o îmbrânceală straşnică, ce'l făcu să scape cârjile din mâini şi îl trimise ristogol la zece paşi înainte. Şi meşterul Chiquet, disperat, aruncându-se pe găinar, îl răsturnă cu o lovitură, lovindu-l ca un smintit, cum bate un ţăran prădat, cu pumnul, cu genunchiul pe tot corpul ologului, care nu se putea apăra.

Oamenii conacului veniră şi ei şi bată pe cerşetor. Apoi când se săturară de bătut, îl luară de jos, îl închiseră în pivniţa cu lemne, în timp ce alergau după jandarm. Clopot, pe jumătate mort, cu sângele şiroi şi lihnit de foame, rămase culcat pe jos jos. Veni seara, apoi noaptea, pe urmă zorile. Tot nu mâncase.

Către prânz, jandarmii sosiră şi deschiseră uşa cu băgare de seamă, aşteptându-se la o împotrivire căci Conu Chiquet spunea că a fost atacat de milog şi că nu s'a putut apăra de cât cu multă greutate. Brigadierul strigă:

— Haide, în picioare.

Insă Clopot nu mai putea să se mişte. Încearcă doar să se ridice pe bete, dar nu isbuti. Crezură că e o prefăcătorie, o şiretenie, o rea voinţă a pungaşului şi cei doi oameni armaţi îl înghiontră, îl îmbrâncirâ şi'l aşezară cu forţa pe cârje.

Il cuprinse frica, acea frică legată de cureaua galbenă, acea frică de vânat în faţa vânătorului, a şoaricelui în faţa pisicei. Şi prin sforţări supraomeneşti, isbuti să stea în picioare.

— La drum! zise brigadierul. Merse. Toţi oamnii conacului îl priveau plecând. Femeile îi arătau pumnul, oamenii îl bombăneau, îl înjurau. Bine că l'a prins ! am scăpat de el.

El se depărta între cei doi păzitori. Găsi puterea desnădăjduită ce'i mai trebuia ca să se târască până seara, doborât, ne mai ştiind ce i se întâmplă, prea înspăimântat ca să înţeleagă ceva.

Cine'l întâlnea se oprea ca să'l vază trecând şi ţăranii murmurau :

— O fi vre-un hoţ !

Ajunseră spre seară la reşedinţa cantonului. Nu venise niciodată până acolo. Nu-şi da adevărat seama de ceiace se petrecea, nici de ce va mai fi. Toate lucrurile acestea grozave, neprevăzute, chipurile astea şi casele acestea noui, îl înmărmureau. Nu spunea o vorbă, neavând nimic de spus, căci nu înţelegea nimic. De alt-fel, de atâţia ani de când nu vorbea cu nimeni, aproape perduse obicinuinţa vorbirei şi gândirea'i era turbure pentru ca să'şi facă cuvinte.

Il închise într'o închisoare a oraşului. Jandarmii nu se gândiră că ar putea avea nevoie de mâncare şi îl lăsară până dimineaţa.

Dar când veniră să'l întrebe, dis-de-dimineaţă, îl găsiră mort la pământ.

Ce lucru neaşteptat !

Opera Română

Azi Duminică în matineu se va reprezenta *Lakmé* cu d-na El. Dragulinescu Stinghe în rolul principal.

•

In curând se va cânta „*Un bal mascat*" de G. Verdi.

•

Teatrul Naţional

Se repetă „*Plicul*" comedia lui Liviu Rebreanu.

•

Azi Duminică în matineu se va reprezenta „*Nunta lui Figaro*".

•

Spectacole

Azi Duminică la ora 4 d. a. va avea loc un mare festival artistic organizat de Soc. „Zorile" la Liceul Lazăr.

La administraţia ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărţi :

Impresiuni şi păreri personale din timpul războiului României 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de V. Th. Cancicov, fost deputat. Preţul 60 lei ambele volume.

Nopţile Albe (roman) Lei 2.50
Misterile din Palatul Ţarilor (roman). „ 8.—
Povestea unei inimi (roman) „ 7.—
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1922 „ 7.—
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1923 „ 12.—
Regina Bucătăriei „ 7.—
Memoriile Regelui Carol I. (17 volume) „ 10.—

Preţurile de mai sus sunt socotite loco la Ad-ţia noastră. Comenzile în provincie **nu se expediază decât contra cost** *plus taxa de* **transport recomandat.**

ANUL XXXIX. — No. 9. 1 leu exemplarul Duminică 11 Martie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. În străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIU

Minunatele descoperiri din Egipt

In fața unei elite de savanți ziariști și autorități, se procedează la scoaterea tezaurului din mormântul faraonului Tuthankamon de la Luxor.

Generaţie de sacrificiu

Tinerimea nu înţelege încă rostul zilelor noastre. Şi totuşi, aceste zile sunt mai mult ale ei, pentru că în ele se dospeşte libertatea pe care o vor trăi ei şi urmaşii lor. Se poate întâmpla însă ca şi ei s'ajungă, la adânci bătrâneţe, să se bucure de această libertate, pe care numai scoborîtorii lor o vor gusta din plin.

In cazul acesta, noi mai mult de cât cei mai bătrâni dintre noi cei tineri mai puţin de cât cei mai bătrâni dintre noi, ne putem socoti generaţii de sacrificii.

Ca generaţii de jertfe, va trebui să îndeplinim uneori acte de adevărat eroism civic şi sufletesc. Tinerimea însă, cu mâhnire o mărturisim, nu prea corespunde importanţei istorice a vremei de azi. Pregătirea ei pare să fie necorespunzătoare epocei noastre..

Totuşi, printre tineri sunt multe suflete libere, într'aripate, gata ori când să ne facă dovada avânturilor mari şi superbe.

Spre aceştia mă înnalţ astăzi cu sufletul cel mai curat.

Tinerimei înzestrate cu însuşiri de eroi, tinerimei care şi-amestecă sufletul în poezia lui Carlyle, acestei primăveri de gânduri şi visuri îi spun : — citeşte !....

Citeşte în cărţile lumei şi în cartea cea mare a firii! Citeşte în sufletele oamenilor şi ale faptelor săvârşite de ei! Citeşte în legile naturale ale universului şi înţelege tot adevărul pe care tinereţea îl poate pricepe. Dar acesta s'o faci astfel cum japonezul nu pregetă în luminarea lui spre gloria ţărei sale

Făcând aceasta, vei avea şi libertatea să te bucuri de viaţă pentru că ştiinţa şi cunoştinţa sunt viaţa însăşi, după cum viaţa în sine e ştiinţa încă nedesvăluită omului şi poate niciodată înţeleasă de el

Lumina ce o puteţi smulge necunoscutului s'o împărtăşiţi în urmă poporului pentru ca să-l ridicaţi până la voi.

Impărtăşindu-i pe cei neînvăţaţi din vrăjile artei, ştiinţei şi literaturei, le veţi boteza sufletele în apa vie din fântâna Castaliei şi astfel îi veţi face pe ei veseli ca pasărea slobodă din pădure.

Atât vă spun deocamdată.

In zilele viitoare veţi afla multe lucruri bune, descoperiri care vă vor limpezi mintea, ca să cunoaşteti cele ce vi se cuvin de drept.

L. L.

SONET

Din nou coboară-te între noi, Isuse,
Căci iarăşi turma ta e rătăciţă
Şi iar se 'ntinde noaptea cea cumplită
A vechii uri, de tine-atunci răpuse.

De-abia se mai zăreşte ca prin sită,
A mântuirii stea. Dar cât de sus e·
Se depărtează par'că... Cine spuse
Că stingerea nu-i singura ursită

O vino, iubitorule de oameni,
In sufletul bătrânei lumi să sameni
Din nou credinţa cea mântuitoare .

Cunoaşte-l vom: P.eca-vom fruntea o...
Când întinzându-şi mâinile amândoua
Asupră-ne, va zice: „Pace vouă!"

A. Vlăhuţă

Alexandru Petöfi, poetul libertăţii

O scurtă caracterizare a vieţii şi operei lui

Consacrăm câteva rânduri asupra poetului ungur de o reputaţiune azi europeană, care fu Alexandru Petöfi şi al cărui centenar a fost sărbătorit nu de mult.

Puţini poeţi au avut o viaţă care să s confunde atât de intim cu opera lor.

Petöfi s'a născut într'o noapte de iarnă, în 1823, într'o colibă ţărănească din Kiskoeroes. Tatăl său era măcelar, şi nu mult în urmă se stabili într'un orăşel din regiunea Cumaniei-Mici. Astfel viitorul poet îşi petrecu copilăria în inima pustie, a acelei puste pe care a iubit-o cu pasiune şi căreia i-a închinat versuri nemuritoare. Câmpia minunată şi nesfârşită i-a fost prima educatoare, completându-i însuşiri aduse prin naştere şi desăvârşind în el nota dominantă de copil al naturei.

La vârsta de 15 ani, spre desnădejdea părinţilor săi cari ar fi voit să l vadă om aşezat în rândul lumei, Petöfi nu mai poate suporta disciplina şcolară.

El porneşte în lumea largă, începând viaţa cea mai agitată cu putinţă, amintind prin aceasta seria de încercări pe cari au avut să le 'ndure toate marile personalităţi ale omenirei. Petöfi a văzut, rând pe rând, actor ambulant, stagist, copist, student, soldat, distribuitor de programe şi iarăşi actor, făcând de toate şi iubind un singur lucru: libertatea.

Pretutindeni pe unde trecea însă, citeşte şi se instrueşte, scrie versuri în cari pune crâmpee din viaţa sa zbuciumată.

In 1843, după un turneu nenorocit în Transilvania, Petöfi cade greu bolnav la Debreţin, unde, dacă n'ar fi avut norocul să fie îngrijit cu un rar devotament de un prieten, ar fi murit cu siguranţă. Aci, într'o mansardă, poetul slăbit de boală şi de lipsuri, adună laolaltă bucăţile pe cari le scrisese până atunci şi, nemâncat, îmbrăcat în zdrenţe, porneşte pe jos spre Pesta, urmând să facă un drum de 200 kilometri.

I-a trebuit în adevăr o putere de voinţă extraordinară spre a face un asemenea drum, de care totdeauna mai târziu şi-a adus aminte cu groază.

Ajuns la Pesta, avu norocul să se vadă primit cu bunăvoinţă de Vörösmarty, editorul cel mai popular din acel timp. El îi publică versurile cari avură mare răsunet, devenind bucăţile favorite ale poporului şi ale tineretului. Ele erau de altfel, concepute într'un ton şi o limbă absolut originale, având pe deasupra şi meritul de a fi pline de simţire şi de adevăr.

O revistă îl primi ca colaborator, şi mizeria poetului luă sfârşit.

In acest moment, Petöfi îşi reluă citirile, cu asiduitate, completându-şi studiile personal, cercetând cu aviditate şi fără răgaz literatura franceză. Astfel că în 1846, când cunoştea lumea, e deplin format.

Infăţişarea lui din acea epocă era remarcabilă: Inalt, cu figura prelungă, avea ochii mari şi negri, arzând până la asprime, cu adversarii ca şi cu prieenii. De o putere de voinţă extraordinară, când îşi propunea ceva, mergea totdeauna până la capăt.

Se spune despre el, că la vârsta de 8 ani, şi-a pus în cap să observe, cu ochiul liber, o eclipsă de soare parţială; cu toate îndemnurile ce i se dăduseră, el fixă soarele, cu ochii liberi, vreme îndelungată, adică atât cât dură eclipsa, din care pricină mai multe zile în urmă fu complet orb şi tot restul veţii suferi de o slăbire a ochiului stâng.

In cursul unei călătorii în Nordul Ungariei, Petöfi cunoscu la un bal pe fiica unui administrator al moşiilor contelui Karolyi. Tânăra, anume Julia de Szendrey — un temperament exaltat şi romantic — îi făcu o impresiune puternică. El o iubi cu o pasiune care era cu atât mai mare cu cât părinţii fetei se opuneau la căsătorie.

Versurile pe cari Petöfi le închină amorului său făcură pe fată să înţeleagă că sentimentul poetului nu e în nici un caz ceva trecător. Ea veni şi se alătură poetului, a cărui liră se îmbogăţi cu un sentiment nou şi necunoscut până atunci: fericirea.

Bucăţile pe cari le scrisese atunci sunt printre cele mai frumoase ale literaturii ungare.

Temperamentul său îl făcu să studieze de data aceasta metodic şi amănunţit, istoria revoluţiunii franceze, care-l pasiona. Prevăzând evenimentele cari aveau să zguduie Europa, el căuta să se apropie cât mai deplin de spiritele marei revoluţii.

Revoluţia în Ungaria se dezlănţui şi Petöfi scrise în primele zile, acel „Sus Maghiarii!!", care e un fel de Marseilleză. Versurile lui sunt tipărite — fără permisiunea autorităţilor — în mii de exemplare şi sunt în

toate gurile şi poetul ei e idolul naţiunii întreg.

Viena se văzu nevoită să acorde Constituţia. Noile drepturi acordate nu-l satisfăcură însă pe Petöfi, care ar fi avut o revoluţie tot aşa de radicală ca şi ceadin 1789 în Franţa, şi care, părăsit de adepţi, rămase singur cu versurile sale de libertate absolută şi de fericire obştească.

Din fericire pentru el, revoluţia se transformă în lupta pentru independenţă naţională.

Armata maghiară fiind atacată de forţele covârşitoare austro-ruse, poetul îşi părăsi soţia şi copilul abia născut, şi porni la luptă. In ziua de 31 Iulie 1849, la Sighişoara, Petöfi muri ca un erou având să ţină piept la 16.000 ruşi cu 2.400 honvezi. Corpul lui fu aruncat, împreună cu ale celorlalţi căzuţi, în groapa comună, împlinindu-se astfel dorinţa şi presimţirea pe care totdeauna le avusese poetul luptător.

*

Deşi nu aparţine niciunei şcoli, Petöfi este un mare romantic prin temperament, prin nestatornicia şi prin arzătoarea sa imaginaţie şi prin întreaga-i concepţie literară, politică şi socială.

In orice caz, el e un prodigios poet liric, cel mai mare al literaturii ungare şi unul din cei mai de seamă a literaturii mondiale.

VETRE ŞI ALTARE

REGINELE PE CARI LE-AM CUNOSCUT

REGINA MARIA A JUGOSLAVIEI

Mijlocia fiică a României, gingaşe, simpatică şi iubitoare de sporturi, azi regină a Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor, aflându-se în Bucureşti tocmai la un an după logodnă, amintindu-şi, se vede, de poezia „Inşiră-te Mărgărite“ publicată în Universul Literar şi închinată Domniţei şi M. S. Regelui Alexandru, cu acea ocazie, mi-a făcut distinsa onoare să mă primească în audienţă la Bobotează.

Era, în acea zi, un viscol grozav şi zăpada pusă pe cărări până la genunchi. Viscolul mă albise ; fulgii de nea cădeau din văzduh deşi de nici că mai puteai vedea înaintea ochilor, crivăţul şuera mai tare ca haiducii codrilor şi în loc mă'nvârtea ca pe o frunză căzută din tufani seculari ai Carpaţior

Ceasul fixat s'apropia, distanţa d'aici până la Cotroceni cine s'o poată învinge, gândeam eu, când scuturam de pe mine ninsoarea şi'o călcam sub picior crezând poate că aşa voi isbândi ceva, dar troianul creştea, creştea şi la răspântii ca şi mine trişti se grămădiseră corbii pustiului...

Pe când stam aşa la răspântii fără nici o nădejde şi cu grija că — la timp — n'o s'ajung înaintea luminatei feţe a domniţei, trecu pe lângă mine un preot. Cât voiu fi stat aşa pe cărare nu ştiu, că nuanţa vremei o pierdusem.

Preotul ţinea în mâini un mănuchiu de busuioc şi se ducea la biserică la sfinţirea apei. El mă'ntrebă dacă nu mergeam într'acolo şi eu. Ce să-i răspund?

Ce se ţesea în mintea mea şi ce vrea prelatul dela mine atunci...

Aflând dela cucernicul părinte că era doar ora zece şi jumătate, îmi mai veni puţin suflet. Mai e timp, mai

M. S. Regina Marioara a Jugoslaviei

sunt trăsuri la Bucureşti, gândeam eu. Orice minut ce trecea'mi dă fiori şi totuşi stam locului fără să fiu în stare a lua vr'o hotărâre.

Zăpada cădea mereu, drumeţii se răriseră. Crivăţul învârtea fulgii de zăpadă în spirală înălţându-i până la nouri.

Instinctiv o pornii la drum urmând Bulevardul M. Ghika, strada dr. Felix, Berzii, Fracmasoni şi aşa nici nu ştiu când, mă trezii pe podul de peste Dâmboviţă. Sloii de ghiaţă se rostogoleau, duşi de curentul apei, întocmai ca oamenii învârtiţi de mâna soartei. Pe alcia care începe dela pod şi duce spre Cotroceni nimeni, nici ţipenie de om .Copacii, înveliţi până sus în promoroacă, semănau a mirese fecioare gata de cununie.

Ce frumos e pământul şi ce puţin îl locuim noi fără măcar să ştim a profita de viaţă ! Cu aceste gânduri în minte înaintai repede'n curtea palatului Cotroceni, urcai scara mânăstirii şi intrând în lăuntru îngenuchiai pe mormântul principelui Mircea. Scumpă jertfă a unei ilustre mame adusă aici în vremuri de sbucium pentru întregirea neamului, odihneşte'n pace, Tu poate vei fi mai fericit acolo !...

Când am intrat în sala de audienţe simpatica d-şoară de onoare Cantemir îmi zise : M. S. Regina Yugoslaviei e bolnavă, dar în loc de o regină, te va primi două regine. Vino, amândouă sunt sus şi te aşteaptă.

Suirăm mai multe scări, trecurăm prin mai multe săli şi în faţa primei uşi, care mi-se deschise, dădui de frumoasa şi maiestoasa regină Maria, care-mi zise după ce o salutai şi îi mulţămii de frumoasa surpriză ce-mi făcuse d'a veni înaintea mea :

— Dar pe regina Yugoslaviei, la care ai cerut audienţă, nu vrei s'o vezi ?

Intr'un divan simplu, acoperită c'o învelitoare trandafirie, sta gingaşa regină, albă, plăpândă şi delicată ca petala crinului. Chipul senin ca o zi de primăvară, era încadrat între bucle plăviţe ca mătasea porumbului surâsul îi era ca de copil care se deşteaptă din visuri fericite, când îi zisei :

—Sunteţi bolnavă, mă iertaţi Domniţă frumoasă că, fermecată de ilustra d-voastră mamă, care întâmpină aşa de amical pe cea mai umilă dintre scriitoare, nici nu observasem că sunteţi aici.

— Sunt cam răcită şi rămânând puţin printre ai mei, n'am voit să nu te primesc ş'aşa cum pot, fie măcar şi'n pat.

Bunătatea şi drăgălăşia celor două regine mă uimise ca şi frumuseţea şi frăgezimea chipurilor lor.

—Care-e regina mamă şi care regina tânără a Yugoslaviei şi la care am venit eu, ca să aflu câteceva din noua sa patrie ?, ziseiu eu. M. L. râseră.

— Eu sunt fata, răspunse ilustra bolnăvicioasă şi pe mine mă cheamă tot Maria, ca pe dânsa, adause tânăra regină a Yugoslaviei, arătând pe regina României, dar ea a făcut atâtea lucruri frumoase pe când eu... n'am făcut nimic şi sunt atâtea de făcut ş'acolo în noua mea patrie. Pe când vorbia astfel faţa i se umpluse de raze; iar iubita noastră suverană s'arăta satisfăcută.

— Ce fericită a fost şi este România că are aşa regină care singură a ştiut prin farmecul graiului, prin munca desfăşurată pentru popor, să-şi câştige atâta mare simpatie. Maiestatea voastră trebue să fie încântată că are aşa frumos model. S'aveţi răbdare ; la vârsta asta şi ilustra voastră mamă, poate că încă mai gândea la păpuşi; iar când a fost la jertfe şi la sacrificii, cine le-a mai înţeles şi le-a săvârşit mai frumos ca dânsa, d'aceia poartă azi pe frunte coroana de scriitoare şi de regină scumpă a unui neam de eroi. Toţi o iubim pentru darurile ei.

In acest moment, regina mamă se ridică de pe colţul sofalei, să duse şi mi-aduse două fotografii ale sale dela încoronare. Rămânând singure îi spusei că cunosc multe oraşe şi mulţi oameni din Yugoslavia şi doresc a ştii ce iubeşte acolo mai mult M. S.

— Oamenii sunt frumoşi, da, uite cum e d-na Dova Dungresky îmi zise M. S. Regina, arătând dama sa de onoare. Ţara este foarte mare, bogată şi încântătoare, dar : *Eu sunt Românca*. Gata, gata s'o iau de gât s'o sărut pentru acest sublim răspuns şi încă dat mie pe româneşte.

Ii sărutam mâna, când intra regina Maria, care fu satisfăcută de cele ce află dela mine.

La o propunere ce'i făcui în cari intra când Timocul, când Torontalul, M. S .îmi răspunse:

— Să mă gândesc.

— Bună vorba, Domniţă: *Respice fine*, e proverbul latin. Orice faci, cu minte să faci şi să cauţi la urmări, zice cine scrie; iar dacă aş sta să vorbesc cum vorbia Hamlet Ofeliei aşi adăuga : de-i fi albă ca zăpada, ori ca petala crinului, bârfitorii tot au ce vorbi.

Tu Domniţă mândră şi frumoasă ţine-ţi drumul înnainte, imitează pe Regele Ferdinand care zice: *Mai presus ca orice datoria* şi pe regina Maria care zice: *Mai presus ca orice munca*.

M. S. Regina Maria, aflând c'am venit pe jos, în bunătatea Sa nemărginită, a voit a-mi pune la dispoziţie o sanie; eu am răspuns: ca să văd o regină am venit dela palatul Principelui Carol, până aici, pe jos, având onoarea să fiu primită, în mod aşa de călduros de două regine simpatice pot să mă'ntorc tot cum am venit.

Şi am făcut bine, că în cele două grădini ale palatului şi grădina botanică, am putut iar auzi concertul păsărelelor vedea iar secularii copaci îmbrăcaţi de sus până jos, şi stând ca miresele eterne ale sublimei naturi cea ce nu aş fi putut vedea şi'nţelege bine din trăsură.

Smara

Un proslăvitor al muncei

Sculptorul belgian: Constantin Meunier

Multă vreme arta sub toate formele ei a socotit că singurul ei scop este de a reda frumosul clasic, aşa cum el era conceput de arta antică şi a Renaşterei. Dar mai ales sculptura se mărginea a reda numai acest frumos şi din cauza această sculptură până acum câte-va decenii nesocotea frumosul obicinuit, frumosul vieţei, frumosul universului şi al omului, pentru care un pot exista forme definite pentru totdeauna. Numai de câţi-va zeci de ani arta şi îndreaptă privirile şi la frumosul sub toate aspectele vieţei şi numai de câţi-va zeci de ani avem opere de artă în toate domeniile care cuprind viaţa reală, viaţa în toate zilele, care şi ea este plină de frumuseţe.

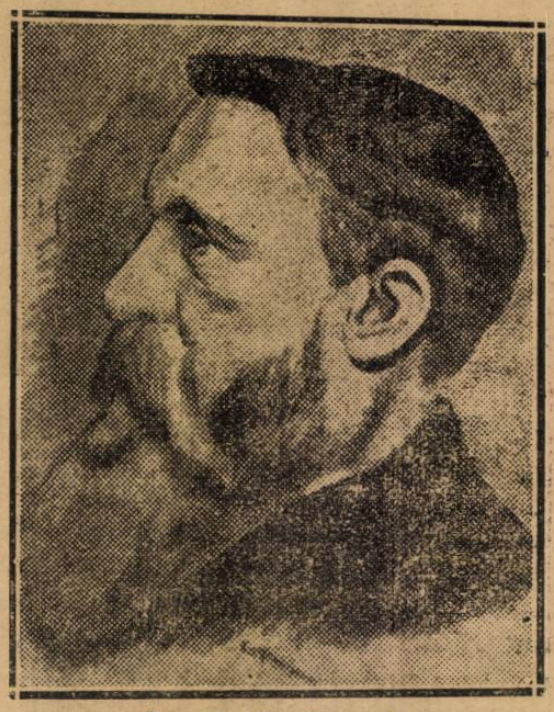

Constantin Meunier

Unul din rvoluţionari, cari au rupt cu clasicismul artei de eri a fost şi va rămâne pictorul şi sculptorul Constantin Meunier. Revoluţia pe care a făcut'o acest geniu belgian în artă nu este mai puţin însemnată de cum este istoria vieţei lui; de acea nu se poate vorbi de opera lui artistică fără a nu se vorbi de viaţa lui, ele se împreună aşa de strâns, aşa de puternic în cât formează un întreg indisolubit.

Constantin Meunier s'a născut la 12 Aprilie 1831 în apropiere de Bruxelles. Părinţii lui sunt oameni modeşti. Tatăl a fost funcţionar la vamă, mama, se ocupa cu gospodăria, surorile lucrau ca vânzătoare în magazine de modă; într'un cuvânt una din acele multe şi nenumărate familii de oameni care 'şi câştigă cu greu pâinea. Constantin Meunier a crescut bolnăvicios şi visător. Din copilărie s'a obicinuit cu nevoa şi a priceput ce înseamnă suferinţa şi mizeria... Realitatea în jurul lui era severă. Nici surâsul vesel al oamenilor trăiţi în plină libertate a naturei, nici câmpurile auri cu grâne, nici pădurile verzi cu umbrele lor negre nu'l au înconjurat în copilărie. In jurul lui a fost oraşul...

Deasupra lui a atârnat zgomotul muncei din fabrici. In jurul casei lor erau numai uzine şi fabrici. Dimineaţa s'auzea ţipătul lor desperat care chema pe lucrători la muncă. Şi şiruri de lucrători se îndreptau prin stradele întortochiate ale oraşului la chemarea ţipătului maşinelor. Oamenii aceştia se închideau tot timpul zilei în clădiri enorme, cu coşuri care sfidau înălţimile cerului. Acolo, se mişcau mii şi mii de oameni sub povara unei munci istovitoare, în zgomotul roţilor şi plescăitura cuielelor şi în căldura ucigătoare a cuptoarelor.

Această atmosferă a muncei fizice şi obositoare s'a restrâns de timpuriu în sufletul lui Meunier şi a deşteptat în el poesia neantului muncei, căreia artistul i'a dat tot sufletul. Observând freamătul vieţei care'l înconjura şi adâncindu-se în tainele creaţiei, el, fără să-şi dea seama, inconştient, a priceput frumuseţia plastică a muncei haotice. Şi mâinile sale s'au întins spre lutul moale, pentru ca să redea în forme neperitoare, formle concepute în momente de inspiraţie.

FLUTURELE

După LAMARTINE

Născut în primăvară, când frunza-i ofilită
El moare: iar acuma plutește în zefir
Și legăat de-o floare abia îmbobocită
Se îmbată de lumină de-azur și trandafiri
Aripa-și netezește cu-atâta măestrie
Sburînd ușor ca fulgerul spre bo'ta cea senină.
Căci pentru el destinut așa a fost să fie.
Ca o dorință vagă, dar nerealizată
S'abate peste toate, nu cere nici odata,
Iar voluptat itea-și cată sub bolta adorată.

N. Gr. Patriciu

Multă influenţă a avut asupra lui Meunier prietenia artistului Charles de Grous, care certat cu clascismul artei; vedea tot frumosul în suferinţa şi nevoia lumei care 'l înconjura. Dar Meunier de şi imitează pe Grous în pictură nu merge mai departe de veacul său. Şi i'au trebuit mulţi ani pentru ca să găsească adevărata lui chemare şi pentru ca să devie poetul vieţei aşa cum 'l cunoşteam acum.

Abia la vârsta de 50 de ani el reuşeşte să'şi creeze o personalitate proprie. Lăsând pictura, el se apucă de sculptură şi stabilit la Louvain în centrul lumei muncitoare el lucrează neântrerupt. Figuri noui, cu totul deosebite de sculpturile de până atunci es una după alta şi aduc omenirei o nouă artă.

Dar cea ce este curios este faptul că de şi Meunier 'şi alege subiectele sale de sculptură din lumea muncitoare, atât de puţin, până la el, întrebuinţate ca model de frumuseţe, el reuşeşte să dee lucrărilor sale acelaşi frumos clasic care este şi în arta clasililor. Operile lui Meunier sunt înrudite cu ale celor mai mari sculptori ai trecutului de şi sunt aşa de deosebite prin conţinut. Şi aceasta se explică uşor, de oare-ce toată seriozitatea formulei : *artă pentru artă* reese din esenţa eterna estetică a operilor de artă, independent de ce fel de scopuri şi de gânduri a fost stăpânit autorul, care le-a creat; independent de cutare sau de alte influenţe pe cari ei le-au putut avea asupra generaţiei lor. *Arta pentru artă* este artă pentru frumos, arta ca rugăminte către creaţiunea sfântă şi în veci neatinsă, arta ca darul cel mai scump şi care rămâne şi după încetarea vieţei. Bronzurile lui Meunier au fost dovada acestei formule a *artei pentru artă.*

Meunier este un estet. El nu face altceva decât exprimă: scopul artei lui este expresiunea prin ea însă-şi. El este mai presus de toate artist. El nu este tendenţionist, de şi el vrea să puie o moralitate în arta lui, o tendinţă socială. Dar privind operile lui nu simţi nici o tendnţă. De şi el se pare că a vrut să spună creând: Priviţi, eu exprim cea ce gândesc despre viaţă şi oameni, operile lui par'că spun : „Priviţi eu slăvesc viaţa ; eu am dat sufletul meu exprsiei, turnată în bronz, pentru ca să o fac eternă şi eu sunt cu atât mai drept, decât alţii cari neagă iluzia în numele dreptăţei, pentru că dreptatea mea, — este iluzia artei mele, şi eu sunt poet.

Sculptura lui Meunier este lirică şi în acelaş timp o epopee. In sculptura lui veţi găsi subiectivismul fin, fruct al multor ani de dibuiri şi încercări, unit cu forma liniştită şi limpede a unei epopei. In toate trăsăturile, în toate conturele creaţilor lui se simte ritmul acela plastic, ritmul generalisator al mişcărilor şi formelor. Dar ce bine se simte în această armonie liniştită, tot freamătul de suferinţă şi durere.

Const. Meunier : Iunie

Şi tocmai în această dualitate este toată mărimea geniului lui Meunier. Pe de o parte, el este un plastic, îndrăgostit de formă ca şi artişti antici ai Eladei, dar în acelaşi timp el

Const. Meunier : Sămănătorul

este şi mistic şi simbolist, şi ca nimeni el exprmă sufletul omenesc. El a studiat în cele mai mici amănunte mişcările fiecărui muşchiu şi ştie dependenţa fiecărui din aceste amănunte nu numai de mişcarea dată, dar de tot caracterul întregei adoptabilităţi a organismului muscular în cutare sau alt exerciţiu. Iată de ce lucrătorii lui pe jumătate goi şi îndeplinind o muncă obicinuită se pare că îndeplnesc o slujbă sfântă. Iată de ce lucrătorii lui din uzine şi ateliere ne apar ca eroii legendari din mitologia greacă, căci ei deopotrivă ne amintesc toată plasticitatea armonioasă a fiinţei omeneşti.

Meunier s'a arătat în sculptura lui să fie în acelaş timp şi păgânul, care s'a înapoiat la vechea adoraţie a frumuseţei în sine şi creştinul misticul vremurilor noastre care a găsit noui ritmuri de idealizare a vieţei, a vieţei celei mai grele, a lumei muncitoare.

Pentru ca să ajungă la această perfecţiune Meunier a trebuit mult să muncească, dar a reuşit să învingă toate obstacolele şi între cele mai mari pe acela de a nu fi fost încurajat de nimeni, câci arta lui era aşa de revoluţionară încât foarte puţini înţelegeau noul pe care 'l aducea omenirei.

Recunoscut în ultimul timp, salutat şi iubit, admirat şi cinstit Meunier a continuat opera lui care astăzi înfrumuseţează multe din oraşele patriei sale.

Rugat să împodobească o terasă a grădinei botanice din Bruxelles, el sculptează două figuri enorme „*Semănătorul*“ şi „*Iunie*“. Aceste două figuri sunt poate cele mai bune. Una din ele, *Semănătorul*, este numai mişcare şi ritm ; el merge cu un pas larg şi măsurat, cu capul sus ridicat şi la fiecare asvârlitură de seminţe se dă înapoi. Cea de a doua *Iunie*, A apărut simbolul ! Şi ni se pare că am auzit acordul liniştit şi hotărâtor, în care răsună glasul unei simfonii întregi.

Arta lui Meunier, — este o epopee lirică a muncei.

In ţara noastră care este aşa de apropiată de acea în care s'a născut, a trăit şi produs Meunier, şi cu care nu odată suntem aşa uniţi mai mult în ironie, când ni se spune că suntem *Belgia Orientului*, numele şi arta lui Meunier ar trebui să fie mai mult popularizate. Ele sunt evocatoare a energiei, după cum sunt proslăvitoare

Const. Meunier: Adăpatul calului

reprezintă un lucrător obosit de cosit şi care îşi şterge cu mâna musculoasă fruntea îmbrobonată de sudoare.

Imaginaţie admirabilă şi executare ideală ! In faţa privitorului un semănător simplu şi un lucrător obosit după o muncă grea de cosit şi totuşi în acelaş timp vezi în ei ceva mai mult decât doui ţărani lucrători, — vezi mii de generaţii care merg cu un pas măsurat şi larg, de-a lungul brazdelor de pământ şi cer dela pământ şi dela cer „daruri nesfârşite“ pentru milioanele de vieţi care şi-au plătit dreptul la viaţă prin sângele şi sudoarea lor“.

a muncei şi sugeratoare de voinţă şi credinţă în mai bine, atâtea lucruri cari ne lipsesc şi spre care ar trebui să tindem.

Iată de ce am ţinut să vorbim de un poet al muncei într'un ziar ca *Universul Literar* care pătrunde în lumea atâtor cari muncesc din greu şi nu ştiu că şi munca lor este demnă de geniul unui artist care a găsit în gesturile lor atâta frumos şi atâta artă încât a putut să le facă nepieritoare în bronzul şi marmora eternă.

Leandru

IDEAL

Lumina 'ndepărtată, ivită printre stele,
Ce mi-ai aprins în suflet atâtia dulci fiori,
Dece nu vii în cale-mi, când gândurile mele
Te cheamă dintre astre încet să te cobori!

Spre tine totdeauna mi-am îndreptat privirea
Şi 'n visul meu himeric te-am aşteptat cu dor
Din raza ta divină s'a 'nfiripat iubirea
Ce ţi se 'nchină ţie în cântec rugător,...

Tu vei veni odată cu umbrele 'nserării,
Cu ultimele roze ce-or plânge 'n asfinţit,
Tu vei veni senină pe valurile mării
Spre ţărmul alb, pe care palate ti-am zidit!

Ca pe o mireasă blândă, înfiorată marea
Te-o duce tot 'nainte pe mişcătoru-i larg,
Cu duioşii de mamă, ţi-o depăna cărarea
Şi raze violete s'or sfinge pe catarg

Din ţara fără nume, tu vei veni curată
Şi albă ca o floare-aşa cum te-am visat,
Ca lebăda uşoară, pe marea 'nsângerată
Pluti-vei către ţărmul spre care ai plecat

Se va deschide poarta măreţelor palate,
Când tu, regină mândră, te vei opri în prag,
Vor suspina ecouri de cânturi fermecate
Şi luna printre nouri te va privi cu drag..

Ion Udrişte Olt

Ce se juca la teatru

în anii 1867—1868

Credem interesant pentru cititorii noştri să le dăm câte-va din titlurile pieselor de teatru ce se afişau acum o jumătate de veac şi mai bine pe străzile Bucureştilor.

„*Tăerea Pruncilor*“, — „*Răsvan Vodă*“. — „*Nebuna de Amor*“, — „*Comediana*“, — „*Domniţa Roxanda*“, — „*Hoţia sau Ochiul lui Dumnezeu*“, — „*Lucreţia Borgia*“, — „*Prăpăstiile Bucureştiului*“, — „*Columb sau descoperirea Americei*“, — „*Dalila*“, — „*Vornicul Buciok*“, — „*Balul Slugilor*“, — „*Amorul Secret*“, — „*Leul Inamorat*“, — „*Caterina Hovard*“,—„*Cine vrea poate*“, — „*Nison sau Lăptăriţa şi Marchisa*“, — „*Barbu Lăutaru*“, — „*Fata Pândarului*“, — „*Peatra din Casă*“, —„*Ce aduce anul n'aduce ceasul*“,— „*Uite-te da nu te-atinge*“, — „*Mihai Vodă după bătălia dela Călugăreni*“, — „*Intimi*“, „*Lipitorile satelor în Moldova*“, — „*Moştenitorii sau testamentul lui Cezar Girodot*“, —„*Cucoana Chiriţa la Iaşi*“, „*Amoru de Inimă, (Amoru de Spirit) şi Amor de Dobitoc*“, — etc., etc., drame, comedii, tragedii, — cele mai multe cu muzică.

Autorii acelor vremuri aveau predilecţie, cum s'a văzut, — pentru titlurile lungi şi de sensaţie. Multe din piesele de teatru erau traduse din franţuzeşte. Haşdeu, Ureche, Alexandri ,scriau repertoriul românesc. M. Millo, Pascaly, Bălănescu, Velescu, Gestian Felbariand, I. Christescu erau actorii favoriţi ai publicului bucureştean de atunci.

Orchestra dirijiată de Flechtenmaher cânta şi între acte.

Insemnările unui trecător

Telefonul.

Francezii au expresie politicoasă : „Comparaison n'est pas raison".

Iertaţi-mă, dar eu nu pot împărtăşi sensul acestei expresii, care ar justifica mai mult o teorie economică oarecare, „prin noi înşine — de pildă" — Adică: să nu compari cu cei aiurea, situaţia dela tine, ci să te mulţumeşti cu ce ai.

Eu voi face însă o comparaţie.

Citesc telegramele din străinătate. Şi urmăresc, aştept mai ales pe acelea, cari aduc veşti asupra telefoniei fără fir din Anglia. Acolo, prin telefon se transmite muzică, — muzică de operă şi de concerte. Vocea acolo sboară articulată în tonuri artistice, vioara, pianul îşi împrăştie la distanţe enorme, înălţătoarea de emoţii, muzică. Acolo, în Anglia, prin telefon se apropie distanţa.

Şi mă gândesc la noi. Telefonul nostru. Telefoanele noastre ! Ce funcţionare defectoasă ! Ce sugrumări de voci, ce urlete hidoase, ce aşteptări îngrozitoare, ce de gemete şi de protestări !

Dece oare diferenţa asta între telefonul din Anglia şi nenorocirea telefonică din România ?

Sunt duduiţele telefoniste de vină, ori e inferior materialul telefonic ? Ori, şi unele şi celalt ?

Dar gândiţi-vă şi d-voastră, oftând la admirabilul telefon din Anglia !

Surâsul.

Lafcadio Hearn e un scriitor englez, îndrăgostit de literatura ciudată, stranie, neştiută, necăutată : budistă, persană, kurdă, etc.

Câteva din volumele lui de poveşti şi călătorii sunt traduse în franţuzeşte. Le-am citit cu nesaţiu. Impărtăşesc azi observaţiile lui Hearn asupra „surâsului japonez".

In Japonia se învaţă surâsul, cum se învaţă salutul.

E o datorie socială să surâzi, dând aparenţa fercirii.

Surâsul fără silinţi în clipele cele mai patetice, ori cele mai brutale e în viaţa japoneză, o formă de curaj, care duce respectul faţă de semen aşa de departe, încât îşi înăbuşe sieşi orice durere.

Iar la noi...

La noi, se crede, că morga, gravitatea, severitatea sunt înalte calităţi morale, că surâsul e semn de juvenilitate şi lipsă de griji.

Dar mă gândesc : oferind altuia înfăţişări bucuroase, nu ajuţi la izbucnirea în jurul tău a unor gânduri bune ?

Bart.

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

Care apare în fiecare Marţi

Romanţă în April

Va înflori iar liliacul în spuma albă de petale,
Caişii vor purta pe umeri hermina albă de zăpadă,
Muşcatele vor râde 'n glastră în geamul spart dela mansardă
Si sufletul privind spre soare psalmodia-va osanale

Şi pe balconul tău — iubit-o—glicinele şi chinaroşi.
Va împodobi iar balustrada pe care tu vei sta visând
Te vor înconjura de vrajă' atâtea doruri 'naripând
Petale roşii, carminate, ca buzele tale de roşii

Şi eu voi lua din nou chitara din colţul împăienjenit
Voi trece iar pe sub balconul cu 'mpodobite balustrade,
Pe care sta-vei rezemată cu visu'n stele rătăcit,
Voi suspina iubirea tainic în ritm, uşor de serenadă.

Petre Antonescu

Th. Delcassé

Delcassé, fostul ministru de externe francez ,a murit zilele trecute, subit, din cauza unei embolii. Pe când eşea dela o serbare dată la episcopia din Nissa, s'a simţit rău. Aşezându-se pe o bancă în grădina episcopiei, a încetat din viaţă fără să fie observat de nimeni. Abia târziu, noaptea cadavrul său a fost descoperit.

Th. Delcassé a fost unul dintre cei mai aprigi luptători politici ai Franţei şi unul dintre preparatorii neobosiţi ai izbândei finale franceze.

Stéphane Lauzanne, a primit acum câte-va săptămâni o scrisoare de la ilustrul defunct care prin emoţionantu-i cuprins devine un adevărat testament politic al marelui patriot. Iată textul acestei scrisori :

„Prietene, aş fi fost fericit să stau de vorbă cu d-ta. Franţa nu se poate lipsi nici de siguranţa ei nici de despăgubiri. Rinul însamnă siguranţa ei. Provinciile de pe malul stâng, prin contribuţia lor anuală de trei sau patru miliarde la bugetul naţional, este ridicarea sigură a ruinelor nostre.

E de regretat că nu s'a făcut din aceasta o condiţie a armistiţiului.

Soluţia de salvare mai poate fi obţinută. Dar nu trebue să aşteptăm ca forţa să-şi fi schimbat tabăra.

„Dacă siguranţa noastră e pe Rin, viitorul nostru este în Africa. Domeniul nostru african este destul de vast spre a îndestula, secole întregi, activitatea noastră.

Peste tot aiurea, risipe de forţe, distrugere de forţe".

Rinul şi Africa iată opera lui Delcassé ! El a dat Franţei accesul la Rin şi un imperiu în Africa. Dacă ar fi să-i aducă adevăratul omagiu pe care îi merită, ar trebui să-i se ridice două statui : una la Fez, alta la Strasburg.

DUMNEZEU ŞI COPILUL INŢELEPT

— Povestire de contele Leon Tolstoi —

Intr'o ţară îndepărtată, trăia odată un împărat, care cu cât îmbătrânea, cu atât simţea mai mare mâhnire în suflet.

— In viaţa mea, zicea adesea el, am gustat şi am văzut tot ce este îngăduit omului să guste şi să vază. Ceva însă în toată viaţa mea n'am văzut, adică pe Dumnezeu. Şi vreau numai decât să-l văz.

Şi împăratul dădu atunci poruncă mare boierilor, sfetnicilor şi preoţilor săi :

— Dacă nu-mi veţi arăta pe Dumnezeu ,am să vă pun pe toţi la închisoare, şi am să vă pedepsesc straşnic !

Şi le dădu un soroc de trei zile. Imediat la curtea împărătească se stinse veselia. Curtenii umblau de ici-colo cu capetele plecate aşteptându-şi groaznicul sfârşit.

*

In ziua sorocului hotărât, toţi boierii, fetnicii şi preoţi au fost chemaţi înaintea împăratului. Ei păstrau o tăcere adâncă, iar împăratul tocmai se pregătea să răstoarne osânda înfricoşetoare, de a-i omorâ.

In clipa aceasta însă tocmai un copil de păstor păşi în faţa împăratului şi îi zise :

— Dă-mi voie, Măria Ta, să-ţi împlinesc eu dorinţa !

— Bine, răspunse împăratul. Dar bagă de seamă că ţi-e capul în joc...

Şi copilul de păstor luă de mână pe împărat şi-l duse într'o piaţă mare .Aci, copilul credincios, arătă împăratului soarele strălucitor, zicându-i : „Priveşte în sus !".

Impăratul vru să ridice capul ca să arunce o privire spre soare, dar razele orbitoare îi pricinuiră durere în ochi şi-l siliră să plece capul şi să închidă ochii.

— Ce-ţi trăzneşte prin minte, băete, zise dânsul către păstor , nu cumva vrei să orbesc ?

In acel moment copilul de păstor zise :

— Vezi, Stăpâne ? Şi Soarele e numai o mică rază a mărirei lui Dumnezeu ,un colţişor neînsemnat al împărăţiei lui Dumnezeu. Atunci cum ceri tu ca să vezi pe însuşi Dumnezeu cu ochii tăi slăbiţi şi înlăcrămaţi ? Caută deci de-a vedea pe Dumnezeu cu ochi sufletului tău!

Aceasta plăcu împăratului care grăi astfel către copilul de păstor :

— Văd că ai o minte luminată şi un suflet înălţat. Mai răspunde deci la următoarea întrebare : „Ce a fost înainte de a fi Dumnezeu ?".

Micul păstor stătu pe gânduri o clipă, apoi vorbi :

— Stăpâne, nu te supăra, dar te rog să numeri....

Impăratul începu să numere: Una, două, trei...

— Nu, nu, îl întrerupse păstorul. Nu numeri bine. Incepe înainte de unu.

— Cum asta ? Nu ştii că înainte de unu nu este nimic ?

— Inţeleaptă vorbă ai rostit, stăpâne, zise micul păstor. Nici înaintea lui Dumnezeu n'a fost nimic.

Aceasta plăcu şi mai mult împăratului, care grăi iar către păstor :

— Am să-ţi fac un dar împărătesc dacă o să-mi mai răspunzi la o întrebare : „Ce face Dumnezeu ?".

Iar micul şi înţeleptul păstor răspunse :

— Bine, am să răspund şi la întrebarea aceasta, dar împlineşte-mi întâi o rugăciune. Schimbă cu mine hainele tale.

Şi împăratul îşi scoase hainele împărăteşti şi le dădu păstorului, iar el însuşi se îmbrăcă cu hainele păstorului.

Au mers la Palat. Păstorul se urcă pe tron, luă sceptrul în mână şi arătând spre împăratul îmbrăcat ca păstor care stătea la picioarele tronului, glăsui astfel :

— Iată ce face Dumnezeu : Pe unii îi ridică pe tron, iar pe alţii îi goneşte de pe tron...

Zicând astfel se îmbrăcă iarăşi cu hainele lui de păstor.

Impăratul rămase multă vreme pe gânduri, apoi zise, înseninat:

— Da, acum văd pe Dumnezeu !

Trad. de Vasile D. Bradul

Mosorul misterios

de J. M. Grujan

Un prinţ mic într'o zi fu certat aspru de profesorul său. Seara, se gândea că ce nenorocire mare, e săfii copil, pentrucă trebue să asculţi de toţi Voia să devină om.

Plângând copilul adormi. A doua zi deşteptându-se găsi lângă e mosor de mătasă, care strălucea în razele aurorei. Surprins, alergă plin de bucurie, când mosorul, cu o voce înceată, murmură:

„Ia seama copile, ia seama. Firul care este învârtit în jurul meu, reprezintă zilele vieţei tale.. Vezi tu că pe măsură ce clipele trec, firul meu se deapănă. Eri doreai ca să treacă viaţa cât mai repede ;eu îţi dau posibilitatea. Dar bagă bine de seamă, că mâna ta care poate desfăşura într'o clipă, tot firul meu, nu poate depăna din nou nici un singur capăt.

Micul prinţ privea mosorul fără a îndrăsni să-l atingă. Pe urmă îndrăsni şi trase un capăt mic de aţă, numai atâta cât să treacă o zi şi el se văzu în pat gata să adoarmă: a trecut numai o zi, gândi el, nu e nimic, vreau să fiu om mare.

Apucând mosorul, se apucă să tragă de fir şi se văzu om cu mustăţi şi barbă. Era vesel; consilieri şi curtezani stau în jurul său şi îi vorbeau de treburile statului.

A fost una din zilele cele mai frumoase ale lui. Pe urmă vroi să se vadă căsătorit, cu copii... şi iată că se văzu tată. In fine, nerăbdător să-şi vadă copii mari, trase din nou firul mosorului şi anii săi trecură ca duşi de un vârtej. După fiecare dorinţă împlinită se năştea alta nouă, mai arzătoare şi mosorul se învârtea între degetile sale şi din nou firul se deşira.

Dar, sosi o zi, ultimul capăt de fir, că lemnul aurit al bobinti se zări deodată. Regele fu surprins şi îngrozit privea cu teamă cum firul se desfăşura singur, încet. Ce n'ar fi dat el ca să poată depăna din nou un singur capăt de aţă pe mosorul pe care îl privea cu tristeţe!

Mica voce se auzi din nou.

„O prinţule! zilele trecute nu se mai reântorc. Tu ţi-ai trecut viaţa fără nicio bucurie. Ţi-a părut goală din cauză că nu ai umplut-o cu fapte bune; ţi s'a părut nefericită din cauză că nu ai întrebuinţat-o spre folosul altora. Nerăbdarea ta, în fond, e din cauză că nu ţi-au plăcut ocupaţile zilnice, viaţa înceată cu toate bucuriile şi neajunsurile ei. Deaceia nu eşti fericit, pentrucă nu meriţi să fii".

Traducere de
D. Diaconescu-Dăeşti

ECOURI

Un roman de Sarah Berhardt. — S'a vorbit mult zilele trecute de celebra tragediană franceză din cauza îmbolnăvirii ei. Presa şi tot intelectualul francez aşteaptă cu nerăbdare apariţia romanului „Beau sosie", despre care se spune de pe acum mult bine.

Plagiatul lui Maurice Rostand.— Pierre Frondaie, cunoscutul dramaturg acuză printr'o scrisoare deschisă pe Maurice Rostand, că s-a inspirat dintr'o piesă a sa „Lys noir" pentru a scrie „La gloire" şi din romanul său „Tu seras roi" pentru a scrie „Le Phénix" Maurice Rostand declară că n'a citit operele lui Pierre Frondaie şi că între operele sale poetice şi cele ale acuzatorului nu exista nici un punct de contract. Care va fi sfârşitul ? Un plagia tsau o calomnie ?

Carpentier—Sihi. — In curând va avea loc un match de box între Carpentier şi Battling Sihi. Acesta va fi un match de revanşă. Produsul reţetei acestui de-al doilea match va fi destinat laboratoarelor ştiinţifice franceze. Până atunci Siki rămâne championul lumii „poids mi-lourds".

Marin Amaru

ABONAMENTE LA
Universul Literar
se fac pe un an întreg
60 lei în ţară şi
120 lei în străinătate

A apărut şi se află de vânzare
ALMANAHUL
Ziarului „UNIVERSUL"
al cărui cost este lei 12. La cererile prin Mandat poştal se va adăuga 4 LEI pentru porto şi RECOMANDAT.
Cereţi la toţi chioşcarii şi depozitarii de ziare

La administraţia ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărţi:

Impresiuni şi păreri personale din timpul războiului României 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de **V. Th. Cancicov**, fost deputat. Preţul **60 lei** ambele volume.

Noptile Albe (roman)	Lei **2.50**
Misterile din Palatul Ţarilor (roman)	„ **8.** —
Povestea unei inimi „	„ **7.** —
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1922	„ **7.** —
„ „ „ „ „ 1923	„ **12.** —
Regina Bucătăriei	„ **10.** —
Memoriile Regelui Carol I. (17 volume)	„ **17.** —

Preţurile de mai sus sunt socotite loco la Administraţia noastră. Comenzile în provincie nu se expediază decât contra cost plus taxa de transport recomandat.

ANUL XXXIX. — No. 10. 1 leu exemplarul Duminică 18 Martie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. În străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

Ne mor copiii!...

În clipa aceasta, unde-va, într'o colibă, un copilaș bolnav, a murit fără ajutor. Dați din prisosul vostru pentru salvarea copiilor!... — (vezi pag. 6)

Spre vechile isvoare

Profund amăgită de roadele pozitivismului şi materialismului ştiinţific, care deduce biologia din chimie şi scrutează viaţa prin prisma fisiologiei, o pleiadă de învăţaţi se'ndreaptă spre vechile isvoare ale luminei.

Această pornire de înălţare către cer a sufletelor însetate de adevăr stă în faptul că ştiinţa aşa zisă experimentală închide perspectivele vieţii în cadrul prea mărginit al existenţii pământeşti, — tăgăduind principiul care ne învaţă că structura genială, această creaţiune sintetică numită om, îmbracă, în cuprinsul infinit de mic al timpului omenesc, un singur aspect, *unul*, din lanţul pluralităţei vieţilor omeneşti.

Vechia concepţie nu putea satisface sufletul omenesc şi îndreptăţia, în acelaşi timp, tot felul de excese sub raportul moral. De-aci criza morală care, nimicind sufletele, a dat materiei o putere de expansiune atât de mare, încât asistăm la acst nebunatic ospăţ, de care mai mulţi dintre noi sunt străini, puţini dintre aceşti mulţi sunt îndureraţi iar unii dintre ei — răsvrătiţi.

Dar un la această nvrăjbire trebuia să ajungem pentrucă nu în acest semn stă plinirea *legei*.

Iată ce au înţeles acei puţini dintre cei mai mulţi când s'au prins să cearâ mormintelor şi veacurilor moarte adevărul încă destăinuit. Şi astfel au prins glas piramidele, pagodele şi menhirii druidici, — străvechile cetăţi de civilizaţie umană, între zdurile cărora oamenii nu pierduseră legătura cu cerul.

Oamenii de ştiinţă stau astăzi şi ei despărţiţi în două tabere; unii pornind pe cărările greşelei, alţii luptând să împlinească împăcarea dintre credinţă şi ştiinţă. Intr'adevăr, gândirile biblice despre creaţiune, cuvintele scripturei despre minunile celor trimişi de Dumnezeu pentru înălţarea omului, toate capătă o verificare ştinţifică prin nouile cercetări ale savanţilor.

Metfizica isgonită cu dispreţ din domeniul ştiinţei experimentale, se reinstalează cu mândrie în drepturile ei.

Cercetările făcute în jurul continentelor Lemurian şi Atlantid, înghiţite de pântecul oceanic; investigaţiile dela Luxor făgăduitoare de noutăţi neaşteptate, desgropăciunile ce se mai fac în India samscrită, toate duc la descoperirea substratul unitar al religiunilor, la principiile identice care, pentrucă sunt asemănătoare, pot să fie destăinuiri divine într'adevăr, şi, trecând la aceste concluziuni ştiinţifice, nu exclud posibilitatea ca lumea, amărâtă de criza morală din zilele noastre, să contribuie, prin *iniţiaţii* cei mai de sus ai timpului, la unificarea religiilor sau, cel puţin, la formularea unor principii etice şi estetice care să fie un eclectism religios.

Poate că şi aceasta ar fi unul din rosturile veacului în care trăim.

Sfinxul simbolic dela Giseh începe să ni se destăinuie şi elocvenţa tăcerei sale prinde să fie tălmăcită pe înţelesul celor însetaţi de dreptate şi adevăr.

Esoterismul, pornit din răsăritul lumei, renaşte mai puternic în Apus, confirmând totuşi adevărul cunoscut de puţini:

Ex Oriente lux...

L. I.

Pagini din trecut

Poetul George Creţeanu

URMARE —

Avem poeţi astăzi, talentaţi poate unii chiar înconjuraţi de o reputaţiune cari când este vorba să descrie în versuri virtuţile femeei, ori să facă mai plăcută o concepţiune erotică, socotesc că este drept, ba chiar vrednic de aplaudat, obiceiul ce-l au de a ponegri şi scobori, mai jos de cât s'ar putea aştepta cineva şi chemarea şi virtuţile femeei.

Creţeanu rămâne nobil şi în această privinţă. Este vorba de dragoste? El e înfocat însă nobil şi moralizator:

Copiliţă rumeioara,
Pentruce o lăcrămioară
Străluceşte 'n geana ta?
Ah! cu buza-mi înfocată
De-aş putea s'o sorb odată
Zi şi noapte te-aş cânta.

Voinicele, a mea ţară
Mii de rele-o împresoară,
De aceea eu suspin.
De vrei dar o sărutare,
Rupe 'ntâi a sale fiare,
Scapă ţara de străin.

Eu nu voi să am afacе
Cu un sclav, ce rabdă'n pace
Umilinţe şi nevoi.
De vei merge a te bate
Vei putea tu să-mi fii frat
Căci sunt fiică de eroi.

Este vorba de femee ca mamă? Cu cât spirit, cu ce gingăşie şi cât de talentat scoate, din adâncul sufletului, tocmai cele mai nobile şi mai interesante însuşiri, pentru a fi la înălţimea subiectului.

Mama îşi adoarme copilul:

Nani, nani copilaş
Dragul mamei îngeraş;
Culcă-mi-te mititel
Si te scoală măricel.

Fie-ţi somnul lin, uşor,
Lângă-al mamei sânişor;
Dormi şi nu te deştepta
Că veghez asupra ta.

Nici muscuţe, nici albine
N'oi lăsa pe lângă tine,
Să te turbure în somn,
Ca mustrarea pe un Domn.

Să creşti mândru, să creşti tare,
Pentru-a ţării apărare;
Cum veghez asupra ta.
Să veghezi tu pentru ca.

Nici corupţia hidoasă,
Nici sclavia ruşinoasă,
Nici nesăţioşi vecini
Să laşi să ia rădăcini.

Ca un pui de Erculean.
Ca o viţă de Roman,
Să te-arăţi plin de virtute,
Când ţi-o zice ţara, du-te;

Căci ea este mamă bună
Şi-i mişel cin' n'o răsbună
Contra celor ce-o strivesc,
O apasă, umilesc.

Nani, nani puişor,
Dormi la-al mamei sănişor,
Dormi acuma cât eşti mic,
Să creşti tare şi voinic.

Ca să poţi a te lupta
Pentru scumpă ţara ta.
Şi'ntr'o zi mândră să fiu
C'am crescut un nobil fiu.

Este vorba de *dreptate?* Iată cum Creţeanu apoteozează dreptatea, al cărui apărător chiar în cel mai înalt grad până în ultimele momente:

Tremură regii pe tronul lor,
Işi văd căderea în viitor:
Ori când dreptatea se'neacă'n sânge
Pentru-o zi numai ea se înfrânge.

(Vezi poezia intitulată Mormintele Martirilor, din Volumul *Patrie şi Libertate, pag. 127).*

In poezia *Orfanii*, cu care ori ce literatură s'ar mândri a o considera ca un strălucit diamant în coroana sa poetică, Creţeanu faţă cu mizeria şi ideia morţei, ne surprinde prin faptul că el mai are timpul să caute, cu cea mai mare fineţe, cele mai ascunse simţiri, cele mai naive manifestări psihice, ce moartea mamei produce asupra micuţilor orfani.

Văzând pe mama lor întinsă pe masă.

RUGĂCIUNE

Părinte care sus în sfoară misterul lumei tăinueşti
Şi care faci din viaţa noastră atâtea basme şi poveşti
Şi ne frământi în tragedia eternei lupte de eroi
Poetizând cu crengi de roze iubirea tainică din noi;
Părinte ce-ai lăsat pe pasări să sboare până sus în nori
Şi amuţeşti durerea vieţii cu triluri de privighetori,
Ascultă ruga mea umilă pornită din singurătate
Căci ritmul scump inimei mele, tu-l faci să bată aşa cum bate;

Coboară peste poezia iubirei mele infinite
Privirea ta ocrotitoare şi geniul bunelor ursite
Şi spune soarelui să toarcă în păru-i aur sclipitor
Şi-albaştri ochi să oglindească, surâsul îngăduitor.
Să fie veşnic pentru dânsa, ori unde-ar fi, tot primăvară
Să potolească cu privirea durerile şi să răsară
Livezi de ch paroşi în zare, şi'n depărtare munţi sihaştri

Căci tu aşa ai vrut stăpâne când te-ai gândit la ochi albaştri.
Să aibă parte de iubire, de ce i-a fost mai drag pe lume
Şi ca 'ntr'o criptă seculară, în inimă gravând un nume
Să-l poarte în singurătate în nopţi cu lună şi cu eştri
Căci tu aşa ai vrut stăpâne, când te-ai gândit la ochi albaştri

Iar tinereţea ei să fie ca stâncă de nemuritoare
S'or prăbuşi cei mici la suflet, dar ca în veci biruitoare
Frumoasă ca lumina zilei în zori de zi, într'un altar,
Să treacă 'n rândul Veşniciei şi să-i rămâe ca un dar.

N. Gh. Patriciu

De-odată copilaşii în braţe se luară
Şi fără a-şi da seamă, ei suspinau amar
Mult timp şezură astfel; iar când se deşteptară
Zăriră pe-a lor maică trecând pe-un negru car

. . . . . .

Când seara veni ora copiii să se culce
Voiră, ca altădată pe maică-a săruta
Dar în deşert căutară pe maica lor cea dulce

. . . . . .

Trecuse miezul nopţei, domnea tăcerea-adâncă
Ei nu puteau s'adoarmă, se svârcoleau în pat.
Frate, zice cel mare, ochi n'am închis încă,
Mă tot gândesc la maica, de ce ne-o fi lăsat?
— Poate, răspunde micul, pe noi e supărată,
Dar este aşa de bună, mâne ne va erta.
—Oh! Nu ştiu de ce îmi vine să plâng câteodată,
De ce în carul regru ea nemişcată sta
Trecură zile multe.

. . . . . .

Iar ei, fără de dânsa păreau străini pe lume,
Amici, plăceri sau jocuri, nimic nu-i atrăgea.
O sinceră iubire ca şi a unei mume
Să stingă-a lor mâhnire la nimeni nu găsea.

Aşa un an trecuse, iar moartea, ne 'mpăcată,
Fu pentru ei umană, duioasă ca o sor,
Căci nu voi, sărmani, lung timp ca să-i despartă,
La ambii, în scurt spaţiu, săpă mormântul lor.

Poeziile: *Odă la patrie, Dorul de ţară, Odă la junimea română, Glasul viitorului, Ce e mai trist pe lume Cântarea Barzilor, La Romani*, sunt încă o dovadă vie de talentul şi entusiasmul lui Creţeanu.

In general vorbind Creţeanu se distinge ca poet în *elegie* şi *odă* şi deşi a încercat mai multe genuri, chiar şi fabula, pe el trebue să-l considerăm mai mult ca poet de luptă, de cât artist de dellectare.

Pentru a termina mai bine cele privitoare la juneţea şi poezia lui Creţeanu, să lăsăm să urmeze chiar propria sa gândire, despre datoria ce şi-a impus-o singur când scria poezie.

In poezia *Perseverenţa* ne spune:

O misie mai naltă poetu'n lume are,
Ca armă neînvinsă având gândirea sa,
Dator e să înalţe la adevăr altare
Şi dreptul, libertatea să piară a nu lăsa...

Poetu-ar face-o crimă indiferent să tacă,
Dator e să formeze el generaţii noi;
Prin cânturile sale, din laşi, el bravi să facă;
Din patrea-i căzută, o ţară de eroi.

Dacă ne învoim a crede că *o mare viaţă este o mare idee, concepută în juneţe şi săvârşită în epoca maturităţei*, datori suntem ca, după ce am văzut pe Creţeanu ca june, ca poet, concepând idei mari, să-l urmărim să vedem ce-a făcut cu ele în epoca maturităţei.

Ca şi în juneţe şi în restul vieţei sale el a iubit patria şi libertatea. A iubit patria pentru *dânsa*, nu pentru sine, după cum ne spunea chiar la mormântul sau marele şi regretatul profesor Alexandru Odobescu.

Cu conştiinţa neîntinată a lucrat la a ei cultură, la a ei înălţare. A plămădit şi a dospit libertăţile el fără a trage spuză în partea sa. A lăsat să-l ajute soarta şi dreptatea ei, în voia lor, căci niciodată el însuşi nu le-a zorit sau nu le-a repezit în silă roata. In treizeci şi patru de ani de o activitate neîntreruptă, a păşit lin pe treptele gradate ale tmplului, unde numai bărbaţi ca dânsul au putut să recheme divina justiţie îmbărată ,oropsită, pribeagă şi îngrozită.

Credincios şi statornic în sarcina ce, din junie, îşi luase asupra sa, ca scop al vieţeisale publice, s'a văzut, în mai multe rânduri, lepădându-se cu sfială de toate acele onoruri şi măriri deşarte şi sgomotoase, care turburau firea lui de o modestie lesne impresionabilă. El iute a fugit de vârtejurile parlamentelor şi mai iute încă a părăsit făţăriile amăgitoare ale ministerelor.

Colindând expoziţiile

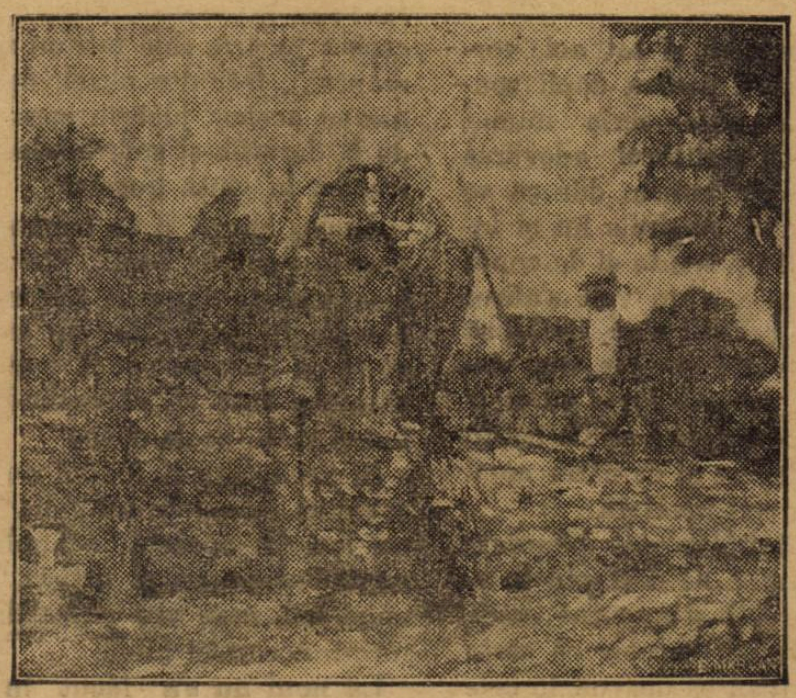

„Poarta cimitirului" de pictorul I. Vioreseu, care expune la Maison d'Art

Spiritul său, bine cumpănit, l-a adus încet, dar fără sbuciumări, la una din cele mai înalte poziţiuni ale magistraturei ce, ca şi ţara s'a mândrít cu el.

Şi fiindcă ne este foarte uşor a confirma, prin dovezi netăgăduibile, cele afirmate până aici, vom face aceasta în partea care urmează şi cu care vom termina acest studiu, ce datoram aceluia care cu atâta ardoare a cântat patria şi libertatea şi care în totdeauna şi în toate ocaziunile mari a recomandat celor din epoca lui să fie *uniţi*, *înţelepţi* şi *prevăzători* pentru salvarea neamului românesc şi în viitor, adică şi după dobândirea *independenţei* noastre prin bravura desfăşurată la *Griviţa* şi la *Plevna* de eroica noastră armată.

Alexandru I. Şonţu

(Va urma)

VIS NE'MPLINIT

Din clarul ochilor ei negrii,
Din nepătrunsul lor abis,
Tăcut într'un amurg de seară,
S'a 'nfiripat în mine-un vis

Şi fermecat de-o albă rază
Crezui în visul meu bizar.
E mult de-atunci.. Cu doru'n suflet
Îi chem şi astăzi în zadar.

In pacea serilor senine,
Când luna trece printre nori,
Doi ochi îndepărtaţi s'arată
Şi cern în sufletu-mi fiori.

Sunt ochii negri, către cari
Se'ndreaptă gândul meu pribeag,
Sunt ochii, cari totdeauna
Vrăjit, i-am aşteptat cu drag.

Ion Udrişte-Olt

Ilustraţii pentru poveşti

Ceea ce s'a făcut la alte popoare pentru ilustraţia poveştilor

Intr'un alt articol, şi tot aci, vorbind de literatura pentru copii spuneam că nu se poate scrie numai pentru copii, că scriitorul adevărat scrie pentru toată lumea, dar că se poate scoate din paginile lui şi lucruri cari pot fi pricepute şi de copii. Spunând aceasta n'am voit s'afirm că scriitorii şi artiştii n'ar putea să se inspire din viaţa copilor, din viaţa bazmelor şi povestirilor şi să creeze lucruri frumoase care să fie cetite şi privite cu plăcere şi de către copii şi de către oameni învârstâ.

Pentru ca să îndepărtez bănuiala care ar fi putut să se deştepte în aceia cari m'au cetit şi au putut crede că sunt protivnicul acelor ce scriu pentru copii, vreau să dezvolt în cele ce urmează părerea că în viaţa copiilor ca şi în viaţa basmelor şi a poveştilor care sunt leagănul poeziei popoarelor, sunt începutul frumosului la ele, se pot găsi isvoare nesecate de poezie şi de artă.

In povestea populară, în basmul povestit de veacuri în veacuri, din generaţie în generaţie este tot sufletul unui popor. In poveştile populare se

Ober: „Mama Pădurilor",

rezumă tot ce a simţit un popor, tot cea ce el a simţit şi bun şi rău, toată înţelepciunea, toată credinţa lui.

E drept că astăzi numai copiii se pot lăsa înrâuriţi de frumosul basmelor şi poveştilor şi acest gen de artă le rămâne numai lor deschis. Dar, acest lucru este nedrept pentru că de fapt şi cuvintele poeţilor, pline de fantasie şi nereal nu sunt oare şi ele tot aşa de idealiste, nepământeşti ca şi basmele povestite de veacuri ?

Heinrich Heine numea arta „jucăria sfântă a omenirei". Şi aceasta este adevărat. Dar deosebirea în veacuri o face numai chipul cum aceasta jucărie este îmbrăcată de fantazia generaţilor. Intr'o epocă această jucărie este într'un fel învestmântată, într'alta altfel, dar ea este mereu aceiaşi jucărie care ne abate de la durerile şi suferinţele prin care trecem în viaţa noastră.

Acelaş lucru şi cu bazmele şi poveştile pentru copii. Ele sunt aceleaşi trecute din gură în gură din generaţie în generaţie, dar ele trebuie să ia cu fie care epocă o altă îmbrăcăminte care să corespundă cu duhul şi viaţa acele epoce

Şi dacă deseori fondul nu se poate schimba, se poate schimba vâstmântul lor. La această schimbare pot contribui poeţii şi artiştii fie cărei generaţii, care vor putea da o nouă formă aceluiaşi fond.

La noi nu s'a făcut în această ani şi pe care abia l'am mântuit de cetit.

Pictorul rus arata cea ce au făcut o întreagă pleiadă de pictori ruşi cari s'au consacrat ilustraţiei poveştilor istorice şi populare şi cum au reuşit nu numai să dee desenului lor

Wrubel; Impărăteasa Lebedă

noui forme, dar să le dee şi un fond naţional.

Până la ei, până la aceşti pictori povestitori, au fost artişti cari de şi desenau scene şi pagini din povesti

Victor Vaznetov: Trei împărătesc ale împărăției de sub pământ.

rile ruseşti întrebuinţau în desemnul lor aceleaşi linii a artei Apusului şi nu reuşeau să dee chipul ideal al acestor povestiri, care nu putea fi de cât cel naţional, povestirile istorice ca şi bazmele, am spus, sunt creaţia sufletului unui popor, unei naţiuni.

Nu pot reproduce toate ilustraţiile poveştilor ruseşti, făcute de pictorii ruşi şi cari însoţesc artcolul lui Macovski, dar voi reproduce câte-va mai caracteristice şi mai impresionante.

In prmul loc reproduc, desemnul lui *Vaznetov*, unul din cei mai mari pictori ai Rusiei, care ilustrează povestea populară rusească *„Cele trei împărătese ale împărăţiei de sub pământ"* şi care fără cuvinte, numai din trăsăturile liniilor desemnului povestesc tot misteriosul acestei împărăţii de sub pământ.

Foarte frumos este şi acvarelul *Polienovoi „Cum pisica a înşelat vulpea"* din povestea cu acelaşi nume. *Polienova* a introdus în arta rusească a basmelor motivele naţionale. „Până la ea, scrie Macowski, nimănui nu i-a trecut prin minte să editeze poveştile în ilustraţiuni originale. Tot ce se făcuse până la Polinova erau imitaţiuni după lucrări străine lipsite de ori-ce realitate şi înţeles naţional, cum sunt şi la noi.

Splendidă este şi ilustraţia lui Wrubel: *„Impărăteasa Lebedă"*, cum şi ilustraţia *„Volga"* a lui Bilibin, care a dus fondul naţional la cea mai mare dezvoltare sau desemnul lui *Ober: „Mama pădurei"*. Bine înţeles nu se poate în câte-va rânduri şi cu câte-va ilustraţii să arătăm cea ce înţelegem prin cele spuse, dar am dori să atragem atenţie pictorilor noştri asupra acestei încercări reuşite pe care a făcut'o un popor care ca şi al nostru are în poezia populară şi în bazmele lui o comoară reală de frumuseţe.

Nimic nu se pretează mai bine de cât această lume de basme şi fantasii dar care a fost create de cea mai realistă imaginaţie a poporului primitiv, creaţiunei artistice.

Arta formei şi culorilor se apropie de poezie şi de muzică. Artiştii frebuie să treacă de la realitatea zilnică, la acea *realitate de noapte, nocturnă*, care este ascunsă, tainică, nepătrunsă, dar odată prinsă este cea mai frumoasă.

Nietsche a spus foarte bine în genialitatea lui că *„Universul este adânc şi mai adânc de cât l'am crezut eu ziua"*.

Da, în lumea basmelor fantezilor este un isvor de poezie şi de frumos, care n'ar trebui uitat. Şi bazmele noastre româneşti sunt aşa de frumoase în cât se vor găsi destule subiecte pentru artiştii noştri; iar pentru copiii cari au nevoie de mai mult ideal şi mai ales de mai multă realitate naţională care este în povestirea populară, aceste ilustraţii a cărţilor lor, le va fi de un mare folos

Dr. I. Duscian

O paradoxă

Cât de ciudată ne este firea! Preferim indiferenţa celor ce ne sunt dragi, decât dragostea celor ce ne sunt indiferenţi.

Imn primăverei

Primăvară! primăvară!
Zumzet de zefiri,
Cântec renăscut din gama
Stinselor iubiri.

Ciripit de păsărele,
Sunet de viori,
Dor plutind în fâlfăire
De-aripi de cocori.

Forţă pururi creatoare,
Glas de bucurii,
O! balsam desprins din soare
Ca să ne mângâi.

Vin să 'ntinereşti pământul
Să-l înveseleşti.
Şi-a vîsului meu floare
Vino să 'nfloreşti.

Eugen Livescu

Bilibul: Volga.

Ne mor copiii!...

— Vezi ilustrația din pag. I —

La toate neamurile, şi în toate timpurile, copilul — solul viitorului şi chezăşie a prezentului — a fost o scumpă imagină, afectuoasă şi mişcătoare.

Insuşi blândul Isus chema pe copii la Sine, consacrând dragostea pe care omenirea o poartă nevinovăţiei şi nădejdiilor de mâine ale suflării omeneşti de pretutindeni.

In vremea noastră, copilul este, în alte părţi obiectul unei luări-aminte pentru care niciun sacrificiu nu e prea mare.

La noi, constatăm cu durere că prea puţini se gândesc la ei. Mizeria îi răpune ; tuberculoza şi toate bolile seceră mii de suflete nevinovate.

Părinţi cari vă iubiţi copii, — şi prin aceasta îi iubiţi şi pe ai altora,— copii cari aveţi tot ce vă trebuie şi vă bucuraţi de marele dar al sănătăţii, gândiţi-vă la copilaşii săraci cari tremură plângând şi cari mor cu ochii plini de lacrimi !

Daţi cât de puţin din ceeace aveţi de prisos ! Fiecare gologan al vostru însemnează o lacrimă ştearsă...

Subscrieţi pentru spitalul copiilor săraci pe care voeşte să-l înfiinţeze Principesa Elena a României.

Trimiteţi sumele la „Universul", care vă va publica numele, ca unora cari scăpaţi dela moarte pe bieţii copii săraci şi bolnavi.

E. Polienova. „Cum pisica a înşelat vulpea"
(Vezi nuvela: „Ilustraţii pentru copii").

Pagini din trecut

Dora d'Istria

O mare scriitoare română puţin cunoscută la noi

Dora D'Istria, *cunoscută în toată Europa apuseană, este fiica banului Mihalache Ghica. Sub pseudonimul acesta, a scris opere admirabile, literare şi istorice. Scrierile ei sunt traduse în limba Engleză, Germană şi Rusă, dar foarte puţine au fost redate în româneşte, cu toate că această mare română şi literată a fost toată viaţa ei cel mai călduros apărător al drepturilor patriei noastre, căutându-i simpatii între amici independenţi şi regenerării creştine din Orient.*

In ultima s'a scriere publicată în anul 1859, asupra femeilor din Orient, se ocupă de soarta, suferinţele şi aspiraţiunile femeilor Române, Bulgare, Sârbe, Dalmate, Bosniace, Helene, Turce, etc., dând un loc de căpetenie femei române.

Vom publica în curând, din această frumoasă şi patriotică operă, compusă în formă de scrisori adresate unei prietene ale sale din Paris.

Multe dintre scrisorile Dorei D'Istria sunt epuizate, şi s'ar face un mare serviciu literaturei şt istoriei române dacă s'ar traduce şi reedita „Naţionalitatea Română" *publicată în «Revue des deux Mondes» — «Eroii României» apărută întâi în revista* Illustration *din Paris, „Românii şi Papatul", etc., apoi şi puternicele scrieri literare sau istorice:* Insulele Ioniene, — Eleonora de Haltingen, Peizage din Helveţia Italiană. Helveţia Germană. Pe ţărmul lacurilor Helvetice, *şi scrierile sale, asupra Italiei, acea Italie în care a şi închis ochii după o viaţă bine îndeplinită închinată literaturii şi României.*

Niki M.

Insemnările unui trecător

In revista franceză „*Revue des deux mondes*", am citit un „bilanţ al celor 5 ani de dictatură bolşevică în Rusia. Studiul acesta e al contelui Kokovstow. Apreciind datele acestui studiu, fără îndoială, că facem unele rezerve asupra lui, întrucât contele Kokovstow a fost ministru sub vechiul regim ţarist şi ca atare priveşte noul regim nu cu destulă obiectivitate.

Trei ani în şir, după revoluţia rusă, bolşevicii s'au străduit să împlinească comunismul integral. In această vreme, au fost numai distrugeri. Autorul bilanţului evaluează cam la 20 milioane numărul persoanelor moarte, fie prin persecuţii politice, fie prin foamete.

Dută o serie de alte măsuri cunoscute, impozite în natură, naţionalizarea proprietăţii şi mijloacele de străşnicie sălbatică pentru întreţinerea armatei roşii, conducătorii bolşevici şi-au dat seama de imensul faliment al comunismului. Si au început apoi bolşevicii să se deprindă cu gândul că trebue să renunţe la monopolurile de stat, la desnaţionalizarea proprietăţii, la datoria economică de a lăsa liber jocul concurenţii comerciale.

Dar bolşevicii sunt incapabili să înţeleagă adâncul substrat al cauzelor care face să iasă dintre ruine un popor.

*

„*La fraçaise*" e foaia Consiliului naţional al femeilor din Franţa.

In ultimul număr, d-na Louise Cremlitz semnalează izbitoare inconsecvenţe în „legea omului". (Autoarea de care ne ocupăm e o luptătoare feministă şi nu-şi poate manifesta într'altfel vivacitatea polemistă, decât punând între ghilimete actuala lege, spunându-i „legea omului").

D-na Cremlitz combate mai ales tirania bărbătească pe motiv, că femeile măritate n'au dreptul, ca fără consimţimântul, sau autoritatea bărbatului să-şi obţină paşapoarte şi să plece unde vor, cu cine vor.

Auziţi monstruozitate legală ? Să

nu se îngădue femeiei să-şi lase căminul, copii, bărbatul şi să plece peste graniţă, la cea dintâi invitaţie de voiaj, a oricărui farsor, sau canalie dela colţul străzii ?

Nu, nu mai merge. Trebue să se dea dreptul femeilor măritate. Până când cu monstruozitatea tiraniei bărbaţilor de a fi încornoraţi în patrie, nelăsându-şi femeile să plece cu cei de-ai treilea, cărora uneori li se zice şi „amicii casei", în străinătate?

Trab.

SCRISOAREA

Ce dragă mi-e scrisoarea dela tine
Am stat târziu cu dânsa astă-noapte
Iar vorbele din ea îmi păreau şoapte
Plutind în juru-mi numai pentru mine.

Pe alb se 'nşiră câte-va cuvinte
Adresa îmbleteşte-un singur n me
Şi iată că renasc din nou pe lume
Având un chip şi-un singur gând în minte.

Cât sbucium, a avut câtă durere
Câtă speranţă câtă îndoială
Să poţi să scrii în tremur şi sfială :
Iţi mulţumesc. Vii mâni ?! La revedere.

M. Ghindaru

FORAIN

De sigur că întreaga lume artistică şi literară din Franţa, precum şi din ţările admiratoare ale spiritului latin, s'a bucurat de alegerea maestrului caricaturist Forain, la Institutul Franţei, pe care de sigur, împreună cu Albert Besnard, va sti să-l întinerească.

Forain a debutat pe la 1872. Ceva mai târziu, la „Courrier Français" talentul său şi mai ales muşcătorul său spirit, atrase atenţiunea asupra lui.

„*La comédie parisienne*" şi „*Doux pays*" i-au adus celebritatea mondială.

Forain este un pesimist al caricaturei al cărei scop final, el nu l'a considerat că este râsul.

Desemnurile sale nu numai că n'au nimic vesel în ele, dar dau o impresiune penibilă, aspră la vedere şi întristătoare.

E o mare deosebire între râsul deschis, spontaneu pe care-l provoacă, de ex., o caricatură a lui Daumier sau fina ironie a lui Gavarni, şi între zâmbetul amar pe care îl inspiră o satiră de Forain.

Cu inspiraţie tristă, cu o execuţie deasemeni tristă, opera lui Forain, zice Paul Gaultier, este prea realistă, prea trăită, spre a nu ne mişca în chip dureros, spre a nu înlocui, cu lacrămi, râsul obicinuit al caricaturei.

Acest pesimism al caricaturei lui Forain provine, fără îndoială, din pricina unei pesimiste viziuni a societăţii contimporane, care scoate în evidenţă drojdia naturei omeneşti, instinctele gorilei primordiale, abia uşor acoperite de subţirea pojghiaţă pe care au pus-o miile de ani de aşa zisă civilizaţie.

Dar ceia ce Forain a biciuit mai fără milă şi mai constant, a fost, de sigur, înspăimântătorul egoism uman, acea feroce iubire de sine în paguba aproapelui, acel urât sentiment cu întreaga-i gamă de monstruozităţi, dela avariţie până la degradatoarea lubricitate.

Acest egoism, care ese la suprafaţă cu cea mai mare uşurinţă şi la cea mai mică ocaziune. Forain l'a găsit şi stigmatizat în palate ca şi în colibe ; decorul variază, sluţenia sufletească e la fel pretutindeni...

Neiertătoarea goană după avere, minciuna neruşinată politică şi în speţă, electorală, prostituţia fără necesitate, grosolănia firească şi sub plastronul albit ca şi sub cămaşa soioasă, nerecunoştinţa şi hipocrizia, iată amarele izvoare de unde Forian a luat motivele celebrelor sale caricaturi.

Brutalitatea unei astfel de viziuni a cerut un mod de execuţie adecuat.

Forain are o linie aspră, dreaptă, unghiulară şi uscată. Nu vom găsi la el nici reliefuri modelate, nici contururi rotunjite. Puternica sugestiune a desenului său s'a putut lipsi de elementul „graţie" atât de abundent la Gavarni şi într'o oarecare măsură, la Daumier.

Astfel caracterizată, opera lui Forain purcede totuşi dintr'o negrăită milă pentru cei ce suferă consecinţele viciilor stigmatizate, şi cei umili cei înfrânţi de nedreptatea socială, au găsit o consolare în Forain. Duşmanii săi adevăraţi, acei împotriva cărora se pare că maestrul regretă că nu poate fi mai mult răutăcios, aceştia au fost „satisfăcuţii", „fericiţii"...

Şi mărturisim că pe multă lume a mirat-o faptul—aproape fără precedent — că tocmai o instituţie, care cuprinde în sânul ei destui „satisfăcuţi", l-a chemat în sânul ei.

Gilly

MAREA

Ce liniştită pari acum, o mare
In drumul tău spre ţintă 'ndepărtată !
Dar n'ai să mergi mereu nezbuciumată
Supusă, liniştită până 'n zare

Oglinda ta cea nemişcată-mi pare
Ca din safirul cel mai pur tăiată,
Te laşi a fi de ţărm încătuşată
Dar patimi clocote în tine, mare !

Şi când veni-va vântul să-ţi sărute
Albastrul val intins ce-ascunde-o taină
Vei izbucni ca dorurile mute!
Vei flutura, sălbatică în zare
Imensul tău vestmânt-regală haină,
Tesut din spumă şi mărgăritare !

Elena Pădure

Cine a fost profesorul Dr. Jarnik

„Plecat de curând dintre cei vii, profesorul Dr. Jarnik, — filolog şi filo-român renumit, — lasă în urma lui un văl de durere nu numai printre oamenii de ştiinţă ai poporului Ceh şi în întreaga Ceho-Slovacie, dar el lasă un mare gol şi în România şi poporul român, pe care l'a cunoscut şi iubit şi pentru care as cris şi lucrat ca şi un bun român.

Academia Română, — al cărei membru corespondent era, — ca şi oameni de ştiinţă şi literaţii noştri vor gândi de sigur, să-i păstreze o frumoasă amintire drept recunoştintă a meritelor sale literare.

Ca filolog, — Dr. I. Urban Jarnik, încă din anii tinereţii sale a arătat o înclinare deosebită nu numai a'şi asuma posesiunea limbei române dar şi a studiat cu pasiune şi perseverenţă limba poporului nostru, pentru a cunoaşte tainele şi farmecul graiului popular.

In acest scop şi mânat de o dorinţă arzătoare a cutreerat el, în deosebi, părţile Ardealului, unde în contact cu personalităţi române şi trăind în preajma poporului, la ţară, — a cunoscut şi studiat poporul român ca şi graiul, datinele şi obiceiurile lui.

Cât a contribuit bătrânul şi neobositul culegător şi cercetător la desvoltarea folklorului român, dând la lumină rezultatul cercetărilor sale, se vede din diferitele publicaţiuni, în deosebi însă din culegerile „*Doine şi strigăte din Ardeal*" în colaborare cu Andrei Bârseanul.

Interesante şi pline de căldură sunt expunerile sale sincere în lucrarea „*Drumul pe cure am mers*, unde ne evidenţiază nu numai munca încordată a literatului pasionat, pentru îmbogăţirea cunoştinţelor asupra limbei române, — dar mai ales din acea lucrare se desprinde părerea sinceră şi imparţială a autorului, în cunoşterea sufletului poporului românesc.

Revistele române, în special cele populare ca revista „*Ion Creangă*" şi altele, sunt isvoare puternice, în care neuitatul profesor, a contribuit cu pana sa, pentru a da la lumină atâtea comoare sufleteşti ale poporului român, iar basmele române, în special colecţia „*Ispirescu*" formau una din lecturile sale de predilecţie.

A face însă să reiasă o apreciere cât mai complectă asupra personalităţei mult regretatului profesor, trebue a ne da seama şi de firea şi felul său ca om.

Care român care având ocaziunea să petreacă cât-va timp la Praga, — unde profesorul îşi avea ocupaţiunea principală (profesor la Universitate), — nu a rămas mai mult de cât încântat de afabilitatea şi prietenia

cu care era îmbrăţişat? Era de ajuns ca veneratul profesor să audă de pripăşirea vre-unui român pentru a se grăbi să-l cunoască, să stea cu el de vorbă şi să se simtă ca în „*Ţara Românească*" cum se exprima bătrânul.

Şi ocaziuni, au fost multe, atât pentru tinerii studenţi veniţi acolo pentru a'şi desvolta cunoştinţele, ori artişti muzicanţi, sau în fine ofiţeri români, care înaintea războiului se găseau trimişi pentru stagiu în armata Austro-Ungară.

Bătrânul profesor căuta să-i cunoască pe toţi, să le vorbească cu drag de ţaranoastră, să discute cu dânşii în româneşte, în fine să se arate totdeauna dispus, de a le da explicaţiuni, înlesniri sau a-i ajuta în nevoile lor.

Pentru dânsul, cele mai fericite ocaziuni, erau orele, în care întâlnindu-se cu toţi aceşti români, îşi petrecea în discuţiuni folositoare pentru toţi, — puţinul timp, ce-i mai rămânea liber, din diversele sale ocupaţiuni.

Ceia ce însă era de admirat în acest neobosit cercetător, era puterea de muncă de care dispunea (la vârsta sa înaintată), folosind chiar din timpul de recreaţie, pentru ca nimic să nu rămână necercetat sau necunoscut.

Am avut ocaziunea săl vizitez şi să-l văd adesea cum îşi petrecea timpul vacanţei şcolare în satul lui natal *Postyin* (Potstyn).

Acolo într'o poziţie pitorească, — în căsuţa părintească, bătrânul profesor Dr. Jarnik, lucra cea mai mare parte din zi, la culegerea materialului folkloristic care-l interesa.

Intocmai ca o albină neobosită; harnicul şi pasionatul filolog, — în vara anului 1909, — ajunsese să strângă materialul necesar pentru studiul dialectului Macedo-român.

Era o plăcere să-l vezi la lucru şi nu ştiai ce să admiri mai întâi: Indemânarea lucrătorului abil şi consumat, ori procedeul, aranjamentul şi casarea materaului prim, pentru găsirea cât mai repede a expresiunilor căutate, din dialectul ce-l studia.

Câtă satisfacţie sufletească se vedea zugrăvindu-se pe figura lui, când lupă terminarea lucrului, începea să depene, în graiul curat românesc, descrierea copilăriei sale, peripeţiile vieţei, amintirile nereţuite care-l legau de drăguţul lui Potstyn, — sau cu mulţumirea omului ce-şi are conştiinţă împăcată pentru munca desfăşurată în fiecare zi, mergea să guste câte-va clipe de recreaţie, — la vârsta de 61 ani, — la jocul de popice, din sat, unde era aşteptat de colegii, care ca şi dânsul venise în localitate, de vacanţe.

Dar această figură literară a timpului, — în discuţiunile pe care le avea cu noi românii, nu se mărginea numai la cercetările limbei româneşti. Simţind la fel cu poporul, din mijlocul căruia se ridicase prin propriile sale merite şi al cărui viitor politic îl prevedea, — bazat pe vitalitatea şi virtuţile strămoşeşti, — după cum cunoştea tot aşa de bine aspiraţiile neamului nostru, făcea să reese din paralelismul celor două popoare (Ceh şi Român), situaţia politică de pe atunci şi avându-se adesea în cursul discuţiunilor, ne demonstra calea naturală de urmat şi rezultatele practice şi fireşti la care năzuiau ambele popoare.

— Mai târziu, în timpul războiului, — bătrânul are ocaziunea, ca la spitalele din Praga, unde se găseau internaţi şi prizonieri români, — să-şi manifeste din nou dragostea şi simpatia lui pentru fii poporului român, — iar ultima oară, când a venit în Bucureşti (1920), câţi din acei care nu l-au cunoscut de cât din scris, n'au avut ocaziunea să-l admire la Ateneu, unde ca un adevărat bătrân sfătos, grăia aşa de plăcut româneşte în cât ne-a uimit pe toţi prin corectitudinea fraselor, întrebuinţarea cuvintelor neaoşe ale poporului şi mai ales prin tâlcul expresiunilor presărate ici colea, cu accentele sale hazlii.

— Ce plăcută surpriza, când bătrânul coferenţiar, — tatăl, — terminând în ropotul aplauzelor auditorului — se retrase satisfăcut pentru a da rând fiului său Dr. Enric, bibliotecarul dela Universitatea din Brun.

Atunci am avut cu toţii emoţiunea plăcută de a vedea la aceiaşi tribună, întorcându-se la mânirea graiului românesc, tatăl cu fiul !

Atât de mult a fost imprimată, dragostea profesorului Jarnik, pentru limba românească, că printre moştenirea calităţilor sufleteşti şi intelectuale lăsate fiului său, i-a lăsat şi această arzătoare pasiune.

— Aşa l'am cunoscut şi acesta a fost tânărul profesor Dr. Jarnik !

Numele lui a rămas legat nu numai de Praga şi de frumoasa Ceho-Slovacia, — el va rămâne, pentru tot deauna, pe buzele tutulor românilor, care l'au cunoscut şi admirat şi din scris şi din vorbă, căci prin graiul românesc pe care a ştiut să-l însuşească aşa de bine, a citit în sufletul şi în inima poporului român, dându-i la iveală comorile lui nepreţuite şi şi-a legat astfel memoria lui de existenţa acestuia.

O relicvie napoleoniană la Viena

Artistul dramatic Arnold Korff posedă o relicvie napoleoniană de o valoare neobişnuită. Un săculeţ de piele verde, care poartă semnele desei întrebuinţări, se vede un „N." mare şi d'asupra coroana imperială. In săculeţ, pe mătase verde, este un cadran solar de argint cu busolă. Instrumentul acesta drăguţ a fost expus la expoziţiunea universală din Paris în 1867 şi descrierea, care o însoţia, sună astfel în felul naiv:

„Ceasornicul de argint în săculeţul original, pe care marele împărat Napoleon I l-a purtat totdeuna cu sine ca pe un tovarăş credincios, în călătoriile, marşurile şi campaniile sale, ale cărui mâini l-au atins de atâtea ori, a fost pentru el un obiect de mare însemnătate, după a cărui exactă indicare, marele împărat îşi regula momentele cele mai importante ale glorioasei sale vieţi. El a fost, la St. Elena, martorul dureroasei stingeri a acestui fenomen universal.

„Cadranul acesta solar este o lucrare frumoasă şi artistică de o absolută precisiune şi cu arătarea deviaţiunii magnetice a celor mai însemnate localităţi din Europa.

După o tradiţiune orală, cadranul acesta solar a fost printre obiectele uzuale personale ale lui Napoleon, aduse după moartea sa la Viena şi predate tânărului duce de Reichsstadt, şi care deatunci au dispărut mai toate nu se ştie cum şi unde. Acum câtva timp a fost un ziarist francez la Viena ca să dea de urma acestor obiecte dispărute, dar fără succes, de oarece urma se pierde în casa Montenuovo, descendentul acelui conte de Neippberg, care a fost al doilea bărbat al Mariei Luiza, soţia lui Napoleon I.

L. L.

A apărut şi se află de vânzare
ALMANAHUL
Ziarului „UNIVERSUL"
al cărui cost este lei 12. La cererile prin Mandat poştal se va adăuga 4 LEI pentru porto şi RECOMANDAT.
Cereţi la toţi chioşcarii şi depozitarii de ziare

La administraţia ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărţi:

Impresiuni şi păreri personale din timpul războiului Românlei 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de **V. Th. Cancicov**, fost deputat. Preţul **60 lei** ambele volume.

Noptile Albe (roman) Lei **2.50**
Misterile din Palatul Ţarilor (roman) „ **8.** —
Povestea unei inimi „ „ **7.** —
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1922 „ **7.** —
„ „ „ „ „ 1923 „ **12.** —
Regina Bucătăriei „ **10.** —
Memoriile Regelui Carol I. (17 volume) „ **17.** —

Preţurile de mai sus sunt socotite loco la Administraţia noastră. Comenzile în provincie nu se expediază decât contra cost plus taxa de transport recomandat.

ANUL XXXIX. — No. 11. 1 leu exemplarul Duminică 25 Martie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. În străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

CATACLISMUL DIN OLTENIA

Apele venind mari din cauza ploilor cauzează o adevărată catastrofă în apusul țării.

Spre ideal

Din sufletul profeţilor ce dăruiesc tinerimei o ramură încărcată de flori. E însăşi lamura sufletului lor. Am căutat să pătrund fibrele ramurei, să-i număr mugurii de iubire, să sorb mireasma florilor ei.

Ceia-ce mi-au dăruit sufletul profeţilor s'a împrăştiat în sufletul meu şi s'a revărsat astfel că s'ar rupe sufletu-mi însuşi dacă aşi smulge ramura din adâncul său. De aceea nu pot să vă tălmăcesc înţelesul ramurei încărcate de flori, lamura sufletului lor.

Voi puteţi privi şi mirosi florile dar cercetarea adâncă rămâne la voi, se face una cu sufletul vostru, care concepe astfel toate frumuseţile — cer şi pământ — la un loc.

Eu nu vă spun deci mai mult, dar las cu voi să gândiţi mai mult.

Aşa se înţelege şi arta literară.

Staţi în mijlocul firei, carte deschisă tuturor, sau citiţi din Carlyle o pagină de foc, sau sorbiţi focul din versete biblice, vă minunaţi de atâta miere, vă simţiţi fericiţi de parfumul cuvintelor, vă credeţi într'aripaţi ca Prometeu.

Abia aţi simţit însă arta literară.

Dacă mergeţi, în urmă, printre muscele şi trivale, dacă urcaţi munţii ce îşi ridică frunţile pietroase spre cer, dacă ascultaţi ce cântă fluerul ciobanului, dacă învăţaţi fagurii de grai ai neamului, dacă însemnaţi glumele, doinele, ghicitorile şi tâinele satelor noastre, ţinut cu ţinut, sau urmăriţi portul şi vorba tuturor, veţi simţi de îndată înrudirea sufletului rustic cu sufletul naturei însăşi.

Abia veţi fi simţit însă mijloacele artei literare.

Cu aceste comori în minte şi în suflet, cercetând apoi viaţa trăită, *după aceea citită prin cărţi*, veţi simţi că *cineva* bate cu putere la poarta sufletului vostru, vă cere, vă îmboldeşte, vă impune să destăinuiţi tot gândul, tot sufletul, tot ce ştiţi şi simţiţi mai frumos.

Abia acum simţiţi chemarea artei.

Şi atunci, cuvintele prind aripi, slovele de foc leagă cuvinte de cuvinte, iar cuvintele idei şi imagini, — simţiri şi impresii, o înşiruire nepotolită, năvalnică.... şi de-abia la urmă te simţi liniştit că geniul care-ţi ardea sufletul ţi-a dat pacea.

Recitesti împletitura gândului cu vorba, resimţi imaginile şi simţirile ce te-au robit, şi te minunezi singur de ce-ai putut zămisli.

Aceasta e arta.

Rămâi ca Michel Angelo aiurit în faţa creaţiunei sale — *Moise* — în care a început, inconştient, să lovească cu ciocanul său de artist :

— *„Ci vorbeşte!"*

Era sculptura atât de vie şi profetul atât de însufleţit, că nu-i lipsea decât graiul, să cânte versete pe Sinai...

Aceasta e arta.

Dar când vei fi ajuns la atâta desăvârşire vei înţelege poate, cititorule, că *nu* tu, nici eu, nu suntem natura celor ce scriem sau gândim, *ci e altul mult mai presus decât noi, dar care e pururea în noi şi între noi, pe acest pământ şi pretutindeni.*

Şi, pricepând acest adevăr, vei fi modest.

Abia atunci va crede lumea că eşti artist adevărat.

L. I

Pagini din trecut

Poetul George Creţeanu

— Urmare şi sfârşit —

In Aprile 1859 Agenţia Austriacă a întrerupt relaţiunile ce ţinea cu diferite autorităţi din ţară, refuzând şi de a răspunde la adresele ce i se trimeteau şi de a le primi chiar, numai şi numai că aveau în capul lor eticheta *„Principatele Unite"*, stigmat care frigea ficaţii secularei inamice a neamului românesc şi a unităţei lui.

Atunci se născu întrebarea : Cum să se urmeze în procesele dintre pământeni şi supuşii Austriaci, precum şi în ori ce pricină a lor în care legea cerea intervenirea autorităţilor.

Erau, în adevăr, pendinte multe procese de falimente neguţitorilor, supuşi Austriaci, în care pământenii aveau angajate mari interese, dar marfa şi magaziile faliţilor stau sub peceţile Agenţiei Austriace şi erau păzite de căprarii ei, fără ca Agenţia să voiască a asista la judecată.

Atunci, dacă în Moldova s'a găsit Epureni, s'a găsit şi dincoace de Milcov Fălcoeni şi Creţeni cari au pus pe toţi consulii, pe toate jurisdicţiunile consulare şi pe toţi supuşii străini la locul unde trebuia să stea sub un guvern românesc, *care ridicase sus şi tare drapelul independenţii şi al suveranităţei naţionale.*

In adevăr, ministrul Justiţiei, *Scarlat Fălcoianu*, se hotărâ să arate străinilor că mai sunt Români în ţara aceasta şi convocând *Consiliul de miniştri* îi obţinu autorizaţiunea şi dete la 20 Aprilie 1859, ordinul circular sub No. 2201, către toate Tribunalele şi Curţile din ţară ca :

In procesele supuşilor Austriaci să se urmeze după formele şi legile stabilite pentru locuitorii ţării, trimeţtând citaţiile judecătoreşti de-adreptul sau prin poliţie ; iar, la întâmplare de nu va va voi să le primească, procesele să fie judecate. Să se sfărâme peceţile austriace de pe uşile faliţilor. Să se facă cuvenitele arestări, după codicele penal comrcial în matrie de faliment, etc.

Şi toate aceste fără intervenirea consulară şi chemarea sau prezenţa vre unui delegat consular.

A fost destul însă aceasta pentruca Agenţia Austriacă să se deştepte şi să vază că are a face cu Români, iar nu butuceni, de rândul acesta. Şi nu mai departe decât la 8 Mai, onorabila Agenţie, desupărându-se, prin nota No. 5582, se grăbi a declara guvernului românesc — după instrucţiunile venite din Viena — că recunoaşte titlul de *Principatele Unite* şi e gata a reîncepe relaţiunile de prietenie cu guvernul României, pe acelaş picior ca şi consulatele celelalte ; adăogând însă că se va sili a da acestor relaţiuni caracterul bunelor înţelegeri, comandate de interesle amândoror ţerilor vecine.

Dar vorba Românului : „să n'apuce să se facă dâră prin barbă" şi iată că îndată ce la Ministerul Justiţiei veni George Creţeanu mi ţi-i înhaţă la rândul său, pe supuşii străini şi la 13 August 1859 dete ordinul cu No. 2181 : *„De a executa hotărîrile privitoare la supuşii străini de-a dreptul şi fără intervenirea consulatului, pe câtă vreme s'a constatat că este o rea voinţă din parte-le"*.

La 21 August 1859, alt ordin circular cu No. 6759, prin care se notifica că : *Consulatul Franciei cere ca, unde nu se află un stabiliment de consulat general, să se cerce teze supuşii de către autorităţile locale.*

In fine în aceiaşi zi, a treia circulară a lui George Creţeanu, sub No. 7020 : *De a nu primi cu niciun preţ înarmaţi, în pretoriul Tribunalelor şi Curţilor, pe delegaţii străini, ce pretind a asista pe supuşii lor, fiind aceasta o lipsă de respect ce se datoreşte autorităţii judecătoreşti naţionale.*

Când eu am intrat membru în *„Societatea pentru învăţătura poporului român"* — *unde lucrez şi acum* — m'am bucurat de onoarea de a face cunoştinţa cu G. Creţeanu ; de atunci am avut ocaziune de a vedea, chiar de aproape lucrând pe acela care, până atunci, îl cunoscusem numai din scrieri şi din alte cercetări.

Just şi hotărât, el nu trebuia să se gândească mult, pentru ca chestiunile arzătoare să le deslege în interesul societăţei.

Iubitor de lumină şi de înălţarea clasei de jos, am avut asemenea ocasiunea, ca profesor al *Şcoalei Normale* a acelei societăţi, a-l vedea pe Creţeanu venind ca să asiste ceasuri întregi , cu o deosebită atenţiune, la toate esamenele generale ce le-am

Sbor de suflet *)

Uşor şi fără suferinţă,
Se duse sufletul la cer;
Era o mistică fiinţă,
Mişcare limpede 'n eter,
Uşor şi fără suferinţă,
Se duse sufletul la cer.

N'avea nici formă nici culoare
Şi'n clarul serei se vedea,
Şi-o muzică legănătoare
Din sfere 'n sfere se pierdea,
N'avea nici formă, nici culoare
Şi'n clarul serei se vedea.

Uşor ca visul ce se lasă
Sub focul stelelor gălbui,
Lăsându-şi corpu'ntins pe masă
Se ridica în sborul lui
Uşor ca visul ce se lasă
Sub focul stelelor gălbui.

Şi s'a pierdut în albăstrime,
Căci era noapte când s'a dus,
Iar dintre stele 'n adâncime
Se auzea: mai sus, mai sus!
Şi s'a pierdut în albăstrime
Căci era noapte când s'a dus

† Iuliu Cesar Săvescu

*) Reproducem această frumoasă poezie din revista „Literatorul", unde a fost publicată mai întâi de tânărul dar marele poet I. C. Săvescu

ărcut cu elevii şcoalei societăţii noastre.

Prin aceste fapte Creţeanu a câştigat stima şi simpatia membrilor societăţei, cari în semn de recunoştinţă l'au şi ales, într'un şir de ani neîntrerupţi, până în cele din urmă zile ale vieţei sale, *vice preşedinte* în comitetul societăţei.

Scrirele sale au ilustrat paginile a diferite reviste şi ziare, între cari putem cita *Steaua Dunărei* de sub direcţiunea lui Mihail Cogălniceanu, Trompeta Carpaţilor de sub direcţia lui Cezar Boliac, *Zimbrul*, etc. şi mai cu seamă nu trebue să uităm scrierile lui din *Revista Română*, în care găsim scrierile lui *Filimon*, *Odobescu*, *Bălcescu*, *G. Missail*, *C. Creţulescu* şi alţii, precum şi pe cele din revistele *România Literară* de sub direcţia lui *Vasile Alexandri*, *Revista Carpaţilor* a lui G. Sion cum şi *Revista Junimei*, etc.

Sfârşind cele ce avem de spus relativ la activitatea lui Cruţescu, care a avut energia de a lupta toată viaţa sa, cu devotoament, pentru triumful unui scop mare, unor idei frumoase şi necesare naţiunei române, dăm şi un răspuns acelora cari voesc să recunoască că tinerimea română şi-a avut, în toate epocile mari, paginile cele mai frumoase scrise în istoria luptelor pentru progresul naţiunei.

In adevăr, dacă eu aici am avut ocaziunea a arăta numai mişcarea patriotică a unui singur luptător din epoca tinereţei sale, penele competinte şi necontestate ale lui Heliade, G. Missail, Vasile Alexandri, Ion Ghica sunt venite de mult în ajutorul aceluia care ar voi să dovedească adevărul acesta şi despre tinerimea chiar aceea e pe băncile de şcoală.

Nu se poate tăgădui — ne afirmă aceştia — că Tudor Vladimirescu n'a numărat în şirul pandurilor săi sumă de tineri români, cari au desertat de pe băncile şcoalelor greceşti, unde învăţau în lipsă de şcoli româneşti.

Nu se poate tăgădui că George Lazăr, venind să predice românismul în Bucureşti, în mijlocul orăşenilor fanariotizaţi şi făcând pentru prima oară, în limba română, lecţiuni de teologie, pentru cei destinaţi a se face preoţi, de matematice cu aplicaţiunea lor şi de filozofie, acei ce l-au început şi ajutat, în realizarea marei lui misiuni deşteptătoare, au fost, pe lângă Marele Vornic Bălăceanu, tinerei români, cari au lăsat şcoalele greceşti, deja celebre şi au alergat în purul înălţătorului naţional, contra voinţei şi a presiunei celei mai brutale a guvernului fanariot.

Nu se poate tăgădui că Lazăr, ca primul inginer român, a fortificat Cotricenii, după cererea lui Vladimirescu, *cu primii studenţi români ai şcoalei din Sf. Sava*. Nu se poate tăgădui că pe *1848* l'a pregătit, grăbit şi făcut să triumfe—întrucât a putut triumfa— roiurile de tineri eşiţi şi aflaţi pe băncile şcoalelor naţionale din Sf. Sava, Craiova, Iaşi şi toate cele lalte focare de lumină de prin judeţe, unde spiritul naţional al lui Poenaru, Asachi, Veniamin Costachi şi elevilor deveniţi profesori au lucrat şi lucrau pe capete în oraşele de reşedinţă, ca şi în cele două mii şcoli sătеşti, ce se datorau lui Alcu-Vodă-Ghica şi amicilor lui din şcoala Heliade.

Nu pot tăgădui cei ce au văzut pe Heliade, Magheru, Tell, Golescu, Bălcescu, Filipescu, etc., făcând pe adevăratul *1848* ; ajutorul dat de tinerimea şcolară şi de tinerimea militară ; ei nu pot tăgădui că fără acea tinerime *9 şi 11 Iunie* nu ar fi existat.

Mihail Cogălniceanu şi Vasile Alexandri n'au şovăit a spune cât de frumoasă şi românească a fost purtarea tinerimei şcolare, a tinerimei artistice, a tinerimei literare în tot cursul domniei lui Mihai Sturza Voevod, acel zaraf travestit în mantie domnească. Cine i-a ţinut piept la toate nelegiuirile, cine 'l-a împins la câteva reforme mari, la desrobirea ţiganilor, la îmbunătăţirea comerţului, la facerea de şcoale ; cine l-a împedicat a ceda exploatara minelor Moldovei, dacă nu tinerimea întoarsă dela şcoalele Germaniei, al Franţei şi Italiei. In Muntenia, tinerimea, sub Bibescu Vodă s'a purtat cu aceeaşi râvnă, cu acelaş foc, cu acelaş patriotism.

Pe la 1845, o frumoasă mişcare de renaştere se produce în ambele ţări surori. Tinrimea română, întoarsă de la *universităţile* Franţei şi ale Germaniei, aduse cu dânsa o comoară preţioasă de idei noi şi de simţiri patriotice, comoară care nu întârzie a răspândi averile sale în generaţiunea cea june de prin oraşe .

O luptă neîmpăcată şi amară, ne spun martorii oculari, se începu dar între oamenii în vărstă neeşiţi din ţară, netrecuţi prin şcoalele ţărei şi între tinerii crescuţi în străinătate şi acei eşiţi sau aflaţi pe băncile şcoalelor naţionale. Lupta fu amară pentrucă nesocotiţii şcolari aveau în potriva lor pe guvern şi pe agenţii puterilor învecinate, o întreagă societate deprinsă cu moravurile unui regim vechiu oriental, iar nu românesc şi uneori chiar şi pe rudele lor cele mai de aproape. In fiecare familie se găseau faţă'n faţă moravurile trecutului cu idelie civilizaţiunei moderne şi cu aspiraţile către un viitor mare, românesc, glorios, neatârnat. Prin urmare, însăşi sfinţenia legăturilor celor mai intime era expusă unei stări de lucruri foarte delicată şi adesea foarte critică.

Bătrânii, cu vremea, recunoscuseră că trebue să se dea rândul copiilor mai cu seamă că în o asemenea concesiune generoasă ei gustau măgulirea unei mândrii puternice, mândria părintească. Astfel lucrarea regeneratoare, întreprinsă de un mic număr de tineri, eşiţi de pe băncile şcoalelor streine şi naţionale, adevăraţi apostoli ai civilizaţiei, găsi dela început un mare ajutor în dragostea mamelor, în părtinirea entusiastă a surorilor şi mai târziu, pe nesimţite, chiar în amorul propriu al părinţilor. Astfel ţara setoasă de reforme salutarii, făcu în câţiva ani paşi uriaşi pe calea îmbunătăţirei materiale, morale, literare şi politice. Astefel rămâne bine stabilit că tinerimea română, îşi scrise cu sudoarea frunţei sale, pagine ilustre în istoria regenerării noastre.

Mai bine de o jumătate de secol tinerimea a dat mult de lucru acelor răi voitori; ea i-a împedicat, i-a hărţuit şi până în cele din urmă a eşit triumfătoare. Trebue dar să se ţie socoteală de aceste merite oricând cineva voeşte să acuze.

Nici eri, nici azi şi avem *indicii* că nici în viitor tinerimea română n'a lăsat şi nu va lăsa să-i scape ocaziunile mari, în cari dânsa să-şi arate şi podoabele inimei şi fermitatea caracterului.

Acei ce uită avântul tinerimei chiar din zilele noastre şi aş putea zice de mai adinioarea, sunt puţini iubitori de dreptate şi nu fac alt decât să slăbească elanul fericit şi trebuincios de entusiasm al mişcărei tinerimei, care n'a voit şi nu voeşte a rămâne indiferentă, când i se prezintă ocaziunea de a-şi manifesta simtirea patriotică.

Alexandru I. Şonţu

ARTA LA FINLANDEZI

Doui artişti, şefi de şcoală: Edelfelt şi Gallen

Am vorbit într'un alt articol de poesia populară a fiinlandezilor şi am arătat ce comoară nepreţuită este poemul lor naţional *Kalevala*. Un popor care are atâta putere de inspiraţie în straturile lui adânci şi primitive nu putea să nu producă şi artişti mari dintre intelectualii săi. Şi într'adevăr Fiinlanda, este o ţară în care frumosul este respectat şi iubit iar arta sa poate sta alături de acea a celor mai civilizate din ţări.

Muzeul lor din Helsingfors „*Ateneum*" pe care fie care vizitator al oraşului nu se poate să nu'l viziteze căci este una din cele mai atrăgătoare curiozităţi a acestei capitale nordice, cuprinde o parte din lucrările artiştilor fiinlandezi, dar îndestulătoare să'ţi poţi face o idee de genul artistic al poporului. Spun, o parte numai din lucrări, pentru că gustul pentru frumos al lumei bogate şi chiar celei modeste este aşa de dezvoltat în cât lucrările marilor artişti se găsesc în multe case patriculare şi în localurile diferitelor societăţi. Aşa, nu este corporaţie de studenţi în care să nu găsiţi originalul tablourilor celor mai celebri artişti. Una din corporaţiile de studenţi avea tot păretele unei camere modeste acoperit de o frescă a marelui pictor fiinlandez *Axell Gallen*.

Acest gust pentru frumos care face ca muzeul naţional fiinlandez să cuprindă o parte numai din operile lor de artă pentru că restul se găseşte în casele particulare, l-a dezvoltat unul din cei mai de seamă pictori fiinlandezi *Alberrt Edelfelt*.

Albert Edelfelt, deşi era un european desăvârşit, el 'şi a făcut şcoala artistică la Paris, a fost elevul lui *Daynau* şi *Bouveret*, a rămas totuşi fiinlandezul primitiv şi iubitor al ţărei sale. El a reuşit să grupeze toate forţele tinere artistice ale ţărei sale şi a fost pentru ele singura şcoală. Căci e curios, de şi Fiinlandia are o artă a ei şi o artă puternică şi frumoasă, ea n'are nici o *Şcoală de bele arte*.

— Şi poate şi de acea, spunea un tânăr pictor, la noi veţi întâlni atâta libertate în arta noastră atâta nou şi îndrăzneală. Şi de acea Muzeul nostru naţional avea într'o epocă când Rodin nu era recunoscut ca pictor, lucrările originale ale lui Rodin. Lipsiţi de o şcoală oficială, artistii fiinlandezi au fost liberi de oficialismul şi rutina artei cazone.

In locul şcoalei de bele arte Fiinlanda a avut pe *Alberd Edelfelt*. Meritul acestui geniu naţional fiinlandez a fost mai ales în aceia ce el a pus bazele unei arte fiinlandeze independente şi naţionale. El a ştiut să unească în jurul său toate tinerile vlăstare ale artei fiinlandeze şi a fost inspiratorul lor, după cum a fost şi omul care a ştiut să lege relaţiuni între societatea finlandeză şi creaţiunile artistice.

Edelfelt: Peisagiu fiinlandez

Prin talentul lui el a putut influenţa pe artişti, prin autoritatea culturei şi puterei personalităţei sale el a influenţat societatea fiinlandeză, dezvoltând gustul ei pentru frumos şi indicând fără drept de apel cea ce trebuia sau nu să fie socotit de frumos şi mare. Fiilandezii îl numeau *ministrul Artelor* şi într'adevăr hotărârile lui erau definitive. O vorbă a lui deschidea cassa guvernului şi deseori artişti cari erau nesocotiţi de societate dar în care Edelfelt avea nădejde căpătau burse să se specializeze în străinătate.

Lucrările lui Edelfelt de şi păstrează numele culturei apusene au însă pecetea inspiraţiei naţionale şi coloritul local. Frumos şi plin de efect este tabloul lui „*Pescarii*" pe care îl reproducem şi multe din peisagile

Edelfelt: Pescarii.

lui unde se simte natura nordului în toată splendorea ei.

II

Alături de curentul introdus de Edelfelt în arta fiinlandeză şi sub influenţa lui a apărut un nou curent curat naţional, curat local — fără nici o umbră din arta apuseană şi al cărei reprezentant este *Axel Gallen*. Prin aceasta nu trebuie să se înţeleagă că noul curent ar fi protivnic curentului lui Edelfelt şi care era după cum am spus sub înrâurirea Apusului, unde acesta îşi făcuse şcoala, după cum nu trebuie să se înţeleagă că şcoala de artişti creată de Gallen este în naţionalismul ei şovinistă. Nu; mai întâi de toate fiinlandezii sunt toţi europeni. In aceasta este toată puterea succesului culturei lor, taina dezvoltărei acelei superioare la care au ajuns aceşti locuitori a celei mai severe ţări. Dar cultura reală apuseană nu elimină dragostea pentru particularităţile naţionale şi pentru individualitatea naţională. Cultura europeană nu este cosmopolismul incolor dar revenirea la patrie, cu o privire mai largă a acelor cari au primit'o.

Gallen este legat de poporul său cu cele mai adânci rădăcini. Lui îi este dragă limba ţărănească a fiinlandezilor, el este îndrăgostit de natura săracă dar maestoasă a ţărei lui In legendele poporului său el găseşte un izvor nesfârşit de subiecte pentru pânzele sale. Dar el nu s'a apropiat de epopee ca de ceva viu şi legat cu mii de fire de sufletul poporului său.

Gallen, spune criticul rus Filosofov, este un adevărat titan. La început el a fost un realist şi însăşi *Kalevala* era privită de el din punct de vedere realist. Dar cu cât s'a dezvoltat mai mult talentul lui cu atât s'a desfăşurat în faţa lui cea ce epopea fiinlandeză numeşte „*adâncimea faptelor eterne*".

A. Gallen: O ilustraţie din Kalevala.

A. Gallen: Răzbunarea lui Jucahainen din Kalevala.

Mai întâi de toate Gallen este un stilist; toate lucrările lui sunt numai stil. Stilul, spune criticul rus, citat mai sus, este prizma acea, prin care artistul priveşte la lumea care'l înconjoară. Stilul este transformarea realităţei în arta care a devenit un simbol.

Mulţi artişti se ocupă cu stilizaţia, încercând să creeze un stil, dar puţini au reuşit cum a reuşit Gallen pentru că au început să lucreze fără să fi cunoscut natura, în toate secretele ei. A simplifica natura, a scoate în relief din cea ce te înconjoară numai esenţialul, lăsând la o parte amănuntele poate face numai acel artist care este stăpân desăvârşit al naturei, adică adevăratul realist

Şi faptul că Gallen a fost, în prima perioadă a încercărilor sale artistice, realist i-a folosit ulterior să fie un stilist de forţă.

Pe lângă ilustraţia *Kalevalei* care a preocupat pe Gallen şi pentru care a lucrat tablouri şi desemnuri admirabile, Galen a pictat şi o mulţime de peisagi, frêsce, studii după natură, cari dovedesc temperamentul lui su

perb de *titan-realist*. In opera lui nu este nimic mărunt, liric, el este un tragic prin excelenţă.

II

Aceşti doui artişti ai Fiinlandei, Edelfelt şi Gallen, au grupat în jurul lor pe toţi artiştii Fiinlandei. Printre elevi lor sunt încă multe nume cunoscute ca al lui *Blumsted*, un peisagist de talent; *Ero Ernefeld*, un liric delicat; un realist de valoare *Gallonen*, deasemeni se vorbeşte bine de tânărul *Magnus Enkel*, care este desemnat să înlocuiască pe cei doui maeştri.

Dar totuşi cea mai frumoasă figură între artiştii finlandezi este Edelfelt. El întruchipează arta fiinlandeză. Bine înţeles ar fi o exagerare dacă am spune că ea toată datoreşte existenţa lui Edelfelt; dar cea ce se poate afirma este acest adevăr: nici un talent proaspăt, tânăr, din arta fiinlandeză, care s'a dezvoltat în ultimul timp n'a scăpat de influenţa lui Edelfelt. Nici unul din acei cari au ajuns să se compare cu el, să-l egaleze chiar n'au încetat să se intituleze elevii lui. Şi pentru că un artist să poată rămâne în cursul întregei lui vieţi respectat şi iubit de toţi tovarăşii lui în aceaşi artă, însemnează că omul acesta a fost pe lângă un mare artist, dar şi un om cu desăvârşire cult.

Dr. I. Duscian

PARADOXE

Deşi crud, cu toate acestea pare necesar. ca pe cei dragi, să-i părăseşti din când în când.

Depărtându-te de ei, reuşeşti adeseori să ţi-i apropii şi mai mult...

•

Omul nehotărît nu poate lua o hotărîre, pentrucă ia deodată mai multe... Şi când se sbuciumă între mai multe, atunci se hotărăşte, şi... nu mai ia nici una !...

•

Cu emanciparea ei de azi, femeia nu vrea să mai urmeze bărbatul, astfel că în viitor, bărbaţii, vor fi *datori* să se ţină dupe femei...

•

La vârsta de 20 de ani, iubirea este a inimelor ; la 30 de ani, inima şi judecata decid împreună ; la 40 de ani „les affaires sont les affaires"..., iar la 50 de ani, ne întoarcem cu 30 de ani în urmă.

•

Dacă ar fi să ne luăm după durerile ce fiecare din noi le încearcă, n'am avea atâtea lacrimi câte ne-ar trebui să plângem.

Adevăratul erou, suportă cu tărie loviturile soartei, şi trece drept înţelept acela care, din însăşi necazurile vieţii, ştie să scoată râsul.

A fost când-va...

A fost când-a o zână din poveste,
Ce mi-a robit şi suflet şi simţire..
A fost când-va... acuma ce mai este
Din visul tău sărmana mea iubire?

Zadarnic bat la poarta amintirii...
Portarul a murit de mult.. de mult..
Şi trista mea poveste a iubirii
Zadarnic vreau acum s'o mai ascult

Mi-e capu-acum un cimitir pustiu
In care odihnesc strigoi şi lele..
O, de ce-ai murit aşa de timpuriu
Portar ale amintirii mele?

De ce ai murit aşa de timpuriu
Şi poarta amintirei mi-ai închis?
Nu mă lasa să stau într'un pustiu
Ridică-te din negrul tău abis!

Ion Th. Ion-Hotarele

Insemnările unui trecător

Sunt unii, şi sunt şi mulţi, cari au auzit ici-colo, cuvinte, pe cari ei nu le'nţelege. Ei le repetă totuşi, le repetă mereu, ameţesc repetându-le, fiindcă acele cuvinte sună frumos, rprezintă idei largi. Dar bieţii nu înţeleg nici cuvintele, nici ideile.

S'ar putea spune, că aceştia ar fi demagogii. Cred mai de grabă, că aceştia sunt flecarii.

•

Flecarii sunt de obicei răzvrătiţi. Ei se socotesc înfăţişatorii, dar mai ales apărătorii moralei publice.

Flecarii au atitudini de procurori şi glasuri de subcomisari, găgăuţi de revoltă alcoolică.

•

Flecarii sunt totdeauna bine informaţi: Ştiu totul. Ştiu mai ales ce nu-i adevărat.

•

Flecarii sunt mai ales discreţi. Ei nu vorbesc decât în taină. Rareori flecarii îşi deapănă cunoştinţele în faţa unui cerc de 2-3. Dar atunci cei din cerc sunt ei însisi flecari.

•

Flecarii vorbesc nu din fireasca şi necesara îmboldire a gândurilor. Nu. Flecarii vorbesc, fiindcă sunt dominaţi de vorbă. La ei, vorba e ca şi ţuica pentru beţiv.

•

Un medic îmi spunea, că flecarii îşi desvoltă muschii limbei, dar substanţa cerebrală li e în cantitate insuficientă.

•

Eu îmi închipui flecarul ca o băşică de săpun.

Pagini din trecut

Dora D'Istria

Elena Ghica, publică în anul 1859 tot sub pseudonimul său, Dora D'Istria, o lucrare intitulată „Femeile în Orient". Reproducem o parte a prefeţii acestei lucrări în care autorea ne face cunoscut scopul lucrărei sale:

„Astăzi Occidentul nu-şi mai aminteşte de tot ceia-ce a făcut Orientul, pentru dânsul.

Există chiar o şcoală care se înverşunează a înegri pe Orientali, înstituţiunile lor religioase, tradiţiunile, ideile şi legile lor. Fmeile n'au fost cruţate.

Mă încerc a răspunde, în această scriere, acestor detractori rău voitori, după ce am încercat în altă parte a apăra libertăţile bisericei noastre".

Una din impresiile pe care le lasă în mintea noastră scrierea d-nei Dora D'Istria este adevărul dovedit prin o mulţime de fapte istorice, că acolo unde femeile sunt mai apăsate, unde spiritul şi mintea lor sunt împiedicate de a se desvolta, acolo nu există civilizaţiune, nu există idei generoase, nu există simţiminte nobile.

Afară de talentul de expunere şi grupare a faptelor, însufleţite de înalte consideraţiuni morale şi filozofice, prin care Dora D'Istria caracterizează numeroasele grupe de femei, în această scriere, constatăm studiile serioase şi feluritele cunoştinţe ale autoarei.

Vorbind despre romance, aduce în sprijinul spuselor sale, autorităţi istorice necontestate ca : Petre Maior, Cesar Boliac, Fotinos, Papiu Ilariu, D. Brătianu, Creţianu, Edgard Quinet, Michelet, Murray, E. de Mirrville, Schott, E. Desprez, Cogălniceanu, Jouve, Demidoff, B. Tiers, Vaillant, N. Şuţu, G. Borotow, Richardsson etc., etc.

Afară de aceşti scriitori, Dora D'Istria a mai consultat o mulţime de istorici, moralişti, poeţi şi memorii franceze asupra societăţii franceze din secolul al XVIII cu care compară societatea noastră apărând-o în contra diferitelor acuzări de corupţiune ce-i s'au aruncat.

Asemenea acuzări continuă să se producă şi astăzi, când străini rău voitori, trecând prin Bucureşti îndrăsnesc să vorbească despre femeia română în termenii cei mai înjositori, Ei descriu pentru aceasta, femeile de stradă, pe care le-au cunoscut, — dându-le drept doamne sau domnişoare din aristrocraţie sau înalta burghezie română.

Vorbind despre romance, autoarea arată femeile din toate clasele societăţei, în adevăratele condiţiuni în care se află înconjurându-le cu amănuntele vieţei lor spirituale. Intâi

vorbeşte despre ţărănci începând cu Transilvania, stăruind a dovedi originea lor latină, frumuseţea portului şi a moravurilor lor.

După un pitoresc tablou asupra nunţii ţărăneşti, Dora D'Istria zice: „Aţi observat că în logodna şi în nunta românească nu se află nici unul din obiceiurile cari amintesc cu asprime femeii că trebuie să se privească nu ca egala, ci ca servitoarea bărbatului său ?

Obiceiurile României sunt învederat expresiunea unei convingeri pe care Edgard Quinet a expus'o foarte bine, zicând că femeia în loc de a fi sclavă şi sequestrată, *domneşte în căminul român.*

Cu datinele şi obiceiurile noastre arată moralitatea, cinstea şi virtuţile lor iar povestind din legendele eroice sau romantice ale neamului nostru, face să strălucească puterea de sacrificiu, poezia şi frumuseţea romîncelor.

Vorbind despre Bucureşti, citează din scrierile lui Anatole Demidoff care zice : „Nu este oraş în Europa în care să se poată găsi o societate mai cu desăvârşire plăcută, unde cel mai bun ton să fie totdeauna unit cu cea mai dulce veselie. Bunele maniere ale capului de familie, cultura şi virtuţile femeilor, vă conving *că această societate este de-opotrivă cu toate societăţile cele mai deosebite ce se pot găsi în Occident*".

Vorbind despre boeri, autoarea spune : „Boeria s'a recrutat necontenit în clasele de jos ale naţiunei. La început nu exista aristrocraţie în România. Orice om de resbel se numia boier. Radu IV-lea care domnia în România în al XV secol (1493-1508), transformă în titluri funcţiunile Curţii. Astfel s'a făcut şi în Moldova. Dar această aristrocraţie era organizată după cea Bizantină, iar nu după principiile feudale ale Occidentului. Nu era şi nu este nici astăzi, ereditară. *Oricine ocupa o funcţiune în Stat* făcea parte din nobleţe, şi orice soldat care era făcut ofiţer, se bucura de acelaş privilegiu. Cea mai mare parte, dar din *boierese* sunt ceia-ce se numeşte la Paris burgheze. In aceşti nobili de obârşie românească sunt adevăraţii urmaşi ai colonilor lui Traian.

„Spiritul roman a rămas viu în aceşti oameni cari, de atâtea secole, rodesc cu sudorile lor câmpiile patriei.

Femeile lor,departe de a se deprinde cu invaziunile cari de atâtea secole pustiesc ţara rodită cu munca soţilor, învaţă pe fii lor a blestema pe acei cari de o sută de ori au transformat în pustiu Ţara Românească".

Nik.

LUNEI

— Pentru Paul —

Argintie vrăjitoare,
Mi te du la mândra 'n sbor,
Să-i spui sfletu-mi că moare
Frânt de jale şi de dor.

La fereastra-i, pe 'noptate,
Să te aşezi şi să-i zâmbeşti
Şi de dorurile toate
Tu duios să-i aminteşti

Iar apoi prin geam, senină,
Când vei prinde-o 'n dorul greu,
Cu o rază de lumină
S'o săruţi în locul meu.

Zefir-Târgovişte

FULGI DE SOARE

Prieteni, florile albastre culcate'n noaptea toamnei lor, ca răsăritul unui soare, din somn adânc, se vor trezi : Simt mâna sufletelor voastre, credinţa în suflet, nesfârşită, şi-n clipele de înviorare, eu voi cânta, voi, veţi iubi...

Intors din drumul rătăcirii, mă lupt cu falduri de'ntuneric îmi aplec îndoliata frunte, în faţa chipurilor sfinte, şi-n preajma îngenunchierii plânsă, îngânduratele icoane, îmi mângâie deşertăciunea cu vorbe aducătoare aminte...

Cu voi, prieteni, stând de vorbă, pe lanuri cresc flori de sulfină ; bătrânii plopi, albiţi pe frunte, îşi frâng privirea lor în zări, parfumu îmbălsămează calea şi se reîntorc sărbătorite şiraguri lungi de caravane din nesfârşite depărtări...

Se-apleacă salcia spre valuri, isvoarele şoptesc tăcerii, ca un răsunet făr'de nume; din pom în pom, din floare'n floare, alunecă netălmăcită nădejdea cântecului meu, şi se desnod pustiităţii, fulgi de omăt şi fulgi de soare...

Gândind la voi, un vis prielnic, îşi ţese unde armonioase, cu alunecarea unui cântec şoptit în noaptea fără stele... Păşesc surâzător cărarea, deapururea nestrăbătută şi simt îmbrăţişarea voastră, prin umbra rătăcirei mele...

De poposesc umbrit de o frunză, rămasă nedesprinsă încă ; simt răcorirea până în suflet ; văd spor la fiecare pas, pe câmpuri flori, pe drumuri umbre, gătite'n străi de sărbătoare ; din gol, se înalţă către ceruri, senin al dragostelor glas...

Prieteni, vouă vi-se închină şi cântul, şi nădejdea mea ; daţi mâna sufletelor noastre, să fim deapururi împreună, prin haosul fără de nume, şi pe cărări necercetate, voi veţi zâmbi credinţii mele, eu voi cânta sub clar de lună...

George Nutzescu

Anton Cehov

Cronologia vie

Salonul consilierului de stat Şaramâchin e învăluit de o semi-obscuritate plăcută. Lampa cea mare de bronz cu abat-jour'ul verde colorează pereţii, mobila, feţele într'un verde à la „noaptea ucrainieană"... Din când în când în căminul ce se stânge izbucneşte un lemn şi pentru o clipă roşeşte feţele; dar aceasta nu strică armonia generală de lumină. Tonul general, cum zic pictorii, e susţinut.

In faţa căminului, pe jeţ, în poza unui om ce a mâncat bine, şade Şaramâchin însuşi, un domn în vârstă, cu favoriţi cărunţi cum porată funcţionarii şi cu ochii albaştri şi blânzi. Pe faţa lui e revărsată blândeţea, buzele-i sunt strânse într'un surâs trist. La picioarele lui, pe un scăunaş mic, stă tolănit vice-guvernatorul Lopnev, un bărbat de vre-o patruzeci de ani. Lângă pian se învârtesc copii lui Şaramachin : Nina, Colea, Nadea şi Vanea. Prin uşa întredeschisă, ce duce în cabinetul doamnei Şaramachina, se strecoară timid lumina. Acolo, după uşă, la biroul ei şade soţia lui Şaramachin, Ana Pavlovna, preşedinta comitetului local de doamne, o doamnă picantă, cam de treizeci de ani, cu coditţă. Ochii negri şi ageri îi aleargă prin pince-nez pe paginile unui roman francez. Sub roman stă o dare de seamă mototolită din anul trecut

—Inainte, oraşul nostru în privinţa aceasta era mai norocos, — zice Şaramachin, clipind din ochi la cărbunii ce se stîngeau. — Nu trecea nici o iarnă fără să nu sosească vre-o stea. Veneau actori şi cântăreţi renumiţi, iar acum... dracul ştie ce ! afară de scamatori şi flaşnetari nimeni nu se mai abate pe aici. Nici o plăcere estetică... Trăiam ca în pădure. Da !... Vă aduceţi aminte, excelenţă, de acel tragedian italian... cum-i zicea ?... aşa un brunet înalt... Dă-mi Doamne să-mi amintesc... A, da ! Luigi Ernesto de Rugiero... Un talent renumit... Forţă ! Numai un cuvânt spunea şi se cutremura întreg teatrul. Anicuţa mea a luat mare parte la talentul lui. Dânsa i-a găsit şi teatru şi bilete pentru zece reprezentaţii i-a vândut. Pentru aceasta el îi dădea lecţii de declamaţie şi mimică. Un om de suflet! A fost dânsul pe aici... ca să nu mint... acum vre-o doisprezece ani... Nu ! mint.... mai puţin, vre-o zece ani.'. Anişoară, câţi ani are Nina ?

— Al zecelea an! strigă din cabinetul său Ana Pavlova.— Da ce-e?

— Nimic, mămico, ei, aşa... Şi cântăreţi buni soseau, uneori... Vă amintiţi de tenore di grazzia Prilipciu? Ce suflet! Ce înfăţişare! Blond... o faţă expresivă, maniere parisiene...

Şi ce voce, excelentă! Un singur cusur însă: unele note le cânta cu burta şi pe „re" îl lua cu nasul, încolo restul bine. Se zicea, că a fost elevul lui Tamberlic... Noi cu Anişoara i-am făcut rost de sală clubului comunal şi drept mulţumire dânsul ne cânta zile şi nopţi întregi... O învaţă să cânte şi pe Anişoara. Sosise dânsul după cât îmi amintesc în postul mare... acum vre-o doisprezece ani. Nu! mai mult... Ce minte, Doamne iartă! Anişoară câţi ani are Nadicica?

— Doisprezece!

— Doisprezece.... dacă mai adăogăm zece luni... Ei-i aşa... treisprezece!... Înainte în oraşul nostru era nuştiu cum şi viaţa mai sgomotoasă. Să luăm de pildă seratele cu scop de binefacere. Ce serate minunate erau la noi înainte. Ce deliciu! Şi cântau şi jucau şi declamau... După războiu Anişoara a organizat o serată în folosul răniţilor. Se adunaseră o mie şi o sută de ruble... Ofiţerii turci, îmi aduc aminte şi-au pierdut minţile de vocea Anişoarei şi mereu îi sărutau mâinile. He-he... Cu toate că aziatici, totuşi o naţie recunoscătoare. Serata reuşise până la atâta că eu, mă credeţi, chiar am trecut-o în jurnalul meu. Aceasta fusese, după cum îmi amintesc, în... Şeaptezeci şi şase... nu, în şeaptezeci şi şeapte... Nu! Imi daţi voe, când au stat la noi turcii? Anişoară, câţi ani are Colea?

— Eu, tată, am şeapte ani! zice Colea, un băeţaş cu faţa oacheşă şi părul negru ca cărbunele.

— Da, am îmbătrânit şi nu mai este energia aceea!... — se învoeşte Lopnev, oftând. — Asta pricina... Bătrâneţea, boerule! Nu mai sunt iniţiatori noi, iar cei vechi au îmbătrânit... Nu mai este focul acela. Eu, când eram mai tânăr, nu-mi plăcea ca societatea să se plictisească. Eram primul ajutor al Anei Pavlovna. Trebuia de aranjat o serată cu scop de binefacere, sau loterie, sau să susţin vr'un artist renumit, — lăsăm toate şi alergam, îngrijeam.

Intr'o iarnă îmi amintesc, atâta am alergat, că chiar m'am şi îmbolnăvit... N'o să uit eu iarna aceea... Iţi aminteşti ce spectacol am aranjat noi cu Ana Pavlovna în folosul celor arşi?

— Da'n ce an a fost aceasta?

— Nu prea demult... In şeaptezeci şi nouă...

Nu! în optzeci, mi se pare! Imi daţi voe, câţi ani are Vanea?

— Cinci! strigă din cabinet Ana Pavlovna.

— Ei, atunci, acum şease ani... Da, boerule, au fost petreceri! Acum nu-i aşa! Nu-i focul acela!

Lopnev şi Saramâchin căzură pe gânduri. Lemnul din cămin izbucneşte ultima dată şi se acopere de cenuşă.

Trad. de I. Bordeianu

CICLISM

Criterium de deschidere AQUILA

Duminică 1 Aprilie a. c. (Florii), «Aquila» societatea cicliştilor din România, va organiza prima cursă din sezonul de primăvară când se împlineşte un an dela înfiinţarea societăţii.

Cursa se va face pe parcursul următor: Capul Podului—Hipodrom—Băneasa—Herăstrău—Bordeiu — Şos. Jianu — Capul Podului — Hipodrom, unde va fi potoul cursei.

Societatea va distribui următoarele premii:

1) O medalie aurită,
2) O » de argint,
3) O » de bronz.

Afară de aceste medalii, societatea va da primilor 6 sosiţi câte o cameră de bicicletă.

Informaţiuni şi înscrieri se primesc la d. A. Andreescu, la Auto-Motove.o Calea Griviţei 108, şi la d. C. Gavrilescu, str. Luminei 1, iar din provincie la d. I. P. GeorgescuPalamida, preşedintele societăţii, str. Clemenceau 6, Bucureşti.

Taxa de înscriere 10 lei pentru membrii soc. «Aquila», presentându-se cartea de membru şi 20 lei pentru ceilalţi amatori.

Inscrierile se primesc până Joi 29 Martie a. c. orele 4 p. m.

* * *

Joi 29 Martie 1923 orele 7 seara, va fi în localul F. S. S. R. din str. Corăbiei 6, adunarea generală a soc. «Aquila».

Dostoiewsky în mizerie la Geneva

Marele scriitor rus Dostoiewsky a cunoscut grozavele suferinţe morale pe care le pricinueşte greutăţile existenţei de om sărac.

Iată ce scria dânsul, în 1861, de la Geneva, amicului său Maikoff: „Şti ce va să zică a fi silit să compui? Nu, graţie Domnului, nu şti ce e acest lucru.

Eu însă, luând un avans mare de la „Messagerul rusesc" (oroare: 4500 ruble!), am sperat, la începutul anului, în mod sincer, că inspiraţia nu mă va părăsi, că ideea poetică va veni uşor, se va desvolta în chip artistic şi că, la sfârşitul anului, voi isbuti să mulţumesc pe toată lumea.

Acest lucru îmi părea cu atât mai probabil cu cât un mare număr de idei artistice îmi treceau prin cap şi îmi emoţionau inima. Dar ele trec numai prin minte şi mie îmi trebue întruchiparea complectă, aceia care vine din întâmplare, adsă de noroc. Ei bine, toată vara şi toată toamna m'am gândit la diferite idei (unele din ele foarte curioase) dar o oarecare experienţă mă lasă întotdeauna să presimt sau greutatea, sau lipsa de viaţă a ideilor examinate.

In sfârşit m'am oprit la una din ele şi am început să lucrez. Am scris mult, dar, din ziua de 4 Decembrie (stil nou) am dat totul dracului."

Dostoiewsky îşi dedea bine seama că situaţia sa era desperată. Mărturisea prietenului său că toată luna Aprilie 1868 o trecuse în griji şi supărări mortale, că adesea nu închisese ochii nopţi întregi, „şi, adăugă el, pentru epilepsie, este oribil".

Oricât de grea îi era viaţa în străinătate, se temea să se reîntoarcă la Petersburg, din pricina sănătăţii sale. „Dacă aci am crize, scria el, ce va fi acolo? Facultăţile intelectuale — memoria, de exemplu — scad din ce în ce". Geneva nu-i plăcea de loc şi mărturisea că ducea aci viaţă mizerabilă. Nu se ducea nicăeri, nu vedea pe nimeni şi se plângea amarnic că nu pate să lucreze. Singura lui distracţie era să se ducă zilnic la cafenea, spre a-şi citi ziarele ruseşti. Cât priveşte pe intelectualii ruşi care se găseau la Geneva, el nu vroia să-i cunoască.

„Nenorociţi, mizerabili, canalii, că nu poate să lucreze! Sunt desgustători !" El îi socotea de înapoiaţi şi neînţelegători de nimic.

Această corespondenţă intimă aruncă o lumină curioasă asupra stării de spirit a lui Dostoiewsky şi asupra suferinţelor morale şi intelectuale pe care el le îndura în această epocă în care munca îi era atât de dureroasă.

Gilly

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

La administraţia ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărţi:

Impresiuni şi păreri personale din timpul războiului României 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de **V. Th. Cancicov**, fost deputat. Preţul **60 lei** ambele volume.

Nopţile Albe (roman)	Lei **2.50**
Misterile din Palatul Ţarilor (roman)	„ **8.** —
Povestea unei inimi „ „	„ **7.** —
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1922	„ **7.** —
„ „ „ „ „ **1923**	„ **12.** —
Regina Bucătăriei	„ **10.** —
Memoriile Regelui Carol I. (17 volume)	„ **17.** —

Preţurile de mai sus sunt socotite loco la Administraţia noastră. Comenzile în provincie nu se expediază decât contra cost plus taxa de transport recomandat.

ANUL XXXIX. — No. 12. 1 leu exemplarul Duminică 1 Aprilie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

O minune a științei

Concertele radiotelefonice, acasă, ultimul cuvânt al științei.

Duminica Floriilor

Duminica înflorită a sosit cu cei dintâi muguri ai primăverei. Credincioşii pornesc spre biserici, dar altădată sufletele lor s'amestecau cu bucuria copiilor şi tinereţea inimei lor era ca salcia verde şi mângâietoare ce se împleteşte cingătoare pe trupur sau cunună pe frunţi.

Dumineca înflorită era prilej de purificare sufletească pentru toată lumea, în adăstarea Invierei sublime, cum şi de pregătire pentru sfinţirea săptămânei patimilor.

Razele soarelui vor cădea iarăşi desmierdătoare pe cosiţele bălaie sau pe undele de păr negru ale copiilor, ochii lor de îngeri vor saluta tot cu uimire frumuseţile firii care-i face sburdalnici sub cerul primăverei.

Oamenii parcă nu mai sunt însă tot cei de ieri. Un văl de melancolie le împăinjeneşte sufletul iar ochii lor nu mai stau râzători ca odinioară.

Şi totuşi, natura le dă tutror împărtăşania sfântă a reânălţărei. Fiecare om simte în el vibraţiunile puternice şi prelungi ale altor zile care, cu dreptate, vor însemna Invierea pământului în gloria lui Issus.

Omul însetat de dreptate şi adevăr va înţelege rostul acestor zile de jertfă pe care le trăim din adânc. Copilele svelte şi gureşe vor ciripi în altarul iubirei ca păsările slobode în sanctuarul naturei.

Toată lumea îşi va înnălţa sufletul spre cer, şi va pricepe că religie, arta şi ştiinţă purced din acelaş isvr al nepăngărirei ca şi mugurii primăverei, ca şi florile de cireş sau ca întâiul cuvânt de iubire ce s'a spus cerului de către cei dintâi îndrăgostiţi ai pământului.

Şi nu putea să nu fie un respir de iubire când Dumineca floriilor ne tâlmăceşte tocmai mireasma iubirei care parfumează sufletele în credinţa lui Isus.

Iată ce rost are cingătoarea şi cununa de salcii, ce împodobesc în ziua înflorită a lui Crist, trupurile şi frunţile celor vinovaţi sau nevinovaţi.

Să ne bucurăm de zilele înflorite, sa sorbim mirodenia florilor sărutându-le petalele — care sunt buze nevinovate de serafimi—şi să dorim ca Dumineca înflorită a României noastre să vină încărcată de daruri,, cât mai curând spre încântarea tuturor.

Copilaşii vor fi veseli şi vioi, moşnegii senini că apucară zile de iubitoare pace şi de roditoare muncă între fraţi — cari vor fi fraţi, poate mai fraţi de cât azi— iar cerul va împrăştia mai darnic zâmbete şi flori peste cei răi ca şi peste cei buni, peste răi spre a se face mai buni, peste cei buni ca să fie pildă de îndreptare celor răi.

Iată gânduri de florii, floriile ce ne întâmpină cu soare şi ramuri verzi, floriile ce ne întăresc sufletele în înţelegerea marelui arhitect al lumilor, florile cele dăruitoare de visuri şi nădejdi.

Să ne descoperim ! Să salutăm seva primăverei care ne împrăştie eflavii de viaţă în trupul gârbovit de păcate, în ochii până ieri adormiţi, în sufletul care astăzi pare mai tânăr şi mai generos, într'aripat fiind de năzuinţa sa dumnezeiască spre lumina necreată şi nevăzută unde viseză Crist.

Să ne înălţăm sufletele spre cer pentrucă *„ACELA care a vorbit în numele lui Crist şi prin gura meşterului Iisus, este înrudit sufleteşte cu Regele-Astra al sistemulu nostru planetar"*.

Să ne parfumăm sufletele cu învăţăturile *Lui !....*

L. L.

Bărbierii-Coafor

(OBSERVAŢII)

de *Victor A. Bacaloglu.*

Pe vremuri le ziceau: *Bărbierie* sau *Frzerie*, azi le zice *Coafori*. Bărbierul era lucru mare. El tundea, rădea, spăla capul, punea ventuze, aplica lipitori, scotea măsele şi pe de-asupra te întreţinea şi cu vorba începând cu nestatornicia vremei şi sfârşind cu cancanurile mahalalei.

Pare că văz încă firma cu culori vii de care printr'un cârlig erea prins un lighenaş cu prosop, iar în stânga intrărei într'o ramă poleită şiruri de dinţi, alcătuind cuvinte ademenitoare pentru suferinzii de măsele. Pe fereastra afară, şedea scris : Ras, tuns şi frezat, iar în galantar, două tei borcane cu lipitori ce se agitau în apă.

Înăuntru pe pereţi, afară de oglinzilie pătrate din dreptul scaunelor, se vedeau încadrate în bronz portretele Regelui şi Reginei, al ţarului Rusiei precum şi litografiele colorate ale lui Hamlet, Othelo şi Romeo-Julieta.

Intr'un ciur din colţul odăei se svâcnea cu neastâmpăr spre plasă, tradiţionalul pitpalac, ce împuia cu cântecul său monoton urechile alesei clientele.

Meşterul cu negul sfârcuit de păr pe obraz, îţi făcea cu gesturi largi, operaţia curăţirei capului. La altă oglindă, ucenicul, cu peptenul prins în ciuful de păr ce-i garnisea fruntea, opera pe alt client. Calfa şedea cu ligheanul şi cu un acelaş burete, aştepta să intre şi el în rol.

La plecare, aruncai băncuţa pe masă sau leul dacă operaţia erea mai complicată şi plecai radios, că pentru acestă modestă sumă te simţcai curat, ştiai ce mai erea nou prin mahala şi-ţi cântase şi pitpalacul

Azi, s'au schimbat lucrurile. Patronul nu mai lucrează, el încasează, dacă n'are vre-o casieriţă specială acestui sport. Băeţii îmbrăcaţi în halate albe, uniforme, te poftesc pe scaune speciale, cu gesturi elegant calculate. Fie-care îş are briciul şi piepte nul său. Săpunul de rufe cu care te bărbierea pe vremuri, s'a schimbat în săpun special de ras. Pe pereţi nu mai sunt gravurile de — odinioară— azi sunt brevete de războiu şi nuduri. Pitpalacul a dispărut, dinţii nu se mai scot de bărbieri, căci ei nu mai sunt *„sub-chirurgi"* ci simplii *maeştrii de păr"*

La intrarea în prăvălie pe vremuri, se zicea : Bună ziua, bună seară, cu bine.... acum auzi : S'trăiţi Coane Mitică, cu tot respectul, au revoir, avem onoare, etc....

Un coifeur ce se respectă se completează azi şi cu una sau două *„manicure"* care-ţi tae, curăţă, şi-ţi vopseşte în mod sălbatic unghiele — de sigur, acasă n'ai nici timp nici foarfece pentru această operaţe.

Nu mai spun că azi plăteşti de 15-20 ori mai mult ca în trecut, dar în schimb... eşti mai prost bărbierit ca odinioară.

La Braşov, m'a făcut să râd, firma următoare : Tunsul căpăţânei 10 lei, tăiatul împrejur 5 lei"... de sigur majoritatea clienţlor optează pentru 10 lei... spre satisfacţia studenţlor antisemiţi.

Oamenii ordonaţi şi economi se rad în casă cu gilet-uri, or cu brice—au cel puţin mângâerea de a se tăia singuri şi a avea şi banii în buzunar.

Azi, încă mai exstă celebrul *„briciu al lui Cuza"*, probabil spre evocarea domnescului barbişon, al primului Domnitor Român.

Moda până în prezent este a fi ras complet, stil englezesc sau american. Unde pui, că acest sistem nu mai supără gingaşii obraji ai sexului frumos. A dispărut *musca* din timpul muşchetarilor favoriţi (cotleţii) revoluţiei franceze, ciocul vremurilor lui Cuza şi barba din timpul Turcilor. Azi, ori-cine vrea să fie *Ras*-ta şi mi-e teamă că's mai mult *Ras*-putini....

Şi aşa cum vedem, după vemuri şi obiceiuri.

SCRISOARE

De când te-ai dus în zările străine
Nădejdea mea şi visul meu stingher,
Ca floarea ce se înalţă către cer —
Să te cuprindă sue către tine...

Dar., dacă n'au s'ajungă niciodată,..
Atunci încremenite de durere,
Vor dispărea cu'ncetul precum piere
O floare ofilită şi uitată !...

Ion Doboşariu

THEOPHILE GAUTIER

CÂNTEC SPANIOL

Copilă cu gesturi superbe, cum alta nu e pe pământ
Deşi mă urăşti şi-o ştiu bine, eu vin sub balcon ca să-ţi cânt.

Şi-acolo urcat pe-o piatră în timp ce privirea mea cată
La geamul tău, vreau să-mi apară şi lampa şi fruntea-ţi deodată

Opri-voi ori care chitară să cânte de-acuma pe stradă,
Căci vreau să răsune în noapte doar singura mea serenadă.

Şi dacă cumva se întâmplă s'aud cântând o chitară,
Voi şti ca s'alung cântăreţul făcându-l pe veci să dispară.

Pumnalul la brâu mă îmbie... E vre-unul ce vrea ca să vadă
Un strop de roşeaţă pe vestă? Să vie atuncea pe stradă,

Căci sângele nu vrea să curgă în vine mereu, vrea să iasă...
E noapte şi cerul e negru; fricoşii să meargă acasă.

Să vie doar bravii să lupte cu mine pe viaţă şi moarte
Şi-aceia ce vor să mă 'nfrunte, iar ceilal'ţi să fugă departe.

Pe toţi îi aştept fără teamă, să vie şi 'n bande de vor
Să vadă ce bine spăla-voi pumnalul în sângele lor.

Iubito, de vrei o dovadă a dragostei mele nebune
Să ştii că pe diavolul însuşi în stare mă simt a-l răpune.

Dar poarta-ţi rămâne închisă şi geamul de-asemeni cu toate
Că urlu cuprins de durere văzând că-mi mor visele toate.

De aceea înfige în poartă un cui să mă spânzur de el
Căci nu pot trăi fără tine şi nu-mi găsesc rostul altfel.

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Dimitri Merejkowski

Fuga în Egipt

(FRAGMENT)

Un înger al Domnului apăru în vis lui Iosef şi îi zise : „Ridică-te, ia Copilul şi pe mama sa şi fugi în Egipt". (Matei II, 13).

Creştinismul a început cu fuga în Egipt. Iar dacă Isus nu a murit pentru totdeauna în inima oamenilor, adică trebue să renască El, va fugi în Egipt.

•

In pragul pustiului se înalţă ca nişte vecinice mărturii ale tainelor Egiptului ; Piramidele şi Sfinxul.

Piramida, în greceşte : pyramis, în egipţiană : pir-m-us, însemnează : *Eşire din pământ, Inviere.* Titlul Cărţei Morţilor, cartea egipteană prin execelenţa, *Pir-m-haru*, însemnează: Eşirea dela luminele întunecimilor morţei la lumina Invierei.

•

Cele două numiri egiptene ale Sfinxului *Hor-Harmakhitu*, însemnează: Zeul soarelui ce răsare ; *Chepra*, înseamnă a deveni, a eşi din neant la fiinţă, a reînvia.

Iată de ce la marginea pustiului, domnie a morţei, Sfinxul ridică capul spre a vedea, cel dintâi, Soarele reînviat.

•

Atunci când mama cu copilul fugea în Egipt, obosită de drumul greu de peste zi, nu s'a odihnit la umbra Piramidelor, la picioarele Sfinxului? Iar triunghiurile negre ale mormintelor veşnice nu se profilau pe cerul înstelat deasupra Mamei şi Copilului ? Nu le zâmbea lor faţa de piatră a Zeului-Animal ?

•

„*Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem*" : „Incepi, copile, să-ţi recunoşti mama odată cu primu-ţi zâmbet", zice profeţia messianică a lui Virgil.

Zâmbetul Copilului şi al Sfinxului: unul şi acelaş mister este în aceste două zâmbete.

Intregul Egipt nu-l aştepta decât pe El, nu se gândea de cât la Dumnezeul venit pe pământ spre a muri şi a reînvia.

G...

UN ARTIST FILOSOF

Sculptorul MAX KLIENGER

Cu totul opus sculptorului belgian *Constantin Meunier*, de care am vorbit într'un alt număr al *Universului Literar* este sculptorul german *Max Klienger*. Pe când cel dintâi se inspira de la viaţa de toate zilele şi face din omul muncitor eroul creaţiilor lui, *Max Klienger* este un temperament de cugetător, o natură zăvorită în sine şi adânc aristocrată. Viaţa omului acesta este o vecinică ardere a sufletului în înălţimi enigmatice. Privirile lui sunt îndreptate spre eternitate. In atelierul lui nu pătrunde, ca în acela a lui Meunier, zgomotul vieţei de afară, zbuciumul sufletesc al mulţimei muncitoare, arta lui răspunde numai la problemele mari şi adânci ale cugetării. Klienger este un cugetător care a moştenit multe principii şi nenumărate iluzii de la *Schopenhauer* şi *Nietsche*, aceşti cugetători germani, cari însă n'au simţit nemţeşte, dar au simţit ca oameni liberi şi dincolo de frontierele ţărei lor.

Klienger ca şi Nietsche a fost un admirator al culturei artistice şi adevărata lui chemare se arată după o călătorie în Italia, când se simte, cum spune el singur sub înrăurirea „*zeilor de marmoră şi a marmorei dumnezeeşti.*"

Soarele Italiei a întărit în el păgânismul culturei lui şi l'a făcut să se ridice mai presus de omenirea contemporană. Singurul lucrū ce a rămas în el german a fost *seriositatea* cu care a privit la tot ce l'a înconjurat. Germanul, după natura lui, este

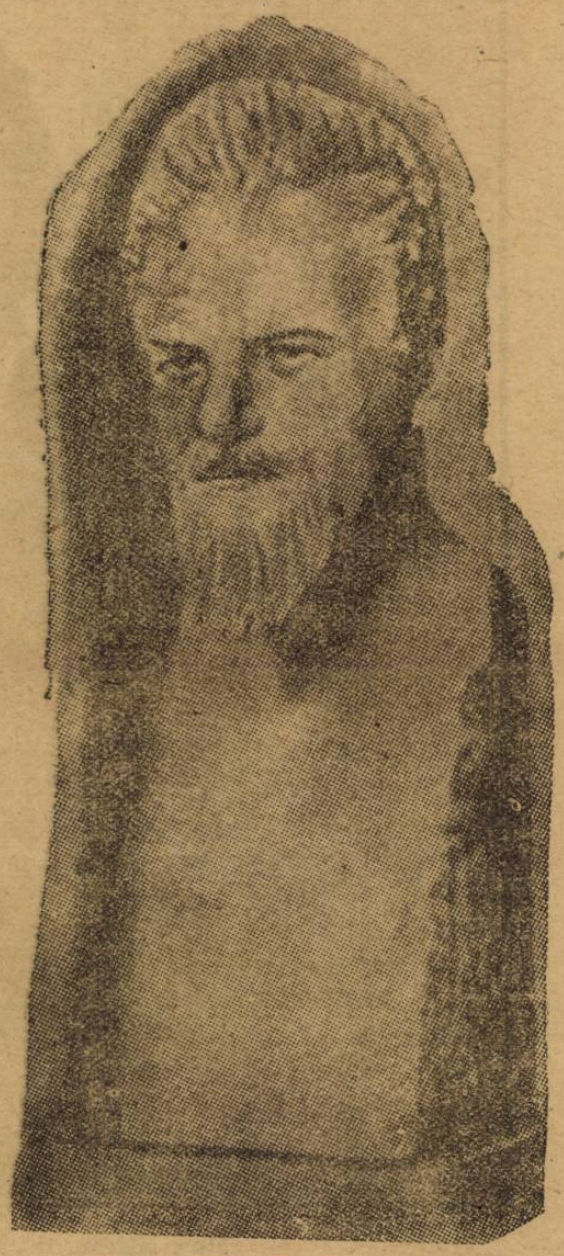

Bustul lui MAX KLIENGER, lucrat de SEFFNER

un contemplativ. El, tot aşa de natural, este înclinat ca şi francezul şi italianul spre abstract şi simbole, dar el ştie să le dee o formă mai concretă şi mai reală. Aceasta caracteristică nu este specială numai pentru germani dar pentru toate popoarele Nordului. Şi scandinavii şi ruşii au adus în artă şi în literatură acel naturalism deosebit care îmbracă cele mai abstracte şi simbolice manifestări ale sufletului şi le dă cu totul un alt aspect mult mai real, pământesc. Arta europeană din secolul al XVIII-a este caracterisată prin acel „ceva" sentimental, uşor, vaporos; arta secolului trecut capătă o soliditate şi o adâncime necunoscută până atunci şi aceasta se dato-

reşte „*spiritului nordic*“ care pătrunde în viaţa culturală a Europei.

Continuatorul acestui spirit este şi *Klienger*, care uneşte seriozitatea germană cu idealismul greco-roman şi dă operilor sale acea tărie, greutate alături de cea mai simbolică întruchipare a vieţei.

Max Klienger ca şi *Meunier* devine sculptor spre apusul vieţei sale, după ce încercase şi cu succes să picteze şi să desemneze. Unele tablouri ale lui ca „*Frumuseţei*“, „*Moartea şi Mama*“, „*Pieta*“ sunt celebre, după cum sunt

Max Klienger: BEETHOVEN

foarte cunoscute şi tablourile sale „*Tânăra femee şi moartea*“ şi „*Prometeu eliberat*“. In aceste tablouri după cum arată chiar titlurile lor Klienger s'a preocupat mult de ideia *morţei* şi poate nici unu din artiştii contemporani nu a fost preocupat atâta de gândul acesta al păcei eterne şi n'a ştiut să exprime toată durerea şi desperarea pe care o provoacă ea, cum a făcut'o el.

Dar după un timp oare-care Klienger se scapă de acestă idee a morţei şi se dedă cu totul *Frumosului*. „*Frumosul spune el, învinge moartea! In razele frumosului, sufletul omenesc se apropie şi vine în contact cu Eternitatea. In frumuseţe, — este presimţirea neputinţei unirei între ceā ce este vremelnic şi slab din viaţa pământească şi ceace este fără început şi fără sfârşit: UNIVERSUL.*

Dar apogeul gloriei sale îl atinge *Klienger* cu lucrarea lui *Beethoven*, care este cea mai frumoasă sculptură a lui.

„*Beethoven*“ *a lui Klienger* scrie un critic de artă şi singur mare artist, rus, Macovski, *va rămâne mândria secolului al XX-a. Sculptura aceasta este un cuvânt nou în limba plasticei. Ea nu este numai expresiunea frumuseţei figurei însăşi, dar este şi o desăvârşire a technicei. Trebue văzută toată gama de culori variate a marmorei, întrebuinţată în executarea statuiei, trebuie să înţelegi cu ce artă au fos cioplite toate amănuntele jilţului în care este aşezat Beethoven, trebuie să simţi câtă ştiinţă este pusă în fiecare amănunt, câtă muncă, gândire, gust, dragoste pentru formă şi poţi aprecia ceace a creat Klienger, creând pe BEETHOVEN al lui*“.

Când ai văzut această lucrare a lui Klienger pricepi că stai în faţa unui adevărat artist şi că în lume există oameni pentru care arta nu este numai o petrecere de timp şi un lux dar o suferinţă adâncă, o iubire mare, o adevărată slujbă divină.

Klienger a fost din acei cari au dat sufletul său mirajului iluziilor, a fost unul din aceia care a ştiut să se roage tainelor dumnezeeşti ale *Frumosului*.

Iată de ce el a putut rămâne mai presus de graniţele ţărei sale, mai presus de ideile înguste şi şovine ale poporului său şi este iubit şi admirat de toţi acei cari înţeleg şi simt frumosul.

Leandru

Proză rimată

FULGI DE SOARE

Noapte bună... Pân' la ziuă dacă-o fi s'adoarmă -o clipă, truda gândurilor mele, poate-ţi voi uita portretul ? Dar de-o fi să strejuiască, sclav nădejdilor perdute, peste suflet mă va 'ncinge şi durerea şi regretul...

*

Noapte bună, cine ştie, până-n zori e atâta vreme : va mai străluci pe boltă luciul tainicelor stele ? vor mai răspândi miresme florile crescute-n umbră ? ori vor plânge 'ngenunchiate, moartea dragostelor mele.....

*

Noapte bună... Haide suflet iaţi toiagu şi porneşte, drumul ce-şi desbracă fruntea, către-un zid de mănăstire : nimeni nu-ţi va plânge'n urmă; ţi-am tot spus mereu că visul îngropărilor se perde, când păşeşte spre iubire....

*

Tu eşti blând, îţi culci nedejdea printre flori şi sub durere ; de-ţi zimbeşte răsăritul, tu te închini în faţa lui, de te cheamă rătăcirea nopţii întregi să-i fii tovarăş; strângi pustiu dureri tale, din durerea plânsului.....

*

De-ţi şopteşte amăgirea ; ca un vis o prinde de umeri, şi te perzi în golul vremii fulg mânat de-un vânt uşor : Te rentorci târziu, când mută, umbra dragostelor tale, doarme somnul cel din urmă, plânsă-n pragul trudelor....

*

Noapte bună ; fie-ţi somnul paşnic ca-o bucurie, draga mea ; deacum iubirea, ce ne-a dat sclipiri de soare, probuiştă-n hăul vieţii, cum doriai de atâta vreme, strânge peste fruntea-i pală o cunună de îngropare...

*

Şi cum, nu-ţi mai foloseşte, nici cuvântul când se-'nalţă-o mângâere, blândul răsărit de lună; ca să-mi fie rătăcirea, drum ne canonit, spre groapă, îţi şoptesc plângând frumoaso cea din urmă, noapte bună.....

George Nuţescu

Nietsche despre stil

Din cartea sa:

Omenesc, prea Omenesc

Indreptarea gândirei.— A îndrepta stilul însemnează aţi îndrepta gândirea şi nimic mai mult! Acela care nu recunoaşte de o dată acest adevăr, nici odată nu se va convinge de el.

*

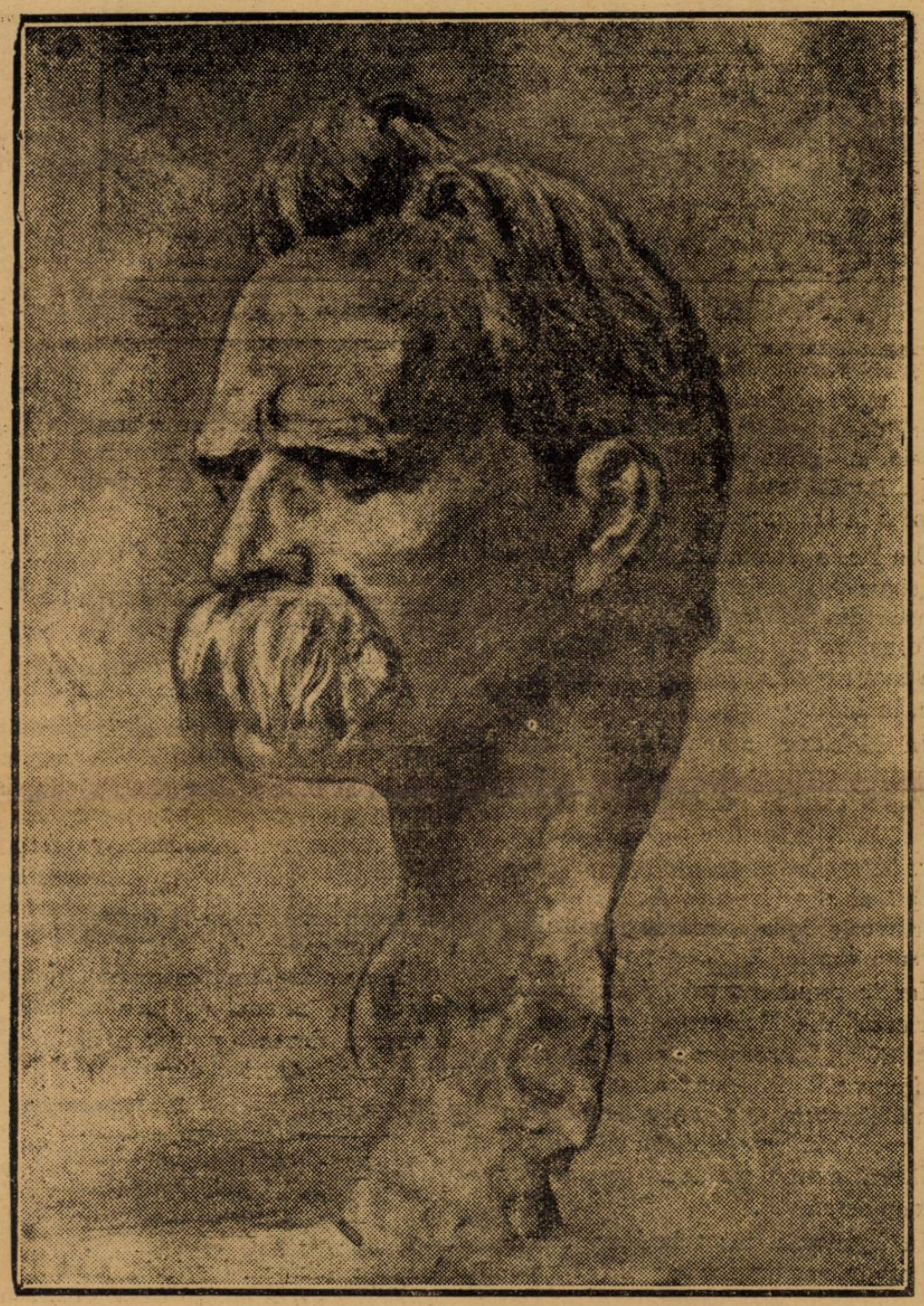

Max Klienger: Friederich Nietsche

„Fiiţi atenţi la citaţiuni!" Autorii tineri nu-şi dau seama, că o expresiune reuşită, o gândire bine spusă şi au locul numai între expresiuni reuşite şi gândiri bine spuse, — şi că deseori o citaţiune frumoasă poate să omoare pagini întregi, chiar o carte întreagă, căci ea preîntâmpină pe cetitor şi ca şi cum i'ar vorbi: *„Priveşte, eu sunt o piatră nestimată, iar tot ce este în jurul meu, — este plumb, plumb vînăt şi dispreţuit!* Fiecare cuvânt şi fiecare gând voesc să trăiască numai în societatea lor : în aceasta este toată **morala stilului ales.**

*

Stilul triumfător şi stilul înalt.— Mai repede reuseşti să scrii cu emfasă şi impunător, de cât să scrii simplu şi uşor. Cauzele care fac aceasta se perd în morală.

*

Stilul mare. — Inceputul stilului mare este acolo unde frumosul reuseşte să înfrângă extraordinarul.

*

Comparaţii riscate.— Când comparaţiile riscate nu dovedesc dispoziţia glumeaţă a scriitorului, atunci ele dovedesc oboseala imaginaţiei sale. Dar în orice caz ele dovedesc gustul prost al scriitorului.

Paradoxele autorului.— Aşa zisele paradoxe ale scriitorului, cu care cetitorul este zăpăcit, se găsesc uneori mai curând în capul cetitorului de cât în cartea scriitorului.

*

Cugetătorii ca stilişti.— Cugetătorii în general scriu prost, pentru că dau cetitorilor lor nu numai gândurile lor, dar şi închipuirea gândurilor lor.

*

Cauza principală a stricărei stilu lui.— Dorinţa de a căuta s'arăţi, cu o ocazie oare-care, mai multă simţire de cât ai, strică stilul, stilul cuvântului şi al altor arte. Creaţiunea superioară are cu totul o contrară înclinare: îi place — ca şi tot ce este de valoare drumul ei, şi să nu o lase să se manifeste până lasfârşit. Această modestie morală în om — să reţie simţirea în a simţirei, manifestată numai pe jumătate, se ohservă mai ales la Sofocle; şi ni se pare că sentimentul exprimat se însufleţşte şi mai mult atunci când el se manifestă mai cu greutate, de cât se simte de fapt în întregime

Stiinţa despre un stil mai bun.— Ştiinţa despre stil mai întâi de toate trebuie să fie ştinţa despre expresiunile, care transmit cetitorului sau editorului ori ce dispositie sufletească; apoi, ea este ştinţa care găseşte expresie pentru cea mai dorită dispositie în om, adică, pentru dispositia comunicarea şi transmiterea căreia este cea mai dorită; pentru dispositia omului, care simte adânc, pentru omul vesel sufleteşte, limpede şi drept, care ştie să-şi stăpânească pasiunile lui. In această ştiinţă despre stilul mai bun: *el corespunde celui mai bun om.*

*

Cetitori nedoriţi.— Cât de plictisitori sunt cetitorii acei proşti şi greoi, cu sufletul imobil, care cad neapărat de câte ori se izbesc de ceva şi totdeauna 'şi produc dureri.

*

Pricepere dublă.— Nefericiţi sunt scritorii limpezi şi deschişi şi cari sunt uşor înţeleşi pentru că sunt socotiţi că sunt superficiali şi că nu este nevoie de multă bătaie de cap ca să fie înţeleşi. Fericiţi sunt scriitorii cari scriu greoi şi neînţeles, pentru că cetitorul căznindu-se să-i înţeleagă, pune truda şi sforţarea aceasta ca să-i priceapă şi care le face plăcere pe seamatalentului scriitorului.

*

Ce este geniu? Un scop înalt şi o autortate asupra mijloacelor pentru a-l atinge.

*

Artistul şi admiratorii lui trebuie să meargă alături.— Ridicarea de la o formă a stilului la o alta trebuie să se facă aşa deîncet,în cât să o poată executa şi alţii, ţinând seama, că altfel, vor rămâne în urmă nu numai artiştii, dar împreună cu ei şi auditorii şi cetitorii. Neobservând aceasta, îndată se sapă o prăpastie între artistul care crează pe o înălţime anumită şi publicul care nu se poate înălţa până la acea înălţime şi la urma urmelor, publicul desgustat şi nemulţumit cade tot mai jos şi va cădea cu atât mai rău cu câts'aridicat mai sus şi mai aproape de vr'un geniu; tot aşa după cum cade broasca ţestoasă din ghiarele vulturului care a ridicat'o până în depărtarea norilor.

Culese şi traduse de Leandru

Dac'ai putea

Oh! de-ai putea să-mi cânţi,
Din vechea mandolină,
Când bate luna plină,
In pletele de munţi.

Oh! de-ai putea svoni,
Şi de-ai putea topi,
In sbor nebun şi sfânt,
Pe strunele uitate,
Acele nopţi cântate,
Din frunze moarte 'n vânt...

Şi ' cinstea ta să beu,
Din sticlele 'nroşite,
Să te revăd mereu,
Prin umbrele iubite,
Să-ţi beau întregul dar,
Cu ultimul pahar.

Oh! de-ai putea să-mi cânţi,
Din vechea mandolină,
Când bate luna plină,
In pletele de munţi...

Dar... câte nopţi în rând,
Pierdut, am stat plângând,
Durerea umbrei mele,
In zori, zorită 'n stele,
Oh! câtă 'nfiorare,
Şi cât neînţeles,
M-au obsedat ades,
Doi ochi năluci din zare, —

Nu... n'ai putea să-mi cânţi,
Din vechea mandolină,
Când bate luna plină
In pletele demunţi!...

Al. H. Bontaş

In onoarea medicinişţilor eroi

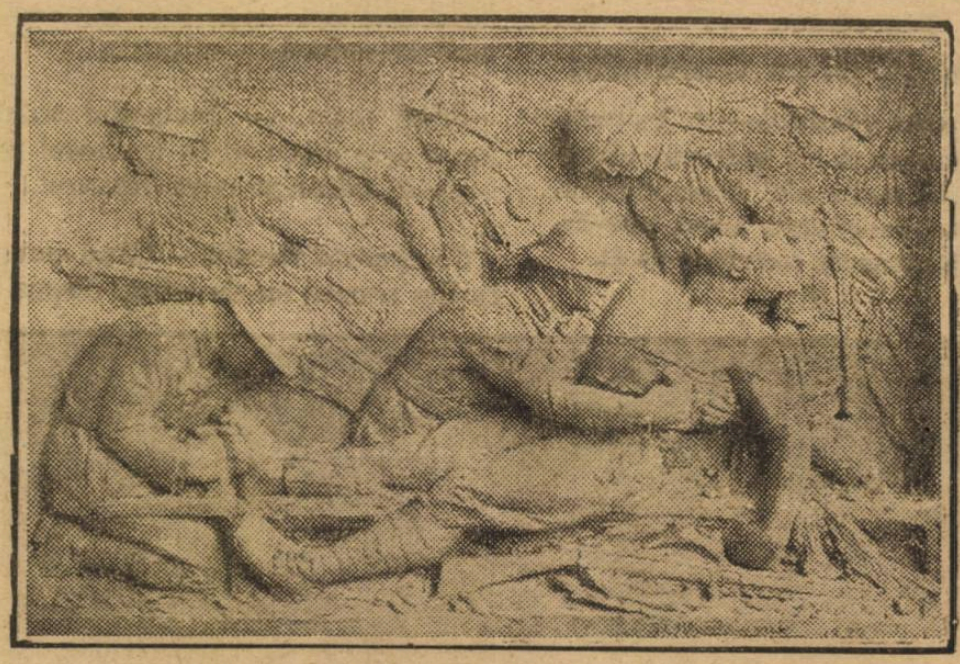

Placheta medicinştilor căzuţi în război, operă a sculptorului Măţăoanu.

CRONICA MEDICALĂ

— Cu ocazia centenarului lui Jenner —

Vaccinul contra Variolei. — Introducerea lui în România.

Până acum o sută de ani, variola, alături de ciumă şi holeră, era groaza omenirei.

In Mexic, când s'a ivit întâia oară, variola a secerat trei milioane şi jumătate de oameni.

Descoperirea vaccinului contra acestei teribile boale este considerată cu drept cuvânt ca cea mai mare binefacere pentru omenire.

Meritul descoperirei definitive şi a vulgarizărei revine lui Eduard Jener.

Născut la 1749 în Berkeley, el a murit la 26 Ianuar 1823 în Londra.

Prima lui publicaţiune datează din 1798 ; un an mai târziu descoperirea era cunoscută mai în toată lumea.

In Franţa, ea s'a vulgarizat sub patronajul lui Rochefoucault-Liancourt ; a trecut apoi în Viena, Hanovra şi mai apoi în toată Germania, Olanda, Italia şi Spania.

Din cauza legăturilor politice dintre Anglia şi Rusia contra lui Napoleon, descoperirea a trecut direct în Rusia, unde, din ordinul şi sub patronajul împărătesei Fedorowna, s'a răspândit în tot imperiul.

Din Rusia a trecut în ţările române, de sigur chiar dela prima ocupaţie rusească din 1806.

Totuşi, în ţările noastre, vaccinarea n'a fost reglementată de cât mai târziu, în 1830.

In Moldova, la art. 74 din Regulamentul organic, în cheltuelile statului se prevăd la paragraful 16, suma de 120.000 lei pentru : „lefile doftorilor, hirurgilor şi moaşelor din Capitală şi alte ţinuturi. Aceşti doftori vor avea şi îndatorirea de a hultui pe la sate vaccina".

Iar în regulamentul „Sfatului doftoricesc" din Moldova se prevede la art. 80 : „Către aceasta fieşte care doftor va fi îndatorit a hultui fără plată la vremea însemnată peste an pe copiii din cvartalul său ce i se vor înfăţişa, cum şi pe aceia ce i se vor aduce de afară".

In Muntenia, tot prin Regulamentul organic se fixează la art. 151, printre îndeletnicirile secţiei întâi a Departamentului Trebilor din lăuntru şi : „măsuri pentru sănătate, de a se înainta facerea de bune vaccine".

La 5 Martie 1830 se numeşte o comisiune compusă din Vornicul Alexandru Filipescu, Logofătul Const. Cantacuzino, colonelul de geniu Bauner, doftorii în medicină Estioti şi Grunau şi inginerii Kartel şi Ott, cari să întocmească un regulament pentru odministraţia oraşului Bucureşti, care să coprindă şi chestiunile de salubritate şi asistenţă. In acest regulament se prevede la art. 46, punctul 2 : „Va altoi pe toţi copiii şi alţi oameni ce vor fi în asemenea trebuinţă, având pentru aceasta osebită priveghere".

Şi lucrurile au mers aşa de bine, încât la 1823 în raportul lui Barbu Ştirbei către Kiselef, se spune :

„Vărsatul în contra căriua nu se lua nici o măsură, mărea tot d'auna numărul victimelor pe lângă acelea ce le făcea adesea ori ciuma cu miile. In ziua de azi această boală începe să dispară mai ales din oraşele mari unde prejudiţiile populare sunt tot tot dauna mai uşor de desrădăcinat Chiar pe la sate, bine-facerea altoiului se răspândeşte din zi în zi mai mult. Numărul copiilor altoiţi timp de doi ani în toată întinderea Principatului se urcă la 14221".

Azi, vaccinarea e obligatorie în toate ţările, şi de n'ar fi fost marele război trecut mai n'am fi avut prilejul să vedem cazuri de variolă.

Variola a dispărut, ea nu mai poate îngrozi pe nimeni şi, prin aceasta, Jenner a devenit unul din cei mai mari binefăcători ai lumei.

Dr. P. Samarian

INTIM...

Noaptea plânge... lacrimi... rouă
Cerne peste crini,
Tu stai singur la fereastră
Veghe şi suspini.

Printre gene... Cristaline
Lacrime îţi curg,
Lângă tine chiparoase
Rupte în amurg.

Ţi le-a dat o mână mică
Cu un sărutat,
Tu ai plâns în nopţi dearândul
Şi le-ai scuturat.

Şi-au murit lângă zăbrele
Pe aripi de gând,
Ochii ce-au privit la stele
Nopţi întregi dearând!

Cătălin Ionescu

Ecouri din Franţa

Europa, este titlul nouei reviste pe care o va scoate editura Rieder, Paris. Va fi un organ de cultură franceză şi de legătură internaţională.

Va trata despre opere de imaginaţie, filozofie, ştiinţe, arte plastice.

•

Cărţi noui. Filozoful **dr. Couchoud** prepară o carte de teologie : *Jesus* care se va opune lui Renan. *Paul Valéry* îşi publică într'o ediţie de lux : *Eupalinos ou l'âme et la Danse.*

Marc Elder va publica amintiri despre Claude Monet.

Tristan Klingsor scrie despre *Cézanne*, *Francois Fosca* despre *Renoir* şi *Robert Rey* despre *Gauguin.*

•

In 1924 se va serba un majestuos centenar al lui *Puvis de Chavannes.*

•

Marele premiu Flaubert.

Marius şi *Ary Leblond* directorii revistei „*La Vie*" au primit însărcinarea să decerne, cu ajutorul unui juriu, marele premiu Flaubert de 50.000 franci pentru cel mai bun roman, deja editat, dar care n'a avut răsunetul pe care l'ar fi meritat.

•

Mici definiţiuni.

In „Ere Nouvelle" René Wisner, care are atâta spirit cât este permis unui autor dramatic, dă câte-va definiţiuni.

Glorie.— Cinci la sută ai săracului.

Dumnezeu.— Cel mai celebru dintre necunoscuţi

Idilă.— Prostie în doi.

Inocenţă.— Pregătire la viţiu.

Inimă.— Bătăile vidului.

Fatalitate. — O gafă de care ne spălăm pe mâini.

•

La Nouvelle Revue Française consacră voluminosul său No. 8 scriitorului dispărut *Marcel Proust.* Barrès, Daudet, Gregh, Boylesve, Jaloux, Duvernois şi alţii aduc prinosul lor de entuziasm pentru opera lui Proust.

•

„La Vie" în numărul de Martie, adaugă la antologia proverbelor sale de pretutindeni un mănunchiu de coreene:

— Cine îşi schimbă culoarea când vede aurul, şi-ar schimba şi gestul dacă ar şti că nu e văzut.

— Ară, îngraşe, seamănă, udă, lucrează-ţi pământul şi cere-ţi recolta ca şi cum ar trebui să-ţi cadă din cer.

— Cine e cel mai mare mincinos? Acel ce vorbeşte cel mai mult de el.

— Nici odată nu-ţi trebube atât spirit ca atunci când ai de a face cu un prost.

— Din o sută de planuri ale unui bogat, nouă zeci şi nouă sunt făcute ca să-şi mărească avuţia.

Gilly

Sarah Bernhard a murit

Marea tragediană a murit !

Nu numai în Franţa dar întreaga lume civilizată suferă de acestă pierdere. Sarah Bernhardt s'a născut la Paris la 22 Octombrie anul 1846, din părinţi israeliţi fiind botezată apoi în religia creştină.

A debutat în anul 1862 la comedia Franceză în „Iphigenie en Aulide". A jucat apoi în diferite teatre din Franţa şi din Europa şi în 1872 a fost angajată la „Comedia Franceză" ca societară.

Creaţiunile sale principale au fost în : „Phédre", „Andromaque", „Dalia", „Zaire", etc. In ultimul timp a jucat în propriul său teatru, ce-i poartă numele.

Sarah Bernhardt s'a mai ocupat şi în alte domeniuri ale artei, aşa ea a expus lucrări de sculptură şi a scris nuvele şi poezii, iar revista „Lecture pour Tous" a publicat memoriile sale.

In 1888 marea tragediană a venit pentru prima oară în România şi a jucat „*Dama cu camelii*" de Al. Dumas.

ADESEORI

Adesea ori tu'mai văzut tăcută
Privind în ochii tăi îngândurată,
Nălţând spre tine-o rugăciune mută
Sorbindu-ţi lung privirea-ţi adorată !

Dar n'ai ştiut c'a mea fiinţă toată
Era'n privirea-mi dornică, pierdută,
Cu inima-mi e-o floare delicată
In aerul tău şi urma ţi sărută !

Nepăsător tu ai trecut 'nainte
Nu te-a oprit umila rugăminte
Căci alte visuri te chemau departe.

Iar inima-mi o floare ofilită
Mai rău gemând sub pasul tău strivită,
Azi te-am ertat abisul ne desparte !

Elena Păduro

GRAZIA DELEDDA

Iată câte-va amintiri frumoase, relatate de Gaston Deschamps, asupra începuturilor ilustrei scriitoare şi romancieră a ţărei sale, sentimentala poetă, cae a fost întru cât-va o precocitate.

In casa părintească, în proprietatea ereditară care-şi înfige în pământul natal stâlpii săi de granit, şi a cărei limpede faţadă roză priveşte un orizont de muncă, de păşune şi de munţi, Grazia Deledda devine poetă cu atât mai mult cu cât tatăl său se îndeletnicea în orele libere şi de reculegere, cu poezia.

De copilă încă, cu ocazia sărbătorilor de familie sau cu ocazia marilor solemnităţi religiease anunţate de clopotele tuturor bisericilor Sardiniei, Grazia auzea pe tatăl său improvizând poesii, dând replica, în cuplete alternate, cântecilor rustice, cum făceau Menalque şi Damétas, în onoarea brunei Phyllis şi o blondă Galatea, Grazia avea tocmai vârsta de cinsprezece ani, când îşi publică prima sa operă literară, o povestire fantastică şi tragică, intitulată: „*Sângele Sard*". Ea a trimis această încercare, în secret, la Roma, la un jurnal de mode care o tipări. A fost o mare îndoioşare în familia sa când s'a aflat de lucrul acesta. A urmat indignare şi scandal aproape. In Sardinia, populaţia nu e femenistă. O femeie autor! Lucrul acesta nu s'a văzut niciodată, aproape, la Nuoro, nici în întreaga provincie.

Când însă s'a constatat că arta de a scrie nu răpia copilei Grazia calităţile sale de fată onestă şi de bună gospodină, şi că din contră, această atrăgătoare ocupaţie putea să fie un câştig legitim, familia sa şi vecinătatea au încetat de a o învinui. Tânăra fată scrie atunci o nuvelă intitulată : „*Flora de Sardinia*". In curând după aceasta, vin în mod succesiv, în fiecare an, cu o fecunditate regulată care aminteşte fecunditatea copioasă a unei George Saud sau a unei Matilda Serao, scrierile literare ale suavei Grazia : „*Sufletele oneste*"; „*Drumul nefericirei*", „*Tentaţiile*", „*Dreptatea*", „*Bătrânul dela Munte*" şi douăzeci de alte romane cari toate, au obţinut cel mai mare suces.

Petru T. Gâdei

Teatrul Naţional.

„Doamna Eremia", piesă de teatru a d-lui N. Iorga s'a pus in repetiţie

•

Comedia „Plicul" se va reprezenta Miercuri 11 Aprilie. Rolurile principale vor fi interpretate de d-nele Fany Rebreanu, Marioara Zimniceanu şi de d-nii Soreanu, Morţun, Pella, Atanascscu, şi Gr. Mărculescu.

ABONAMENTE LA
Universul Literar
se fac pe un an întreg
60 lei în ţară şi
120 lei în străinătate

CĂMILA

De o statură mai mult decât unică, cu braţele lungi şi uscate — ca de vrăjitoare —, obrajii scofâlciţi plini de o roşeaţă ftizică, în care luceau doi ochi mici şi spălăciţi, la care natura uitase să adauge acele podoabe, care de cele mai multe ori fac fala sexului slab: „genele şi sprincenele", şi pe deasupra înzestrată de aceiaşi natură cu o cocoaşe, care-i sluţia şi mai mult corpul pipernicit, dar Aurica telegrafistă era mai mult decât hidoasă.

Printre colegele şi colegii de birou Aurica era cunoscută sub diferite numiri : „gheboasa", „dromaderul" dar mai ales „cămila". Şi nu atât de mult răutatea colegilor, contribuise a-i atrage atâtea ponoase cât însăşi caracterul ei....

Cum venia la birou, d-ra Aurica da fuga la oglindă, unde-şi aranja cele câte-va fire de păr ce-i mai rămăsese în cap, îşi pudra bine obrajii, îşi înroşea buzele-i vinete şi uscate şi apoi cu paşi iuţi vrând să pară sprintenă, se aşează în faţa aparatului, pe care nu-l părăsea până nu termina lucru.

Tot timpul cât lucra, nu se auzea gura Auricăi. Dar, odată lucrul isprăvit, tot biroul răsuna de glasul piţigăit al „Cămilei". Nimeni nu scăpa de zeflemelele şi ironiele ei. Tuturor le găsea câte ceva, de toţi îşi bătea joc. Iar când între colegi se ivea vre'o neînţelegere, „cămila" prin intrigele şi prin ironiele ei aţâţa pe cât putea cearta....

*

Şi mult timp poate d-ra Aurica ar fi continuat să-şi râdă de colegi şi ei să-şi râdă de ea dacă.....

Dela o vreme funcţionarii observară că Aurica se schimbase!

De unde înainte, când n'avea de lucru îşi purta cocoaşa de colo până colo, se amesteca cu muşcături de viperă în convorbirile şi treburile celor din jurul ei, deodată, ea devenise tăcută.

Nu mai părăsea aparatul, pentru care părea a fi căpătat o deosebită dragoste.

Venea la birou cu mult înaintea celorlanţi şi pleca cea din urmă. De multe ori chiar, rămânea ceasuri întregi, plecată asupra aparatului, sorbind cuvintele ce se transmiteau dela staţia vecină....

Aurica iubea... şi lucrul acesta fu îndată priceput de toţi.

De mai bine de un an Aurica, avea vecin la staţia cu care lucra pe un tânăr funcţionar, cu care încet, încet, începuse să lege o prietenie strânsă; care în timpul din urmă, se transformase în iubire, deşi nu se văzuseră nici odată şi deşi-i despărţeau zecii de kilometri.

Toată iarna a durat acestă iubire „telegrafică"! In fiece zi „morza" ciripea la urechile celor doi îndrăgostiţi, cuvinte dulci şi promisiuni...

Aurica era fericită! Părea sărmana fată, a fi uitat cu totul de grozavu-i beteşug care o făcea acum, să pară şi mai urâtă şi mai respingătoare.

Dar iarna începuse a trece şi primăvara îi lua locul! Aurica devenea din ce în ce mai neliniştită. O fercire fără margini dar şi neliniştite şi teamă i se vedea pe figura-i zbârcită.

El îi promisese să vie s'o vadă şi Auricăi îi era teamă de această intrevedere. Ce va zice el când o va vedea?... Ce va face?... Dumnezeule, mai bine să nu se ducă... Dar nu... ea doar îi dăduse a înţelege... El ştia... Deci se va duce... Şi dacă... Dar mai departe-i era groaoză să se gândească!... Şi s'a dus... Era într'o Duminică... O zi de primăvară, cu un soare atât de blând, atât de dulce !... O adiere uşoară mângâia arborii abia înmuguriţi!...

De dimineaţă Aurica, gătită ca nici odată , venise la birou, lucră puţin şi apoi plecă... Era ziua întâlnirei...

Ce şi-or fi spus la acea întâlnire, cei doi amorezaţi, nimeni n'a aflat.

A doua zi însă, nişte trecători, găsiră pe şinele trenului, la o depărtare de vreo trei kilometri de gară, un corp oribil mutilat. Era „Cămila"...

D. V. Coca

Citiţi

„VESELIA"

Revistă umoristică ilustrată

Apare în fie-care Joi şi se vinde cu

— 1 Leu exemplarul —

Abonamentele se fac numai anual şi costă :

60 lei în ţară şi

1 0 , în străinătate

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

300.000 Lei

în fie care LUNA

oferă Ziarul „UNIVERSUL"

cititorilor si abonatilor săi

MARI PREMII

în BANI şi OBIECTE de însemnată valoare

Cititorii sunt rugaţi să înceapă a strânge dela 1 APRILIE CUPOANELE numerotate de premii ale „UNIVERSULUI" cu care vor lua parte la tragerea premiilor în fiecare LUNA.

Premiile sunt în valoare de

300.000 Lei LUNAR

şi se vor trage regulat în fiecare LUNA.

„UNIVERSUL", oferă deci în acest fel cititorilor şi abonaţilor săi premii anuale în valoare totală de

3.600.000 Lei

Citiţi deci „UNIVERSUL" şi păstraţi zilnic cupoanele.

ANUL XXXIX. — No. 13. 1 leu exemplarul Duminică 8 Aprilie 1923

CASA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

DE PASTI

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 60 lei. In străinătate pe [illegible] lei.

Poate mai mult ca ori când, blândul Christos ne-ar spune azi: Pace vouă!...

I. N. R. I.

După ani de învăţături adânci, pătrunzând misterele vechilor temple, *apostolul*, cel mai mare iniţiat al pământului, propovădui lumei evanghelia iubirei. Minunile lui Isus, — care nu trebuie înţelese numai sub forma literară în care ne-au rămas, ci şi în tălmăcirea lor simbolică, sunt *realităţi fluidice* care, în străvechile civilizaţiuni cu religiuni închise celor mulţi, nu erau privite ca fapte sau întâmplări supranaturale.

Invăţătura hermetică din antice vremuri, Isus a împrăştiat-o tuturor celor ce veneau să-şi potolească setea la isvorul sfânt. Lumea era obosită de zeii antropomortici ai acelor zile, zei în care nu mai corespundeau cerinţelor sufleteşti de pe atunci.

Zarathustra, Cristna, incarnaţiuni ale Soarelui, pe care numai vulturii au ochii să-l privească în faţă, au înfăţişat graiul cerului pe cât puteau să-l priceapă oamenii simplii ai vremei, sau pe cât socoteau sacerdoţii antici că pot să-l împărtăşească mulţimei.

Ultima solie a Cerului, a Cristului cosmic, a fost Iisus. Dar Iisus a fost şi expresiunea într'adevăr dumnezeească a Cerului prin sigiliul de sânge ce l-a întipărit — credinţei sale — iubirea.

Erou al unei sublime drame pe pământ, Crist a dat sfinţenie Crucei îndurând să fie răstignit pe ea

Astfel a trebuit să încremenească în veci de veci religiunea iubirei ca să răsoână nepieritoare în vremuri.

Invierea lui Iisus, înţeleasă ca un adevăr simbolic, ca şi învierea lui Lazăr; înălţarea la cer, un adevăr alegoric mai puternic de cât cel dintâi — sunt lespezi de granit, pe deasupra cărora ard coloane de foc peste care s'a vărsat mirodenii sfinte.

Ele însemnează că prin foc se primeneşte în întregime natura, că prin flacăra iubirei se întăreşte credinţa în om şi nădejdea în vremuri mai bune.

Cel mai iniţiat dintre profeţi nu putea să nu cugete astfel, când gândurile sale erau picături de cer.

Dacă astfel ni-l- închipuim pe Crist, năzuinţa noastră se întraripează superb şi ne poartă sufletele spre acele nebănuite piscuri, până unde cu adevărat nu pot să ajungă spiritele gârbovite sub povara păcatelor.

Inţelegând astfel lumina care ni Iisus, vom tălmăci cu uşurinţă parabolele Invăţătorului ca şi minunile LUI.

De douăzeci de veacuri îi prăznuim amintirea, de aproape două milenii îi simţim învierea — şi totuşi, câţi nu l-au înţeles nici până azi!

Ferecaţi în temniţa unei argile bine hrănite, cei mai mulţi au uitat că trupul e un decor vremelnic, în cuprinsul căruia palpită un suflet — singura realitate eternă, de care ne îngrijim prea puţn.

Şi cât de amăgiţi sunt cei ce cred că toate socotelile omului se încheie pe pământ!

Cristos a înviat ca să spună cu graiu dumnezeesc că numai simpatia universală, iubirea răstignită de oameni, e singura care leagă vieţuitoarele tuturor planetelor.

Cristos a înviat ca să ne spună că, isgonind pe zarafi din Casa Domnului, a înţeles că iubirea sufletelor, mai presus de darurile şi păcatele pământului, e împărăţia lui Dumnezeu.

Să ne pătrundem sufletele de credinţă, speranţă şi iubire, pentrucă numai în acest chip cerul n se va deschide nouă, în noaptea Invierii, şi numai atunci vom putea grăi cu neprihănire:

Cristos a înviat!

L. I.

Târziu

de Victor Bicurescu

Nici popa n'avea casă mai mândră ca a lor. Să-ţi fi rotit ochii în tot cuprinsul satului, n'alegeai o alta.

Casă croită din belşug, casă de gospodar de frunte, de rumân cu dare de mână, cinstit şi harnic.

Slavă Domnului! Moş Stroe avea cu ce s'o ţie; nu se simţea că tovarăşa lui de căsnicie nu mai era de mult pentru ca să rostească şi să rânduiască gospodăria, ca să îngrijească de avutul casei, de vitele curţei şi de grădină; rămăsese unchiaşului două gospodine de fete mari şi un munte de flăcău, cari luaseră locul mumei lor.

Cel mai mare din copiii lui moş Stroe, Nistor, de când se întorsese dela oaste, cam umbla razna prin satul vecin, unde-l săgetase ochii Niculinei, fata cârciumarului de acolo.

Cea care venea după Nistor, Profira, o roşcovană de vre-o 20 de ani, plină şi durdulie, aştepta pe feciorul popei, iar Sultana, sora cea mai mică, bălăioara cea mai frumoasă a satului, sprinteană, nurlie şi mândră ca o domniţă, deşi nu se prinsese până atunci decât de patru ori în horă, răscolise toată para iubirii în inimile flăcăilor din sat.

Era în postul Paştelui. Primăvara fusese timpurie, iarba mijise de cu vreme şi mugurii prinseseră a zâmbi.

In bătătură, Nistor cioplea un resteu.

Deodată lăsă barda şi-şi aruncă privirea în spre portiţa grădinei, Sultana îl chema.

— Ce e fa nebuno? Ce ţi-e?

— Ia vin ia!

— Ba vorbă-i! Vino tu încoa dacă ai ceva de spus.

Fata se apropie.

— E, ce e? De ce vreai să mă stinghereşti din lucru?

— Păi, bănuiam că ne-i avea cine ştie ce mare lucru de făcut şi vream să te'ntreb ceva.

— Ei iacă, întreabă.

Fata se'mbujoră, plecă ochii în pământ şi se învârti locului, stângace, fără să poată rosti ceva.

Frate-său, fără să-şi ridice ochii spre ea, urmând să-şi cioplească resteul, o întrebă iar:

— D'asta mă chemai, ca să nu-mi spui nimic?

Sultana îşi luă inima în dinţi.

— Nene!

— E....!

— Ştii ceva?

— Ce să ştiu?

— M'o da el taica după....?

— După cine?

— Nu-ţi spui, că tu râzi de mine.

— Păi cum să râz fa proasto, dacă nu ştiu după cine?

— Iaca după alde Muşat.

— Care Muşat?

— Muşat, de! Al leli Catrini.

Nistor, ca muşcat de şarpe, sări drept în picioare şi încruntându-şi căutătura către soră-sa, se răsti înăbuşit:

— Ce?!... Să nu te-auz năpârcă că-ţi strivesc limba în gură!

Sultana amuţi încremenită.

— Auzi acolo!... Chiar dacă taica o vrea să i te dea, nu vreau eu! M'a uzi tu? Jurato!

— Nu te mânia nene, că eu n'am ştiut, te-am întrebat şi eu aşa într'o doară.

Nistor, fără să-şi poată stăpâni mânia, apucă mâna fetei şi strângând-o cu putere, îi răcni:

— Fa Sultănico! Ma'uzi tu ce-ţi vorbesc?... Cât oiu trăi eu, n'ai să fii a tâlharului ăluia! Mai bine moartă!

— Hoţu ăla.... hain şi câinos... blestematu!.. După ce mi-a amărât zilele şi mi'a jughinit ca pe sluga lui, cât am fost cu el într'un righiment, fiindcă se văzuse cu lâna aia la mână ...., după ce că toate zilele de închisoare câte le-am suferit, numai după urma lui, m'a făcut să mă liberez cu patru luni în urma leatului meu.... acum vrea spurcatu, să se ia bine pe lângă noi?... E, las pe mine chir Muşate!.... Don'căprar Muşate!.. Iuda darcului! că te satură el Nistor!....

Şi aprinzându-se mai tare, se răsti la soră-sa, care uluită, înţepenise ascultându-l.

— Nu cum-va te-ai dat în dragoste cu dânsul? Să ştii, că dacă oiu afla una ca asta, să nu mai dai ochi cu mine, să-ţi iei lumea în cap, să-ţi faci de seamă mai bine!

— Nu — zău — măi nene, atât

Şi Iuda apropiindu-se de Isus îi zise: Bucură-te Rabi, şi-l sărută.

doar mă ştiu vinovată, că am jucat cu el la horă.

— Eu nu i-am spus nimic şi dacă el s'a dat în vorbă cu mine, a vorbit de alte alea... de alde tat'tu, de tine... uite... pe tine te vorbea de bine, spunea aşa ca şi cum te-ar iubi.

— Hm ! Scorpia dracului !... N'aş mai avea parte de îndrăgitul lui !... Aide! piei de-ţi vezi de treabă şi bagă-ţi mînţile în cap !

Pentru toată lumea din Sălcuţa venise Paştele, numai Sultanei, bălăioara lui moş Stroe, nu.

Tot satul era în sărbătoare, tot săteanul era vesel, dulapurile scârţâiau, hora sălta, cărciumile chiuiau, maidanele străluciau de fote împestriţate cu fluturi şi de ii cu altiţe şi cusături alese, cojile de ouă roşii sângerau iarba din preajma dulapului. Numai Sultana nu împărtăşa veselia obştească, numai ea sta tristă şi tăcută pe prispa casei în care rămăsese singură, numai ei nu-i da inima brânci să vază mulţumirea altora, numai ea, cea mai mândră şi mai rară floare din toată Sălcuţa rămăsese de pază peste liniştea şi pustietatea satului, fără să râvnească la petrecere.

Din când în când, sunetul scripcei dela horă, or câte un chiuit dinspre acolo, răsbeau până la ea, turnau câteva picături de fiere peste otrava sufletului ei obidit, şi atunci, prelung şi apăsat izvora câte un oftat din pieptul strivit de durere al copilei.

De o dată tresări : i se păru că recunoaşte într'un cântec ce răsuna nu tocmai departe, un glas cunoscut. Ascultă, cântecul se desluşea bine :

Din zmîcele de cătină,
Din zmîlcele de cătină,
Leagăn moale ţi-am făcut,
Şi de-asupra, aşternut,
Flori de soc şi de sulfină
Şi te-aşteaptă cald şi dulce
Ca să vii să'l stăpâneşti,,
Plânge că din el lipseşti
Şi te chiamă să te culce.

Toată făptura ei tresări. Fata se ridică de pe prispă şi merse către fundul curţei, de unde i se părea că vine viersul iubitului ei.

Cântecul se desluşi şi mai bine :

Vino mândro din poveste,
Florile, de plâns se strâng,
Ca şi ele, şi eu plâng
Şi de tine dor ne este.

Sultana străbătu tufişul de salcâmi reîmbrăcat încă, ce se întindea dincolo de fundul curţei, şi pe prundişul gârlei ce curgea pe acolo, zări un om aşezat jos, rezemat în cot, privind la apa, care tihnită îşi vedea de drum la vale.

Va să zică, mai era cine-va care, ca şi dânsa, nu vrea să ştie de bucuria satului, care, ca şi dânsa, n'a vrut să se gătească, căruia îi făcea rău petrecerea şi care alerga după singurătate, şi ăst cineva, care suferea ca şi dânsa, era dragul ei.

I se păru că Muşat se ridicase şi-şi îndreptase căutătura în spre ea, apoi văzu bine că el se urnise din loc şi că venea acum spre ea. Nu mai erau departe unul de altul.

— Sultănico !

Ce ţi-am greşit, de m'ai oropsit aşa Sultănico fată ? N'a fost zi să lipsesc dela fântână când ştiam că vii şi tu nicăiri, par'că într'adins m'ai ocolit.

— Ascultă Muşate, nu sunt de vină, nenea a simţit dragostea noastră şi s'a făcut foc. M'a dojenit într'o zi, de credeam că-şi iese din minţi şi mi-a spus hotărât, ca să nu care cumva să afle că ţiu la tine, că mă goneşte. Am încercat să'l mlădii, să-i spui că...

Aci plânsul o înecă şi ducându-şi mâneca la ochi, îşi curmă vorba.

Flăcăul, ascultând-o, încremenise nedomirit.

— Da bine, ce i-am făcut eu ? Nu ţi-a spus ce rău i-am făcut ?

— Ba da, zicea că tu i-ai amărît zilele cât ai fost cu el la oaste.

— Da pre legea mea dacă mă ştiu vinovat de asta. Sultănico fată, dac'a mâncat închisoare, n'a fost de pe urma mea ; sergentul major mă punea pe mine să-l închiz şi-mi spunea să nu-i spui că vine dela el, iar dânsul îi dădea drumu şi îl jumulea de bani, fiind dafiase că are parale.

— Nu ştiu, ştiu că te urăşte cu foc.

— Bine că-mi spuseşi, lasă că dau chiar mâine ochi cu el şi-i lămuresc tot.

„Ne-am înţeles".

A doua zi, nu răsărise bine soarele,

A doua zi, nu răsărise bine soarele, când Muşat se îndreptă spre satul vecin, unde ştia că Nistor are să vie după amiază la horă, ca să se întâlnească cu Niculina, fata cârciumarului de acolo.

Peste o jumătate de ceas fu în sat, unde şezu la cârciumă până pe la namiezi.

Lumea începu să se strângă, ţiganii îşi încercau coardele hodorogitelor lor scripci, fetele se iveau pâlcuri-pâlcuri, nevestele, târând spuza de copii după ele, începură a se aşeza roată împrejurul bătăturei prăfuite de pisăgeala din ajun, bătrânii se înghesuiră pe laviţele din spre cârciumă, unde-i trăgeau mai mult aţa, flăcăii furişaţi de privirile gloatei mai necăjeau cele fete, mucoşii, spilcuiţi şi ei cu ce-şi cumpăraseră dela oraş şi cu buzunarele doldora de ouă roşii, ciocneau între ei, ori tăbărau pe ăl de-i păcălea cu vreun ou de lemn ; până şi copilaşi de ţâţă erau în fiinţă la horă, care în braţele mumei, care într'ale vre-unei bătrâne, ce neavând altceva de făcut se mulţumea să casce gura şi să nu înghită singură praful ce stârnea puzderia aceia de picioare ce pedepsea pământul.

In sfârşit, un flăcău mai colţat, se răsti la ţigani :

Zi cioară !

PAȘTELE

(FRAGMENT)

de Alecsandru Macedonski

Paștele cu ouă roșii sub același scump cămin
Ne strângea pe toții copiii, din ori câtă depărtare,
Ne-aștepta cu masa'ntinsă, tata-moșu, mama mare
Și țăranii înainte ne ieșiau cu ploști de vin !
Tata ce ne ducea'n brațe, mama ce ne răsgâia,
Ne'nclina pe a lor mână,—mâna lor sărutam dulce
Când venea la urmă seara, ne duceau ca să ne culce,
Dar cu păr de-argint, bătrânii, și în somn ne mângâia!

Mi-a rămas adânc în minte, noaptea Paștelor cea sfântă
In bisericuța văii mă revăd și parc'aud
Glasul preotului care leturghiile le cântă
In memoria acelui ce-a'ndurat martir mai crud !
Lumea'n cerc îngenuchiată, stă s'ascultă în tăcere
Sute de lumânărele se aprind însă treptat,
Iar cocoșii de odată vestesc ora de'nviere
Și biserica răsună de : „Christos a înviat !".

Vai s'a scurs de-atunci o vreme — Multe Paște au trecut
Pragul sfintelor biserici n'am călcat de nu țiu minte!
In blestemul tinereței am râs chiar de cele sfinte,
Iar cu zilele răpuse, chiar pe tata l'am pierdut ;
Am pierdut chiar amintirea inocenții de altădată,
Dar de câte ori sosește învierea lui Christos
Ca'ntracea bisericuță mă simt iar religios
Și îmi sufăr a vieții sarcină împovărată !

Vre-o șease flăcăi se repeziră în mijloc; una câte una fetele se prinseră și hora se rotea acum mare și voioasă.

Tocmai când țiganii îndrugau de zor iată și Nistor. Mușat îl zări și nu'l pierdu din ochi.

Nu trecu mult și se ivi din cârciumă Niculina, gătită ca o mireasă. Nistor se dete în vorbă cu ea și amândoi se pierdură în vârtejul jocului.

Când amuțiră cobzele Mușat, cu câțiva flăcăi, intră în cârciumă și porunci de băut, dar nu apucă să sfârșească porunca, și zărind pe Nistor care tocmai intra :

— Ei, mai iată unul din Sălcuța, un leat al meu ! Christos a înviat Nistore ! Fă-te'ncoa să bei un pahar cu noi ! Mai adu o jumătate, jupâne!

— Cu cine să beau ? Cu tine ?... Poate pe lumea cealaltă !

— Da de ce mă Nistore ?

— Lasă că mi-ai dat să beau destulă fiere la cazarmă !

— Ce vorbă e asta mă ? Ori ești fermecat ?

— Ai obraz să mai mă întrebi ? Dar de ce m'am liberat eu patru luni de zile după tine ? Cine venea să-mi spue că trebue să merg la închisoare, fără să știu de ce ? Cine mă ducea până la ușa închisorî și mă încuia ? Cine....

— Păi bine mă Nistore, de ce nu stai să judeci mă ? Păi aș fi putut eu să fac câte le spui tu, fără știrea majurului mă ? Păi eu sunt de vină, dacă tu aveai bani la tine și majuru te simțise și ori decâte ori avea chei de parale, învârtea meșteșugul ca să....?

— Nu mai umbla cu iscoadele, că nu se prinde la mine.

Atât îți spui eu : noi amândoi, ochi de cumătră să n'avem.

— Vorbești cu păcat Nistore, zău vorbești cu păcat !

— Păcat, nepăcat, asta știu eu, și mai multă vorbă împreună să nu mai avem ! Și să mai faci bunătate să lași în pace pe soru-mea a mică, dacă vrei să-ți meargă moale !

Au trecut șease luni de atunci și câte nu s'au schimbat în răgazul ăsta de timp !

Nistor a luat pe Niculina, soru-sa Profira e preoteasă, moș Stroe a murit și Sultana a rămas acum sub stăpânirea numai a lui Nistor.

E sărbătoare mare, sfânta Maria Mică. Toată suflarea din Sălcuța e la horă după amiazi.

Nistor, cu cumnatu-său preotul, cu nevestele și cu Sultana sunt acolo și privesc.

Ca din pământ se trezesc cu Mușat înaintea lor. Merge drept către Nistor și fără ca acesta să s'aștepte, îl coprinde în brațe și-l sărută pe amândoi obrajii.

— Nu fii hain măi frate Nistore, iartă-mă ! Nu mă știu greșit cu atât față de tine, dar dacă nu vrei să mă crezi, iartă-mă !

— Ți-am spus odat să mă lași în pace, câine ! Nici la moarte nu te-oiu ierta !

— Iartă-l nene dragă, fie-ți milă ! Îndrăzni să zică Sultana.

— Și tu, să taci, dacă vrei să mai ai un adăpost în lumea asta!

Toți dinpreiur interveniră.

— Da ce ți-a făcut măi, de ești așa păgân?

— Să mă lăsați în pace, hai să mergem.

Mușat îi tăiă drumul:

—Nu vrei să mă ierți?

— Nu!

— Nu vrei?

Și trăgând cuțitul dintr'o teacă ascunsă în brâu, se lovi de două ori în inimă, așa de iute, că nimeni n'avu vreme să'l oprească. Sângele țișni, stropi cămașa lui Nistor, iar Mușat se împletici și căzu pe spate.

Un răcnet surd însoți căderea astă era al Sultanei.

Toți se repeziră îngroziți spre bietul Mușat.

Nistor se plecă, îi luă capul în mâini și cu lăcrămile în ochi se rugă :

— Iartă-mă Mușate, iartă-mă frate, am fost un zmintit că m'am îndoit de tine,... uite pe Sultana, ți-o dau, a ta să fie...

Mușat deschise ochii mari și pironindu-i într'ai Sultanei, putu să zică: *Târziu!*

Un flăcău aduse o cofă cu apă, vru în zadar să-i strecoare câteva picături printre dinții lui încleștați. Nistor cearcă să-i descheie minteanul plin de sânge, dar Mușat făcu semn să'l lase, apoi cearcă să-și ridice capul, Nistor îl ajută și izbutind, roti ochii împrejur, îi fixă o clipă asupra Sultanei căreia îi zâmbi dureros și întorcându-i către Nistor, abia putu să rostească slab și întretăiat:

— M'ai iertat târziu !

Un gâlgâit de sânge îi țâșni din gură, chipul i se contractă de durere, capul îi recăzu, pleoapele i se lipiră, două spasmuri îi mai zguduiră trupul și... atâtea i-au fost zilele, a înțepenit.

In fața privelișteî care înfățișa pentru dânsa năruirea fericirei visate, Sultana, ieșită din minți, izbucni într'un râs înfricoșător:

— Ha! Ha! Ha! Haaa!...

Târziu!... Ha! m'a iertat târziu!... Târziu!... Ha! Ha!... Iartă-l nene!...

Și privind rătăcită înapoi, fugi scoțând sinistre hohote, întretăiate de fiorosul *Târziu.*

OSANA

O poartă s'a deschis în ceruri, sus —
Prin ea străbate prin vecie—o rază,
E raza mântuirii lui Isus
Ce'n sufletele noastre luminează.

O, aleluia :...
Să strigăm cântând :
Mărire, Osana... Isus :
Aceluia
Care din moarte înviind
Cu mortea pe moarte-a răpus
Lumină-a adus
Cu razele-i sfinte
In lumea veșniciei din morminte

Petre Antonescu

S'a dus!...

S'a dus iarna viforoasă,
Primăvar'a revenit
Si 'n câmpia rodioasă
Blânde flori au răsărit.

Cu suflarea ei de ghiață,
S'a dus iarna, timp barbar,
Ș'acum binele 'n viață
Ne-aduce scumpu-i dar.

S'a dus, cum se duc tiranii,
Iar, d'asupra tuturor,
Stă, supuși fiind lui anii,
Un divin Mântuitor.

Privind soarele 'n tărie,
De dulci raze 'nconjurat,
Să strigăm, cu bucurie,
Azi: Christos a înviat!

N. Ținc

Invierea lui Christos

(Tablou de A. Egorow).

Locurile și oamenii din timpul lui Christos

Insemnările pe cari le publicăm sub titlul „*Din Cartea „Soarele Vieței*" sunt scrise de scriitorul rus A. M. Feodorov, care nu de mult a părăsit Bucureștiul după ce se refugiase din Rusia sovietică și locuise cât-va timp între noi. Autorul descrie în paginile pe care le traducem, locurile unde s'a petrecut una din cele mai mari tragedii omenești și de unde a plecat o nouă îndrumare nu numai a credinței oamenilor, dar și a unei noui culturi și civilizații: creștinismul!

In aceste zile de reculegere dar și de sărbătoare când fără voie gândul se îndreaptă spre originea Credinței care trebuia să schimbe atât de adânc conștiința omenească, nu este lectură mai plăcută, de cât acea care ne evocă locurile pe unde a trăit, a sufert, a pătimit, a murit apoi în chinurile torturei și a înviat pentru a rămâne pe veci în inimile oamenilor, Isus Christos!

Scriitorul rus ne duce pas cu pas prin toate acele locuri, unde, 2000 de ani în urmă, Acel care trebuia să devie prin jertfa vieței Sale Fiul Domnului, a trăit viața Lui pământească, atât de scurtă dar atât de mare în urmări.

Printre zidurile cernite de vremuri și tocite de întâmplări, prin locurile rămase aceleași și cari au privit cu ochii lor orbi tragedia care s'a jucat atunci, ne poartă un om care reușește să redee toată emoția pe care ar trebui s'o simtă fiecare om când va trece pe acolo, fie numai cu gândul pe unde veacuri în urmă s'a săvârșit Invierea Omenirei din bezna și rătăcire în care a trăit.

Și fără să vreau, traducând paginile lui Feodorov, 'mi aduc aminte de o altă evocare a unui alt scriitor rus Leonid Andreev, pe care a încercat'o despre locurile sfinte într'o povestire a lui.

Andreev n'a voit în acea povestire să ne dee numai imaginea locurilor pe unde a trecut Mântuitorul, dar el a încercat să ne evoce și pe oamenii cari au trăit în acea epocă, cu preocupările lor personale, cu nevoile lor prorii și cu sentimentele care le-au fost provocate de tragedia care se juca sub ochii lor. Și scriitorul rus ne descrie cum, în acele zile de zbucium și de patimă, de revoltă și de indignare, un biet evreu era preocupat de o durere de măsea de care suferea. Și când sub zidurile casei sale a trecut mulțimea agitată urmând și înconjurând pe Acela care trebuia să zguduie din temelie toată așezarea atâtor împărății lumești, evreul era preocupat de durerea lui de măsea și era nesimțitor la durerea cea l'altă, la durerea Aceluia care'Și ducea Crucea spre Calvar.

Și nu trebuie să ne mire că Andreev ne arată pe contemporanii lui Christos tot așa de surzi la suferințele lui, cum surde au fost și zidurile

şi locurile printre cae ne poată în povestiea lui Fedorov, căci oamenii, ca şi lucrurile n'au presimţirea faptelor mari cari se petrec între ei, fiind stăpâniţi de nevoile lor cari li se par mai mari şi mai puternice de cât ale altora.

Şi a trebuit că în această indiferenţă şi apatie a mulţimei preocupată de propriile ei nevoi, ca după cum era evreul din povestea lui Andreev preocupat de durerea lui de măsele. să se producă o minune, să învieze din moarte Acela care a primit'o pentru oameni, pentru ca, în urmă, după această minune, oamenii să înţeleagă că Omul care a murit pentru ei, a fost mai aproape de Dumnezeu de cât ei şi să urmeze cu sfinţenie învăţătura şi credinţa lui.

Minunea dulce petrecută acum două mii de ani între zidurile şi locurile pe cari ni le descrie Feodorov şi care n'a putut mişca pe evreul lui Andreev, care simbolizează nepăsarea şi nesimţirea contemporanilor lui Christos, a însemnat, timp de două zeci de veacuri, sufletele a milioane de oameni cari au înţeles mai târziu jertfa Omului pentru oameni şi i'a făcut şi îi va face cu evlavie şi cu bucurie să spună la fie care aniversare a Invierei Lui:

Christos a înviat!

Căci El le-a dat cea ce nimeni până la Christos nu le a putut da: Credinţa într'o viaţă mai bună, mai dreaptă, mai frumoasă, mai frăţească, pe care o vor căpăta-o prin jertfa propriei lor bucurii şi fericiri:

Christos a înviat!

Dr. I. Duscian

SONET

(IUDA)

Mă uit la Crist, cum stă întins pe cruce
Cu chipul sfânt brăzdat de suferinţi
Privind cu ochii 'ndureraţi şi sfinţi
Nebune gloate, vesele, năuce.

Departe, parcă văd la o răscruce
Pe vânzătorul bunelor credinţi,...
Cum numără demonici arginţi,
Temându-se de ei ca de năluce.

Dar iată, zarea se preschimbă 'n Haos
Cutremură cu trăznete şi geme,
Şi duhu sfânt din Crist îşi ia repaos.

Şi cineva rânjind, secat de ciuda
Celor trei zeci de demoni şi blesteme,
Se leagănă pe-un pom, inert!.. E Iuda

P. Ant.

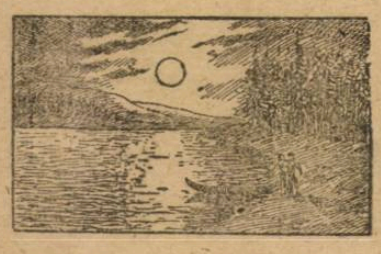

Din cartea „Soarele vieţei"

Insemnări dintr'o călătorie la locurile sfinte

1

POARTA JUDECAŢEI

Locurile, unde când-va au avut loc mari evenimente din viaţa omenească, posedă o deosebită putere şi atragere pentru generaţiile următoare. Dar oamenii nu se mulţumesc numai cu respectul acestor locuri, dar ei caută dovezi, pietre sau lucruri, pe cari s'au putut intipări nu numai urmele persoanei care îi interesează, dar urmele chiar ale contimporanilor lor. Totuşi această este destul de departe de fetişism, pentru că fetisismul presupune întruchiparea în obiect a personalităţei însăşi. Nu mai vorbim de însemnătatea ştiinţifică pe care o reprezintă acest fel de obiecte, dar eu cred ca în tendinţa semi-conştientă spre aceste obiecte ale trecutului este o tendinţă din cele mai înalte şi statornice. Oare nu căutăm noi s'apărăm arbori şi florile de atacurile reale şi haotice ale naturei. Aceaşi apărare sunt şi aceste obiecte faţă de imaginea cutare sau alta a unui eveniment şi chiar a unei idei. Este şi mai explicabilă bucuria, care fără să vrei te stăpâneşte când vezi peatra, pe care a pus iciorul Acela, Care este socotit Dumnezeu-Om şi împărtăşesc pe deplin entuziasmul, de care a fost stăpânit acela care a descoperit pragul „Porţei Judecăţei".

De şi era târziu noaptea, m'am îndreptat să văd pragul acesta. Un arap negru mi-a deschis uşa şi cu o lampă mi-a luminat drumul pe trepte, până am dat de o boltă din timpurile lui *Constantin şi Elena*, lângă care se vedeau grămezi de peatră din timpuri şi mai vechi.

După cum arată săpăturile făcute, pietrile acestea au fost zidurile de apărare ale oraşului, de care nu era departe, din afară, Golgota. Zidul se îndreaptă spre mează noapte şi aci, jos, se păstrase piatra de sub porţile oraşului. unde adâncimile în ea, arătau locul unde erau ţâţânile de fer ale porţilor.

Prin aceste porţi a şi fost dus Christos de la Pilat. Pe patra aceasta, de sigur, a călcat şi piciorul Său pe drumul spre Golgota. Descoperirea acestei pietre a avut o mare însemnătate pentru întărirea Golgotei, *Via Dolorosa* şi alte monumente sfinte. Mai târziu aci s'a ridicat un hram. S'a conservat încă altarul din timpul lui Constantin şi al Elenei. Acum pe locul acesta este un nou hram şi un mic muzeu rusesc.

In muzeul acesta m'a uimit o icoană a lui Christos de Riepin. 1)

— De ce icoana aceasta este aci şi nu în biserică ? am întrebat.

— Sinodul, n'a permis, îmi răspunde un călugăr. Mai întâi lipseşte din jurul capului lui Christos aureola luminoasă, apoi El poartă toiagul altfel de cum este admis să fie zugrăvit în icoane. Şi reese de aci că nu este o icoană dar un tablou şi deci nu poate fi într'o biserică.

Candela arde şi lumina ei luminează pietrile mari, coloana de granit roşu egiptean incinsă de un cerc de fier. Arabul ţine lampa dintr'o parte şi umbra lui cade pe păreţi, pe icoane, pe pragul porţei vechi.

Se întâmplă uneori ca un cuvânt oare-care, de o dată să capete un înţeles deosebit. Mi sa' părut aşa de clar în momentul acela, că pietrele acestea au văzut într'adevăr. Aceasta simţeam şi acum privind la ele. Intre celelalte pietre ele aveau o expresie deosebită, vie. Incovoiat sub greutatea povarei, Christos a trecut pe lângă ele. Se poate, că la vederea Golgotei, El s'a rezemat de una din ele obosit şi istovit şi că sudoarea şi lăcrămile amestecate cu picături de sânge au curs de pe faţa Lui.

„Şi pietrile acestea au au văzut aceasta şi ele au ascuns în sine ceva etern şi dureros şi viu.

In timpul acestei nopţi am fost de câteva ori acolo şi pietrele acestea mi-au mărturisit acelaşi lucru. De pe acoperişul casei acestea în timpul zilei am văzut multe lucruri interesante: tot Ierusalimul, şi arcurile înegrite ale hramului şi biserica de pe mormântul Domnului şi Sionul. Se distinge bine zidul oraşului, care merge de aci, de o parte spre stânca Moria şi alta spre poarta Damascului. Acolo lângă poarta aceea este o cafenea unde le place arabilor să stee seara şi să bea cafea. Astfel de cafenele se văd la toate porţile oraşelor orientale şi de sigur a fost una din acestea şi lângă Poarta Judecăţei.

Şi tot aşa au mers cămile şi măgari işridicau colbul în urma lor turmele de capre şi de oi. Şi probabil şi Ierusalimul a fost cum este şi acum.

O palmă înaltă şi puţin aplicată se ridică şi atârna deasupra acoperişurilor în formă de cupolă ale Ierusalimului. Şi este aşa de sigură şi izolată palma aceasta, ca şi cum ar fi prizonieră între aceste pietre. Bine înţeles că palma aceasta nu e prea veche, dar nu ştiu de ce ea apropie Ierusalimul acesta nou de acel care a fost pe timpul lui Christos şi privirea mi se opreşte mult timp asupra ei cu o deosebită blândeţe şi dragoste.

1) Riepin — cel mai mare pictor rus.

II

PRETORIA

Catacombele întunecoase, stau deschise ca niște guri de fântâni părăsite cari duc Dumnezeu știe unde. Saci de piatră cu urme de lanțuri și cu deschizături cioplite în piatră și în care erau vârâte picioarele condamnaților în timp ce mâinile erau ținute în lanțuri. Deschizături în părete în care se dă mâncarea celor închiși și prin ele urmăreau paznicii pe arestați. Pentru paznici erau cioplite în piatră gherete speciale.

E pușcăria care a fost descoperită de curând. Bine înțeles ea a existat și pe timpul lui Christos, de oarece cei dintâi creștini au transformat'o într'o biserică, fără să distingă urmele închisoarei. S'au găsit aci și vechi icoane. Lemnul din ele s'a transformat în praf, alte icoane au fost roase în așa chip în cât par'că sunt faguri pentru miere. Dr totuși pe una s'a conservat o inscripție — anul *630* după *Christos*.

S'au găsit și oase uscate și roase de timp, unele transformate în colb. Se poate că sunt oasele celor dintâi creștini, cari erau aruncați aci ca hoituri în fundul fântânilor.

Se crede, ca de aci au fost scoși și tâlharii cari au fost răstigniți odată cu Cristos pe Golgota. Se spune, că din peșterile acestea pe jumătate astupate este un drum drept subteran spre Golgota și că pe tâlhari i'au dus pe acest drum. Aci a făcut de sigur și Varvara, care a fost lăsat liber în locul lui Christos.

Sa distrus de multe ori Ierusalimul, dar închisoarea n'a fost distrusă și apoi nici nu putea fi distrusă căci se găsește sub pământ. Incă înainte cu zeci de ani de a se fi făcut descoperirea închisoarei, locuitorii Ierusalimului, din spuse și auzite, știau că se ascunde ceva însemnat aci, dar și Calea dureroasă, presupune că în apropiere se afla ceva asemănător cu ce s'a descoperit. Inchisoarea trebuia să fie în apropiere de Pretoria și descoperirea ei întărește bănuiala că Pretoria nu era așa departe ; de altfel și direcția *Via Dolorosa* arăta aceasta

Când am eșit la aer din subterana aceasta, mi s'a părut că într'adevăr am fost nu numai în temnițatul acelei epoce, dar ca și cum nu mai sunt în timpurile de astăzi.

Luminează soarele sălbatec al Palestinei, care înghite verdeața și umezeala și silește pământul sau să se întărească ca ferul sau să se risipească ca cenușa.

In adâncimea stradei, la stânga dincolo de cazărmile turcești înverzesc dealurile Elconului iar la dreapta, prin arcul porței, se deschidea drumul spre Golgota semănat pe amândouă

ADELEI

Zile lungi și nopți voiu merge pe mare
Departe, departe 'n țara de visare,
Țară 'ntrevăzută de închipuire
Unde se destramă visul de iubire.

Zile lungi și nopți pe mare voiu merge,
Și 'mi voiu lăsa gândul la tine s'a erge,
S'alerge la tine, și să mi te cheme
In țară de visuri și de crizanteme.

Gândul meu să zboare și să mi te cheme
In țara de visuri și de crizanteme,
Căci farmecul țării nu'l voiu înțelege
Dacă tu, iubit'o, cu mine n'oi merge.

Ion Th. Ion-Hotarele

părțile de clădirile joase ale Ierusalimului, al căror acoperiș străucește în bătaia razelor soarelui.

Spre stâncă într'o curte mică, o palmă veselă și verde, sora acelea pe care am văzut'o lângă *Poarta Judecății*.

Pe arcul porței era scris „Ecce Nomo"1). Pe aci a trecut la moarte Mântuitorul. Pas la pas am trecut pe drumul acesta. Mai mult ca sigur că stradele se întindeau întocmai ca și azi, în aceleași linii frânte. De ce era nevoie de făcut noui strade, de pavat noui uliție, când pavagiile vechi s'au conservat încă ? Orașele orientale au fost așezate în totdeauna fără vr'un plan. Chiar locurile, prin care trec. probabil nu s'au schimbat în acești 2000 de ani. Bolțile întunecoase, sub care se văd ferestrele cu zăbrele negre și împăinjenite, grajdurile și staulele de vite din care se exală mirosul de băligar, și aci la cotitura piața cu tarăbile în care se vinde carnea și zarzavaturile au fost aceleași cum a fost probabil și baia din care vine mirosul de săpun și aburi și unde se văd întinși oameni odihnindu-se după baie.

Lucesc vasele de aramă din bucătăriile deschise, unde se ferbe de toate și de unde străbate mirosul pipărat al mâncărilor. Aci, în apropiere este și magazinul cu băuturi răcoritoare, cu buchete de flori înfipte în pahare. Mult popor în costume biblice. Se mișcă totul, se agită, face sgomot... Și așa probabil a fost și atunci, când *El* a mers aci însoțit de soldații romani, căzând sub greutatea crucei, muiat în sudoare și sânge.

La locul al șeaselea al căderei, unde Simon Chirenianul a luat pe umerii lui crucea Lui, sa' oprit mulțimea pelerinilor veniți din Austria. Un călugăr catolic cu o față mobilă roșie, cu ochii de o modestie falșă ,i cu buzele rosii și umflate. s'a ridicat pe piatră și a început să vorbească de evenimentul legat de acest loc.

Cu mișcări artistice și cu pauze calculate, cu un patos umflat în vorbă el chemă pe toți cei prezenți să împarte și ei aceeași soartă, cu acela care a luat asupra sa greutatea Crucei. Mulțimea de pelerini începu să cânte un psalm monoton și trist și plecă mai departe.

Ea se opri încă în apropriere unei prăvălioare, unde după spusele oamenilor Veronica, a șters cu un ștergar sudoarea și sângele de e fața lui Christos și aci călugărul vorbi din nou în chip nenatural și pretențios. Dar totuși amănuntele acestea enervante nu puteau să distingă impresie adâncă pe care'ți o da apropierea de timpurile trăite în trecut de Mântuitor.

După a șeaptea oprire numai este nici o arătare despre cealaltă parte a drumului spre Golgota, dar aceasta n'are importanță și Peatra Porței de Judecată, arată bine această direcție. Ziua și noaptea am trecut pe drumul acesta și în fiecare dată un tremur nevoit mă făcea să m'opresc în mijlocul drumului. Două mii de ani în urmă ! Două mii de ani !

Un hram enorm stă pe locul Golgotei. In ziua aceea hramul era plin de credincioși întru Christos. Dar de câte ori m'apropii de acest loc zgomotul care vine de acolo, țipetele acestea ale vieței flămânde, care nu numai aci pe piața aceasta, dar chiar în biserică au deschis o adevărată prăvălie, — toate acestea împreună cu zgomotul clopotelor mă face să închid speriat privirile.

Și atunci pare că dispar toate aceste clădiri cari acoperă acest loc când-va pustiu și în fluxul și reflexul zgomotului omenesc se aude glasul sălbatec al mulțimei, de care ți se cutremură inima.

Ce ar fi fost dacă oamenii aceștia ar fi trăit în timpul acela!

A. M. Fedorow

Din rusește de dr. I. D.

1) „Iată omul".

IN INTUNEREC

— Un poet necunoscut —

O față palidă, un trup slăbit de suferință, o inteligență sclipitoare...

Acesta e poetul T. D. Manolescu,

Acum doi ani ziarele i-au consacrat o critică literară, dar de atunci tăcere s'a așternut și poetul bolnav și înstrăinat, tot necunoscut a rămas.

Soarta l'a trimes în America de Sud și acolo în vuetul orașului Buenos-Aires, sclipiri de talent românesc, de patriotism românesc, țâșnesc de sub pana lui.

Nostalgia, boala nemiloasă de care suferă. îl fac pesimist, ironic și uneori crud.

Dintr'o modestie caracteristică adevăratilor poeți, el nu publică sonetele sale scrise cu atâta măestrie

Doar câţiva prieteni privilegiaţi din ţară, primesc din când în când câte o înţeleaptă scrisoare şi câteva versuri.

Atât. S'ar crede că e egoist şi totuşi numai bunătate radiază împrejurul său.

L'am cunoscut la Neapole. El îşi căuta de sănătate, eu venisem să respir aerul de primăvară al Italiei.

Şi acolo pe ţărmul mării, priveam împreună Vezuviul superb profilat pe albastrul cerului napolitan.

El vorbea. Atâta înţeleciune, dublată de atâta durere. Din când în când îmi citea din scrierile sale. Şi pline de farmec erau ceasurile petrecute în tovărăşia lui.

Azi e departe. Mereu bolnav. Din când în când, din întunericul existenţii sale, ne vin gânduri luminoase dela el.

Şi vremea trece, omenirea progresează, în timp ce talentele ce se ascund modeste, tot necunoscute rămân.

Const. L. Flavian

NOAPTEA INVIEREI

Cu gândurile umilite, frânte de colindul lor trudnic, cu sufletul întunecat, — vădan de bucurii, — ca un catarg solitar din naufragiul vieţei, George îşi mistuia suferinţa sărăciei şi inulitatea lui pe lume, în noaptea sfântă. etern şi universal sfântă, noaptea sfintei Invieri.

In umilita, mizerabila lui locuinţă, — mansardă la al 4-lea etaj, — dintr'o clădire de la periferie, drept mobilier: o maşină cu picioarele schiloade, un divan care abia îşi putea dovedi vestigiile unei mobile din care George îşi făcuse culcuşul odihnei, arare, când somnul se îndura şi-l mângâia. O sobă cocoşată, ironică pare-că, în ungherul strâmt; de nume doar servea, căci de mult n-a avut un tăciune în ea. Şi altă nimic decât sărăcia tristă, întunecată, obsedantă şi sfidătoare.

Pereţii, galbeni, căci varul de pe ei de mult s'a şters. Umezeala ploilor pătrunsă prin tavanul ciuruit, se prelingea asemenea perlelor de chilimbar, desfăcute dintr'un colier rupt.

Prin unghere şi pe bagdadie, paianjenii şi întemeiase fina, tăcuta şi îndărătnica lor industrie.

Aici, dară, în cuibul acesta solitar, — cuib de sărăcie şi de dureri nemângâiate, — George îşi trăia zilele şi nopţile fără pâine şi fără somn.

In seara aceasta, George ajunsese la capătul îndurărilor.

Cu sufletul răstignit pe calvarul durerei şi al desnădejdei; cu gândurile împrăştiate, îşi adună frînturile vieţei pe care atât de puţin şi de zadarnic a trăit-o ! Căci prea arare vre-o rază caldă, plăcută, a pus o dungă de lumină şi de căldură pe întunecatul şi recele cadru al vieţei lui.

Bucuriile, de mult nu-i mai înviorase sufletul ; de atunci doară, de când copil, şi-a trăit începutul de viaţă. în fericita nepăsare a sfintei şi nenorocitei copilării. Intr'o zi, s'a văzut singur pe lume. Părinţii lui, atunci când ar fi avut mai multă nevoe de ei, — au murit, unul după altul, la puţin timp.

De atunci, ultime bucurii, ultimă mângâere, ultimă nădejde, s'a dus din viaţa sa !

A simţit ce singur a rămas pe lume şi de atunci viaţa lui o jertfă trebuit-a să fie, trudă şi nenorocire!

Şi totuşi, şi-a încordat puterile vieţei făcute de dureri, umilită şi doborâtă de desnădejdie, s'a hotărât să trăiască şi prin muncă trudnică, să-şi agonisească o existenţă umilită şi tristă.

La o vârstă fragedă, când atâţia alţii abia pricep ce e viaţa, nevrând să cadă învins în marea şi suprema luptă a vieţei, căci trebuia să aibă energie în el cu care să răsbată şi să trăiască în lume.

De atunci, a fost întâmpinat de trudă, dureri şi sărăcie.

A muncit din greu ca să trăiască, cum trăesc orfanii, singuri pe lume, neştiuţi, nemângâiaţi de nimeni şi de şi de nimc, necunoscând nici când odihna binefăcătoare a muncei, căci viaţa nu i-a oferit nici o mângâere şi nici o bucurie.

Truda acestei vieţi tristă şi zadarnică şi sărăcia care-i frângea ori-ce entuziasm, în cele din urmă, l'a doborât.

Din zi în zi, floarea tristă, şi umilită din grădina părăgintă a veţei sale, se scutură, bătută de bruma neîndurătoare a suferinţelor şi a desnădejdiei, până-ce, într'o zi se simte zdrobit de tristeţă şi de sărăcie.

Desnădejdea îi măcină fiinţa.

Boala descurajului şi a lipsei i a ucis instinctul vieţi.

In seara sfântă a Invierei, — pasăre trudită, stingheră şi răpusă, încerca să-şi adune gândurile risipite şi înduioşări adânci, mai dureroase ca o înjunghiere — îi mistuia sufletul.

Prin frânturile gândurilor, raţiunea, tristă şi bolnavă, îi cobora în suflet simţimântul nespus de dureros al zădărniciei sale pe lume, care simţimânt e mai dureros şi mai greu de suportat de cât însuşi simţimântul crimei.

Pentru ce ar mai trăi ?

Singur, neştiut, bătut de tristeţă şi de sărăcie de aproape înrudită cu mizeria neagră, ne mâncat de două zile, nici o rază de nădejdie în nimic, în întunericul ce i-a cuprins viaţa, care-i pândeşte, pare-că, ultimul rost de viaţă.

Aerul din odae devine cald la început, apoi se îngroaşă. George simte cum îl apasă, îngreunând respiraţia

Incearcă să adoarmă, — căci gândurile i-se înşiruiază şi i-se topesc pare-că, — pentru ca să nu mai simtă chinurile sufocărei.

I-l ustură ochii. Ae[illegible]tare, greu, îi apasă pe ochi, închiz[illegible]u-i pe jumătate. Un instinct de [illegible]oază îl chinuieşte. Respiraţia îi de[illegible]ne grea. Ochiul roş îi străpunge ini[illegible]a, pare-că, moartea vine, se apro[illegible]e. Se va sfârşi totul peste puţin. Pu[illegible]in curaj încă şi va scăpa de chinuri.

.... Dar, ... ce se [illegible]aude ? De unde vine această muzică dulce, nemaiauzită, care-i mângâe sufletul, şi de pe raţiunea lui risipită trudă, se împrăştie oborocul negru al desnădejdiei?...

De-ce să moară ?... acea muzică ce aude, care-i farmecă auzul şi-i mângâe inima, îl chiamă pare-că, şi-l îndeamnă la viaţă.

Simte în fiinţa sa trudită un spor de viaţă, de îndemn la nădejdii.

Şi-a uitat pare-că de durere, de sărăcie şi o binecuvântare i-se coboară în adâncul sufletului. Gândurile, ca stol de păsări albe, cu fâlfâiri de aripi, uşoare, dulci, ca susure, vin să-i mângâe mintea care i-se limpezeşte.

I-e dragă lumea acum. Simte nevoia să trăiască. Aiurit de o fericire pe care o simte năvălindu- în toată fiinţa, fără care a suferit, care s'a jertfit pentru lumea toată, revărsând de zeci de veacuri bucurie omenirei întregi, doborând moartea !

Cerul, pare-că s'a deschis în clipele acelea, şi pe harfe divine, îngerii din veşnica înflorită grădina lui Dumenezeu, cântă aceste melodii nespuse.

Extaziat, uluit de farmec, înfrăţit cu lumea întreagă, George se repede la fereastră, o deschide în lături, respirând cu lăcomie aerul dulce strunat, sorbind până în adâncul sufletului viaţa ! Ingenunchie, şi din sufletu-i aromit de mângâeri nemai-simţite până acum, îşi înalţă recunoştinţa spre Divina mângâere care se revarsă în ceasul acesta sfânt şi suprem al Invierei, peste omenire !

Şi plânge de bucurie, cu lacrimi calde şi binefăcătoare, de o fericire nespusă, cum n-a mai plâns niciodată şi în sufletul său se revarsă o fericire fără de seamă ! Noaptea Invierei !

Minunea s-a îndeplinit !

Petru T. Gâdei

CITIŢI ZIARUL
Ştiinţelor populare şi al Călătoriilor
Apare în fieeare Marţi cu interesante articoie de popularizarea ştiinţelor, povestiri istorice şi ilustraţiuni.
Abonamentele se fac numai anual şi costă
60 lei în ţară, 120 lei în străinătate
— 1 leu exemplarul —

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 14. 1 leu exemplarul Duminică 15 Aprilie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In tară: pe un an 60 lei. In străinătate pe un an 120 lei.

O glorie teatrală s'a stins

Bastien-Lepage: SARAH BERNHARDT.

PLAGIATORUL

E tipul cel mai respingător care s'a putut naşte şi desvolta sub soare. Neputând să sboare cu propriile-i aripi sufleteşti, îşi făureşte aripi din pene străine, împrumută viersul privighetoarei, şi 'nchipuie că are un cap de geniu şi astfel crede că merge sigur pe drumul nemuririi.

E drept că nimic nou nu-i sub soare, că tot ce se cugetă şi se scrie nu-i de cât stabilirea unor raporturi noui de imagini, idei sau simţiri cunoscute, dar tocmai aceste noutăţi de raporturi întocmesc personalitatea unui adevărat talent.

Don Juan a fost înţeles în fel şi chipuri, *Avarul* lui Molière e egoismul lui *Shylock*, dar *prisma* prin care-l vede şi-l înţelege Shakespeare nu-i de cât înrudită cu concepţia lui Jean Baptiste Poquelin.

Un subiect poate fi deci tălmăcit în variate chipuri fără ca întregul operei să constitue un plagiat.

Plagiatul este un furt literar sau artistic, o copie de rea credinţă a unei opere, şi cel mai bun lucru ce se poate face împotriva unui astfel de ridicul pretenţios este gimnastica la paralele, adică aşternerea banditului pe două coloane, ca să-şi vadă singur enormitatea păcatelor şi să renunţe pe viitor să-şi mai ascundă înfumurata nerozie în marama gloriei care nu-i aparţine.

In privinţa aceasta, Georges Csell, cunoscutul critic de artă din Paris, care, în „*Propos d'Anatole France*", ne redă pe acest uriaş al literaturei astfel cum a fost el intim, cu spontaneităţile sale de cugetare din discuţiunile în cercuri prieteneşti, cărora le lipseşte acel artificiu de eleganţă ce ni-l înfăţişează numai arta bine stilizată şi stilul cu măestrie bine ciselat.

Anatole France — după cum ni-l arată Csell — vorbea, într'un cerc de admiratori şi prieteni, despre uşurinţa şi lipsa de control cu care Academia franceză — ca orice Academie—decerneă premiile sale literare. Episodul e de pe vremea lui Victor Consiu, care a fost academician şi pe care o prietenie intimă îl lega de o cochetă dudue precum era Louise Collet pe vremea ei.

Premiul se decernă unui poem în versuri asupra subiectului: *Nemurirea*.

Louise Collet, premiată anuală a Academiei, concura şi la acest premiu, — dar n'avusese timpul să-şi plăsmuiască poemul. Cu două zile înainte de ziua hotărâtă a examinării lucrărilor, ea organizează o recepţie bogată la care învită şi pe doi prieteni mai apropiaţi, între care şi pe marele Flaubert.

După ce face onorurile introductive, îi chiamă deoparte pe cei doi amici şi, cu aerul cel mai nevinovat din lume, le spune că n'a avut vreme să-şi făurească poemul, dar că-i roagă pe ei să-i vină într'ajutor. Ii duce în cabinetul ei de lucru — unde-i ospătează cu toate bunătăţile — şi-i lasă apoi singuri ca să nu... indispună pe ceilalţi învitaţi.

După două ceasuri de vinuri fine şi ţigări prietenul şi-aduce aminte de poem şi-l priveşte întrebător pe Flaubert care, neturburat, îi arată c'un gest larg biblioteca Louisei Collet, cerându-i o carte la întâmplare".

Erau meloncaliile lui Lamartine...

— „Scrie ce-ţi dictez eu..

— ! ?„

— Ce te miri? Scrie!...

Şi scrie ce se poate scrie într'un sfert de oră sub dictare...

In timpul acesta, un foşnet de rochiă, paşi subtili pe sală...

— Pune cartea la loc şi aşterne titlul poemului: „*Nemurirea*".

Louise Collet apare c'un surâs de ingenuă.

Flaubert citeşte cu sonorităţi colorate în voce, cu gesturi largi; Louise Collet e încântată, răpită...

După două zile academicienii premiară în poemul Louisei melancoliile lui Lamartine...

— Iată ce poate să însemne un plagiat îndrăzneţ şi o sfidare aruncată Academiei franceze de Flaubert...

In toate ţările — afară de rare excepţiuni — lucrurile se petreceau, acum câteva decenii, la fel. La noi, plagiatorii nu îndrăsnesc încă să bată la porţile Academiei. Şi nu ştiu, zău, dacă în cazul vreunei Louisei Collet s'ar găsi şi la noi un admirabil îndrăzneţ ca Flaubert.

Deaceia e bine s'apară din când în când oameni cari, ca şi Gustave Flaubert c'un singur gest, să pedepsească şi pe plagiatori şi pe cei cari îi ocrotesc.

La noi aceştia ajung la mari demnităţi, te umilesc cu înfumurarea lor, se cred eroi şi nu se tem că vor fi descoperiţi iar legenda lor adusă la adevăratele-i proporţii.

Tu treci zâmbind pe lângă aceşti „mari scriitori ai neamului" şi te simţi par'că mai nepângărit în zdrenţele tale de scrib neînsemnat.. în timp ce ei te privesc protector în armura lor de profeţi farisei...

L. I.

Nu discuta niciodată, căci nu vei putea convinge pe nimeni. Părerile sunt ca şi cuele, cu cât le isbeşti cu atât le înfunzi mai adânc.

A. Dumas-fiul

Primăvara

Svârlind belşugul roadelor de mâine
Invelită 'n soare şi lumină
Cuprinde zarea cu surâsuri nouă
Născând în suflet tânăru i fluid

Cuprinde zarea cu sârâsuri nouă
Născând în suflet tânăru-i fluid
Spre orizonturi care se deschid
Asvârle rod cu mâinile amândouă

Bogată sevă de putere nouă,
In sufletele pline de obidă,
Incepe forţe noi ca să deschidă

Şi ochii văd înlăcrămaţi de rouă,
In mugurii ce se deschid în Soare
Că viaţa naşte pururi cu cât moare.

Petre Antonescu

Ce e francmasoneria?

Francmasoneria este o asociaţie secretă răspândită în toată lumea, dar mai ales în Franţa, Anglia, Germania, Italia şi Statele-Unite. Mulţi suverani sau şefi de Stat au făcut sau fac parte din această asociaţie, iar dela 1327 toată nobilimea Angliei s'a afilat lojilor masonice.

Numele de *francmasonerie* vine fie dela originea sa, fie dela întrebuinţarea simbolică a instrumentelor de zidărie cum sunt: mistria, echerul, compasul. Membrii se numesc *fraţi*, pentru că trebue să se ajute frăţeşte, oricare le-ar fi naţionalitatea şi clasa socială căruia aparţin.

Scopul mărturisit al francmasoneriei este: „exercitarea binefacerei, studiarea moralei universale, a ştiinţelor şi artelor, precum şi practicarea tutulor virtuţilor". Din cauza organizărei fracmasoneriei, a numărului de membrii şi al lojilor, ea a trebuit să se intereseze direct în chestiunile sociale şi a jucat, adesea pe faţă, un rol politic.

Unii autori îi stabilesc origina la misterioasele iniţieri ale Egiptului şi ale Greciei, alţii i-o pun în evul mediu. In 1502, Henric VIII al Angliei a luat instituţia sub ocrotirea sa, şi a deschis o loje în propriul său palat.

In 1725, ordinul masonic fu introdus în Franţa de lordul Derwent-Waters din partidul Stuariţilor. El s'a desvoltat până în zilele noastre în două mari rituri: ritul scoţian, care e reprezentat la Paris şi ritul francez, al cărui consiliu se intitulează Marele-Orient, având în fruntea sa un preşedinte care primeşte titlul de Marele Maestru. Preşedintele fie cărei loji are titlul de Venerabil.

In unele loji sunt admise şi femeile.

Gilly

Sculptorul vieţei

Auguste Rodin

După cum *Meunier* a fost sculptorul şi idealizatorul *Muncei*, iar *Klienger* a fost *sculptorul filosof* şi cercetător al problemelor sufleteşti aşa *Auguste Rodin* este *sculptorul vieţei*.

Numele lui Rodin este cunoscut întregei lumi. Cei cinci zeci şi ceva de ani de muncă l'au consacrat cel mai mare artist în arta lui în toată lumea, de şi el s'a urcat ca şi cei l'alţi doui artişti de care am vorbit în alte numere ale *Universului literar* spre înălţimile gloriei foarte greu şi în potriva tuturora. Două zeci de ani în urmă numai câţi-va prieteni ai lui vedeau în el pe omul de geniu; gloata, râdea de creaţiunile lui. Schiţa pe care o încercăm aci în *Universul literar* este de a arăta cititorilor de ce renumele său Rodin l'a dobândit aşa de târziu. Dacă vrem să caracterizăm cu un singur cuvânt activitatea lui, o putem face spunând că el a reuşit prin munca lui să *reformeze* sculptura. Şi de şi el ocupă astăzi un loc de frunte între geniile sculpturei el stă totuşi de o parte, e un izolat, un solitar.

Născut la Paris, în 1840, Rodin ca şi mulţi oameni de valoare a cunoscut mizeria. A învăţat, a fost sărac şi a lucrat... A citit puţin, se întâlnea rar cu oamenii... Dezvoltarea lui s'a făcut pe un drum neatârnat, liber, în atelierul său unde sta de vorbă numai cu creaţile lui. El n'a fost influenţat de nimeni, toată munca lui se

Rodin în atelierul său

îndrepta în el, în adâncul sufletului său şi concepţiile lui despre viaţă te uimesc prin naivitatea şi simplicitatea lor. El este simplu ca un copil, primitiv ca un sălbatec, dar mare ca un titan. Dotat cu o răbdare rară, cu o energie neînvinsă, el merită epitetul pe care îl 'l a dat poetul belgian *Rodenbach: „putere a naturei"*.

Subiectele operilor lui Rodin sunt diverse ca şi universul. Ele sunt toată omenirea cu pasiunile, durerile, bucuriile şi suferinţele ei. Fiu adevărat al veacului său el este poetul suferinţei, dar nu al suferinţei învinse, ofensate, ci al suferinţei revoltate care aruncă provocarea ei Cerurilor.

Rodin: Burghezi din Calais

Trebuie să spunem că Rodin exprimând sentimentele şi dispoziţiile, ia numai partea lor umanitară, generală, aşa zis *eternă* şi aceasta le şi dă valoarea şi puterea. El are gândurile şi sentimentele care pretutindeni şi totdeauna au domnit deasupra omului, pentru care n'a exixstat nici un timp anumit, nici locuri anumite.

Bine înţeles că un artist cu o astfel de concepţie despre viaţa şi despre artă nu putea fi primit aşa de uşor de către acei cari voiau să trăiască în timpul lor şi să nu uite locul care îi înconjoară.

Este interesant cum a intrat Rodin cu operile sale în lumea artistică. Pentru întâia oară el încearcă să supuie lucrările sale judecăţei opiniei publice în 1864 şi prezintă *Salonului Parisian* lucrarea sa *Omul cu nasul turtit (L'homme au nez cassé)* pe care însă juriul 'l refuză ca pe o prostie. Şi totuşi această lucrare arată de pe atunci germenele operilor geniale pe care Rodin trebuia să le realizeze mai târziu.

Priviţi sculptura aceasta. Ea reprezintă faţa unui om în vârstă. Fie care trăsătură a feţei lui respiră viaţa, pecetluită de suferinţele vieţei. Nasul turtit ca şi cum ar sublinia şi mai bine această îndoită impresie de suferinţă şi de urâţenie. Este o faţă, pe care viaţa nu numai că a atins'o, dar pe care a lăsat urmele tuturor durerilor, nevoilor, insultelor, înjosirilor. Şi privind mult şi adânc, faţa aceasta scârbos de urâtă devine frumoasă pentru că ea nu te atrage numai cu exteriorul ei, dar cu ceva lăuntric, sufletesc.

Când Rodin a lucrat masca aceasta omul care i'a servit de model era liniştit şi mulţumit, dar Rodin privind mult faţa omului, a observat toată falşitatea acestei linişti şi mulţumiri aparente şi a găsit în ţesăturile ei toată durerea, toată nemulţumirea. Şi Rodin a înţeles că în natură nu există linişte şi că moartea însăşi nu este linişte pentru ca şi în procesul ei de descompunere este mişcare, este viaţă. Există numai mişcare în viaţă şi arta nu este altceva de cât realizatoarea, creatoarea acestei vieţi; arta nu'şi poate crea un ideal din realizarea liniştei care nu există în realitate.

Respins de către *Salonul de artă* din Paris, Rodin continuă şi lucrările lui *„Măscile"*, *„Omul din timpurile primitive" (Age d'airain)" Ioan Botezătorul"*. *„Cugetătorul"* *„Bourgeois de Calais"* 'l duc la cea mai desăvârşită creaţie a lui *„Balzac"*.

Dar toate aceste opere nu'l fac destul de primit de artişti şi de lume şi chiar cea mai dsăvârşită lucrare a lui, *Balzac*, este aspru criticată şi numai în ultimul timp Rodin reuseşte să-şi impună geniul său.

Am spus mai sus cum Rodin ştie să scoată cea ce este uman din ori ce subiect luat de el şi aceasta se poate în special vedea în opera lui *Burghezii din Calais*. Subiectul acestei sculpturi el l'a luat din *Cronica lui Froissard*. Regele Angliei Eduard a înconjurat cu armele sale oraşul *Calais*. După multe zile de asediu, când foamea a răzbit populaţia şi el

a primit să se predee, regele Eduard a primit propunerea să înceteze asediul, *„dacă şease din cei mai de seamă cetăţeni ai oraşului îi se vor prezenta lui, cu capetele goale, desculţi, cu o funie în jurul gâtului cu cheile de la poarta oraşului în mâni"*. Şease îndrăzneţi s'au hotărât la aceasta, cu riscul de a perde viaţa lor şi de a salva oraşul.

Cetind această întâmplare în cronica lui Frossard, Rodin a simţit că în istoria aceasta a fost un moment mare prin însemnătatea şi simplicitatea lui, un moment când un gest al unei mâni, mişcarea unei feţe au fost mai elocvente de cât mii de cuvinte, cu care s'ar fi putut descrie acest moment. Fie care din aceştî oameni se hotărâseră a muri cu sufletul încrezător, dar cu trupul slab şi încă le-

Rodin. –Balzac

gat de viaţă, ei mergeau la jertfă pentru alţii. Gândindu-se la aceste figuri în imaginaţia marelui sculptor au apărut mii de gesturi, mişcări şi atitudini, expresiunea renunţării, ertării, hotărârei; în mintea lui s'au desemnat eroi, cari de bună voie s'aduceau în jertfă pentru alţii şi din toate aceste figuri el a creat numai şease.

Nu putem să analizăm fie care figură în parte, spaţiul ziarului nu ne permite, dar ceea ce putem spune este că tot grupul acestor şease burghezi din *Calais* care astăzi înfrumuseţează una din părţile acestui oraş, uimeşte prin *întregul ei*. Şease figuri deosebite, de vârste deosebite, de situaţii deosebite, fie care cu trecutul ei aparte, sunt legate între ele, una de alta ca şi cum ar fi un singur lucru. Aci, ca şi în cele l'alte lucrări Rodin a transformat şi mărit subiectul său, manifestând pe lângă aceas-

Când mă priveai...

Când mă priveai cu-atâta drag...
Găseam în ochi-ţi negrii ;
Atâta farmec, dor pribeag...
Că trebuia să plâng de drag,
Stând nopţile de veghii !

Iar visul, idealul meu,
Şi-a mele gânduri toate...
Se adunau în jurul tău,
Slăvindu-te ca pe un zeu...
Dând dragostei dreptate !

Când îmi zâmbeai, lacrimi de de
Imi inundau privirea...
Scăldându-mi faţa'n roua lor !
Şi zguduită de fior
Imi ascundeam „Iubirea" !

Jenica Bordeianu

ta, inspiraţia sa şi priceperea adâncă a istoriei. El a subliniat în aceştî eroi legendarî caracterele generale omeneşti cari aparţin tuturor timpurilor şi popoarelor, caracterele jertfeî de sine, bărbaţiei dispreţului de moarte şi jalea pentru viaţă, simbolizându-le pe toate în aceste şase figuri... Şi el a mers mai departe — el a mers de la simbol la sinteza adâncă filosofică şi a creat grupul acesta, care s'ar putea numi *„Monumentul tuturor celor morţi înainte de vreme"*, a luptătorilor pentru o idee, pentru salvarea si cinstea patriei lor...

Şi cea ce a făcut în această lucrare Rodin a făcut în toate lucrările sale, dar mai ales în *Balzac*.

Lucrarea aceasta i'a fost comandată de către *Societatea scriitorilor francezi* şi când a fost prezentată în Salonul din 1898 a provocat cele mai teribile atacuri şi batjocuri vulgare, căci nu-i se putea erta lui Rodin îndrăzneala gândirei şi originalitatea executărei statueî. Statuia a fost reţinută de o persoană particulară, *societatea scriitorilor* a refuzat'o s'o primească, cerând unele modificări pe care sculptorul a refuzat să le facă.

Pentru ca să realizeze această statuie Rodin a vrut să priceapă viaţa însă şi a lui Balzac De aceea'l vedem că el timp de câţi-va ani înainte de a sculpta statuia sa, se afundă în cunoaşterea omului şi operei lui Balsac. El vizitează patria lui Balsac, *Tourenne;* face cunoştinţă cu corespondenţa lui şi citeşte şi reciteşte operile sale. Şi atunci în faţa lui au apărut generaţii întregi, o lume întreagă creată de Balzac şi această lume trăia viaţa omului care o crease... El a căzut în studiile şi criticele despre Balsac şi în biografiile lui scrise de contemporanii săi ca *Theophile Gauthier, fraţii Goncourt* şi *Lamartine* părţile caracteristice,

cum a cules toate portretele, desemnurile, caricaturile care'l reprezentau. Dar cea ce l'a impresionat mai ales a fost această caracteristică a lui Lamartine pe care o făcuse acesta despre Balsac: *Faţa lui Balsac scrie Lamartine, — avea ceva haotic şi în el era atâta inspiraţie în cât ea purta făptura lui fisică greoaie şi neîndemănatecă ca un lucru subtil de uşor"*. Rodin a simţit că în aceste câte-va cuvinte se cuprinde tot centrul problemei pe care şi-a pus'o şi după multe încercări el s'a oprit la atitudinea şi expxresiunea pe care o căuta. *Corpul greoi şi masiv al lui Balzac, el l'a ascuns în cutele unei haine largi că rasa unui călugăr şi pe care Balsac o purta în timpul lucrului.*

Sub gluga şi părul care cad pe o frunte înaltă şi puternică apare faţa „hoatică" cu privire de vultur, lucind

Rodin : Omul cu nasul turtit

din adâncul orbitelor cu surâsul caracteristic pe buze. Toată faţa lui este o creaţiune, o zidire... E Balzac, creatorul atâtor generaţii, cunoscătorul soartei oamenilor, omul, care n'avea nevoie de lucrurile şi oamenii din jurul său, de oare-ce dacă Universul ar fi fost pustiu el l'ar fi populat cu fantasia sa. Acest Balsac era aşa cum l-a înţeles Rodin. *Balzacul lui Rodini* şi nu acel Balzac pe care nimeni din noi nu l'am văzut în realitate şi nu-l ştim. In toată figura lui este ceva demonic, care face să se îngrozească privitorul, dar aceasta şi este impresia pe care o produce autorul *„Comediei omeneşti.*

In această creaţiune Rodin a redat mai bine de cât în ori care altă creaţiune cea ce el a urmărit mereu : *caracterele generale ale creaţiei cu neglijarea desăvârşită a amănuntelor.* Şi acest lucru dă statuei sale impresia simplicităţei unită cu maestosul semidumnezeescului şi de care privi-

torul statuei lui Balsac nu se poate scăpa.

Ca încheiere trebuie să răspundem la întrebarea pe care ne am pus-o la începutul acestui articol : *ce a făcut ca sculptorul acesta să fie aşa de mare, pe ce cale, a mers acest om, rămânând toată viaţa lui singur, atacat şi insultat în chip vulgar de lumea care nu'l înţelegea şi care a lăsat drept apărare numai operile lui nepieritoare ?* La această întrebare putem răspunde cu cuvintele lui Nietsche : *„El a fost lucrătorul care toată viaţa lui a tins la un lucru : să se adâncească cu toate forţele sufletului şi talentului său în esenţa operei lui. In acest principiu sever se rezuma renunţarea lui la viaţă, dar numai în chipul acesta el a stăpânit-o pentru că în creaţiunile lui a intrat tot Universul".*

Leandru

Rodin : Cugetătorul.

Adevărat a 'nviat!

E noaptea învierei şi gândul mă poartă înapoi pe drumul ce duce spre casa copilăriei mele.

Cu cât mă apropii mai mult cu atât mă simt mai vesel căci anii au sburat după umerii mei. S'au dus odată cu amintirile grele de lacrimi.

Cerul e luminat de lună şi pomii sunt înfloriţi. In aprpierea bisericei este un Cais alb de flori ; îi simt parfumul, deşi n'am ajuns încă în dreptul lui, iar când îi trec pe sub crengi, o uşoară adiere îi scutură ramurile din cari cad florile ca nişte picuri de parfum.

Pământul e nins de această zăpadă a Primăverei.

Deodată sunetele clopotelor pornesc din toate părţile oraşului, trec ca un sbor sonor pe deasupra, se încrucişează în aer, unele cristaline, altele cu cadenţe grave. S'a deşteptat şi clopotul bisericei noastre. Lumea aştepta de mult în curte. Intru şi eu, îmi recunosc câţi-va prieteni. Uite şi Marioara cu familia ei ; ce frumoasă e ; m'a văzut oare ? Am să'i duc lumină !

O ce noapte frumoasă şi cât mă simt de fericit în această armonie de clopote ! Par'c'o ascultă şi stelele pe când din altar flăcările lumânărilor au trecut din mână în mână.

Iată că se face tăcere şi începe slujba sfântă într'o aureolă de lumină. Preotul care citeşte e atât de bătrân că de abia mai poate silabisi. Părul şi barba îi sunt albe ca zăpada ; albe ca luna care le dă reflexe de argint.

Glasul îi tremură dar se împuterniceşte deodată pentru a rosti : Cristos a înviat !

„Cristos a înviat", cântă bătrânul ; „Cristos a înviat" cântă corul.

In aer se simte primăvara şi clopotele sună cu atâta veselie în cât cel mai necredincios om nu se poate opri de a zice : Adevărat a înviat !

Niki M.

Afară plouă

de A. Petöfi

Afară plouă cu îndrăcire
O ploaie de sărutări, caldă,
Iar guriţa ta ţi-o scaldă
Buzele mele cu iubire.

Iar în ploae, un fulger se iveşte
Pe cerul înorat de-afară,
Pe când ochiţi, scumpă inimioară,
ca fulgerul străluceşte.

După fulger, un bubuit urmează,
Iar eu, deacuma, fug, copilă,
Căci tatăl tău nu are milă
Lângă tine să mă vază...

Trad de Grigoraş D. Cruceanu

FULGI DE SOARE

Un fulg perdut în besna nădejdelor perdute, o umbră adormită trudite-lor petale. Eu sclavul rătăcirii pe drumuri fără margini, aştept zădărnicia făgăduinţii tale.

Iţi mai aduci aminte? Lucirile de soare înbrobodeau văzduhul cu-o mantie ţesută din zîmbete : iar noi, tovarăşii pădurii cu flori la cingătoare, ca două umbre plânse, rămaşi doar amândoi.

Sub sfânta desnodare de game cadenţate, în valsul primăverii dansăm cu acelaş pas, şi ne 'ntreceam cu visul: dar, ca ori ce visare: tu, te-ai perdut, şi'n besnă, tot singur am rămas...

Aceaşi primăvară îşi deapănă amurgul, aceleaşi flori pe straturi, în gol, aceiaşi zare, numai nădejdii mele, se înşiră flori bolnave, şi mor însângerate pe pragul de 'ngropare...

Arcadele-s ţesute cu horbotări semne, în parcuri stau petale culcate pe alei; dar florile, ca floarea durerilor sclăvie, se apleacă plângătoare, privind în ochii mei...

Cu părul de zăpadă, şi faţa brăzduită, pe urmele durerii, de al plânsetelor cânt, îngenunchez credinţa în semn de rugăciune, şi fruntea mi-o alătur bătrânului pământ...

Şi-aştept, dar nu ştiu cine, ar mai putea să vină?! Din goluri să desprindă o umbră — umbra mea... Aceiaşi primăvară, aceleaşi flori, pe straturi; doar spre pustiu trudita, se perde numai ea...

George Nutzescu

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea sănătăţei şi a frumuseţei femenine

Universul Literar tinzând să devină o revistă folositoare căminului şi familiei, ştie prea bine că dacă o frumoasă nuvelă, poezie sau ilustraţie farmecă şi distrează, un sfat, uşor de realizat, pentru întreţinerea frumuseţii şi a sănătăţii, interesează şi foloseşte.

In acest scop, ne-am asigurat colaborarea constantă a unei distinse doamne doctor, specializată la Paris în institutele de înfrumuseţare şi higienă, care va fi în măsură să dea într'o rubrică, pe care o vom introduce în revistă din numărul viitor, sfaturi practice, reţete utile şi la îndemână tutulor, precum şi răspunsuri la întrebările publicului cititor femenin, contra unei mărci postale de 2 lei ce se va trimete odată cu chestiunea pe adresa noastră.

Vom publica, în acelaş timp, şi răspunsurile cititorilor, convinşi fiind că adesea o învăţătură bazată pe experienţă înlocueşte cu succes o formulă medicală rigidă.

Este dela sine înţeles, că întrebările ce ni se vor pune trebuesc să intre în cadrul higienei sau medicinei domestice propriu zise fiind de mai înainte sortite a nu primi răspuns acelea care vor depăşi această caracteristică.

In afară de întrebările şi răspunsurile cititoarelor noastre, vom publica în fiecare număr o serie de sfaturi folositoare la care vom referi, apoi, întrebările corespunzătoare.

Convinşi că suntem în asentimentul general, cu atât mai mult cu cât o asemenea rubrică lipseşte publicaţiilor române, vom începe odată cu numărul viitor, Igiena Frumuseţii.

Scrisorile altora

. . . . . .

iar azi, suntem departe unul de altul.

Dar nu spaţiul imens ce ni s'a interpus ar fi obstacolul, căci nu e depărtare pe care un avânt tineresc să nu o poată înfrânge.

Suntem departe unul de altul, căci comunitatea sufletească pe care o bănuiam în noi, nu mai este şi... poate n'a fost nici odată.

Mie mi se părea că te iubesc, ţie ţi se părea că mă crezi.

Acuma, când îndeajunsă vreme a trecut, când amintirile mai estompate ca iluziile momentului, mă lasă să privesc prin prisma realităţii, îmi pot da bine seama, de o rătăcire, care din fericire, a fost trecătoare.

Şi totuşi şovăi în credinţa mea. Nu ştiu când am fost mai aproape de adevăr...

Să nu te fi iubit?

Era aşa de frumos... Tu în străini, eu în străini şi într'o ţară fermecătoare.

Şi cred că nu calităţilor tale, sau dorului meu, îi datorim acea iluzie fericită, ci mediului pe care soarta ni l-a hărăzit în acea vreme.

Acum înţelegem amândoi mai bine, de ce Italia e numită ţara soarelui, a florilor şi a dragostei.

Era fatal ca acolo să te iubească cineva, — era fatal ca eu să iubesc pe cineva.

Inchid ochii şi te văd pe ţărmul mării, cu pălăria ta enormă spre a-ţi feri obrajii frumoşi de arşiţa soarelui, — cu rochiţa ta bătută de adierile calde ale vântului.

Ţi minte, când ne căţăram împreună pe stâncile dela Capri ca să zărim mai bine imensul mării şi măreţia Vezuviului?

Ţi tu minte veselia noastră, râsul nostru, certurile noastre copilăreşti?

Şi totul a trecut ca un vis.

Când am plecat, am fost singuri că despărţirea noastră va fi vremelnică.

Şi a rămas definitivă.

Cine e vinovat? Tu a şti mai bine şi e de prisos să o repet.

Dar după zilele care au trecut greu, au venit ani care au trecut uşor.

Astăzi tu eşti fericită, iar eu nu mai sunt nefericit.

Povestea e banală, e aceiaşi şi se va repeta de veci.

Tu nu o meriţi şi de aceia eu îndrăsnesc să desmint pe divinul Dante, care spunea:

„Nessun maggior dolore
„Che ricordarsi del tempo felice"

Şi... e mai bine aşa.

. . . . . .

Const. L. Flavian

Oamenii privesc pe femei dela cap la picioare; femeile pe bărbaţi dela picioare la cap.

BUCHETUL

Primeşte'n dar umilul meu buchet
De flori sfioase, pale violete,
Ce n'au parfumul tare să te'mbete
Nici eleganţa crinului cochet!

Parfumul lor e gingaş şi discret
Ca şoaptele din tainice boschete
Ca lacrimile-ascunselor regrete
Când toamna-şi las'amurgul violet!

Nici n'au crescut în glastre de cristal
Ci'n câmpul fantezielor sălbatec;
Stropite-au fost de-a lacrămilor val.

Eu azi ţi le trimit într'un buchet
Să-ţi amintească doru-mi singuratec
Şi l'am legat în formă de „Sonet".
Imi inundau privirea...

Elena Pădure-Iaşi

Ştiaţi că...

fabricanţii de mobile lucrează pe capete, însoţiţi de talentaţi artişti, la elaborarea unui stil secolul al XX? Ei nu au ajuns încă la o formulă definitivă şi, de sigur, vor mai căuta încă până când stilul modern va putea fi într'adevăr stabilit, bazat pe admirabilele creaţiuni ale secolului XVIII.

•

ziua de 27 Mai, după propunerea d-lui Mannoury, ministrul de interne francez, va fi consacrată, în fiecare an, sărbătorirea marelui Pasteur?

Se vor vinde în aceea zi, insigne ocazionale, din beneficiul cărora se vor ajuta instituţiile ştiinţifice şi medicale.

•

cenuşa marilor scriitori Renan, Edgar Quinet şi Michelet va fi dusă la Pantheon?

•

aproape o şeptime din suprafaţa pământului mai este încă ne explorată?

Dacă din această cantitate se scoate porţiunea însemnată de ţinuturi necunoscute din jurul polilor, mai rămân necercetate încă de om următoarele locuri:

La nordul Americei de Nord, la latitudinea strâmtoarei de Berhing;

In America centrală de Sud şi în regiunearegiunea Capului Horn.

In Africa centrală, împrejurul lacului Ciad şi mai la nord, în Sahara;

In sudul Arabiei, regiunea pustie la nord de Aden;

In Australia centrală şi în câte-va insule din Arhipelagul Sondei;

In Asia, la nordul Indiei.

In centrul Chinei.

Gilly

Invierea lui Lazăr

— După Claude Marsey —

Pe când Isus venea pentru ultima oară la Ierusalim să serbeze Paştile, Lazăr — fratele Marthei şi al Mariei — cari locuiau în Bethaine, aproape de Ierusalim, se îmbolnăvi. Isus auzind despre aceasta, zise :

— Boala lui nu este de moarte, ci spre mărirea lui D-zeu ca să se mărească printr'ânsul fiul lui D-zeu.

Dar după două zile Lazăr murind, el atunci zise discipolilor săi :

— Lazăr a murit, mă duc să-l deştept.

Intâlnind pe Martha în drum, acasta îi zise :

— Doamne ! De-ai fi fost aici, nu murea fratele meu.

Isus îi răspunse :

— Fratele tău va învia !

După aceasta mergând la mormântul unde era Lazăr, a poruncit să se ridice piatra. Apoi ridicând mânile şi ochii spre cer, mulţumind părintelui său o zise cu vocea tare :

— Lazăre, scolă-te şi eşi afară !

Şi îndată Lazăr s'a sculat din mormântul său în sus cu braţele întinse în linţoliul strâns cusut ; cu obrajii slăbănogi ce păreau în întunecoasa noapte plumbuiţi.

Mulţimea, care la această nouă minune a Domnului se îmbulzise înaintea mormântului, aştepta ca Lazăr să vorbească.

Nemişcat, drept în picioare, fratele Marthei şi al Mariei, sta pe înaltul dâmb şi privea fix către mulţime.

Atunci Isus merse către Lazăr şi îi zse :

— Eu te-am înviat din patul tău funerar. Răspunde, mai simţi încă parfumul rece al florilor mortuare? Vorbeşte şi răspunde la chemarea fratelui tău !

— De ce eşti fără milă ? răspunse Lazăr. „Eram fericit în sânul Morţei. şi al întunericului".

Mă odihneam.... Pentru ce m'ai înviat, trezindu-mă din somnul meu etern ?

Apoi plângând, Lazăr fugi în noaptea întunecoasă.

Grivas D. Cruceanu

Unde mi-e norocul?...

De atâtea căi ce-am colindat
'Azi inima mă doare,
Dar eu norocu-mi na'm aflat .
— Unde-i ascuns el oare ?...!

'Am străbătut în lung şi'n lat
Cărări şi drumuri toate : —
Doar în mormânt n'am căutat, —
O fi acolo, poate ?... !

Simion Udrescu-Băleşti

Tolstoi despre socialism

— Din amintirile lui Teneronio —

Imi amintesc una din primele noastre convorbiri cu Lev Nicolaevici. Dânsul cosea atunci iarba în grădină, nu departe de casă şi cu ţigara în gură, (Lev Nic. pe atunci încă fuma, aceasta era în 1885), cu mişcări iuţi ale coasei, culca la pământ, la stânga, manunchiuri moi de iarbă verde.

Ocupat cu convorbirea, dânsul se oprea desori şi aprindea din nou ţigara.

Vorbeam despre socializm.

— Propriu zis, — spuse Lev Nicolaevici, — n'am nimic împotriva acestei doctrini, dacă se poate numai aşa atât de cunoscuta vulgaritate, că „ce e al meu—e al tău, şi ce e al tău, e al meu". Mi-se pare însă, că într'nsa se cuprinde prea multă grijă pentru exterior şi o sete bolnăvicioasă de bogăţie, care aminteşte lăcomia muştelor ce se aruncă asupra unui scuipat... Şi setea aceasta dinadins este aprinsă şi deşteptată la partizani, provocându-le o dorinţă neânfrântă pentru o viaţă mai sătulă şi mai dulce.

Imi amintesc, cum acum de curând un tânăr revoluţionar, ocupat cu propaganda la Odessa, îmi povestea despre activitatea lui. La el veneau lucrători şi le spunea esenţa mişcării socialiste din Europa convingându-i să se alipească acestei mişcări.

Tânărul era un băiat bun, inteligent şi avea mare încredere în ceeace vorbea.

— Vorbeam odată — povestea tânărul — unui grup despre mişcarea socialistă şi când am ajuns la preţul complimentar, le-am descris sum se adună capitalul şi le-am zis, că bogăţia câştigată nedrept, ba chiar şi orişice bogăţie a răzvrătit pe oameni, făcându-i bolnăvicioşi, slabi şi cu totul nenorociţi. Cei bogaţi n'au *adevărate bucurii* nelipsite oamenilor simpli şi muncitori. Ei trăesc închişi în nişte cutii, nu văd soarele, sunt lipsiţi de contactul cu lumea largă, ş. a... Lucrătorii m'ascultau cu mare atenţie şi se vede că înţelegeau acestea mai bine decât ceace le vorbisem despre preţul complimentar. Lăcătuşul care-i adusese şi care era un socialist convins, conduse grupul şi se întoarse mustrându-mă astfel: Te rog, altădată să nu mai vorbeşti aşa. Din potrivă ar trebui să le descrii tablouri seducătoare de bogăţie ca să le aprinzi pofta.—atunci ei vor merge mai degrabă. Şi dumneata ce le spui? Că bogaţii sunt nenorociţi!... Aşa nu se poate!...

Acesta este glasul întregei mişcări. Şi tânărul acesta bun, simţitor a văzut că aşa într'adevăr nu se poate, că lor le trbue cu totul altceva, şi-i a părăsit: încetase de a mai fi revoluţionar.

Şi lucru ciudat! Mişcarea socialistă bazată pe dorinţa de comfort şi pe tot rafinamentul culturii, singură nu vede cum îşi sapă groapa şi pregăteşte moartea aceleaş culturi în numele căreia se face toată această procesiune cu facle. Capii mişcării au scăpat din vedere, că dacă se vor realiza toate dorinţele lor, dacă maşinele şi uzinele vor fi expropiate şi va fi introdusă organizaţia colectivistă — atunci numai se va descoperi că toată această cultură a electricităţii şi a aburilor va trebui să cadă şi să se descompună în două-trei zile.

Cele mai de căpetenie lucrări, acelea cari susţin civilizaţia, nu vor mai avea lucrători.

Nimeni nu va merge, de pildă, să scoată cărbunii din pământ. Adică de ce s'ar înfunda o mână de oameni liberi într'o gaură întunecoasă, la 80-100 m. adâncime, riscând să fie acoperiţi pe veci sau să se sufoce, — fără ca să fie siliţi de foame sau biciu, — ca să scoată cărbunele negru, lucitor care şi este adevcăratul suflet al civilizaţiei.

Să mergi să vezi, dacă vrei, ocnele acestea, — la 12 k. de Iasnaia Poliana, e uzina lui Till, acolo sunt şi mine.

Numai acum când încă e eftină munca, care-i face pe oameni înfometaţi să se apuce de orice, numai să nu sufere de foame, — numai acum — zic — cărbunele se şi preţueşte eftin, şi ars în cuptoarele enorme el mişcă maşinele, cari creiază civilizaţia.

Iar atunci când munca lucrătorilor se va desfiinţa, şi foamea nu-i va mai ameninţa — să încercaţi să convingeţi pe cineva să se bage în iadul acesta grozav. O să fie siliţi să se lase de cultură sau să introducă biciul.

Şi într'un caz şi într'altul e moartea doctrinei. Numai atunci, poate, oamenii vor înţelege toată zadarnicia mulţimei de nimicuri, cari *ucid duhul* şi corpul oamenilor adunându-i în cutiuţe înăbuşitoare cu multe etaje, numite case, formând străzi înguste, întunecoase cu un cer ascuns de ceaţă şi aducându-i din nou la descompunerea acestei mulţimi sălbatece sau la o nouă sclavie pe atât de grozavă cât şi de dureroasă.

Da, minele sunt vedenii grozave pentru teorile socialiste.

Insă aceasta nu e totul. O sclavie josnică aşteaptă popoarele aşa numite inculte, încă nu botezate de civilizaţie.

Imi vine să cred că toată această mişcare zgomotoasă e şi întreprinsă cu gândul de a lua parte la subjugarea acestor popoare slabe. Se repetă sub ochii noştri ceeace a fost în timpurile stăpânirii Romane.

Când toată peninsula Italică a

fost cucerită de urmaşii celor 300 de haiduci, ai căror căpitan fusese alăptat de o lupoaică — ţara se răzvrăti. Plebeii ceruseră să-i egaleze în drepturi cu patriceni, dovedind că numai cu mâinile şi sângele lor, al plebeilor, a fost cucerită toată peninsula. Şi după multă silinţă au căpătat aceste drepturi. Ei deveniseră romani şi se avântară să cucerească lumea. Tot *orbis terarum* căzuse la picioarele vulturului şi fusese silit să se închine unei cete de oameni bravi.

Ceva asemănător trăim şi noi acum. Priveşti harta. Europa, faţă de lumea întreagă e tot atât de neînsemnată ca şi fosta peninsulă Italică faţă de Europa. Şi pe această peninsulă — Europa — acum aproape două secole începuse să se gospodărească o ceată de prădători mari — capitalişti — hrăniţi şi ei de laptele lacom al unei lupoaice şi folosindu-se de mâinile şi sângele proletariilor, precum patricenii de acela al plebeilor, cuceriseră toată peninsula Europeană. Ei au păşit şi peste hotarele acesteia şi au pus mâna şi pe restul lumii. Uzinele, fabricând o cantitate mare de produse, au nevoie de pieţe şi le cuceresc acum.

Şi iată, că proletarii (observaţi că şi cuvântul e din timpurile Romanilor), ca şi plebeii de atunci, cer, prin gura teoreticianilor tribuni, să-i egaleze în drepturi cu capitaliştii. Şi atunci civilizaţia europeană cu o putere îndotă se va arunca asupra lumii inculte şi o va subjuga...

In clipa acea, când în faţa fumului negru al coşurilor înalte se vor închina toate popoarele şi proletarii Europeni se vor demoraliza prin lux şi desfrânări ca şi Romanii *după cucerirea lumii*, — atunci toată această drojdie a societăei va ieşi deasupra şi „civilizaţia" Europei se va prăbuşi tot aşa cum s'au prâbuşit civilizaţiile: Romană, Asiriană, Egipteană, Greacă şi *multe* altele bazate pe sânge şi subjugarea popoarelor.

Pe astfel de temelii nu se poate zidi nimic.

Ea trebue să se prăbuşească.

Să nu credem cumva că organizaţia colectivistă nu va admite sclavia, că acolo toţi vor fi egali şi la fel. Nu e adevărat. Vor băga în mine cu biciul pe sălbateci şi rassele colorate vor fi robite.

Să fim drepţi, şi să privim cu curaj viitorul. Şi o să fie aşa, findcă doctrina socialistă se nutreşte cu vlaga individualizmului, — cum le place să se exprime învăţaţilor noştri. Şi individualizmul nu bagă în seamă gemetele altora. El ştie foarte bine să le înăbuşe şi să mascheze biciurile şi lanţurile.

Mă mira mult în această mişcare lipsa de dragoste faţă de asupriţii, pentru cari mişcarea aceasta atâta luptă. Toată vitalitatea, toată agitaţia înflăcărată, toate discursurile pătimaşe sunt dictate numai de sentimentul mistuitor al urei pentru asupritori. şi întreaga mişcare e pătrunsă de venin şi sarcazm muşcător, care lasă în sufletul adepilor o urmă de amărăciune. Sufletul rămâne lipsit de cele mai bune şi mai scumpe părţi ale lui. N'are blândeţea, compătimirea pentru suferinzi îi lipseşte dorinţa unei apropieri sincere cu acei oameni simpli şi săraci pentru care ei sunt gata să moară.

Da, asta nu înseamnă nimic, se poate să mori în chinuri şi totuşi să nu iubeşti pe acela pentru care mori fiindcă sufletul e plin de ură faţă de asupritori şi arde de dorinţa luptei împotriva lor.

Numai prin această trăsătură psicologică se explică, de pildă faptul că mulţi adepţi — europeni ai socializmului — ei înşişi capitalişti, — continuă să desfiinţeze „preţul suplimentar" pentru lucrătorii săi iar în parlament, de la tribună, îi apără cu toată puterea.

Dragostea şi ura se aseamănă de minune una cu alta, şi pe un observator superficial îl pot induce în eroare, precum, este uneori cu drumul, iarna fără zăpadă, într'o zi senină cu ger. Il priveşti — e uscat, curat şi de sub copite şi roţi se ridică praful, — par'că ar fi vară. Insă iluzia nu durează mult. Se ridică puţin soarele ,încălzeşte spinarea uscată a drumului, care începe să se topească şi un noroiu negru şi lipicios se agaţă de copite şi roţi. E la fel şi cu mişcarea socialistă. La prima vedere ea simulează minunat „altruizmul", devotamentul, ş. a., însă toate acestea nu sunt decât gerul urei, nu vara iubirii...

Iertă-mă, că judec aşa de aspru lucruri pentru dumneata atât de scumpe şi importante, cari, poate, îţi provoacă chiar o adoraţie religioasă, însă eu sunt mai bătrân şi văd lucrurile mai bine. Mişcarea socialistă, devenită o religie, e o mare primejdie pentru sufletul omului: de aceea nu tac.

Aceasta nu e ocupaţie nevinovată nu e jocul în lawn-tennis, ci este o mutilare groaznică a concepţiei sufletului în evoluţie, o oprire supărătoare în calea progresului omenirii. Aceasta va cădea din nou în bezna răutăţii şi a asupririlor, de care am început oareşicum să ne lepădăm.

Crede-mă că acest vis al fericiru exterioare şi al îndestulări nu numai că nu poate costa viaţa unui om, dar nici măcar nu pare căzut din capul lui.

Traduc acum o carte veche din literatura creştină — „Invăţătura celor doisprezece apostoli". Este acolo o pagină minunată în ceeace priveşte cunoaşterea sufletului omenesc şi al relaţiilor dintre oameni. Se zice: „Iubeşte pe toţi oamenii, însă pe unii să-i demascăm, pentru unii să ne rugăm, iar pentru alţi să-i iubim mai mult decât pe sufletul nostru'.

Autorul înţelege că pe prieteni, adică pe oameni de aceeaş credinţă şi concepţie a vieţii, trebu să-i iubim mai mult decât pe sufletul nostru ; pentru ce slabi, cari cad în calea adevărului, trebue să ne rugăm, şi să-i ajutăm să se ridice, iar pe cei cari crezând, că posed adevărul, propăvăduesc minciuna, cari în numele păcii seamănă ură şi necaz, trebue să-i demascăm .

Şi iată ca la rând cu multe altele, doctrina socalistă e dintr'acelea cari trebuesc date pe faţă.

Singurătate

Pe când luna argintie,
Plânt se uită pe podele
Furişându-se zglobie
Printre geamuri şi zăbrele,
Eu în casă, singuratec.
Stau în pat cu lampa stinsă
Şi fac planuri, peste planuri
In gândirea mea întinsă.
Focul arde a lene în sobă
Sunet dulce înşirând....
Iar motanul toarce într'una...
Şi mai cască când şi când!...

Haide-ţi ochilor de'acuma
Să dormim şi noi în pace,
Că sfârşit, nu are gândul,
Ori şi cum o vom întoarce...

Şi'n a somnului visare :
V-om vedea'o iar zglobie....
Pe când dulcea-i mână mică!
Poate alte frunţi mângâe!....

B.

La administraţia ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărţi:

Impresiuni şi păreri personale din timpul războiului României 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de **V. Th. Cancicov**, fost deputat. Preţul **60 lei** ambele volume.

Noptile Albe (roman) Lei **2.50**
Misterile din Palatul Ţarilor (roman) „ **8.** —
Povestea unei inimi „ **7.** —
Almanahul ziarului „Universul" pe anul 1922 „ **7.** —
„ „ „ „ „ 1923 „ **12.** —
Regina Bucătăriei „ **10.** —
Memorie Regelui Carol I. (17 volume) „ **17.** —

Preţurile de mai sus sunt socotite loco la Administraţia noastră. Comenzile în provincie nu se expediază decât contra cost plus taxa de transport recomandat.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 15. 1 leu exemplarul [illegible]2 Aprilie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

Umbra misterioasă

(Vezi explicația în pag. 7 și 8).

De prin Spania pitorească

Săptămâna Paştelor în „Sierra de Francia"

Sequeros, Mougarraz, la Aberca, San Martin del Castanar, sunt etapele unei încântătoare escursiuni, urşoară de întreprins când dispui de timp ca să colinzi prin împrejurimile Salamancei.

O deligenţă veche te duce de la staţia San Esteban la Sequeros, de unde drumul ne mai fiind posibil cu sistemul acesta de locomoţie, trebue să adopţi catârul, catârul acesta blagoslovit al Spaniei, credinciosul tovarăş de munte cu piciorul sigur, peste tot împodobit cu lână de diferite culori şi cu veseli clopoţei.

La Sequeros, încep să se arate frumoşii castani, cari sunt una din marile izvoare de bogăţie ale regiunii. Aspectul întortochiat al localităţii îţi aminteşte malurile Meusei, mai puţin mărăcinii cari sunt înlocuiţi aci prin molifţii aurii.

Un tablou indescriptibil îţi farmecă privirea de cum părăseşti Sequeros : buchetele de aur ale molifţilor în armonios amestec cu tufele delicate ale piersicilor în floare, cu petele de zăadă ale migdalilor înfloriţi şi toate tonurile acestea din primul plan profilându-se pe fondul violet al muntelui pe care'l încununa un cer încărcat de nori groşi.

Scoborând spre Mougorraz, vederea se întinde departe pe crestele escarpate de la Batuecas şi pe cele şi mai sălbatece încă de la Hurdes.

Din acest ocean în mişcare, apare creasta ce domină satul San Martin del Castanar.

La Mougarraz am surpriza să fiu aşteptat. Notabili au pregătit un vin în cinstea mea. Ei stau în piaţă amestecaţi cu numeroşi sătenî cari se plimbă, căci astăzi este Sfânta Vineri şi a fost slujbă mare la biserică. Poate că chiar s'a şoptit la urechia femeilor şi fetelor din sat că „un domn francez care face portrete frumoase" are să treacă pe aci.

Când însă le spun că mi-e cu neputinţă să rămân sau să descalec de pe catâr, fiindcă se înserează şi trebue să dorm în Aberca, mi se răspunde : „Nu face nimic, o să bei de-a 'n călare !" Se aduce un castron de salată în care se prepară un amestec de vin roşu de munte, felii de lămâie şi zahăr.

Intinzându-mi pahahrul unul din notabili îmi spune : „Domnule, vinul acesta e un vin din ţara d-voastră. Ducele de Bourgogne a fost acela care a dat odinioară părinţilor noştri felul de viţă care acoperă azi podgoriile noastre şi amintirea acestor prieteni ai Franţei în acest munte care-i poartă numele, nu s'a şters nici odată din inimile noastre.'

„Asta s'a întâmplat — zise alt notabil — în secolul al XI-lea, în vremea când ducele de Bourgogne îşi mărita fata cu regele nostru, unire d'n care se născu un fiu care fu, după cum ştiţi, tulpina regilor de Castilia şi de Leon."

Şi de fapt, gentilomii bourguignoni şi seniorii de Castilia s'au războit odinioară împreună în aceşti munţi contra maurilor.

La Alberca îşi datoreşte numele arabilor : *El bir Kâa* (fântâna neagră) şi iată, pare-se origina numelui acestuia de *Sierra de Francia* dată, după spusa localnicilor, muntelui, în amintirea renumitelor viţe din Franţa.

Incă un pahar de vin şi... la drum! Am făgăduit să mă înapoiez peste trei zile şi dacă e vreme bună să-i fotografiez pe toţi şi pe toate.

La Aberca a înserat de-a bine când pătrund în uliţele strâmte ale satului spre a ajunge la locuinţa unde sunt găzduit.

O scară strâmtă cu trepte înalte, identică cu acelea de la locuinţele arabe, îngădue urcarea la primul etaj unde te întâmpină mai întâi bucătăria : e o odaie mare fără tavan asemenea camerilor caselor antice : un trunchiu de copac întreg arde treptat pe podeaua cu dale de piatră, iar fumul iese — când vântul nu'l întoarce înapoi — pe o mare spărtură făcută în acoperiş. Pe zid atârnă arămuri vechi şi lămpi mici de forme arhaice cu fitilele înmuiate în undelemn.

Un tânăr păstor cu costumul fantasmagoric numai petice şi adaose de catifea albastră şi de catifea bronzată, de piele şi de postav, îşi priveşte sora, a cărei fustă de lână groasă galbenă brodată cu roşu stă umflată, cum prgăteşte ciorba, o ciorbă săracăcioasă, ciorbă ca de Sfânta Vineri : ceapă, untdelemn şi morun.

Postul acesta pare cu atât mai penibil stomacurilor noastre lihnite de drum, de vinul de cinste şi de catâr, cu cât camerile unde ne vom odihni, vecine cu bucătăria, absorb din belşug pofticioase bogăţii gastronomice.

In livezile de castani, ţăranii din la Alberca găsise minunate mijloace pentru îngrăşatul porcilor, iar şuncile, cârnaţii, *embuchados*, un fel de băşici umplute cu un delicios amestec, ca tobele de la noi, atârnă cu sutele de tavan în rânduri tixite.

O, deplorabilă Sfântă Vineri, o, nouă tentaţie a Sfântului Anton ! să te mulţumeşti c'o săracăcioasă ciorbă de morun, când sus în tavan sunt metri cubi, tone întregi de cărnuri ! Până Duminică nu e voie să te atingi de carne şi vai ! noi plecăm mâine.

Dimineaţă, gazda ne vorbeşte de o suprafaţă vulcanică cocoşată pe vârful muntelui, unde călugării de odinioară, Templierii poate, reuşiseră să pripăşească palmieri şi alţi arbori din Africa.

Astăzi — continuă gazda — un fel de grădină tropicală a năpădit în soiul acesta de seră caldă, ruinele mânăstirei. „Ar trebui să vă urcaţi să vedeţi minunea aceasta ; urcuşul e greu, dar privelişte răscumpără osteneala."

Timpul dubios ne-a silit însă să ne abţinem.

O zi trece repede la Alberca unde totul e curios, încântător, pitoresc, dar suntem aşteptaţi la Mougarraz unde dacă costumele sunt mai puţin arhaice, sunt în schimb mai variate şi unde de altminterlea totul e pregătit ca să ne rezerve surprize.

Regele Spaniei a trecut de curând pe aci şi zilele acestea regale au fost neuitate amintiri.

Regiunea aceasta, oricât de pitorească este, e aproape lipsită de căi de comunicaţie şi desmoştenită din toate punctele de vedere. Regele Spaniei şi-a arătat solicitudinea nenorociţilor munteni din Hurdes, mult mai nevoiaşi decât cei din Batuecas şi din Sierra de Francia.

La Alberca, Mougarraz şi Sequeros nu dau, ca de altfel nici San Martin del Castanar, impresia de sărăcie şi de neagară mizerie ce caracterizâ regiunile din Batuecas şi Hardes, cu şuncile, castanele şi vinurile lor nu'şi lasă locuitorii flămânzi.

Mougarraz e în plină slujbă bisericească de Paşte când am intrat din nou în el după abia două zile după ce'l părăsim. Clopotele sună de zor.

In ochii tăi

In ochii tăi, e-o noapte ce ne'nţeles mă chiamă :
O noapte ce vrăjeşte cu-adâncu-i înstelat
Ce îşi întinde vraja pe care şi-o destramă
Ca sufletu-mî să-mi prindă în vălu-i fermecat

In ochii tăi—o zare ce nu-şi găseşte fund
Mi-e sufletul o umbră pribeagă -- rătăcită —
O umbră ce se--nneacă în Gol, aşa m'afund
In noaptea lor adâncă şi fără de sfârşit.

Petre Antonescu

Toate ţărăncile au îmbrăcat ce-au avut mai de preţ şi culorile acestea, giuvaerurile acestea cari scânteiază la soare, sunt o încântare pentru ochi. Un aer de mândrie înobilează chipurile femeilor; acelea ale bărbaţilor sunt cu figurile austere. Sunt acei vechi castilani cu figurile supte sub acele *sombreros* de catifea neagră, uscăţivi şi bronzaţi.

Slujba sfârşită, se adună în faţa satului unde pot să aleg câte-va din costumele cele mai frumoase prin cele mai curioase.

A doua zi la Candelario atenţia mi-a fost reţinută de pieptănătura femeilor şi de şalurile lor de [illegible], apoi la Estramaduro, la Lagartera, la Talavera dela Rena, am găsit costumele tradiţionale cele mai interesante. Aci numai cu prilejul căsătoriilor se scot din cuere bogatele bluze şi fuste brodate.

Astăzi, în ospitaliera casă unde s'au întrunit înadins câte-va fete, o bătrână pregăteşte în piuliţe, ca maurii, mâncarea locală renumită şi de veche tradiţie, *alakhun*, un amestec de nucă pisată, miez de pâine şi miere peste care se aruncă un praf de piper. A trebuit să viu la Lagartera ca să aflu că în plăcintăria orientală se uzitează piperul.

La Sevila, punctul terminus al excursiei mele, am fotografiat frumoase costume locale : mantile albe, negre, de Madruna cu cicuri de catifea neagră, piepteni înalţi de baga, flori mari roşii prinse în păr.

Fie ca aceste viziuni ameţitoare plne de lumina soarelui arzător, aceste câte-va documente, să lase o impresie plăcută.

V. B.

Gervais-Courtellement (Yonne)

INOPTARE PE LAC

Peste lac, amurgul serii
Cade 'ncet şi visător.
Stuful fâşie uşor
Rupând clipele tăcerii.

In adâncuri, — peste dealuri
Răsar stelele pe rând.
Uşurel, din când în când
Lacul tremură sub maluri.

Din răchitele umbrite
Ne'nţelse şoapte vin.
Vântul bate tot mai lin
Peste unde potolite....

Noapte, pace... Peste fire
Trece un geniu nepătruns :
Lacul şade'n umbră ascuns
Ca un sân plin de iubire....

Simion Udrescu-Bălesti

Taras Grigorovici Şevcenko

— POETUL UCRAINEI —

Zilele acestea s'a serbat la Bucureşti de către colonia ucraineană aniversarea a 62 de ani de la moartea poetului ucrainian *Taras Grigorevici Şevcenko*. *Universul* s'a mai ocupat de acest mare scriitor şi mare mucenic al Rusiei şi îmi aduc aminte că într'un foileton al *Universului* a fost reprodus articolul lui Dobrogeanu-Gherea despre Şevcenko.

Numele poetului ucrainean e foarte popular în Rusia după cum e popular şi în toată lumea. Nu numai talentul lui, nu numai poeziile lui au atras atenţia lumei asupra lui Şevcenko dar şi viaţa lui de chinuri şi suferinţe.

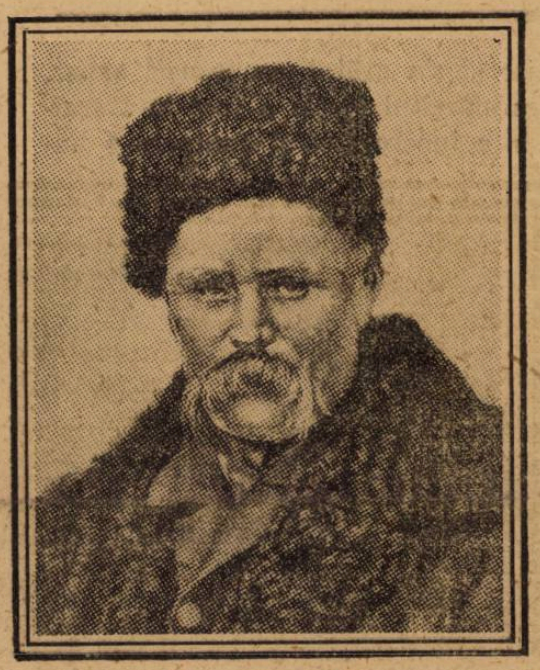

Taras Grigorovici Şevcenko

„Poetul mujicilor" (al ţăranilor)... cu numele acesta a fost el cunoscut în Rusia. Muçic (ţăran) de origină, iobag chiar, mojic prin conţinutul poesiilor sale, Taras Şevcenko a fost cu dispreţ întâlnit de oamenii generaţiei sale, care nu puteau pricepe că un ţăran-sclav la boeri poate fi poet. Dar talentul lui ardea atât de viu în poeziile lui încât încă în viaţă numele lui a devenit cunoscut şi iubit. Şi ceace critica mioapă a timpurilor în care a trăit găsea ordinar şi ţărănesc în opera lui, aceasta trebuie mai târziu să creeze valoarea specială a personalităţei poetice a lui Şevcenko. Tocmai „ţărănescul" acesta al talentului şi a poesiilor sale a făcut că opera lui să rămâie şi până astăzi originală şi vecinic vie, proaspătă curată.

Taras Grigorevici Şevcenko s'a născut în 1814 în satul Morinţi, judeţul Zvenigorod, gubernia Kievului, dintr'o familie de ţărani care era proprietatea boerului Enghelgard. Viitorul pot a trăit totuşi copilăria sa, lipsită de dragostea mamei sale, care a murit de timpuriu în toată libertatea şi în voia soartei. Sevcenko a fost cioban, apoi servitor la preotul satului, apoi servitor în casa boerului. Intâmplător întovărăşindu-se cu nişte zugravi, băetul s'a pasionat pentru pictură şi a atras atenţia stăpânului său. Acesta a hotărât că din tânărul Sevcenko va putea eşi un pictor de valoare şi la trimis să înveţe meşteşugul la Petrograd.

Din timpul acela începu acea teribilă dramă sufletească a lui Sevcenko, de care el nu se poate scăpa şi nu poate vorbi mai târziu fără strângere de inimă. In Petrograd el reuşeşte să facă cunoştinţa intelectualilor şi a oamenilor avansaţi. In societatea lor tânărul „servitor al lui Enghelgard", devine singur un intelectual şi cu atât mai puternic şi mai dureros el simte robia lui. A început o luptă pentru eliberarea lui din robie. Sevcenko găseşte protectori în poetul *Jucevski* şi în pictorul *Brulow*. Aceştia din toate puterile caută să-l convingă pe Enghelgard să-l elibereze, dar acesta refuză cu încăpăţânare. Sevcenko care gustase din bucuriile vieţei libere şi intelectuale a oraşului capitală, îşi da seama ce va însemna dacă va trebui să revie ca servitor în casa boerului. El este gata să se sinucidă şi numai întâmplarea îl scapă. Poetul Jukorski, pune la loterie portretul său executat de Sevcenko şi din banii adunaţi, 2500 de ruble, ultimul reuşeşte să se rescumpere dela stăpânul său şi devine liber.

In semn de recunoştiinţă faţă de Jukorski Sevcenko îi dedica cea mai frumoasă poemă a sa „*Caterina*".

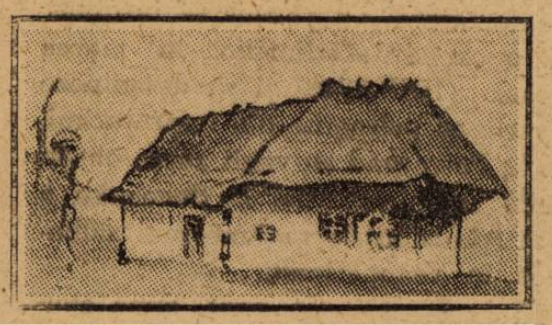

Casa in care s'a născut şi a copilărit Şevcenko, desemnată de poet

Talentul poetic a lui Sevcenko se dezvoltă mai ales între anii *1840* şi *1850*. In acest interval apare colecţia lui de poezii *Kobzarul*, apoi poemele „*Perebanda*", „*Caterina*", „*Plopii*". Cu fie care din aceste poeme popularitatea lui Sevcenko devine mai mare. Ne apreciat în de ajuns în cercurile ruseşti ale Petrogradului, el devine repede popular în Ucraina şi reîntoarcerea sa în guberniile Cernigov şi Kiev este un adevărat marş triumfal.

Dar în urma Şevcenko cade într'o altă nenorocire, mai rea de cât iobăgia. Având nebăgarea de seamă de a se amesteca într'un cerc cultural na

Vine Primăvara!

Primăvara îşi trimete vestitorii ei
Parfumate micşunele, albii ghiocei.
Supărată că'ntre oameni vine Voe-Bună
Se desbracă de cojoace Dochia bătrână.

Mugurii, copii timizi, plăpânzi din cale-afară
Intrcabă pomii „Ce ziceţi să ne-ară- tăm pe-afară ?
Nu cum-va s'o fi ascuns iarna prin !hârtoape ?
Şi ne va trimete iar zăpadă să ne'ngroape ?

Vrăbiile'n stoluri dese se gâlcevesc mereu
—„Da trebuc să ne mutăm pentru Dumnezeu !
Doar oamenii îşi au o lege pentru chirii acm ;
Bună lege, dar n'au case şi vor sta în drum

Rândunicile le ştiţi că sunt amar de rele
Când ne vor găsi în cuiburi n'avem trai de ele.
Deci hai surate printre pomi să ne'ncălzim la soare
Şi să nu mai aşteptăm proces de Evacuarea".

Ion T. Ion-Hotarele

ţional ucranian din care făcea parte şi cunoscutul istoric Kostomarov, Sevceko este învinuit cu restul membrilor cercului, de a fi uneltit contra statului rus. Cel mai aspru pedepsit dintre prietenii săi este Sevcenko, la care s'au găsit satire scrise contra regimului rusesc. El este trimis ca soldat de rând în gubernia Orenburg şi îi se interzice de a scrie şi desemna.

Sevcenko este închis în fortăreaţa Orsk localitate izolată şi sălbatecă. Regimul greu de soldat, dar mai ales faptul că îi era oprit să scrie şi să desenneze, i-u făcut viaţa de martir. Sevcenko, implora pe prietneii lui din Petrograd să-l scape, el cerea un singur lucru să-i se dee posibilitatea să desenneze şi să scrie, dar toate intreventiile prietenilor n'au folosit la nimic. Mai mult, când administraţia fortăreţei i-a permis să însoţească o expediţie ştiinţifică în marea Arask (1848-1849) şi să desemneze tipurile şi peisagiile din împrejurimi, de la Petrograd au venit aspre observaţii administraţiei şi Sevcenko a fost trimis într'o regiune mai sălbatecă, în Nevopetiorsk.

In acest moment, care, după spusele lui Sevcenko a fost mai îngrozitor de cât viaţa în robie, el a trăit până la 1857. In ce chip a influenţat asupra lui şi asupra operei lui literare această pedeapsă cu nimic nejusticfiată, se vede din acea, că în exil Sevcenko neavând nici o susţinere intelectuală din afară, s'a dat beţiei şi a eşit din acest exil un om zdobit şi sufleteşte şi fiziceşte.

El s'a înapoiat la Petrograd după amnestie în cercul prietenilor săi, unde a fost primit prietenește şi cu multă bucurie. Dar de atunci activitatea literară a lui Sevcenko a fost neînsemnată. In ultimii ani el sa ocupat cu lucrări de gravură' şi aquaforite şi s'a arătat un iscusit artist. Spre sfârşitul vieţei a fost în Ucraina şi a încercat să'şi cumpere o bucată de pământ pe marginea Niprului iubit şi plin de amintiri dureroase, dar dulci ale copilăriei, dar n'a reuşit. Numai după moartea sa, care l-a ajuns între străini, el a fost adus în ţara lui şi a fost îngropat nu departe de oraşul *Kaneva*, pe malul Niprului.

Locul lui de odihnă este un loc de pelerinaj a tuturor patrioţilor ucrainieni şi de acest loc aminteşte şi Gherea în articolul său despre Sevcenko, arătând cum lumea de pe vapoare, când trec în dreptul crucei care se vede de pe malul înalt al Niprului, se închină cu evlavie şi pomeneşte de numele aceluia care întâia oară a scris în limba poporului ucrainean.

Poesia lui Sevcenko ascunde în sine ceva vecinic viu şi o adâncă legătură cu spiritul poporului şi cu splendida natură ucraineană.

In colecţia lui de poesii „Kobzarul", care conţine câte-va poesii lirice şi câte-va poeme, se simte toată

„CATERINA", tablou scos din poema cu acelaşi nume scrisă de Şevcenko şi pictat de poet.

ţara care l-a educat pe Sevcenko, cu istoria şi cu natura ei, cu toate ideile ei morale şi istorice. In „Kobzar" se reflectează, iobăgia, soldatescul şi amintirea de slavă căzăceasca trecută, de lucrurile sfinte ale Kievului, de viaţa zaporojană a stepelor şi se simte idila vieţei ţărăneşti. Şi peste toată creaţiunea lui Sevcenko suflă o durere melancolică şi liniştită care este caracteristica patriei lui care a suferit atâtea în istoria ei de veacuri.

Sevcenko este un poet al poporului. Creaţiunea lui ca şi sufletul lui sunt pătrunse de sufletul poporului. Multe din cântecile lui par luate din comoara însă'şi a poporului, atât de mult se simte aroma acea directă a pădurilor şi câmpiilor, care se găseşte şi în creaţiunea populară.

Mormântul lui Sevcenko, pe marginea Dnprului lângă oraşul Kanev

De şi poesia lui are un colorit curat naţional şi ucrainean Sevcenko este drag şi înţeles de către toţi. Ca ori ce poet adevărat şi mare, el vorbeşte fie cărei inimi. Poesia lui este omenească, cum este omenească frumuseţea artistică.

Sevcenko s'a bucurat şi de un oarecare renume de pictor şi a lăsat câte-va lucrări după el cum sunt: „Caterina" „Kocibei" în care se simte o uşoară imitaţie a lui *Rembrandt*, cea ce a permis prietenilor lui să-l numească „Rembrandtul Rusiei".

Acest sclav al iobăgiei ruseşti, acest mucenic pentru liberarea patriei sale, a întârziat nu numai să poată trăi ultimile zile ale vieţei sale în ţara lui dar a întârziat să vadă şi marea reformă rusă, a eliberării ţăranilor în 1861 cum nu i-a fost dat să vadă nici elibererea politică a poporului său în 1917.

Mormântul său de pe marginea Niprului va rămâne şi mai departe locul de rugăciune a poporului său, care de şi a văzut zâmbindu-i nădejdea eliberării, a rămas din nou robul nebuniei moscovite.

Dar ziua cea mare la care a visat Sevcenko, şi în care Ucraina va fi liberă şi mare, va trebui să vie, cum a venit şi pentru cele l'alte popoare cari au cunoscut martirul trăit de ţara poetului

Dr. I. Duscian

ALPHONSE DAUDET

—— Câteva note biografice. ——

Secolul al XIX-a a dat Franţei o pleiadă de mari talente. Incepând cu Victor Hugo, fecundul poet şi scriitor, întemeietorul romantismului francez, trecând la realismul, atât de criticat de către contimporani, a lui Flaubert şi continuat de Guy de Maupassant, la şcoala parnasiană condusă de Leconte de Lisle şi Sully Prudhomme, la şcoala simbolistă al cărui fruntaş e fără îndoială genialul Anatole France, la minunata şcoală critică a lui H. Taine, Sainte Beuve şi Brunetiére, ne oprim la figura măreaţă a lui Alphonse Daudet, adeptul şcoalei naturaliste a lui Emil Zola.

Şi spre a urma principiile marelui critic, pe care l'am citat mai sus, Hipolite Taine, care spune că spre a se cerceta mai bine valoarea unei lucrări artistice, trebuie să ţinem seama de trei elemente: rasa autorului, mediul în care a trăit şi momentul concepţiei, socotim util să dăm aci câteva note biografice cari de altfel abundă în cărţile şi revistele critice.

In volumul său intitulat „Petit Chose", Alphonse Daudet ne înfăţişează mizeria, dacă nu a propriei sale tinereţi, cel puţin aceia a unui om care-i seamănă ca un frate şi ale cărui suferinţi au fost ale sale.

Născut la Nimes în anul 1840, într'un ţinut din sud, cu soarele vesel atât de frumos descris în „Numa Roumestan". De foarte tânăr Alphonse Daudet, pleacă la Paris, fără bani şi fără sprijin. In această metropolă a civilizaţiei, a suferit influenţe streine de sufletul său, de aceia în cărţile sale găsim uneori veselia şi exuberanţa sudului în care s'a născut, alături de melancolia ce i-o dă viaţa de oraş.

La el găsim aproape în totdeauna o rază de soare, un cer albastru, care apoi este acoperit de întunecosul nor al realismului.

A scris mult şi gloria i-a venit curând.

La Daudet se întruneau toţi marii artişti contimporani, fermecaţi de talentul, de inteligenţa şi de simpatia pe care o radia înprejurul său.

Iată cum îl descrie I. H. Rosny:

„Totdeauna acelaş în cărţile sale, mai avea totuşi rezerve de viaţă pe care nici odată nu le-a aşternut pe hârtie. Mărunt de statură, uscăţiv, cu plete negre, şi trăsăturile caracteristice sudului, amestecate cu liniile arabe".

Farmecul, sensibilitatea şi gingăşia sa o găsim în toate operile sale: *Fromont jeune et Risler aîné*, *Le Nabab*, *Sapho* povestirile sale: *Contes du lundi*, *Lettres le mon Moulin*; ironia şi veselia din *Tartarin*, dovedesc cu prisosinţă comoara de suflet a acestui mare scriitor.

Săpat de o boală nemiloasă, de care a suferit mulţi ani, Alphonse Daudet moare în anul 1897 regretat de toţi.

Lucrările sale trăesc însă săpate pe piatra de granit a nemuririi, iar numele autorului evocat cu sfinţenie de generaţiile ce urmează.

Const. L. Flavian

Justiţia franceză şi arta coreografică

O dansatoare chemată să se producă în cabinetul judecătorului de instrucţie

Parisul a fost emoţionat zilele trecute de o afacere aproape picantă şi care ieşea cu totul din cadrul faptelor obicinuite. Chipul adoptat de către justiţie spre a se pronunţa asupra acestui caz a adăogat şi el la interesul pe care locuitorii Parisului l-au manifestat cu acest prilej.

D-rele Rahna şi Zulaika, artiste dansatoare, şi dansatorul Harry Pilcer au fost declaraţi vinovaţi că, pe scenă, în faţa publicului, au săvârşit delictul calificat de lege ca atentat la bunle moravuri, prin dansurile pe cari le-au executat şi mai ales prin lipsa costumului.

Judecătorul de instrucţie căruia i-a fost repartizat cazul, în necesitatea de a cunoaşte faptele în amănunt şi de a-şi da seama de natura lor, a citat la cabinetul de instrucţie pe inculpaţi, cari au urmat să „se producă" chiar în faţa magistratului.

Cea dintâi „ascultată" a fost d-ra Rahna. Venind la Palatul de justiţie, ea se îmbrăcase cu o rochie de stradă, însă, pentru cazul în care judecătorul ar fi voit s'o vadă în costumul de scenă, şi adusese şi acest costum ...în poşetă.

Pentru reconstituirea delictului în totalitate, se adusese şi muzica.

In consecinţă, în momentul când instrucţiunea a început, muzica a început şi ea să cânte, iar d-ra Rahna să danseze.

Dansul incrimnat se numea „După amiaza unui Faun"

Artista l-a executat lent, cu opriri, dese, explicând sensul pe care-l are fiecare mişcare şi fiecare atitudine.

Şi, fie că dansul în sine n'avea în

realitate elemente precise de vinovăţie, fie că s'a adeverit odată mai mult că muzica îndulceşte moravurile, judecătorul de instrucţie, — după ce a privit cu atenţiune, a găsit că nu e cauzul de a da o ordonanţă de urmărire.

Ca atare, inculpaţii au ieşit dela Palatul de justiţie foarte fericiţi, iar publicul parisian, — a cărui curiositate a fost şi mai mult aţâţată, are mai departe putinţa să asiste la lascivele mişcări ce alcătuesc „După amiaza unui Faun".

Isvoare limpezi

de Marcel Romanescu

Cu toate că face parte din actuala generaţie de poeţi,—generaţie ce caută cu tot-dinadinsul formule noui de poezie, — Marcel Romanescu urmează legile armonioase stabilite pentru forma poeziei de antecesorii săi încercând să'i ajungă. El caută să redea sensaţii delicate, susţinute de imagi destul de plastice şi de noui.

Răsărind dintr'un optimism plin de vigoare, nuanţat de o permanentă retorică, poezia sa este odihnitoare. Cu o vădită aplecare spre genul idilic, în care se poate să'şi găsească în viitor o temeinică reprezintare.

Reproducem poezia Madrigal, în care autorul ne apare într'un fel de rafinament poetic cu totul deosebit.

MADRIGAL

Grădinarul nopţii mi-a cernut
pe poteci nisipul fin al lunei;
şi-am rămas doar cu mireasma bunei
revederi fără sărut.

Tăinueşte'n ea nădejdea vie
a copilului ce n'a îndrăsnit;
tremur ca bobocu 'nmugurit
de pe rochiaţi cenuşie.

Dorul peste ape s'ar lăsa,
dar se 'nfoaie ca o rândunică·
zările cu aripa despică
şi isbeşte 'n poarta ta.

C'astăseară ochii-l desmierdară,
cu lumină l-au învăluit;
mâinile subţiri l-au pipăit
din greşeală, astăseară.

Şi cum merg prin negură tăcut.
tot strivind nisipul fin al lunei,
am rămas doar cu mireasma bunei
revederi fără sărut.

Marcel Romanescu

FILATELIA

Mărcile Incoronărei

Mărcile Incoronării au fost şi sunt de toată lumea cunoscute şi au atras atenţiunea, chiar şi a acelora cari nu se ocupă de filatelie, prin încercările de speculă.

Ele au apărut la 15 Octombrie, anul trecut, cu prilejul încoronărei Suveranilor noştri la Alba-Iulia.

S'au obţinut atunci preţuri fabuloase, — preţuri însă cu nimic îndrituite, şi care au atras în cursă pe oamenii nepricepuţi.

Furia, însă, n'a durat mult şi o săptămână mai târziu seriile de încoronare se puteau obţine cu 100-120 lei, — preţ care se menţine şi azi.

Preţul de azi este, — o spunem în cunoscători —, destul de just, dacă socotim raportul lor cu tirajul.

Socotim interesant să dăm cititorilor acest tiraj :

Clişeele noastre reprezintă cele mai artistice mărci din seria de încoronare. Ele sunt imprimate pe hârtie albă cu filigrama mărcilor germane. Cea de 25 bani de culoare marou şi cea de 3 lei de un albastru foarte frumos, au danielaturi de 14–18, iar cea de 2 lei de culoare roşie, are dantelatură de 17—23.

Aceste clişee ne-au fost împrumutate de d. Lupovici, cunoscutul filatelist din Capitală.

Mărcile de 5 bani : 2 milioane, cele de 25 bani : 400.000; de 50 bani : 4 milioane; de 1 leu : 1 milion; de 2 lei : 1 milion ; de 3 lei : 200.000 de 6 lei : 100.000

In străinătate preţul lor de cumpărare nu este decât cu prea puţin depăşit de al nostru.

La Berlin chiar, preţul lor nu atinge de cât 10.000 mărci, ceeace în bani româneşti reprezintă echivalentul lui 105 lei.

Faptul se explică prin cantităţile mari ce s'au expediat de speculatori, în străinătate, cu credinţa că ele vor putea fi desfăcute acolo cu un preţ mai bun. Aşteptările lor au fost, — cum se vede — înşelate.

Puţini cititori ştiu că în mărcile de încoronare se găsesc şi unele varietăţi, din care vom semnala azi o parte. Aşa, de exemplu, se găsesc mărci de 5 bani, la care lipseşte iscălitura pictorului, altele de 5 bani la care se află o greşeală de tipar în formă de steguleţ, plasat în dreapta mărcei, unde se găseşte catedrala. La mărcile de 2 lei, sunt unele pete albe, cari dau impresia că gulerul regelui nostru ar fi alb. La mărcile de 3 lei, la cuvântul România sunt două litere unite, etc.

Există şi serii de încoronare ne dantelate şi culori variate ca nuanţă, — de asemenea şi probe.

Premiile noastre

După cum am făgăduit cititorilor noştri, am organizat începând dela primul număr un interesant concurs cu premii valoroase.

Acest concurs nu implică din partea cititorilor altă obligaţie afară de acea de a ne trimite cuponul de premiu tipărit în josul acestor rubrici.

Premiile ce acordăm sunt în număr de 5i şi anume :

1) O serie de mărci jubilare 1906 compusă din 11 valori.

2) Un lot de 200 mărci diferite din toate continentele.

3) O serie de 20 valori diferite din mărcile de ocupaţiune germană în România.

4) O marcă din Rusia bolşevică de 22.500 ruble şi

5) 50 mărci toate diferite din Polonia.

Aceste loturi se împart prin tragere la sorţi tuturor cititorilor cari ne vor trimite până Joi 26 Aprilie cuponul No. 1 din Universul literar pentru acest concurs.

Corespondenţa se va trimite pe adresa C. Or. — Filatelia — ziarul Universul Bucureşti.

Corespondenţa filatelică

Odată cu înfiinţarea în „Universul Literar" a rubricei permanente de filatelie, suntem în măsură să anunţăm că deschidem şi o corespondenţă filatelică între cititori, în scopul de a înlesni atât schimbul de colecţiuni şi piese detaşate cât şi de informaţiuni filatelice particulare. In acest scop, ni se va adresa, în plic închis, pe adresa „Universul Literar" pentru C. Or. întrebările de acest gen, însoţite de o marcă poştală a lei 2, pentru a se putea răspunde, eventual, şi la adresa ce ni se va indica.

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea frumuseţii femenine şi a sănătăţii.

Din momentul în care ne-am anunţat hotărîrea de a deschide această rubrică, destinată cititoarelor noastre (vezi n-rul trecut) am şi primit numeroase scrisori din toate părţile, scrisori în care eram pe deoparte, stăruitor îndemnaţi să susţinem şi să desvoltăm această rubrică a femeei, iar pe de alta, eram întrebaţi asupra multor chestiuni de igienă, la care ne facem o plăcere să răspundem mai jos.

M. S. Iaşi. — Ca arsurile să nu facă cicatrice neplăcute, să se badijoneze partea arsă cu *esenţă de mentă pipe-rată.*

Georgette. Loco. — Dacă mâinile dv. nu sunt roşii din cauza carnaţiunei dv. fiind că nu le-aţi îngrijit deajuns, întrebuinţaţi dimineaţa şi seara următorul cold-crem :

Rp : Lanolină	100 gr.
Parafină lichidă	25 „
Vanilină	0. gr. 10
Essenţă de roze adevărată	1 picătură.

D-ra O. L. Cluj. — Asprimea pielei obrazului provine dintr'o lipsă de grăsime naturală a pielei şi din intemperiile atmosferice cum e de ex. vântul şi arşiţa care o usucă.

Loţionaţi-vă de trei ori pe zi obrazul cu următoarea soluţie :

Rp. Apă de flori de portocale	500 gr.
Glicerină	25 "
Borat de Sodiu	10 „

După care vă veţi pudra cu pudră bună de orez.

O cititoare. — Pentru a parfuma odăile în care aerul nu a putut fi primenit, se pune pe o farfurioară, lăsându-se să se evaporeze încet următoarea compoziţie :

Rp. Apă	50 gr.
Alcool	50 "
Camfor	20 "
Hiplocorit de Calciu	50 "
Esenţă de eucalipt	1 "
Ess. de garoafe	1 "

Insemnările unui trecător

In legătură cu cinematograful

Nimeni nu simte nevoia să mai arate, că cinematograful e un admirabil instrument de instrucţie. După cum nimeni nu poate să mai fie tentat să arate, că cinematograful demoralizează, când e în chip rău utilizat. Căci e o chestiune de higienă mintală, care trebue să fie avută în vedere la reprezentaţiile cinematografice. Punctul acesta de vedere,— pornind dela folosinţa cinematografului, ca instrument de instrucţie, a determinat pe suedezi să facă o lege, care opreşte reprezentaţiile cinematografice cu scene de oroare, cu sinucideri, şi orice fel de acte bestiale.

Dar ceiace-i mai interesant, e că tot suedezii au numit comisiunile pentru censurarea filmelor, experţi psihiatrii, spre a-şi da avizul asupra scenelor, care ar determina mai uşor contagiuni mintale.

Suedezii au luat acestă măsură dintr'un adânc sentiment de protejarea vieţilor tinere şi fragile.

La noi?

Ciobanul Catolic.

Intr'un ziar din Ardeal am citit următoarele: „Cioban, mulgător bun la 150' oi, de preferinţă unit, cu recomandaţia preotului respectiv, se caută în jud. Prahova la un proprietar catolic".

Potrivit proverbului: caută să se adune, cine se aseamănă.

Intr'adevă e destul de firesc, ca oile unui proprietar catolic să fie păstorite de un cioban catolic. Şi am pentru proprietarul catolic, care-şi caută cioban catolic, un început de admiraţie, fiindcă şi profesează credinţa, neşovăitor, aproape intransigent.

Dar am numai un început de admiraţie, fiindcă intransigenţa convingerilor sale catolice îl face să cadă într'un fel de snobism căutând până şi o păstorire catolică la oile, care sunt, desigur, proaste ca oile.

Trab

Hector Malot

Umbra misterioasă

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Iată cum am aflat că am fost înşelat.

Ştii, amice, în ce împrejurări am plecat din Paris : obosit, amărât, sătul de toţi şi de toate, de lucruri, de bărbaţi şi de femei, mai cu seamă de femei.

Douzeci de ani de viaţă pariziană, svăpăiată, fără un moment de odihnă ori de descordare, mă sdrobise ; eram stors, slăbit, sfârşit.

De câte ori n'am fugit din Paris şi nu m'am înfundat într'un sat din apropiere, ca să nu mai văd mereu aceleaşi şi tot aceleaşi lucruri !

Căzut într'o stare de indispoziţie generală, medicii îmi dăduse poveţe serioase, negreşit, dar foarte deosebite unele de altele.

— Să mănânci carne şi să bei alcol., îmi zicea unul.

— Lapte, numai lapte să iei, îmi zicea altul.

— Să trăeşti cum ţi-e firea, mă îndemna alţi zece medici mai originali. Mă hotărâi să urmez povaţa celor mai mulţi.

Averea nu-mi erea mai puţin rea decât sănătatea. Imi rămase un petic de pământ la Andol, care, cu pădurile şi cu fermele de pe el, aduceau un venit de vre-o sută de mii franci. Mă retrăsei la Andol.

După şase luni de şedere la Andol, de plimbări prin pădure, de viaţă naturală, mă întărisem. Şi nu mă mai îngrijeam de ce o să-mi dea să mănânc la masă, fiind sigur de mai înnainte că voi mânca cu poftă ori ce mi s'ar servi.

Dar când eşti bolnav simţi că sănătatea e o fericire ; când eşti însă sănătos, ca să fii fericit mai trebue şi altceva decât o poftă bună de mâncare şi un somn bun. Dacă şederea la Andol îmi redase sănătatea, nu mă scăpase de tristeţă şi de oboseală.

Ce trebuia să fac? Să mă plimb, să vânez, să mănânc, să dorm? Ce viaţă !

Familie nu aveam ; doar câteva rude depărtate, care se sileau cât puteau să-mi arate sentimentele ce le au pentru acela pe care speră să-l moştenească într'o zi.

Să mă însor ? Nici nu-mi trecuse prin cap ideea aceasta. Nu-mi trecuse, din pricina experienţelor nenorocite ce le făcusem cu nevestele altora, ca să le continui cu o femee care să-mi poarte numele. Şi apoi, nu-mi murise oare inima ?

Nu mă mai vedeam cu nimenea şi nu plecam din Andol decât ca să mă duc la Aix ori la Marsilia ca să pui bună rânduială în afacerile mele, care acuma îmi erau unica-mi grijă, singura-mi distracţiune.

Intr'o după amiazi, la Aix, pe când mă plimbam în parc cu baronul... dar nu vreau să-i spui numele, vă declar numai atâta că-mi era prieten din copilărie, — îmi căzură ochii pe o fată, aşezată, cu mama sa, la umbra unui copac. Aerul ei de blândeţe îngerească mă impresionă şi mai mult chiar decât frumuseţea ei deosebită. Mai de multe ori, în plimbarea noastră circulară, trecurăm pe dinnaintea ei, şi de fiecare dată mă simţii şi mai impresionat de expresiunea dulce a ochilor ei de căprioară.

Nu întrebai pe tovarăşul meu cine era. Ce-mi păsa mie de ea ? Dar, plecat de acolo, mă gândii la ea ; în somn o revăzui ; şi când mă întorsei la Andol, ea se impuse gândului şi visărilor mele.

Peste şase zile după aceea revenii la Aix şi făcui tot posibilul ca să ştiu cine era. Şi aflai că era fica unui magistrat, care murise de trei ani,

fără să lase cea mai mică avere. Trăia, împreună cu mamă-sa, dintr'o rentă mică. Frumuseţe, drăgălăşie, spirit avea fata de toate, numai zestre bănească nu. Prin urmare, nu se măritase şi e posibil că nici nu se va mărita, fiindcă avea multă demnitate ca să primească a se însoţi c'un bărbat care n'ar fi demn de ea.

— I-ar trebui un bărbat ca d-ta, îmi zise baronul.

— Eu, bărbat al ei, la vârsta mea, în situaţia mea, ce nebunie !

— Dacă aş avea avere-ea d-tale, urmă baronul, eu de mult aşi fi cerut-o fără să mă gândesc la vârsta mea care este egală cu a d-tale. Dar mediocritatea situaţiunii mele mă osândeşte ori să mă însor c'o femee bogată, ori să nu mă însor de loc.

Şi continuă să-mi demonstreze, cu căldură şi cu tot felul de argumente că această căsătorie, departe de a fi un act de nebunie, ar fi un act de înţelepciune. Mă despărţii de el râzând.

Să vă spui cum ajunsei, în mai puţin de o lună, să-mi repet argumentele baronului, ar fi dandana prea mare. Nu, nu mai era nebunie să iubesc, nu mai era nebunie să mă însor.

Il însărcinai pe baron să-mi facă cererea mea, fu respinsă de fată.

Departe de a-mi potoli patima încolţită în suflet, refuzul fetii mai tare o aţâţă. La toate calităţile tinerii, se mai odăoga încă una nu mai puţin rară şi frumoasă, — mândria. Săracă, nu se lăsa să fie atrasă de averea mea. Voia să-şi iubească bărbatul ; necunoscându-mă de loc, nu putea să mă iubească. Mă voi face să fiu iubit.

(Va urma)

SPORTIVE

Chestiuni atletice

Ce trebue să stim spre a fi tari ?

De D. STROHL

Plus le corps est faible, plus il commande ; plus il est fort, plus il obeit.
J. J. Rousseau

De acord, dar ce trebue să ştim exact spre *a fi tari ?*

Să presupunem, pentru înlesnirea demonstraţiei, că într-o insulă pustie s'au găsit doi oameni între cari s'a angajat o luptă pe viaţă şi pe moarte. Unul este *Hercule din Farnese* şi cel alt eroul lui Agaise *Gladiatorul luptând*, două tipuri pe cari le-a veşnicit sculptorul antic.

Lupta se începe şi pare la început foarte inegală. Cert este, gladiatorul e robust, relieful formelor sale e armonios şi în lungul membrelor se desenează supleţea muşchilor desprinşi, fini, dar ce va putea acest om subţire, svelt, elegant, contra herculului cu ceafa de bou, cu bustul plin de muşchi ?

De fapt, colosul şi-a înhăţat adversarul său cu braţele de corp şi această strângere ameninţă să fie fatală. Dar, cu o lovitură sprintenă de şale gladiatorul s'a putut desprinde. El scapă, sare în sus şi astfel în plină viteză, sare cu înlesnire peste stâncile şi stufărişurile cari îi barează drumul ; un râu se întinde înaintea lui ; el s'aruncă şi din câteva lopătări viguroase îl traversează ; însfârşit, el apucă o piatră, s'aşează de trunchiul unui arbore şi aşteaptă trecerea herculului obosit, gâfâind, pe

Hercule Farnèse

Tipul for ei masive, posedând o muşchiulatură enormă, disproporţionată, şi care nu este în armonie cu organele interne. Acesta oboseşte foarte repede în cursul unui efort. Hercule Farnèse este relativ puţin resistent.

care-l atinge cu o asvârlitură a proectilului său implacabil.

Gigantul se prăbuşeşte, învins, gladiatorul fiind cel mai tare.

O fiinţă tare nu este un atlet de bâlciu, ci o fiinţă are, întro viaţă naturală, triumfează totdeasupra tuturor obstacolelor şi tutror adversarilor.

Un individ de o constituţiune mijlocie care este făcut, născut cu plămâni buni, muşchi buni şi şi-a desvoltat aptitudinele sale în toate genurile de exerciţii, va putea totdeauna să domine pe omul masiv, care a neglijat să-şi exerseze corpul.

Gladiatorul luptând

Tipul forţei rezistente, posedând o muşchiulatură fină şi lungă, apte la viteză. Acest atlet este suplu, agil, neobosit. Statuia se găseşte în muzeul Louvre, iar aceia a Herculei Farnèse, în Muzeul naţional din Neapole.

Ol inie curbă de putere există pentru fiecare individ în vârful căruia fiecare poate să-şi zică într'adevăr „trae".

Afi tare, zice G. Hébert, *înseamnă a fi rezistent, muşchiulos, iute, îndemânatec, energic şi cumpătat în a şti să mergi, alergi, sări, căţăra, ridica, arunca, lupta, înota.*

Intr'adevăr, este esenţial de a dobândi nu numai o desvoltare *completă*, dar încă şi o desvlotare *utilă*.

Acest principiu luminos şi genial care a condus fără încetare cercetările lui Hébert şi care i-a permis de a obţine în cultura fizică resultate neaşteptate.

De exemplu, un specialist în aruncarea greutăţii care nu ştie să alerge, nu este complet puternic.

Un strălucit sportman, un campion de tenis şi... care ignorează lupta sau boxul nu este util puternic.

P. B. M.

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 22 Aprilie 1923 —
CUPON No. 1.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 16. 1 leu exemplarul Duminică 29 Aprilie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

Taurul lui Jouvet

(Vezi explicația în pag. 5 și 6).

FONTAINEBLEAU

Frumoasa, celebra, inspiratoarea pădure Fontainebleau de lângă Paris care în nenumărate rânduri a fost devastată — în parte, — de incendii, a putut să fie un refugiu de liniște, de odihna minței, de reculegerea sufletului, în plină natură, în mijlocul siguranței puternice a stejarilor giganți și a stâncilor.

Această celebră pădure, invadată în timpurile din urmă de turiști, acest Barbizon, cu castele elegante, am cunoscut'o așa cum a transmis'o legenda, cuib adevărat al pictorilor-țărani cari lucrau cu opinci și cu sumanul pe umăr. Când, acum câți-va ani în urmă, prin 1911, am citit știrile sinistre, telegrafice, spunând în trei cuvinte dureroase: „pădurea de la Fontainebleau arde", am simțit acea dureroasă emoție ce o simți când o ființă scumpă e amenințată.

Căci, și eu, mi-am plimbat când-va, în adolescență, reveriile pe sub bolțile întunecate, presărate cu luminișurile fermecătoare ale amurgurilor zilelor de vară, odihnindu-mi mintea și potolindu-mi răsvrătirile înduioșătoare ale inimei, împărtășindu-mi ființa cu adânca și împărătească împărăție a singurătății!

Și ce sinistre amintiri în acea dramatică telegramă vestitoare de incendiul pădurei dela Fontainebleau!

Când te gândești că chibritul vreunui visător solitar, imprudența vreunui fumător ce trece nepăsător, poate să producă un astfel de dezastru! Un articol din o lege specială, interzice de a se fuma prin păduri. Poți însă, să împedici pe un turist să aprindă țigara, și celebrul pictor de pe vremuri tatăl Corot, când se ducea în faimoasa pădure, sau venea odată cu cutia de culori în mână și cu *pipa*, celebra sa pipă, în buzunar?! Pentru o pădure în timpurile de secetă, chibritul vizitatorului e tot astfel de temut (de periculos) ca și *curentul* acel etern neprevăzut al unei forțe pe care am capturat-o și am subjugat-o fără a fi totuși stăpâni cu totul, electricitatea!...

A doua zi după războiul mondial, amiralul *La Roncière* Le Noury, deplângând căderea arborilor cari au trebuit să fie tăiați, în jurul Parisului ca să asigure apărarea Parisului, spunea:

— Voi părea feroce, însă arborii tăiați sunt mai triști de văzut decât oamenii morți... Trebue atâția ani ca să crească un arbore frumos!...

Paradox de soldat, de sigur, pe care apărarea îl exasperă. O scânteie de locomotivă purtată de vânt, puțin cărbune incandescent căzut pe iarba deja arsă de soare e deajuns ca să se realizeze proectul amiralului, mai sus citat: „Pădurea arde!"...

Trupele garnizoanei, locuitorii localității Fontainebleau înamorații de pădure au făcut ce au putut ca să vie în ajutorul arborilor cari ardeau. Bătrânul Denecourt, acela care odinioară a făcut cărări în aceste sublime singurătăți, a decorat cu săgeți roșii stâncile ca să călăuzească pe turiști, a botezat arborii, a făcut din pădure domeniul său, sărmanul Denecourt ar fi plâns (acum) de durere!

Pădurea, pentru acei ce o locuesc, sfârșește prin a deveni un fel de ființă vie, și îmi amintesc aceste cuvinte înduioșătoare ale unui pădurar care ne conducea, vizitând vasta și superba pădure dela Fontainebleau:

— „Pădurea! O cunosc cum mă cunosc pe mine însumi, și pot spune chiar că o prefer mie-însumi. O admir, pădurea, o stimez, pe mine însă nu mă stimez totdeauna!

Am stimat-o și eu, și am admirat-o ca și acel om naiv. Am petrecut în această pădure zile superbe, odinioară! Barbizon, a cărora case trebue să fie luminate cu lumină electrică, Barbizon, care are un salon de pictură, ca Paris și care are poate „planșe" ca și Frauville, l'am cunoscut, acest Barbizon, liniștit și retras, ca un oraș la ora crepusculului! Imi amintesc cu emoție de acea stradă mare, tăcută, unde odinioară, se putea vedea la dreapta, mergând spre aleea Vacilor, care ducea în spre pădure, acolo într'o casă de țară, un om tânăr încă, care părea însă foarte bătrân, cu barba și părul lungi, înconjurat de copiii săi, ca un patriarh și care la lumina slabă a unei candeli, cum spune Ronsard, citea cu voce tare o carte veche.

Era marele pictor J. F. Millet care, după ce și-a schițat visările de artist pe pânze sublime, neperitoare, o zi întreagă, învăța Biblia pe familia sa.

Era sărăcia și onoarea și munca onestă, în acea umilită, și rămasă celebră locuință!

Millet, din toți artiștii timpului său, cari s'au inspirat dn tainele sublime ale singurătăților Dumnezeești din pădurea dela Fontainebleau, a suferit mai mult de sărăcie, până acolo chiar că nu avea cu ce să-și cumpere nici tutun!

Intr'o zi, povestește cu înduioșare Jules Claretie, marele academician francez, contimporan cu faimoasa epocă a școalei de pictură dela Barbizon, — unde și marele nostru pictor, N. Grigorescu, s'a împărtășit din sfinția frumusețelor eterne și solemne, — în acea umilă locuință dela Barbizon, marele pictor Millet spuse peizagistului Lavielle, oaspetele său:

— Trebue să plătesc mâine Luni, suma de 300 franci. Ia de aici tot ce vei vroi ca să-mi realizezi acești 300 de franci și caută să-mi poți găsi suma aceasta!

Era o Duminică. Millet și Lavielle aleseră printre desenurile, schițele maestrului, acele din bucăți care ar putea să realizeze suma necesară a doua zi. Un desen, pe atunci, nu valora scump.

Erau însă, printre acele desenuri, unele frumoase cari ar putea seduce și să dezarmeze poate pe uzurarul negustor. Lavielle alese șaisprezece bucăți, — 16 pânze de Millet, al cărora total a permis pictorului să achite suma a doua zi, Luni, — pentru 300 de franci șaisprezece bucăți de Millet, din cari, o singură bucată astăzi s'ar vinde cu 20-25000 franci!

Marele evocator al acelor eroice timpuri ale artei franceze, devenită universală în urmă, a văzut deci pe acei oameni, în acele timpuri de eroică mizerie! Mâncau seara împreună, Ferdinand Chaigneau, Georges Soupe și Claretie, la hanul bătrânului Ganne care, pe atunci, era un adevărat han, cu plafonul cu grinzi, cu ferestrele cu geamuri verzi, farfurii de faianță. — și copiii din Barbizon, în stradă, se apropiau de fereastră, priveau înăuntru, se extaziau și văzând acel lux de furculițe și de linguri, scoteau strigăte de uimire pe cari maeștri le auzeau seara:

— Sunt bogați!

Erau bogați, în adevăr. Bogați de speranță ca și Ornal, în vechiul vodevil uitat, era bogat de amor!

Henry Fonginer, printre bluzele albastre ale acelor celebri pictori rurali, își plimba un fel de halat elegant, și fiecare la rându-i întrerupând fiecare repriză cu oarecari discuții este-

IMPROVIZARE

— După citirea poesiei „Lacul" de Lamartine —

O, Lamartine, maestru sublim al cugetării,
Adesea, în tăcere, citit-am cântul tău
Și 'n viața poeziei, spre culmile visării,
Las t-am să s'avânte dulcios sufletul meu.

Ca muza-ți repetat-am: Oprește, vreme, sborul
Și lasă fericirea acelor ce iubesc;
Nu-i amăgi o clipă, să simtă 'n urmă dorul
Și cruda suferință atât cât viețuesc.

Zadarnică dorință, vrea vremea s'o asculte?
Căci toată fericirea himeră-i pe pământ,
Iar cel ce o 'ntrevede i-e partea lacrămi multe,
Sfârșind ori-ce speranță în lacomul mormânt.

Maria Oprescu

tice, în atelierul lui Chaigneau, pictorul oilor, vecin cu Charles Jacque, care se ruina cu creşterea găinilor.

„*Pădurea arde!*“ ce sinistre şi dureroase cuvinte ! Există o societate care protejează pădurile, peisagiile. Această societate lucrează ca să împedice ca săcurea pădurarului să nu tae pădurile pline de umbră. Ea ar trebui să se preocupe mai mult încă de acei trecători cari n'ar renunţa cu nici un preţ, pentru un regat chiar, la o ţigară; şi cum se pune la oarecari distanţe, anunţuri cari scriu: *Vânătoarea oprită*, să se pue anunţuri vizitatorilor solitari, declarând fumatul interzis. Ştiu bine că aceste interdicţii sunt prea adesea ori platonice şi că păzitorii pădurilor nu pot, totodată, să oprească pe aceşti braconieri ai ţigărei. Aceasta pentru că pădurea ca şi munţii, e destinată pentru singurătate.

Viperile, în păduri, sunt mai puţin periculoase de cît fumătorii de tutun. Şi ce timpuri fericite erau atunci când, ne întâlnind pe nimeni, sub vreun stejar mare, tremurător, bătrân de atâţia ani, vre-un visător se ducea să citească „*Contemplaţiile*“ lui Hugo, sau fermecătoarele şi dureroasele „*Nopţi*“ ale lui Musset, care, şi el, şi-a plimbat suferinţele inimei îndumnezeită de iubirea perversă a lui George Sant. — vre-o căprioară rătăcită le eşea în cale, făcând să suspine frunzele uscate sub gingaşii ei paşi !

Frumoasă, adâncă, fermecătoare pădure de la Fontainebleau ! Nici tu n-ai scăpat de nefericirile omeneşti, tu care ai înobilat şi ai potolit suferinţa atâtor suflete îndurerate şi care ai inspirat dumnezeiasca creaţiune artistică a unei generaţii de artişti, cari fac gloria geniului omenesc !

Petru T. Gâdei

Odată...

Şi-a pătruns odată în pădurea verde
A pătruns cu'ncetul o boare de vânt;
Moi, umbrele serii cădeau pe livede
Şi suna frunzişul ca un dulce cânt.

Ah ! cânta pădurea aproape de mine
Ca o vraje plină de-un păgân fior !
Şi'n a ei şoptire mi-a vorbit de tine :
De prima durere, — de întâiul amor!

O, de-atuncea, zile triste şi bolnave
Imi răpiră pacea sufletului meu
Pe când a mea liră în vibrări suave
Te divinizează ca pe-un Dumnezeu!..

Ion Th. Ion-Hotarele

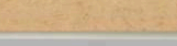

Mustafa Kemal vorbeşte

— O şedinţă a parlamentului din Angora. - Un portret interesant —

Cunoscutul scriitor francez Pierre Benoît, zugrăveşte în „Le Temps“ pe generalismul turc astfel :

Discursul rostit la 1 Martie de Mustafa Kemal paşa în Marea Adunare naţională din Angora, a fost reprodus şi comentat în lumea întreagă şi poate că a fost cunoscut la Paris înaintea mea care nu pricep turceşte, dar care l'am văzut pe paşă vorbind: Neştiutor al limbii, mi-am putut concentra atenţiunea asupra oratorului şi auditorilor lui.

Mustafa Kemal se urcă la tribună. Observ că nimeni nu se ridică, nu aplaudă la apariţia lui. Omul acesta, care absoarbe aici toate puterile, a sosit cu mai puţin aparat decât preşedinţii Camerei sau Senatului dela noi.

Mustafa Kemal cu soţia.

Il văd de profil într'o lumină slabă. Mâine voiu fi oaspele lui în vila dela Ciankaia şi voiu putea, pe când îmi va întinde o ceaşcă de ceai, să controlez în amănunt primele mele impresii.

E înalt, larg în spete şi totuşi slab. Işi citeşte discursul ţiind capul drept, fără gesturi. Ceva izbeşte mai întâi la el : grija, mai mult încă, silinţa ce şi-o dă să aibă ţinuta corectă. Redingota e fără cusur. Pantalonul sobru vărgat cu alb cade drept pe ghiata de lac acoperită cu ghetre deschise. La gulerul moale, se vede că cravata a fost legată cu siguranţă dar a lene. Trebue să-şi închipuiască cine-va îmbrăcămintea fără pretenţie a deputaţilor de aci, spre a înţelege contrastul ce face această ţinută. Pentru ca contrastul acesta să nu fie prea discordant, nici odată paşaua nu sporeşte prea mult apelurile la egalitate.

In cap căciulă de lutru pe care o poartă totdeauna numai afară din casă. E păcat, căci nimic nu e mai interesant ca modelajul capului acestuia. Părul blond deschis bătând în roşcat, dat pe spate şi lins. Ochii, faimoşii lui ochi de un albastru glacial, au arcadele sprâncenilor proeminente. Din văgăunele acestea întunecate scapă o privire aspră, fixă, bănuitoare. Singure, în rarele clipe de bună dispoziţie, buzele surâd. Restul chipului îşi păstrează imobilitatea.

Cele mai bune fotografii prezintă imperfect această fisionomie, cu deosebire când paşaua e reprezentat de faţă. Obrazul devine atunci rotund, când în realitate este din potrivă, peste măsură de lunguieţ. Umerii obrazului prea ieşiţi dispar. Rămâne numai vecinicul încreţit al sprâncenelor

Nimic de asiatic în capul acesta. Mai de grabă descoperi la el marca balcanică. Mustafa Kemal e de origină rumeliotă. Unii magnaţi maghiari trebue, cred eu, să-i semene.

Işi citeşte discursul. De obicei vorbeşte mult, căci este un improvizator uimitor. A fost văzut de curând într'o mare colindă electorală pe care a întreprins-o, vorbind şase ceasuri fără cel mai mic simptom de oboseală. Astăzi însă n'are dreptul să lase nimic pe seama improvizării. E vorba de bilanţul unui sfârşit de an pe care'l prezintă Adunării. Sunt în el cifre cari trebuesc citite.

Vocea e profundă, puţin surdă. Ghicesc părţi din cuvântarea sa cari sunt pur enumerative. Dar deodată tonul se limpezeşte, cuvintele cad răspicate. Era ceva de scos la lumină. Deputaţii aplaudă.

De altfel nu aplaudă decât foarte puţin. Ascultă cu atenţie, dar se vede că nu intră în obiceiul oriental

să-ţi manifeşti sgomotos sentimentele. La noi, un orator de categoria a treia, ar câştiga de sigur un succes dublu.

După şedinţă am vrut să cunosc părţile din discursul acesta cari recoltaseră aplauze. Erau constant acelea cari se puteau interpreta în chip războinic. Şi amănunt curios: elementul moderat e reprezentat aci prin Mustafa Kemal şi dinpotrivă Adunarea este aceia care se arată intransigentă asupra tutulor chestiunilor din cari ar putea ieşi război. Dacă mâine bubuie iarăşi tunul în Orient, înseamnă că paşaua a fost întrecut de extremiştii Adunării, de stânga ei, nu de dreapta. Ce riscă ei, de vreme ce răspunderea rămâne întreagă militarilor?

Mustafa Kemal ponderator! Este toată lumea convinsă de această idee la Londra, la Roma, la Paris? Nu sunt tocmai sigur, de şi se poate reciti cu atenţie ultimul lui discurs. Oamenii de bună credinţă nu vor putea să nu-l găsească peste măsură de moderat. Trebue să ne amintim că cel ce vorbeşte este un general victorios care nu ameninţă, ci numai avertizează. Ascultaţi-i cuvintele acestea în privinţa a ceia ce poate deveni de azi pe mâine frontul Mossulului: „In eventualitatea unui război pe frontierele de sud-est ale ţării, în vederea asigurării prescripţiilor teritoriale ale pactului, oare-cari măsuri de ordin militar au fost luate despre Mesopotamia. Acum, armata noastră e prevăzută cu tot materialul modern şi se află în bună stare". Un astfel de limbagiu este, credem noi, cel mai bun mijloc de salvgardare a păcii. Englezii au în sufletul lor cea mai mare stimă pentru cine le vorbeşte în felul acesta.

Bănuesc că atenţiunea lor se va fi oprit cu deosebire asupra părţii din discurs consacrat „la întărirea raporturilor de amiciţie cu guvernul din Afganistan şi din Persia". E cu neputinţă să se spună mai multe şi mai serioase lucruri, în mai puţine cuvinte.

Vila dela Ciankaia este în ceasul acesta o cutie unde s'au întrunit cele mai bogate daruri oferite de Islamul întreg aceluia care simbolizează resistenţa la opresiune. Pe zid atârnă sabia şeicului Senuşilor. Iată un dar semnificativ pentru cine cunoaşte influenţa religioasă a donatorului. Am văzut ceva mai mult. Luând cu respect un volum splendid cu legătura ciudată şi închisă, cu pagini înfrumuseţate de minunate gravuri tot aşa de bine păstrate după cinci sute de ani ca'n prima zi, Mustafa Kemal, cu un fulger de orgoliu în ochi, ne-a îndemnat, pe colonelul Mougin şi pe mine, să admirăm darul ce-i făcuse Persia: Coranul care a aparţinut lui Tamerlan.

Diplomaţii chemaţi să discute din nou cu Angora, să nu uite nici odată aceste două amănunte: sabia şeicului Senuşilor şi Coranul lui Tamerlan.

V. B.

FILATELIA

Puţini ştiu la noi de existenţa încă de 30 ani în România, a unei serioase organizaţiuni filateliste, cu sediul în Capitală.

Aceaste societăţi au de scop strângerea de legături între numeroşi filatelişti din ţară şi mai ales a celor din Capitală. Se fac comunicări şi studii foarte interesante, de pe urma cărora membrii ei îşi pot completa ori forma o adevărată educaţiune filatelistică.

Societatea dispune de o bibliotecă numeroasă, cuprinzând cărţi şi reviste în toate limbile, şi e pusă la dispoziţiunea celor interesaţi.

Reputaţia acestei societăţi este bine statbilită în toate cele 5 continente. Datorită ei, membrii pot căpăta legături cu filatelişti de pretutindeni, cu cari pot face diferite schimburi menite să le completeze colecţiunile.

Deasemenea societatea pune la îndemână membrilor noutăţile apărute pretutindeni, face estimaţii şi expertize în mod gratuit.

Persoanele serioase sunt bine venite. In societate sunt înscrişi membrii din cele mai bune straturi ale societăţii şi orice înscriere nu se face decât după referinţe excelente.

Informaţiuni se pot cere redactorului acestei rubrici.

Mărcile de ocupaţie

In timpul ocupaţiunei au funcţionat în teritoriul ocupat 4 oficii străine şi anume: german, austro-ungar, bulgar şi turc.

Fiecare, din aceste birouri, — afară din cel otoman, — au pus să circule mărci din ţara de origină, surşargând mărcile lor cu diferite surşage.

Turcii au avut o ştampilă specială.

Să ne ocupăm de fiecare:

Germanii au surşarjat mărci germane şi româneşti cu inscripţiunile: *M. N. i. R.* întâi într'o căsuţă, apoi cu surşarj gotic şi în urmă cu surşarjul *Rumänien*.

Timbrele de ajutor şi fiscale au fost deasemenea surşarjate cu aceiaşi inscripţie.

Armata a 9-a care era combatantă a emis mărci cu surşarj special: *gültig 9 Armee*, pe mărci germane, fiscale şi de ajutor româneşti.

Timbrele-taxe au fost deasemenea surşarjate.

Austro-ungurii au emis 2 serii, cuprinzând fiecare câte 17 valori, având una inscripţiunea roşie, iar cealaltă neagră.

Bulgarii s'au mulţumit a emite 4 mărci, cu inscripţiunea în limba bulgară (poşta în România 1916-17).

Turcii au ştampilat mărcile lor cu inscripţie în germană şi alta în limba turcă.

*

Tirajul acestor mărci a variat: multe epuizându-se după primele zile dela emisiune, de exemplu: marca cea de 40 bani din I emisie cu căsuţă şi emisia armatei a noua, compusă din 4 valori.

Exista numeroase varietăţi, din care unele foarte interesante şi foarte rare în acelaş timp.

*

Expoziţiunea Filatelică Internaţională din Londra, se va deschide cu mult fast la 14 Mai, şi va dura până la 26 Mai a. c.

La această Expoziţie, vor veni f. mulţi colecţionari din întreaga lume, fiind invitată aproape toată clasa selectă filatelistă. Sunt mari speranţe că se vor face vânzări importante, întrucât această Expoziţie, posedă cele mai frumoase colecţiuni generale şi parţiale din întregul univers. Odată cu deschiderea ei se vor emite şi mărci de reclamă oficiale, autorizate de Stat.

*

Poşta din Elveţia, a luat măsuri pentru instalarea unei maşini speciale pentru francarea automatică a corespondenţelor, aceasta în virtutea art. 13 din convenţiunea Uniunei Postale Universale, stabilite în ultimul congres din Madrid.

*

In ultimul timp s'a stabilit în cercurile filatelistice din Anglia că, cloroformul este mult mai folositor ca benzina, pentru constatarea justă a filigramelor. El mai are proprietatea fermă că conservă bine guma mărcilor noui şi îi păstrează originalitatea.

*

In curând se vor emite în Grecia, de către guvernul elen provizoriu, o serie de mărci comemorative, f. frumoase, atât ca desen, cât şi ca subiect, simbolizând Independenţa Greacă dela 1821 şi alte evenimente istorice a poporului elen.

*

Germania a luat măsuri să suprime taxele de plată, surşarjând mărcile din curs cu: *dienst marke*. S'au surşarjat următorele valori: de 10, 30, 40, 50, 100, 200, 300, 400, şi 500 mărci.

C. Oz.

BASMUL

Basme!... Basme!... Lume ascunsă 'n taina vremurilor duse
Basme, cline de uitare ce se revarsă somn de gene,
Basme!... Zmei cu feți în luptă pentru albe Cosânzene
Cât de sfinte sunteți basme de bătrânii noștri spuse:
Când afară zarea cerne fulgi de nea și 'n casă-i bine,
Când îți hăue 'n fereastră pribegitul vânt, gerosul --
Blând bunica povestește un basm lung la fel cu torsul:
Fusul sfârâie: a fost odată, sfâr... de mult, încet în tine
Par'că-o vrajă îmi mângâe gura buclele, pe gene
Par'că, nu știu cum, se lasă greul plumb al lui „Moș Ene".
Și atâta pace sfântă basmul deapănă pe fir,
„Uite, ți-am adus, domniță, cel din urmă trandafir!

Petre Antonescu

Igiena Frumuseții

Sfaturi practice pentru întreținerea frumuseții și a sănătății femeiane.

Chrysanthème. Loco.— Singurele sbârcituri ale feței pe care știința poate și trebue să le combată, sunt cele timpurii, pricinuite de contracțiunile prea dese ale unei anumite părți a obrazului, de ticuri nervoase, etc., la persoanele care nu au atins limita tinereței. Firește că această limită nu o putem preciza noi, ea fiind ușor de stabilit de ori ce femee sinceră cu ea însăși.

Pentru acest fel de sbârcituri și numai pentru acesta, se recomandă spălături pe față cu următorul amestec astringent și tonic:

Rp: Apă de trandafiri	200 gr.
Lapte de migdale, gros	50 gr.
Sulfat de alumină	4 gr.

M. S. A.

Dizolvați bine, filtrați totul printr'o hârtie de filtru.

*

Mimi. R. Cluj. E într'adevăr dezagreabil ca mâinile frumoase să fie în permanență umede din cauza transpirației. Nu este totuși o infirmitate așa cum credeți d-v. Iată un leac minunat și simplu:

Frecați-vă mâinile, de două, trei ori pe zi, cu o jumătate de linguriță din următoarea preparație:

Rp. Apă de Colonia	90 gr.
Tra de Belladonă	15 gr.

*

Nicolette. Ploești. E lăudabil faptul că treburile de bună gospodină v'au îngroșat unele regiuni ale mâinilor, însă, de acord cu dv., că nu e frumos. Spre a împăca utilul cu frumosul iată ce faceți: Puneți câte o picătură dimineața și seara, pe locul îngroșat al pielei, din următorul amestec, care cu încetul, bine înțeles dacă pricina a încetat, va roade bătătura:

Rp: Essență tare de oțet } părți egale
Tinctură de Iod

FULGI DE SOARE

Dorm florile pe pragul trecutului; iar voi, credințe 'nșelătoare, întâiul meu pas, mă rechemați din răul, cu aripi de tăcîune, să 'ncerc statornicia surzitului popas...

O dungă de 'ntuneric, își nărue tăiușul ca o secure cruntă peste încăperi jilave, când gândurile mele se 'ntorc din rătăcire cu fruntea înbătrânită; mai plânse, mai bolnave...

Sub poala unui munte cu umeri de rugină, genunchii mi se apleacă; în gând o rugă piere, când tremurări desprinse din culmi îndepărtate mă 'mbrățișează 'n umbră, cu falduri de durere...

Ce trist!... O, câtă vreme s'a depănat!... Din ramuri cad frunze îngălbenite; pe drum se așternu petale. Și eu, aștept în besnă, cândva, să se desprindă, o rază de zâmbire, din zâmbetele tale...

Flori albe, flori menite să 'nprăștie parfumul, celor ce-și plâng nădejdea pe margini de cărare, se legăna bătute de vânturi, ne 'nțelese, când prin pustiu se 'nfundă un cântec de 'ngropare...

Acelaș sclav, o umbră trudită 'n umbra nopții. — Eu, vechea încercare, de plânset și de cânt, înod amărăciunea cu fire de nădejde, și fruntea mi se apleacă cernitului vesmânt...

Târziu!... Fiori de moarte, din goluri se desprinde o gamă înduioșată. Prin liniștea târzie, aceiași umbră plânsă, aceiași desnădejde, rămâne 'nmormântată, în inima-mi pustie....

George Nuțescu

E mai ușor să fim buni față de toată lumea decât față de un singur om.

*

Știți ce e datoria? Aceia ce noi pretindem dela alții.

Paul Hervieu

TAURUL LUI JOUVET

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

I

Pe Coasta-Mare, pe care n'au putut să crească arbori, Hugues Barros păzește o turmă de două sute oi, din care un sfert sânt ale lui.

De trei luni își duce oile lui fometoase prin mijlocul pășunelor răslețe pe care le-a arvunit pentru cât ține vara, între munții Archets, Combelouve, Băile Ursului și lacul lui Jouvet.

Astăzi așteaptă merindele săptămânii; — cele pe care le-a avut s'au isprăvit și-i e foame.

Inaintea lui, grămada turmei sale se mișcă încet; și câteva fuioare negre se strecoară printre mulțimea spinărilor albe.

Hugues Barros stă în picioare rezimându-se pe o bâtă sdravănă, peste care el a făcut cu cuțitul mai multe crestături și înfloriturî.

Umerii lați umplu mantaua largă de cuirasier pe care a cumpărat-o, iarna trecută, dela unul din aceia care aduc cu ei efecte de reformă și le vând prin bâlciuri. Când crivățul strânge bunul veștmânt de postav, vârându-l și lipindu-l în scobitura deșertului, partea de jos a pantofilor de plisă se arată răsucită peste cismele de toval. Fața nespălată și aspră a ciobanului este adăpostită de mărginile largi și pleoștite ale unei pălării de pâslă pârlită de dogoarea soarelui, îmbâxită de praf și ciuruită de ploi.

Hugues se uită mereu la drumul făcut de soare pe bolta cerului și ascultă necăjit cum îi chiorăe mațele.

In sfârșit, cei doi dulăi ai săi se apropie de el și mârâe mișcându-și urechile ascuțite.

Pune ca streașină mâna-i bătătorită în dreptul ochilor.

Nevasta lui Barros duce, sub brațul stâng, un coș mare și, cu pumnul mânei drepte, trage după ea un taur slab, cu picioare scurte, având un corn rupt și cel l'alt plecat în jos.

Din când în când, print'o simplă mișcare a capului dat înnapoi, îndărătnicul animal, oprește'n loc pe aceea care-l duce și-și plimbă cu desfătare limba-i roșcată pe coastele lui negre.

— Da nu mai vii tu astăzi? strigă ciobanul.

Dar nevasta lui care și-a pierdut răsuflrea urcând coasta, nu răspunde nimic.

El iar îi zice:

— Ce-mi aduci? De unde ai luat vita aia pe care o tragi după tine?

Când femeea Baros ajunse pe creștetul muntelui, lângă bărbatul ei, se grăbi să răspundă gâfâind:

— Vita asta ciuntită m'a întârziat... Trebue s'o păzeşti pe socoteala lui Tayot, până i-o trece căldurile... Nu se astâmpără nici pe pajişte, nici la staul.

— Şi ce-o să ne dea Tayot pentru treaba asta ?

— Mi-a spus că o să vă înţelegeţi amândoi.

— Să-i spui să-mi dea un franc pe săptămână. Mai puţin nu primesc. Şi eu plătesc nouăzeci de franci ca să fiu îngăduit să stau aici cu oile la păscut.

— Bine o să-i spui.

Pe când nevasta lui scoase din coş ce a adus, el să duce să caute un ţăruş şi un mai în coliba lui de bolovani. Bate apoi ţăruşul în pământ şi leagă de el frânghia taurului, care-l priveşte cu ochi înrăiţi.

Când se întoarse Hugues, se aşează pe un morman cercetându-şi mulţumit merindele aduse şi întinse pe pământul pietros, în jurul căruia vântul cleatină puţintele fire de iarbă crescute p'acolo.

— Bine ! zise. Pâinea de astă dată, e tăiată drept ; e bună şi brânza albastră, de lapte de vacă amestecat cu lapte de capră... Dar slănina !.... unde e slănina ? Ai fi uitat-o, zăpăcit-o !.....

— Ai puţină răbdare, omule, îi zise nevasta lui Barros zâmbind. Uite slănina, şi sarea, şi tutunul, şi două clondire cu vin, cu care să dai gust acrişor apei chioare din fântână.

Fără să mai zăbovească, ciobanul îşi potoli foamea, apoi, cu gura plină întrebă :

— Ce fac copiii ? Ăl mai mare a început iar cu drăciile lui. O să facă multe pozne pişicherul ăla. Vai de femeile care i-o încăpea pe mână ! Dar jandarmul s'a hotărât să închee un proces verbal în contra gâştelor lui Iosif Marbre ? Ar fi vremea. Şi praful ăla de puşcă, pe care căruţaşul trebue să-l aducă din Albertville, când o să ni-l dea ? Uite, tocmai o pereche de vulturi de ieri dă târcoale turmii pironind ochii pe miei.

Hugues Barros şi-a terminat mâncarea. Scoate dopul de lemn al ploscii pe care a poartă atârnată de umeri şi-i trage o înghiţitură.

Atunci, ştergându-şi şi răsucindu-şi mustăţile, se pleacă spre nevasta lui şi, fără să vrea să ştie de nimic şi de nimeni, îi dă sărutarea pe care are drept ca bărbat să i-o dea.

(Va urma)

Brunele înşeală, blondele trădează.

PREMIILE LUNARE

Oferite de ziarul „UNIVERSUL" cititorilor şi abonaţilor săi.

Insemnările unui trecător

Unui profesor, îi spuneam într'o zi, că nu-şi face cursurile regulat; că în lucrările, pe cae le publică, nu indică autorii consultaţi; că în convorbirile particulare, condamnă atitudinea studenţilor, iar între studenţi, le împărtăşeşte total atitudinea.

Profesorul de filosofie mi-a răspuns violent:

— Eşti cinic.

Am înţeles atunci, că a fi cinic însemnează a spune pe nume, lucrurilor aşa cum sunt, nu cum o fi să fie.

✦

Sunt oameni şi lucruri despre care nu se vorbeşte, nu se scrie. Nu se vorbeşte şi nu se scrie, caşi cum nici oamenii, nici lucrurile n'ar exista.

Şi totuşi şi oamenii şi lucrurile, despre care nu se vorbeşte, există, îşi au cadrul lor de importanţă şi necesitate.

Pare că constatând aceasta, să înclinăm a crede, că ceeace dă o vie realitate existenţei, este vorba despre ea.

Ca probă în acest sens, am putea aduce campaniile de presă împotriva ilegalităţilor, abuzurilor şi celor cari le săvârşesc, căci aceştia şi aceştia sunt şi cei mai mulţi şi cei mai reali.

✦

Nici odată n'am fost mai docil, mai fericit docil, — dacă vreţi — ca atunci când mi sa dat povaţa să nu fiu cheltuitor şi n'am avut în buzunar, bani nici pentru o ţigare.

✦

Categorisim pe oameni, după cum ni-i temperamentul : în buni şi răi ; sau în plictisitori şi simpatici ; sau în sinceri şi caiafe.

Nu ştiu, dacă cea mai potrivită categorisire nu-i aceia : în simpatici şi plictisitori. Căci simpaticii sunt şi buni şi răi, întrucât în fiecare moment avem nevoe şi de spor de bunăstare şi de un pic de venin.

Simpaticii sunt şi sinceri şi sinceri şi caiafe, căci oricând suntem şi orgolioşi şi un pic dispuşi spre adevăr.

Iar plictisitorii la fel, cu deosebire, că înfăţişeiză însuşirile în ordine contrare de cum le înfăţişează cei cari ne par simpatici.

Trab.

Sonetul primăverei

Cu florile din urmă de ninsoare
Ce se topesc căzând ca micî mărgele,
Timidă, delicată, câte-o floare
Şi arată ochi albaştri sau de stele.

Atâţia ghiocei şi lăcrămioare !...
Şi câte drăgălaşe viorele :
Mirosurile lor îmbătătoare,
Aduc atâta fericire'n ele.

Şi'n mine cu această primăvară, —
Sădite de ochî negri şi de soare,
Din sufletu-mi începe să răsară
Flori tinere şi-atât de îmbătătoare.

O ! fericiţi cei cari în primăvară
Simţi-vor cum răsare întâia floare.

Nikita Macedonski

MICHEL PROVINS

Prietenul casei

Intr'un orăşel de provincie — pe care farmecul naturei l'a înzestrat cu toate frumuseţile — trăeşte o familie fericită.

Jules Perillot care a dus o viaţă sbuciumată şi pe care odinioară îl atrăgea Parisul cu sgomotul lui infernal, se simte foarte obosit la vârsta de 58 ani şi a găsit cu cale — după îndemnul doctorilor — să se retragă într'un orăşel de provincie spre aşi petrece liniştit restul zilelor, alături de soţia lui Cecila.

Cecile Perillot, tânăra lui soţie, în vârstă numai de 22 ani, de o frumuseţe răpitoare, cu ochii mari şi limpezi, ce par oglinda unui suflet din cele mai curate, îşi îngrijeşte soţul cu cea mai mare atenţiune şi nu pare a avea altă grije decât aceea de a îndulci printr'un surâs blând şi dulce, bătrâneţea şi suferinţele soţului său.

Bourdel, căpitan în retragere, fire posomorâtă şi intrigant cu diplomă, vine din când în când să vadă pe Perillot, prietenul de chefuri de odinioară.

Tilloy, funcţionar la o întreprindere comercială din acel orăşel, căruia i se mai zice şi „*Domnul Amédée*“ este intimul familiei Perillot, sau prietenul obicinuit al casei.

Intro după amiază călduroasă de vară, Perillot, întins pe patul de suferinţă şi îmbătat de mirosul parfumat al florilor din grădină, ascultă cu multă atenţiune noutăţile din jurnale citite de Cecile, scumpa lui soţie.

Périllot.— Mulţumesc draga mea Cecile, e mai bine de o oră de când citeşti, şi mi-e teamă să nu te obosesc prea mult.

Cécile (voioasă).— Nu sunt obosită de loc, pot să mai citesc încă o oră, dacă te interesează aşa de mult noutăţile.

Périllot.— Nu, mulţumesc. Ajunge. Am aflat toată situaţia politică şi faptele diverse ce mă interesau.

Cécile.— Atunci trebue să te culci, să te odihneşti.

Périllot.— Ca de obiceiu, dar astăzi n'aşi vrea să adorm aşa de repede. Priveşte!... ce minunată zi de vară, o adevărată sărbătoare a naturei. Pomii sunt plini de sevă, florile te îmbată cu mirosul lor, şi jos, în vale, murmurul liniştit al părăiasului se aude ca o melodie divină.

Simţind toate acestea, eşti cuprins de un dor de linişte care te face să uiţi suferinţele şi să ţi se pară viaţa dulce... (întorcându-se către Cécile).. dulce pentrucă eşti tu lângă mine. Spune-mi drept Cécile, aşa e că sunt un egoist?

Cécile.— De ce?

Périllot.— Pentrucă nu mă gândesc decât la mine, condamnându-te să duci o viaţă scârboasă care nu corespunde vârstei tale. Viaţa ta este un sacrificiu, tu nu cunoşti bucuria şi veselia veţe.

Cécle.— Bucuria mea este când te văd vesel sunt fericită când zâmbeşti.

Perillot.— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc pentru bunătatea ta. Dacă eşti nefericită lângă mine, te rog să mă ierţi.

Cécile.— Nu fii răutăcios, nu-ţi dau voe să vorbeşti astfel.

Périllot.— De ce nu te-am cunoscut la 27 ani. Am fi fost cei mai fericiţi din lume....

Cécile.— Nu-ţi mai aduce aminte de trecut. Trecutul aduce întotdeauna întristarea.

Périllot.— Nu mă întristează trecutul, şi tocmai în acest fapt constă egoismul meu criminal. Nu mă întristează trecutul pentru că te am pe tine lângă mine, veşnic bună, blândă ascultătoare. Nu mă întristează trecutul pentrucă în schimbul zilelor sbuciumate de odinioară, găsesc alinarea în mângâerele tale. Nu mă întristează trecutul şi binecuvântez suferinţele ce m'au doborât, făcând din mine un copil pe care îl răsfeţi şi îl îngrijeşti cu o dragoste de mamă. Niciodată n'am îndrăznit să-ţi fac această mărturisire...

Cécile.— Şi eu îţi mulţumesc pentru această mărturisire. Niciodată vorbele tale nu m'au mişcat ca astăzi, şi n'am recompensat truda mea. Fii liniştit... nu cer, şi nu am nevoe de nimic.

Périllot.— Scumpa mea soţie... (îi sărută mâinile).

Cécile.— O lacrimă? De ce mă plângi. Uite, ochii îţi sunt înnecaţi în lacrimi... Haide fii cuminte, şi odihneşte-te...

Périllot.— Acum pot să adorm, sunt aproape orele 4. Domnul Amédée trebue să sosească să-ţi ţie de urât. Te rog să-l opreşti astăseară la masă. Vom juca pe urmă un bridge în trei.

Cécile.— Cu o singură condiţie: să dormi mai mult. Eu voiu sta lângă tine şi vaiu lucra.

(Va urma)

Traducere de **Corneliu Ionescu**

Rezultatul tragerii Premiilor filatelice

Iată rezultatul tragerei primei serii de premii filatelice pe care le-am oferit cititorilor noştri :

Lotul 1. *(Seria jubilară 1906) Eugenia Marinescu, str. Braţului 7, loco.*

Lotul 2. *(200 mărci diferite) Victor Băloianu, Despot-Vodă 5, loco.*

Lotul 3. *(50 mărci polonez) A. Iliescu elev şcoala de notari, Curtea de Argeş.*

Lotul 4. *O marcă bolşevică de 22,500 ruble) Ion Al. Mandoiu, notar com. Pietroşiţa, Dâmboviţa.*

Lotul 5. *(O serie de 20 valori, ocupaţia germană în România) Stela Chicoş, str. Verde 11 bis, loco.*

Câştigătorii din Capitală se vor prezenta personal la Direcţiunea ziarului „*Universul*“ pentru a-şi ridica premiile; cei din provincie le vor primi recomandate.

In numărul viitor vom anunţa a doua serie de premii.

Hector Malot

Umbra misterioasă

— Urmare şi sfârşit —

Imi trebui şase luni, şase luni de friguri, de temeri, de speranţe ; şase luni de chinuri dar şi de fericire.

Insurat, fericirea mea îşi continuă drumul desfătător. Se desvoltă şi ar fi fost senină, fără nori dacă nu mi s'ar fi părut că soţia mea era apăsată de un fel de melancolie, de o tristeţe nedesluşită. Ii părea rău că s'a măritat ? Vedea în mine un bărbat altul decât acela pe care-l visase ?

Nu puteam să mă opresc la aceste cestiuni cu atât mai mult cu cât ea îmi arăta multă dragoste, nu prea expansivă însă, nu prea manifestă, ci discretă, măsurată, profundă, şi aşa că ar fi trebuit să nu ai ochi ca să n'o vezi, şi să n'ai inimă ca să n'o simţi.

Şi cu toate acestea ?

Punctul acesta de întrebare care se ridica înaintea mea şi, în jurul căruia mă învârteam şi mă răsuceam în deşert, mă chinuia cu atât mai mult cu cât, fără el, aş fi fost omul cel mai fericit de pe lume Dragostea asta îmi redase viaţa ; mai mult decât viaţa, îmi redase tinereţe şi, împrună cu ea, credinţa, entusiasmul; mă simţeam acuma în vârstă de 20 de ani, şi eram sigur că aceasta îmi era vârsta şi nu mai mult.

Prin însurătoarea mea totul se schimbase la Andol. Castelul vechi fusese tranformat ; liniştii din el urma acuma mişcarea, căci voisem ca, împrejurul stăpânii casii, totul să fie tânăr şi strălucitor ca şi ea.

Primeam lume multă, mosafiri numeroşi. Fireşte că, printre oaspeţi, era şi baronul. Venea des la noi şi, când eram singuri, stătea mai multe zile la noi.

Itr'o zi, eşirăm câte trei în trăsură, un break descoperit ; şi eu aveam să mân caĭ şi Soţia mea se aşezase lângă mine, iar baronul la spate, pe una din băncile lăturaşe.

Scopul plimăriĭ noastre era să mergem la notarul meu, cu care aveam să hotărăsc o afacere urgentă.

Sosind la notar, îl găsirăm gata să iasă şi, lucru neaşteptat la un om politicos ca el; nu se întoarse ca să ne primească.

— Imi pare rău, zise, dar sânt chemat la Fontanieu pentru facerea unuĭ testament care nu poate să fie amânat.

— Ei, atunci, urcă-te colea în trăsură ; Fontanieu e în drumul nostru şi te vom duce acolo. Veĭ merge astfel mai iute decât pe jos şi vom putea să vorbim pe drum ; afacerea mea e şi ea urgentă.

Soţia mea sări sprintenă pe trotuar şi se aşează apoi lângă baron. Trebui dar ca, cu toate împotrivirile lui curtenitoare, notarul să se aşeze lângă mine pe capra trăsuriĭ.

Plecarăm şi, tot vorbind de afacerea mea, ojunserăm la Fontanieu, unde lăsai pe notar la răscrucea drumului care ducea la clientul luĭ.

Nevasta mea vru să se coboare ca să se urce pe capră lângă mine, dar o oprii. Făcui aşa pentru că, la sfârşitul verii, te cufunzi în praful alb al drumurilor din Provence până la glesne. Şi în locul unde ne oprisem praful acesta tocmai se grămădise într'un strat mare. Stărui, dar eu nu cedai.

— La ce să mai schimbi locul, când, peste o jumătate de oră vom ajunge la castel ?

Şi dăduĭ cu biciul în caĭ.

Dela Fontanieu, până la Andol, drumul şerpueşte în cotituri pe coasta unuĭ deal rîpos. De o prate, la stânga, se ridică un zid gol ; de cea l'altă parte, la dreapta, sunt povârnîşuri repezi acoperite de sfărâmături de stânci surate, iar în fund, la vre-o sută de metri, e adâncul unei prăpăstiĭ.

După ce urcarăm un suiş de vreun chilometru, trebuia să coborâm o coastă lungă şi repede. Era momentul pentru mine să fiu cu luare-aminte, pentru că gonacii mei erau tineri, svăpăiaţi, înhămaţi de curând şi trebuia să-i ţin bine în frâu. Incetaĭ dar de a mai schimba vorbe cu baronul spre care, în timpul urcuşului, mă întorsesem pe jumătate. De acĭ înnainte mă ocupai numai de caĭ.

Ca să înţelegeţi ce am să vă spuĭ mai la vale, trebue să vă explic că aveam, la dreapta, soarele în asfinţit, aşa că, spre a nu fi orbiţi, nevasta mea şi baronul şedeau pe aceiaş bancă, întorcând spatele la lumina prea vie a soarelui.

D'odată, pe peretele de piatră, tăiat în coasta dealuluĭ, văzuĭ, pe luciul albicios, două umbre negre apropiate una de alta ca ntr'o sărutare.

A fost ca un fulger, pentru că peretele întrerupânud-se repede, din din cauza unei mişcăriĭ a terenului, nu mai văzui nimic.

Dar mai îndată, peretele stâncii apâru iar, şi văzui iar cele două umbre reflectate aşa de lămurit ca într'o oglindă ; văzui umbra soţiei mele şi umbra baronuluĭ. Baronul aplecat spre soţia mea, care părea că se da înnapoi, o săruta pe gât.

Era cu putinţă ! Oriĭ mi se făcea o nălucire ?

Dar realitatea era acolo, văzută, întipărită pe peretele stâncii. Văzusem şi vedeam.

O văzusem pe ea, îl văzusem pe el ; îi văzusem pe amândoi !

Fără să mă întorc spre ei, arseĭ furios cu biciul caiĭ şi-i făcuĭ să sară peste parapet.

Când mă trezii, mă văzuĭ întins pe povârnişul dealului, oprit înloc de o rădăcină de copac.

O voce slabă, o chemare răsună d'asupra mea ; mă întorseĭ cu greu spre partea de unde venea vocea.

— René !

Ea era. Se ţinea cu mâna de un colţ de stâncă.

Mă ridicaĭ puţin.

— Am văzut, am văzut sărutarea ! zisei.

— D-zeule ! şoptĭ ea

Şi desfăcându-şi mâna de pe colţul de stâncă se rostogoli pe lângă mine, alunecând pe povârnişul repede. In căderea ei îmĭ aruncă o privire plină de dragoste supremă.

Lucrătoriĭ care tăiau pietre, atraşi de sgomotul căderiĭ îngrozitoare, îmi veniă în ajutor. Un picior mi-era rupt şi un umăr îmi sărise din loc. Nu puteam să mă mişc.

Puteam însă să vorbesc, să întreb. Aflaĭ că ea murise sdrobită în fundul prăpăstieĭ; şi el asemenea era mort.

Medicii mă scăpară.

Peste cinci luni din ziua fatală, am putut să însoţesc pe oamenii legii care procedară la facerea inventaruluĭ necesar.

Intr'o mobilă din odaia-soţieĭ mele, se găsi un teanc de scrisori pe care mi-le dete notarul ; erau ale baronului. Prima mea mişcare fu să le arunc în foc, însă nu le arseĭ.

Nenorocita fusese sedusă de baron, care, nevrând s'o ia de soţie fiindcă era săracă, mă făcuse să mă însor eu cu ea. Spera astfel să şi-o ţie ca amantă. Dar ea nu consimţise, cu toate ameninţările ce i le făcuse. Iar sărutarea pe care o văzusem, el i-o luase şi ea nu i-o dăduse.

Crescuţii muguri...

Crescuţii muguri s'or desface
Curând pe crenglie de fag :
In foi mierliţa cuib şi-o face
Şi v'a cânta cu-atâta drag!

Crescutu-mi dor şi el de-odată,
Nebun porni-va plin de foc,
De vrei s'asculfi, frumoasă fată
La sînul tău să-i faci tu loc ?!

In stânga pieptului şi-ar pune
Cuibul, ca păsărica 'n foi,
Ar spune cânt ce şi glume
Şi-aţi fi ferice amândoi...

Simion Udrescu-Băleşti

Dicţionarul de citate româneşti

— al lui B. MARIA ! —

Lucrarea aceasta, conştiincios şi metodic întocmită, a cărei lipsă mulţi am simţit-o până acum, vine la timp ca să stea la îndemâna tuturor intelectualilor cari, fără de ea, ar fi tr buit la anumite prilejuri să răscolească biblioteci întregi.

Din acest punct de privire, pentru marea înlesnire ce ni s'a făcut, suntem recunoscători autorului şi acei ce au calitatea să consul e dese ori această lucrare — şi sunt destui : profesori şi elevi, avocaţi şi magistraţi, publicişti şi în genere mai toată intelectualitatea noastră — vor găsi în acest volum toate citatele şi calificările uzit te în limbagiul obişnuit şi săteanului şi orăşanului cu explicaţiuni fericite asupra fiecărui caz in parte.

E o lucrare care merită să fie consultată nu numai atunci când ai nevoe de ea, spre folosu incontestabil al nostru al tuturora.

Corespondenţa filatelică

D-lui E — *Focşani.* — Mărcile d-v. au mare, în special cea de 81 pa de bou I emisiune) valorează 200.000 lei.

D-lui I. — Colecţiunea d-v. despr criţi, trebue văzută ca s pronunţa. Indicaţi-ne adresa d-v.

Specialist. — *Loco.* — Albumul d-v. cu perechi şi blocuri ne interesează, asemenea şi curiozităţile şi probele despre care ne vorbeşti. Trimiteţi-ne o specificare amănunţită.

Abonat — *Ploeşti.* — Marca de 18 bani costă între 35-40 lei ; cea de 6 lei de încoronare 50-60.

D-ra Pauperova, urmăriţi Literarul şi veţi vedea cine va câştiga premiile.

Pentru orice explicaţiuni adresaţi-vă înscris.

Două regine Filateliste. — Dintre capetele încoronate, se ştie că cele mai pasionate filateliste sunt, Reginele Italiei şi Belgiei, cari posedă importante colecţiuni.

Poşta Redacţiei

Avocat Tg. Bezina. — „Zadarnic treci cărarea şi rătăceşti pe la poteci", visul de a face versuri fuge, fuge. fuge grozav.

BIBLIOTECA ASOCIAȚIUNII SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 17. 1 leu exemplarul Duminică 6 Maiu 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. În străinătate pe un an 120 lei.

DOAMNA LUCE

(Vezi explicația în pag. 6 și 7)

Monumente istorice şi podoabe firești

Din „vesela grădină“ a Bucovinei, unde m'am dus să cunosc pe urmaşii vechilor moldoveni, am strâns multe bucurii dar şi amărăciuni... Am admirat acolo străvechile cetăţi voevodale, ale căror ruini aşteaptă un nou Volney să le imortalizeze. Am rămas pe gânduri şi sufletu-mi se'mprăştia parcă 'n petale de trandafiri în faţa măreţiilor firii. Suceava cu ruinele ei, cu strămoşeasca biserică a Mirăuţilor, biserică durată de voevodul Bogdan la Rădăuţi, odăjdiile şi nestimatele mânăstirei Putna, toate acestea îmi păreau o gloriasă evocare a vremurilor de bejenii şi de sbucium, de mărire şi de lupte, care au bucurat pe strămunii Moldoveni, — pregătind zilele noastre.

Zimbrul Moldovei se'nfioară iarăşi la strigătul buciumaşilor sau la sunetul de corn al crainicilor domneşti.

Amintiri istorice care deapănă firul, câteodată alb, uneori negru, al destinelor unui neam eu mă plec vouă iar ţărâna voastră sfântă o sărut. Mirodenia voastră, jertfă şi credinţă, de-ar putea străbate astăzi sufletele noastre, le-ar cutremura de fiori.

Astăzi însă, de acele ruini nu se mai îngrijeşte nimeni, căci gândul românilor se'mpleteşte în chip de îmbogăţiri ieftine sau de societăţi anonime.

Nici comisiunea monumentelor istorice nu-şi face datoria deplină. Din stâncile ruinilor Sucevei se strânge peatră pentru construcţiuni moderne, şi astfel ruinile. părăsite dar încă solemne nu pot grăi măhnirea lor decât acelora cari pricep glasul ruinelor.

Tot astfel şi cu măreţiile firei...

Sunt privelişti din basme prin munţii bucovineni, dela Mestecăniş şi Pojorâta spre Vatra Dornei şi Dorna Câmdreni. Cinematografele noastre ne dau vederi de prin străinătăţi fără să cugete ce mândre sunt podoabele firei la noi.

Pictorii noştri pot culege inspirări fericite din aceste privelişti şi peisagile lor l-ar pironi în extaz pe redivivus Corot.

Dar cine se mai gândeşte la nimicuri ca acestea ?

Trăim prea mult în veacul prozei pentru ca sufletul, desrobit din mrejele argilei, să mai poată privi soarele drept în faţă ca vulturii.

Şi totuşi, din proza veacului nostru se vor lămuri curând-curând zorile redeşteptărei sufletelor, pentru praznicul cel mare la care arta şi poezia nu vor mai fi convivi nepoftiţi.

In aşteptarea acelor vremuri, pregătiţi-vă sufletele de sărbători, cari zilele acelea vor fi mai curate decât companulele munţilor şi mai fragede ca trandafirii iubirii.

L. I.

Inspiraţiille

Par'că am ceva în suflet... mă apasă şi mă doare... nu ştiu cum şi noaptea asta e atât de liniştită !...

Fragmente de gânduri sumbre. mă împresoară fără milă... obosind, truditu-mi creer !...

Capu-mi arde ca de flăcări, tâmplele-mi svâcnesc adânc... inima se sbate'n ritmuri, tot mai dese... tremurând !...

Vrând ca să citesc o carte: literile-i se măresc... se măresc şi'ncep să sboare, rămânând în loc scântei şi-apoi toate devin raze, ce pătrund în ochi mei !....

Arunc cartea,, ies afară. Noaptea-i clară şi albastră... pe cer pulberea de stele, înconjoară cu un nimb chipul blând al dorului !

Intru'n casă mai aprinsă: tremur, plâng... nu ştiu ce fac!... iau creionul şi-o hârtie să-mi aştern cumplitul gând, şi scriu tot ce-mi spune mintea.

Le citsc şi par'că adie un zefir de primăvară... totu 'ncepe să se schimbe, sufletu-mi se 'nviorează!...

Recitesc... nu-mi vine a crede c'am compus acele rânduri... râd, vorbesc cu fiecare şi le 'ntreb de unde vin!...

Toate 'ncep să mă alinte, preamărindu-mă pe mine... numai una şade mândră, mă respinge... şi îmi zice cu dispreţ :

— *„Nu eşti tu ce m'ai creat!...*
„Dumnezeu prea sfânt şi mare
„M'a trimes s'alerg prin lume...
„iar tu m'ai surprins din
„zboru mi şi m'ai prefăcut în vers!“

— Nu eu? iartă-mi îndrăzneala!... te voi libera din nou...

Nu mă plâng... şi cred că'n lume, vom găsi şi alte rime...

Să mă 'ntorc la celelalte, să le 'ntreb le pare bine, dacă altă surioară voi aduce printre ele!...

Dar ce văd?... nu mi se pare!... Ce şi voi v'aţi supărat? Da?... prea bine!

Simt că trupul mi se moare... iau ce am scris filă cu filă şi le ard la lumânare....

— Libere... zburaţi în lume, unde dorul vă goneşte!...

Flacăra mai radioasă, mistue ingrate rânduri prefăcându-le în scrum!...

Sărutând cenuşa albă ce-a rămas în locul lor, plâng şi îmi ascund în suflet, gându-mi trist şi plin de dor!

Jenica Bordeanu

FULGI DE SOARE

Floarea ofilită'n umbră!... Floarea visurilor mele; a plâns răzorul şi cu tine, m'aţi făcut să plâng şi eu. Să îngenunchi, în miezi de noapte, desnodând închinăciunea şi să port în gând şi-n minte, jalea plânsetului tău...

Floare albă, floare plânsă, floare fără flori, în tine; mi-am plecat cernita frunte, lângă tristă-ţi adormire, să împletesc cu şopte amare, vechi, şi 'nbătrânite game, prăbuşite-n golul vremii, dintr'o clipă de iubire...

Floarea dragostelor mele, te-aşi fi smuls de multă vreme, să te duc într'o poiană; teren prielnic pentru flori; dar zimbirea ta, plăpândă, ca o rază 'ntârziată m'a oprit din rătăcire, plâns în drum adeseori...

Şi din clipa-n care plânsul, mi-a pus lanţuri peste umeri, rătăcesc în nesfârşitul vechilor făgăduinţi .Gândul mi-i strivit de trudă, zarea fără zări; doar umbre duc să îngroape în spuza vemii, raza ultimii credinţi...

Trec pe lângă tine floare, şi privind cum roua-şi varsă pe cununa frunţii tale, picături însângerate; dus cu paşi greoi, prin noaptea. rătăcirilor eterne, mi-se aşterne în suflet plânsul, cântecelor necântate...

Floarea dragostelor mele, te-am păzit nopţi nesfârşite, şi te-am plâns cu amărăciune, ani întregi, plăpândă floare; aşteptând ca-n umbra vremii, din petele ofelite, se-mi deznozi măcar o clipă, zimbete desărbătoare.

Plâng şi aştept... Va trece vremea, şi perdut zădărnicii, sunetul înmormântării va îngâna cernitul cânt. Tu te vei reântoarce în humă, să spui morţilor povestea; plânsul meu, rămâne-n noaptea prăbuşirilor de vânt.

George Nutzescu

Acord seral

Candida lumină uşor se desprinde
De covacii falnici ce şoptesc pe mal.
Amurgul coboară... In adânc s'aprinde
Intâiul astru...

Ca un văl misteric umbra nopţii creşte.
Peste 'ntreaga fire visele s'aştern.
Totul doarme, numai valul mai şopteşte
Dorul lui etern...

Simion Udrescu-Băleşti

Proorocul fericirei, Ernest Renan

— Testamentul său filosofic —

Cea ce nu s'a relevat cu ocazia serbărei centenarului de la naşterea lui Ernest Renan şi care a avut loc în Februarie trecut, a fost caracterul optimist al acestui mare cetăţean al Franţei care prin lucrările lui căutase să sădească îndoiala în divinitatea creştinismului. Şi este necesar ca să se releveze această latură a firei şi caracterului său mai ales în această vreme de şovăială, de slăbiciune sufletească, de pesimism.

Ernest Renan cu toate că a trăit într'o epocă în care credinţa începuse să slăbească în sufletele oamenilor, iar ştiinţa nu începea de cât să-şi manifeste puterea ei, a crezut totuşi că pe omenire o aştepta zile mai bune. In mijlocul decepţiilor provocate de înfrângerea suferită de francezi la Sedan, în mijlocul desamăgirei generale care străpânea minţile cele mai cuminte, Renan se adresa tineretului cu cuvinte de încurajare.

Nu-mi aduc aminte să se fi relevat de cine-va cu ocazia serbătoriref centenarului naşterii lui, acest apel, pe care'l reproduc mai la vale şi care sună ca un îndemn la viaţă, la muncă şi care este testamentul lui filozofic :

„Lucraţi, lucraţi şi înveseliţi vă în acelaşi timp, scria el, tinerilor francezi. Bucuria vieţei este în muncă primită de bună voie, ca o datorie.

Trebue să ştiţi să lucraţi în tot deauna, să ştiţi să vă aşezaţi în aşa chip viaţa pentru ca timpul muncei şi acela al odihnei să nu fie deosebite. Odihniţi-vă de o muncă prin altă muncă, căutaţi s'aveţi diferite domenii de muncă. Şi fiţi în totdeauna cei mai cinstiţi dintre oameni. Fără această calitate nu veţi lucra nici o-dată cu folos. Nu se poate lucra cu spor, omul nu poate fi pe deplin bucuros şi mulţumit de viaţă dacă nu nu va fi cinstit. Bucuria sufletească sub înţelege o viaţă frumoasă. Fericirea vieţei o veţi avea supunându-vă datoriei. Jertfa de sine este mijlocul cel mai sigur de a găsi liniştea sufletească. Trebuie să fim severi cu noi înşine dar nu trebuiesă ne facem viaţa tristă şi plicticoasă. Nu trebuie să ne lăsăm sub înrâurirea acelor scriitori şi filozofi rafinaţi din zilele noastră care ne descriu viaţa ca o nenorocre. Nu trebuie să lipsim omenirea de bucuriile ei, de veselia ei ! Să ne bucurăm văzând-o veselindu-se. Veselia este cea mai mare din binefacerile vieţei noastre, ea crează bucuria care este recompensa cea mai deplină pentru o viaţă cinstită".

De unde la Renan această filosofie optimistă şi veselă, de unde acest entuziasm pentru muncă într'o epocă de dezilusie şi lipsă de energie?

Ea trebue căutată în originea lui. Celt după tatăl său ca şi un alt contemporană al său Gladston, Renan este o cea mai bună dovadă a acelei păreri care a fost combătută de învăţaţii germani şi anume *că popoarele mici pot să contribue şi ele la crearea de genii.* In această rasă care a dat naştere poporului bretanez şi despre care însăşi Renan spunea că se caracteriza prin acea *că a urmărit în totdeauna un scop moral sau intelectual şi vecinic desinteresat*, trebuie căutată originea intelectualismului său şi a optimismului filosofiei lui.

Ernest Renan

„Nici o naţiune scrie el despre bretonezi n'a fost mai puţin capabilă pentru comerţ şi industrie de cât aceasta. Ocupaţiile de predilecţie ale lor au fost armate, preoţia, marina, justiţia sau acelea le muncei curat intelectuale.

Vorbind de strămunii săi spune:

„Nici unul din ei n'a căutat să facă avere, toţi au murit săraci. Ei au ştiut două ocupaţiuni: să lucreze pământul şi să călătorească pe ape străbătând toate mările; dar în momentele grele ale ţărei lor au ştiut şi să lupte cu demnitate".

Numai puţin a contribuit la crearea caracterului său şi educaţia primită în şcoală. Renan şi a făcut seminarul în oraşul său natal din Bretania Treguier, având ca profesori oameni din localitate şi care aveau, cum spune el, *aceaşi dragoste pentru adevăr, respect pentru raţiune şi vederi serioase despre viaţă".*

La Paris, unde vine mai târziu şi urmează cursurile superioare de teologie în seminarul *Dupanloup* el este atras de aceaşi viaţă sufletească, el urmează filosofia, limbile vechi, ebraică, caută apropierea oamenilor cari se consacrau de asemeni numai vietei sufleteşti. Prietenia lui cu marele chimist şi un filosof de asemeni Berthelot ar putea tenta pe un romancier de a scrie un roman sentimental, atât de frumoasă este prietenia sufletească care uneşte pe aceşti doui oameni. De la Berthelot, care a fost un spirit positivist, un adânc cugetător şi convins susţiitor al credinţei ca ştiinţă îi este reservată menirea de a schimba omenirea, Renan a luat încrederea în vitoriul mai bun al omenirei.

De aci aceste cuvinte ale lui Renan despre ştinţă *„Viitorul ştiinţei este asigurat de oarece în marea ei carte mereu se adaogă ceva şi nimic nu se perde. Să fim liniştiţi! Nu va trece nici o mie de ani şi omenirea va găsi mijlocul ca să fie fericită!"*

Dar Renan nu credea că fericirea ţie, pe care el o numea *domnia me*omenirei se va realiza prin democra*diocrităţei* şi căreia el nu-i erta că, *voeşte să supuie pe cugetătorii şi pe savanţii mulţimei"*. Din acest punct de vedere el aştepta cu oroare viitoarele zbuciumări ale societăţei, cari vor răsturna ordinea stabilită şi va ridica masele la suprafaţă. *„Vor veni, scria el, vremuri grele. Valorile morale vor scădea, jertfa de sine va dispare, va veni o zi când tot va fi sindicalizat, socializat, când egoismul organizat va înlocui iubirea şi prietenia. Secolul nostru creiază tot mai mult şi mai mult unelte materiale complicate neobservând că întrebuinţarea lor cere dezvoltarea moralităţei, conştiinţei, jertfei de sine. Va avea loc convulsiuni teribile! Două lucruri cari până acum s'au împotrivit căderei respectului, armata şi biserica în curând şi el vor fi târâte în curentul general. Ce sunt lipsurile pe cari le simţim acum! Un nimic! Mijloacele de care dispune omenirea sunt enorme. Se sfârşesc şi încetează creaţiunile eternităţei dar nici odată n'are să se stingă izvorul adevăratelor puteri cari mereu se urcă la suprafaţă.*

In aceste puteri noui cari se ridică trebuie să avem încredere. Şi ele se găsesc numai în viaţa sufletească a omenirei. *„Trebuie să trăim cu mintea, prin minte şi pentru minte; Trebuie să lucrăm mereu şi să iubim binele. Trebuie să credem în triumful final al raţiunei!"*

Iată testamentul filosofic al lui Renan, pe care nu'l am văzut relevat cu ocazia celor scrise la centenarul naşterei lui şi care ar fi trebuit să fie

făcut cunoscut. Astăzi mai mult ca oi când este nevoie de acest *proroc al fericirei* care ni se pare aşa de departe de realitate.

Dr. I. Duscian

Descoperirea unei limbi vechi

In ajunul isbucnirii războiului mondial, în anul 1914, tânărul filolog francez Robert Gauthiot se afla tocmai în regiunile munţilor Himalaia, unde se îndeletnicia cu descoperirea unei limbi vechi, care, pe acolo se numea „Sogdian".

Isbucnind războiul, Gauthiot s'a întors imediat în Europa, unde, după câteva zile de contact cu marele orientalist Sir Sdward Denison Ross din Londra, a plecat pe front şi căzu după trei zile.

De curând a apărut însă la Paris o gramatică a limbii Sogdian de Robert Gauthiot.

O parte din manuscrisele filologului francez au fost nimicite la Louvain, aşa că mai mulţi profesori francezi s'au ocupat ani de zile, cu aranjarea şi întrebuinţarea materialului filolog, lăsat de Gauthiot.

Limba „Sogdian" a fost cu totul necunoscută până în prezent cu toate că milioane de oameni au vorbit-o încă înainte de 1500, pe drumurile caravanelor dela Marea Caspică şi până la marea Galbenă.

Mulţi învăţaţi englezi sunt de părere că descoperirea acestei limbi are cel puţin aceiaş importanţă ca şi aceia de la Luxor, de oare ce pe baza scrierilor în această limbă au putut fi desgropate mai multe oraşe.

Sir Denison Ross spune în această privinţă:

In Turchestanul chinezesc au fost desgropate de curând oraşe întregi, cari erau centrele unei culturi vaste, despre a căror existenţă nu ştia nimeni. Cunoaşterea istoriei acestor oraşe va fi de însemnătate mult mai mare decât totul ce vine azi din Egipt".

In cunoaşterea acestei culturi se va ajunge, desigur, încă departe, de oarece într'o mânăstire a unuia din oraşele desgropate a fost găsită o bibliotecă de câte-va mii de volume, scrise în limba „Sogdian".

OCHII

(După Sully Prudhomme)

Aureliei

Iubiţi de poeţi şi slăviţi în cânturi,
Aţi văzut odată caldul zilei soare,
Dar dormiţi acuma în fund de mormânturi
Când luceşte astrul veşnic în splendoare.

De atâtea veacuri stelele în ceruri
Au încântat ochii cu-al lor drum de foc,
Ochii cari dorm acum în misteruri
Când lucesc toţi aştrii în acelaşi loc.

O! nu-i cu putinţă să-şi fi stins lucirea
Ochii, când de moarte omul e cuprins.
Sunt în altă lume,—nu moare privirea
Ce-a sclipit în viaţă atât de aprins.

Iubiţi de poeţi şi slăviţi în cânturi,
Le este privirea veşnică, senină;
De şi stau închişi pe-acest glob de ţină,
Dincolo văd ochii de-ale lor mormânturi.

Titi S.

Paul Hervieu

TAURUL LUI JOUVET

— Urmare şi sfârşit —

II

Pe când nevasta lui Barros, uşurată de povara pe care o adusese, cobora cu pas sprinten coasta care duce la satul Longefoy, bărbatul ei, culcat pe burtă şi sătul, soarbe fumul din luleaua lui neagră.

De acum, până peste opt zile, negreşit, nu va mai vedea faţă omenească.... Ei şi ce e cu aia ?....

Pe sub pleoapele lui, pe jumătate închise vede licărind, în valea Aime, şivoiul Iserului care scaldă copacii şi pietrele. Casele din Centron, răsărite în inima unei păduri vechi, i se par ca nişte fluturi galbeni pe culmea unui gard de răsuri ; iar viile din Ballentre, mai departe, i se arată ca un covor de verdeaţă. Când ciobanul şi'ntoarce faţa pe perna coatelor lui, zăreşte, în fundul celui l'alt povârniş, oglinda lacurilor verzi din Tigues care par nişte sghiaburi de adăpost, în care cascadele se asvârlă mişcându-se ca nişte coame de cai albi.

Il cuprinde, în sfârşit, somnul dela amiazi greoi şi fără vise....

Dar, d'odată, lătrăturile câinilor îl deşteaptă. Taurul, cu o opintire violentă, a smuls ţărusul din pământ şi-l târăşte după el umplând de spaimă oile borţoase.

— Şo pe taur! Şo pe el. Inhăţaţi-l... Muşcaţi-l!... strigă Hugues Barros câinilor.

Dar câinii, obişnuiţi cu astfel de treabă, urlă pe loc şi nu îndrăsnesc să se repeadă.

— Stai tu, încornoratule, că te învăţ eu minte acuma.

Şi se îndreaptă spre taur.

Vita se opreşte îndrăsneaţă şi-şi apleacă fruntea ameninţătoare şi schiloadă.

Barros îi dă cu ciomagul peste nas. Şi îndată ce vita se dă în lături mugind, el apucă de frânghia cu care fusese legată. Apoi, cu mâna cea l'altă liberă, înfige bine în pământ ţăruşul, se duce de caută bolovani grei şi încarcă cu ei lungimea frînghiei până ce botul taurului e lipit de pământ.

— Na, şezi aci şi potoleşte-te!

Şi-i trage pe spinare o răpăială de ciomege.

Apoi îşi duce turma mai departe, la o păşune nouă.

Spre seară, Hughes se întoarse cu oile, pe care le aşează, unele sărind peste altele, între peretele unei stînci uriaşe şi un gard de sălcii mărunte.

Dar taurul cu cornul rupt a găsit iar mijlocul să scape. Şi se învârteşte prin prejur, aspirând aerul răcoros, mugind uşuel, bătându-şi şoldurile cu coada lui sprintenă, stufoasă la vârf.

Ciobanul, uimit, mormăe între dinţi:

— Stai tu, afurisitule, că ţi-o fac eu ţie acuma.

Şi aleargă cu bâta atârnată de cot c'un ochiu de curea.

Taurul, care aşteaptă hotărât, scormoneşte pământul cu copita şi face mormane de ţărână. Apoi în momentul d'a intra în luptă, învârteşte ochii turburi şi şireţi şi, luând-o alături, o ia la fugă prin valea Armenii.

Hugues Barros să ia după el; şi se începe o goană înverşunată printre bălării, pietre, pârae repezi şi urme de zăpadă netopită.

O singură dată, lângă şura dărăpănată, omul a ajuns pe dobitocul fugar. A vrut să-l apuce, pela spate de coarne, şi să-l răstoarne la pământ, cum se deprinsese să facă, răsucindu-i gâtul. Dar, pe una din tâmplele taurului, mâna lui găseşte numai o ciuntitură şi o ureche. Se agaţă totuşi de ele, lovind cu tălpile încălţămintii lui, prinse cu potcoave şi ţinte mari de fier, bătând în picioarele de dinnainte al protivnicului său. Dobitocul, ajutat de lipsa cornului său dintr'o parte, s'a desfăcut c'o săritură din mâinile ciobanului şi s'a făcut nevăzut în besna nopţii care se ridicase din văi.

Barros, rostogolint într'o groapă, se ridică mormăind:

— Hei, du-te dracului, boală afurisită!

Palmele şi genunchii jupuiţi şi însângeraţi îl dor. Se îndreptează prin întunerec şi zăreşte într'un reflect mai luminos, podişul pe care este aşezat adăpostul şi culcuşul lui. Ajunge, cu mare greutate, la Coasta-Mare. Dar, îndată ce-a ajuns acolo, răsunetul unui tropăit puternic îl emoţionează.

O formă, mai neagră decât negriciunea întunericului din prejur, năvăleşte spre el. Şi, fără să aibă vreme să dea măcar un strigăt, e trântit la

O idilă primăvăratică

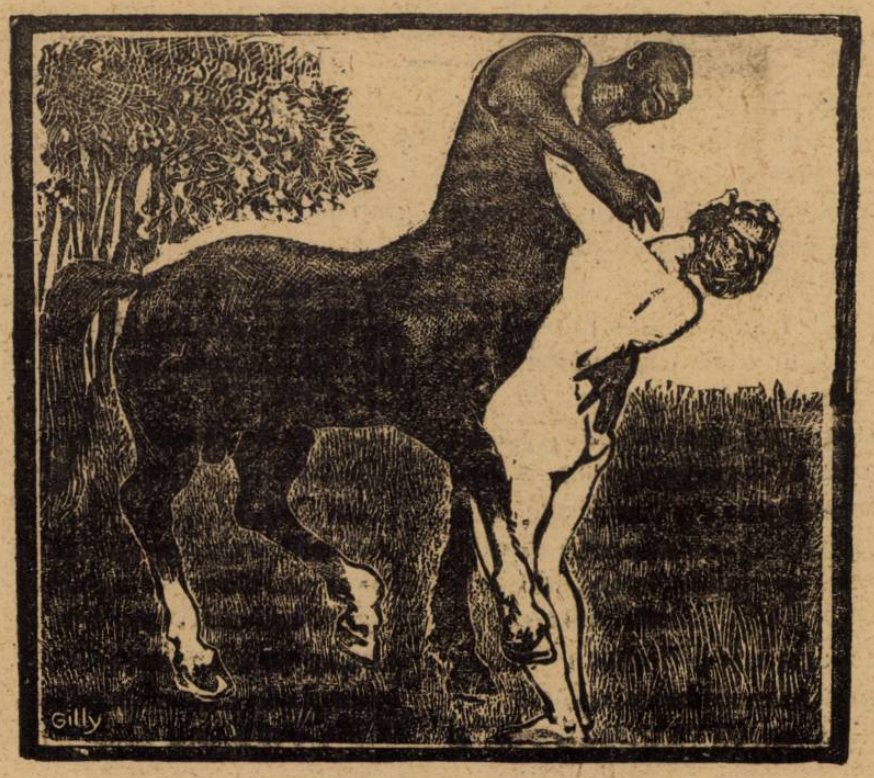

Nimfa şi centaurul.

Argilogravură originală de Gilly

pământ leşinat, cu pieptul găurit de cornul unic care-i mai rămăsese întreg taurului.

III

Când se deşteaptă din leşin, luna rotundă plutea pe bolta cerului. Revărsarea luminii sale, umedă şi sfântă, aprinde licăriri pe gheţarii din prejur.

Barros a îngheţat de frig.

Vrea să se scoale. Dar, la mişcarea ce o face, simte o durere cumplită în deşertul stomacului. Pune mâna acolo, pipăe şi o retrage udă, ba, cât poate să vadă, e cu porii roşiţi.

Atunci şaduce aminte ce s'a întâmplat.

Oftează şi geme. Se simte lovit rău şi-l apcuă, în singurătatea lui, o frică cum nu mai simţise până atunci. Frigurile îi străbat corpul de fiori şi-i umple ochii de vedenii. In faţă, Muntele Blanc îi pare că creşte şi-şi duce creştetul alb până la lună; iar, pe de lături, joacă Aleea-Albă şi gheţarul Gheţarurilor.

Strigă cât poate de tare. Vocea lui sdrobită, al cărei slab răsunet îl sperie, se risipeşte, se stinge în pustietatea şi tăcerea universală. Oile, ca şi câinii, dorm.

Noaptea se scurge încet şi se topeşte în faţa zorilor.

Soarele răsare sub arcul său triumfal.

Innecat de lumină, Baros se sileşte, plecându-şi privirea, să-şi potolească înspăimântătoarea curiozitate ce-i deşteaptă rana lui. Sufere grozav. Atâta poate să facă să-şi apese pumnii pe căscătura rănii; şi încordarea puterilor ce le întrebuinţează astfel îl uşurează pentru un moment. Sângele lui închegat pe firele de iarbă scânteiază şi se amestecă cu bruma albă. O sete cumplită îi arde pieptul dar nu poate să pue mâna pe plosca lui căzută la spate.

Câinii,, miraţi de întârzierea lui neobişnuită, încep să latre toţi de o dată. Oile flămânde, dând la o parte slaba lar încuetoare, fug din ocol behehăind cu loviturile întinse spre iarba proaspătă. Curând turma lor va fi numai un punct abia percetibil, pierzându-se spre Les Frasses.

Iată că păstorul aude, nu departe de el, aude taurul aspirând cu răgete aerul. Şi nu se sperie de întoarcerea lui. Din potrivă, ar vrea ca dobitocul să năvălească iar asupra lui şi să-l sfârşească. Dacă n'o face aşa, cât timp va mai trece până să moară svârcolindu-se 'n dureri?

Dar o altă grijă îl cuprinde deodată, grijă de ceea care se petrece acolea!...

Mai mulţi inşi, descalecă după catâri şi urcă pe jos tuguiul care duce la creştetul muntelui Jouvet; sunt patru bărbaţi şi două femei.

Barros vede bine făpturile lor lămurindu-se în aerul gol; le vede braţele îndreptând binocluri spre liniile mari ale peisagiului .

E desnădăjduit că nu-şi întorc de loc privirile spre partea unde se află el; îl pătrunde mila de el însuşi când vede că umbra prelungită a făpturilor lor, umbră care mai — mai până lângă el se întinsese, acum se depărtează.

Ii chiamă, îi roagă cu gesturi slabe, cu glas sdrobit. Deşerte silinţe.

Excursioniştii pornesc iar fără să-l fi zărit, şi taurul singur răspunde, la plângeea sa, cu mugetele lui.

Mormăe:

— Ci mori o dată, stârvule!

Se gândeşte la nenorocirea care l'a lovit. N'a avut niciodată noroc. Şi cu toate astea n'are c
văţească... Şi împrej
îi trec pe rând prin m
Revede mai cu seamă v
l'au oprit să nu mai fie sol
ceasurile când i s'au născut
copii... Işi mai aduce de asemen
minte de faţa liniştită a unui ve
pe care i-a văzut-o pe când îşi dede
sufletul, înconjurat de ai lui...

...Ziua înnaintează; soarele e învăluit.

Ceţuri groase intră în Franţa pe drumul lor obicinuit al Micului Sfânt Bernard, unde se îngrămădesc. Alunecând apoi cu toată iuţeala se revarsă pe Coasta-Mare, pe care procesiunea lor nesfârşită începe să se înşire, însoţită de imnurile vântului.

Hughues Barros nu mai vede nimic ce e pe pământ în jurul lui. O spumă uşoară pişteşte în colţurile gurii, spasmuri dese îi sgudue corpul. Printr'o silinţă din urmă, se ridică treptat până ce se aşează în capul oaselor.

Şi ridicat astfel pe jumătate, moare, cu ochii încremeniţi, moare ca un om care se deşteaptă.

Ceva despre opera de artă

Opera de artă e o întruchipare expresivă a unui conţinut sufletesc.

Obiectul operei de artă este natura, societatea şi sufletul nostru.

Cum ajunge artistul să realizeze o operă de artă şi prin ce mijloace îl învaţă numai temperamentul şi calităţile lui superioare sufleteşti native, iar şcoala nu-i dă decât îndrumare şi-i desăvârşeşte talentul.

Nu există decât un singur fel de artă: aceia care capătă forma perfectă, fie exteriorizată în cuvinte, fie în marmoră, culori, sunete, sau orice formule plastice şi vii.

Arta nu este o simplă plăsmuire sau un joc al spiritului, ci pornită din natura omenească, ea se confundă cu esenţa lucrurilor şi face parte integrantă din viaţa însăşi. Orice manifestare externă este o demonstraţie acelei imense forţe care-i viaţa şi căreia trebuie să-i dăm o îmbrăcăminte artistică.

De aceia zadarnic cred unii că se pot dispensa de artă şi de cultură fiindcă dorinţa de a distruge ceva pentru a realiza un alt lucru nou este o manifestare artistică.

Ştiinţa e un corolar al arteî. Deşi se deosibesc ca metoadă, totuşi, de multe ori, colaborează împreună şi se confundă.

Opera de artă ne instrueşte altfel decât opera de ştiinţă, pentru că arta se adresează inimii şi ştiinţa minţii.

G. T. Niculescu-V

...ării

...atâtea mari iluzii
...a clipa 'n care să răsară
...nă de nesaţ în caldul buzii,
...anduri dulci din planta cea amară,..

...foc îţi trebui şi-universu-i gata:
...u pe 'ndelete plăsnueşti o lume
...e visuri şi de doruri ce pe dată
...e risipesc şi pier fără de nume.

Te port mereu isvor al amăgirii,
Te sorb mereu cu patimă, pe tine
Tu 'mi dai adesea înţelesul firii
Căci amăgire-i tot ce e în mine...

St. Delacâmpina

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea frumuseţii şi a sănătăţii femenine.

Sanda. **Loco.** Acum două secole, Bouvard a sfătuit pe frumoasa doamnă de Pompadour, care dorea să-şi mărească volumul sânilor, să-i lase să fie cât mai mângâiaţi; astă-zi electricitatea banală înlocueşte, ce e drept mai cu succes, agreabilul remediu de odinioară.

Un tratament, într'adevăr util, este următorul: A se lua, intern, pilule de tanin şi de extract de galega (câte 10 centigrame din fiecare, pentru o pilulă: 4—6 p zi). Şi a face, odată cu aceasta, o galvanizare moderată, la un specialist, a sfârcurilor sânilor.

*

Kiki-Găcele. Pentru d-voastră, care locuiţi la ţară ar fi ceva mai greu de aplicat sfaturile de mai sus.

Este de ajuns însă să vă spunem că fiziologia sânilor este strâns legată de aceia a tutulor organelor şi mai ales de a acelora specific femenine.

Sânuri devenite mici s'au desvoltat în urma căsătoriei. Alte remedii de droguerie sunt cu atât mai puţin eficace cu cât sunt mai lăudate. Daţi-vă a-ţi încerca pilulele prescrise pentru *Sanda!*

✦

Jeanne M. Cernăuţi. Pentru tot timpul cât veţi sta în acea localitate pe care o ştiţi infestată de ţânţari, spălaţi-vă părţile corpului expuse înţepăturilor lor cu *infuziune concentrată de quassia amară.*

✦

X. Y. Z. E într'adevăr dezagreabilă transpiraţiunea picioarelor. Iată un tratament recomandabil:

Spălături de două sau trei ori pe zi, să se schimbe tot de atâtea ori ciorapi în care să se presare din acest amestec pulverizat fin de tot:

Rp Tale	60 grame
Subnitrat de bismut	45 grame
Permanganat de Potasiu	13 grame
Salicitat de sodiu	2 grame

FILATELIA

Nu mult după apariţia mărcilor, s'au ivit şi colecţionarii.

Măestria cercetărilor filatelice a ajuns la o adevărată ştiinţă, care face pe acei ce o studiază să se pasioneze în cel mai înalt grad.

Pasiunea de a colecţiona mărci nu numai că te face să capitalizezi un ban pe care în orice caz l'ai da pe altceva, dar mai are darul să facă o perfectă educaţiune geografică. Cine nu a văzut tineri de liceu, care datorită faptului că colecţionează mărci să cunoască geografia întregului glob terestru, mai bine decât mulţi alţii.

Afară de aceasta, pentru tineri, căci majoritatea colecţionarilor, încep de prin şcoală să colecţioneze mărci, sunt sustraşi de la o mulţime de viţii ce pândeşte vlăstarele tinere în epoca pubertăţii.

De aceea părinţii ar trebui să îndemne ei singuri pe copii lor, indiferent de sex, să se ocupe cu această nevinovată pasiune, dându-le ca douri.

Câte un album din cele simple, în loc de alte jucării ce se strică foarte uşor şi costă mult mai mult.

Vasta corespondenţă ce am primit-o la redacţie ne-a făcut mare plăcere, când am văzut că cele peste o mie de scrisori, erau foarte multe iscălite cu nume femenine.

Prin delicateţa lor nativă, sunt indicate să se ocupe cu aşa ceva.

O colecţiune de mărci desvoltă apoi şi gustul artistic. Unele timbre fiind executate de celebrităţi ale penelului de gravuri.

Deci această colecţionare trebue susţinută ca fiind o pasiune nobilă.

✦

In urma, marelui succes pe care l'au obţinut premiile oferite de *Universul Literar* pentru cititorii săi filatelişti a îndrituit direcţiunea să organizeze noui şi importante premii.

Aceste noui premii vor fi mai numeroase întru cât la primul concurs am primit 1014 răspunsuri din toate unghiurile ţări şi pentru cari cele 5 loturi oferite erau ca o picătură într'un ocean.

De data aceasta suntem în măsură să acordăm cititorilor noştri următoarele 10 loturi:

LOTUL Nr. 1: O serie Silezia estică germană, 15 valori, 2 valori, poşta aeriană germană şi 2 valori, noui timbre de binefacere.

LOTUL Nr. 2: O serie de mărci Silistra 8 valori.

LOTUL Nr. 3: O serie ocupaţia română în Transilvania, prima emisie, 20 valori.

LOTUL Nr. 4: 50 mărci diferite din cele mai mari emisiuni de pretutindeni.

LOTUL Nr. 5: O serie mărci bolşevice până la 10 mii ruble.

LOTUL Nr. 6: O serie Azderbelgian până la 25.000 ruble.

LOTUL Nr. 7: O frumoasă serie de 30 colonii franceze diferite.

LOTUL Nr. 8: O serie compusă din 23 Danemarca şi 23 Belbia.

LOTUL Nr. 9: O seri ocupaţia bulgară în România, compusă din 4 valori.

LOTUL Nr. 10: O serie Honduras 8 valori; o serie Venezuela, 6 valori şi o serie Siam, 6 valori.

Cititorii cari vor să concureze la aceste premii, sunt obligaţi să detaşeze şi să ne înainteze bonul Nr. 2 şi 3 din *Universul Literar* de Duminică 6 Mai şi Duminică 13 Mai.

Numele fericiţilor câştigători va fi publicat în Nr. *Universului Literar* din 20 Mai.

Adresa şi cupoanele le vom primi până în seara zilei de 10 Mai.

✦

Cine are albume părăsite cu mărci precum şi mărci vechi să se adreseze înscris *C. Or. filatelia, Universul.*

C. Or.

FRAGMENT.

— După Goethe —

Cine pâinea n'a mâncat-o
In durere, sbuciumat,
Suferind, plângând, când lumea
Şi'n bordee s'a culcat...

Aşteptând în umbra nopţii,
Zorile ce vin târzii...
Cerule! Nu te cunoaşte,
Rătăcitul dintre vii...

Trad. de George Gruia

GANDURI

E o credinţă greşită că modestia împiedică reuşita în viaţă.

Izvorâtă dintr'o muncă serioasă, perseverentă şi întemeiată pe onestitate, modestia, care prin excelenţă aparţine temperamentelor superioare, te poate ridica, împotriva tuturor obstacolelor, la locul ce-l meriţi.

Avantajul de a reuşi mai repede prin şcoala obrăzniciei şi a tupeului — produsul tocmai al lipsei de muncă şi de onestitate — nu este decât aparent şi în niciun caz situaţia dobândită printr'o ascensiune vertiginoasă, nu a putut rezista unei prăbuşiri la fel.

*

Poezia e copilul suferinţii, al cărui tată e *pustiul*, iar mamă *sărăcia.*

Hrana lui, ca la orice copil sărac, e *iluzia.*

G. Savin

André Theuriet

Doamna Luce

— Vezi ilustrația din pag. I —

In săptămâna morților, când clopotele bisericilor bălăngănesc într'una dimineața și seara, sub cerul posomorât al lunei Noembrie, îmi place să celebrez în mine comemorarea anilor trecuți. Depărtatele noastre amintiri nu sânt, și ele, morți scumpi, pe care cu duioșie ne place să-i sărbătorim în zilele care ne duc către sfârșitul anului ?

Se înșiră în trecut, ca acele morminte vechi din Alyscamps, pe care le-am vizitat, alaltă-ieri, la Arlas, morminte ale căror îndoite rânduri de lespezi cenușii le priveam prelungindu-se, sub stratul de frunze căzute din plopi și din platani. Amintiri de tinerețe sau de vârstă înaintată, dorm toate și se cufundă în ceața albăstrue a vremii. Și simțim o mulțumire melancolică să coborâm povârnișul acestei alei funerare, ascultând fâșiitul foilor uscate călcate de picioarele noastre.

Printre amintirile de altădată, culeg astăzi una depe timpul prea depărtat când eram copil, și care s'a deșteptat deodată în mine sub razele soarelui Proveții.

Văd casa veche în care ședeam atunci într'un oraș dela răsărit ; văd capătul scării catului întâi, unde citeam pe Don Chișot ; văd scara largă de piatră, de unde priveam cu curiozitate trecerea chiriașilor din rândul de jos al casii. Aceștî chiriași erau de curând veniți.

Bărbatul, d. Pascal, conducea un atelier de prin apropiere. Pe cât mi-aduc aminte, era un om de vre-o 40 de ani, îndesat la trup, iute în mișcări cu răsuflarea grea și înfățișarea comună. D-na Pascal, sau cum i se zicea familiar, d-na Luce, făcea contrast cu el.

Tânără, vioae, era provensală. Vorba ei avea o intonațiune care suna ca o muzică pe buzele-i roșii și se armoniza cu ochii ei negri, cu obrajii ei de coloare închisă, cu părul ei negru ondulat. Bărbatul lipsea toată ziua și tânăra lui soție rămânea singură acasă.

Instrăinată în această provincie rece, în care soarele se arăta sbârlit, moare de urât precum se pare. Uneori, prin căscătura unei uși lăsată deschisă, o vedeam întinsă pe o canapea, răsfoind alene un roman luat dela cabinetul de lectură ori întinzându-și brațele într'o atitudine enervată.

Cu toată înfățișarea ei tristă, bruna aceasta meridională îmi atâța curiozitatea. Mi se părea frumoasă, simpatică, atrăgătoare, cu acel farmec, deosebit pentru un copil, al unei persoane venită dintr'un loc necunoscut.

Chiar și asupra unui copil de opt ani, eternul femenin își exercită seducțiunile. Închipuirea mi se aprindea la vederea acelii străine cu ochii strălucitori, cu mersul sprinten și elegant, cu glasul muzical. Mă așezam mereu în fața ușii ei, căutând să o zăresc pe furiș, fericit să prind în treacăt privirea ei mângâioasă,, să aud fâșiitul rochei sale, să aspir mirosul de iasomie care se exala din îmbrăcămintea ei.

Atâțarea aceasta produsă în organismul unui strengăruș de vârsta mea era indicele unei precocități perverse ? Nu știu. Cred însă că, în sufletele copilărești cele mai sănătoase intuițiunea, priceperea diferenții sexelor există de timpuriu.

Băețașii cu sângele vioi cu creerii activi simt, inconscient, acele emoțiuni nedeslușite la apropierea unei femei tinere. Mai mulți dintre lectorii sinceri, scormonind cu atențiune în mormanul amintirilor sale, va găsi, sânt sigur, urma unor astfel de preocupări.

Ori cum ar fi, personalitatea vecinii noastre îmi aprindea mintea și, după trecere de câteva săptămâni, manevra mea atrase atențiunea d-nei Luce. N'avea copil și se plictisea ; făcu haz de marafeturile mele de copil neastâmpărat, mă simpatiză și în curând devenii favoritul ei.

Când intram la ea, găsiam totdeauna câte ceva bun de mâncat, pus d'o parte pentru mine. Mă făcea să vorbesc și limbuția mea o înveselea, probabil, fiindcă îndată ce mă întorceam dela școală mă chemà. Obținu chiar dela familia mea îngăduirea ca Joile, când eram liber, să le petrec cu ea.

Zilele acestea de Joi erau încântătoare și le așteptam cu nerăbdare. Dejunam cu ea în sufrageria strâmtă, a cărei fereastră se deschidea într'o grădină. Vecinica era cam mâncăcioasă și-și gătea bucate ca din locul de unde venise, ca din provincia ei dela miază-zi, bucate pipărate care plăceau mai mult imaginației mele decât gustului meu.

Dar îmi plăcea să spionez mișcările lacome cu care gazda mea își înghițea bucătăria ei exotică.

Așezat în fața ei, mă extaziam asupra drăgălășiei cu care mânuia cuțitul și furculița, asupra buzelor ei roșii ca pătlăgelele, asupra genelor ei negre și așa de lungi că-i umgreau obrajii.

Avea la colțul gurii, o aluniță brună, care dispărea într'o gropiță când râdea. Purta la brațul stâng o brățară de care atârna un medalion legat c'un lănțișor care țăcănea la fiecare din mișcările ei ; toate aceste amănunte pe care le spuî pe mine mă încântau.

După dejun, treceam în odaia de alături, unde era un piano. Ea se întindea pe canapea cu picioarele strânse sub rochie, și-mi dedea voe să stau lângă ea pe când citea unul din romanele sensaționale de pe vremea aceea. Mă ghemuiam ca o pisică pe poalele rochiei sale, care miroseau frumos. Mă ghemuiam și simțeam o desfătare nespusă atingându-mî obrazul de genuchiul ori de brațul ei răcoros. Închideam ochii și o căldură plăcută îmi încingea corpul.

Uneori își suspenda citirea, se întindea ușurel ; și apoi luându-mi capul între mâinî, mă săruta pe frunte suspinând :

— Oh, ce urât mi-e, ce urât mi-e !

Nu știam ce să-i spui ca să o mângâi. Dar sufletul meu era încântat de chipul cum ea își spunea grija și nemulțumirea. Și doream să i se urască mereu, pentru ca mereu să-mi comunice suferința ei sărutându-mi fruntea.

(Va urma)

MICHEL PROVINS

Prietenul casei

După câteva minute, Périllot adoarme. La orele 4 ca de obiceiu, Amédée scoboară scara terasei și intră în grădină. Cécile îi face semn să nu se apropie și, depărtându-se în vârful picioarelor de lângă patul lui Périllot, vine în calea lui Amédée. Intre Cécile și Amédée „bună ziua" se înlocuește cu un sărut, când nu sunt văzuți de nimeni. Cum astăzi Périllot doarme, „bună ziua" este dat cu toată pasiunea.

Amédée.— Doarme?

Cécile.— Abea a adormit acum un sfert de oră?

Amédée.— De ce? A fost bolnav mai rău?

Cécile.— Nu, dar a fost foarte dispus și curtenitor ca niciodată. Mi-a mulțumit, foarte emoționat, de îngrijirile cari i le dau, și s'a considerat un egoist criminal, pentrucă nu poate să-mî dea, zicea el, bucuria și veselia vieței la care am dreptul.

Amédée.— Ce om cumsecade, (arătând un pachet). I-am adus ceva... o scufiță de noapte... cu ciucure...

Cécile.— O să-i pară așa de bine! M'a rugat să te opresc astăseară la masă, iar pe urmă să facem o partidă de bridge în trei.

Amédée.— Mie îmî convine de minune...

Cécile (zâmb[illegible] Când joacă seara br[illegible]guri de el, obosește și [illegible]oată noaptea... ca un copil.

Amédée. (Imbrățișând-o).—Atunci astă seară...

Cécile. — Ba bine că nu, sunt patru zile de când n'a mai jucat bridge și.... ce noapte splendidă o să petrecem...

Tulburați de promisiunile făcute, se sărutară cu pasiune .

Amédée. — Scumpa mea Cécile...

Cécile. — Dragostea mea...

Din stradă cineva i-a zărit și a imitat sgomotul produs de sărutări. Într'o secundă sunt la marginea grădinei căutând să zărească pe cel ce i-a surprins.

Amédée. — Nu văd pe nimeni. Cred că n'a fost pentru noi.

Cécile, (neliniștită). — Suntem imprudenți, când avem la dispoziție atâtea locuri ascunse de vedere.

Amédée. — Dar la urma urmei, puțin ne pasă ! Eu nu mă tem decât pentru tine. — (arătând pe Périllot). Dar dac'ar afla... ce nenorocit ar fi !

Cécile. (mișcată). — Toată fărmana lui fericire ar fi pierdută. In orice caz acum nu ne-a văzut, pentucă doarme încă bine.

Resemnți, se așează fiecare de o parte și de alta a patului lui Périllot, așteptând. După puțin timp, infirmul se deșteaptă și se simte foarte încântat că-i vede alături de el.

Périllot. — Ce plăcere ! Mă priveați cum dorm ?

Amédée. — Nu numai cum dormi, dar și ce bine arăți la față ! !

Périllot (încântat). — Așa ? Diseară stai cu noi la masă...

Cécile. — Domnul Amédée ți-a adus un cadou : o scufiță de noapte cu ciucure.

Périllot. — Nu mai spune ? ! Te-ai gândit d-ta la mine ? !

Amédée. — După cum vezi.

Périllot. — Iți mulțumesc dragul meu, îți mulțumesc. Ce noutăți ne mai aduci din oraș ?

Amédée. — Se svonește de căsătoria doctorului cu d-na Cuissard, văduva farmacistului. — Se zice chiar că ieri a fost la vedere în redingota lui de Duminică și cu mănușile lui galbene.

Trad. de **Cornelia Ionescu**

(Sfârșitul în Nr. viitor)

SPORTIVE

In vederea matcharilor internaționale ale Bucureștiului

O selecțiune de jucători

Imi pare foarte interesant de a pune sub ochii cititorilor sportivi un tablou de jucători bucureșteni de foot-ball, cari par a fi cei mai buni la postul lor respectiv.

PORTARUL. Pentru această funcțiune apare imediat un anume: *P. Stroescu.* dela clubul „*Colțea*", care este până acum fără îndoială cel mai bun portar bucureștean.

După el vine *Căpșuneanu,* dela „Triumf" care în ce privește supleța egalizează pe Stroescu, însă nu poate să-l ajungă în tot.

Apoi *Potescu,* dela „*Venus*", care a dovedit a fi într'o frumoasă formă în ultimele matchuri, dar desigur că vârsta lui nu-i va permite de loc de a figura în această echipă.

FUNDAȘII. In această funcție se impun într'adevăr trei oameni: *O. Nicolau,* dela *Venus ; Deleanu,* dela *Tricolor* și *Bambergher,* dela *Olimpia*

Primul este fundașul iute, puternic și ale cărui degajeri, nouă din zece ori, constituesc un serviciu înaintașilor săi.

DELEANU, acrobat, făcând cu cele două picioare ale sale ceiace vrea, luând mingile din orice poziție, foarte bine înzestrat.

BAMBERGHER, calm, inteligent, posedând un joc științific, într'un cuvânt complet, având calități fizice pentru acest sport.

MIJLOCAȘII. Aceștia nu sunt așa numeroși socotind numai pe cei de clasă. Acela care pare cel mai apropiat de tipul perfect al acestei funcții este *Florian* dela *Venus,* atletic clădit, neobosit, formidabil schecteur, el oferă un joc foarte bun pentru un mijlocaș centru.

Sobek, dela *Tricolor,* având un joc aproape tot așa de științific ca precedentul, fără a poseda însă forța și iuteala lui Fizotti, dar tot așa de preeis în degajeri, pare a fi pe aripa stângă, cel mai bun specialist.

In acelas s'ar putea pronunța și numele lui *Teclu,* dela *Venus,* dar, cu tot jocul său extrem de iute și bun în apărare, nu poate să-l ajungă pe primul.

In ce privește aripa dreaptă, cel mai bine plasat ar fi *Csory,* tot dea *Trîcolor,* care formează cu ceilalți doi, o linie admirabilă de mijlocași.

ARIPELE INAINTARI. *Pista,* dela *Tricolor,* pare a fi, cu cursele sale impresionante și extremele, centrările sale, cel mai bun extrem stânga ; *Manolache,* dela *Venus,* pe care cred că l'ar cita mulți este într'o formă mult inferioară, spre a putea figura în această echipă ; *Motoașcă,* dela *Colțea,* ar putea deasemeni fi numit, dar jocul nu ajunge pe cel al lui Pista ; pe dreapta, primul care se impune, este *Schneider,* dela *Olimpia,* al cărui joc este mult asemănător primului; *T. Niculescu,* dela *Colțea,* cu tot jocul său calm și schooteurile sale la goal, nu poate figura în acest loc ; cred că nici *Fianu,* dela *Tricolor,* n'ar putea pretinde acest lor.

INTERII. Aceștia sunt mai rari : Pe stânga, cred că *Frech II* dela *Transilvania,* ar fi cel mai bine pus. Driblând splendid și schootând cu o forță remarcabilă, el ar fi cel mai vizat de a ocupa acest loc; *Charles,* dela *Tricolor,* care are un joc asemănător, nu poate fi pus, fiind mult întrecut de primul, care posedă un joc mai științific. Pe partea dreaptă, primul este *Oaje,* dela *Tricolor,* care posedă un joc foarte iute, jucând admirabil ca centru, este singurul care ar putea să ocupe acest loc, pe care sper să-l satisfacă mulțumitor; al doilea, ar fi *Vasilescu,* dela *Venus,* care cu tot jocul asemănător, nu poate ocupa așa de bine locul de inter dreapta.

CENTRII INAINTAȘII. Primul care se impune este *M. Niculescu,* dela *Venus,* care posedă jocul cel mai ideal al unui centru și căruia găsesc nimerit, a i se încredința și conducerea acestei echipe selecționate. *Pfhann,* dela *Olimpia,* cu tot jocul său admirabil cu capul, este mult inferior primului, pentru ar putea ocupa mulțumitor acest post: *K. Dumitrescu,* dela *Prahova,* care posedă un joc destul de frumos, mai ales la ultimele matchuri, nu poate ocupa desigur acest post; acelaș lucru despre *Hilland,* dela *Tricolor, pe care nu l-am* văzut de mult jucând, astfel că nu-i pot ounoaște forma.

B. P. M.

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 6 Maiu 1923 —
CUPON No. 2.

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 18. 1 leu exemplarul Duminica 13 Maiu 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

BALTA

(Vezi explicația în pag. 6 și 7)

Parcuri şi grădini

In ziarul „*Universul*" am început o campanie pentru crearea din grădina Cişmegiului a unui loc de recreaţiune şi de plăceri estetice pentru bucureşteni şi pentru cei cari trec vremelnic prin Bucureşti.

Revista literară a ziarului nu poate să înlăture, din preocupările ei de căpetenie, această chestiune şi de aceia găsim astăzi prilejul să aşternem câteva rânduri şi gânduri despre ea.

Inainte vreme, boerii cu jupânesele şi jupâniţele lor cercetau cu dragoste superbul parc al Cişmegiului. Acolo erau zaiafeturile boiereşti şi locurile de întâlnire, la verdeaţă, ale străbunilor noştri.

Părinţii noştri au apucat şi ei zile când părinţii lor se adunau, oameni de stare bună, negustori şi cetăţeni de starostie, ca să petreacă ceasuri libere în Cişmegiu, pornind de-acasă dimineaţa în zori şi înapoindu-se seara, în zile de sărbători, după ce s'au ospătat o zi întreagă, cu merindele lor şi cu poezia parcului înverzit.

Lucruri frumoase s'ar putea face pentru încântătorul nostru Cişmegiu. Comitetul cetăţenilor institui pentru înfrumuseţarea Capitalei are un rost important în luarea măsurilor de împodobire a parcului.

Cetăţenii înşişi au datoria morală să propună măsuri, să dea soluţiuni, să preconizeze idei care, îmbrăţişate de factorii răspunzători în această direcţiune, vor contribui, desigur, la înflorirea lucrurilor frumoase în acest centru de verdeaţă şi de flori al Capitalei.

Statui răspândite în parcuri, fântâni luminoase în puterea nopţii, plantaţiuni şi boschete înflorite, ghirlande de flori revărsate peste statui, rânduiri de serenade pe lac, răzoare de flori şi bolţi de trandafiri, iată un program de lucrări estetice pentru bucureşteni.

Lume se va îndrăgi atunci de Cişmegiu. Muzici militare vor cânta superbe arii în aerul îmbătat de trandafiri, iar bucureştencele în feeria nopţilor de Mai, se vor plimba încântătoare prin acest modern paradis.

Copilaşii micuţi, în lungile zile de vară, vor avea locul lor de jocuri nevinovate, îmbătaţi fiind de miresmele foilor şi la umbra răcoritoare şi parfumată a teilor.

Şi astfel, nu va mai fi părăsit Cişmegiul ; nu va mai fi un sanctuar pe nedrept uitat de oameni.

Artiştii ar găsi motive de inspirări fericite, pictorii peisagii superbe, poeţii poeme înviorate de zânele parcului.

Hai să facem noi, cei ce stăm în jurul acestei reviste, o întovărăşire idealistă pentru salvarea de ruină a Cişmigiului. Alături de cititorii ziarului vom făuri falanga iubitorilor de artă, îndrăgostiţi de Cişmegiu cari vom cere bună rânduială pentru înfăptuirea operei ce mai sus amintirăm.

Iubitorii Cişmegiului au cuvântul...

L. I.

Prunele părintelui

— Localizare după Max şi Alexis Fischer —

I

— Bună ziua, d-le învăţător.

— Bună ziua, părinte.

Părintele reluă :

— Inchipueşte-ţi că sunt zilnic victima unui furt din partea unuia din elevii d-tale. Luna trecută, prunul care se află în spatele bisericei era încărcat cu fructe. Acuma nu e zi în care să nu dispară câte o prună două. Nu puteam bănui pe bătrâna mea servitoare Stanca, fiind-că e o femeie cinstită. Eri şi alaltăieri m'am pus la pândă şi am observat în mai multe rânduri o mutră de copil furişându-se pe lângă pom.

— Şi cui aparţinea mutra asta, părinte ?

— Vai ! d-le învăţător,, n'aşi putea spune. Nu prea văd bine, aşa că n'am putut distinge urmele hoţului şi fiindcă nu mai sunt tânăr n'am putut să mă iau după el.

Părintele nu intenţionează să se dea vinovatului o pedeapsă exemplară, doreşte numai să se pună capăt hoţiilor zilnice.

— Gândeşte-te, domnule învăţător, la prunele mele zemoase şi bune care îmi plac atâta... Aveam aproape cinci sute, azi nu mai am decât cinci-zeci şi cinci.

II

In timpul lecţii d-nul învaţător nu se gândi decât să găsească un mijloc iscusit pentru a descoperi identitatea tânărului răufăcător. Se gândi chiar să întrebe de-odată :

— Care e acela dintre voi care fură, în fiecare seară prunele din grădina părintelui ?

Se teme însă că elevii de frica pedepsei să nu spună adevărul.

Din când în când câte un elev vine la catedră să bâlbâie o snoavă de Speranţă. D-nul- învăţător îl fixează în ochi, ast-fel ca să citească în oglinda asta a sufletului, dovada furtului. E în zadar însă. Pentru a dobândi certitudinea ar trebui să-şi cufunde privirea nu în ochi ci în pântece.

Ca temă de dictando, ,în loc să improvizeze o bucată literară despre moartea lui Mihai Viteazul ,despre reforma învăţământului încercată de d. Mihalache, sau despre victoriile lui Ştefan-cel-Mare, silabiseşte câte-va rânduri care au ca titlu : „*Gustul prunele părintelui*".

„Există într'un orăşel din Franţa pe care îl cunoaşteţi cu toţii (virgulă), dragii mei (virgulă) un băiat foarte rău (punct). Se comportă ca un hoţ (punct de exclamare) ! Se introduce pe furiş în grădina părintelui (punct). Se apropie de un prun (punct). Intinde braţul (punct). Fură o prună (virgulă) două (virgulă) trei. (Punct) Prunele îi par nespus de gustoase (punct) Dar mâine va căpăta nişte dureri îngrozitoare de pântece"...

Incheierea afirmă că dacă hoţul ar mărturisi îndată institutorului furtul pe care l'a săvârşit, îi s'ar putea da un medicament care să-l scape de dureri.

D-nul învăţător tace. Nici unul din cei cincizeci şi opt de elevi nu se hotărăşte să contracteze o asigurare împotriva viitoarelor dureri. Unii îşi utilisează clipele acestea de răgaz smângălind diferite figuri pe caiete, iar alţii închizând muşte în cutii de chibrituri.

Lecţia e pe sfârşite, d-nul învăţător recurge la o stratagemă :

— Printre voi se află unul, — prefer să nu-l numesc, — care a furat prune din curtea bisericei. N'am să-l pedepsesc cu asprime. Ii cer numai, că după sfârşitul lecţiei, să se ducă să ia o prună din grădina părintelui. Pentru a fi admis azi după amiază la şcoală, va trebui să poarte o prună reţinută la gât cu ajutorul unei panglici roşii. Podoaba asta o va purta opt zile în şir, drept pedeapsă. Prin urmare aceasta este singura pedeapsă pe care o va căpăta. Ne-am înţeles ?

III

Dela ora unsprezece până la două fără un sfert, d-nul învăţător se felicită de ideia-i ingenioasă. Se gândeşte la mulţumirea pe care i-o va datora părintele, în timp ce va mânca ultimele lui cincizeci şi patru de prune.

Instalat pe catedră, la ora două fără zece, învăţătorul parcurge paginile gramaticei cu privire la pronume. Micul Petre îşi face apariţia. D-nul învăţător constată că băiatul poartă de gât o sforicică roşie.

— A ! A ! zâmbeşte el. Vinovotul e Petre.

Repede îşi aruncă ochii pe gramatică preferând să-şi rezerve bucuria de a stigmatiza furtul lui Petre în prezenţa consolarilor lui.

D-nul învăţător citeşte verbele ajutătoare. Un alt băieţaş îşi face apa-

riţia şi spre marea mirare a învăţătorului şi copilul acesta poartă la gât o panglică roşie.

— Nu se poate, se gândeşte el.; de vreme ce Petre e vinovatul nu poate fi Pavel. Se vede că sunt în prada unei iluzii optice.

Şi în timp ce se gândea ast-fel învăţătorul parcurge mai departe lecţia.

E ora două. Toţi elevii trebuie să fie la posturile lor. D-nul învăţător îşi propune mai întâi să închidă gramatica, apoi uşa şcoalei, când de-odată preotul apare în prag.

— E îngrozitor, d-le învăţător ! Posedam azi dimineaţă, după cum ţi-am mai spus, cincizeci şi cinci de prune. Acum nu mi-a mai rămas nici una.

Nu fără oare-care mândrie, d-nul învăţător caută cu privirea pe Petre. Îşi plimbă privirea de-alungul tutulor băncilor. Arhitectul le-a orânduit în amfiteatrul ast-fel în cât învăţătorul să-şi vadă toţi elevii. In jurul fiecărui gât, pe toate piepturile se leagănă o prună atârnată de o sfoară roşie.

Numai trei elevi nu poartă nimic la gât. D-nul învăţător se pregăteşte să-i felicite, în schimb ei izbucnesc în plâns :

— Să nu credeţi că am fost mai puţini sinceri de cât ceil'alţi, d-le învăţător. Suntem cincizeci şi opt de elevi şi fiind că nu putem alerga aşa de iute ca şi conşcolarii noştrii am sosit ultimii şi am rămas fără prune.

lacalizare de **Const. A. I. Ghica**

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea frumuseţii şi a sănătăţii femeiine.

Ninette. Loco. — Pielea delicată se colorează repede, în brun, la razele solare.

Monin recomandă întrebuinţarea unei soluţiuni de 2 la sută de *chlorhydrat de chinină în glicerină.* Cu această compoziţie se unge părţile expuse la soare

*

O mamă. Temişoara. — Impotriva petelor de pe faţă şi măştei pe care o cauzează sarcina să se aplice pe faţă pasta de mai jos şi să se lase să se usuce :

Rp. Caolin	4 gr.	
Lanolină	10 gr.	
Glicerină	4 gr.	
Carbonat de magnezie Oxid de zinc		a 2 gr.

M. S. A.

*

Georgette. Chişinău. — Aplicaţi pe părţile înţepate de insecte sau de ţânţari, o picătură din :

Rp. Pulv. de Ipeca Alcool Eter sulfuric		a 15 gr.

MELANCOLIE

Nespus de tainică poveste îţi poate plăzmui o floare
De-aî sta alăturea cu mine s'asculţi poveşti o zi întreagă !
Dar cine să-şi mai piardă vremea c'o biată foare, s'o'nţeleagă
Şi să-i pătrundă desnădejdea şi jalea'n clipa care moare ?

Imi spune tainic trandafirul uitat pe-o margine de cupă,
De creanga legănată'n soare ce îl crescuse pe'ndelete ;
Şi cum de-odată ca în vise a stat de dragul uneî fete
Privind nedumerît din ramuri la mâna ce s'a 'ntins să-l rupă....

De-o mână albă, diafană legată-i viaţa lui întreagă....
Dar dânsa l-a uitat : şi-acuma îşi cerne plânsul de petale,
Şi nu e temerea de moarte, îl bîrue o-altă jale :
Pe mâine vesela-i stăpână alt trandafir o să-i culeagă !

Se scutură firava floare uitată'n cupa din fereastră
Se scutură şi în tăcere aşteaptă clipa când să moară ;
Iar tu când veî sosi pe-alături, ca dintr'o urnă funerară
Cu veştejitele petale ... vei strânge şi povestea noastră....

I. Arnota.

Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă.

APROPOS de o carte cu acest titlu a d lui St. Ciobanu

Alături de frământările şi luptele cari se dau în Basarabia şi care sunt rezultatul contactului a două lumi noui cari se întâlnesc, se lucrează în această provincie cu spor şi cu încredere şi la apropierea sufletească atât de trebuincioasă pentru închegarea hotărîtoare a tuturor românilor. Pentru realizarea acestei apropieri nu este nimic mai necesar de cât de a căuta s'arăţi, că cea ce acum poate dezbina şi poate produce o nepotrivire şi neîţelegere, în trecut n'a fost ; dar a fost o unire şi o singură şi aceiaşi tendinţă de a lucra pentru binele şi propăşirea neamului românesc. De acea lucrările îndreptate în această direcţie trebuesc salutate cu toată dragostea şi toată recunostinţa. O astfel de lucrare e ultima carte a d-lui Ştefan Ciobanu *„Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă"*. Autorul care este un cărturar moldovean iscusit şi cunoscut încă de sub stăpâniea rusă şi care, pentru lucrările sale îndreptate cu scopul de a găsi urme româneşti în trecutul îndepărtat al istoriei, a fost ales şi membru al Academiei române, încearcă în cartea sa s'arăte începuturile culturale româneşti din Basarabia sub dominaţiunea rusească.

Rând pe rând, d-sa. ne arată în ce chip s'a desfăşurat activitatea culturală românească, ne arată cari au fost *primele tipărituri moldoveneşti* ce *cărţi didactice* au fost imprimate sub domnia ruscască, ce *soartă a avut limba românească în biserică*, în *instituţiile* de *stat* şi în *şcoala basarabeană*. Nu uită d. Ciobanu să ne vorbească şi de *teatrul românesc* în Basarabie sub ocupaţia rusă, ne descrie *câţi-va scriitori necunoscuţi* până acum şi care prin scrisul lor au susţiuut limba şi cultura românească. Nu sunt uitate nici *publicaţiile periodice româneşti* cari au apărut sub ruşi, cum nu sunt uitate şi alte *studii ruseşti asupra trecutului şi culturii românilor.*

Intr'un volum de mai bine 340 de pagini vedem desfăşurându-se toate încercările făcute de basarabeni de a şi menţine limba şi datinile lor, de a se manifesta ca reprezentanţii unei culturi vechi şi puternice şi de a-şi găsi un loc între cele l'alte popoare. Toate aceste încercări n'au putut străbate dincolo de frontierile Basarabiei, n'au putut avea ecoul necesar ca să se impuie, multe din ele n'au trecut nici Prutul şi nu au fost cunoscute nici românîlor cari au trăit o viaţă liberă şi neatârnată, dar ele nici n'au fost făcute cu acest scop şi poate de acea sunt şi mai frumoase moase şi mai scumpe. Isolaţi în masa enormă a poporului rusesc, stăpâniţi de un neam mai puternic şi mai numeros şi care nu înţelege să glumească cu supusul său, moldovenii din Basarabia, totuşi, lupta cu îndârjire să'şi menţie limba, s'o dezvolte, s'o înfrumuseţeze. Căci legenda pe care mulţi voesc s'o acrediteze acum că ruşii au fost de o toleranţă demnă de laudă, că ei au favorizat începuturile culturale moldoveneşti, cade prin nouile cercetări făcute de d. St. Ciobanu şi publicate în lucrarea de care vorbim. Diferîte jalbe şi reclamaţiuni din partea ţăranilor şi boerilor moldoveni dovedesc că stăpânirea ruscască n'a fost toleranţă şi că limba moldovenească ca si obiceiurile şi datinile moldove-

neşti au fost urmărite şi persecutate de către ruşi.

Se înţelege că într'o atmosferă de persecuţii şi de piedici cari se făceau începuturilor culturale româneşti în Basarabia cari n'aveau nici sprijinul necesar al fraţilor liberi din Principatele Unite, căci nu vedem în nici o pate a cărţei d-lui Ciobanu o singură dovadă că românii de dincolo de Prut ar fi contribuit cu ceva ca să susţină mişcarea moldovenească din Basarabia se înţelege cât de preţioase sunt lucrările pe tărâmul limbei şi culturei româneşti făcute de acei basarabeni de care vorbeşte d. Ciobanu în cartea sa

Bine înţeles într'o cronică de ziar nu se poate spune tot cea ce ar trebui să se spuie despre o carte cum este „*Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*" a d-lui Ciobanu[1]) care nu trebuie şi nu poate să rămâie numai o carte de specialitate, de acea vom veni cu spicuiri din cuprinsul ei insistând asupra părţilor principale care trebuesc să fie cunoscute tutuor. Până atunci o recomandăm să fie cetită de toţi, căci ea este un isvor nesecat de energie, ea ne arată cum un popor lipsit de sprijinul necesar, lipsit de un reazem serios, şi bazat numai pe puterea lui sufletească, pe credinţele lui în viitor şi tare pe conştiinţa obârşiei lui care se confundă cu a unuia din cele mai mari şi nobile popoare a ştiut în curs de un veac să păstreze, să cultive, să întreţină, limba, credinţa şi gloria strămoşească.

Cărţi de felul acesta ar trebui să fie în toate şcolile şi în mâinile tineretului, care trebuie să înveţe cum s'a păstrat neştîrbită comoara unui neam şi cum ar trebui şi în viitor să fie cultivată şi desvoltată.

Dr. I. Dusciau

Plâng norii

Eu sunt tristă, noaptea-i tristă,
Amândouă triste stăm...
Şi durerea 'n noi persistă
Fără să ne revoltăm!

Dragostea nu mai insistă
Alte visuri să-i purtăm,
Şi durerea 'n noi persistă
Fără să ne revoltăm!

Noaptea plânge toate plâng...
Sguduiţi ca de cutremur
Norii turbaţi se frâng...

Stropi de apă 'n jos curgând
Plâng şi norii într'un tremur,
Ne-a văzut pe noi plângând!

Jenica Bordeanu

[1]) *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă de Ştefan Ciobanu membru al Academiei române.* Editura *„Asociaţia Uniunea Culturală Bisericească din Chişinău 1923.* Preţul 60 lei.

FILATELIA

Mărci româneşti foarte rare

Suntem în măsură să arătăm cititorilor noştri numărul fiecărei valori din renumitele mărci *Cap de bou*, unele dintre cele mai rare din Europa, în câte exemplare s'au scos.

Vor deduce singuri cititorii noştri de ce unele sunt atât de preţuite, — căci valoarea lor se află în proporţie cu numărul tirajului. Cu cât s'au emis mai puţine cu atât şi valoarea lor este mai ridicată.

Unele dintre ele au atins chiar preţuri foarte mari — trecând de o sută de mii lei, — după cum desigur sunt şi alte cari sunt foarte eftine.

Reproducem mai sus două din ele — aceia de 27 parale din prima emisiune şi aceia de 3 parale din emisiunea a treia.

Emisiunea I 15 Iulie 1858.

27 parale,	*negru pe rose pal.*	*3691*	*exempl.*
54 „	*algastru azur pe verde*	*4772*	„
81 „	*albastru de azuriu (cele mai rare)*	*709*	„
108 „	*albastru pe un roz viol.*	*2584*	„

Emisia II 1 Noembrie 1858. Au diferite nuanţe căci sunt unele pe hârtie azurie, albă şi gălbue.

5	*parale negru pe azuriu*	*7008*	*exem.*
40 „	*albastru* „ „	*28,032*	»
80 „	*roş* „	*13,056*	»
5 „	*negru pe albă şi gălbue*	*9,024*	»
40 „	„ „ „	*49,968*	»
80 „	*roşu* „ „	*33,960*	»

Clişeele de mai sus ne-au fost puse la dispoziţie cu amabilitate de d-nii Birner din Calea Victoriei.

✦

Sfătuim pe toţi cititorii noştri cari sunt începători în materie de filatelie să ne scrie ca să putem să le dăm părerile noastre cu privire la reuşita scopului ce şi-au propus.

Le putem arăta modul cum să-şi formeze colecţia lor sau de a îmbogăţi colecţia.

Avem pentru ei putinţa de a le pune la îndemână avantagios serii de mărci.

✦

Cum s'au inventat mărcile poştale

Într'o zi, la un han sărăcăcios din Anglia, factorul aduse hangioaicei o scrisoare pentru care cerea o taxă de 2 şilingi. Aceasta se petrecea în anul 1837. Femeea cercetă plicul, întorcându-l pe ambele feţe, apoi spuse facotrului: „nu pot să plătesc 2 şilingi pentru o scrisoare, e prea scump, refuz primirea".

De faţă era şi un călător, Rowland Hill, om bun la suflet. El, crezând că face un bine hangioaicei, plăti cei 2 şilingi factorului, dar marea-i fu mirarea când a observat că această femeie, aruncă scrisoarea pe masă, fără măcar să o deschidă. — Mirat, Rowland Hill, îi atrase atenţia asupra scrisorii.

„La ce bun să o mai deschid, îi răspunse, numai adresa m'a interesat. Fiul meu este însurat în Scoţia şi ca să nu mai plătim taxa pentru scrisori, m'"am înţeles cu el ca fiecare membru din familia lui să scrie câte un cuvânt din adresă. In felul acesta, numai citind adresa ştiu că băiatul meu, noră-mea şi cei patru nepoţi ai mei, sunt sănătoşi. Aceasta e tot'ce mă interesa şi nu am vrut să plătesc taxa, de oarece în plic nu e nimic scris".

Această mişcătoare înşelătorie, l'a făcut pe Rowland Hill, să înţeleagă că taxele atât de ridicate pentru scrisori constitue o piedică la vulgarizarea poştei. In consecinţă, el a propus guvernului englez să înlocuiască taxa pe distanţă, cu o taxă fixă şi pentru a simplifica încasarea acestei taxe, să se pună în vânzare de către stat mici pătrăţele de hârtie, împodobite cu diferite desenuri şi pe cari, cel ce vrea să trimeată o scrisoare, să le lipească pe plic.

Astfel, s'au inventat mărcile poştale în Anglia, anul 1840 şi mai târziu, sistemul acesta a fost adoptat de mai toate ţările: Franţa 1849, Spania 1850, Germania 1852, Romînia 1858, etc.....

✦

Bibliografii filatelice

The China Journal. Ianuarie. 45, Shih Tiao Hu Tung, Tung Ssü Pai Lon, Peking. China.

Sächisische Briefmarken Zeitung. an. 7 No. 8 Aprilie. Redacţia Colditz-Sachsen.

Philatelia. Martie. Fontanella, 7, Entresuelos. Barcelona.

Parisiana Mai, an 4 No. 4. Editura Andre ferrain 49 Rue de l'Hotel-de-Ville, Gonesse (Seine et Oise) France.

La Revue de l'Univers. an 3 No. 14 Aprilie. Boulevard Pasteur. Paris.

Din valurile gândului

E mai bine să ai multă stăruinţă şi adâncă experienţă, decât un remarcabil spirit şi o vastă capacitate.

✦

Nici într'o direcţie nu poţi reuşi, fără destulă stăruinţă şi încordată muncă.

✦

Energia şi curagiul, când le întrebuinţezi cu prudenţă, te fac să realizezi ce îţi părea cu neputinţă.

Alexandru I. Şonţu

Impăcare

Inchise cartea, neputând citi, și sprijinindu-și capul pe jilț, rămase cu privirea în gol. Era abătută; sufletul și-l simțîa sfâșiat de durere, căci o rănise ca tăișul unui pumnal vorbele lui Nicușor, care acum dormea : „Mamă, mi-e dor de tata... De ce nu mai vine acasă, mamă ? Cu ce l-am supărat noi? Nu ne mai iubește? Spune unde să-l găsesc?".

Șoptise vorbele acestea cu multă dulceață în glas, ca atunci când faci o rugăciune în fața altarului, și în ochii-i albaștri răsăriseră două lacrimi mari, arzătoare, pe care le șterse încetinel, pe gânduri. Își culcă apoi capul pe pieptul ei, și tăcu oftând. Copilul se gândia dornic la tată-său, căci nu-l văzuse de doi ani, dela despărțirea lor, suferind de dragostea ce pierduse prin plecarea lui din casă, pe care nu și-o putea explica...

Nicușor se culcă trist: așa se culca de câteori o ispitea de tatăl lui...

I-a răspuns ea ceva lui Nicușor? Nu! A tăcut. A tăcut ca o vinovată, și sufletu-i tremura de-o remușcare sfâșietoare; în toată ființa ei tânără simțise o sguduire crâncenă...

Și acum cugeta la viața ei de odinioară. Se luaseră din iubire. Trăiau liniștiți, fericiți. Andrei, bun, îngăduitor, își făcuse din Nina lui o icoană, căreea îi mărturisia gândurile, temerile și planurile pentru viitor. Veni copilul, și încununa căsnicia lor cu o bucurie nouă. O sărbătoare le era viața, și căminul lor, ascuns în mijlocul unei grădini de lilieci și salcâmi, departe de sgomotul orașului, era un cuib cald și scump. Dar traiul acesta prea intim, lipsit de zarvă și emoții, plictisi pe Nina și, curând apoi, casa lor se deschise larg prietenilor. O viață nouă... de intrigă, de bârfeli, de cânte ce... Andrei însă suferea. Vedea cu groază cum Nina, furată de plăcerea vieței luxoase, se depărta de sufletul lui, de casa lor, de avutul care se prăpădea din zi în zi. Balurile și seratele se țineau lanț. Și durerea lui crescu și mai mult, când luă seama că Nina făcea ochi dulci unui tânăr, care cânta din vioară pătimaș, știa să vorbească frumos, avea mișcări teatrale, carî amețeau sufletele naive...

Intr'o seară, după ce plecase lumea, Andrei îi vorbi cu glasul tremurat:

— Nino... unde vrei să ajungem cu viața asta? Nu pricepi tu că...

— Ce anost ești, Andrei! Mă plictisești grozav...

— Eu te plictisesc? se răsti Andrei. El nu te plictisește?...

— Nu !... căci-mi-este drag...

Vorbele acestea căzură ca un trăznet în sufletul lui Andrei, zăpăcindu-l, îngrozindu-l.

El înțelese că nu mai era nimic de făcut, că isbucnirea ei scoate la lumină adevărul, că era în casă o sarcină, o piedică. Își luă pălăria și eși ca o furtună...

De atunci erau doi ani și Nina nu-l mai văzuse.

Intâmplarea aceasta se frământa acum prin mintea ei, ca într'un vârtej.

Vai, cum îl lăsase să plece ? Cum nu l-a oprit? De ce nu i-a mărturisit atunci că e nevinovată; că într'o clipă de rătăcire și nesocotință scăpase niște vorbe grele; că ea e numai a lui și numai pe el îl iubește? Ce copilă fusese!...

Și se gândi apoi la Nicușor, care suferea. „Mamă, mi-e dor de tata"...

Nu era oare în vorbele acestea calde, strigătul și chemarea inimii ei? Nu era în dorința aceasta, setea sufletului ei? Cum l-a lăsat să plece?... Și începu să plângă.

Când își înnălță capul, Nina zări discul lunii, care cernea în casă o pulbere fină de aur, și-și aminti de unele nopți, în care Andrei, plimbându-se cu ea prin grădina plină de frunzișuri, îi vorbea de copilăria și viscle lui dragi, de unele proiecte pentru mai târziu. Ce fierbinte și înfiorat îi era glasul! Ce inspirată îi era fața! Ce frumoși îi erau ochii în serile acelea de mărturisire! O lumină vie strălucea în ei, ca o pânză de argint...

Nina se apropie de patul, în în care dormea Nicușor, și-l sărută pe frunte. Privindu-i chipul, tresări. Cum semăna cu Andrei!

Desprinse din perete portretul lui și căută ametită, rănită de moarte, când la copil, când la figura lui Andrei. Niciodată nu băgase de seamă atâtea asemănare între unul și altul! Ca două picături...

Dar portretul îi căzu din mâini, căci în liniștea casii pătrunse, de undeva, de departe, murmurul unui clopot. Se auziră apoi și alte clopote, cari răsunară mai puternic, vuind, înfiorînd împrejurimile. Noaptea Invierii!

In sufletul Ninei cobori o evlavie blândă; care îi mări și mai mult remușcarea. Gânduri bune, gânduri de o viață nouă, se deșteptară acum în cugetul ei, o înălțau d'asupra lucrurilor omenești, îmbătând-o ca parfumul unui buchet de roze proaspete...

Și clopotele sunau mereu, vestind Invierea...

Nina se îmbrăcă, eși, o luă grăbit către biserica Sf. Gheorghe din răspântia străzilor, unde știa că se duce Andrei în fiecare an să se închine...

Sbura, și sufletul îi ardea de un dor nemărginit, de-o iubire aleasă, curată, mai puternică de cât aceea de odinioară când s'au cunoscut; iubire renăscută cu avânt în noaptea Invierii, în suspinele clopotelor, sub razele lunii, în lumina amintirilor... „Mamă, mi-e dor de tata"...

Intră în biserică cu inima bătându-i ca la o pasăre speriată, și începu să cerceteze lumea din juru-i. Fum de tămâie învăluia în ceață mulțimea. Glasuri se mlădiau, ridicându-se calde către bolțile înalte. Lumânările clipoteau, în fața altarului, ca stelele pe tăria cerului.

Și clopotele sunau mereu, vestind Invierea...

Nina întrezări pe Andrei într'un ungher al bisericei și, ca mânată de o putere uriașe, împinse în lături mulțimea din cale-i, se înfipse înaintea lui, îi luă mâinele, în mâinele ei tremurânde, i le strânse cu sete, și-i zise plângând:

— Cristos a înviat, Andrei! . . .

. . . . . .

Mergeau acum pe stradă tăcuți. Nina pășea lângă Andrei, încă sfioasă și turburată. Nu cuteza să se uite drept în ochii lui, căci Andrei tăcea. Ea era prea mult vinovată... Ochii lui Andrei erau plini de o melancolie dulce, care dădea feții lui palide un aer de suferință potolită, învinsă; și mâhnirea asta pe Nina o nimicea, o dispera...

Nina vedea acum cât îl făcuse să sufere! Dar o va ierta?

Intrară în casă, tot tăcuți, chinuiți de gânduri. Prin lumina dimineții, Nicușor se zăria, în patul lui, dormind cu fața în sus, cu mâinele puse sub căpătâi, cu pletele-i bălane și creț revărsate pe brațe, cu pieptul desgolit...

Andrei îi luă capul între mâini și-și lipi buzele lung, cu pasiune, pe fruntea albă a copilului.

Nicușor se trezi și un țipăt svâcni în casă:

— Tata! A venit tata! și sări de gâtul lui Andrei, înebunit de bucurie.

Nina căzu în genunchi la picioarele lor, acoperindu-și fața în palme. Dar Andrei o ridică și Nicușor îi apucă de gât; și, apropiindu-i, începu să-i sărute, pe rând, pe ochi, pe gură, ametit, îmbătat...

Soarele răsărind, îi învălui într'o cunună de roze aurii, și le mângâie chipurile brăzdate de lacrimi...

Ioan Stroe

FULGI DE SOARE

Luga sclavului

Da domniță !... Floarea mândră, răsădită pe răzorul amintirii tale, noaptea, legănându-se ușor, plânge în pașnica 'ncăpere ca o umbră fără umbră, și durerei nepricepute țese-n calea tuturor.....

Trec pe lângă ea, o mângâi câte odată o întreb ce are : dar privirea-i se desnodă tot mai tristă-n ochii mei: parca-ar vrea să-mi șoptească marginile amărăciunii, ce se strâng de un timp de vreme, peste voalul frunții ei....

De o vânt, în vânt se-apleacă, de e soare, ofelirea se așterne peste trupu-i ca o pânză de îngropare ; nici în umbră, nici sub roună nici răzorul nu-i mai place : dintre toate, ca-i domnița, cea mai ne'nțeleasă floare--

Când răsună-n miezul nopții ; de cântări, în larg, poiana, toate florile din luncă, smulg din zâmbetele lor, parfumări, și le destramă, peste culmi și peste ape, numai floarea ta domniță, doarme, plânsă pe răzor....

Nu-mă pedepsi domniță, sânt acelaș sclav în mintea-mi, nu păstrez de cât robia zâmbetului tău ; mă doare, ofilirea făr de vreme ; neîțelesul ce se încinge ca un ropot și'ngenunche pân'la „Țărnă" mândra floare...

De-așî cunoaște vre--un descântec, prea 'ndrăgita mea stăpână, floarea ta înbolnăvită ar simți tămăduire ; dar pășind pe lângă dânsa, noaptea-n miez și-n zori de ziuă, din al plânsetelor game trece în gândul meu, mâhnire....

Și neputincios, domniță, sclavul tău, rămâne-o umbră, printre florî necercetate, fără-a mai avea cuvânt; doar la marginea 'ngropării unde-i fi să-mi fac popasul, sub tăiușul urmi tale, pe lângă bătăile de vânt...

George Nutzescu

La ce bun?!

Când te arați strălucitoare
La geam, ca să te văd mai des,
Din zâmbetu-ți plin de 'nțeles
Imi făcue c o sărbătoare,
In care clipe dulci îmi țes.

Din zâmbetu-ți o poezie
Fără sfârșit am plăsmuit,
Și fiindcă-i fără de sfârșit
Va ține-o 'ntreagă veșnicie
Făr' a o fi mărturisit.

Căci, a fi scrisă nu să poate,
Fragmente iar nu pot s'o spun;
— Mai face poate și nebun
De nu spun versurile toate,
Ș'atunci iubit-o la ce bun?!...

St. Delacâmpina

DE NECREZUT

Te-am văzut ieri te-am, văzut
Sub cireşul înflorit,
Eu credeam că ai murit.
Flori din ramuri tot ningeau.
Clipele treceau, treceau
Ca un vis de necrezut !....

Te-am privit ieri, te-am privit
Ca pe moaşte, ca pe sfinţi,
Ca pe un fecior de prinţi ;
Inima ţi-am dat în dar,
Dată'ţi fuse în zadar,
Iar într'însa ai lovit !!...

Şi am plâns eri şi am plâns,
Sub cireşul înflorit....
O mai bine-ai fi murit,
Mii de flori, mii te-ar fi nins ;
Rămâneam c'un dor aprins ;
Dar cu sufletul nestrâns

Te-am văzut eri, te-am văzut,
Palid şi îmbătrânit :
Parcă-un veac ai fi trăit !
Mi-ai părut ca un strein,
Trist, nepăsător, hain....
Vis urât de necrezut !

Smara

La moartea unei fecioare!...

— Duduţa Dragomirescu —

Atât de tânără, atât de fragedă, atât de dulce şi „*cum nu mai este*", ai plecat spre Uniersala Intâlnire, în marş triumfal ai pornit spre ceruri, cari, de frumoasă şi de neasemănată ce ai fost, te-au răpit pământului !

Te văd încă cum dat mi-a fost să te văd şi nu te-aş mai fi văzut, şi adânc te-ai înfipt în mintea-mi roabă-ţi şi în inimă, palidă frumoasă gingaşă floare de crin, pârguită de seceta morţii, stând rece şi nemişcată, dureros înţepenită în ungherile strâmte şi veşnice ale morţei, cu mâinile subţiri, fine şi albe cruce la piept, cu ochii adânc închişi, ale căror dulci şi rîzitoare lumini s-au stins pentru totdeauna, — luceferi stinşi şi fără de noroc — din cerul unei vieţi fără prihană atât de puţin şi scump trăită ; cu genele lungi, de orientală... înţelenite pe cearcănile sure din juru-le ; gura, floare uscată, din care a curs mierea vorbei tale, uşor crispată de tristul şi supremul zâmbet al ceasului din urmă. Fruntea netedă sub care atâta înţelepciune a trăit până a nu fi murit, acum înghirlandată cu floarea de lămâiţă, pe care s-a întins solemn trista măreţie a eternului repaos fără de vise.

Şi în alb înveşmântată, — mireasă fără de prihană, — cu flori peste tot, fiori din belşug, florile primăverei cu cari te-au troenit pietatea şi iubirea sfâşiatelor inimi cari ţi-au sărbătorit nunta-ţi tristă şi veşnică cu ceriescul mire !

Şi eu,... te-am plâns cu lacrimi discrete şi multe, isvorâte din zăgazurile desfundate ale profundei dureri cu care stâlp de aur, neclintit, purate-voi în gândurile şi aducerile mele aminte, cu cele mai dureroase lacrimi din viaţa mea,, şi să te cred dusă şi pentru totdeauna, nu-mi vine că prea tânără, prea frumoasă, pera isvor de viaţă şi prea scumpă şi prea trebuitoare vieţei ai fost !...

Şi în jalea nesfârşită şi nebună a lor tăi, cari pe tine singură te-au avut, de acasă te-au plecat, culcată dusă în culcuşul raclei atât de încăpătoare ţie, care menită ai fi fost să împărăteşti lumea toată, — îngropată în flori şi în pologul durerei fără de margini, — şi casa-ţi pe care ai inobilat-o cu fiinţa-ţi vie atât de nepreţuită, pustie în urma-ţi a rămas, atât de pustie, şi de tristă şi de năruită, pare-că, ca o moară părăsită şi pustie în care stocul apei a secat !...

Răpus de durere adâncă, am închis câte-va clipe ochii, şi într'o dureroasă reverie, te-am văzut pare-că aevea luată pe braţe de serafimi înaripaţi, cari cu două zile în urmă, în ceasul cel mare, s-au scoborît din cer, căutându-ţi sufletul pe care ţi-l-au luat şi ca pe o pajură domnească l-au dus sus în cerurile eterne, să-l depună deadreptul în sânul lui Dumnezeu !...

Ai tăi, gârboviţi de durere, şi cu noi toţi, până la groapă te-am dus, plângându-ţi cu înfiorare la căpătâiu, şi pământului ai fost dată, scumpă printre scumpe şi frumoasă printre cele mai frumoase !

De unde eşti regină a morţei, te îndură.... trimite, din haosul împărăţiei lui Dunmezeu care, ţi s'a dat, mângâere acelora ce nu te pot crede dusă şi pentru totdeauna.

Floare rară, rămâi, cum ai fost, în etern înfloritele grădini ale lui Dumnezeu !...

Petru T. Gădei

1923, Aprilie-Huşi.

In luncă...

In răchiţele din luncă
Cântă păserile 'n cor,
Cântă 'n mine tainic dor,
Dor de lunca, dor de ducă.

Pe sub ramuri umbritoare
Curge râul voluptos,
Al meu suflet e setos
După sâmuri de fecioare.

Simion Udre cu-Băleşti

J. H. ROSNY

BALTA

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Se sfârşise o zi din Septembrie. Pe brâul firmamentului grămădirea norilor întuneca strălucirea amurgului. Licăriri amăgitoare se ridicau de pe pământurile umede, o ceaţă înconjura capetele arborilor, şi totuşi o coloare cireşie răsări pe zenit.

Bătrânul încetă d'a mai cosi iarba; îşi curăţă încet uneltele şi le puse pe umăr. O porni d'a lungul drumului argilos. Tălpile late ale încălţămintei sale plescăiau pe poteca noroioasă.

O biserică îşi plânse vecernia. Lumina îngălbeni peste câmpiile jalnice. Câteva ferme îşi arătau negreaţa lor şi la una din ele, cea mai îndestulate, vibra o flacără de aramă gălbue, o lampă gata pentru ceasurile nopţii. Câini răguşiţi împrăştiau lătrături prin spaţiu. Şi bătrânul merega înnainte tropăind stăruitor. !

In cenuşa zilei care se topea, iacă o colibă. Era de beton, sub un acoperiş de gresie, destul de solidă, cu obloane de stejar, cu uşă de asemenea, dar fără geamuri, golană ca vai de ea. O streaşină pe care crescuse muşchiu îşi întindea marginile ei, şi de desubt dârdâia un băeţaş de cinci ani. Pe cap avea puţin păr, ochii îi erau visători şi trupul l'avea băgat într'o cămaşă lungă, de pânză groasă, albăstrie la faţă. Nu se mişca fiind că avea picioarele-i goale legate cu fire de iarbă.

Bătrânul îl dete la o parte de dinaintea uşii, scoase cheia şi o odae săpată în pământ îşi deschise încăperea. O sobiţă de zid era aşezată în faţa căminului, două aşternuturi de frunze erau trântite prin colţuri, şi o masă sărăcăcioasă, trei scaune şi câteva oale lângă o ladă. Ce mai rămase din opaiţul întru câtva luminos îl puse pe masă funebru.

— Intră, îi strigă glasul aspru al bătrânului. Copilul intră sfios. Atunci, descizând lada, bătrânul scoase o bucată de pâine de secară, câteva bucăţele de brânză, din care el luă trei părţi şi ce mai rămânea le dete copilului.

Şi aceste două fiinţe începură să mănânce.

Sub privirea bătrânului, băiatul dârdâia mereu. Privirea îi era sticloasă, nemişcată pornită dintr'o faţă posomorîtă, barbară. Obiceiul acestei hoţii era la el vechi. Dinţii tineri încă, muşcau înverşunaţi din pâinea neagră, muşcau ca să se despăgubească de tainul ce-i lăsase băiatului. Iar sărăcuţul, un orfan, ghemuindu-se să se facă şi mai mititel îşi potolea foa-

mea abia îndrăsnind să mănânce firimituri.

— Mă sărăceşti, mă sărăceşti ! zise bătrânul clănţenind din dinţi ca un sălbatec.

Copilul se dete înnapoi cu spaimă, încetă pentr'un moment să mai muşce din merinde, învârtidu-şi nervos ochii roşiţi. Căuta să-şi ascundă căpceanul lui lipsit de păr. Bătrânul continua să-l pironească cu ochii lui sticloşi, neînduplecaţi. Şi odaia dărăpănată, fără altă podeală decât pământ bătăturit muced şi jilav, cu aceste două vietăţi mizerabile, era mai tristă de cât o criptă.

Erau rude cu toate acestea, el bunic şi cel l'alt nepoţel. Bătrânul, la moartea fiului său, nădăjduia să pue mâna pe moştenire. Dar creditorii luaseră tot din averea rămasă. El luase din moştenie numai copilul, o povară. Muncitor cu ziua, îşi pusese d'o parte ceva, după lungi şi grele economii. Şi acum, sufletul lui aspru de ţăran se întoarse cu ură în contra copilului.

După atâţea ani de calicie, după atâta vreme de iad el cheltuia pentru gură cât mai puţin se putea din ce câştiga, ca să puie d'o parte în gaura ascunsă, ştiută numai de le, iată că, pe lângă al lui se mai adăogă şi alt stomac rău făcător.

Din primele zile ţinu pe copil mai nemâncat. Din nenorocire, aruncat afară la uşă în fiecare dimineaţă, mica fiinţă hoinară, sălbătăcită, fu într'o zi întâlnită de medicul locului. Şi bunicul fusese chemat să se înfăţişeze, fiind ameninţat cu închisoarea dacă mizeria copilului va rămâne stăruitoare. Aşi că trebuia să hrănească mai bine, să îndoape mai mult gura parazitului. Astfel că bătrânul socotea nedrept să mai existe acest copil.

Visând în fiecare zi să scape de el, de două sau de trei ori, la slujba liturghiei, stătuse de vorbă cu D-zeu. Dar bunul D-zeu nu-i lua buturuga asta din drum. La fie care masă, dimineaţa şi seara, sufletul bătrânului se înăcrea, se umplea de furie sălbatică. Fireşte că ideea să-şi facă singur dreptate, îi trecuse mai de multe ori prin mintea lui greoaie. Dar era greu. Tebuia s'o săvârşească departe, prea departe de casa lui şi să fie nelipsit la munca lui din toate zilele.

Se înnoptase bine ; prin uşa dată de perete numai venea nici o rază de lumină. Mititelul se cocoţase pe culcuşul lui de frunze, în tăcere şi începuse a i se auzi răsuflarea potolită a somnului. Bătrânul stetea destept mai mult ca mai înnainte. De ve-o două-trei ori căşunase în întunerec. Se ridică în fine din locul pe care se ghemuise şi se dus spre uşă.

Intre acestea, luna, înnecată în straturi de noroi, eşi iar la iveală. In negura melancolică, răzbiră câteva raze rătăcite. Treptat, cu cât se arăta rotocolul lunii,o lumină slabă se revărsa peste câmpie. Ceaţa se risipise de adieea unui curnt cald pornit din apus. Iar bătrânul privea lung la aceste schimbări ale atmosferei.

Privea şi se gîndea că, peste câte-va ore, din cerul luminos acuma va cădea o ploaie deasă, o ploaie care va şterge toate urmele paşilor de pe poteci.

Pentru a-l întări în gândul acesta analiza, din instinct, forma norilor, se asigura de direcţia vântului, mirosea aeul. Şi practica lui bătrână, pe jumătate animalicească şi pe jumătate omenească, îi asigura exactitatea calculul.

(va urma)

GANDURI

Un ideal în viaţă! E o necesitate tot atât de mare, tot atât de imperioasă pentru suflet, cum pentru trup, e hrana lui.

A trăi pentru ideal căruia să-i jertfeşti din gândurile tale pe cele mai bune, întreaga ta putere de voinţă, toate acele izvoare de tărie ce ţi le dă mintea, inima şi braţul, iată tot înţelesul vieţii, căreia i-ar lipsi altfel, nu farmecul, ci însăşi raţiunea de a fi.

Dacă numai astfel se poate concepe existenţa izolată a individului, cu atât mai evidentă apare raţiunea unui ideal, în viaţa colctivităţii, căreia îi aparţine.

Istoria omenirii, e martoră că acele dintre popoare cari, în calea desvoltării lor, au urmărit un ideal, au trăit şi s'au înălţat până la splendoare, dar au trebuit să dispară atunci când s'au despărţit de el.

Căci ce este un ideal?

E năzuinţa spre perfecţiune, visul de glorie şi mărire, limanul mântuirii spre care se întind înfiorate braţele, cerşind lumina binefăcătoare a adevărului, a frumosului, şi a dreptăţii!

Ce ar însemna dar, existenţa noastră, dacă singura ei năzuinţă ar fi, traiul comod şi îndestulat de azi pe mâine, neîncălzit de niciun scop mai înalt, de niciun ideal?

Sau dacă generaţiile, în loc de a ţine nestinsă flacăra idealului, pe care alţii l-au lăsat murind cu icoana lui în suflet, în loc de a duce mai departe lupta pentru isbândirea lui, şi-ar mărgini dorinţele în cercul unei strâmte existenţe, cerând vieţii, nu onoareau nei lupte, ci bucuria şi desfătarea zilelor frumoase şi acelea pregătite de jertfa altora?

Ar mai exista vre-o putere altă care să mai poată strânge laolaltă, pe acei cărora drept moştenire, ei le lasă trista goliciune a unor suflete secătuite, în loc de acea credinţă sacră, singura ce poate încălzi şi apropia inimele, credinţa într'un ideal?..

G. Savin

Povestire musulmană

— După Lafcadio Hearn *)—

...Mărire creatorului tuturor, a cărui taină tuturor rămâne taină ; care toate făpturile sale le-a însemnat, ca numai el să vadă semnul ; care-i sufletul sufletului ; care-i ascuns unde-i ascuns şi dacă taina cerurilor s'ar deschide nici chiar cei 10 mii de ochi nu l'ar putea contempla. Dar soarele în fiece seară îşi întoarece faţa către răsărit, în semn de adoraţie către el, şi în fiecare lună se împrăştie din strălucirea măririi sale. Oceanul îşi ridică valurile, ca să-i caute gloria ; focul se înalţă către el ; vânturile murmură din tainele sale şi în cumpăna dreptăţii, chiar un suspin al lui îşi are greutatea.

In cea dintâi carte a lui Gulistan, care vorbeşte de purtarea regilor, se spune că un monarh persan a osândit el însuşi pe un prizonier de răsboi să fie omorât.

Şi prizonierul, care era încă în toată strălucirea tinereţii şi în plină desvoltare a puterii, se gândea la zilele, pe care le-ar fi putut trăi, la frumuseţea pe care ar fi putut-o alinta, la fericirea pe care ar fi putut s'o cunoască, la nădejdile abia înmugurite care ar fi putut înflori, Se gândia la toate acestea cu amărăciune. Ne văzând în faţa lui decât noaptea oarbă — fără lună — a morţii, se gândea la soarele care pentru el nu se va mai înălţa. Şi cu înverşunare începu să blesteme în limba lui neînţeleasă pe rege.

Oh, blestemele ! Ştiţi ce spune proverbul :

„Cel ce se spală pe mâni de viaţă, acela tot ce are în inimă, spune".

Văzând regele strâşnicia condamnatului, care spunea, spunea mereu cuvinte neînţelese, cu glas aspru se adresă primului vizir: ,

— Ce zice, câinele ăsta ?

Vizirul răspunse :

— Repetă, stăpâne, cuvintele cărţii sfinte.

Aud cuvintele Profetului, care îndeamnă pe cei necăjiţi să-şi înăbuşe furia, ca să capete mângâierea lui Alah.

Regele simţi cum i se îmoaie ini-

*) Lafcadio Hearn are nenumărate povestiri adunate din toate părţile lumii, Literatura aceasta simpiă, naivă, dar puţin cunoscută europenilor, e apreciată mult în Franţa, în Anglia în Belgia şi e caracterizată ca literatură exotică

ma, para furiei se stinse şi fu cuprins de milă şi ordonă ca condamnatul să fie iertat.

Dar regele mai avu un vizir, cu ochi şireţi şi răi. Acesta ştia toate limbile pământului şi erea mereu dornic de a înainta, înfundând pe cei cari-i stau în cale.

Cu înfăţişarea unui derviş care se roagă, acest al doilea vizir spuse :

— Nu stă bine, stăpâne, sfetnicilor cari se bucură de încrederea regală, să mintă, cum a minţit primul vizir.

Mizerabilul acela condamnat n'a împărtăşit adineaori nici un gând pios, ci dimpotrivă a aruncat numai blesteme asupra ta.

Sprâncenele monarhului se înfruntară şi îndreptându-se către al doilea vizir zise răspicat :

— A răsunat mai plăcut în urechile mele minciuna primului vizir, decât adevărul din gura ta uscată. El mi-a spus minciuna cu gând bun, tu mi-ai spus adevărul cu scop şiret. Mai bine minciuna pentru o faptă bună, decât adevărul, aducător de rele.

Pe acela l'am iertat şi nu-mi voi întoarce cuvântul. Iar pe tine să nu te mai văd în ochi. Piei.

Trad. de **Adina Bratu**

MICHEL PROVINS

Prietenul casei

— Urmare şi sfârşit —

Périllot. — Dar de d-na Gérantel ce se mai spune ? Sărmana femee, nu e chip să aibă şi ea un amant fără ca tot oraşul s'o ştie.

Amédée. — Se aude că va pleca în curând dela noi. Altceva mai nostim: D-na Gaston şi-a schimbat iar servitoarea.

Périllot. — Pentruce ?

Amédée. — Pentrucă a prins-o pe asta cu bărbatu-său. Şi ştii pe cine a adus în loc ? E o halima : a adus o negresă.

Périllot. — Ei ştii că are haz ; eu sunt sigur s'o să dea şi p'asta afară, pentrucă negresele au nişte calităţi (râde sgomotos).

Cécile. — I-a mai taceţi cu glumele răutăcioase, vorbiţi ca şi cum n'aşi fi de faţă. Mai bine să-ţi dau doctoria calmantă.

Amédée.— Să vă ajut şi eu la prepararea doctoriei.

Périllot. — Cu voi amândoi nu mi se urăşte niciodată.

Amédée şi Cécil prepară doctoria pe care i-o dă într'o linguriţă.... In acest moment intră Bourdel şi rămâne mirat în faţa tabloului familiar.

Bourdel (ironic). — Frumos tablou familiar.

Périllot.— Ah! uite şi căpitanul! ce mai faci Bourdel ?

Bourdel (răutăcios). — Bine ! (salutând pe Cécile şi Amédée) Doamnă, Domnule.

Périllot. — Nu prea pari bine dispus. Cine te-a mai supărat ?

Bourdel. — Eh ! prostiile altora.

Périllot. — Şi asta te supără ?

Bourdel. — Ei, ba nu ! Cunosc oameni cari se pretind inteligenţi, cari văd oarecari lucruri nepermise, şi cu toate acestea sunt chiori.

Périllot. — Nu te înţeleg.

Bourdel. — Nu mă mira... !

Cécile (către Amédée). — N'am mai văzut om nesuferit ca Bourdel. Decâte ori vine pe la noi nu face altceva decât să vorbească de rău pe unii şi pe alţii.

Périllot. — Imi pare bine că ai venit, luăm masa cu toţii şi pe urmă facem o partidă în patru.

Bourdel (răutăcios). — In trei o jucaţi mai bine...

Périllot. — Haide, haide, nu mai face mofturi.

Bourdel.— Nu rămân, astăzi e Vineri. Voi mâncaţi dulce şi eu postesc Vinerea, — aşa m'am obişnuit. (Cécile zâmbeşte). De ce râdeţi coniţă, de obişnuinţa mea ?

Cécile. — Ba nu căpitane, râd de ce mi-o spus Domnul Amédée.

Bourdel (jignit). — Da da, trebue să fie grozav de interesant ceeace spune Domnul Amédée.

Périllot. — Ia lasă-l în pace, omule ! Ce te priveşte pe tine dacă Cécile şi Domnul Amédée se distrează vorbind. Ştii că eşti curios. Eu găsesc foarte natural. Ei suntt tineri, noi suntem bătrâni ; ce-i interesează pe ei ceeace vorbim noi ? !

Bourdel (decis să-i spună tot adevărul). — Aşa ? Vreau să-ţi vorbesc între patru ochi. Te interesează mai mult decât îţi închipui !

Bourdel. — Nu... nu mai am răbdare.

Péérillot (către Cécile şi Amédée). Dragii mei, vă rog faceţi o plimbare prin grădină. Bourdel ae să-mi comunice ceva foarte important între patru ochi, nu vă supăraţi !... vă rog.

Bourdel. — Puteţi să întârziaţi mai mult.

Cécile (către Bourdel). — Dragă căpitane, te rog să nu-mi oboseşti prea mult bărbatul. Fii cât mai scurt.

Périllot (petrecând cu privirea pe Cécile şi Amédée cari ies în grădină). — Ce drăgălaşe şi bună e....

Bourdel. — Da... da.. dar...

Périllott.—Nici n'apuc să cer ceva, că mi-a şi ghicit gândul... Pe lângă toate acestea, totdeauna cu zâmbetul pe buze şi bine dispusă... o camaradă şi o soră imposibil de schimbat.

Bourdel. — Şi cu toate acestea va trebui s'o înlocueşti.

Périllot (nedând atenţie la cele spuse de Bourdel). — Iar Amédée este un băiat plin de atenţie şi îndatoritor.

Bourdel (izbucnind). — Oh ! pentru numele lui Dumnezeu, eşti un bou...

Périllot. — Poftim ?

Bourdel. — Pe cât văd eşti legat bine la ochi ; în oraş nu se vorbeşte decât de voi. Până acum un sfert de oră nu credeam nimic, dar adineauri, trecând pe stradă am auzit... i-am văzut îmbrăţişaţi în grădină Iată ceeace vream să-ţi spun între patru ochi. Ei, acum înţelegi, nevastă-ta este, amanta lui Amédée !

Périllot. — Ei bată-te norocul să te bată, credeam că cine ştie ce noutate îmi spui ! ! ! Păi tu crezi că eu nu ştiu.... Am aflat chiar din prima zi când a venit în casă !

Bouredl. — Cum ? Tu ? şi... ?

Périllot. — Ce te miră ? Din noi doi, tu eşti cel mai prost. Crezi tu că aşi îndrăzni să mă lipsesc de Cécile, de ajutorul ei, de obişnuinţa cu ea, de intimitatea dulce, şi în sfârşit de tot ceeace face din viaţa mea de invalid o viaţă plăcută şi bună, sub pretext că ea, fiinţă tânără şi plină de sănătate, iubeşte pe Amédée — după cum e şi natural — şi găseşte la el o dragoste pe care eu nu i-o pot da ? Aşi fi un mizerabil ! Numai oameni ca tine, răi şi câinoşi la suflet, dau importanţă la astfel de lucruri ! Judecând drept, Cécile, îmi fură ceva mă lipseşte de ceva, iubind pe Amédée ? Nu dragul meu. O dragoste între mine şi ea, ca acea dintre ea şi Amédée, nu i-o mai pot da. Şi la urma urmei, pentru numele lui Dumnezeu, de ce să dăm atâta importanţă unui fapt atât de mărunt ? ! Noi, cei bătrâni, cari ne-am trăit traiul, de ce să fim mai pretenţioşi şi mai absurzi de cât cei tineri ? După cele văzute şi trăite, ar trebui să privim viaţa sub alt aspect! Vezi tu, noi, n'ar trebui să avem pentru noi înşine decât o dorinţă, iar pentru celalţi foarte multă bună voinţă : aşa scrie în cartea destinului. Aşa este viaţa, ni s'a dat s'o trăim şi trebue la rându-ne să o dăm şi altora.

Bourdel (care tot timpul l'a ascultat încremenit şi cu ochii holbaţi). — Eşti înspăimântător ! !

Périllot. — Aşa crezi tu. fiindcă judeci cu stomacul. Ţi-ar trebui şi ţie zece ani de filozofie liniştită, legat de acest pat, bolnav şi suferind ca mine, ca să înţelegi toată şcoala vieţii.

Bourdel.— Ia slăbeşte-mă cu şcoala vieţii. Toate acestea nu sunt decât teorii, şi chiar în teorie, îndulgenţa ta n'are nici o scuză. Eu unul nu mă împac cu vederile tale, şi pace. Eşti un..... adio ! !

Trad. de **Corneliu Ionescu**

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 13 Maiu 1923 —
CUPON No. 3.

CENTRALA
ASOCIAȚIUNII
SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 19. 1 leu exemplarul Duminică 20 Mai 192[illegible]

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **60 lei.** în străinătate pe un an **120 lei.**

Prin India minunată

Imblânzitorii de Cobras din Bombay

Marii pungaşi internaţionali

— Câteva categorii de pungaşi şi câteva sisteme de pungăşii —

Puţine romane de moravuri poliţieneşti oferă interesul documentar şi fantesia unei convorbiri cu d. Faralicq, comisar la delegaţiunile judiciare, literat fin, filosof sceptic şi observator plin de humor.

— Să nu vă miraţi, spunea el deunăzi, de îndrăzneala crescândă şi de ingeniositatea drăcească a pungaşilor internaţionali. E în logica progresului să fie aşa.

Hoţii la drumul mare şi-au trăit traiul. Ei au fost înlocuiţi de pungaşii internaţionali, gentlemani ca aparenţă, cu educaţie rafinată şi de multe ori poligloţi, cu o cultură superioară, cari se găsesc la largul lor în cele mai bune societăţi.

PUNGAŞIHLE IN TRENURI

Pungaşii de buzunare şi de valize de o dexteritate prodigioasă, operează de preferinţă în marile expresse, în cursul călătoriei sau în gările unde e îmbulzeală mare. Ei ochesc geamantanele şi genţile în cari femeile îşi păstrează giuvaericalele şi portofoliile în cari bărbaţii îşi ţin banii.

Dacă nenorocul face ca dese ori să nu recolteze decât accesorii de toaletă, li se întâmplă însă câte o dată să realizeze profituri nesperate. Dovadă întâmplarea a cărui victimă a fost odinioară sora amiralului A..... Instalată în compartimentul său, şi-a lăsat bagajele pe banchetă, doar atâta cât să arunce o privire pe culoar. Şi clipa aceasta a fost deajuns ca o mână nevăzută să înhaţe geanta în care avea 100.000 de franci în giuvoericale şi 400.000 de franci bani!

De obicei, lovitura odată făcută, pungaşul dă drumul gentei furate într'un geamantan cu două funduri conţinând lingerie, după care operaţie n'are decât să-şi urmeze liniştit drumul mai departe, dacă cumva nu preferă să plece din gară, pierdut în mulţimea călătorilor.

FURTURI „AMERICANEŞTI"

Furtul zis *americănesc* necesită trei complici, dacă nu chiar mai mulţi.

Pungaşul cată prin apropierea gărilor în hoteluri mari sau în stabilimente publice, cunoscuta mutră a provincialului credul sau a străinului cu care să lege o convorbire în schimbul unor servicii reciproce.

Odată *gâsca* găsită, pungaşul întâlneşte ca din întâmplare un tovarăş care declară că a venit la Paris ca să încaseze o sumă mare provenită din ...'o moştenire sau dintr'o vânzare ...proprietate. Tovarăşul scoate un ...liu îndesat cu bilete de ban... ră un chef pe cheltuiala lui. ...cceptă, şampania dă curs ...enţelor şi pseudo-moşte... ând că se teme să nu-şi piardă portofoliul simţindu-se ameţit de vin, roagă pe strein să i-l păstreze. Ca să nu pară la rânduri neîncrezător, gâsculiţa pe care o jenează două portofolii, oferă în schimb pe al ei. Sub un pretext oare care tovarăşul se scoală dela masă şi dă celuilalt pungaş conţinutul portofelului streinului.

Cheful terminat, ei se despart restituindu-şi încântaţi portofoliile şi tocmai târziu, acasă, observă gâsca biletele falşe cari înlocuesc pe cele bune ale lui, dar când se plânge celui mai apropiat comisariat de poliţie, e prea târziu, pungaşii se plimbă prin Roma, Madrid, Londra sau cine ştie unde.

VARIANTE IN ACELAŞ SISTEM

Furtul *americănesc* cere mai multă subtilitate decât lovitura clasică variantă la infinit de către profesionişti.

E de pildă de păcălit un financiar. I se propune o afacere splendidă, reclamând un aport mic cu toate garanţiile trbuincioase. Financiarul, luându-şi precauţiile, depune 30 sau 50.000 de franci. Afacerea nu se realizează şi foarte ceremonioşi pungaşii invită pe financiar să-şi retragă depositul, sau i-l restituie ei.

Peste câtăva vreme, pungaşii revin cu altă afacere, dar de astă dată e urgentă şi sigură: cu 250.000 de franci se poate lua o afacere industrială superbă. Sunt însă la mijloc rivali cărora trebuesc să li se ia înainte. Telegraful şi telegonul zbârnâe înte Paris şi Londra. Trebue să plece imediat. Financiarul abia are vreme să-şi facă geamantanul în care, firește, pune şi suma necesară şi o şterge.

După cinci, mult şase zile, financiarul se înapoiază fără geamantan şi, bine înţeles, şi fără sumă, graţie abilităţii prestidigitative ale escrocilor.

Mi-aduc aminte — continuă d. Faralicq de-o răsunătoare afacere de giuvaericale ruseşti, în care pseudo-vânzătorii, urmăriţi pas cu pas într'un mare hotel parisian de giuvaergiul care le dase o arvună de 25.000 de franci, au dispărut sub nasul lui în ascensor şi apoi pe sălile întortochiate ale hotelului.

PUNGAŞII DE HOTELURI

Ziua: gentlemani irepoşabili, cu haz la vorbă, dănţuitori căutaţi, jucători de cărţi nepăsători la pierderi; noaptea: umbre uşoare alunecând cu paşi de gumelastic pe sălile adormite ale hotelurilor, deschizând fără zgomot broaştele cu o unealtă specială, pătrunzând în odăi ţinându-şi răsuflarea şi scotocind bagajele, sertarele şi chiar pernele de căpătâi, fără să-şi deştepte victimele.

Pe pungaşul acesta gentleman cine poate să-l bănuiască? Şi chiar dacă l'ar bănui, nu s'ar găsi nimic compromiţător nici asupră-i nici în camera lui. A avut grijă să lucreze cu mănuşi de cauciuc şi să facă să dispară toate uneltele odată cu produsul furtului.

Falşificatorii internaţionali însă, admirabil organizaţi, sunt aceia cari realizează câştigurile cele mai fructuoase în detrimentul băncilor, imitând prin cele mai savante procedee de fotogravură şi de imprimerie cecurile şi scrisorile de credit cu semnături incontestabile.

Banda cea mai cunoscută îşi are laboratoriile unde-va în Europa centrală şi sediul ei e necunoscut complicilor însărcinaţi cu strecurarea titlurilor falşificate.

Peste 3 milioane de dolari, reprezentând 40 milioane de franci, au fost astfel escrocate băncilor americane.

Un oarecare spaniol Llusia Ibuséa escrocat în mai puţin de 6 luni 3.800.000 de franci. Numai întâmplarea a făcut să fie prins la Barcelona şi în împrejurări în cari — ironia soartei— nu era vinovat. *American Express*, o bancă cu care nu operase, i-a refuzat din eroare plata unui cec veritabil.

Arestat pe nedrept, Ibusé recunoscut nevinovat în această afacere, a fost găsit culpabil într'o sută altele şi condamnat.

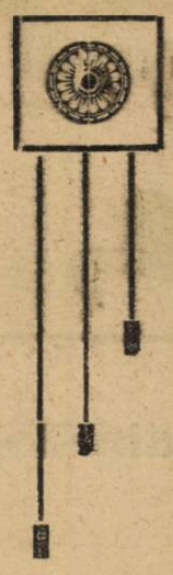

Acelei ce n'a 'nţeles

Iubit-o, primăvara vine cu 'mbătător parfum de flori,
Cu mângâeri de calde raze ce-aduc în suflete fiori.
Priveşte-o ce fermecătoare coboară din albastre zări
Cu nii de flori încununată, pe mătăsoasele-i cărări.

Din largul infinit, senină, ea vine 'ncet şi zâmbitoare
Purtând cu sine măreţia unei regine 'n sărbătoare,
Gingaşa-i vraje e purtată pe-o adiere de zefir —
Când la fereastra mea reneşte un ram uscat de trandafir

Iubit-o, primăvara vine cu şoptitoare foi de fag,
Cu dulci vibraţii de iubire, cu chipul tău frumos şi drag.
De-acum cărările pădurei vor fi aceleaşi ca 'n trecut
Pe cari eu voiu plânge singur durerea visului pierdut.

Ion Udrişte-Olt

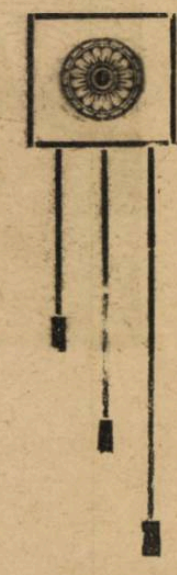

Alt hoţ internaţional reputat, a fost Aimeratti, angajat sub numele de Algerie la vagoanele de dormit şi care a înlocuit în sacii lor plumbuiţi închişi în vagonul poştal al Orient-Expressului, 30 de kilograme de aur cu bulgări de cărbuni. Poliţia franceză a aflat că hoţul se refugiase în Germania, dar chestiunea Ruhr-ului a oprit urmărirea.

Şi toate acestea dovedesc — încheie d. Faralicq— că graniţele slujesc de şanţuri de protecţie hoţilor internaţionali cari nu mai stau la îndoială astăzi să zboare cu aeroplanul ca să scape de urmărire, ceiace înseamnă că spre a putea lupta contra furtului internaţional, trebue organizată o poliţie internaţională.

Marcel Pays (Excelsior)

SOLDATULUI NOSTRU NECUNOSCUT

Necunoscutule soldat,
Ce vitejeşte te-ai luptat
Şi ţara noastră-ai întregit
Şi neamul nostru ai unit,
Erou în lumea de eroi,
Fii binecuvântat de noi.

O lume 'ntreagă-a admirat
Avântul ce-ai desfăşurat,
O lume 'ntreagă s'a uimit
De câte tu ai suferit,
Nedând o clipă înapoi
În faţa grelelor nevoi.

Poporul, care-a 'ntrezărit
Ce viitor i-ai făurit,
Din câmpul luptei a luat
Şi 'n Capitală-a transportat
Fiinţa-ţi — oase de eroi —
Să ne 'nchinăm la ele noi.

Iar când ai fost reînhumat
Chiar Regele te-a salutat,
Poporu 'ntreg descoperit
Să'ngenuncheze a venit,
Drapele, duse de eroi,
Ţi se pleacă ca şi noi.

Necunoscutule soldat,
Nemuritor şi admirat,
Vei sta de-apururea sfinţit,
În veci de veci de toţi slăvit,
Căci tu — erou între eroi —,
Minuni făcut-ai pentru noi.

Alexandru I. Şonţu

1923, Mai.

Un pictor fantast

Frantz W. Stuck

Continuând să vorbim în *Universul literar* de marii maeştri ai artei, nu putem trece cu vederea pe pictorul german Frantz von Stuck, care a însemnat ceva nu numai în ţara sa, dar în totă omenirea. După Böecklin, unul din cei mai de seamă pictori germani, Stuck ocupă cel mai de vază loc, şi mulţi îl cred chiar elevul lui Boecklin.

Fr. w. Stuck: Portretul fiicei sale

Se poate că mulţi nu vor fi admiratorii genului lui Stuck, care a introdus în arta germană ceeace se numeşte *secesionismul*, dar astăzi s'a ajuns la încheerea, că lupta dintre diferite şcoli artistice nu poate fi de cât folositoare progresului artei şi deci lucrările lui Stuck cu toate că se îndepărtează dela arta obicinuită clasică, merită toată bunăvoinţa şi atenţia.

Dar cu tot secesionismul său Stuck se arată în lucrările sale un desemnator admirabil, un admirator şi cunoscător al artei vechi, şi în special a mitologiei greceşti din care el îşi scoate subiectele tablourilor sale şi un puternic realist, care deşi ia din lumea fantaziilor motivele operilor sale, ştie să le dea o viaţă reală. Criticii lui explică toate aceste calităţi ale lui Stuck cu viaţa însăşi pe care a dus'o pictorul. Fiul unui morar sărac, el a învăţat în condiţiuni grele şi îmbrăţişând cariera de artist, fără mijloace personale, el a trebuit să'şi câştige viaţa desenând. A fost desemnatorul cunoscutei reviste umoristice germane *Fliegende Blätter* şi a desemnat pentru bani, portrete şi tablouri. Viaţa de mizerie şi nevoia de a desemna 'l-au făcut să vadă mai real lucrurile şi să se servească de desemn în lucrările sale cu mai multă conştiinciositate.

Fr. W. Stuck: Capul Medusei

După cele trei tablouri ale lui „*Păzitorii Raiului*“, „*Inocenţa*“ şi „*Lucifer*“ el devine celebu. De atunci el pictează o mulţime de tablouri, mai toate cu subiecte luate din mitologie, dar ai cărui eroi sunt preocupaţi de nevoile zilei şi n'au nimic ceresc. Cu toate că Stuck a fost fascinat de lumea cea veche de legende mitologice şi fantasii el a fost şi un peisagist de talent, punând lumea lui antică într'un decor văzut acum, după cum a fost şi un portretist de talent. Adoraţia lui pentru corpul omenesc îl face de asemeni să dea eroilor lor înfăţişări reale, cari dovedesc cunoaşterea perfectă a anatomiei corpului uman. Intr'un articol succint de ziar nu se poate spune mai mult de un talent ca Stuck, iar cele câteva reproduceri pe care le facem după tablourile sale nu pot da impresia adevărată a operei lui. Totuşi figura acestui pictor trebuia să fie cunoscută, cum trebuiau cunoscute şi tendinţele lui noui pe cari le-a introdus în artă, dându-i o nouă îndrumare, de aceea ne-am permis să vorbim de el.

Leandru

Insemnările unui trecător

Se zice, de obicei: „Trăim vremuri de adâncă revoluţie".

N'am simţit mai limpede înţelesul acestei exprimări, decât că unele şedinţe ale Parlamentului, când între adversari politici, se încrucişau riposte, în care politeţa parlamentară, cea mai selectă, era învăluită în cuvântul „neruşinatule".

Intra'devăr, am simţit atunci, că suntem în vreme de adevărată revoluţie, căci limbajul parlamentar nu mai e ce-a fost pe vremile reacţionare: schimb de idei şi luptă de principii, ci prin revoluţie, a devenit desfăşurare de impulsiune joasă şi înjurătură banală.

*

Cine crede altfel decât mine, că poate să existe duşmănie mai înverşunată, dispreţ mai accentuat şi dorinţă de răsbunare mai brutală ca între doui foşti prieteni, e rugat să-mi dea o pildă că n'am dreptate.

Doui prieteni care s'au despărţit prin ceartă şi şi-au ales drumuri într'adins în tabere adverse, au nu numai ura unei desamăgiri reciproce, pe care au oploşit-o ambiţia fiecăruia, atunci când erau prieteni, dar au şi dispreţul invidios, că unul poate să înfrunte prin parvenire, mai uşor pe celalt.

*

Să te ferească Dumnezeu de protecţia unui prieten fudul. Tu, nu ai alt rost, pentru înfumurarea fuduliei lui, decât să fii prilej de discuţiţi pentru laudele fade, urâte şi ridicule ale îngânfatului tău protector.

Trab.

Lui Traian Demetrescu

Subtil poet, — un sensitiv debil —
Ca o petală 'n rouă 'nlăcrămată;
Iţi răsfoesc azi cartea minunată.
Ca o 'nserare dulce de April.

Un suflet tainic — fiecare rând —,
Parcă-l mângâe cu un văl senin —
Şi sufletu-mi, cugetător divin —
Tu mi-l răpeşti cu farmecul tău
blând;

...O, sensitivii, căror viaţa — haină
Le pune 'n faţă harpa şi durere, —
Cu visu'n stele, 'nlănţuiţi de tină,

Vă căutaţi în cântec mângâere;
Şi însetaţi de viaţă de lumină
Muriţi atât de trist! „O, Mizerere!".

Petre Antonescu

Frantz v. Stuck: PAN
(Vezi articolul „Un pictor fantast")

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea frumuseţii şi a sănătăţii femenine.

D-ra L. M. Roşaţa mâinilor se combate ungându-le dimineaţa şi seara cu următoarea compoziţie:

Rp. Lanolină	100 grame
Parafină lichidă	25 „
Vasilină	0.10 „
Ess. de roze	1 gută.

M.

G. E. Piteşti. Sprâncenele pentru a-şi păstra frumuseţea lor trebuesc periate zilnic dela capătul lor spre coadă, cu o periuţă moale muiată în apă alcoolizată sau glicerinată. Genele se ung dimineaţa şi seara cu vaselină lichidă în care se topeşte a suta parte acid boric.

A. H. W. In sfatul pe care l'am dat relativ la întărirea sânului, am înţeles ca pilulele să se ia în tot timpul electrizărei.

Iată o excelentă formulă pentru mărirea şi întărirea sânului:

Rp. Kümel dulce	500 gr.
Extract de urzică Extract de gâlega	câte 20 grame

Licoarea lui Pearson 15 gr.
M. S. A.
Câte un păhărut de lichior dună fiecare masă

CASATORIA SAREI BERNHARD

Marea tragediană a avut o romanţă ca şi singură căsătorie

S'a vorbit în ultima vreme, cu prilejul morţii Sarei Bernhardt, de rarele însuşiri ale celebrei tragediane, scoţându-se în acelaş timp în evidenţă aproape toate amănuntele caracteristice ale vieţii sale.

Un episod de care nu s'a spus până acum aproape nimic şi care e foarte puţin cunoscut este acela al căsătoriei celebrei artiste.

Sarah Bernhardt a fost căsătorită şi a trăit vreme de câtiva ani cu Aristide Damala, un fost sub-ofiţer în cavaleria greacă, bărbat foarte frumos, foarte brav luptător în războiul din 1875-78, diplomat de valoare al Rusiei mai târziu şi mai pe urmă, el însuşi actor jucând împreună cu Sarah Bernhardt.

Marea artistă care părăsise „Comedia Franceză" şi care organizase un tuneu pe cont propriu, s'a pomenit într'o zi cu Aristide Damala care a consultat-o asupra însuşirilor de actor pe cari el bănuia că le-ar fi având.

Incercarea la care fu supus de Sarah Bernhardt dădu rezultatele cele mai mulţumitoare, şi directoarea companiei îl făcu să apară pe scenă, alături de ea, succesiv, în mai multe drame.

Dragostea între cei doui tineri de pe vremuri pare să fi izbucnit deodată violent, de oarece se stabileşte că amândoi, aflându-se la Neapole, în 1882 manifestară dorinţa de a se căsători imediat.

Greutatea pe care o întâmpinară pentru realizarea imediată a acestui proiect al lor năştea din faptul că erau de relegii deosebite şi că se găseau în postul Paştilor: Damala era ortodox şi Sarah Bernhardi era catolică.

Problema fu rezolvată prin prezintarea amândorora la biserica protestantă St. André, Wels. Street, din Londra, unde căsătoria fu oficiată.

Nu târziu după aceea, cei doui soţi simţiră nevoia de a se separa.

Ei o şi făcură, în termeni amicali, rămânând mereu prieteni.

La câtva timp în urmă, Damala căzu într'o lungă boală, care-l ţinu până în 1889, când muri.

In tot timpul boalei fostului ei soţ, Sarah Bernahardt fu plină, faţă de el, de un mişcător devotament, întrevederile lor având cel mai romantic caracter.

De atunci, Sarah Bernhardt nu s'a mai căsătorit.

Cântec de primăvară

Maiu, adus de rîndunele, de zefiri şi de mimoze,
Şi de cârduri de cocoare, şi de fluturi şi de roze,
Şi de cântece de păsări, şi de freamăt de pădure,
Când începe să dea frunza, pârâiaşul să murmure.
Vii s'aducă şi primăvară, împodobită în mii de flori.
Ca să-şi trezească firea dintre gliei, până 'n nouri!

Maiu sosit, când liliacul albe sânuri îşi dezbină;
Iar bătrâna iarnă fuge în văzduhuri de să'n hidă,
Blestemată de săracul ce strânsese 'n cruda-i ghiară
D'ajuns se singur, moartea dela Domnul ca să ceară,
Primăvară, toată firea caută azi: Bine-ai venit,
O regină fericită şi 'ntronată 'n zenit.

Vii pe frunze, vii pe ramuri, şi pe lună, şi pe stele;
Ţi s'aude în crânguri glasul, peste lunci, şi prin văicele,
Vii pe floarea de jugastru, pe salcâmi, pe tei în floare.
Vii pe crini, pe surii irişi, vii pe razele de soare,
Şi pe doinele din frunză, din tilincă, din caval,
Lor ecoul grav repetă, faima ta din mal în mal!...

Mi-ela-o povesteşte'n codri. In zăvoiu privighetoarea
Zice ea o primadonă... Cornul îi jerfeşte floarea,
Minunat covor îi face, măestritei cântăreţe
Ca în nopţile senine peste el să se răsfeţe.
Roiul tânăr de albine sboară şi se pierde 'n crâng;
Greieri, cărăbuşi, lăcuste, neştiinţa lor ş'o plâng.

Maiu, adus de rândunele, de zefiri şi de mimoze,
'N leagăne de curcubee şi'n gherlande de roze,
De mălini, de albaspine, mărgăritar, iasomie,
De Afrodos de ce oare mi-aminteşti acuma mie?
Ea mă cheamă, când şoptirea e de 'nviere a 'ntregei firi,
O urmez .. că tu linţolul, Maiu, m-l faci din trandafir.

Smara

Bucureşti, 22 Aprilie.

J. H. ROSNY

BALTA

— Urmare şi sfârşit —

Gânditor în seara frumoasă, îşi plimba ochii peste câmp şi, din când în când, răsufla greu.

— E departe! şopti.

Apoi, c'o hotărâre repede, plecă de lângă uşă şi se duse pipăind prin întunerec, se duse de bătu uşor pe umărul nepotului său adormit.

— Hei, hei, micule!

Glasul îi era foarte blând. Copilul se deşteptă speriat aşteptându-se să fie schingiuit. Dar bătrânul îşi urmă vorba aproape cu dragoste:

— Scoală-te, micule, scoală-te! Să vii cu mine, că am să-ţi arăt ceva frumos, o să vezi! Haide, micule, iute!

Atunci bietul copil se ridică mirat, şi mai uimit încă auzindu-l pe tatăl său mare că-i vorbeşte aşa blând. Apoi, după ce bătrânul luă o fâşie de lână şi închise cu grijă uşa, o porniră la drum în singurătatea nopţii.

Bătrânul ţinea binişor copilul de mână. Potecile moi absorbea ori ce sgomot de paşi, şi nimeni, nimeni nu vedea trecând umbrele lor. Copilul, a cărui inimă sălbatică era iubitoare, simţia o bucurie nespusă. Uita răutatea de până acuma a tatălui său mare.

In mersul lor ocoleau vecinătăţile. Câinii cu toate acestea îi simţeau, se luau după ei lătrând în tăcerea cea mare. Atunci bătrânul înfiorat, se depărta peste câmp. Şi ca să încurajeze pe copil să meargă, îi zicea:

— O să vezi... Mâine de dimineaţă o să ai un dejun bun.

Şi mergeau astfel neobosiţi. Apoi, trecând printr'o pădure plină de spaimele nopţii, scoborâră într'o vâlcea şi ajunseră la o baltă. Locul împrejurul ei era pustiu; nu se vedea altă mişcare şi nu se auzea alt sgomot decât fâşiitul trestiilor care se isbeau unele de altele.

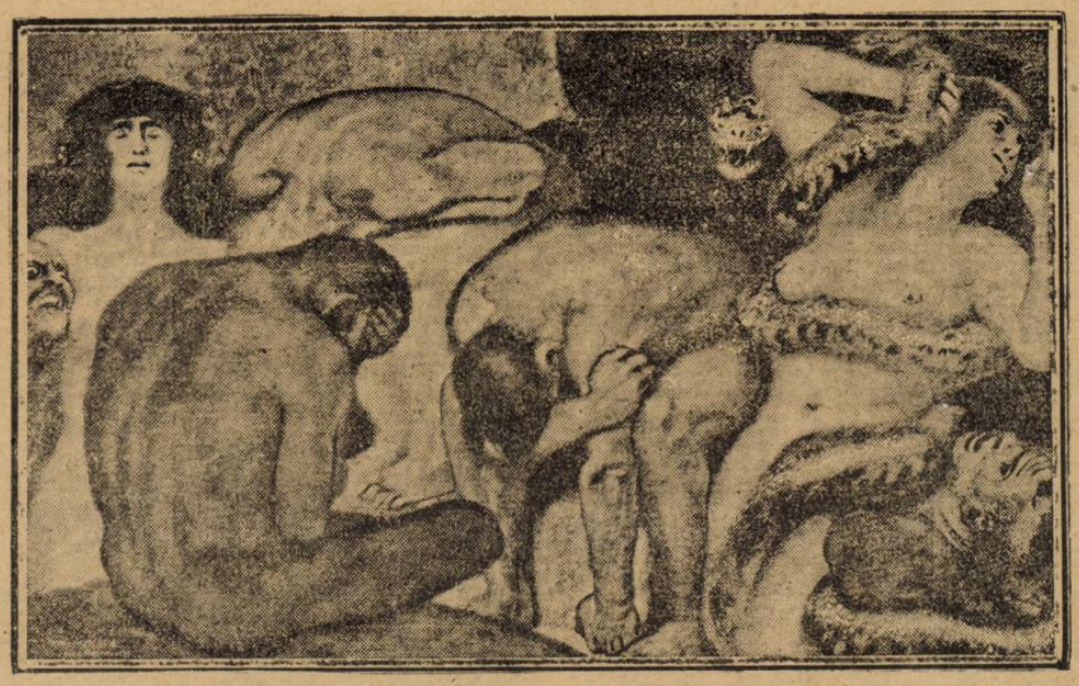

Fr. w. Stuck: Impărăţia de sub pământ (Vezi articolul „Un pictor fantast")

II

Acolo bătrânul se opri. Vântul bătea mai tare, aburii se ridicau din baltă, câinii nu se mai auzeau lătrând. Atunci bătrânul scoase încet fâşia şi deodată o încolăci pe după braţele copilului.

— Să nu-ţi fie frică micule. Stai numai că o să vezi!

Legat peste braţe, zăpăcit, copilul ridică ochii blânzi asupra tatălui său mare. Acesta, cu vorbe mângâioase, îl târî după el. Deodată, la malul băltii, aplecându-se, faţa lui deveni feroce şi pe umerii plăpânzi ai copilului se apăsară două mâini grozave. Atunci micul înţelegând totul, căzu în genuchi, cu disperarea unui cerb învins şi din ochii lui se porniră şiroaguri de lacrime.

— Tată mare, o, tată mare!...

Bătrânul neînduplecat îl ridica şi copilul, cuprins de spaimă nemăsurată, se ghemuia lângă tată-său mare, îi săruta tremurând picioarele ca să-l îmblânzească şi bâlbâia:

— Bunicule, n'am făcut nimica rău nimica...

Dar bătrânul îşi băgase un picior printre trestii, pe când micul da zor mereu să-i vorbească mângâios şi să-l sărute pe unde înnemerea: în desert îl ruga.

In fine, neînduplecatul se încovoaie şi îmbrânci copilul sub apa întunecoasă. Se svârcolea teribil micul şi apa, bolborosind, trimetea băşici care se spărgeau la suprafaţă. O dată, capul lui mic şi cu păr puţin apăru înţelenit şi cu gura căscată. Bătrânul scrâşni din dinţi, c'o opintire plină de ură cufundă iară corpul băgându-l mai adânc în nămol, ţiindu-l aşa până când apa rămase iar liniştită şi cele din urmă băşici se sparseră la suprafaţă.

Şi bătrânul, pentru mai multă siguranţă, mai stete aplecat încă câteva minute, cu bratul drept înfipt în noroi.

Sălciile îşi plecau crengile posomorâte peste luciul întunecos al apii, broţăceii îşi continuau orăcăelile lor nocturne, o solemnitate nespusă se odihnea pe fundul spaţiului, şi bătrânul se ridică în fine. Scoase cadavrul din apă, desfăcu fâşia de lână înfăşurată în jurul corpului. Şi, sălb[ă]tic mulţumit de isprava lui, exam[i]nă nepotul său; îi privea faţa în[ă]zâmbetul adormit, ochii în[chişi]

cea veşnică, toată înfăţişarea rămasă dela păcătoasa făptură care mânca prea multă pâine de secară în coliba umbroasă.

Dar, printr'o sfâşietură a norilor, trei steluţe prindeau din fundul ne mărginirii.

FULGI DE SOARE

Pentru LIA

Mi-ai dat o floare... O, câte ramuri, nu mor în glastră ne'ntrebate, şi câte n'au perdut parfumul în umbra plânselor perdele ?... Mi-ai dat o floare... Floarea asta ; adânc şi neuitat, va strânge de pe cărările — 'nvechite, povestea dragostelor mele...

O, floarea cântecilor sfinte, de când te aştept, şi câte vise, n'au depănat făgăduinţe, în calea mea ; cale pustie... Mi-ai dat o floare, înrourată, şi mi-ai zâmbit, cum nu se poate, să-i tălmăcesc desnodământul, printr'un acord de poesie...

Doar sunetul de clape şterse, lovite-n fuga mâniei tale, să poată desnoda secretul, rămas nădejdilor — cântare — ...Şi într'un târziu de ani, refrenul necercetat, să'ngenucheze, la marginile amintirii, — pe atunci îmbătrânita floare...

Mi-ai dat o floare... Câte ramuri un cântăreţ ce-şi duce plânsul, din sat, în sat, din ţară-n ţară ?... Ştiam de mult, că o floare dată de bună voie, întruchipează; copiilor nepreţuirea cântărilor de primăvară...

Bătrânilor făgăduinţe !... Femeelor cununi pe frunte ; dar unui biet pribeag ca mine, cu ce ar putea să-i iasă în cale ?... Când pas cu pas mi-se desnodă a plânsului nemărginire, şi morţii trec prin golul vremii, strivind a viselor petale...

Ce înseamnă floarea dăruită, frumoasa mea !... De înseamnă cântec, ascultă cântecele mele, acorduri plânse în zori de zi... Ele-ţi vor fi nedespărţite şi-or duce a dragostei poveste, spre nesfârşita închinăciune, când visele vor adormii...

De înseamnă fluturi de amăgire, te plâng, o floare dăruită, tu vei rămâne în gând deapururi, acelaş cântec învechit, aceiaşi umedă cunună ce încinge o raclă, la îngropare... O, floare cu dureri pe frunte, mai bine, nu ţi-aşi fi primit...

Mi-ai dat o floare... Câte ramuri
plâns în glastră, ne'ntrebate, şi
u or mai plânge încă, pe ne-
răzoare ?... Şi totuşi, floarea
simbol din visele eterne,
suflet mângâerea făclu-
oare...

George Nutzescu

Despre Filatelie

De Prof. Univ. **I. Peretz**

Se zice, că precursorii filateliei ar fi fost elevii din colegiile Parisului, care atraşi de frumuseţea mărcilor poştale exotice, au început încă pe vremurile imperiului lui Napoleon III să colecţioneze şi să schimbe între ei în special emisiunile de peste ocean.

Ce desvoltare a luat jocul copilăresc al colegianilor, azi, când sute de mii de colecţionari sunt răvărşiţi în toate ţările din lume şi când o marcă se plăteşte adesea cu sume ce întrec sute de mii de franci, se ştie de toţi!

Filatelia a devenit o artă şi o ştiinţă în acelaş timp.

Artă în mijloacele de executare, în alegerea şi aşezarea mărcilor, în amestecul tot mai mare al filateliştilor la emisiunea lor artistică; ştiinţă întru cât cunoştinţele necesare unui filatelist sunt precise, fixe, determinate şi după ele procedează experţii, care ştiu să hotărască autenticitatea şi valoarea fiecărui exemplar supus cercetărilor.

Se poate să fie o simplă modă, o patimă de colecţionar, o furie trecătoare chiar, cum a fost aceia a lalelelor în Olanda veacului al XVII-lea, dar se poate iarăşi ca filatelia să nu fie o distracţiune numai, o manie ca aceia a colecţionarilor de inele, de ţigări, de cutii de chibrite sau chiar de cărţi poştale ilustrate. Căci la ea fantezia nu mai are rost. Ea e supusă la o anumită normă, fără de care nu mai e filatelie ci simplu capriciu, mai mult sau mai puţin costisitor.

Filatelia e soră bună cu numismatica. Ca şi ea se ocupă cu valori oficiale. Căci marca aplicată pe scrisoare e o hârtie monetară garantată de Statul, care o emite. De aceia şi e primită în schimb curent în ţara de emisiune în aceiaşi proporţie, în care e primită şi moneta de nichel sau de aramă.

Ca şi numismatica, ea are de scop adunarea sistematică a valorilor scoase din uz sau în curs, a clasării lor cronologice, a înregistrărei particularităţilor diferite, a determinărei falşificărilor îndrăzneţe.

Ca şi numismatica, ea e menită să ocupe un loc important în rândul ştiinţelor ajutătoare ale istoriei.

Din acest punct de vedere filatelia are o deosebită importanţă : documentară pentru cei mari, instructivă pentru cei mici.

Aşa cum e astăzi, filatelia deprinde pe tinerii colecţionari cu numiri noi, cu situaţiunile diferitelor state în lume, cu valori monetare necunoscute ; şi un întreg curs de istorie şi de geografie se desprinde din vignetele de pe feţele mărcilor poştale. Regi, principi se înşiră pe ele, dinastii întregi se urmează pe timbrele comemorative, biografii ale oamenilor mari şi istorii ale descoperirilor se profilează în miniatură pe seriile festive. Copii văd pe mărcile venite din ţări străine şi floră şi faună şi monumente şi colibe şi oameni sălbateci şi scene familiare şi reproduceri de evenimente importante. Ei citesc ca într'o carte deschisă, frumos ilustrată şi viu colorată, evoluţiunea istorică şi economică a diferitelor state din lume. „*Instruire cu amusant*“, lozinca bibliotecilor de vulgarizare, ar putea să fie şi lozinca ei.

Şi pentru mici şi mari filatelia mai are şi o importanţă educativă.

Ea deprinde cu observaţiunea atentă, cu discernământul ascuţit, cu clasarea metodică ; deprinde cu ordinea, cu aprecierea exactă a valorilor. Din acest punct de vedere ea trebue iarăşi să fie privită cu interes, încurajată şi răspândită la noi în ţară.

*

Toată corespondenţa filatelică să fie adresată : C. Or. Universul — Filatelia.

Rugăm pe cititorii noştri să ne întrebe orice-i interesează, anexând în totdeauna marca de 2 lei de răspuns.

Vom fi mulţumiţi să le dăm părerea şi sfaturile noastre atât debutanţilor cât şi acelora cu colecţiuni înaintate.

Colecţiunile părăsite ne interesează şi putem da indicaţiuni asupra valoarei lor.

Putem pune la îndemână debutanţilor serii interesante, în condiţiuni fericite.

André Theuriet

Doamna Luce

— Urmare şi sfârşit —

Spre marea mea părere de rău, luna următoare păru să se plictisească mult mai puţin. Ochii i se limpeziseră şi mersul îi era mai sprinten. Deschidea mai des pianul şi fredona mai voioasă romanţe sentimentale.

In acelaş timp mi se părea că dragostea sa se răcea pe măsură ce ocupam un loc mai mic în gândul său.

In sfârşit mă simţeam neglijeat şi mi era un mare necaz. Intr'o Joie, intrând în iatac, găsii instalat pe canapea, şi tocmai la locul meu preferat un tânăr cu părul lung şi negru, căzând în bucle pe ceafă. Avea figura măslinie, barba mătăsoasă şi frizată, redingota strânsă pe talie şi chipul încruntat. D-na Luce sta lângă el şi părea foarte interesată de conversaţia lui.

Văzându-mă, se ridică, luă un album de pe măsuta si dându-mi-l:

— Bună ziua, micuic, îmi zise dânsa, stai cuminte pe un scaun şi distrează-te cu aceste poze.

Ea se reîntorsese apoi lângă domnul acela care întrebă cu dispreţ, mângâindu-şi barba frizată.

— Cine e piciul ăsta?

— Este, răspunse ea, un mic vecin... E drăguţ, şi cuminte.

Eu fui foarte amărât de a fi numit „pici" de către acest necunoscut care venea să ne strice taifasul nostru şi începui să-l urăsc.

Fu-i deasemenea puţin satisfăcut de primirea d-nei Luce. Ea declarase într'adevăr că eram drăguţ dar mai spusese că eram foarte puţin jenant. Şi această puţină importanţă pe care me-o dădea îmi răneа amorul propriu micşorându-mi importanţa pe care mi-o atribueam.

Ghemuit în colţ ca un favorit în disgraţie mă prefăceam că citesc, dar toată atenţia mea era ocupată să surprind conversaţia pe care acest intrus cu părul lung o avea cu frumoasa noastră vecină.

Din nenorocire ei vorbeau în şoapte. Din când în când prindeam din sbor câteva vorbe răsunătoare: Tristeţe... Singurătatea inimei... Atracţiunea sufletelor... adoraţie pasionată..." Toate acestea erau o limbă neînţeleasă de mine dar care îmi suna neplăcut. La urmă d. pe care d-na Luce îi zicea „d. Rudolf" plecă.

Ea îi întinse amândouă mâinile pe care el le strânse într'ale lui, apoi se aplecă brusc şi i le sărută. După ce plecă văzui pe d-na Luce care ridicase un colţ din perdeaua ferestrei urmărind cu ochii pe d. Rodolf până la colţul străzei. Apoi se întoarse către mine şi băgând seamă că eram supărat: — Ce ai mititelule mă întrebă trăgându-mă pe canapea lângă dânsa?

— Nu-mi place d. ăsta care mi-a zis pici şi care şi-a frecat barba de mâinile d-tale. Ea se înroşi, apoi pufni de râs:

— Cum? Eşti gelos? murmură ea. Uite-te la acest pungăşel?... Ascultă, urmă ea mângâindu-mă d. Rudolf este din aceeaşi localitate cu mine şi ne face mare plăcere să ne vedem... Fii gentil însă când va mai veni şi mai ales dacă vrei să rămânem buni prieteni nu vorbi de el la nimeni.

O ascultai şi nu spusei o vorbă despre vizitele d-lui cu barba frezată, nu din cauza acestui supărător om pe care nu puteam să-l sufăr dar teama de a nu fi gonit de la d-na Luce puneau în frâu poftei mele de a flecări. In toate Joile regăseam pe inevitabilul Rudolf instalat în iatac şoptind cu buna d-nă Pascal.

Câte odată, ea se aşeza la piano şi d. Rudolf, în picioare într'o poză melancolică cânta făcând să răsune reurile romanţelor pe atunci la modă: Le chevalier badjoute, Gastibelze Petite fleur de bois etc. Cu mâna pe inimă cu înfăţişarea fatală, cu părul vâlvoi scotea notele cele de sus ridicându-se în vârful picioarelor aruncând priviri arzătoare acompaniatoarei lui care părea fermecată de farmecul vocei sale. Adeseori răsfoind printre caetele de muzică mâinele lor se întâlneau şi surprindeam nişte strângeri furişe care mă turbau. Prezenţa mea trebue să fi stânjenit pe d. Rodolfo, căci din timp în timp îmi arunca câte o privire necăjită şi cu o mimică expresivă solicită izgonirea mea; d-na Luce se ţinea tare si refuza să mă dea afară.

Mă reţinea ea ca pe un fel de *poartă respect*. Sau mai simplu se servea ea de mine numai ca să salveze aparenţele nu ştiu. Adevărat este că mă invita tot mereu să-mi continui vizitele şi totuşi cu tot necazul pe care mi-l făcea cântăreţul de romanţe pentru nimic în lume n'aşi fi renuntat de a mă duce la dânsa în fiecare Joi.

Cu toate astea într'o oarecare săptămână din Iulie fui ameninţat de a fi lipsit de plăcerea mea săptămânală Nu ştiu din ce cauză profesorul meu anunţă că concediul de Joi va fi prin excepţie suprimat şi că vom veni la şcoală ca şi în celelalte zile. Această hotărâre mi se păru groaznică.

Nu puteam să mă obişnuiesc cu ideia că a doua zi d. Rudolf va avea singur privilegiu de a petrece cu d-na Luce, în timp ce eu mă voi prăpădi de gelozie la şcoala mea aşa că luai hotărârea de a trage la fit nespunând acasă că am şcoală şi după masă. A doua zi prin urmare luai drumul către apartamentul d-nei Luce. Imi aduc aminte că timpul era foarte apăsător şi că după ce se îngroşase toată dimineaţa, norii, se rupsese într'o ploae torenţială în momentul când soseam la etajul I mă isbii de d. Rudolf eşea de la vecina noastră cu privirea zăpăcită şi cu hainele în dezordine. El nu păru că m'a văzut şi coborâ cu repeziciune în stradă.

— Io fi fost frică de vijelie mă gândii eu cu naivitate şi aleargă să-şi caute o umbrelă Foarte vesel de a scăpa de acest stânjenitor intrai la d-na Luce. Acolo deasemeni vremea era vijelioasă. O voce furioasă se auzea şi deschizând uşa văzui pe d. Pascal care sta cu braţele încrucişate în faţa nevestisii. Omul acela gros părea agitat de o emoţie extraordinară, obrazul lui roşu de obicei era palid, buzele-i tremurau, sprâncenile lui groase se îmbinaseră sbârlite. Căzută pe canapea cu capul în mâini d-na Luce plângea încet. Mă oprisem speriat pe prag. D. Pascal mă zări şi cu o privire furioasă îmi strigă brutal:

— Marşi d-aici!

Eu nu mă urneam cu toate astea. Frica mă înlemnise cu gura căscată. Atuncea d-na Luce îşi scoase mâinele de la obraz şi figura ei îmi apăru inspăimântată.

— Hai mititelule lasă-ne!

Eşii palid la rândul meu şi mult timp încă din susul scării auzii vocea detunătoare a d-lui Pascal.

Imi petrecui restul zilei în cele mai mari griji şi dormii foarte rău. Dar mai trist e că a doua zi trebui să mă întorc la şcoală unde suferi o sdravănă morală adăugată cu carceră pentru întreaga zi dar puţin îmi păsa; pedeapsa mea mi se părea un martir gândindu-mă că sufeream persecuţie pentru iubirea d-nei Luce.

Seara când mă întorsei acasă înfometat mătuşa mea exclamă cu ochii aprinşi.

— Ei bine! E ceva nou... Stiţi ce i s'a întâmplat d-lui Pascal.

— Ce! întrebă tată-meu.

— Nevastăsa a fugit cu un profesor de liceu un d. Rudolf.

— Prevăzusem că această d-nă Luce avea să aibă un sfârşit rău declară mama mea, prea era cochetă!... Ah D-ne ce are mititelul ăsta?

— Eu îmi răsturnasem farfuria de supă şi stam ca trăsnit ca şi cum a-şi fi primit o lovitură în piept.

***

Nu mai auzu nici odată vorbindu-se de vecina noastră şi nu ştiu ce s'a făcut de atunci mulţi ani şi-au aruncat cenuşa lor pe această copilărească aventură dar regăsesc mereu în memoria mea figura d-nei Luce: palidă cu ochii negri mângâioşi cu păru negru ondulat cu gropiţe râzătoare în obraz şi cu accentul ei provensal ce eşea din bruma amintirei ca acele pasteluri ale pictorului Besnard ale căror capete delicioase de sugestive es dintr'un fin abur de nuanţe şi defecte şi-ţi privesc cu farmecul nedefinit al lucrurilor văzute în vis.

La despărţire

Când doi îndragostiţi se despărţesc,
Ei se prefac că asta'i lasă rece,
Pe când în taină inşi se bocesc...
Necazul totuşi mai târziu le trece...

Dar noi, iubito, de ne-am despărţi,
In viaţa noastră vai! totul se curmă:
Nici tu, nici eu, da! nu ne vom boci,
Dar amândoi vom plânge mai pe urmă:

Em. L. Berică

CITIŢI ZILNIC
„UNIVERSUL"
MARE ZIAR COTIDIAN
Cel mai bine informat ziar din ţară, cu cele din urmă ştiri din lumea întreagă telegrafice şi telefonice.

Abonamente IN ŢARA:	Abonamente In STRAINATATE
Lei 90 pe 3 luni	Lei 200 pe 3 luni
„ 175 „ 6 „	„ 375 „ 6 „
„ 350 „ 12 „	„ 750 „ 12 „

— 1 leu exemplarul —

Răzbunarea lui Toto

ASOCIAȚIA... SIBIIU

ANUL X. — XXXI No. 20. 1 leu exemplarul Duminică 27 Maiu 1.23

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei.

ISPITA

(Vezi explicația în text).

Femeea în artă

Inainte de războiu, apărea la Paris o antologie anuală, caracteristică şi interesantă : „*Les plus jolis vers de année*".

In această carte am citit minunate destăinuiri estetice de suflete femeeşti. Hélène Picard, Mathieu de Nouailles erau suflete fine care cântau ritmuri necunoscute până atunci.

N'am mai citit această antalogie după războiu, sau, poate, n'a apărut Mi-aduc aminte că autorul ei scria în prefaţă că viitorul artei şi literaturei, al poesiei cu deosebire, aparţine femeei, singura sacerdotă de mâine a muzei Erato.

Cercetând însă, mai acum câte-va zile, expoziţiile dela Cercul militar, am văzut acolo cunoştinţe în domeniul artei — pe d-na Filotti, cum şi una nouă — pe d-na Gabriela Constantin.

Am admirat tratamentul fin al florilor la amândouă, expresivitatea portretelor şi frăgezimea peisagiilor la cea din urmă.

Şi mi-am adus atunci aminte de d-nele Cecilia Stork, Maria Ciurdea-Steurer, Virginia Tomescu Scrocco, de răposata Grazziela Zaharia, de domnişoarele Nina Arbure şi Adela Jecu — şi mi-am zis : în proza veacului nostru, — femeea când ştie să facă artă şi-i simte farmecul într'adevăr, împrăştie peste banalitatea vremei o mantie de roze, după cum soarele împrăştie raze şi peste păcatele lumei.

Femeea în artă e zâmbet de rouă pe flori. Romantică şi melancolică în poezie, elegantă dar uneori energică în sculptură, subtilă şi mângâietoare în cabinetul şi perspectivele picturei, femeia îşi destăinue artei tot sufletul şi o înrudire cerească o leagă de sufletul artei.

In orice înclinare firească ea pune pornirea firei sale, sever satirică când se răzbună, dumnezeesc de dulce când se închină .

Şi nu ştiu dacă poezia şi arta vor fi numai ale femeei în viitor. Judecând însă după impresiile ce mi-au mângâiat sufletul la expoziţiile dela Cercul militar, bănuesc că autorul antologiei „*Les plus jolies vers de l'année*" a avut dreptate.

Deosebirea e că bărbaţi pun prea mult meşteşug chiar atunci când au talent, pe când femeile pun tot sufletul în artă chiar atunci când n'au talent.

t *L. I.*

GRANGURUL

povestire de **André Theuriet**

Era în Normandia, cam pe la sfântul Ion, în epoca în care se coseşte fânul şi când teii sunt plini de flori.

Mă preumblam într'o livadă bogată, în tovărăşia unei tinere femei, nepoata proprietarului moşiei.

Livada era plină cu cireşi, cu meri şi caişi. Tovarăşa mea era o femeie frumoasă de vre-o douăzeci şi cinci ani, trandafirie şi micuţă, cu nişte ochi mari negri şi cu un păr negru şi ondulat. Ne cunoşteam numai din ajun, dar la ţară şi mai ales când eşti tânăr, te împrieteneşti repede. Aerul proaspăt al dimineţei, soarele strălucitor şi mirosul fânului cosit ne făcuse expansivi, aşa că ne preumblam în livadă discutând ca doi prieteni vechi; ea era foarte voioasă şi mai ales extrem de curioasă; eu eram mai sfios, mai romantic şi ascunzând sub o înfăţişare stângace, o dragoste născândă care nu cerea decât să devie mai îndrăzneaţă.

In vreme ce hoinăream, am auzit de-odată, prin frunzişul arborilor, un cântec alcătuit din triluri foarte armonioase. Cântecul acesta putea fi comparat cu sunetul unui flaut. Era o melodie plină şi pură, îmbâcsită oarecum de senzualitate.

Tânăra femeie se oprise pentru a asculta cântecul.

— Ce pasăre e asta? mă întrebă ea.

— E un grangure.

Da! şi cum e grangurele, mă rog?... Nu l'am văzut niciodată.

Am trebuit să-i descriu pasărea asta, mare mâncătoare de cireşi, cu pieptul galben, cu aripi negre şi cu o coadă pe jumătate neagră şi galbenă. I-am spus că vine din ţările calde în timpul când încep cireşile să se coacă şi că-şi face cuibul în vârful cel mai înalt al copacilor, — un cuib mătăsos din buruieni, iarbă şi pânză de păianjen.

Sucul cireşilor, am urmat eu, o predispune la iubire şi când s'a îmbătat cu ele începe să-şi curteze tovarăşa.

Amănuntul acesta o făcu să râdă pe tânăra femeie.

— O! zise ea, tare aş vrea să văd un grangure.

— Nu prea e uşor, i-am replicat, fiindcă pasărea asta lacomă este foarte neîncrezătoare şi e aproape imposibil să pui mâna pe ea. Cu toate astea să încercăm...

Ne-am luat de mână şi ne-am dus lângă cireşul de unde se auzea cântecul. De-abia am ajuns la piciorul copacului că am putut vedea pasărea. Din fericire o scară era rezemată de copac.

— Dacă am lua locul grangurelui? insinuă ea, lăsându-mi mâna.

Şi ea se urcă de-odată cu o uşurinţă nespusă pe treptele scării. Pe la jumătatea drumului femeia se întoarse şi-mi zise, cu un zâmbet strengăresc :

— Ei, nu vii şi d-ta?

Evident că nu doream altceva, dar aşteptam să fiu invitat. Am urmat-o aşa dar şi în curând ne-am trezit în vârful copacului.

Poziţia era foarte plăcută şi mai ales foarte comodă, cu atât mai mult cu cât la fiecare mişcare a ei braţele şi părul îmi atingeau fruntea, şi ea râdea cu hohote de vreme ce eu aveam aerul unui prost. La un moment dat ea se aşeză pe o cracă. Am făcut şi eu la fel; în schimb dacă ea avea un punct de reazim, în trunchiul copacului, eu nu aveam alt sprijin de cât umărul ei de care însă nu prea îndrăzneam să mă slujesc, fiind că eram extrem de sfios.

O! cum invidiam atunci îndemânarea şi uşurinţa grangurelui. Iată o pasăre iscusită care ştie să stea în echilibru pe creanga unui copac fără să se simtă câtuşi de puţin stingherită.

Lucrul acesta nu l'aşi fi putut spune despre mine şi cu toată tovărăşia plăcută a frumoasei mele însoţitoare, mă simţeam cum nu se poate mai stânjenit. Ea părea însă că nu înţelege nimic din ceea ce se petrecea în sufletul meu şi mânca voioasă şi zâmbitoare cireşile care se aflau la îndemâna braţelor ei.

— Ce bine e aici, suspină ea, nu găseşti că suntem asemenea grangurelui şi însoţitoarei lui în vârful acestui copac?

Nu ştiam ce să răspund... De-altfel nici n'o înţelesesem bine; peste câteva clipe însă am făcut o mişcare greşită şi am căzut jos.

Ea isbucni într'un hohot uriaş de râs, apoi după ce-şi umplu buzunarele cu cireşi, se dădu jos la rândul ei.

Eram necăjit pe mine, şi aproape fără să spun o vorbă, am luat-o spre casă, în vreme ce la liziera pădurei, grangurele cu cântecul lui argintiu, părea că-şi bate joc de prostia mea.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

MUZEI

Muza e o femeie plină de capricii
Nu vine când o chemi, ci când voeşte ea.
De 'ncerci s'o iei în silă, îţi râde 'n nas, sau... ţipă!
Iar când n'o bagi în seamă, ea plânge s'o primeşti.
Te lasă-atunci când crezi c'o stăpâneşti mai bine,
Şi când te-a îndrăgit, mori sub sărutul ei...

G. SAVIN

10 MAI

De v:aţi scula din groapă bravi luptători strămoşi
Şi între noi veni-v'aţi acum de zece Mai,
In sufletele voastre şi'n ochi-vă frumoşi
Veţi strânge mulţumire şi-un farmec sfânt de Raî.

E-atâta sărbătoare ş'atâta bucurie
In toată firea astăzi şi'n orice suflet bun,
Că'ntreaga frumuseţe şi dulcea poezie.
In ziua'aceasta sfântă, cuvinte dragi îşi spun!

Sculaţi, căci România, e-aşa cum a-ţi visat-o
Intinsă şi frumoasă cu rege blând ca voi;
Şi dacă în vechime poeţii au cântat-o
Cu mult mai mult acuma o vom cânta-o noi!

Sculaţi Mihai şi Ştefan şi Carol cel cuminte
Sculaţi căci astăzi este sublimă sărbătoare,
O singură privire, acum în clipe sfinte
Bătrânii ochi s'arunce spre România Mare!

Ioan Şt. Nichita
Botoşani

UN POET AL PLUGARILOR DIN BASARABIA

TUDOSE ROMAN 1887 - 1921

Moldovenii din Basarabia de şi au fost uitaţi de ceilalţi fraţi ai lor şi lăsaţi la propria lor dezvoltare, care s'a făcut în condiţiuni foarte grele, totuşi au găsit în adâncul conştiinţei lor puteri ca să se manifeste ca naţionalitate. Era de ajuns ca să afle printr'o' întâmplare cine sunt ca popor şi ce reprezintă ca naţionalitate pentru ca puterea acea latentă a naţionalităţii lor să se manifeste. Bine înţeles manifestările lor sunt simple şi corespunzătoare gradului lor de cultură, dar ele sunt cu atât mai interesante pentru istoria dezvoltărei culturale a românilor, ca să nu fie relevate.

D. profesor Ciobanu, membru al *Academiei române*, într'o lucrare de care ne-am mai ocupat *„Cultura românească în Basarabia" 1)* ne prezintă o astfel de manifestare în poetul plugar *Tudose Roman.*

Fiu de mazili din ţinutul Orheiului, satul Chipercenii de sus, a învăţat cu greu şi timp de 8 ani de zile în limba rusească şease clase primare şi n'a rămas la vatra părintească până în 1905, când cetind pentru întâia oară un ziar moldovenesc *„Basarabia"* din Chişinău, a părăsit satul şi a venit la redacţia gazetei, atât la isbit această descoperire. Aci s'a interesat şi a aflat de unde *se trage neamul său* şi s'a deprins *a ceti şi scrie românește.*

Fire de poet; el începe să scrie versuri naive dar pline de originalitate şi viaţă. Dar nu multă vreme se poate bucura de momentul de a ceti şi scrie românește căci în 1915 în urma unei boli devine orb şi ca un nou *Milton* dictează de acum înainte poeziile sale, pentru ca la 1921 să moară şi să înceteze pentru vecinicie de a simţi şi gândi românește.

Cele 30 de poezii scrise de el au fost adunate de o casă de editură din Chişinău *„Propăşirea"* într'un volum *„Cântecul plugarului"* şi care reprezintă orpae sufletească a acestui poet într'adevăr al plugarilor.

In toate poeziile lui viaţa plugarului moldovean e descrisă atât cu nevoile lui cât şi cu bucuriile pe care decorul frumos în care se petrece viaţa lui de trudă şi suferinţă şi care este natura de la ţară, îi le poate da.

D. St. Ciobanu citează unele din poeziile lui Tudose Roman, care merită să fie cunoscute şi de românii de pretutindeni, pentru că să vadă şi să se bucure, cum în silnicia şi asuprirea rusească se puteau ridica sufletele curate moldoveneşti şi de aceia vom reproduce unele din ele.

Iată poezia *„Soarta plugarului"*:

Vai de omul cel din ţară
Care câmpurile ară
De la zori de dimineaţă
Cu sudorile pe faţă.

El lucrează în greu mare
Dar folos tot nu mai are,
Căci averi altora strânge
Pân şi oasele îşi frânge.

Drepturile-i sunt călcate,
Silnicite, dărîmate.
Cârmuirea cea de sus
Traiul i-a făcut nespus.

Toţi streini de prin lume
Fără patrie şi nume
Negustori fără ruşine
Când numai le vine bine

Pe ţăran îl tot înşală
La cântări, la socoteală
Şi pe zi ce trece urcă
Datoria şi-l încurcă

Ei trăesc la noi în sate
Ca tăuni pe a lui spate
Stau şi storc a lui putere
Grămădindu-şi lor avere

Cele şease clase de şcoală rusească învăţate au fost suficiente să-l facă să înţealeagă ce însemnătate are învăţătura pentru plugari de aceea el spune de învăţătură:

Ea 'ţi va da ţie putinţă
Unui trai mai priitor
Şi te-a face domn pe ţară
Şi stăpân pe viitor.

Iar într'o altă poezie el strigă ca într'un apel tuturor:

Daţi lumină, daţi lumina
Voi cârmaşi pe acest popor
Că zăcem în întuneric
Toţi în somn omorâtor.
Fost-am noi daţi la peire
Şi uitaţi de Dumnezeu.

Nu ştim carte, n'avem parte
Şi trăim amar şi greu.

. . . . . .

Daţi în şcoală limba noastră
Limba dulce din popor
Limba cea moldovenească
Să învăţăm şi noi uşor.

De şi orb, neputându-se conduce de cât cu ajutorul unui copil al lui, şi cu sufletul zdrobit de pe urma acestui neajuns îngrozitor, Tudose Roman în 1917, când se începe în Basarabia mişcarea revoluţionară rusă, se ridică alături de acei cari luptau pentru libertatea ţăranilor. El găseşte accente puternice în sufletul său rănit şi cheamă pe ţărani la luptă:

Voi ţărani, copiii ai ţării
Milioane de bărbaţi
Din Hotin la malul mărei
Glasul vostru ridicaţi
Cereţi drepturile sfinte
Ce de un veac vi s'au răpit
Ca de acuma înainte
Să trăim mai fericiţi.

Căci viaţa sub domnia rusească n'a fost după cum vreau mulţi, acum, s'o descrie ca un fel de rai şi de care, moldoveni din Basarabia, de când s'au unit cu ţara-mamă, duc dorul; viaţa sub domnia rusească a fost grea. Iată ce spune T. Roman:

Sub a ţarului domnie
'Am trăit ca vai de noi
In nespusă sărăcie
'Asupriţi, flămânzi şi goi!
C'au domnit la noi în ţară
Venetici, călăi, tirani.
Şi în robie sub povară
Ne-au ţinut atâţia ani.
Doamne sfinte, în ţara mamă
Par'că am fost nişte străini
'Am trăit de bună seamă
Ca o floare printre spini.

Chiar şi mila împărătească
Numai rele ne-a voit.
Căci limba strămoşească
Să vorbim ni s'a oprit.
Am trăit la noi în ţară
Fără drepturi şi cuvânt
Îndurând numai ocară
Pe al strămoşilor pământ.

Acum Tudose Roman se odihneşte în al „*strămoşilor pământ*“ pe care l'a iubit atât de mult şi dacă ochii lui împăijeniţi de orbire n'au putut vedea înfăptuită Unirea şi eliberarea poporului său, totuşi în acei doi trei ani cât a mai trăit în Basarabia eliberată a putut simţi că o viaţă nouă s'a deschis ţărei sale, o viaţă în care fraţi lui plugari au scăpat de robie şi povară şi au şi ei astăzi „*drepturi şi cuvânt*“.

Iar dacă cârmaşii cei noi ai României vor da ceea ce au cerut acest poet al plugarilor pentru ei, adică „*lumină, mai multă lumină*“, se poate ca în curând plugarul acesta, care face puterea şi mărirea acestei ţări va fi ceea ce i-a dorit Tudose Roman să fie

DOMN PE ŢARA
ŞI STAPAN PE VIITOR.

Dr. I. Dusclan

Se scutură caişii

Strofe pentru Iolanda Darclée

Când ne-am cunoscut,
Eru caişii 'n floare,
Şi 'n sufletele noastre,
O mare sărbătoare ;
Cu ceruri larg deschise,
In care heruvimii,
Cântau la porţi de vise.

Oh ! clipele 'ntâlniri,
dintâi. Ce scumpe sunt,
Şi rare...
Când 'mi aminiesc ;
Sub pleoape-mi răsar mărgăritare.
Şi picură ca floarea,
Ce cade din cais.
Că 'n fiecare floare,
E umbra unui vis.

Ne-am despărţit 'n amurguri
Când aurul din lună ;
Impletea pe frunte-ţi,
Din raze o cunună.
Şi noaptea, din 'nălţime,
In străveziu fald ;
Investmânta candoarea,
Şi sufletul tău cald.

In clipa despărţirei, a fost o sărbă-
Itoare,
In care toţi caişii s'au scuturat de
Ifloare,
Şi razele de lună, s'au stins pe bol-
Ită sus,
Oh ! numele-ţi cu toate, ce repede
Is'a dus !...

An. Navarello

FILATELIA

Către tinerii colecţionari

-- Un răspuns --

Am fost solicitaţi de un mare număr din cititorii noştri devotaţi să le comunicăm cum s'ar putea organiza mai bine o colecţiune şi care ar fi mijlocul de a o îmbogăţi.

Răspundem :

Citorii noştri fac o greşeală când îşi încep colecţiunile cumpărând mărci în plicuri a 100 cu un preţ care variază între 5-7 lei, deoarece în aceste plicuri sunt exemplare rupte foarte multe şi numeroase din ele din acelaş fel, ceeace face că în general tânărul debutant n'are nici odată un folos de pe urma acestor plicuri.

Cumpărând cât de multe plicuri, tânărul colecţionar se găseşte tot la începutul activităţei sale.

Părerea noastră este ca fiecare începător sau acela care doreşte să-şi îmbogăţească colecţia să cumpere mai bine diferitele serii. Desigur, întâi, se vor cumpăra serii mai mici şi mai eftine, urmând ca treptat să se ia mărcile cari completează seria şi care deobicei la comercianţi de mărci se găsesc în foi volante, de vânzare Cu chipul acesta, începătorul are putinţa să vadă el însuşi ce mărci cumpără şi în ce stare sunt, iar nu să se lase păcălit de titulatura pompoasă 100 mărci diferite, ce se găsesc pe plicurile-reclamă.

Al doilea sfat al nostru se rezumă în consiliul ce-l dăm tuturor tinerilor începători de a-şi organiza întâi colecţiunea mărcilor din ţara lui bine înţeles mărcile mai eftine întâi, dar tot dacă se poate, pe serii întregi. Profitul pentru colecţionar e întotdeauna mai mare.

In orice caz ţara lui, — România noastră — trebue să-l intereseze în primul rând. Ce frumos ar fi ca orice colecţionar să strângă fiecare marcă diferită ce ese în ţara lui şi să o plaseze în albumaşul sau caietul său de mărci. Să nu se zică : le găsim oricând. Iată, chiar din cele mai noui mărci şi încă se găsesc cu greutate. Să ne spună tinerii începători, dacă au văzut şi au la ei, bunioară, marca eşită în anul trecut, de 60 bani? Şi dacă unii o au, câţi o au?

Al treilea sfat a nostru e: mărcile pe care le strângeţi să fie în cea mai bună stare, întocmai ca o haină nouă, care numai atunci face plăcere să fie privită şi are valoare.

Marca trebue să fie curată şi să aibe toate culorile şi mai ales toţi dinţişorii.

Unii din cititorii noştri debutanţi ne-au trimis mărci şi ne-au întrebat dacă au vre-o valoare. Uncle din ele aveau chiar! Dar în ce hal se găseau: rupte, murdare, îţi inspirau nu o plăcere estetică, ci desgust. Le-am răspuns, desigur, că în asemenea stare n'au absolut nici o valoare!

Dar voi continua. **C. Or.**

Informaţiuni filatelice

Zilele trecute a continuat la Paris vinderea prin licitaţiune a colecţiunei celebre Ferrari de la Rénotiere, vânzare care continuă de patru a ani mereu, — colecţiunea Ferrari fiind una din cele mai mari din lume. Această colecţiune a produs până acum miliarde de lei.

De data aceasta s'au cumpărat de cilecţionari, printre cele multe vândute, următoarele: 1 marcă de 1 penny Mauriciu 1847. Deşi marca nu era în cea mai perfectă stare, totuşi ea s'a ridicat dela 60 mii franci (peste milion şi jumătate).

*

„*L'Echo de la Timbrologie*“,— cea mai mare revistă filatelică, — apare de 2 ori pe lună. Costă 6 lei, în care se cuprinde şi 1 leu poşta. A se adresa C. Or. Filatelia.

*

Dăm cititorilor noştri orice fel de lămuriri în direcţia filatelică. Ne interesează colecţiunile păstrate mărci vechi româneşti; deasemenea noi în cantităţi mari.

*

In numărul viitor vom organiza un frumos concurs, a cărui importanţă va întrece pe celelalte.

*

In luna Septembrie va apare o revistă filatelică românească, care va fi scrisă de cei mai cunoscuţi filatelişti ai noştri.

Rugăm pe cetitorii noştri să ne comunice, dacă i-ar interesa să urmărească această revistă.

ISPITA

de pictorul grec T. Ralli

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Viaţa Orientului este şi ea plină de farmec şi tentează pe pictorii ţărilor orientale în creaţiunile lor. Reproducem în pagina 1, după un pictor grec T. Ralli, frumosul lui tablou : „Ispita“. O tânără ţărancă grecoaică s'a dus cu o plângere la starețul mănăstirei, şi în timpul când ea aştepta să fie primită, doi călugări greci, isoliţi de frumuseţea ţărancei, îi vorbesc glume. Ea, de şi ar vrea să fie lăsată în pace, totuşi ascultă şoaptele bătrânilor, cu toate că sufletul ei este aiurea şi ochii adânci şi negri caută în depărtare deslegarea nevoiei care o supără şi a făcut-o să vie în locaşul acesta, unde fătărnicia este tot aşa de puternică ca şi în lumea ei mică şi nevoiaşă, de unde a venit.

Poeme în proză

de *Théodore de Banville*

Lied maritim

Steteam împreună la o masă pe cheiul Senei, cercetând cu atenţie catargele mari ale corăbiilor şi sorbind, fără să scoatem o vorbă, mireasma sărată a aerului. Ritmul profilului tău palid era asemănarea aceluia pe care îl fac bărcile ce se leagănă pe apă...

Iubito, vei pleca oare pentru totdeauna?

Pe buzele tale amare şi ümede, frigul acestei după amiezi de toamnă pusese un nimb de tristeţe care semăna leit cu orizontul. Şi ochii tăi rămâneau senini în cavităţile lor profunde. O! câtă durere şi câtă tristeţă sălăşluia în faldurile mantiei tale!

Pe apa verzuie a basinului radei unde se aliniau corăbiile, luneçau din când în când câte-va bărci care îmi interceptau figura ta nemişcată şi gânditoare. Şi tot ast-fel lunecă în sufletul meu toate cugetările mele.

Incetasem de a gusta fructele mării şi steteam tăcuţi. Şi puţin câte puţin umbra serei care ne învăluise, mă făcuse să întrevăd de-odată propria ta fantomă.

Nocturnă

Indărătul frunzişului des al cireşului înflorit, privesc pajiştea palidă învăluită de razele argintii ale lunei.

Fantomele care au devenit rozele mele alcătuiesc un şir de figuri nemişcate, întoarse extatic spre cer. In mijloc piersicul pare o salcie plângătoare.

Toate astea ar preeinui o seninătate liniştită multor suflete. Dar eu care mă simt cu desăvârşire nefericit şi asemenea unei plante care n'ar mai voi să existe, nu mă simt câtuşi de puţin liniştit.

Mă gândesc că am multe mustrări să-mi adresez. De-aceea simt o amărăciune nespusă în suflet. Şi în întunericul acesta luminat de o rază palidă de lună nu simt nici o bucurie şi nu mă pot odihni, cu toate că am muncit.

Şi simt că rozele nu vor să mă erte. Tăcerea este desăvârşită, aşa că pot să mă judec în voie. Şi în tăcerea asta liniştită, îmi dau seama cât sunt de păcătos. O! suflete, de ce nu eşti cu totul rău, astfel ca să pot ignora completa mea răutate.

Apoteoza eroului necunoscut

de *Pr'oereul Alexandru Munteanu, senator*

In tine văz adâncul trecutelor dureri
Şi farmecul Unirii şi truda ideală;
Cereasca mângâiere a celor, care ieri,
Muriră pentru ţară, prin lupta triumfală.

— „Pe aci nu se trece!" ziceai la Mărăşeşti.
Când urlete păgâne porneau să te înfrice.
Trimis erai de Tatăl, să-i frângi, să-i umileşti
Pe toţi duşmanii ţării, căci au trecut pe-aice.

Din tine, ca din bobul de grâu, răsare azi
O viaţă nouă, sfântă, şi pilda fertilitoare,
Ce sufletul nou sădeşte în piept de cămărzi
Când oastea se frământă în valuri schimbătoare.

In tine neamul cântă tot ce-au avut erou
Peste Carpaţi, pe Nistru, la Tisa pretutindeni:
Cununi şi tricolorul, pe scumpul tău cavou,
Impodobesc pe unul, din cei mai bravi şi sprinteni.

Pe nume cin'te ştie — erou necunoscut?
Noi ştim suprema jertfă şi slava Naţiei tale.
Optsute mii voinici, ca tine, şi-au pierdut
Să scoată milioane din temniţi şi din zale...

Copilul care-ţi plânse, la cap, lângă sicriu,
Părea, că te cunoaşte, când Tatăl te numise,
Credea, că-l iei în braţe, să-ţi simtă trupul viu...
Chimeră înşelătoare, cu farmece de vise.

In tine se ascunde un mare viitor,
Lumina şi virtutea credinţei ni-l sfinţeşte!
Rămâi drapel, în inimi, şi-al dragostei izvor
Apoteoza vieţii trăită vitejeşte...

Bucureşti, 16 Mai, 1923.

Fecioara comandant

de **IACOB**

Se făcuse şase dimineaţa şi căpitanul corăbioarei „Orfraie" nu venise încă la bord. Secundul era foarte îngrijat: de mai întârzia, pierdeau mareea.

Apăru în fine pe la 7, schiopătând şi sprijinindu-se de braţul unei fete tinere de douzeci de ani.

— Bine că vă văd! îi strigă secundul înseninat. Credeam că nu mai veniţi!"

— „Am venit, dar nu merg. Mă doare rău piciorul. Mă va înlocui fata iar eu am să stau în pat câte-va zile.

— „Mă duc să-l fac.

- „In pat acasă la mine, băiatule. Am nevoe să fiu bine îngrijit.

Secundul părea cam încurcat.

— „Şi domnişoara se îmbarcă în locul D-v., pare-că am auzit?

— Chiar aşa! Se pricepe ca şi mine. De când era de-o schioapă a navigat cu mine. De la ea vei primi ordine. Ce dai din cap ? Nu-s stăpân să fac ce vreau, ce-mi place pe corabia mea!

— Da, da, mă rog, — răspunse secundul cu necaz, — şi eu pot să dau din cap dacă-mi place, nici un regulament nu mă opreşte.

— „Sărută-mă, Geta şi urcă-te pe corabie zise căpitanul, rezemându-se în baston şi întinzând obrazul spre fată, care, ascultătoare, îl sărută în fugă pe sprânceană şi sprintenă sări în corabie.

— „Mola peste tot!" porunci, ca un vechi marinar, împingând şi ea cu cangea în cheu. "La revedere, tată, şi vezi, du-te drept acasă, trăsura aşteaptă!

— „Da, da, puicuţă" răspunse tatăl, mândru, cu ochii umezi privind la fica lui, care îşi aruncase haina şi ajuta pe secund la întins pânzele. Ce mai flăcău de fată am!

Urmări cu ochii cât va timp corabia, salută cu mâna şi târând piciorul, se îndreptă spre trăsură, — după ce se opri mai întâi să tragă un „rhum" care trebue să fie bun pentru „rumatisme".

— 'Mi pare foarte rău, domnişoară, că tatăl D-v. e bolnav. — începu secundul, cam zăpăcit de ce se întâmplase, când tânăra veni să-l schimbe la cârmă. Nu avea nimic la sosire.

— Ce să-i faci, aşa vine boala.

Acum fii bun şi mutăţi culcuşul la prora.

Secundul se uită la ea cu un fel de admiraţie îngăduitoare, — care o cam necăjea.

— Bine, bine, mai e timp, acum sunt prea multe vase în drum.

— „Ce vrei să spui cu asta?

— „Se poate întâmpla ca vre-unul să nu manevreze bine şi să ne strice pitura.

— „Ascultă, tinere" răspunse noul căpitan cu un glas care nu îngăduia să i se răspundă, — „dacă crezi că

ştii să ţii cârma mai bine de cât mine, apoi păstrează credinţa aceasta pentru D-ta. De-o- camdată, vezi de mută-ţi aşternutul, cum ţi-am ordonat!

Secundul nu avu a face, şi-şi ascunse necazul în salteaua ce o cără spre prora. Pe urmă veni iar la pupa şi-şi aprinse luleaua.

— „Minunată vreme", înceu el, domolit. Aveţi mare noroc!

— „Puţin îmi pasă de vreme", — răspunse fata, care bănuia că ştiinţa ei e luată în râs. „Ce bine ai face dacă te-ai apuca să speli puntea.

— „Am spălat-o aseară!

— Noaptea ? Se cunoaşte. Are ne voe să mai fie spălată odată.

In capul secundului începu să fiarbă gânduri de răsvrătire, dar.. îşi scoase haina cea nouă îmbrăcată în hatârul noului căpitan, puse mâna pe ghiordel şi perie şi începu să spele puntea fără a scoate o vorbă.

— „Iţi cam place să stai degeaba! observă fata când secundul termină cu spălatul. Nu găseşti nimic de făcut ?

— „Ştiu euî? Ar trebui ca d-ta căpitane, să-mî spui ce ar mai fi de făcut !

Fata îşi muşcă buzele şi căuta în jurul ei cam ce i-ar de de lucru, — când fură turburaţi de căpitanul unui vas ce tocmai trecea.

— „Jack ! Jack !

— „Ce ? răspunse secundul.

— „De ce nu ne-a-i spus şi nouă ? strigă dela vasul celălalt.

— Ce să vă spui ?

—Când te-ai însurat ? — şi cu degetul arăta la Miss Creieghe.

Secundul începu să zâmbească, încurcat şi pe sub gene se uită la fată, care cu obraji îmbujoraţi se uita drept înainte. Atenţia ei era aiurea însă : corăbioara juca la dreapta şi la stânga, în faţa alteia care urca.

— „Vă trebue tot râul ? urlă căpitanul, când trecu pe lângă ei. Dacă aveţi gust să vă sărutaţi, de ce nu aruncaţi ancora ?

— „Nu ar fi mai bine să mă lăsaţi pe mine la cârmă ? întrebă secundul, cu oare care răutate.

— „Nu, mai bine te-ai duce să stai de veghe la prora. Nu s'ar mai agăţa nimeni de noi. Ai putea lua şi cartofii să-i cureţi pentru masă.

Secundul se supuse şi călătoria se scurse în tăcere, iar manevra deveni puţin mai grea, din cauza celorlalte vase cari se apropiau ceva mai mult să vadă pe gingaşul timonier.

Vântul şi marea schimbându-se, ancorară, strânseră pânzele şi fiind-că începu să plouă, amândoi se scoborâră în cabină, ca să reînceapă cearta.

— Parcă eu n'aşi fi aci, — începu Miss Cringle, când secundul îşi aprinse luleaua.

— Nu credeam că vă supără fumul. Moşul.....

— Cineee ? întrerupse domnişoara :

— Căpitanul Cringle, — fumează mult şi-mi spunea că vă place mirosul de tutun.

— E tutun şi tutun, pipă şi pipă !

Secundul aruncă luleaua şi o strivi cu piciorul, băgă mâinile în buzunar şi se puse să privească la picăturile de ploae ce isbeau ochiurile de geam.

Dacă faci pe ursuzul, nu ai decât să te duci la prora, îl certă fata. Nici nu face să stai aci cu mine. Nu fiind-că mă sinchisesc de ce s'ar spune.

— Aşa-mi pare şi mie, — răspunse secundul bosumflat. Cum i-a trăsnit în cap tatălui d-tale să lase o fată aşa fru. — o fată aşa de tânără să plece cu corabia ?

— Dacă ai vrut să spui frumoasă, spune, nu te jena. Căpitanul ştie el ce face. M'a prevenit că eşti o găină plouată şi nu bei decât apă.

Secundul, căruia îi cnvenea ce spusese căpitanul referitor la băutură, se apără cât putu în ceace priveşte cuminţenia.

— La urma urmei, înţeleg de ce a ţinut căpitanul să se scape de d-ta, închee el, fără a mai ţine seama de politeţă. Nu i-ar mai trece reumatismul cu o fată ca d-ta lângă el. Nu m'aşi mira dacă chiar d-ta ai fi cauza boalei lui.

Eşi apoi afară, ne mai aşteptând răspunsul.

(Va urma).

CARŢI NOUI

CRITICE VOL. VII. de D. E. LOVINESCU

Românul nu e încă bibliofil. Cartea în sine nu-l interesează deosebit. Probabil e o caracteristică a unei civilizaţii mai vechi. Pentru a propaga gustul „cărţei", vom semnala aci la intervale apariţia comentată a unora din volumele noui.

Cel de azi va fi volumul VIII de critice de E. Lovinescu. Întâmplarea care îl pune cel întâi în vitrina contemplaţiei noastre nu e fără de semnificaţie : *Carte* nu înseamnă numai roman, nuvele sau versuri, genurile către care se îndreaptă până la o măsură atenţia relativă a cetitorului.

Cartea ştiinţifică în care se cuprinde şi critica, solicită într'o societate care îşi pregăteşte „sentimentul cărţei" locul său în interesul publicului mare.

Un volum de critică nu reclamă critica. Pune sancţiuni, nu cere sancţiuni. Un critic poate fi studiat însă intensiv şi estensiv. Nu e nici scopul nici pretenţia acestor notaţiuni. Aci e vorba numai de a proiecta prin opacitatea copertei o privire asupra conţinutului în raport cu legăturile dintre Carte şi cititorul curent, candidat la bibliofilie.

Condiţia necesitată de o carte ştiinţifică pentru această menire ar fi formula estetică. Ea a caracterizat toate lucrările filozofice, critice, medicale, chiar şi matematice, care au depăşit strictul scop didactic sau teoretic.

Criticele d-lui E. Lovinescu îndeplinesc această cerinţă. Au formula estetică. „Critica este o artă de-o potrivă cu o ştiinţă, proclamă autorul şi nu se desminte. Poate concepţia sa generală decurge tocmai din aptitudinea sa specială. Nu propagăm principii cât de pozitive, care ies din mijloacele noastre.

Conţinutul volumului e cuprinzător şi prezintă varietate. Începând cu un studiu amplu despre Gh. Brăescu, afirmativ şi categoric asupra acestui talent, îi aduce o argumentare convinsă, desvoltată încă prin comparaţie şi exemplificare.

Capitolul al doilea e consacrat lui *Tacit :* O prezintare de ansamblu într'un cadru voluntar restrâns, pune la îndemână o cunoaştere concisă şi substanţială a vieţei şi operei marelui istoric, căruia d. E. Lovinescu, i-a consacrat aiurea o muncă intensivă.

Acest studiu cheamă interesul şi curiozitatea lectorului curent, asupra marilor figuri ale cărţei din antichitate, care preocupă în deobşte numai pe cei de specialitate.

In *scrisorile Persane*, examinarea situaţiei Teatrului naţional, în notaţii de adevăruri inflexibile, ia forma unei satire alegorice, căreia ironia paralelei exotice, agrementându-i forma, îi reliefează mai ales fondul criticei satirice.

Referindu-se la o stagiune trecută — ne spune o notiţă — actualitatea lor rămâne totuşi intactă, ceeace ar proba perseverarea moravurilor administrative teatrale.

Dar satira lor se poate extinde la veri ce alte instituţiuni şi probabil nu numai ale noastre indigene. De aceea cred că durabilitatea nu le constă mai ales în durabilitatea moravurilor. Cred că obicinuinţa de a mânui lanterne projectoare a făcut pe critic să se oprească asupra acelor elemente vitioase ale mecanismelor, care erau *viabile.*

Volumul conţine acele *figurine* care sunt extrem de reprezentative pentru formula critică a d-lui E. Lovinescu.

Portrete al căror surâs de ironie superlativă, inseparabil de un desen ferm şi adâncit, compun şi descompun modelele lor în trăsături caracteristice ; le desarticulează apoi le coordonează, astfel calitatea şi defectul, raporturile dintre ele cât şi cu exteriorul, nu sufăr nimic, ci dimpotrivă sub excitarea permanentă a procedeului ironic se evidenţiază.

Cu deosebire caracteristic e portretul d-lui Matei Cantacuzino, atât în ce priveşte modelul cât şi criteriul. Procedeul aplicat aci unei personalităţi, care iese din cercul strict al literaturei şi anexelor ei, arată mecanismul observaţiei interioare şi proiecţia exterioară a procesului critic, exprimând capacitatea portretistică inexorabilă şi totuş generoasă.

Volumul sfârşeşte cu o rezumare a activităţei sburătorului care e şi o profesie de credinţă a pasiunei literare.

De oarece vorbim de *Carte* în raport cu cititorul curent, ea cere alături de calitatea de a interesa şi condiţia de a influenţa ; cere acţiune morală.

Critica are scopul de a studia fără obligaţia de a conchide — cum o crede însuş criticul de al cărui volum e vorba — Critica cu formulă artistică însă, acţionează prin latura ei estetică.

Stabilind influenţa regeneratoare a războiului asupra literaturei ; provocând pe d. Oc. Goga şi intelectualii ce-l sărbătoresc ca ministru despre superioritatea laborului intelectual asupra ierarhiilor ; ajungând după desvoltări pur literare, — despre Vlaicu Vodă, figura lui Mircea — la formularea precisă că infinita latitudine artistică se opreşte la piedestalul marilor fisionomii ale tradiţiei istorice naţionale, care nu suportă deformare. Criticul E. Lovinescu învederează principii şi are consecinţe de morală socială.

Prospero

Igiena Frumuseţii

Sfaturi practice pentru întreţinerea frumuseţii şi a sănătăţii femenine.

Cosette. Loco. — Bubuliţele, coşii şi toate asprimile obrazului provin dintr'o rea funcţionare generală a organismului şi în special a aparatului digestiv.

Iată o bună cremă de toaletă :

Rp. Lanolină	5 gr.
Ulei de migdale dulci	5 gr.
Sulf precipitat	5 gr.
Oxid de zinc	2 gr. 50
Ess. de rose	0. gr. 50

M. S. A.

*

Lucia M. Iaşi. — Fetiditatea respiraţiei provine, în primul rând, din cauza dinţilor stricaţi şi a neîngrijirei gurei. Totuşi, dacă recunoaşteţi că nu acestea sunt cauzele, iată o formulă pentru prepararea unor pastile desodorisante :

Rp. Cafea măcinată	75 gr.
Cărbune pulv.	25 gr.
Acid boric pulv.	25 gr.
Zaharină	0. gr. 50
T-ra de vanilie şi	
Mucilagi de gomă	Q. S.

F. S. A. pastile de 0.75 fiecare.

SPORTIVE

Sportul ca mijloc de civilizaţie în Indo-China

de V. Forbin

Este un lucru foarte cunoscut că oamenii ţărilor calde nu sunt înclinaţi spre exerciţiile fizice. Prima lor scuză este : climatul. Ei au şi o a doua în acel prejudiciu social, care, formează în ochii orientalilor, acel *dolce far niente*, apanagiul nobililor. Un om care execută mişcări violente pierde din demnitatea sa şi se clasează în rândul celor de jos.

Acest prejudiţiu stupid este mai ales puternic în ţările din extremul Orient, unde idealul propăvăduit de budism este pasivitatea şi contemplarea. Acest lucru a durat până în ultimii ani, când în coloniile indochineze s'a înfiinţat prima şcoală de educaţie fizică.

Fondatorul acestei instituţii este Nguyen-qui-Toan.

El veni săşi perfecţioneze studiile sale universitare în Franţa, unde constată inferioritatea sa fizică. La gimnaziu, cei mai mulţi din tinerii săi camarazi executau vitejii, cari lui erau interzise, — şi amorul său propiu fu rănit.

Foarte curagios, şi fără a-şi neglija studiile, el se puse pe antrenament.

Timp de cinci ani, continuă să se antreneze.

In 1913, profită de vacanţele şcolare pentru a face un stagiu la colegiul de atleţi din Reims, unde se iniţiă în metodele locotenentului Hébert.

La reîntoarcerea sa din Hanoi în 1917. fu numit profesor la „Colège du Protectorat". Din acel moment, el concepu proectul de a dota ţara sa cu un institut de educaţie fizică.

Dar mai întâi el se izbi de indiferenţa şi dispreţul compatrioţilor săi.

In acest timp, sfârşi prin a găsi coloniali influenţi şi bancheri indigeni cari se interesară de proectul său. Consiliul municipal din Hanoi îi concedie, în apropierea oraşului, un teren vast care servise adeseaoi antrenamentului de elefanţi, şi care era acum cu totul părăginit.

După doi ani consacraţi destelenirii şi amenagerii, şcoala putu fi inaugurată la 21 Decembrie 1919.

Institutul numără un stadion dreptunghiular de 145 metri pe 50, care traversează o pistă de 120 metri pentru cursele de viteză. Este înconjurat de o altă pistă în cerc, largă de 4 metri şi lungă de 333 metri.

Un teren acoperit cu iarbă serveşte la diferite curse. Un spaţiu acoperit de tărâţe serveşte la exerciţiile de luptă şi box. Pe diferite piste se practică aruncarea greutăţii şi suliţei, sărituri în lungime sau înălţime, cu prăjina, etc.

Intr'un parc cu pajişti înverzite, amenajate graţie generozităţii unui industriaş din Haroi, M. A. R. Fontaine, se întinde un teren de tennis, la umbra marilor arbori. Actualmente s'a instalat şi încă un alt teren precum şi câmp de foot-ball.

Invăţătura, dirigeată de fondatorul şcolii M. Nguyen-qui-Toan, este bazată pe metodul lui Hébert. El este completat prin prcticarea tuturor sporturilor atletice : foot-ball, box anamit, luptă, tennis, etc. La aceste exerciţii se mai adaugă conferinţele de anatomie şi higienă.

Şcoala numără 25 elevi, a căror vârstă variază între 9-20 ani şi se recrutează din institusiunile şcolare din Hanoi. Ea mai admite între alte, 65 de adulţi dela 20-47 ani, cari vin să se antreneze sau dimineaţa, sau seara. Se numără printre aceştia comercianţi, industriasi, antreprenori, funcţionari, fără deosebire de rasă sau situaţie socială.

Iată câteva rezultate interesate ale acestei şcoli :

Sub influenţa acestui metod, perimetrul toracic se măreşte în mijlociu cu 2-4 centimetri la elevii de mai puţin 10 ani. Chiar şi la un bărbat de 47 ani, s'a înregistrat după o practică de 5 luni, o mărire de 2 centimetri.

Ar trebui să i se dea operii lui Nguyen-qui-Toan toată desvoltarea care merită.

Ea contribuie foarte mult la ridicarea nivelului moral fizic, şi în consecinţă, nivelul moral al rasei anomite. In Asia ca şi în Europa, sportul este marele educator, incorigibilul duşman al negustorilor de alcool şi opium.

B. P. M.

Tragerea premiilor filatelice

Iată numele câştigătorilor premiilor filatelice pe care „Universul Literar" le-a oferit cititorilor săi :

Lotul I: *O serie Silezia estică germană* Paul Marian Bucureşti.

Lotul II: *O serie de mărci Silistra* : E. Mihăescu, Bulev. Ferdinand 18 Loco.

Lotul III: *O serie ocupaţia română în Transilvania*, Ing. Ştef. Nicolescu, Plantelor 86 Loco.

Lotul IV: *50 mărci diferite*, N. Băjeni:ă. Liceul Şaguna Braşov.

Lotul V: *O serie bolcevică*, S Irimescu. Cuza Vodă 46 Iaşi.

Lotul VI: *O serie Azderbegian*, Clubul filatelic, Temişoara.

Lotul VII: *Colonii franceze* : d-ra Maria Ştefănescu, Ştefan cel Mare 2. Bacău.

Lotul VIII: *O serie Danemarca şi una Belgia:* P. Drăgoescu Internatul liceului T. Severin.

Lotul IX: *Ocupaţia bulgară în Romînia:* Victor Ştefănescu, Vadul Cărăbuş 1 Galaţi.

Lotul X: *O serie America de Sud*, Ionel Marinescu Soc. Prevederea Brăila.

Mica publicitate filatelică

Raritate Seria mărcilor Transilvănene cu sursarj de Oradea-Mare este completă numai când conţine marca de *15 bani, tip seceriş, cu cifra albă*, vezi Catalogul Michel Nr. 30 (a:) Preţul unui bloc de 4 mărci este de Lei 4000.— O singură marcă din aceste raritaţi costă 1200. Lei.—Se poate obţine şi în schimbul altor mărci de valoare.

Comptoir Philatelique—Aurel Rissu, Arad Strada Unirei Nr. 6/a

Casa de mărci *Lucian Friedmann* Bucureşti, Mircea-Vodă 9, oferă mărci streine în serii şi cu bucata. Preţul curent se trimite contra 4 lei. Posedă şi articole filatelice. Caut representanţi serioşi, având garanţie materială 100—500 lei.

Răutatea pedepsită

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

ANUL X. — XXXI No. 21. 2 lei exemplarul Duminică 3 Iunie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Salonul din Paris 1923

F. M. Roganeau. Eros urmărind pasărea albastră.

Motive româneşti

Un frumos avânt au luat, dela o vreme, manifestaţiunile artistice pe aci mai mult de lucrări cu caracter naţional: cusături româneşti, alesături şi horbote amonizate minunat, cizelări coloristice pe vase de lemn, încrustaţiuni alto şi basso-reliefuri în lemn... In ce priveşte pictura şi sculptura, despre acestea s'a scris mai mult şi mai des... Ceramica a reocupat în aceeaşi măsură pe iubitorii de artă.

Sculptura în lemn însă, şi încă pe motive româneşti, picturile pe vase de lemn sau de pământ — acestea din urmă netrecute prin foc — modelele de ţesătorie şi de alesături, ce alcătuesc admirabilul port românesc, transpuse în lucrări de broderie, în pungi, în pungulițe de mătase, în confecţiuni de rame şi de tăvi, ca şi în lucrările de mobile — toate acestea n'au prea fost până acum în atenţiunea serioasă a îndrăgostiţilor de frumos.

Am admirat la Câmpulung, în Bucovina, o garnitură de mobilă — stejar şi brad — în desenuri, incrustaţiuni şi picturi româneşti, după motivele şcoalelor din Bucovina. Mi-au plăcut mult tonuri dulci, fine, care interpretau sufletul moldovenesc cu o măestrie vrednică de admirat.

Am văzut fotoliuri, mese, garderoabe, scaune, lucrate în acelaşi stil, după o compoziţie bine înţeleasă.

Tot astfel, în parcul Carol din Bucureşti, într'un pavilion din derapta, nu departe de intrarea în parc, am savurat lucrările surorilor Georgescu: picturi pe vase de lemn, cusături şi alesături măestre, opage şi cămăşi ţărăneşti, perini şi perniţe, pungi şi punguliţe etc.

Acolo a fost un început fericit şi plin de făgăduinţi.

Am văzut însă, la Cercul militar, expoziţia gospodinelor moldovence care a întrecut orice închipuire. Păcatul cel mare e însă că nimeni nu le dă acestei iniţiative nici un sprijin, oamenii zilei când îl dau îl condiţionează de anumite scopuri politice, iar doamnele şi duduile noastre preferă podoabele exotice pitorescului port românesc.

Şi totuşi, cât de elegante mi s'au părut doamnele din Bucovina în portul lor superb, când le-am văzut în scurta mea trecere prin Vatra Dornei şi Dorna Cândreni !....

Aşteptăm poate ca străinătatea, America îndepărtată, care ne soarbe cu nesaţiu bogăţiile aristice ale ţării şi încă altfel de comori, să ne spună, să ne convingă ca că avem în ţară adevărate frumuseţi ?

Dece n'ar fi astfel, când chiar marii noştri artişti şi oameni de ştiinţă pleacă huliţi de la noi ca să se înapoieze consacraţi de străini sau să nu mai vină în ţară nici odată ?

Suntem un neam de eroi, avem suflete cu aripi, dar acestea toate trebuie să ni le spună *alţii*, aşa cum ne-a mai spus-o, acum 200 de ani aproape, un mare cărturar din Apus.

L. I.

Meşteşugul de a ceti

După Emile Faguet

Să citeşti încet!

Poate i se va părea curios lucru cuiva, spunându-i-se că a ceti este un meşteşug, că nu toţi ştiu a ceti aşa cum trebuie şi că există un singur fel de a ceti cu folos. Cu toată mirarea aceluia, există o artă de a ceti.

Din ce constă această artă? Tocmai aceasta voiu încerca să arăt în cele ce urmează. Iată cum ne recomandă să cetim marele scriitor francez, Emile Faguet, în cartea sa intitulată: „Arta de a ceti", care a stârnit o mare senzaţie: „A ceti încet, zice Faguet, este cel dintâiu principiu şi care se aplică absolut la orice fel de cetire. Este arta de a ceti, în esenţă". Iar un tânăr domn profesor ne recomandă să cetim o aceeaş carte de trei ori şi anume: întâia oară, încet; a doua oară, mai încet iar o treia oară foarte încet. Dar nu e destul numai a ceti încet ci trebue, încă, „să notăm cu pana în mână tot ce cartea ne învaţă, tot ce conţine necunoscut nouă,— şi apoi trebue să recitim iarăşi foarte tărăgănat, tot ce am notat".

Iată deci cum se citeşte! Numai aşa putem înţelege o carte, numai aşa putem rămâne cu ceva din ea.

Mai deunăzi, mi se prezintă ocazia să văd cum cetea o persoană un prea frumos şi neîntrecut roman românesc.

Fapt care m'a determinat sa scriu acestea.

El cetea, cum s'ar zice, mai mult cu degetele, adică mai mult îl răsfoia, oprindu-se numai la partea esenţială a romanului, lăsând la o parte toate descrierile şi urmărind numai intriga neglijind cu alte cuvinte stilul, care după cum a spus Alfonse Daudet parfumează scrierile. Nu aşa se ceteşte; aceasta nu este cetire ci vânătoare după cum îi zice Emile Faguet. Şi la noi pe lângă că nu se ceteşte mult şi puţinul acela, se ceteşte în diagonală, cum l-a mai numit tot Faguet pe acest fel de a ceti repede şi cu neatenţie. Ce urmări, ar putea avea o astfel de cetire? Iată un exemplu din care se poate vedea ceva: Se zice că un actor francez avea în rolul său şi următoarele cuvinte: un mot de vous et je suis sauvé (Un cuvânt din partea d-vs şi sunt scăpat). Din neatenţia şi graba cu care a cetit şi fără să cugete asupra sensului ce-l are fraza, a pronunţat pe scenă *moue* (mutră, strâmbătură din gură) in loc de *mot* zicând: une moue de vous et je suis sauvé (O strâmbătură din partea d-vs şi sunt scăpat). Vă închipuiţi ce ruşine a fost!

Prin urmare vedem că graba ne este dăunătoare în cetire. Ori am ceti copleşiţi de lene, ori în grabă, tot atâta păgubiţi suntem, căci „graba, zice Faguet, nu-i altceva decât o altă formă a lenii.

Acum revenind la ceea ce am spus mai sus că la noi se citeşte mult în diagonală, putem spune, fără să dăm câtuşi de puţin greş, ceeace a spus Voltaire pentru timpul său-că: „se citeşte prea puţin şi printre acei ce vor să se instruiască cea mai mare parte citeşte rău.

Tot faptul acesta l-a făcut şi pe marele Flaubert să exclame: „Ce bin ceteau oamenii din secolul al 17-lea!" care în adevăr au ştiut aşa de bine să guste pe Corneille şi pe Racine. Dar pe un necunoscut epigramist — e oare altceva credeţi că l-a făcut să zică ? : „Soarta oamenilor iat-o: mulţi chemaţi, puţini aleşi; soarta cărţilor iat-o: silabisite mult, cetite puţin". Vedem că şi pe timpul când se scria aşa, ca şi acum se cetea rău; nu se rumega cuprinsul cărţii; dacă o înţelegea aşa pe jumătate sau de loc, puţin îi pasă atunci ca şi acum. Iată ce zice Emile Faguet în această privinţă :

„Trebuie cetit cu mintea atentă şi foarte atentă şi *nenicrezătoare în prima impresie*. Şi trebuie să ne întrebăm pururea dacă bine am priceput şi dacă ideia ce am primit este în adevăr a autorului sau a noastră". Dar poate va zice cineva că sunt unele cărţi care nu pot fi cetite încet, care nu suferă cetirea lentă. Da, în adevăr sunt, dar sunt acelea care nu trebuesc cetite de loc.

Şi din nenorocire şi astăzi ca şi acum câteva decenii, când a indignat pe Vlahuţă, sunt cetite foarte mult romanele în fascicole, cupletele, tot felul de lucruri obscene şi tot felul de imoralităţi: într'un cuvânt, „tot ce nu cere nici o sforţare, nici o gândire, — după cum spune contimporanul critic francez, Mortha. Tot ce nu cere osteneală satisface poftele publicului cetitor de astăzi. Şi aceasta este un mare rău. Din starea aceasta de lucruri se ridică o generaţie slabă, fără dragoste şi gust de muncă, molatecă şi leneşă, care este efectul felului cum se ceteşte—mai ales—pe lângă şi al altor răuri de care suferim.

După cum văzurăm nu este puţin lucru a şti cineva să cetească cu folos ci, din contră, „cetitul — zice marele Faguet, este o muncă foarte serioasă, foarte însemnată şi în care nu-i nici o altă plăcere afară de aceea că te simţi din clipă în clipă mai instruit".

Dem. Graur

Doctorul şi Clara

— ANECDOTĂ —

In salon bărbatul Clarei
Isac Gold şi madam Sura,
Mama ei.
E şi doctorul de casă
Numai trei.
In odaia cea dealături
Numai Clara şi cu moaşa.
E la facere. Tăcere.
Din odae glasul Clarei
Când şi când tot izbucneşte :
Mon die, pe franţuzeşte.
In salon la glasul Clarei
Viu răspunde madam Sura.
Cum aude fetei gura :
— Mon die! vai, domnu doftor
Mi-e aşa frică!
Doctorul ce-şi bea cafeaua
Zice 'ncet : —Nu, nu-i nimică.
Şi-aşa 'ntr'una :
Mon die, vai mon die!
Domnu doftor, mie-aşa frică,
Nu-i nimică.
Dar în urmă din odae
Hai s'aude : Vai! ghivalt!
Doctoru-aci 'n grabnic salt
Râdicându-se de jos,
Zice : acum e serios.

Th. D. Sperantia

FULGI DE SOARE

Nume sfânt te port pe buze, şi când rătăcesc, şi'n clipa când 'mi las trudita frunte, peste paşnicile perne; de-i răsunet, de se perde gama unui plâns, în besnă, dunga amăgirii tale, peste gândul meu se aşterne.

Tu trimiţi făşii reslete, dintr'o rază de zimbire, sufletul meu ce-şi duce pustiirilor cântarea. Tot şoptindu-te o, nume, redeşteptă nădejdii mele, cel întâi prilej de-a 'nvinge, pân la margini, depărtarea.

Nume sfânt purtat de-o gamă ce se abate plângătoare, înspre drumul pribegiei unui cântăreţ stingher ; ca s'ascult prohodul vremei, împletit cu a tale şoapte, stau şi aştept nopţi nesfârşite, coborârea ta din cer.

Şi privesc cum pomi cu rouă, prins în peptu-lor, se înbie, dansului, când sub ecoul prăbuşit pe 'nteraga fire, pleacă zinele păudrii, printre munţi, printre isvoare, să culeagă 'n miez de noapte, flori crescute din iubire...

Albul golului se perde ca un zimbet de înserare. Ochi mei trudiţi şi mintea-mi cată-n margini de cântări, desnodările de game, împletite cu nădejde, celor ce-au pornit pe drumul nesfârşitelor visări.

Şi 'nbătat de tremurarea acordărilor uşoare, prind de sânul amăgirii, gama plânsului meu cânt, şi cu zimbetul pe buze, te şoptesc a mia oară, nume paşnic, fără nume, desnodat din nume sfânt.

George Nutzescu

Fata babei Stana

-POVESTE-

Nepotului meu Radu Tomelini

Pe vremea când milostenia trăia la un loc cu domnii şi cu împăraţii, casă şi coprins trebuia să aibă tot supusul iar cine nu avea, aceştia îi miluia şi le da din al lor, de aceia în colţul grădinei împărăteşti, văduva măturăreasă Stana, locuia în coliba ei cu o copilă harnică, înţeleaptă şi iubitoare de cele sfinte.

Pâinea ce câştiga ea cu ţesutul şi cu torsul o împărţea cu cei mai sărmani ca dânsa, vezi, pentru asta şi D-zeu a ajutat-o. In toate zilele dânsa miluia o bătrână cersetoare oarbă iar aceasta zicea :

Pâine dai

Fecior de 'mpărat o să iai.

Fata, de ce să mărea, d'aia se făcea mai frumoasă şi mai harnică.

Ea ţesea măestrite pânze împărăteşti, gevrele cu chinaruri de aur şi de argint; perdele cu boabe de smarand şi de mărgăritar, brâmişoare cu ciucuri împletiţi în mătăsuri felurite.

Mama Stana, în revărsatul zorilor ; cărările curţilor împărăteşti măturа; iar domniţele jupâniţele, trecând o dăruiau cu rubrile de aur pe cari ea le noda, în colţul basmalei, într'o sută de noduri, spre a le hărăzi — la vreme — zestre ficei sale, cine să gândească la 'năvădirile soartei, la norocul ce o aştepta ?

In grădina împărătească feciorul împăratului, mai d'o vârstă cu fata babei Stana, jucându-se zilnic cu arcul şi vânând păsărele, ajungea de multe ori până aproape de coliba mamei Stana. Intr'o zi el auzi aceia ce bătrâna cerşetoare urase fetei, iar mai târziu începu a o necăji strigându-i printre grădele.

Pâine-ai dat
Fecior de'mpărat n'ai luat!

Copila râdea şi nici că lăsa din mâini vărtalele, ca nu printre iţe să i se 'ncurce firele, să greşească râurii la ales şi s'o mustre împărăteasa, lucru ce nici-odată nu i se întâmplase.

Aide, aide, vremea trecu, feciorul de 'mpărat se mări, se făcu flăcău de însurat.

Impăratul, îi aduse pe fata cea mai frumoasă şi mai avută şi i-o dete de soţie ; el,firetşe să supuse voinţei tatălui său, însă vom vedea că : *Nu averea face fericirea şi frumuseţea nu e darul cel mai scump la o femee.*

Mireasa şi ea, la rândul ei, ascultă de părinţii săi, căci aşa cerea rangul şi trebile coprinsului tatălui său, dar ce'i faci că fata ascultase mai întâi de inimă, cu totul se dedese unui alt fecior de'mpărat, iar la nuntă, biata fată, sta tristă şi nu'i venea să păşească pragul odăei împărăteşti, ca una ce nu să ştia volnică de cinste.

O ţigancă, roabă bătrână, dar pricepută în secretele curţilor împărăteşti, căci multe şi grozave taine auzise şi descoperise, ea înţelese pe dată pricina acestei sfiiciuni, apropiindu-se de tânăra împărăteasă îi sărută poalele rochiei zicându-i :

Mult slăvita mea stăpână
Mai frumoasă ca o zână,
Blândă ca o căprioară
Ce gândire te omoară ?

Nu'mi ascunde măiculiţă
Draga maichi porumbiţă.
Ştiu dece te-ai întristat,
Inţeleg al tău păcat.

Fata, auzind cuvintele vrăjitoarii, tresări ; iar ţiganca îi şopti la ureche:

Astă seară, n patul tău,
Vei dormi Domniţă rău
Eşti femee şi... fecioară
Vrea feciorul de'mpărat !...

Domniţa se roşi, de mânie îşi muşcă buzele, dar n'avu ce face. Ţiganca urmă :

Ştiu cu una, o pârlită, fată de
măturăreasă ;
Voiu aduce-o şi la noapte
ea va fi împărătească
Apoi, dumneata domniţă, în
palat te-i bucura.
Nu te teme, taina asta nimeni
nu o va afla.
Iar tu mie drept răsplată
Că, făcutu-ţi-am un bine,
Să'mi dai salba dela gât..
Te-am lăsat pe eften, buno,
Vezi, nu-ţi cer decât atât...

Bucuroasă domniţa uită că salba era darul de nuntă dela 'mpăratul şi o scoase şi o dete vrăjitoarei.

In coliba babei Stana, din acea zi, nu să mai auzi glas de veselie ; fata se întristase ; iar Stanei îi era urât să mai dea p'acasă ; văzând'o pe dânsa atâta de ofilită îşi ruga zilnic moartea.

Stând la cusătură ca mută, fluturii şi mărgăritarele ce voia să coasă pe hainele şi pe pajurele împărăteşti, îi căddeau din mâini printre degete, se risipeau pe prispă şi fata rămânea pe gânduri. Pruncul îi tresărea în pânte ce, căci cerşetoarea primindu-şi codrul ei obicinuit zicea :

Pâine dai
Fecior de'mpărat o să iei.

Copila, încrucişându-şi mâinele pe piept, se ruga lui D-zeu, căci altă nădejde nu mai avea.

Vezi că e bine ca niciodată credinţa să n'o pierzi. Măturăreasa, să găsească s'o mărite, însă fata cum putea face acest pas, când în sufletul său păstra o adâncă taină.

Mamă-sa, măturând, aduna fluturii de aur ce picau jos pe poteci, după mândreţea de haine ale domniţelor şi împărăteselor şi le cosea pe ale ficei sale, iar ea văzând-o, scutura din cap, căci dânsa scumpetie şi mai mare avea ; însă vreme potrivită aştepta ca maicăsei să se destăinuiască.

Când se'mpliniră cele 9 luni şi sosi ceasul uşurării, veni la ea Sf. Maria, sprijinitoarea şi ajutătoarea tuturor femeilor ; coliba se umplu de lumini, cu ajutorul Prea-Curatei, dobândi un cocon mai frumos ca soarele şi chip leit al împăratului.

După ce trecură 40 de zile trebuia, după cum e obiceiul creştinesc, ca să iasă la biserică. Ea, în ziua aceia, se 'mbrăcă frumos ; iar pe cap îşi puse cununa de smarande şi rubine, ce primise ca dar dela'mpăratul, chiar în noaptea nunţei.

Când intră biserica se lumină, lumea toată se minună, împăratul tresări; iarîmpărăteasa, galbenă ca turta de ceară, căzu leşinată în jeţul împărătesc.

Toţi cei de faţă văzând aceasta se minunară. Impăratul luând la cercetare fata şi aflând adevărul, porni pe împărăteasă şi pe vrăjitoare în pustie după ce luă dela ţigancă salba şi de pe ea podoabele de 'mpărătească. Legându-le apoi pe doui cai arăbeşti, le dete drumul în pustiuri!...

Impăratul, potolindu-şi astfel mânia, trimise de aduse în palat pe fata mamei Stana, îi făcu toată cinstea cuvenită, îi dete darurile ce i se cădeau unei împărătese, apoi o luă de soţie ca pe una ce fusese : *darnică, mupcitoare şi cinstită*. In ziua nunţei o 'ncinse cu un cordon cu paftale de aur şi pe el puse de i se scrise frumoasele cuvinte cari acum se 'mpliniseră :

Pâine ai dat
Fecior de 'mpărat ai luat !...

Smara

Lui Stănică Lăutarul

Stănică am venit să mi cânţi
Aşa cum ştii de bine,
Un cântec nou de suferinţi,
Ce le tot port în mine.

Stănică, am venit să-mi fii
Povestitor durerii,
Că tu de mic copil mă ştii
Pe drumul înstrăinării!

Tu! numai tu, îmi vei cânta
Durerea mea întreagă
Că tu 'mi cunoşti iubita mea,
Ştii cât mi-a fost de dragă.

Să'mi cânţi un cântec de demult,
Prilej de multe lacrimi
Arcuşul tău să-l ascult,
Răscolitor de patimi.

Arcuşul tău cel fermecat
Imi va mai spune odată
C'am fost şi eu flăcău în sat
Şi ea a fost... o fată!

Ion Th. Ion-Hotarele

Doi poeţi ardeleni

T. Murăşan şi V. Al. George

Cunosc numele amândorora din reviste. Pe Murăşanu l'am întâlnit în „Luceafărul", în „Gândirea" şi prin ziarele din Ardeal ; iar pe V. Al. George, mai ales în „Flacăra" l'am găsit.

Cred că amândoi sunt tineri. Imi dă impresia aceasta, faptul că lirismul lor e când patetic pronunţat şi într'o măsură disonantă cu atmosfera generală a poeziei pe care o mişcă din axa ei iniţială ca stare sufletească pregnantă.

Şi citindu-le volumele *(Fum de jertfă* al *lui Murăşanu* şi *Pământ* al lui *V. Al. George)* mai am impresia că Murăşanu a luat mult mai puţin contact cu literatura din ultima vreme. La V. Al. George e altfel ; sunt ecourile limpezi ale originalităţii care are totuşi legături cu atmosfera poetică, produsă de poeţii noştrii actuali. E avânt sonor, e lirism duios, e sfredelire de cugetare. E poezie, care ne împacă, dupăce am citit pe Macedonski, pe Minulescu, pe Goga, pe Blaga. Şi poate din cauza aceasta, poezia lui V. Al. George e şi mai corectă ca formă şi mai susţinută ca fond.

La Murăşan, e oarecare chinuire, la o dorinţă de a sălta din necesitatea încorsetării versului şi e mai ales o luptă de a scăpa de expresia obişnuită, care roeşte puternic în jurul realizării.

Ceiace însă e foarte izbitor la amândoi, e frumuseţea limbei. Curată lină, proaspătă, ca apa de izvor. E un simţ artistic deosebit, la amândoi, scuturându-se cu grijă şi de neologisme şi de provincialisme.

După Blaga şi Cotruş, aceşti poeţi ardeleni aduc literaturei noastre poetice şi o frăgesime de simţire şi un prisos de nădejdi.

Citez din Murăşan, versurile dela începutul volumului.

FUM DE JERTFA

„Mi-e inima o masă de altar,
In juru-i, cu priviri îngândurate,
Stau gândurile mele înlăcrimate
Cucenici magi, îmbătrâniţi în har"

Şi din *Pământ* de V. Al. George.

„Pe Dumnezeu,
L'am smuls din suflet şi l'am
îngropat,
Să nu mai cred în nimenea de-acum!
Străin şi singur pribegesc pe drum
Cu perduţi, cu pieptul sfâşiat,
Spre zările de neguri şi de... fum...
Pe drumul aspru sângerez, dar merg
Nici o fântână nu-i, să mă adape
Ce gând, ce vis mă face să alerg?

Incheind aceste repezi însemnări mărturisesc că am simţit adevărate înfiorări de întremare, citind poeziile tinerilor poeţi ardeleni.

Trab.

Arta la musulmani

Lipsindu-le pictura şi sculptura, musulmanii se consacră artei decorative şi ornamentale

Interesul pe care'l prezintă Orientul din punctul de vedere politic deşteaptă curiositatea lumei intelectuale din Apus şi asupra culturei şi artei popoarelor din Orient. Curiositatea aceasta nu trebuie explicată numai prin *snobism* şi *modă* dar şi prin tendinţa aceea instinctivă de a se găsi ritmul acela, formele acele constructive, care au fost la baza culturei şi artei orientului. Arta musulmană din acest punct de vedere este foarte interesantă, căci ea este legată de anumite legi religioase care au permis,

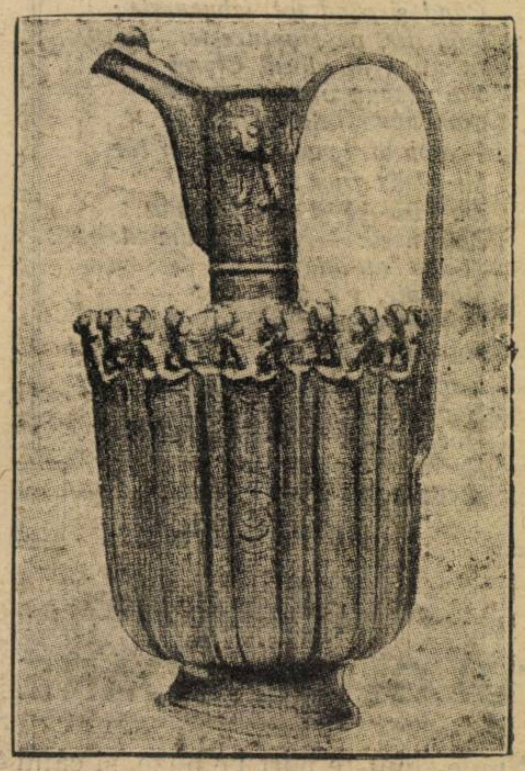

Arta musulmană. Vas de argint persan veacul al XV-lea

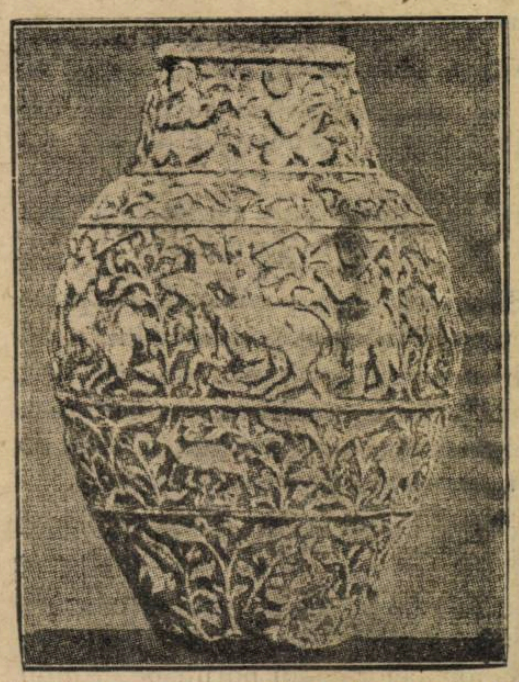

Arta musulmană. Vas glasurat persan, veacul al XV-lea.

ca ea să se exprime numai în anumite forme şi să servească numai anumitelor scopuri. Bazată pe tradiţia poruncei lui Mahomed care interzicea reproducerea prin desemn sau sculptură, se înţelege că pictura şi sculptu-

ra n'au putut să se dezvolte la musulmani. Toată arta lor s'a desvoltat deci numai pentru nevoile cultului religios şi trebuinţelor vieţei şi de aceea ea s'a manifestat prin arhitectură şi prin arta decorativă şi ornamentală.

Arhitectura însă nu prezintă nimic nou în trecutul îndepărtat al musulmanilor şi ea nu este decât o imitaţie a arhitecturei popoarelor mai vechi ; târziu de tot apare stilul *mauritan* dar şi el este sub influenţa altor stiluri şi n'aduce decât puţină noutate.

Mult mai mare interes prin originalitatea ei prezintă *arta decorativă şi ornamentală* a musulmanilor. Covoarele persiene cu culorile lor vii, covoarele din Tibet şi Asia mică cu fondul lor sobru şi sever, covoarele de vânătoare cu vânători fantastici şi animale îngrozitoare, într'un decor bogat de arbori şi verdeaţă, amfore de lut, lustruite cu emaliu albastru şi verde, vase de cristal, pahare şi cești de toate formele pentru apă şi cafea, arme de tot felul împodobite cu lu-

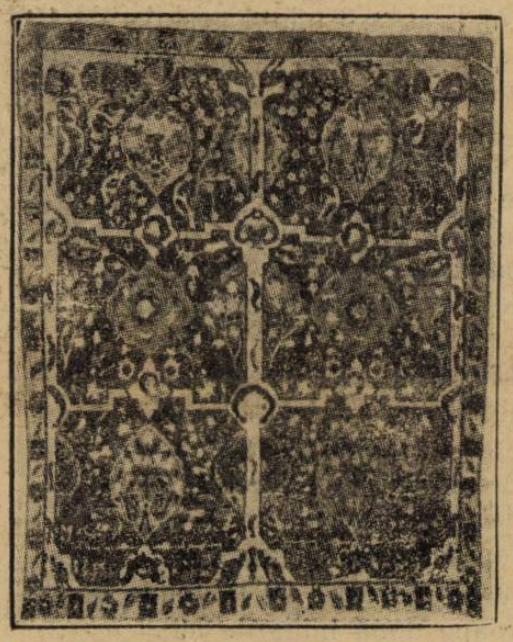

Covor persan, veacul XVI

crări în aur şi argint şi încrustate cu pietre scumpe, în care nu ştii ce s'admiri migălirea lucrului, răbdarea artistului, frumuseţea desemnului, aceste sunt lucrările de artă musulmană.

Ceeace farmecă în arta casnică musulmana sunt de asemenea ţesăturile şi broderiile pe pânză, catifea şi stofe făcute în argint, aur şi scoase în relief. Aci, fantezia este nesfârşită şi bogăţie de desemnuri fantastică. Toată fantasmagoria de linii şi culori, toată această artă sentimentală şi foarte logică în acelaşi timp, provoacă o reprezentare de o lume cu totul aparte, de o lume de lux şi desfătare care intrase în sufletul şi sângele musulmanilor ca o a doua natură.

Şi această realitate şi sinceritate care se constată în arta musulmană, care n'are nimic factice şi artificial, face pe mulţi teoreticieni ai artei şi artişti europeni, să scoată din arta musulmană o nouă orientare în artă decorativă şi ornamentală. De aci interesul care se dă în ultimul timp artei musulmane, în Apus. Admiratorii artei musulmane cred că arta în general, arta europeană, n'ar avea de cât să câştige dacă ar împrumuta principiile fundamentale ale ornamentaţiei şi decoraţiei orientale, căci încă eri, spun ei, nu se întâlneşte atâta armonie între compoziţia ornamentu-

Poarta de intrare în lemn

lui şi înfrumuseţarea lui, cum se găseşte în lucrările musulmane. Iar întrebinţarea reliefului în multe ornamente ar putea duce la găsirea unui nou stil, stilul veacului al XX-a, atât de căutat de artişti şi de iubitori de frumos şicare ar da şi veacului nostru un loc în istoria artelor, în care până acum n'a contribuit cu nimic.

Reproducem câteva din obiectele de artă musulmană pentru ilustrarea celor spuse şi care vorbesc mai bine şi mai mult decât orice descriere a frumosului care se găseşte în ornamentul şi decoraţie artistică a Orientului musulman.

Leandru

PRIMAVARA

— SONET —

Vrăjit, tot şesul clocoteşte 'n soare,
De-asupra caselor zbor păsărele
Şi prin păduri verzi şi vâlcele,
Cresc ghiocei şi albe tămâioare.

Pasc turmele înşirate pe colină,
S'aude murmur de izvoare,
Şi'un concert armonios de păsări
cântătoare
S'aude sus, sub bolta cea senină.

Frunzele verzi împodobesc copacii,
Cu haină roz se 'mbracă macii
Şi primăvara pare-o regină adorată

Aceste frumuseţi de primăvară
De mic copil mă 'ncântară
Dar ca acuma nici odată.

Cons'antin H. Marinescu

Misterii din Valea Regilor

Câţi, aflând despre moartea lordului Carnarvon au conceput această moarte în fel şi fel de chipuri şi de câtă fantezie a fost şi va rămâne împreunată această moarte! Sunt lucruri cari după ce trec prin gândirea noastră o clipă şi distilată prin filtrul raţiunei, se aciuează într'un ungher de suflet unde isvorăsc atâtea simţiminte stranii şi fantastice!

Vorbind cu un cunoscut, raţionalist de rasă, despre moartea lordului Carnavon, am rămas cât şi poate de uimit când mi'a răspuns cu un accent de complectă convingere şi triumfător:

— Ei? Ţi-am spus eu!

Şi, continuând discuţia aceasta, a încheiat lapidar, precum, dealmintreli, chestiunea aceasta fiind desbătută în toate ziarele:

— E răsbunarea Faraonului!

Să vedem însă. Scepticii socotesc că trebue să zâmbească despre această chestiune. Inainte de toate, acel Tuntankhamon n-a fost decât un om. şi deci, puterea sa temporară s'a stins odată cu el. Şi nu văd nici un motiv ca mânia sa să se manifeste după atâtea mii de ani. Dealmintreli, e dovedit faptul, că mormântul acestui faimos faraon a primit deja vizita nedorită a câtorva din contimporanii noştri, aveau putinţa să cunoască efectele misterioaselor discuţii pronunţate în privinţa resturilor sale pământeşti, ceia ce nu i-a împiedicat să continue în mod liniştit cercetărilor lor interesante şi triumfătoare.

Şi afară de aceasta, atâţia şi atâţia egiptologi, precedând pe lordul Carnavon, au exploarat mormintele regeşti. Au făcut aceasta din pasiune ştiinţifică, nu însă ca să'şi satisfacă oare-cari fantezii cari să le fi chinuit mintea iş sufletul. Moartea acestora s'a produs oare cu o secundă mai degrabă? Cu toate acestea, şi ceia ce mă urmeşte întru cât'va şi pe drept, socotesc, savantul doctor Mandius, intervievat de un ziar parizian, a declarat cu seriozitate:

— Se poate îndoi cineva că discuţiile fanteziste asupra faimosului mormânt al Faraonului explorat de lordul Carnavon n-au corespuns cu infuzia unui fluid, acel fluid care trăsnea pe însuşi preoţii egipteni cari se apropiau rea mult de aceste misterioase morminte, unde acest fluid era acumulat ca într'o baterie electrică? Lordul Carnavon însuşi n'a ezitat un mormânt să descopere momia?

Pe de altă parte, D-rul *Lanceliu*, spirit notabil şi notoriu, a ţinut acelaş limbagiu unui alt ziar francez:

— Au putut trece secole după secole, cuvintele magice au rămas veşnic de temut. Aceste cuvinte magice

au întins, în jurul mormântului misterios, o stranie reţea protectoare. Lordul Carnavon s-a încumetat să treacă peste această reţea. Şi-a plătit însă, astăzi, îndrăsneala sa. Tot astfel, sunt două zeci de ani, un obiect răpit din tezaurile vechiului Egipt, a cauzat posesorilor săi succesivi cele mai stranii boli...

Pentru un moment, trebue să mărturisim, aceste fapte, ne înfioară întrucât-va!... Cu toate acestea, să facem apel la o frântură de raţiune. Multă lume se întreabă şi ne întrebăm şi noi, prin ce vrajă, prin ce împrejurare, tovarăşii savantului lord Carnavon, au scăpat de răsbunarea străvechiului monarch egiptean? Şi mai multă încă, pentruca Tutankhamon s'a mulţumit cu o singură victorie numai? Desigur, coincidenţa morţei lordului, te cam poate pune pe gânduri. Unde, însă, misterul îşi pierde din amploarea sa, e când te gândeşti că lordul Carnavon se bucura de o sănătate delicată şi că a trebuit să suporte oboseli sfâşietoare în cursul lucrărilor sale de explorare. Adevăraţii responsabili în această afacere sunt înţepătura nesănătoasă a musticului, surmenajul şi climatul. Cu toate acestea, vom vedea că, timp de ani îndelungaţi, de acum înainte se va medita, se va comenta istoria răsbunărei faraonice!..

Petru T. Gâdei

FILATELIA

Mărcile din Moldova din timpul războiului

Vom arăta citiorilor noştri câteva date în legătură cu mărîcle emise în anul 1918 în Moldova, în acele vremuri de bejenie, când pentru marea cauză a fraţilor noştri din Ardeal, Bucovina, Banat şi Basarabia şi pentru venirea lor sub sceptrul patriei-mume, ţara noastră a intrat în război.

Nu vom face istoricul războiului nostru, deoarece e de toţi cunoscut. Vom spune însă, pentru cititorii noştri filatelişti că la retragerea armatelor şi autorităţilor noastre în Moldova — între cari şi Direcţiunea Generală a poştelor — nu s'au luat decât o parte din cantităţile de mărci aflate în circulaţie.

Lipsa mărcilor pentru francarea corespondenţei s'a făcut însă curând simţită şi, la începutul lui 1918, în luna Ianuarie, s'a emis o serie de taxe de plată, de 10 bani ajutor, prin aplicarea sursarjului „Taxa de plată" pe mărcile de 10 bani prime mărci de ajutor franco. S'au emis atunci 200.000 bucăţi de acest fel.

O lună mai târziu s'a sursarjat cu acelaş sursaj mărcile carmin de 10 bani, reprezentând pe regele Carol, şi s'au emis de acest fel 300.000 bucăţi.

In luna Mai, acelaş sursaj a fost aplicat pe mărcile de 5 bani verzi regele Carol. — emisiunea fiind de 100.000 bucăţi şi pe mărcile de ajutor de 5 bani gris, — 300.000 bucăţi.

In aceste mărci se găsesc varietăţi. Sursarjele au fost uneori invers puse sau când prea la dreapta ori prea la stânga.

Intre varietăţi semnalăm: la unele mărci lipsesc unele litere din sursarj, sursarje duble etc.

Răspunsuri pentru cititori

Const. I. **Loco.** — Mărcile d-v trebuesc văzute ca să ne putem pronunţa.

Locot. Crăciunescu. — Vi s'a trimis l'Echo de la Timbrologie.

T. Iaşi. — Desigur că e interesantă colecţia şi socotim chiar că ar valora ceva, bineînţeles dacă mărcile sunt în bună stare.

Al. Ionescu Loco. — Vom publica în numărul viitor adrese pentru schimb.

St. And. Brăila. — Le puteţi găsi la S. Lupovici, Calea Victoriei 65

Lt. M. Sibiu. — Societatea timbrofilă română, se are sediul în str. Dionisie 64. Taxa de înscriere în societate e de 20 lei şi cotizaţia trimestrială lei 15. Şedinţele se ţin fiecare Vineri seara. Adresaţi-vă acolo pentru înscrieri şi statute.

*

In Belgia se va sărbători anul viitor aniversarea a 75 de ani dela emiterea primei mărci poştale. Cu această ocaziune guvernul belgian a început pregătirile pentru organizarea unei mari expoziţi internaţionale de mărci poştale.

Expoziţia va fi instalată în Palatul Egmont. Se va emite în acelaş timp şi o serie nouă de mărci jubiliare.

*

La 13 14 şi 15 Ianuarie va avea loc a şaptea vânzare din faimoasa colecţiune Ferrari.

După cum am anunţat cititorilor noştri, din această colecţiune se vând loturi de aproape 3 ani şi totuşi colecţiunea nu este încă epuizată şi vor mai fi încă multe licitaţii.

In licitaţia a şasea vânzarea a atins circa 12 milioane franci francezi (150 milioane lei) şi cam aceiaşi sumă a fost atinsă şi în celelalte 5 dăţi.

*

In mărcile noui apărute în cursul lunei Mai semnalăm următoarele:

In Germania o marcă de 500 mărci albastre, reprezintând un castel, — castelul Wartburg — unde au fost adăpostiţi, odinioară Sfânta Elisabeta şi marele refomator protestant Luther.

In Austria a apărut o serie de 9 valori, reprezentând principalele oraşe austriace. Mărcile sunt de 100, 120, 160, 180, 200 240, 400, 600 şi 1000 coroane. Aceste mărci sunt emise în scop de binefacere.

*

Din Belgrad ni se anunţă că în cursul acestei luni vor fi emise o serie de 3 mărci, de 1, 2 şi 3 dinari, reprezentând o dublă efigie: pe regele Alexandru şi pe soţia sa Regina Marioara.

*

Toate loturile de mărci ce am dat cititorilor noştri ca premii, au fost oferite gratuit de cunoscutul fildelist d. Lupovici din Calea Victoriei, 65

*

Intre 5 şi 15 August se va organiza în Cehoslovacia sub preşedinţia de onoare a d-lui Masaryk, preşedintele republicei, o expoziţie filatelică.

*

Zille acestea vor fi puse în circulaţie în Franţa 3 mărci postale, de 10 30 şi 50 centime, reprezentând pe marele geniu Pasteur.

*

Expoziţia de mărci din Londra, care are loc în aceste zile la Londra, este una din cele mai formidabile organizate vreodată.

Cei mai mari colecţionari din lume iau parte şi din toate ţările.

Printre mărcile expuse se află şi o marcă de o centimă din Guiana engleză, — emisă în 1856 —, şi care valorează 750 mii franci (10 milioane lei).

După estimările experţilor, mărcile expuse valorează 10 milioane dolari (aproape două miliarde lei).

Numai una din colecţiuni, aceia a americanului Arthur Hind a fost asigurată pentru 15 milioane franc (200 milioane lei).

*

A apărut Nr. 657 din marea revistă filatelică „L'Echo de la Tunvrologie" 5 lei exemplarul. O expediem cu un supliment de 1 leu porto tuturor cititorilor cari vor dori-o.

*

Dăm cititorilor noştri orice fel de lămuriri în direcţie filatelică, punându-le la îndemână şi serii frumoase. Ne interesează iş colecţiunile pernste precum şi mărci vechi şi noi — ultimele în cantităţi mari. A se adresa sub C. Or. Filatelie.

Un mare concurs

Pentru cititorii noştri cari vor strânge cupoanele cu No. 4, 5, 6 şi 7 şi ni le vor înainta, vom oferi, la sorţi, 12 noui şi importante loturi. Le vom descrie în numărul viitor.

Deci strângeţi cupoanele începând cu acela din acest număr.

Moara lui jupânul N.

(in acrostih)

M-estecându-se'ntre maluri —
O-'mbinare de pârae —
A-ci 'ncet, aci șivoae
R-epezite 'n mii de valuri, —
A-pele deapururi vin;

L-împtzi când pt cer nu-s nori,
U-rduroase adese ori,
I-ară toamna turburi, turburi

J-oc la stavili sârbe, polci...
U-n faun sau nu știu cine,
P-isălog din munți le mînă;
I-ndrăcit tot el, cu-o mână
N-evăzută, roți răstoarnă
U-ruinde — ca o goarnă —
L-a al cărei glas făina
se desprinde dintr'un brâu
ce pe valțuri la'neins grâul
N-ăvălind în saci mari-râu.

Al. Teodorescu-Miu

Veacul care apune

— De Rabindranth Tagore —

Ultimul veac apune, în furtuna deslănțuită în occident, ultimele raze roșii ca sângele se sting odată cu el în nori urei ce clocotesc pe cerul Europei. Civilizația geme sub talpa ferocelui egoism. Popoarele se avântă în puternic uragan, dănțuind în amețitoarea horă a nebuniei, cu zăngănit de arme, urlete de răzbunare și marșuri obositoare. Nebunia atinge culmile, sufletele pier, și pântecele crapă de îmbelșugarea hranei furată fără rușine. Națiunile își ling labele de sânge nevinovat, îmbucă și mestecă codrul furat. Aviditatea crește mereu, și oaspățul cel roșu se mărește... dar clipe multe nu vor trece și un fulger brăzdând bolta, va nimici pântecile îndopat peste măsură. Purpura luminoasă ce se arată la răsărit nu este aureola păcei patria mea ! Ea este reflexul marelui rug de foc pe care se mistue marele cadavru al monstrului egoism pe care națiunile l-au hrănit. Inapoia marelui întunerec te așteaptă răsăritul, patria mea.

Fii trează India ! Soarele tău e gata să răsară,, pregătește-ți jertfa, căci cel dintâi glasul tău va cânta și'l va saluta. Pace născută din dureri, vino ! Cu toate comorile tale pline de fericiri. Vino încununată cu blândețea sfântă.

Fraților stați innaintea puternicicilor nu vă rușinați și fiți mândri, căci voi purtați cununa modestiei, iar libertatea dorită e libertatea sufletului nostru. Pe lăcașurile șterse ale sărăciei, se ridică tronul lui Dumnezeu, și știți că tot ce e mare prin nedreptăți, stăpânind prin orgoliu, înfumurare și mândră semeție, nu ține cât o veșnicie....

Trad. de **An. Navarello**

Fecioara comandant

de **IACOB**

— URMARE —

Seara schimbându-s-e marea și căzând vântul, virară ancora și la drum. Fata trecu la cârmă în mare ținută: cisme înalte și manta de cauciuc.

Ploaia cădea mereu, iar secundul, ud până la oase, sta de veghe.

— De ce nu te coborî să-ți iei mantaua? îl întrebă fata, când îl văzu tremurând.

— N'am nevoe.

— Treaba dtale. Și tăcură până la noua seară, când trecu secundul iar ea se scoborî în cabină.

— Mă duc să mă culc. Să mă scoli la două. Noapte bună!

— Noapte bună!

Singur, tremurând vargă, secundul își căuta altă lulea prin buzunarele ude leoarcă. Fu întrerupt de un glas dulce, ce vorbea prin ușa intredeschisă a cabinei:

— Ia spune, mantaua d-tale o aveam pe mine?

— Ce e al meu e și al d-tale, domnișoară!

— De ce nu mi-ai spus-o mai înainte? N'aș fi pus-o pe mine de știam.

— De ce domnișoară, v'ar fi otrăvit? A tatălui d-tale e la croitor.. la dres.

Fata asvârli mantaua pe punte, trânti ușa și dispăru. Obosită adormi până la ziuă. Când se deșteptă era șapte dimineața. Se îmbrăcă la iuțeală și fuga pe punte.

Bietul secund moțăia la cârmă, cu ochii roșii de somn și oboseală.

— Nu ți-am dat ordin să mă scoli la două? țipă ea, înfigându-se în fața lui.

— Mă rog, nu te supăra. Păreai atât de obosită!

— Cum vom ajunge în port, să te debarci. Am să angajez un altul care să asculte de ordinele mele!

— Ba nu mă debarc decât când ne vom reîntoarce la Londra. Trebue să predau vasul căpitanului meu și nu altuia.

— Bine, o să vedem! răspunse fata trecând la cârmă. Eu cred însă că te vei debarca mai înainte.

Restul călătoriei nu-și mai vorbiră: secundul, mândru, sta numai la proră și nu se întâlnea cu ea de cât când se schimbau la cârmă; ea se făcea că nici nu-l bagă în seamă. Și așa ajunseră în port.

Cum acostară, ea fugi în oraș. Peste o oră sosi o telegramă pentru secund: cum o citi, se înroși ca un rac. Era debarcat!

— Am primit o telegramă dela tatăl d-tale, — spuse fetei când se înapoie, încărcată cu pachețele.

— Știu, eu i-am dictat-o la telefon. Acum cred că ai să te debarci?

— Mi-ar place mai mult să mă întorc la Londra cu d-ta — răspunse el, domol.

— Cred și eu ! Când ți-am spus că te debarc, a fost în glumă. Dar când ai declarat că nu pleci, atunci m'am hotărât să te fac să vezi cine poruncește aci. Am și angajat alt secund.

— Pe cine?

— Un oare care Charlie Lee.

— Urâtă afacere. Charlie Lee ! Alege te rog altul. Nu-i omul pe care l'așî alege să navige cu d-ta!

— Pe care l'ai alege? Ce păcat că nu mi-ai spus-o mai de vreme, — îi răspunse fata râzând.

— E un bețivan și jumătate, un porc, domnișoară, crede-mă.

— Nu mi-e frică. Știu să mă păzesc. Mulțumesc. Bună-seara.

Secundul debarcă, fără a lua nimic cu el: le va găsi la Londra.

Fata urmări cu ochii până ce nu mai văzu silueta voinică a secundului care urca liniștit cheiul, — și amărâtă că nu a întors măcar odată capul, suspină adânc și reintră în cabină să-și ia ceaiul.

Noul secund părea un om foarte de treabă, ascultător. Se termină descărcarea și încărcarea și la șase dimineața luară drumul spre Londra.

— Bravo! manevrați minunat! începu Lee. Vasul pare că ar ști că e comandat de o fată tânără și frumoasă.

— Fără prostii! răspunse scurt fata.

Secundul își îndreptă cravata și începu:

(Va urma).

Din cauza neîncetatei scumpiri a materialului și hârtiei de tipar, suntem nevoiți, —cu începere dela 1 Iunie a. c.—să sporim prețul „Universului Literar" și al „Veseliei" la 2 lei.

In schimb, aceste publicațiuni se vor prezenta mult îmbogățite atât prin conținutul lor cât și prin numărul ilustrațiilor în colori.

Ele vor rămâne — ca și până acum — cele mai ieftine publicațiuni în acest gen.

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 3 Iunie 1923 —
CUPON No. 4.

O neglijenţă scump plătită

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

ANUL X. — XXXI No. 22. 2 lei exemplarul Duminecă 10 Iunie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Franța, și cu ea întreaga civilizație, serbează acum pe marele savant care prin descoperirile sale în patologie se poate numi, pe drept, binefăcătorul lumei.

Unde ne sunt visătorii?...

In zilele turburi de astăzi, când oamenii sunt ca piraţii ce se folosesc de furtuna mării ca să prade pe naufragiaţi, înclinările spre bine şi frumos, aproape absente, ne conving că într'adevăr criza vremei a pătruns şi în domeniul creaţiunilor estetice...

Nici pe vremea dogilor Veneţiei sau în timpul papalităţei borgiene, care au înscris capitole de sânge în istoria lumei, nu era atâta neomenie ca azi.

Pe acele vremuri a înflorit Renaşterea artistică şi capodopere de marmoră şi în ulei împrăştiară raze de soare peste civilisaţia barbară de atunci, întocmind contrastul cel mai bizar între arta dumnezeească şi desfrâul păgân.

Păgân este şi astăzi desfrâul lumei, dar operele de artă nu mai strălucesc prin contrast ca şi atunci.

Obştească moliciune, universală nepăsare de cele sfinte, cascadă de petreceri sgomotoase, uşarnice, iată psihologia vrmei.

Cel puţin odată la noi, nimic cugetat, logic, nu simţi în tiparul slovei, în svârlitura de penel sau în cioplitura daltei.

Marmora, culoarea, avântul poetic, care odinioară cântau euritmic baladele firii, plâng astăzi pe epigonii marilor iniţiaţi şi profeţilor într'aripaţi.

Se citeşte puţin, se cercetează şi mai puţin, s'aleargă din snobism după formule îndrăsneţe, fără să se ia seama că sonorităţile verbale s'aseamănă mai adese ori pustiului de idei.

Speranţele nu sunt moarte însă, căci *undevà*, în desimea brazilor sau pe lângă trivalele dinspre munţi, trebue să fie, într'un sat neînsemnat, acel Crist aşteptat al reînvierei noastre artistice.

O epopee va fi viaţa oamenilor pentru el, gânduri de foc vor picurà slovele lui pe hârtie, sufletul său în ritmul daltei sau de penel.

E printre noi şi nu-l cunoaştem, iar, dacă l-am văzut, nu-l înţelegem încă sau poate încă nu ni s'a destăinuit.

Şi trecem astfel printr'o firească dar dureroasă crizei artistică şi literară.

Scriem lucruri ieftine şi uşoare, cu valoare numai comercială, scriem cu grabă iluzii de gânduri, şi ne 'nchipuim că suntem mari.

Unde e răbdarea şi mucenicia celor cari au însemnat pagini de lumină în biblia muzelor?

Unde ne sunt visătorii şi cântăreţii de altă dată, în faţa cărora tremuri de fiori neînţeleşi?

Cuvântul ca şi culoarea, sunetul melodic ca şi marmora, poartă în ele un suflet de foc care şi-aşteaptă vrăjitorii.

Când se va naşte undevà, — dacă încă nu s'a născut, — pe cerul zilelor noastre un luceafăr se va aprinde.

El va însemnà începutul regenerărei sufleteşti şi iertarea lui Dumnezeu.

Să fim vrednici însă de gloria lui şi să nu-l dăm pe mâna zarafilor cari au negutătorit templele.

L-ar sui pe crucea răstignirii ca pe unul ce nu e dintre ai lor.

Pregătiţi-vă sufletele ca să-l întâmpinaţi cu flori. Oboseala de astăzi *el va* s'o alunge, pentru ca zorile primăverii să-şi despletească peste noi iarăşi cosiţele trandafirii.

L. I.

Binefăcătorul

--Schiţă umoristică de Max şi Alexis Fischer—

I

La şapte ani pe plaja din Yanibot, Toto Puteaux se juca în tovărăşia unui băieţaş blond. Băieţaşul acesta se numea Prosper Isidor şi era fiul unui mare industriaş. Intimul jocului, d-l Puteaux tatăl—probabil fiind că era foarte optimist, — prezise fiului său un viitor strălucit. Cunoştea doar viaţa şi utilitatea relaţiunilor.

De la şapte la doisprezece ani băieţii n'au deobicei altă distracţie de cât să se joace de-a calul şi vizitiul. Prosper Isidor şi Toto Puteaux se conformară şi ei uzului.

Mai târziu relaţiunile lor nu se stricară aşa că Toto rămăsese tot prietenul fiului d-lui Isidor. Titlul acesta rezuma de alt-fel toate ocupaţiile şi peocupările lui. Mai târziu trebuia să-i ţină chiar loc de carieră.

Trecură câţi-va ani

Toto deveni Hector. Prosper Isidor deveni avocatul Isidore. Cu toate astea relaţia aceasta nu-i procurase lui Hector nici un beneficiu până în prezent. De altfel dorea să nu-şi importuneze prietenul, aşa că aştepta un moment mai proprice.

II

Prosper Isidor veni într'o zi la Hector Puteaux.

— De vre-o zece ani sunt prietenul Matildei Jolliot cu care am, după cum ştii am un băiat, îi zise el.

— Ştiu... ştiu.

— Ei reluă Prosper, în interesul carierei mele pe care am neglijat-o, socotesc că a venit timpul să pun capăt acestei situaţii.

— Te aprob.

Hector Puteaux, aproba de altfel în totdeauna pe Prosper Isidor.

— De-aceia fiindcă mi-eşti cel mai vechi prieten vreau să-ţi cer un serviciu şi anume să te căsătoreşti cu Matilda. O! nu vreau să te hotărăşti aşa dintr'odată! Gândeste-te. Dacă aşi avea darul vorbirei al lui Cicerone aş încerca să-ţi explic avantagiile multiple ale acestei afaceri excelente De altfel Matilda te simpatisează mult. Băiaţelul e şi el drăguţ şi bine crescut. Are un singur defect, e foarte lacom şi îi plac stafidele. Nenorocirea lui a fost că n'a găsit până în prezent un tată care să-l recunoască. Totuşi cred că am remediat răul, mulţumită ţie care vei poseda astfel un cămin, fără să-ţi fii dat osteneala să ţi-l creiezi. E ceva, nici vorbă. N'aşi voi însă să te influenţez; de-aceia îţi spun să te mai gândeşti înc'.

Puteaux fiind că avea obiceiul să asculte pe prietenul său, se gândi multă vreme şi, primi în cele din urmă, întru cât socoti că nar avea dreptul să-şi jignească prietenul printr'un refuz.

III

După ce-şi consultase familia Hector Puteaux se căsători cu Matilda Joliot şi recunoscu pe micul Mihail. Existenţa tinerei perechi nu se modifică aproape de loc.

Hector continuă să-şi vadă cât-va timp prietenul care îl lăsase să înţeleagă însă că-i i-ar fi greu să-l primească în familia lui, în tovărăşia Matildei. Aceasta era şi logic în definitiv.

Hector nu se opuse; cu toate astea avea ştiri de la Isidor prin Lucia care în fiecare Mercuri avea obiceiul să colinde magazinele şi care nu se ştie cum, întâlnea regulat atunci pe fostul ei amant.

— Dragă, spunea Matilda lui Hector când se întorcea acasă, n'am cumpărat nimic, fiind că n'am găsit ceva mai eftior; dar în schimb l'am întâlnit pe Isidor care m'a însărcinat să-ţi trimit complimente.

IV

Hector citea ziarul *Patria* unde dadu de următoarele rânduri:

„Azi după amiază, la ora două fără un sfert, băcanul Safran din strada Amsterdam, a dus de urechi la comisariatul respectiv, pe un tânăr Mihail Puteaux pe care îl Fa surprins pe când îi fura nişte stafide.

Tatăl hoţului nu s'a prezentat încă la circomscripţie.

Puteaux se pregăti să plece, dar în clipa aceia se pomeni cu un domn care îi se prezintă astfel.

— Domnule, eu sunt domnul Safran. D-ta eşti tatăl tânărului Mihail Puteaux. Ei bine de cinci ani îmi dispăreau din prăvălie, o sumedenie de stafide. Unul din băieţii mei de prăvălie a demascat în sfârşit pe vinovat care nu era altul decât fiul d-tale.

Puteaux era incapabil de a articula o vorbă. D-l. Safran reluă:

— De oare ce nu vreau să-ţi fac rău şi fiindcă iubesc copii cred că am putea să ne înţelegem.

— Bine.

— Aşa dar fiul d-tale îmi fura zilnic cincisprezece — hai să punem douăzeci de stafide. In zece zile, dacă socotim cu scrupulozitate, două zeci înmulţit cu zece fac trei sute două zeci de stafide, în o sută de zile şapte mii opt sute şi într'un an patru zeci şi cinci de mii de stafide sau în cifră rotundă cincizeci de mii. Ne-am înţeles nu e aşa. Cum afacerea asta durează de peste cinci ani, hai să punem şease, ca să nu fiu în pierdere mă văd nevoit să te rog să-mi achiţi suma de cinci sprezece mii de franci.

Se vede că Puteaux regreta că d-l Safran nu prea era tare în matematică, aşa că îndrăzni să se tocmească:

— Nu spun că exagerezi... dar poate că cu opt mii de franci ne-am înţelege...

D-l Safran se supără.

Va să zică mint. Bine. Am voit să-ţi ofer o transacţie. O retrag. De aici înainte tribunalul se va ocupa cu chestia asta. Chiar acum mă duc la avocatul meu, d-l Isidor.

— Ce zici?

— Da, la d-l Isidor, avocatul meu.

V

Timp de opt zile întreaga familie Puteaux se văicărea într'una:

— E îngrozitor! Isidor avocatul lui Safran.

In sfârşit în ziua a noua Puteaux se hotărî să se ducă la prietenul său spre a-i expune nenorocirea.

Isidor îl întrerupse de la primele cuvinte.

— Ştiu ce vrei să obţii de la mine. Evident că-mi eşti prieten, dar iarăşi nu găseşti că e oare cum exagerat să pretinzi prietenului tău avocatul Isidor să piardă un proces.

— Ai dreptate dragă, dar gândeşte-te la băiat...

Isidor ceru un răgaz de câte-va ore pentru a reflecta. A doua zi el trimise lui Puteaux o telegramă cu următorul conţinut.

„Fi fără grijă. Voi scăpa pe Mihail",
Isidor

VI

La secţia doua corecţională avocatul Isidor pleda în afacerea Safran.

„D-le preşedinte, domnilor, veţi spune cum se poate oare că avocatul reclamantului să proclame nevinovăţia tânărului Mihail Putaux".

Senzaţie în auditoriu. Familia Puteaux zâmbeşte. Hector exclamă involuntar: Bravo! Safran e furios.

Da, domnilor, Mihail Puteaux e nevinovat şi am să vă dovedesc. Câţi ani are copilul acesta? Doisprezece ani mă rog.

Un copii de doisprezece ani comite un furt. E evident că dacă e autorul furtului, nu e totuşi autorul responsabil. Pentru a descoperi pe vinovat, trebuie să cercetăm legile eredităţei.

Şi atunci vinovatul este chiar tatăl copilului.

Da, da. Să cercetăm puţin antecedentele şi caracterul individului Hector Puteaux.

D-lor acest individ e un ins de o moralitate specială, un monstru straniu în mijlocul civilizaţiei rafinate căreia îi datorăm pe Nietsche şi pe Pasteur.

Închipuiţi-vă că l'am cunoscut deaproape când eram copil. Dacă m'am jucat însă cu el, a fost numai şi numai pentru a-l studia.

Mai târziu individul în chestie s'a însurat. Cu tot respectul pe care îl port femeilor, există unele adevăruri care trebuie spuse justiţiei. Dânsul s'a căsătorit cu o femeie drăguţă dacă vreţi dar a trăit în concubinaj. (Mare indignare în sală).

Puteaux făcu trei paşi spre Isidor. Dorea să-i dea să înţeleagă că mergea cam departe. Preşedintele interveni însă cu severitate:

— Stai jos! Apoi pe un ton politicos:

— Continuaţi domnule Isidor. Vă ascultăm cu toată atenţia. Cu toate că tribunalul e pe deplin luminat pledoaria d-v. interesantă desvăluie lucruri care trebuie bine discutate...

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

SAMSON

— ANECDOTĂ —

Un evreiu vorbea odată:
Ce viteji avrâm noi!
Ca să nu mai spun de alţii
Să iau numai pe Samson
Ce-a făcut la Ierihon
A bătut pe Filisteni
De i-a stins, i-a prăpădit:
Nu ştiu câte milioane,
Câţi au fost toţi au perit!
Au perit ştii cum? Cu toţii
Pân' la unu-aşa că sara
Se primbla Samson pe cal
Numai singur cu ţigara.
Şi când a venit pe urmă
Unul mare-un ghinărar
Ca să-i ceară socoteală,
Să-l întrebe pe Samson
Pentru ce s'a apucat
Să ucidă oastea toată
Ce era la Erihon;
Ştii ce face-atunci Samson?
A luat pe ghinărar
Şi când l'a izbit odată
Peste zidul cela mare
De-acolo din Erihon
A făcut odată: leap!
S'a lipit de zid acolo
Şi-a rămas aşa lipit
De nici nu credeai că-i om.
Ce jurai că-i abţibilder,
Un chip numai zugrăvit!..

Th. D. Sperantia

FULGI DE SOARE

Ce-mi folosesc palate?... Câmpii cu flori, cununa, ce-o port de atâtea veacuri pe-al frunţii mele prag, când nopţi întregi îmi cânta le geam, o cucuvae, şi gândul mi-se perde, deapururea pribeag...

Nici zarea, nici amurgul, nici blân de răsărire, nu-mi duce tălmăcirea pe urme de credinţi. Sânt pasărea crescută în colivii de aur dar cu visări clădite, din plânse năzuinţi...

Nici cântecele vremii, nici urletul furtunii nu-ajunge pân la pragul, măreţile castele... Sânt sigură stăpână!.. dar unde-i bucuria :când fruntea mise apleacă pustiului din ele?...

Din ele, străbat zarea şi-a văilor adâncuri; dec er, sânt mult aproape; strâng mâna stelelor; poporul mi-se închină, şi sclavi-mi poartă grija: dar mintea mi-se îneacă în plânsetele lor?....

Din lumi îndepărtate ,vin „Feţi frumoşi" să-mi ceară, înpodobita mână, să fiu a lor — dar eu, amân făgăduinţa, cu luni, cu ani, cu veacuri:—mă stăpâneşte — o umbră din vechi, castelul meu...

—Nu cred să folosească povesteami; dar silită, de trudă şi de cântul, ne'nvinselor dureri; voi încerca brodarea, unui şirag de vorbe, ca să'nţeleagă lumea, trecutul meu de eri...

Trăia bătrâna mamă: eu, un copil zburdalnic, nu'nţelegeam iubirea dar năzuiam spre ea, şi-n trun amurg de seară, adus ca de-o poveste un făt frumos se opreşte, zimbind în calea mea...

Domniţă—zise dânsul—te cat de-o veşnicie... am rătăcit pământul 'ntreg, spre a mă oprii la poarta curţii tale: rămâi dar lângă mine ;nădejdea mea şi ochii, deaururi te-or iubi...

L-am ascultat... Şi-o noapte cum nopţii, nu-or mai fie—de dragoste îmbătată, am rătăcit cu el; dar când să-l strâng la sânu-mi: a dispărut!... De-atuncea, trăesc o umbră plânsă în plânsul meu castel...

George Nuţescu

Epigramă

Unuia cu monoclu

Prin geamul ce sclipeşte
Pe ochiu-ţi aşternut.
Nu vezi atât de bine
Cât crezi că eşti văzut!

Sofronie Ivanovici

Din umoriştii străini

Bărbatul Lisavetei

— Localizare după scriitorul umorist rus Arcadie Buchov —

— Eu nu sunt ca toate femeile, — dulce îmi spuse soţia mea sărutându-mă pe frunte — câte-odată mă istovesc gândindu-mă... Tu munceşti, lucrezi... şi eu am să lucrez.

— *Merci*, draga mea, — cu o recunoştinţă dulce îi spusei, — tu eşti aşa de bună, de dragă... Aprinde, te rog, lampa...

— Uite, vezi, — dete ea dojenitor din cap, — tu nu te îngrijeşti... Scrii la lumina lămpei...

Electricitate nu te-ai învrednicit să introduci... Ţi garantez...

— O să introducem, dragă, — o să introducem, — propusei eu, — du-te mâine la Uzină şi spune...

— La Uzină?... mă întrerupse ea mirată, — asta, nu, să mă ierţi... La Uzină au să-mi dee vr'un mecanic, care are să iee şi pielea de pe noi... Ce nepriceput eşti tu!.. Pe Lisaveta care a fost la noi o ştii?

— Nu!

— Bine 'nţeles, că nu o ştii, par'că bărbaţii ştiu ce se petrece în casele lor?... Lisaveta e măritată. Bărbatul ei ştie să introducă electricitate...

Şi are să iee acolo vr'o zece, cincisprezece lei... Ţie-ţi trebuie mecanici?... Vezi cum risipeşti tu banii. Eu preţuesc munca ta şi nu vreau să cheltueşti în zadar paralele... Şi acuma, scrie, scrie... Ce zici, să-l chem?

— Cheamă-l, —dădui eu din cap,— numai să facă treabă repede.

— Fii liniştit, iubitule... scrie... scrie...

Şi ea încă odată mă sărută pe frunte.

II

Bărbatului Lisavetei, ca ori-cărui om muncitor, nu-i plăcea să lase lucrul pe tânjeală şi a doua zi s'a şi ivit la noi. 'L lăsară în cabinetul meu de lucru şi pe la nouă dimineaţa, foarte delicat m'atinse pe umăr şi aşteptând să deschid ochii, el privi prin odaie ca să vadă ce i se cerea să facă.

— Câte lămpi vă trebuie? — întrebă el, măsurând odaia.

— Multe, — răspunsei eu nemulţumit că'mi întrerupsese somnul.

— Aşa, aşa... Va să zică electricitate, — dete el nehotărât din cap... Bine... Par'că îi mare lucru o lampă... Locul ăsta...

Peste câte-va momente el aduse în odae o scară murdară şi aşezându-se comod pe ea, începu să bată în tavan cu un ciocan destul de mare.

— De ce baţi? 'l întrebai eu, convins că orice încercare de a mai dormi era de **prisos.**

— Cum, de ce? — privi uimit la mine bărbatul Lisavetei, —vreau să pun lampa... poate doresc s'o bat aci.

El mai lovi de câte-va ori în tavan, desfăcu o bucată bună de tencuială şi spuse să îi chem pe fata din casă.

— Ascultă, o întrebă el, când aceasta intră în cameră, aci, la voi, au mai pus electricitate vr'o dată...

— Nu sunt de mult aci, răspunse servitoarea, coniţa ştie...

— Cheamă pe coniţa ta... Soţia d-tale, care va să zică, — se uită el la mine, — copii aveţi?

— Nu... răspunsei eu.

— Au să fie... La boeri copiii vin repede... Mai înainte, coconiţă, s'adresă el soţiei mele, — au mai pus electricitate în odăi... poate să fie fire vechi... le ascund afurisiţii sub tencuială şi ia-le de unde nu sunt.

— Nu, nu s'au mai pus, răspunse soţia mea, — pune-le d-ta, amice, o să'ţi plătim.

— Fără plată, bine'nţeles că n'am să lucrez, spuse bărbatul Lisavetei — fără plată nici lampă cu gaz nu-ţi cumperi.

Când soţia mea ieşi, el îmi făcu semn cu ochiul şi lăsă ciocanul.

— Coconiţă, adevărată coconiţă... Bine înţeles că am să iau plată, de ce's lucrător, să fiu plătit? Şi acum mă duc să îmbuc ceva... E şi timpul mesei.

In vremea lipsei lui a trebuit să refuz pe un prieten care vrea să mă vadă şi de care aveam şi eu nevoe, căci cum era să primesc pe un om în camera murdărită de tencuială căzută şi în care sta în mijlocul ei scara murdară pe care lucrătoul nu o luase eşind.

Băbatul Lisavetei a mâncat mult ; trebuie să recunosc că în cele dintâi ceasuri cât a lipsit am crezut că s'a supărat, că nimeni până la el n'a introdus electricitate în odăile mele şi a plecat pentru todeauna.

Spre seară reveni totuşi şi reluă lucrul cu aceiaşi linişte, dar cu oarecare ironie începu să'şi explice absenţa îndelungată.

— Am întârziat un moment... am ajutat să mutăm nişte mobilă... Se mută nişte chiriaşi. Mi s'a dat o hârtie de cinci... înecasar cu ea... zgârciţii.

El se urcă din nou pe scară şi începu să spargă tencuiala de pe tavan.

— O ţigare n'ai cumva?... 'mi-e a fuma, mă întrebă, el, delicat.

Ii întinsei o ţigare.

—Mersi... Pifăind ţigarea el scoase din tavan un cui... Da, zgârciţi... Toţi chiriaşii ăştia, o apă... De chemat, te cheamă, să lucrezi 'ţi cer, dar când e la plată...

Eu mă înroşii.

— Nu-ţi fie teamă, noi avem să-ţi plătim, spusei eu... dacă vrei'ţi plătim înainte.

— De dta nu îmi e teamă... Şi apoi şi pe servitoarea voastră o ştiu... Ea îmi a spus: Ai mei plătesc... sunt cam scumpi la ale mâncărei, dar lucrătorului ce este al lui îi dau... Mersi... tutun bun fumaţi.... încheie el, trăgând ultimul fum din ţigare.

Bărbatul Lisavetei se vede avea metoda lui de a aşeza firele electrice, adică de a le pune sub forma de cabluri în grosimea tencueli, de acea el dase jos tencuiala pe o lungime destul de mare.

— Aci au să treacă firile... se adresă el mai târziu... firele electrice... Şi văzând că eu nu dau prea mare importanţă la cea ce îmi spune adaogă.

— Firele, mă înţelegi?... Fără ele nu vine electricitate... Lampă în părete, fără fire, n'ai s'atârni!

Apoi, se apropie de părete cu o mişcare nehotărâtă înfipse unghia în hârtia tăpetului şi rupse o bucată mere din el.

— Hârtie... Şi eu care credeam că e vopseală. Ce le mai dă boerilor în cap, să lipsească hârtii vopsite, par'că văruiţe pereţii nu pot să fie.

Peste câte-va minute bărbatul Lisavetei se urcă cu picioarele înpat şi începu să bată un cui enorm în unghiul dintre pereţi.

— Asta e pentru mine... Aici am să întind firul şi ca să am de ce să mă ţin, ca să nu cad, am bătut cuiul.

— Bine, fă cum ştii, îi zic eu, privind la bucata de tencuială căzută din părete.

După ce bătu cuiul, el măsură cu palma distanţa dintre cui şi tavan şi spuse:

— Viu mâine... Scara s'o laşi în odaie, ca să nu mai trag sus şi mâine... n'are să mănânce pe nimeni de o sta aci.

— Bine, bine, — spusei eu, — dar am să spun să mături.

— Nu face, — bine voitor îmi propuse el, — vin mâine şi iar am să

RONDEL

Iubire, sete de viaţă,
Tu eşti puterea creatoare,
Sub care inimile noastre
Renasc ca florile la soare.

Vlahuţă

Spune-o veche zicătoare
„Unde-a ars odată focul
Treacă vreme cât de multă
Tot se mai cunoaşte locul".

De când nu mai am iubită
Par'că mi-a apus norocul,
Mi-a rămas un gol în suflet,
„Unde-a ars odată focul".

Aşi sorbi o sărutare
Ca pe cuminicătură..
„Să iubeşti mereu, ascultă",
Altfel golul nu se umple
Treacă vreme cât de multă".

Stelian Delacâmpina

murdăresc... Ce vrei... electricitate ţi a trebuit.

III

A doua zi bărbatul Lisavetei n'a venit. A venit Lisaveta şi a cerut cinci lei arvună.

— El este după beţie ca puiuşorul de găină... are să se odihnească bine şi mâine vine...

Zicea... fără mine n'au să se prăpădească.

In schimb a treia zi veni şi mai de vreme, înfumurat şi cu hotărârea, se vede, de a sfârşi lucru.

— N'o să te supăr din somn... spuse el trântind ciocanul pe podea.. cerem ertare... ce să facem!

— De ce n'ai venit eri, 'l întrebai eu nemulţumit.

— Eri... de ce eri?... Eri nu este astăzi... răsunse el nehotărât... astăzi am să sfârşesc... Mare lucru...

— Sfârşeşte mai repede... îi spusei eu cu acreală... m'am săturat.

— Şi eu 's sătul până la gât... dacă m'aţi silit... Pot spune că mi-aţi pus cuţitul la beregată ca să viu să vă pun electricitatea.

— Eşti mecanic şi de aceea te-am chemat...

— Trebuie să chemaţi mecanici... spuse supărat bărbatul Lisavetei... trebuie să-i chemaţi, dacă vă plac aşa de mult... Ei ar fi făcut mai bine... De ce nu l'aţi chemat?

— Cum, de ce?... mă ridicai eu din pat... ce, tu nu ştii să pui electricitatea?

— Mare lucru... Intinzi acolo nişte fire, baţi câte un cui. Ce-mi este soneria-clopoţel, ce 'mi este lampa electrică? Tot una.

— Dar tu... cu o voce tremurătoare îl întrebai, ce eşti, mecanic sau nu?

— Eu?

— Da, tu...

— Eu 's lăcătuş... Hamal sunt chiar când este unde-va mobilă de mutat... Omul lucrător are nevoie să mănânce, să bee. Te cheamă... te duci.

— Dar electricitate ştii să pui... sări eu din pat. Ai pus când-va în viaţa ta?

— Nu, n'am pus — răspunse el liniştit... Ce? e mare lucru să pui... Baţi un cui,întinzi firul... Nu e ca gazul... arde singur.

— Eşi afară... stăpânindu-mă, îi spusei. Du-te la dracu... Auzi?

Bărbatul Lisavetei luă instrumentele sale şi privind prieteneşte la mine, surizând, eşi.

— Capete de mueri toate şi Lisaveta mea şi servitoarea voastră... Dute, 'mi-au zis, du-te... nu eşti copil, ai să poţi. Lisaveta mea se încurcase odată cu un mecanic... m'am uitat şi eu cum făcea el, credeam că am să pot... Poate aveţi nevoie să mutăm vr'o mobilă?... Mă duc... Să avem ertare.

IV

Două ceasuri în urmă în camera mea petreceau patru mecanici. Mergeau pe masă, doborau cărţi de pe rafturi şi povesteau unul altuia noutăţil lor profesionale.

— Vino, iubitule, mă cheamă dulce soţia mea în camera vecină,—vezi ce copilăros eşti încă, dragul meu... Lucrezi singur, dar nu şti cum să'ţi economiseşti o lăscaie... Ai chemat mecanici care au să ne ceară parale multe... Şi pe bărbatul Lisavetei l'ai dat afară. Dacă îi dai două zeci de lei ar fi fost mulţumit...

— Drăguţa mea, — spusei eu încet... Bărbatul Lisavetei este... lăcătuş. Inţelegi — lăcătuş!

— Nu se poate, — răspunse ea în-

VRĂJITORUL

Nuvelă de Grazia Deledda

Traducere de Ludovic Lust

Şedeau la marginea satului, unul din cele mai mari şi mai pitoreşti din munţii Logudoro din Sardinia; căsuţa lor întunecoasă era tocmai cea din urmă şi privia peste povârnişurile, acoperite cu deşişuri de drobiţă şi masix...

Dacă sta torcând înaintea uşei sale, Saveria vedea în zare marea, la marginea orizontului unde se confunda cu cerul, vara albastru, iarna cenuşiu; dacă cosea la fereastră, privia văile nesfârşite, cari se întindeau la poalele munţilor ei şi auzia văjâitul torentului, care trecea printre stânci şi mărăcinişuri.

In căsuţa întunecoasă umbrită de o boltă de verdeaţă, Saveria trăia, de doui ani, viaţa cea mai fericită, lângă tânărul ei bărbat, cu ochii mari focoşi şi buzele roşii, care îi zâmbiau ca măcieşul printre care păştea turma sa, singura avere, ce avea.

Şi Antonio se simţia prea fericit de când se luase cu aleasa inimii sale; ci toate acestea după doui ani de fericire desăvârşită se ivise un nourişor pe cerul senin al vieţii sale. Saveria nu-l darnise până acum cu nici un copil şi nici nu era vreo nădejde. Era ceva trist! Doria din tot sufletul un băiat oacheş ca el, care să alerge după el prin crâng şi pe văi, că-i fie de ajutor la munca grea; un băiat, care să fie mai târziu bucuria şi speranţa babei sale, care să se însoare la rândul său şi să transmită numele şi turma lor unui alt urmaş şi aşa mai departe în veci vecilor. Toţi strămoşi lui Antonio au fost ciobani şi el voia să continuie numele acesta... dar ce era de făcut, dacă nu venia nici un moştenitor.

A făcut totul: juriniţi solemne, acatiste, pelerinagii, s'a dus desculţ şi cu capul gol la vestita icoană a Madonei del Miracolo din Bitti, plăti o procesiune, o slujbă la biserică, făgădui Madonei lumânări de ceară mare, cât o cântări viitorul său fiu. In zadar toate! Saveria rămase svelţă şi subţire în costumul ei drăguţ cu pieptarul de postav galben şi în cămasa brodată şi casa nu răsuna nici de ţipete de copil, nici de cântece de leagăn.

Da, era ceva trist şi ei părăsiseră ori ce nădejde, când numai ce într'o zi, o prietenă veni la Saveria şi îi spuse în taină:

Ştii, cumătră Sabe, Peppo Longu mi-a spus de ce n'aveţi copii...

— De ce? întreabă Saveria, uitându-se la ea cu ochi mari.

— De ce? urmă cealaltă încet.

Păzească-ne sfântul! Ştiinsă că Peppe e un mare vrăjitor, cum zice lumea... şi el singur mi-a spus că v'a făcut...

Libera nos domine! strigă Saveria râzând şi-şi făcu cruce. Ca toate femeile din sat era şi ea superstiţioasă şi văzuse odată cu ochii ei o stafie albă rătăcind prin munţi; dar că Peppe Longu, cu toată vrăjitoaria sa, putea să facă aşa ceva aceasta, i-se păru prea din cale afară! Cealaltă nu-o slăbi însă cu vorba şi fiindcă necredinţa Severiei o supăra, îi tot vorbi până convinse pe tânăra femee.

Stătură ele ca vre-un ceas de vorbă lângă vatră, unde Saveria făcuse cafeaua. Aceasta se convinse de vrăjitoria lui Peppe aşa că rămase pe gânduri şi întrebă.

— Ia spune-mi ar putea oare să ne deslege?

— Aceasta nu, mi-a spus că nu! Se vede că are vre-un necaz pe bărbatul tău

Spre seară veni şi Antonio călare cu desagii plini cu brânză proaspătă.

Cât descărcă el desagii sub umbrar, Saveria îi spuse tot: el nu râdea, ci încruntă din sprâncene şi dete din cap. Şi după ce puse toate la locul lor, se aşeză la vatră picior peste picior şi puse să-i povestească încă odată ştirea aceasta ciudată.

— Dar ce ai tu cu Peppe? De ce se răzbună el aşa de îngrozitor? îl întrebă Saeveria îngrozită.

— Nimic răspunse Antonio. Se vede unde îmi bat joc de vrăjitoria lui.

— Rău! N'ai văzut, cum a trimis lăcustele peste via lui Giovanni, de îi mănâncă acum tot?

— Adevărat... dar! Ei, să vedem.

Mâine am să mă duc să vorbesc cu el.

— Ah, numai de ar vrea să ne deslege! strigă Saveria.

A doua zi Antonio se duse la vrăjitor; însă cu toate rugăminţile sale, Peppe nu vrea cu nici un preţ să-i deslege.

Era un om ciudat, vrăjitorul acesta: trăia, ce-i drept, ca toată lumea, nu muncia însă nici o dată.

Adevărat, că afară de vrăjitoria pe faţă în care era vestit ca distrugerea lăcustelor şi descântarea vitelor bolnave — mai primea şi multe vizite noaptea: nimeni nu ţinea socoteală de aceasta, şi lumea credea că spiritele, asupra cărora, avea putere, îi aduceau banii şi merindele de care era totdeauna plină casa lui.

Antonio era, poate, de altă părere; căci după ce văzu că toate rugăminţile şi toate amenţările sale n'au fost de nici un folos, se mai duse într'o seară la Peppe şi-i făgădui un ban de aur dacă i-o deslega.

Dintru întâiu Peppe nici nu vru să auză, ba făcea chiar pe îndârjitul, când văzu însă aurul strălucitor, se îmbună încetul cu încetul şi strigă:

— Ei, uite, de hatârul Saveriei am să fac şi aceasta, căci tu nu meriţi; tu ţi-ai bătut totdeauna joc de mine.

Ii spuse dar lui Antonio să vie noaptea următoare într'un loc răsnit în munţi cu o puşcă neîncărcată, cu o faţă de masă albă şi două lumânări.

Antonio dete vrăjitorului banul de aur şi se învoi la toate. După ce ieşi însă din casă, ameninţă cu pumnul coliba dărăpănată a lui Peppe, şi zise batjocoritor: „Lasă, că vom vedea noi!".

Noaptea următoare Antonio era cel dintâiu la faţa locului. Puse pe piatră faţa de masa lumânările şi puşca pe care după dorinţa lui Peppe nu o încărcase şi aşteptă:

Peste puţin veni şi Peppe.

— E tocmai ceasul potrivit, zise el, e miezul nopţii!

Intinse faţa de masă peste o piatră mare, prinse lumânările în pământ şi porunci ciobanului să se culce o clipă cu faţa la pământ.

Sculându-se de jos Antonio văzu lumânările aprinse şi puşca pe faţa de masă.

— Să începem, zise Peppe.

Şi începu să facă fel de fel de gesturi. Antonio se uită la el cu faţa întunecată şi cu un zâmbet batjocoritor. Se sperie însă grozav, când Peppe se întoarse deodată la piatra acoperită cu faţa de masă şi prinse a-i vorbi, într'o limbă străină şi piatra îi răspunse în aceiaş limbă, cu glas slab şi tânguitor. In acelaş timp se stinseră şi lumânările.

Vrăjitorul se întoarse apoi la cioban, care sta acolo tremurând tot, şi zise:

— Pieatra îmi răspunde că puşca ta are să-ţi spună dacă sunteţi deslegaţi ori nu!

— Cum?

— Ţi-era puşca neîncărcată?

— Da, strigă ciobanul.

— Ei, atunci, ia-o şi trage în vânt, dacă o lua foc, e un semn că sunteţi deslegaţi.

La aceasta nu se aştepta Antonio; puse însă mâna pe armă şi trase... şi Peppe căzu la pământ fără să scoată un sunet măcar, cu pieptul străpuns de glonţ.

In loc să tragă în vânt, Antonio ochise în el...

După crima aceasta fără voe — căci el cu adevărat nu credea se, că arma o să ia foc — întâiul său gând a fost să fugă în codru; se gândi apoi că nimeni nu ştie nimic de toată afacerea această, strânse faţa de masă, îşi luă puşca şi lumânările şi se întoarse în sat, păşind cu băgare de seamă peste stânci ca să nu lase urme pe iarbă. Restul nopţii îl petrecu liniştit lângă iubita sa Saveria.

Măcar că frumosul cioban cu ochii focoşi încă nu credea în vrăjitorie, nu putea să-şi lămurească însă cum de a vorbit pieatra, cum de s'a stins dela sine lumânările, şi a luat foc puşca.

Când însă după nouă luni avu fericirea să strângă în braţe un băiat frumos, ce îi dărui-se, Saveria, îi păru rău din tot sufletul, că n'a tras în aer.

Cum însă acum nu mai putea să învieze pe vrăjitor se mulţumi să-i facă un parastas în vechia bisericuţă din munţi.

dignată... cum se poate... Ce canalie.

Ea, agitată, trecu de câte-va ori prin odaie şi după ce se opri în dreptul ferestrei şi bătu toba cu degetele în geam se întoarse spre mine.

— Nu, ştii tu, ce canalie... spuse ea ofensată, — l'am chemat săptămâna trecută să 'mi repare patul... Mi-a desfăcut piciorul, a rupt salteaua şi apoi 'mi cere ertar... Scuzaţi, coconiţa 'mi zice... Ce fel de lăcătuş sunt eu... eu nu sunt lăcătuş... A... adcă cum va, aţi avea nevoie să puneţi electricitatea în casă, atunci spuneţi Lisavetei şi am să viu... eu 's mecanic de felul meu... Şi tu ştii eu nu sunt ca toate femeile...eu nu vreau ca tu să arunci banii în vânt...

Damian

La Argeş!

Intr'o seară mă aflam
Pe al Argeşului mal
Şi dus pe gânduri asculram
O doină din caval.

Râul apa 'şi legăna
Formându-şi unde unde...
Prin aceasta el voia
La doină a răspunde.

Când umbra nopţii s'a lăsat
Peste întreaga fire
Atunci şi eu m'am adresat
La Argeş cu iubire:

—„Ascultă Argeş! Să'mi spui
De vrei să fii părinte
Unui copil al nimănui,
Unui copil cuminte.

Aş vrea să fiu copilul tău
Că nu'mi cunosc părinţii
Mi-a dat în lume Dumnezeu
Doar calea suferinţii!

Să fiu copilul tău voes...
Să'ţi ascult mereu cu dor
Poveşti de mame ce'şi iubesc
Cu patimă copiii lor.

Să fiu un mic pârâu aş vrea
Sglobiu s'alerg la tine
Să'mi pot uita durerea mea
Şi să mă uit pe mine!"

Ioan Th. Ion-Hotarele

FILATELIA

Origina mărcilor poştale

Marca poştală a luat naştere la Londra, la 10 Ianuarie 1840.

Timp de 10 ani, Anglia a fost singura ţară care le-a întrebuinţat şi numai după acest timp, abia, mărcile au fost introduse, treptat şi în celelalte ţări.

A doua ţară care le-a introdus a fost Franţa, la 1 Ianuarie 1849. Urmează apoi oficiul Turnu şi Taxis din Germania la 1850.

La început preţul ei, foarte ridicat de altfel, nu era achitat de trimiţător ci de primitor, care avea obligaţia să depună suma respectivă factorului, în momentul când i se înmâna scrisoarea.

Un călător englez, Rowland Hill a fost acela care a dat ideia plăţei de expeditor, ca fiind mai logică. El observase că sistemul ales la început favoriza fraudele.

In cursul unei excursiuni pe care o făcea într'un judeţ, din nordul Angliei, el sosi la un han în acelaş timp cu factorul. Hangiţa primise tocmai o scrisoare, pe care o examina cu multă băgare de seamă. Apoi întrebă cât avea să plătească. Factorul îi arătă că suma de plată se ridica la 1 şiling (peste un leu românesc — desigur un leu românesc cu valoarea mare pe care o avea acum 70 de ani).

Hangiţa refuză pe motivul că e sărăcuţă şi că pentru ea un şiling reprezintă ceva. Rowland Hill se oferi să plătească suma de mai sus pentru hangiţă, dar trebui să depună toate sforţările ca ea să primească chiar şi acest dar al Pirasinului.

După plecarea factorului tânăra femee mărturisi adevărul călătorului. In scrisoare nu era nimic serios. Avea însă, pe adresă, anumite semne de înţelegere luate, de mai 'nainte cu logodnicul el plcat să-şi facă serviciul militar la Londra. După aceste semne ea ştia acum precis că el e sănătos şi că o doreşte.

Inţelegerea avea de scop să excludă chltueala mare a corespondenţei.

Dela această întâmplare prima vedere neînsemnată, Rowland Hill porni un întreg sistem de organizare a poştei, pe o nouă bază, având ca primă măsură scăderea taxelor poştale.

El făcu un raport amănunţit guvernului englez, care îl acceptă pe deantregul, urmând chiar pe propunător în capul acestui serviciu.

Un an mai târziu se expediau în Anglia 1.500.000 scrisori; iar 10 ani mai târziu numărul lor se ridică la 8 milioane.

Rowland Hill păstră această calitate până la 1890, când se retrase încărcat de onoruri şi cu o pensie însemnată.

Avântul luat de poştă pretutindeni este un omagiu pentru organizatorul ei.

Premiile noastre

După cum am anunţat cititorilor noştri, 12 loturi frumoase vor fi împărţite de data aceasta cititorilor noştri, prin tragere la sorţi.

Suntem convinşi că şi acum mii de cititori ne vor trimite cupoanele.

Desigur, 12 loturi reprezintă o picătură de apă într'un ocean, faţă de marele număr al amatorilor filatelişti. Sperăm, însă, că nu e departe ziua când la asemenea concursuri vom putea oferi sute de loturi, în valoare tot mai mare.

Iată compoziţia celor 12 loturi:

Lotul No. 1: 32 valori diferite. Ocupaţia română în Ungaria, oferite de d. S. Lupovici, Calea Victoriei 65.

Lotul No. 2: O frumoasă serie Nyassa, 10 valori; oferită de d. S. Lupovici, Calea Victoriei 65.

Lotul No. 3: Ocupaţia română în Ungaria (emisia Debreţin), 6 val., oferite de d. S. Lupovici, Calea Victoriei 65.

Lotul No. 4: O serie complectă plebiscit Schlesswig 11 val., oferite de d. S. Lupovici, Calea Victoriei 65.

Lotul No. 5: O serie frumoasă şi valoroasă. Expoziţia, Spania, 6 val., oferită de Fraţii Birner, Calea Victoriei 146.

Lotul No. 6: O serie de 14 val. colonii italiene, oferite de Fraţii Birner, Calea Victoriei 146.

Lotul No. 7: 2 serii: prima căi ferate belgiene 7 val., a doua Abisinia 3 val., oferite de Fraţii Birner, Calea Victoriei 146.

Lotul No. 8: O serie frumoasă 19 val., seria de doliu germană, oferită de „Bursa Filatelică", Calea Victoriei 102.

Lotul No. 9: O serie Siam, 12 val., oferită de redactorul acestei rubrici.

Lotul No. 10: 2 serii: prima o serie Asderbeidjan, compl. până la 25.000 ruble iş o serie Ucraina compl. 14 valori,—oferite de redactorul acestei rubrici.

Lotul No. 11: Un lot 50 colonii diferite franceze,—oferit de redactorul acestei rubrici.

Lotul No. 12: Un lot 100 diferite valori frumoase, oferit de redactorul acestei rubrici.

•

Răspunsurile cititorilor însoţite de bonurile respective le primim până la **1 Iulie**.

•

Asa dar strângeţi bonurile.

Informaţiuni filatelice

Găsim în ultimul număr din marele ziar englez „Morning Post" următoarea întâmplare şi care dovedeşte marele câştig şi în acelaş timp neaşteptat, pe care-l oferă filatelia:

„Un farmacist din Plymouth, ale cărui afaceri neguţătoreşti nu-i mergeau prea strălucit, s'a apucat acum 25 de ani de filatelie.

Intr'una din zile, acum 15 ani se pomeni în farmacie cu doi marinari, care-l întrebară dacă pentru 5 livre sterline (125 lei înainte derăzboi) n'ar voi să le cumpere un sac de mărci, întrucât ei auziseră că se ocupa cu mărcile. Erau mărci în formă de triunghiu,—din primele emisiuni din Afica de Sud, Capul Bunei Speranţe. Aceste mărci fusese câştigate de ei la un joc d cărţi în oraşul Cap.

Negustorul se grăbi să le cumpere. De pe urma lor farmacistul câştigă mai multe sute de mii de lei pe atunci,—mai ales că între mărcile cumpărate erau şi felurite erori.

•

A apărut *L'Echo de la Timbrologie*, No. 658 din 1 Iunie 5 lei plus 1 leu porto îl trimitem tuturor.

•

Dăm orice fel de sfaturi debutanţilor filateliei, precum şi părerea noastră asupra valorei mărcilor. Ne interesează albumele abondente şi mărci româneşti vechi.

Răspunsurile noastre

Vasile Teodorescu-R.-Sărat.— Cataloagele cele mai bune sunt cataloagele Yvert,—dar în situaţia valutară de azi, preţul lor de 18 franci francezi, reprezintă în monetă românească, peste 200 lei.

Albumele cele mai bune sunt cele editate de Yvert (Franţa) şi Schaubeck (Germania). Preţul lor, în bani româneşti, e foarte ridicat, dacă albumul e făcut pentru 15-20 mii mărci. Un asemenea album costa 1000—1500 lei, dacă e cel german sau francez.

M.Mihailescu—Loco. Timbrele fiscale nu se colecţionează,—afară bine înţeles de acelea cari au avut o vreme curs ca mărci. Mărcile perforate nşau volare,—sunt, însă, perforări speciale cu semnificaţie anumită, la unele mărci engleze, spaniole etc.,—în acest caz numai da.

Const. T.—Piteşti.— Trimiteţi mărcile recomandat. Vă vom comunica valoarea şi reexpedia apoi. In caz când acceptaţi preţul le oprim noi, trimiţându-vă costul.

S. St.—Chişineu.— V'am expediat L'Echo de la Timbrologie precum şi seriile dorite.

G. Harnagea—Loco.— Scrisoarea d-v. n'am înţeles-o. Scriţi deslușit ce doriţi.

Maior Venieru—Piteşti.— Mărcile cap bou 30 parale, albastre sunt cele mai eftine. Circa 4—5 lei una.

L. B. Ziant-Burdujeni.— Numai aceste valori n'au căutare.

Suliman Memet-Hârşova.— V'am expediat.

G. Corbeanu-Giurgiu.— Adresaţi C. Or. str. General Lahovari 113 şi trimiteţi recomandat.

G. Bancotescu-Brăila.— Le luăm noi. Trimiteţi pachet recomandat şi vom răspunde preţul. Dacă-l acceptaţi îl veţi primi de urgenţă.

Unui visător

Dece-ţi pleci fruntea 'ntodeauna
Şi stai cu gândul dus departe
Şi'n visuri rătăceşti cu mintea
Mereu spre zările deşarte ?

Ce doruri mistice te poartă
In violetul infinit
De-ţi făureşti imagini scumpe
Din visul tău ne împlinit ?

Te văd în fiecare seară
Cu fruntea sprijinită 'n mâini
Parcă 'mpietrit ca o statue
Sub raza palidei lumini.

Şi torci în liniştea odăii
Acelaş fir neisprăvit
In dorul unor vremi senine
Pe care 'n minte le-ai trăit.

Tu parcă plângi.... Şi plânsul tău
E fără lacrimi şi suspin,
Neînţeles ai fost de-apururi
Şi-n lume-ai rătăcit strein.

Indurerata ta poveste
Nu-i ştie nimeni al ei rost
Şi singuratec totdeauna
Pe drumuri încâlcite-ai fost,

Dar din durerea ta amară
Porneşte cântul cel mai sfânt
Şi zarea toată se coboară
In albe raze pe pământ.

Ion Udrişte-Olt

Cuvintele inedite a oamenilor mari

Odată la Seneca s'a prezentat un tânăr şi l'a întrebat de ce, fiind aşa de înaintat în vârstă, trăeşte aşa de bine şi de fericit.

— Insoară-te, — i-a răspuns scurt Seneca.

Inţeleptule, — exclamă uimit tânărul, — eu n'am decât douăzeci de ani. Am să mă însor când voi fi matur.

— Vezi, — dând din cap i-a vorbit Seneca. — eu tot ce a fost mai greu am făcut fiind tânăr.

*

După cum se ştie poetul Heinrich Heine, avea mâncărime la limbă.

Odată fu rugat să aducă la o şezătoare literară a unei doamne câţi-va colegi din literatură. Heine aduse doui critici cari atraseră imediat atenţia celor prezenţi, în cât Heine fu uitat într'un colţ şi nimeni nu 'i se adresă în seara aceea. La despărţire Heine, invită pe stăpâna casei de o parte şi surîzând, îi spuse:

— Cum se schimbă vremurile... Caligula a devenit celebru pentru că a adus un cal în Senat, pe când eu am adus doui măgari la şezătoarea d-tale şi nimeni n'a relevat aceasta.

*

Despre bunătatea cunoscutului admiral englez Nelson se vorbeau foarte multe.

Odată el prinsese un pirat şi începu să-i vorbească să se lase de meseria lui urâtă şi să primească un post de onoare în marina militară engleză.

— Mi place prea mult libertatea, — răspunse cu mândrie piratul, — chemarea mea, a fost să fiu mereu între cer şi pământ...

— Bine, — răspunse după un moment de gândire Nelson, — spânzuraţi-l.

Şi dorinţa piratului fu îndeplinită.

Mica publicitate filatelică

Cassa Friedman Bucureşti, Mircea-Vodă 9, oferă carnete de mărci bucata 4 lei. Reviste streine filatelice bucata 3. Charniere de mărci mia lei 12. Mărci străine suta 35 lei. Albume cu diferite preţuri. Plicuri de tipă suta 20 lei. Porto gratis.

Ofer un mare şi variat număr de serii frumoase, în condiţiuni avantagioase. Cereţi lămuriri. Fac schimb cu mărci vechi şi albume părăsite. C. Or., str. General Lahovari 113.

La Bursa Filatelică 102 Calea Victoriei Mare Asortiment de Mărci pentru colecţiuni.
Preţuri de reclamă, Cumpărăm, vindem, schimbăm în condiţiuni f. avantagioase.
Expertize gratuit. *Nu vindeţi, nu cumpăraţi, până nu vă adresaţi nouă.*

Mărci Româneşti şi străine în serii găsiţi cu preţuri ecsle mai avantagioase la magasinul S. Lupovici, Cal. Victoriei 65, (Vis-a-vis de Ateneu), Bucureşti.

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 10 Iunie 1923 —
CUPON No. 5.

Socoteala greşită

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA” SIBIIU

ANUL X. — XXXI No. 23. 2 lei exemplarul Duminică 17 Iunie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

În vacanță

Reîncep frumoasele excursii....

SUB CUPOLA NEMURIREI

Imbert de Latour, preşedintele Academiei de ştiinţe morale din Paris, ni-i înfăţişează astfel pe „nemuritori": „*Les Académiciens sont de braves gens décoratifs et... décorés, qui goutent paisiblement la douce joie de se survivre*".

Şi parcă-i vezi în Olimpul zeilor sorbind ambrozia din cupe de ambră, şi privind contemplativi infinitul ei, cari au intrat în vecnicie, în vreme ce sâgalnicul *Ganymede* din amfora visătorilor, le toarnă în pahare licoarea nemuririi.

Acestea sunt impresii de sub cupola nemuririi, aşa cum le poate culege un profan, căruia nu-i este îngăduită pătrunderea în templele sfinte. Nu ştim însă dacă şi „nemuritorii" nu se plictisesc în vremelnica lor eternitate.

A fost în sărbătoare Academia Română.

D-nii Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, D. Gusti etc., şi-au făcut intrarea solemnă în cetatea fără păcate.

Se bucură acum de lumina profeţilor şi cuvintele lor sunt vorba de apostoli îndrumători — încă tineri şi viguroşi. Ne-am bucura şi noi dacă Academia noastră ar întineri şi ea, ca pe vremea genialului Haşdeu.

Scriitorii şi gânditorii generaţiei noastre sunt mai norocoşi. Ei nu poartă pe frunte cununa de ciulini a lui Isus şi nu se prăpădesc prin spitaluri — ceia ce poate să însemneze că societatea nu-şi restigneşte zeii. Valorile adevărate sunt acolo unde vrednicia lor le chiamă.

Că vor fi şi alţi cărturari, vrednici de sărbătorit, iubiţi şi admiraţi mai mult peste hotare de cât la noi, nu este timp de pierdut cu cei ce nu ştiu să-şi înalţe din viaţă piedestalele pe care le vor sta după moarte statuiele.

De data aceasta cel puţin, şi oarecum în parte, s'a făcut cinstită dreptate inteligenţă românesti, chemându-se în lumea învăţătorilor cei aleşi.

Dar Academia ne-a mai adus o veste bună: chemarea lui Scotus Viator în cuibul „nemuritorilor". Iată un gest cu adevărat elegant şi drept, căruia nu-i i-a răspuns printr'o vizită în plină sesiune — după cum ne aşteptam. Vor fi existând motive pe care nu le cunoaştem noi, cei cari nu ne gândim să batem monetă politică din cele sfinte şi mai ales să protestăm, în locul acesta împotriva orânduirii sociale de la noi.

Chemarea d-lui Setton Watson la Academie e simbolică şi înălţătoare, — aceasta este de ajuns ca să explice estetica unei alegeri şi frumuseţea unui gând.

E în toate cele şi o pildă pentru viitorime, care va înţelege cum sunt răsplătite străduinţele celor harnici, când ştiu să cumpănească împrejurările şi să înţeleagă rostul destinului.

Nu importă că nemurirea e cea mai relativă dintre realităţi. Toată lumea care poate să ştie, ştie că nici de Survo Shidanto cel dintâi astronom al pământului — n'ar fi ajuns vestea la noi dacă Tremeschini, un coleg al său din zilele noastre, nu ne-ar fi informat că Shidanto a trăit acum 500 de veacuri.

Nu importă daci relativitatea nemurirei.

Zeii se pot bucura în Olimp sau la ţărmul Costaliei în vreme ce Ganymede le toarnă ambrozie în cupe de ambră din amfora viselor.

Nemurirea absolută există *undeva* şi cu adevărat. De ea se bucură însă tocmai şi numai aceea cari în decursul istoriei au trecut. nefericiţi nevrednici, fără surle şi fără alai, făcându-şi datoria firească faţă de semenii lor, eroi despre cari noi cei de astăzi ştim tot atâta cât şi ştiau şi cei mai străluciţi oameni din zilele lor.

Imortalitatea, chiar relativă, e însă o vrednică răsplată a celor mai aleşi fii ai neamului.

L. I.

Literatura rusă

Fatalitate

de N. ŞVECOV

Bagdadul sclipea de lumină. Bătrânul calif Harun-Al-Raşid invită la o serbare pe toţi amicii şi subalternii săi. Marele vizir nu mâncă nici nu dormi câteva nopţi ocupându-se exclusiv numai cu aranjamentul palatului în vederea serbărei.

Serbarea începu. Dar iată că vizirul se apropie de calif cu o înfăţişare rigidă şi acoperită de o paloare îndurerată, tremurând de groază.

— Mărite stăpâne, prinse a murmura vizirul, vă implor de a-mi da permisiunea să plec. Trebuie să plec imediat călare... Voesc să pun şeile pe caiule şi să plec departe în colo spre Siria.

Bătrânul calif îşi ridică privirea spre vizir, întrebându-l mirat:

— Pentru ce te zoreşti, fiul meu ? Nu e cuviincios să-mi părăseşti invitaţii. Serbarea a început deja. Cine te supără ?

Atunci vizirul cu vocea tremurândă îi răspunse .

— Tocmai întâlnii în drum pe *îngerul morţei*. M'a privit fix şi înţelesei că mi s'a apropiat sfârsitul : în cât dacă nu mă voiu grăbi să plec voiu muri aici.

— Dacă e aşa, spuse califul, atunci du-te în pace şi Alah să fie cu tine.

Vizirul plecă imediat călare.

In aceeaşi seară califul întâlni şi el pe *îngerul morţei* şi-l întrebă :

— Pentru ce ţi-ai pironit privirea atât de scrutătoare asupra vizirului ?

Ingerul îi răspunse :

— Mă mirai, grozav, când am întâlnit la serbare pe vizir ; de oarece pentru mâine am primit ordin că *moartea* o să-l ia pe drum spre Siria.

trad. de **Grivas D. Cruceanu**

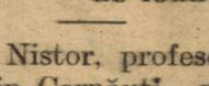

Spre viaţă

In arbori visul poamelor de aur
Doarme în triluri 'nzete şi prelungi,
Spre umbră 'şi pleacă crângile lor lungi
Brodate 'n al dantelelor tezaur.

Iar soarele 'şi toneşte-al lui belşug
In razele ce-şi tremură lumina ;
Cuptor de roade, nesecată tină —
Zâmbeşte 'n brazda harnicului plug

Incepe viaţa 'nchisă pe meleaguri
Aripa amorţită să-şi ridice :
Săltând din lut comoara 'nchisă 'n spice ,

Isi umple 'ncet bogatele ei faguri
Cu mierea sfântă, binecuvântată,
A pâinii — cu credinţă aşteptată.

Petre Antonescu

Recenzii

ISTORIA BASARABIEI

Scene de popularizare

de Ioan I. Nistor

D. Ion I. Nistor, profesor la Universitatea din Cernăuţi, membru al Academiei române şi ministru Bucovinei în actualul guvern a publicat o *Istorie a Basarabiei* în editura „*Biblioteca Aşezământului I. C. Brătianu*" care este la prima sa publicaţie.

D. Nistor explică în prefaţa cărţei sale, de ce a scris o *Istorie a Basarabiei* şi spune că ea a fost dictată şi din sentimentul de recunoştinţă pentru timpul petrecut în Basarabia „în învălmăşeala vremurilor de zvârcoliri şi prefaceri" cari au avut loc în 1917 şi 1918 şi din constatarea necesităţei publicărei unei lucrări de popularizare a istoriei acestei provincii.

Şi într'adevăr Basarabia n'are o istorie a ei şi pentru cunoaşterea trecutului său era nevoie să cauţi sau în *istoria României*, ceea ce se referă la Basarabia până la 1812, sau în *istoria Rusiei* pentru timpul dela 1812 şi până la 1917. O lucrare unitară care să cuprindă descrierea vieţei acestei provincii independent de situaţia pe care a avut'o şi ca ţară neatârnată şi

legată de pământul Moldovei, cu care făcuse un tot şi ca ţară robită de muscali se impunea şi d. I. Nistor, scriind-o, a adus un mare serviciu doritorilor de a cunoaşte trecutul Basarabiei.

Deşi până la 1812 istoria Basarabiei se confundă cu aceea a Moldovei şi de şi de la 1812 istoria acestei provincii moldoveneşti se confundă cu istoria Rusiei, totuşi Basarabia a trecut prin evenimente speciale cari fac să-şi aibă viaţa ei proprie cu schimbări şi transformări caracteristice situaţiei ei şi geografice şi etnice şi sociale.

Rând pe rând d. I. Nistor ne arăta aceste schimbări prin care a trecut Basarabia. Intr'un stil popular neîncărcat de citaţiuni de documente şi autori, profesorul de la Cernăuţi povesteşte viaţa poporului moldovean dintre Prut şi Nistru pentru toată lumea şi nu numai pentru câţi-va cărturari. Şi aceasta face cartea d-sale şi mai preţioasă, de şi preţul ei (70 de lei) o va face puţin citită de lumea cea mare, de aceea o ediţie şi mai populară ar trebui publicată de *Aşezământul I. C. Brătianu* care ar permite ca în fie-care şcoală primară din Basarabia să existe câte un exemplar din această carte atât de necesară basarabenilor.

Căci ceea ce ar trebui să se facă mai mult cunoscut moldovenilor din Basarabia este trecutul lor, asupra cărora ei au noţiuni foarte puţin precise şi confuse. Nu negăm că ei au conştiinţa originei şi trecutului lor, dar această conştiinţă a fost turburată de ultimele evenimente şi sub înrâurirea rusificărei la cari au fost supuşi pentru ca ei să nu stea nedumeriţi în faţa adevărului.

Dacă luăm în vedere că o singură cărticică a unui popă, Laşcu, publicată în 1912 cu ocazia a sută de ani de la răpirea Basarabiei de către ruşi este singura istorioară a Basarabiei cunoscută de basaabeni şi în care preotul rusificat vrea să dovedească legăturile seculare cari unesc Basarabia de Rusia şi dau ultimei drepturi nedisctabile asupra provinciei, înţelegem cât este de necesară o altă carte care să combată influenţa nefastă a ultimei cărţi. Iar dacă adăogăm, că istorioara preotului Laşcu s'a tipărit în zeci de mii de exemplare, vom înţelegem că nu este casă de gospodar basarabean care să nu posede această carte care denaturează cu totul adevărul asupra istoriei Basarabiei.

Bine înţeles într'o ediţie populară d. I. Nistor ar trebui să şteargă unele *date* şi *portrete* puse în ediţia scumpă de astăzi şi cari n'ar putea face de cât o impresie rea asupra masselor populare cari cunosc bine cum s'au petrecut ultimele evenimente în jurul actului Unirei, ştiu cine au contribuit cu adevărat şi cine nu la acest act ca să nu fie rău impresionaţi văzând alături de adevărati făuritori ai Unirei şi oameni cari n'au contribuit la ea, ba au lucrat contra ei.

Dacă d. I. Nistor din considerente de ordin politic a vrut să puie în cartea sa şi pe corelegionarii săi politci — membrii partidului liberal din Basarabia — n'avem nimic de zis — dar pentru o lucrare sinceră de istorie şi adresată contemporanilor unor evenimente cunoscute şi apreciate de toţi, găsim că profesorul Nistor a făcut o greşeală.

O greşeală, pentru că datele şi portretele acelea vor micşora valoarea cărţei, fie-care având drept să-şi zică: „Dacă este tot atâta sinceritate în restul cărţei cum este în descrierea evenimentelor pe care şi noi le cunoaştem, apoi, vai! de adevărul întregei cărţi!

D. Nistor ar fi trebuit să rămâie istoric în lucrarea sa şi tebuia să uite că este şi ministru liberal — în chipul acesta cartea d-sale ar fi câştigat mai mult şi ar fi fost o lucrare absolut cinstită. Credem că pentru o ediţie populară, atât de necesară masselor din Basarabia, d. I. Nistor va lua aceste observaţiuni în considerare şi va lipsi cartea sa de unele portrete cari provoacă desgustul acelor cari cunosc istoria ultimelor evenimente din Basarabia şi în care persoanele a căror portrete se înbărţează în cartea d-lui Nistor au jucat un ol negativ şi dăunător operei Unirei şi după cum ele lucrează şi în prezent la desagregarea sufletească a acestei provincii.

Dr. I. Duscian

AMURG

Ce trist şi plângătoare bat clopotele azi
Mai trist ca altădată,
Mai trist ca ori şi când,
Ca frânte dintr'un suflet accentele duioase
Spre violeta zare se pierd prelung vibrând.

Şi fiecare notă, ce rătăcind pluteşte spre zarea înfiptă
In urma ei resfrângd atâta înduioşare
Că tinerele ramuri se 'ndoae 'nfiorate
Şi frunza par'că plânge...

Deasupra, cerul-albastru, ca o cupolă pare,
Solemnă, maiestoasă, pe culmi de munţi zidită
Pe care se distramă însângerate raze
Din soarele, ce pare-o inimă rănită.

Cu umbrele 'nserărei
S'a stins în depărtare vibrarea de pe urmă-a jalnicului cânt,
O linişte de moarte s'a 'ntins pe 'ntreaga fire,
Tăcuţi şi 'n rugăciune-acuma pomii cânt.

Ion Udrişte-Olt

FULGI DE SOARE

Mi-a poposit nădejdea în ţintirimul morţei; lăsaţi-o să se închine prieteni... Cine ştie? răsunetul din besnă sub crucile adormîte, va face să se aprindă o paşnică făclie.

Şi în sufletul nădejdei — fără nădejdi — amurgul cu umerii de smoală, cu zâmbetul—durere—va horbota o pânză din game necântate ca noaptea să le aştearnă pe a visului tăcere.

In ţintirimul morţii, ce liniştită-i calea pe care o treci în taina tăcutelor răzoare !... Ştii bine; numai umbre ar fi să te însoţească !... Prin oarba adâncime, nici plânset nici o floare.

Nici umbra îngenunchiată!... Doar, noaptea, în miezul nopţii, pândeşte de pe malul sclăviilor, se înşiră popasul fără margini — răsunetul — regretă nădăjduirii plânsă, pe o urmă de iubire...

Şi totuşi, tăinuirea din ţintirimul morţei, credinţelor pierdute desnoadă păşnicie: ce-ţi folosetşe o floare... Ce-ţi poate spune un cântec? când mintea-ţi rătăceşte mai plânsă, mai pustie.

Când raza dimineţii, coboară ca un vuet, cuprins de—amărăciune: când tu cu umbra ta străbaţi necunoscutul —un plânset frânt în două—şi mănuind lopata, încerci a te îngropa.

Mi-a poposit nădejdea în ţintirimul morţii: e cea din urmă rugă — lăsaţi-o să se închine... Sub crucile — adormite nu-s turburări; prin besnă, cu faţa îndoliată, s'o plângă; n'are cine.

Doar uietul tăcerii ţâşnit din adâncime, să-şi nărue prohodul neînvinsului popas... O ţintirimul morţei, de când îl port în minte! Lăsaţi să-mi cânt într'însul, cel de pe urmă ceas.

George Nutzescu

O definiţie

Vinul

Un amic ce te distrează
Idea',
De şi nu e 'ntotdeauna
Natural.

Sofronie Ivanovici

Moartea lui Sardanapal

— O povestire asiriană —

Uşoară şi tăcută ca o apariţie ireală lunecă luntrea dealungul cheiului Babilonului. In ea se află tânăra prinţesă Sarmimonis. Toată fiinţa-i e cufundată în tăcere şi visare ce se resfrânge asupra întregii împrejurimi ; nu se aude nimic altceva de cât clipocitul apei şi sgomotul ritmic al vâslelor ce se freacă de lemnul luntrii.

Ochii prinţesei se închid încet, pe nesimţite şi totuşi continuă să vadă ; dar acum ei nu mai privesc nici frământarea fluviului nici imobilitatea cerului, ci infinitul inimii ei. Un chip strălucitor domneşte acolo — al prinţului Nahardossor, iubitul ei. In momentul acesta el e departe de ea, la vânătoarea regelui ; cu toate acestea gândul lui e lângă scumpa-i Sarmimonis. Dacă însă depărtarea nu-i poate despărţi cineva care veghiază şi pândeşte din întunericul nelegiuirii, va încerca să se interpună ca fatalitatea, între ei—acesta e regele, Sardanapal.

De mult timp el o doria ; dar iubirea ei pentru prinţul Nahardossor fu inexpugnabil obstacol de care se isbi. inexpunabilul obstacol de care se isbi. tului ce apără pe o femee, fie credinţă sau virtute. Chemă deci la el pe unul din cei mai credincioşi oameni ai săi, pe Bassirdon şi-i ceru să nu cruţe pe nimeni şi nimic numai ca regeasca-i dorinţă să fie satisfăcută : să răpiască pe Sarmimonis si să i-o aducă lui.

Inainte de toate trebuia îndepărtat Nahardossor — ceea ce regele făcu invitându-l cu multă ceremonie la vânătoare, după care Bassirdon se puse imediat pe lucru. El vroia să evite orice scandal, căci în jurul tronului începuse să miroasă fumul nemulţumirii, preludiul focului revoltei. Răpirea trebia aşa dar făptuită misterios, fără sgomot şi fără urme acuzătoare, putând-o atribui la nevoie zeilor ; de aceea el hotărî să dea lovitura pe când prinţesa îşi făcea obişnuita plimbare cu luntrea pe Eufrat. Pentru aceasta corupse pe vâslaşii ei ca să treacă peste limita plimbării, dincolo de cheiu, unde va aştepta în două bărci ascunse printre trestii el cu oamenii săi.

Sarmimonis visează şi luntrea se apropie cu o iuţeală crescândă de locul fatal. Dar deodată vâslele se opresc, cad moi în apă ; luntrea continuă să lunece singură, câtva timp. S'a azit o voce limpede ca cristalul de Sidon, rostind : „Intoarceţi !“ Era ordinul prinţesei. Vâslaşii se privesc încremeniţi. „Ce-i de făcut ?“ se întreabă din ochi ; căci prinţesa sătulă şi enervată de plimbare, nu-i doria prelungirea. Clipa de turburare adusese şovăiala în sufletul vâslaşilor. Bassirdon le-a făgăduit o răsplată generoasă pentru serviciile lor dar regele nu va şti oare să se scape de nişte complici neplăcuţi.

Şovăirea lor ameninţă să dureze, când două nави ascunse până atunci de trestii, apărură deodată şi se îndreptară drept asupra luntrii ce fu imediat ajunsă şi invadată de oamenii lui Bassirdon. De ceea ce se temură vâslaşii se întâmplă — fură sugrumaţi şi asvârliţi în apă.

Numai prinţesa şi sclavele ei fură cruţate — pentru a fi transportate în bărcile lui Bassirdon cari luară cu mare repeziciune drumul Ninivei... Abia se îndepărtară şi din valurile ce lăsau în urma lor apăru un cap sângerând, al vâslaşului Huba, sclavul Sarmimonisei. Nimeni nu-l observase sărind în apă tocmai când luntrea era atacată şi nimeni nu-l auzi, acum jurând răzbunare. In urmă înnotă spre ţărm cu greutate, căci fusese lovit de luntrea pe care Bassirdon o răsturnase.

...Când Sarmimonis îşi reveni din grozavul leşin în care căzuse la sosirea-i în Ninive, se trezi într'o încăpere cu totul străină ei. „Unde sunt ?“ fu prima ei întrebare şi privind în juru-i căuta să se reculeagă.

Strălucirea ce o vedeau ochii ei obişnuiţi totuşi cu fastul, îi orbia. Totul era înecat, copleşit, mângâiat de cele mai moi şi mai scumpe covoare de Babylon. Desenurile lor artistice, reprezentând lei tauri şi pasări, aveau culori vii şi nuanţe fine. Câte două-trei, coyoarele acoperiau pardoseala, scaunele de lemn şi fildeş încrustat cu aur şi argint mesele împodobite cu un gust şi o bogăţie rară şi ale căror picioare erau terminate cu labe de leu, alte mici mobile sculptate minunat şi împodobite cu capete de animale — iar pe patul pe care se afla ea se răsfăţau ţesăturile cele mai moleşitoare şi mai voluptoase. Pretutindeni erau împrăştiate cu gust splendide vase de argilă lăcuite şi pictate, nenumărate şi inimitabile ornamente de bronz, abanos, sidef şi fildeş din Indii, sculptat. Pereţii erau o minune. Deşi acoperiţi cu plăci grosolane de alabastru cenuşiu, totuşi basreliefurile de pe ele unele cu caracter religios, altele reprezentând peisaje, se întreceau în frumseţe cu aurăriile şi picturile strălcitoare ; iar nesfârşitele inscripţiuni de sub fiecare scenă pe care o explicau, scrise cu caractere scobite umplute cu aramă lucitoare cât şi chenarurile de un desemn savnat şi elegant, superb colorate, ce le înconjurau, desăvârşiau măreţia acestui decor. Şi pe deasupra, o atmosferă de vis, îmbălsămată de un parfum delirant ce îmbăta ameţia, excita.....

Prinţesa cu ochii pe jumătate închişi, cu pieptul apăsat, cu tâmplele svâcninde, simţia că i se rătăcesc minţile. Oeodată, înaintea-i apăru un zeu în costum de vânătoare ce o privia : Sardanapal.

Nimic nu putea îndupleca pe Sarmimonis ; nici continua feerie în care o învăluia regele nici curtea lui savantă nici darurile-i nesecate. Cântăreţi o deşteptau dimineaţa cu cânteco dulci şi armonioase ; dansatoare lascive, cu mişcări pline de mlădiere şi graţie, o distrau ; sclave de o frumuseţe rară îi dedeau îngrijirile cele mai amănunţite şi mai rafinate ; grădini euberante şi fermecătoare îi aşteptau paşii să le mângâe aleele, respiraţia-i să le soarbă parfumul şi răcoarea fântânilor ochii să le reflecte mulţimea colorată a florilor ; porumbi albi o înconjurau şi o înveseliau.

Cuvintele regelui erau din ce în ce mai înflăcărate iar darurile o copleşeau. Erau ape parfumeate esyriene, celebre în toată Asia, ştofe şi ţesături moi ale căror lână fusese lucrată de însăşi mâinile lui Sardanapal, căci el mânuia, ca femeile, fusul şi furca, şaluri fine şi nepreţuite de Caşmir din văile de unde isvorîşte Indusul, nenumărate bijterii lucrate artistic, împodobite cu pietre scumpe din munţii de la nordul Indusului şi perle din Ceylan şi golful Persic, lucrări în marmoră gravată cu inscripţii cuneiforme, obiecte bizare, cristale uimitor de curate, toate minunăţiile Asiei, îngrămădite la Ninive, erau la picioarele Sarmimonisei ce le despreţuia şi călca.

Insfârşit, Sardanapal, consumat de doinţă, îşi pierdu răbdarea.

Pregăti un ospăţ monstru care să întreacă zilnicele şi strălucitele sale orgii şi porunci ca Sarmimonis să ia parte.

Ospăţul fu pregătit ordinul privind prinţesa, executat.

Sclavele o ajutară să se îmbăieze, să-şi parfumeze corpul şi părul să se îmbrace şi să se gătească. Imbrăcămintea-i străvezie, largă şi plutitoa-

Ce este azi, a fost şi eri

Din tăinuitele-mi dureri
Voeşti să-ţi spun şi ţie ?!
Din lumea voastră de plăceri
Dureri mi-ai dat voi mie!

Un suflet naufragiat
Sunt pe oceanul vieţii —
Copil orfan întârziat
In zorii dimineţii!

Povestea mea de vrei s'o ştii
E tristă afar' d'n cale,
E viaţa triştilor copii
Crescuţi în chin şi jale!

E viaţa triştilor copii
Rătăcitori în lume,
Acelor, ce de şi sunt vii
Sunt morţi şi fără nume!

La tăinuitele-mi dureri
De ce să mai ascult?
Ce este azi, a fost şi eri
In viaţa celor mulţi!

Ioan Th Ion Hotarele

re, de o eleganţă unică şi care o lăsa în mare parte goală, era împodobită luxos şi artistic. De la încheieturile mâinilor, dealungul braţelor ei rotunde şi delicate, şerpuiau încolăcite brăţări superbe de aur, încrustate cu safiruri şi topazuri, iar cerceii de un desmn bogat sclipiau de smaralde şi topazuri. Coloane superbe îi şiruiau pe gât şi pe bust. Coafura-i însfârşit, semănată cu perle, era o capo-d'opera. Frumuseţea ei, nealterată de suferinţă, apăru şi mai perfectă acum când rivaliza cu podoabele ce o încadrau.

Când fu gata părăsi salonu-i, precedată şi urmată de sclave. Trecând pe sub o arcadă impunătoare, străbătu săli imense şi galerii nesfâşite, căptuşite cu plăci sculptate — bas-reliefuri — acoperite cu inscripţii; între săli şi galerii erau vestibule formate, din sculpturi enorme şi masive, de la cinci până la şease metri înălţime şi anume lei, tauri şi câini, înaripaţi şi cu capete omeneşti foarte caracteristice şi acoperite cu fiare încărcate cu rozase. Aceste sculpturi erau rânduite faţă în faţă, două câte două.

Ajungând la o arcadă mărginită de o parte şi de alta de statui tăiate în albastru, giganţi înăbuşind cu braţele lor teribile lei, se opri o clipă şovăind. Dincolo era sala ospăţului spre care înaintând, fu uimită de proporţiile-i colosale şi de fastul ce domnia. Din pântecul sălii, din mulţimea de comeseni corupţi, bărbaţi şi femei se înălţa o rumoare capricioasă şi interminabilă. Sarmimonis îşi ascunse ochii nevinovaţi când, fu îndreptată spre o terasă despărţită şi ascunsă într'u câtve de sală. Acolo o aştepta Sardanapal.

Era îmbrăcat cu o rochie aproape tot atât de frumoasă şi luxoasă ca a prinţesei. Chipul lui dulceag, fardat până la nerusinare, apărând de sub mitra ce-i acoperia capul şi părul lung, s'ar fi zis că e de femee dacă n'ar fi fost barba parfumată şi frizată cu îngrijire. Braţele-i albe aveau brăţări iar de urechi îi atârnau cercei enormi. In tăcerea ce se lăsase se auzi glasul lui subţire şi armonios imitând pe al femeilor. Invită prinţesa să se aşeze sau, mai bine zis o atrase spre el. In farfurii aşteptau mâncările cele mai pretenţioase şi mai delicioase, iar cupele erau pline cu cele mai rari vinuri, mai ales cu vin de palmieri din Armenia.

Şi pe când în sala ospăţului orgia ce se desfăşura în valuri de vin şi ghirlande de flori, începea să ia proporţii, regele, ameţit de băutură şi îmbătat de apropierea pinţesei, deveni deodată brutal. Ea însă printr'o supremă sforţare se smulse din îmbrăţişarea-i rapace şi îmbrâncindu-l cu puterea ce i-o da disperarea, se refugie într'un colţ; dar nimeni nu o putea scăpa. Sardanapal se ridică încet, stăpânindu-se şi surâzând seducător. Se apropie, clătinându-se puţin, cu mişcări feline de prinţesă, o luă de mână uşor şi îi vorbi dulce şi insinuant. Redeveni ce era de obicei afemeiat şi rafinat: „Mâncă, bea, petrece, o ! Sarmimonis, căci restul e fum'!' îi şoptea el fixând-o straniu cu ochii-i mari şi adânci ce scăpărau şi cu degetele dibace îi desprindea fără să-i dea de vsete, podoabele, rochia....

Prinţesa se simţea moale, pierdută. Capul îi vâjia; parfumuri pătrunzătoare, violente, terminau opera vinului din care abia gustase.....

(Urmare în nr. viitor).

Atzilag

Cântă!

De-ţi este sufletu 'ntristat
Şi inima de dor ţi-i frântă,
Tu nu mai sta îngândurat
Ci cântă!

De te vorbeşte lumea rea
Şi'n jurul tău se tot frământă,
Tu fă aşa cum ţi-o plăcea
Şi cântă!

Iar dacă traiu-ţi este greu
Mai mult la muncă te avântă
Increde-te în Dumnezeu
Şi cântă!...

Ioan Şt. Nechita, Botoşani

TITU DINU

Profesorul dela Sf.Sava! Cine nu l-a cunoscut, cine nu l-a iubit!

Gândul mi se'ntoarce cu 6 ani în urmă! Vacanţa mare trebuia să ne despartă şi cine O! Doamne şi-ar fi închipuit că pentru totdeauna!

In ziua despărţirei noastre era senin şi cald şi-acolo în căsuţa din dosul gărei înfiripată de curând unde-şi adunase el toate nădejdile şi tot dorul de viaţă, am trăit câteva clipe ce şi-au săpat cu litere de foc în mintea mea o neştearsă şi vie amintire!

Comunitatea sufltească ce ne apropiase—deşi diferenţa de siuaţii—profesor şi elev—mă ţinea la respectul cuvenit, mă făcuse să-l înţeleg, să-l iubesc!

Gândul lui îl înţelegeam, cum înţelegeam tot sufletul lui zbuciumat, de câte ori întâmplarea mă alătura de el să-l ascult în convorbirile noastre fără de sfârşit!

— Să nu te faci profesor, să nu te faci, fiindcă înseamnă sacrificiu, înseamnă jertfă. Şi măcar de-ai avea răsplata recunoştinţei celor cari i-ai crescut şi i-ai format! aşa îmi spunea el....

Şi-aşa a fost! Fiecare vacanţă mare îmi strecoară în suflet toată desnădejdea bietului om ce par'că-şi presimţise cu un cias mai din vreme ziua despărţirei noastre pământeşti. Şi-a vorbit atâta de frumos, glasul lui răsuna atâta de profetic, încât l-am ascultat, dar m'am cutremurat în ziua când pânza cernită a morţii acoperea pe veci faţa lui bălae! Pentruce l-am pierdut, pentruce l-am uitat?!....

Inalt şi blond bine legat, umerii lui zdruncinaţi de muncă sprijinea un cap de bronz cu trăsături energice şi o frunte lată prelungită înapoi de frumosul lui păr auriu şi ondulat ce adumbrea doi ochi umezi şi blânzi ca visul dulce din ţările cu mările pururea senine! Vorba lui caldă şi melodioasă ca adierele de primăvară răsuna ca un cântec din alte vremuri şi strecura în suflet înfrigurări de neînţeles! Atâta suflet şi viaţă se măcina într'o singură oră în clasa dela Sf. Sava, încât ascultând Iliada sau Odiseia lui Omer nu ştiu care din noi nu simţea odată cu el că trăeşte aidoma vremurile înţeleptului Anchise sau a mâniosului Achille! Orele treceau pe nesimţite şi-aşa de senine încât lecţiunile de limbă română erau o binefăcătoare recreaţie în cursul săptămânei!

Vestea morţei lui ne-a sosit în Moldova! Am auzit că s'a prăpădit într'o zi mohorâtă şi prohodită de veştile triste venite de pe front! Dece s'a stins aşa de repede nu pricep dece războiul şi-a luat un tribut aşa de drag nouă tuturora nu înţeleg nici astăzi... Inţeleg doar nesfârşita lui durere când pe patul morţii şi-ar fi zis în agonie: „Auzi împuşcăturile? „Sunt carabinele elevilor mei, ce vin dela Siret să facă lumină în ziua prohodiri cele mari".

Ne doare sufletul, ne doare! Şi cum am dori ca împreună cu profesorii dela „Sf. Sava" noi toţi cei plecaţi în 1916 să prăznuim memoria celor duşi ca Titu Dinu, Andrei Lăzărescu, I. Petrescu, Litzica şi Dima... măcar cu un parastas, împlinindu-ne o datorie sfântă faţă de cei ce ne-au fost dragi şi i-am iubit şi ceiace ar constitui prin aceasta cultul părinţilor noştr sufleteşti!!....

Doctorand George Vintilă

Cronica artistică

O sărbătoare artistică: Simfonia IX-a de Beethoven la Atheneu

Sub cupola Atheneului, în faţa unei săli selecte maestrul Georgescu a executat cu orchestra filarmonică simfonia IX de Beethoven. Prin valoarea acestei monumentale capo d'opere, prin felul deosebit de îngrijit cu care apreciatul şef de orchestră a montat-o. Acest concert a luat proporţiile unei sărbători artistice. In adevăr, punctul culminant în istoria literaturei simfonice este simfonia IX, scrisă pentru solo de voci cor şi orhestră, şi cred că este interesant a se şti azi când piese originale sub-mediocre, atrag public numeros făcând reţete apreciabile, ce primire a avut încercarea de montare a celei mai grandioase concepţiuni artistice muzicale a secolului trecut — Simfonia IX-a, terminată în Februarie 1824, s'a executat pentru prima oară la Viena dar cu mari dificultăţi.

La Viena, ca şi la Paris mariile succese ale operilor lui Rossini atrăgeau toate simpatiile şi toată atenţiunea publicului muzical. Opera germană şi în genere ori ce manifestări a muzicei germane erau lăsate oare cum pe al doilea plan. Dar opera „Freischutz" a lui Weber mai figura pe programe.

Atunci Beethoven, ce se găsea cu cele două vestite cap'o d'opere inedite „Leturghia" în Re—Si, şi Simfonia IX, se adresă la „*Gesellschaft der Musikfreunde*" pentru a-i cere să-i suporte cheltuelile de montare şi execuţie. De teama de nu pierde societatea a refuzat net şi fără revenire. Cu mult mai târziu şi cu mari sforţări Simfonia IX fu executată la Viena, cu mare entuziasm, dar realizând numai reţeta de 300 fiorini.

Succesul fu enorm, orchestra era condusă de cel mai reputat maestru al timpului, Umlauf, totuşi Beethoven luă parte la execuţie, aşezându-se în faţa unui pupitru în mijlocul executanţilor iar când din cauza crudei infirmităţi, neauzind aplauzele din sală fu făcut atent să-şi întoarcă faţa spre public, batistele şi pălăriile entuziastului public vienez făcură pe maestru să se încline uşor.

Şi aceste ovaţiuni fură atât pentru public cât şi pentru maestru momente de mare înălţare sufletească.

De dimensiuni mult mai mari ca celelalte simfonii precedente, Simfonia IX cuprinde patru părţi: *Allegro un procos maestoso*, e prima parte în care violencelul intră pianissimo-tremolo, atât de fin, în cât abia poţi percepe începutul, păstrează quinta la— mi susţinut de violinele secunde, clarinetto şi corn iar ezitarea urechei între tonalitatea majoră şi minoră dă sufletului acea impresiune de nebulos nehotărât şi prin comună asociaţie de idei îţi apare înainte Dante în primul cânt din Divina Comedie rătăcind în pădurea sălbatecă şi fioroasă ca însăşi moartea. Un crescendo de vre-o câteva măsuri, prelungeşte încă acea stare de nesiguranţă sufletească când deodată aceste acorduri sunt întrerupte de secondarea viguroasă a unui fortissimo în reminore.

Dar strigătele plângătoare ce se înalţă din acel tumult se pierd cu încetul.... şi tot cade într'o noapte profundă cu gemete disperate ce par înnăbuşite de o forţă nevăzută — şi către sfârşitul primei părţi a simfoniei acorduri calde par a fi razele soarelui ce proectează lumii vii pe culmile dealurilor acoperite cu verdeaţă. A doua parte a simfoniei este un *Scherzo* răpitor prin eleganţa şi fineţea gustului.

Prin acele somptuoase idei muzicale ce caracterizează stilul beethovenan, a doua parte a acestui Scherzo se desvălue o minune de strălucită imaginaţie.

Se remarcă în special o modelaţiune de oboiu, acest dulce instrument câmpenesc ce ne-a rămas de la pastorii Phrigieni, reliqua de limpezi mea vremilor patriarchale, fu adesea fidelul interpret al lui Beethoven în pasagiile descriptive. Frumuseţile naturii descrise trecute prin prisma concepţiei geniale a „regelui muzicei" apar azi cu atâta farmec şi plasticitate, în cât sufletul ţi se umple de admiraţiuni şi recunoştiinţă către memoria aceluia ce lipsit de cel mai scump simţ pentru geniul său, de simţul auzului, traduse în armonii sublime fermecătoare peisagii, redând poate cu atât mai frumoasă vocea melodioasă a freamătului de codru cu cât nu exista pentru el de cât în amintirea trecutului.

Printr'o comună asociaţie de idei gândul sboară la versurile celui mai gingaş din poeţii neamului nostru, la versurile genialului Eminescu, profund şi statornic admirator a lui Beethoven.

Acel demon plânge, râde neputând
s'audă plânsu-şi
. . . . . .
Ca un maestru ce-asurzeşte în momentele-i supreme
Pân'ă nu ajunge-n culmea dulcei muzici de sfere
Ce-o aude că se naşte din rotire, din
căderе...

Era surd maestrul Beethoven când a plăsmuit simfonia IX, şi totuşi cine l'a întrecut desvăluind secretele naturei în limba sunetelor.

Din toţi acei ce au văzut şi au simţit natura, cine a scris-o cu mai multă plasticitate ca marele Homer, care era orb!...

Beethoven avu intuiţiunea profetică şi inspiraţia originală de a asocia sfârşitul simfoniei a IX-a cu voci omeneşti. Şi mergând la Schiller îi împrumută „Oda Bucuriei", o colorează cu mii de nuanţe, pe care însăşi gândirea marelui poet german nu a fost capabilă să o redea şi o încoronează cu măreţia şi pompa acordurilor sale solemne, de acea solemnitate mistică care constitue nota caracteristică a stilului beethovenan.

Părţile de solo de voci au fost susţinute de d-nele Drăgulănescu Stinghe, Dobrescu şi d-nii Rabega şi Lupescu.

Ca întotdeauna vocea primadonei Drăgulanescu Stinghe a contribuit la succesul concertului. D-sa are o voce caldă, cristalină şi notele din registrul de sus de o rară limpezime. Deşi vocea tenorului Rabega este insuficientă, fiind acoperit de instrumentele de alamă în ultima parte a simfoniei totuşi această eclipsare nu a putut micşora succesul general al unei execuţii care ia proporţiile unei sărbători artistice.

Nicolae M. Strajan

FILATELIA

Expoziţia de la Londra

Expoziţia care a avut loc zilele acestea la Londra, — şi despre care am şi vorbit cititorilor noştri, în numerile trecute — a obţinut un succes desăvârşit.

Ea a fost inaugurată cu mare solemnitate la 14 Mai de către ministrul englez al poştelor, care a stăruit asupra importanţei mari a filateliei şi a avântului fomidabil pe care ea l-a luat.

După d-sa a vorbit şi reprezentantul poştelor din Statele-Unite, care a expus colecţia oficială a acestei ţări — una din marile colecţiuni mondiale.

Printre participanţi, scrie în ultimul său număr *L'Echo de la Timbrologie*, era şi d. Arthur Hind, unul din cei mai întinşi colecţionari şi care a expus numai raritäţi, de valori considerabile.

Printre ele se găsea şi marca de 1 centimă din Guyana, din anul 1856, singura până azi cunoscută şi a cărei valoare trece azi de 10 milioane lei întocmai ca la marile tezaure, nu păzitor special era de veghe ziua şi noaptea lângă aceste raritäţi — a căror asigurare se cifra la 2 milioane lei.

Zilnic zeci de mii de oameni au vizitat expoziţia filatelică. Regele Angliei însuşi, a onorat-o cu o visită foarte lungă examinând în cunoscător frumoasele colecţiuni. In nenu

mărate rânduri şi-a exprimat admiraţia pentru imensele bogăţii expuse.

•

Se găsea acolo nu ca rege ci ca colecţionar. Cu lupa în mână discuta aprins calităţile şi defectele mărcilor rare.

Informaţiuni filatelice

De altminteri regele Angliei este unul din marii colecţionari modiali. El posedă peste 200 volume numai cu mărci din coloniile engleze, fără să mai vorbim de celelalte mărci ce posedă.

Expoziţia a mai fost vizitată şi de principele moştenitor al Suediei.

S'au decernat numeroase medalii de aur şi diplome expozanţilor.

BELGIA. Pentru a sărbători 75 de ani dela emisiunea primelor mărci poştale, se pregăteşte în Belgia o serie care va apare anul viitor, când acest jubileu va avea loc.

Emisiunea va cuprinde a serie întreagă dela o centimă la 1 franc şi va reprezinta o dublă efigie : aceia a regelui defunct Leopold şi a actualului rege Albert, iar deasupra se va înscrie data 1879-1924.

Se va trage un număr nu prea mare de exemplare din fiecare.

CHILI. A apărut o serie nouă de 8 valori, între 2 centavos şi 5 pesos, scoţându-se din fiecare între 250 mii şi un milion.

Seria e emisă pentru a serbători commemorarea celei de a cincea conferinţe pan-amecane şi desemnul va rprezinta palatul din Santiago, în care s'a ţinut conferinţa.

FRANŢA. S'a emis zilele trecute o serie de 3 valori în Franţa cu chipul marelui savant Pasteur. E un gest frumos al nobilei ţări. In timp ce în alte părţi s'au glorificat oamenii războinici, Franţa a glorificat pe savantul care a salvat milioane de vieţi omeneşti.

ITALIA. Va scoate în curând o serie nouă pentru ea şi pentru coloniile ei compusă din 4 valori, — o serie pentru propagarea credinţei creştineşti. Pe fiecare din ele va figura un sfânt şi anume :

Pe valorile de 20 centime sfânta Teresa, pe cele de 30 sf. Domenic pe cele de 50 sf. Francisc d'Assise şi pe cele de o lră sf. Francisc Xavier.

•

Răspundem cititorilor noştri la toate relaţiunile ce ne vor cere.

•

Am primit un anuar filatelic din Cuba şi ne-a surprins. In această insulă sunt 501 colecţionari mari, — un număr respectabil dacă avem în vedere micimea insulei. Numărul colecţionarilor mijlocii cifrează mai multe mii.

Valoarea mărcilor

Suntem obligaţi să revenim asupra acestei chestiuni. Intr'adevăr, numeroşi cititori ne-au întrebat asupra valoarei diferitelor mărci şi ne-au trimis chiar unele exemplare. Incrderea lor ne-a onorat. Ne-am grăbit să răspundem multora din ei; — însă întrebările erau prea numeroase şi de aceia şi răspunsurile am fost siliţi să le dăm cu oarecare întârziere la unii.

Două concluziuni am tras şi ne grăbim să le supunem iubiţilor noştri cititori.

Intâi ni s'au trimis mărci într'o stare deplorabilă, cele mai multe. Şi regretul nostru a fost şi mai mare cu cât unele din ele erau mărci cari ar fi reprezintat în stare bună o valoare destul de însemnată.

Ce păcat ne-am spus. De aceea *repetăm şi azi cu insitenţă : MARCILE TREBUESC PASTRATE IN CEA MAI PERFECTA STARE, INTOCMAI CA O HAINA DE SARBATOARE. Şi anume: Dacă sunt cu dinţi apoi dinţişorii să fie toţi, marca trebuie apoi să nu fie subţiată nici să aibă îndoituri.*

In cazul când condiţiunile acestea nu sunt respectate, desigur valoarea lor e egală cu zero.

Un cititor ne-a trimis o marcă bună din Mecklemburg... avea o valoare, desigur. Era, însă, o marcă falşă: Se impune şi aci un sfat: NU CUMPARAŢI MARCI DELA ORICINE, ci numai dela acei cari, în cazuri de rarităţi vă pot garanta autenticitatea. *Foarte mulţi cititori ne-au cerut sfaturi; le-am dat imediat.* Şi mai mulţi ne-au rugat să le punem la îndemână serii avantagioase. Le-am pus. Şi pe viitor le vom pune tuturor ce ne vor cere.

Dra se mai impune o concluzie. Există o părere greşită asupra valorilor mărcilor.

„Am marcă cap de bou de 30 parale, — ne-a scris cineva. Cât valorează?" I-am răspuns: Au o volaore mică: câţiva lei.

Şi n'au voit să creadă. E totuşi un adevăr: Nu toate mărcile vechi au valoare mare. Sunt mărci noui cari au o valoare înzecită ca multora din cele vechi.

Valoarea unei mărci depinde de raritatea ei şi nu de vechime.

Să dăm un exemplu: o marcă cap de bou de 81 parale face peste 100 mii lei în timp ce una de 30 parale nu valorează decât 8-10 lei.

•

Iaţi concluziile ce au deprins din scrisorile primite.

Vom da mereu relaţiuni cititorilor cari ne vor cere. Vom estima valoarea mărcilor dacă vom fi solicitaţi.

Ţinem să fim utili cititorilor noştri. Deaceea orice fel de întrebări le primim cu plăcere.

C. Orăşeanu

Corespondenţa filatelică

N. Băjenică-Braşov : Premiul vi s'a expediat. Desigur l'aţi şi primit.

Natalia Ionescu-Loco : Cereţi relaţiuni atât de numeroase încât ne ar trebui un volum de scris. Arătaţi-ne când putem veni să vă dăm la d-v toate lămuririle dorite.

G. Coman-Loco : Desigur că da. Scriţi adresa să vă arătăm ceeace vă putem oferi.

I. Dem. Iaşi şi etc. Trimiteţi ce aveţi recomandat. Ne vom pronunţa atunci şi dacă veţi accepta le oprim noi.

A apărut No. 658 din *L'Echo de la Timbrologie* — 5 lei plus porto 1 leu.

Const. Ioan Piteşti. Colecţiunile părăsite şi mărci vechi ne interesează foarte mult. Spuneţi sau trimiteţi recomandat ce aveţi.

Al. Crivanos-Deva. Mărcile 1886-1890 10—12 li suta. Răspunsul celorlalte întrebări îl găsiţi în articolul nostru de azi.

George Harmagea-Loco. Schimb da. Când vă putem vedea?

George Bancotescu-Brăila. Relaţiuni vă putem da, dar trebue să vedem şi noi albumul. Veniţi la Bucureşti? In cazul acesta anunţaţi-ne. Sau trimiteţi recomandat câteva din ce aveţi şi vi le trimitem înapoi cu răspunsul.

E. Corbeanu-Giurgiu. Primit scrisoarea. Cuprinde 25 defectuoase, cari nu valorează nimic şi 30 bune dar a căror valoare e mică. In bani circa 15 lei, — dar sunt mai bine de folosit pentru schimb. — Ce să facem ?

Amedeu Banu-Brăila. Nu valorează mai nimic.

Celorlalţi. In numărul viitor.

Multora. V'am răspuns în scris.

Mica publicitate filatelică

C. Orăşeanu, str. General Lahovari 113 Face schimb de mărci, cumpără colecţiuni abandonate şi mărci româneşti vechi şi comune.

Are serii foarte multe foarte frumoase foarte eftine, speciale pentru cititorii „Universului Literar".

Cereţi amănunte !!

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 17 Iunie 1923 —
CUPON No. 6.

Un domn prea distrat

sau pompa minunată

ANULX. — XXXI No. 24. 2 lei exemplarul Duminică 24 Iunie 1 23

CASA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Pierre Loti a murit

Vezi articolul din pag. 1

PIERRE LOTI

de ROBERT de FLERS

— Vezi ilustrația din pag. I —

Pierre Loti a murit.

Cu el dispare vrăjitorul cel mai adânc și mai subtil al vremei noastre, acel a cărui viziune a lumei a fost deopotrivă de rafinată și de naivă, și care, fără sforțare, ca printr'un talisman fermecat, a înviat pentru noi ținuturile ce le străbătea, mările ce le trecea, diminețile pe care le însuflețea cu o lacomă simțire, serile pe care le împodobea cu o neasemuită melancolie.

Trebuie să admirăm grija pe care, de timpuriu, soarta, a avut-o spre a-i forma geniul său. Dintr'o veche familie protestantă din Rochefort care, în momentul revocării Edictului din Nantes se instalase în insula Oleron, de unde s'a întors mai târziu, Pierre Loti a vroit, la început, să se facă preot.

Dar văzuse pe fratele său mai mare plecând într'o campanie pe oceanul Pacific.

Cu un atlas și cu cărți ce povesteau călătorii, sufletul lui de copil îl urmări. Și apoi, nu avea el un unchiu medic care îi vorbea mereu despre Senegal și Guineea, arătându-i o frumoasă colecție de scoici? Micul Julien Viaud era fericit când se juca cu ele și când le punea la ureche. Auzea marea cântându-i făgăduieli misterioase. Vrea să împace cea ce numea el vocația sa de preot cu dorința călătoriilor, făcându-se misionar.

Dar sorții sunt aruncați: el va fi marinar. După ce ese din Școala Navală, face pe vasul *Jean Bart* călătoria de aspirant.

Mai târziu cu *Flora* ajunge în Oceania, la Tahiti: aci e prima încântare a vrăjitorului.

La Papeete, e invitat la serbările pe care le dă regina Pomaré suverana nominală a „nouei Cythère". Sub un cer aprins de stele, lângă o mare atât de blândă de par'că n'a știut nici când ce e furtuna, poate că vedea de pe atunci drăgălășenia de păsărică și copilărește supărări ale lui Rarahu....

Fiecare din călătoriile sale procură celei mai mărețe, celei mai gingașe și tot deodată mai crude închipuiri un model pe care poetul îl îmbracă, spre deplina noastră mulțumire, îl însuflețește și îl face după placul său, împodobindu-l rând pe rând, cu zâmbete sau cu lacrămi.

Astfel e Azyadé, e Fatou-Gaye, e M-me Chrysanthème. Povestiri minunate în care faptele țin atât de puțin loc încât ai teama că le strici dându-le numele de roman.

Caracteristica simțirei lui Pierre Loti, se regăsește mereu sub coloriturile cele mai diferite: groaza de moarte și de uitare, nu pentru scriitor — nimeni n'a fost mai puțin om de litere — ci pentru om sau mai bine zis pentru sentimentele sale, mai ales pentru dragoste, a cărei veșnicie schimbătoare, el nu se resemna s'o primească.

Această uitare, de care s'a temut atât Pierre Loti, nu e sigur acum că a învins-o? Puțini scriitori vor fi avut încă din ziua dispariției lor, siguranța unei nemuriri atât de sigure.

Jules Lemaitre, vorbind de el spunea:

„Opera lui îmi face prea multă plăcere, o plăcere adâncă, ce se înfige în carnea mea prea mult ca să mai fiu în stare să judec. De abia pot spune că mi-e dragă".

Jules Lemaitre avea dreptate. Opera lui Pierre Loti, prin nu știu ce vraje, scapă criticei.

Pierre Loti după ce străbătuse Orientul spunea: „Un farmec de care nu mă voi scăpa nici odată mi-a fost aruncat de Islam pe când locuiam malurile Bosforului".

Un farmec asemănător a aruncat el cuenirei prin opera sa, farmec ce nu va pieri atâta vreme cât vor mai fi oameni care visează, iubesc și le e milă...

Notițe biografice și bibliografice

Louis-Marie-Julien Viaud, zis Pierre Loti, s'a născut la Rochefort la 14 Ianuarie 1850 dintr'o veche familie protestantă.

Locotenent de vas în 1898, fu trimes în 1900 în Extremul Orient. In 1906 fu numit căpitan de vas. Pus în retragere și-a reluat serviciul în războiul cel mare, cu toată sănătatea-i zdruncinată.

Primit la Academie în 1891, Pierre Loti era, de acum un an mare cruce a Legiunei de onoare.

Dintre operile sale cităm: *Azyadé* (1879); *Rarahu* (1880), retipărită în 1882 sub titlul *Mariage de Loti; le Roman d'un Spahi* (1881); *Monfrère Yves* (1883); *Pecheur d'Islande* 1886; *Madame Chrysanthème* (1887); *Propos d'exil* (1887); *Japoneries d'automne* (1887); *AuMaroc* (1890); *Le Livre de la pitié et de la mort* (1891); *Fantôme d'Orient* (1892); *Matelot* (1893); *Jerusalem* (1894); *La Galileé* (1894); *le Désert* (1894); *Ramuntcho* (1897); *Réflets de la Sombre route* (1899); *les Derniers jours de Pekin* (1902); *L'Inde sans les Anglais* (1903); *Vers Ispahan* (1904); *la Troisimeè jeunesse de M-me Prune* (1905); *les Désenchantées* (1906) și de curând corespondența sa publicată în colaborare cu fiul său Samuel.

Gilly

Elogiul mediocrității

O publicațiune pariziană anunță un premiu care nu e lipsit de originalitate. Un prietin al acestei reviste, d. Abel Faure a avut generoasa inspirațiune să acorde un premiu *celui mai prost roman al anului*. Tot astfel — scrie revista în chestiune — s'ar putea premia cele mai proaste versuri ale anului, opera istorică cea mai absurdă etc. etc.

Această inovație nu e lipsită de savoare. Ironia e într'adevăr pariziană. Nu știm însă dacă elogiul mediocrității va ademeni pe cineva să treacă sub cupola nemuririi... proștilor.

Erasmus a scris odinioară *laudа prostiei*, după cum s'ar putea face elogiul mediocrității — mai bine ar fi panegiricul ei.

Astfel de premii s'ar putea institui și la noi, cu certitudinea hotărâtă că nimeni nu se va înfățișa la concurs, afară de vreun spiritual, are ar da la lumină, sub această firmă, o operă genială.

Cine are curagiul să spună dar să și creadă el însuși că e prost? Această umilință, — exprimată cu sinceritate, ar fi ea însăși dovada inteligenței.

Victimile prostiei sunt nenumărate și aparțin tuturor îndeletnicirilor omenești.

Ele au inteligența neghiobiei dar și pretențiunile unui om superior. Cea mai primejdioasă specialitate o formează, în această privință, semi-docții, adică neisprăviții sub raportul intelectual și cultural.

Câți autori n'ar putea să fie premiați la noi, chiar și dintre cei mai de sus?

Omul cu adevărat superior are clipe de depresiune și de scepticism care-l obligă să afirme cu sinceritate că a învățat tot ce s'a putut ști pe lume dar că, în definitiv, s'a înnălțat spre lumină ca să simtă și mai amarnică prăpastia întunericului.

Da, spiritul superior e modest fără să fie umil, spre deosebire de celălalt care e umil ca inteligență fără să fie și de fire modest.

Modestia e floarea care crește numai pe piscuri ca și campanulele munților pitorești.

Poate să instituim și noi un premiu al mediocrității. Cine va fi însă cutezătorul care să se prezinte la acest concurs, a cărui inspirațiune originală a avut-o un parizian.

Tot francezii mai cu duh...

L. I.

SIMPLICIUS

(Povestire de EMILE ZOLA)

I

A fost odată, pe o insulă pe care marea a înghiţit-o de multă vreme, un rege şi o regină care aveau un fiu. Regele era un rege mare: paharul lui era cel mai mare din regat iar spada lui cea mai grea spadă din lume. Regina era frumoasă, deşi avea patru zeci de ani. In schimb fiul era un prost, dar un prost fără pereche.

La şease spre zece ani fu luat de tatăl lui în război: era vorba de exterminarea unei naţiuni vecine care avea marea vină de a poseda un teritoriu. Simplicius se comportă ca un prost: scăpă o mulţime de femei şi de copii iar vederea câmpului de luptă îl înduioşă atâta în cât nu putu să mănânce vre-o trei zile.

La şapte spre zece ani trebui să ia parte la un ospăţ dat de tatăl lui. Şi acolo săvârşi tot felul de prostii; se mulţumi să mănânce puţin şi să nu scoată o vorbă. De oare ce paharul lui risca să rămână vecinic plin, regele pentru a salva demnitatea familiei, se văzu nevoit să-l golească din când în când, pe ascuns.

La opt spre zece ani, o doamnă de onoare se îndrăgosti de el şi voi nici mai mult nici mai puţin să-l sărute: Bietul copil se feri din faţa ei şi fugea de îndată ce o zărea. Tatăl lui care în definitiv era un om cum se cade şi care ştia totul, se ruşina de odrasla lui şi pentru a salva demnitatea rasei sărută el însu-şi pe doamna de onoare.

II

La douăzeci de ani Simplicius se prosti cu desăvârşire. Intâlni o pădure de care se îndrăgosti.

Pe vremea aceia pădurile nu erau îngrijite ca azi. Pădurea pe care o întâlni Simplicius era un cuib de verdeaţă de frunze şi de copaci. Iarba creştea aici la întâmplare şi florile răsăreau pretutindeni.

Un suflu de viaţă intensă alerga de-alungul luminişurilor iar toate gângăniile din lume îşi dădeau întâlnire aci.

III

In câteva zile Simplicius s'împrieteni cu pădurea şi când o părăsea stetea gânditor ore întregi. In sfârşit într'o bună dimineaţă părăsi apartamentele sale şi se instală în pădure.

Aici, îşi alese un palat imens.

Salonul lui era un luminiş uriaş împodobit cu draperii de-un verde închis. Tavanul era de culoarea smaraldului presărat seara cu puncte de aur.

Iatacul lui era răcoros şi plin de taină. Pardoseala cât şi pereţii erau împodobiţi cu muşchi. Avu şi odaie de baie,—un izvor de cristal pierdut într'un mănunchi de flori mirositoare.

MAMEI

E atâta timp de când eşti dusă pe vecie
Şi vezi tu, mamă sc mpă, neştearsă şi tot vie
Mi-e 'n inimă şi 'n minte icoana ta iubită,
Cuvântul tău şi gestul, povaţa ta slăvită.

De multe ori 'nainte-mi blând chipul tău răsare,
Inchid atuncea ochii să-l am mult în păstrare
Şi simt o 'nfiorare, o mângâiere dulce,
La fel cum trecea mâna-ţi în păr când să mă culce.

Stând aşa de vorbă, în lipsa t', cu tine,
Mă 'ntreb adesea, mamă, de n' r fi fost mai bine
Să nu ştim ce e dorul şi flacăra-i nebună,
Azi, n'aş fi plâns pe urma acelui împreună.

Cărăşanu

In sfârşit palatul lui era una din aceste locuinţe regale cum numai Dumnezeu ştie să clădească.

Prinţul putea fi de-aci înainte un prost. Nimeni nu-l mai tulbura. Tatăl lui crezându-l preschimbat în lup căută un moştenitor mai demn de tronul lui.

IV

Simplicius fu foarte ocupat în zilele care urmară după instalaţia lui. Făcu cunoştinţă cu vecinii lui, cari toţi erau animale tare cum se cade.

La început nu prea pricepu limbajul lor. In curând însă reuşi să priceapă totul. Un sunet îi era de-ajuns, ca şi gazdelor pădurei, pentru a desemna o sută de obiecte diferite, astfel că se desobicinui să mai vorbească limba oamenilor, atât de săracă în bogăţii.

Apucăturile noilor săi prieteni îl încântară şi fiind că se simţi ignorant se hotărî să înveţe la şcoalele lor.

In definitiv pădurea îl simpatiză. Ea pricepu că tânărul acesta era sărac cu duhul şi ca atare nu putea să trăiască de cât în bune legături cu toate animalele pădurei.

Simplicius îşi alese drept prietenă o libelulă subţire cu corsajul aurit şi cu aripile care fremătau. Dar libelula se comportă cu prea multă cochetărie cu Simplicius. Arborii cari vedeau toate astea preziseră libelulei un sfârşit rău.

V

Simplicius deveni de-odată îngrijorat.

O furnică încercă să-l spovedească. Dar el răspunse plângând că totul nu era decât o nălucire.

Acuma el se scula în zori pentru a se plimba toată ziua prin pădure scotocind fie-care frunză ca şi cum ar fi căutat ceva.

— Ce-o fi căutând prietenul nostru se întreabă păsările.

Libelula mirată de părăsirea amantului ei, veni la el, dar Simplicius nu-i dădu nici o atenţie.

Toată pădurea era tristă; dar frunzişul care auzise plânsetele tânărului principe, ghici imediat pricina tristeţei lui.

Şi frunzişul zise păsărilor:

— Simplicius a văzut pe „Floarea apelor", nimfa izvorului.

VI

Foarea apelor era fiica unei raze şi a unei picături de rouă. Era aşa de frumoasă în cât sărutarea unui amant trebuia s'o facă să moară şi ea împrăştia un parfum atât de dulce în cât sărutarea buzelor ei trebuia să o moare pe un amant.

Pădurea ştia toate astea şi de aceia o ascundea cu grijă privirilor muritorilor.

Floarea apelor trăia nepăsătoare în mijlocul naturei şi fiind că ştia că iubirea o va face să moară trăia zâmbitoare aşteptând moartea şi în acelaşi timp pe iubitul ei.

Intr'o noapte îl văzu pe iubitul ei, la cotitura unei alei. Şi iubitul ei era Simplicius. El o văzu şi fugi după ea, dar Floarea apelor se urcă pe o rază a lunei şi dispăru. Simplicius voi să se ia după ea, dar nu putu.

Şi Floarea apelor îşi simţi sfârşitul, fiind că Simplicius îi plăcea şi ei.

VII

Toate vieţăţile pădurei conspirară pentru a smulge din inima lui Simplicius iubirea pentru Floarea apelor.

— Opreşte-te Simplicius, îi zise frunzişul. Vino să stai jos pe covorul acoperit cu muschi şi vei vedea cât poftesti pe frumoasa ondină cum se scaldă zilnic în apa clară a pârâului, dar nu ne-o lua.

Şi toată pădurea reluă în cor:

— Opreşte-te Simpliciu, o sărutare o va ucide. Nu ţi-a spus oare zefirul Serei că Floarea apelor este floarea crească al cărei parfum omoară. Vai! destinul ei este straniu. Fie-ţi milă de ea, Simpliciu şi n'o omorî.

IX

Floarea apelor se întoarse şi văzu pe Simplicius. Ii zâmbi şi îi făcu semn să se apropie, spunând pădurei:

— Iată iubitul meu care vine. Şi cu toate împotrivirile pădurei ea îi zise:

— Ai întârziat mult, iubite. Inima mea te ştia în pădure. M'am urcat pe o rază a lunei şi te-am căutat timp de trei zile.

Simplicius tăcea şi-şi ţinea răsuflarea.

— Nu mă recunoşti, reluă ea. Te-

am văzut de multe ori în vis. Nu m'ai văzut oare nici odată?

Şi pe când el deschise însfârşit gura.

— Nu spune nimic. Sunt Floarea apelor şi tu eşti iubitul meu. Vom muri în curând.

X

Arborii cei mari se plecară pentru a vedea mai bine pe tânăra pereche. Tresăreau de durere, fiind că ştiau sfârşitul celor doi amanţi.

Toate glasurile tăcură. Firul de iarbă şi stejarul se simţiră cuprinşi de o milă nesfârşită.

Floarea apelor îşi rezemase capul de umărul lui Simplicius. Ambii plecaţi de-asupra părăului zâmbeau. Uneori înălţau fruntea, urmărind cu privirile pulberea de aur care tremura în ultimele raze ale soarelui. Şi ei se strângeau înfioraţi aşteptând amurgul pentru a muri.

Nici o vorbă nu tulbura profundul lor extaz. Intunerecul învăluia din ce în ce mai mult firea. O spaimă grozavă împresurase pădurea. Stâncile uriaşe din care făşnea părăul aruncau o umbră imensă pe tânăra pereche încremenită într'o linişte şi o fericire nespusă.

O stea se ivi pe cer iar buzele lor se uniră într'o sărutare fără sfârşit în timp ce sufletele lor zburară spre cer.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Pastel de seară

Ea adus de soare, cerul,
Mândru zugrăvit,
Lumi himerice se sfarmă
Inspre infinit.

Rîul curge lin la vale,
Unduind încet,
Murmurându-şi vechea taină
Ca şi un profet.

Salcii se tot apleacă
Căul sărutând,
Închinându-i cu sfială
Fremătatu-i gând.

Lângă un luminiş, zefirul,
— Pe-o creangă ciripit —
Fiind trezit din somn de o mierlă
Certă a stârnit.

Firea mai arată poala
Rochiei de zi,
Când luna ce din neguri
Prinde a mijl.

De mirese nele de floare
Aerul îmbătat,
Plin de vise se coboară
Spre tăcutul sat.

Cu un văl ţesut din raze
S'a învăluit
Şi în braţele tăcerii
Tot a adormit,

Stelian Delacâmpina

Fecioara comandant

de **IACOB**

— Urmare şi sfârşit —

— Zău, domnişoară, sunteţi cel mai drăguţ căpitan din câţi am avut. Cum se chiamă boneta ceia roşie din cap? Tam-o'-Shantei?

— Ce te priveşte!

— Adică nu vrei să-mi spui?

Las' că te îmblânzesc eu, porumbiţo!

Ziua trecu fără nici un incident, deşi fetei nu-i plăcea de loc obrăsnicia noului secund.

— Aşa voiaj straşnic, mai rar, — începu Lee, eşind din cabină, după un ceai cam lung, cu o ţigară de foi în gură. V'am adus haina.

— N'am nevoe, mulţumesc.

— Ai face mai bine să o îmbraci, — reluă el, cu haina gata de pus.

— Când voi avea nevoe de ea, mi-o pun eu singură.

— Bine, bine, nu te supăra. Ce drăcoaică de fată încăpăţânată!

— Nu cum-va ai băut ceva jos?

— Numai un păhăruţ de whisky, puicuţă, e straşnic! Nu vrei să guşti niţel?

— Nu permit să se bea la bord, — răspunse ea, tăetor. După ce vom ajunge la uscat, poţi să bei cât vrei.

— Zău?! Şi râzând fugi în cabină, de unde eşi cu sticla şi un pahar.

— Să trăeşti şi să te văd mai veselă (trase un gât). Haide, bea şi tu unul. Te văd cam palidă.

— Hai, termină te rog, — începu ea cu glasul aproape rugător şi cu ochii la cel dintâi vas cu vele ce ar apărea.

— Unicul meu prieten! începu Lee, arătând sticla, din care mai trase un pahar. „Hai să facem un târg".

— Ce vrei să spui?

— Dă-mi o guriţă, — numai ura, — şi nu mai beau până diseară. Hai, n'am să spui la nimeni!

— Poţi să bei până oi plesni! răspunse fata, stăpânindu-se. Pe când vorbia, se aplecă încetişor, să fure sticla. Secundul prinse însă mişcarea, înhăţă sticla şi ridicând-o deasupra capului, o îmbia să i-o ia.

— Haide, vino, vino de o ia. Poţi să şi mă baţi, — n'are decât să-mi facă plăcere pumnişorul tău cel mic.

Invitarea ne fiindu-i primită, Lee se puse la sfat cu unicul lui prieten, iar fata, îngheţată de frică, tremura cu cârma în mână.

— Du-te şi aprinde felinarele, — ordonă căpitanul.

— Mai e timp!

— Ţine cârma atunci, să le aprind eu.

Lee se sculă, se apropie de ea şi în momentul când să-i ia locul la cârmă, o cuprinse în braţe. Ea se smuci însă şi cu inima bătând, se duse la proră să aprindă felinarele.

Aci înlemni însă: o umbră, un om se apropiă de ea.

— „Nu-ţi fie teamă" auzi ea un glas liniştit, cunoscut.

— Jack!

— Eu! Nu te aşteptai? Credeam că ai să refuzi şi m'am imbarcat pe ascuns, noaptea, în interesul d-tale.

— Atunci ai auzit ce mi-a spus măgarul cela?

— Vorbă cu vorbă, — răspunse el.

— De ce nu ai sărit să mă aperi?

Secundul puse capul în pământ.

— Să-ţi spui eu: ţi-a fost frică!

— Nu!

— De ce ai stat ascuns aci, atunci?

Secundul se scărpină în cap, apoi zâmbi...

— Fiindcă... credeam... şi se opri.

— Ce credeai?

— Credeam... că ţi-ar sta bine să treci niţel prin spaimă şi atunci să mă judeci mai bine.

— He! Margot! Margot! se auzi de la pupă strigând Lee.

— Lasă că o să-ţi arăt eu Margot! — scrâşni secundul. Dar ce ai? plângi?

— Nu, — suspina miss Cringle, — sunt numai înfuriată.

— Stai aci, să vezi acum ce-i fac. Mar-got! Hei! N'auzi? Mar...

— Pe mine mă strigai, camarade? Uite că viu!, — o să-ţi spargi oala aia seacă. Dă drumul la cârmă!

Cum o slăbi, presimţind atacul, se şi pomeni cu un pumn între ochi, de căzu de-a berbeleacul. Se sculă urlând şi se repezi spre duşman: un alt pumn îl doborî din nou.

— Şi acum, dacă nu mai ai gust încă de vre-unul, — să te duci drept în puţul de la ancoră, să-ţi odihneşti oasele pe lanţuri. De vei scoate nasul până la Londra, ai de face cu mine! Şterge-o!

Şi a şters-o, fără să se uite înapoi.

Fata atunci se apropie de secund şi punându-şi mâna pe braţ:

— De ce eşti aşa rău? L'ai lovit prea tare.

— Ce m'a înfuriat, a fost când ţi-a propus să-l săruţi.

— Nu ştii, m'a apucat şi de mijloc, adăogă Miss Crigle, roşindu-se.

— Cum... te-a... a îndrăsnit... să te cuprindă de mijloc... aşa...

Curajul i se topi însă.

— Cum aşa? întrebă fata în nevinovăţia ei?

— Uite aşa! Se hotărâ secundul, adăogând gestul la vorbă.

Fata însă, făcându-i cu degetul, zise, cu dulce glas:

— Chiar aşa! Nici d-ta nu eşti într'altfel. Ce e mai rău însă, e că pe d-ta nu e nimeni pe aci care să te oprească!

ATUNCI

Şi n'am voit să ştim atunci, de nimeni
Înlănţuiţi, noi rătăceam ca doi pribegi,
Eram aşa de fericiţi, aşa de sprinteni
Că stăpâneam splendoarea firei 'ntregi.

Ţ-aduci aminte, nu? când culegeam
Atâtea flori ce nu 'ncăpeau într'un buchet,
Şi când de-atâtea ori la mâini ne înşelam
Şi de necaz ne sărutam pe buze 'ncet?

Era frumos, frumos din cale-afară
Pădurile şi câmpul, un peisaj sublim..
Şi nu ştiu cum atunci, mai mult ca 'ntâia oară
Simţeam fiorul dulce că 'n'adevăr iubim.

Era frumos, şi cucul atuncea, împreună
L'am auzit cum cântă c'atâta drag „cu-cu",
Parc'ar fi vrut şi el prin glasu-i să ne spună
Că-n lume fericiţi — sunt numai eu şi tu.

. . . . . .

Când ne-am întors pe urmă, se 'nnoptase bine
O zi întreagă, mare, am dus'o 'n pribegie;
Dar ne-am întors, iubito, cu sufletele pline
De frumuseţea firei, de cânt şi poezie!..

Ioan Şt. Nichita, Botoşani

FULGI DE SOARE

Mă 'ntorc din noaptea vremii... Ce noapte nesfârşită!... Un cântec plâns în umbra bătrânelor poene, martir ce-şi duce Crucea spre crestele Golgotei — cu mintea îngenuchiată, cu Moartea prinsă'n gene...

Mă 'ntorc din noaptea vremii, voi, nu-o cunoaşteţi încă!... In hăul ei, să înfundă: răsunetul durerii, cântări fără de cântec, credinţe împletite, cu surda înţelepciune, din plânsul depărtării.

Nu-i cer şi nici pământul n'a încolţit, în noaptea prin care umbra vremii, îşi duce pasul greu, nepricepute slove, mi s'a 'nerestat pe suflet, şi truda lor adâncă, o întâmpin numai eu.

In noaptea vremii, omul, rătăcitor, îşi toarnă din trupu-lui în trupul răsleţele stafii, din şipotele trudii, îşi răcoreşte tâmpla, şi-şi cântă plânsu'n harfa nădejdelor pustii.

De 'ngenunchează-n preajma, vremelnicului ceas, când ultima credinţă se nărue, fâşia de 'ntuneric — bătrâna trudă — pleacă; dar sufletul rămâne, cu vechea lui durere

Mă 'ntorc din noaptea vremii; mă mai cunoaşteţi umbra, din umbra mea desprinsă?... O cât 's de strein!.. Pe umăr duc robie, în suflet desnădejde, perdutului ce plânge, la umbra unui spin.

Mă 'ntorc din noaptea vremii, prin valuri de 'ntuneric... O cerule albastru, — flori plânse de cicoare, îmi plec trudita frunte, pe umedă ţărâna; desnoda-ţi răsăritului prin gama călătoare!

Să poposesc o clipă, la umbra umbrii mele — o frunză 'nvăluită de frământări de vânt; spre sfânta răsărire, din ruga mea — sclăvie, cu vechea năzuinţă, tot plânsul să mi-l cânt...

George Nutzescu

Opera lui Loti

Pierre Loti a murit dar acei cari l'au cunoscut prin scrierile sale, au impresia când îi pronunţă numele că revăd templurile fabuloase la cari ajungi trecând prin câmpii arse de soare sau smălţuite cu flori. Grădini din basme, pline de crisanteme şi de păsări exotice apar ca'ntr'un miragiu,— cu poduri de porţelan asvârlite peste pârâuri cristaline, — cu japoneze îmbrăcate ca nişte fluturi strălucitori în mătăsuri colorate; departe, peste mări şi oceane insula Thaiti se ridică din amintire cu eterna ei primăvară şi cu ciudata idilă a frumoasei Rarahu;— ca într'o brumă apare pescarul Yves acela care moare departe de ţara şi logodnica lui, acolo, în mările Islandei; Constantinopolul cu toate fantomele orientului trec ca o nălucire şi te regăseşti pe drumul ce duce spre Ispahan, spre minaretele de faianţă albastră şi roz, spre ţara covoarelor înflorite şi a rozelor şi, treptat, toate minunile pe cari le-ai văzut prin măestrele lui descripţiuni, îţi revin în minte aşa că pentru acei cari l'au cunoscut prin operele lui, Pierre Loti n'a murit căci îi poate duce oricând pe drumurile unde i-a însoţit altă dată.

Generaţiunile viitoare îl vor găsi deasemeni veşnic tânăr şi întotdeauna pregătit de a le însoţi în călătorii fermecătoare.

Puterea sugestivă a scrierilor lui Loti este datorată artei speciale ale stilului său. Bazate, în mare parte pe contraste, imaginele sunt cu atât mai vii cu cât contrastul a fost mai izbitor. Din străzile acoperite, pline de noroi şi murdării ale Ispahanului, Pierre Loti odihneşte pe cititor cu liniştea grădinilor închise unde persanii fumează din Kalyane şi sorb cafele, întinşi la umbră, pe covoare de mătase, în răcoarea întreţinută de fântâni şi havuze înconjurate de trandafiri.

Stilul lui Loti e ca o vraje; de la prima până la ultima pagină se desfăşură însinuant, neobosit şi atât de sugestiv că multă vreme după citirea cărţei ne reamintim frazele, sau mai bine zis, impresiile, senzaţiile pe cari ni le-a dat.

Adese ori repetiţiile de fraze revin ca un leit-motiv pentru a grava şi mai tare în mintea noastră imaginele pe care acest maestru al literaturei mondiale le împărtăşeşte cititorilor săi. Principalele sale opere, din punct de vedere artistic, sunt: Vers Ispahan, Le Désert, Le Pélerin D'Angkor, Lile de Philae, Japoneries D'Automme, Les Desenchantées etc.

Literatura lumei pierde pe unul dintre cei mai mari artişti ai săi. Mai sunt atâtea frumuseţi pe pământ şi acei cari nu se pot duce să le vadă vor aştepta în zadar un Pierre Loti ca să'i i-a cu dânsul spre ţărmurile visate căci din călătoria în care a plecat, — cea din urmă, — el nu se va mai întoarce, — şi de acolo nu va mai scrie ca să ne spue frumuseţile cerului.

Nikita Macedonski

NOSTALGIE

Sunt trudit şi 'n astă-seară
Tot cu luna voi vorbi
Şi'n lumina ei de ceară,
Blânde şoapte voi găsi.

Mi-o surâde mângâioasă
Trimiţându-mi o îndurare.
Câte vorbe n'o să-mi spună
Raze-i mângâietoare!

Şi voi măsura cu dorul
Lunga cale până la stele,
Tot purtându-mă fiorul
Rozei visurilor mele.

Voi găsi iubirea-mi stinsă
Intr'un farmec de lumină.
Toată jalea mea cuprinsă
Intr'o stea ce mi-i străină!

Dar luna-i tristă astă seară,
Căci tăcut pe cer apune.
Jalea mă cuprinde iară...
Raze ei nimic nu-mi spune...

Mih. Bărăgan

Cântece ostășești

DORUL DE ELIBERARE

Culese de pe front de preotul Nicolae V. Hodoroaba

Foaie verde matostat:
Când o să mai mă văd scăpat,
Din armată liberat?
Să mai intru'n al meu sat,
Să-mi văd mândrele ce fac
Să-mi văd pe mândruța mea
Pe brațele altuia,
Cum îi zice, ea nu vrea...
Cum mai plânge sărmană,
De călătoria mea!
Să am un cuțit m'aș tăta
Și pe mine și pe ea..

Foaie verde bob năut,
Cum eram și'acum cum sunt!....
Când mi-aduc aminte plâng...
Când eram în vremea mea,
Șapte mândre mă iubea,
Dar acuma nici una...

Foaie verde lămâiță,
Cine-mi umblă pe uliță:
— Ionel și cu Ghiorghiță
Nu știu vine ori ce cată,
Sau vor să-mi fure vre-o fată,
Pe Marița sprâncenată.
Nu știu șade ori ce face,
Că guriță nu-i mai tace!..

Verde foaie și-o alună,
La Mariță'n bătătură,
Mi-a crescut o floare mură..
N'are cine-o scuturà
De cât eu cu batistă;
Cu batista de la ea,
Și spălată și călcată
De cinci ori împarfumată...

FILATELIA

Istoria Poștelor în România

după tratatul de legislație și Exploatație poștală etc.

Istoria poștelor unei țări este istoria desvoltărei sale comerciale, industriale, economice și intelectuale, de oarece, prin ea, cineva poate să-și facă o ideie aproape completă și exactă despre gradul de cultură generală al acelei țări, la o epocă oare care, mai mult sau mai puțin depărtată, și de a'și da socoteala de importanța raporturilor politice a unei țări cu statele streine.

Origina poștelor române datează din timpurile cele mai vechi, după cum resultă din cercetările istoriei, în care găsim că România făcea parte în vechime din țările supuse de Romani: Dacia și Moesia de jos.

Organizarea serviciului poștal Roman, găsim în istorie că a funcționat și în aceste două provincii, dar numai pentru serviciul exclusiv al suveranului și guvernului său.

Rețelele principale de drumuri erau trei și anume:

1) Drumul care pleca dela Turnul Severin trecea pe lângă râul Motru, prin Brodești mai sus de Craiova, Caracaleți, Recica lângă Caracal și se lăsa în jos la Dunăre la Islaz.

2) Drumul care pleca de la Celei mergând în sus prin Slatina, R.-Vâlcea, Călimănești etc. până trecea în Transilvania, și

3) Drumul care pleca dela Dunăre (Flămânda) trecea pe unde sunt satele de astăzi: Putineiu, Adâncata, Scriostea lângă Roșiorii de Vede, Cucueții, Ursoaia și pe lângă Pitești și C.-Lung, iar de aci apuca în Transilvania.

Organizația aceasta a poștelor Romane, dispăru însă cu desăvârșire în confusiunea produsă de invaziile diferitelor hoarde de barbari ca Goți, Huni, Gepizi, Avari, etc.

La fiecare invaziune, Romanii retrăgându-se în munți, pândeau timpul când oardele barbare părăseau țara pentru a se coborî în câmpii puțin câte puțin, pe care o găseau complect devastată, astfel că, după atâtea năvăliri barbare, civilizația Romană se șterse ca și orașele ce fură distruse și îngropate sub propriile lor dărămături, mai ales sub domnia împăratului Aurelian, care retrăgându-și legiunile sale din aceste provincii, lasă pe locuitorii din Dacia Traiană în prada Goților coborâți de pe țărmurile Balticei la Marea Neagră.

Abia prin secolul XIII-a Românii ajunseră după atâtea sbuciumări să se organizeze în mici voivodate, iar în secolul al XIV-a Radu Negru Vodă curățind țara de Tătari și de Cumani întemeiază principatul Romăniei începând dela Porțile de fier până la Marea Neagră și organizează țara cu o administrație regulată.

La această epocă, Radu Negru organiză un serviciu regulat de curieri călări care era destinat a transporta ordinele guvernului în județe și a aduce mai grabnic nuvele la Curtea de Argeș unde era capitala țărei.

Acest serviciu era creiat după cum s'a zis numai pentru transportul stafetelor domnești, în ceia ce privește însă schimbul de corespondență privată nu se găsește până în secolul XIX-a nici un serviciu public organizat pentru a transporta corespondența particularilor.

In cursul secolului XVII-a găsim că se introduce pentru prima oară în țară releurile poștale cu schimburi de cai pe drumurile mai principale. Aceste drumuri erau stabilite astfel:

Dela Târgoviște la București—din București la Călărași spre Silistra—Constantinopole și din Craiova prin Roșiori la București—din Iași prin Bârlad la Chilia spre Constantinopole și din Iași prin Hârlău spre Cernovitz-Praga. Aceste releuri se compuneau din stațiuni postale cu schimb de cai așezate la distanțe de 20 kilometri una de alta—iar serviciul de transport se făcea în cărucioare ușurele numite Olace la care se înhămau câte 4 cai și serveau numai pentru transportul depeșilor domnești, al curierilor și al înalților funcționari al Domniei.

Organizarea acestui serviciu lăsa foarte mult de dorit, fiindcă întreținerea lui era pusă în sarcina județelor și a satelor—astfel că locuitorii mereu rechiziționați și cercetați până ce sfârșeau tot avutul lor, părăseau releul, iar până când județul regula să se dea cai dela alt sat, cei ce mergeau cu olacele negăsind cai pentru schimb la poșta unde sosea treceau înainte cu caii neschimbați până ce cădeau de oboseală și atunci luau cu forța caii, locuitorilor de pe unde îi găseau.

Pe la anul 1775 Ipsilante reorganiză releurile postale (manzilurile) luînd asupra statului toate cheltuelile de întreținere și punând acest serviciu și la dispoziția publicului.

El ușură pe locuitorii de la sate de sarcina de a mai da cai și furagiu pentru poștă ordonând ca pe viitor caii să se cumpere dela domnie, iar hrana lor să se cumpere cu banii ce se vor încasa din taxele de transport.

Pentru executarea acestor măsuri și pentru ținerea ordinei. Ipsilante a înființat un personal la fiecare stație care se compunea dintr'un căpitan de poștă și din mai mulți surugii după importanța releului.

Surugii se recrutau din oameni tineri neînsurați cari erau scutiți de bir și cărora li se plătea o leafă de 90 bani pe lună.

Pentru a se distinge de ceilalți slujitori, surugii erau obligați să poarte un semn de alamă cu pecetia domnească.

Transportul persoanelor și curierilor cu poșta de cai se făcea cum am arătat mai sus, cu olace, niște cărucioare mici cu patru roate în care abea încăpea o persoană, iar surugiul mergea totdeauna călare.

Iuțeala cu care erau conduse aceste olace de către surugii, era foarte mult remarcată chiar de streinii cari călătoreau prin țară pe la noi, iar persoanele cari voiau să călătorească mai comod, trebuia să aibă trăsurile lor particulare, rămânând a se procura de la poștă numai caii (vezi istoria românilor de V. A. Ureche Tomul I pag. 102).

Prințul avea două feluri de curieri, unii numiți Călărași cari făceau și călătorie la Constantinopole și alții numiți Lipcani cari serviau numai a duce în provincie ordinele la guvernatori și alți ofițeri.

D-l I. M. Lejeunne în scrierea sa „Voyage en Valachie et Moldavie 1822" spune că prinții erau obligați a informa poarta despre noutățile politice din țările creștine, în care scop aveau un agent la Varșovia și un corespondent la Viena dela care

primea informaţii pe cari le transmitea prin curieri numiţi Lipcani până la frontieră.

D-l G. Sion membru al Academiei Române spune în scrierea sa „Suveniri Contimporane" că între anii 1840-1842 nu exista în ţara noastră serviciu poştal organizat pentru corespondenţa privată şi omul adică nu găsea ocasiune sau dacă nu trimetea înadins pe cineva cu o scrisoare, nu avea alt mijloc de comunicaţie.

Romulus N. Preda

(Va urma

Informaţiuni filatelice

Marele ziar francez „Excelsior" publică în ultimul său număr, fotografia unei mărci poştale din Hawai, care făcea parte din celebra colecţiune Ferrari—colecţiune ce se vinde prin licitaţie de 3 ani fără ca ea să se fi terminat.

Pentru această marcă poştală din Hawai din 1851-52, s'a plătit suma de 109 mii franci (1.250.000 lei) plus spezele care şi ele se cifrează la 15% din valoarea mărcei, adică încă alte 200 mii lei.

Prima zi a celei de a 7-a licitaţie a produs 1.247.900 franci francezi (circa 16 milioane lei).

•

Licitaţia a şeaptea Ferrari a ţinut 3 zile şi a produs vânzări de 10 milioane 300 mii franci (125 milioane lei).

Intre altele s'a dat pentru o marcă de 1 penny roş din Mauriciu 122.000 franci (1 milion şi jumătate lei); pe o marcă de 2 penny albastră din aceiaşi insulă 54.000 franci, pe o marcă eroare tot din Mauriciu 111.000 franci (1.300.000 lei); pe o marcă eroare din Saxonia 41.000 franci, etc.

•

In *Statele-Unite* a apărut o serie de glorificare a personagiilor ilustre ale republicei în decursul veacurilor precum şi cu diferite figuri şi peisgii.

Mărcile sunt artistic executate. Ele reprezintă după cum urmează: 1 c. verde: Franklin; 2 c. carmin: Washington; 3 c. violet: Lincoln; 4 c. brun: Marta Washigton; 5 c. albastră: Roosvelt; 6 c. orange: Mac Kinley; 7 c. orange: Grant; 8 c. carmin: Garfield; 9 c. roz: Jefferson; 10 c. galben-brun: Monroe; 11 c. albastră-pal: Hages; 12 c. violet-brun: Cleveland; 14 c. violet: un tip de indian; 15 c. albastră: o vedere a parcului naţional din Yosemite; 20 c. albastre: Statuia Libertăţei; 25 c. brun: Cascada Niagara; 30 c. brun-negru: un bison; 50 c. violet deschis: Mormântul soldatului necunoscut şi ambizeabiul din Arlington; 1 dolar brun: Monumentul lui Lincoln dela Washigton; 2 dolari albastrii: Capitolul din Washington; 5 dolari carmin şi albastru: o figură alegorică a Americei.

•

Corespondenţa filatelică

V. Gr. Theodorescu-R.-Sărat.: Desigur! Vi s'a trimis.

I. Braun-Ploeşti: Scrisoarea d-v. nu e lămurită. Arătaţi-ne ce voiţi?

Elise Tănăsescu-Odobeşti: Depinde ce aveţi. In orice caz mărcile austriace şi ungare sunt, afară de câte-va excepţii, dintre mărcile eftine. Fără să fie văzute e greu!

Gr. Ionescu-Focşani: Pe plic 1500 una.

Bibliografii

A apărut *L'Echo de la timbrologie* No. 659. Il trimitem contra 5 lei şi un leu porto.

Cântec

Luna cea plină
Mândra regină,
Sue agale,
Limpedea-i cale.

Al razelor caer
Si-l scutură 'n aer,
Vărsând peste câmp,
Parfumul lui scump.

Isvorul, de drag
Ii cântă dulceag,
Sorbindu-i faţa senină;

Vânturi pribegi
Cern printre crengi,
O ploae de stropi de lumină...

. . . . . .

Noaptea-i albă. De-a ei vrajă
Dorurile fermecate
Dorm cu visuri împăcate...
Luna plină le s'a strajă!...

Al. Teodorescu-Mir

DUREREA

Posomorâtă ca o noapte fără stele, Durerea bătrână ca lumea, trăeşte în preajma noastră. Vesmântul îi e de doliu, privirea de om fără suflet, mâna grea ca plumbul.

Mulţi vestitori are tirana, pe care într'o clipită îi trimite pe întreg pământul, de aceia e într'atâtea locuri odată. Ne 'ncetat şi fără greş loveşte semănând în suflete desnădejdea şi'n inimi jalea. Când o crezi mai departe, lângă tine este Durerea. In zile de toamnă cu cer plumburiu, călare pe vânturi reci şi însoţită de ruginite frunze ce smulge, cu cruzime din pomi, vine sau trimite pe vestitoarea-i tristeţea. O nelinişte atunci te cuprinde fără să-ţi dai seama.

Cum ne coplesește povara Durerei pe noi, nimicurile ce ne numim oameni. Biata inimă se sbate, neputincioasă de luptă contra duşmanului nevăzut, dar în zadar, e repede învinsă! Atunci Durerea se furişează hoţeşte înlăuntrul tău unde de obiceiu îi place să locuiască. In ghiare de fier e prins sărmanul suflet! Sub înăbuşitoarea-i mână gândurile de mai bine pier, visurile cu trudă şi răbdare înjghebate, se spulber ca nisipul la vânt! Fiica Nenorocirii vrea tributul în lacrimi, cât mai multe şi dese lacrimi!...

Câte odată nemulţumită cu cât a adunat, împreună cu Moartea mereu dornică de pradă, cer războae... Atunci curg lacrimile râu şi ea se scaldă în ele!...

Ca toate relele, cea mai rea din ele, loveşte fără socoteală, merge de zeci şi sute de ori în acelaş loc, iar de acei ce'i sunt pe plac nu se mai desparte. Pe unde trece lasă neşterse urme. Frunţi încreţite de pretimpurii brazde spre pământ s'aplec, sufletul geme şi plânge.

Totuşi decât Durerea sunt trei mai puternici: Natura, Timpul şi Moartea....

Voi, Chinuiţii Durerei mergeţi în mijlocul Naturei... De n'o cunoaşteţi, cu dragoste vă 'ndreptaţi către ea! Ascultaţi sinfonia primăverii, scrisă pe seninul cerului de Mai cu razele aurii a soarelui şi cântată de micuţele paseri ale pădurei pe strunele zefirului, în foşnetul plopului.

Oglindiţi-vă în pârâul cu unda de cristal ce tainic şopteşte, lăsaţi ochiul să se piardă pe smălţatul covor al câmpiei, îmbătaţi-vă de praful fânului cosit, rătăciţi prin poene unde frumseţile sunt din belşug presărate!

Nevinovaţii mieluşei vor fi paza voastră, iar viţeii sperioşi cu ochii mari şi botul umed sărutându-vă, vă vor reda pacea sufletească. Faceţi fără precupeţire binele, ajutând pe cei ce sufăr şi toate vă vor alina Durerea. Dacă inima voastră nu se va redeschide bucuriei, aşteptaţi pe timp... In mersu-i uniform el presoară cu bunătate prafu-i minunat aducător de uitare. Nimeni şi nimic nu i se poate împotrivi. El cerne... mereu cerne... Părul se argintează, obrazul şi fruntea se sbârcesc, trupul slăbeşte. El cerne pulberea-i minunată... Insă dacă praful uitărei, aşternut în groase straturi s'a risipit la uşorul suflu al amintirei, şi, rana învechită sângeră încă, aşteptaţi! Intr'o zi vine puternicul al treilea să vă mângâe, închizându-vă ochii şi ducându-vă, acolo, departe, unde dureri nu mai sunt.

Tegat Gahul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

Care apare în fiecare Marţi

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 24 Iunie 1923 —
CUPON No. 7.

Socoteala greşită

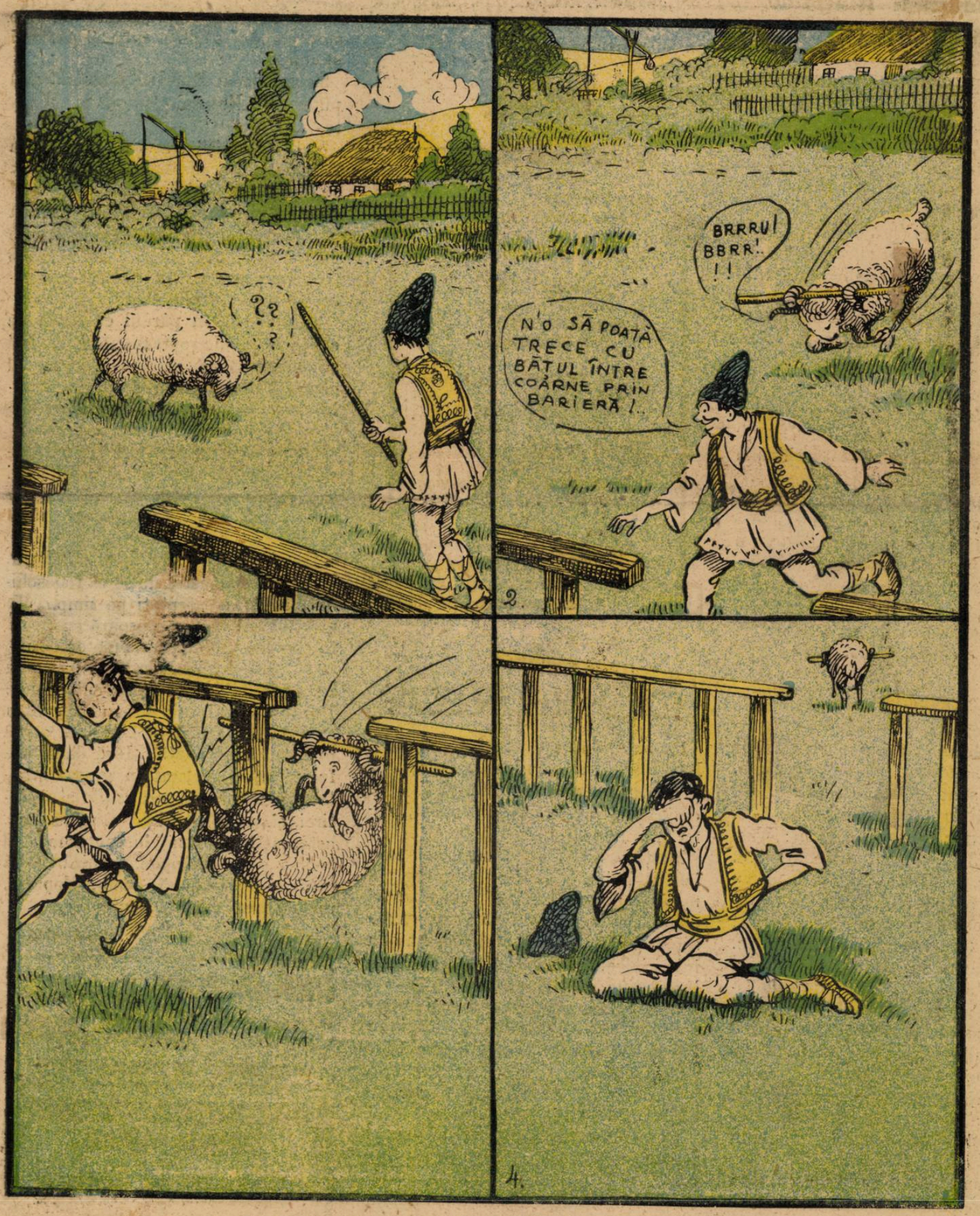

Sau berbecul înţelept

ANUL X. — XXXI No. 25. 2 lei exemplarul Duminică 1 Iulie 1923

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Catastrofa din Italia

Groaznica erupție a vulcanului Etna.

Pentru cultura neamului

Mobilizarea cerută de d. Mihai Sadoveanu, — noul academician, cu prilejul unui banchet literar de dată recentă, este un semn de reculegere din partea intelectualilor de elită ai ţărei.

Această idee noi o propovăduim de atâţia ani şi prin această revistă şi prin ziar, fără ca un glas autorizat să ia iniţiativa regenerărei culturale şi morale a poporului.

Ne pare bine că un academician dintre cei mai tineri vine să rupă monotonia activităţei de până azi a înaltei instituţiuni culturale.

Am dori însă ca această mobilizare să se facă în chip efectiv şi, în această privinţă, dacă un suflu nou şi înviorător începe să bată sub cupola nemuririi, înţelegem ca Academia Română să-şi ia serios rolul ei profund cultural.

S'ar putea institui echipe de intelectuali, scriitori şi oameni de ştiinţă, care să pornească în pribegia culturală prin fabrici şi prin sate, purtând cu ele biblioteci şi cinematografe ambulante, improvizând şezători şi teatru popular ad-hoc.

Academia ar putea institui premii pentru cei mai buni propagandişti şi fondul lăsat de marele român de confesiune mosaică, Jacques Elias, ar putea fi folosit, în minimă parte, pentru înfăptuirea acestui ţel.

Roadele acestei măsuri ar fi admirabile şi ele s'ar cunoaşte în câţiva ani. Mentalitatea şi sufletul poporului s'ar resimţi de orizonturile largi, de perspectivele senine ale culturei, care împodobeşte mintea şi inobilează sufletul omenesc.

Atunci vom ajunge, *atunci şi în chipul acesta*, o ţară de oameni liberi înrt'adevăr, cari ar da României o contribuţiune cetăţenească şi o muncă în folosul ţărei calitativ superioară celei de azi.

Se vor studia însă marii sacerdoţi ai muzelor să coboare din turnurile lor de fildeş — adică din fumul de oracol al cafenelelor în care trândăvesc unii dintre ei, şi nu dintre cei mai buni — ca să se ostenească cu luminarea celor mulţi.

Numai astfel vom putea creea disciplina culturei în straturile adânci ale poporului şi spiritul de ordine va sălăşlui în ţara noastră prin solidaritatea intelectuală şi morală a tuturor.

L. I.

In armistiţiu

— AMINTIRI —

Când cobori din tren la Comăneşti, cum ai eşit din gară dai într'o şosea frumos pietruită, care şerpueşte înspre munte şi care te duce drept în Lăloaia.

Lăloaia!

In singurătatea în care te afli am petrecut eu o clipă de fericire, sătuleţ vârât în poalele munţilor!

...Haide amintire, începi şi destramă ţesătura care a 'nvăluit în minte-mi atâtea şi-atâtea momente, când triste, când duioase, — şi peste cari uitarea şi-a întins zăbranicul întunecat.

Era în seara de Sft. Ion. Se 'noptase.

Ce repede se 'ntunecă la ţară, ce repede coboară liniştea în căsuţele acoperite cu stuf.

Din văzduh se lăsau agale fulgii mari şi moi de zăpadă, s'aşterneau încet-încet, acoperind satul tăcut, cu covorul alb al iernii.

Stam în faţa sobii cu capul în podul palmelor, privind pâlpâirile domoale ale focului care-şi juca flăcările pe tavanul văruit; când şi când crivăţul, coborându-se din vârful brazilor din munte sufla pe horn şi asvârlea cenuşa afar' din vatră.

Aşteptai aşa pân' se făcu opt. Lăsai focul să-şi joace mai departe flăcările în tavan, începui să mă îmbrac în tihnă cu uniforma de sărbătoare. N'o mai purtasem dela începutul războiului, — şi ce frumoasă mi se părea tunica cu brandenburguri şi cu rozetele aurite, după atâta amar de vreme de stat când în bătaia ploii, când în bătaia viforului nemilos, nemâncat, nedormit...

Mi-am luat mantaua pe umeri, căci stam aproape de părintele Mitache, la care eram poftit, — şi eşii afară.

Ninsoarea încetase, dar vântul se cam înteţi şi mă biciuia 'n obraz: cănduluţele cerului se iveau una câte una, luna se silea să iasă de subt nori.

La părintele Mitache, zaiafet mare: casa plină de mosafiri: bătrâni, femei, fete, copii... flăcăi de loc.

Cum intrai, părintele mă şi luă:

— Bine că venişi nepoate, gata-gata, să-ţi legăm lingurile de gât. Haide Olga, du mantaua ofiţerăşului la cuer. Poftеşte nepoate, ia loc între domnişoare.

După sfatul părintelui, m'am aşezat între domnişoare.

— Ia taică, începu părintele, să gustăm din ţuiculiţa asta, să ne facem poftă de mâncare.

Straşnică tuică. Parcă turnam foc pe gât.

...Şi tot gustând aşa, să ne facem poftă de mâncare, mă pomenii că mobilele părintelui Mitache începură să-şi schimbe locurile. Acum abia începui să-mi amintesc că eram flăcău, deci să iau seama la ochii fetelor, — mai ales ai domnişoarii Olga — cari se uitau galeş la rozetele aurite.

Luat, cu vorba, nici nu băgai de seamă când ajunsesem la friptură. Toată arta şi-o puse în joc, cucoana preoteasă ca să-i fie friptura la înălţimea vinului, cu care ne cinstea părintele Mitache.

— Vinu' ăsta, taică, îl am de când m'am hirotonisit, e sfinţit taică, face minuni.

Şi minuni făcea pe lângă curcanul rumenit şi varza călită ce 'nota în grăsime. Aluneca pe gât ca untdelemnul, nu altceva.

Acum era timp de veselie: cocoana preoteasă prinsese gust de vorbă, vinul începuse să facă minuni, căci părintele mai cu vorba, mai cu râsul, îşi pleca tot mai mult capul spre cocoana Zoe, — soţia controlorului — trăgând cu ochiul la frumosu-i piept, din belşug decoltat...

Prins în vârtejul petrecerii, uitasem că a doua zi putea să înceapă iar războiul, că peste câteva zile puteam să zac cine ştie în ce şanţ părăsit, zăpada să se aştearnă încet peste trupul în gheţat şi a doua zi în locul unde un om şi-a dat sfârşitul să nu se vadă decât un morman de zăpadă... ce să te gândeşti la zilele negre cari au să vină, când acum nu vedeam decât ochii curioşi ai părintelui Mitache, când nu simţiam decât un pantofior delicat plecându-se uşurel din când în când pe vârful cismei şi câteva degete catifelate rătăcite pe subt masă în mâna-mi caldă.

Vinul părintelui Mitache făcea minuni.

* * *

Când am plecat de-acolo nu ştiu cât era ceasul; afară nu mai era senin, farurile cerului nu se mai zăreau, crivăţul vuia prin uliţele întunecate şi aduna zăpada în nămeţi, prin colţurile adăpostite.

Un strigăt de cocoş, s'auzi undeva în depărtare. Trecuse de miezul nopţei.

Trecuse de miezul nopţii.

Acas' focul se stinsese, numai câţiva tăciuni mai licăreau.

Şi-acum uitare, vino din nou şi ţese la loc pânza, aşterne-te peste clipa de fericire petrecută în sătuleţul din poalele munţilor; aşterne-te peste amintirea ochilor, curioşi ai părintelui Mitache şi peste a pantofiorului delicat ce-mi atingea uşurel vârful cismei.

Candela se face mică: Pâl-pâl-pâl-pâl! Aşterne-te uitare şi peste-amintirea mânii catifelată, rătăcită pe sub masă, căci vinul părintelui făcuse minunea.

Acum se stinge iş candela: pâl-pâl pâl-pâl...

Cum îţi înfloriseră bujori'n obraz când mă strângeai de mână, domnişoară-domnişoară!...

C. C. Petrovici

PARASTASUL LUI TAKE IONESCU
LA SINAIA

Cu poveri de gânduri triste şi cu inima înfrântă,
Mişcăm astăzi către tine obositul nostru pas,
Urcăm muntele Sinaii, străbătând poteca sfântă
Ce ne duce la mormântu-ţi, adunaţi la parastas.

La mormântul tău să facem venim sfântă rugăciune,
Acolo pe înălţimea unde astăzi odihneşti,
Acolo unde-o comoară, acolo unde-o minune
S'a îngropat de când în viaţă nu te noi nu mai trăeşti.

La mormântul tău ne strângem, stăpâniţi de grea durere,
Ne dăruim cuvinţi de grijă, cu glas lin, stăruitor
Noui îndemnuri, noui poveţe dela tine iar a cere
Şi acuma, după moarte, sfere-al ţării viitor.

N. ŢINC

Ermitul dela Sérignan

Anul acesta, hotărât, va fi bogat în centenare. *Francois* Fabié, înduioşatul şi puternicul pictor al vieţei rustice, şi-a luat, cu drept, frumoasa îndatorire de a organiza sărbătorirea centenarului ilustrului Omer al Insectelor, savantul sublim şi ermit: Jules H. Fabre. In 1910 sau în 1911, în momentul când s'a *descoperit*, această curată glorie, erudita revistă franceză: „*Les Annales*", a organizat un frumos pelerinagiu la Sérignan, solitara reşedinţă a celebrului entomolog francez, unde şi-a scris cea mai măreaţă şi mai literară operă ştiinţifică din câte s'au scris vre-odată în lumea toată.

In amintirea acestui omagiu ce s'a adus atunci ilustrului savant, Francois Fabié a fost rugat să recidiveze, dând ideia de a sărbători în mod demn centenarul lui I. H. Fabre.

Fabre e una din cele mai originale şi mai curate glorii ale Franţei. Originală, căci această glorie e aproape unică, — nici o operă a naturaliştilor trecutului ne putând fi asemuită că *Amintirile Entomologice;* — curată, pentru-că nici o imagină displăcută nu se amestecă, nici un calcul de ambiţie sau de interes nu o înjoseşte şi că această glorie străluceşte în lume fără ca omul admirabil pe care această operă îl luminează astăzi să o fi voit, nici să o fi căutat, nici să o fi urmărit prin alte mijloace de cât prin munca solitară, perseverentă şi obscură.

Născut din părinţi umili, într'un sat din ţinutul Ronergue, Fabre n'a trecut pragul marilor şcoli cari dau elevilor lor diplome strălucitoare şi sprijinul camaraderiilor influente. El a primit lecţii de la un umil profesor, care a fost în acelaşi timp bărbierul, paracliserul, descălul şi ceasornicarul comunei. Fabre devine institutor, apoi, muncind zi şi noapte fără profesor, bacalaureat şi licenţiat. A învăţat ştiinţele la Carpentras, la Ajaccio, în cele din urmă la Avignon, reşedinţa sa definitivă, adevărata sa patrie. El stă aici treizeci de ani, mai mult pe câmpuri decât în oraş. Iniţiază pe elevii săi în minunile naturei. Le comunică pasiunea sa. Această materie, cu el, n'a mai fost obiectul unui curs abstract şi plictisitor, a fost „comedia întreagă în o sută de acte deosebite", sau, mai curând, drama instinctelor desfăşurate şi feroce cari umplu şi devastează universul. Fabre a iubit cu pasiune pe acei minusculi luptători veşnic în războiu. El nu i'a distrus, le-a observat. A rupt cu practicile uzitate până atunci pe care le socoteşte imperfecte şi barbare. „Voi spintecaţi insecta, spune el vivisectorilor, iar eu le studiez, în viaţă; voi faceţi din aceasta un subiect de oroare şi de milă pe când eu le iubesc; voi lucraţi într'un atelier de tortură şi de anatomie, pe când eu lucrez sub cerul albastru în cântecul grierilor; voi scurtaţi viaţa, eu contemplu viaţa".

Puţin câte puţin, cu răbdarea sublimă şi neasemuită poate, până-acum, de desăvârşit savant-glorios, el a agonisit tezaurul de observaţiuni şi de note din care, mai târziu, a risipit pentru compunerea operei sale nepereritoare.

In sfârşit ceasul libertăţei a sunat. Fabre şi-a isprăvit cariera sa de pedagog. Are câteva economii, o mie şase sute de franci! Işi cumpără în împrejurimile localităţei Orange, o căsuţă înconjurată de o grădină. Se instalează în acest îngust domeniu. N'a părăsit'o, de atunci, până la moarte.

Şi timp de patruzeci de ani încă (Fabre a murit nonagenar), munceşte sârguitor, singur, fericit de oarece munca a fost pentru acest sublim înţelept unica fericire. Publică volume de cari aproape nimeni, în Franţa, nu se ocupă, cari însă sunt citite cu lăcomie în ţările străine. Aceste volume îi aduc aprobarea uimitoare şi înalta stimă a marelui *Darwin*. Şi, totuşi, Fabre, rămâne solitar muncind cu sârguinţă, cu pasiune de savant şi cu sufletul generos şi nobil al frumoaselor simţiminte de poet al lumei mărunte de insecte.

Dintr'odată, graţie solicitudinei frăţeşti a vecinului său, *Frédéric Mistral* sublimul poet provensal. Fabre eşi din umbră. Mulţimea aude de numele său. Vizitatorii — şi ce vizitatori! prinţii politicei, literaturei şi ai artei — se năpustesc la Sérignan şi se îngrămădesc la intrarea modestei locuinţi. Respectuoşi, înduioşaţi, (aceştia) cutreeră aleele de la Harmas, văzură laboratorul câmpenesc ale căruia podele au fost pe încetul uzate de paşii cercetătorului savant. Tăcerei i-a urmat renumele zgomotos, umbrei în care a trăit până atunci savantul i-a urmat lumina indiscretă a popularităţei.

Bătrânul, mirat, gânditor, primia fără exces de mândrie aceste favoruri târzii ale norocului. O supremă decepţie îi era rezervată. Fără voia sa, poate i-a fost pusă candidatura la Academia de Ştiinţe, care, trebuind să-l aleagă prin aclamare, îl respinse. Unul din membrii acestei academii, *Maquenne*, se năpusti în contra lui, sub pretext „că un om la vârsta aceasta nu putea să se facă folositor Academiei". Această Academie însă, s'a dezonorat asociindu-se invidiei meschină a epigonului academic...

Ea datorează acestui geniu, în mod nedemn disprețuit, *o reparaţie solemnă*. Desigur că va însărcina pe d. E. L. Bouvier, discipolul şi unul din cei mai entuziaşti partizani al lui Fabre, să aducă această reparaţie la serbările apropiate, să ofere memoriei savantului omagiul Academiei, şi să exprime în mod public regretele sale. Va fi ocazia, atunci, să se redeitezeze faimosul vers pe care *Saurin*, unul din cei 40 de academiciani, l-a gravat sub bustul lui Molière:

Nimic nu lipseşte gloriei sale; el a lipsit gloriei noastre!...

Petru T. Gâdei

FEMEEA
— Din Heinrich Heine —

S'au potrivit şi se iubiră:
El un pungaş, o desfrânată ea.
Când el făcea vre-o pungăşie,
Trântită în patu-i: ea râdea.

Un an trăiră de minune,
Şi'n chefuri viaţa lor trecea,
El tot mereu căta prilejuri,
Să fure numai pentru ea.

Fiind prins şi când spre puşcărie
Legat el între puşti trecea;
Ea privind de sus, dela fereastră
Nepăsătoare tot râdea.

El îi scrie: „Iubito, ard de dor-ţi,
„Vino şi alină-mi durerea mea,
„Şi îndulceşte-mi traiul aici".
Dar, citind scrisoarea, ea râdea.

In zorii zilei următoare
El fu dus la moarte.. Ea privea,
Şi când în streang îi văzu capul
Luptând cu moartea, ea râdea.

După o crudă agonie,
El muri cu gândul tot la ea;
L'au îngropat... Şi peste o oră
Ea bea vin roşu şi râdea.

Trad. de **Vasile D. Bradul**
Teolog

STROFE

— După Heine —

Lângă chipul tău cel blând
Veşnic zâmbitor,
Cresc anteme rând pe rând
In tăcere mor.

Şi ca palidele flori
Ce se vestejesc,
Ochii-mi trişti şi visători
Plâng când te privesc.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Şeapte mii de ani în urmă

Leagănul culturei

— schiţă istorică şi artistică —

I

Descoperirile făcute în ultimul timp în Egipt şi zgomotul ridicat în jurul găsirei mormântului faraonului Tut-an-Kamen, ridică din nou chestiunea originei culturei omeneşti. Nu mai departe de cât acum 50 de ani în urmă se credea ca un adevăr indiscutabil că leagănul civilizaţiei europene a fost în parte India, dar mai ales Egipetul. De aci, prin Palestina, Siria, Finicia, cultura a străbătut în Asia mică şi de aci prin Helespont în Grecia.

Ajungând cea mai mare desvoltare a sa în Grecia, civilizaţia s'a întins o parte în Roma, iar o altă parte s'a înapoiat în Orient şi trecând pe lângă Siria şi Palestina a reapărut în Egipet, deşteptând în timpurile Ptolomeilor, viaţa adormită a ţărei mumiilor, piramidelor şi a faraonilor.

Această părere despre mersul civilizaţiei a fost însă în ultimile decenii părăsită faţă de nouile descoperiri făcute şi cari au dovedit că leagănul culturei europene n'a fost India, dar insula Cipru, despre care nu se vorbise nimic în trecut.

Cauza că insula aceasta a fost necunoscută până în ultimul timp, se datoreşte faptului că fiind stăpânită de turci, aceştia opreau orice săpături şi cercetări. Cu ocuparea Ciprului de englezi, o activitate mare arheologică se începe pe această insulă, activitate care dovedeşte că insula aceasta n'a fost numai leagănul anumitelor creaţiuni de artă, dar un fel de depozit a tuturor felurilor de produse locale, începând de la vase simple de lut terminând cu obiecte de artă făcută din ceramică, aramă, bronz, marmoră şi cele mai scumpe pietre nestimate şi metale nepreţuite.

Ceeace face să se creadă că Ciprul este leagănul culturei este gradaţia care se constată în dezvoltarea obiectelor găsite şi care dovedeşte evoluţia care s'a urmat dela formele cele mai rudimentare şi până la cele mai perfecte şi aceasta în toate domeniile atât artistice cât şi economice. Sculptura, spre pildă, este reprezentată în toate stadiile evoluţiei sale, începând cu lucrări făcute în lut şi care reprezintă animale sau figuri omeneşti oribil de nenaturale şi terminându-se cu lucrări de artă ca statuia Artemidei, care pare a fi opera unor elevi a lui Praxiteles.

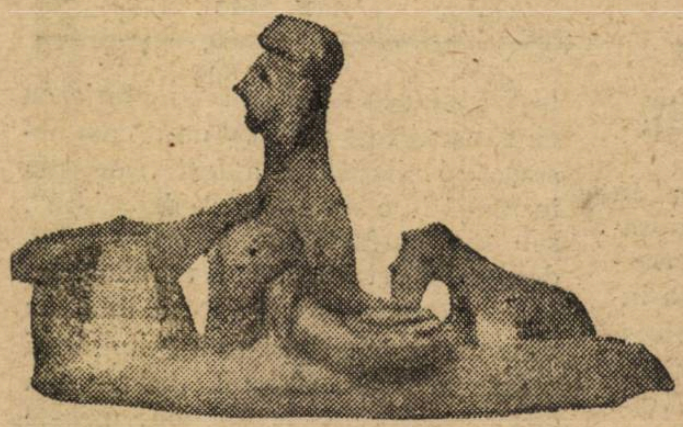

Evoluţia scu'pturei în Cipru. *D.la cea dintâi încercare de sculptură şi până la statua Artemidei.*

Astăzi nu mai încape nici o îndoială că Ciprul a fost în timpurile preistorice nu numai furnizorul Egiptului de toate obiectele de aramă, bronz sau ceramică, dar a fost furnizorul întregului litoral al Mediteranei.

Alte fapte dovedesc că Ciprul a văzut desvoltându-se pe teritoriul său 6000 de ani înainte de Christos epoca lui de bronz. Aşa, din însemnările calendaristice găsite în Egipet se constată că în anul 4241 înainte de Christos în Cipru lucrările în bronz erau foarte răspândite şi că începuturile epocei întrebuinţărei bronzului trebuies căutate cu câteva mii de ani în urmă. Asemănarea între formele obiectelor uzuale şi de artă găsite la egipteni şi cu cele găsite pe insula Cipru, dovedeşte de asemeni înrâurirea ultimului asupra Egiptului şi ne explică şi cine au fost Kesti sau Kistinii, despre cari se vorbeşte în inscripţiile egipţiene şi de care se spune că aduceau faraonilor daruri. Aceşti Kesti n'au fost decât locuitorii Ciprului.

Probabil că înainte de a fi pătruns în Egipt, cultura şi arta Ciprului au pătruns în Grecia la Mikena, unde găsind un teren prielnic de dezvoltare, ia un avânt mare şi o vedem că 1500 de ani înainte de Christos, din Mikena revine cultura veche din nou în Cipru, care decăzuse cu timpul.

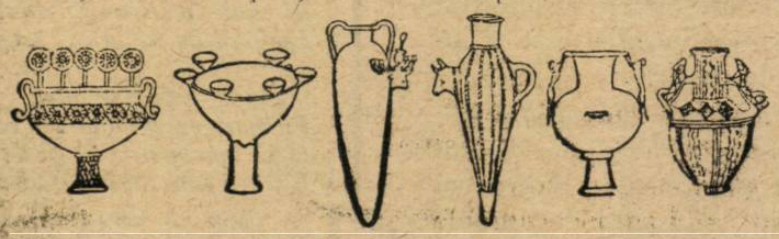

Forme de vase găsite în Cipru.

II

Din lucrurile găsite în Cipru şi aparţinând epocei Mikeno-feniciene cele mai interesante sunt acelea cari par a fi scoase din textul bibliei. Aşa este căruciorul-spălător, despre care se vorbeşte şi în *Cartea Impăraţilor* şi care ar fi aparţinând împăratului Solomon. El este tot lucrat din bronz. Nu mai puţin interesante sunt, din punctul de vedere arheologic, şi lucrările de lut, dintre care reproducem unele exemplare.

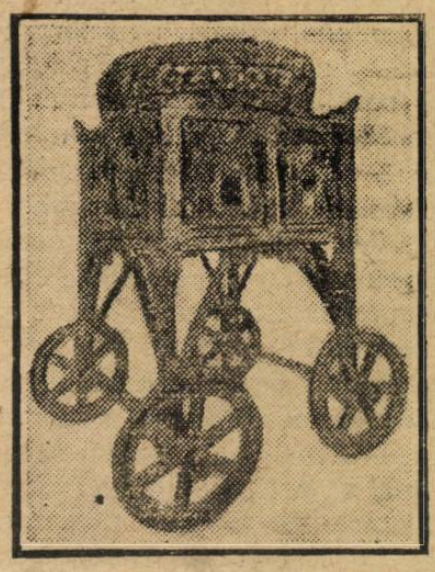

Căruciorul- palator, lucrat 7500 de ani în urmă.

După 1110 înainte de Christos, fenicienii se stabilesc definitiv în Cipru, care puţin câte puţin se fărămiţează în mici colonii pentru ca să dispară după ce au fost timp de veacuri cel mai de seamă popor. Căderea Ciprului se explică şi prin istovirea minelor sale, din care timp de secole a extras arama necesară lucrărilor de artă şi gospodărie.

Cel mai mult care a contribuit ca să pue în lumină însemnătatea pe care a avut-o Ciprul în istoria omenirei a fost profesorul *Richter*, care

a făcut o recoltă frumoasă de lucruri şi pe cari le-a dăruit o parte muzeului din Londra, o parte celui din Berlin.

Printre alte descoperiri Richter a găsit urmele unui cimitir, din care nu se conservase decât oase şi vase de pământ, toată îmbrăcămintea dispăruse. Se crede după calculele fă

expresiunea ideei technice sunt aşa de înaintate în obiectele găsite în cât trebuie s'admiţi că până să se fi putut ajunge la o astfel de perfecţiune a trebuit să treacă secole întregi.

Dar ceea ce este mai caracteristic este că nu s'au găsit nici un fel de inscripţii nici pe obiecte, nici pe morminte, nici sub o altă formă, aşa că

7000 de ani în urmă! Lucrări în ceramică şi lut găsite în insula Cipru.

cute că cimitirul acesta are o vechime de 7000 de ani.

Un alt savant englez *Hewitt Myring* a făcut descoperiri atât de interesante,, obiecte de artă aşa de desăvârşite, în cât mulţi s'au îndoit de autenticitatea lor, aşa sunt de perfecte ca să poată reprezenta o epocă atât de îndepărtată.

Fineţea şi exactitatea execuţiei şi studiul critic al arheologului trebuie să se reducă la bănueli şi calcule aproximative. Totuşi descoperirile făcute în Cipru răstoarnă multe din ideile stabilite şi îndreaptă privirile omenirei spre un alt leagăn al începutului cultural al omenirei, care nu este acela pe care ne obicinuisem să'l socotim până acum.

Leandru

Insemnările unui trecător

Insuşirile poporului francez.

Erik Sjoestdel, un scriitor suedez cu renume, a scris un volum, din ale cărui extrase găsesc în reviste franceze, lucruri foarte interesante, asupra „însuşirilor naţiunii franceze". (Volumul e întitulat: „Secret dela sagesse française").

Cred nimerit să rezumez în forma cea mai succintă, cugetarea lui Sjoestdel, care găseşte şapte însuşiri dominante ale poporului francez: 1) fineţe şi repede înţelegere; 2) sociabilitate civilizată; 3) spirit familial; 4) individualism şi amor propriu; 5) tenacitate; 6) spiritul economic; 7) cultul femeei.

* * *

Compensaţie?

Nu numai la noi se constată o generală mediocrizare după războiu. In toate ţările, cari au dat nesfârşite tributuri morţii, prin muncitori aleşi, cărturari distinşi, tineri entuziaşti, se simte o lipsă de străduinţă intelectuală şi un nivel moral, care nu satisface nădejdile.

In această privinţă, d. Poincaré, primul ministru al Franţei, a formulat o teorie, — a recompensei — care poate să fie ispititoare. D. Poincaré a spus. că emoţiunile puternice ale războiului vor produce opere şi oameni superiori, cari nu s'ar putea ivi după îndelungi epoci de linişte. Astfel se vor compensa pierderile de vieţi şi de lucrări din vremea războiului.

D. Poincaré a adus ca pivot al argumentării d-sale, marile lucrări ştiinţifice din evul mediu. când lumea trăia într'un nesfârşit şir de emoţii răsboinice.

* * *

Caricatura.

Urmăresc cu nesaţiu caricaturile din ziare şi reviste. Mă satisfac în genere mai mult caricaturile, decât desenurile serioase. Şi simt un fel de bucurie fizică, atunci când aflu, că o caricatură a supărat până la furie pe caricaturaţi. Poate să fie aici o explicaţie, că la noi, nu se scrie, ca să putem citi, satire, fiindcă, fără îndoială, generaţia noastră n'a putut găsi ca acum aşa de multe subiecte de satiră, în prefacerea acesta violentă şi fără bun simţ. Caricaturistul are astfel mare avantaj, că fixează în câteva trăsături de linii simple şi revolta, şi satira şi umorul faţă de aşa de numeroşii impostori ai zilelor noastre.

Trab.

Ianoş şi arma

Se vorbia de hoţi când iată
Ianoş mândru se ridică:
— Nu, ma rog, de hoţi la mine
Nici odată n'a este frică.
Fugit hoţi de mine,
Ştii cum fugit?.. Vai, săracul!..
Cum fugit de cruce dracul.
Hoţi, ma rog, ştiut prea bine
Arma eu purtat la mine
Şi ce arma încă, frate!...
Revolver cu toc de piele
Care merge la armate,
Când facut eu pac odată
Cade hoţ cât lung pe spate.
Şi urit, nu mai miscat!...
Mai mult sana nu-i muncat
Nici la pipe mai fumat!...
Dar un lucru-adevărat:
Nici odată eu uitat
Arma ca să fost luat.
Când eu vrem la drum să plecem
Şi când cufăr vrem facut,
Ca să arma nu uitat
Totdeauna spunem stăi.
Şi la fund de tot ce punem?
Punem arma mai întâi!

Th. D. Sperantia

Pasărea albastră

Pe străzi îmi pare-ades că te 'ntâlnesc:
In gândul meu te port întotdeauna.
Ţi cumpăr flori şi 'n ele te iubesc,
Te caut, dar tu nu eşti în nici una

Adesea ori prin visuri rătăcesc
Pe coasta de Azur, pe unde luna
Şi-aceleaşi stele blânde te privesc.

In ţara ta e larnă; de furtuna
Cu aripi de zăpadă, ai fugit.
De sigur, ai uitat iubirea noastră.

De sigur că de mult te-a zăpăcit
O altă serenadă sub fereastră.
Ce trist e să poţi spune la sfârşit:
„Tot pasăre-i şi pasărea a bastră".

Nikita Macedonski

FULGI DE SOARE

Sub plânsetele vremii.

Sub plânsetele vremii, pe-o urmă de tăcere, în care nesfârşitul se perde în gol mereu: spre-o lume ne'nţeleasă, cu aripile frânte se perde ca o umbră, trudit, sufletul meu.

Dorm florile pe creasta făgăduinţii, valea, din care se desprinde, fâşii de înseninare: sărbătoreşte ceasul credinţelor perdute când fruntea mi-se apleacă, spre fie care floare.

Pădurile-şi destramă răsunetul; prin zare cât pot cuprinde ochii, pustiul să încovoae, ca un moşneag ce-şi duce spre ţintirim povara, cu fruntea de întunerec, cu umerii de ploae.

In turnuri adormite plâng umbrile 'noptării, ecoul desnădejdii, cuprinde 'ntreaga vale; cortegii de călugări duc vremea s'o îngroape, când vântul se 'mpleteşte cu imnuri călătoare.

O !...fori crescute-n preajma credinţelor perdute, de-aţi recunoaşte în mine, durerea unui cânt; aşi umezi cu lacrimi, însecetată ţărna, ce, sub amurg de soare, va da desnodământ.

Dar voi dormiţi; şi somnul, înprejmuit de vise, vă mângâe zîmbirea: când vi-se fráng petale, şi-n noaptea nopţii voastre, nu-mi recunoaşteţi umbra, plecată să se peardă pe-a plân setelor cale.....

. . . . . .

Pe urmele tăcute, din cari nesfâşitul, se perde ca o rază, în goluri de înoptare sufletul meu amurgul atâtor năzuinţe; îşi duce singur umbra, spre paşnica 'ngropare.

George Nutzescu

FILATELIA

Istoria Poştelor în România

după tratatul de legislaţie şi Exploataţie poştală etc.

— Urmare şi sfârşit —

In anul 1846 poştele au primit o nouă modificare ele au fost date în antrepriză, cu obligaţie pentru antreprenori de a transporta pe lângă pasageri şi genţile, grupurile, expediţia statului şi a particularilor de două ori pe săptămână prin curieri într'adinşi pe toate drumurile.

Drumurile principale erau întocmite în Muntenia astfel:

1. Din Bucureşti la Urziceni-Brăila şi Galaţi-din Urziceni la Focşani şi de acolo la Brăila.

2. Din Bucureşti la Ploeşti şi de acolo spre drumul Braşovului spre Buzău şi Târgovişte.

3. Din Bucureşti la Oltenita, Călăraşi, Brăila şi din Oltenita la Giurgiu.

4. Din Bucureşti la Giurgiu, Zimnicea şi Turnu.

5. Din Bucureşti prin Ciolăneşti la Turnu apoi la Slatina, Craiova şi prin Turnu Severin la Vârciorova.

6. Din Bucureşti la Piteşti şi de aci la Câineni prin C.-Lung R. Vâlcea.

7. Dela R. Vâlcea la Mirlla şi Tg. Jiu-dela Tg. Jiu la Severin şi Ţinăţăreni.

8. Din Severin la Calafat, din Calafat la Craiova şi din Craiova la Caracal şi Islaz.

Iar în Moldova precum urmeaza:

Din Tecuci la Galaţi.

Din Tecuci la Iaşi şi Sculeni.

Din Vaslui la Ismail şi lateral la Bolgrad.

Din Iaşi la Mihăileni şi Dorohoi.

Din Podul Iloaei la Fălticeni şi Piatra.

Din Focşani la Filipeşti şi din Adjud la Roman iar lateral la Ocna.

Intre multe condiţiuni ce se impuneau antreprenorilor la arendarea poştelor era şi obligaţia de a ţine la dispoziţia Statului şi a publicului surugii şi caii trebuincioşi pentru trimiterea de ştafete.

Ştafetele era un mijloc de corespondenţe urgente fiindcă pe acel timp nu exista telegraf şi oricine avea dreptul a depune la casa poştelor o ştafetă spre expediare pentru care trebuia să plătească progron pe doi cai (progronul se socotea câte 25 parale pe oră de cal, şi fiecare poştă se socotea drept 2 ore).

Iată un text de contract relativ la stafete:

„Contraccii vor fi datori a expedia stafetele prin surugiu călare într'adins îndată ce li se vor da la peste, primind plata progronului pentru doi cai pe toate postele întinderii drumului unde s'ar porni, luându-se drept temei asupra pornirei stafetelor de a se socoti distanţa de o poştă drept două ceasuri şi jumătate pe vremile cele mai împotrivitoare, şi pentrucă stafetele se pornesc atât de către stăpânire cât şi de către particulari după grabnice trebuinţe spre a sosi în ceasuri hotărâte pe cât adică ar putea ajunge şi chiar prin curier într'adins contraccii drumurilor luând odată plata cuvenită pentru stafetă, atât dela stăpânire cât şi de la particulari sunt datori deodată cu pornirea ei a slobozi celui ce va fi dat stafetă, adeverinţă arătătoare pe ziua şi ceasul când a primit'o şi va îngriji cu dinadinsul ca expedierea ei să se urmeze prin mizil cu două pecetii, carele se va da în mâna surugiului ce se va porni cu dânsa dela locul trimiteri şi în acet chip surugiul ajungând la prima poştă va da stafeta căpitânului împreună cu mizilu, iar acest din urmă însemnând în mizil ceasul când a ajuns stafeta la poşta sa, va da surugiului ce a adus-o chitanţă de primire coprinzătoare de ceasul când a primit-o, cu care se va întoarce surugiul la poşta de unde se pornise, apoi stafeta pornindu-se din poştă în poştă cu asemenea chip până la locul unde se va trimite, căpitanul poştei dela punctul din urmă, însemnând în Mizil ceasul când a ajuns stafeta în poşta sa, o va da îndată în mâna persoanei către care a fost adresată arătându-i tot odată şi mizilul cu două pecetii, şi luând o chitanţă dela acea persoană dovenitoare de ceasul când a primit-o, o va întoarce prin cea d'intâiu expediţie împreună cu mizilul stafetei înapoi la locul de unde s'a fost pornit, ca să se înfăţişeze de contracciu, negreşit şi fără zăbavă persoanei ce a primit'o iar la întâmplare când s'ar dovedi că a mijlocit vre-o zăbavă întru ajungerea stafetei la locul unde s'a pornit, peste ceasurile ce cuprind poştele acelui drum, atunci contracciul va plăti numai decât celui ce a pornit stafeta, suma de bani ce va fi primit drept progron îndoită.

Romulus N. Preda

Informaţiuni filatelice

In Grecia s'au surşarjat 56 de mărci, cu inscripţia „Revoluţia 1922" Unele din ele sunt, ca emisiune, foarte reduse, necoprinzând decât 7—10 mii de mărci, de fiecare valoare.

•

In Mesopotamia au fost puse în circulaţie 11 valori noui, cu inscripţia Irag, — dela jum. annas la 10 roupies.

•

Marea revistă filatelică „L'Echo. de la Timbrologie" anunţă că s'a pus în circulaţie printre colecţionari un mare număr din mărcile de binefacere româneşti, emise în 1905- 1906. care însă sunt false.

Imitaţia e reuşită şi deaceia şi primejdia pentru filatelişti de a fi păcăliţi, e cu atât mai mare.

Corespondența filatelică

Vasile Bonteanu Mânăstirea Neamț. Chiar noi — și cu 350 lei, — dar în stare bună.

In caz afirmativ trimiteți C. Orășeanu, str. general Lahovari 113 București.

Serg. Crivanosu (Deva). Avem. Ce anume doriți ? Ce ați trmiis prin I-a scrisoare nu sunt mărci, iar în a doua scrisoare, valori extrem de mici.

V. Gr. Teodorescu (R.-Sărat). Trimiteți. Se va face schimbul.

Amedeu Banu (Brăila). Nu se acceptă.

Al. E. Constantinescu (Gara Obor). Serii românești toate și avantagios. Se poate și schimb. Mărcile de care ne întrebați au valoare mică.

C. Dumitrescu (Călărași). Se poate schimb. Trimiteți.

J. M. Andreescu (Fetești). Săptămâna aceasta vom avea drum pe acolo și ne vom opri și la d-v.

N. Christescu (Corabia). Chiar noi. Trimiteți câteva, ce socotiți mai bun, recomandat să le vedem și scriți amănunțit ce aveți.

P. Berman. Vă vom trimite adresele îndată ce ne vor sosi.

Macriu (Giurgiu). Le-am primit, dar toate sunt deteriorate sau subțiate. E regretabil, căci ar fi fost mărci cu valoare. Una singură e în bună stare dar aceia e carte poștală. Trimiteți din cele în stare bună.

Celorlalți. In numărul viitor.

Bibliografii

Aapărut *L'Echo de la Timbrologie*, tem la cerere.

Cea mai veche monedă din lume

Muzeul din Londra poseda cea mai veche monedă din câte au existat. Ea are forma unui ou turtit, după cum se vede în clișeul alăturat. Pe o latură este reprezentat un animal cu capul aplecat, care pare că

Cea mai veche monedă din lume.

reprezintă o leoaică, pe cealaltă latură este o inscripție din care reese că moneda a fost bătută, în anul 525 înainte de era creștină și de către Fanes Galicarnas în vremea împărăției lui Cambis, împăratul Persiei și în anul cucerirei Egiptului. Această monedă, foarte bine conservată este unicul exemplar în lume.

Ce frumos îmi cântă frunza...

Ce frumos îmi cântă frunza plopilor când bate vântul
E o simfonie 'ntreagă a unui suflet chinuit,
E o simfonie 'ntreagă și-i lipsește doar cuvântul,
Cel ce-a dat o viață lumii, sfânt cuvântul de iubit.

Ah! Această simfonie, ce n'ar da s'o mai asculte
Sufletele ce 'n iubire au urmărit doar idealul
Și făcând pârâu de lacrămi din durerile lor multe,
Aceste suflete stinghere și-au urcat întreg calvarul.

Ce frumos îmi cântă frunza; o ascult și dus pe gânduri
Rătăcesc prin alte sfere luminate de alți sori,
Uitând leagănul ființii și uitând de „patru scânduri"
Al meu suflet înțelege că e roua de pe flori.

Și atunci te văd iubito ca pe-o stea rătăcitoare,
Însemnând în calea vremii o lungă dâră de lumină
Și mă 'ntreb: „In calea vremmii, care minte visătoare
Se va înălța pe raze pân' la sfera ta senină?

Ioan Ilh. Ion Hotarele

De toate

Un obicei curios.— Incă din veacul al XV-lea datează în localitatea Ambert (Puy-de-Dôme) din Franța un obiceiu ciudat: în timpul Săptămânei Mari un cântăreț se urcă în clopotnița bisericii și de acolo, printr'o lungă trompetă, ce transmite departe sunetele, acesta intonează cântecele liturgice, cari anunță credincioșilor diferitele slujbe ale zilei.

•

Oxford, orașul bicicletelor.— Anglia este adevărata țară a bicicletelor dar mai ales Oxfordul, este orașul în care se uzează cel mai mult de acest practic și lesnicios mijloc de locomoțiune. Dela lucrătoarea modestă până la directorul de uzină și dela factorul poștal până la ofițerul superior, toți se duc la interesle lor cu bicicleta. De școlari nici nu mai vorbim!

•

Cel mai vechiu templu din lume.— E templul Lunei situat pe malurile deșertice ale fluviului Eufrat. Acest monument, ieșind în relief din mijlocul nisipurilor nesfârșite, are vârsta de aproximativ 7000 ani. Locurile acestea din jurul templului, sânt locuite de Mauri .

•

O priveliște interesantă.— Iarna trecută într'o casă din orașul Quebec (Canada) izbucnește un puternic incendiu. Pompierii vin, pompele intră în funcțiune și apa din cauza joasei temperaturi a atmosferei de—30 grade—căzând pe pereții casei, înghiață și se transformă în felurite flori și ciucuri de ghiață, dând astfel casei un aspect cu totul nou și bizar.

•

O adevărată dramă pe scenă.— Pe timpul regelui Ioan II-lea se juca în Suedia pe scena unui teatru un mister. Intr'o scenă care reprezenta Pasiunea, actorul care juca pe soldat înfipse serios lancea în coasta crucificatului, care căzu mort. Căzând, acesta omorî o actriță. Ioan al II-lea, indignat, se repezi pe scenă și cu o lovitură omorî pe soldat. Atuncii artiștii se aruncară asupra regelui și-i retezară capul.

•

Arborele care râde.— Se știe că există un arbore care doarme... de-a 'n picioarele. Cine se așează sub frunzișul său doarme. Sânt și plante cari plâng, cum e ceapa, altele cari strănută: de pildă tutunul. Iată acum și-un arbore care râde. E originar din Arabia și crește în regiunea Oman. Călătorul Pulgrave e primul care a vorbit despre această plantă și a descris-o. Arborele are grăunțe, pe cari, dacă le pulverizăm și le gustăm, recunoștem un gust dulce de zahăr și efectul vine imediat: ne pornim pe un râs cu hohote!

Colaboratorilor noștri

Atragem atențiunea colaboratorilor noștri asupra celor ce urmează:

Manuscrisele ce se primesc se citesc cu atenție și se clasează definitiv în două categorii: cele publicabile și cele ce nu se pot publica.

Acele lucrări găsite bune apar în revistă nu în raport cu importanța lor sau cu data primirei, ci după necesitățile tehnice de întocmire ale fie-cărui număr, căutându-se, bine înțeles, a le face să vadă lumina tiparului cât mai grabnic, spre a face loc și altora.

De aceia, este inutil și dăunător chiar a se interveni pe ori-ce cale, pentru a obține sau a grăbi publicarea. Din numărul acesta vom reîntroduce *Corespondența redacției* în care colaboratorii vor primi răspunsul nostru

Lucrările găsite nepublicabile sunt trecute la coș de unde — e firesc — nici o putere omenească nu le-ar mai putea scoate.

Aceasta spre a evita o corespondență zadarnică.

Corespondența redacției

Monahul Nicodim.— „Poetul" e nepublicabil, poate aveți altele mai bune.

Codin Teoharea.— „Take Lăutarul" e lipsit de interes.

Stelian Delacâmpina. — Studiul „Panait Cerna" se păstrează pentru momentul oportun.

Ion Udriște-Olt. — *„Iubitei"* e mai slabă ca altele, nu se publică.

Oul miraculos

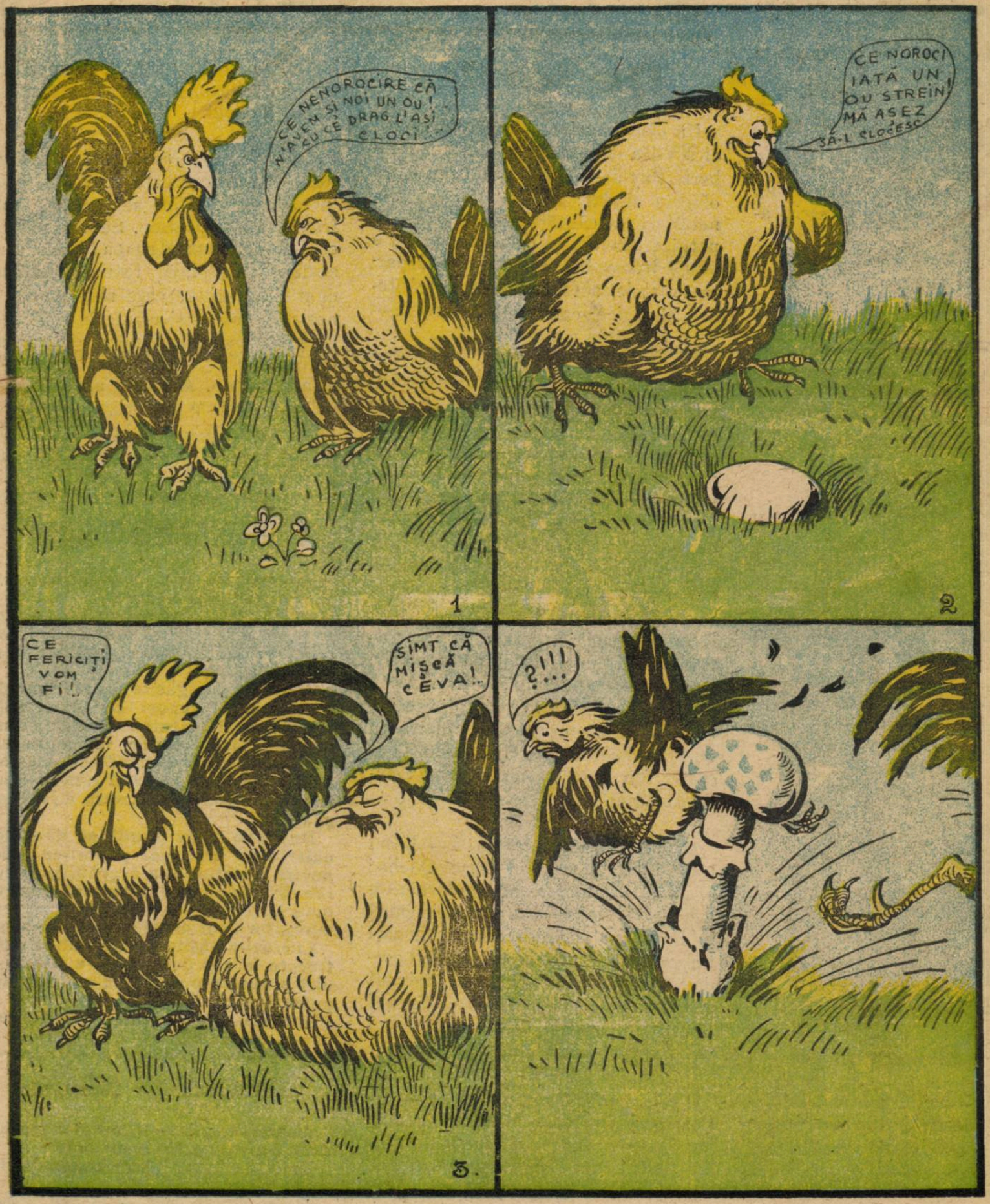

ANULX. — XXXI No. 26. 2 lei exemplarul Duminică 8 Iulie 1923

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O aniversare

50 ani dela moartea sa. (Vezi articolul din text)

Un sfârşit

de PIERRE LOTI

O pisică bătrână, râioasă, gonită fără îndoială de-acasă de stăpânii ei nemiloşi, se adăpostise în stradă, pe caldarâmul casei noastre, unde soarele de Noembrie o mai încălzea puţin. Acesta este obiceiul unor oameni miloşi dar egoişti; să-şi omoare cât mai departe cu putinţă animalele pe cari nu vor să le îngrijească şi nici nu vor să le vadă suferind.

Toată ziua stătea ghemuită în colţul unei ferestre, cu un aer nespus de nefericit şi umil. Obiect de scârbă pentru trecători, vecinic ameninţată de copii şi de câini, trăind din nu ştiu ce rămăşiţe adunate din lăzile de gunoae, ducea o viaţă dureroasă, silindu-se parcă să-şi amâne mereu ora morţei. Bietul ei căpşor era mâncat de râie şi acoperit în întregime cu răni. Fără îndoială că simţea suferinţa de a nu se mai putea spăla cu îngrijirea aceea specifică tutulor pisicilor.

Am impresia că atât pentru dobitoace cât şi pentru oameni, curăţenia trupului este una din distracţiile cele mai necesare ale vieţei.

Oamenii foarte săraci, bolnavi şi prăpădiţi, cari în anumite ore, se gătesc puţin, nu au pierdut încă totul în viaţă. Dar a nu te mai ocupa de înfăţişarea ta, fiind că nu mai e nimic de făcut înaintea sfârşitului, mi s'a părut în totdeauna ultima treaptă a mizeriei. O ! bătrânii cerşetori cari înainte de a muri au faţa plină de răni, fiinţele roase de lepră, care nu mai pot fi spălate, animalele râioase care nu mai inspiră nici o milă nimănui...

Pisica aceasta părăsită îmi inspira atâta milă, în cât după ce i-am trimis de mâncare în stradă, am sfârşit într'o bună zi prin a mă apropia de ea spre a-i vorbi încet. (Dobitoacele pricep când li se vorbeşte frumos şi se simt nespus de fericite. Fiind obicinuită de a fi vecinic alungată, pisica s'a temut mai întâi; prima ei privire a fost de groază şi de neîncredere, de mustrare şi de rugăminte totdeodată.

— „Şi tu vrei să mă izgoneşti de-aici, din ultimul colţişor pe care l'am mai găsit ?

Apoi, înţelegând numai decât, că veniseм din pură simpatie, şi mirată de atâta fericire, îmi adresă încet, sărmanul răspuns : — Trr ! Trr ! Trr ! ridicându-se în picioare, în speranţa c'o voiu mângâia poate.

Vai ! mila mea n'a mers până acolo. Bucuria aceasta dulce de a fi desmierdată n'o va mai cunoaşte probabil nici odată. Drept compensaţie am hotărât s'o omor numai de cât fără ca să sufere.

* * *

Peste o oră servitorul meu Sylvestru care se dusese mai întâi să cumpere cloroform, băgă pisica în grajd culcând'o pe-o grămăjioară de fân. Pregătirile noastre nu o înspăimântară; am răsucit o cartă de vizită în forma unui con, aşa cum am văzut că fac chirurgii în spitale; ea ne privea încrezătoare şi fericită, gândindu-se c'a găsit în sfârşit un cămin şi un stăpân care o va adăposti.

In răstimpul acesta mă plecasem pentru a o mângâia, cu toată groaza pe care mi-o inspira boala ei. Şi pe când o desmierdam am luat din mâna lui Sylvestru cartonul îmbibat cu otravă, încercând s'o hotărăsc să stea liniştită şi să-şi bage botişorul în substanţa adormitoare ; la început pisica mirosi înfricoşată cartonul, apoi, puţin câte puţin se supuse cu atâta blândeţe în cât am şovăit să-mi continui opera. Distrugerea unui animal care cugetă ne mâhneşte, de oarece misterul e în totdeauna acelaş şi apoi moartea conţine atâta majestate, mărind într'un chip neaşteptat cele mai neînsemnate scene, ori de câte ori umbra ei ne apare pe dinaintea ochilor... Şi în clipa aceasta tragică aveam impresia că eram un vrăjitor crud care îşi însuşea dreptul de smulge viaţa unei fiinţe .

La un momnet dat pisica mă privi drept în faţă şi privirile noastre se încrucişară. Ea părea că mă întreabă: „Ce oare îmi faci, tu în care am avut atâta încredere, deşi nu te-am cunoscut ?" Dar eu îmi continuam opera până când capul ei se rezimă de mâna mea pe care n'am avut curajul s'o retrag; speram că n'o să mă mai privească.

Totuşi mă privi o ultimă oară ! Pisicile au nouă suflete, spune poporul. In prada unei noui tresăriri ea mă privi din nou, părând că pricepuse totul de astădată :

. — „Va să zică m'ai atras aci, ca să mă omori ? Vezi bine, nu mă opun.... Acum e prea târziu... Mor !"

Intr'adevăr îmi dădeam seama acum de însărcinarea pe care mi-o luasem. Cu toate că nu voiam s'o fac să sufere, privirea ei părea că mă mustră. Citeam limpede în ochii ei imputările pe care mi le făcea : „Cu ce drept te-ai amestecat în viaţa mea? Dacă nu erai tu, aşi fi putut să mă târăsc încă vre-o câteva zile. Aveam destulă putere pentru a mă feri de câini şi să mă răsfăţ la soare şi să privesc în jurul meu, eterna frământare a vieţei, în vreme ce acum trebuie să putrezesc şi să nu mai exist.."

La drept vorbind, trebuiam să-mi aduc aminte că fiinţele cele mai prăpădite, preferă să-şi prelungească cu ori ce chip viaţa pentru a sfârşi odată cu toate suferinţele, cu toate durerile lumeşti.

*

Când m'am înapoiat seara târziu acasă pentru a o vedea, am găsit-o ţeapănă şi rece în aceiaşi poziţie pe care o lăsasem. Atunci am dat ordin lui Sylvestru s'o bage într'o cutiuţă şi s'o ducă departe de oraş ca s'o arunce în câmp.

Din cartea : *„Le livre de la Pitié et de la Mort"*.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

ANTON CEKOV

UN EVENIMENT

E dimineaţa. Prin dantela de ghiaţă, ce acopere geamurile, în camera copiilor se strecoară lumina puternică a soarelui.

Vanea, un băeţaş de vre-o şease ani, cu părul tăiat şi cu nasul asemănător unui nasture şi sora lui Nina, o fetiţă de patru ani, buclată, grăsulie, mai mică decât ar trebui să fie după anii ei, se deşteaptă şi prin grilajul paturilor se privesc supăraţi unul pe altul.

— U-u-u, nerușinaților, bombăni guvernanta, oamenii de treabă de mult au băut ceaiul şi voi nici nu v'aţi trezit bine....

Razele soarelui se joacă vesel pe covor, pereţi, pe poalele guvernantei şi par'că îndeamnă copiii să se joace cu ei, dar copiii nu le observă. Dânşii s'au deşteptat în indispoziţie. Nina îşi umflă buzele, face o mină acră şi începe :

— Ce-ai ! vreau ce-ai !....

Vanea încreţeşte fruntea şi se gândeşte : de ce n'ar începe să plângă ? El a şi început să clipească din ochi şi deschise gura.

— Să nu uitaţi să daţi pisicei lapte: ea a fătat !

Vanea şi Nina, miraţi foarte mult, cu nedumerire se uită unul la altul, pe urmă amândoi deodată strigă, sar din paturi şi umplând camera de ţipete pătrunzătoare, aleargă desculţi, numai în cămăşuţe, în bucătărie.

— Pisica a fătat ! strigă ei. Pisica a fătat !

In bucătărie, sub masă, stă o ladă mică, aceea în care Ştefan cară cărbuni când face foc în sobă. Din ladă se uită pisica. Botişorul ei cenuşiu exprimă o oboseală peste măsură de mare, ochii verzi cu pupilele negre înguste privesc galeş şi sentimental.... După mutră, se vede că, pentru ca fericirea să-i fie complectă, nu-i ajunge decât să fie în ladă şi „dânsul", tatăl pisoilor, căruia ea i-s'a dat aşa de uşor ! Vrea să miaune, deschide larg botul, dar din gât nu iese decât ceva răguşit... Se aude cum ţipă pisoii.

Copiii se aşează în genunchi în faţa lăzei şi nemişcaţi, cu răsuflarea oprită, privesc pisica.... Ei sunt miraţi uimiţi şi n'aud cum guvernanata bombăneşte în spatele lor. In ochii lor e cea mai sinceră bucurie.

In educaţia şi în viaţa copiilor animalele domestice joacă un rol remarcat, dar fără îndoială un rol binefăcă-

tor. Cine dintre noi nu-şi aminteşte de câinii mari puternici şi mărinimoşi, de căţeluşii ce stau pe lângă sobă, necunoscând frigul şi foamea, de păsările ce mor în colivii, de curcanii mândri dar proşti, de pisici bătrâne, pline de blândeţe, ce ne iartă când jucându-ne le călcăm pe coadă pricinuindu-le o durere chinuitoare. Mi se pare uneori că răbdarea, credinţa, iertarea şi sinceritatea cari sunt inerente animalelor casnice au o acţiune asupra minţii copilului mult mai puternică şi mai positivă decât buchiselile luiCarl Carlovici uscăcios şi palid, sau vorbele lungi şi întunecate ale guvernantei care vrea să dovedească copiilor că apa e compusă din oxigen şi hidrogen.

— Cât de micuţi sunt ! zice Nina, făcând ochi mari şi râzând vesel. Par'că sunt şoareci.

Unul, doi, trei, numără Vanea. Trei pisoi. Adică mie unul, ţie unul şi al treilea altcuiva.

— Murrrm.... murrrm.... toarce pisica bucuroasă de atenţie. Murrrm....

Săturaţi de privirea pisoilor, copiii îi iau de sub pisică şi-i ţin în mână, pe urmă, nemulţumindu-se cu aceasta, îi pun în poalele cămăşilor şi aleargă prin odăi.

— Mamă ! pisica a fătat ! strigă ei.

Mama vorbeşte în salon cu un domn necunoscut. Văzând copiii nespălaţi, neîmbrăcaţi, cu poalele ridicate, dânsa se ruşinează dojenindu-i cu privirile:

— Lăsaţi cămăşile în jos, nerușinaţilor ! zice ea. Duceţi-vă de aici, că vă pedepsesc.

Insă copiii nu observă nici ameninţările mamei, nici prezenţa unui om strein. Ei pun puişorii jos şi încep să strige de-ţi ia auzul. Lângă ei se învârteşte pisica şi miaună implorându-i. Când, câteva clipe pe urmă, îi duc pe copii în odaia lor, îi îmbracă îi pun să zică rugăciunea şi le dau ceaiul, ei sunt plini de o dorinţă arzătoare să sfârşească mai repede cu aceste datorii prozaice şi să alerge din nou în bucătărie.

Ocupaţile obişnuite şi jocurile trec pe planul al doilea.

Puişorii cu venirea lor pe lume întunecă toate celelalte lucruri şi iese înainte ca noutatea cea mai vie a zilei. Dacă lui Vanea sau Nina li s'ar oferî pentru fiecare pisoi câte zece kilograme de bonboane sau câte o mie de ruble, ei ar refuza astfel de schimb fără să se gândească. Până la masă, cu toate protestele guvernantei şi a bucătăresei, ei stau în bucătărie lângă ladă şi se joacă cu pisoii. Feţele lor sunt serioase, concentrate şi exprimă grijă. Pe ei îi preocupă nu numai prezentul ci şi viitorul pisoilor. Ei au hotărât că un pisoi va rămâne la vilă, iar al treilea va trăi în subsol unde sunt mulţi şobolani.

(Sfârşitul în Nr. viitor)

Din ruseşte de I. Borăciaru

CATULLE MENDÈS

FLORI OFILITE

Ingândurat privesc spre glastră la florile ce mi le-ai dat.
Şi când închid a lene ochii cuprins de-o vrajă negrăită,
Parfumul lor trezeşte 'n minte-mi frumosu-ţi chip îndepărtat
Incât îmi pare că de-apururi te-am în jurul meu, iubită.

Şi totuşi, cât de 'ndurerate par florile în glastră acum.
Pe rând se ofilesc lipsite de câmp, de razele de soare,
De vântul cald al primăverei, ce răspândeşte-al lor parfum,
Departe cât cuprinzi cu ochiul pe nesfârşitele ogoare.

Mă strânge inima, frumoaso, când le privesc aşa cum sunt,
De par'că-şi plâng amar în taină comoara lor de altă-dată.
E-aşa de trist să vezi o floare ce-şi pleacă faţa la pământ,
Căci floare ofilită-mi spune iubirea noastră sfărâmată,

Regretul vemilor apuse, speranţele ce mor uşor,
Durerile înăbuşite şi dorurile neştiute,
Sfârşitul zilelor senine şi-al iernei rece trist fior,
Le 'ntrezăresc acestea toate într'un mănunchi de flori trecute.

Şi plâng şi ea acum ca ele albastrul şi seninul cer
Din ochi-ţi plini de voluptate şi plâng mereu iubirea noastră,
Şi zâmbetu-ţi primăvăratec pe care umilit ţi-l cer
Şi care-mi pare că se pierde ca florile ce mor în glastră.

Trad. de **C. A. I. G.**

Insemnările unui trecător

E o poezie a uitării, ca şi una a aducerii aminte.

•

Nu cred să fie ceva mai supărător, ba chiar mai jignitor, ca expresia: „eu sunt cinstit", spusă, mărturisită, într'una, mereu, necontenit de dimineaţa până seara.

•

Respect până la adoraţiune, pe oamenii, cari ţin minte, când au scris ceva, unde au pus o virgulă şi de câteori au întrebuinţat cuvântul „şi".

•

In chestiunea: cine-i mai practic, femeia, ori bărbatul, n'am pus încă nici un temeiu pe argumentul, pe care mi l'au prezintat femeile, că femeia-i aşa de econoamă şi deci practică, încât chiar în amor ea 'şi caută numai plăcerile ei.

Argumentul nu m'a convins.

•

Să te ferească Dumnezeu de egoismul interesat al celui care-şi zice şi şi-a creiat faima că-i dezinteresat până la abnegaţie.

•

Dintre toate lucrurile, cari m'au bucurat în vremea din urmă, e unul mai fermecător. In momentul în care se discuta teoretic libertatea de gândire, un om politic a cerut libertatea de ciomăgire.

Aprobarea aceasta între gândire şi ciomag e superbă.

•

In ziua, în care un cetăţean distins s'a înscris în „Liga drepturilor omului" împotriva abuzurilor administrative, şi-a cumpărat şi un ciomag, aşa fel ca să aducă a baston.

Trad.

DESPARŢIREA

de Luiggi Lucatello

Signora Ella era în agonie. Murea cum trăise; liniştită aştepta moartea, înconjurată de toate bunurile şi de tot felul de îngrijiri. In viaţă avusese oate bunurile. Bărbatul — şi acesta fusese una din cele mai mari — trăise numai pentru ea, citise în ochii ei cele mai ascunse dorinţi, acoperise drumul vieţei ei cu pene şi puf. El o adorase cu acea blândeţe înţeleaptă a oamenilor cari au simţurile prea fine, aşa că nici odată n'a lăsat să nu'şi arate dragostea sa, fie cu o mângâere, fie cu un sărut, fie cu o vorbă dulce.

Murea domol, în toată conştiinţa şi fără durere. Moartea, ca s'o viziteze, îmbrăcase o rochie de sărbătoare, iar Dumnezeu trimisese din cer un zefir răcoritor, care prin fereastra deschisă o mângâia uşor, pentru ca signora Ella să poată adormi de veci fără mari dureri.

Durerea familiei sale n'ajungea până la ea. Fetele, servitorii şi soţul plângeau într'o cameră vecină, dar când se arătau ei, aveau feţele liniştite, — căci cine putea să fie aşa de îndrăzneţ, de răutăcios, ca să turbure liniştea adâncă a acestei sfinte?

Veni preotul şi ea îi spuse greşelile sale. Au fost puţine. A respectat în totdeauna pe aproapele său, şi a iubit copiii, cu servitorii săi s'a purtat bine. O singură dată a dat afară din casa ei pe o servitoare, cu care îndrăznise s'aibe legături fiul ei... Dar acestei nenorocite i'a dat o sută de lire, cea ce nu se căpăta în fie care zi...

— Acesta nu este un păcat, — spuse preotul, — din potrivă este un fapt frumos şi demn de laudă.

Dar păcatul cel mai mare 'l oprî

pentru sfârşit. Şi pentru preotul însă şi el fu atât de neaşteptat în cât el se aplecă spre muribunda ca s'o audă mai bine...

Signora Ella spuse un nume şi suspină adânc.

— Şi soţul d-tale, n'a ştiut nici o dată de aceasta ?

— Nici odată!

Preotul se gândi mult.

— Trebuie ca el să te erte, spuse el în cele din urmă.

Femea coborî fruntea şi începu să cugete. Se vede că încearcă o durere adâncă şi mare, dar când trecu de ultima piedică şi'şi dete seama că va putea intra în moarte ca într'o mare luminoasă şi liniştită spuse: „Fie" şi chemară pe soţul ei.

El era înalt de stat, gras, cu o faţă bine voitoare. Ochii îi erau înroşiţi şi mâinile îi tremurau.

Iar ea, ţinându'l de mâini şi vorbind încet cu acea voce diafană a muribunzilor, 'n care se ascunde şi un ecou îndepărtat şi o tăcere neauzită, 'i povesti tot. Sărmanul om rămase ca trăznit. Părea că viu este sfâşiat în bucăţi. Ii se aprinseră privirile, dinţii începură să-i se bată în gură şi el oftă din greu.

— De ce, murmură el printre sughiţuri, de ce'mi ai spus aceasta? De ce nu m'ai lăsat cu înşelarea mea? De ce'mi ai otrăvit durerea mea? Ai păcătuit, m'ai ofensat crud şi n'ai fost pedepsită... Nu ţi-a fost de ajuns?

— Nu, răspunse ea încet... Dacă nu m'ai fi ertat n'aş fi murit în linişte... nu m'aş fi dus în Rai... Mă erţi?

El înclină fruntea: te iert. Erta într'adevăr, dar viaţa lui era zdrobită. Soţia lui pentru un ceas din viaţă, l'a condamnat la suferinţele iadului cât timp va fi, viu...

Şi totuşi când spuse: „Te ert!" şi pe faţa preotului şi pe a soţiei lui se întinse lumina seninului ceresc. Fusase ertată. Surâsul dumnezeesc se oprise pe buzele ei, pe când ochii uscaţi ai soţului rătăceau ca un val pe întinsul apelor...

Şi ea muri astfel aşa. Se duse în rai în rândul întâi, cu capul pe o pernuţă şi acoperită cu un lintoliu de catifea.

Bărbatul îi plătise biletul de trecere.

Din Italieneşte de D.

PRIMUL AMOR

Se 'ntorcea acasă cu somnul pe gene;
Pe buze, ecoul unei sărutări;
Ca de-o melodie dus încet, alene
Pe când Dimineaţa îi zâmbea din zări.

Legănat de visuri dulci şi vagabonde,
Mai simţea pe umeri braţele'i în salbă.
Rămăsese 'n păru'i fire lungi şi [blonde...
Luna se făcuse ca o floare albă.

Nikita Macedonski

Mitropolitul Andrei Şaguna

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Mitropolitul Andrei Şaguna s'a născut în anul 1808 în Mişcolţ din Ungaria şi a primit numele de Anastasie, după numele mamei sale Anastasia. Tatăl său se numea Naum şi era român din Grabova Macedonică şi se ocupa cu negoţul.

Anastasie era în clasa VI gimnazială când suferi pierderea tatălui său fiind silit astfel să meargă cu mama şi fratele său Avreta, la unchiul lor Anastasie Grabowski, neguţător bogat din Pesta, ce s'a îngrijit mult de educaţiunea şi instruirea nepotului său Anastasie.

După terminarea gimnaziului, acesta a urmat studiile filozofice şi juridice la Universitatea din Pesta.

Pe de altă parte, a făcut în casa unchiului său o adevărată şcoală de înalt naţionalism şi de viaţa înţeleaptă căci în acea casă se aduna cei mai de seamă literaţi ai Românilor ca Petru Maior, Neagoi, Bojinca şi alţii. In trecerea lor prin Pesta, mulţi literaţi fruntaşi din România se opreau în casa lui Grabovski. Intr'un mediu atât de prielnic era firesc ca însuşirile naturale ale lui Anastasie Şaguna să se desvolte cu cea mai mare uşurinţă.

In 1829 Anastasie îşi termină studiile juridice şi în urma îndemnului mamei sale şi al unchiului său Manielovici, episcop din Verseţ, — se duse să înveţe teologia acolo.

In Verseţ îşi termină studiile teologice cu mare succes iar Mitropolitul sârb al Carloviţului îl chemă şi'l numi profesor de teologie, notar consistorial şi secretar privat al său. La 1 Noembrie 1833 intră în mânăstirea Hopova din Sirmin primind numele de Andrei. In 2 Februarie 1831 e sfinţit diacon. In 1842 e înaintat arhimandrit şi în 1845 e numit superior al mânăstirei Covil din eparhia sârbească a Neoplantei. In 1846 e numit vicar al eparhiei ortodoxe române a transilvaniei. în urma morţei episcopului Vasile Moga. In 1848, Andrei Şaguna a fost ales şi numit episcop al aceleiaşi eparhii iar în ziua de 18 Aprilie 1848 a fost hirotonisit arhereu în Carloviţ. In cuvântarea pe care a trimis-o atunci, a zis, între altele: „se cere dela mine ca prin ocârmuirea mea să se pună în lucrare reînvierea diecesei noastre transilvane şi ca reînvierea aceasta să corespundă trebuinţii bisericii, mântuirii poporului şi spiritului timpului. Şi apoi adaogă: „Tu, Doamne, ştii către scopul meu a alerga: doresc pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voie către tot ce-i adevărat, plăcut şi bun să-i atrag".

Şaguna a isbutit să reconstituiască în anul 1864, prin decret regal imperial, vechea Mitropolie ortodoxă română, independentă de biserica sârbească din Carloviţ. Prin acelaşi decret Andrei Şaguna e numit Arhiepiscop şi Mitropolit al Românilor ortodoxi din Transilvania şi Ungaria.

Andrei Şaguna a murit în ziua de 16 Iunie 1873 după ce a condus biserica română ortodoxă a Transilvaniei înalt patriotism şi cea mai sfântă pietate.

Moştenitorul Titanilor

Vincenzio Gemito

In tabloul pestriţ al maeştrilor contemporani şi despre unii din ei am vorbit în *Universul literar* şi cari isposedesc noui credite şi caută drumuri noui, — marele neapolitan, sculptorul *Vincenzio Gemito* este singurul moştenitor al trecutului.

Da, numai el singur a putut să deştepte trăsăturile frumuseţei antice cari par'că au fost îngropate de veci în muzee şi pinacoteci. Când priveşti la lucrările lui, te miri că autorul lor este un contemporan. El a moştenit toate liniile maestre şi liniştite ale anticilor. Dar priviţi câte furtuni, cât suflet a tot văzător în operile lui, — şi în aceasta e tot talentul lui de a fi pus o punte între două lumi.

V. Gemito; Desen in creion

In frigurile timpurilor noastre, cu formele falşe ale nouilor tendinţe, Gemito suferea de nostalgia vechilor sculptori, cari au ştiut să exprime în ritmul liniilor celor mai curate toată suferinţa creaţiei. Şi nostalgia lui a zburat spre vremurile bătrâne şi a pătruns până la izvoarele veciniculuî Frumos. Atunci el a găsit vinele purtătoare de lumină în viaţa noastră contemporană şi a început să creeze figuri neuitate.

Gemito crede sincer că şi în prezent Italia este populată de zei şi că numai în ţara aceasta sunt oameni cari pot egala pe zei

Cea mai bună lucrare a lui este *Medusa* privirea căreia este aşa de mişcătoare în cât sunt persoane care nu pot s'o suporte. Această *Medusă* a lui Gemito cu toată respectarea celor mai curate legi ale artei vechi, întruchipează toată viaţa noastră zăpăcită şi nenorocită.

Gemito ştie să pătrundă în sufletul oamenilor şi vede toată lupta omului cu haosul vieţei, de aceea privirea *Medusei* lui este aşa de grea în cât omul rămâne ca o stâncă în faţa lui.

V. Gemito: Cap de femee.

Gemito este înrâurit şi de puterile naturei. Intr'altă lucrare „Zeul furtunei" turnată în argint se simte toată puterea haosului naturei deasupra vieţei. Faţa tânărului Zeu, figura lui goală, mantia agitată de pe umerii lui, strângerea puternică în mâini a furcei ascuţite, toate arată puterea unui elan, puterea haosului naturei întrchipată într'o făptură de adolescent.

Marginile unui articol de ziar nu ne permit să ne oprim asupra multor din lucrările marelui italian. Dar toate lucrările lui respiră dragostea de visul vechei lumi şi care în acelaşi timp cuprinde şi viaţa noastră în simbole frumoase şi puternice.

Şi totuşi Gemito este singurul în Italia, care a ştiut să găsească pentru epoca noastră şi în izvoarele ei apropierea de artă plastică a anticilor, şi singurul care este izolat de contemporanii lui.

De ce? Sunt multe cauze.

Gemito încă la vârsta de 19 ani a fost cunoscut în ţara lui. In anii aceia i'a fost comandant de oraşul Neapoli *Capul de aur al lui Verdi* şi pe care el l'a sculptat după natură şi se crede că este cel mai bun bust al marelui compozitor.

La vârsta de 24 de ani Gemito pleacă la Paris şi devine îndată cunoscut şi la vârsta de 27 de ani lucrările lui se cumpărau cu aceleaşi preţuri ca şi ale lui Meissomir. Dar repede s'a certat cu parizienii care n'au înţeles opera lui. El se înapoiază în Italia, unde este chemat de familia regală. Aci, în viaţa lui, care atinse apogeul gloriei, începe o nouă pagină în care este greu să ştii unde începe adevărul şi unde se termină legenda Se zice că odată cu ocazia unei foarte bogate oferte de a executa o lucrare, Gemito s'a îmbolnăvit. Şi de atunci şi timp de 20 de ani el a părăsi lumea şi arta.

Timpul şi-a făcut treaba sa.

Gloria şi comentarile s'au potolit

Despre Gemito nu s'a mai vorbit. Şi numai acum zece ani după atâţia ani de tăcere, aproape bătrân, el s'a apucat din nou de lucru.

La început s'a ocupat cu desenul şi lucrările cu creion nu cedează celor a lui Michel-Angelo. Cu trăsături îndrăsneţe el poate prinde fondul caracteristic al unei persoane date. Fiecare linie a lui este sculptată şi parcă este tăiată în marmoră atât este de reală. Aşa e spre pildă desemnul alăturat.

In ultimul timp el din nou s'a apucat de sculptură şi „*Capul de femee*" pe care'l reproducem sau „*Medalia de aur a lui Alexandru*" sunt lucrări aşa de frumoase, ca şi cum ar fi scoase dintr'un muzeu antice.

Pentru sculptura lui *Psihea* a obţinut în 1913 premiul Academiei de artă din Paris şi a fost ales printre nemuritorii acestei Instituţii.

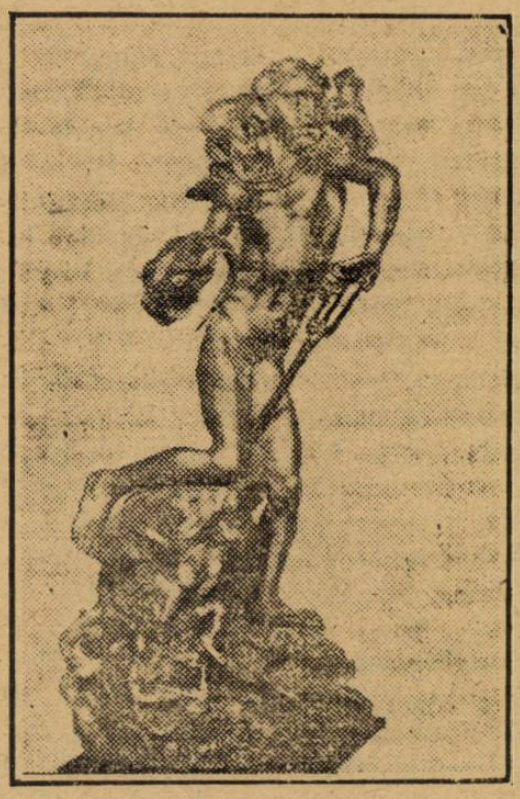

N. Gemito: Zeul vântului

Şi totuşi acest geniu este uitat şi necunoscut chiar în oraşul său.

De ce? Se va spune: Geniul şi mulţimea.

Dar oare nu însemnează aceasta de asemeni, că în perioada de cadere a artei se crează acea goană după interese când oamenii de artă s'adaptează la gustul mediocrităţilor, care la rândul lor ridică în slăvile cerului pe aceia cari au ştiut să se coboare până la ei. Nu se crează aşa gloria de o zi şi aservirea talentelor gustului mulţimei.

Şi de aceea e posibil că o revenire a mulţimei la Gemito ar fi mai mult o degradare a lui de cât o resplată a meritelor lui. Pe când în izolarea lui el este ce au fost toti oamenii de geniu.

Leandru

François Coppée

Solo de ghitară

Un argintar mi-a spus: — Iţi dăruesc
Comorile-mi, prietene, de vrei
Ia tot, nu ţin de loc să mă tocmesc.
— Păstrează-ţi aurul; am părul ei!

M'a ispitit toreadoru-apoi:
— Eu voi stropi cu sânge-e-mi fierbinte
Intregul câmp de luptă pentru voi.
— E prea puţin pentru-un sărut ce minte!

Călăul cu-o sălbatecă pornire,
M-a spus: — Vezi rugurile-acestea, toate
Pe mâna ta vor fi încredinţate
— O! nu, mi-ajunge dulcea ei privire!

Şi regele m'a ispitit şi el:
— Iţi dau regatul meu şi tot astfel
Iţi dau şi sceptrul meu de aur fin,
— Mă mulţumesc cu zâmbetu-i senin!

In urmă Dumnezeu mi-a spus— Nu ştii
Că am să-ţi judec sufletu 'ntr'o zi, —
Vrei paradisul tot — şi ce mai vrei?..
— Rămâi cu el, păstrez iubirea ei!...

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Tragerea premiilor filatelice

ale „Universului Literar"

Iată lista câştigătorilor premiilor filatelice oferite cititorilor noştri:

Au câştigat câte un lot:

1) **A. Crivanos**, *regimentul 46, com. mitraliere, Deva.*

2) **M. Dudescu**, *str. Toamnei 94, Bucureşti.*

3) **Natalia Ionescu**, *stradela Matei Voevod 10, loco.*

4) **Licuţa Popescu**, *str. Dionisie 12, loco.*

5) **Marioara Drăgoescu**, *str. Cuza-Vodă 69, Corabia.*

6) **Angela Săbăreanu**, *str. Paris 23, loco.*

7) **Balasan**, *şeful gării Cuza-Vodă.*

8) **I. Marinescu**, *str. Roşiori 210, Brăila.*

9) **Căpitan A. Mitache**, *reg. 1 Roşiori Huşi.*

10) **D. Ionescu**, *Banca generală a ţării românesti, Ploeşti.*

10) **Ionescu, Camil**, *str. Măcelari 3. Focşani*

12) **Constanţa Theil**, *str. Tabaci 20, Giurgiu,*

FILATELIA

Informaţiuni filatelice

Congresul, expoziţia şi serbările organizate de filateliştii belgieni la Charleroi, vor începe Sâmbătă 21 Iulie şi vor dura până la 24 Iulie.

Filateliști din toate ţările s'au înscris şi vor lua parte la aceste frumoase serbări.

Cu această ocaziune se scoate o marcă nouă poştală, în folosul invalizilor de război.

•

In Monaco au apărut două valori noui, în format mai mare: o marcă de 25 centime lilas şi una de 50 centime albastră.

•

In Italia s'a plătit 5 5milioane şi jumătate de lire (550 milioane lei) pe o colecţie cuprinzând fostele ducate italiene. Colecţiunea a aparţinut unui doctor: dr. Chiesa.

•

La 1860 colecţiunea completă cuprindea în total 1100 mărci poştale. Atât apăruse până în acest an. Cele mai scumpe erau pe vremea aceia 2 lei una. Azi o colecţie ca aceia ar face câteva milioane.

•

Colecţiuni abandonate şi mărci româneşti vechi ne interesează.

* * *

Din rumărul viitor vom începe să publicăm cupoanele ce vor servi cititorilor să concureze la noile mari premii filatelice ce le vom oferi gratuit, luna viitoare

Bibliografii

A apărut No. 659 din *L'Echo de la Timbrologie*, 5 lei plus 1 leu porto la cerere.

Corespondenţa filatelică

Macrin-Giurgiu. — Mărcile ar fi avut unele oarecare valoare; parte chiar valoare bună. Regretabil, însă, *toate* sunt în stare mizerabilă şi niciuna nu valorează, aşa cum e, nimic. Trimiteţi altele bune.

Linos-Galaţi. — Se face schimbul. Spuneţi ce doriţi.

E. Tailer. — Aţi trimis mărci pentru schimb într'o stare foarte rea. murdare, rupte. In asemenea condiţiuni nu se poate face schimb.

Ganea D.-Galaţi. — Iţi trebue perseverenţă şi multă răbdare. Mai întâi vei începe cu mărci foarte eftine, — aşa zisele mărci comune, — şi desigur prima grijă vei avea-o să îngrijeşti ca mărcile ţărei tale să nu lipsească.

Valoarea mărcilor nu depinde de faptul dacă seriile sunt sau nu complete. O marcă bună are valoarea ei proprie. Desigur, seriile complete măresc valoarea mărcilor şi anume a mărcilor celor mai eftine din serie.

Sfatul nostru e să ei serii şi să nu refuzi când ca nu e completă; cu timpul le completezi. Completarea unei serii e una din bucuriile filateliştilor. Să te fereşti să cumperi mărci cu plicul... Mărcile din el, în majoritatea cazurilor sunt rupte, câte 10—20 de un fel şi cu chipul acesta îţi vor reveni mai scump.

In privinţa deslipirei mărcilor de pe scrisori, pune capătul de plic în apă câtăva vreme; el se va desface uşor. Il laşi pe urmă să se usuce cu încetul pe o sugătoare.

Vei găsi mai jos la răspunsurile cititorilor unele serii pe care le avem şi care te vor interesa.

Limaru-Cernăuţi. — Costul lui *L'Echo* nu era în scrisoare.

P. Caratzoulas-Brăila. — Numerile 6 şi 7 nu le avem. No. 8: 1.200; No. 11 şi 12: 600 şi 800; No. 15: 700; No. 19: 300; No. 24: 100; No. 29 şi 30: 750 şi 140; No. 32 nu-l avem; No. 47:50; No. 53: 17.

C. Silistraru-Ploeşti. — Nu ne trebue, întru cât sunt bucăţi disparate; Salvador şi Honduras avem: vă vom scri.

Fiindcă nu puteam răspunde fiecărui cititor ce ne întreba costul anumitor serii, am lăsat să se strângă mai multe scrisori şi acum răspundem în bloc tuturora. Dacă totuşi unii nu vor găsi costul mărcilor de cari au întrebat, e că n'am ştiut nici noi, ele fiind foarte rare şi preţul variind după cerere.

Răspundem deci d-lor: *Const. I.* şi *B. St.-Loco, Ganea-Galaţi, E. Dumitrescu-Brăila* etc., etc. că seriile de cari au întrebat valorează: Syria, 4 valori, 7 lei; Elveţia, 8 dif., 5 lei; Cehoslovacia, 8 dif., 2 lei; Bolşevice jubiliare, 7 val., 10 lei; Ucraina, 14 val. până la 200 ruble, 10 lei; Elveţia, 3 val. complet, format mare, 7,50; Danemarca, 3 val. compl. jubiliare, 3,50; Honduraş, comp., 8 val., 12 lei; Ungaria, 10 val. bune, 5 lei; Siam, 5 val. 5 lei; Siam, alte 6 diferite de cele dintâi, 10 lei; Azderbeidjan, până la 25.000 ruble, 15 lei; Rutenia, compl. 5 val., 6 lei; Colonii franceze, 100 diferite, toate 70 lei; Arabia, format triunghiu, rare, 5 val., 19,50 lei; Persia, 10 val., 15 lei; Nyassa, 10 val., 40 lei; Spania, rar, seria Expoziţia, format mare, 50 lei; Abisinia, 3 val., 12 lei; Creta, 6 val. compl., 18 lei; Colonii italiene, 10 val., 14 lei; Lichtenstein, 20 val., 11 lei; Sarre I emisie, rară, 15 val. compl., 50 lei; Ucraina Surşay, rare, 7 vol., 35 lei; Memorel, 11 val. compl., 30 lei; Cehoslovacia, mărci austriace surşayate, rare, 41 val., 75 lei; Ocupaţia română în Ungaria, 12 val., 18 lei; Tracia occidentală, 6 val., 10 lei; Austria, seria Parlament compl., 9 val., 16 lei; Serbia, 9 val. compl., 0 lei; Polnia, seria Victoria, 6 val. rare, 50 lei; Germania, seria doliu, compl., 19 val., 19 lei.

Intr'un alt număr vom continua cu răspunsuri

N. B. G.-Loco. — Vă vom trimite costul.

V. Georgescu-Loco. — Trebue văzută.

Lt. Crăciunescu-Aleandria. — No. 658 epuizat, — vom căuta să vi-l procurăm. No. 659 s'a trimis.

Mărcile falşificate

Un cititor al nostru din Iaşi — d. Horovitz — ne trimite o marcă ungurească de 3 fileri, orange, sursarjată de statul maghiar *„Ajutor de răsboi pentru văduve şi orfani 2 fileri.*

Această marcă poartă şi un sursarj românesc, pus pe mărcile găsite cu ocazia ocupării Ungariei de către trupele române.

Acest sursarj este un oval care, la mijloc poartă ţifra regală — acel dublu F — şi anul 1919, iar pe marginea interioară sus *„Zona de ocupaţie română"*.

Surşarjul românesc este însă fals, Observat pe cale de comparaţie, se vede uşor cum literele acestui sursarj diferă toate, de literele surşarjurilor puse pe mărcile cunoscute.

Asemenea mărci cu sursarjul fals, circulă foarte mult printre colecţionarii tineri.

De asemenea există foarte multe mărci sursarjate din ocupaţia franceză în Ungaria. Din această cauză, aceste mărci care la început aveau un preţ destul de bun, astăzi preţul lor a scăzut mult şi adevăraţii colecţionari se feresc chiar să le cumpere.

Sfătuim şi noi pe cititorii noştri să nu cumpere asemenea mărci decât dela case serioase, care nu se pretează să vândă falşificate.

Plâng norii...

D-rei J. B.

Plâng norii... şi plângând cu ei
Tu spui îndurerată
Povestea care par'că vrei
Să n'o uiţi nici odată.

Plâng norii... şi încet, încet,
Se 'nşiră amintirea,
Un dor se sbuciumă în piept
Să 'năbuşe simţirea.

Stingând cu lacrimi, vrei acum
Să 'nlături focul care
Tu simţi că iar îşi face drum,
Că iar aprins răsare.

Plâng norii... şi plângând cu ei,
Tu uiţi că'n orice floare,
Din picături răsar scânteI
Sub razele de soare.

Dan.

PRIMAVARA

Primăvară, din zările albastre
Belşugul tinereţii tuturora —
Tu îl împarţi senin ca aurora
Ce 'mparte viaţă nouă vieţii noastre.

Te-aşteptăm cu mâinele întinse
Şi sufletele dornice de soare,
De tine ca de-o binecuvântare
Azi sufletele noastre ni-s cuprinse

Palate mari, umilele bordee,
Cu-acelaş drag tu le îndemni să cânte
Şi le aduci nădejde şi verdeaţă.

O, primăvară, a viisrilor zee...
Belşugul plin de roade cât de sfânt e...
Cu tine aduci eternul dor de viaţă.

Petre Antonescu

Din caerul vremii...

Din caerul vremii trecute
S'au tors atâtea fire,
In ceasuri şi zile plăcute
De-amor şi fericire.

Din caerul vremii ce vine
S'ar depăna iar fire,
Dar cine ştie? Pentru mine
Vor fi nefericire!

Stă scris stigmatul meu pe frunte
Cu literi mari de foc
„Iubirea ta va fi o punte
De chin şi nenoroc!“

Ioan Ilh. Ion Hotarele

SPORTIVE

Din străinătate

Automobilism

„Les grands prix“, ale Franţei se vor disputa pe circuitul de Morturgism zilele de 22 şi 23 Iulie şi sunt deschise bicicletelor cu motor de turism, motocicletelor şi cicletelor, ca o cursă de viteză.

•

Toate recordurile lumii au fost bătute în marea cursă : „Bol d'or“ de *Senechal*, care într'un ciclecar de 750 cmc. a depăşit 1.672.349 kilometri, cu o medie de 69 kil. 5 pe oră

•

Clubul Métro, a câştigat : „Tour d'Enghien, cu 25 puncte înaintea lui C. A. Enghien, Paris-U S., etc.

•

La Poitiers, Stade français a avut mai multe succese cu performanţe mijlocii. Terrassier câştigă 100 în 11" şi o cincime ; Dandelot 800 în 2'14" 3 cincimi ; Iourdin 1500 în 4'25" 3 cincimi, etc.

•

Universitatea din Chicago organizează, la 13 şi 16 Iunie viitor, o reuniune interuniversitară, care va fi organizată de *National Collegialithletic Association*.

Iată câteva frumoase rezultate ale atleţilor americani, cari vor lua parte la jocurile olimpice : *Norton*, 1m. 91 săritură în înălţime ; *Hubbard*, la triplu salt 14m. 90 ; *Orvens*, la săritură cu prăjina 3m. 885 ; *R. Hills*, la aruncarea greutăţii 14m. 05 şi *Poor*, la sărtură în înălţime cu avânt 1 m. 93.

•

Ciclism

A treia etapă, a cursei Paris-St. Etienne, disputată pe circuitul Paris-Nevers-Saint-Etienne (594 kil.) a fost câştigată în clasament general de *Robert Jacquinot*, pe o bicicletă Automoto, în 22 ore 5 secunde.

Jean Hillarion care s'a clasat al doilea, a făcut acelaş timp.

•

In marele premiu dela Buffalo, atletul Moeskops a bătut pe tacticianul Poulair.

•

Al şeaptelea circuit de : „Express“ a fost câştigat de *Birala* (Nice), care a străbătut cei 195 klm. în 7 ore, şi 9'10".

•

Leducq a acâştigat cursa Paris-Troyes, în 5 ore 26' înaintea lui Iouchard şi Joubert.

Campionatele de viteză ale Belgiei au început Duminică 27 Mai.

Cursa Marseille-Lyon se va disputa în ziua de 10 Iunie.

•

Box

Campionatul suedez Harry Person a pus konokout într'un rond pe danezul Bambardier. Ambii sunt profesionişti. Acelaş campion, a bătut la Stockholm, pe „Carpantierul german“ Breitenstraeter.

•

Matchul Mascarl-Mike Mc. Adam se va disputa la 16 Iunie la „Cirque de Paris“.

Red Sturn, campionul Franţei a pus pe picioare mai multe întâlniri între echipe franceze şi italiene, spaniole. Acesta din urmă au ieşit învingătoare, isbutind ca *Torino F. C.* să bată pe *Olimpique*, cu 3—1 ; *R. U. C. Irun* şi *Red-Star* să facă match nul, 1—1. Deasemeni *Torino F. C.* şi *Red Star* fac match nul 1—1 ; iar *R. U. C. Irun* bate *Olimpique* cu 2—0.

L. U. S. Elveţia şi *I. A. Saint Ouen* au avut frumoasa inspiraţie de a organiza mai multe întâlniri internaţionale, cari au dat următoarele rezultate : *U. S. Suisse* bat *I. A. O.* cu 2—1 ; *Juventus* face cu *R.C. de Gard* match nul, 1—1.

R. C. de Gand bate *J. A. O.* cu 2 la 11. *U.S. Suisse* face match nul, 0 la 0 cu *Junentus*

B. P. M.

Corespondenţa redacţiei

Simion Udrescu Băleşti. — Am ales câteva din totul trimes. Mulţumim şi mai aşteptăm.

St. C-tin Delacâmpina. — „Apoteoză“ fiind prea personală şi pe alocuri având naivităţi, nu se poate publica. Regretăm şi aşteptăm altceva

Ioan St. Nichita, Botoşani. „Dice“ se va publica. Aşteptăm altele de aceiaş valoare.

Lax Iosef. — „Din jurnalul meu“ e o schiţă funebră, cât se poate de macabră, cu nuanţe sinistre şi care ar face o impresie lugubră asupra cititorilor. Nu o publicăm.

Petre Antonescu. — Câteva cugetări bune, se vor publica, deşi nu prea sunt originale ; poezia e prea slabă.

Eugen Szybinski. — Poeziile dv sunt lipsite de originalitate poetică şi neîngrijite ca formă.

Mica publicitate filatelică

Mărci serii frumoase şi *eftine*, de vânzare la chioşcul de ţigări din Bulevardul Carol, colţ cu Calea Moşilor. Mărci bune cu bucata. Vizitaţi şi vă veţi convinge.

CITIŢI ZILNIC
„UNIVERSUL“
MARE ZIAR COTIDIAN
Cel mai bine informat ziar din ţară, cu cele din urmă ştiri din lumea întreagă telegrafice şi telefonice.

Abonamente IN ŢARA :	Abonamente în STRAINATATE
Lei 90 pe 3 luni	Lei 200 pe 3 luni
„ 175 „ 6 „	„ 375 „ 6 „
„ 850 „ 12 „	„ 750 „ 12 „

— 1 leu exemplarul —

CITIŢI
VEŞELIA

Pagina Copiilor

de Gilly

Un balaur în sufragerie

sau bunica păcălită

ANUL X. — XXXI No. 27. 2 lei exemplarul Duminică 15 Iulie 1923

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

14 IULIE

Scherer: Rouget de Lisle, compunând Marsilieza.

Moartea Regentului

Baladă în proză de *Alphonse Daudet*

Micul regent e bolnav, micul regent e pe moarte. In toate bisericile regatului se fac rugăciuni pentru însănătoşirea copilului regal. Străzile vechii reşedinţe sunt triste şi tăcute, clopotele nu mai sună, trăsurile merg la pas prin apropierea palatului, în timp ce curioşii privesc prin grilaj la uşierii încărcaţi cu fireturi cari vorbesc rin curte, dându-şi aere.

Tot castelul e în mişcare... Şambelanii şi majordomii urcă şi coboară în fugă scările de marmoră... Galeriile sunt pline de paji şi curtenii în haine de mătase se duc de la un grup la altul pentru a cere veşti, iar doamnele de onoare cu obrajii scăldaţi în lacrimi îşi şterg ochii cu batiste frumoase şi brodate.

In seră medicii s'au întrunit şi-şi agită mantiile lor lungi şi negre... Preceptorul şi maestrul de călărie al regentului se plimbă în faţa serei, aşteptând hotărârrile savanţilor. Câteva slugi trec prin faţa lor fără să-i salute. Maestrul de călărie înjură ca un surugiu, iar preceptorul recită cu glas tare versuri din Horaţiu. Şi în răstimpul acesta, din spre grajdurile palatului se aude un nechezat prelung şi trist. Este calul regentului căruia grăjdarii au uitat să-i dea nutreţ.

Dar Regele? Unde este Majestea Sa Regele? Regele s'a închis într'o cameră a palatului. Regii nu vor să fie văzuţi că plâng... In ce priveşte însă pe Regina, lucrurile stau cu totul altfel... instalată la căpătâiul regentului, are faţa scăldată în lacrimi şi plânge asemenea unei femei din popor.

In pătuţul lui de dantele, micul regent mai alb de cât pernele pe care îşi odhneşte capul, ţine ochii închişi. Toţi îşi închipuie că doarme; dar nu, micul regent nu doarme... Se întoarce spre mama lui şi văzând'o că plânge îi spune:

— Pentru ce plângi, mamă? oare crezi ca şi cei l'alţi că voi muri?"

Regina vrea să răspundă, dar hohotele de plâns o împiedică să vorbească.

— „Dar nu mai plânge mamă; uiţi că sunt regentul Franţei şi că regenţii nu pot să moară astfel?"

Regina plânge şi mai tare şi micul regent începe să se simtă oare cum îngrijorat.

— Ei, zise el, nu vreau ca moartea să mă ia şi voi şti s'o împiedic să pătrundă aici... Să mi se aducă pe dată patru zeci de lăncieri foarte voinici cari să facă de gardă la căpătâiul meu. Mai vreau apoi ca o sută de tunuri să vegheze zi şi noapte, sub ferestrele noastre. Şi vai de moarte dacă va îndrăsni să vină nechemată".

Pentru ai fi pe plac regentului. Regina face un semn. Pe dată se aud tunurile care uruie în curte şi patru zeci de lăncieri cu sulițele în mână se instalează în camera regentului.

Toţi sunt bătrâni şi au mustăţile cărunte. Micul regent bate din palme văzându-i. Recunoaşte chiar pe unul din ei şi-l strigă: „Lorrain! Lorrain!"

— Bătrânul meu Lorrain, urmă regentul, tu ştii cât te iubesc; aşi vrea să-ţi văd puţin spada, de oare ce vreau să ştiu dacă te simţi în stare să omori moartea!"

Şi bătrânul răspunse: — „O! da Majestate", în vreme ce două lacrimi mari se iviră pe faţa lui smolită.

In clipa aceia duhovnicul curţei se apropiă de patul regentului. Preotul vorbi în şoaptă arătând un crucifix copilului. Micul regent îl ascultă uimit, apoi întrerupându-l deodată: Pricep foarte bine ceia ce-mi spui, părinte, dar nu s'ar putea oare ca prietenul meu Beppo să moară în locul meu, în schimbul unei sume mari de bani?"

Dar duhovnicul continuă să-i vorbească în şoaptă şi micul regent păru din ce în ce mai mirat.

După ce preotul termină ce avea de spus, micul regent suspină prelung:

— „Tot ceia ce-mi spui aci părinte, este foarte trist, dar un singur lucru mă mângâie şi anume că acolo sus, în paradisul stelelor, voi fi tot regentul Franţei... Ştiu că bunul Dumnezeu mi-e văr, aşa că nu va uita să mă trateze conform rangului meu".

Apoi întorcându-se către mama lui:

— „Să mi se aducă hainele mele cele mai frumoase, blăniţa mea de hermină şi pantofii mei de catifea: vreau să fiu elegant în faţa îngerilor şi a lui D-zeu".

Pentru a treia oară duhovnicul vorbi regentului în şoaptă.

Dar în mijlocul discursului său, copilul regal îl întrerupse furios:

— „Dar atunci, strigă el, a fi regent, nu înseamnă nimic!"

Şi fără să mai vrea să audă ceva, micul regent se întoarse cu faţa la perete şi plânse amar.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

ANTON CEKOV

UN EVENIMENT

— Urmare şi sfârşit —

Şi pe Vanea îl îngrijorează întrebarea aceasta. El se apucă să deschidă ochii unui pisoi, răsuflă greu, gâfâie, dar operaţia nu-i reuşeşte. Nu mai puţin îl neliniştesţe şi faptul că pisoii refuză cu încăpăţânare să mănânce carne şi lapte. Tot ce le pun ei înaintea lor e mâncat de mama lor.

— Hai să clădim căsuţe pentru pisoi, propune Vanea. Ei vor trăi în case separate şi pisica îi va vizita pe fiecare... In diferite unghere ale bucătăriei se aşează nişte cutii de pălării. In ele sunt aşezaţi pisoii. Insă astfel de despărţire e prea de timpuriu: pisica păstrând pe mutra ei expresia sentimentală de implorare, îşi cară toţi pisoii în ladă.

— Pisica e mama lor, — observă Vanea, — cine-i tatăl?

— Da, cine-i tatăl, — repetă Nina

— Fără tată ei nu pot trăi.

Vanea şi Nina socotesc mult cine să fie tatăl pisoilor şi la urma urmelor alegerea cade asupra unui căluţ mare de lemn, cu părul roşcat, cu coada zmulsă, care se tăvăleşte în cămară sub scară cu alte jucării învechite ce-şi trăesc ultimele zile. Scot calul din cămară şi-l pun lângă ladă:

— Uită-te bine! îl ameninţa ei. Să stai aici şi să te uiţi să se poarte pisoii frumos.

Toate acestea se vorbesc şi se fac în modul cel mai serios şi cu expresia grijei pe faţă. In afară de lada cu pisoii, Vanea şi Nina nu vor să ştie nimic. Bucuria lor n'are margini. Insă se întâmplă să trăeşti şi clipe grele, chinuitoare.

Inainte de masă Ionel stă în cabinetul tatălui şi visător se uită pe masă. Lângă lampă, pe o hârtie timbrată, se învârteşte un pisoi. Vanea îi urmăreşte mişcările şi-l loveşte peste botişor cu creionul sau cu chibriturile. De odată, lângă masă, par'că din pământ, se iveşte tatăl.

UN VIS

Cu mâna ta iubito mai mângâiat pe frunte
Şi lacrămile mele ţi-au picurat pe mână..
Şi 'n veci vor sta în minte mi frumoasele cuvinte
Ce mi-ai şoptit atunci, iubita mea stăpână.

Un semn iubirii mele, apoi, mi-ai dăruit —
Un roz buchet de roze, de crini şi de pansele
Sunt solii ce'mi spun întruna că eu voi fi iubit,
De tine, cum în lume au fost iubite ele.

Când am primit buchetul, atunci te-ai depărtat,
Iar eu rămas am singur privind în urma ta
Şi florile iubite cu lacrămi le-am udat,
Că de-ar vorbi ţi-or spune toată durerea mea.

Şi florile iubite cu lacrămi le-am udat
Şi lacrămile mele ţi-au picurat pe mână...
Dar toate, toate acestea eu numai le-am visat
Gândindu-mă la tine frumoasa mea stăpână!

Ioan Th. Ion Hotarele

— Ce-i asta? aude Vanea vocea severă a tatălui său.

— Ăsta... ăsta-i un pisoi, tăticule...

— O să-ţi arăt eu ţie pisoi! Uită-te ce mi-ai făcut, obraznicule! Mi-ai murdărit toată hârtia!

Spre marea mirare a lui Vanea tatăl nu împarte de loc simpatiile lui pentru pisoi şi în loc să se entuziasmeze şi să se bucure, el îl trage pe Vanea de ureche, şi strigă:

— Ştefan! ia drăcia asta de aici.

In timpul mesei iar scandal... La felul al doilea se aude un ţipăt. Incep să caute şi găsesc la Nina sub şorţ un pisoi.

— Nina! ieşi afară! se supără tata. Să aruncaţi imediat pisoii în canal... Să nu mai văd drăcia asta prin casă!

Vanea şi Nina sunt îngroziţi. Moarcea în canal, afară de cruzimea ei, ameninţă să lase pisica şi căluţul de lemn fără copii, să golească lada, să dărâme planurile pentru viitor, acel viitor frumos, când un pisoi va mângâia pe pisica bătrână, altul, va trăi la vilă şi al treilea, va prinde şobolani în subsol... Copiii încep să plângă şi roagă să nu omoare pisoii. Tatăl le promite, însă cu condiţia, ca copiii să nu mai umble în bucătărie şi să nu atingă pisoii.

După masă Vanea şi Nina umblă prin toate odăile şi sunt plictisiţi. Interzicerea de a mai intra în bucătărie i-a făcut să se descurajeze. Ei refuză bonboanele, devin capricioşi şi spun obrăznicii mamei. Când seara vine unchiul Petre, ei îl iau la o parte şi se plâng de tatăl lor, care a vrut să arunce pisoii în canal.

— Unchiule! îl roagă ei, — spune-i mamei să lase pisoii în odaia noastră. Spune-i!

— Ei, bine, bine! — le promite unchiul ca să scape de ei.

— Bine! Unchiul Petre nu vine de obicei singur. Cu el se iveşte şi Nero, un câine mare, *negru*, *danez*, cu urechile lăsate în jos şi coada tare ca un băţ. Câinele acesta e tăcut, posomorât şi plin de demnitate personală. Nu dă nicio atenţie copiilor şi trecând pe lângă ei îi loveşte cu coada ca şi scaunele. Copiii îl urăsc din tot sufletul, însă de data aceasta socoteli practice trec peste sentimentele lor.

— Ştii ce Nina? zice Vanea, făcând ochi mari. In locul calului să le fie tată Nero! Calul e mort, iar Nero e viu.

Toată seara ei aşteaptă momentul când tata va începe să joace cărţi şi ar putea trece neobservat pe Nero în bucătărie... Iată că la urma urmelor, tata se aşează la cărţi, mama e ocupată cu ceaiul şi nu vede de copii. Vine momentul fericit.

— Să mergem! îi şopteşte Vanea surorei.

Insă în momentul acesta intră Ştefan şi râzând spune:

— Cuconiţă! Nero a mâncat pisoii!

Nina şi Vanea devin palizi şi cu groază se uită la Ştefan.

— Zău, cuconiţă... râde lacheul. S'a apropiat de ladă şi i-a mâncat...

Copiii cred că toţi oamenii câţi sunt în casă, se vor agita şi se vor arunca asupra hoţului de Nero. Dar oamenii rămân la locurile lor liniştiţi şi numai se miră de apetitul câinelui. Tata şi mama râd... Nero se învârteşte împrejurul mesei, dă din coadă şi se linge pe bot mulţumit.. Numai pisica e neliniştită: cu coada întinsă ea umblă prin camere, se uită cu atenţie la oameni şi miaună plângător.

— Copiilor! e ceasul zece! E vreme de culcat! — strigă mama.

Vanea şi Nina se culcă, plâng şi se gândesc mult la nenorocita pisică şi la Nero cel crud, fără ruşine şi rămas nepedepsit.

Din ruseşte de **L. Bordeianu**

In goană după fericire

Poate nici odată n'a corespuns mai bine realităţei tablou lui L. Beroux, intitulat *In goana după Fericire* de cât timpurilor noastre în care oamenii uitând orice rezerve, trecând peste orice consideraţii, prevăzând ori-ce sentiment de milă s'au năpustit spre zeiţa Fericirei ca să câştige pe orice cale una cel puţin din făgăduelile ei.

In acest tablou pictorul a vrut s'a răte în mod simbolic dar cu trăsături foarte naturale, tendinţa năpraznică a omului spre fericire sub orice formă s'ar prezenta ea. Zeiţa Fericirei ţine şi flamura gloriei şi ordinile măririlor. La picioarele ei bogăţia revărsa aurul, dar şi mii de braţe vânjoase se frâng în lupta de a o cuceri. O poartă monumentală o ascunde de mulţime, dar a fost deschisă şi atât de brusc în cât o aripă a ei a eşit din ţâţâni şi ameninţa să se piardă şi să zdrobească pe acei cari la picioarele Fericirei neputând să-o cucerească se zbat în ghiarele patimilor.

Şi nu ştii ce este mai elocvent în acest tablou: goana nebună după fericire sau uşa eşită din ţâţâni şi cari sub greutatea ei ar putea într'o zi să sfărâme mulţimea setoasă de fericire.

Leandru

CHEMAREA LUI APOLON

— Poesie inedită de Sienkiewicz —

Primeşte-mă la sânul tău iubită
Cu glorie te voi încununa
Voi înălţa în lumea preaslăvită
Şi chipul tău şi sărutarea ta.
Acolo chiar în sferele înalte
Te-oi îmbăta cu cântul meu divin
Punându-te mai sus de celelalte
Zeiţe care mie mi se 'nchin
Pentru iubirea mea nefărmurită
Primeşte-mă la sânul tău, iubită.

Din purpura ce 'mbracă răsăritul
O mantie ţi-oi face şi din mărt
Fura-voi tot albastrul, infinitul
In schimbul unor calde sărutări
Să-ţi ţes hlamidă aleasă strălucită,
Cu foc de stele, rouă de pe flori
Cum nimeni nu mai are-aşa comori.
Primeşte-mă la sânul tău, iubită.

Din vârfu 'nalt al muntelui Parnas
Din ţara 'n care vecinic e lumină
Şi muzele cu vocea lor divină
Mă prea slăvesc la ori şi care pas
M'am coborât acuma pe pământ,

Sunt zeu, deschide-ţi braţele 'n avânt
Şi ascultând atunci de ruga mea
Chiar veacuri cia toată-mi va părea
Că dăinueşte-o singură clipită
La sânul tău, frumoasa mea iubită.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

Banii Pământului

Se svonise în sat că orice trecător prins de întunericul nopţei prin pădurea Dârvaşi vede în poiana cea mare limbi de foc albăstriu, eşind din pământ, care după ce pălpăe puţin la suprafaţă, pier în văzduh. Şi flăcările izbucnesc astfel până când cocoşii din bordeiul pădurarului cântă, anunţând revărsatul zorilor.

Era în noaptea Sfântului Gheorghe. Săteni se adunară seara la sfat în ograda lui moş Dima, un om uitat de Dumnezeu şi care de şi ajuns la adânci bătrâneţi, era totuşi drept ca o lumânare, ochi îi sclipiau de dorul vieţuiri şi bujori se arăta pe obraji lui atunci când se aprindea la vorbă sau la treabă.

Fiecare spunea câte ceva din auite. Unul povesti cum Rădoi s'a înbogăţit după urma comorilor care au fost presărate ca puse într'adins prin ograda lui. „Ştie ori cine doară că acum câţiva ani omul nostru ara cu un bou cel sufla vântul şi o vacă stearpă, care-i fusese dăruită de boer. Era dator vândut şi nu putea nici cum lega un fir norocului ce-i ocolea casa.

Ogorul nu-i da nici odată atâtea bucate cât să-i ajungă pentru astâmpărarea guri o lună de zile.

Intotdeauna îl vedeai împrumutând, cu ciurul mălai de prin vecini. Il ajutau toţi de-şi ştiau bine că le va fi înapoiat la sfântul aşteaptă.

Intr'o seară eşi să vadă de ce sbiară vaca în coşar. Somnoros cum erea se opri în prag, se frecă la ochi, privi mai întâi cerul care se posomorâse deabinelea, dar când se uită spre pătul ce să vadă... flăcări... ţâşneau flăcări lângă gluga de coceni. Nu-i veni să creadă... cum, arde gluga singurul nutreţ strâns pentru vite? Se mai frecă odată la ochi, privi din nou, dar tot flăcări văzu. Inspământat aproape fără glas, intră în casă şi povesti nevesti cele văzute. Trebui mai întâi s'o convingă că nu e prost cum crede ea, apoi o scoase din aşternut şi-o duse la fereastră.

Femeea se uită şi cum era mai iscusită pricepu ce e... Comoară bărbate... Comoară... norocul în ograda noastră bărbate! Tu eşti năuc nu pricepi atâta lucru, zise Zamfira şi apucându-l de piept îl sgudui aşa de tare încât Rădoi, care mirat rămăsese cu gura căscată, îşi muşcă limba. Comoară e femee?... dar o fi descântată?... o fi cu fermece?... ne-o poci, dacă vom cerca s'o scoatem. Hai, eşti prost omule, rânji femeea şi aprinzând o lumânare caută târnăcopul şi cazmaua în tindă.

S'au închinat la oglindă, au făcut mătănii, după aceia au eşit afară şi fără să ridice ochi în sus sau să privească în lături săpară până în zori zilei, când au dat de o căldare... da o căldare plină cu aur.

Apoi au mai găsit una sub rădăcina nucului trăsnit de lângă peretele cârciumei lui Aivat, una sub patul dela fereastră, chiar în casa lor, şi uite aşa a ajuns atât de bogat cu han mare, cirezi de boi şi vaci, ba are şi bani să-i mănânce cu lingura.

Ce credeţi voi că şi ista nu-i norocul cuiva, cui i-o fi scris să scoată cazanu cu galbeni din poiană, acela îl scoate, altfel poate să se ducă oricine vrea ca să încerce, că nu-l găseşte. Se mută bani şi apoi nu-l lasă fermecele să se apropie. Nu-l lasă, nu ori ce ar face, zise şi apoi tăcând îşi scoase câteva foi de tutun din legătura dela chimir, înfundă luleaua şi aprinzând-o liniştit se aşează pe o buturugă mai la o parte. Ceilalţi dau din cap miraţi, privindu-se chiorâş unul pe altul ca şi când ar fi vrut să vadă încrustat pe fruntea cuiva norocul comori.

Moş Dima sta în mijlocul lor. Aproba şi el cu şiretenie spusele celorlalţi, mai arunca câte o vorbă şi continua a privi gânditor apa pârâului ce curgea liniştită prin faţa casei, lovindu-şi încet undele de trestia ce acoperea malurile mocirloase. Luna-şi oglindea faţa în luciul apei şi broaştele sorbindu-i seninătatea orcăiau sgomotos.

Printre pomi din grădină sburau lilieci ce-şi mergeau drumul serii, fâlfâind uşor din aripi. O privighetoare suită în slava cerului cânta... şi cânta atât de frumos, încât cei ce vorbiau de comori tăcură, ca să asculte dulcele sunete scoase din guşa acelei mici vieţuitoare ce colinda văzduhul ascunzându-se în pătura de nori cenuşii, care începuse a se aşterne cerului.

Lui Moş Dima îi trecu un gând prin minte... Comoara... de unde ştie că nu-i norocul lui. De şi venit cam târziu totuşi trebuia să vină odată de oarece atâtea babe, încă de pe atunci când era tânăr, i-au spus în ghioc că va fi bogat cum nu mai e altul în preajma locului.

Se sculă în sus. Tuşi odată ca să curme liniştea apoi începu — şi cum zici că sunt flăcările măi nepoate? Albastre zici? Hei dacă sunt aşa nu-i semn bun — bani sunt învrăjbiţi şi necuratul i-a luat în stăpânire, păzindu-i mai bine de cum ne păzim noi pielea. Ferească precista să se apropie cineva de ei că-l poceşte.

(Sfârşitul în Nr. viitor)

Sav.M. Radu

Una nu e lucru mare

— ANECDOTĂ —

Un olteau trece cu pere
Lângo lae de ţigani.
Ochii văd, pofta le cere,
Insă lacomii n'au bani.
„Eu iau una! îndrăsneţ
Zice 'n grabă un lăeţ,
„Căci, cum ştie fiecare,
„Una nu e lucru mare!“
— Şi eu una! cu ispită
Strigă şaltul şi-l imită,
Iar când pereţii ocol,
Se aleg coşul gol.

Când olteanul se trezeşte,
Aspru la ei se răsteşte:
— „Ce e asta?“ „Numai una,
„Să-ţi spun drept gonind minciuna
Li răspund lăeţii toţi,
„Şi cum ştie ori şi care,
„Una nu e lucru mare“.
— „Aşa e, sălaş de hoţi,
„Să vă ia dracu pe toţi,
„Lucru mare, una nu e,
„Poate-ori cine s'o tot spue“,
Păgubaşul necăjit
Le răspunde. — „Negreşit,
„Nu-i mult una, numai una,
„Socotind dreaptă minciuna,
„Insă voi sunteţi prea mulţi
„Je peliţi, golaţi, desculţi!“...

N. Ţinc

Cei cari se duc

D-l de Freycinet

Om de stat eminent, d. Charles-Louis de Saulces de Freycinet, recordemanul puterei, ministru în douăsprezece rânduri, de şapte ori president de Consiliu, academician pe deasupra, s'a numărat printre principalii uvrieri ai Republicii şi a fost una din cele mai strălucite figuri ale Parlamentului.

La vârsta de 18 ani, d. de Freycinet intră la Politechnică, de unde ese în fruntea promoţiei, a doua zi după revoluţia din februarie.

La început se consacră exclusiv meseriei de inginer. Administrează compania drumurilor de fier *du Midi*, publică lucrări speciale şi abstracte, un *Tratat de mecanică raţională*, o *Incercare asupra metafiziciei înaltului calcul*, un *Studiu asupra analizei infinitezimată*. Unul din serviciile ministerului lucrărilor publice i s'a atribuit.

Vine anul 1870 care face din el delegatul războiului, şeful răspunzător al armatelor, organizatorul apărării naţionale. Istoria ne arată câtă prezenţă de spirit, câtă voinţă, câtă metodă a desfăşurat în această înaltă misiune... După armistiţiu, d. de Freycinet reintră în viaţa privată şi a fost ales, în 1876, senator de Sena, scaun pe care-l ocupă timp de 44 de ani.

Din partea lui Sir Charles Dilke, el primise supranumele de „*Şoarecele alb*", care a devenit repede popular, căci acest supranume traducea, printr'o imagină pitorească, opinia generală. Ca şi şoarecele, d-l de Freycinet bâjbâia, se ascundea, lucra fără să pară, rodea iţele parlamentare fără ca cel mai mic zgomot suspect să-l trădeze; ca şi şoarecile, simţia pericolul şi ştia să'l evite.

Această poreclă ce i s'a dat zugrăvia bine felul său tăcut de a fi totdeauna acolo unde era nevoe să i se încredinţeze un portofoliu ministerial.

El spune de el însuşi:

— „Cele mai bune maşini sunt acelea cari nu fac zgomot".

La începutul războiului mondial, Freycinet a fost numit ministru de Stat, singurul om politic care a aparţinut la două ministere ale apărării naţionale, în 1870 şi în 1914. Avea atunci 86 de ani. A stârnit admiraţia lumei întregi prin luciditatea sa, prin memoria sa, prin marea sa fermitate şi prin curajul său.

Dealtmintreli, d. Raymond Poincaré n'a încetat nici odată să întreţie cu el relaţiuni afectuoase. Prezidentul consiliului francez, l-a văzut, cu câteva zile înainte de moartea sa, la locuinţa sa de pe cheiul d'Orsay: a rămas uimit de limpedea inteligenţă, de facultăţile veşnic intacte ale bătrânului Freycinet, care atinsese vârsta de 90 de ani.

Un amănunt puţin cunoscut. D-l *Louis Barthou* posedă în hârtiile sale de familie o diplomă decernată uneia din rudele sale şi semnată, în 1853 sau în 1854, de tânărul inginer de Freycinet. Cu ocazia ultimilor alegeri academice, autorul lui „*Mirabeau*", remorcând autograful ilustrului său coleg, a putut să constate că vrâsta n'a alterat forma scrierei sale; această scriere era exact aceiaşi ca şi acum 70 de ani!

Moartea uşoară a d-lui de Freycinet a produs o surpriză unanimă sub Cupola Academiei. Toată lumea aceia savantă era convinsă că va egala recordul predecesorului său în nemurire şi în longevitate, Fontenelle, mort la vârsta de o sută de ani. Puţin a trebuit ca Freycinet să devie al doilea centenar al Academiei.

Petru T. Gâdei

SCRISOARE

Azi m'aşteptai — şi ploaia cade cu ondulări de serpentină
Sub cerul fără de culoare întreg cuprinsul parcă-i mort...
Cu suflet înoptat şi searbăd privesc la geamu-n grădină.
Azi m'aşteptai — şi ploaia cade cu ondulări de serpentină.

Şi ploaia 'şi cântă simfonia prin ramurile de cais
Şi gândul se opreşte 'n rândul poveştilor făr' de sfârşit,..
Atâta dor aveam în suflet — şi ce duşman mi l'a ucis?
... Şi ploaia 'şi cântă simfonia prin ramurile de cais...

Cu nervii biciuiţi de patimi gândesc la 'mpreunarea noastră
Şi buzele până la sânge le muşc de dorul tău, nebună.
... Azi m'aşteptai — şi ploaia cade...
O, de-ar fi fost o zi albastră!
Cu nervii biciuiţi de patimi gândesc la 'mbrăţişarea noastră!

Gaby

Căsătoria unui pictor englez

Despre englezi se povestesc multe anecdote referitoare la flegmatismul lor. Una din aceste anecdote priveşte pe marele lor pictor mort nu de mult Willster.

Willster era foarte bun prieten cu o artistă-pictor *Godwin*. Prietenii lor ştiau că ei se iubeau şi toţi se mirau de ce nu se însoară. Dar cel mai mult se interesa de aceasta un prieten al amândorora care într'o zi pe când amândoi erau de faţă, le puse, pe neaşteptate întrebarea:

— Ascultă Willster, de ce nu te însori cu miss Godwin?

— Mă însor cu plăcere! răspunse Willster.

— Dar d-ta, miss Godwin, te-ai mărita?

— Cu plăcere, răspunse artista.

— Atunci de ce nu vă însuraţi?

— Uite, tot n'avem timp, dar ar trebui să facem şi treaba aceasta!

— Nu, prietene, aşa nu se poate, trebuie să v'alegeţi o zi, dacă nu o aleg eu.

Willster foarte rece îi spune:

— Fie. Alege tu ziua, iar masa o luăm în atelierul meu.

Prietenul aranjează totul şi întâlnind pe Willster îi spune:

— Nu uita, mâine, e ziua nunţei.

— Nu, n'am să uit. Mă şi duc să mă înoesc.

— Ce, vrei să'ţi comanzi acum în ajun haine, spuse prietenul uimit.

— Nu, răspunse Willster, mă duc să-mi cumpăr o perie de dinţi. Ştii nu face să intri în căsnicie cu o perie de dinţi veche.

După nuntă, reîntorcându-se în atelierul pictorului unde urma să fie banchetul, prietenii constatară că erau de toate, dar lipseau scaune. Dar Willster puse la dispoziţia fiecăruia câte o ladă şi masa nupţială se petrecu în cea mai mare veselie.

La sufletul de bohem al artistului e mult şi din flegmatismul englezului.

EPIGRAME

(traducere din Lessing)

Unui nas lung

O, nas ce printre nasuri
Apari mai înălţat,
Eu aşi jura că, negreşit
Urechea nu a auzit
Când te-ai suflat.

Către Dorilis.

Căţelul tău, Dorilis, e delicat, curat, [sburdalnic
Şi că-l săruţi atâta nu trebue să mă [mire;
El, fiind căţel cuminte, îţi dă 'napoi [sărutul,
Dar tocmai acest lucru mă pune în [uimire.

Trax şi Stax

Stax: Ai luat, o, Trax, nevastă surdă,
Prostia-ţi este ne 'ntrecută!
Trax: Adevărat e, Stax, dar luând-o
Aveam credinţa că-i şi mută.

Variantă pe o temă vech

Ori-ce cap în astă lume
A produs ceva în viaţă;
Chiar şi capul tău, amice,
A produs „ceva în viaţă".

I. Lasc

NOAPTEA

Amurgul coboară lin, blând, încet
Se 'nvălue firea în voal de mister,
O dulce-aromeală se urcă spre cer
E viers de mărire din suflet poet!

Un cântec ca'n visuri s'aude discret
Prin foşnet de frunze prin orice ungher,
E seara ce vine în voal de mister
E zâna tăcerii, un tainic regret!

Grădina-i o cupă de dulci aromiri
Din care ea soarbe s'adoarme uşor
In jurul de strajă s'adlec trandafirii.
Şi lacul adoarme sub văl albăstriu
Zefiru 'l sărută c'un dulce fior,
E noapte-i tăcere, e vrajă, târziu!

Elena Th. Păduraru-Iaşi

Self Made Man

de dr. Vintilă Max Popovic.

Englezii şi americanii au această expresie, care este o caracterizare, pentru omul care se face om prin el însuşi. Nu este uşor de desluşit această caracterizare. Ea ţine de biologie.

Având la îndemână prodigioasele desvoltări ale ştiinţei de azi, biologii nu mai au nicio trebuinţă să se afunde din ce în ce în investigaţiuni de microscopie ca să cunoască mai bine organizmul omului. La ce bun atâta scormoneală în microcosm?

La ce ar servi, ca analogie, o examinare minuţioasă la microscop lemnului unei vioare şi a coardelor vioarei? Ce-i pasă artistului, dacă acest lemn are fibrele ondulate într'un fel sau într'altul şi ce structură au celulele? Ce-i pasă, dacă coardele, făcute din intestinele unei oi sau ale altui animal, au cutare ori cutare ţesătură istologică! Artistului nu-i trebuie decât rezonanţa lemnului vioarei şi elasticitatea coardelor ei, ca el să-şi încânte sau ca să-şi farmece auditorul cu arta lui. Şi la baza acestei vibraţiuni, ce e, când ea încântă sau când ea farmecă, decât armonia mai mult sau mai puţin deplină, netezită din ce în ce de exerciţiu?

Dar artistul din om cine e?

Biologii ştiu, că este o mare deosebire între fiziologia şi psychologia omului, şi că ce e fiziologie e văzut în examinabil, dar că ce e psychologie nu e văzut şi astfel nu e examinabil decât pe calea ipotezelor. Psyhicul vivifică materia peritoare sau transformabilă; el rămâne după moartea omului şi lui i se datoresc cunoştinţele asupra atavismului. El e în om adevăratul artist. Omul nu e decât un instrument al psyhicului.

Privind deosebirile dintre oameni, ca cultură şi ca putere de concepţie, ne putem da seamă, că nu fiecare om este un Prometeu, pentru ca psyhicul lui să aibă legături întinse şi orizonturi intelectuale mari şi variate. Mulţi au psyhicul redus la o singură conexiune atavică şi totuşi se pot prezenta printre cei talentaţi.

Mediul în care omul se naşte şi se desvoltă exercită o influenţă hotărâtoare asupra celor mai mulţi. Influenţa aceasta e mult mai multiplă decât influenţa pe care o pot avea solul şi clima asupra plantelor, când ele nu pier ci continuă să crească. Mediul pentru om, pe lângă sol şi climă, sunt semenii lui cu manifestările lor, sunt animalele şi plantele cu exteriorizările lor, este aerul inspirat şi respirat de toţi, care amestecă şi introduce în aparatele lor respiratoare, şi astfel în tot organismul, sentimentele şi pornirile tuturor, uneori chiar gândurile.

Aşa văzut şi aşa înţeles mediul, înţelegem mai bine cum se face că într'o societate, în care majoritatea unităţilor sau a indivizilor e copleşită de deprinderi rele, un om cu un psyhic bun dar cam slab trebue încetul cu încetul să cedeze pornirilor rele, adică să se adapteze mediului. Influenţele nu sunt numai fizice şi chimice, ci şi psyhice.

Pe cei slabi, mediul îi adaptează mai curând sau mai târziu, mai mult sau mai puţin, dar îi adaptează.

Pe cei care are un psihic mai marc sau mai puternic decât al comunului muritor, mediul comun nu-l poate adapta, fiindcă cel care depăşeşte nivelul comun ştie să se apere şi poate respinge asaltul necontenit al celor cu tendinţe eterogene, şi or atrage el mediul şi îl înfeodează pe baza lui de orientare, or rămâne indiferent şi izolat.

Acesta este omul de iniţiativă în societate, care vede ce nu vede comunul muritor în situaţii date şi care poate urni un progres chemând la muncă şi din alte grupări, din alte medii restrânse, pe cei cari au ce le trebuie, ca să-l înţeleagă şi să-l secondeze. — Acesta e omul care se face om prin el însuşi: — *SELF MADE MAN*, omul care se distinge totdeauna între semenii lui. — Acesta e omul care se ridică, ridicând cu el un grup sau mai multe grupuri de semeni, uneori chiar o ţară întreagă.

E trist că nu prea avem oameni de iniţiativă în ţara noastră, sau că dacă îi avem e şi mai trist că sunt înzestraţi de calitatea negativă de a provoca ruina financiară a ţării prin lăcomia lor excesivă de a avea bani mulţi pe orice cale şi prin orice mijloace.

E strigătoare necesitatea de a avea oameni de iniţiativă, dotaţi cu calităţi pozitive, energii clar văzătoare, când problemele cele mai mari ale actualităţii la noi, sunt: organizarea internă deplină a ţării şi punerea în valoare a bogăţiilor ei ascunse în subsol. — Ne trebuie ne apărat oameni de energică iniţiativă printre bărbaţii noştri de stat, printre inginerii minieri şi printre chimişti.

O confuzie

povestire de *Max* şi *Alexis Fisher*

I

Inainte de a mă înapoia la Paris, doream să mai fac câteva vizite anticarilor din Besançon, Nancy şi Reims. Nu puteam să stau mai mult de patruzeci şi opt de ore, în Commercy.

Nu aveam timp de pierdut, aşa că de 'ndată ce m'am dat jos din tren, am mâncat în grabă la restaurantul gării. Pe urmă m'am dus imediat în căutarea hotelului Francisc I, care mi-a fost recomandat pentru eftinătatea şi curăţenia camerelor.

Porneam grăbit pe avenue Thiers. Mă gândeam că voi putea achiziţiona câteva obiecte rare în orăşelul acesta plăcut. Eram vesel şi fredonam un cântec la modă, făcând diferite morişti cu bastonul pe care îl ţineam în mână.

De-odată am auzit zgomotul unui geam spart. Bastonul îmi scăpase din mână. Sfărâmasem un felinar.

Am fost cât p'aci să-mi urmez drumul, când de-odată am auzit pe cineva care mă strigă.

— Ei! mai încet domnule.

M'am întors. Un vardist îmi eşi înainte.

— D-ta ai spart felinarul ăsta?

— Da.

Vardistul scoase din buzunarul drept un carnet şi din buzunarul stâng un creion. Mă invită să-i spun numele şi profesia şi unde domiciliam.

Când i-am comunicat că mă numesc Marcel Schneck, că eram anticar, că venisem de-abia de o oră aici şi că aveam de gând să trag la hotelul Francisc I, vardistul mă lăsă să plec.

— Poţi să te duci, dar te înştiinţez că vei fi chemat azi sau cel mai târziu mâine la primărie, pentru a depune suma de douăzeci de franci.

Perspectiva că eram să fiu constrâns să plătesc un napoleon pentru a ispăşi un gest neîndemânatec, nu mă seducea de fel, şi în timp ce mergeam în căutarea hotelului Francisc I, nu conteneam să-mi fac tot felul de mustrări.

— Mai întâi eşti un mare dobitoc, bietul meu Schneck, întru cât nimeni nu te-a silit să dai vardistului informaţiuni exacte asupra identităţei tale.

Peste zece minute, în clipa în care patronul hotelului Francisc I mă rugă să scriu în registru, conform uzului, numele şi profesiunea mea; am avut deodată o ideie straşnică:

— Fără îndoială, mi-am zis, că mijlocul cel mai practic de a evita să sărăceşti cu douăzeci de franci, în profitul primăriei acestui oraş murdar, ar fi fost să-ţi dai adineaori un nume fals. Din nefericire nu ţi-a trecut prin cap aşa ceva. De ce oare n'ai repara acum prostia ta?

In ajun un ast-fel de raţionament m'ar fi hotărât să-mi aleg un pseudonim banal ca Dupont, Durand sau Dubois. In timpul mesei, la restaurantul gării, făcusem cunoştinţă cu un domn care îmi spusese că părăseşte oraşul cu primul tren. Fără să stau mult pe gânduri am scos din buzunar carta lui de vizită pe care mi-o dăduse.

PLUYETE (AMEDÉE)
Funcţionar Comercial

Am copiat-o imediat în registrul hotelului.

— Ei drace, am îngânat apoi frecându-mi mâinile de bucurie, ce crezi oare dragă domnule vardist, că am să-ţi plătesc felinare noi. Bizuieşte-te pe domnul Pluyette (Amedée) pentru a săvârşi o atare risipă.

III

Mă trezisem tocmai din somn şi îmi adresam diferite mustrări prietenești:

„Scoală-te dragă Schneck, că nu e frumos să leneveşti în pat sau mai de grabă Pluyette, de vreme ce aşa te numeşti acuma.

Cineva bătu în uşă.

Spre marea mea surprindere m'am trezit nas în nas cu un jandarm:

— Domnul Pluyette Amedée, nu e aşa?

Fără să-mi lase timpul să formulez un da sau un nu, reprezentantul forţei publice adăugă:

— Haide, îmbracă-te repede, d-le Pluyette Amedée, şi urmează-mă la primărie.

Peste un sfert de oră eram introdus în biuroul primarului. Inainte de a-mi adresa o vorbă, personajul acesta important, m'a privit multă vreme zâmbind cu milă.

— Ei, sărmane domn Pluyette Amedée, rânji el în cele din urmă,—ei, dar tare proşti mai trebuie să ne crezi d-ta. Cum, ţi-ai închipuit că ţi-era de-ajuns să achiţi nota la hotelul Comercial, să afirmi patronului că părăseşti oraşul şi să te muţi apoi la hotelul Francisc I, pentru a scăp de noi... Cel puţin dacă ai fi avut precauţia să te înscrii sub un nume fals la hotelul Francisc I! Haide, haide! crede-mă, dragă domnule Pluyette Amedée că tot ce ţi rămâne mai bine de făcut e să plăteşti fără discuţie, cei trei sute de franci pe cari îi datoreşti primăriei.

Repetam uimit: Eu... Eu... datoresc trei sute de franci... primăriei?

De data asta primarul se înfurie. Şi-mi ripostă:

— Ia te rog nu mai fă pe miratul domnule Pluyette Amedée. Este sau nu este adevărat că ai dat foc alaltăieri, fără să vrei, e drept, chioşcului de ziare din piaţa Mac Mahon?

Este sau nu este adevărat că ţi s'a făcut proces-verbal?

Este sau nu este adevărat că ţi s'a comunicat că trebuie să plăteşti pagubele care se ridică la trei sute de franci? Aşa e domnule sau nu? Atunci ce mai stai ca viţelul la poarta nouă? Ori vrei să te bag la răcoare?

localizare de **Const. A. I. Ghica**

Rondelul nebunului

Nebun' 'n nepăsare râde
Bătându-şi joc de cei cuminţi,
In ori-ce om văzând un gâde
Şi'n viaţă-un şir de suferinţi,

In zilele-i pustii şi hâde,
Străin de lume şi dorinţi,
Nebunu 'n nepăsare râde
Bătându-şi joc de cei cuminţi.

Şi dacă uneori surâde
Cu umilinţa celor sfinţi;
E că din moartele-i credinţi
In el o rază mai încide,
şi atunci în nepăsare râde!

S. Hortopan

De toate

UN PRETEXT BUN. — Un doctor american recomandă „whisky"-ul ca leacul cel mai eficace contra muşcăturilor de şarpe. Şi fiindcă ştim că în Statele-Unite toate băuturile alcoolice sunt cu desăvârşire prohibite, acest leac va fi primit cu multă plăcere de toată lumea şi desigur că vor fi foarte multe cazuri de oameni muşcaţi de şarpe.

•

UN BILET DE BANCA POZNAŞ. — Când Franţa plăti Germaniei în anul 1871 cele cinci miliarde, ca despăgubiri de războiu, se descoperi în maldărul de bilete de bancă şi un bilet falş. Bismarck îl dete în păstrarea archivei, unde trebue să se găsească şi astăzi. Acest bilet prezintă o particularitate amuzantă: în locul, în care pe biletele bune se află scris că legea pedepseşte pe falşificatori, lucrătorul gravor parizian a gravat aceste cuvinte: „Republica franceză va plăti 10 milioane aceluia care va preda autorităţilor din Paris pe Wilhelm sau pe Bismarck".

•

PAPYRUSUL. — Tot în legătură cu ţara lui Tut-Ank- Amon. Se pune întrebarea: La ce epocă a dispărut din Egipt papyrusul, această trestie preţioasă, care servia vechilor egipteni ca hrană, combustibil, materie de făcut bărci şi hârtie? A dispărut oare în acelaş timp ca şi lotus-ul, celălalt simbol al imperiului faraonilor? Pentru ce ţărmurile Nilului nu mai sânt astăzi populate de aceste două plante, Nimic nu poate să explice dispariţia curioasă a acestor două plante din patria lor de origină.

•

O SCRISOARE BINE FRANCATA. — O scrisoare venită din Rusia sovietică avea pe dânsa mărci în valoare de nouă milioane ruble. Pentru a se putea lipi atâtea timbre, s'a adăugat scrisorii o fâşie de hârtie, lungă de mai bine de trei metri.

•

WILHELM TELL SPORTIV. — Sportsman-ul irlandez s'a specializat în următorul exerciţiu: aşează un măr pe capul cuiva şi cu o puternică lovitură de băţ aruncă mărul. Drept este însă că şi partenereul său dă dovadă de mult curaj şi răbdare.

Mihnea Armaşiu

Informaţiuni filatelice

Informaţiunile asupra mărcilor falsificate, din ocupaţia română în Ungaria — emisia Debreţin — ne-au fost date de d. Zborover, filatelist din Iaşi. Din eroare a eşit în articolu' nostru, că informaţiile ne-au fost date de d. Horovitz.

•

Redactorul nostru C. A. Or. plecând în concediu, corespondenţa filatelică, va suferi oarecare întârziere până la întoarcerea sa.

Corespondenţa redacţiei

St. Paraschivescu Marcovici. „Poemul în proză" e banal până la dulceaţă. Cum scriţi, aţi putea, cu subiecte mai deosebite, să reuşiţi ceva.

StSelian Delacâmpina. „Geo Janescu" nu e lipsită de calităţi, totuşi, ce ar fi dacă ne-aţi trimete altceva?

C. Nicolescu-Myrandy. „Poemele" nu se pot publica. Gramatica şi sintaxa limbei române nu sunt aşa de uşoare cum bănueşte orice român... născut poet.

St. D. Pitza. „Scrisoarea" nu se publică din cauza *„parcului de sidef în care speranţele se îngroapă ca acele într'un gherghef"*.

Artimon Hodrea, Cluj. Nu putem publica ce ne-aţi trimis. *„Naiada cu păru'n vâlvătăi care te cufundă în gânduri haine fiindcă îşi străfulgeră ochii în spre d-ta"* e o muză nenorocită.

Renunţaţi la înşirarea de bazaconii în chip de poezie.

C. M. Titel. Banalitate, banalitate greoi exprimată. Mai încercaţi.

Paj Rajenan. „Puica" o fi dulce, o fi suavă, o fi voluptoasă. Dar cum o să „paşce" 2 juncani!... Nu merge... Recitiţi mereu ce scriţi, stricaţi mereu, dregeţi mereu şi pe urmă trimiteţi.

PREMIILE FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 15 Iulie 1923 —
CUPON No. 8.

Struţul lacom

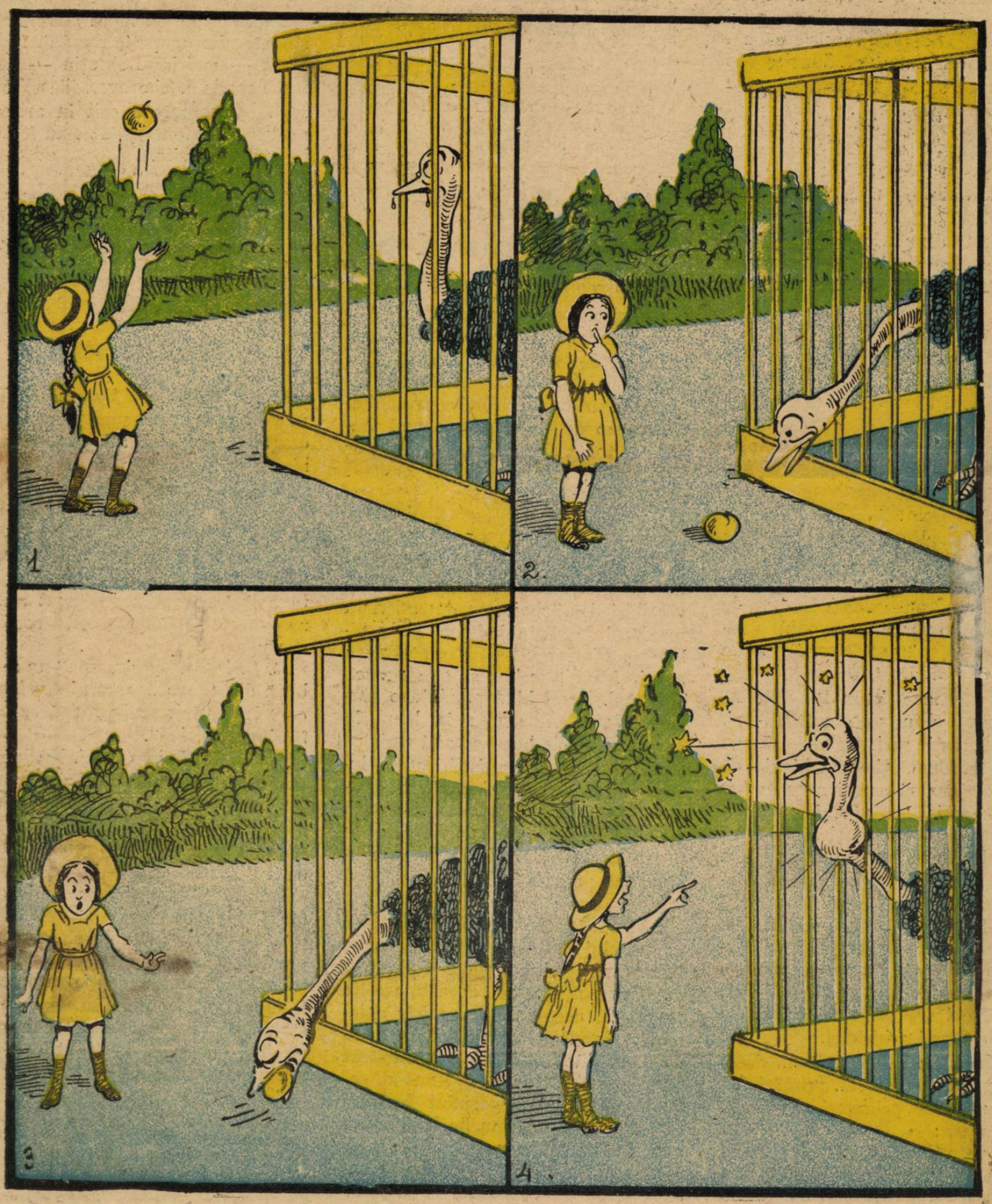

Sau hoţul pedepsit

ANUL X. — XXXI No. 28. 2 lei exemplarul Duminică 22 Iulie 1923

BIBLIOTECA CENTR. ASOCIAȚIUNII SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

1623 — 1923

Blaise Pascal: 300 ani dela naşterea sa.

Blaise Pascal

— Vezi ilustrata din pag. I —

Franța, și cu ea toată lumea cultă, serbează acum 300 ani de la nașterea lui Blaise Pascal. Ilustrul matematecian fizician și filosof s'a născut la Clermont în 1623. După afirmația surorei sale Gilberte, Pascal ar fi găsit, la vârsta de 12 ani, și fără ajutorul vre-unei cărți, primele propoziții ale geometriei lui Euclide ; la 16 ani, el scria un tratat despre secțiunile conice care a minunat pe Descartes ; la 18 ani a inventat o mașină de calculat.

Lui i se datoresc legile greutății aerului și ale echilibrului lichidelor, triunghiul aritmetic, calculul probabilităților, presa hidraulică, teoria ruletei.

Intr'o zi, pe podul de la Neuilly, fu victima unui accident de pe urma căruia avu halucinații cari îl făceau să vadă o prăpastie grozavă la picioarele sale. De atunci spiritul lui Pascal se îndreptă spre religie. Se retrase la Port-Royal unde trăi ca un ascet, luă apărarea jansenistilor, și în „*Provincialele*“ sale tună împotriva dușmanilor acestora, jesuiții.

Scriitor și cugetător de geniu, Pascal moare înainte de a-și fi terminat apologia religiei creștine, din care o parte s'a publicat sub titlul de „Pen sées“.

Mulțimea și Gloria

(REFLEXIUNI ȘI FAPTE)

Iată dară că marele Pasteur e onorat din nou cu serbări comemorative celebrate pretutindeni aproape. Am recitit, de curând, într'un ziar din 1895, povestirea funeraliilor sale.

Aceste funeralii au fost solemne și superbe, demne de ilustrul defunct, demne de țara care-l plângea. Cele mai înalte personalități ale Statului urmau cortegiul : toate corpurile constituite au asistat. Și nimic n'a fost mai măreț decât să vezi defilând încet, în lungul străzilor, atâția oameni considerabili cari erau răniți, în acea clipă, pentru același simțimânt de admirație, de regret și de tristețe.

Și cu toate astea, lipsea de la această nobilă manifestație, un element. Poporul, mulțimea n'a alergat la aceste funeralii. Să ne înțelegem însă. Mulți curioși se îngrămădeau în prejurul coloanelor catedralei pariziene Nôtre-Dame. Nu s'a simțit însă ridicându-se din sânul acestei mulțimi, acea imensă înfrigurare de entuziasm, acea nerăbdare cari au escortat pe alte rămășițe ilustre, de curând încă, rămășițele marei Sarah Bernhardt. Publicul, atunci, nu simția de cât respect, — un respect adânc și calm, o reculegere discretă. Cât de altfel au fost zilele când Gambetta și Victor Hugo au străbătut Parisul cu o triumfală apoteoză !

Carul funebru al lui Gambetta a străbătut strada Rivoli, de la piața Concordiei până la Primărie. Mulțimea stătea suspendată, aproape pe acoperișurile caselor ca să privească trecând cortegiul. Pe la ferestre îmbulzeală. Copiii au fost înăbușiți și călcați în picioare. Pe toate străzile pe unde avea să treacă cortegiul, s'au ridicat șchele și tribune improvizate. Din milioanul acela de parizieni îngrămădiți (pe străzi), se ridicau strigăte confuze murmure și din când în când isbucniri de râsete. Căci toate adunările populare, chiar în momentele cele mai dureroase, se transformă aproape în petreceri. Și, de îndată ce cortegiul era anunțat, toate frunțile se descopereau, un imens și surd strigăt se ridica înspre cer. Spectacolul acesta era grandios, în felul său, și puțin barbar însă. A fost un spectacol neuitat, și rămas pentru totdeauna în analele spectatorilor solemne !

Pentru Victor Hugo, graba mulțimei a fost și mai vie încă. Sicriul ilustrului poet francez a fost expus, în timpul ultimei sale nopți pământești, sub Arcul de Triumf. La cele patru laturi ale impunătorului monument parizian, ardeau torțe : flăcările lor verzi ardeau în întunerec, și iminna au reflexuri sinistre armura și casca cuirasierilor aranjați în piață. Becurile de gaz din Câmpiile-Elizee au fost cernite. Când se ivirâ zorile, lângă aleea acestor Câmpii-Elizee apăru ca un furnicar de bărbați și de femei cari nu s'au culcat, nevrând să piardă nimic din impunătoarea ceremonie. Sicriul a părăsit augustul catafalc și și a fost pus într'un umil dric de clasa 8-a, — o ! supremă antiteză !

Convoiul porni și i-a trebuit trei ore ca să parcurgă distanța care desparte Câmpiile Elizee de Panthéon.

Niciodată, socotesc, în nici un timp în nici o țară din lume, rămășiță omenească n'a fost atât de onorată și aclamată.

Mulțimea aceia imensă a avut senzația, desigur că corpul, acela care parcurgea, fără fast, în acel dric cu doi cai negri, era corpul unui semizeu.

Gloria lui Pasteur e, cel puțin, egală cu gloria lui Victor Hugo și a lui Gambetta. E o glorie binefăcătoare și dulce.

Pasteur n'a scris „*Legenda Secolelor*“ ; el n'a însuflețit mulțimile. El a ridicat unele din boalele de care suferea omenirea ; a îmbogățit țara sa cu admirabilele descoperiri. Geniul său a fost atât de mare încât toate națiunile Europei se închină în fața mormântului său și n'a găsit nicăeri contemplatori, de cât în Paris însăși, printre câțiva confrați invidioși sau printre câțiva ziariști incompensabili.

Cum să se explice faptul că multi-

Fr. Coppée

Surâs primăvăratec

Privește-n jurul tău câtă însuflețire
Surâde fiecare primăvara vine
Cu flori în păr și-n piept și le-anunțe
Și îți spună încet e timpul de iubire.

Și-azi parcă simți un dor nesfârșit în tine
Când pretutindeni vezi strălucire
Atât zâmbet și fericire,
Și zările albastre și senine

Privesc cum stai deodată gândătoare
Și părul-ți blond pe umeri se resfiră,
Pe când zefiru 'n taină te răsfață.

Într'un târziu îți prinzi la piept o floare
Tristețea ta acum parcă te miră
Și zâmbetul îți-apare iar pe față.

Trad. de Const. A. I. Ghica

mea fără a fi în fond nepăsătoare, n'a dat acelaş fanatic omagiu ca şi poetului şi ilustrului orator? Aceasta din cauză că mulţimea e femeie şi deci, puţin frivolă. Ei îi place ceia ce vorbeşte imaginaţiei sale.

Sensibilitatea sa are nevoe să fie excitată.

Mulţimea aceasta a ascultat dramele lui Victor Hugo, a ascultat oratoriile lui Gambetta. Mulţimea adoră ceea ce străluceşte, galoanele, epoleţii; ea simte prestigiul bătăliilor câştigate sau pierdute chiar; această mulţime a urmat cu ardoare convoiul de înmormântare a lui Mac-Mahon, care n'a fost de cât un soldat brav, loial şi câte odată nenorocit.

Ce a făcut însă Louis Pasteur? A aruncat valuri de lumină asupra celor mai obscure probleme de psihologie şi de chinuri, a reînoit chirurgia şi medicina.

Aceste sunt lucrări cari şi-au căpătat cu timpul, toată însemnătatea lor. In ceasul înmormântărei lui, poporul nu-şi dădea încă seama de extrema însemnătate a acestor opere. Mamele nu-şi reaminteau de ceia ce datorau învingătorului, grozavului flagel, vărsatul, spaima lor. Fără aceasta, mamele s'ar fi îngrămădit în număr mai mare la funeraliile marelui Pasteur.

Petru T. Gâdei
Magistrat-Huşi

Banii Pământului

— Urmare şi sfârşit —

Par'că numai unul am văzut eu cu gura la spate în viaţa mea. Câţi nu au rămas damblagii după urma comorilor şi câţi nu au făcut puţuri în locul săpat după bani. A săpat până a eşit apa şi ioc de bani. Vorbiţi de fleacuri chit că ar fi bani în locul ce spuneţi chit că n'o fi. Ia lasă, mai bine duceţi-vă acasă, odihniţi-vă bine că poimâine în faptul zilei să fiţi pe ţarină.—Nu mai gândiţi la bani din pământ că norocul şi-l găseşte omul în muncă. — Noapte bună, zise apoi şi se îndepărtă spre prispă, unde culcându-se râse mulţumit şi începu a-şi face planul cum să desgroape bani. Sunt bătrân îşi zise el, ştiu că de acum n'oi mai face boi bălţaţi şi nici satul nu va pieri de oi muri poate. Apoi strigă pe fiul său. Măi Ioane tu dormi?... Abia aţipisem tată, dar ce vrei? răspunse băiatul...

Vezi că eu o să mă duc mâine pe la Vălcani să mai văd porumbul cum merge. Tu vezi de sileşte, şi nu-mi duce grija mâncări că-mi iau eu ceva când oi pleca.

Bun tată, fă cum vrei, dar ar fi mai bine să stai acasă; ce-ţi mai tărăşti d-ta bătrâneţile pe acolo, mai spuse băiatul apoi adormi.

Moşu se sculă, intră în casă, se închină la icoană, gândind că aşa a făcut Rădoi, apoi luă casmaua târnăcopul şi tocmai eşia pe poartă când se întâlni cu norusa pe cale. Aceasta ghicindu-i gândul nu căută să-l oprească din drum ca să n'o ia drept piază rea, dar în treacăt îl acoperi cu cuvinte de mirare, către hărnicia lui.

Era o noapte întunecoasă ca pornită din fundul Iadului. Nori acoperise pe deantregu cerul şi fulgere spintecând văzduhul îi luminau calea. De abia urca dealul şi începu să cadă picături de ploae. Aceasta îl încuraja şi mai mult de oarece plouând nu va mai fi nimeni în pădure şi va putea să lucreze liniştit. Mergând se simţia mai tânăr şi mai în putere ca atunci când îsi trăise zilele din floarea vârstei. Eram tânăr atunci, dar nu aveam bani. Acum voi fi bogat voi face totul înflorind gospodăria şi voi face şi eu o gheretă frumoasă ca Rădoi unde să pui crucea lui Isus şi unde veşnic să ardă candela.

Gândind astfel trecea de fântâna înaltă (fântână după care se zice făcută de unul în groapă unei comori) şi intră în pădure. Frunza stejarilor se mişca uşor sub aripa vântului şi scotea sgomote din care moşul înţelege cântecul norocului său. Ajungând într'un luminiş de unde se putea vedea bine poiana cea mare se rezemă de un stejar scorburos şi aşteptă. De odată văzu cum flăcările eşite din pământ pâlpâiră puţin la suprafaţă şi apoi pierîră. O bucurie nespusă îi stăpâni sufletul, scoţând un ţipăt ridică mâinile spre cer şi rugă pe Dumnezeu să-i ajute. Mai aşteptă puţin. Flacăra se arătă din nou. O văzu bine de tot. Era la trei paşi de mărăcinele lupului sub umbra căruia adesea se odihnise când erea cu viteie la păşune. Plecă apoi fugind ca şi când s'ar fi luat la întrecere cu un altul plecat pe aceeaşi cale şi împins de acelaş dor.

Ajuns în fine. Măsură trei paşi spre răsărit de la mărăcine şi după ce ascultă puţin izbi cu piciorul în pământ zicând: Aici e. Aici e norocul ce l'am căutat de mult. Işi făcu cruce apoi şi apucând casmaua vru s'o înfigă în pământ, dar deodată se zgudui. Un urlet prelung eşit de sub piciorele lui făcu să răsune înspăimântător pădurea. Trase repede casmaua afară şi apucând târnăcopul îşi concentră toate puterile şi vroi să lovească ca să crape locul, dar de abia se mişcă şi un alt sgomot sgudui pădurea. Vuete mii răspundeau altor vuete ce veneau de departe şi iarba plecându-se la pământ scotea bocete ca pornite din blesteme. Bătrâni stejari stau gata să se frângă luptându-se cu un vânt groaznic ce părea că ameninţa cerul spintecând aerul în fuga lui nebună. Moş Dima aproape încremenit cu părul vâlvoi vroind să ceară ertare scotea cuvinte neînţelese. După puţin timp se linişti totul. Işi veni în fire şi gândind că a totputernicul a gonit spiritele rele apucă târnăcopul şi vroi să lovească din nou. Un şuerat prelung îi sună în urechi şi un tropot grăbit se auzea ca venind din alte lumi. Stejari se aplecară lăsând cărare liberă unei dihanii scăldată în foc ce venea ca o nebună dinspre miază-noapte.

Moşul vroi să se închine dar nu putu, vru să se roage dar gura îi era încleştată. Prinse a fugi şi fugi într'una urmărit de vedenie până când a junse acasă. Aci sleit de puteri se rostogoli făcându-se ghiomotoc lângă prispă. Nora sa gândind că a venit cu bani sări bucuroasă în prag. Dar văzându-l cum se sbate horcăind chemă pe bărbatul său şi amândoi fură martori la chinul lui Moş Dima, care uitându-se spre pădure cu ochii holbaţi, cu glasul aproape stins şi ferindu-se cu mâinile întinse ca unul ce aşteaptă lovitura striga: scăpaţi-mă. Tată scăpaţi-mă.. scăpaţi-mă din ghiara diavolului. Uite... voi nu vedeţi cum vine diavolul comori şi cum îm itrage sufletul afară cu ghiarele lui lungi scăpaţi-mă că mă înăbuşe diavolul Tată. Se strânse lume multă, dar nici unul dintre cei din jurul lui nu vedea pe diavolul ce-i sugea viaţa.

Moşul voi să se ridice dar nu-l mai ajutau picioarele, se rostogoli din nou şi urmat de un geamăt prelung îşi dădu sufletul.

De atunci nimeni nu a mai îndrăznit să scoată bani din pădurea Dârvaşi şi nimeni n'a mai trecut după tor de noroc.

Sav. M. Radu

Umbrele

Noapte. — Luna lui Cuptor,
Sprijinit de zări, departe,
Cerul-cea mai mai mare carte
E citit încet, de-un nor.

Literile — mii de stele —
Astfel sunt orânduite,
Par'că simt că sunt citite —
Şi... clipesc cu pleope grele.

Şerpuite — limpezi ape
Leagănă în a lor poală
Dantelată, — luna pală,
Gata în valuri s'o îngroape

Umbre dese, umbre lungi,
Peste unde, joc îşi fac,
Ba se strâng — ba se desfac —
Par'că ar fi furate pungi

Cercetaie de — un sărac, —
Vântu'n treacăt peste lac...

Al. Teodorescu-Mlu

OGLINDA

povestire de ANDRE THEURET

In seara de 1 Februarie 1794, domnişoara Nanina de Seigneuilles,—care în epoca aceia a Teroarei era denumită pur şi simplu cetăţeanca Seigneuilles se retrase de vreme în iatacul ei. In timpurile acelea tulburi, trăia singură cu o slujnică bătrână într'o casă de ţară pe care o moştenise de la mama ei şi care era situată la Oeillons, lângă satul Ecouviers, la câţiva kilometri de graniţa belgiană. După ce-şi petrecuse o bună parte a copilăriei şi a tinereţei în ţinutul acesta pustiu, se refugiase din nou, cu ocazia sechestrării palatului părintesc pe care îl locuia la Verdun cu marchizul de Seigneuilles, tatăl ei, — palat care fusese confiscat ca proprietate de emigrat, de când marchizul însoţise armata lui Conde. Satele Oeillons şi Ecouviers nu erau agitate încă de spiritul revoluţionar, domnişoara de Seigneuilles, iubită şi respectată de toţi ţăranii din vecinătate, se găsea aproape în cea mai deplină siguranţă.

In seara aceia în timpul mesei, servitoarea ei bătrâna Bastiana îi povestise lucruri uimitoare cu privire la vedeniile nopţei de sfântul Ion. O asigurase chiar că punând o oglindă sub saltea şi rostind anumite cuvinte, se putea vedea, în noaptea aceia, în timpul somnului, alesul inimei, bărbatul cu care te vei căsători, Nanina oarecum superstiţioasă, ardea de nerăbdare să verifice faptul ; deaceia se retrăsese de vreme în iatacul ei.

De îndată ce rămăsese singură şi se desbrăcase, ea luă o oglinjioară şi înainte de a o ascunde sub saltea, se examină câtva timp într'însa.

Domnişoara de Seigneuilles, împlinise douăzeci şi patru de ani şi era nespus de frumoasă. Inaltă, mlădioasă, avea un păr negru ondulat, o pieliţă albă, o guriţă al cărei zâmbet era pur şi simplu delicios.

Era deasemenea extrem de voluptuoasă — şi avea o inimă bună. Deşi ne aflam în mijlocul teroarei, lumea se mai gândea încă la dragoste şi tot astfel Nanina, care cu toate că era foarte cuminte, se plângea în taină de singurătatea în care se afla şi regreta că nu avea nici un îndrăgostit. Dar ocaziile deveneau din ce în ce mai rare : tinerii de familie cari ar fi putut să se îndrăgostească de ea, emigraseră cu toţii şi ea era prea mândră ca să se înamoreze de un simplu burghez.

După ce îşi înăbuşi un suspin de regret, pe jumătate credulă, pe jumătate amuzată, se hotărî să rostească cuvintele sacramentale pe cari îi le spusese Bastiana :

Arată-mi oglindă în timp ce-oi dormi
Pe tânărul care iubit îmi va fi ;

apoi aşeză oglinda sub saltea, se culcă şi adormi în curând.

Or, aproape imediat farmecul începu să opereze. In timpul somnului, văzu în vis o lungă perspectivă de oglinzi în care se mişcau o sumedenie de capete. Deodată Nanina distinse un bătrân cu părul alb cu faţa plină de încreţituri care înainta spre ea întinzându-i mâna.

Ideia că era menită să se căsătorească cu bătrânul acela, a înspăimânta într'atât în cât se trezi înfiorată. Deabia putu să adoarmă din nou, iar a doua zi se simţi turburată de vedenia ei din timpul nopţei.

Pe când îşi termina toaleta, Bastiana intră în iatacul ei şi după ce îi dădu o scrisoare, zise :

— Domnişoară, a sosit un domn care m'a rugat să vă dau biletul acesta ; doreşte să vă vorbească.

Nanina aruncă ochii pe scrisoarea pe care o deschise repede, fiindcă recunoscuse scrisul tatălui ei. Iată ce scria marchizul de Seigneuilles :

„Scumpa mea Nanina, scrisoarea asta îţi va fi înmânată de unul din compatrioţii noştri, Contele de Frehaut pe care prinţul de Conde l'a însărcinat cu o misiune confidenţială în Lorena. Dă-i ospitalitate contelui şi ascunde-l până găseşte un mijloc sigur de a se duce la destinaţie. Dânsul te va pune în curent cu afacerile noastre. Tatăl tău

François de Seigneuilles
Luemburg, 30 Ianuarie

Foarte mişcată Nanina se grăbi să se dea jos în sufrageriei unde fusese introdus călătorul. Aci văzu pe un gentilom care părea că trecuse de cincizeci de ani, înfăşurat într'o manta lungă cenuşie şi care semăna oarecum cu bătrânul din vis. Cu toată aparenţa lui bătrână, contele avea o privire nespus de vioaie şi sprâncenele lui negre şi fine contrastau cu părul lui alb.

După salutările de rigoare şi după câteva detalii scurte asupra sănătăţei marchizului, domnul de Fréhaut mărturisi gazdei lui că era prăpădit de oboseală şi ceru să se odihnească puţin.

Nanina dădu ordin ca să i se pregătească o odaie.

Contele se retrase imediat şi deabia la ora şapte seara se prezintă din nou, la masă.

Cu toată aparenţa lui bătrânească era de o vioiciune extraordinară. Ambii trecură în sufragerie şi se instalară la masă în faţa unui foc mlăcut.

Masa era supraveghiată de domnişoara de Seigneuilles.

D-l de Fréhaut mâncă cu poftă. Era un causeur desăvârşit. Avea vervă, imaginaţie şi povesti cu mult spirit aventurile lui. La desert Nanina de Seigneuilles începu să găsească şi pe drept că oaspetele ei era foarte seducător pentru vârsta lui.

(Sfârşitul în No. viitor)

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

CANTEC

Foi îngălbenite
De pe ram desprinse
Şi-aruncate 'n cale-mi
De-al toamnii vânt. —
Visuri dragi de-o clipă
In neant împinse,
Cu durere-adâncă
Vă privesc înfrânt.

Vă privesc şi par'că
Mă doboară jalea
La gândul c'odată
Cu voi n'oi mai fi. —
Foi îngălbenite,
Foi îngălbenite,
Ce'n uitarea vremei
Mă veţi troeni !

S. Hortopan

Coaforul lui Chateaubriand

Casa din strada du Bac, din Paris, unde marele Chateaubriand îşi petrecu ultimii ani ai vieţei sale, e de vânzare acum. O placă de marmură albă comemorează reşedinţa şi decesul celebrului scriitor. Autorul „*Martirilor*" a dus, în acea locuinţă, o existenţă plăcută, nezgomotoasă, despre care Georges Thiébaud, un eminent monografist al ilustrului romancier şi scriitor francez, a povestit, de câtva timp în urmă, amănunte.

In această locuinţă chiar, unul din artiştii capilari, din cei mai reputaţi în Paris, d. *Paques*, se ducea în fiecare zi să acomodeze capul şi faţa nemuritorului părinte a lui *Atala*. De multe ori, celebrul coafor sosia cu trusa sa pe când Chateaubriand lucra.

El aştepta cu nerăbdare până ce ilustrul său client termina. Contempla pe marele om care nu încerca să-şi ascundă impresiile în faţa bărbierului ! De mai multe ori, el îl văzu udând cu lacrimi pagina pe care o isprăvise de scris, „vre-un pasagiu sau o amintire înduioşătoare venind atunci de sigur să-i atâţe imaginaţia sau să-i umfle pieptul", scrie el în stilul timpului, în memoriile sale.

„Văd încă, urmează d. Paques, pe Chateubriand stând într'un fotoliu mare, având la stânga marele său cămin în care ardea focul în orice sezon, căci Chateubriand era foarte friguroas. La dreapta sa se afla o masă încărcată cu hârtii, cu cărţi, cu iurnale politice şi literare, de toate

formatele şi de toate nuanţele : toate acestea, amestecate şi într'o admirabilă dezordine. Eram autorizat să iau din acea grămadă jurnalele care-mi conveneau şi, în ficcare zi, luam trei sau patru pentru cea mai mare mulţumire a clienţilor mei şi a prăvăliei mele. Vasul conţinând apa care trebuia să servească pentru barbă clocotea în faţa căminului. Il bărbieream de îndată...

D. Paques mărturiseşte cu candoare că „vicontelui de Chateubriand" îi plăcea să asculte povestirile hazlii cu care-şi întovărăşea serviciile sale de coafor. D-na de Chateubriand venea câte odată în odaia unde opera coaforul şi, adresându-se soţului său, îi spunea :

— Ei bine, amicul meu, ce ţi-a povestit d. Paques ? Ce noutate ţi-a adus ?

Aici, trebue să cităm pe d. Paques: „Excelentul om, notează el, în memoriile sale, repetă povestirile mele dându-le mai multă amploare şi eră apucat de o nouă chintă de ilaritate...

Coaforul strângea cu îngrijire părul scriitorului. A făcut din el un tablou reprezentând camera unde s'a născut Chateubriand, la Saint-Malo, care tablou figurează, după cum s'a afirmat în colecţiile celebrului muzeu Cornavalet.

Petru T. Gădei

De 'nţelegi ?!

De'nţelegi ce spune firea
Când adie vântul serii,
Când pe marginea cărării
Codru'şi leagănă iubirea !

De'nţelegi cum trec în jocuri
Valurile voluptoase
Când prin crengile pletoase
Licuricii poartă focuri

Când parfumul captivează
Ori ce cuget cât de rece
Şi când vântul care trece
Pătimaşi te-'mbrăţişează.

De'nţelegi chemarea dulce
De sub tainiţe umbroase
Când în şoapte amoroase
Ceasul serilor se duce.

Când se picură pe unde
Clar de lună argintie
Şi când dulce poezie
Adânc sufletu'ţi pătrunde ?

De'nţelegi ? — vin făr'de frică
Căci m'ai înţeles pe mine, —
Către tine, pentru tine
A mea rugă se rîdică !...

Simion Udroiu-Băleşti

Movila Uriaşului din Sadova

Aproape de lunca Moldovei, în faţa unor case bătrâneşti, se înalţă acoperită cu iarbă, o movilă de mai multe zeci de stânjeni lungime şi de-o statură şi jumătate de om înălţime, sub care, se spune că ar fi îngropate oasele unui uriaş groaznic, care ar fi trăit cândva prin acele locuri. Vai binecuvântat pentru cele câteva bordee împotriva vânturilor, cari bat iarnă şi vară dealungul apei, strecurându-se şuerător prin *strâmtura* din Gura-Pogorîtei ; rădau de apărare contra inamicilor şi punct de observaţie în jocurile noastre „*de-a soldaţii*" din vremea copilăriei, povârniş deajuns de înalt ca să ne putem da iarna cu săniuţa şi vara cu căruciorul, care avea numai rotile de dinainte : loc de odihnă în Duminicile de vară pentru vecini. *movila* aceasta e unul din aé cele locuri, de care îmi aduc aminte cu drag, iar imaginea ei o păstrez cu sfinţenie ca pe-o comoară în templul sufletului meu.

Eram copil pe atunci şi mă jucam pe lângă movilă cu băeţii de vârsta mea, iscodind şi făcând toate năzdrăvăniile din lume. Dela ei am auzit legenda uriaşului de sub movilă, după cum şi dânşii au ascultat-o dela vre-un moş sau dela vre-o bunică.

De mult de tot locuia pe valea Moldovei o namilă de om atât de lungă, încât 'i se vedea din al şaptelea sat căpăţâna cheală, ca un dovleac uriaş, umblând de colo până colo pedeasupra coamei munţilor. In nopţile senine cu lună plină se făcea adeseori confuzie între adevăratul satelit al pământului şi între capul lui, care reflecta în abondenţă splendoarea astrului ceresc. Zice-se era bun la suflet, fără voia lui însă făcea pagube însemnate printre rândurile locuitorilor de primprejur. Vai şi amar de oasele nefericitului, pe care îl păşteau păcatele şi ajungea numai sub un singur deget dela labă ! Mulţi săracii nu-şi aveau coastele în regulă, căci de ! uriaşului îi venea uneori să se plimbe şi noaptea ; or de unde pe-atuncea felinare ! Simţia el că e spinarea vre-unui îndrăgostit nocturn sau a unui câine rătăcitor, dar puţin îi păsa de ce-i troznia sub talpă, ci călca vârtos înainte. Câte blesteme nu 'i se ţipau în faţă, blesteme, cari se pierdeau fără ecou în văzduh ? Cei mai inimoşi se urcau pe munţi şi-i strigau de-acolo, crezând că sunt mai aproape de urechile lui, dar toate de-a surda ! A doua zi plină lunca şi poteca de oase strivite.

Pe semne împovărat cu atâtea păcate grele, în cele din urmă a murit : s'a întins dealungul apei de i-au pârâit ciolanele, ca încheieturile unei clădiri mari, care se prăbuşeşte şi şi-a dat sufletul în mâinile diavolului, pentrucă nu ar fi fost chip să treacă prin poarta raiului un asemenea blestemat.

Cu sufletele uşurate oamenii mulţumiau lui Dumnezeu că i-a scăpat de pacostea nemaipomenită, care îi turtea cu zile 'n mâni. Şi poporul milos cum e firea lui, i-a făcut groapă lângă malul Moldovei, să-i plângă mereu apa în poveştile ce i le aduce pe valurile pripite, l'a aşezat în raclă, l'a acoperit cu pânză şi aruncat pământ greu pe deasupra de i-a făcut mormânt.

Minune mare însă ! Abia isprăviră oamenii de aruncat ţărâna umedă, când începu să curgă o ploaie de-aceea de pe timpul potopului, ţinând săptămâni dearândul. Noapte, zi, dimineaţă ori seară, cerul era înegrit de desimea norilor şi stropii făceau clăbuci când căzeau în băltile adânci. Alte griji şi nevoi pe capul bieţilor oameni ! Cu groaza 'n suflet toţi alergau în dreapta, fugeau în stânga, când la solomonar, când la vrăjitoare ori la sgripţuroaice de dădeau cu descântece, cu farmece, cu apă ne'ncepută şi cu buruieni... Degeaba ! Afară turna ca din cofă. Treceau zile, treceau săptămâni şi luni, dar ploaia nu se mai opria de par'că era vrăjită.

Sătenii ajunseră la disperare. Işi puneau fel de fel de întrebări, cari toate primiau desgustătorul răspuns : ridicarea umerilor. Aşa azi, aşa mâine până când într'o bună zi porni vorba 'n sat : Oare n'o fi *uriaşul* acela cu pricina ? A doua zi, începând din zori, vornicul îşi adună oamenii zăpăciţi la sfat şi le destăinui cu mândrie visul ce-l visase în noaptea din urmă. „Mi s'a părut, oameni buni", zise el, „că s'a trezit *uriaşul* în mormântul lui, a bolborosit ceva *tare* neînţeles, s'a întors în racla lui cu faţa în jos şi a murit iară. Ce ziceţi ? N'o fi oare vre-un îndemn acesta să trecem la faptă ? Haide, să încercăm !" Cam nedumeriţi oamenii mai dădeau şi din cap pe lângă că le umblau umerii ca piuele la moară. Mai codindu-se, mai temându-se s'au pus pe lucru oamenii în ploaia cea mai nemiloasă s'o facă şi peaceasta. Au dezgropat mortul, l'au acoperit iarăşi şi au ridicat movila la loc de exixstă şi astăzi.

Atunci începură să se micşoreze şi să se mai rărească stropii, ploaia încetă, norii, negri la început, se împrăştiară şi dispărură ca nişte fulgi uşori, iar soarele tânăr se ivi pe bolta albăstrie, mergând hoţeşte după atâtea zile de urgie.

De n'ar fi movila, eu mai că n'aş crede legenda.

Ovidiu Delasadova

Bucureşti, 1923

Şoapta florilor

Mi-au venit două petale
Azi, în sbor şi mi-au şoptit :
Dragul visurilor tale
Azi e altor ochi robit.

Oare-adevărat să fie
Graiul foilor de flori ?!...
De răspunsu-ţi întârzie,
Sau de bună şoapta lor.

Sofica Mladinof Lipănianu

CELIBATARII...

Căsătoria, fie că ar fi privită ca o legătură imperioasă a inimelor ce se înţeleg, fie că ar fi determinată de anumite interese reciproce, sau ar fi considerată din punctul de vedere al unei obligaţiuni sociale, ea apare ca actul cel mai de seamă din viaţă, căruia nimeni nu i se poate sustrage, fără motive binecuvântate.

Motivele binecuvântate.... Dar cari pot fi aceste motive şi întru cât sunt ele de binecuvântate în cât să justifice o hotărîre atât de gravă ?

Chestiunea pare controversată şi încercând să faci o anchetă în lumea celibatarilor, eşti uimit de noianul de argumente pe cari aceştia ţi le aduc spre a-şi apăra splendida lor izolare.

Desvăluirea acestor motive prezentând un interes deosebit, mai ales pentru acei cari nu cunosc această latură a psihologiei masculine, e bine a o reda aci, cu titlu de document.

Există o categorie între celibatari, cari nu fac parte din tagma celor aşa zişi oameni de principii, şi cari atribuesc nehotărîrea lor, constrângerii materiale în care se găsesc.

Variantele sub cari aceştia îşi înfăţişează cazul, sunt astfel :

— „Într'o căsnicie, mai mult decât orice, se cer bani, bani mulţi de tot, şi cum eu n'am decât puţin, puţin de tot, mi-ar trebui din partea viitoarei mele tovarăşe, un curaj cel puţin tot aşa de mare ca şi al meu, ca să înfruntăm la o laltă rigorile unei existenţe apropiată de normal".

Un altul :

— „Cine şi-ar lega viaţa cu o inimă voioasă, de acela care, în numele unui sentiment, îi cere dela început resemnare şi curaj de luptă, în loc de a-i promite, ceeace inima ei doreşte atât de mult : traiul generos al unei vieţi îmbelşugate ?".

Sau.

—„ Ca să ceri cuiva să-şi sacrifice mulţumirile visate, pentru simpla încântare de a fi alături de cel drag, e o pretenţie absurdă, pe care cei cari cunosc slăbiciunile firii omeneşti, nu îndrăsnesc să o susţină..."

Nu mai puţin interesantă e şi profesiunea de credinţă pe care o mărturiseşte un celibatar, jurist, partizan al amorului liber.

Socotind suficientă experienţa altora, ca să nu mai fie nevoie şi de contribuţia sa personală în aceeaşi materie, îţi documentează astfel convingerile sale :

— „Concepţia mea despre căsătorie, mă desparte cu totul de toţi ceilalţi. Pe când judecata comună nu vede asigurată convieţuirea între părţi, de cât prin semnarea contractului legal, pe mine nu aceasta mă preocupă, căci contractul cosfinţit prin lege, ştiut e că se poate rezilia uşor, pe aceeaşi cale.

Garanţia de durabilitate a unei convieţuiri ideale nu contractul legal o dă, ci fondul sufletesc cimentat prin iubirea reciprocă. Prietenia, legată prin contractul sufletesc iată baza solidă a afinităţii veşnice".

Şi încheiându-şi pledoaria, interesantul Diogene, adaogă, cu convingere :

„Aşi întemeia viaţa pe prietenia reciprocă, înseamnă a înlătura dela început, toate acele cunoscute motive de divorţ, motive pe cari legăturile formale, nu le pot evita : nepotrivirile oe caracter, bătăile şi insultele grave" !

Teama de necunoscut, grijile multiple, farmecul libertăţii, poate şi al... libertinajului, pe mulţi îi întoarce aşa dar dela jumătatea drumului, ori de câte ori, pornit-au hotărîţi să o rupă cu viaţa de haiduc !

Un celibatar, fire de artist, veşnic în căutarea frumosului, care ştiut este că trebueşte să îmbrace tot forme noi, îţi va răspunde :

— „Mon cher, m'aşi însura, căci simt oare care înclinaţiuni matrimoniale, dar, mă tem grozav de plictiseală. Gândeşte-te şi tu. O viaţă întreagă, aceeaşi casă, aceeaşi masă, aceeaşi... nevastă.

E cumplit.

Un sentimental, întrebat când are de gând să coboare în rândul oamenilor, părăsind cerul visurilor sale, exclamă, în prada unei emoţiuni intense :

„Am strâns aci (şi-ţi arată locul inimei) o comoară de simţiri alese, pe care aşi revărsa-o cu toată generozitatea asupra fiinţei dragi, asupra acelei unice tovarăşe a gândurilor mele. De ce n'am făcut'o încă? Poate unde n'am găsit pe aceea care să mă înţeleagă, şi pe care s'o înţeleg, căci până acum a fost sau una, sau cealaltă"

Motive de ordin familiar contează iarăşi printre argumentele unora dintre celibatari, constituind printre dânşii o cauză permanentă care să justifice rezistenţa dârză în faţa căsniciei.

Mai serioase ar fi de sigur motivele acelora cari, purtători ai unui germene distrugător, fie transmis prin ereditate, fie dobândit din... propria iniţiativă, se abţin din această consideraţie, dar cazul acesta e o raritate.

Tristă însă e-o categorie, în lumea celibatarilor care merită a fi menţionată în seria documentelor ce le înfăţişăm. Sunt acei iniţiaţi în toate misterele vieţii, aşa zişii „blazaţi" cari nu doresc căsătoria şi aceasta cu adevărat din... principiu, căci nu vor să ofere ca argument infidelităţilor conjugale, însuşi blazonul lor !

De obicei aceştia alimentează, cu toată vigoarea de care mai sunt capabili, mişcarea... antifemenistă !

In general e de observat că „principiile" ce-i călăuzesc pe o bună parte din celibatari, sunt rezultatul mai mult al unor impresiuni personale, de cât al unor convingeri nesdruncinate, întemeiate pe argumente irefutabile. Acea splendidă izolare în care se complac, le dă într'adevăr satisfacţia de a dobândi toate avantagiile amorului legitim, fără a-i suporta şi neplăcerile, — şi de aci lipsa de înclinaţiune pentru căsătorie. Dar această stare de spirit e atât de uşor de schimbat ! Menţinerea ei, nu atât principiile o determină, ci cu totul altceva.

Un fost celibatar, dintre cei mai convinşi, făcând un examen al său, găseşte o singură explicaţie plauzibilă şi se pare că are toată dreptatea.

„Celibatar eşti, atâta timp cât n'a fulgerat în calea vieţei tale strălucirea ochilor frumoşi, a celor doi ochi hipnotici, cari să te învăluiască în farmecul irezistibil care conduce destinele omenirii, de atâtea veacuri şi o va stăpâni cât va trăi şi ea"...

Argumentele celibatarilor rămâne aşa dar puternice numai atât cât lipseşte singurul argument care să le sdrobiască pe toate.

Femeia dragă !

G. Savin.

NOCTURNA

Miez de noapte
Parcul trece
Iar în şoapte
Viaţa trece.

Pace sfântă
Fără lună,
Mă 'nspăimântă
Voia bună.

Frunza plânge,
Plânge 'ncet—
Dor se strânge
In brăduţ.

Negrea Delaputna

Doar o iluzie...

Ca o adiere dulce de zefir, într'o dimineaţă senină de primăvară, aşa a fost trecerea lui prin viaţa pământească.

Din împărăţia lui de îngeri, Dumnezeu l'a ales doar pe el, un înger mic şi bun, şi l'a trimis oamenilor spre bucurie...

...Şi naşterea lui, a fost o naştere de Crist...

Trăia liniştit, în mijlocul oamenilor bârfitori şi răi, copilul divin, şi ni

mic, afară de ochii lui în cari se oglindeau toate frumusețile paradisului, nu putea trăda memoria lui. Dar oamenii, nu știau pătrunde adâncul ochilor cereşti, şi nu-l înțelegeau !

Umila-i rochiță albă pe care oamenii i-o păstrau pentru sărbătoare, părea o țesătură rară, diafană, când o îmbrăcă el, iar panglicuțele albastre cari o împodobiau, erau par'că fâşii rupte din azurul clar al cerului...

Doar o iluzie, un vis, a fost viața acestui înger pe pământ !... El trebuia să părăsească curând ceata nesocotiților oameni, cari nu-l înțelegeau, cari îl iubeau nu pentru el, ci doar pentru fericirea ce le-o- hărăzia...

Şi pentruca oamenii să aibă încă o dovadă de adâncimea prăpastiei ce există între bine şi rău, copilul lui Dumnezeu, trebuia să termine, trist de tot... Pieptul lui plăpând a fost atacat de o ființă mică, foarte mică care-l rodea pe încetul, cu nesaț şi fără milă.

Culcat pe patul sărăcăcios şi tare, cu mânuțele subțiri şi livide cu ochii trişti şi obrajii galbeni ca de ceară, copilul-minune trăia încă ; zilele treceau şi oamenii ştiau acum să plângă...

Odată cu soarele uneizile făcute de toamnă, s'a deşteptat copilul din somnu-i ceresc, şi, viioiu şi vesel, a zis : „Mamă, cântă, mamă !... şi mama i-a cântat şi-a chemat pe toți oamenii să ia parte la fericirea ei cea mare. „Copilul meu s'a însănătoşit", zicea ea.

...dacă nu'nțelegea acest preludiu al morții divine, cum era să ştie că copilul nu era al ei ? ! Ingerul Domnului a ascultat, a râs şi a privit pentru ultima dată, cu ochi blânzi şi galeşi, mulțimea neştiutoare.

Oamenii au crezut că acest „om" a murit. L'au aşezat, după obiceiul lor stupid, într'o cutie de lemn, albă, şi l'au îngropat în pământ : pentruce .. nici ei nu ştiau !

Suspinele lor erau puternice şi din ochi le picau lacrimi...

Plângeau ei, oare, pentrucă Dumnezeu le luase jucăria ? — Da ! — doar atât le-a mai rămas din nenorocita copilărie !...

...Şi acum acest copil ceresc, această jucărie pe care Dumnezeu o trimesese oamenilor, trăeşte veşnic, trăeşte în infinit, trăeşte în fericire şi cântări, căci doar viața lui printre „noi" a fost... ca o adiere dulce de zefir...

Sandy Cernăoți.

23 Aprilie, 1923

AMURG

Pe străvezii aripe
Se lasă seara ca o simfonie
A clipelor de vis şi nostalgie.
Pe culme soarele s'a odihnit
În ultimele clipe,
În drumul lui spre asfințit —
Şi peste zare a svârlit
— O mantie de purpură regală —,
Pe care 'ncet păşeşte; duios aspect [seral:
— Un cadru cu motiv medieval;
Amanta-i... luna pală.

Petre Antonescu

DE TOATE

Datini vechi. — In Saxonia tradiția cere ca de fiece Paşti țăranii să facă o procesiune călare în țarină, cântând diferite cântece religioase. Ceremonia aceasta se numeşte : „Binecuvântarea câmpiilor".

•

Restaurarea Parthenonului. — Resturile ruinelor templului Parthenonului ameninţă să se prăbuşească. Incă acum 25 ani s'au ridicat schelele pentru restaurarea monumentului, care însă a fost mereu amânată din cauza diferitelor evenimente. Acum e vorba să se reia iarăşi lucrările

•

Un sport periculos. — Este vorba despre un tânăr American care şi-a câştigat un mare renume prin sportul interesant şi mai ales cu care se exercitează : lupta cu crocodilii în apă. Apucându-i cu o mână de mijloc, cu cealaltă ținându-i bine falca, crocodilul nu mai poate face nici o mişcare.

•

Progres. — O revistă sportivă spune că fabricanții de automobile moderne sporesc la fiece trei luni cu câte 10 kilometri pe oră viteza maşinilor. Dacă acest progres va continua, vom putea în curând să mergem dela Bucureşti la Chitila şi îndărăt fără a ne mai părăsi domiciliul.

•

Un centenar sportiv. — Se gândesc oare sportmenii să sărbătorească anul acesta centenarul jocului „foot-bal rugby". Căci în anul 1823, la colegiul din Rugby un student inventă regulele jocului rugby... călcând pe cele ale jocului „foot-ball association". Intr'o zi studentul William Hellis se gândi să apuce cu mâna mingea şi să o ducă astfel la țintă. acest fapt cu însemnate consecințe sportive a fost imortalizat la colegiul din Rugby printr'un mic monument cu inscripția : „Acest monument aminteşte fapta lui William Hellis,, care, cu un profund dispreț, pentru regulele jocului, luă cel dintâi mingea în mână. Acest fapt arată origina jocului rugby în 1823". O nedisciplină care a adus urmări bune

•

Tăiatul unghiilor. — După o superstiție foarte răspândită în Anglia, în toate clasele societății, nu e voie să-ți tai unghiile în orice zi a săptămânii, căci sunt zile prielnice şi neprielnice pentru această operație de toaletă. Dacă ți le tai Luni, primeşti veste. Marți : capeți cadou... o pereche de ghete. Miercuri : sănătate. Joi : bani. Vineri : nenorocire. Sâmbătă : călătorie. In ce priveşte Duminica, ea fiind rezervată odihnei şi rugăciunii, este oprit cu desăvârşire să-ți tai unghiile.

•

Un aterizaj periculos şi original. — Din zi în zi par'că, aviatorii caută şi născocesc salturile şi figurile cele mai originale şi mai primejdioase şi tind să transforme zborul prin văzduh într'o adevărată acrobație. De curând un pilot îndrăzneț a avut ideea să aterizeze pe acoperişul vagoanelor unui accelerat în mers. Natural că acest aterizaj a avut nevoe de multă îndrăzneală, sânge-rece şi agilitate. Nu e nevoe să mai adăugăm că lucrul s'a petrecut în America

•

Conferința dela Geneva. — Cineva spunea într'o zi colonelului House, cunoscut pentru activa sa participare întru înființarea Societății Națiunilor, că lui mai mult decât oricui altuia i se cuvine o statue la Geneva, căci el e acel care a ales orașul elvețian. Iosef.

— „Nu, răspunse colonelul, nu eu am ales orașul, ci servitorul meu elvețian Iosef. Fiindcă se ezita între Geneva şi Lausanne şi mie mi-erau amândouă indiferente, l'am întrebat pe Iosef, care din două are climatul mai bun pentru reumatismele mele. Fără să ezite dânsul îmi indică Geneva. Mai târziu abia am aflat că el alesese Geneva, nu pentru reumatismele mele, ci fiindcă logodnica lui se află

•

Tăcerea şi rocea. — Charlie Chaplin, care trece drept cel mai bogat dintre artiştii americani, câştigă până acum dolari prin tăcerea sa atât de expresivă şi de inteligentă. Iată însă că vocea celebrului comic se adaugă şi ea la isvorul veniturilor sale. O companie fonografică americană a obținut dela el pentru prețul de 2000 dolari şi 10 % din vânzare, exclusivitatea discursurilor vorbite. Ne amintim că Charlot îşi asigurase odinioară picioarele pentru o sumă destul de rotundă : îi mai rămâne să-şi asigure şi capul.

Mihnea Armaşu

Album Chaubek permanent vând ocazie, precum şi albume mici pentru copii. Vând 250 mărci străine bune. Europa şi Coul'nentale cu lei 60. Reviste filatel'ce cu adrese pentru schimb 5 lei una revista Zuri, B-dul Maria 5 Bucureşti

CITIȚI
VESELIA

AGENTUL PRICEPUT

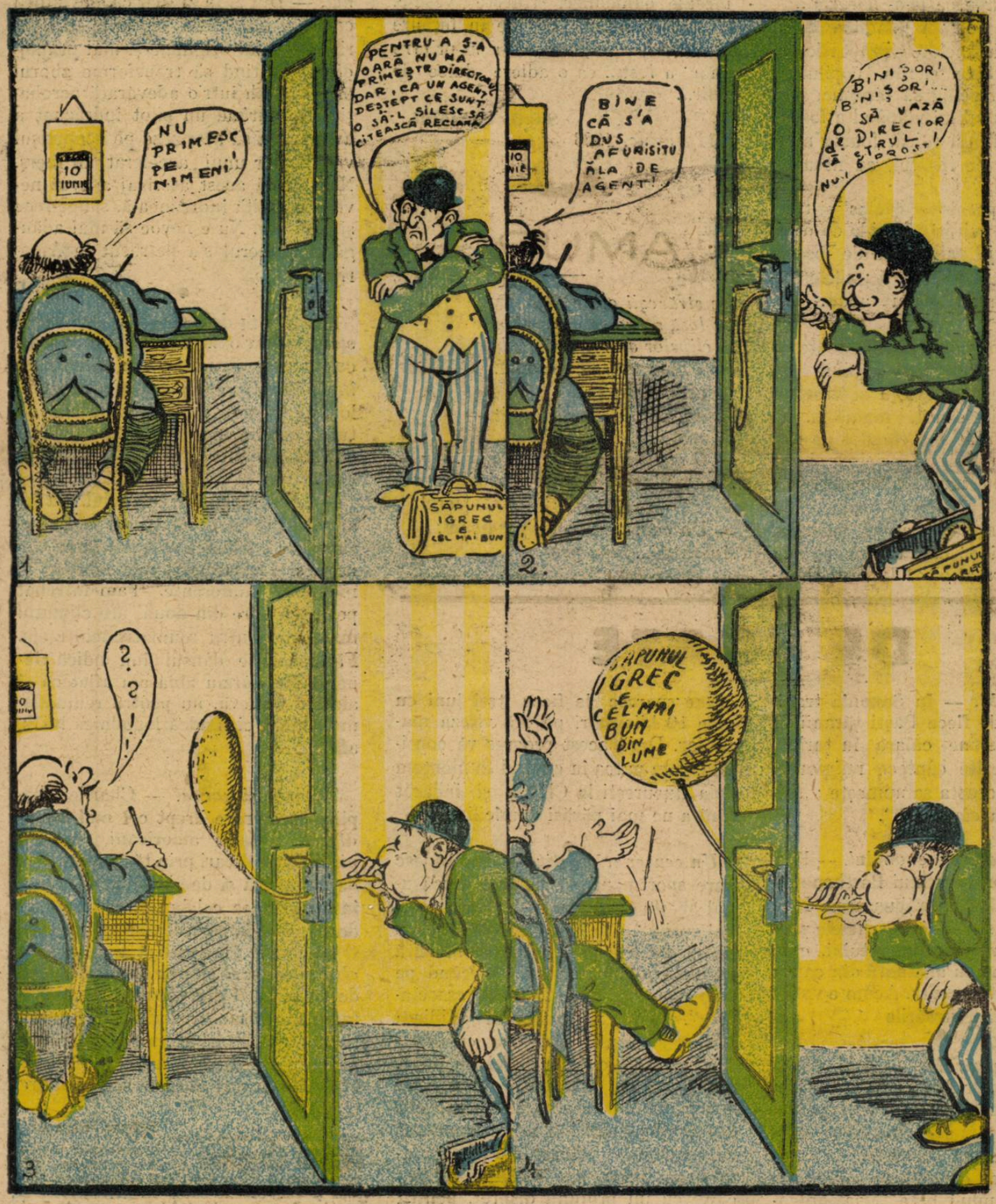

SAU DIRECTORUL PACALIT

ANUL XXXIX. — No. 29. 2 lei exemplarul Duminică 29 Iulie 1923

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Din frumusețile țării noastre

Piatra Caprei (munții Dornei).

O căsătorie în secolul al 17-lea în Botoşani

de **Andronic M. Ţăranu**

Maria Ţăranu, era bunica mea, care a trit 97 de ani, şi a murit în anul 1872.

De multe ori stam de vorbă cu bunica şi-mi plăcea mult s'o ascult, pentrucă îmi povestea lucruri vechi, interesante, fapte petrecute pe vremuri în Botoşani, care le ştia şi dânsa dela bunicul ei Ion Bolfosu, un bătrân aproape de 100 ani.

Iată ce i-a povestit Ion Bolfosu bunicei mele :

„Andrei Tătaru şi soţia sa Măriuca, aveau un băiat mare, pe Ionică, şi vroiau să-l însoare cu orice preţ.

„Andrei îşi petrecea viaţa mai mult într'o cafenea, care era situată pe atunci, unde este astăzi strada Unirei. Acolo, se întâlneau mulţi bătrâni şi discutau de negustorii, căsătorii şi alte afaceri d'ale lor. Tinerilor, nu le era permis să viziteze cafeneaua.

„Şi bătrânii, nu rare ori făceau chefuri lungi şi late. Mai cu seamă Andrei, care era decanul cheflîilor, se plimba prin cafenea, cu paharul de vin în mână, şi lăutarii îi cântau cântecul său obişnuit :

„La fântâna lui Chitic,
N'avem apă nici un pic
Deaceia, eu beu vin,
Vin, vin, vin şi pelin".

„Era pe vremuri, în Botoşani, fântâna lui Chitic, cu cea mai bună apă potabilă. Dar Andrei zicea că fântâna a secat, şi neavând apă, de nevoie bea vin ! Şi bea atât de mult, că dacă ar fi suflat într'un poloboc cu apă, oţet s'ar fi făcut !...

„Andrei, era un tată foarte sever, şi-l ţinea pe Ionică din scurt.

„— Ar fi bine să-l însurăm pe Ionică, zicea Andrei către soţia sa Măriuca, că ştii d-ta, băiatul este mare, are 20 ani, şi nu trebuie să-l lăsăm să îmbătrânească, şi ferească D-zeu, să se îmbolnăvească.

— Şi cu cine crezi să-l însurăm ?

— Eu cred, să-i dăm pe copila lui Lebădă, care-i o fată cinstită şi bună gospodină, şi am auzit că are şi zestre frumoasă ; căci tatăl său îi dă o sută de galbeni zimţi austriaci.

— Bine bărbate, vorbeşte cu Lebădă.

„Andrei, chiar a doua zi, se îmbracă iute în hainele sale obişnuite, cu antereu de citarea, lung până la pământ, cu giubea, cu brâu roş, cu fes roş turcesc, şi d'asupra fesului o şapcă cu cozoroc, şi porneşte spre cafenea, cu ciubucul în mână, unde ştia că o să-l găsească pe Lebădă, şi aici îl întâlneşte.

— Noroc, şi o mie de ani pace, jupâne Lebădă, ce mai faci ?

— Mulţumesc d-tale, jupâne Andrei, ce să fac, sunt supărat că mi s'a stricat ciubucul cel turcesc, şi nu găsesc altul la fel ca acela.

— Nu te supăra jupâne, că eu am două ciubuce acasă, şi-ţi dăruesc d-tale unul, că de... doar suntem prieteni vechi.

— Iţi mulţumesc, jupâne Andrei, dar eu ce să-ţi dau d-tale ?

— D-ta să-mi dai ce-mi trebuie mie.

— Ce-ţi trebuie ?

— Imi trebuie pe copila d-tale Mărioara, pentru băiatul meu Ionică, că tare mi-i dragă, şi aş vrea s'o am ca noră, pentru că ştiu că-i fată de treabă, cu purtări bune şi bună gospodină. Ştiu că, d-ta îl cunoşti pe băiatul meu Ionică, ar fi poarte potriviţi, amândoi. Ce zici, jupâne Lebădă ?

— Bine, jupâne Andrei, d-ta ai băiat de însurat, şi eu am fată de măritat. Aşa se fac lucrurile în lume. Iţi făgăduesc că ţi-o dau pe Mărioara, pentru că îmi place şi mie băiatul d-tale.

— Şi ce zestre dai fetei ?

— Ii dau zestre frumoasă : 100 galbeni zimţi, 4 vaci, 20 oi, 2 divanuri, 1 masă, scaune, 4 lăicere, cămeşi de borangic, veşminte, şi altă gospodărie.

— Atunci dă mâna încoace jupâne, ne-am împăcat, şi să fie într'un ceas bun şi cu noroc. Să trăiască copiii noştri !

„Şi bătrânii, după ce au bătut palma, au poruncit să li se aducă vin şi cafele, ca să cinstească alămaşul. Şi amândoi s'au cherchelit rău, căci, nici unul din ei nu ducea la ureche !.... Apoi s'au despărţit ducându-se fiecare la casele lor, ca vai de ei căci nu nemereau bine strada !..

„Andrei, ajungând acasă, comunică soţiei sale că, l-a logodit pe Ionică cu fata lui Lebădă. Apoi îl chemă pe băiat, ca să-l felicite.

— Ionică, vină încoace !

— Sărut mâna tată, zise acesta stând înaintea bătrânului drept, ca un soldat înaintea superiorului său.

— Să ştii, măi, că te-am logodit cu coplia lui jupânu Lebădă, fată cinstită şi gospodină bună, şi cu zestre frumoasă, să trăiţi până, la adânci bătrâneţe.

„Ionică, sărută mâna tatălui său, *dar nu văzuse pe fată niciodată, şi n'a văzut-o până în ziua cununiei*, nici n'a îndrăznit să-l întrebe pe bătrân, dacă viitoarea lui soţie este înaltă, scurtă sau frumoasă, pentrucă băiatul avea mare frică de tatăl său, şi cu nici un preţ nu putea să-i calce voinţa, căci pe atunci, copiii erau ascultători şi respectuoşi faţă de părinţii lor.

In fine a sosit şi ziua nunţii. Mireasa , era cu faţa împodobită, căci, cum îmi povestea bunica mea, pe acele vremuri, toate miresele erau acoperite pe faţă în timpul cununiei, cu un voal gros, obiceiu luat dela turci, care îl au astăzi şi evreii. Mircle, când a văzut-o, a rămas încântat de talia ei subţirică, de mânuţele şi picioarele ei delicate.

„După cununie, s'au aşezat cu toţii la masa cea mare. Acum e momentul

RUGĂCIUNE

Ai zilei zori
Cobor uşori
Neguri ştergând
In veşnicii
Se sting făclii
Pe rând, pe rând.

Uşor, de-mol
Porneşte-un stol,
Trimes de vânt,
Prin munţi, prin şes,
Prin codrul des
Să dea cuvânt

In lungu-i drum
Trezeşte-acum
Oştiri de foi,
Grădini, câmpii
Şi paseri mii
Şi valuri moi.

Şi toate'n cor
Incep cu dor
Un dulce cânt.
Un imn pios
Să'l dea prinos
Celui prea sfânt.

Adânc tresar !...
Dar e-n zadar :
Mă văd perdut ;
— Credinta mea,
Iubită stea !
Ce te-am făcut ! !...

Aşi vrea şi eu
Lui Dumnezeu
Să mă prosternu
Dar cad secat
Căci Te-am uitat
Simbol etern.

Mă ntorc spre voi
Paseri şi foi :
— De mă iubiţi !
Voi fi curând
Şi bun şi blând,
Să mă primiţi !

Şi-al vostru cânt
Curat şi Sfânt
Să mă'nvăţaţi
Şi-n calea Lui,
In ochii Lui
Să mă'nălţaţi.

Simion Bădre cu-Băieşii

când mireasa trebuie să-şi descopere faţa. Sărmanul Ionică, când şi-a văzut soţia, s'a făcut la faţă, când galben, când roş, şi n'a putut mânca nimic: *Mireasa era urâtă în toată puterea cuvântului !*

Dar sărmanul băiat, ce era să facă ? a trebuit să se resemneze, şi de frica tatălui său, îndată după masă, a plecat cu soţia sa la domiciliul său.

„După vreo câteva zile, jupâneasa Mărioara, mama lui Ionică, merge să vadă ce fac tinerii însurăţei. Dar ce văzu ? tânăra măritată, şedea la o masă, cu capul sprijinit între două mâini, şi plângea amar.

— Mama soacră o întreabă : de ce plângi noro ?

— Cum să nu plâng, dacă Ionică nu vrea să steie cu mine, şi nici nu-mi vorbeşte nimic. Dânsul s'a închis într'o odaie, şi nu ştiu ce face acolo.

„Mama lui Ionică, intră în camera sa, şi-l vede tologit pe un divan.

— Ce faci aici, Ionică dragul mamei, de ce nu stai la un loc cu soţia ta ?

— N'o pot suferi, nu mi-i dragă, m'ăţi nenorocit !

„Iată că şi Andrei intră în camera lui Ionică. Băiatul, când a văzut pe tatăl său, nu s'a mai tologit pe divan, ci s'a sculat în picioare, stând înaintea bătrânului într'o poziţiune respectuoasă.

Bine, măi, ce înseamnă purtarea asta faţă de soţia ta ?

— Tată, nu pot, nu pot s'o văd, m'ai nenorocit, şi plângea amar.

— Cum te-am nenorocit, ticălosule ? Stai ! să-ţi arăt eu ţie nenorocire !

„Şi iute, ca un fulger, bătrânul a eşit în ceardac (în balcon) şi a chemat pe doi servitori ai săi : Gheorghe, Vasile, veniţi iute încoace ! Luaţi-l pe ticălosul acesta, culcaţi-l la pământ, şi ţineţi-l bine, unul de cap, şi celalt de picioare.

„Şi bătrânul Andrei, care avea ciubucul în mână, i-a aplicat lui Ionică, în mod sălbatec şi fără milă, atâtea lovituri, până şi-a rupt ciubucul în două, iar mama băiatului, a căzut leşinată la pământ. Sărmanul Ionică, a stat în pat multă vreme, până i s'au vindecat rănile de pe corp.

Ion Bolfosu, bunicul bunicei mele, zicea că, în urma acestei lecţiuni severe, băiatul a trăit cu soţia sa 50 de ani, în cea mai mare armonie şi linişte, iar când moartea l-a despărţit de dânsa, Ionică amar a plâns-o şi n'a uitat mult timp, pe aceea, care întotdeauna i-a fost credincioasă, şi l'a îngrijit bine la boală.

Eu cred că, dacă omul se deprinde în viaţă cu toate, de ce nu s'ar deprinde şi cu o femeie urâtă ? Avem destule cazuri similare în societatea noastră. Astăzi, când suntem în secolul al 20-lea, când civilizaţia a progresat mult, unii se însoară din dragoste, şi această dragoste, câteodată chiar înflăcărată, nu durează de cât câteva luni, şi apoi urmează divorţul.

Cum vedeţi, ciubucul lui jupân Andrei, a făcut o mare ispravă : a evitat divorţul !....

FULGI DE SOARE

Plăpând cu faţa 'ndoliată mă'ntorc din ţări ispititoare, ca o scântee înăbuşită, de dâra grelelor furtuni, să-mi culc nădejdea lângă poala săcătuitelor poene, şi să privesc cum se deşiră, umbrirea plânşilor aluni....

Prin ţara rătăcirii mele, am întâlnit femei frumoase, şi cerul ţintuit cu-aramă, spre paşii mei, neobosiţi ; asvârlea lumini ajutătoare, să-mi pot conduce umbra plânsă, ca pe-un copil orfan, prin noaptea necercetatelor credinţi....

Şi toate, m'au luat în braţe, şi tuturor le-au spus îndemnul. Toate-mi vorbeau de bucurie şi m'au culcat în pat cu ele, iar gura mea simţea adesea, dogoarea sânilor de fată : dar nu încolţise pân'-atuncea păcatu'n gândurile mele....

Şi flori imi aruncau pe drumuri când cântul meu o gamă plânsă, trecea răsleţ din poartă, în poartă şi'n trebător la ori ce pas....

De-atunci e mult ; pe-albastra coamă, s'a stins atâta licărire, şi din povestea depărtării, o rază nu mi-a mai rămas....

Ajuns pe ţărmul plâns, de anii, perduti copilării mele, îngenunchiez la poarta ţărnei un sclav rentors din rătăcire ; când sub salicâmii de pe haturi, se scutură boltiţi de rouă, cum cad petalele plăpânde, pe visul nostru de amăgire....

Şi poarta, larg mi-se deschise ; amicii mă primesc cu fală, pe straturi florile se înclină ca'n preajmă unui împărat ; dar numai casa noastră plânge, cu frunte-n 'nfăşurată în doliu, c'au părăsit-o fără veste, toţi cei pe cari i-am lăsat....

Privesc din prag : prin zarea moartă, trec umbre reci, spre îngropare, mă recunosc ; dar din cadenţă, nu fac popas nu vor să stea, s'asculte vechea mea poveste, din anii prăbuşiţi în besna, şi îndemnul dus zădărnicii, prin plânsă rătăcirea mea....

George Nutzescu

Propaganda unei românce în America

— Sărbătorirea României peste ocean —

Cu tot rolul însemnat, pe care îl joacă România Mare, după războiu, în lume, ea nu este în deajuns de cunoscută în afară, iar comorile ei, nesemuit de frumoase, puţini străini le ştiu şi aceia, doar când vin aci să le cerceteze.

Propagandă oficial organizată spre a ne face cunoscut sufletul poporului aproape că nu există ; rar de tot, câte o minte românească de elită îşi asumă nobila sarcină, din p prie iniţiativă şi atunci, asistăm fermecaţi şi uimiţi la entusiasmul şi admiraţia, prin arătarea frumuseţilor noastre româneşti, stăinilor cari vor să le vadă.

O luptătoare neobosită

O neobosită luptătoare, în această direcţiune şi mai ales o adânc cunoscătoare a minunatelor producţiuni ale spiritului românesc, este fără îndoială, d-na Maria Ionescu. D-sa a scos, de curând, la Paris, o carte admirabil întocmită, întitulată „La Roumanie“ şi în care, ajutată de M. S. Regina Maria, de regretatul Take Ionescu şi de d. Nicolae Iorga, evidenţiază toate tezaurele noastre de artă, toate manifestările specific româneşti, de pe toate tărâmurile. Această carte a avut pretutindeni, o primire strălucită, pe deplin meritată şi a contribuit mult de tot la cunoaşterea României. Astăzi, ea figurează în toate marile instituţiuni culturale şi artistice din cele două lumi. Cităm doar gestul d-lui H. W. Sartorius care a donat această carte Institutului de Arte Frumoase din Indianopolis şi Bibliotecei din New-York şi al d-nei Hearst care a donat câte un exemplar oraşelor Chicago şi San-Francisco.

Propaganda în America

D-na Maria Ionescu a plecat de curând în America, unde a ţinut numeroase conferinţe de propagandă ro-

mânească. Prima conferinţă a ţinut-o la New-York. Cu această ocazie, d-na Charles Dahs a oferit un banchet unde masa era acoperită cu tricolorul românesc iar luminile, florile şi întreaga împodobire a sălii erau în culorile româneşti.

La Washington conferenţiara a fost primită de preşedintele Harding, căruia i-a oferit lucrarea sa.

O sărbătorire a României

La Cleveland (Ohio), unde se află o numeroasă colonie română d-na Ionescu a ţinut o frumoasă conferinţă. după care corul bisericei ortodoxe de acolo a cântat diferite cântece naţionale româneşti. Înălţătoarea serbare s'a sfârşit cu o „cină" în timpul căreia a domnit o patriotică însufleţire.

La Indianopolis au fost ţinute deasemenea două conferinţe în faţa unui public plin de entuziasm. Conferenţiara a putut constata ce puţin se cunoaşte ţara noastră şi numeroasele şi variatele întrebări pe cari i le punea publicul i-au arătat că acesta nu ştie nimic despre trecutul şi prezentul nostru.

Intr'un frumos castel, la Greenwich, lângă New-York, a avut loc în ziua următoare un imens „garden party" la care a luat parte societatea distinsă din New-York, şi unde s'a sărbătorit cu mult entuziasm România.

D-na Maria Ionescu a plecat apoi în Virginia, unde a ţinut conferinţe reuşite. Urmează cu acelaş succes propaganda sa în Detroit, la Boston, Horward şi Yale.

In Canada

A primit invitaţiuni pentru Canada dela numeroase societăţi culturale care au fost puse în curent de interesul ce l'a ridicat în Statele-Unite. Marile universităţi din Yankee au reţinut câte un exemplar din cartea d-nei Ionescu.

Inregistrăm cu bucurie toate aceste patriotice manifestaţiuni atât de folositoare pentru ţara noastră minunată dar puţin cunoscută şi mult bârfită de duşmani, organizaţi în acest scop.

Gilly

UN PICTOR RUS

Constantin Macovski

Arta rusească are multe nume ilustre şi cari au putut să se impună şi străinătăţei. Dacă unele din ele şi-au câştigat acest renume graţie neobişnuitului, îndrăzneţului pe care l'au pus în operile lor, cum este un *Vereşciaghin*, care a făcut din artă un mijloc de propagandă contra războiului, sunt însă pictori ruşi cari păstrând toate formele clasice ale artei au putut prin talentul lor sănătos şi puternic să se impună. Unul din aceste talente originale şi mari ursiţi este *Constantin Macovski*.

Macovski nu este dintre cei tineri, el este cu *Perov, Karmski, Riepin* din vechea generaţie, dar este totuşi unul din cei noui şi cari şi azi opresc privirile entusiazmate al acelor ce iubesc frumosul . Şi poate azi mai mult ca ori când, de oare-ce azi, arta rusă, sub teroare bolşevică, este în plină decădere şi singura mulţumire pe care o are iubitorul de frumos este de a revedea cea ce vechii cei de eri, au făcut.

Macovski impresionează prin fastul şi bogăţia vieţei. El iubeşte strălucirea, şi sănătatea tinereţei, el iubeşte energia vieţei care a fost atât de particulară vechei lumi şi care transformă ori-ce manifestare a vieţei obicinuite într'o sărbătoare. Iată tabloul lui *„Moartea lui Petroniu"* moartea

Macovski, ca toate talentele mari a eşit dintr'o familie de oameni săraci. Dar nu întâmplarea l'a făcut artist, căci şi tatăl său de şi era un funcţionar obscur şi sărac a fost un amator de artă şi reuşise din nevoile lui să-şi formeze o mică colecţie de tablouri de

Const. Macovski: Cazacul

pictură şi desemn pe care a ştiut s'o impuie şi copiilor săi. Pe Constantin, în special, îl lua în fie care Duminecă la *„vânătoarea de artă"* cum spunea el, prin toate muzeele vizitelor lor şi colecţiile de tablouri, prin dughenele de curiosităţi şi lucruri vechi, unde se putea găsi ceva tipic şi interesant, ce putea fi copiat.

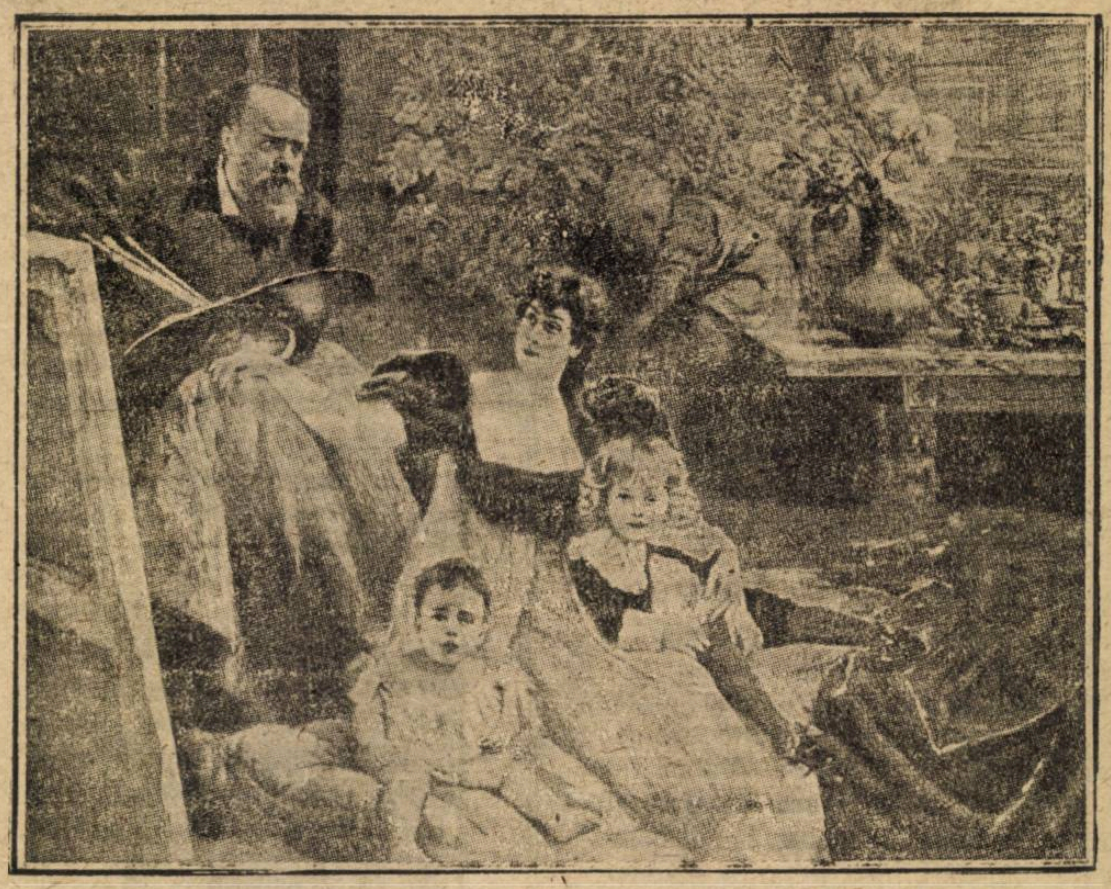

Const. Macovski: Pictorul Macovski în mijlocul familiei sale.

acestui filosof cinic, care a ştiut să moară aşa de plăcut. In acest tablou tragicul dispare în luxul şi lumina orbitoare a mediului de chef şi bucurie. Dar în toate tablourile din care nu putem reproduce de cât unele se vede aceiaşi viaţă, energie, bucurie şi veselie.

Tatăl lui Macovski, mai târziu deschise la Moscova chiar o *„Şcoală de bellearte"* unde *Constantin Macovski* este dintre cei dintâi elevi. Dar pe tânărul talent îl aşteaptă mari decepţii. La două concursuri pentru expoşitiile anuale tablourile lui sunt respinse şi numai la al treilea concurs el

PE CREANGA

Un holtciu odată pune
Unei fete oarecare,
La un dans într'o grădină
Dintr'o vorbă 'n altă vorbă,
Următoarea întrebare :
— Spune-mi, dragă copiliţă,
Tu pe *Creangă* l'ai citit ?
— „Eu pe creangă ! cum se poate !
Eu pe creangă de-am cetit ?
Nu, — îi dă ea ruşinoasă —
N'am citit că nu mi-e voie
Pe o creangă să citesc,
Căci mi-a interzis „mămuţa",
Ca să nu mă ameţesc !"...

Orest Horia Paşcanu

Const. Macovski: Ghicitoarea de noroc

obţine o recompensă pentru lucrarea lui *„Moartea copiilor lui Boris Godunow"*.

Plecat la Petersburg el devine aci în curând foarte cunoscut ; tablourile lui se cumpără nu numai de ruşi dar şi de străini şi multe din pânzele lui originale trec Oceanul în America.

Lucrările lui sunt renumărate. El a atins toate genurile şi a pătruns în în toate epocile şi în istoriile tuturor popoarelor, dar cele mai reuşite sunt lucrările din veaţa rusească, tipurile şi scenele atât din istoria ruseasc cât şi din viaţa de toate zilele.

Cele mai caracteristice sunt *„Moartea lui Ivan Groaznicul"* *„Cheful băierilor"*, *„Transportarea sfântului covor"*. Din acelea cu subect rusesc cea mai frumoasă lucrare şi care aminteş

Const. Macovski: Boeroaică rusească dansând.

te pe aelea a lui Semiradzki este *„Moartea lui Petroniu"* care i-a fost inspirată de versurile poetului rus Mei *„Florile"* şi care în traducere liberă sună astfel :

„Şi cad şi cad florile
Se revarsă ca ploaia libere
Se sbate sângele şi inima se strânge
De căldură şi zăpuhul neînfrânat
Şi cad şi cad florile !....

In această atmosferă de vin, de căldură, de zăpuh şi năduşala corpurilor aprinse, s'a stins Petronius cel mai elegant din oamenii celui mai desfrânat veac al Romei, dar şi cel mai cuminte privitor al ei. Sienkievicz l'a făcut nemuritor în *Quo-Vadis*, Macovski l'a imortalizat în tabloul său.

Leandru

NOAPTEA

— O ! noapte binecuvântată,
Ce lumii ai lăsat odihnă,
Cu frumuseţile din ceruri,
Cu-a omeniri sfântă tihnă,

— Tu ai cuprins în vălul negru
A păsărilor ciripire
Şi ai ascuns în voalul sacru
Etern misterul de iubire...

— In anotimpuri cunoscut
Ai fost divină poezie,
Căci cântecele tale moarte
Ecourile moarte 'nvie.....

— Şi trubaduri văzut-ai iar
Poeţi cu lira 'ncântătoare....
O ! noapte, tu eşti doar zeiţa
Iubirilor fermecătoare....

Luca Maltezeanu

OGLINDA

povestire de ANDRE THEURET

— Urmare şi sfârşit —

Luară cafeaua în salon şi cum clavirul era deschis d. Fréhut rugă pe Nanina să cânte ceva. Fără să se lase mult rugată dânsa cântă aria din Orpheu. „Am pierdut pe Eurydicia". Contele care avea o voce plăcută o acompania, ceia ce încânta pe domnişoara de Seigneulies.

Muzica după cum se ştie, acţionează minunat asupra simţurilor şi a inimei. După ce părăsiră clavirul, convorbirea luase o întorsătură mai duioasă, mai intimă. Cu toate că păstra măsura pe care i-o impunea vârsta, d. de Fréhaut deveni ceva mai galant convorbirea lui lunecă uşor asupra dragostei, iar ochii lui aruncau lumini pătrunzătoare.

Când se retrase pe la ora unsprezece, după ce sărutase mâinile Traninei, el o lasă extrem de turburată şi ruşinată de emoţia pe care i-o produsese bărbatul acesta care avea aproape îndoitul vârstei sale.

Nanina petrecu o noapte agitată. Deşteptarea ei fu de asemenea tulburată, dar pentru alt motiv. Pe la ora douăsprezece, primarul din Veillons înştiinţă pe domnişoara de Seigneulles că era bănuită că găzduieşte pe un emisar al lui Pitt şi Coburg. Câţiva indivizi văzuseră pe d. de Fréhut intrând la Nanina şi-l denunţaseră comitetului revoluţionar din Montmedy. O vizită domiciliară era iminentă Primarul o prevenise prieteneşte.

— Ce să fac, strigă Nanina.

— Trebue, reluă el, să vă scăpaţi cât mai neîntârziat de el. La capătul parcului se află un pavilion ascuns printre copaci. Ascundeţi-l acolo până la ivirea nopţei. Fiul meu va veni atunci să-l ia şi-l va conduce prin pădure, până la graniţă. De îndată ce gazda dv. va auzi cântecul cucuvelei, nu va avea altceva de cât să fugă pe fereastră, iar fiul meu îl va aştepta la poalele zidului.

Acesta era de altfel singurul mijloc de scăpare. Nanina se duse să înştiinţeze pe d. Fréhut, îi dădu repede să mănânce, apoi îl conduse ea însăşi la pavilionul din pădure.

Contele văzând-o pe Nanina atât de agitată, se sili s'o liniştească.

Orele treceau repede şi cu toată spaima ei, Nanina era întristată de a vedea trecând timpul atât de repede. Iarna se înserează de vreme. Pe la ora cinci odăiţa pavilionului era cufundată în întunerec.

— Haide, suspină d. de Fréhut, trebuie să ne despărţim.

Luă mâinile Naninei.

— Inainte de a vă părăsi îngăduiţi-mi domnişoară, să vă mulţumesc, pentru buna primire pe care mi-aţi făcut-o şi vă jur că n'o voi uita nici odată.

Şi în timp ce vorbi, o atrase spre el sărutând-o pe frunte. Nanina zăpărită îl sărută şi ea, şi timp de câteva clipe, uitară totul în nebunia aceasta de iubire.

De odată se auzi cântecul cucuvelei.

— Semnalul, îngână Nanina, adio!

El voi s'o mai cuprindă odată în braţe, dar ea se retrase.

— Pleacă, îl imploră ea.

Fréhut sări repede pe fereastră şi dispăru în întunerec.

Peste câteva clipe Nanina se întoarse acasă. Era şi timpul, de oarece, perchiziţionarii cercetau casa. Negăsind însă nimic se retraseră.

Nanina se închise în odaia ei regretând oare cum slăbiciunea ei...

A doua zi primarul veni s'o liniştească asupra soartei d-lui de Fréhut.

— A trecut cu bine graniţa zise el, şi băiatul meu l'a condus până la Cirton....

— Trebue să fi fost frânt de oboseală, suspină Nanina. O călătorie atât de lungă pe jos, la vârsta lui...

— La vârsta lui, replică primarul izbucnind într'un hohot de râs; ei dar dânsul n'are mai mult de treizeci de ani. Se grimase pentru a nu fi recunoscut... Dar odată ce a ajuns în Belgia şi-a aruncat peruca şi băiatul meu s'a pomenit în faţa unui tânăr extrem de drăguţ.

— Ah! îngână Nanina care rămase iarăşi visătoare. In acelaş timp ochii ei erau scăldaţi în lacrimi, gândindu-se la clipele acelea scurte de iubire care nu se vor mai întoarce nici odată.

Când la 1815, contele de Fréhut se înapoiă în Franţa cu Ludovic al XVIII-lea, era într'adevăr cărunt de data asta. D. de Fréhaut se interesă de Nanina şi aflând că nu se măritase, îi făcu o vizită la Veillons. Gă sind-o încă seducătoare, cu toată vârsta ei de patruzeci şi cinci de ani, se însură cu ea.

Şi astfel se realiză pentru Nanina viziunea din noaptea de Sfântul Ion.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Const Macovski: Moartea lui Petronius
(Vezi articolul: „Un pictor rus")

Insemnările unui trecător

Care-i cea mai mare forţă a lumii?

Revista populară franceză „Je sais tout!" a făcut o anchetă printre scriitorii şi învăţaţii francezi asupra întrebării: „Care-i cea mai mare forţă a lumii?"

Răspunsurile au fost desigur foarte interesante şi foarte variate, aşa că în conclusie, se poate face cel mult o statistică asupra *forţelor* — nu *forţei* — *cele mai puternice din lume.*

Unii au răspuns că cea mai mare forţă e *a bunului simţ*: alţii: *democraţia*; alţii — în special, femeile — *dragostea*; iar câţiva: *dobitocia*; unii: *munca*; foarte mulţi: *conştiinţa*. iar unul cu multă vioiciune a răspuns, orice, *afară de bani şi orgoliu.*

Libertate şi libertinaj, Ce face, ca deosibeşte una de alta e desigur numai un simţ moral personal.

D-ta poţi să ai libertatea de a scrii orice, dar gândeşte-te, că scriind o pornografie într'una din revistele de scandal, nu poţi da acea revistă nici nevestei d-tale, nici copilului d-tale. Presupun că ţi-e ruşine să socoteşti femeia şi copilul d-tale capabili să se entuziasmeze de expresiile de taverne şi de desenurile de casă de toleranţă.

Ruşinea, aceasta-i bunul simţ moral. Dacă'l ai, înţelegi libertatea ca un adânc respect al celorlaţi.

Dacă nu-l ai, eşti libertin, decazi în abjectiunea pornografiei

O să-mi spui d-ta:

— Da, dar dacă sunt în realitate şi pornografii, şi viţioşi şi, desenuri de nuduri, etc., acestea sunt luate din

viaţă, ele alcătuesc ceiace se numeşte în literatură, realism.

O fi.

Dar realismul nu-i artă. Fiindcă arta cere o silinţă de înălţare sufletească ; ea e artă când înfăţişează realul înfăşurat într'o manifestare de convenţional, care să satisfacă, să încânte pe cât mai mulţi.

•

Supărăciosul. Caracteristica supărăciosului e lipsa de abilitate.

In termeni comuni s'ar spune, că supărăciosul „pune piciorele în farfurie" tocmai fiindcă nu ştie să-şi ţină echilibrul.

Spuneţi inimă durerea!.

Spune-ţi inimă durerea,
Spune-ţi jalea inimioară,
Nu tăcea, că-i grea tăcerea
Şi tăcerea te omoară.

Spune-ţi focul inimioară
Inimioară doru-ţi spune,
Focul dorului doboară
Şi viaţa ţi-o răpune.

Sofia Mladinof Hipăulanu

Cum s'a înfiinţat Academia de ştiinţe bulgară

Ea e opera unor refugiaţi bulgari la Bucureşti.

Ziarul oficios al guvernului din Sofia „La Bulgarie" priveşte condiţiunile în cari s'a înfiinţat Academia de ştiinţe bulgară, amintind că în 1869 prinţul Napoleon, nepot al împăratului Napoleon III, a venit în Bucureşti, în misiune secretă.

Era înainte de războiul franco-german, şi Parisul voia să se asigure dacă Turcia, România şi Aaustroungaria ar rămâne neutre în cazul unui război între Franţa şi Germania.

Sosit la Bucureşti, prinţul Napoleon, în afară de alte întrevederi pe cari le-a avut, a fost vizitat de o delegaţiune de fruntaşi bulgari cari, refugiaţi în România, luptau din răsputeri pentru reînvierea ideei naţionale bulgare.

Găsind chiar în Capitala ţării noastre un azil binevoitor şi sincer, fruntaşii bulgari puseră înşişi bazele statului bulgar independent de mai târziu.

In această privinţă, sunt foarte caracteristice datele publiate de Vasile D. Stoyanoff, în revista „Svetlina" în 1906, (artea VII-VIII, pag. 10).

Prinţul Napoleon primi, în Capitala României, cu multă bunăvoinţă, o delegaţiunea bulgară, care-i venise cu un memoriu, cerând ca Franţa să intervină pentru îmbunătăţirea soartei poporului bulgar, aflat sub dominaţiune turcească.

Membrii delegaţiunii bulgare lucrau, în acelaş timp, la determinarea unui curent al cărui rezultate fu întemeierea primei soietăţi literare bulgare, actuala Academie de ştiinţe din Sofia.

Credem că aceste lururi, amintite chiar de presa bulgară oficială, nu sunt lipsite de interes, şi că meritau să fie cunoscute şi de publicul nostru.

De toate

Surzii vor auzi. — Se va realiza oare această minune ? T. E. F.-eul va reuşi poate în ceeace ştiinţa n'a putut face până acuma. Pare că vibraţiile particulare ale undelor hertziene au o influenţă cu totul specială asupra surzilor din naştere. S'au făcut experienţe curioase : un băeţaş de 13 ani, născut surd, a auzit pentru prima oară în viaţa sa. Dânsul a bătut vesel din palme la auzul ariilor unui dans. A putut să distingă o voce omenească de sunetul unui instrument. Alţii copii, complect surzi au dovedit o oarecare senzibilitate sub influenţa undelor sonore ale T. F. F-eului. Şi se speră că unele cazuri de surzenie vor putea fi — poate — în total sau în parte vindecate.

•

O lecţie de punctuaţie. — Scena se petrece într'un oraşel de pe Somme. Inspectorul şcolar vine într'o zi pe neaşteptate, se duce la primar şi-l roagă să-l întovărăşească la şcoală. Primarul, cam rău dispus, primeşte şi ieşind din casă, murmură între dinţi : „Măgarul ăsta mă plictiseşte". Celălalt aude, dar tace chitic. Ajung la şcoală, unde inspectorul începe să întrebe pe băeţi asupra gramaticii, apoi asupra punctuaţiei. Primarul, plictisit, ridică din umeri. Atunci inspectorul continuând lecţia, spune: — „Punctuaţia are în limbă un rol foarte important şi trebue să ţinem seamă de ea. E absolut necesar să punem bine punctuaţia şi voi dovedi aceasta printr'un exemplu". Apoi, trimeţând la tablă pe un băiat, îi dictează fraza următoare : — „Inspectorul, spune primarul, e un măgar". — Bine, zice inspectorul, scrie acum aceeaş frază cu următoarea punctuaţie : — „Inspectorul spune : primarul e un măgar". Tablou !

•

Locuri necunoscute. — Ce puncte necunoscute sunt pe glob ? Dacă lăsăm la o parte fâşiile de pământ înghetat din jurul celor doi poli, cari sunt cu totul necercetate, rămân următoarele puncte necunoscute : In partea nordică a Americei de Nord, la latitudinea strâmtoarei Bering ; în America centrală de Sud şi în regiunea capului Horn ; în Africa Centrală, în jurul lacului Ciad şi mai la nord în Sahara ; în sudul Arabiei, regiunea marilor deşerturi, la nord de Aden ; în Austalia Centrală şi câteva insule din archipelagul Sundelor ; în Asia, la nordul Indiei, în partea care cuprinde şi lanţul munţilor Himalaia şi în fine în centrul Chinei.

•

Prânzul crocodilului. — Ce mănâncă crocodilul ce trăeşte în fluviul Limpopo ? Astfel se întreabă puiul de elefant dintr'o admirabilă povestire a scriitorului Rudyard Kipling. Răspunsul i-l poate da un păzitor din regiunea lacului Tanganika, care a găsit în stomacul unui crocodil vânat de dânsul, următoarele lucruri : 11 brăţări grele de cupru, 3 brăţări de filigran ; un colan de sticlă ; 14 oase de labe dela diferite animale ; 3 coloane vertebrale ; o frânghie lungă din fibre de scoarţă de copac ; 12 pietre de diferite mărimi ; mai multe ţepi de porc ghimpi ; etc. Frânghia ghia servise desigur la legatul vreunui pachet pe care-l ducea un biet indigen. Animalul a mâncat şi omul şi pachetul, iar frânghia a rămas singura dovadă a acestei teribile drame. In stomacul unui alt crocodil enorm, ucis de un indigen, s'a găsit o pungă conţinând 50 monede de aur, care aparţinând poate vreunui biet negru, acesta întorcându-se poate acasă, cu aceste economii, destinul, sub forma acestui grozav animal, s'a amestecat în planurile sale.

Mihnea Armaşiu

Corespondenţa redacţiei

Călin Movilă. — Dacă vă încercaţi în dificila ocupaţie de a traduce în versuri, de ce vă agăţaţi de perlele marilor poeţi clasici ? Mai citiţi versuri consacrate şi pe urmă încercaţi.

Dimitrie Tsantson. — „Plouă" nu se poate publica. Renunţaţi la greaua îndeletnicire a versificaţiei.

I. Lascu. — „Mi-e sufletul" nu se publică. E o naivitate rău rimată.

Orest Horia Paşcanu. — Mulţumim pentru volumul de anecdote. Vom publica din el, cu plăcere.

S. D. C. M. : *Lunei* este o poezie ce poate fi scindată în două ca idee ; de altfel cele trei strofe de la urmă sunt slabe.

Nicolae Taris. — Ingrijiţi stilul şi transcrieţi mai citeţ.

M. Sonetasso. — Poeziile sunt lipsite de idei poetice.

Brand. — Altele ; îngrijiţi forma.

Simion Udrescu Băleşti. — Mai citiţi poezii de autorii noştri clasici.

A. T. Riga. — Mai studiaţi versul.

D. Toha. — *Scrisoarea* se va publica.

Gaby. — Mai trimiteti, publicăm cu plăcere

Pagina Copiilor

de Gilly

O fabulă transformată

Sau Corbul înțelept.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 30. 2 lei exemplarul Duminică 5 August 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Salonul francez 1923

M-lle M. Grain. — Bârfeala pe plaje.

Alexandru Dumas şi Marie Duplèssis

Acesta este titlul, destul de sugestiv dealtmintreli al unei cărţi, apărute nu de mult, în Franţa, scrisă de *Johannès Gros*. E o carte aproape definitivă, cel puţin din punct de vedere documentar, asupra aceleia care a fost „Dama cu Camelii".

Fondul tabloului, descris în această carte, — aşa cum e scrisă, — e mai important decât figurile. E de regretat puţin, pentru documentatorii genezei operilor literare, că arătându-se originile trăite a *„Damei cu Camelii"*, autorul acestei lucrări, n'a studiat şi originile literare, cu deosebire în opera literară a lui Dumas-Tatăl.

Ceia ce spun aici, e un regret fără a fi o critică, bine înţeles, căci n'am căderea şi prea multă putinţă, poate, să delimitez munca unui autor.

Chestia aceasta, a *„Damei cu Camelii"*, până să ajungă a fi pe deplin şi indiscutabil rezolvată, a suferit multe şi variate conjecturi şi discuţiuni.

Acei crai s'au interesat de această chestiune, vor rămâne surprinşi, de sigur, întru cât-va, văzând întrupându-se în Maria Duplessis pe clasica şi nemuritorea Damă cu Camelii. Chestiunea se va lămuri însă din cele ce voi relata mai jos.

Alphonsine Plessis s'a născut la Nouant, în ţinutul Orne, la 15 Ianuarie 1824. Părinţii ei erau lipscani. S'au căsătorit la 1 Martie 1821. Despre mama ei, Marie Deshayes, născută la 5 Vendemiar anul III, n'au fost multe să se puie. Tatăl ei însă, Marin Plessis, Marin Vrăjitorul, cum era numit, colportor înainte de a fi zdrobitor de inimi, vicios, aspru şi desfrânat, a fost o poamă bună.

E nevoie, pentru elucidarea chestiunei, să desbatem istoria a două familii.

Mama *„Damei cu Camelii"*, era, însăşi, nepoată lui Ştefan Deshayes şi a Anei du Mesnil.

Vom întâlni aici una din acele mici drame sociale atât de obişnuite în vechea Franţă.

S'a putut spune, şi cu oare-care dreptate, că aproape nu există în Franta familie, care să nu fie înrudită prin vre-un strămoş, că cea mai bună hobleţă, şi prin vre-un alt strămoş, celei mai de jos clasă socială. Lucrul acesta e adevărat în privinţa celebrei eroine a lui Dumas.

Bunicul său, Etienne Deshayes, era servitor de fermă; bunica sa, Ana du Mesnil, se scobora din senatorii du Mesnil şi d'Argentelles. Aceşti du Mesnile, altă dată bogaţi, la începutul domniei lui Ludovic al V-lea, au căzut în situaţia de mici arendaşi. Tatăl Anei, a făcut mesalianţă căsătorindu-se cu Margareta Daulin. El a murit şi văduva sa îşi părăsise fata ca să se recăsătorească. Ana, părăsită în voia soartei, se căsători, la 20 Mai 1756, cu servitorul de fermă Deshayes. Din această căstorie, au avut şapte copii : unul din ei, Ludvic, se căsători în 1789, cu o ţărancă, Maria Marre, frumoasă şi galantă. Din căsătoria aceasta, se născu în anul III a lunei Vendemaire, mama *Damei cu Camelii*. Familia după tată, familia Plessis, nu poate fi deci urmărită atât de departe.

Tatăl Alphonsinei, Marin Vrăjitorul, se născuse la 15 Ianuarie 1790, la Lougé-pe-Maire, în ţinutul Orne Mama sa, Luiza Plessis, a rătăcit prin diferite ţinuturi. Tatăl e necunoscut, şi Luiza, ea însăşi, a avut mari greutăţi să-l designeze.

In ce priveşte pe tatăl, un element rău, el însuşi fiu al unei femei uşoară. Mama, o fată vrednică, gingaşă, frumoasă şi nenorocită, fiică de ţărani, a căreia ascendenţă însă, se împarte, o ramură rămânând din clasa ţărănească, o alta atingând în trecut o veche nobleţă, ea însăşi, veche de mai multe secole.

Iată dară originile Damei cu Camelii.

Brutalităţile soţului Plessis au silit pe soţia sa să se adăpostească la vecini. D-na du Hays, care era o rudă îndepărtată, îi găsi un loc de servitoare, mai mult, la lady Antersco Jorborough, care trăia când la Paris, când la Geneva. Sărmana Maria Deshayes scăpă, astfel, de chinuri în exil. Plecând, ea încredinţă pe cele două fete ale sale Delphina şi Alphonsinu, rudelor.

Alphonsina avea 9 ani. Ei crescu la câmp fără a fi supravegehiată. După prima greşeală pe care a săvârşit-o, verişoara la care era, o duse la tatăl său. La vârsta de 15 ani, ea veni la Paris; după unele mărturisiri, ea ar fi fast vândută de tatăl ei, unor ţigani, cari au instalat-o la o modistă din împrejurimile Palatului Regal; după alte mărturisiri, tatăl ei o conduse el însuşi la Paris, unde o încredinţează unor veri,, negustori de fructe, în strada Deux-Ecus.

Iată deci, pe mica Plessis devenită grizetă. Că ea a cunoscut mizeria extremă, s'a ştiut acest lucru din două mărturisiri. Un redactor al unui ziar *„Entre-Acte"*, povesti, la 1 Martie 1847, că o văzuse, într'o dimineaţă, flămândă, bătând la uşa unuia din prietenii săi. Nu mâncase de două zile aproape.

— Ce doreşti, întrebă prietenul, înioşat.

— Cireşe, răspunse ea, ca o adevărată Midinettă. Suntem la jumătatea lunei lui Iunie, şi eu n'am gustat încă cireşe.

Altă mărturie provine de la Nestor Requeplan. El povesteşte în ziarul *„Parisine"*, că a întâlnit-o, într'o seară, pe scările vestitului Pont-Neuf.

„O grăsime zgomotoasă cânta în soba unui birtaş ambulant, şi în faţa acestei grăsimi armonioase şedea uimită şi ca fermecată de acest spectacol de o fericire supremă, o tânără fată, frumoasă, delicată şi îmbrăcată prost. Ea mânca o cartoafă verde ce părea că nu-i place. Cartoafele prăjite era visul său; i-am oferit un cornet cu cartoafe prăjite".

In sfârşit, norocul se hotărî. Domnul Gros,, încrezându-se în nota inedită a domnului du Hays scoate din umbră pe modestul negustor care începuse norocul Alphonsinei Plessis, sau, cum s'a numit ea în curând, Maria Duplessis. Acesta era un birtaş din galeria Montpensier. El o duce la bâlciul de la Saint-Claoud, I-a mobila un apartament în strada Arcadei. Bietul om însă n'a putut să-şi ascundă norocul, şi ea i-a fost răpită de un mare senior. Acesta era un prinţ al tinereţei bogată : Angenor, duce de Guiche şi care a devenit duce de Gramont. Era, spun Roqueplan, un tânăr bine făcut, proaspăt ca un trandafir, blond şi buclat ca Cupidon. Nu avea, pe atunci mai mult de 20 de ani. El o răpi, s'a spus, la eşirea unui bal dat de Prado. De atunci, începe existenţa strălucită a Mariei Duplessis. Această existenţă e prea cunoscută ca să mai fie nevoe să vorbesc de ea mai mult. Este existenţa descrisă atât de frumos şi de poetic de Alexandru Dumas-fiul, în clasica sa operă

Balada mării

Eu sunt marea fără funduri, cu adâncuri agitate
Unde mii de valuri groaznic se lovesc înspăimântate
In izbiri spumegătoare şi în spasmuri nesfârşite
Pe când luciu-mi străluceşte în reflexe aurite

In cristalul feţii mele, s'oglindesc din sbor cocorii
Şi-i privesc cum cârduri, cârduri, se 'nfrăţesc ades cu norii
Pe când fundul meu cuprinde, necurmata nopţii jale
Şi otrava din gâtlejul miilor de animale

Căci sunt marea fără funduri, cu adâncuri agitate
Care 'nchide atâtea taine, în abise cu fundate
Râd acelor ce îmi râde, ca să-i prind apoi în undare
Să le cânt o simfonie de prohoduri funerare !

Barbu Hoinaru

„Dama cu Camelii". Apartamentul ce-l locuia ea în bulevardul Madeleine, din Paris, No. 11 (astăzi No. 15), era compus din trei odăi dând pe bulevard, şi care erau salonul, cabinetul de toaletă şi o mică cameră în care a murit, şi din două odăi dând în curte: odae de culcare şi sofragerie. Antreul era tapisat cu lemn aurit pe care agăţau plante. Sofrageria era în stejar sculptat şi în piele de Cordova. Salonul era tapisat în satin de culoarea cireşei cu podoabe albe şi aurii, şi mobile din lemn de trandafir; odaia de culcare era, după spusa unui martor un adevărat cuib de mătase roză. Totul foarte elegant, foarte împodobit de bibelouri.

Intâlnirea cu Dumas datează din Septembrie 1844. Despărţirea lor datează din August 1845. Scrisoarea de despărţire, al cărei original e conform cu textul citat, în roman, aparţine astăzi, Sarei Bernhardt. Cum însă Dumas a putut să o transcrie atât de exact în romanul său, după trei ani ? Avea, deci, un dublu exemplar ? Restul e destul de cunoscut. In Octombrie 1846, Dumas pleaca în Spania cu tatăl său şi cu o veselă bandă. Se reîntoarce prin Africa. Află că Maria Duplessis e bolnavă în ultimul grad. Ea s'a stins, după o agonie de trei zile, la 3 Februarie 1847, la vârsta de 23 de ani. Vânzarea lucrurilor ce i-au aparţinut s'a ridicat până la suma de aproape nouăzeci de mii de franci. Avea douăzeci de mii de franci datorii şi tot douăzeci de mii de franci angajamente. Toate cheltuelile plătite, moştenirea a fost în sumă de vre-o 40.000 franci.

Petru T. Gâdei

Insemnările unui trecător

Nu'mi aduc aminte să fi aflat, că vreunul din amorurile subite dar explicabile, ivite pe plajă, a durat mai mult decât timpul celui dintâi vânturel.

Aşa că, cu drept cuvânt se poate zice, că amorurile de pe plajă se îngroapă în nisip.

•

In odihna plictisitoare a staţiunilor climaterice, cei mai stăruitori prieteni, sunt acei cari pot să spună cele mai multe neadevăruri şi să cârtească mai impudic, femeile frumoase.

Spiritul de observaţie al unor femei e aşa de accentuat, încât văd cu uşurinţă un fir de păr,—de pildă blond,—pe hainele soţilor (când ele sunt brune), dar nu văd lipsa unui nasture foarte necesar.

SCRISOARE

In clipa asta, tu te uiţi la ceas zâmbind şi zici : „Ea vine !"
Şi cu nu viu — ci doar îţi scriu... Şi dornic mă gân desc la tine.
Pricten drag şi mic şi dulce şi atât de neastâmpărat
Imi vei erta tu neclintirea şi sufletul aşa ciudat?..

...Văd flori în vasele de Sévres — flori mari, bogate în petale
Şi „Fleurs du mal" svârlite arată ca Baudelaire te-a plictîstit
M'aştepţi — şi nu mai viu — şi'n fumul albastru al ţigărei tale
Ironic se destramă 'n aer un vis frumos, dar neîmplinît....

„Şi totuş uite'n clipa asta eu simt arsura sărutărei
Şi simt fiorii unei strângeri în braţe... şi aş vrea să viu...
„Dar e târziu — trecut e ceasul — şi'n spasmul cald al nerăbdărei
Rup trei scrisori abîa 'ncepute şi 'n urmă versuri doar îţi scriu....

Gaby

Literatura contimporană poloneză

Boleslav Prus, Alexandr Swentochovski, Eliza Orzesko

La noi literatura poloneză este cunoscută prin câţiva reprezentanţi mai de seamă, cari au căpătat un nume universal şi în străinătate, cum sunt acelea ale lui *Miczkiewcz*, *Slovacezki*, *Krasinski*, iar în ultimul timp a lui *Sienkievicz*, dar este puţin cunoscută în întregul ei. Şi trebuie să spunem că literatura poloneză nu se reduce la aceste nume, că ea este bogată în scriitori cari pe lângă că se bucură de admiraţia ţărei lor sunt recunoscuţi de toată omenirea şi operile lor cetite în toate limbile.

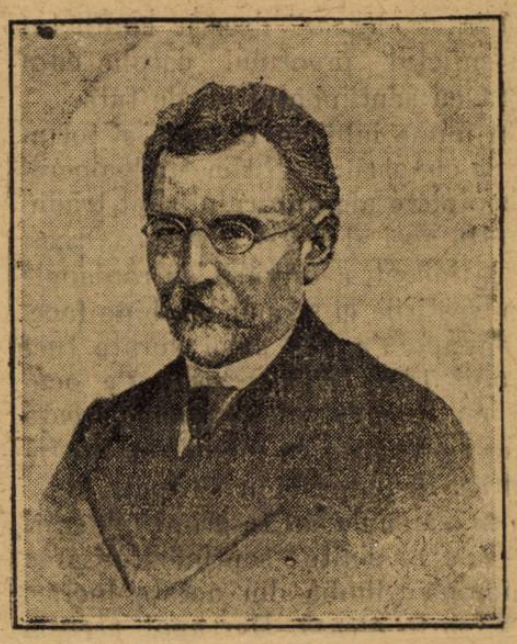

BOLESLAW PRUS

Mai ales este puţin cunoscută la noi literatura contimporană poloneză. Afară de Sienkiewicz, care este popular la noi prin câte-va din romanele şi nuvelele sale, nimeni, nici din contimporanii lui, nici din urmaşii lui, nu sunt cunoscuţi. Or, astăzi când soarta politică a marilor popoare, pare că trebuie să se unească definitiv, căci aceaşi comunitate de interese le apropie mai mult de cât pe ori care altele, nu este lpsită de interes cunoaşterea literaturei poloneze ceva mai amănunţit.

Această cunoaştere este cu atât mai mult de dorit, căci cea ce caracterizează literatura până şi în reprezentanţii ei cu vederi cosmopolite este o adâncă dragoste de ţara lor, sentiment atât de necesar de propagat acum între români, când e vorba de întărit un sentiment care trebuie să servească la cimentarea unirei întregei românimi.

Intre cei dintâi scriitori polonezi cu un nume universal şi foarte iubiţi în Polonia şi care este unul din cei

ELIZA ORZESKO

vechi, căci e un contimporan a lui Sienkievicz este BOLESLAV PRUS (nmmele lui adevărat este *Alexandru Glowaczki)*. Născut în 1847, el este cel mai puternic reprezentant al pozitivismului ; în Varşovia era apreciat şi ca un foiletonist excelent, care ştia să exprime toate dorinţele şi tendinţele poporului său. Romanele lui au toate un caracter tendenţios, cum sunt : *Păpuşa* (1891) *Emancipatele* (1894) şi *Faraon*. Toate reprezintă tablouri concepute până în cele mai mici amănunte a obiceiurilor. In *Păpuşa* el desemnează lupta omului de

Dragoste de-o clipă

Dragoste de-o clipă—trandafir sălbatic —
Răsărit din spasmul cald de 'mbrăţişeri
Gură 'nsângerată, ochii ca de jeratic
Dragoste de-o clipă — trandafir sălbatic —
Nu mai port în mine sufltul de eri !

A murit femeia ce visa senină
In amurgul palid plin de ispitiri...
Şi-a rămas bacanta caldă şi felină..
A murît femeia ce visa senină
Şi s'a 'nchis şi templul castelor iubiri..

O, amurgul-cela minunat de toamnă!
Dragostea-aprinsese torţe pe altare
Şi 'n amurgul cela am ştiut ce 'nseamnă
Răsvrătirea cărnei din încătuşare !

Dragoste de- o clipă — vis de totdeauna —
Port pe sân sărutul ca o muşcătură
Şi te chem cu sete şi te chem cu ură
Şi te chem în noapte, când răsare luna
Dragoste de-o clipă — vis de totdeauna !

Gy.

geniu cu mediul său ; în *Emancipatele* tablou epocei obiceiurilor în care lozinca era *emanciparea femeei. Faraon* este un grandios tablou din epoca antică a culturei egiptiene şi în care scopul principal nu este ca în romanele istorice ale lui Sienkievicz: *dragostea.* Pruss pune în romanele sale mai multă adâncime şi variaţie, el este mult mai filosof de cât Sienkievicz, de şi ultimul îl întrece şi ca artist şi ca stilist. Pentru Pruss viaţa este o enigmă, pe care el caută s'o dezlege, pe când Sienkievicz vede în viaţă o puternică armonie de culori, de persoane şi mişcări. Pe Sienkievicz critica l'ar numi un individualist, pe Pruss un sintetic. Un contrast între amândoi se vede şi în concepţiile lor despre supra-senisibil : Sienkievicz se mulţumeşte cu credinţa. Se deosebesc ei şi în priceperea lor a iubirei : pentru Sienkievicz dragostea şi principiul eternului femenin sunt forţa care pun în mişcare tot Universul, pe când Pruss văzând în iubire o puternică forţă a naturei, nu uită şi caracterele fundamentale ale vieţei omeneşti : munca şi suferinta.

Alături de romanele sale mari, Pruss a scris şi o serie de poveşti umoristice din viaţa copiilor şi a animalelor în care se simte însufleţirea întregei naturi şi a creaţiei ei. Pentru operile lui Pruss se nemereşte, după pererea criticului ceh Iosif Karassek, din cartea căruia *„Istoria literaturilor slave"* extragem cele de mai sus, această caracteristică : *Vagabondând pe pământ, e absolută nevoie să te atingi cu capul de cer".*

Un alt contemporan al lui *Sienkiewicz*, deci tot din cei vechi, este şi *Alexandru Swentochowski*, din nuvelele căruia s'a tradus şi în româneşte într'o ediţie veche la Craiova, a casei de elitură Samitca, acum vr'o 30 de ani, câteva schiţe.

Un sfert de veac Swentchowski a redactat revista „Dreptatea". Articolele sale *„Liberum veto"* pe care le semna *„Solnicul dreptăţei"* au avut o mare influenţă asupra societăţei poloneze. El avea un stil de care se temeau şi era un orator elocvent, plin de acel sprit galic, care ţişneşte din dialogurile sale, dramele lui filosofice şi nuvelele sale. Ii plăceau problemele şi experienţele psihologice şi căuta să urmărească toate cutele sufletului bărbătesc şi femeesc. Drama lui *„Părintele Macar"* descrie conflictul din sufletul preotului catolic care luptă cu sentimentul lui de tată.

Un nume iubit în Polonia şi tot atât de cunoscut în Rusia, unde operele complete ale autorului sunt traduse, este acel al *Elizei Orzesko.* Orzeska, la început, a urmărit cu romanele şi povestirile ei scopuri de bine facere, dar apoi s'a dat artei curate. Incă în anii 1870-1880 Orzesko s'a ocupat cu feminismul, luminând veaţa femeei poloneze ca mamă, cu un talent aşa de puternic în cât toată Polonia se ocupa de ea. In primele lucrări ale sale se simte sentimentalitatea femenină ; limba din aceste lucrări este foarte aleasă. Dar apoi, atenţia scriitoarei se îndreaptă spre mediul în care trăia, spre evrei şi ţăranii din teritoriul din jurul râului Nieman, din *Lituania*, şi *Rusia albă*, spre populaţia bigotă şi incultă, cum şi spre nobilimea poloneză din sate, aşa zişii bine născuţi (bene nati). Sufletul ei sensibil nu lasă nerelevate şi frământările din societatea contimporană ei, cu pozitivismul, cosmopolitizmul, pesimismul şi cari au avut o influenţă aşa de mare asupra tinerilor minţi încă nedesvoltate şi incapabile de a pricepe aceste curente. Laurii lui Turgheneff, care de asemeni a fost preocupat de aceste manifestări sufletesti ale tineretului, nu au atras-o. De altfel ea nici n'a ptut să se ridice până la Turgheneff, totuşi a ştiut ca *Orzesko*, ca scriitoare independentă şi cu suflet mare să dea un colorit special descrierilor sale din această lume în plină frământare. Dezvoltarea talentului scriitoarei s'a făcut sub ochii cetitorilor ei. Romanele ei au fost traduse în multe limbi şi ar fi de dorit ca unele din ele să fie traduse şi în româneşte. In vremurile noastre când este o revenire spre tot felul de *izme* şi când avem de asemeni un tineret care uşor se entuziasmează pentru lucruri al căror fond nu'l înţelege, caricatura multor acestor sentimentali zăpăciţi care sunt în romanele scriitoarei poloneze ar servi ca un bun corectiv şi o readucere la realitate, a celor rătăciţi.

Dr. I. Duscian

FULGI DE SOARE

Mă'nchin singurătăţii, şi plâng cu ea'mpreună ; din cer coboară 'n besnă, şoptiri ispititoare ; pe când nădejdea-mi strânsă pe-o margină de suflet, se înşiră ca o dungă, spre că rătăcitoare....

Nu-i nici un stâlp în cale, cu gându s'o oprească ; şi trista mea nădejde străbate meditând; doi ciocli, o aşteaptă, cu lumânări aprinse, şi preoţii se înşiră, spre dânsa, prohodind....

Un sigur sclav, o întreabă; şi par-c'ar vrea să-i spună, că, rătăcind prin besnă, se va schimba-n ateu ! Când vremea o îmbie cât mai adânc prin noapte, streinul care-o plânge, îi umbra mea, sânt eu.

Şi ocolind meleaguri: păşuni cât prinzi cu ochii, nădeidea-mi se re'ntoarce pe locuri învechite ; râvnind din nou, la ninsul petalelor de aur, din spuma guri tale, vremelnic, deslipite....

In casa ta, răsună cântări armonizate, cu râsete ; ce-ţi pasă, de plânsetele mele ?.....

Sub curpeni grei de trudă, mi-a doarme năzuinţa, când prin pustiu răsbate, jăratecul din stele....

Şi plânge amar la poarta-ţi nădejdea mea pustie; dar ţie ti se pare lătrări de câini: şi-apoi arunci din încăperea odăei parfumată; cu aciaşi nepăsare privirile-'napoi....

Daţi câinilor mâncare !... Au flămânzit, sărmanii !... Aşa-ţi răsfrângi porunca în noaptea tulburată; şi sclavii tăi, se înşiră cercetători, prin besnă; când plânsa mea nădejde, adoarme îngenunchiată....

Târziu, când se trezeşte, din noaptea prăbuşirii, o raclă pe-o cotiugă cu roţile de scrum, aşteaptă ţântuitul, sub zări de înseninare, ca să-şi reia pornirea spre-a veşnicii drum....

George Nutzescu

Frumoasa Doroteia

de CHARLES BAUDELAIRE

Soarele copleşeşte oraşul cu lumina lui puternică; nisipul e lucios şi marea scânteiază. Lumea obosită se culcă făcându-şi siesta, o siestă care este un fel de moarte plăcută în care acela care stă culcat, gustă voluptăţile somnolenţei lui...

Doroteia însă puternică şi mândră asemenea soarelui, porneşte pe strada pustie, singura fiinţă vie care se mişcă la ora asta, în bătaia razelor de soare.

Ea porneşte, legându-şi putin şoldurile. Rochia ei de mătase, de-o nuanţă clară trandafirie contrastează puternic cu pielea-i brună.

Umbrela-i roşie proiectează pe chipu-i sombru răsfrângeri purpurii.

Greutatea părului ei imens o face să-şi ţină oarecum aplecat căpşoru-i fraged ceia ce-i dă un aer triumfător şi leneş. Doi cercei subţiri par că-şi şoptesc împreună la urechile ei micuţe.

Din când în când adierea uşoară ce încreţeşte oglinda mării îi ridică un colţ al fustei arătându-i picioruşu-i gol, asemenea în frumuseţe cu picioarele zeiţelor de marmoră care se răsfaţă în muzeele din Europa ; căci Doroteia este aşa de cochetă, că plăcerea de a fi admirată învinge mândria libertăţei, şi deşi nu mai e sclavă, merge fără ghete.

Şi ea porneşte ast-fel cu pasul ei armonios, fericită că trăieşte, zâmbind voioasă ca şi cum ar fi în depărtare, în spaţiu o oglindă care să-i răsfrângă frumusetea.

La ora când însuşi câinii gem de durere sub razele fierbinţi ale soarelui ce pricină puternică împinge din casă pe leneşa şi frumoasa Doroteia?

Pentru ce şi-a părăsit coliba-i cochetă, unde se simte atât de bine pentru a visa şi unde se priveşte necontenit în oglindă, în timp ce marea care izbeşte plaja cu sunetu-i ritmic, îi trimite din depărtare miresmele-i saline.

Poate că are vre-o întâlnire cu un tânăr ofiţer care de pe-o plajă îndepărtată a auzit de farmecul prea frumoasei Doroteia şi pe care-l va ruga — naiva fată — să-i descrie balul operei, întrebându-l dacă poţi asista la el neîncălţată, şi dacă Parizienele sunt tot atât de frumoase ca ea.

O! Nu. Doroteia care este admirată şi răsfăţată de toţi, ar fi nespus de fericită dacă n'ar fi nevoită să strângă piastru peste piastru pentru a răscumpăra pe surioara ei care are optsprezece ani şi care e aşa de frumoasă. Va reuşi fără îndoială, buna Doroteia; stăpânul copilei este atât de avar, prea avar pentru a înţelege o altă frumuseţe decât aceia a banilor.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

SBUCIUM

(Schiţă)

Când se trezi, soarele, care se furişease în casă printre draperiile violete, juca pe căpătâiul patului un stol de raze aurii, şi îi mângâie obrajii palizi, supţi de boală. Flavia se ridică în capul oaselor, şi-şi întoarse privirea către fereastra incendiată de soare. Zambilele din ghiveci înfloriserâ şi râdeau la geam ca nişte ochi de copil fericit, împrăştiind în casă un parfum de înviere şi tinereţe. O rândunică veni în dreptul ferestrei, ciripi, bătu cu aripile 'n geam, apoi se pierdu peste acoperişurile roşii ale caselor învecinate. In stradă era zarvă, s'auzeau paşi grăbiţi, iar gâlceava vrăbiilor de prin copaci se învălmăşia ca zumzetul albinelor într'un stup.

Flavia îşi strânse părul blond, ce cădea în pale pe fruntea-i albă, şi-l prinse în coade. Coborând din aşternut, se apropie de fereastră şi o deschise în lături.

O boare călduţă, amestecată cu mirezme de flori şi pământ reavăn, îi îsbi fata. Lumina soarelui îi luă vederea şi Flavia închise o clipă ochii săi căprii. Când îi deschise şi zării în curte zarzării prididiti de floare, cei doi plopi din poartă înverziţi, fluturii cari se ţeseau în văzduh neastâmpăraţi, cerul acela înnalt, solemn, de un vioriu catifelat, ridică braţele în sus, ca şi când voi să cuprindă în ele toată splendoarea primăverii, care deştepta pe pământ viaţa, dulcea tinereţe a vieţii....

Erau doi ani de când boala o încătuşiase în casă şi în faţa firii, care reînvia iarăşi, umplând inimile de speranţe noi. Flavia îşi simti sufletul frământat de un regret amar, ce o întrista din ce în ce : niciodată viaţa nu-i păruse mai frumoasă, mai bună de trăit ca acum ! Toate surâdeau în juru-i; toate întinereau.... Un zâmbet ca o explozie de lumină, erau florile caişilor; un zâmbet era dimineaţa aceea de Martie.... Peste noapte plouase, şi acum stăzile, grădinile dantelate cu frunze proaspete, zările largi şi senine, păreau spălate, înfrăgezite; un fior nedefinit de iubire plutea în aerul îngropit....

Doi ani de suferinţă !

Amintirile îi luminară un crâmpei de viaţă trăită, cea mai frumoasă pagină din trecutul ei :

Se întrevăzu pe scena teatrului, în prima seară de debut... Glasul i se înălţa cald şi limpede, mlădiindu-se ca un suspin de fericire, stăpânind mulţimea, care o asculta fermecată. Notele tremurau ca nişte picurări de privighetoare înebunită de măreţia unei nopţi de vară cu lună plină... Ropotele aplauzelor o chemară la rampă stăruitor, frenetic, şi Flavia începu aria din nou, cu mai mult avânt. Peste capul ei căzu din toate părţile o ploaie de flori, şi inima Flaviei bătu puternic; în suflet îi mijiră mugurii unor idealuri mari.... „Un adevărat talent... cine ar fi crezut?“ s'auzi în sală. Intră în cabină, fericită. Un roi de tineri împomădaţi, cu monocluri, veni s'o vadă, şi-i strânseră mâna afectaţi. Ii lăudară vocea, îi vorbiră de perspectivele viitorului, şi-i făgăduiră prietenia lor de oameni ai zilei...

Flavia eşi dela teatru cu fruntea sus, cu pieptul înfierbântat, cu sufletul îmbătat de fericire.... In sfârşit se ridicase !... şi anii de trudă îi părură depărtaţi. Şi acum râdea, şi-şi apleca capul d'asupra coşuleţelor încărcate cu trandafiri, ce le purta pe braţe mirosindu-i cu nesaţ.... „Dacă ar trăi .... să vadă pe *Floricica ei*....“ îşi şopti umblând repede pe străzi depărtate. Vântul de toamnă bătea rece şi-i săgetă pieptul desgolit, asudat. Flavia nu-şi dete seama bine când ajunse acasă în casa ei părintească din Mântuleasa, liniştită şi prietenoasă, în care îşi făurise vise eterne, succesul primului debut...

A doua zi, căzu bolnavă. Durerî vrăjmaşe îi sfâşiau pieptul ; capul îi ardea ca 'n pară. Incepură să o neliniştească friguri şi vedenii chinuitoare ; apoi în multe dimineţi scuipă sânge.. Veniră zile triste, apăsătoare; nopţi lungi de insomnie şi spaimă ; şi frumuseţea ei delicată şi vaporoasă se şterse, veştejându-se din zi în zi ca o floare bătută de brumă. Dar nu

Amurg de Mai

Fapt de seară...
Umbră rară
Din vechi codri vine 'ncet.
Filomele,
Turturele,
Cuci, Merliţe tin concert

Voluptoase,
Amoroase
Trec şoptirile de vânt
Trece 'n fire
Ca un mire
Cu parfume, imnul sfânt.

Inoptează...
Scânteiază.
In adânc, întâia stea
O suflare,
O cântare
Mai suspină unde-va.

Ceasuri line,
Umbre pline
De mister, de dulce dor.
Cad pe cale,
Trec spre vale
Purtând taine de amor.

Simion Udrescu-Băleşti

plânse niciodată. De ce să plângă ? Spera mereu...

Era încredinţată că, în cele din urmă, cu vremea, care vindecă atâtea răni... se va îndrepta. Tinereţea ei va birui *poate...*

...Şi în dimineaţa asta de primăvară, Flavia se simţia mai bine, mai întremată. Un îndemn de ducă, ca acela al păsărilor călătoare, îi aprinsese sufletul...

Se îmbrăcă şi eşi pe străzi.

Ce curioase îi părea casele şi oamenii !

Avea impresia că nu le mai văzuse, nici străzi, nici case ; că trăia acum într'o lume nouă. Câtă schimbare !

Eşi la Episcopie şi o luă în jos, spre bulevard.

Vuetul trăsurilor o ameţi şi pâlcurile le femei, cari treceau pe străzi, frumoase, cochete şi zâmbitoare, o mâhniră, jicnind-o par'că. In ochii lor galeşi întrezări atâta sete de viaţă...

Voi să fugă din acest bazar de tinereţe mirositoare, prea vioaie şi prea entuziastă ; dar nu se hotărî. O dragoste neînţeleasă o mână către mulţimea asta veselă şi parfumată, care îşi plimba trufia şi sănătatea în lumina aurie a primăverii, şi care desigur flecăria, bârfia, judecând oameni şi lucruri cu nepricepere şi uşurinţă, căci n'aveau altceva de făcut... Un surâs însă tresări deodată pe chipul ei ofilit. Şopti :

— Mâine poate... lumea asta mă va sărbători ! Da, aşa va fi...

Când ajunse în faţa teatrului, inima începu să-i bată ca la o pasăre speriată. Ce dulce revedere ! Ca într'o priveliste fantastică întrevăzu batiste, cari se agită în aer... puzderie de flori risipite peste capul ei...

Trecu înainte, încântată par'că. Işi cumpără micşunele şi-şi prinse buchetul la piept. Mergea acum pe străzi grăbită, ataţată de frumuseţea succesului ce avusese odată, şi în suflet îi creştea speranţa unui succes şi mai mare, şi mai răsunător... Ea era apoi — aşa gândia — o ramură din capacul ce înverzia... şi cine o opria să nu se îmbete de farmecul tinereţii ? Cine putea să-i răpiască dreptul de a trăi fericită, dreptul de a spera ?...

Se simţi obosită. In bulevard se aşează pe o bancă. Răsuflarea îi era grea. Incepul să tuşiască. Obrajii i se aprinsese şi o sudoare rece îi scăldă fruntea. Işi duse batista la buze. O pată de sânge înroşi albul batistei, ca o floare de mac...

Flavia încremeni şi o sfâşiere adâncă îi cuprinse sufletul. Inchise ochii. O lacrimă fierbinte se rostogoli pe obrajii ei crispaţi de suferinţă.

— De-acum s'a sfârşit totul... N'am ce mai spera !...

Şi se ridică galbenă, pornind încet, nimicită de gânduri triste. Ii venia să strige, să plănuiască oamenii cari treceau pe lângă ea, nepăsători şi veseli ; şi, nervos aruncă buchetul cu micşunele ce'l prinsese la piept...

Se târa acum pe drum, ca o pasăre rănită de moarte... şi se depărta cu spaimă şi ură de mulţimea aceea voioasă şi elegantă, în care, ori cât ar fi năzuit, numai putea trăi sau visa

— Da, da... lumea e a celor tari...

Ajunse acasă târziu şi păşi pragul şovăind, sprijinindu-se de pereţi. Ea rămase în mijlocul odăii pierdută, cu capul plecat, cu braţele în jos. Gemea.

O durea inima şi corpul. Casa şi lucrurile aveau un aer plângător, sfâşietor de trist. Le privi lung, ameţită. Pe o etajeră zări cele două coşuleţe cu trandafiri, cari se uscaseră, dar cari încă mai păstrau în cutele lor veştejite, dulceaţa unei poeme de fericire, a unui vis de izbândă abia împlinit...

Se repezi la un sertar şi trase din el foile unor afişe de teatru. Se uită la ele ca eşită din minte. Numele ei : Flavia Noreanu era scris mare, cu litere groase.

Seara aceea a succesului ei îi apăru ca într'o străfulgerare de lumină depărtată...

Cu mâinele tremurânde, cu mintea rătăcită, ea rupse afişele în bucăţi, le firimiţi şi le svârli pe duşumea.

Căzu peste ele, plângând cu hohote...

Ionn Stroe

Am să-i spun...

Lui Ghidali, mititelul,
Intr'o şcoală oare-care
Mânios învăţătorul
Ia aşa se spune
Pune
Următoarea întrebare :
— „Ei !... Ascultă, măi **Ghidali.**
Cine tema ţi-a lucrat ?"..
— „Cine ? cine ? doar' **vezi bine**
Eu !"... îi dă el supărat...
— „Vezi, îi zice 'nvăţătoru ,
Asta mie nu mi-i nou,
De greşeli e plină tema
Şi ştiam că eşti un bou...
Numai am voit să aflu
Dela tine
Dacă nu m'ai înşelat,
Dând la altul ca să-ţi **facă**
Tema dată de lucrat"...
— „Dac'aşa-i !... îi dă Ghidali,
Văd că tot îs mai cuminte,
Căci, zău, tema ce mi-ai dat-o
Tata mi-a lucrat-o mie
Şi de-aceea azi la masa
Am să-i spun că-i bou — **s'o ştie** !

Orest Horia Paşcanu

Michel Provins

Dela iubire la ură...

In tren dela Lausana la Brigue. Câţiva călători scoboară la o staţiune apropiată, alţii continuă drumul către valea Rhonului spre mulţimea de funiculare ce duc la „Sanatoriu", purgatoriu situat între nori.

Intr'un colţ al vagonului, sta Jancourt, dus pe gânduri, căutând să distingă prin ceaţa deasă „refugiul" celor ce luptă pentru viaţă.

La Saint-Maurice, un călător urcă în compartimentul lui Jancourt. Surprins, se opreşte în faţa lui Jancourt. Cei doi bărbaţi se privesc cu atenţie, apoi recunoscându-se : D. Jancourt ! D. doctor Chebre !

Bucuria unei vederi te dispune numai de cât, oricât ori cât de trist şi posomorât ai fi..

Chebre. Să mai îndrăznească cineva să spue, că pământul nu este rotund ! Ne-am cunoscut astă vară la Florenţa, şi ne revedem în plină iarnă la Saint-Maurice.

Jancourt. Una din cele mai frumoase surprize. Ce cauţi pe aici ?

Chebre. M'am stabilit la Montreux.

Jancourt. Nu prea cred să ai bolnavi mulţi la Montreux !

Chebre (arătând spre munţi). Ba da, dar sunt prea sus puşi...

Jancourt. Vorbeşti de cei din sanatoriu ! Sărmanii de ei !

Chebre. Dar d-ta încotro mergi ?

Jancourt (trist). Tot către... cei sus puşi, (răspunzând unui gest de surpriză al doctorului). Dar nu pentru mine.

Chebre. Atunci, d-na Jancourt ?

Jancourt. Da.

Chebre (mirat). Cum se poate ? Nu-mi vine să cred. Astă-vară am cunoscut pe d-na Jancourt, şi dar era plină de sănătate, veselă, şi i se citea pe faţă nici unul din semnele teribilei boale.

Jancourt. Crezi că eşti primul care te miri ? Toată lumea, toţi cunoscuţii, toţi prietenii au rămas înmărmuriţi când le-am spus. Chiar mie nu-mi venea să cred. Eram atât de fericiţi.

Chebre. E de necrezut ! Probabil că a fost ceva fulgerător !

Jancourt. Nu. Soţia mea începuse să se plângă de dureri pe cari nu le putea defini. Felul ei de a fi se schimbase cu desăvârşire.

Devenise neliniştită, nervoasă, se ascundea de mine, într'un cuvânt, căuta să mă ocolească, să nu dea ochii cu mine.

Chebre. Pe urmă slăbiciune generală, faţa galbenă...

Jancourt. Nici una, nici alta. Tocmai aci este misterul. Faţa ei rămăsese aceeaşi... plină de sănătate.

Chebre. Nu se poate dragul meu.

Cu siguranţă că nu i s'a pus bine diagnosticul.

Jancourt. In privinţa aceasta sunt pe deplin liniştit. A examinat-o marele nostru specialist Varmeur.

Chebre. Ei drăcia dracului ! Şi ţi-a spus chiar el ?

Jancourt. Ba nu, căci soţia mea n'a vrut cu nici un preţ să o însoţesc când a fost la consult.

Aceasta nu însemnează nimic, un simplu capriciu de femee, căci mi-a adus ordonanţa semnată de Varmeur Când am citit, am rămas înspăimântat, i se prescria să plece imediat la sanatoriu.

Chebre. Dar de ce n'a mai consultat şi alt doctor ? La urma urmei şi Varmeur poate foarte bine să se înşele odată, ori cât de maestru ar fi.

Jancourt. Nu ştiam ce să mai fac. Chiar în ordonanţă spunea că o întârziere de câteva zile poate să aibă urmări nenorocite.

Adnotaţia aceasta mă zăpăcise cu desăvârşire. Alţii în locul meu ar fi judecat toate cu sânge rece. Dar eu, care am pentru soţia mea un adevărat cult de iubire, şi care nu trăesc, nu lupt şi nu muncesc de cât numai şi numai pentru ea, nenorocirea care îmi venea ca din senin mă zăpăcise în aşa hal, că nu puteam face atunci altceva decât s'o trimet imediat, cu orice preţ, cu orice sacrificiu, s'o scap...

Chebre. Şi atunci ai adus-o la sanatoriu din R...

Jancourt. Da, acum trei luni. Când am văzut căzărmile acelea pline cu bolnavi, m'a cuprins o teamă de nedescris. In mormintele acelea pline cu oameni vii, trebuia să-mi îngrop şi eu soţia, să mă despart cine ştie cât timp de ea... Oh ! când îmi aduc aminte...

Chebre. Nu te-a lăsat să rămâi mai mult timp lângă ea ?

Jancourt. Nici o zi măcar, dragul meu. Ceva mai mult, mi-a interzis chiar să mai viu, până nu mă vor înştiinţa ei. Nu ştiu dacă această prescripţie este necesară, dar nu cunosc ceva mai dureros pentru două fiinţe care se iubesc.

Chebre. Dar d-na Jancourt cum a putut suporta această despărţire ?

Jancourt. A fost mult mai tare ca mine. A avut eroismul să-mi zâmbească, ca să-mi dea mie curaj. Nu-i aşa că te miră dragă doctore ?

Chebre. După câte îmi spui, cred că am dreptul să rămân chiar surprins. Dar doctorii sanatoriului ce spuneau ?

Jancourt. N'am putut să vorbesc de cât cu şeful lor. Nu mi-a spus nimic... după ce a citit ordonanţa lui Warmeur m'a sfătuit să plec cât mai curând.

Am avut impresia că oamenii aceştia, adică doctorii, n'au un pic de suflet... Dacă ar fi după ei, nu m'ai vedea astăzi pe aci.

Chebre. I-ai anunţat că soseşti azi ?

Jancourt. Nici prin gând nu mi-a venit, după cum nu s'au gândit nici ei să mă cheme.

Nu mai puteam doctore. Primesc dela sanatoriu nişte buletine cu un conţinut foarte vag. Chiar scrisorile soţiei mele se cunosc că sunt cenzurate de ei .. nici un cuvânt de alinare care să mă liniştească, care să-mi spue adevărul. Nu mai pot, trebue să vă şi să ştiu totul.

Chebre. Dumitale n'o să ţi spue tot adevărul.

Iancourt. Prevăd acest lucru, dar ce este de făcut ? Care ar fi mijlocul ca să aflu adevărul, oricât de brutal ar fi ?

Chebre. Ia stai. Spuneai adineauri de doctorul şef. Şeful sanatoriului a fost dr. Landriu. Un prieten al meu l'a înlocuit de două luni. Dr. Frésan. Un om excelent şi un doctor admirabil. Îţi voiu da o recomandaţie, dându-te drept un confrate din Paris venit pentru a studia organizaţia unui sanatoriu. Astfel îţi va fi foarte uşor să capeţi lista tuturor bolnavilor, şi să afli astfel adevărul asupra mersului boalei soţiei dumitale. Intre confraţi, şi mai ales când este vorba de interes ştiinţific, nu se poate ascunde nimic,... veî vedea.

Jancourt (mişcat). Îţi voiu rămâne toată viaţa recunoscător.

Chebre (dându-i cartea sa de vizită). Scopul scuză mijloacele. Te-am recomandat dr. Richard, un nume comun, pe care îl au atâţia doctori. (Trenul se opreşte). Uite ai ajuns. La revedere ! (strângându-şi amândoi mâinile cu prietenie). Când vei mai avea nevoe de mine, îţi sunt cu dragă inimă la dispoziţie.

Jancourt. Îţi mulţumesc din toată inima. La revedere.

Mica locomotivă a funicularului îşi târăşte pasagerii către sanatoriu printre doi munţi de ceaţă. Ajuns sus, în cetatea morţii, unde bolnavii sunt clasaţi pe pavilioane, după gravitatea boalei, Iancourt se prezintă d-rului Frésan. Acesta îl primeşte foarte prietenos şi cum este tocmai ora mesei, când toţi pensionarii sunt duşi la masă, dr Frésan vizitează împreună cu Iancourt, sanatoriul model, unde totul este prevăzut, dela salonul de bal pentru pacienţii mai puţin bolnavi, până la sala mortuară... pentru cealaltă categorie de bolnavi. La întoarcere Frésan poftеşte pe Iancourt la masă.

După o masă bună, convorbirea devine mai intimă.

Jancourt. Mă văd colo, în buchetul acela de brazi, un pavilion !

Frésan. Ah ! da, pavilionul Z. Vom merge numai de cât. Din cauza altitudinei, am instalat acolo pe bolnavii cei mai gravi.

Jancourt. Fără să le spui nimic ?

Frésan. Bine înţeles ! Am un motiv vederea frumoasă, confortul...

Jancourt. Trebue în adevăr multă bătae de cap şi o memorie extraordinară ca să ţii minte pe toţi cei 300 de bolnavi unde anume se găsesc şi în ce stadiu se află fiecare cu mersul boalei.

Frésan. Am un sistem foarte practic, am înfiinţat nişte registre cu fise mobile. Vreî să vezi ?

Jancourt. Cu plăcere... cu această ocazie voiu vedea poate nume cunoscute (citind lista bolnavilor). D. D'Arval ?

Frésan. Îl cunoaşteţi ?

Jancourt. Nu este un bărbat înalt, slab şi blond ?

Frésan. Este tocmai aşa !

Jancourt. Cu toate acestea nu cred, nu-l ştiam bolnav !

Frésan. Se poate, acum însă este pe ducă, în ultimul grad...

Jancourt. Pe d'Arval despre care vorbesc, l'am văzut acum trei luni.

Frésan. Se potriveşte de minune. Acum trei luni a venit şi el aci. Ia aminteşte-ţi bine, l'ai mai văzut de 3 luni ?

Iancourt. In adevăr, nu l'am mai văzut.

(Sfirşitul în N-rul viitor).

Trad. de Corneliu Ionescu

Din lumea cealaltă

Lui D-zeu eu m'am rugat ferbinte
Ca să mă ia din lumea suferinţii.
Rugându-mă cu patima credinţii
M'a ascultat Acel-A-Tot-Putinte.

Când am murit mai ţii tu oare minte ?
Plângeai şi tu, prietenii, părinţii
Dar eu păstarm surâsul biruinţii
Că am scăpat de-o lume care minte.

E bine-aici : nici ură şi nici patimi
Nu-s frământări de visuri şi nici lacrimi
E linişte, eternă bucurie !

Dar dac'ar vrea Acel-A-tot-Putinte
Cum l'aşi ruga, O, l'aşi ruga ferbinte
O clipă doar, o clipă să mă'nvie !

Elena Th. Păduraru-Iaşi

Bibliografii

A apărut *„Fii fericirea mea“* versuri de colaboratorul nostru Alexandru Bilciurescu. Ca şi volumul precedent, versurile acestuia au acelaş delicată savoare, acelaş admirabil debit poetic, acelaş particular colorit, cari fac din autorul lor o personalitate distinctă şi foarte apreciată în lumea muzelor noastre. 120 de pagini 20 lei.

A apărut *„Suflet necunoscut“* roman de d-ra Emilia Taller. O pagină din viaţa socială de azi, foarte violu prinsă de cunoscuta autoare, o reputată nuvelistă şi romancieră.

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

Care apare în fiecare Marţi

Logodnicul miop

Sau o inexplicabilă rea primire.

ANUL XXXIX. — No. 31. 2 lei exemplarul Duminică 12 August 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 100 lei. In străinătate pe un an 200 lei.

HARDING

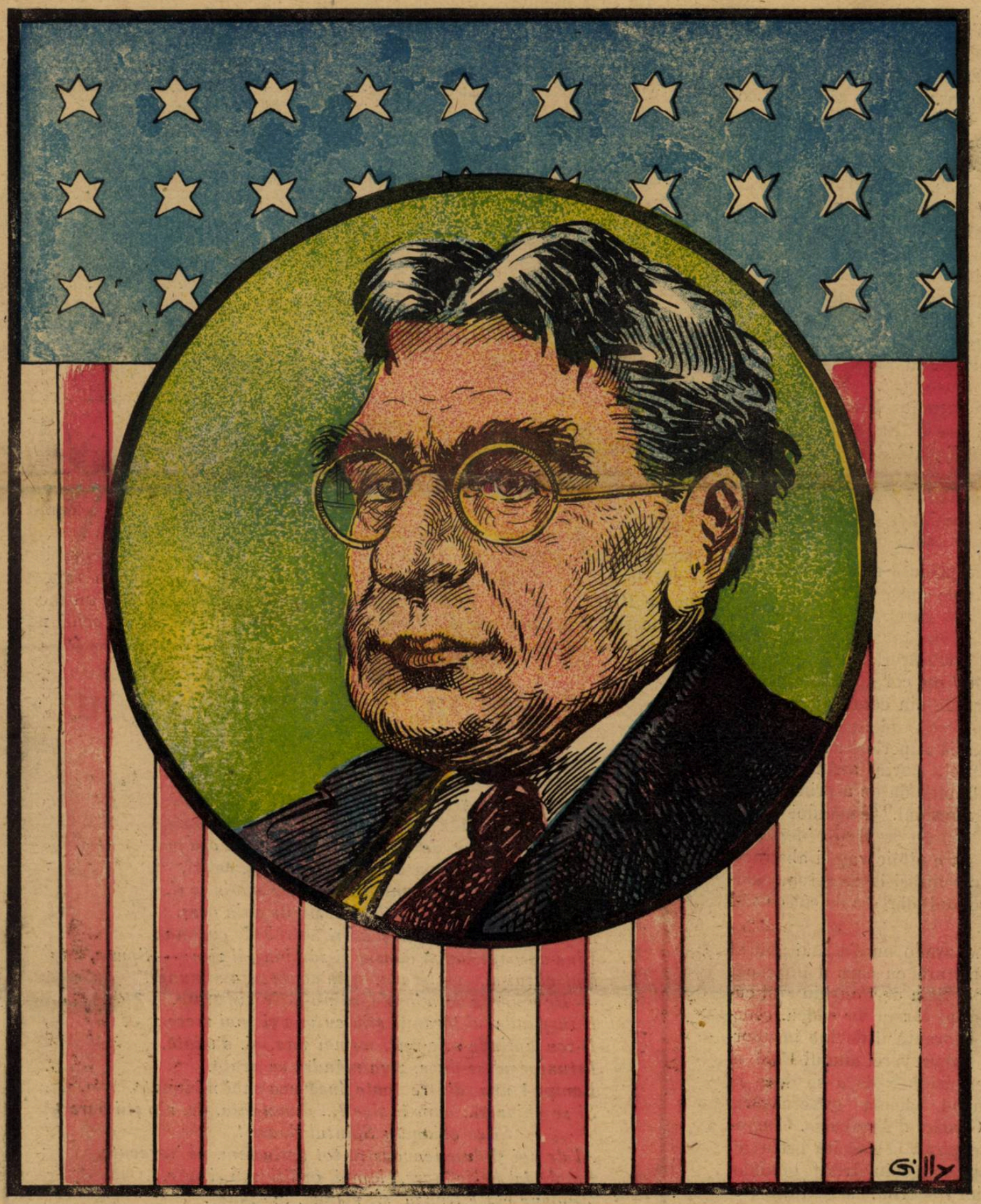

Fostul Președinte al Statelor-Unite (1920-1923)

Francisc I, Leonardo da Vinci şi „Joconda"

Se ştie senzaţia ce a produs, sunt câţiva ani, înainte de războiu, furtul celebrului tablou al marelui pictor, sculptor, literat şi filosof italian, *Leonardo da Vinci*: *„Joconda"*, de la muzeul Luvru de la Paris. Celebrul tablou, în care se rezumă întreg genul lui da Vinci în care el şi-a pus cea mai profundă concepţie a artei şi care a iscat atâtea probleme de artă şi de gândire artistică, a fost regăsit, după sârguitoare şi internaţionale investigaţii.

Furtul s'a văzut, a fost opera unui maniac, obsedat de celebrul şi enigmaticul zâmbet al faimoasei „Joconda". Acest misterios zâmbet, Leonardo da Vinci, l-a încrustat pentru veşnicie pe cea mai sublimă expresie femeiască. Conjecturi peste conjecturi s'au emis, de către cercetători, amatori, specialişti, asupra genezei acestui celebru tablou. Ambiţia lui da Vinci a fost să redea tot ceiace, pe o figură şi într'un corp omenesc, poate să apară din sufletul omenesc, zâmbetul nobilelor dame din Florenţa, precum şi mişcările feţei ale soldaţilor furioşi. In 1505, el isprăveşte tabloul *„Joconda"*. Mona Liza, fiica lui Antonio Maria di Noldo Gherodini, era o Napolitană, a treia soţie a lui Zanabi del Giocondo, cu care se căsătorise în 1495. Acest portret a devenit de îndată celebru. Vasari lăuda lumina şi transparenţa culorilor, exactitatea imitaţiei.

„Atât de plăcută e expresia, adaogă el, atât de dulce zâmbetul, încât opera aceasta pare mai divină de cât omenească: viaţa nu are altă aparenţă." Nu e o trăsătură, care, după părerea sa, să nu corespundă naturei. Oricine, spune din contra' Lomazzo, a văzut această pictură, trebue să mărturisească superioritatea artei asupra naturei, „arta având o mult mai subtilă metodă de a prinde interesul şi expresivul." Amândoi aceşti critici de artă au dreptate: idealul la da Vinci, nu e nimic vag şi abstract, acest ideal e însăşi înţelegerea realului pe care nu-l măreşte de cât ca să-l înţeleagă.

Când Leonrado nu s'a mai putut îndoi că pictura cu care a îmbrăcat peretele din Sala de Consiliu mai curând sau mai târziu va cădea, şederea sa la Florenţa îi devine insuportabilă în timpul verei anului 1506, el obţine permisiunea de a se duce la Milan, unde-l chema guvernatorul francez, Charles d'Amabaise. Congediul său expirat, el solicită prelungirea acestui congediu. Iritat, gonfalonierul, Pier Soderini, scrie, la 8 Octombrie, însărcinatului de afaceri din Florenţa:

„ Leonardo n'a tratat Republica cum trebia. A primit o sumă considerabilă şi nu e de cât la începutul marei sale lucrări; în adevăr, a lucrat ca un trădător."

Vasari povesteşte că Leonardo se adresă prietenilor săi, cari au strâns suma necesară ca să despăgubească Tezaurul. Saderini avu fantezia să o refuze. Regele Franţei, Francisc I, se hotărî atunci să-l ataşeze în serviciul său.

Chemat în Italia de către Veneţia şi Genua, Francisc I, cu o îndrăzneală de necrezut, trece coasta Argentierei. La 13 Septembrie, victoria de la Morignan îi dădu ducatul de Milano. Abia informat de sosirea Francezilor, Leonardo părăseşte Roma. Se întâlneşte cu Francisc I la Pavia. Însărcinat cu organizarea serbărilor cari i-au fost date în Pavia, el construeşte un leu, automatic care, sosit în faţa regelui, se deschide şi acopere picioarele regelui cu flori. Leonardo întovărăşeşte pe învingător până la Bolonia, unde Leon X venise să solicitez pacea. Prietenia cu Francisc I, care-l trata cu un respect filial şi-l numia „tatăl meu", îl făcuse cunoscut şi la modă. La Bolonia, Leonardo căpătă, deci, răsbunarea umilinţelor pe cari le suferise la Roma.

In Decembrie, el vede pentru cea din urmă oară Milanul, a doua sa patrie, oraşul ce se pare a-l fi preferat şi unde el îi lăsase amintirea anilor vieţei sale, cei mai fecunzi şi mai fericiţi.

In 1516, e în Franţa, unde a urmat pe Francisc I. Avea ca reşedinţă castelul de la Claics şi primea o pensiune de 10.000 fr. anual. Fu însoţit de Francesco Melzi precum şi de servitorul său Battilo de Villains. Locuinţa de la Claux era situată lângă castelul regelui de la Amboise. In primăvara anului 1517, se celebrează la castelul de la Amboise botezul prinţului moştenitor, apoi căsătoria lui Lorenzo de Médicis d'Urbino cu fiica ducelui de Bourbon. Şi de data aceasta, Leonardo a putut să-şi exerciteze, cu ocazia acelor serbări, acea artă complexă a căreia creaţiuni efemere îi distrară fantezia. Pictor, architect, decorator, maşinist, aceste talente ale sale atât de diverse, conspirau, pentru plăcerea principiilor, în improvizaţii de geniu. Leonardo visa încă opere mari: să ridice un nou palat la Amboise; un canal care, lega Sologna, ar regula cursul râului Loire şi ar apropia Italia de inima Franţei „stabilind prin Saône o comunicaţie directă între ţinutul Tauraine şi Lyonnais, centrul obişnuit al relaţiunilor comerciale ale celor două ţări". Un secretar al cardinalului Louis d'Arogon a păstrat amintirea unei vizite pe care cardinalul o făcu lui Leonardo la castelul său de la Claux, la 18 Octombrie 1516. Leonardo da Vinci arătă oaspeţilor săi tablourile sale: *„Joconda"*, *„Sfântul Jean"*, *„Sfânta Anna"*, manuscrisele sale şi le vorbi de lucrările sale.

In felul acesta se exprimă secretarul cardinalului Louis d'Arogon, mai sus menţionat.

„Deşi seniorul Leonardo, lovit de o paralizie a mânei dreaptă, nu mai poate picta cu suavitatea care-i era obişnuită, poate face încă desenuri şi să înveţe pe alţii. Acest gentilom a scris despre anatomie în rapoartele sale asupra picturei, într'un mod admirabil: l-am văzut cu ochii noştri.

Lampa lui Dumnezeu

— ANECDOTĂ —

Un ţăran plecă d'acasă şi veni în Bucureşti
Unde-s multe şi mărunte, adevăruri şi poveşti.
Veni biet să vadă noaptea cum s'aprind pe bulevard
Lămpi electrice de par'că sînt luceferi, aşa ard.
De precum îi tot spusese unii şi'alţii şi, astfel,
Hotărîse 'n urma urmii să le vadă-acum şi el.
Le văzu. Şi'atunci un ăla iscusit de prin oraş,
Negustor de piei de cloşcă ori netrebnic cuconaş,
Vine-aproape lângă dânsul şi zâmbind îi zise: — Spune,
Mai văzut-ai, verişcane, pân'acum aşa minune?
— De e vorba de minune, să nu-ţi fie supărare,
Îi răspunde lui ţăranul, ştiu eu una şi mai mare:
D-zeu aprinde-o lampă, numai una, şi, d'odată,
Întunerecul se duce, ziua mândră se arată.
Lampa-i una, dintre toate însă cea mai minunată,
Şi se chiamă... cum îi zice?... dumneata, de, n'o ştii oare?
Şi se chiamă: Sfântul Soare!
Al de noi şi dumneavoastră tot aprindem, pe 'ntrecute,
Fel de fel de felinare, lămpi, opăiţi mii şi sute,
Milioane cât e frunza şi nisipul, în zadar.
Noaptea vine şi e noapte, făr' să aibă vr'un habar
D'ale noastre meşteşuguri... Ori ce facem, ce deprindem,
Noaptea râde 'n întuneric de luminile ce-aprindem!

N. Ţine

toate paginele revistei numai cu corespondenţă.

Totuşi „Universul Literar" trebue să facă ceva ca să lasă mai puţini proşti din tinerile generaţii, căci ori şi ce s'ar zice tot face plăcere, — chiar şi celui mai ignorant burghez, citirea unei poezi cu versuri răsunătoare şi frumoase aşa cum ştie să le facă domnul Topârceanu, bunăoară.

Poezia, fie ea chiar o glumă, este mai plăcută când e scrisă cu artă, de aceia vom începe a da în fiecare număr al revistei din regulile ce trebuesc să fie urmate pentru ca să compunem o poezie bună, şi aceasta aşa cum nu se învaţă în şcoli.

Aceste cunoştinţe le deţinem şi noi de la maestrul la care a învăţat mulţi dintre poeţii noştri, astăzi cu renume sau cu busturi şi statui.

N. M.

Fluturaşul

Un fluturaş micuţ, uşor,
Nebun de fericire...
Şi fermecat... sboară cu dor,
Spre micul grup al crinilor,
Spre cupa de iubire !

Şi îmbătat de-a lor parfum,
Se 'nalţă în spre Soare...
Gingaşe roze-i stau în drum,
Oprind pe fluturaş acum ;
Cu dulcea lor splendoare !

Apoi undind în zbor nebun,
Merge din floare 'n floare...
Şi dispărând pe-al zării drum
Zburdalnic reapare-acum
Pe-a razelor cărare !...

Un vânt uşor mlădie 'n mers,
A florilor ninsoare...
Splendid, întregul Univers
Se-adună 'n rime... şi un vers
E raza de la Soare !

Jenica Bordeanu

I. Mozalevski ; „Cavalerul" 1921
(Vezi articolul, „Grafica lui Mozalevski")

FILOSOFIE

— Poveste de vară —

Scena se petrece pe malul Dunărei într'un orăşel de provincie la băi

Cerul dincolo de râu se luminase de o culoare dulce, roză, culoarea apusului de soare. Era cald. In *băile pentru bărbaţi* se dezbrăcau doi : studentul Petrescu şi contabilul Iancovescu.

— Toată chestiunea, nu este Iliuţă, vorbea studentul, — că tu ai fi prost şi eşti chiar băiat drăguţ. Dar tu nu şti cum să te porţi cu femeile, în cât ele sunt nevoite sau să-ţi bufnească de rîs în faţă, sau s'o iee la fugă. Nu trebuie *mon cher*, să fi aşa de timid cu femeile, tăcut, nemişcat, plin de un fel de profunzime ursuză. Cu femeile trebuie să şti să vorbeşti !

— Cum dracu poţi vorbi cu ele ! ?

— Ah, dragul meu, aci e toată filosofia. Cu femeile nu trebuie să judeci mult când vorbeşti cum faci cu bărbaţii, căci nu faci de cât să le încurci şi să le zăpăeşti proedând aşa. Când vorbeşti cu o femee caută de dă mai multă tărie nu vorbelor, dar vocei, simplifică gândurile tale adânci până la profunzimea unei linguriţe, schematizează concluziile tale, inzistă asupra amănuntelor şi ai să vezi cum vei reuşi. Dă femeilor filozofie pentru o para şi poezie pentru un ban. Admirând un apus de soare cum e acesta, cu ea împreună nu te întinde la multă vorbă ca şi cum ai încerca să faci o descriere poetică într'o nuvelă, dar simplu, respiră adânc şi spune, vânând privirea ei : ce sublim apus de soare ! nu este aşa ? Roz, de un roz admirabil !" Dar în acelaşi timp pune mâna pe talia ei ; în chipul acesta cu gestul rescumperi zgârcenia cuvintelor.

— Dar intră Lizo, zău, apa e caldă. Ce fricoasă mai eşti !

— Mă tem... E târziu, suntem numai noi două şi apa trebuie să fie rece.

— De ce nu mă tem eu ?... Vin'o proast'o !... Nu este tot una — tot eşti desbrăcată.

Petrescu se opri din vorbă şi ascultă.

— Cine o fi în despărţitura pentru femei ?

— Mi se pare vecinele noastre de la Villa Roşie. Două coconiţe, — răspunse, gânditor Iancovescu. Ele veneau în urma noastră.

— Ascultă Iancovescule ! — spuse studentul, bătându-se cu palmele pe pieptul gol, — ia să înotăm noi până la ele.

— Ce ? ai căpiat ? Eşti nebun ? Femeei măritate şi noi să trecem în secţia pentru femei. Frumoasa istorie ! Au să ridice atâta ţipăt şi ne fac un scandal că n'ai să-l uiţi toată viaţa. Unde mai pui că ne punem în conflict şi cu bărbaţii lor şi cu populaţia.

Pe faţa studentului flutură un surâs drăcesc de îndrăzneală.

— Ţi-e frică ? Bine, înot eu singur. Dacă vrei, vino şi tu mai târziu. Te voi recomanda.

Contabilul vru să-l oprească pe student dar acesta dintr'o săritură de afund în apa reagră şi dispăru înotând.

•

Pe treptele băilor pentru femei şedea o femee într'un costum albastru de baie şi cu vârful piciorului tremurând şi roz de reflexul apusului încerca apa. Şi apa era la câţiva paşi de ea tot roză, după cum era şi părul prietenei ei, care sta până la brâu în apă — totul era roz.

Femeia care sta pe trepte se deosebea prin corpul ei micuţ, prin coapsele ei rotunde, cochete pe cari femeea în hotărârea ei fricoasă le netezea cu mâinile ei delicate şi roze. Femeea din apă, era înaltă cu mişcări repezi, strengăreşti vioaie şi cari contrastau cu statura ei impunătoare, cu pieptul ei larg şi frumos.

— Vino Lizo, nu te teme !

La câţiva paşi de ele apa începu să facă cercuri largi şi din apă apăru ceva rotund, negru, apoi acest ceva rotund începu să pâfâie, să răsufle şi să scuipe. Acest ceva nu era de cât capul studentului Petrescu, care cu graţie 'şi netezea capul şi foarte pasionat privea la amândouă femeile cari înlemniseră.

— *Madames*, sunt nevoit să vă fac cele mai sincere scuze.

— Vai, vai!... strigă doamna cea înaltă. Cine este ? Un bărbat ? Cum ai îndrăznit obraznicule ! Pleacă imediat. Chem servitorii !

Petrescu 'şi ascunse umerii în apă, întoarse capul spre femeea cea înaltă şi timid spuse :

— M'aţi numit, doamnă obraznic... Profitaţi de avantaul că sunteţi femee şi sunteţi, bine înţeles, încredinţată că n'am să fac scandal pentru aceasta. Dar pentru ce de la prima vedere v'aţi convins că vreau să vă pricinuesc vr'un rău ? Credeţi-mă doamnă că sunt cel mai respectuos...

— Ce impertinenţă ! — privind cu dispreţ la capul muiat al studentului, spuse femeea cea înaltă. Profiţi de faptul că suntem singure.

— Doamnelor ! — dete din cap Petrescu. Ce nedrepte sunteţi ! Doamne, cât sunteţi de nedrepte ! Ca femei inteligente şi culte trebuie să ştiţi că la *Trouville* damele se scaldă la un loc cu bărbaţii.

— Minţi ! — cu un ţipăt isteric, zise dama pe care o chemau Liza. Acolo, o fi aşa, cum spui, dar acolo bărbaţii sunt în costume de băi. Pe când d-ta eşti gol... Pleacă îndată de aci !

— Ştiţi doamnelor mele —şi studentul făcu un pas spre Liza că Napoleon când a fost întrebat care sunt strămoşii lui a răspuns : eu sunt strămoşul meu ! De ce n'am face şi noi la fel doamnelor mele, spunând : noi creăm acest obicei... Faptul că eu sunt cufundat în apă până la gât. dacă la urma urmelor inzistaţi aşa de mult, vă rog Doamnă... mi se pare, vă zice, Elisa, aruncaţi-mi cearşaful de pe bancă, el va acoperi goliciunea şi urâţenia mea.

— Aruncă-i ! spuse doamna din apă şi cu dispreţ se întoarse. Şi lasă-l să se ducă.

— Foarte bine, mă duc, spuse studentul prinzând cearşeaful aruncat. Dar înainte de a pleca vă 'ntreb : de ce mă goniţi ?

— Ce obraznic ! — plesnind din palme strigă femeea din apă. Dar cum să nu te gonim ? Noi stăm aci în costume de baie şi d-ta zgâeşti ochii la noi... Du-te.

— Ce, imediat ? Dar un lucru îmi pare straniu... Admitem că aţi fi artiste într'un teatru şi n'aţi trebui să jucaţi rolul unui paj — oare nu aţi apărea în tricou pe scenă şi nu în faţa unui simplu şi miop student dar în faţa unei mulţimi de mii de oameni ? Pentru ce pudicitatea aceasta nenormală şi falşă aci,... şi colo...

— Acolo e teatru, răspunse Liza. Şi aci suntem la baie.

— Pardon, — cu smerenie surâse studentul, aşezându-se pe stâlpul care eşea din apă şi învălindu-se în cearşaf... Dar unde este deosebirea, la urma urmelor. Nu este unu şi acelaşi lucru ?

— Ce lucru ? îl întrebă Liza.

— Lucru, de care vorbim.

Liza nu vorbise de nici un lucru dar tonul liniştit şi cuviincios al studentului o zăpăcise în cât ea nu găsi altceva să răspundă decât :

— Nu uita, domnule, că suntem femei măritate, iar d-ta ne eşti un om cu totul necunoscut !

— Inchipuiţi-vă, doamnelor, — începu studentul după ce revenise să se aşeze pe o treaptă ceva mai jos de unde şedea Liza. Inchipuiţi-vă, că nu v'aţi fi întâlnit cu bărbaţii d-voastră la timpul dat şi v'aţi fi întâlnit cu mine v'aţi fi măritat cu mine. Ce s'ar fi întâmplat? Eu aş fi avut astăzi asupra d-voastră toate drepturile ! D-voastră, doamnelor mele, nu v'aţi fi ruşinat câtuşi de puţin de mine. Prin urmare — face, oare, că o simplă întâmplare să-o ridicăm la înălţimea unui principiu ?

— De ce principiu vorbeşti ? — pufăi doamna care era în apă.

— De acela, pe care dv. 'l susţineţi.

— Nu înţeleg nimic ce vorbeşti — atâta ştiu şi mă mir, cum ai avut fără să te temi de urmări ?

— Doamnelor ! Adevăr vorbind ce mare deosebire este că mă găsesc acum la cinci paşi departe de dv., sau m'aş găsi la cincizeci de paşi dincolo în baia pentru bărbaţi ? Pe dv. vă uimeşte distanţa aceasta de treizeci de paşi, dar de fapt ce s'a schimbat în lumea noastră, dacă noi stăm şi vorbim aci unii lângă alţii ? Dacă am fi îmbrăcaţi în hainele noastre — e mai mult ca sigur c'am şedea şi mai aproape unul de altul dacă ne-am găsi undeva la teatru, la un concert... Va să zică, după d-voastră toată chestiunea este în haine, în aceste îmbrăcăminte convenţionale, croite de mâiniie vr'unei tâmpite croitorese care este deseori o stricată până la măduva oaselor, sau sufere de vr'o boală mizerabilă.

Localizată din ruseste dupa Avercenko.

Damian

Michel Provins

Dela iubire la ură...

— Urmare şi sfârşit —

Frésan. Atunci el este, l'am dus în pavilionul Z cu o doamnă care trece drept sora lui, şi care este trecută cu un număr mai jos, în registru. Camerele lor sunt una lângă alta.

Jancourt (citind numele). D-na Jancourt ?

Frésan. O cunoşti ?

Jancourt (galben ca ceara). Da...

Frésan. Nu este soţia unui bancher?

Jancourt (stăpânindu-se pentru a nu se trăda). Ba da...

Frésan. Pe soţul ei îl cunoşti ?

Jancourt. Da.

Frésan. Atunci te rog să mă asculţi şi să mă ajuţi. Intre ea şi acest d'Arval există o legătură pe care nu ştiu cum să o calific. Acum trei luni când a venit d-na Jaucourt aci, imediat după plecarea soţului ei, căci a fost adusă chiar de soţul ei, a cerut să i se dea o cameră alătur de d'Arval. sub motiv că este sora lui, a acestui d'Arval.

Jancourt. Sora lui d'Arval ?

Frésan. Intocmai. Predecesorul meu, d-rul Laudrian, care era mai mult negustor de cât doctor, a luat de bună afirmaţia d nei Jaucourt, şi a instalat-o într'o cameră alături de a lui d'Arval, făpuind astfel una din cele mai mari crime. Pentru acest fapt a fost silit să-şi dea demisia.

Jancourt. Dar pentru care motiv a cerut această doamnă să fie alături de d'Arval ?

Frésau. Pentru a fi cât mai aproape unul de altul. — Nu înţelegi ?

Jancourt (tremurând). Aşa dar acest d'Arval este...

Frésau. Amantul ei... sau a devenit aci. Şi d-na Jancourt, a ales acest loc liniştit drept adăpost pentru dra

gostea ei, îngrijind totodată şi pe amantul ei care este bolnav.

Jancourt. Nu pot să pricep.

Frésau. Iar ceeace este şi mai grav, este că n'a izbutit să-l vindece, dar în schimb a contractat nenorocita boală, îngrijindu-l.

Jancourt. Cum a contractat boala doar d-na Jancourt era bolnavă ?!

Frésau. Cine ţi-a spus că a fost bolnavă ?

Jancourt (tulburat, gata să se dea de gol). Cine... cine — familia ei, soţul ei chiar mi-a spus că a avut un consult cu cel mai mare specialist al nostru, Varmeur.

Frésau. In adevăr avea o ordonanţă semnată de Varmeur, dar atât iscălitura cât şi ordonanţa erau false.

Jancourt. False ?

Frésau. Da. O întâmplare fericită m'a pus pe urmele acestei triste drame. Luând direcţiunea sanatoriului, după plecarea lui Landrain, prima mea grije a fost de a face o anchetă asupra fiecărui bolnav. Pe când eram la pavilionul Z, internul îmi prezintă următorul raport :

„D-na Jancourt, stare gravă, sosită sănătoasă la sanatoriu".

Suprins, întreb pe tânărul meu asistent : „Ce însemnează această apreciere?" „Este părerea mea îmi răspunde el, şi au trecut-o- în foaia de observaţie pentru a fi în afară de orice răspundere". „I-ai spus acest lucru şi lui Landrain ?"

La prima ocazie, dar mi-a răspuns :

„Ordonanţa lui Varmeur este mai tare decât părerea dumitale. Te-ai găsit d-ta mai brez decât Varmeur ! Şi la urma urmei, nu te amesteca unde nu trebue, nu eşti pus aci să verifici ordonanţele medicilor consacraţi !" Când am auzit aşa n'am mai spus nimic, a încheiat internul.

Jancourt. Dar d-ta ai văzut ordonanţa ?

Frésau. Cum de nu ; nu era nici scrisul, nici semnătura lui Varmeur. Atâta lucru sunt dator să ştiu şi să cunosc.

Jancourt. Şi când aţi aflat falsul, aţi căutat să aflaţi motivul ?

Frésau. Sigur. După câteva zile de observaţie, am aflat totul. In fiecare seară, cele două camere, a fratelui şi a surorei, deveneau şi devin şi astăzi o cameră comună.

Jancourt. De ce nu-i opriţi acum ?

Frésau. E prea târziu. Situaţiunea aceasta dăinueşte de luni de zile. Ce motiv aşi avea ca să intervin acum ? Mi-ar fi imposibil să le spun că am făcut pe spionul într'o chestiune atât de intimă.

Jancourt. Dar aţi scăpa-o !

Frésau. Ţi-am spus că este prea târziu. De altfel ea a venit aci conştientă de ceeace va păţi. Trebuia să nu vie... Acum şi ea este bolnavă.

Jancourt. Totuşi, dacă i s'ar explica d-nei Jancourt pericolul ce o ameninţă, poate că şi-ar reveni din pasiunea ei ameţitoare. Ea ştie că este bolnavă ?

Frésau. Cum de nu, dar nimic şi nimeni nu o poate despărţi de amantul ei. In astfel de împrejurări pasiunea lor a luat forme de neînchipuit. Nesocoteşte răul ce i-a făcut amantul şi îl iubeşte cu pasiune. (Printr'un gest, Jancourt este gata-gata să se dea de gol, Frésau însă nu observă). O singură forţă este în stare s'o ia de aci : soţul ei ! Lui nu i-ar putea refuza nimic. Iată pentru ce adineauri îţi spuneam să mă ajuţi. D-ta cunoşti pe soţul ei, te rog, explică-i cum crezi mai bine, şi convinge-l să vie s'o ia de aci.

Jancourt. A, nu, asta niciodată, n'aşi fi 'n stare.

Frésau. Inţeleg, văd cât de delicată este situaţiunea, dar gândeşte-te că în câteva săptămâni d-na Jancourt este cu desăvârşire pierdută.

Jancourt. Câteodată ne înşelăm asupra mersului boalei.

Frésau. Deastădată nu se poate înşela nici cel mai profan în ale medicineî.

In acest moment, doi inşi, braţ la braţ, trec pe aleea din faţa biuroului. Frésau îi arată.

Jancourt. Ei sunt ?

Jancourt se apropie şi vede perechea ce trece, prin faţa lui. Işi priveşte soţia, care iubeşte *pe altul*. Femeea ce trece prin faţa lui, nu mai este soţia lui, ci un cadavru cu ochii duşi în orbite, cu faţa suptă, ce se clatină pe picioare. După ce a trecut de alee, Jancourt are un moment de reculegere : totul este mort în el, până şi mila . . . . . .

Frésau. I-ai văzut ?

Jancourt. Aproape să n'o mai recunosc.

Frésau. Acum cred că eşti hotărît să-i vorbeşti soţului ei.

Jancourt. De prisos. Ştiu ce trebue să fac ?

Frésau. Cum ?

Janourt. Eu sunt soţul ei, eu sunt bancherul Jancourt !

Frésau. (mirat). Dumneata ?

Jancourt. Am minţit, nefăcându-te să bănueşti adevărul, şi silindu-te să-mi spui totul ; dar am minţit pentrucă, bănuind că am adus aci o bolnavă, vream să ştiu exact ce speranţe îmi mai rămân pentru fiinţa cea mai iubită.

Frésau. Nu sunt supărat că m'ai minţit şi nu-mi pare rău că ţi-am spus crudul adevăr, fiind sigur că o vei scăpa.

Jancourt (nepăsător). Voi pleca singur cât mai curând.

Frésau. Cum ? Nu se poate ! Ce se va face nenorocita ?

Jancourt. Eu sunt singurul meu judecător, domnule Doctor.

Frésau (sculându-se de pe scaun). Mă duc să o anunţ că eşti aci...

Jancourt. Te opresc ! Vei fi nevoit să-i aduci la cunoştinţă că boala ei este înaintată, şi că ţi-ai trădat astfel, faţă de mine, secretul dumitale profesional.

Frésau. Dar te încredinţez că în 2—3 săptămâni...

Jancourt. Peste 2—3 săptămâni mai vin eu pe aci.

Frésau. Atunci va fi moartă....

Jancourt. Cine ? Soţia mea ? (după câteva secunde de tăcere). Nici nu vreau s'o mai revăd, lecât aşa... ...moartă !

Trad. de **Cornelin Ionescu**

ILUZIILOR

O, scumpe dragi iluzii şi visuri de copil,
Cu fermecata voastră dulce 'nchipuire,
De ce-aţi lăsat în suflet cărarea de-amăgire
Şi clipe de durere pe gândul meu debil ?

Vă depănaseţi raze din plânsul meu amar
Când sufletul meu tânăr râvnise la-i bine,
Şi'n liniştea eternă visa nemărginire:
Ce-aţi folosit voi oare că plâns'a un copil ?

M'am sbuciumat atâta, că firea-i ruptă 'n doud
Şi mi-a pierit din suflet duioasa nostalgie
Ce-mi răsărise 'n vise şi lacrimi date vouă.

Clipite de durere le feceţi poezie:
La ce-mi mai prind ţi gândul ca o licoare nouă,
M'aţi înşelat ş'acum mi-e inima pustie !

Florin Praporgescu

Corespondenţa redacţiei

Lia Ganu, Criş: Poeziile primite sunt prea învechite ca formă şi unele versuri sunt foarte prozaice.

Pompiliu D. Podgoreanu: Proza dv. nu se poate publica; e plină de insuficienţe: însă mai puteţi încerca. Pentru uşurinţa culegerei nu mai transcrieţi pe contrapagine.

G. Christescu Delablidare: Bine ar fi fost să fi femee — aşa cum doreşti d-ta — căci poate lăsai poezia în pace.

H. Marra, Paşcani: „Umanitas" are idei confuze şi nu merge. Schiţa „Opera vieţei" se va publica.

Nicolae D. Moţu: „Din inaltele mistere" nu se poate publica.

Cozma: Dacă veţi reuşi la examenul de clasa III primară, puteţi să vă încercaţi ia versificaţie. Altfel, nu.

Eugen Mirea: Idei banale în formă incorectă. Totuşi, mai încercaţi.

Nicu Gherculescu: Nu putem publica nimic din cele trimise.

Pe-al razelor cărare !...
Al florilor ninsoare...

D. Minceff-Constanţa. — „Obscure sfinxuri cu carbele lor ochi, intuil o-prima capetele lor de granit" pe ce limbă e ? Invăţaţi întâi limba română şi apoi încercaţi literatură.

Florin Praporgescu. — „O, Poveste tristă,...!" nu se publică.

Eugen Murea. — Mai încercaţi.

Maimuța sculptor

Sau adevărata asemănare.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 32. 2 lei exemplarul Duminica 19 August 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Vizita Suveranilor în Serbia

CASTELUL DIN BLED (Jugoslavia) unde au fost găzduiți Suveranii noștri

Trivialitatea în literatură şi în teatru

Un aspect al crizei morale de azi, determinat de starea economică în care ne găsim, e şi tendinţa spre trivialitate şi pornografie care se manifestă, dela o vreme, în literatură şi în teatru.

Naturalia non sunt turpia, desigur, şi de acest adevăr trebuie să se pătrundă arta cât mai mult. Dar una este să înfăţişezi, în graiu sau în formă estetică, un adevăr firesc sau icoană din natură, şi cu totul altceva să debitezi un întreg vocabular de neruşinări sub cuvânt că faci teatru, literatură sau artă.

Literatura antică, Cântarea cântărilor a lui Solomon, marile epopei greco-latine, abundă în superbe asemănări cu aparenţe de imoralitate, dar care, în realitate, nu exprimă decât ingenuitatea sufletească a cântăreţilor şi gânditorilor din vechile vremuri.

Sub impulsul rafinărei gusturilor, în epocile care precedau decadenţa cetăţilor vechi, înfloriau artele de tot felul şi nu citäm de pildă decât veacul lui Pericles. şi epoca Renaşterei, care învederează în întregime această convingere.

Acestea toate nu se pot compara însă cu tendinţa vremei noastre de a înlocui efectele de spirit cu acele care interesează deadreptul sensualitatea nevropatică a oamenilor.

In această direcţiune se scrie în unele reviste, aşa numite umoristice şi amuzante, şi tot astfel sunt plăsmuite tot unele reviste de teatru care pun în scenă variate exhibiţii ce ţin locul afrodiziacelor din farmacii.

Dar nu aceasta urmează să fie scopul cel adevărat al artei. *Decameronul* lui Boccacio, care e citit cu plăcere de unele vârste, şi n'ar trebui citit de toate vârstele, este operă literară care şi-a imortalizat autorul, dar situaţiile şi scenariile sunt astfel întocmite, în cât simţi că, sub formă uşoară sau frivolă a povestirilor *aparent* imorale, se ascunde un stil estetic şi scânteeri de spirit neaşteptate.

Teatrul lui Arthur Schnitzler—vorbind de ultima-i lucrare „*Hora*" (*Reigen*), care a impresionat adânc pe lupii moralişti din Germania, nu-i tot una cu opera lui Joubert care urmărea să ne defaime ţara. Tot printre lucrările literare de artă rafinată se poate cuprinde şi *Băetana* (*La Garçonne*) de Victor Margueritte, în jurul căreia s'a făcut atâta sgomot, neîntemeiat în înţelesul că ar fi operă imorală.

Există deci un distinguo în materie de literatură şi artă, în ce priveşte lămurirea dacă o operă e imorală sau nu e.

Ceia ce seninătatea olimpică a artei nu poate admite în altarul ei nu este rafineria stilistică şi cizelată a stărilor firesti, ci trivialitatea şi pornografia, care, singurele, trebuie isgonite din acest domeniu.

Această distincţie nu o poate face de cât un artist sau un iubitor al frumosului care ştie, prin cultura ce posedă în această direcţiune sau prin bunul simţ bine înzestrat, să deosebească rafineria în artă de pornografie şi de trivial.

L. L

FILOSOFIE

— Poveste de vară —

— Urmare şi sfârşit —

— Curios tip !... Şeade, vorbeşte. Dar înţelege, odată, domnule, că prezenţa d-tale nu ne este plăcută.

— Doamne. Ce nenorociţi oameni suntem !... Până în vârful nasului înnotăm într'o mare de convenţionalităţi. Mă insultaţi şi m'alungaţi numai pentru că sunt bărbat... Dacă acum, ar apărea aci, în baie să se scalde vr'o negustoreasă grasă, murdară, respingătoare, — dovadă, n'aţi găsi o singură vorbă de protestare. Pentru că este o femee ? Şi vă întreb : cu ce este mai demnă de atenţia dv. această femee ordinară şi lipsită de orice educaţie de cât aş fi eu ?

— Hm !... Dar ea, or' cum ar fi este o femee.

— Dar ce este, la urma urmelor, un bărbat şi ce este o femee ? O curată întâmplare şi nimic mai mult. Şi pentru această idioată întâmplare trebue să fiu eu bărbat mai jos de cât o negustoreasă grasă şi murdară !... Nu e logic! Şi este o nedreptate care ni se face de secole nouă bărbaţilor ?

— Dta însă uiţi pudicitatea femenină ! spuse Liza, strângându-şi picioarele sub trepte şi acoperindu-şi genunchii cu mâinile.

— Pudicitatea femenină ! Omului trebuie să-i fie ruşine de fapte urâte : de un furt făcut, de un omor. O femee urâtă se ruşinează de neajunsurile ei fiz ce, de picioarele-ei prea subţiri de pieptul ei prea slab (doamna din apă se îndreptă, ceeace puse şi mai mult în evidenţă pieptul ei frumos); dar de ce s'ar ruşina o femee frumoasă ? Dumnezeu a creat-o frumoasă, a înzestrat-o cu toate harurile şi dacă ea le ascunde ofensează pe eternul, pe a tot înţeleptul Dumnezeu.

In cuvintele studentului era ceva liniştitor şi alintător. El luă mâna Elisei care atârna pe genunchi şi sărutând'o spus :

— Ce poate fi mai frumos de cât mâna aceasta, cea mai deplină creaţie a naturei!

— Vai! cu un uşor strigăt şi retrase mâna Liza. Mari, el 'mi sărută mâna... Vai! El s'a şi aşezat lângă mine. Domnule, pleacă imediat de aci.

— Imediat, făgădui studentul... Imediat... Numai 'mi pare foarte rău (vocea lui deveni într'adevăr tremurătoare) — pentru ce la un bal orice dobitoc de cartofor sau orice alt mizerabil de bărbat poate să-ţi sărute mâna şi eu, un tânăr aşa de liniştit şi aşa de modest...

Mari lovi apa cu mâinile şi izbucni într'un hohot de râs.

— Modest!... Frumoasă modestie! Intră în baia femeilor, se urcă pe treptele băei, ia cearşaful şi şeade... Pleacă imediat de aci! Nu'ţi dau voie să mă priveşti!

— Dar ce este privirea? — spuse gânditor studentul... Nu este şi ea o convenţionalitate? Uitaţi-vă, spre pildă la mine, — vă rog, priviţi-mă cât voiţi — nu'mi face niciun rău!

— Mare procopseală avem de văzut — spuse Liza şi aruncă o privire repede studentului.

— Petrescu! — se auzi de dincolo vocea plictisită a tovarăşului său. Te înapoezi, în curând?

— Ah! eu am şi uitat — 'şi aduse aminte Petrescu. Acolo, m'aşteaptă un prieten. M'am luat de vorbă cu dv. şi l'am uitat. De altfel Iliuţă... Vin'o aci!

— Ce ai înebunit? — supărată 'l întrebă Liza... pe cine mai chemi încă?

— Pe un prieten al meu... V'asigur nu e în stare s'ofenseze o muscă... Vă rog chiar să'l domesticiţi. Intre oameni puţin cunoscuţi se pierde cu totul... 'L recomand tactului şi bunei d-voastră atenţini.

Apăru şi capul lui Iancovescu.

— De... de fapt, mesdames, — timid începu el, privind rugător spre femei, totul e o convenţionalitate. Intr'un teatru aţi cânta...

— Apropie-te, — surâse cu condescendenţă studentul. — Şezi aci. Uite ai şi tu un ştergar să te înveleşti.

— Ce neruşinare! — strigă Mari. Prosopul meu! 'Mi închipui ce vor spune bărbaţii noştri când se vor înapoia din oraş şi vor afla.

— Nu vor afla nimic — o linişti Petrescu. Noi nu le vom spune nimic. Vă recomand pe d. Iancovescu, contabil şi om de afaceri. Cântă admirabil. Dacă veţi inzista avem să vă vizităm — o cafeluţă neagră şi o dulceaţă — atâta şi nimic mai mult şi el va cânta tot ce doriţi. Pian, aveţi?

— Totuşi, spuse Liza, dând din cap, cum şti să te inviţi singur.

Iancovescu tremurând 'şi ascunse mâna sub ştergar şi clănţănind din dinţi îngână:

— De fapt, invitaţia ce este o invitaţie?... O convenţionalitate, dacă priveşti serios.

— Aşa, 'l aprobă studentul. Aşa, Iliuţă, dă-i înainte, ai început să te cuminţeşti.

El sărută din nou mâna Lisei şi cu respect îi spuse:

— *Merci* pentru invitaţie. O să venim. Până una alta însă, la revedere. Imbrăcaţi-vă, iar noi v'aşteptăm la eşire.

•

Spre villa Roşie se înapoiau toţi patru. Studentul ţinea de braţ pe Mari care era veselă şi toată roşie de mulţumire şi îi vorbea:

— Dacă te-aş săruta la urma urmelor, ce ar fi ? Ce este un sărutat? Dacă judeci bine.

— El nu este decât o convenţionalitate, adăogă contabilul ducând pe umeri cearşaful şi prosopul... La urma urmelor judecând.

— Bine înţeles, dacă judeci aşa, — spuse distrată Elisa şi 'l luă de braţ.

Damian

Intr'o Duminică era...

Intr'o Duminică era
Atunci când iară-şi singurei
Am pribegit
Şi ziua'ceia ne'mbia
Cu frumseţea sfânt'a ei
Spre nesfârşit.

Şi mult de tot, prea mult am mers
Pe drumul nostru plin de flori
Şi cânt sublim
Dar toată firea era vers
Şi ne'ndemna cu-atâţi fiori
Să rătăcim.

Şi numai când la asfinţit
Văzut-am soarele aprins
Numai văpăi,

Am stat în loc ne-am odihnit
în braţe dornic ne-am cuprins
Ca şi întâi !...

I. A. Nichita Botoşani

FULGI DE SOARE

Vaporul săgetează marea, şi valurile, frânte în două, lovesc în coasta-i oţelită, ca'ntr'un popas de stânci bătrâne.

Un far, prin nesfârşita noapte, deschide poarta năzuinţii; celui ce-şi ţine ochii în besnă, şi pumnii încremeniţi, pe frunte...

Din cer, o dungă de lumină, desmerdă a bordului tăcere; când două umbre apropiate, ca doi vlăstari răsleţi pe un câmp, făgăduinţa şi-o întrupează, prin şoapte, adânc, tăinuitoare, şi apoi... se perd singurătăţii, în plânsete, câte-un răstimp...

La ce m'aş mai gândi în urmă, prietenă, doar ştiu prea bine: nu las de cât copilăria îngenunchiată la hotar: un şir de ani, perduţi în haos, cu fruntea înfăşurată-n doliu, şi atâtea rugăciuni spre ceruri, desvăluite în zadar....

Mai las pe mama; mama însă, de mult nu mă mai crede al ei; doar ţărna încă jilăvită de dâra lacrimelor mele, să-şi crească floarea amintirii; vlăstar cu foi însângerate, ca să se aplece ca un cântec, sub dunga paşnicilor stele...

Nădejdea ce mă mai conduce, pe drumul ţintuit cu vraja deşertăciunilor prin viaţă: eşti Tu, frumoasa mea: dă-mi gura; dogoarea ei, să-mi toarne în suflet, făgăduinţi neasemănate, şi-n calea noastră să-şi desbrace, cântarea apelor făptură....

Din cer, al stelelor jaratec, muiat în valuri spumegânde, răreşte firile 'noptării, până la ţărm ne vom opri, cu acelaşi cântec plâns pe buze, cu acelaşi văl de înstreinare; dar depărtările visate, bucurătoare ne-or primi ..

Şi opriţ acolo, unde zarea, pluteşte în gol ca-o lumină; vom reîncepe o viaţă nouă; cântând pe câmpuri streinate; şi cerului vom da slăvire, când pe sub pomi bătuţi de brumă, trecutul nostru se va perde ca nişte slove întunecate....

De-odată, marea se'ncruntă;; iar valurile înfuriate se'nalţă peste bord şi apoi... împing la fundul veşniciei, tăcerea celor două umbre...

Zadarnic te mai plângi spre ceruri, când te pândeşte nenorocul, din leagănul copilăriii...

George Nutzescu

Petrogradul sub bolşevici şi acum o sută de ani

Ce-au făcut bolşevicii din capitala Rusiei

Prietenii comunismului vreau să arate că în Rusia, în urma revoluţiei care a făcut ca bolşevicii să introducă comunismul în această ţară, a devenit un adevărat rai pământesc. Aceşti prieteni ai comunizmului stăruesc chiar ca şi în alte ţări să se întindă blagoslovitul rai din Rusia şi nu se înlătură de la nimic spre a convinge restul omenirei că în Rusia este bine.

Petrogradul după revoluţie. — (Un palat administrativ părăsit şi devastat)

Păcat că propagandiştii aceştia ai fericirei oamenilor pe pământ nu s'au pus de acord cu artiştii ruşi rămaşi în Rusia în raiul pământesc, căci aceştia zugrăvesc cu totul un alt tablou al vieţei din fostul imperiu al ţarilor. Pictorul *Dobujinski* ne dă în două tablouri, două pagini din viaţa actuală a Petrogradului. Intr'una se zugrăveşte cheiul Petrogradului, unde înainte clocotea viaţa comercială a acestei ferestre a Rusiei şi care acum este acoperit de apă, iar vapoarele şi încărcăturile de mărfuri stau în părăsire. In apă se văd grămezile de pământ şi murdării cari au fost depuse aci cât timp a mai lucrat portul; iar de linia de tramvai care aducea lumea în port a rămas amintire doar stâlpul şi o cutiuţă spartă care indica mersul şi direcţia tramvaelor..

Trist tablou, de ruină şi părăsire ! Urât rai !

Tabloul celalt reprezintă un fost palat administrativ, o scară monumentală care odată ducea la acest palat, un leu de bronz care susţinea rezemătoarea scării, un felinar spart. In zare se văd casele Petrogradului. Nici un geam la o fereastră, pustiul

Numai leul a rămas neridicat, se vede că a fost prea greu pentru spatele unui tovarăş egalizator de averi.

Şi într'un tablou şi în cel'alt nici o figură omenească.

Dar cine mai poate trăi în acest haos de moarte şi de îngheţ ?!

Şi ca o ironie la aceste două tablouri ale raiului actual din Petrogrod, revista rusă care reproduce cele două imagini ale Petrogradului *după revoluţie* mai reproduce şi o gravură veche de acum o sută de ani, din *timpurile de barbarie ale Rusiei !*

N'a vrut să reproducă tabloul celor ce erau cu 5 ani înainte de bolşevism, căci contrastul ar fi fost prea puternic, şi a ales o imagine die acum o sută de ani. Şi totuşi şi acesta este îngrozitor de superior faţă de cea pe care au zugrăvit-o bolşevicii în cinci ani de gospodărie.

Căci bolşevismul nu numai că n'a adus progres dar a întors ţările în care s'a produs cu mii de ani în urmă.

Şi totuşi sunt amatori şi de o aşa antichitate şi doresc să vadă peste tot locul aceaşi pustietate, aceiaşi mizerie, aceiaşi moarte, pe care ne-o zugrăveşte pictorul rus în tablourile sale aşa de vorbitoare în durerosul lor adevăr

D. I. D.

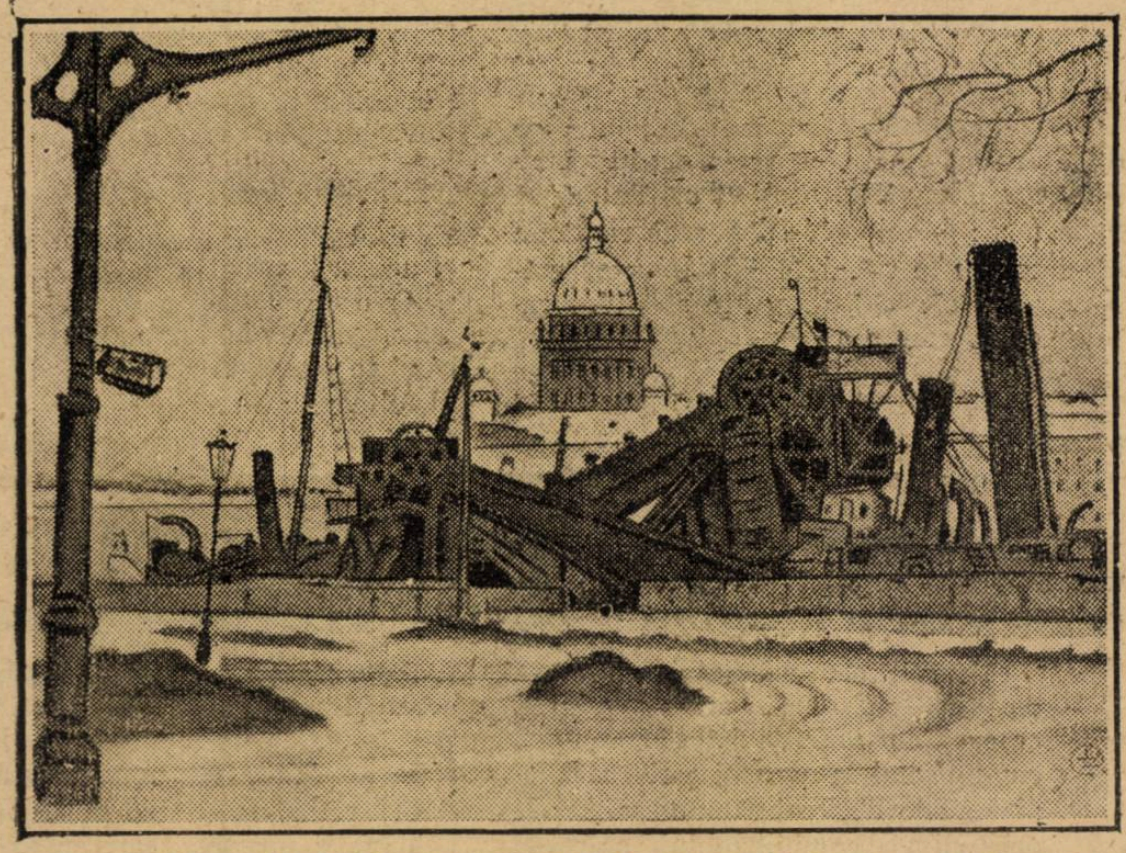

Petrogradul după revoluţie. — Cheiul şi portul Petrogradului.

Francisc I, Leonardo da Vinci şi „Joconda"

— Urmare şi sfârşit —

In aceste volume, existente astăzi, există materialele unei mari opere pe care el n'a isprăvit-o nici odată; puterile l-au trădat. Abia în vârstă de 64 de ani, el părea a fi avut mai mult de 70 de ani, paralizia îi crispează mâna şi-l împiedecă să săvârşească lucrări noi. El a lucrat prea mult, a gândit prea mult, a suferit prea mult. Slăbea din ce în ce mai mult. A rămas mai multe luni bolnav; moartea îi sequestră încetul cu încetul corpul său robust.

Se cunoaşte legenda care a făcut pe marele artist să moară în braţele regelui Franţei, prietenul şi augustul său protector. Pentru că a bănuit în el pe unul din cele mai rare spirite pe care le-a reuşit natura, pentru că i-a arătat un respect filial, pentru că i-a dat putinţă să aştepte cu linişte moartea, Francisc I a meritat să se creieze această legendă şi a cutreerat atelierile Florenţei, unde Vasari a primit-o. Adevărul însă e că, în ziua morţei lui Leonardo da Vinci, regele Francisc I era la Sain-Germain-ex-Laye, cu toată curtea sa, nefiind mai puţin adevărat, pe de altă parte, că vestea acestei morţi a zguduit puternic pe augustul protector şi devotatul prieten, şi a deplâns-o până la sfârşitul vieţei sale.

Leonardo da Vinci nu e numai unul din cei mai rari pictori ai Italei, el e un geniu universal; e un mare savant ca şi un mare artist; a descoperit adevărul cu aceiaşi putere de invenţiune care i-a servit să creeze frumuseţea. Cu mult înainte de Bacon, cu mai multă preciziune, fără nici un amestec de scolastică, el a formulat regulele metodei ştiinţifice: observaţia şi experienţa ca principiu, expresia matematică ca termen:

„Nici o investigaţie omenească nu se poate numi adevărată ştiinţă, dacă ea nu trece prin demonstraţiile matematice."

El n'a căutat adevărul în cărţi; el a trăit într'o perpetuă legătură de prietenie cu natura. A observat fenomenele, le-a făcut să se nască în faţa sa ca să-i poată mai bine descoperi raporturile, El studiază mecanica generală, legile echilibrului şi acelea ale luminei. Fondează geologia, face anatomia omului, a calului, analizează sborul păsărilor. El n'a despărţit acţiunea de gândire, gândeşte ca să lucreze. Manuscrisele sale sunt pline de maşinile pe cari le-a inventat: tunuri mobile, punţi,, baloane, aparate de aviaţie construite pe principiul mai-greului de cât aerul, printr'o aplicaţie a sborului pasărelor. In „*Tratatul de Pictură*", el aduce la principiile sale teoretice arta pe care a reînoeşte în acelaş timp. Originalitatea sa constă în minunatul echilibru al unui suflet care face să conspire într'o putrnică armonie facultăţile pe cari alţi oameni nu şi le împart de cât opunându-le.

Publicarea manuscriselor sale a permis posterităţei să intre în intimitatea geniului său. Nu se cunoaşte sculptorul, muzicantul, poetul, ce a fost, de cât prin legendă. Ca pictor, a lăsat numeroase desenuri, picturi rare cari sunt îndeauns pentru gloria sa. Ceia ce le dă farmecul, neperitor. în eternitate, e că sufletul său trăeşte în aceste opere, având bogăţia şi complexitatea de care savantul şi arsubtilă s'a pătruns până în cea mai subtilă şi intimă fibră a divineisale fiinţă omenească !...,

Nimeni ca el n'a pus mai multă inteligenţă în sentimentul său, mai multă curiozitate în gingăşia sa, mai mult spirit în nişte imagini făcute pentru delectarea şi bucuria ochilor. Nimeni ca el, n'a apropat mai mult reveria de gândire.

Din picturile ce au rămas de la Leonardo da Vinci, „*Joconda*" e poate cea mai curată imagină a uriaşului său geniu. Ea şi-a pierdut prima sa strălucire, nu mai are, faţă de culorile vieţei, acea realitate împinsă până la iluzie, despre care vorbeşte şi pe care o iubea atât de mult da Vinci. Şi, cu toate acestea, dintre toate figurile ce s'au pictat, nu există una mai vie. „*Joconda*" nu e o imagină, e o persoană; e cunoscută, i se vorbeşte; ea îşi are duşmanii şi admiratorii săi, Printr'un privilegiu unic, fiind atât de individuală, e simbolică. Ea nu mai culege declaraţiile poeţilor; a vorbi de ea e atât de banal în cât nimeni nu mai are curajul să-i închine imnuri de admiraţie şi de tainică iubire. Frazele au fos deci lăsate în domeniul eternului femenin. De fapt, „*Joconda*", nu e un tablou al căruia imagine în minte să se prelungească într'o lungă reverie. Reveria noastră e făcută din imagini cu contururi mişcătoare, nouri cari trec şi pe cari emoţia le colorează. S'ar putea crede prin aceasta în atâtea subînţelesuri, în atâtea sacrificii în executare, ceva nehotărât sau atenuat. Reveria lui Leonardo da Vinci a fost o reverie inte-

lectuală, o bogăţie de imagini precise, de idei impezi, a cărora complexitate l-a fermecat fără a se înstrăina, de „el însuşi". El şi-a analizat emoţiile fără a şi-le fi slăbit. Nu vorbesc de mâinele lungi şi fine ale acestei „Jocondă" fără de care ea n'ar fi „*ea-însăşi*", nici de undele uşoare ale părului ei, cari se prelungesc pe gât; priviţi însă draperiile, cutele mânecelor pe braţe, până la broderiile fine ale corsagiului; ea e în faţa noastră aşa cum am văzut-o Leonrado da Vinci în atelierul său din Florenţa.

Şi aceasta nu înseamnă că totul e în acelaş plan, trebue o sforţare de atenţie ca să se poată întrezări aceste detalii şi însemnătatea lor; pictorul simplifică, fără a sacrifica nimic, după natură, prin jocul luminei şi al umbrei, ducând mintea şi numai un capo'o de operă de sentiment şi de viaţă, ci un capo'o de operă de sânge-rece şi de voinţă; pictorul şi realistul se rivalizează în această clasică operă. Misterul acestei opere e misterul geniului chiar în care conştiinţa alimentează iubirea, şi curioztatea, astfel, nu serveşte decât să facă frumuseţea însăşi, şi mai suavă si fermecătoare !

Petru T. Gâdei

Colaboratorul războiului

— SATIRĂ —

Un strein cu neastâmpăr, om isteţ din acei care
Vrea să vadă şi să ştie tot ce e prin lumea mare,
Fie bune, fie rele şi foloase şi nevoi,
Dus de'ndemnul firii sale, rătăci şi pe la noi
Şi văzu'n oraşul nostru, mişcând paşii lui pe stradă,
Şi văzu schilozi mulţime, şi văzu schiopi o grămadă
— O, aşa e, zise dânsul, aşa e cu-adevărat,
„Că aici, războiul crâncen mai cumplit a secerat".
— Secerâ războiul straşnic, un localnic îi răspunse,
„Dar nespusa lui urgie, numai dânsa nu ajunse
„Ci găsi — prezent oribil şi sinistru viitor —
„Ci găsi ca să-l urmeze ager colaborator :
„Căile noastre ferate,
Eminent administrate,
„Cum aiurea negreşit
„Nici că s'a mai pomenit,
„Care sprintene, active şi mereu nepăsătoare,
„In oricare zi d'a rândul, rupe mâini, tae picioare !

N. ŢINC

AMINTIRILE MELE

cu ocazia alegerei şi glorificărei eroului necunoscut

Joi seara mi-a spus D-l Locot. o veste foarte bucuroasă, că eu am să aleg pe eroul necunoscut al României Mari. Tot atunci dumnealui ne-a explicat mie cât şi clasei întregi ce însemnează eroul necunoscut. In războiul cel mare au murit mulţi eroi, de al căror nume nu se ştie. Dintre toţi s'au desgropat numai zece, care unul era ursit de bunul Dumnezeu ca să'l aleg eu. A doua zi la ora 7,30 seara împreună cu D-l Locot. Cernăianu, educatorul meu, am plecat la gară. Trenul fiind întârziat m'am plimbat pe peronul gării aşteptând cu cea mai mare nerăbdare. Insfârşit, sosi şi trenul. Ne suirăm şi peste douăzeci de minute locomotiva dă semnalul de plecare. Fiind loc bun în tren m'am culcat. La Piteşti deşteptându-mă am văzut cum soarele, se ridicase pe bolta cerească. Şedeam în compartiment la fereastră admirând într'una frumuseţile naturei. Păsările ciripeau şi mieluşeii pe lângă mamele lor săreau şi sburdau pe câmpul nedescris de frumos iar din loc în loc muncitorii lucrau încontinuu în aerul cel curat şi îmbălsămat cu toate mirosurile florilor de câmp. Toate acestea par-că te fermecau şi nu te-ai mai fi oprit de a privi.

Despre toate acestea poetul zice :

In aer ciocârlia, pe casă rândunele
Pe crânaile pădurei un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se'ncălzesc,
Şi pe deasupra bălţii nagâţe se'nvârtesc.

La ora 6,30 am auns în Chitila. La 7, am plecat spre Mărăşeşti. Am văzut o câmpie foarte mare. Din loc în loc, rânduri, rânduri de tranşee. Unele se surupaseră iar celelalte au rămas ca amintire şi celorlalţi copii ai României Mari.

AMILCAR SANDULESCU

Vântul cel cald adià iarba care creşcuse, iar odinioară în loc de iarbă era Românul care lupta ca un leu pentru întregirea neamului Românesc.

In timpul luptelor poate soarele nici nu se mai vedea; iar acum sfântul soare îşi trimite razele lui pe câmpia Mărăşeştilor udată cu sânge românesc.

Luni la ora 11,30 m'am presentat la d-l Ministru de război, care m'a poftit la masă.

In sfârşit sosi şi ora 3, oră divină când trebuea ca eu să aleg, pe acela ce odinioară s'a jertfit pentru scumpa lui Patrie. Când am ajuns la biserică, stăteam ca pe ghimpi, abia aşteptând momentul când să intru în biserică să văd cele zece sicrie. Când intrai în biserică, văzui biserica veche, care cu mult mai înainte îndurase atâtea şi atâtea gloanţe care o ciuruiseră. Inăuntru erau înşirate pe două rânduri, osemintele acelor zece eroi, cari se jertfiseră pentru întregirea neamului.

Preoţii îmbrăcaţi în odăjiile lor strălucitoare, băeţi de liceu, copii de clasele primare şi poate prin mulţimea aceia aşa de mare, era şi un copil orfan, îmbrăcat jerpelit aşteptând momentul alegerei ca să vadă şi el unde să arunce flori ca şi când ar fi aruncat pe tatăl său.

După ce s'a terminat slujba bisericească, eu împreună cu d-l Ministru am dat ocol celor zece cosciuge.

D-l Ministru mi-a spus că s'aleg eu pe care voesc.

O mare tăcere s'a făcut în biserică. Eu, m'am dus înaintea celor zece sicrie tremurând şi emoţionându-me deodată m'am dus la sicriul al patrulea şi îndemnat de conştiinţă, am pus mâna pe el. In momentul acela un mare fior mi-a străbătut tot sufletul şi mi-a venit pe buze cuvintele : „Acesta este tatăl meu". Ingenunchind m'am rugat : „Doamne, Dumnezeul meu, ai în pază pe toţi eroii neamului; ai şi pe tatăl meu". Sufeltul mi s'a simţit curat şi liniştit.

Iată, ce-am înţeles eu prin cuvintele : „Acesta este tatăl meu". Dintre eroii necunoscuţi s'a ales unul, care a fost chiar ales de mine, ca să fie

tată celor ce leau murit tatăl, sau să fie frate celor ce le-a murit fratele.

După aceia, cele nouă sicrie au fost luate să se înmormânteze lângă ceilalţi fraţi ai lor. Eu am mers cu d-na Mărdărăscu, în automobil. Ce căldură mare era ! Numai din din când în când, adia vântul căldicel de primăvară.

Insfârşit, după multă cale am ajuns la cimitir. Cei nouă eroi, au fost înmormântaţi cu mare cinste şi onoare. După ce s'a terminat slujba bisericească, am plecat împreună cu doamna Mărdărăscu şi d-l Ministru la biserică.

La biserică s'a luat sicriul ales de mine şi am pornit la gară.

Câtă durere ! Oamenii plângeu, alţii suspinau şi însfârşit copii urmaţi de mamele lor aruncau tot mereu flori. Până când şi aviatorii din mersul lor cel lin cu aeroplanele, aruncau flori.

Când am ajuns la gară, sicriul a fost aşezat într'un vagon mortuar. Deabea s'a aşezat sicriul, căci a şi început să plouă.

A doua zi, la ora 10, m'am prezentat la domnul ministru, fiind invitat de dânsul.

D-lor au un băiat deştept şi foarte milos care se numeşte Vlad. M'am jucat cu dânsul până la ora când a sosit domnul ministru.

După ce am luat masa, Vlad mi-a arătat un câine care găsea tot ce ascundeai. Prin aceasta se vede, câtă inteligenţă are un animal.

La ora 2.30, a venit d. locotenent Cernăianu cu care m'am dus la gară.

Pe ambele trotuare era mulţime mare de armată, domni, copii şi d-ne, care aşteptau cu nerăbdare sosirea eroului necunoscut. La ora 4 am auzit sunetul goarnei care suna onorul. Eu m'am întrebat: „Ce să fie?". Dar deodată s'a văzut venind Alteţa Sa Principele Carol căruia m'am prezentat. Ce fericit mă simţeam şi mai ales când am dat mâna cu Alteţa Sa şi cu Majestatea Sa Regele Ferdinand I.

După acea eu am trecut pe peronul gării. La ora 4.30 s'a văzut venind locomotiva împodobită cu steaguri naţionale, a trenului special cu care sfintele oseminte au fost aduse dela Mărăşeşti. Sicriul era aşezat pe vagonul platformă ;din amfore aşezate în cele patru colţuri se ridica fum de tămâie, iar patru soldaţi făceau de gardă.

După ce s'a ţinut slujba bisericească, sicriul a fost aşezat pe afetul de tun; cordoanele erau ţinute de domnii generali. Când sicriul a fost gata, a pornit spre biserica Mihai-Vodă, urmat de Alteţa Sa Regală Prncipele moştenitor, d. ministru de război şi în stânga d-lui, mergeam eu.

Când am trecut pe dinaintea Palatului Regal, am văzut Familia Regală, care privea onorul ce ce i se făceau eroului necunoscut. In sfârşit după multă vreme, am ajuns la biserică.

Vedere pe Neva şi Bursa din Petrograd, (gravură de acum 100 de ani).
(Vezi articolul în pag. 3)

După ce s'a termniat slujba m'am întâlnit cu d. colonel Cicerone Săndulescu, cu care m'am dus în oraş.

D. ministru de război mi-a ordonat ca Joi, la oar 8, să fiu la biserică.

Dela biserică ne-am dus la fotograful Julietta, unde m'am fotografiat. După ce am luat masa m'am dus la nişte prieteni ai domnului locotenent unde m'am culcat.

Marţi şi Miercuri, am stat tot în Bucureşti, unde am vizitat Muzeul Zoologic şi alte instituţii.

Joi, la ora 8, m'am dus la biserica Mihai Vodă şi m'am prezentat d-lui ministru, unde am văzut şi pe Alteţa Sa.

La ora 9, a pornit cortegiul, la Parcul Carol, locul de odihnă al eroului necunoscut. El era urmat de A. S. R. Principele Moştenitor, d. ministru de război, Casele mi li tare : Regală şi Princiară, Preşedinţii Corpurilor legiuitoare, membrii guvernului şi foştii miniştri. Pe la ferestre erau copii, domni şi doamne, cari aruncau buchete mari şi mici de flori. La fiecare biserică carul funebru se oprea şi preoţii ţineau slujba bisericească pentru ca să se odihnească cu bine în împărăţia cerească.

După multă cale de mers, însfârşit am ajuns la locul mult dorit.

La Parcul Carol am găsit pe Majestatea Sa, Majestatea Sa Regina şi pe A. S. R. Principesa Elena.

Majestatea Sa a ţinut o cuvântare prin care a arătat cât de viteaj a fost neamul românesc. Majestatea i-a pus o coroană de flori şi l'a decorat cu ochii plini de lacrimi, iar delegaţia marilor ţări, au depus şi ei câte o coroană, prin care arătau cât de viteaz s'a purtat neamul românesc.

Moaştele depuse în preajma Muzeului Armatei, din Parcul Carol I, simbolizează pentru generaţia de azi şi pentru generaţiile cari vor veni, jertfa sutelor de mii de ostaşi cari, cu bărbăţie, şi dispreţul de moarte al românului, pentru apărarea moşiei strămoşeşti, au înfruntat ploaia de foc în care s'a făurit coroana României-Mari.

Acele osemnite reprezintă pe soldatul necunoscut, la mormântul căruia Românimea toată îşi pleacă genunchii.

Soldatul necunoscut are sute de fnii de nume pentru că el este întruchiparea jertfei tuturor acelora cari cu sângele lor au udat pământul, din care a răsărit mândrul copac al României .

După aceia m'am dus la d. general Munteanu care m'a poftit la masă. La d-lui acasă am stat până la orele 5 când a venit d locotenent Cernăianu şi m'a luat.

Noi ne-am întâlnit cu d. colonel Săndulescu, cu care ne-am dus la gară. După aceia ne-am dus cu automobilul la şoseaua Kiselef, care era făcută din timpul ocupaţiunei ruseşti. Am văzut poarta pe unde au trecut Majestatea Sa Regele, după ce s'a încoronat la Alba Iulia. Un mare palat pe care l'am văzut a fost al lui Cantacuzino.

Când ne-am întors ni s'a întâmplat neplăcere, că ni s'a spart camera la automobil. Când am fost gata am plecat de am luat masa. După masă noi ne-am dus şi ne-am culcat. A doua zi am plecat la liceu.

Şi astfel am scris eu amintirile mole !

Săndulescu Amilcar

LUNEI

Soră bună cu Pământul,
Sclava lui, stăpâna lui,
Câte n'ai văzut în drumu-ţi
Tu, din viaţa timpului.

De atâtea veacuri, Lună,
Toţi poeţii te-au cântat.
Copleşiţi toţi de-al tău farmec.
Şi pe toţi i-ai înşelat

Râzi tu Lună de ei, oare,
Astru mort şi oropsit
Ce te scalzi în sloiu de ghiaţă
Pe acelaş drum croit ?

Stelian Delacâmpina

ARTA VERSIFICAȚIEI

Ce zicea despre ea maestrul Al Macedonski

Când Grecii și Latinii au considerat versurile ca pe un graiu al zeilor și-au dat, desigur seama de greutatea cu care se face un vers, o poezie, o poemă nemuritoare. Ei au voit prin această calificare să le retribue importanța meritată lor și acelor oameni cari, mai apropiați prin suflet și cugetare de zei, — pot să compue în viața lor câte-va din aceste fraze dumnezeești ce se numesc poezii.

Tinerii care scriu versuri să nu creadă totuși, — ori cât de perfectă ar fi versificarea lor, — că vorbesc graiul zeilor, sau mai bine zis că sunt poeți. Poezia fiind ceva de sine stătător, ceva care se strecoară în versuri fără conștiința poetului și rămâne acolo, ca o zână.

Această zână poate să ne apară dintre versurile într'adevăr inspirate, după cum o putem vedea în luminile unui peisagiu frumos sau în vre-o situație poetică.

Inainte de a căta să analizăm și să destăinuim cum se poate ademeni această vrăjitoare spre a o face să bine voiască a-și alege locuința în scrierile noastre, trebuie să arătăm chipul în care i se poate clădi o locuință demnă de frumusețea ei, adică corectitudinea versificației de la care se poate trece la toate rafinamentele moderne ale formei clasice.

Se va vedea mai târziu în ce constă rafinamentele ce se pot aduce formei clasice ale versurilor, deocamdată trebue să spunem că maestrul Al. Macedonski nu admitea versurile așa zise, decadente, cu toate că în tinerețe fusese unul dintre promotorii mișcărei decadente în revista belgiană „La Valonie".

In românește nu a scris de cât o singură poezie în formă decadentă: adică cu *versuri alternate de un număr neegal de silabe.*

Aceasctă poezie, intitulată „Hînov" este singura de acest gen ce a fost menținută de poet spre a face parte din opera sa complectă; și aceasta din considerațiuni asupra cărora vom reveni mai târziu. Deocamdată trebue să spunem că forma clasică era singură admisă de dânsul ca fiind susceptibilă de evoluțiuni artistice.

Această formă consacrată astăzi, constă în simetria versurilor lor, fiecare având un număr egal de silabe, cu cel cu care rimează. Toate aceste reguli sunt știute și au o importanță tot atât de mare ca și „cenzura" accentele tonice și rimele cari cu cât sunt mai rare și mai frumoase, cu atât, dau versului un aspect mai nobil și original

Nikita Macedonski

Mărturisire

Eu nu mai pot iubi !
Pornirea
iubirei sincere
s'a stins
în inima-mi !
Azi sunt cuprins
de-o poftă de-a-nșela iubirea,
căci m'a-nvățat a suferi.
Azi sunt ca fluturele
care sărută fiecare floare,
și sboară
fără-a reveni !...

Azi sunt ca vântul
ce desmiardă
și mugurii îmbobociți,
și trandafirii înfloriți,
dar timpul
nu mai vrea să-și piardă
decât o clipă de plăceri,
și trece iarăși
mai departe,
și-aceleași sărutări împarte,
și-aceleași false mângâeri.

Și dacă azi
mă uit la tine,
și cat în ochii tăi senini,
iar ochii-mi sunt
de lacrămi plini,
în pieptu-mi e numai suspine,
pe care nu le poți ghici,
căci sunt
ca fluturele
care sărută fiecare floare,
și plâng
că nu mai pot iubi!...

Conemy

Insemnările unui trecător

Intr'o stație balneară.

Intr'o stație balneară, unde intimitatea nu poate să aibă caracter de indecență, căci costumele de baie sunt cu dibăcie simplificate, am înțeles ce este *obligația de a tăcea.*

Taci de obiceiu, *din causa primejdiei de a vorbi* ferindu-te de cei, pe cari-i socotești mai mult, sau mai puțin superiori. Dar tot așa de prudent taci, ca să nu fii auzit de cei, pe cari-i socotești inferiori. Și taci între egali, ca să nu-și facă despre tine părerea, că.... nu ești civilizat, împărtășind secrete, ori făcând indiscreții

Așa, tace militarul, ca să nu se afle de la el, știri asupra... apărării naționale; tace preotul, ca să nu-și piardă taina de confesor; tace medicul, ca și avocatul, pentru motive, cari susțin secretul profesional; tace celibatarul fiindcă așa dictează imperativul cavalerismului; tace femeia, — ea care vorbește așa de mult — căci nu'și poate compromite situația; tace bărbatul însurat, ca să nu-si strice casa; și credeți-mă, că tace și ziaristul, care nu știe nici odată ce-i discreția profesională.

Tace așa dar toată lumea; tac și soacrele și chiar amantele.

Dar tac, fiind că toți și toate știu că ar spune același lucru banal, după ce ochii tuturor s'au fixat când lacomi, când poftitori și indiscreți asupra trupurilor mai mult de trei sferturi goale, ce se mișcă pe plajă, provocătoare.

Trah

Mă bat cu toți

Un român se întâlnește
C'un jidan voinic și gros
Și începe-a sa vorbă
Precum stă și scris mai jos :
„Bună ziua, frate Șloime !"..
„Să trăești, bade Costan,
Ce-i mai nou ?... ce mai s'aude,
Unde-ai fost tu de un an ?"...
„Unde-am fost ?... ia pe la fronturi,
Prin tranșee am trăit,
Am răbdat nevoi cam multe,
Nopți de-a rândul n'am dormit !"...
„Nu mai zi !... e rău pe-acolo ?"..
„Rău ca rău... da iadu 'ntreg,
Și îmi fac o cruce mare
C'am scăpat de-acel înec !...
Dar să-mi spui tu, Șloime dragă
Cum te lauzi, ce-ai făcut,
Fosta-i tu pe la bătaie
Și pe unde te-ai bătut ?"...
„Ooi vei mir !... te rog, Costane
Doar războiul nu-i negoț,
Căci de-ar fi „gheșeft" la frontur
Atunci, zău, mă bat cu toți !"...

Orest Horia Pascanu

Corespondența redacției

Vasiliu-Bârlad. — „Streinul" este o schiță confuză, fără subiect aproape, de și are oare care calități. Nu se publică; mai încercați.

Bauer-Botoșani. — „Cugetările" sunt banale; așteptăm ce ați promis despre Eminescu.

Costea-Râpile — După „Zadarnic" vedem că s'ar putea să aveți mai bune.

B. Hoinaru. — „Cântec" nu se publică, așteptăm lucruri mai superioare.

Aurel Dumitrescu. — Altele poate, poezia trimeasă e prea prozaică în expunere.

D. D. D. — Se publică „*Strein*", „*In nopate*" „*Fie'ți somnul lin*" și „*Dor*".

I. B. S. Petrescu. — Nu se publică.

Iord. Gh. Ardeleanu. — Versificație bună dar cu subiect de loc interesant. Mai încercați.

Florin Praporgescu. — Mai trimeteți altele.

Vulpea păcălită

Sau găina ingenioasă

ANUL XXXIX. — No. 33. 2 lei exemplarul Duminică 26 August 1923

„ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Regele George V-lea al Angliei la Regatele dela Cowes

Pe bordul yachtului „Britania" Suveranul ia parte la manevrare.

Lipsa de cultură a scriitorilor tineri

Criza literară prin care trecem astăzi este datorită şi lipsei de cultură a scriitorilor tineri. Materialismul hipertrofic din zilele noastre a ucis orice urmă de idealism ce mai vibra în inimile tinerimei. Prea mult grăbită s'atingă piscurile artei, această rezervă a viitorului nostru literar şi artistic, n'are timp de cetit şi se grăbeşte, mai ales, să publice necontrolat.

Scriitorii mari ai lumei au fost înzestraţi nu numai cu un puternic talent, dar şi cu o foarte întinsă cultură generală. Balzac a început să scrie la 40 de ani, după ce şi-a însuşit o admirabilă cunoştinţă despre lume şi despre cărţi.

Emile Zola, acest covârşitor realist şi spirit de observaţiune, uimeşte nu numai prin coloritul sugestiv al tipurilor sau societăţilor ce le descrie, dar şi prin acea vastă erudiţie care-i îngăduie să vorbească în toate domeniile ca un tehnician.

Dintre poeţii noştri ilaştri, genialul Eminescu, marele Coşbuc şi impecabilul Macedonski se bucurau de o cultură superioară, cel dintâi având şi cunoştinţe adânci de limba şi literatura samscrită, cel din urmă având viziunea coloristică a lumei retrospective la înălţimea unui Théophile Gautier.

Din pricina uscăciunei sufleteşti şi a inerţiei intelectuale, lipseşte epocei noastre romanul ei caracteristic, cu toate că vremurile sub care trăim au o perspectivă istorică.

Din pricina pustiului de idei şi a absenţei talentului real şi profund, sacerdoţi Eratinei din vremea noastră, în loc să se ridice la nebănuitele dar superbele culmi ale artei, se complac într'o atmosferă de visătorie lenevoasă şi frivolă, acoperindu-şi pustiul cu sonorităţi şi ritmuri, ce se trudesc zadarnic să ia caracterul unei şcoli.

Starea aceasta de lucruri n'are însă nimic îngrijorător. Este numai liniştea mării înainte de furtună sau, poate, popasul unei lumi care şi-aşteaptă profetul.

Acest apostol va veni, trebue să vină, ca să reaprindă torţa frumosului sub cerul sgnduit de prea multele plăceri — banale şi groteşti — ale pământului.

L. I.

Din ciudăţeniile oamenilor mari

Sălbăticia lui Ibsen

George Brandes într'o amintire a sa despre Ibsen povesteşte cum o dată găsindu-se la Sandviken, lângă Cristiania şi aflând că Ibsen locueşte într'un hotel s'a hotărât împreună cu prietenii săi, artişti norvegieni să-l invite pe Ibsen la masă. Dar cum i-a spus de aceasta, Ibsen a început să se împotrivească. Totuşi Brandes a continuat să'l convingă.

— Câţi o să fim la masă ? întrebă Ibsen în cele din urmă.

— Nouă, răspunse Brandes.

— Eu nu mănânc nici o dată într'o societate aşa de numeroasă.

— Dar toţi suntem artişti, persoane străine n'au să fie. Apoi masa va fi în acelaşi hotel în care locueşti, aşa că nu vei avea nevie să te schimbi şi să eşi chiar din hotel.

Vestea însă s'a răspândit în oraş şi foarte mulţi voiau să asiste la masă. Brandes neputând să refuze, dar şi s'accepte fără aprobarea lui Ibsen, se ducea pentru fie care nou invitat şi'l întreba pe acesta dacă consimte.

— Este şi o damă care vrea să asiste la masă.

Ibsen refuză categoric.

— Dar dama nu e din cele tinere, e o femee rotunjioară, veselă, căută să'l convingă, Brandes.

— Mie nu'mi plac nici vesele nici rotunjioare.

— Şi totuşi, adaogă Brandes, odată n'ai fost prea indeferent cu o mătuşă a ei.

— Asta e altătreabă. La urmă, lasă-o să vie.

La ora fixată pentru masă, Ibsen constată că Brandes era în frac, pe când el era în haină de stradă.

— Cum ? d-ta te duci în frac ? Eu n'am frac !

— Nu face nimic, poţi merge şi aşa.

— Dar dama acea ? Şi ea este acolo ?

— Şi ea şi încă câte-va

— Câţi sunteţi cu toţii ?

— Douăzeci şi doi.

— Scandal ! Asta e trădare ! D-ta mi-ai spus că vor fi numai 12 ! Eu nu mai merg !

Cu greu Brandes l'a convins, dar Ibsen a fost supărat, bosumflat, tot timpul s'a uitat în farfuria lui. Când la şampanie, Brandes a început să vorbească în onoarea lui Ibsen, acesta l'a oprit imediat. Dar Brandes nu s'a dat înapoi şi l'a rugat pe Ibsen să'l asculte până ce va termina.

Când Brandes a terminat, Ibsen i-a ripostat numai atât :

—La cuvântarea aceasta aş putea răspunde multe, dar prefer să tac.

—Mai bine răspundeţi, maestre, l'au rugat conmesenii, dar Ibsen le-a răspuns scurt :

— Prefer să tac !

Când în cele din urmă un actor a luat cuvântul şi a spus :

— Vecina mea, mă roagă să exprim d-lui Ibsen recunoştinţa tutror femeilor cari s'au consfinţit teatrului şi să-i spun, că nu sunt roluri pe cari le-ar juca cu mai mare plăcere de cât rolurile sale.

Ibsen l'a întrerupt brusc.

— Eu nu scriu roluri, domnule eu descriu tipuri şi nici odată n'am în vedere pe cutare sau cutare actor.

Ibsen, spune Brandes, nu'şi da absolut seama de impresia pe care o făcea asupra ocmmesenilor săi supărarea şi manierile brutale cu care le răspundea. Iar când s'a sculat de la masă, i-a spus foarte naiv lui Brandes :

—Serbarea a trecut foarte bine !

Şi el era absolut sincer în cea ce afirmă, adaogă Brandes la istorisirea lui.

Oamenii mari au uneori cidăţeniile copiilor răzgâiaţi.

Literatura memorialistică despre ei este foarte convingătoare despre aceasta

Leandru

Din alte ţări

— Din anii tineri —

Din alte ţări cu-n cer etern senin, re'ntoarsă...
Toţi macii din răzor cu drag zâmbesc la tine,
Şi tutulor le pare-acum atât de bine
Că iar venişi la noi... tot bună, tot voioasă.

Nici când n'am încercat mai mare biruinţă
A vre-unui dor adânc şi-atâta nostalgie
De glasu-ţi mângâios, — duioasă melodie
Ce-a'ncătuşat profund întreaga mea fiinţă.

Aprinde faclii iar în templul de-adorare,
Pios să'ngân iar psalmi din pagini de iubire;
Pios ca un buinc citind într'o psaltire
Prin fum de tămâeri în zi de sărbătoare.

Constanţa

Constantin Mucha

O antologie a poeţilor orbi

— Versurile luminoase ale celor ce trăiesc în noapte —

Societatea „Homeria", din Paris, pentru publicarea operelor orbilor, a publicat o „Antologie a poeţilor orbi contimporani", cu prefaţă de generalul Balfourier. Antologia menţionată cuprinde opere a douăzeci de autori: orbi de războiu, orbi civili, doamne şi fete oarbe.

E în adevăr ceva mişcător să citeşti aceste versuri, consacrate în mare parte tablourilor colorate ale acestei vieţi pe care ochii omului ce scrie nu le poate vedea, ci sunt osândiţi la întuneric vecinic.

Dăm aci, în traducere liberă, în proză, poemul pe care d-na Bertha de Calonne îl dedică fiicei sale :

OCHII TAI

FIICEI MELE

Ochii tăi, marii tăi ochi, cu lungi gene tremurătoare,
Lumina-vor drumul şi pentru mine ;
Ei vor avea farmecul întraripat, mai mult decât omenesc,
Al albastrelor priviri ale îngerilor, cărora le şi seamănă...
Ochii tăi, marii tăi ochi, cu lungi gene tremurătoare,
Lumina-vor drumul şi pentru mine.

Ochii tăi, marii tăi ochi, Dumnezeu mi-i trimite
Spre a mă mângâia de ceeace El mi-a luat.
Sunt aşa de frumoşi, că visul meu înmărmureşte lângă ei
Şi orgoliului meu îi e frică de bucuria ce-o simte !
Ochii tăi, marii tăi ochi, Dumnezeu mi-i trimite
Spre a mă mângâia de ceeace El mi-a luat.

Ochii tăi, marii tăi ochi, în culoarea frunzei de merişor,
Ce luminează până şi'n noaptea în care trăiesc,
Ei sunt mândria inimii mele de mamă,
Şi răzbunarea ochilor mei de biată oarbă !
Ochii tăi, marii tăi ochi, în culoarea frunzei de merişor,
Ce luminează până şi'n noaptea în care trăiesc !

---

donski pentru justificarea formei clasice şi pentru menţinerea ei în poezie.

Vom cerceta acum, făcând analiza unei poezii, cum putem obţine o formă cât mai aproape de perfecţiune şi pe urmă, rafinamentele poetice de care e susceptibilă forma clasică.

Nik. M.

Insemnările unui trecător

Sentimentul vitezei.

Se face de obiceiu constatarea, că noi, cei de azi, — după lecţia de regenerare morală a războiului — suntem stăpâniţi de teama de a nu perde timpul.

Se constată de unii, — cu alte cuvinte — că suntem foarte grăbiţi şi activi. Avem la îndemână telefonul, ca să aranjăm chestiunile sentimentale; telegrafia fără fir, ca să fim informaţi; aeroplanul, ca să călătorim. Pe cât de generală şi filosofică e constatarea aceasta, pe atât e de iluzorie.

Vă rog gândiţi-vă un moment la treburile noastre şi siliţi-vă să împrospătaţi memoria, câte zile trebue să bateţi la uşa vreunui birou de autoritate publică **până să obţineţi un certificat, care ar putea fi scris în 2 minute !**

•

Ah, ce frumos !

Am urmărit într'o staţiune climaterică, nenumărate grupuri de vizitatoare şi vizitatori. N'a fost grup, n'a fost gură dela fiecare din grup, care să nu exclame când melancolic, când languros, că tot ce-i simplu e frumos. Şi ce vreţi expresie mai simplă, ca „ah, ce frumos" pentru admiratorii, cari nu se mişcă de pe scaunele vreunei cofetării oarecare.

•

Asociaţie de interese.

O doamnă, căreia-i place să găsească zilnic, în tovărăşii extraconjugale, alte ascunzişuri în pădurea de lângă satul, unde şi-a fiat vilegiatura, spunea :

— Nu înţeleg căsătoria de cât ca o asociaţie de intrese.

Când i s'a replicat doamnei, că din moment ce interesele sunt divergente, prin zilnicile noui ascunzişuri în pădure, asociaţia nu mai e asociaţie, a luat o înfăţişare de moralistă şi-a strigat că nu permite să fie insultată.

Observaţia şi logica sentimentală a unor femei e admirabilă şi'n pădure şi'n saloane.

Trab

PĂCATUL

Rătăceam prin pădurea desfruzită. Avcam cu mine şi puşca de vânătoare, dar uitasem aproape de ea. Eram înfundat într'un desiş. Coasta era prăpăstioasă, că de-abia mă ţineam să nu lunec între mărăcini. După câţi-va paşi, zării înaintea mea, pitulată după o ridicătură, o colibă pipernicită, acoperită cu puţin fân. De odată auzul îmi este izbit de un mormăit. Mi se părea că visez. Ce putea fi ?

Dangătul clopotului suna de vecernic. Mormăitul se auzea din ce în ce mai pronunţat, Mai înaintai puţin şi în faţa mea apăru o vedenie, care aducea mult cu un preot. Glasul lui tremura şi blând mă lămuri :

— „Imi făceam rugăciunea; şi după ce mă privi cu puţină neîncredere, începu :

— „Dar ce vânt te-a adus pe-aici, domnişorule, că decând stau eu în schinii aştia, n'am văzut făptură omenească. In adevăr, vedeam că niciodată nu mă lăsasem prin râpa în care mă aflam. I-am spus drept că am venit la vânătoare. Era acum seara. Frigul mă făcea să cam strâng din umeri. Bătrânul preot observă lucru! ăsta şi chiar se ridică să aducă câteva vreascuri să facă un focuşor. In lipsa lui cercetai patriarhala locuinţă: câteva strenţe aruncate într'un colţ, o carte bisericească, unsuroasă şi învechită, atâta tot. Cine era acest bătrân, ce căuta prin locurile astea ? Peste puţin timp se întoarse cu scăpărătoarea şi aţâţa un foc ce pâlpâi, în curând, vesel, în acest locaş al restriştei.

— „Te gândeşti, de sigur, domnişorule", începu el cu glas trăgănat „ce caut aici". Am să-ţi spun ! „Oftă, mototoli antireul între mâini fixând para focului; cu o voce ca de animal rănit începu :

— „Aveam şi eu acum şapte ani parohia mea în satul Petricani. Eram însurat şi o duceam binişor cu cei câţiva gologani ce-mi eşeau dela botezuri, morţi şi slujbe. Femeea mea, era din neamuri mai răsărite ca mine şi-i plăcea să-i fie casa mai împodobită, ca la alte negustorese din sat. Imi spunea veşnic să-i cumpăr *acareturi*. Bani însă nu aveam; din puţinul ce câştigam trebuia să-i dau lui Mirică, feciorul meu, care învăţa la Bucureşti". Aici ochii i se umeziră. Răsuflă puţin, apoi înghiţind din greu nodurile ce-i năvăleau în gât reîncepu: „Strânsesem câteva mii de franci pentru repararea bisericei, care era dărăpănată. Adusesem maiştri italieni, din jos, care se puseră pe lucru. Acum nu mai puteam sta în casă; femeia mă tot îmboldea să-i cumpăr mătăsuri. Azi oleacă, mâine tot aşa, am risipt toţi banii bisericei. Zidarii isprăvseră de lucru, acuma mă îngrămădeau să le plătesc. De unde bani ? N'aveam o leţcae. I-am tot amânat eu

de azi pe mâine, dar dela o vreme oamenii începură a şopti... Mă munceam feluri şi chipuri cum să pot face parale, să nu mă fac de râs.

Aşa, îi zic, într'o Sâmbătă pe la o după amiază lui fiu-meu — îi zic — „Măi Mirică, du-te la cumnatu-tău şi dă scrisoarea asta şi are să-ţi dea nişte bani.

Bietul, Dumnezeu să-l erte, chiar de cusoară pleacă la gară. „

Trecuseră dea opt zile dela plecarea lui şi tot nu venea... Il aşteptam ca pe jar... Se'mplinea acum a doua săptămână. Către seară, nenorocirea, îl aduce la mine pe un ungurean chiabur, care trecuse cu câteva zile în urmă, cu nişte vite de contrabandă. Acum se întorcea. Imi ceru găzduire fiindcă — spunea singur, — avea mulţi bani şi se temea să doarmă la crâşmă.

Imi încolţi atunci un gând năprasnic: să-l ucid şi să-i iau banii. L'am primit. L-am aşezat într'o odaie mai îndosită... mai la o parte... Cum Mirică nu era acasă era numai bine. Intr'un început când îmi venise gândul ăsta, l am aruncat deoparte ca pe-o ispită a celui necurat; însă cu cât miezul nopţii se apropia cu atât o putere vrăjmaşă stăruia mereu în mine... mă tot trăgea spre odaia lui Mirică unde dormea ungureanul. In timpul acesta, auzii în curte un zgomot neobişnuit. Peste puţin însă zgomotul acesta încetă cu desăvârşire, aşa că nu-i dădui mare însemnătate. După miezul nopţii m'am dat jos din pat. Imi ticăia inima, să'mi rupă coşul pieptului. Apucai toporul de după uşă, pe care nici nu ştiu când mi-l pregătisem şi tiptil, m'am strecurat încet în odaie unde sforăia ungureanu, m'am apropiat de căpătâiul patului, şi când m'am crezut bine, am ridicat toporul şi-am lovit... nici n'a gemut"...

Aici preotul îşi acoperi faţa cu mâinile şi-şi întoarse capul dela foc. Urmă... „Am aprins un muc de lumânare. Ce să vezi ? Pe pernă zăcea capul sfărâmat a lui Mirică. Nu-mi venea să cred. Am apropiat lumânarea: era Mirică ! Am rămas trăsnit. Broboane de sudoare rece îmi ardea faţa... Cum stăteam aşa simţii după gât două mâini că mă strângea cu putere. Era ungureanul care se repezise depe cuptior. Am căzut mototol la picioarele lui. Nu ştiu după câte zile m'am trezit pe podelele închisoarei. Am fost judecat şi condamnat la cincisprezece ani muncă silnică.

Când mi-a dat drumul am luat-o drept înainte, peste ţarini, peste arături, ca un om cu minţile perdute şi-am tot mers până m'am băgat în fundul pădurei aştia; mi-am făcut coliba asta în care locuesc de câţiva ani. Mă hrănesc cu ce pot... Am să stau aici până la moarte, să-mi răscumpăr păcatul. Iarna vin lupii până aproape de colibă, se uită la mine şi fug: li-e silă şi dihăniilor de mine..."

Era în amurg... Asemeni unor lumânări, sutele de trunchiuri, învăluite în lumina unui cenuşiu-verzui, dădeau un tablou măreţ: par'că în lumina aceasta se amesteca ceva din regretul şi păcatul acestui bătrân nenorocit.

T. Mociulschi-Pomârla

FRICA

Nuvelă de Guy de Maupassant

După masă ne-am urcat pe punte. Inaintea noastră, Mediterana nu avea nici o încreţitură pe toată suprafaţa-i luminată de un clar puternic de lună. Vaporul uriaş aluneca uşor, arucând spre cerul plin de stele un şarpe gros de fum; îndărătul nostru apa cu desăvârşire albă, agitată de trecerea vaporului, bătută de elice, spumega, răzvrătită par'că, răsfrângând mii de lumini.

Pe punte, ne aflam vre-o şase opt bărbaţi, tăcuţi, admirând priveliştea cu privirile ţintite spre Africa îndepărtată unde ne duceam. Căpitanul, care fuma o ţigară de foi, în mijlocul nostru, reluă convorbirea avută în timpul mesii.

— Da, mi-a fost frică în ziua aceia. Vaporul meu a rămas şease ore nemişcat, bătut de mare. Din fericire am fost culeşi pe seară de un vapor englez care ne-a zărit.

Atunci un bărbat înalt, cu faţa bronzată, cu înfăţişarea gravă, unul din bărbaţii aceia pe care-i simţi că au cutreierat ţări întinse, înfruntând neîncetat tot felul de primejdii şi ai căror ochi păstrează în adâncul lor, ceva din priveliştile stranii pe cari le-au văzut; însfârşit unul din bărbaţii aceia pe cari îi ghiceşti că sunt oţeliţi în vitejie, vorbi pentru întâia oară :

— Va să zică, domnule căpitan, spui că ţi-a fost frică; nu te cred. Te înşeli asupra cuvântului şi asupra senzaţiei pe care ai încercat-o. Unui om energic nu-i este nici odată frică în faţa pericolului iminent. E emoţie, agitaţie, nelinişte, dacă vrei, dar frică ca e cu totul altceva.

Căpitanul, reluă râzând :

— Vai Doamne ! îţi mărturisesc că mi-a fost frică.

Atunci bărbatul cu faţa bronzată, rosti cu o voce liniştită :

— Dă-mi voie să mă explic. Frica, şi oamenii cei mai îndrăzneţi o pot resimţi, — e ceva îngrozitor, e o senzaţie înfiorătoare, ca o descompunere a sufletului, un spasm puternic al gândului şi inimei, a cărui amintire numai, îţi dă fiori de groază. Dar asta nu se întâmplă când eşt curagios, nici in faţa unui atac, nici în faţa morţii inevitabile, nici măcar în faţa tutror formelor cunoscute ale percolului; asta se întâmplă în anumite împrejurări anormale, sub anumite influenţe tainice, în faţa pericolelor neţărmurite. Adevărata frică e ceva ca o reminiscenţă a teoriilor fantastice de altă dată. Un om care crede în strigoi şi care-şi închipuie că vede un spectru noaptea, trebuie să resimtă frica îi toată înspăimântătoarea-i oroare.

Eu am resimţit cu adevărat frica în două ocazii ale vieţii, sunt vre-o câţi-va ani de atunci, — deşi am trecut printr'o sumedenie de aventuri îngrozitoare şi care păreau absolut mortale.

Am fost lăsat drept mort de către toţi. Am fost condamnat ca răzvrătit... să fiu spânzurat în America; am fost osândit să fiu aruncat în mare de pe puntea unui vapor pe coastele Chinei. In fie-cedată m'am crezut pierdut, mi-am făcut socotelile, fără înduioşări şi chiar fără regrete.

Dar frica, o ! frica nu e asta. Am presimţit-o în Africa, şi cu toate astea ea e o frică a Nordului; soarele o împrăştie ca pe un nor de ceaţă. Observaţi bine asta domnilor. La orientali viaţa nu préa preţuieşte mult; imediat te resemnezi; nopţile sunt senine şi lipsite de legende, sufletele sunt de-asemeni lipsite de grijile întunecate care zăpcesc creierii în ţările pururi îngheţate.

MATURATORUL

— SATIRĂ —

— Unde mergi cu măturoiul trântit ţanţoş pe spinare ?
Unui om, drumeţ al muncii, îi făcu altu'ntrebare.
— Pân' aicea mi-a fost drumul şi aice a mă opresc.
A răspuns măturătorul, iar acum mă pregătesc
Strada asta să o curăţ; ea mi-a fost orânduită
De primar, ş'a lui poruncă va fi sfânt îndeplinită.
Ia te uită cum fac treabă, târşa-târşa, ca să vezi
Cum d'a mea destoinicie pot să dau ori când dovezi.
Da, o curăţ, dar mai este şi o altă murdărie
Ce se'ntinde'n toată ţara c'a potopului urgie.
Şi nu ştiu când, când anume s'o ivi primarul care
Să o cureţe, sărmana, mai curând va fi în stare!...
Vorba mea cercetătoare tot mereu la toţi o'ndrept,
Dar răspunsul la 'ntrebare în zadar îi tot aştept.

N. TINO

REVERIE

Petale roşii ca de sânge, au început să cadă'n stol
Şi să acopere în pripă, pământul pustiit şi gol....

In păduricea vestejită a început să toarcă'n vânt
Macabru croncănit, o cioară pe al florilor mormânt....

O fâlfâire aripată a visului ce moare-acum
Se stinge molcom în tăcerea, cernută'n taină peste drum....

E-atât de tristă simfonia ce picură în ritm de vânt,
Că simţi cum visul care moare, se-afundă'n taină de mormânt...

D. Tiaha-Ploeşti

In orient poţi să cunoşti panica bunăoară, în schimb vei ignora frica.

Ei bine iată ceia ce mi s'a întâmplat în Africa.

Străbăteam dunele uriaşe din Onargla. Acolo se află una din cele mai bizare ţări de pe suprafaţa pământului. Cunoaşteţi, firește nisipul fin de pe plajele nesfârşite ale oceanului. Ei bine, închipuiţi-vă o clipă oceanul însu-şi preschimbat în nisip în mijlocul unui uragan. Inchipiţi-vă o furtună tăcută de valuri nemişcate de praf galben. Şi aceste valuri inegale şi diferite sunt înalte ca munţii, şi pe marea asta furioasă mută şi nemişcată, soarele arzător de la sud îşi varsă para lui ne'ndurată. Trebuie să urci lamele astea imense de aur, să le cobori şi să le urci din nou, necontenit, fără odihnă şi fără răgaz. Caii se înfundă până la genunchi şi alunecă pe pvârnişul celâlt al colinei.

Eram doi prieteni urmaţi de opt spahii şi de patru cămile.

Nu mai vorbeam, copleşiţi de căldură, de oboseală, cu gâturile uscate de sete.

De-odată unul din însoţitorii noştrii scoase un ţipăt; toţi se opriră şi rămaseră nemişcaţi, surprinşi de un fenomen inexplicabil, bine cunoscut de călători în ţinuturile astea pierdute.

Undeva aproape de noi, într'o direcţie nedeterminată, misteriosul tambur al dunelor bătea distinct şi prelung, când mai tare, când mai slab.

Arabii înspăimântaţi se priveau, şi unul din ei zise în limba lui: „Moartea e de-asupra noastră" Şi iată că de-odată, tovarăşul meu, prietenul meu, căzu de pe cal, cu capul înainte, trăznit de insolaţie.

Şi timp de două ore, în care în zadar n'am încercat să-l scap, tamburul misterios îmi umplea mereu urechia cu zgomotul lui monoton, intermitent şi de neînţeles; şi simţeam strecurându-se în oase frica, adevărata frică, o frică oribilă în faţa acestui cadavru iubit, în groapa asta incendiată de soare, între patru munţi de nisip, în vreme ce ecoul necunoscut ne arunca la două sute de leghe departe de ori ce sat francez.

In ziua aceia am înţeles ce înseamnă frica, cu toate astea am simţit-o şi mai lămurit în iarna trecută.

Căpitanul întrerupse pe povestitor:

— Mă iartă domnule, dar tamburul acela ce era?

Călătorul răspunse:

— N'aşi putea spune de oarece nimeni nu ştie ce e tamburul acesta straniu. Ofiţerii, surprinşi adeseà de zgomotul acesta ciudat îl atribuie în general ecoului mărit, multiplicat, umflat peste măsură, de neregularitatea dunelor, de grăunţele de nisip luate de vânt şi duse într'un stuf de erburi uscate; căci s'a observat că'n totdeauna fenomenul se produce în vecinătatea plantelor mici arse de soare şi tari ca pergamentul.

Acest tambur n'ar fi aşa dar, de cât un fel de miraj al sunetului. Iată tot ce pot să vă spun, fiind că toate astea le-am aflat de-abea acum.

(Sfirşitul în N-rul viitor).

traducere de **Const. A. I. Ghica**

Cinci văduve pentru o singură moştenire

Un caz destul de puţin banal s'a petrecut zilele trecute în Mexico, ţară care, dacă este reputată pentru bogăţiile sale nesfârşite de aur, nu e mai puţin renumită pentru romantismul unora din locuitorii săi.

Un faimos bandit, Pancho Villa, şef al unui grup care teroriza un vast ţinut, a fost ucis de unul din rivalii săi.

In Mexico, meseria de bandit pare a fi destul de rentabilă. Fapt este că depe urma lui Villa a rămas o frumoasă avere, care conform legii, revine soţiei sale. Care n'a fost şi nu este încă mirarea autorităţilor şi a lumei, constatând că Villa era căsătorit în cinci localităţi cu câte o femee, şi că fiecare din ele vine acum, ca soţie, să ceară moştenirea soţului răposat.

Adăogaţi la aceasta faptul că Villa a avut copii cu fiecare din ele, şi că el personal are şi fraţi, spre a înţelege cât de greu e uneori să împarţi moştenirea unui bandit.

Ce a devenit teatrul „Sarah Bernhardt"

Cu toate că vacanţa încă nu s'a sfârşit, primăria Parisului se ocupă de aproape de destinaţiunea ce trebuie dată teatrului „Sarah Bernhardt".

Se vorbise întâiu de vinderea luì. Acest proiect însă a fost părăsit complet. Teatrul „Sarah Bernhart" va continua a fi închiriat şi exploatat, rămânând deocamdată sub actuala administraţiune.

Instituţiunea va fi destinată artei dramatice, fără să excludă spectacole muzicale cerute de împrejurare. Primăria Parisului îşi reservă dreptul de organisa concerte simfonice.

Actuala administraţiune va fi obligată să rea, lunar, câte un matineu gratis, din repertoriul clasic. Tot odată i s'a pus în vedere că-i este interzis să aibă mai mult de 10 la sută personal artistic nefrancez.

LUMINA

Bătrâne orb, mă 'nduioşezi
Cu cânteca-ţi de flaut,
O! de-ai putea tu ca să vezi
Cum ca şi tine caut
Cu inimă de doruri plină,
Lumină!

Tu cânţi şi'n cântec pui
Nădejdea şi durerea,
Mai sfânt acum, ca tine nu-i
Credinţa ta îţi dă puterea
S'aştepţi cu fruntea sus, senină
Lumină.

Dar eu, deşi am ochi ce văd
A lumei zbuciumare;
In sufletu-mi i-aşa prăpăd
Şi-atâta 'ntunecare,
Incât eu caut plin de vină
Lumină.

O! cum aş vrea sărmane orb
Din sufletu-ţi cel mare,
Lumina ta s'o sirâng, s'o sorb
Să dau durerei alinare
Şi sufletului ce se 'nchină
Lumină.

In schimb, primeşte ochii mei
Să vezi o lume 'ntreagă,
Dar eu mă tem că ai să cei
In viaţa ta pribeagă,
A sufletului prea senină
Lumină!

Ioan St. Neehita, Botoşani

CITIŢI ZILNIC
„UNIVERSUL"
MARE ZIAR COTIDIAN
Cel mai bine informat ziar din ţară, cu cele din urmă ştiri din lumea întreagă telegrafice şi telefonice.

Abonamente IN ŢARA:	Abonamente In STRAINATATE
Lei 180 pe 3 luni	Lei 360 pe 3 luni
„ 350 6 „	„ 700 „ 6 „
„ 650 12 „	„ 1300 „ 12 „

— 2 lei exemplarul —

Pagina copiilor

de Cilly

Un pescar norocos

Sau peștele lui Toto

ANUL XXXIX. — No. 34. 2 lei exemplarul Duminică 2 Septembrie 1923

Universul Literar

PREŢUL ABONAMENTULUI în tară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Succesorul dela Casa-Albă

Calvin Coolidge noul preşedinte al Statelor-Unite.

Celor cari citesc cu drag

Ştiu că sunt mulţi tineri cari citesc mult şi cu drag, chiar astăzi când lumea pare închinată plăcerilor, cărora le-aduce zilnic jertfe şi libaţiuini.

Acestor tineri vrednici le dau sfatul să citească pe alegere şi sub control, spre a se feri de cărţile ce n'aduc nici un folos atunci când nu sunt primejdioase.

Există o artă a cititului, pe care Faguet o lămureşte admirabil tinerimii, dându-i mijloacele şi posibilităţile selecţiunei.

Prntre cărţile frumoase, ce le-am citit eu, în anii mei tineri, sunt unele pe care nu le pot uita. Astfel sunt : „*Ruinele*“ lui Volney, învăţăturile lui Ossip-Lourié, — descrierile sugestive ale lui Maeterlinc. , şi altele încă.

Dar mai de dorit dintre toate e cercetarea istoriei neamurilor, care s'au perindat pe faţa pământului. In această privinţă, — Foustel de Coulanges e un evocator, care din ruinile trecutului desgroapă cetăţiile şi vremelnica glorie de odinioară.

O carte bine îndrumătoare este însă aceea a lui Volney : „*Ruinile*“ — apărută pe timpul marei revoluţiuni franceze... Citind pe Volney, înţelegi asemănarea profundă dintre străvechile vremuri şi vremea lui, înrudirea ciudată dintre acele zile şi zilele noastre.

Autorul catehismului cetăţeanului francez pune multă erudiţie şi un profund umanitarism în înfăţişarea societăţei sub lumina trecutului, din care simţi cum se desprind de luminos perspectivele viitorului.

De-acolo înveţi greşelile oamenilor mari, păcatele societăţilor vechi, care sunt şi ale noastre, şi par'că te doare că omenirea de când se ştie ca pe lume n'a învăţat mai nimic — *în domeniul moral şi sufletesc.*

Dar o carte de aceeiaşi amploare este şi aceea care cuprinde cele cinci cărţi de învăţături înalte ale lui Confucius.

Mare păcat că aceste comori nu apar şi în traduceri româneşti, ca să poată fi citite şi de către neştiutorii de limbi străine.

Cât n'ar câştiga tinerii astăzi citind, de-o pildă, pe Romain Rolland, pe Anatole France şi pe Rabindranach Tagore.

L. I.

FRICA

Nuvelă de Guy de Maupassant

— Urmare şi sfârşit —

Să vă spun însă a doua mea emoţie.

E un fapt recent, după cum v'am spus adineaori. Era în iarna trecută într'o pădure din Nord-Estul Franţei. Cerul era atât de întunecat în cât noaptea sosi cu două ore mai de vreme. Aveam drept călăuză pe un ţăran, mergea alături de mine, pe o potecă, sub o adevărată boltă de brazi, din care vântul deslănţuit scotea urlete fioroase.

Trebuia să luăm masa şi să dormim la un pădurar a cărui casă nu mai era departe de locul unde ne aflam. Mă duceam acolo să vânez.

Călăuza mea îşi înălţa uneori privirile şi îngâna : Urâtă vreme. Apoi, îmi vorbi de oamenii la cari ne duceam. Tatăl omorâse pe un contrabandist cu doi ani mai înainte şi deatunci părea posomorât, urmărit parcă de o amintire. Ambii lui fii, însuraţi locuiau la el.

Întunecrecul era de nepătruns; nu puteam distinge nimic în jurul meu, şi tot frunzişul copacilor umplea noaptea cu un foşnet neîncetat.

In cele din urmă am zărit o lumină şi în curând tovarăşul meu bătu în uşa unei colibe. Un strigăt ascuţit de femeie ne-a răspuns. Apoi, o voce de băiat, o voce înăbuşită întrebă: Cine-i acolo ?

Călăuza mea îşi zise numele şi am intrat.

Aci, domnilor, am văzut un tablou pe care nu-l voi putea uita niciodată.

Un bătrân cu părul alb, cu privirile înspăimântate, cu o puşcă de vânătoare încărcată în mână ne aştepta în picioare în mijlocul bucătăriei, în vreme ce doi tineri voinici şi înalţi, înarmaţi cu topoare păzeau la uşă. In acelaş timp am mai văzut într'un ungher întunecos,, două femei îngenunchiate.

Ne-am explicat. Bătrânul îşi rezemă arma de perete şi porunci să mi se pregătească oadia; apoi fiind că femeile nu se mişcau, el îmi zise brusc:

— Vezi domnule, am omorât un om — şi azi se împlinesc exact doi ani de la moartea lui. Anul trecut pe vremea asta mortul a venit să mă cheme. Il aştept şi astăzi.

Le-am povestit fel de fel de întâmplări şi am reuşit în cele din urmă să-i liniştesc pe toţi.

Lângă vatră un câine bătrân, pe jumătate orb şi mustăcios, cu o figură aproape omenească dormea cu botul ghemuit între labe. Cu toate sforţările mele simţeam însă că o spaimă profundă stăpânea pe toţi cei de faţă şi că ori de câte ori încetam să povestesc toate urechile ascultau în depărtare. Plictistit de frica asta stupidă m'am ridicat de pe scaun ca să mă duc să mă culc: dar în clipa aceia bătrânul pădurar sări brusc de pe scaun îngânând cu o voce înebunită de groază: „Uite-l! Il aud!“ Ambele femei îngenunchiară din nou, ascunzându-şi feţele şi băieţii îşi reluară topoarele. Am încercat să-i liniştesc dar n'am izbutit. Şi de-odată câinele trezit, scoase unul din acele sunete lugubre care înfioară noaptea pe câmp pe călătorii rătăciţi.

Toate privirile erau aţintite spre el. Pădurarul palid îngână: „Il miroase! Il miroase ! Era acolo când l'am ucis!“. Femeile îngrozite începură şi ele să urle la rândul lor.

Şi fără voie un fior de groază îmi străbătu spinarea. Apariţia asta a animalului în locul acesta pustiu, în mijlocul unor oameni zăpăciţi, la ora asta târzie din noapte, era un spectacol cu adevărat îngrozitor.

In răstimpul acesta câinele continua să urle, — urla de parcă l'ar fi înspăimântat cine ştie ce vedenie oribilă. Şi frica întră în mine.

Cu toţii am rămas nemişcaţi, ca'n aşteptarea unui grav eveniment. Şi câinele începu să se învârtească de odată în jurul odăii, mirosind zidurile şi gemând într'una.

Atunci ţăranul care mă aduse, s'aruncă asupra lui, înebunit de spaimă şi deschizând uşa ce dădea în curte, zvârli afară animalul care tăcu pe dată.

Din nou am rămas cufundaţi într'o tăcere şi mai înspăimântătoare. Peste câteva clipe însă am tresărit cu toţii; ni se părea că o fiinţă alunecă pe peretele de afară şi de-odată o mână care şovăia încercă să deschidă uşa.

Am încremenit căci în spatele ferestrei apăru pe neaşteptate un cap all cu ochii luminoşi. Un sunet vag eşi din gura acestei apariţii, un fel de murmur plângător.

Un zgomot formidabil izbucni atunci în bucătărie. Bătrânul pădurar trăsese cu arma şi imediat băieţii se repeziră afară. La zgomotul detunăturei, am simţit o frică atât de grozavă în cât eram cât p'aci să leşin. Am rămas sub impresia asta a groazei până în faptul dimineţii.

A doua zi la plecare am văzut trântit lângă uşă, la picioarele zidului, cadavrul câinelui, al cărui cap era sfărâmat de un glonte.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

VISULUI

Vis frumos, vis de iubire...
Ce pătrunzi sufletul meu,
In măreaţa-ţi strălucire
Te cobori, eşti ca un zeu!

Aducându-mi dor de stele,
Dor de norii străvezii...
De câmpii cu floricele,
Dor! „de noaptea târzii!“

Jenica Bordeanu

FEMEEI

Cuprins de admirare mută, în ore de evlavie
Te înălțasem peste oameni și idol sfânt eu te-am a'
Și mândru de descoperire mă închinam în taină ție
Convins că din întreaga fire am prins curatul înțeles.

'Mi-erai icoană: în durere spre tine'mi alungam privirea
In orele de bucurie spre tine iarăși mă'ndreptam,
Tu 'mi-erai totul — aveam credința că'n sufletu-ți purtai iubirea
Așa de sfântă și curată precum de anî întregi visam.

Dar mă-nșelam atât de amarnic, femee fără de simțire!
Când eu te căutam spre ceruri tu coborai atât de jos!
Azi mi se năruie credința și'n cruda mea desamăgire
Trezindu-mă din rătăcire îmi plâng pierdutul vis frumos.

Dimofte Dimitriu

PROSCRISUL FLORENTIN

Citind din nou Divina Comedie, m'am gândit că și nenorocirea servește la ceva. Gigantica figură a celui mai mare cântăreț mondial, al cărui nume să pomenește cu cea mai desăvârșită admirație, acum la al VI-lea centenar, n'ar fi strălucit d'atâtea raze în lumea întreagă, dacă din opera monumentală a lui Dante, nu ieșeau două lucruri: Cunoașterea profundă a sufletului omenesc și iubirea ideală a tot ceia ce este înalt și măreț. Afară de aceasta, cântărețul Florentin, când a ajuns să aibă pe mâni dregătoriile țării i-a înfierat pe toți așa cum meritau, lucru pe care ne putându-l suferi cei din jurul său, l'au ponegrit și Papa Bonifacio al VIII-lea l'a exilat spre a scăpa de el.

Sărmanul proscris din Florența, pentru mintea lui cea mare, pentru caracterul lui cel nesovăitor, pentru iubirea lui cea divină, pentru Beatrice, câte chinuri câte a mai îndurat!...

Născut dintr'o familie Guelfă la 1265 Dante pierdu de timpuriu pe tatăl său și pe mama Bella:: iar Durante și prin abreviațiune, Dante, a rămas de mic sihastru și strein.

Brunetto Latini, cunoscut prin cele două opere ale sale: Tesoro e Tesoretto, fu cel din întâi profesor al poetului; acesta de timpuriu îl inițiа în studiul literilor și al filosofiei pe cari le studiă cu mare ardoare. De la pritenii săi *Guido Cavalcanti*, celelebrul miniaturist Oderici du Gubio, Giotto, pictor și sculptor și dela Casella, care îi puse pe note mai multe cântece, învață poetul a cunoaște și a prețui artele frumoase. Nu mai puțin ca acestea, îl atrăgeau științele, de aceia vizita Universitățile din Padova, Bologna, Cremona, apoi merse la Paris, unde învață Teologia.

Această știință să vede că l-a pasionat mult, căci el a intrat în ordinul Fraților minori, ordin pe care l-a părăsit mai târziu, spre a să căsători cu Gemma din vechea familie Donati, cu care nu fu fericit și dela care avu șease copii, cinci băeți și'o fată pe care o numi Beatrice, în amintirea marii sale pasiuni, avută la vârsta de 9 ani pentru fiica lui Falico Portinari, anume Beatrice care era cu un an mai mică decât dânsul. Cine putea gândi că această copilă va inspira așa de adânc sufletul lui Dante? Această angelică făptură, a fost nu numai iubită, dar divinizată, în partea III a a Divinei Comedii. Ea fu ca un mediu iscusit, între cer și pământ mediu care sugeră poetului multe și mărețe idei pentru strălucitele sale opere carî sunt: De Monarchia, Mundi, De Vulgari eloquio, Vita Nuova în latinește și Divina Comedie în latinește.

In primele lui scrieri el n'a redat de cât seducțiunea surâsului, dulceața voceî, farmecul misterios și irezistibil al candoarei Beatricei cu alte cuvinte, a idealizat pe iubita sa fără nicî o sforțare.

In gândurile sale, n'a văzut de cât imagina simbolului atracției, cari influențează și exersează asupra inimelor nobile: bunătatea, virtutea, dulceața, într'un cuvânt, toată frumusețea sufletească, dată de Creator aleșilor săi. Aceasta era pentru poet Beatrice, adică ființa care da beatitudinea.

Dante a mai cântat și alte femeî; expresiunele în cari a îmbrăcat sentimentele sale, au avut mereu o formă simbolică plină de căldură și de iubire, dar pentru nici una el n'a păstrat sentiment atât de înalt, de curat, de puternic și de mistic, ca pentru angelica Beatrice, care l-a inspirat îi viață l-a disperat dupe moartea eî.

Imi place să dovedesc, prin cântul al XXII-lea din Purgator, că îndemnul d'a scrie i-l'a dat Beatrice pe care el o găsește acolo așezată pe pământ ca o pasnică lăsată lângă carul pe care'l văzuse legat lângă animalul biform; în jurul ei era un cerc format de cele 7 muze, având în mâinî lumini, cari erau la adăpostul austrului și al lui Aquilone, ea văzându-l îi zise:

„Tu vei locui aici câtva timp în pădure, apoi vei fi pururi cu mine, cetățean al acestei Rome, unde și Crist este Roman. Cu toate acestea, pentru binele omenirîî, țineți ochii fixați asupra acestui car și cea ce ve vedea petrecându-se acolo, tu să scrii".

Să înțelege că Dante i-a ascultat porunca; iar din vedeniî mistice și din studiu profund, a creiat nemuritoarea lui operă, unică în lume și d'atâtea secole comentată de toți savanții omenirei.

Imi reamintesc pe profesorul Universitar și distins orator, membru în soc. *Storia ed Arte* din Roma, d-l Francesco Aquilanti pe care am avut onoarea de a-l asculta în Forul Roman când, mai bine de două ore, a comentat numai primul vers din Infern: *„In mijlocul drumului vieței noastre"*; cum și ce a'nțeles Dante prin pădurea obscură, sălbatecă, deasă în care a intrat poetul cu frică, ce era colina la care a aujuns, ce pantera leul și lupoaica sălbatecă, slăbănoagă, care parcă purta în ea toate durerile ce chinuiseră multă lume.

Dela moartea Beatricei care s'a întâmplat la 1320 s'a lui Dante, care urmă la 1321 la Ravena, unde fu și înmormântat poetul, au trecut 600 de ani și opera lui, departe d'a păli și d'a se demoda, semănă a fi scrisă chiar acum dē aceia poate. *Divina Comedie*, a stârnit și mai multe critice de cât Iliada și Odiseia lui Omer.

Dante a fost inspirat și din aceste opere, dar mai ales din Eneida lui Virgiliu; iar bardul dela Mantua fu călăuza lui Dante în Infern și în Purgator.

Pentru țara sa nemuritorul bard are marele merit nu numai c'a cutezat a scrie versuri în limba italiană, cum să crede, până la el, că nu se pot scri de cât în latinește, apoi a dorit: *Unitatea Italiei și desființarea puterei laice a Papilor.* De ar trăi acum Proscrisul Florentin ce fericit s'ar simți, văzând că gestul său din cea mai splendidă statue înălțată lui de către italienî în Trentinul odinioară austriac, a fost înțeles de fiî Italiei, că la *Carso* și *Piave*, eroii au fost conduși și inspirați de marele patriot, autorul Divinei comedii, care acum de ar trăi, ar scrie: Divina Italie!...

•

Pe vremea lui Dante frământările politice nu lipsea nici ele. La Florența Guelfii și Gibelini, formau partî de puternice de lupte, Dante, ajungând mare diriguitor, înfieră pe mulțî așa în cât Papa Bonifacio al VIII-lea ca să scape de el, am spus îl exilă împreună cu toți amicii lui politici.

Cât trăi, sărmanul proscris, suspină după orașul său natal pe care totuși îl zugrăvi mereu plin de hoți și de tâlhari pe cari îi găsește în Infern și, spre răsbunare, îi înfățișează, în mod crud, aproape pe toți, în cele 34 cânturi. Pe mulțî îî mântue de păcate în Purgator în cele 33 de capitole; iar

Paradisul, cari are tot atâtea, e mai mult o apoteoză a Creatorului şi o jale a sufletului său doritor de sublimul şi de frumosul la care va să aspirăm, dincolo de groapă şi în care puţini mai cred azi, în aceste vremuri de speculă şi de materialism.

Erau şi frumoase şi încântătoare locurile străbătute de Proscris. Dela Potenzana la Ecrana, dela Ecrana la Roma, dela Roma la Siena, dela Siena la Genova, de acolo la Paris, mai pretutindeni, având prieteni ca Malatesta, Malaspine ca Terrarosa şi Scaligeri la Zerona prieteni şi duşmani, ca Papa Bonifacio şi ascultând când glasul Tibrului, când al râului Marga, mereu suspinând când după Beatrice, când după Florenţa oraşul său natal, în care nu'şi mai putu lăsa nici măcar oasele !... Am văzut că are poetul acolo un superb sarcofagiu (cenotafio) în biserica Santa Croce, şi câte un monument în fiecare oraş al Italiei şi încă va mai avea în toată lumea.

Mulţi s'au întrebat şi să întreabă de ce Dante a numit opera sa Comedie. Să presupune că el singur a înţeles că ceea ce scrisese nu avea nici o asemănare nici cu Aristofan, nici cu Plaut, nici cu Terenţiu, nici cu Virgiliu.

Cercetând vedem în adevăr, că stilul din primele pagini nu vizează de loc a fi sublim, din contră toţi osânditi infernului se exprim într'un mod aşa de aspru şi de comun, că ajung până la grosolănii şi nici Virgiliu şi Dante, n'au un ton prea cuviincios, faţă de cei pe cari poetul îi aruncă şi îi caută în fundul Iadului, pentru păcătoasele lor fapte. In celelalte două părţi: Purgatorul şi Paradisul, tonul este schimbat şi poate socotindu-le divine el numeşte toată lucrarea sa: Divina Comedie.

Este acum întrebarea, când au fost scrise aceste trei poeme.

Infernul este anterior lui 1308.

Purgatorul e scris între 1308-1313.

Paradisul de sigur este posterior lui 1514.

Citind şi recitind acest poem, care s'ar putea numi fără greş: *Biblia modernă*, te întrebi dacă lumea asta a fost mereu aşa de rea şi molipsită de vitii, căci deja în acele vremuri Dante găseşte: *Lacomi*, cari sunt udaţi de ploaia murdară a Infernului; *Seducători* biciuiţi de foc; *adulatori*, confundaţi în excremente; *perfizi*, închişi între flăcări; *falşificatori şi cămătari*, agitaţi de friguri şi *diplomaţi* de dropică; *sinucigaşi*, atârnaţi de arbori aprinşi; *hoţi şi tâlhari*, încolăciţi de şerpi; *paricizi* cu capetele tăiate şi transformate în felinare, alergând aceştia şi luminându-şi calea, în Infern cu însăşi ţestele lor !

Influenţa acestei teribile descrieri a Infernului, Purgatorului şi Paradisului să vede şi pe atâtea frescuri în bisericile catolice, şi în cele ortodoxe. dar mai ales în capela sixtină dela Roma, opera lui Michel Angelo.

Dante s'a inspirat şi din Mithologie, zeii, zeiţele, nimfele, regnele infame şi adultere au fost înfierate de el.

In cele trei poeme să vede un om cult. Lui Dante nici o ştiinţă nu îi era streină, nici un om însemnat necunoscut. Astronomie, Filosofia, Istoria, Botanica, Filologia, Literatura, Geografia, aducâdu-şi aminte până şi de noi şi de Danubiul nostru. Strein nu era nici de ştiinţele oculte şi mai ales de Biblie, ale cărui versete îi serveso în partea III-a spre glorificarea Creatorului în al cărui deget se află balanţa care apasă, cântăreşte şi aşează pe fiecare la locul ce i se cuvine după meritele lui.

In fine, ca să încheiu zic că, ori cine a citit mult, că cine scrie, a înţeles că materia tratată în Divina Comedie nu era nouă; meşteşugul însă al poetului stă tocmai într'acesta că el, cu geniul lui, a ştiut s'o învioreze, s'o trezească la viaţă nouă. A reuşit din patru puncte de vedere : a) Printr'o atrăgătoare sinceritate; b) prin pasiunea aducere expresiunea tutulor idei lor sale; c) prin ordinea admirabil de clară şi logică riguroasă ce a ştiut introduce în planul unor fapte aât de complicate petrecute într'un subiect imaginar. d) In fine prin relieful şi realismul picturilor, al pasiunilor al scenelor, car trec prin mintea şi ochii cititorului în aceste locaşe de umbre impalpabile şi tenebroase, de lumini eterice şi mai presus de orice fantasie.

Ce pagine alese sunt acelea unde poetul vorbeşte de Francesca de Rimini, Farinatu degli Ubertis, de Ugonelopa lui Ulise şi mai ales de Ugolin ? In ele nu numai orcie literat, dar şi orice om de inimă, recunoaşte tot aceia ce e mai tandru, mai mândru, mai nobil, mai dureros.

Dante, pe lângă alte atâtea calităţi, a avut darul ca în această reprezentare a regatului morţilor, să găsească iubirea de viaţă, puterea raţionamentului, ce trebue să ai ca să trăeşti în mijlocul valurilor vieţei terestre, cu speranţa de a ajunge la un ţărm înfloritor dincolo de mormânt.

In Divina Comedie, Dante, a afirmat şi cristalizat geniul uman; ea resumă o epocă din secolul al XIII-lea până într'al XIV şi, despicând viitorul, nemuritorul poet, prevede destinele fericite ale Italiei de azi şi de aceia Proscrisul Florntin este divin !...

SMARA

Membră de onoare a soc. „Dante Alighieri din Roma"

Mormântul lui Sarâm Sâltuc sau Sâltuc-Dede şi legenda găsirii acestui mormânt

Sâltuc-Dedé este unul din eroii divinizaţi de turci, şi lui i-se atribue înfiinţarea orăşelului Baba-Dag (Tatăl-muntelui), situat la poalele dealului Coium Baba.

Orăşelul Bábá-Dag se află la o părtare de 35 km. de Tulcea şi în el se găseşte mormântul lui Sâltuc 'Dédé.

Legenda spune că pe vremea sultanului Baiazid (Fulgerul) vestea despre acest erou se răspândise în tot imperiul Turc, şi însuşi Baiazid îmbrăcat în haine călugăreşti plecă în căutarea acestui mormânt.

Umblase în multe părţi prin Dobrogea, întrebând, dar nu putu să dea de urma acestui mormânt.

Când ajunse în Baba-Dag găsi pe un cioban care-şi păzea oile pe coasta dealului Coium-Baba (Tatăl oilor)

Acesta îi spuse că de câte ori trece cu oile pe lângă un mormânt acestea nu mai vor să pască şi rămân în linişte 10-15 minute.

Unii au sups că ar fi îngropat aici „eroul".

Atunci Baiazid plecă împreună cu ciobanul spre mormânt. Când au ajuns la mormânt spune legenda că Baiazid a bătut de trei ori cu bastonul pe mormânt şi ar fi auzit glasul lui Sâltuc.

Ca recunoştinţă Baiazid puse de se clădi un mormânt în care aşează osemintele lui Sâltuc Dédé, şi zidi în apropierea acestui mormânt o geamie şi o bae.

Pe locul unde a fost clădită geamia astăzi abia se mai văd ruinele în apropierea cărora printre petre curge apa isvorului cu care se alimenta probabil baia. Osemintele lui totuşi se mai păstrează şi astăzi într'o cămară care se află în partea de miază noapte a oraşului.

Auzită de la un turc.

I. Vârtosu

TRISTEŢE

'A'ncremenit în colţuri, — de vreme prăfuite, —
Ca un ostaş de piatră trepiedul de argint
In care-au ars odată miresme, otrăvite
De visurile blânde ce-aşteaptă să le-alint....
Zadarnic mâna-mi rece mai cată prin altare
Fărâma de tămâe din visul ce-a murit ;
Ea s'a topit cu totul pe vechile altare
Şi pe trepiedul antic de praf acoperit..
Mărgăritar de lacrimi voi face şi-l voi pune
Ca să redea viaţă trepiedului de-argint,
Şi doru ce se naşte şi visul care-apune,
La sânul meu cu-o floare, trudit să le alint....

Dimitrie Tiaha

Iubirea înșelată

De ce atâtea lacrămi și sbuciumări nebune ?
De ce cu desnădejde mă strângi la piept ? 'mi-ei spune
și tu că ții la mine și viața ta e-a mea !..
E în zadar! oprește a inimei pornire,
căci nu mai cred iubirei; e-o simplă amăgire.
Să te înșel nu-mi vine, și să mă-nșeli n'ași vrea.

Ca pasărea rănită, iubirea înșelată
nu poate să se-avânte din nou, ci reseminată
încet-încet se stinge spre-a nu mai reveni.
Nimic nu-mi readuce credința în iubire.
și ultima scântee s'a stins.... E-o amăgire
de care am tăria în veci a mă feri.

Eu mi-am pierdut credința în dragoste, și vinul
ce-mi legăna simțirea, se prăbuși-n abisul
în care năruite iluziile-au pierit !...
Azi nu-i nimic în stare să îmi redea credința,
îi știu și înnălțarea, îi știu și umilința,
și mă gândesc cu groază că-odată-am iubit !....

Coneny

Anton Cehov

Mirele și Tăticul

De dumneata am auzit că te căsătorești, s'a adresat la un bal către Petre Petrovici. Milchin, unul din prieteai săi.

„Da de unde ai aflat că mă căsătoresc? l'a; întrebat Milchin. Ce prost ți-a spus aceasta ?

Toți spun și din toate se vede... N'ai nevoe să tăgăduești, dragul meu. Dumneata crezi că noi nu știm nimica, dar noi vedem și știm tot. He, he, he,... după toate se vede. Toate zilele le petreci la Condrașhin, iei prânzul acolo, cinezi, cânți romanțe... te plimbi numai cu Mastenica Condrașchina, numai ei îi duci buchete de flori, etc.

Vedem totul! De unăzi mă întâlnesc cu Condrașchin, Tăticul și îmi spune că e totul hotărât și când vei trece de la vila în oraș, imediat și nunta. Ei și ce ! Dumnezeu să-ți ajute ! nu atât mă bucur de tine, cât de Condrașchin însuși, căci sărmanul are șapte fice. Șapte! E glumă? De ar da Dumnezeu una cel puțin s'o mărite !

„Dracul să le ia... a reflectat Milchin. De căsătoria cu Nastenca e al zecelea care îmi spune. Și din ce au dedus aceasta? Dracul să-i ea pe toți! Din aceia că zilnic iau masa la Condrașchin, mă plimb cu Nastinica... E timpul să fac să înceteze aceste zvonuri, căci mă voi pomeni într'o bună zi căsătorit. Mă voi duce chiar mâine la prostul acela de Condrașchin, și am să-i spun ca să nu mai spere în zadar și la urmă... o șterg !

A doua zi după această convorbire, Milchin, confus și cu oarecare teamă, intră în cabinetul de lucru al lui Condrașchin.

— Dragă, **Petre Petrovici !** — l'a întâmpinat Condrașchin — cum mai trăești? Te-ai plictisit îngerașul meu? He, he, he,...

Imediat vine Nastenica. S'a dus numai pentru un moment până la Gusef.

Eu, să vă spun adevărat, n'am venit la Nastasia Chirilovna, a mormăit Milchin, ci la d-voastră. Am nevoe să vă vorbesc ceva.

— Dar despre ce te gătești să vorbești ? făcu din ochi Condrașchin. He, he, he,... De ce te-ai zăpăcit așa. drăguțul meu ? Eeh! bărbate, bărbate... Chiar nenorocire cu voi, tinerii ! Cam știu despre ce vrei să vorbești! He, he, he. Cam de mult ar fi trebuit...

— Să vă spun drept... într'un fel... vedeți, că eu... am venit ca să-mi iau ziua bună... plec mâine...

— Adică, cum pleci? exclamă Condrașchin, holbând ochii.

„E simplu de tot... Plec, iată totul. Imi dați voe să vă mulțumesc pentru amabila ospitalitate... Ficele d-vs. sunt așa de drăguțe... Nici odată nu voi uita momentele cari...

— Dă-mi voie... se înroși Condrașchin. Nu te înțeleg de loc... De sigur ori și care om, are drept de a pleca... Dumneata poți face tot ce'ți place, dar stimatul meu, dumneata... nu fă pe „mortul în păpușoi" aceasta nu e cinstit.

— Eu... eu... eu nu știu... cum fac pe „mortul în păpușoi".

„Ai umblat aci toată vara, ai mâncat ai băut, ai purtat cu vorba fata.. și iată... pleci !

— Eu... eu n'am purtat cu vorba pe nimeni...

—„Adevărat, n'ai cerut mâna fetei... dar, nu se vedea la ce ținteau toate acestea ? Zilnic stăteai la masă, iar cu Nastenica în fie care seară te plimbai !... Dar ce să mai vorbim, par'că toate acestea se fac așa numai, de a dura ? Mirii, numai ei pot să iea masa zilnic; da să nu fi fost dumneata mire, te-aș mai fi hrănit? Da? Nu e frumos! Nici nu vreau să aud! Poftim poți să'i ceri mâna fetei. De alt fel cu...

— Nastasia Chirilovna, e foarte drăguță... Fată bună... cu o simpatizez... ca soție nici n'aș mai dori o altă... Dar... noi ne deosebim în convingerile noastre.

— ..Aceasta e totul, aceasta ți-e motivul? surâse Condrașchin. Dar, dragul meu, par'că poți găsi o soție ca să nu se deosibească în convingeri cu soțul. Eh ! dragul meu, dragul meu ! tinerimea... tinerimea... tinerimea. Acuma vă deosibiți în convingeri, dar cu timpul toate se îndreaptă. La fel cu șoseaua, cât e nouă nu poți merge, și când se învechește ce bine e de mers !

— Așa-i, așa-i, dar eu nu merit să fiu căsătorit cu Nastasia Chirilova.

— Meriți, meriți ! Fleacuri ! Ești un băiat bun !

— Dumneata vezi, nu cunoști toate neajunsurile ce le am... sunt sărac...

— „Prostii... Primești leafă, și slavă Domnului.

— Eu... sunt bețiv.

— „„Nu... nu... nu ! nici odată nu te-am văzut beat, răspunse Condrașchin. Tinerimea nu poate să nu bea. Și eu când am fost tânăr câte luam pe gât... Nu se poate fără aceasta.

— Dar eu sunt alcoolic.

„Nu poți minți pe acest drac ! s'a gândit Milchin. Vezi ce bucurie are el să scape de fice.

Aceasta nu e nimic că sunt alcoolic, — începe a vorbi cu o voce tare; — dar eu mai am și alte neajunsuri... iau mită...

— „Dragul meu, dar cine nu ia mită? He, he, he! Ce minune!

— Să vă spun și alt ceva, eu nu am drept să mă căsătoresc până ce nu voi ști viitorul meu... Eu am ascuns totul de D-voastră dar acum trebue să știți totul... Eu... eu sunt dat judecății pentru delapidare....

— Ești dat judecății? — a încremenit Condrașchin. — Da... noutate... N'am știut aceasta. Adevărat, nu se poate să te căsătorești până ce nu vei ști viitorul... Dar ce sumă este pentru care ești dat în judecată ?

— Una sută patru zeci și patru mii.

— Da-a... o sumă colosală ! Adevărat, aceasta, afacere miroase a Siberia... Așa dar numai putem face nimic, Dumnezeu cu dumneata...

Milchin a respirat mai slobod și întinse mâna la pălărie.

„De alt fel, — continuă Condrașchin, gândindu-se puțin; —dacă Nastica te iubește poate merge cu dumneata acolo,. Ce iubire poate fi dacă îi e frică să se jertfească pentru soț ? Și pe lângă aceasta, localitățile guberniei Tomsc, sunt foarte frumoase. și pământul roditor. In Siberia dragul meu, poți trăi mai bine de cât aci

Singur ma'şi duce, să nu am familie mare. Aşa în cât, poţi să ceri mâna fetei !

Ce să mai fac cu dracul acest, ce să'i mai spun ? gândi Milchin. După necuratul, ar da pe fică-sa, nu mai să scape de ea.

Dar să vedeţi că aceasta nu e totul; continuă el cu o voce ridicată. Pe mine au să mă judece, nu numai pentru delapidare de bani, dar şi şi pentru falşificare.

„Tot una ! Aceiaşi pedeapsă !

— Ptiu-u (scuipând).

— Ce-i asta ? că scuipi aşa tare .

— Nu-i nimica, aşa-i; ascultaţi-mă, afară de aceasta mai am am şi alt ceva... Nu mă faceţi nevoit să vă descopăr aceia ce îmi este secretul vieţei mele... o taină îngrozitoare !

— Nu vreau să mai ştiu tainele dumitale ! Fleacuri !

— Ba nu sunt fleacuri ! Chiril Trofinovici ! Dacă ai auzi, şi ai şti cine sunt, apoi ai fugi de mine... Eu sunt fugar de la muncă silnică !

Condraşchin s'a dat într'o parte de la Milchin şi a încremenit. Un moment el a stat mut, ne mişcându-se şi cu ochii plini de groază, privea pe Milchin, în urmă a căzut pe scaun şi a gemut. Nu m'am aşteptat... mormăie el. Pe cine l'am adăpostit ! Pleacă ! Pentru Dumnezeu pleacă ! Nici să nu te mai văd ! Of !

Milchin a luat pălăria, şi bucrându-se, s'a îndreptat spre uşă.

— Stai puţin ! — i-a oprit Condraşchin. — De ce până acum nu eşti prins ?

— Pentrucă trăesc sub numele altuia... E cam greu să mă prindă...

— Se poate că şi până la moarte ai să trăeşti aşa ca nimeni nu va şti cine eşti... Stai ! Acum eşti un om cinstit, te-ai pocăit... Dumnezeu cu dumneata ! Căsătoreşte-te !

Auzind aceasta, Milchin sa' înăduşit căci să minţi mai de parte de ocnaşul fugar, nu se mai putea, şi deci rămânea numai una; să dispară, nemotivând dispariţia sa... Şi el deja era gata s'o şteargă pe uşă, când i-a venit o nouă ideie în cap.

— Ascultaţi-mă vă rog, dumnea voastră încă nu ştiţi totul ! spuse el. Eu... eu sunt nebun !; şi oamenilor smintiţi şi nebuni căsătoria este oprită...

— Nu, nu cred ! Nebuni nu au o judecată aşa de logică ca d-ta, dragul meu....

— Aşa dar, nu ştiţi nimica, dacă spuneţi aceasta ! Parcă d-ta nu ştii, că mulţi nebuni numai în anumite timpuri înebunesc iar restul timpului nu se deosebesc de cei lalţi oameni ?

— Nu cred ! nici nu mai spune !

— Atunci vă aduc certificatul medical !

— Certificatului am să-i cred, însă însă d-tale nici odată... Hm... bun nebun !

— Peste o jumătate de oră eu vă aduc certificatul medical... la revedere...

Milchin a luat pălăria şi a eşit grăbindu-se. Peste cinci minute el intra la medicul său, doctorul Fivuet însă a nimerit prost căci tocmai în acel moment eşise de la soţia sa, cu care se certase.

— Dragul meu, vin la tine cu o rugăminte ! s'a adresat către Doctor. Uite ce este ! Pe mine în ori şi ce chip vor să mă căsătorească... Şi ca să scap de această năpastie, m'am gândit să mă arăt că sunt nebun... Aşa ceva, un procedeu al lui Hamlet... Ştii că nebunilor le este oprită căsătoria... Fii te rog aşa de bun, dă-mi un certificat că sunt nebun !

— Ce ? Tu nu vrei să te căsătoreşti ? l-a întrebat Doctorul. Pentru nimic în lume !

Dacă-i aşa, nu-ţi dau acest certificat, i-a răspuns Doctorul. Cine nu vrea să se căsătorească acela nu este nebun, dar contrariu, cel mai cuminte om... Insă când vei voi să te căsătoreşti, vino după certificat, căci atunci clar va fi că ai înebunit...

Traducere din ruseşte de
Alexandru Crivanosu

Celor dela oraş

Aîci în satul singuratîc
Nu este lume de elită
Nici Don Juanul cel simpatic
Şi nîci „Suzana" sau „Marahîtta"

Aici nu-s filme de iubire
Ce storc din ochi atâtea lacrimi
Aici nu-i vis nu-i nici simţire
Ca să te'ndemne la dulci patimi.

Aici de teatru, berărîe
Nu se vorbeşte nici odată,
Şi nu se ţine sindrofie
Cu joc de cărţi şi îngheţată.

Aîci nu sânt plimbări pe stradă
Şi pe la colţuri întâlniri ,
Aici nu-s vorbe de paradă
Nici întrîgă, nici umiliri.

. . . . . .

Aci, în satul care tace
Sunt altele cu nu le ştiţi,
Aici e : viaţă, muncă, pace
Ş'adevăraţii fericiţi !

Ioan St. Nechita, Botoşani

Comediantul dela Notre-Dame

In timpul regelui Ludovic, era în Franţa un biet comediant, născut în Compiègne, numit Barnabé, care mergea prin oraşe, făcând tot felul de scamatorii. In zilele de târg, el întindea pe piaţa publică, un vechiu covor, uzat de tot şi, după ce atrăgea copii şi neghiobii, prin vorbe glumeţe pe care le ştia dela un bătrân comediant şi cărora el nu schimba niciodată nimic, el lua atitudini cu totul nenaturale, şi punea o farfurie de cositor în echilibru pe nasul săi. Mulţimea îl privea mai întâi în indiferenţă, dar când el se ţinea pe mâini cu capul în jos, arunca în aer şi prindea cu picioarele şase bombe de aramă, cari luceau la soare, sau când se îndoia până ce ceafa sa atingea călcâiele, dând corpului său, forma unei roate perfecte, şi făcea scamatorii în această atitudine, cu 12 cuţite, un murmur de admiraţie se ridica în asistenţă şi piesele mărunte plouau pe covor.

Cu toate acestea, ca cea mai mare parte dintre acei cari trăesc din talentul lor, Barnabè din Compiègne trăia cu mare greutate.

Câştigând pâinea cu sudoarea frunţei sale, el purta mai mult decât partea sa de mizerie, legată de greşeala lui Adam, tatăl nostru.

Şi încă el nu putea să lucreze atât cât ar fi voit. Pentru a-şi arăta ştiinţa — ca pomii cari pentru a da flori şi fructe — îi trebia căldura soarelui şi lumina zilei. Iarna el nu era decât un arbore despuiat de frunzele sale şi aproape mort. Pământul îngheţat era tare pentru comediant. Si ca si greerul de care vorbeşte Marie de France, el suferea de frig şi de foame în anotimpul rău. Dar, cum avea o inimă simplă, el suferea cu răbdare.

Nici odată nu se gândise la origina bogaţilor nici la inegalitatea condiţiunilor omeneşti.

Socotea cu tărie că, dacă această lume era rea, cealaltă un se va putea de a nu fi bună şi această speranţă îl susţinea. El nu imita pe dănţuitorii de teatru, pungaşii şi necredincioşii, cari ş'au vândut sufletul diavolului. Nu înjura niciodată de numele lui D-zeu; el trăia onest şi, cu toate că n'avea femeie, el nu dorea, pentrucă era duşmana oamenilor tari; după cum se spune în istoria lui Samson, care este scrisă în sfânta Scriptură.

In adevăr el n'avea spiritul întors către plăcerile lumeşti şi l'ar fi costat mai mult să renunţe la un pahar cu vin decât la ori care alt lucru. Căci, fără a trece marginile cumpătării, îi plăcea să bea când era cald. Era omul lui D-zeu temându-se de D-zeu şi foarte devotat sfintei Fecioare.

Când intra într'o biserică, nu se întâmpla niciodată să nu îngenunchie înaintea icoanei Maicei Domnului şi să-i adreseze această rugămnite : ..Fecioară, ai grijă de viaţa mea, până la ceasul morţei, şi când voiu fi mort, dă-mi plăcerile paradisului."

Or, într'una din seri, după o zi de ploaie, pe când se ducea trist şi îndoit, purtând sub braţul său, bombele şi cuţitele ascunse sub vechiul covor, şi cântând pentru a se culca fără a fi cinat, văzu pe drum un călugăr

care făcea acelaş drum, şi'l salută respectuos. Cum ei mergeau în aceaş direcţie începură vorba.

— „Tovarăşe, zise călugărul, cum se face că eşti îmbrăcat tot în verde? Nu cumva pentru a juca rolul credinţei, în oarecare misteruri ?

— „De loc părinte, răspunse Barnabé. Pre cum mă vezi mă numesc Barnabé şi sunt de meserie comediant. Aceasta ar fi cea mai frumoasă meserie din lume, dacă s'ar mânca în toate zilele.

— „Amice Barnabé, răspunse călugărul, ia seama la cea ce spui ! nu este în lume o stare mai frumoasă, ca cea călugărească. In ea se celebrează laudele Domnului şi ale Fecioarei. Starea şi viaţa religioasă este un veşnic cânt pentru D-zeu". Barnabé răspunse:

— „Părintele meu, mărturisesc că am vorbit ca un neştiutor. Starea D-voastră nu se poate compara cu a mea, şi cu toate că este un merit de a juca ţinând în vârful nasului, un taler în echilibru pe un băţ, acest merit nu se apropie de al D-tale. Aş binevoi, ca şi D-ta părintele meu, să cânt în fiecare zi la slujbă. şi'n special la slujba prea Sfintei Fecioare, căreia i-am consacrat o devotaţiune particulară.

Aş renunţa bucuros la arta în cari sunt cunoscut dela Soissons la Beauvais, în mai mult de 60 oraşe şi sate, pentru a îmbrăţişa viaţa monastică".

Călugărul fu mişcat de simplicitatea comediantului, şi cum lui nu-i lipsea facultatea de a judeca, el recunoscu în Barnabé, unul din acei oameni de bună-credinţă, despre cari Domnul nostru a zis: „Pacea să fie cu ei pe pământ".

Pentru aceasta el îi răspunse:

— „Amice Barnabé, vino cu mine, şi te voiu face să intri în mănăstire unde sunt Stareţ: acela care a condus pe Maria-Egipţeanca în deşert, te-a scos în drumul meu pentru a te duce pe drumul scăpărei.

Şi astfel Barnabé deveni călugăr

In mănăstirea unde el fu primit, călugării celebrau după poftă, cultul Sfintei fecioare şi fiecare întrebuinţa pentru a o servi toată ştiinţa şi toată îndemânarea, pe care D-zeu i-o dăduse.

Stareţul, din partea sa, compunea cărţi, care tratau după regulile religioase, despre virtuţile Maicei-Domnului. Fratele Moris, copia cu o mână savantă, aceste tratate pe foi veline. Fratele Alexandru, zugrăvea fine miniaturi. Se vedea regina cerului, şezând pe tronul lui Solomon, la picioarele căreia veghea patru lei; împrejurul capului său împodobit cu aureolă, sburau şapte porumbiţe, cari sunt cele şapte daruri ale Duhului Sfânt: darul de frică, de pietate, de ştiinţe, de forţă, de sfat, de inteligenţă şi de şi de cumenţenie; ea avea ca tovarăşe şapte virgini cu părul de aur; umanitatea, prudenţa, reculegerea, respectul, virginitatea şi ascultarea.

La picioarele sale două figuri mici goale, şi albe de tot, stăteau într'o atitudine rugătoare. Acestea erau sufletele cari se rugau pentru scăparea lor şi desigur, nu în zadar, puternica sa mijlocire.

Fratele Alexandru, reprezinta pe o altă pagină pe Eva cu privirea Mariei. Pentru ca să se vadă în acelaş timp greşeala şi iertarea, femeia umilită şi fecioara exaltată se mai admira încă în această carte, puţul cu ape vii, fântâna, crinul, luna, soarele şi grădina închisă despre care se vorbeşte în cântece, poarta Cerului şi locuinţa lui D-zeu, şi acestea erau icoane de ale Mariei.

Trad. **Henriette Teodosiu**

TREI IMPERATIVE

— SATIRĂ —

Trei imperative, trei,
Le poftești ori nu le vrei:
Fuiă, sparge și sfărămă,
Se aplică și s'aclamă,
Incepând din sfere 'nalte,
Cum la fel nu mai sunt alte,
Incepând din minister
Și urmând cu drum de fier
S'alte multe înainte.
Felurite-așezăminte
Ce le știe 'ntreaga lume
Fără să le spui anume.
Trei imperative grele,
Născătoare de mari rele,
Se înșiră, se aplică
Fără nici un pic de frică
Și ne duce la perzare.
Acum însă o întrebare:
Na va fi să vie 'n fine
Un puternic om de bine,
Ce 'mpotriva ăstui riu
De orori și de rușine
Să impue sdravăn frîu ?...

N. ȚINC

Din toată lumea

Cinematograful şi stelele lui. — Sunt foarte mulţi băeţaşi şi fetiţe cari visează să ajungă artişti sau artiste de cinema şi cari mai târziu devin farmacişti sau profesoare. Dintre artiştii renumiţi ai Americei, Rudolph Valentino voia să se facă amiral, A. Ayre se gândia să ajungă doctoreasă sau avocat, iar Thomas Meighan încă dela şase ani doria să ajungă conductor de tren.

VARA

E vară şi'n pădurea 'npodobită
S'aud ca şi în valea adumbrită
Cum cântă mii de păsări în surdină,
Intreg pământul pare o grădină.

La câmp afară ies secerătorii
Sub boltă sus se văd văslind cocorii
Ei vin din zările mereu senine
Şi ca un vis se duc când iarna vine.

Ce vraje e-'n a codrului fanfară
Şi ce iubire în razele de soare,
Acum e fericire căci e vară ! -

Ascult, privesc în zori cu lăcomie
Căci toată frumuseţea asta-mi pare
Că nici odată n'are să mai fie !...

Const. H. Marinescu

Corespondenţa Redacţiei

Alexandru Timiş-Comăneşti, jud. Bacău. — Să încercăm; trimeteţi şi vom vedea.

George I. B. Barcea. — Rămâi cu „paloarea" d-tale şi lasă muzele în pace.

Sofia Lipănianu. — Poezia da, legenda, ba.

B. S. Petrescu. — De ce schilodeşti muza, onorabile ? Nu ţi-e frică că se răsbună ?

George Niculescu. — Se va publica. Mai trimeteţi.

Dicas Olteanu. — Nu se publică. Sunt prea banale şi rău rimate.

I. Cioclov. — „In Apus de soare" nu se poate publica ; aşteptăm ceva mai bun.

Cyor. — „Ţie" nu se publică. Limba română nu e aşa de uşoară cum cred şcolarii.

Gh. Iordache Dâmboviţeanu.—Mai citiţi poeţii consacraţi, mai gândiţi-vă şi apoi... abţineţi-vă dea face versuri.

L. Stănescu-Belciu. — Se publică „Noaptea".

Citiţi
„VESELIA"
Revistă umoristică ilustrată
Apare în fie-care Joi şi se vinde cu
— 2 Lei exemplarul —
Abonamentele se fac numai anual şi costă :
100 lei în ţară şi
200 „ în străinătate

Deşcă la instrucţie

ANUL XXXIX. — No. 35. 2 lei exemplarul Duminică Septembrie 1923

Universul Literar

PREŢUL ABONAMENTULUI în ţară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

1823—1923

O sută de ani de la naşterea mareiui entomologist francez.

Mediocrităţile

Orice copil sau adolescent, care a învăţat puţină carte şi a citit, în ceasuri slobode din cărţile oprite unor anumite vârste, se crede chemat să împărtăşească — mai întâi dragei sale, o şcolăriţă cu şorţ şi fără minte — şi, în urmă, cercului restrâns de prieteni, camarazi şi cunoscuţi, impresiile sale, sentimentele şi aceia ce-şi închipuie că este talent.

Acel copil sau adolescent face foarte rău. E un grăbit care bate la poarta cetăţei înainte de ceasul când stăpâna cetăţei îi dă voie să pătrundă.

El s'avântă totuşi, cu „experienţa" şi „cunoştiinţele" sale să cucerească locul ce crede că-l merită în sanctuarul muzelor.

Şcoala poate să-i fie un chin, dojana părinţilor nu iad, ironiile conşcolarilor expresiuni de invidie, — astfel le vede junele nostru — sau juna — ce-şi dă aere de sacerdat sau de preoteasă a Olimpului.

Nici unul nici altul nu-şi dă seama că Pegas e cam nărăvaş, că lacul Castaliei e plin de neînţelese vrăji, — că s'ar putea în loc de cal întraripat al muzelor, să călărească pe un Rossinante ca un redivivus Don Quijot în cucerirea... morilor de vânt.

Aceasta e inestetic şi imoral, mai ales că sunt şi părinţi cari îşi încurajează odraslele pe această cale, în toate domeniile artei, sub pretextul că fii lor sunt precocităţi.

Dar dacă sunt precocităţi, şi tocmai pentru că sunt, n'ar trebui contrazise legile firei ce se răsbună cumplit pe îndrăsneţul care le înfrânge.

Ţara noastră românească a avut un geniu ca Iulia Haşdeu, dar a trebuit să piară la o vârstă de tot tânără, pentru că nu împlinise nici 20 de ani când stăpânea toate frumuseţile şi toată poesia artei şi a filosofiei.

Dar Iulia Haşdeu, măiastra genialitate a ţărei noastre, a fost o apariţie neaşteptată, o destăinuire a cerului către pământ.

Sunt însă idolescenţi, cari, înainte să fi cunoscut lumea în care trăesc— cel puţin atât cât se poate cunoaşte la 20 de ani—şi, înainte ca să-şi fi îmbogăţit sufletul şi mintea cu învăţături luminoase şi folositoare—se grăbesc să publice, ca'n urmă să regrete activitatea lor de începători.

In aceiaşi greşală am căzut şi eu, după cum au picat şi alţii — mai vrednici de cât mine — cari, mai târziu, şi-au îndreptat însă greşelile spre gloria lor şi norocul artei.

Talentul se impune cu orice preţ şi cât de târziu.

De aceia, dragii mei, nu vă grăbiţi niciodată să sporiţi rândurile mediocrităţilor, ci, mai întâi, luminaţi-vă pe voi, ca să aveţi în urmă din ce lumina pealţii.

Dar, în această ordine de gânduri, am să vă mai spun câte ceva săptămâna viitoare.

L. I.

Anatole France

Comediantul dela Notre-Dame

— Urmare şi sfârşit —

Fratele Marbode, unul dintre cei mai iubitori copii ai Mariei, făcea într'una icoane de piatră aşa că el avea barba, sprâncenile şi părul alb de praf, pe când ochii săi erau veşnic umflaţi şi plângători; dar el era plin de forţă şi de veselie, într'o vârstă înaintată; şi, vizibil regina paradisului proteja bătrâneţea copilului său.

Marbode o reprezenta şezând într'o tribună, fruntea încinsă de un nimb de aur, înconjurat cu perle.

Şi el avea grijă ca pliurile rochiei, să acopere picioarele aceleia despre care profetul a zis „Iubita mea este ca o grădină împrejmuită". Câte odată de asemenea el o arăta sub trăsăturile unui copil, plin de graţie, şi ea părea că zice:

— „Doamne, tu eşti stăpânul meu!".

Erau de asemenea în mănăstire poeţi, cari compuneau în latineşte, proze şi minuni, în onoarea prea fericitei Fecioare Maria, şi chiar se găsea acolo un Picard care punea minunile Fecioarei Notre-Dame într'o limbă vulgară şi'n versuri rimate.

Văzând un astfel de concurs de laude şi un aşa frumos belşug de opere Barnabé se tânguia de ignoranţa şi simplitatea lui.

— „ Vai, suspină el, plimbându-se singur în mica grădină fără umbră, a mănăstirei. Eu sunt forate nefericit că nu pot ca fraţii mei, să laud cu demnitate pe Sfânta Maria, căreia i-am dat tandreţea inimei mele. Vai! sunt un om ordinar şi fără artă, şi eu n'am pentru a servi pe Fecioara, nici predici mişcătoare, nici picturi fine, nici statui bine tăiate, nici versuri bine rimate. Vai ! eu nu ştiu nimic !"

El gemea astfel şi se lăsa copleşit de tristeţe.

Intr'o seară pe când oamenii se recreiau, el auzi pe unul dintre ei povestind istoria unui călugăr, care nu ştia să recite altceva decâi pe Ave-Maria. Acest călugăr era dispreţuit pentru ignoranţa sa, dar când muri i-a eşit din gură cinci roze în onoarea celor cinci litere a numelui Mariei, şi astfel fu manifestată sfinţenia sa.

Ascultând această povestire, Barnabé admiră încă odată mai mult bunătăţile Fecioarei, dar el nu fu mângâiat prin exemplu acestei morţi fericite, căci inima sa era plină de zel, şi el vroia să servească gloria Fecioarei Sale care era în cer.

El căuta mijlocul, fără a-l putea găsi. Şi'n fiecare zi se mâhnea mai mult, până într'o dimineaţă, trezindu-se vesel, alergă la capelă şi rămase acolo mai mult de o oră. După masă se întoarse din nou. Şi din acel moment el mergea în fiecare zi în această capelă, la orele când ea era deşartă, şi petrecea acolo o mare parte a timpului, pe care ceilalţi călugări il consacrau artelor literare şi artelor mecanice. El nu mai era trist şi nu se mai tânguia.

O purtare aşa de stranie, trezi curiozitatea călugărilor. Se 'ntrebau cu toţi, pentru ce fratele Barnabé se retrăgea aşa de des. Stareţul a cărei datorie este de a nu ignora nimic, despre purtarea credincioşilor săi se hotărâ să observe pe Barnabé în timpul singurătăţei sale. Deci într'o zi pe când acesta era închis după obiceiul lui, în capelă, stareţul veni întovărăşit de doi bătrâni ai mănăstirei, pentru a observa printre crăpăturile uşei, ce se petrecea înăuntru. El văzu pe Barnabé care, înaintea altarului Sfintei Fecioare, cu capul în jos, picioarele în sus, făcea scamatorii cu şase bombe de aramă şi 12 cuţite; el făcea în onoarea Sfintei Maicei Domnului, scamatoriile care îi adusese cele mai multe laude. Ne înţelegând că acest om simplu, punea talentul şi ştiinţa sa în serviciul sfintei Fecioare, cei 2 bătrâni strigară că-i un sacrilegiu. Stareţul ştia că Barnabé avea sufletul inocent, dar el îl crezu căzut în nebunie.

Ei se pregăteau toţi 3 să-l ia cu iuţeală din capelă, când ei văzură pe Sfâna Fecioară, scoborând treptele altarului, pentru a veni să şteargă cu un colţ al mantiei sale albastre, sudoare core picura după fruntea comediantului.

Atunci stareţul s'aruncă cu faţa pe piatră şi zise aceste cuvinte: „Feciţii cei simpli, căci ei vor vedea pe D-zeu."

— Amin! răspunse bătrânii, sărutând pământul.

Trad. **Henriette Teodosiu**

ROMANŢA

Pentru Ligia

Surdina cascadelor încă
Şi astăzi mă'ndeamnă să trec
O clipă pe aceiaş alee
Din parcul cu murmurul sec,

Narcise sub farmecul lunei
Adorm neştiute şi mor...
Romanţe uitate de vreme
Ingână departe un isvor.

O arie veche bizară
Şopteşte havuzul plângând
Perechi rătăcite prin umbre
Se 'ncumet şi astăzi visând.

Şi aleii aceiaş din vremuri
Dau şi azi urmei paşilor tăi.
Uitându-ţi iubita minciuna
Priviri-ţi dulcese d'intâi.

D. Negulescu-Piteşti

O! Vino mai repede, moarte!

Sătul de atâta durere mă'nchid
In lumea de visuri deşarte...
Mă mistue dorul şi capul mi-e vid...
O! Moarte!... De ce nu vii, moarte?...

De ochii albaştrii ce i-am iubit.
De părul cel blond... mă desparte
Abisul... abisul nemărginit!...
O! Moarte!.. Ia-mi sufletul, moarte!..

Din viaţă, din visuri, din tot ce-am
[avut
Mai scump şi mai dulce pe lume...
Rămas-a „nimicul"... Şi'n noapte
[pierdut
Mă'nconjur strigoi fără nume...

Strigoii! Strigoii! Eu singur îi chem
Să-mi cânte o doină barbară!...
Strigoii! Strigoii! De ei nu mă tem!..

Şi-mi cântă strigoii... îmi cântă de foc
Din harfele fără de coarde...
Imi cântă iubirea făr'de noroc
Şi dorul ce pieptul îmi arde...

Iar moartea rânjeşte de-o parte hidos:
„Nebune! Vezi, harfele-s sparte
Şi tu al meu eşti"!... Ce grai [foros!...
O! Moarte! Ridică-mă, moarte!...

Desfă-mă de lumea în care n'avui
De-o clipă de linişte parte...
'Aruncă-mă'n iaduri... în cer să mă
[sui...
D[illegible]... ia-mă odată tu, Moarte!...

In giulgiul de aur, pe căi de smarald
Trupul schelet să mi-l poarte, —
Şi'n oase să-mi intre reflexul lor cald...
O! Moarte!... Grăbeşte-te moarte!...

Şi frigul mi-e'n suflet... şi-afară e frig..
In sbuciumul misticei soarte,
Privesc în adâncul cel negru...
Şi strig:
O! Vino mai repede moarte!...

George Niculescu

PUTEREA CRUCII

Se zice din bătrâni că lupii ar fi câinii lui Sf. Petru şi că într'o zi anumită se strâng la urlătoare şi hotărăsc, între ei pe cine să mănânce. Ţiu minte povestea bunului şi seninului nostru bunic, pe care l'am apucat la bătrâneţe de tot, când povara anilor îl apăsa greu şi mângâerea nevăzută a sfârşitului i cuprindea liniştea zilelor ce mai avea de trăit.

Să fie adevărat nu ştiu, dar graiul povestei e o comoară, din care ei numai farmecul.

Spunea, parcă-l văd, încet, liniştit, cu vocea scăzută:

„Ce e scris, în frunte ţi-e pus: omul nu se poate abate din calea ursitei".

Nu ştiu cum, dar vorbele lui le ţiu ca pe-o învăţătură.

Şi cum, în seara aceea, nu poposise încă „Moş Ene" să ne îngreuneze ploapele cu somn bunicul, se reazemă binişor de divanul acoperit cu scoarţe înflorite şi începu:

....Da, ursita e trimeasă de D-zeu să aleagă omului norocul vieţii....

Sfântul Petru, se zice, are în grijea lui lupii.

Aceste animale care pândesc hoiturile şi calea omului, iarna, goniţi de lăcomie şi foame, sunt câinii lui.

Odată, în ajunul lui Sf. Ilie, lupii se strâng la urlătoare, unde în hămălău mare, aşteaptă pe sf. Petru, care să le împace apucăturile lor spre jaf.

Unul vrea o oaie, altul un ied, altul cine ştie ce.

Atunci, Sfântul dă fiecăruia un ospăţ potrivit, şi alege fiecăruia partea care crede el.

In gălăgia lor lupii însă voiau să mănânce un om. Sf. Petru, nu voia să le facă pofta; şi dealtfel rar, lupii se dă la om, foarte rar.

Insă văzându-i aşa de hămesiţi, le făcu pe plac.

Trase la sorţii lupul care trebuia să mănânce un om, şi sf. Petru îi zise: „Vei mânca mâine pe Pinta lui Iliuţă din satul ăsta şi arătă cu mâna spre o grămăjoară de coperişuri verzi, ce zâmbeau prin frunzişul des, în marginea văii.

„Şi acum răspândiţi-vă" — iar sf. Petru umplându-şi luleaua cu tabac, pufăi de câteva ori tare ca să prindă jar şi sprijinindu-se pe toiag, se depărtă spre Rai, care e dincolo de tărâmul nostru, într'o parte a cerului.

A doua zi, sătenii ducându-se fiecare la treburile lor, văzură că unuia îi lipseşte o oaie; altul găsi vaca tocmai în poiană, pe jumătate sfâşiată.

„A luat-o lupul, mânca-l'ar focul, a tăbărât pustia de lupi; — lighioana spurcată mi-a mâncat pe Joiana, şi arăta cu bâta spre pădurea ce se vedea tocmai departe spre zarea albăstruie.

Clopotele începură să cheme lume la slujba leturghiei. Sătenii îşi luară tăvile cu colivă şi porniră spre biserica satului.

Pinta a lui Iliuţă, om firav, puţin vorbitor şi necredincios îşi luă sticla cu rachiu după poliţă subţioară şi se îndrumă spre marginea satului unde era o cârciumă.

Şi clopotele sunau tot mai stins, împrăştiind o vibrare plină de evlavie.

Pinta scoborând valea o luă spre crângul din spatele pădurii să vadă lemnele ce le tăiase de cu seara tecută. Pe drum, trăgea mereu din sticla cu rachiu ca să aibă poftă de drum.

Vezi, nu era om rău Pinta, dar nu ţinea de loc cele sfinte. Duminicele la el erau ca orice zi.

Infundându-se tot mai adânc în desimea crângului se opri să se răcorească la umbra unor copaci cu ramuri dese.

Nu stătu mult şi iată că se ivi o formă sură dintre frunzele unei stufării, la câteva prăjini de locul unde sta el.

Era un lup.

Pinta, se ridică de-odată în picioare şi când înţelese că primejdia îl ameninţă ca o năpastă, scăpă sticla cu rachiu, pentru care s'ar fi luat de piept cu D-zeu şi o luă repede spre şosea.

Lupul îl zări fugind şi se înfurie; rânjind, privi o clipă omul care fugea apoi se asvârli în goană după el.

Pinta văzând lupul că zoreşte în urmă-i, îşi mistuie puterile într'o fugă nebună. Ţinând drumul drept ajunse în capătul şoselei care era pustie; nici un om nu se vedea, nimic, numai în dreapta, spre şanţul şoselei se ridica o cruce înaltă de piatră pe lângă care trecuse de atâtea ori fără să-şi plece fruntea, fără să facă, vre-odată semnul creştinesc, semnul crucii, ca toţi ceilalţi.

Pinta, apucă crucea cu stăruinţă şi dintr'o smucitură fu sus, pe braţele ei, cu înfăţişarea plină de spaimă şi cu părul sburilt.

Lupul se opri şi privi spre crucea înaltă.

Pinta tremura din toate mădularele, şi mai să cadă, dar plin de groază strângea ca în cleşte crucea.

Lupul începu să sară, se agăţă de stâlpul crucii, sgârie cu unghiile piatra cioplită, dădu de nunumărate ori ocol, apoi se opri şi privind spre Pinta ncepu să urle.

Pe Pinta îl întărea acum credinţa că lupul nu poate să-l dea jos, şi că poate va trece vre-un sătean prin locului să-l scape.

Şi stătură aşa multă vreme. Pinta strângând crucea ca pe un binefăcător iar lupul scormonind pela piciorul stâlpului şi urlând a pustiu.

Trecu mult timp. Se 'ntuneca încet. Dinspre sat se auzea un cântec din fluer.

Era seară. Lupul şedea pe labe şi privea în sus, rânjind.

Era o ceată de săteni ce se întorceau dela joc.

Ajungând pe şosea, flăcăii zări lupul lângă cruce şi începu să strige; uite lupul mă... şi se repezi trăgând după el ceata de săteni. Lupul atunci, fără să mai stee la îndoială o luă cât îl ţinu balamalele spre desime.

Câţi-va săteni îl dădu jos pe Pinte care se îmuiase de tot.

Le povesti întâmplarea şi gândindu-se la sticla lui cu rachiu că doarme în crâng, se despărţi iute spre sat.

Sătenii priviră în urma lui, ca după o ciudăţenie; închinându-se în faţa crucii unul mai bătrân, spuse: — Ferească Dumnezeu de ursita rea; iar altul zise: — Bietul Pinta poftise lupul la el ca la un miel gustos. Lasă să mai bage răcori n el că prea e bicisnic; şi pleacă toţi veseli spre casele lor.

In sat, sătenii se culcaseră de mult, iar luminile erau stinse.

Luna rămăsese parcă prinsă pe seninătatea cerului, ca o strajă. Norii treceau ca nişte umbre gonite.

Pe tinda casii Pinta, şedea cu capul prins între mâini şi se gândea la norocul lui din acea zi şi la frica ce-o îndurase.

Apoi îşi aşternu o velinţă pe prispă, îşi puse puşca rezemată de perete, şi ca în totdeauna, morocănos, trase o duşcă sdravănă dintr'o sticlă borţoasă şi se culcă, adormind greu de tot.

A doua zi, sătenii l-au găsit mort cu mâna încleştată de sticla cu rachiu.

Avea gâtlejul sfâşiat de lup.

Petre Antonescu

RUINA COZIEI

In tăcere, 'n miez de noapte
Plânge Oltul; curge'n şoapte
Pe sub Cozia ce'nclină
Zidurile-i în ruină.

Cel mai bun şi sfânt român,
Domnul Mircea cel Bătrân
Sub o piatră veche zace
Insă duhu'i n'are pace.

Şi el spune ne'ncetat
Oltului cel blestemat:
— Incetează plânsul tău
Căci mă turburi tot mai rău

— Doamne tu să nu-mă cerţi;
Gemetele'mi să le ierţi,
Căci Românii au uitat
Templul ce l'ai ridicat.

Cozia locaşu-ţi sfânt
Ce-avea falâ pe pământ,
Intre munţi plini de isvoare
Cu apă răcoritoare.

Se'nălţa cu strălucire
Prea slăvita-ţi mânăstire
Insă azi a vremei sapă
Zidurile i-le crapă.

Căci românii'n părăsire
Lasă sfânta-ţi mânăstire
Şi'ntr-o bună zi, cu jale
Apele-o vor lua la vale.

Elena Şt. Popescu-Snagoveanca
Elevă

Din frumuseţile Basarabiei

Malurile stâncoase ale Nistrului şi peşterile lor

Nistrul, de care ultimile convorbiri ruso-române ce se urmează la Tighina ne face să ne amintim, nu este numai vechiul hotar al ţărei, care timp de o sută de ani a fost şters de urgia vremurilor pentru ca să fie din nou hotarul adevărat al ţărei de azi dar este şi una din frumuseţile cu care natura a înzestrat pământul românesc. El este însă puţin cunoscut de români. In timpul când era un râu rusesc, puţini români s'avântau prin aceste locuri ale Basarabiei, iar acum când e românesc, din cauza nesiguranţei vremurilor puţin sunt acei cari îndrăznesc să se apropie de el.

De acea mai curând la stăini vom găsi o descriere a frumuseţilor lui şi numai cu timpul când nestatornicia zilelor de azi se va potoli vor veni şi români ca să le vadă şi să ni le descrie. Găsesc într'o revistă rusească din 1913 o descriere a peşterilor cari se găsesc în stâncile ce mărginesc Nistrul în cursul lui superior după Hotin şi Soroca şi o voi împărtăşi şi cetitorilor *Universului literar*, ca să vadă cum şi străinii se mândreau cu frumuseţile râului moldovan.

„Ca să pătrunzi în această peşteră e un adevărat eroism. Sunt două drumuri, e drept, care duc la mânăstire dar amândouă sunt foarte grele de urcat pentru omul neobicinuit. Dar dacă drumurile sunt rele, peisa-

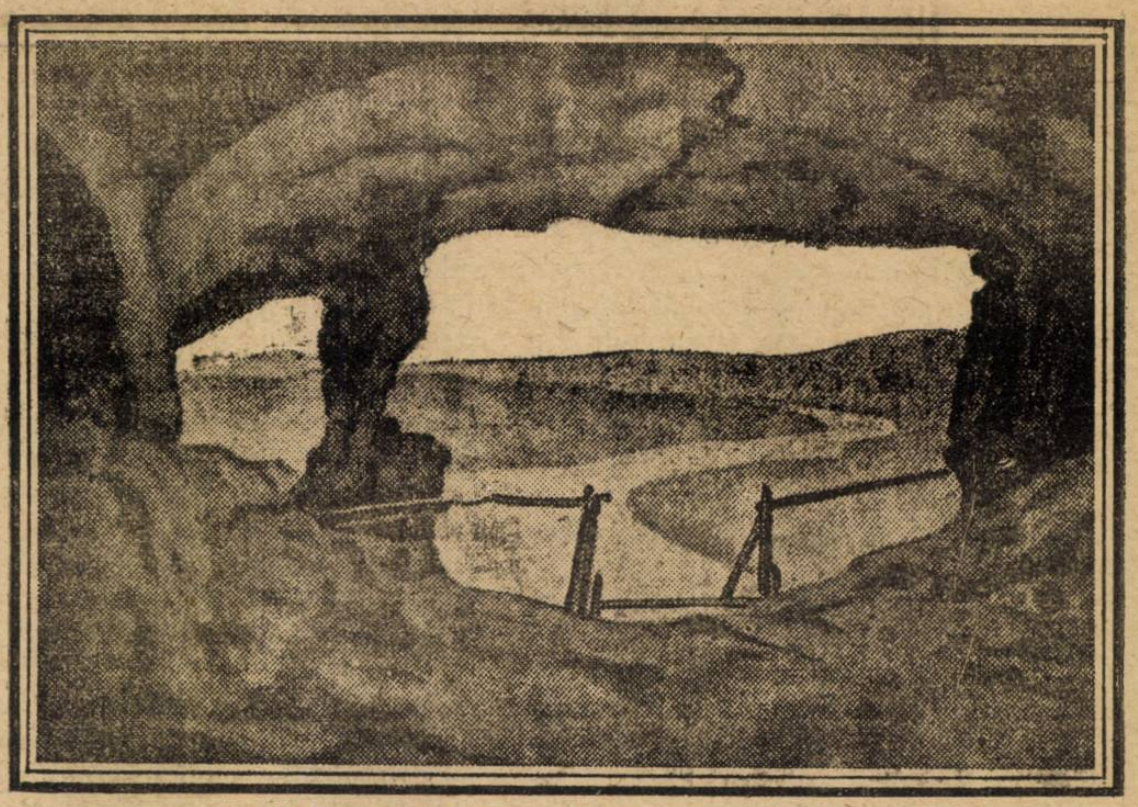

Vedere din Peştera Naslavce pe Nistru.

„In aceste locuri spune scriitorul rus Pahornov, care era şi pictor şi a lăsat o mulţime de tablouri cu subiecte de pe Nistru, Nistrul curge printre stânci formate din pietre calcaroase, nisipoase şi argiloase şi care într'unele locuri se ridică până la 300 metri". (Scriitorul rus descrie Nistrul în cursul său superior între Hotin şi Soroca). Nistrul în aceste părţi este foarte îngust şi pare un coridor, păreţii căruia ameninţător se pleacă deasupra apei. Malurile în unele locuri sunt imposibil de abordat şi nu te poţi urca pe ele de cât cu riscul de a te prăvăli în apele râului. Uite, tocmai aceste maluri stâncoase sunt găurite de peşteri, cari în unele locuri sunt izolate, în alte părţi sunt unite între ele şi formează grupuri întregi. In multe peştere sunt săpate în stânci cruci încă din veacul al II-a când a pătruns creştinismul în Basarabia, aci se refugiau aşcetii-pustnici, cari au şi fost organizatorii acestor peşteri-mânăstiri. Aceste peşteri au fost locuite şi mai înainte de către populaţia locală care 'şi găsea adăpost de năvălirile barbare".

Şi scriitorul rus descrie cele mai principale din aceste peşteri şi care sunt şi acum locuite de călugări. Aşa rând pe rând sunt descrise peştera *Bacota*, în apropiere de satul Bacota, sat care a jucat un rol mare în istoria Moldovei şi Poloniei, aci s'au dat lupte sângeroase între ambele popoare.

giul din jur împrejur e admirabil. Pe măsură ce călătorul se urcă pe drumul îngust şi pietros în faţa lui tot mai larg şi mai larg se desfăşoară o panoramă fermecătoare. Nistrul, şerpuind printre dealuri, ca un monstru argintiu, se vede pe o întindere nesfârşită şi contrastează cu verdele dealurilor, acoperite de păşune, de livezi, de sate cari apar din marea de copaci în care înoată. O cărăruşă, după mii de greutăţi duce pe o platformă, de asupra unei prăpasti îngrozitoare.

Această peşteră a fost multă vre-

me ignorată de locuitorii de prin împrejurimi, nimeni necrezând că în ea ar fi putut trăi oameni. Dar cu ocazia unei căderi a unei părţi a dealului s'a deschis un drum spre această peşteră şi s'au găsit semne că ea a fost când-va mânăstire.

O altă peşteră descrisă de Pahonov este acea dela *Ladova*:

Şi aci, spune scriitorul rus, natura e nespus de frumoasă şi panorama împrejurimilor mângâie privirile cu frumuseţea ei naturală: nesfârşitul îndepărtat se perde în tonuri dulci. Nistrul luceşte ca solzii unui peşte, iar dealurile se perd în nesfârişt, îngrămădindu-se mulţime, acolo unde se găsesc, nevăzuţi de aci, măreţii Carpaţi.

O altă peşteră la care de asemeni, cu greu se poate ajunge este şi acea dela *Naslavce*. Aci se găseşte şi o grotă deschisă cu vederea spre Nistru. Grota e susţinută de stânci enorme şi lasă liber o privire admirabilă pe tot parcursul superior al Nistrului care se strecoară maestos între stâncuile cenuşii.

Afară de peşterile deschise o poziţie pitorească are şi mânăstirea *Jabka*. Aceasta este o adevărată monastire modernă, dar interesantă e partea veche a monastirei săpată de asemeni în stâncă. Peşterile aci au o înfăţişare foarte originală, păreţii din afară sunt văruiţi şi albeaţa lor luceşte forforscent la bătaia soarelui; deasupra părelţilor atârnă stâncile sălbatice şi pare că sunt nişte căciuli cenuşii enorme.

„Aşa sunt, închee Pahonov, descrierea sa a Peşterilor şi frumumseţei Nistrului, vechile locuinţe ale călugărilor. Pentru călător ele reprezintă un mare interes şi prin originalitatea lor şi prin coloritul lor particular, care le este dat de către vechimea lor milenară. Sălbăticia lor aproape haotică şi imensitatea naturei din jurul lor se unesc plăcut cu frumuseţea peisagiului general şi călătorul care a vizitat Nistrul şi aceste peştere din stâncile lui duce cu sine pentru multă vreme o amintire şi impresie senină. Şi fără să vrea în faţa călătorului se deschide tablourile timpurilor trecute, când apele repezi ale Nistrului au udat lagările triburilor şi popoarelor în luptă şi satele în flăcări şi când creştinii, pacinici, temători de păcate se ascundeau în aceste peşteri, şi înfrângeau patimile lor în pământul umed al stâncilor şi se rugau cu patima de „*pacea întregei lumi*“ care va veni când se vor potoli toate rănurile de sânge şi se va aprinde vecinica iubire nu numai în sufletul oamenilor dar şi în „inima munţilor de peatră“.

Dacă pentru călătorul rus, acestea îi putea vorbi Nistrul, pentru călătorul român, care mâine când se va face linişte pe Nistru şi va putea vizita în tihnă aceste peştere şi frumuseţile lui, Nistrul îi va vorbi o altă limbă, îi va spune toate nevoile, toate durerile suferite sub atâtea vremuri vitrege şi îi va spune de asemeni încurajătoare cuvinte de izbândă şi credinţa în viitor.

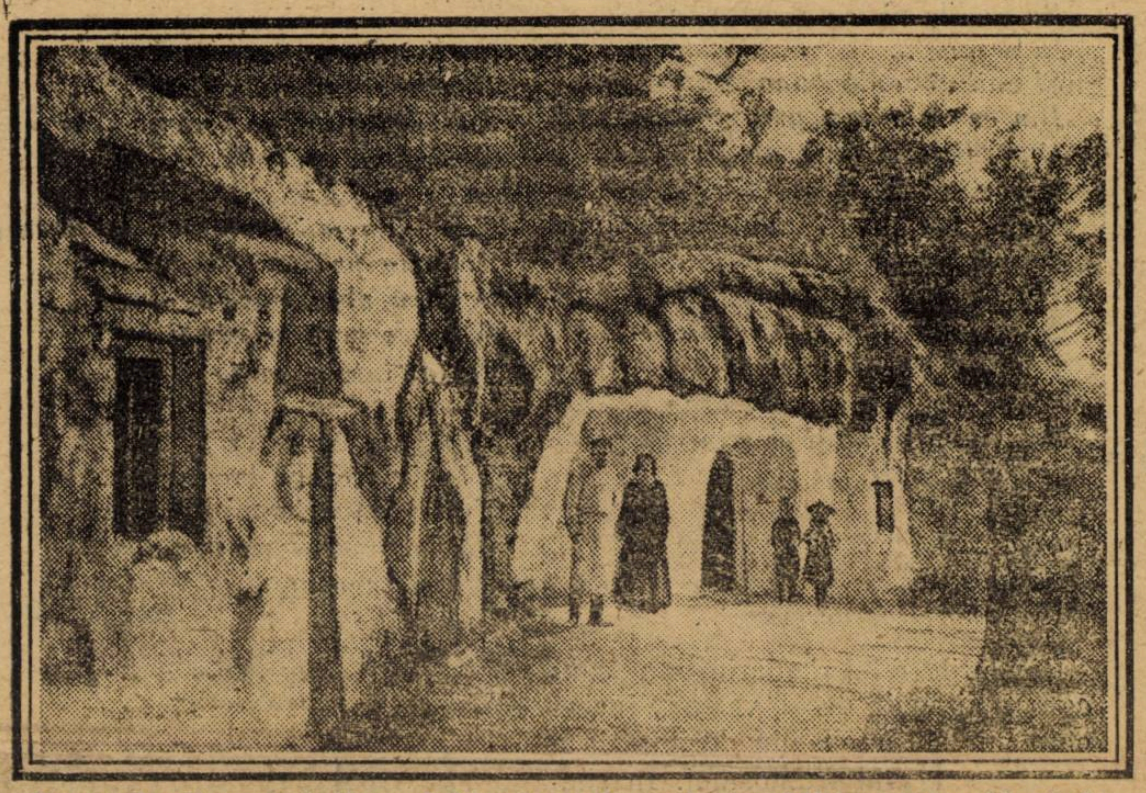

Peşterile din mânăstirea Jabka transformate în chilii pentru călugări

Dr. I. Dascian

FULGI DE SOARE

Mi-ai dat când-va o floare, o mai *păstrez* şi astăzi ; precum păstrează sclavul, a cerului porunci... Cum porţi în amintire, povestea unor clipe. Dar mi-ai rămas străină... E atâta timp, de atunci !...

In glastra amintirii, neîntrecuta floare, se legăna, se frânge, parfum dintre petale ; şi în zori, sub roura-rea hoinaticelor raze, îmi reaminteşte în zâmbet ; din zimbetele tale...

Las ochi să se piardă, în nesfârşiri de-acolo, să se'ntorcă în cuibul trudirii lor ; sătui, de mătăsoasa-ţi frunte, de gura ta, pătată cu roş din roş de soare, cu bucurii, în viaţă, nespuse nimănui...

Şi'nving pustietatea, pământu'n lung ; iar zarea, o tae în curmezişul zâmbirii ei groase : când floarea bucurii adoarme plânsă în umbra, răzoarelor bătute, de vânturi şi de ploae...

Şi biciuţi de-a vremii nepăsătoare dungă, plânşi ochii mei, din besnă se 'ntorc pe-acelaş prag... Imi cântă desnădejdea ; iar năzuinţa-mi plânge, când sufletul se perde, în nesfârşiri, pribeag...

Deschid fereastra casei — şi ochi, încearcă iarăşi, să te întâlnească în drumul trudirii lor, sglobie, zvârlind din zimbet palid, o rază trecătoare, spre floarea dăruită de atâta vreme. mie...

O dungă din amurgul nădăjduirii mele, te-arată — îmi cheamă gândul mereu... tot mai aproape, când rozul ce-ţi îmbracă a formelor vrăjire credinţa pe vecie în ochi tăi, mi-o îngroapă...

Mi-ai dat când-va o floare — o mai păstrez şi astăzi... Vor trece ani... decenii... cu acelaş tainic pas ; şi floarea dăruită, va veţui deapururi, căci zâmbetele tale, cu dânsa, mi-a rămas...

George Nutzescu

Fugiţi cu chipul ei...

Nu-mi tulburaţi gândirea lăsaţi-o liniştită
Luaţi de dinainte-mi frumosul ei potret
Căci inima mea astăzi e învinsă şi trudită —
Ea mi-e străină astăzi, nu vreau s'o mai regret.—

Să nu mai văd trecutul cu visul lui nebun ;
Nu vreau să-mi mai adune dureri în ochii mei
Pe tot ce-a fost odată uitarea vreau s'o pun
Lua-ţi de dinainte-mi, ascunde-ţi chipul ei !

Nu-mi răscoliţi durerea lăsaţi-mi-o în tihnă
Din tot cea fost odată nimic nu vreau s'ascult ;
Imi trebue tăcere, mi-e sete de odihnă...
Aducerile-aminte m'ar istovi prea mult.

T. Meclulschi

Trei băeţi

— SATIRĂ —

Trei băeţi am, să-mi trăiască
Şi norocul să-şi sporească!

Medicina unul face,
Altu-aşa precum îl place
Studiază farmacia,
Şi cel-l'alt teologia.

Cei ce le-or intra pe mână
Mulţumiţi au să rămână,
Căci îşi vor vedea îndată,
Fără nici pic de scrinteală,
A vieţii socoteală
Cât mai neted încheiată.
Domnul medic, cu ştiinţă
Paşaportul o să-i dea,
Şi plăpânda lui fiinţă
Are apoi să mai iea
Doctoriile cu care,
Cu nespusă 'ndemânare,
Farmacistu-o să-l îndoape.
Iară popa, prea smeritul,
Cu evlavie şi cădere,
Şi precum tipicul cere,
Va sta gata să-l îngroape!

Trei băeţi am, să-mi trăiască
Şi norocul să-şi sporească!

N. ŢINC

„Tablouri din Pind"

O interesantă contribuţiune naţională

Primim la redacţie un voumaş, intitulat „Tablouri din Pind", datorit d-lui M. G. Samarineanu.

Semnalăm cu plăcere această nouă contribuţiune închinată fraţilor noştri români dela Pind, pe care o soartă vitregă i-a despărţit de sânul Patriei mame şi cărora de departe, le-am trimis totdeauna gândul cel mai cald.

Cartea d-lui Samarineanu, dedicată „memoriei marelui Andrei Baron de Şaguna", el însuşi aromân de origină, — cuprinde după o introducere, o serie de mişcătoare versuri, evocând viaţa pastorală şi totuşi atât de plină de amărăciuni a aromânilor.

Autorul reuşeşte să înfăţişeze, în forme destul de sugestive uneori, cadrul larg şi impresionant al vieţii din munţii Pindului.

Cităm, de pildă, strofa următoare:

„...Am uitat
Şi munţii mei atât de dragi,
Pierduţi între păduri de fagi
Izvoarele cu cursul lin,
Foşnetul cetinei de pin,
Şi brazii înalţi şi maestoşi
Sub cari adeseori veneam
Şi întâlneam
Ciobani voinici şi inimoşi
Cu turmele de oi în mas..."

Spre a exprima furtuna care s'a abătut şi care din nenorocire bântuie şi azi în viaţa pacinică a „celnicilor" aromâni, d. Samarineanu întrebuinţează următoarele versuri:

„...In miez de noapte-au tăbărât
Şi-au luat de lângă copilaşi
Doi fraţi
Şi-un tată, dezarmaţi,
Celnici fruntaşi,
Şi ni i-au omorât.
Un an s'a scurs...
Şi jalea zilnic cuprindea.
Căsuţele din Pind,
Şi prapuri negri arăta
Că sânge nou a curs:
Azi într'un sat,
Ieri pe la stâni,
Alaltăeri în drum;
Ba oile-au înjunghiat
Ba cinci ciobani armâni,
Ba şcolile ni le-au schimbat
In scrum"...
Şi anii ni se depănau,
Din ce în ce mai greu,
Omorurile se'mulţeau
Mereu.
Când, toamna, Pindul părăseam
Şi primăvara ne'ntorceam,
Tot drumul, — şi era drum lung
De săptămâni de pribegit, —
Nu rare ori era stropit
Cu sânge de-al nostru drag.
Prin munţii 'nalţi şi prin câmpii
Pe lângă sate
Prin pustii
Şi astăzi, încă de te duci.
Ai mărturii
Un lung şirag de cruci"...

Rândurile d-lui Samarineanu sunt ceva mai mult decât versuri, închegate pur şi simplu din dorinţa de a jertfi pe altarul frumosului. In simplitatea lor tragică, ele cuprind o durere care este *actuală* şi caracterizează o stare de fapt care e bine să fie cunoscută.

A întinde mâna frăţeşte acestor copii uitaţi şi prescrişi de istorie ai neamului românesc, este o datorie pentru noi toţi.

Pentrucă, „şiragul de cruci" are o semnificaţie impresionantă, adâncă:

„Sunt cruci de lemn,
Modeste;
Un semn
Ca'ci s'a scris cândva
O tragică poveste...
Sunt cruci sub cari dorm eroi,
Martiri ai crezului lor sfânt,
Sunt oameni simpli, — dela oi,
Ciobani tăcuţi — şi sunt
Şi chirigii, şi cărturari,
Şi popi, şi negustori de rând,
Şi copilaşi, şi oameni mari
Ciraci, stăpâni...
Armâni, — cari n'au un alt păcat
De cât că nu s'au lepădat
De-a fi români"...

•

Astfel gândite şi simţite, versurile din volumul d-lui M. G. Samarineanu „Tablouri dela Pind" constituesc o frumoasă şi demnă de laudă contribuţiune la sporirea patrimoniului literaturei bune şi sănătoase.

Mer[illegible]

CHEMARE...

E vremea când ne-am cunoscut
De-ţi mai aduci aminte,
Era o toamnă din trecut
Când sub al razelor sărut
Eu te priveam cuminte.

Din umbra crengilor de fag
Zăream cum trec în cârduri,
Spre asfinţit, ca un şirag
Cocorii... şi-i urmam cu drag
Căzând apoi pe gânduri...

Atunci din ochiuţi ca de jar
Năştea încet din milă,
Un alb şi mic mărgăritar,
Smuls şi trimis în semn de dar
Din inima-ţi copilă.

Trecut'au ani de-atunci — şi acum
Toamna pe văi coboară,
O clipă vin pe-acelaş drum,
Să ni se pară că acum
Visăm întâia oară.

Rugina frunzelor de tei
Te-o 'mpresura tăcută
Vom plânge iarăşi dacă vrei,
Cătând mereu printre alei
O lume nevăzută.

George Nikita

J. Henri Fabre

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Unul dintre rarii savanţi care a ştiut să vorbească într'un limbaj simplu, capabil să intereseze pe toată lumea în cercetările sale entomologice şi să ridice pe cititori până la înalta filozofie care se degajează din opera sa,

J. H. Fabre, s'a născut în 1823 şi înainte de a deveni un savant a fost un educator de copii de mâna întâia. El a fost un autodidactic şi se citează o anecdotă interesantă din viaţa sa. Fabre fusese rugat de un tânăr care se prepara pentru a intra în Şcoala de poduri şi şosele. să-l prepare la algebră.

Entomologul de mai târziu nu ştia o boabă algebră; totuşi, având mare nevoe de bani, luă într'o noapte o algebră de la o bibliotecă, învăţă primele elemente, arătă a doua zi elevului său şi parveni, după două luni, să-l facă să fie primit la examen.

Fabre este numit, mai târziu, profesor de chimie şi de fizică la Carpentras, apoi la Ajaccio şi în urmă la Avignon, unde începu să o serve insectele în orele pe care ocupaţiile i le lăsau libere.

Cu patimă, cu lupa în mână, se apleca peste existenţa micilor fiinţe, o observă cu o răbdare neclintită şi începe măreaţa serie de descoperiri entomologice, neîntrecută de nici un alt savant, vreodată.

Pasteur îi ceru deslușiri despre viața viermilor de mătase, și Duruy, ministrul de instrucție, îi făcu mai multe vizite la Avignon.

Eșit la pensie în 1870, entomologistul se instală la Sérignan într'o modestă căsuță de țară unde, până la sfârșitul vieței continuă o operă pe care Darwin a calificat-o de admirabilă și care îi aduse titlul de „Michelet al entomologiei".

Cu toate onorurile academice, și din partea societăților savante din lumea întreagă, Fabre păstră întotdeauna o admirabilă simplicitate și o neasemuită modestie.

La Sérignan a scris „Souvenirs entomologiques" care trebuesc citite de toată lumea. După o lungă bătrâțeță netulburată în productiva-i muncă, Fabre sa stins în vârstă de peste 85 ani.

G.

Noapte

Vălul nopții 'ncet cuprinde
Universul adormit...
Sus pe boltă se aprinde
Stelele la infinit...

Boare rece se revarsă
Peste solu'mbătrânit,
Doarme peste glia arsă
Aer proaspăt, aromit...

Intr'un lan, lângă răstoace,
S'a pornit pe țârîit,
Greerul ce'n blânda pace
Singur, el, n'a adormit.

Numai apele în vale
Susură în mersul lor;
S'au pornit pe lungă cale,
De-aceea curg de zor.

Și în liniștea deplină
Singur dorul, călător,
Plutește spre luna plină
Pe deasupra unui nor.

L. S. Belcin

Aniversarea lui Copernic

Nu de mult, manifestații grandioase, în Polonia, au celebrat amintirea unui astru omenesc de mărimea întâia.

Nicolas Copernic, fondatorul astronomiei moderne, s'a născut, la 19 Februarie 1473, în micul oraș polonez Thorn. E deci a 450-a aniversare a nașterei pe care compatrioții săi din secolul XX-a au sărbătorit-o cu o splendidă strălucire.

Copernic e slav prin strămoșii săi și polonez prin naștere. Bunicul său, originar din Boemia, era un burghez notabil din Cracovia, unde se stabilî în 1396. Tatăl său a fost un onest brutar din Thorn, consilierul municipal al orașului. Germania însă, cu mania sa de anexiune, a revendicat pe genialul renovator al sistemului lumei ca pe unul de ai săi, și trebue să se recunoască că mare parte din biografii săi au greșit drumul, printre care Fontenelle, în spirituala prezentare față de marquiza:

„Inchipuiți-vă un german, numit Copernic, care își însușește toate cercurile și toate aceste ceruri solide cari au fost închipuite de antichitate. El distruge pe unele, sfarmă pe altele. Cuprins de o nobilă pasiune de astronomie, el ia Pământul și-l trimite mult departe de centrul Universului unde s'a așezat, și în acest centru, el pune soarele, căruia această onoare îi era mult mai mult datorită... și, ca să-l pedepsească de lungul repaos pe care și l'a atribuit, (el) îl încarcă cât poate de mult cu toate mișcările pe care le dădea planetelor și cerurilor".

Copernic, totuși, e fiul nefericitei Polonii. Având nenorocirea să piardă pe tatăl său, la vârsta de zece ani, a fost încredințat îngrijirilor unchiului său, — fratele mămei sale,— Luc Wasselrode, episcop de Varmia, care-l trimite, la 18 ani la universitatea din Cracovia ca să studieze medicina, carieră căreia se gândea el să se consacreze. A fost primit doctor, apoi studie cu un interes pasionat astronomia.

La vârsta de 23 de ani, el plecă în Italia, se opri la Padua timp de trei ani ca să urmeze acolo cursurile de filosofie și medicină de la celebra universitate din orașul acesta. In timpul acela toate spiritele de elită erau cuprinse de o activitate înfricoșată și îngrijitoare care le împingea înspre regiunile necunoscutului. Sufletele erau exaltate de concepii grandioase și de aspirațuni pasionate. Invențiunea tipografiei, descoperiea Lumei-Noui și minunile ce se povesteau de pe acoo, noua înfățișare ce începuse să ia în mod simțitor cunoștințele omenești, toate aceste contribuiau să se excite imaginațiile și a face să se nască sau să desvolte talente cari, în alt secol, ar fi rămas poate întunecate pentru totdeouna.

•

Vom regăsi pe Copernic la vârsta de 27 de ani, ocupând catedra de profesor de matematici la Roma, în inima Renașterei. El rămase acolo șapte ani (1496-1502). Sub cerul frumos și dulce al Italiei, neofitul simți afirmându-se vocațiunea sa de astronom.

El făcu câte-va observații cerești, dar marea problemă a constituției Universului, mai cu seamă, captiva din ce în ce mai mult, gândirea sa și care trebuia să-l conducă la renașterea astronomică, sau mai curând la desvăluirea adevăratei astronomii.

Studios, meditativ, solitar, Copernic, la reîntoarecerea sa în Polonia, la vârsta de 29 de ani (1502), se devotă cu totul cerului. El se făcu preot, și în tăcere și reculegere, își consacră toată activitatea sa intelectuală formidabilei problemă care solicita gândirea sa adâncă și luminată.

In retragerea sa dela Frauenbourg, medic de suflet și de corp, acest ilustru cetățean al cerului trebuia să deschidă lumei hotarele realității, să facă să cadă perdeaua care ascundea lumei splendorile creațiunei, și să dea omenirei cunoștința adevăratului sistem al naturei.

(Va urma)

Petru T. Gâdei

Corespondența Redacției

I. Turbățeanu-Brădet. Mai încercați și apoi...

Vasiliu-Bârlad. „Stau crinii". Se publică.

B. Hoinaru. Se publică.

Mihail Hotărasa. Să te corijezi, spui d-ta? Noi te-am sfătuit mai bine să te abții.

Const. Muche. „Bunicul" nu ar fi o compoziție rea dacă ar sfârși cum începe. Așa, nu se publică.

V. Cohan. Nu se publică.

N. Popescu Seg. Nu se publică. Nu mai trimeteți.

Octavianus. Nu se publică.

Titel. Mai cizelați, mai încercați...

Ovidiu Baracioglu: Nu se publică, mai încercați.

A. T. Rijo: Nu sunt publicabile.

C. M. Titel: Poate altele.

N. Crisan: Altele.

Veronica Cristescu: Mai cizelați versurile.

Cazacu-Debarast: Mai încercați altele.

Iernin: Nostalgie se va publica.

Brand: „Seara" se va publica.

Petru Popescu: Se publică.

Const. Muche: Altele poate.

S. A. C. M.: Se vor publica multe dintre poeziile trimise.

Ryn dela Tours: „Când ai plecat" este de d-voastră?

Jorki Spatariev: Nu sunt de loc interesante cugetările d-tale.

Poetul dela Stânceşti: Nu se publică.

O scrisoare

D-l N. Tinc, colaboratorul nostru, a primit deta d-l Orest Horia Pașcanu, din Cernăuți, cititor amic al „Universului Literar", o scrisoare prin care-i face cunoscut că, în revista intitulată „Tiribomba" s'a reprodus anecdota sa în versuri „Pantalonii", subsemnând-o cu iscălitura „Din Bătrâni", și calificând-o, c'un motto pus în frunte, de „Anecdotă soldă".

Mulțumind cititorului amic care-l încunoștințează de aceasta, d. N. Tinc afirmă că în adevăr face parte „Dintre Bătrâni" care respectă scrisul altora și că nu i se pare de loc solid spiritul acelora care plagiază.

Amatorul de box

Sau nu ori cine face de şampion.

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 36. 2 lei exemplarul Duminică 16 Septembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Conflictul Italo-grec

Ca represalii pentru uciderea misiunei italiene, vase de război şi aeroplane italiene bombardează insula Corfu care este apoi ocupată.

Cine-mi sunt dragi

Sunt foarte puţini la număr şi i-a împodobit natura cu cele mai rare virtuţi. Citesc mult, mai mult decât o inteligenţă mediocră în zece vieţi; privesc societatea şi frământările ei cu ochi de critici experţi; sunt blajini, timizi, modeşti unii dintre ei, aprig de incisivi şi zeflemişti cei mai mulţi.

Aceştia citesc mult, privesc limpede, cercetează adânc, au un spirit critic rafinat — dar nu scriu niciodată.

Ce păcat că aceşti oameni superiori nu vor să-şi scrie nici odată gândurile sau impresiile! Ei le împărtăşesc însă altora prin viu grai, în convorbiri intime, cu prilejul unor sindroii familiare sau când cercetează întovărăşiţi vre-o galerie ori expoziţie de artă.

Ce perle cugetă ei atunci!!...

Inchipuiţi-vă o grămăgioară de pietre scumpe, pe care le mângâi cu mâna, într'o apă limpede de isvor.

Iată sensaţii ce te'nvăluie când îi asculţi pe aceştia povestind, împărtăşindu-ţi gândurile sau impresiile lor despre cele ce ştiu prin ei înşişi sau au învăţat din cărţi.

In asemănare cu cei cari scriu prea mult şi n'au în scrisul lor ritmul estetic al inspiraţiunei de sus, cei dintâi sunt ca privighetorile lui Rostand, cărora broaştele râioase vor să le turbure concertul, dar nu isbutesc.

Iată de ce-mi sunt dragi cei cari simt că, în largul vremurilor, s'a scris atât de mult şi totuşi stâlpii de foc pe piscurile civilizaţiei sunt atât de puţini—încât se tem ca versul lor trudit şi împovărat de gânduri să nu strice acordul armoniei veacurilor.

Căci, îşi spun ei, ca şi poetul din vremuri:

C'est en vain qu'au Parnasse un téméraire auter
Pense de l'art des vers atteindre la hauteur.
S'il n'a pas du ciel l'infinence secrête,
Si son astre en naissant ne l'a formé poéte.
Dans son génie étroit îl est toujours captif
Pour lui Phoebus est sourd et Péguse est rétif...."

Iată filosofia ce nu vor s'o priceapă cei care scriu prea mult şi prea de timpuriu.

Dar mai este o cugetare superbă şi profundă, aceea cu care Bourget îşi închee romanul „*Le démon du Midi*": „*Să trăieşti precum gândeşti, căci, dacă nu, mai curând sau mai târziu, vei avea să te gândeşti cum ai trăit*".

Şi, nimic mai trist pe lume, decât, să te năpădească, pe pragul morţii, gândul amarnic ca o pedeapsă, gândul că ţi-ai umplut viaţa cu nimicuri ca să rămâi la urmă un biet geniu pustiu.

L. I.

Aniversarea lui Copernic

— Urmare şi sfârşit —

Până la dânsul, sistemul lui Ptolomeu, — situând pământul în centrul Universului, şi toate astrele, Soare, planete, stele, învârtindu-se în jurul său în cercuri nebune — domnea în mod suveran, nu fără oarecari detractori timizi în timpul secolelor.

Ca să se detroneze acest sistem, ca să se arate omenirei adevăratul său loc în univers, trebuia să se aducă argumente irefutabile şi transcendente, dovedind absurditatea vechei teorii.

Aceasta fu, cu adevărat, opera sublimului Copernic.

Să examinăm acum, problema, aşa cum a trebuit să se prezinte minţei genialului investigator.

Noi vedem toate astrele învârtindu-se în jurul Pământului în 24 de ore. Nu sunt decât două presupuneri de făcut ca să explice faptul acesta: sau ele se învârtesc dela est la vest, sau globul pământesc se învârteşte el însuşi, dela vest la est. In aceste ambele cazuri, pentru noi aparenţele sunt aceleaşi. Care, însă, din aceste două sisteme e mai probabil?

In primul caz, iată ceea-ce trebue să se admită: Astrul cel mai apropiat de noi, Luna, e la 384.000 kilometri. Ea ar avea deci de parcurs, în timp de 24 de ore, o circomferinţă de 768.000 kilometri de diametru, ceeace înseamnă 2.412.000 kilometri de lungime.

I-ar trebui, pentru aceasta, să alerge cu o iuţeală de 100.500 kilometri pe oră, adică mai mult de 1.600 kilometri pe minută. Acest lucru nu înseamnă nimic, însă Soarele, la o depărtare de 150 milioane de kilometri de aici, ar trebui să descrie în jurul nostru un cerc vast de aproape 940 milioane kilometri în acelaş interval de 24 de ore, ceeace înseamnă că sboară cu o iuţeală de 39 milioane de kilometri pe oră, sau 650.000 kilometri pe secundă!

Planetele Marte, Jupiter, Saturn, mai îndepărtate de noi de cât Soarele, şi cari participă şi ele la mişcarea diurnă, ar fi duse în spaţiu cu o iuţeală de mai neînchipuit încă. Ultima planetă cunoscută în timpul lui Capernic, Saturn, de nouă ori şi jumătate mai îndepărtată de noi de cât Soarele, ar fi obligată, ca să se învârtească în jurul pământului în timp de 24 de ore, să parcurgă o circonferinţă de 8 miliarde kilometri în lungime, şi să ardă spaţiul cu o iuţeală de mai mult de 80.000 kilometri pe secundă.

Dar Uranus? Dar Neptum? Aceste două planete, descoperite în urmă, sunt încă mai îndepărtate de cât Saturn.

In secolul lui Copernic, nu se avea nici o noţiune de îndepărtarea lor. Astronomia modernă a lărgit şi a mărit cerurile. Puternicile telescoape fac să isvorască din adâncimile eterate furnicarile de stele.

Dar nebuloasele, îngrămădirile stelare, universurile îndepărtate cari metomorfozează ochilor noştri imensitatea siderală? Tot cerul, deci, strigă în contra extravagantei presumpţiuni a sistemului lui Ptolomeu.

Adevărul fusese întrevăzut şi expus cu două mii de ani înainte de Copernic de către Pitagoricieni. In urmă, el a intrat în întunericul său, neînţeles şi batjocorit, întru-câtva, ca să nu rejasă victorios de cât în secolul 17-a, graţie victorioaselor demonstraţiuni ale nemuritorului Galileu. Din anul 1507, Copernic începuse să-şi expue doctrina sa întru'un manuscris pe care, din an în an, îl remania neîncetat, perfecţionându-l de câte ori o nouă piatră părea necesară grandiosului său monument ştiinţific, al căreia modestie nu-şi închipuia nici chiar splendoarea sa. Numai în 1541, se hotărî să tipărească acest manuscris, deducându-l papei Paul III. Această magistrală lucrare, intitulată: „*De Revolutionibus Orbium Caelestium*, văzu lumina zilei, în luna lui Maiaanului 1543.

Din nefericire, genialul său autor era întins pe patul său de moarte când i se aduse primul exemplar, şi abia de-l putea să-l ţie în mâinile sale istovite. Această primă ediţie a fost trasă într'un număr mic de exemplare, şi am nepreţuita fericire să posed unul, în biblioteca mea.

Copernic, acest înţelept, acest virtuos Pământean, e cel mai mare revoluţionar care a existat vre'odată. El a îndrăznit să zgâlţie Pământul, să-l ridice de pe închipuitu-i piedestal şi să-l trimită să se învârtească în jurul Soarelui, îndrăsneală de neînchipuit în timpul său, când cerurile erau înguste în mintea omenească. Insăşi Copernic ar fi fost destul de surprins dacă i s-ar fi spus atunci că Soarele fuge prin spaţiu cu iuţeală de 20 kilometri pe secundă, purtând în urma sa tot cortegiul său de lumini şi că această familie solară, pierdută în Calea-Lactee, e luată de aceasta, că toate celelalte stele, cari compun sistemul galactic, cu iuţeala ameţitoare, fantastică de 600.000 metri pe secundă.

Nimic nu e fix în univers nici în timp, nici în spaţiu. Totul se metamorfozează. Din fericire, amintirile rămân şi se poate vedea încă, în oraşul Thorn, casa unde s'a născut, acum patru secole şi jumătate, celebrul şi sublimul părinte al astronomiei moderne.

Petru T. Gădei

Câteva date interesante
asupra Bibliei

Cum se răspândeşte, uneori, credinţa...

Se pare că, în Anglia, libertatea de a edita Biblia nu există, acest drept fiind un apanagiu al Coroanei.

Singure Universitatea din Oxford şi cea din Cambridge, — afară de Imprimeria Regală — au autorizaţiunea de a imprima Sf. Scriptură şi textele în legătură cu ea.

In ce priveşte cuprinsul Bibliei, un englez a avut ideea, — şi mai ales răbdarea — de a face următoarele calcule :

Biblia, (ediţia engleză) cuprinde 3.566.480 litere, 810.697 cuvinte, 31.175 versete, 8.189 capitole, şi 66 cărţi.

Dintre Psalmi, cel mai lung este 119, iar cel mai scurt 117.

Numele lui Dumnezeu e citat de 46.627 ori, însă el nu e pomenit de cât o singură dată în cartea Esterei.

Pe de altă parte, este interesant de ştiut în ce chip curios se răspândeşte uneori credinţa, cu ajutorul Bibliei.

In toate hotelurile şi instituţiile din Londra, ca şi din alte oraşe ale Angliei, Sf. Scriptură se găseşte pretutindeni, ca alcătuind una din cele mai obicinuite lecturi.

Se întâmplă, nu rare ori, ca, un pasager, când pleacă, să ia cu bună ştiinţă exemplarul de Biblie pe care-l găseşte la îndemână, şi... să-l facă pe numele său. Lucrul este cu atât mai uşor, cu cât Sf. Scriptură este tipărită în ediţii de toate felurile, şi foarte adeseor în mici ediţii de buzunar.

Societăţile de editură, patronate de instituţiunile pe cari le menţionarăm mai sus, au fost prevenite de multă vreme de această procedare, care se înţelege că constitue un furt.

Cu toate acestea, nu s'a luat şi nu se ia nici o măsură de supraveghiere, ba, dimpotrivă, se pare că procedeul este încurajat, el fiind menit să răspândească citirea Bibliei, şi prin aceasta însăşi propagarea credinţei în Dumnezeu....

Rondelul poeţilor
de-acum sau mai târziu

Poeţi de-acum sau mai târziu
Şi trişti şi entuziasmaţi.
Spre suferinţă îndreptaţi
Prin al vieţei larg pustiu.

Neînţeleşi de nimeni scrîu,
Sărbătoriţi şi apoi uitaţi,
Poeţi de-acum sau mai târziu
Şi trişti şi entuziasmaţi

Adolescenţi cu verb zglobiu
Firavi şi palizi, izolaţi
Din sanatorii'n urmă luaţi
Cu un sărăcăcios sicriu...
Poeţi de-acum s'au mai târziu...

George Grula

TĂCERE

E-atât de trist: tăcerea, în sborul ei de vrajă
Işi fâlfâe aripa în tact îndurerat,
Pe când pustiul aspru, în colţuri stă de strajă
Să prinză'n ghiare dorul, ce stă înaripat...

Şi'n raza ei se cerne parfumul unei flori,
Ce fruntea'ngândurată cu stau plecat pe glastră
Şi risipind petale, ca stol de fulguşori ..

E-atât de trist : tăcerea, în sbor de vrăjitoare
Furatu-mi-a nădejdea pustie-a unui vis,
Palida mea frunte s'apleacă în spre floare
Să moară cu parfumul potirului ucis...
Furiş păşeşte luna în casă, prin fereastră

Dimitrie Tiaha

IVELINA SAMORIS

— Nuvelă postumă de Guy Maupassant —

— Contesa Samoris.

— Doamna aceia în negru, nu e aşa?

— Ea însă-şi ; e în doliu după fiica ei, pe care a ucis-o.

— E cu putinţă.

— Da, e o poveste simplă, fără crimă şi fără violenţă.

— Cum aşa.

— Foarte simplu. Se spune că multe curtezane au fost născute pentru a fi femei cinstite ; şi multe femei aşa zise cinstite pentru a fi curtezane, nu e aşa ? Or, doamna Samoris, născută curtezană avea o fată cinstită şi atâta tot.

— Nu înţeleg.

— Mă explic.

— Contesa Samoris este o aventurieră străină cum sunt atâtea la Paris. Contesă ungară sau bulgară, sau aşa ceva a apărut ntr'o iarnă într'un apartament situat la Champs-Elysées şi a început să primească pe primul venit.

M'am dus şi eu. O să mă întrebi de ce ? Nu ştiu nici eu. M'am dus aşa cum se duc toţi, fiindcă se joacă, fiindcă femeile sunt uşoare şi bărbaţii necinstiţi. Cunoşti lumea asta de excroci cu decoraţii variate, toţi nobili, toţi titraţi, toţi necunoscuţi la legaţiunile lor, excetând spionii.

Toţi fac caz mare de cinste şi-şi citează strămoşii, îşi povestesc viaţa, mîncinoşi lăudăroşi, pungaşi, periculoş ca şi cărţile lor de joc, înşelători ca şi numele lor, într'un cuvânt aristocraţia ocnei.

Imi plac grozav oamenii ăştia. Sunt interesanţi de aprofundat, interesanţi de cunoscut, distractivi, adesea spirituali, nici odată banali. Soţiile lor sunt întotdeauna frumoase şi interesante. Au nişte ochi minunaţi şi un păr extraordinar. Şi ele îmi plac de asemenea.

D-na Samoris e tipul acestor aventuriere, e elegantă, frumoasă, încântătoare felină şi vitioasă până în măduva oaselor. Te distrezi mult în casa ei, — se dansează, se mănâncă şi din când în când se mai joacă şi cărţi.

Avea o fată înaltă, frumoasă, vecinic voioasă, vecinic dispusă să petreacă. Râdea toată ziua şi dansa cu o patimă negrăită. O adevărată fată de aventurieră. Cu toate astea era nevinovată, naivă, nu vedea nimic, nu ghicea nimic din tot ce se petrecea în casa părintească.

— De unde ştii ?

— De unde ştiu ? Stai să-şi povestesc atunci. Intr'o zi mă pomenesc cu feciorul meu care îmi spune că d. Iosif Bonenthal vrea să-mi vorbească. Am întrebat :

— Cine e domnul ăsta ?

Servitorul meu răspunse :

— Nu ştiu domnule, o fi poate un servitor

Era într'adevăr un servitor care voia să intre în serviciul meu.

— De unde vii ?

— Dela d-na contesa Samoris.

— A ! dar casa mea nu seamănă de fel cu a ei.

— Ştiu d-le, şi de aceea vreau să intru la dv.; m'am săturat acolo, nu e casă de stat.

Aveam tocmai nevoie de un servitor, aşa că l'am luat numai decât.

Peste o lună domnişoara Yvelina Samoris muri într'un chip misterios şi iată toate amănuntele acestei morţi pe care le ştiu dela Iosif, care le ştia şi el dela prietena sa, camerista contesei.

In seara unui bal, doi noi sosiţi vorbeau îndărătul unei uşi. Domnişoara Yvelina care tocmai dansase, se rezemase de uşă, fiind oarecum obosită. Ei n'o văzură apropiinduse, aşa că fata auzi toată discuţia lor.

— Dar cine e tatăl fetei ?

— Se spune că e un rus, contele Ruvaloff. Nu mai trăieşte cu mama sa.

— Şi cine e prinţul care se bucură azi de graţiile contesei.

— E un prinţ englez. D-na Samoris îl adoră.

Dar iubirile ei nu dăinuesc mai mult de o lună, cel mult şease săptămâni. De altfel vezi că numărul prietenilor e cam mare; toţi sunt chemaţi şi aproape toţi sunt aleşi. Costă scum, e drept, dar ce să'i faci.

— De unde a luat ea numele de Samoris ?

— Dela singurul bărbat pe care l'a iubit poate cu adevărat, un bancher evreu din Berlin care se nomea Samoel Morris.

— Bine, îţi mulţumesc ; ştiu de-acum cum trebuie să procedez ca să îmi ajung scopul.

Ce furtună izbucnise în creerul acestei fete, înzestrată cu toate instinctele unei femei cinstite ?

Ce desnădejde tulburase sufletul ei simplu ? Ce chinuri stinseseră vioişia ei necurmată, şi tot astfel zâmbetul ei încântător ? Ce luptă se dăduse în inima asta atât de tânără până în clipa plecărei ultimului invitat ?

Iată un lucru pe care Iosif n'a putut să mi-l spună nici-odată. Dar chiar în seara aceia Yvelina intră pe neaşteptate în odaia mamei sale, care se pregătea să se culce, spuse cameristei să se retragă, şi, în picioare, palidă, cu ochii măriţi, rosti, fără să ştie că servitoarea asculta la uşă.

— Mamă, uite ce-am auzit vorbindu-se adineaori în salon.

Şi ea repetă vorbă cu vorbă ceia-ce ţi-am spus.

Contesa, înmărmurită, nu ştia mai întâi ce să răspundă. Apoi tăgădui cu energie, născocind o poveste oarecare.

Tânăra fată se retrase desnădăjduită.

Mi-aduc aminte încă de schimbarea stranie care se produse de-atunci în inima fetei. Era vecinic gravă şi tristă şi ţinea asupra noastră ochii ei mari ca pentru a citi în adâncul sufletelor noastre. Nu ştiam ce să credem, unii pretindeau chiar că vrea să-şi aleagă un bărbat cu care să se mărite sau să trăiască.

Intr'o seară însă surprinse pe mama sa. Şi atunci, se adresă contesei pe un ton rece, asemenea unui om de afaceri care impune condiţiunile unui contract :

— Uite mamă, ce am hotărât. O să ne retragem, amândouă, într'un orăşel de provincie sau la ţară ; vom trăi în linişte şi modest. De altfel, numai bijuteriile tale fac o avere.

Dacă găseşti pe un bărbat de treabă cu care să te măriţi, cu atât mai bine. De nu consimţi însă la ceia ce-ţi propun, am să mă omor.

De data asta contesa trimise pe fiica sa să se culce şi o opri de a-i mai vorbi astfel.

Yvelina răspunse

— Iţi dau o lună de gândire. Dacă într'o lună nu ne schimbăm felul de viaţă, am să mă omor, de vreme ce nu există o altă scăpare mai onorabilă.

Şi ea se retrase în odaia ei

Peste o lună nimic nu se schimbase în felul de viaţă al contesei.

Yvelina pretinse atunci c'o doare măscaua şi cumpără dela un farmacist din apropiere câte-va picături de cloroform. A doua zi procedă la fel. Operaţia asta o repetă de mai multe ori până când umplu o sticluţă. Şi într'o zi a fost găsită rece şi neinsufleţită în pat, cu o mască de vată pe obraz.

Sicriul ei fu acoperit cu flori şi o mulţime imensă asistă la ceremonia funebră.

Ei bine, îţi spun drept, că dacă aşi fi ştiut, m'aş fi căsătorit poate cu fata asta. Era grozav de frumoasă.

— Şi mama sa ce s'a făcut ?

— O ! a plâns mult. Sunt numai opt zile de când a început să primească pe prietenii ei mai intimi.

— Şi ce explicaţie s'a dat morţei ?

— S'a vorbit de-o sobiţă cu gaz al cărei mecanism s'ar fi stricat. Şi fiind-că s'au mai întâmplat multe accidente similare, explicaţia a părut foarte verosimilă.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

François Coppée

SONET

De ce stai tu atât de visătoare
Şi-o lacrimă în ochii tăi se vede
De ce, când lumea toată azi te crede
Drept cea mai fericită muritoare ?

Ori suferi fiindcă vezi cum ţi se pierde
Voioasa tinereţe, — ori te doare
O taină tristă — şi neperitoare ?...
In nimeni nici odată nu te'ncrede

Mai bine e să suferi în tăcere
Chiar când iubeşti, copilă visătoare
Şi nimănui să spui a ta durere.

In urmă vei vedea ce farmec dulce este
Târziu când anii or să te'mpresoare,
In a iubirii tainică poveste.

localizare de **C. A. I. G.**

CREMATORIUL

Ceva despre crematori în general şi despre cel din Dresda în special

De câtva timp se vorbeşte şi la noi şi chiar ni se pare s'a organizat o societate cu scop de a se clădi un *Crematoriu* pentru arderea rămăşiţelor pământeşti ale oamenilor. Crematorii există de mult în mai toate oraşele mari ale Germaniei, Franţei, Italiei, Elveţiei.

Cel din Geneva, oraş unde mi-am făcut studiile universitare era unul din cele mai bune, dar ulterior cu ocazia unei călătorii pe care am făcut-o la Dresda în 1912 am văzut *Crematoriul* din acest oraş, care era pe atunci ultima descoperire în această nouă industrie şi cred că este şi acum

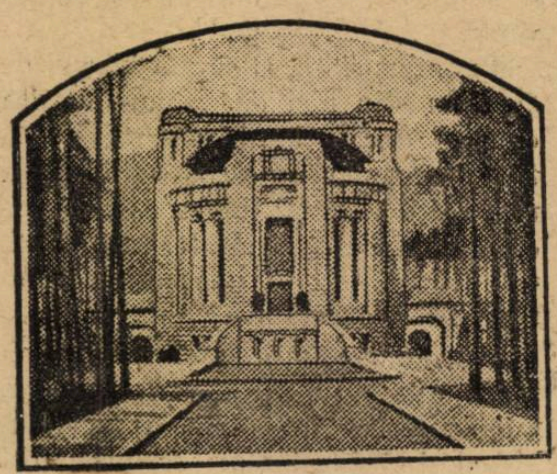

Vederea generală a Crematorului din Dresda

cel mai mare şi mai bine întocmit Crematoriu din lume. Nu este lipsit de interes să vorbim acum de el, când e vorba ca să se construiască şi la noi unul şi e posibil ca cele spuse aci ar putea îndemna pe cineva să nu uite existenţa *Crematoriului* din *Dresda* care ar putea să servească de model celui ce ar urma să se ridice la Bucureşti.

Mai întâi, vom spune câteva cuvinte asupra însemnătăţii Crematorului. In folosul arderei corpurilor şi nu înmormântărei lor sunt multe motive de ordin igienic şi economic. Cimitirele enorme, în oraşele mari, cari iau un teren destul de mare, şi care ar putea

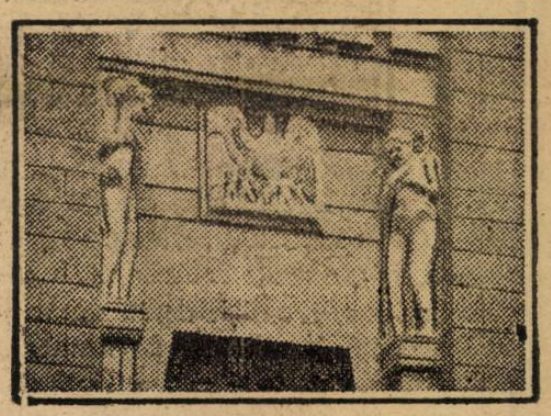

Figurile alegorice şi paserea Foenix deasupra porţei de intrare în Crematoriu.

să fie întrebuinţat la altceva, au făcut pe oameni să se gândească cum ar putea economisească terenul de sub cimitire. Pe de altă parte cadavrele înmormântate sunt o cauză a molimei, infecţiei pământului în care ele sunt depuse şi infecţia aceasta fiind dusă cu apele ploilor în straturi mai adânci ale pământului, infectează apele subterane cari formează apoi apele din fântânile şi izvoarele cu cari se alimentează oraşele. Arderea cadavrelor ar evita această molimă prin apă.

Apoi, cu scumpirea pământului din jurul oraşelor şi cu mărirea populaţiei care se întinde spre periferii, cu timpul nici nu se vor găsi terenuri libere prin apropierea oraşelor, aşa ca cimitirele vor trebui să fie aranjate la mari depărtări de oraş ceeace iar este o greutate pentru familia reposaţilor care voesc să le aducă sub o formă oarecare prinosul lor de recunoştinţă vizitându-i.

Arderea cadavrelor îndepărtează toate aceste neajunsuri. Pentru o mână de cenuşe care rămâne din ceeace a fost un om, se poate mai uşor găsi loc într'o clădire grandioasă, aşezată în apropiere de oraş, accesibilă rudelor mortului. Apoi, cu scumpetea vieţii sunt puţini care-şi pot permite să ridice un monument pe mormântul celor ce le au fost scumpi, pe când o clădire artistică care este un crematoriu este un monument egal de impunător şi demn pentru toţi acei căci odihnesc sub el.

Toate aceste motive fac ca ideea arderei morţilor sau aşa zisul „*mormântul de foc*" să devie din zi în zi mai susţinută şi acceptată de oameni.

Şi acum voi descrie Crematoriul din Dresda.

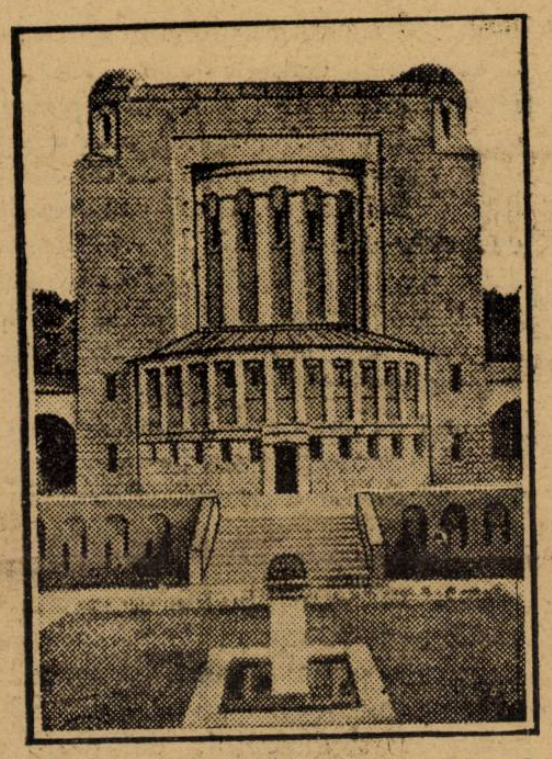

Intrarea principală în crematorul din Dresda

Crematoriul acesta se găseşte într'un loc admirabil, într'o pădure de brad în apropiere de Dresda, pe marginea Elbei. Şi deşi oraşul este aproape, liniştea cea mai plăcută domneşte. Atât Crematoriul cât şi clădirile secundare sunt dispuse în aşa chip să reprezinte o cruce care are o terminare ovală.

Această terminare ovală formează clădirea principală a Crematoriului. Aci se găseşte: în etajul de sus biserica, unde slujeşte preotul, prohodul înainte de înmormântare iar în etajul de jos sunt cuptoarele unde se face incinerarea.

In dosul clădirei principale este *cimitirul urnelor* şi *biserica* pentru conservarea urnelor. La dreapta şi la stânga de clădirea principală sunt clădirile secundare pentru locuinţa păzitorilor, administratorului, etc.

Indată ce procesiunea înmormântării intră în curtea Crematoriului, se deschide în faţa ei clădirea monumentală principală cu un *portic* enorm şi cu două uşi de lemn sculptate şi masive, deasupra cărora este o fereastră enormă cu geamuri în culori. Portice este ornamntată cu două figuri sculptate, reprezentând o femee şi un bărbat mergând supuşi în braţele morţii spre ultimul lor loçaş. Intre ele se vede representate pasărea *Foenix* ridicându-se din flacări. Spre uşile intrării principale duce de jos o scară care se bifurcă. Procesia funebră trebue să facă ocolul unui bazin mare de apă şi se îndreaptă spre partea dreaptă a intrării. Cata-

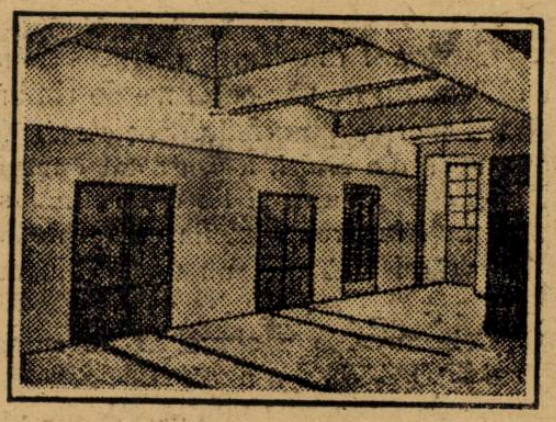

Uşile cari duc în cuptorul care va consuma cadavrul

falcul înconjoară toată clădirea şi se opreşte la intrarea din stânga. Rudele răposatului intră pe partea dreaptă, cunoscuţii prin mijloc, prin intrarea principală. Acestă măsură s'a luat ca rudele să fie singure în timpul ceremoniei funebre.

Biserica te impresionează prin simplicitatea şi măreţia ei. Coloanele de marmoră şi figurile sculptate a oamenilor în poze îndurerate, sunt impunătoare. In rundul capelei este un *sarcofag* de marmoră care simbolizează mormântul şi în care se pune cosciugul cu mortul, pentru ca apoi încet să se scoboare în etajul de jos unde va fi dat pradă flăcărilor.

Deasupra întrării în biserică este corul şi orga.

Când preotul termină slujba şi ultimul: „*Vecinica pomenire*" se aude în biserică, cosciugul de pe *sarcofag* se scoboară încet, aşa că procesul înmormântării este identic ca şi înmormântarea în pământ.

Arderea se face după aşa zisa metodă a lui *Schneider*. Cadavrele nu sunt arse direct de flăcări dar prin aerul încălzit până la *1200* de grade. Această atmosferă atât de îngrozitoare consumă cadavrul în cel mult o oră şi transformă cele mai rezistente părţi ale corpului omenesc în cenuşe.

Cenuşa cosciugului şi a îmbrăcămintei cadavrului este suflată de un surent puternic de aer, iar cenuşa cadavrului cade într'un vas care se numeşte „*adunătorul de cenuşe*". Cenuşa se adună de aci şi se pune în urnă.

Pentru urne este o curte specială în care se află o altă biserică. Aceasta şi este cimitirul propriu zis.

Susţiitorii arderei corpului după moarte se consolează cu gândul, că rămăşiţele pământeşti a oamenilor

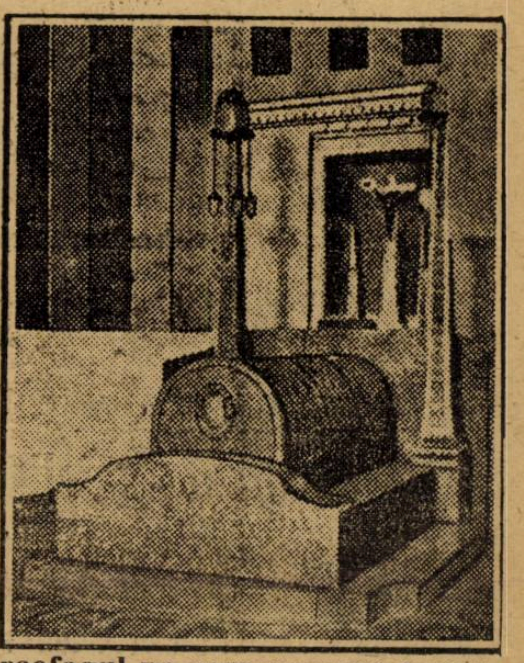

Sarcofagul pe care se pune cosciugul şi unde stă în timpul ceremoniei religioase, după care este coborât în subterană ca să fie ars.

cari le aû fost dragi nu se vor odihni în pământul negru, dar vor sta sub cerul senin, în mijlocul naturei eterne, luminoase şi frumoase. Durerea pierderei neconsolate şi frica morţei se îndulcesc cu aceasta consolatoare reprezentare.

Şi se poate că au dreptate!

Dr. I. Dascian

Insemnările unui trecător

Doctorii pedagoci m'au speriat cu „educaţia sexelor"; mă satisfac doar pedagogii simpli, cari nu fac nici o distincţie între ingoranţă şi inocenţă, când e vorba de vârsta fetelor...

•

Dragoste, mereu dragoste. Dar priviţi în jurul vostru mai bine şi veţi vedea...

Fruntaşul revoluţonar, care clădeşte lumea viitoare, are cel puţin o amantă, pe care o înşeală cu fidelitatea idealului umanitar. Bătrânul om de finanţe, care scarmănă afacerile naţionale şi ciuguleşte din valute, scrie scrisori amoroase nevestei directorului băncii sale. Şeful de biurou are întâlniri misterioase cu dactilografa. Marele industriaş aşteaptă, după lăsarea cortinei, pe frumoasa interpretă a unui rol de servitoare. Inaltul magistrat povesteşte şiret bătrânului său coleg ce succes a avut cu o midinetă din str. Lipscani. Parlamentarii se simt, măcar atât îndatoraţi: să stăruiască pentru înaintarea unor gentile telefoniste. Profesorul oftează: oh 18 ani! Filozoful fixează un silogism cu o fostă studentă. Gazetarul, aşa de irascibil împotriva imoralităţii, dă zilnic întâlniri sentimentale.

Priviţi în jurul vostru mai bine. Sunt doar atâtea probleme, care interesează.

Trab.

SUFLETELE

In infinit de timp şi spaţiu
Cerească boltă este neagră
Coloarea ce-o vedem albastră,
Coloarea ce ne este dragă,
Nu e decât o amăgire
Din raza soarelui frumoasă,
Când minţii noastre, prin privire
Luceşte ziua maiestoasă.

In întuneric şi'n tăcere
Se văd minunile de astre
Atâtea lumi în neagra zare
Ce ni se pare nouă albastră

Aşa şi sufletele noastre....
Nu poţi nici când a le pătrunde:
Când luminează bucuria
In a simţirilor lor unde,
Dar, când sunt pline de durere
Şi când trăesc în depărtare
In întuneric şi tăcere.
Deşi târziu, dar le'nţelegem
Menirea lor atât de mare.

Stelian Delacâmpina

FILATELIA

Informaţiuni filatelice

Cu începere din acest număr reîntroducem interesanta rubrică filatelică a redactorului nostru C. A. Orăşianu pe care o vom continua regulat.

In curând vom anunţa marile şi importantele premii filatelice pe care revista noastră le va oferi gratuit cititorilor săi.

•

O serie de valori la fel cu cele scoase pentru Cavala, Dedeagaci etc. s'a imprimat şi pentru Mersina.

Cu ocazia congresului filatelic din Nuremberg câteva timbre germane au fost surşarjate cu „Grosse Bayer-Briefmarken-händler-Tagung-5-9 Iuli 1923-24 Nuremberg.

Posta aeriană germană a scos o nouă valoare de 200 mărci bleu gouć.

•

Arabia a surşarjat mărcile din 1922. Aceste mărci astfel surşarjate sunt destinate numai pentru Transordania.

Cum tariful ostal din Austria se va dubla, o nouă emisie de mărci, cu diferite desenuri, vor înlocui actualele valori.

✦

Italia va scoate o serie de mărci comemorând pe Mazoni. Mărcile de 2 centesimi brun-rouge emise în 1901, găsindu-şi din ce în ce mai puţină întrebuinţare au fost surşarjate cu 10 centesiumi scris cu negru

✦

Capitulaţiunile fiind definitiv abrogate prin tratatul dela Lausanne, birourile postale ale Angliei, Franţei şi Italiei se vor desfiinţa, adio deci mărcilor din Levant.

Belgia a scos timbre pentru ajutorul invalizilor. Desenul represintă un fost luptător fără piciorul drept sprijinit pe 2 cârji.

In partea de jos e scrisă valoarea : 20 ct. + 20.

POUR LES INVALIDES
VOO DE INVALIDEN.

✦

Guvernul din Haiti a vrut să surşarjeze un număr oarecare de timbre fără motive plausibile. Societatea filatelică din Haiti, a protestat energic pe lângă guvern şi l'a determinat să nu mai încarce filatelia cu fel de fel de mărci fără nici un motiv binecuvântat. +

Cehoslovacia a surşarjat cu sursorul DOPLATIT o nouă serie de mărci taxe de plata pe timbrele postale din 1919 astfel 10, 30 şi 40 pe 3 h. lilas şi 60 pe 75 h. gris-vert.

Scriitorii şi invenţiunile

Rolul lor în descoperirile ştiinţifice

S'a dovedit că, foarte adeseori, cu mult înaintea inventatorilor şi a oamenilor de ştiinţă, — scriitorii descoperă principii menite să revoluţioneze viaţa omenească.

Se ştie ce resunet a avut în toată lumea şi ce direcţiuni noui a dat cercetările descoperirei fluidului personal sau aşa ziselor raze *N*.

Este cu desăvârşire caracteristic că pezenţa acestor raze a fost semnalate nu de vreun medic sau de vreun specialist nevrolog, ci de un polemist, de un romancier.

Astfel, Claude Tilier, în romanul său „Mon oncle Benjamin" — apărut cu decenii înainte, — scrie, textual :

„De ce n'am admite că sufletele au, între ele, mijloace de comunicare cari ne sunt încă necunoscute ? Înainte ca telegraful să fi fost descoperit, cine ar fi crezut că gândul omului va putea străbate, în câteva minute, câteva ţări ?

Dece oare sufletul nostru n'ar radia şi el cum radiază anumite corpuri luminoase ? Dece n'ar arunca şi el împrejur emanaţiuni, de pildă ca florile, şi de ce, însfârşit, cugetarea n'ar produce şi ea ondulaţiuni în fluidul neînvăluit, ca corpurile sonore?".

Cercetările făcute în laboratorii au stabilit că, uneori, scriitorii au un rol de profeţi.

Pierre Dupont

Ce e alta gloria pentru un poet decât de a fi cântat, timp de o oră chiar sub dictarea sufletelor ? Şi ce înseamnă Geniul-însuşi, dacă nu constitue darul de a-şi întrebuinţa verbul idealului unei generaţii ?

Admir, — în ce mă priveşte, — cu ce dezinvoltură manualele de istorie literară vorbesc, sau mai curând nu vorbesc de loc de Pierre Dupont.

La ce serveşte să povesteşti literatură, dacă e îngăduit să se treacă sub tăcere vocile cari au făcut, când-va, în Franţa, o companie savantă care se consacră inteligenţei dramei din 1848.

Nu găsim cuvinte de laudă pentru faptul de a cerceta metodic hârtii publice şi a se cerceta dosare literare. Istoria însă n'ar fi de cât o plăcere de scribi, o biurocraţie, fără puterea de a reînvia. A şti nu înseamnă nimic fără de a înţelege. Două sau trei din celebrele ode ale lui Pierre Dupont spun mai mult decât toate archivele referitoare la această nobilă desfrânare de iluzii, care a captivat Franţa, a doua zi după Februarie.

Acest lirism nu e numai negru pe alb, ca la poeţii mărunţi care-şi povestesc micile lor aventuri. E ceva mai mult însă, desigur, decât plânsul egoist al unei inimi care se oglindeşte în propria sa suferinţă şi ia omenirea ca confidentă. Literalmente, se spune că aceasta e puţin lucru. Fie. Acest lucru însă nu împiedică ca Pierre Dupont, acest dispreţuit de profesionişti să fi fost absolut, candidat şi magnific poet, cu caracterul său sacerdotal al unui Pindar, omul divin care cântă ceiace gândeşte şi simte un popor întreg. El putea să se dispenseze de hârtie, de cerneală şi de editori. Iată deci un fenomen spiritual care nu se va vedea de sigur multă vreme şi poate niciodată. Geniul şi librăria au fost şi vor fi legate pentru totdeauna. Nu vor mai exista poeţi cu adevărat populari fiindcă nu se va mai şti deacum înainte să existe epocă. Anul 1848, în toată slăbiciunea şi măreţia sa, nu era decât poezie.

„Păstorii sunt puţini şi vrăjitori"

Aceste cuvinte ale lui Dupont trădează mândria sa naivă de poet popular.

El şi-a spus, la început, visul său de păstor virgilian şi în jurul amantei sale bucolice, trecătorii fermecaţi, s'au oprit. Mii de guri au repetat cântecul său: *„Boii"*. Celebritatea a sosit pentru acest nepăsător, fără ca ei să fi luat seama. Atunci, s'a născut în acest spirit rustic, ambiţia de a crea. Timpul său era favorabil rondelor pastorale şi refrenurile profetice. O voce mare, cea mai puternică a secolului strigase:

— „Franţa se plictiseşte!".

Ea dorea să danseze, să se distreze.

să petreacă. şi Guizot a fost un ştrengar plictisitor.

Acestui şef de bandă veselă şi sgomotoasă, îi lipsea încredere în excelenţa nativă a omului şi nu avea încredere în veselia mulţimei. Pierre Dupont îşi încordă sufletul, se aşează la post şi veghiă cantilena universalei îmbrăţişeri.

•

Ce spunea acest duios cântec care părea că iese din cântecile druidice? Acest cânt reîncepea eterna promisiune a milenarilor, vestirea unor zori de fericire. Poporul e bun, turma sufletelor va scutura jugul păstorilor răi. Lăsaţi să lucreze natura iubitoare: ea se va îndrepta spre fericire şi spre bine ca albina spre floare. Păstorul, venit de pe malurile Saônului, a văzut sburând porumbiţa printre plopi, acesta e semn sigur că sărmana rasă omenească va trăi egloga pe care şi-o merită. Franţa va fi pământul fericit unde se va realiza minunea de amor. „Credeţi-mă, asigură tânăra voce, sonoră şi dulce, timpurile au sosit; ştiu să citesc în treflele cu patru frunze şi ştiu să ghicesc limbagiul păsărilor!". Muzica aceasta era delicioasă, ea răspundea unei nevoi a inimilor. „*Cântecul lucrătorilor*"; în acest cântec se desluşea destul de bine, o oarecare mânie, refrenul însă spunea: „*Să ne iubim!*". „*Cântecul Naţiunilor*"; ah! acest cântec care a fost reluat în unison de mii de voci franceze, cât e de departe deci şi cât e de fabulos! El cerea un ultim război care să eternizeze pacea. Niciodată Pierre Dupont n'a interpretat mai fidel dorinţa poporului său de uimiţi ascultători. Franţa tricoloră în Italia, în Ungaria, în Polonia; ea sângera din toate rănile dreptăţii. Ce se reproşa regalităţii din Iulie şi aceasta pretutindeni, în saloane, în magazii, în ateliere, în strofele poeţilor sau în proza politicianilor? Să nu se tragă sabia franceză, să nu se îndrăsnească cruciada eliberării. Să se concedieze pe acel inoportun Ludovic-Filip şi universul va saluta cu entuziasm naşterea unei Aurore!

Şi a fost concediat.

Muza lui Pierre Dupont. Deviza lui cea bună, cu violete în pieptănătura ei bogată, cu o ramură de stejar în mână, n'a fost niciodată atât de frumoasă decât în aceea primăvară a anului 1848, la întâlnirea ei cu marele speranţe:

„*Şi să te încoronez, regină*
Cu mirt şi cu trandafiri!..."

Deniza conduse sărbătoarea optimismului şi a dansat cu furie, aiurită de fericire. A avut de curtezani galanţi, în ziua aceia, nu numai ţărani şi făuritori de idei, dar şi mândri domni proprietari pe car veselia ei îi reîntinereau.

Ea încorna cu o adorabilă gingăşie, aceea Republică, „dulce ca o turturică", pe care poetul ei a promis-o Franţei.

După trei luni, Deniza şi-a pus în păr, flori triste. Ea îşi căuta, acum, adoratorii printre morţii din Iunie.

S'a declarat războiul, nu însă în contra lui Meternich, Radetski, ci în contra „tigrului încoronat dela Nord".

Galanţii Denizei de odinioară s'au omorât între ei.

„*Nu rămâne, în urma cestui mare doliu*
Alt profil al războiului
Decât fraţi în sicrie
Şi prizonieri zăcând pe pae...".

Cu toate acestea Pierre Dupont cânta veşnic:

— Remuşcarea? Pentru ce ar fi pătruns remuşcarea în sufletului său, posibil la toate adierile?

El n'a făcut decât să împrumute vocea docilă şi dulce, universalei iluzii. Nouri negri trecuseră pe cer şi el nădăjduia încă în însemnarea azurului. El a persistat în a profetiza.

Anul 1852 nu va veni? Acest an va însemna victoria libertăţii, va suna ceasul promis genului omenesc.

„*In doi ani, deabia doi ani*
Cocoşul galic va cânta
Intinde-ţi urechea spre câmpie;
Auziţi voi ce va spune? !...".

Acesta a fost Pierre Dupont şi contribuţiunea pe care el a dat-o Patriei sale în clipele de frământare prin care trecea.

P. T. G.

Cine e cel mai onorat poet în lume

— Câteva cuvinte despre Ronsard —

Se pare că, în vremea noastră, laurii conferiţi oamenilor de condeiu sunt câştigaţi, într'o covârşitoare proporţie, de autorii de romane.

Nu tot astfel se petreceau însă lucrurile odinioară, când muza lirică era în mult mai mare cinste ca azi.

Poetul Ronsard, — din care unii fac un valah de origină, — şi al cărui al patrulea centenar Franţa îl va serba în curând, a avut parte, cât timp a fost în viaţă, de onoruri cari nu s'au mai făcut nici unui alt poet, nici înainte nici după el.

Astfel, se ştie că Ronsard a ocupat un loc de frunte la Curtea lui Henrik al II-lea.

Regina Elisabeta a Angliei i-a oferit un minunat diamant, de o considerabilă valoare, — comparând puritatea pietrei cu strălucirea versurilor lui.

Frumoasa Regină Maria Stuart i-a oferit şi ea o preţioasă casetă.

Iar despre naşterea sa, petrecută în ziua când se pierdea bătălia dela Padua, cronicarii au scris că ea compensează chiar această catastrofă...

PASTEL

De pe munţi, încet, coboară
Soarele spre asfinţit,
Râuri, lacuri şi izvoară
Dorm în codrul înverzit.
Totul doarme, totul tace
Prelung bucium răsună,
Turburând eterna pace
De sub farmecul de lună.

Lt. Şt. Căplescu

Corespondenţa Redacţiei

D. Paul-Cluj. — Nuvelele ce ne-aţi lăsat în manuscris spre examinare, vi le ţinem la dispoziţie şi le puteţi ridica ori când dela redacţie.

D. Tiaha. — „Zadarnic" şi „Tăcere" se vor publica.

Gor. — Altele poate.

N. Marva-Paşcani. — Opera Vieţei se va publica la rând, aşteptaţi.

Locot. Ştefan Căplescu. — „*Pastel*" se va publica.

D. Negulescu-Piteşti. — Altele...

Hioclov. — Poeziile ce ne-aţi trimes au cadenţa atât de stricată că ar trebui prea mult schimbate pentru a fi publicate.

G. F. Ţăranu. — Sonetul d-voastră e prea banal, Pastelul se va publica.

Sam. — Altele poate, mai îngrijite ca formă.

I. N. Fhessuecri. — Sonetul d-voastră e prea copilăresc şi prozaic.

Jeny. — „Rânduri" se va publica.

Narvo-Narcis. — „Toamna" se va publica.

St. G. Jales. — „Şi tu" şi „Ai Apărut" se vor publica.

Rugăciune

Spre noi ţi-ndreaptă blând privirea
Atot puternice părinte,
Şi Ţărei noastre dă-i mărirea
Ca plin de slavă să domnească
Măria Sa şi să'ngrijească
De noi — poporul său cuminte

Gheorghe Pereţghin

CITIŢI ZILNIC
„UNIVERSUL"
MARE ZIAR COTIDIAN
Cel mai bine informat ziar din ţară, cu cele din urmă ştiri din lumea întreagă telegrafice şi telefonice.

Abonamente IN TARA:	Abonamente In STRAINATATE
Lei 180 pe 3 luni	Lei 360 pe 3 luni
„ 3 0 6 „	„ 700 „ 6 „
„ 650 12 „	„ 1300 „ 12 „

— 2 lei exemplarul —

Păcală ordonanță

Sau o idee genială.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 37. 2 lei exemplarul Duminică 23 Septembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Origina conflictului italo-grec

Misiunea italiană pentru delimitarea graniței greco-albaneze nimicită pe teritoriul grec, între Gianina si Santa Quaranta.

Micuţii artişti

Nu mă gândesc la copilaşii cari îndeplinesc roluri mute, de mici actori secundari, în piesele mari, ci cuget la acele micuţe copile pe care precocitatea vârstei, în anumite timpuri, le dă posibilitatea să fie talente puternice, profunde, mari.

Gândurile acestea mi le inspiră mica Lola, care joacă, de câteva seri, în piese mici dar caracteristice, sub auspiciile d-nei şi d-lui P. Sturdza, un artist de rasă.

Au fost şi pe vremuri copile admirabil înzestrate de natură, ca Nora Marinescu şi Anicuţa Cârje, care au înviorat scena şi publicul cu ciripitul lor de primăvară. De mica Norica ştiu că e astăzi o doamnă distinsă şi bună gospodină într'un mic oraş din Moldova.

A fost o scăpărare de lumină, pe care n'o regretă nici ele. Câte nopţi pierdute însă, câtă trudă pe micul creer şi pe nevinovatul suflet de copil ca să treacă nepregătit prin toate gamele vesele sau triste ale unei inimi fie chiar şi de copil, ba cu atât mai greu.

Mica Lola, o creaţiune simpatică a zilelor noastre electrice, cu daruri firesti netăgăduit frumoase, ştie să'nvingă tranziţiile neaşteptate dela râs la plâns, şi dimpotrivă.

Potrivit vârstei sale — părinţii spun că n'are decât 8 ani şi jumătate — şi în asemănare cu fetiţele de vârsta ei, mica Lola e un talent în plin avânt, care priveşte rampa ca un câmp de joc firesc al copilăriei.

Mă întreb însă dacă micul suflet de copil nu e prea mult chinuit şi dacă pierderea somnului de seară, cel dintâi somn, întăritor şi sănătos, nu-i poate strica sănătăţei.

Părinţii se bucură de victoriile ei, o răsfaţă pe cât pot de mult, dar răsfăţatul firesc al neoboselii mi se pare cel mai vrednic de luat în seamă.

A jucat la Craiova, joacă în Capitală, va face un mic turneu în provincie, va pleca apoi cu străinătate pentru filme de cinema, toate bune şi beneficii frumoase după ele, aplauze şi flori.

Dar oboseala?

Dar smulgerea copilului din mediul vârstei sale, din alaiul de jocuri sgomotoase, de păpuşi, de mici lucruşoare ce fac fericirea unui copil?

Am mai spus altă dată care au fost urmările precocităţei Iuliei Haşdeu: un mic drum de trandafiri din leagăn până la mormânt...

La 16 ani, ea ţinea conferinţe savante eruditilor Sorbonei; la 18 ani sufletul ei a fremătat ca aripile unui înger.

Nu-i doresc micei Lola atât avânt, şi de aceia, fără gânduri deprimante, nu mă bucur prea mult de victoriile ei, pe care le anticipează cu cel puţin de două ori vârsta ei de azi.

Să-i fie lăsată slobodă firea, fără încătuşările grele ale artei, căci talentul ei — dacă există într'adevăr — nu se poate să nu învingă şi mai târziu.

Acesta-i gândul părintesc al tuturor celor ce vor s'o vadă înfloritoare în anii cei mai frumoşi ai vieţei şi cari nu sunt cei de azi.

Părinţii cei prea grăbiţi să cugete mai temeinic la rostul şi la sănătatea copilei lor — mai cu seamă că norocul le înzestrează familia cu precocităţi.

Şi mica Lola e o precocitate şi fizică, şi sufletească.

L. I.

Marele Homer ar fi fost medic

Nici pe vremea lui nu se putea trăi doar din poezie

Cercetările întreprinse de moderni asupra personalităţilor literare de seamă din trecut duc une ori la constatările cele mai neaşteptate.

După discuţiunea interminabilă şi pasionată, — discuţiune care dăinuieşte şi azi, — asupra faptului dacă Shakespeare a existat sau nu, o nouă chestiune se pune acum în dezbaterea specialiştilor.

Marele Homer, poetul legendar, autor al operei a cărui faimă e tot aşa de mare ca şi a Bibliei, este adus în discuţiune, căutând să se stabilească anume ce meserie a avut pe vremea când a trăit. Amintim însă că şi existenţa reală a lui Homer a fost pusă vreme îndelungată la 'ndoială şi că, până azi, unele teorii susţin că străvechiul poet n'a existat în realitate, iar opera ce i se atribuie este de fapt opera a nenumăraţi autori necunoscuţi, rămaşi anonimi.

Admiţând ca justă versiunea după care Homer a existat în carne şi oase şi că este autorul operei ce i se atribuie, doctorul francez M. A. Legrand, în „Revue Mondiale" afirmă şi dovedeşte că autorul Iliadei a fost de meserie doctor, în serviciul armatei ale cărei fapte le-a cântat.

„Este cu neputinţă de explicat altfel, — spune d-rul Legrand — exactitatea şi minuţiositatea unei mulţimi de detalii anatomice.

Cu siguranţă că numai un practician cu experienţă şi instruit putea, cu atâta precisiune, să arate exact locul lesiunilor, drumul parcurs de armă prin organism, fie că e vorba de săgeată, de lance sau de o tăietură de spadă.

Singur un doctor este în stare să exprime atât de limpede simptomatologia fiecărui caz în parte, să descrie fiecare sensaţie deosebită pe care o produce fiece rană, socotită după natura ei şi după locul unde se produce.

In sfârşit, spre a zugrăvi, cu atâta realism complet gesturile supreme ale muribunzilor întinşi şi zăcând pe pământul roşit de sângele lor, spre a reda jocurile lor de fizionomie, crispaţiunile spasmodice şi cele din urmă convulsiuni ale oamenilor în agonie, „pe ale căror pleoape moartea vine să aştearnă vălul", nu se poate, — continuă d-rul Legrand, — ca Homer să nu fi văzut toate aceste lucruri, să nu fi trăit în realitate viaţa cu faptele şi scenele ce cari le descrie.

Această viaţă însă nu poate fi trăită decât de un medic militar, care a participat la bătălii..."

Conclusiunea la care ajunge savantul francez, — şi care conclusiune, evident, ar putea fi înlocuită mâine cu alta, — este de natură, în orice caz, să ne pună pe gânduri.

Prin urmare, până şi Homer, săracul, a trebuit să aibă o meserie în rândul lumii şi să facă ceva „serios" spre a-şi câştigă pâinea cea de toate zilele. Nici pe vremea lui nu puteai să trăieşti doar din poezie, chiar atunci când ai fi fost marele şi neîntrecutul Homer!...

Iată o consolaţiune, — şi încă una tristă de tot — pentru generaţiunea noastră, al cărei poeţi au visat, visează şi vor visă, fie în calitate de împiegaţi de clasa VII într'o arhivă de minister, fie în calitate de „oameni independenţi", şi flămânzi.

Menès

RUGACIUNE [1]

Indură-Te, Părinte,
Şi iarăşi mă priveşte,
Că iarăşi îndoiala
In mine cuibăreşte!

Indură-Te, Părinte,
Şi'ntinde-mi iar potirul,
Că iarăşi desnădejdea
In mine 'şi toarce firul!

Indură-Te, Părinte,
Şi'n suflet iar mi-aprinde
A bucuriei forţă.
Căci groaza mă cuprinde!

Indură-Te, Părinte,
Că drumul l'am pierdut
Şi rătăcesc, în noapte,
De nimeni neştiut!

Indură-Te, Părinte,
Că viaţa mi-e sărmană
De ori-ce fericire,
Iar gândul mi-e o rană!

Indură-Te, Părinte,
Că nu Te-am preţuit
Şi'n sânul Tău primeşte-l,
Pre fiul rătăcit!

Indură-Te, Părinte,
Că iar al Tău voi fi
Şi numai pentru Tine
De-acuma voi trăi!

Al. T. Stamatiad

1) Din volumul de poeme religioase: *Pe drumul Damascului* care a apărut

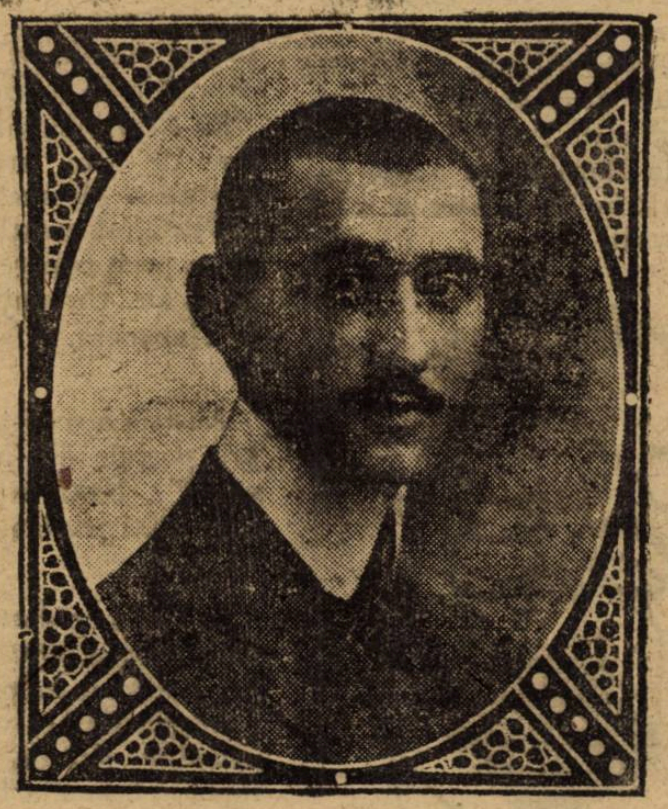

LUI VLĂICU

CÂNTEC DE JALE

Marş funebru pentru voce şi pian compus în ziua înmormântărei 13 Sept. 1913, de d-na Sevastia C. Davidescu născ. Iacob Murăşanu

De ce ai murit ?
Scump fiu iubit !
De ce te ai dus,
Aşa de sus ?...

Ai dispărut,
Şi ne-a durut,
Că nu mai eşti
Să străluceşti !

Cu moartea ta,
Peri o stea.
Văzduhu'i gol,
De al tău ocol.

Trecut în nori,
Şi în raiu cu flori,
Tu azi te-ascunzi
De nu răspunzi ?...

Te plânge-un neam,
Căci te iubeam.
In van oftăm
Şi te căutăm.

Da, raiul sfânt,
Nu-i pe pământ,
Ci în căi cereşti,
Unde tu eşti.

Suflet bogat,
Tu ne-ai lăsat,
Un scump renume,
In astă lume.

Dar şi o jale,
Curg lacrimi vale.
Şi n'or peri,
Cât vom trăi.

Boris Lazarevski

SINUCIDERE

Elevii şi profesorii, tălmăceau cuvintele acestea, fie care după felul său. Şi din nou începură şoapte şi ţinură ele până când răsună impunătorul :

— Sfinte Doamne !

Uşor se legăna pe roatele cu cauciuc dricul argintat.

In urma lui mergeau în doliu adânc: văduva, cu ochii umflaţi de lacrămi, în urma ei palidă ca şi cum ar fi fost turnată în ceară nepoţica lui Pavel Ivanovici,o fată de şease spre zece ani Linbocika.

Ea nu plângea dar se vedea cum din vreme în vreme tresălta capul ei drăguţ şi adânc plecat

Intr'o profundă nepricepere care se vedea în ochii copilăreşti şi asămuitori cu ai tatălui lor, veneau în urmă îmbrăcaţi în haine de marinar băeţii răposatului Kostia şi Volodia.

Cu demnitate treceau rândurile negre ale liceenilor.

Ceremonia n'a durat mult timp. Când începură să coboare cosciugul în mormânt Linbocika de o dată şi nu prea tare ţipă, se legănă pe picioare şi căzu.

Găsiră unde-va apă, dar Linbocika mult timp nu'şi venea în fire şi târziu de tot deschise ochii.

Profesorul de matematică Bistrov, o aşează într'o birjă frumoasă şi o duse acsă. Aci el vru să aştepte până se vor întoarce celel'alte rude, dar Linbocika cu îndărătnicie şi cu seriozitate îi spuse :

— Nu. Te rog lasă-mă singură. Te rog...

Bistrov fu mişcat şi eşi.

Cu paşi egali, peste măsură de liniştiţi, Linbocika trecu în camera ei, închise uşa cu cheia şi scoase din masa de scris câte-va foi scrise mărunt.

Ochii ei citeau pentru a treia oară:

„Draga mea, îngerul meu senin, eu dinadins am scris adresa cu maşina descris, alt fel scrisoarea aceasta ar fi fost deschisă de aceia cărora ea nu le era adresată. Iubita meu, ai bărbăţia să trăeşti moartea méa. Nu pot să'mi închipui alt-ceva nimic. I'ricepi şi tu că mai curând sau mai târziu, Sonia ar fi aflat că nu ea, dar tu eşti soţia mea. Şi într'un nimic vinovaţi Kostia şi Volodia ar fi rămas orfani. Ea s'ar fi dus, s'ar fi dus pentru totdeuana — tu o ştii pe Sonia!... Pe mine, omul fără voinţă şi nenorocit de fapt, Sonia mă socotia cel puţin un geniu şi un exemplar de curăţenie sufletească. Las'o să trăiască în această credinţă ea îi va fi de folos, o va ajuta să crească copiii... Tu nu odată mi-ai spus, că ar fi mai bine să plecî şi eu ştiu că aî fi plecat, dar fără tine eu n'aş fi putut şi nu pot trăi în înţelesul adevărat al acestui cuvânt. Dar nici de murit nu puteam muri, s'ar fi ridicat vorbe şi mai curând sau mai târziu Sonia ar fi aflat adevărul. Dar acum, când bătrânul acela de revizor a plecat încredinţat că m'a speriat de moarte şi a descoperit lipsa de bani, pe care i-a luat economul, mi-a trecut prin minte să mă folosesc de întâmplarea aceasta.

Iartă-mă, iartă-mă cea mai iubită dintre iubite, iartă-mă, sfânta mea, şi pentru mine, pentru iubirea noastră nenoricită, pune în foc cât mai curând aceste rânduri. Iartă-mă iartă mă... Mă tem că poate intră Sonia, trebuie să închid....

Linbocika de câte-va ori privi la lampă, desşurubă maşina, înmuiă scrisoarea în petrol şi cu mâinile tremurânde o aruncă în sobă.

Şi încă o dată privind în jurul ei şi ascultând o aprinse cu chibritul.

Când s'a sinucis directorul liceului vorbit mult timp despre aceasta şi s'a scris chiar în ziarele locale.

Inainte de sinucidere a avut loc o revizie a liceului.

A venit de la minister un bătrânior gălbui la faţă, cu o stea la butonieră care a rămas nemulţumit de toată organizarea instituţiei şi a găsit şi lipsa din banii statului în suma de cinci sute patru zeci de ruble.

Dar cea ce l'a supărat mai ales pe revizor a fost desăvârşita nepăsare a directorului la toate observaţiile lui. La chestiuni foarte serioase Pavel Ivanovici, ridica din umeri şi tăcea sau răspuneda :

— Nu'mi aduc bine aminte... Se poate... şi trecea cu mâna pe fruntea înaltă şi palidă.

Chiar în convorbirea avută numai între ei şi când revizorul l'a întrebat: „Când va putea fi acoperită lipsa ridiculă de bani ? Pavel Ivanovici, făcând ochii mici, a oftat adânc şi a răspuns :

— Zău, nu ştiu...

Revizorul, înroşindu-se de mânie, şi-a luat rămas bun, abia dând uşor

din cap şi a doua zi a plecat cu totul.

Despre toate cele întâmplate, nu se ştie cum au aflat şi funcţionarii cancelariei liceului şi profesorii şi elevii. In timpul recreaţiilor incidentul era dezbătut şi se puneau întrebări: va fi sau nu va fi îndepărtat directorul?

Mai ales erau întristaţi elevii clasei a opta, în care Pavel Ivanovici preda literatura.

Ei îşi iubeau directorul şi'l numeau între ei „ultimul din mohicani". Se temeau, ca la examenul de fine de an, că multora, fără el, are să le fie rău.

Nimeni nu credea, că Pavel Ivanovici ar fi fost într'adevăr în stare să cheltuiască banii statului şi mai ales să nu fie în stare să-i pună la loc...

Aşteptau, că Pavel Ivanovici singur să le spuie toate cum s'au petrecut, dar au aşteptat în zadar.

Iar luni de dimineaţă prin toate clasele alerga pedelul şi cu vocea lui piţigăiată striga:

— Treceţi în sala cea mare la parastas, dar fără zgomot şi câte doi!

Pe trepte grăbiţi alergau sute de copii şi adolescenţi în bluze negre. Vorebau şoptind şi căutau să nu facă zgomot mergând.

In sală mirosea a tămâie. In faţa unei icoane mari într'o ramă de stejar sculptat, era aşezat iconostasul.

Un diacon cu chica zbârlită tuşea. Intră şi se învestmântă în odăjdii şi un popă scund — profesorul de religie — teolog. Când se arată şi inspectorul şcolar, un domn înalt cu ochii albaştri şi cercetători ori ce şopot încetă.

Unul după altul se arătară şi profesorii.

— Binecuvântează, Stăpâne!... în cepu diaconul.

Şi parastasul fu oficiat tot aşa de liniştit cum se slujeau parastasele şi în memoria preoţilor Jucooski şi Gogol şi după moartea miniştrilor.

Frumos şi deznăjduit fu cântată şi „*Vecinica pomenire*". Clasa şeaptea ceală îngenunche înaintea celor-l'alte.

L'au înmormântat pe Pavel Ivanovici Marţi dimineaţa. Archierul telegrafic a aprobat înmormântarea întreagă, ca pentru un om care şi-a luat viaţa nefiind în minţile toate.

Inainte de a scoate coşciugul cu mortul din biserică se răspândi ştirea că Pavel Ivanovici a lăsat numai o însemnare în care era scris: „*Vreau să mor ca un om cinstit*". Apoi era pusă semnătura lui proprie şi nimic mai mult, nici un cuvânt.

Din Ruseşte de Dr. I. D.

Boris Lazarevski

Din pleiada scriitorilor contimporani ruşi, alături de Al. N. Tolstoi, Kuprin, Bunin şi alţii majoritatea din ei emigraţi în Europa, un nume cunoscut şi iubit în Rusia este şi a lui Boris Lazarevski.

Scriitor foarte fecund, el şi-a creat un loc de cinste în lumea intelectuală rusă şi atât nuvelele sale cât şi romanele sale sunt foarte cetite. Nuvela „Sinuciderea" pe care o traducem, de şi prea mică, totuşi poate da o imagine a felului cum scrie acest scriitor sobru în expresii calculat în tot ce spune şi care lasă liber cetitorului a adăoga de la sine tot ce el n'a spus dar care se citeşte cu uşurinţă printre rânduri.

FILATELIA

Congresul filateliştilor români

Timişoara, 12. — In zilele de 22—25 Septembrie 1923 va avea loc în Timişoara congresul filateliştilor şi comercianţilor de mărci poştale din întreaga ţară.

Congresul este pus sub patronagiul A. S. R. Principele Carol şi se va ţine după următorul program:

22 Sept. primirea şi încartiruirea oaspeţilor. Seara o petrecere intimă în grădina hotelului Corona.

23 Sept. Şedinţa festivă a Clubului Filatelitic deschisă de Principele Carol. După amiază la ora 5 chestiuni de organizare şi activitate generală şi conferinţele ştiinţifice: George Mateescu (Sinaia), care are cea mai frumoasă şi bogată colecţiune de mărci româneşti din lume, va vorbi despre *mărcile vechi româneşti*. Rudolf Zoschak (Bucureşti) colecţionarea specializată a mărcilor româneşti; Dr. Adalbert Szalay (Sibiu): Emisiunea „Regatul". Sera la ora 9 mare banchet.

24 Sept. Dimineaţa bursa. După amiază expoziţia colecţiunilor tinerimei şi premierea lor. La ora 5 prima expoziţie de mărci poştale române.

25 Sept. Vizitarea expoziţiei bănăţene de arte frumoase, târgului de mostre şi diverselor fabrici.

Toate informaţiunile în legătură cu acest prim congres filatelist se vor da de d. Dr. Urményi, str. V. Alexandri 8, Timişoara.

•

Austria a scos 4 noui valori de timbre poştale din ultimul tip cu „*ciocanul*": 1000 koroane violet; 1200 roş; 1600 gris-blau şi 200 blau.

•

In Italia un decret regal a autorizat emisiunea a 100.000 serii noi de timbre destinate coloniilor italiene.

Aceste timbre vor purta surşajul următor: Eritrea, Cirenaica, Tripolitania şi Somalia Italiană.

Mărcile destinate Somaliei au primit un surşarj: 6 besa pe 20 c. (centesimi); 13 besa pe 30 c.; 20 besa pe 50 c.; şi 30 besa pe 1 liră.

Aceste mărci vor fi vândute numai în birourile poştale din Asmara, Bengasi, Tripoli şi Mogadiscio.

•

Statul Danzig prepară timbre de 50.000 şi 100.000 mărci. Până atunci timbrele de 20.000 mărci au fost surşarjate cu 100.000.

•

Statele-Unite a emis cu autorizaţia preşedintelui o marcă de 2 cents cu efigia fostului preşedinte — mort de curând — Harding.

•

Autorităţile din insulele Comore au autorizat — din lipsa mărcilor — întrebuinţarea timbrelor fiscale de 5 şi 20 c. la corespondenţă.

SONET

Un lopătar, la miezul nopţii vine
Cu barca peste valuri se avântă
Şi freamătă copacii, se frământă
Cu umbra lor în unde cristaline.

Şi lopătaru 'n taina nopţii cântă:
Iubito, arde inima în mine
Şi buzele-mi de flacări îmi sunt pline;
Iubire, este 'ntreaga noapte sfântă.

Iubito vino! dă-mi o sărutare...
Iubito, vino! glasul său străbate...
Fecioarа fuge 'ntru întâmpinare

Plâng florile de-al său picior călcate,
Iubito vino! lato; ea apare
Să cadă în cel mai sfânt dintre păcate.

Octavian Diiana

„Gândirea“ lui Andreev

„*Teatrul Mic*“ îşi deschide stagiunea cu „*Gândirea*“ lui Leonid Andreev.

Am tradus în 1908 nuvela lui cu acelaşi titlu[1]), şi din care mai târziu în 1913 Andreev a scos şi piesa sa care s'a jucat pentru întâia oară la Moscova, de către *Teatrul Artistic*, unul din cele mai originale teatre din lume.

Nu ştiu cum a putut autorul să transpuie pe scenă subiectul nuvelei sale, căci el se pretează prea puţin la o acţiune de scenă, dar ştim că cetirea nuvelei sale produce o impresie adâncă şi neuitată.

D-nul Kerjeatov, un intelectual rafinat, şi un observator adânc, desamăgit de faptul că femeea pe care o iubise, îl respinge şi preferă să se mărite cu prietenul său literatul Savielof, se hotărăşte să se răsbune. Dar cum o răsbunare obicinuită pe care ar pricepe-o soţia lui Savielof nu-i convenea lui Kerjentev găsind-o prea banală, el caută un mijloc de răzbunare care făcând rău femeei pe care o iubise să nu-i permită să fie pedepsit pentru răul care-l va pricinui.

Şi atunci dr. Kerjejnţev inventează pe acest an: *El va juca rolul unui nebun şi când va convinge pe soţia lui Savielof că el este într'adevăr nebun şi iresponsabil, îl va ucide pe soţul acesteia.*

Toate antecedentele sale personale şi familiare sunt în favoarea sa — el are o ereditate patologică bine definităşi apucături bizare, chiar crize nervoase, care îl fac, din punctul de vedere psihiatric, un candidat la nebunie.

La aceste antecedente, el adaogă şi câteva atacuri de histero-epilepsie, pe care le execută cu talent, încât până şi un medic care a asistat la ele n'a putut ghici simulaţiunea. Odată socotit de toţi ca nebun, el într'o zi, pe când se găsea în casa prietenului său, şi după ce lăsase să treacă un timp oarecare în care el nu se mai manifestase cu atacurile sale aşa că era din nou primit în lume, *ucide pe Savielof.*

Arestat, doctorul Kerjenţev e închis într'un azil de nebuni.

Şi acum şi aici în ospiciu începe adevărata lui dramă sufletească. El a reuşit să ucidă şi să fie socotit nebun, fapta lui este a unui neresponsabil şi nu i se poate face nimic pentru ea. S'ar părea că el a reuşit să se răzbune.

Dar în conştiinţa lui se ridică o gândire nouă care-l roade şi-l duce de data asta la adevărata nebunie.

— *Fost-a el într'adevăr aşa de puternic, încât a putut să-şi stăpânească gândirea lui şi să facă tot ceeace a făcut în plină conştiinţă, sau fost-a el o jucărie a gândirei lui nebune, care l'a dus la crimă?*

Iată tortura care-l chinuieşte:

M'am prefăcut nebun, scrie el experţilor lui, ca să omor sau am omorât pentru că eram nebun?

Şi o ură desasperată se ridică în el contra acestei *gândiri* pe care el o credea că este stăpân şi pe care o iubea atâta.

„*N'am cunoscut, scrie el experţilor săi, nimic şi nu cunosc nimic mai superior decât GANDIREI — am verificat. Gândirea mă ridica până la înălţimea unei culmi de munte şi de acolo vedeam jos, jos de tot, pe oameni bălăcindu-se cu pasunile lor animale şi meschine cu eterna lor teamă de viaţă şi de moarte, cu bisericile lor, cu slujbile lor cu TE-DEUMUL LOR.*

Şi d-rul Kerjenţev a fost înşelat de aceste *gândiri.*

„*Perfida gândire m'a înşelat pe mine, care credeam în ea şi care am iubit-o. Ea n'a slăbit a rămas limpede subţire, mlădioasă, ca vârful unei florete dar mânerul nu mai este în mâna mea*“.

Aci e şi toată tragedia, mânerul gândirei nu este în mâna omului, şi tatunci când pare că o stăpâneşte, îndoiala te prinde; *dacă tu însu'ţi nu eşti sclavul ei.*

Nu ştiu impresia pe care o va produce în publicul nostru piesa lui Andreev, care a avut un succes nebun la Moscova şi numai la Moscova, jucată de un teatru, care avea o ştiinţă specială de a face din lucruri lipsite de acţiune şi numai cu un fond adânc sufletesc capete d'opere de interpretare şi de viaţă.

Doctorul Kerjentef din lucrarea lui L. Andreef „Gândirea“.
(Actorul Leonidov în rolul lui Kerjentef

N'am văzut jucându-se piesa lui Andreev, dar am sub ochi o dare de seamă despre cea dintâi reprezentaţie a ei la Moscova şi câteva ilustraţii care erau tipurile cele mai caracteristice ale lucrărei lui Andreev şi în special pe a eroului principal, pe al d-rului Kerjenţev.

Gândirea lui Andreev este o lucrare care ese din obicinuit, este o fină analiză psichologică a unei stări din cele mai delicate şi care a dat atât de mult de lucru psichiatriilorşi anume aceea stare între sănătatea sufletească şi nebunie.

1) Leonid Andreev: *Gândirea.* Biblioteca p. toţi No. 454.

Să credem că şi artiştii vor şti să dee acestei lucrări a lui Andreev interpretarea pe care o lucrare ca *Gân-direa* o merită şi o cere pentru ca să fie tot aşa de zguduitoare prin tragicul ei.

Dr. I. Dascian

H. HEINE

CÂNTEC

Sunt singur în noapte şi gândul
Mă poartă spre ochii tăi clari,
Te văd tot aşa cum de-arândul
De zile şi nopţi îmi apari.

Te văd zâmbitoare voioasă
Ca dorul ce-l porţi în priviri,
E noapte de toamnă ploioasă
Şi-n jur-mi văd doar trandafiri.

Căci visul mă poartă în zare
Departe spre lumi nevisate,
Şi totul acuma îmi pare
Dorinţe, plăceri, voluptate...

Sunt singur în noapte şi gândul
Mă poartă spre ochii tăi clari,
Te văd tot aşa cum de-arândul
De zile şi nopţi îmi apari.

Trad. de Const. A. I. Ghica

Mihai Provins

Mărturisirea

E ora 8 seara. Doamna şi Domnul Pataisot, stau fiecare în câte un fotoliu, la gura sobei. La lumina palidă a lămpii se ţese dialogul următor :

Ea (văzând pe bărbatul ei că-şi aprinde o ţigaretă). — Eduard, ce faci?... Ai uitat că te-a oprit doctorul să mai fumezi ?

El. — Eh ! câte o ţigaretă din când în când, nu strică ! Astăseară simt nevoia de o ţigară. Nu ştiu ce mă face să fiu mulţumit de viaţa pe care o duc ; poate că masa regulată, felurile de mâncări alese şi păhărelul de vin bun. Tu, dacă vrei, lucrează ceva, iar pe mine lasă-mă să fumez. E-aşa de bine să stai într'un fotoliu şi să urmăreşti rotogoalele de fum, visând...

Ea.— Hm! Visuri !... Visurile, pentru nişte bătrâni ca noi, nu-s bune, n'aduc decât regrete...

El. — Aş! nu găsesc. Aşi regreta numai atunci, când aş fi în floarea vârstei şi n'aş mai putea săvârşi un lucru oarecare; dar la vârsta noastră de, nişte octogenari, regretul dispare şi lasă locul unei impresii dulci, unei amintiri, ce te face să vezi trecutul printr'o prizmă cu culori miraculoase.

Ea. — Dar suferinţele, neplăcerile şi celelalte ?...

El. — Toate, absolut toate se estompează în depărtarea vremilor, şi nu mai au nici o importanţă.

Ea. — Nu poţi să zici asta ! Cu sistemul tău, am ajuns departe...

El. — Când ajunge cineva la capătul vieţii, aruncă o privire asupra trecutului, judecă şi apoi iartă totul. Neliniştea şi toate patimile meschine, dispar... Din grozăvia pojarului de altă dată, nu mai rămâne decât cenuşa, şi aceia rece...

Ea. — Prin urmare, crezi că în această cenuşe nu mai licăreşte nici un tăciune ?...

El. — Da, şi sunt sigur.

Ea. — Ai putea să fii, tu, cu totul nepăsător asupra trecutului ?

El. — Da ! Şi tot ce face ca seninătatea bătrâneţei mele să fie şi mai dulce, e mulţămirea c'am ajuns cu bine la limanul... vieţii, scăpând neatins din groaznicul naufragiu al vieţii.

Ea. — Şi dac'ar fi într'adevăr un naufragiu, pe care tu să nu-l ştii, fiindu-ţi ascuns de mine ?...

El. — Care ?

Ea. — Să presupunem că te-am înşelat.

Aceasta-i o greşală ce intră în domeniul pasiunilor, şi care ar fi putut avea urmări năpraznice. Ce crezi tu? mărturisirea unei astfel de peripeţii, n'ar mai avea nici un efect, acuma când, din jarul de odinioară, n'a mai rămas decât cenuşa ?...

El. — Absolut nici un efect !

Ea. — Spui asta numai aşa, ca să formezi o teorie ?...

El. — Ba nici de cum : o spun din convingerea căpătată dintr'o stare filosofică, inspirată de vârsta mea de octogenar.

Ea. — Să presupunem că vine cineva şi-ţi spune cine ştie ce despre mine... Tu ai rămâne nepăsător ?

El. — Ei, depinde ?... Să ne înţelegem : ce anume să spună despre tine?

Ea. — Tu eşti încredinţat că am fost o femee de casă şi cinstită... Ei bine, dac'ar veni cineva şi ţi-ar dovedi că te-am înşelat într'un mod ruşinos, n'ai simţi nici o emoţie ?

El. — Nu !

Ea. — Eu zic că da !

El. — Ba nu!

Ea. — In orice caz, mă bucură...

El. — De ce?

Ea.—Fiindcă vreau, în sfârşit, să-ţi mărturisesc o taină, ce m'apasă şi mă nelinişteşte...

El. — Ce taină ?

Ea. — O viaţă întreagă te-am minţit şi te-am înşelat şi mi-e ruşine de ce-am făcut !... n'am fost femeea pe care ţi-ai închipuit-o.

N'am fost întotdeauna Nicola ta iubitoare, de care erai gelos ca un nebun, când eram mai tânără şi mai frumoasă.

El. — *(Rămâne un moment nemişcat, apoi isbucneşte în hohote de râs).* — Ei, bravo ! ştii că ai haz? vrei să mă faci să râd! ha! ha! ha!...

Ea. — Iţi jur că n'am fost niciodată mai sinceră ca acum...

El. — De geaba, nu se prinde!

Ea. — Ţi-o jur pe copilul nostru !

El. — *Ah! (bâlbâind)* adev... Ai fost tu în... stare... M'ai înşelat... tu ?...

Nu se poate !...

Ea (neliniştită). — Ce ai ?

El (cu vocea sugrumată). — Sunt mirat, surprins... Şi când s'a întâmplat?...

Ea. — In 1873.

El. — O clipă de nebunie, de slăbiciune, nu-i aşa ?... Şi... numai o singură dată ?...

Ea (cu o voce stinsă). — Nu!...

El (din ce în ce mai atent). — De mai multe ori ?... Văzând că nu-i răspunde). O legătură ?...

Ea. — Da !...

El. — Şi cât a durat ?... Acum vreau să ştiu tot !... Sunt foarte liniştit. Haide, spune : cât a durat ?... Câte săptămâni ?... Câte luni ?...

Ea (cu ochii în pământ). — 27 de ani !

El (se scoală furios din fotoliu). — Şi cu cine ?...

Ea. — Cu Marin, prietenul şi asociatul tău.

El. — Marin ?... Canalia !... 27 de ani ?... Şi, de sigur, dacă n'ar fi murit, poate că şi acum... cu tot părul tău cel alb...

Ea. — Oh !

El. — Şi de ce nu ?... De vreme ce timp de 27 de ani, v'aţi bătut joc de mine, alături de mine, în casa mea !... Şi eu, să nu ştiu nimic !... N'aş fi crezut niciodată !... Şi unde ?... Cum ?

Ea— De două ori pe săptămână, când erai dus la clubul meseriaşilor ; atunci eram singuri şi siguri...

El.— Afară de banchetele lunare..., bine înţeles...

Ea.— Când te duceai la banchete, noi ne duceam la restaurant : era un fel de sărbătoare pentru noi...

El (înmărmurit de mărturisirile ei). — Ai fost tu în stare ?... tu, pe care te-am iubit, te-am stimat şi te-am crezut credincioasă ? Tu, căreia i-am rămas credincios toată viaţa, căci am avut şi această naivitate,— ai fost în stare să faci aşa ceva ?...

Ea.— Vezi cum te necăjeşti ?... Dacă aşi fi ştiut, nu ţi-aş fi spus...

El.— Toată viaţa m'am simţit fericit că te aveam lângă mine ; credeam că orice ispită n'avea nici o înrâurire asupra ta ; asta fiindcă îţi arătam că te iubeam, după cum de altmintrelea îmi arătai şi tu... Ce comedie !... Şi adineauri, când mă simţeam aşa de fericit !... N'aş fi crezut, pentru nimic în lume !... Acum ai distrus tot..., tot !... N'a mai rămas nicio amintire frumoasă din trecutul nostru... Să-mi fi lăsat să-mi petrec bătrâneţea liniştit !... Ticăloaso! (Se rostogoleşte din fotoliu şi cade jos).

Ea (zăpăcită)— Eduard ! Eduard ! dragul meu ! (Arată câteva clipe neliniştită, neştiind ce să facă, neputând să mai strige ; apoi, văzând că el îşi deschide ochii, îi vorbeşte afectuos) !

El (Cu o voce stinsă).— Ce rău mi-ai făcut !..

IUBIREA MEA

Iubirea mea tu n'o 'nțelegi!
E-o rază dela soare!
Iubirea mea nu are legi!
Iubirea mea nu moare!

Iubirea mea tu n'ai s'o știi,
Iubirea mea-i curată!
Este-a triștilor copii,
Ce n'au râs nici odată.

Iubirea mea nu se sfârșește
C'un cânt de 'nmormântare
Iubirea mea te încălzește
Ca razele de soare!

Ioan Th. Ion Hotarele

Ea (Aparte, încet).— Să încerc să'l conving c'am mințit... Acum, la bătrânețe, mai merge! (Cu voce tare) Ce este, dragul meu?... De ce te-ai supărat?... Nu este adevărat!

El (Reculegându-se).— Ce nu e adevărat?

Ea.— Că te-am înșelat!

El.— Dar ai jurat!

Ea.— Voiam să mă crezi, dar nu e adevărat!... Te vedeam așa de convins și sigur, când îmi spuneai că nu ți-ar face nici-o impresie vorbele auzite pe seama mea încât am simțit nevoia să mă încredințez și atunci am născocit o minciună: Am glumit, iată totul!

El (Privind-o cu neîncredere).— Oare să minți acum?...

Ea.— Nu, dragul meu, uite-te în ochii mei și citește ca altădată. Peatunci ziceai că ochii mei nu pot să mintă... Are vre-un înțeles ce ți-am mărturisit mai adineaori?... Cum ai putut să crezi că aș fi fost în stare să-mi bat joc de tine cu... un Morin (gest de dispreț), care n'avea nici una din calitățile tale?... Un îngâmfat, un prost și un încăpățânat, care se ridicase prin tine.

Ți-aduci aminte de vre-un gest, ce să te fi făcut să bănuești ceva?... Când a murit, nici la înmormântare n'am fost; asta cred că e deajuns, spre a te încredința că nu i-am dat nici o atenție. (Văzând că el o privește cu încredere).— Vai, copil bătrân ce ești, fii încredințat că buna ta Nicola n'a încetat să te iubească și n-a uitat clipele fericite petrecute lângă tine!...

El (Sărutând-o pe frunte).— Acum te cred, draga mea...

Ea.— Odată am mințit și eu, și uite cât rău ți-am făcut!... De ce să ne supărăm de-a surda?... Uită-te la mine, ce galbenă sunt la față, și acuma îmi tremură picioarele! Am vrut să te încerc...

Iartămi, te rog, ambiția prostească. Vrei să iei ceva?...

El.— Nu, nu iau nimic; mă simt mai bine! Simt că retrăesc... Intocmai ca după o catastrofă...

Ea.— Nar fi mai bine să te odihnești în pat?

El.— Nu acum, mai pe urmă!... Rămâi lângă mine; așa! mai aproape, cât mai aproape!

Ea (Punându-i o pernă în dreptul capului).— E bine așa?

El.— Da, e bine!

Ea.— Te mai gândești la ceva?...

El.— Da..., la absurdităților pe cari le spuneam mai adineauri. Niciodată nu poți să fii nepăsător în viață...

Ea.— Cu toată starea de filosofie inspirată de vârsta ta de octogenar?

El.— Facultatea de a suferi, nu piere decât odată cu tine!... Și pe urmă, sunt două lucruri ce rămân neschimbate în toată viața: inima și iluziile...

Ea (Dulce).— Și vanitatea?!... Așa! acum ajunge: nu mai vorbi, fii cuminte și te odihnește... Te mai simți rău?

El.— Prea puțin... Nu face nimic: o să dorm mai greu!

După câteva minute de liniște. El adoarme. Ea îl privește zâmbind, apoi zice încet, clătinând din cap:

Ea.— Dar să fi știut el de atunci? Doamne! ce s'ar fi întâmplat? Nici după o sută de ani, nici chiar pe lumea cealaltă, nu trebue să spui bărbatului că l'ai înșelat...

Trad. de **Cornelia Ionescu**

Așa frumos era...

Așa frumos era, și-atât de singuratic
Acolo unde-am fost noi amândoi,
Atâta farmec răspândea câte-un buratic
Ce ne păzea și s'ascundea de noi.

Atâta liniște plutea 'n văzduhul cald
Și fânul mirosea așa puternic,
Așa frumos era pe câmpul de smarald
Așa frumos, că totul ne părea cucernic.

Iar noi îmbrățișați ne sărutam prelung
Și 'n suflet pătrundea parcă durerea
C'atâtea sărutări tot nu ne-ajung;
Și-am fi voit s'avem atunci puterea
Ca să plecăm pe drumul cât de lung
Și 'n suferință să ne fie mângâerea!

Ioan St. Nechita, Botoșani

Anton Cehov

O prefață necesară

O pereche tânără, abia cununată, venea din biserică singură.

— Te rog, Varea, — îi spune soțul: iamă pe mine de barbă, și trage din toate puterile.

— Dumnezeu te știe, ce mai scornești și tu!

— Nu, nu, te rog! Iamă și trage fără nici o ceremonie...

— Lasă prostiile, pentru ce îți trebue aceasta?

— Varea, eu te rog... în sfârșit cer! Dacă tu mă iubești, atunci trebue să mă iei de barbă și să tragi... Uite-te barba mea și trage!

— Nici odată! Să-i fac durere bărbatului pe care îl iubesc mai mult decât viața... nu, nici odată!

— Dar eu te rog! — începe să se supere bărbatul ei. — Înțelegi? Eu te rog și... cer!

In fine, după mai multe refuzuri, soția nedumerită, bagă mânele sale micuțe în barba soțului și trage de ea, din toate răsputerile... Soțul însă nici nu se mișcă...

— Să vezi, că nu mă doare! — îi spune el. Pe onoarea mea nu mă doare! Ea stai acuma, eu pe tine! eu pe tine!

Soțul ia de vre'o câteva peri dela tâmplă, și trage tare. Soția începe a țipa tare.

— Acuma, draga amea, — îi spune soțul: — tu vezi, că eu mai mare putere și răbdare am decât tine. Aceasta e necesar să știi, dacă în viitor ai voi să vii spre mine cu pumni, sau a îmi scoate ochii... Adică, soția să aibă frică de soțul său!

Traducere din nuseşte de
Alexandru Crivanosa

Corespondența Redacției

G. St. Cazacu-Delarast. Intenționea satirei „Secolul XX" este, firește, lăudabilă; execuția, însă, e detestabilă. Nu se publică. Poeziile trimese sunt deasemeni nepublicabile.

Mieluși C. Loco. Nu se publică. Sunt dulcegării banale și certate cu prozodia.

George Popovici. Idem.

Turbățeanu Brădet. Nu te mai „căzni" căci fructul caznei nu merită „cazna".

Sam. Nu se publică. Mai încercați însă cu imagini poetice ceva mai ordonate.

Gh. I. B. I. Nu se publică.

George A. Pandu. „In caldul ud al serei". D-ta știi, d-le Panduru, la ce zice românul „ud"? Cealaltă poezie: „Cântu meu" e nepublicabilă, și ea.

Zefir Trivale. „La crâșmă" e bună și se publică. Celelalte nu. Mai trimeteți.

M. Maxim. La poezia dv. care începe astfel:

„Aflându-mă ntr'o grădină,
In fund pe-o bancă 'ngândurat, —
Văzui plimbându-se o vîrgină,
Ce 'mi pare că m'a fermecat". —

vă răspundem să vă duceți mai regulat la școală, lăsând virginele și poezia pentru mai târziu.

Petre Antonescu. Reminiscențe, se va publica.

Epigramă

D-nei C. B

Toată lumea e nervoasă,
Toată lumea are toane
Dar, fiind prea muzicoasă,
Tu — ai numai... semitoane!

Albi

Năzdrăvăniile lui Ionel la ţară

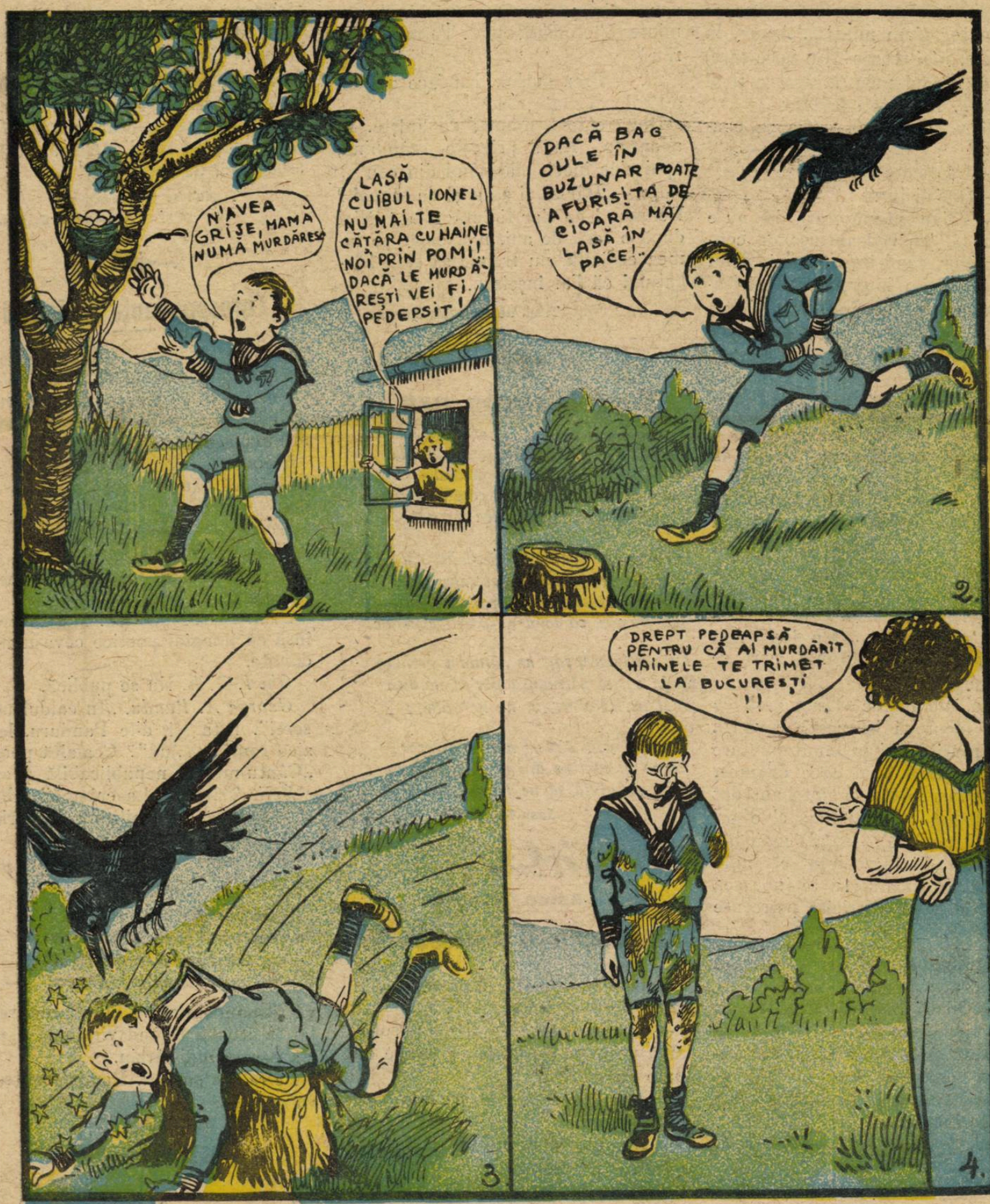

Sau răzbunarea cioarei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 38. 2 lei exemplarul Duminică 30 Septembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Cataclismul din Japonia

Pe străzile mișcătoare ale orașului Tokio, mulțimea înebunită de groază nu știe unde să se refugieze.

La marea noastră tragediană

Am aşteptat să treacă mai multe zile până când să-mi scriu gândurile despre Agatha Bârsescu, marea noastră tragediană. Am vrut să mă reculeg de impresia puternică, pe care mi-a lăsat-o această înaltă personalitate artistică, — dar se pare că n'am putut isbuti. Impresia e deci puternică şi definitivă. Astăzi retras de sgomotul Capitalei, în lăcaşul de reculegere şi de meditaţiune al unei mănăstiri, având în faţă perspectiva de toamnă a unor plantaţiuni şi peisagii superbe, pot să cuget în liniştc la filosofia unei vieţi superioare de femee artistă, sacerdotă a Melpomenei.

N'am mai văzut de peste 12 ani şi, ultima dată, în *Magda* lui Sudermann, această puternică creaţiune şi interpertare de sbucium omenesc.

Nici o schimbare la Agatha Bârsescu, nici chiar decepţia cu care ne-a părăsit ţara acum 12 ani şi care a urmărit-o până azi. A ştiut însă să stăpânească împrejurările şi poruncile sufletului aşa cum ştiu s'a facă spiritele admirabil înzestrate de natură. Dorul de ţară o îndemnă însă cu putere să revină între noi, în Capitala unde avea să vadă mormântul unui frate iubit, jertfit eroic în timpul războiului.

— „Intre noi a fost o iubire excepţională, nu eram numai fraţi, dar şi prieteni" şi, cu aceeaşi înfăţişare ce-ţi impune prin simplitate şi lipsă de artificiu în viaţa — căci Agatha noastră e firească, este *ea* pe scenă ca şi în viaţă — îmi vorbeşte despre oameni şi lucruri cu libertatea de gândire a spiritului descătuşat de prejudecăţi. A jucat în englezeşte la un teatru din New-York, în nemţeşte la un teatru evreesc din acelaş centru american, neabordând decât roluri ce corespund personalităţei şi temperamentului ei.

In New-York are un conservator de artă dramatică şi multe discipole, ca şi admiratori. Joacă tragediile lui Grillparzer, unele roluri din teatrul lui Ibsen şi din teatrul antic. La noi va juca *Sappho, Magda, Medeea* — aceasta după cererea publicului care nu-i poate uita victoriile de acum 12 ani — *două piese de Ibsen* şi *Floarea pasiunei* din literatura teatrală spaniolă.

Va merge în nouile ţinuturi româneşti ca să joace la *Cernăuţi, Chişinău, Iaşi, Craiova, Timişoara, Oradea-Mare, Cluj, Sibiu* şi în celelalte centre mai de seamă ale României de azi — căci vrea să cunoască toată lumea noastră *arta* ei, şi va sta poate un an între noi, dar va rămâne puţin, totuşi, pentrucă... pentrucă... *cine pentru cea din urmă oară în ţara ei.*

O ascult cu admiraţiune, mă întristează amărăciunile ce încă îi le crează invidia contimporană din ţara ei, şi mă conving tot mai mult că nimeni nu-i profet în ţara lui, că cei mai aleşi dintre români sunt străini în ţara lor.

Ii exprim bucuria că o revăd încă tânără şi plină de viaţă; — zâmbind cu o subtilă amărăciune îmi răspunde:

— „Eu n'am să'mbătrânesc nici odată, şi nici n'am să mor vreodată".

Şi, ca să-mi rectifice nedumerirea ce poate m'ar fi cuprins în faţa acestei mărturisiri:

— „Nu mă gândesc — urmează să îmi spună Agatha Bârsescu — la vremelnică gloria postumă a mucenicilor Teatrului".

Ştiam că nu s'a gândit la celebritatea ei, ce apare ca un dar firesc al oamenilor superiori, ci mai mult am admirat puterea de concetrare — în puţin cuvinte — a unei credinţe.

Nu va muri niciodată spiritul ei, care schiţează astăzi un studiu evolutiv din domeniul superior.

Agatha Bârsescu rămâne o mare tragediană a lumei alături de Sarah Bernhard, Eleonora Duse şi Suzanne Després — cu toate că arta Melpomenei nu mai place astăzi şi nu mai corespunde spiritului vremei, în care oamenii grăbiţi se 'mbată de o *estetică* ieftină şi uşoară, ca şi sufletul, ca şi mentalitatea lor.

Vremea tragediei antice va reveni încă cu impetuositate, ca o furtună, covârşind sufletele cu măreţia ei şi făcându-i pe oameni mai serioşi şi mai buni.

Spiritul marei noastre Agatha va pluti atunci victorios peste noi, bucurând de-opotrivă pe buni şi pe răi.

Dar atunci spiritul ei se va dovedi cu adevărat nemuritor.

L. L.

Rondelul vulturului

Mânat de o veşnică chemare
Se 'nalţă vulturul spre cer,
Şi măsurând a lumii zare,
Semeţ, cu aripele-i de fer.

Priveşte jos, şi i se pare
Că slava lui cei mulţi o cer...
Mânat de-o veşnică chemare
Se 'nalţă vulturul spre cer.

Ajungă-l cine este 'n stare
Nu piere cum atâţia pier
In besnă şi neadevăr
Străini de un vis sub im şi mare
Străini de-o veşnică chemare...

S. Hortopan

Un cuib de reculegere

(Plăceri sfinte)

Mă aflam într'un sfârşit de zi al acestei veri prin „Rişeştii" de lângă Prut, ascunşi în vestitele-i splendide lunici, a seninului şi luminatului bătrân răzeş care a fost *Theodor Cerchez*, cunoscut boer al ţărei noastre.

Conacul cu gospodăria-i bună, de neclintită reşedinţă, aproape a întregei sale vieţi, a rămas acelaş prin vrednicia urmaşilor, cum l'am cunoscut din timpuri, de pe când patriarhalul boer trăia.

Nimic pare a nu se fi clintit din tihna şi aşezarea boerească şi din frumosul cadru de viaţă liniştită şi sfântă a băstinaşului boer de seamă, care a murit frumos, întru nimic răsvrătit, cu simţimântul rar, care nu e hărăzit la toţi, al conştiinţei datoriei îndeplinită întru toate, după al şaptezecilea an de viaţă frumoasă, netrăită în zadar.

Deşi avut fiind, proprietar cuprins, boer de pură rasă, netrufaş a rămas, răspândind în feuda sa, bunătatea largă de inimă, înţelepciunea minţei sale, generoase faceri-de-bine şi cucernicia unei vieţi închinată rosturilor bune şi de folos. Prea arare eşea din chinovia gospodăriei sale de la Rîşeşti, ca să muncească cu osârdie la trebile publice pentru binele ţărei şi neamului său, pe cari, cu evlavie şi până la trecerea din lumea aceasta, le-a iubit. M'am plimbat, desfătându-mi sufletul prin vestita pădure bătrână a Rîşeştilor, făcută parc aproape şi împrejmuită toată, cum arare aş fi putut să văd, cu atâta drag îngrijită de boerul răzeş.

Am ţinut să văd biserica, ctitoria lui. Am avut totdeauna o deosebită dorinţă şi o cucernică înduioşare de inimă să văd şi să cercetez aşezămintele sfinte de ţară.

M'am dus. Am văzut-o.

E ascunsă într'o grădină exotică, ai zice, — şi împrejmuirea ei cu cimitir ctitoresc, e un colţ de reculegere unde-ţi laşi gânduri cucernice şi aduceri aminte care-ţi mângâe faţa de restriştiile vieţii.

N'aşi fi bănuit să aflu acolo un rai aşa de desfătător inimei şi aşa de vorbitor cugetului. Inaintez pe o cărare durată printre erburi înalte, bogate, frumos plivite şi străjuită de plopi înalţi drepţi şi pletoşi asemenea chiparoşilor, dând o cucernică melancolie acestei intrări de sfânt locaş.

Ascunsă biserica. E prea puţin mică, cu clopotniţă în mijloc, acoperită cu ţiglă strălucitoare. La intrare, baldachin de piatră sprijinit pe stâlpi de piatră îmbrăcaţi cu iederă roşie, luxuriantă, frumos dresată, care curge pe la margini ca ciucuri de purpură. De la intrarea aceasta dai în pridvorul cu picturi ctitoriale şi cu inscripţii: frumoasă şi înţeleaptă dedicaţie celor Veşnice şi Sfinte. De aici dai în biser-

JEHAN RICTUS

Tribulaţiile unui rege

Viermii singuri mă distrează în cosciugul meu regal
Unde eşti Semiramida să te plimbi pe-al nopţii val
Să pornim ca doi lunateci într'un cîmitir departe
Unde nu există viaţă nici iubire şi nici moarte.

Când plecasem din Ninive zarea lumii s'o aprind
Şi în ochii mei năprasnici tot pământul să-l cuprind
Am crezut frumoasă zână că eşti singura femeie
Care a'nghetat sărutul într'o stranie ideie

O! şi viermii de tot felul cum mă rod până'n torace
In orbitele-mi golite s'a vârât o cară pace
De pământ şi noaptea vremei mai grozavă ca mormântul
M'a făcut să uit de toate şi femeia şi pământul

Şi-astăzi plec spre ţara stinsă a durerilor cântate
Ca să descifrez în neagra mea eternitate
Să se prăvălească'n spaţiu cugetarea mea boemă
Şi cu Dumnezeu de-apururi să discut o teoremă.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

rică. Interiorul e larg, curat întreţinut, cu rânduri estetice de străni şi cu jilţ archieresc. Iconostasul bine şi frumos pictat. Bună orânduială în totul, cu zestre, bogată aproape, pe la icoanele Impărăteşti. Păşesc sfios, ecoul paşilor, doară, trezind liniştea adâncă şi cucernica pace a acestei sfinte case a lui Dumnezeu.

Prin ferestrele fin zăbrelite, având geamuri de sticlă palid colorată, se strecoară lumina înserării dulci de vară, aşezând o apoteoză cerească, par'că interiorul acestui locaş sfânt, pătrunzîndu-mă cu adînci simţiminte de pietate şi de reculegere. In afară, brâul bisericei e trainic pietruit, având la picioarele-i aşternut de mozaic. In coasta din dreapta, închis cu grilaj de fier, e mormântul ctitorial al Familiei Cerchez. Pe o frumoasă piatră, lucie săpată inscripţia, în scurt, a celor odihniţi acolo. La o mică depărtare, aghiazmatorul în formă de mică capelă.

Cutreer împrejmuirea, ascunsă în umbră de frumoşi pomi şi tufe de gingaş rozmarin, cernind dulce zarea odihnită a înserărilor de vară.

E linişte adâncă, solemnă pace şi de săvârşită singurătate, cari sfiesc sufletul, sfinţindu-l- cu sfânta poezie a totdeauna frumoaselor împrejmuiri de biserică!

Respir cu lăcomie răcorile plăcute cari răspândesc arome îmbălsămate de ierburi şi de florile singurătăţii şi a „departe-de-lume". Mici boschete tăinuesc alte morminte.

După ce am ascultat lămuririle bătrânului paracliser, nostalgic de timpurile cucernice ce le-a trăit, conţinându-le, mângâindu-şi bătrâneţele, având lacrmi în ochi şi în glas, rămân singur în grădina aceasta a lui Dumnezeu.

Mă culc în pat de ierburi moi şi înalte; dau glas gândurilor şi sufletului, şi le ascult, acvea par'că izvorul ademenitor. Mă împresoară liniştea pacea, singurătatea. Uit de lume, uit de toate, mă uit pe mine însu-mi şi sunt par'că, în ceasul acesta, un biblic locuitor al Paradisului.

Imi vine o trudă dulce de troianul gândurilor şi de dulcele farmec al inimei, de puternice impresii avute şi de ceasul sfânt, neasemuit, petrecut în acemenea locuri. Adorm. După un somn adânc într'o feerică noapte de basme, mi-a părut luna plină, din creştetul cerului, spuzit de stele, îmbăia cuprinsul cu o lumină albă, misterios revărsată în grădina sfântă.

Şi plec, îndepărtându-mă încet, pe cărarea pe care am venit, luna aşternându-mi pod de argint. Privesc încă odată, cu inima îmbătată, biserica îmbrăcată cu ederă şi cu îmbrăţişătoare ierburi, şi imaginea aceasta mi-o strecor în suflet ca pe perla nestimată a cucerniciei, şi căreia închinare de pioase şi neperitoare aduceri-aminte iau lăsat!

Petru T. Gâdei

Insemnările unui trecător

Variaţi asupra Snobismului.

Ar fi snob acela, care se face, că admiră cu meschină făţărnicie lucrurile cele mai meschine.

Şi, snob ar mai fi şi acela, care admiră prosteşte, lucruri frumeose, de care nu-şi dă seama, că sunt frumoase.

Şi tot snob ar mai fi şi acela, care zice că apreciază lucruri, pe care-i place să creadă, că numai el le poate aprecia.

In nici un caz n'aş putea spune că-s snobi îmbogăţitul de războiu, sau milionarul samsar, cari şi umplu casele cu tablouri alandala şi comandă la librari, — ca la băcănie — cărţile cari au apărut.

Strategie.

Literatul, care nu se crede şi strateg militar, e ca şi ziaristul, care dintr'un defect organic de modestie, nu vrea să-şi zică om de ştiinţă.

•

Profesionism

Când unui ziarist i se dă pentru merite politice, o slujbă în administraţia publică colegii sunt obligaţi să-i dea un banchet, la care omagiază pe partonii politici ai ziaristului, căruia i s'au recunoscut însuşirile de.. administrator.

•

Camaraderie.

Când un ziarist, prin muncă studioasă, ajunge să intre în învăţământul superior, să înveţe pe alţii şi dela catedră nu numai din coloanele ziarelor, — atunci colegii îşi pun întrebarea: „care-i profesia principală a lui X, e profesor, sau ziarist?"

...Ca să rămână un loc liber în presă. Aşa-s colegii.

Trab

ELEGIE

Intru amintirea lui Vinulică

Noapte, linişte şi pace...

Sus de tot mai sus de cât te poţi duce cu gândul, străluceşte o mare de stele ce-şi revarsă tremurat luminile în singurătatea nopţei de Maiu.

Noapte de Maiu... noapte de visări...

Copacii fantome cenuşii îşi lasă în jos crengile adormite. Din când în când câte-o frunză se desprinde şi în rotogoale mici cade pe pământu umed.

In grădină se furişează pe sub copaci o umbră — e un băiat — cu părul negru ca abanosul şi ochii albaştri, visători. Se opreşte, privind la lună, ca trubaudrii din vremurile de demult el îşi cântă vieaţa plină de suferinţi în notele vioarei.

Şi lin, lin de tot — notele — în cascade se înalţă tot mai sus — iar la auzul lor luna stă locului şi-l priveşte galeş, stelele îşi varsă mai aprins focul lor mistuitor. .....şi lacrămile curg ca stropii de diamante pe faţa băiatului....

— Copacii treziţi din amorţeala lor îşi freamătă crengile...

Plânge izvorul cu murmurul lui slab... şi'n tăcerea nopţei de Maiu... plânge toată grădina....

Dan D. Dimiu.

BALADĂ

De mult, în râul blestemat
Jucau volos, nevinovat,
Doi îngeri fericiţi ca'n rai,
Copile cu lung păr bălai.

Dar una, vai! s'a înecat,
Când se juca nevinovat
Şi cea mai mare a scăpat
Să-i spue undel ne'ncetat:

„O! râuşor ce te-am iubit
Dece? Dece ne-ai despărţit?
Ah! sufletul ei prea curat
Ca să mi-l lei te-ai îndurat?"

Când curg săgeţi tremurătoare
Pe apa strălucind la soare
Ea tot vedea zâmbind aproape
Copila moartă 'n fund de ape

Iar într'o zi s'a aruncat
Şi dânsa 'n râul blestemat;
Şi-a purtat-o aceleaşi ape,
Alăturea să le îngroape.

El. Şt. Popescu
Sihlgoveanca

OPERA VIEŢII

Ivan stătea în picioare, lângă patul în care zăcea bolnavă de ftizie, fiica lui Sonia, Ar fi dorit să amâne concertul pe care î anunţase pentru ziua aceea, căci nu era sigur dacă o va mai regăsi în viaţa. Sonia, cu ochii adânciţi privia pe tatăl ei. Ea înţelegea bine durerea care îi rodea sufletul.

Deoparte ea, fiica lui care îşi vieţuia poate ultimele clipe, de altă parte concertul care trebuia să-i dea gloria. Luând mâna tatălui ei, i-o sărută, apoi îi şopti încet ca în taină... dute... tată,,, dute... şi recăzu cu capul între perne. Lângă ea pe marginea patului tă mama Alioşa, care îşi sprijină apul în mâinile ei, mângâind-o pe obrazul palid. Afară era toamnă. Cerul era veşnic înourat şi un vânt rece spulberă moşoroaiele de frunze galbene arămii, căzute pe lângă trunchiurile despuiate.

In odaia în care zăcea Sonia, era iniştită, o linişte în care era melancolia bolnăvicioasă de toamnă întreruptă din când în când de cuvintele stinse şi fără şir ale Soniei.

Cu capul în mâinele mamei sale. ea întreba cu glasul stins, care parcă venea din alte lumi :

— „De ce e cerul aşa de înourat mamă şi soarele nu mai răsare !... e aşa de întuneric aicea !..

— „Afară e toamnă, Sonio. Acuş va răsări soarele, va fi lumină şi va fi aşa de frumos Sonia !.,

— „De ce sunt crizantemele aşa de ofilite, de ce?... şi ochii ei privea glastrele cu crizanteme, aşezate în faţa ei pe fereastră.

Pe obrazul brăzdat de cute adânci al mamei se prelinseră două lacrămi mari.

— E toamnă. Sonia. La vară ele vor înflori din nou. Şi atunci vor fi mai frumase iar tu îţi vei împodobi cu ele părul tău negru şi frumos.

— „Da ele vor înflori din nou... da.. Privirea ii era mereu aţintită spre glastrele cu florile ofilite. Un vânt uşor pătrunse în odaie prin fereastra deschisă împrăştind pe jos câteva petale ofilite.

Incet Sonia scoase de sub plapomă mâna ei albă şi mică, luă o frunză şi o sărută.

Mama Alioşa luă glastrele cu flori şi le aşează de-o parte şi de alta a patului.

Şi Sonia privea florile care îşi scuturau ultimele petale una câte una.

Chipul ei se făcea din ce în ce mai palid şi buzele ei vinete se împreunară într'un murmur stins-:

— „Soare... crizanteme...

Ingenunchind, lângă patul bolnavei, mama Alioşa îi sărută părul negru, mai negru ca pana corbului şi ochii în care era o noapte veşnică.

Două lacrămi mari căzură pe faţa Soniei care tresări... Mama ei plângea înăbuşit cu faţa spre icoană.

— De ce plângi mamă ? acu, va fi oare, va fi frumos... dar unde-i tata?

Ivan era de mult în odae. Cu vioara în mână aşa cum apucase să între, stătea nemişcat lângă uşă şi plângea. Obţinuse un succes răsunător. Pe scenă, după executarea ultimei sale simfonii. „Opera vieţii", era un morman de flori şi în sală era un entuziasm de nedescris.

Ivan lucra la această simfonie de zece ani, căci această operă trebuia să-i redea titlul de glorie la care el visa aşa de mult.

Şi acum când o avea, când numele lui răsuna pretutindeni el nu mai simţea nimic. Parcă nu era el cel sărbătorit. Şi aşa cum stătea lângă uşă nemişcat şi plângând, părea o statue de bronz, întruchipând durerea. Incet se apropie de patul bolnavei. Luă mâna e mică într'a lui, îi vorbea încet şi dulce.

Sonia întaorse privirea spre tatăl ei, apoi îi şopti încet :

— Aşa că a fost frumos... mai cântă odată „Opera vieţi"...

Un zâmbet dulce flutură pe buzele ui Ivan. In inima lui era însă cea mai mare durere, căci ştia că cântecul acesta va fi ultimul pentru Sonia.

Cu privirea extaziată Sonia ascultă I se părea că pluteşte în văzduh şi'n jurul ei dansau serafimii îmbrăcaţi în valuri diafane şi heruvimi cântau. Şi aşa cum stătea în pat, cu privirea perdută şi chipul ca de ceară, Sonia părea asemenea lui Christ coborît de pe cruce.

Ivan cânta, cânta aşa de sublim şi frumos ca nici odată !.. Plângea şi cânta. I se părea că cântând va prelungi viaţa Soniei.

In genunchi în faţa icoanei mama Alioşa plângea.

De-odată odaia se umplu de lumină. O rază de soare, pătrunse în odaie şi împodobi capul Soniei cu un nimb de lumină.

Sonia se ridică încet, se uită halucinată spre fereastră şi murmură cu glasul stins :

— Soarele... soare... şi recăzu fără viaţă.

Glastrele stăteau despuiate de podoabele crisantemelor Ivan cânta. cânta mereu. El nu mai vedea nimic.

Şi aşa cum stătea şi cânta, părea un titan care vrea săînfrunte moartea.

Şi Ivan cânta mereu „Opera vieţii".

H. Marva, Paşcani

Intoarcerea la cămin

— de Max şi Alexis Fischer —

— Phemia .
— Ah !
— Ce ai? Eşti albă ca un cearceaf. Cred că n'ai de gând să dai ortul popei. Haide reazimă-te de braţul meu.
— Nu te apropia. Nu te apropia.
— Cum să nu mă apropiu de tine. eu bărbatul tău.
— Minţi. Paul a murit.
— Eu am murit? Ce vorbă e asta. Doar sunt viu, n'ai de cât să mă pipăi. Din fericire nu mori aşa cu una cu două. Sunt sănătos şi voinic, slavă Domnului. Phemia crede-mă pe cuvânt, trăesc şi n'am căutşi de puţin intenţia să mor. E drept că am întârziat cam mult până să mă înapoiez acasă...
— O! înebunesc... Nu e cu putinţă.
— Totul e cu putinţă, draga mea. Înţeleg că după cinci ani nu te mai aşteptai să mă vezi. E drept că trebuiam să te previn mai întâi prin cineva din sat că vin, dar când te-am văzut aşa de frumoasă de departe, n'am mai putut să rabd şi am sărit peste gard să te sărut numai de cât... Haide îmbrăţişază-mă şi ceartă-mă fiind că merit.
— Vai de mine, nenorocitule.
— Ei da, îmi închipui că plecarea mea a dat loc la multe clevetiri... Dar, mai întâi să-ţi spun cum s'a făcut deam plecat... Am fost vrăjit de nişte ţigani...
— Cum ?
— Da, din ziua în care nu m'ai mai văzut, draga mea nevestică, mă ntorceam de la târgul din Issy unde am vândut doi viţei... Uite ţi-aduc banii pe cari i-am economisit... După târg am băut puţin — poate chiar cam mult. Eram foarte vesel. La întoarcere, dincolo de ferma lui Canut văd o căruţă a cărei roată căzuse într'un şanţ. O mulţime de ţigani, — tatăl, mama şi copii se sileau din răsputeri s'o scoată. Erau mai ales două fete îndrăcite dintre care una m'a vrăjit. Blestemată fie ea în vecii vecilor.
Cu toate sforţările lor desnădăjdu-

ite căruţa nu se urnea din loc. Atunci eu le-am strigat:

— Ia staţi oameni buni, să vă arăt ce înseamnă un bărbat din Vezlers.

Din două zmuncituri am scos roata din şanţ. Ah! ce ai mai fi râs, văzând mutra acestor oameni, de parcă aşi fi fost însuşi Domnul nostru Isus Christos.

— Haide le-am zis, o să vă ajut să urcaţi dealul. Şi iată-mă împingând căruţa pe la spate alături de una din fete. Ce să-ţi spun Phemia, era o fată nespus de drăguţă cu nişte ochi îndrăciţi. Şi atunci în timp ce o ajutam m'a deochiat. Se lipise de mine, râdea făcea tot ce-i sta în putinţă ca să mă îndrăgostesc de ea.

Când am ajuns în vârful dealului ţiganii m'au poftit să mă odihnesc şi iată-mă m'am culcat alături de ei pe o rogojină...

Vezi tu Phemia, sunt unele lucruri pe care nu pot să le spun din respectul pe care îl datoresc soţiei mele legitime.

In sfârşit m'au vrăjit şi cu toate împotrivirile mele ţiganii nu m'au lăsat să plec.

— Incă un ceas îmi spuneam eu când voiam să mă duc... Şi aşa am stat cinci ani. Inchipueşte-ţi că m'am însurat în felul lor cu ţigăncuşa aceasta . Ce putea să fac. Eram vrăjit. Pe urmă îmi spuneam că însurătoarea nu poate fi valabilă...

Şi aşa am plecat împreună într'o grămadă de ţări, în Germania, Austria, Polonia.

Trăiam ca vai de lume furând cartofi şi pui de prin curţile oamenilor. Intr'o zi am pornit spre Franţa. Ţiganii se duceau la Arles...

In sfârşit să prescurtez povestea. Ţiganca a murit într'o bună zi. Nu ştiu ce plantă otrăvită mâncase şi după ce a fost înmormântată am simţit că deochiul pierise. Am luat atuncia banii de la viţei, — bani pe cari îi ascunsesem bine în căruţă — şi m'am dus în prima biserică ce mi a eşit în cale şi m:am stropit pe tot corpul cu aghiasmă. Apoi m'am întors la tine.

— Şi acum fă bine de te întoarce de unde ai venit.

— Iartă-mă, Phemia.

— Nu te pot erta fiind că eşti mort.

— Eu ? !

— Da, da.

— Ei drace! Ai căpiat.

— Ai murit. Am actele tale de deces. O lună după dispariţia ta, nişte copii au găsit cadavrul tău într'un şanţ... N'o să-ţi spun halul în care erai, fiindcă eu însă-mi nu te-am recunoscut. Erai desgustător... Aveai capul zdrobit... Jandarmii te-au recunoscut, şi tot aşa primarul şi Boulet şi cârciumarul şi Finant şi toată lumea în sfârşit. Eu, la drept vorbind nu prea eram sigură din cauza stării tale... Şi apoi din moment ce jandarmii şi primarul te-au recunoscut ce puteam să fac, nu puteam să-i contrazic.

Te-am plâns şi poti să te duci la cimitir ca să-ţi vezi mormântul. E foarte bine îngrijit. N'ai de ce să te plângi. In fie-care an de ziua morţilor, îţi pun câte o coroană la căpătâi.

— Se vede că glumeşti.

— De loc. N'ai de cât să te duci să vezi.

— Ei drăcie! dar nu mă vezi aci lângă tine. Ce tot îmi pomeneşti că am dat ortul popei ?

— Ce are de-a face din moment ce eşti mort.

— Bine femeie cum pot să fiu mort, de vreme ce trăiesc.

— Şi eu îţi spun că nu poţi să trăieşti de vreme ce eşti mort. Am actul tău de deces. Te pui împotriva legii. Imi închipui că nu vrei să fii mai iscusit de cât legiuitorul! Dovadă că nevoind să îmbătrânesc văduvă, m'am măritat a doua oară cu Cesar, fierarul.

— Tu te-ai remă.. tu... Ia mai spune odată, ca să te vâr cu nasul în eleşteu. Ah! şi la urma urmei destulă vorbărie. Eu sunt Paul, în carne şi oase, mă întorc acasă, fiind că aşa vreau şi doresc să-mi pui numai decât masa. Vreau tot ce e al meu, casa, vacile, câinii, patul şi pe asupra vreau pe nevasta mea, auzi pe nevasta mea!

— Ce pot să-ţi spun! Vrei pe nevasta ta. Ei bine, cere-o bărbatului ei.

traducere de Const. A. I. Ghica

Lângă rîu

Roşie 'n faţă ca bujorul,
Cu cosiţa aespletită,
Tremură de zăpăcită.
In bucăţi lângă răchită
Zace spart ulciorul.

El, căci Toader e greşitul,
Stă deoparte şi-o priveşte
Zâmfirita 'ngălbeneşte
Şapoi zice: „mi-l plăteşte ?"
Şi lasă g'umitul.

„Bucuros. Cunosc păcatul,
E al meu şi pentru pace,
Mai ales pentru a'ţi place,
Cumpăr toate câte-a face
Pentru bani otarul.

Dar aici să vii cu mine
Să le umplem pe răcoare
Şapoi pentru fie-care
Ce mai sparg, o sărutare
Capăt dela tine".

Ce-a mai fost, nici eu nu ştiu,
Dar femeile mirate
Spun, c'abia mai pot străbate
La apă, de hârburi sparte
Ce's pe lângă râu.

Maria Ciobanu Dr. Botiş

Ce-a făcut România pentru America

Ziarul America *din Clevelaud (Ohio) Statele-Unite, publică următorul articol de fond:*

Este de admirat curajul şi entusiasmul cu care a sărit America în ajutorul Europei, atunci când ţările acesteia erau călcate sub cisma kulturii germane. Acest gest nobil şi executat în proporţii şi în condiţii cu adevărat americane, a fost recunoscut, lăudat şi prea mărit de toate popoarele al căror piept s'a uşurat de apăsarea colosului german.

Totuşi, cu toată aprecierea şi valoarea imensă a intrării Americii în războiul mondial şi cu toate consecinţele puternice ale ajutorului american, nu ne putem debarasa de ideia că această republică nu şi-a făcut de cât datoria faţă de Europa.

America este creată de Europa. — Au făcut-o popoarele venite aici din Europa. Fiecare imigrant a pus o cărămidă, fie cât de modestă, la clădirea acestei miraculoase ţări. Cărămizile au fost prinse şi întărite de acel spirit unic care deosebeşte America de toate ţările Europene. *Acest spirit este o creaţiune cu adevărat americană.* El a făcut toate minunile, căci este format din părţile cele mai valoroase, cele mai preţioase ale sufletului imigranţilor. El a făcut din America o pildă vie pentru popoarele europene, cari numai atunci vor putea să lucreze pentru binele lor si al omenirii întregi, când vor fi călăuzite şi inspirate de un spirit similar aceluia care există aici şi care leagă într'un mănunchiu armonios toate naţiile imigrate.

Şi România şi-a dat contribuţia acestei ţări. N-amintesc eroii români ai războiului civil, adevăraţi eroi cu cari se mândreşte istoria americană ; n'amintesc pe feciorii români cari au luat parte în rândul soldaţilor americani în războiul din urmă. N'amintesc nici armata sârguincioasă a muncitorilor români cari, ca nişte albine neobosite, lucrează în marele stup al Americii, în industria care a făcut din Statele-Unite cea mai bogată ţară din lume. Mă voiu opri la nişte români contimporani cari au revoluţionat două ramuri în cari se poate manifesta geniul unei naţiuni.

Unul este doctorul George Botezat, inginerul de la Mc. Cooc Field, din Doyton, Ohio, care a dăruit aviaţiei americane invenţiile geniului său de mecanic, asigurându-i un loc de frunte între flotele aeriene ale lumii. Nu meroasele sale invenţii, între cari cea din urmă: minunatul său helicopter, au ridicat mult prestigiul armatei moderne americane.

Celălalt fiu al neamului românesc este d. George Iulian Zolnay, renumitul sculptor din Washington, care este menit, fără exagerare, să fie cel

mai mare sculptor din toţi câţi a avut până acum această ţară.

D. Zolnay este născut în Bucureşti, din o fruntaşă familie românească. Absolvent al şcoalei de bele arte din Capitala ţării, a servit în regimentul I de roşiori; şi a fost şi conferenţiar la şcoala militară din Bucureşti.

Dar adevărata sa activitate artistică începe cu expoziţia din Chicago, la care a fost angajat de trimisul Americii la Viena, unde urmase la Academia de arte, în anul 1893.

Succesele obţinute aci, l'au îndemnat să se stabilească la New-York, unde a făcut cunoştinţa văduvei marelui bărbat de stat şi general din armata confiderată, Jefferson Davis. Prima sa lucrare, cunoscută în toată America, este monumentul lui Jefferson Davis şi al fiicei sale Winnie, cunoscut sub numele „Angel Of Grief" (şi după care o copie a fost trimisă muzeului nostru şi se află la Ateneul Român din Bucureşti).

Incepând cu anul 1923, numele Zolnay este scump Americei. Cea mai bună statuie a misteriosuui Edgar Allan Poe este opera lui. Cele mai de frunte monumente de artă din America ca: Alegoria *Industrie şi Comerţ* dela Casa vămilor din San-Francisco; *Monumentul muncii* la New Bedford, Moss,; *Monumentul soldaţiior din armata Confederată*, de la St. Louis, Mass.; *Statuia Sequoych*, din Statuary Hall, Washington, D. C.; restaurarea monumentului Parthenon, din Nashville, Tenn.; şi altele, glăsuesc mai puternic de cât orice propagandă geniul creator al românilor prin operele d-lui Zolnay.

Ultima sa lucrare: *Monumentul soldatului american* din Nashville, Tenn. a cărui inaugurare se va face în una din săptămânile aceste, este opera de căpetenie a d-lui Zolnay.

Conceput din zicerea: „Eu am făcut ce mi-a stat în putinţă să creez o lume mai bună", soldatul american, căzându-i arma din mână, îşi dă sufletul în braţele libertăţii, o femeie de o frumuseţe ideală clasică, care priveşte în depărtări, parc'ar voi să cuprindă întreg Universul.

Lumea aşteaptă încă multe opere de artă de la d. Zolnay. Energic şi înzestrat cu un talent ce'l înalţă asupra celor mai de seamă artişti, d-sa va avea încă parte de multă faimă.

Atunci când imigrantul român va fi întrebat de felul cum a contribuit naţia română la *crearea Americei (Mokingof America)*, numele d-lui Zolnay va fi rostit cu mândrie, căci prin operile sale a dat *directivă* artei americane.

România a meritat sprijinul Americei.

A. Popovici

Aflăm că românii stabiliţi în America au intenţiunea de a oferi muzăului nostru militar o reproducere identică în broz a acestui monument al soldatului amenican. Onoare lor!

UN VIS

Un vis născut în nopţi târzii
Sub razele de lună,
Din taina unei feerii
Mi-a împletit cunună.

Şi de-atunci, pe frunte port
A dragostei cunună
Şi aornic caut visul mort
Sub razele de lună.

Dan.

FILATELIA

Premiile noastre

Pentru luna Octombrie am pregătit cititorilor noştri, numeroase premii.

Cititorii vor aprecia desgur gestul nostru care nu e pornit decât din dragul ce avem să desvoltăm cât mai mult această pasiune plină de util şi frumos.

Acum vine iarna cu nopţile lungi.

Mişcarea sportivă se restrânge la câteva sporturi de iarnă, neaccesibile tuturor. Deci orele libere ale tineretului pot fi cu folos întrebuinţate în filatelie. Un tânăr în cl. II-a sau a III-a de liceu care va colecţiona cel puţin mărcile din timpul războiului şi până azi, munca lui de a învăţa geografia va fi mult uşurată. Va cunoaşte aproape fără să fi învăţat, toate nouile state şi sunt multe născute, născute din marile frământări prin care a trecut Europa. La istorie va cunoaşte de asemenea ocupaţiunile vremelnice.

Din aceste mici documente, se ştie în toată lumea, până în cel mai depărtat colţ al pământului, căci filatelişti sunt absolut în toate oraşele din lume, că România a ocupat cu armatele Ungaria, căci e pe toate mărcile găsite la Budapesta s'a pus ţifra noastră regală şi valoarea respectivă în monetă românească.

Un filatelist ştie cu preciziune fără să fi citit tratatele de pace, unde sau ţinut plebiscituri.

Nu avem spaţiu să enumărăm tot ce se poate câştiga de pe urma filateliei.

Unii părinţi ar putea obiecta, la prima vedere că banii ce ar cheltui copii pe mărci sunt asvârliţi *de surda*. Părere greşită. Mărcile au ajuns ca orice marfă.

Valoarea tuturor mărcilor creşte din an în an. In catalogul pe 1924 valoarea absolut a tuturor mărcilor va fi ridicată. Valoarea unui album cu mărci de acum 10—15 ani, astăzi face cel puţin de 30—40 ori dacă nu şi mai mult, cât a costat.

Dar să revenim la premiile noastre.

Aceste premii le punem la dispoziţia cititorilor noştri prin tragere la sorţ în schimbul cupoanelor 1, 2 şi 3 ce se vor găsi în coloanele „Universului literar", în trei Duminici consecutive. Un rând de cupoane dă dreptul la un vot. Trei rânduri la 2 voturi şi cinci rânduri la 4 voturi.

Cupoanele le primim până în ziua de 21 Octombrie, iar rezultatul îl vom anunţa în numărul ce apare la 28 Octombrie.

Premiile sunt în număr de 10 şi se compun astfel

Lotul nr. 1 Ungaria serie aleasă 21 diferite.

Lotul nr. 2 Ucraina 14 diferite serii completă.

Lotul nr. 3 Polonia 22 diferite a ese.

Lotul nr. 4 Salvador 5 valori serie completă, rară.

Lotul nr. 5 Sarre, ocupaţie franceză 10 valori serie completă.

Lotul nr. 6 Austria germană 15 valori serie completă.

Lotul nr. 7 Serbia, 9 valori, serie completă.

Lotul nr. 8 Belgia 7 valori, seria căi ferate, completă.

Lotul nr. 9 Lichtenstein 20 valori, serie completă.

Lotul nr. 10 Azderbeidjean 6 valori serie completă până la 25.000 ruble.

C. A. Oraşanu

Mâna maimuţei

— Nuvelă de W. W. Iacobs. —

Din englezeşte de **Jean Vasiliad, Galaţi**

Afară, noaptea e umedă şi rece însă în salonaşul din *Laburnam-Villa*, storurile sunt trase şi focul arde vesel.

Tatăl şi fiul, joacă şah. Cel d'intâi, îşi aşează fără socotinţă, regele în situaţii aşa de periculoase, că provocau protestări din partea bătrânei doamne, care împletea lângă foc.

— Auziţi ce vânt, zise d-l White, care descoperind — prea târziu — o eroare fatală, dorea cu stăruinţă să împedice pe fiul său, ca la rându-i să bage de seamă.

— Aud, răspunse acesta, nepărăsind din ochi piesele de joc... Şah !...

— Nu prea cred că are să vină în seara asta, reluă tatăl, cu braţul ridicat deasupra mesei de joc.

— Mat... replică fiul.

— Iată ce înseamnă să locueşti aşa de departe, isbucni d-l White, cu o violenţă, pe cât de pornită, pe atât de neaşteptată. Dintre toate locurile cele mai noroioase, cele mai depărtate, ăsta de sigur e cel mai rău... Şoseaua seamănă cu o mlaştină, şi drumul cu un torent... Mă întreb, la ce se gândesc oamenii aceştia. Fiindcă nu sunt aci, decât două case ocupate, ei cred, bănuesc, că traiul nostru puţin importă !...

— Linişteşte-te, amicul meu, îi zise femeia sa cu duioşie. Vei câştiga partida viitoare...

D-l White ridică repede capul, destul de repede, ca să poată prinde un schimb de priviri cu înţeles între mamă şi fiu. Cuvintele îi muriră pe buze şi îşi ascunse în barba-i sură o grimasă de ciudă.

— Iată-l, zise Herbert White, auzind trântindu-se poarta grădinei, în timp ce un pas greoi se îndrepta spre uşa de intrare a casei.

Bătrânul se ridică în grabă şi eşi în coridor, unde fu auzit curând, adresându-se noului venit, cu câte-va cuvinte de compătimire. Noul venit începu să-şi blesteme soarta cu o aşa pornire că d-na White zise: „Destul !... destul !"... şi tuşi uşor când bărbatul său intră în cameră urmat de un om gros, cu faţa rumenă şi cu ochii ca numerile de lotto.

— Sergentul major, Morris, zise d-l White, prezentându-l.

Sergentul major strânse mâinile întinse spre el, şi aşezându-se la locul ce i se indică, lângă colţul sobei, aşteptă cu răbdare, în timp ce gazda scoase dintr'un bufet whisky şi pahare şi puse la foc un ibric de aramă.

La al treilea pahar ochii sergentului deveniră mai strălucitori. El începu să vorbească. Micul cerc familial, privea deja cu un interes mai viu pe acest vizitator sosit din ţinuturi depărtate, care se răsucea în fotolul lui şi povestea scene sălbatice şi isprăvi uimitoare.

— Sunt douzeci şi unu de ani de atunci, zise d-l White, făcând un semn din cap femeiei şi fiului său. Când a plecat dela magazin, Morris, nu era decât un strengar. Priviţi-l acum.

— Nu pare a fi suferit mult, replică cu politeţe D-na White.

tă cu politeţe d-na White.

luă bărbatul... aşa... să arunc numai o privire.

— Aş fi voit eu să merg în Indii, reunde eşti remarcă sergentul major. ridicând capul.

— Mi-ar fi plăcut să văd templele acelea vechi... fakirii... jongleurii aceia, adaogă D-l White. Apropos, Morris ce începuseşi să povesteşti eri, despre o mână de maimuţe ?...

— Nimic, se grăbi să răspundă soldatul, în ori şi ce caz, nimic interesant.

— O mână de maimuţă ?... întrebă curioasă d-na White.

— Da, veţi numi poate lucrul acesta vrăjitorie, explică sergentul cu un aer nepăsător.

Cei trei auditori se plecară spre el cu lăcomie. Vizitatorul îşi duse distrat paharul gol, la gură şi se linişti în fotoliul lui. Gazda îi turnă din nou.

— Văzând-o, făcu sergentul căutându-se, ai zice că e o mână mică, obişnuită, uscată ca a unei mumii.

El scoase dintr'un buzunar un obiect pe care-l arătă cu bunăvoinţă. D-na White, se dădu înapoi, schiţând o grimasă, însă fiul o luă şi o examină cu atenţie. La rândul său, tatăl, o luă din mâna fiului, o examină şi dânsul cu aceiaşi atenţie, apoi o puse pe masă.

— Şi ce particularitate are această mână ? întrebă d-l White.

(va urma)

Fie-ţi somnul lin

Luna 'ncet răsare
Sus între jugaştri,
Somnul se coboară
Peste ochi albaştri.

Vântu 'ncet adie
Prin frunziş uşor
Salcâmii se scutur
Şi doinesc un dor.

Izvoraşul cântă
Şopotind din valuri
Iar cavalul plânge
Răsunând pe dealuri.

Noaptea e frumoasă
Cerul e senin
Şi eu-ţi zic iubită:
— Fie-ţi somnul lin....

D. Diaconescu-Dăeşti

Cum a murit Rousseau?

Cum a murit Rousseau ?! S'a sinucis sau a sucombat în urma vrcunui atac ?!

A fost o vreme când prima versiune părea a fi cea adevărată. Duşmanii lui Rousseau, acei cari voiau să scoată din actul acesta o contrazicere cu toate principiile morale ale filozofului, răspândiseră zvonul cum că moartea a survenit în urma unei înjunghieri conştiente. De partea acestora era şi celebra scriitoare D-na de Staël care a întărit spusele acestea prin mărturia conducătorului poştalionului ce ducea călătorii la Ermonoville (unde a murit autorul „Contractului social" la 2 Iulie 1778), o acuzare adusă pe baza unor zvonuri, şi ele sunt destul de numeroase, bineînţeles că n'a putut rezista multă vreme probelor contrarii. Aşa bunăoară, iată ce scrie Edmond Duval, nepotul sculptorului Houdon care a făcut masca în ghips a lui Rousseau: „Bunicul meu nu găsi pe cadavrul, aproape cald, decât *o uşoară jupuitură pe frunte.* Această rană nu ataca decât epiderma căci se poate încă urmări pe mască liniile formate de încreţituri. Bunicul meu afirmă că Rousseau era aşezat şi că simţind deodată că i se face rău, voise să se scoale şi a căzut cu faţa la pământ."

Şi tot în sprijinul acestei păreri vine şi procesul verbal unde se găseşte raportul lui Castères, chirurg din Aise, asupra disecţiei corpului lui Jean Jacques Rousseau. Iată un fragment dintrânsul:

„Deschiderea capului şi examenul părţilor conţinute în craniu ne-a făcut să găsim o cantitate considerabilă (mai mult de opt uncii) de serositâţi vărsate între substanţa creierului şi membranele ce o acopăr. Nu se poate ca moartea domnului Rousseau să nu fie atribuită, cu mare verosimilitate, presiunii acestei serositâţi, infiltraţei sale în învăluitoarele creerului şi în substanţa întregului sistem nervos ?"

Chirurgul îşi întăreşte spusele prin durerile de cari se plângea Rousseau: „furnicături, pişcături la picioare, frig şi senzaţia prelingerii unui lichid prin şira spinării, dureri în piept, apoi dureri tot atât de vii şi zvâcnituri în interiorul capului".

Tot raportul acesta a fost controlat de Lanneros la 2 Ianuarie cu şease luni mai târziu, şi a fost găsit exact.

Deci în privinţa morţii nu pluteşte nici un păcat asupra lui Rousseau cu toate că, după atâtea greşeli făptuite în viaţă, o astfel de crimă n'ar fi fost de mirare.

Silviu Nicoară

Corespondenţa Redacţiei

Petru T. Gâdei. — Este o plăcere pentru noi să vă iscălim în întregime dar publicându-vă, excepţional, două lucrări ale d-v în acelaş număr, conform obiceiului am lăsat uneia numai iniţialele.

Zefir-Piteşti. „Regrete Eterne" prozaică, nu se publică.

Leonard Divarius. Sonetul dv., e prea confuz ca idee şi rău construit ca formă.

I. Strulovici. Iniţialele după „Abramovici" sunt într'adevăr pripite. Aşteptăm altceva.

Dorina Ionescu. E mişcător sentimentul ce-l purtaţi memoriei prietenei dv. dar nu putem publica „Venera" nefiind interesantă pentru ci.

Mihail Niculescu. D'aia nu zăreşti nici un viitor înainte că nu laşi muzele în pace.

Mănită Niculae. A început şcoala tinere, lasă ciobanii în pace.

Nona. Nu se publică.

Naro. Narcis. „O lasă râule" se va blica.

Ion Th. Ion Hotarele. Se vor publica.

Isten-Galaţi. Poeziile sunt publicate dacă se găsesc bune. Un psalm al vieţei, nu se publică: altele poate.

Zefir-Trivale. „Isuse" se va publica.

G. H. I. B. L. Nu se publică. mai citiţi poezii moderne.

Zamfir Georgescu. Mai încercaţi.

G. Pelin-Bacău. „Melancolie" este lipsită de *idei* poetice şi de originalitate.

Z. Turlăţeanu Bradet. Intitulatura dv. nu se poate publica.

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

care apare în fiecare Marţi

Socoteală greşită

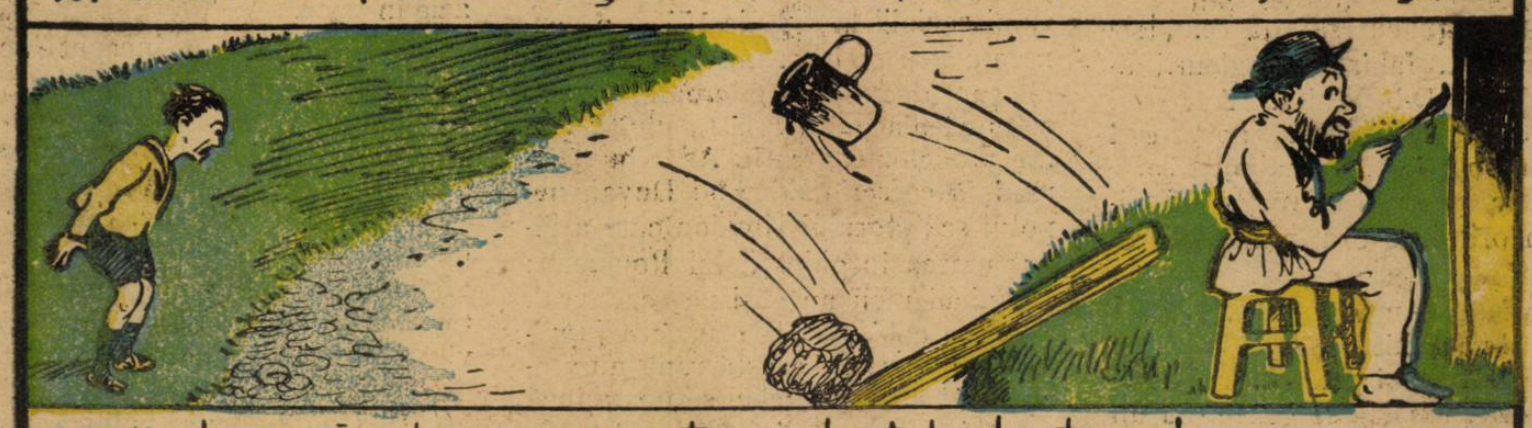

ANUL XXXIX. — No. 39. 2 lei exemplarul Duminică 7 Octombrie 1923

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 100 lei. In străinătate pe un an 200 lei.

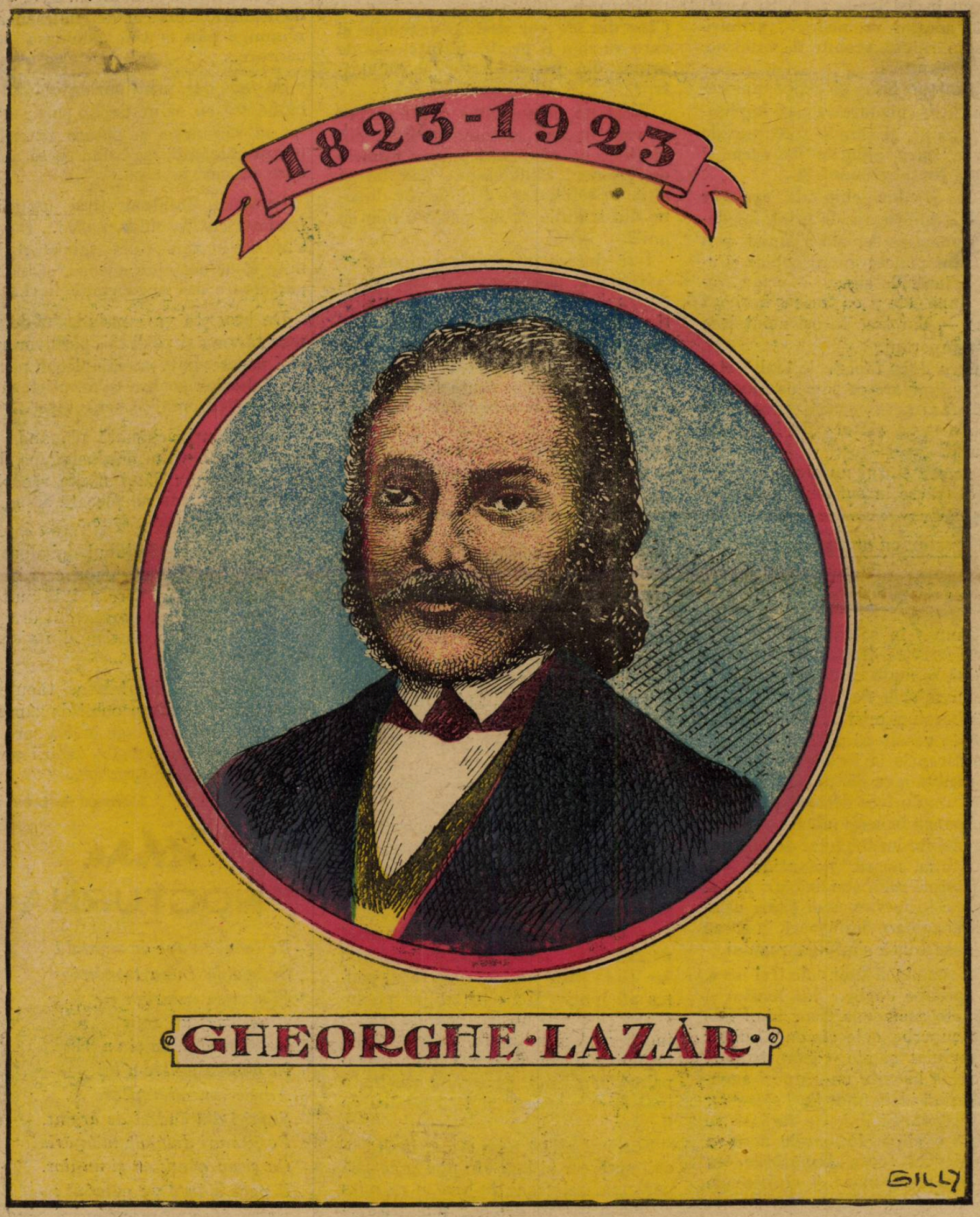

Cu ocazia împlinirei a 100 de ani dela moartea lui Gheorghe Lazăr, amintirea marelui dascăl a fost slăvită în toate colțurile Românimei.

STATUILE

Mulţi dintre cei cari sfidează şi oameni şi vremuri, abili echilibrişti pe coarda împrejurărilor şi întâmplărilor vieţii, îşi făuresc nemurirea pe soclul prostiei umane.

Dar statuile acestea tot vremea le roade cu neîndurătoarele-i sentinţe de dreptate — acea dreptate ce se confundă cu însăşi legile firei. Şi astfel statuile acestor vremelnici *„nemuritori"* se năruiesc, scobite de valul necruţătoarei uitări.

Dar sunt pe lume şi expresiuni cereşti, a căror chemare se cere împlinită pe pământ, şi care se zăvoresc de bună voe între zidurile de carne şi nervi ale fiinţei pământeşti.

Acestea pot lua chip de cerşetor sau nobilă înfăţişare de prinţ, iar dacă, în geometria socială a lumei şi a vieţei, sunt puncte microscopice şi umile, ele lasă, de sigur, — urme adânci după ele — ca orice horbotă de raze — dar trec totuşi neînţelese de contemporani.

Acestora doar faptele le înalţă statui, fapte lapidare ce sunt ca blocurile de Carara şi se aşează singure ca să întocmească soclul şi imaginea sculpturlă.

Dar aceste statui nu stau pe bulevarde ci trăesc în sufletul unuia şi altuia, în duhul colectiv al unei ţări.

Oamenii acestei chemări se trudesc nebăgaţi în seamă, muncesc pentru binele lumei şi se pierd în urmă neştiuţi de semenii lor.

De aceia, în chip firesc mă întreb eu câte odată : Ce se va alege de atâtea statui ce împodobesc pieţele şi bulevardele noastre ?

Câte din ele vor desfide veacurile şi care va mai fi privită şi înţeleasă de urmaşi din urmaşii strănepoţlor noştri ?

Când nu neau ajuns decât umbre şi vagi lumini, nelămurite linii, din gloriile ce odinioară purtau numele de Homer, Shiddlanto, Valmiki şi alţii, ce schilodenii de linii vor rămâne din statuile de azi peste o mie de ani ?

Iată sinteza înfumurărei umane.

Nu-i mai bine oare să-ţi împlineşti destinul, nu-i mai estetic şi mai etic să trăeşti luptând cu modestie, dar energic, ca să împrăştii pe lume tot binele ce l-a sădit *atul* în temniţa de lut în care se sbate sufletul tău, ca pasărea de munte într'o colivie ?

Cel puţin vei fi sigur că faptele tale vor fi blocuri din care se cioplesc cele mai mândre statui.

L. I.

FULGI DE SOARE

Pe întinsul cer, albastru, covor făr'de sfârşire ; în noaptea lor adâncă, dorm stelele greoi ; tăcerea să răsfrânge ca o batistă'n doliu, şi'n lumea ei ne chiamă, pe unul, dintre noi...

E drumul greu !... şi noaptea ne-ameninţă cu frică, strigoii, stau la pândă, pe margini de hotare... Prin valul de'ntuneric, orî cât de îndrăzneaţă, n'ajunge pân la tine, duioasa mea cântare...

Se cade dar, prin spuza greoiului tăciune, tot eu, să-mi depăn paşii — tot eu să răscolesc, şi pătura tăcerii şi pânza cătrănită, şi truda ce se abate spre cei cari iubesc...

Prietenă, 'nfăşoară-ţi şi umerii şi fruntea, cu fire de beteală !... De-o fi s'ajungi în zori ; din tainica-ţi dormire te-or deştepta cocoşii, şi blânda parfumare din neadormite flori...

De braţ, te va cuprinde, nădejdea mea târzie ; şi paşii tăi, pornivor spre alei necercetate, ca să'npletim povestea iubirilor senine, şi'n suflet să se aştearnă „Romanţe necântate"...

De vânturi, legănată plăpânda 'nrourare, sub valul dimineţei, pe flori se va aşterne ; dând sfânta răcorire, nădăjduirii noastre, plecată să se închine credinţelor eterne...

Şi marea şi văzduhul, şi-albastru din albastrul tomnaticului cer, îşi va 'ndrepta privirea, spre noi, tăinuitoare, ca să'nţeleagă omul, că dragostea-i ţesută ; din cântice, din vise, şi din parfum de floare...

Şi rătăciţi prin besna, tăcutelor meleaguri ; copil cu ochii de zâmbet, şi trup mlădiitor ; vom înălţa spre ceruri, cântări de osanale, iubirii ce ne cheamă, cu glas neperitor..

George Nutzescu

NOCTURNA

Pe lacul cu-ape de smarald
Se scaldă Luna tremurând ;
Şi'n unda valurilor şir
Adie leneş un zefir
Ca şi un dor, ca şi un gând.
In blânda adiere-a lui
Aduce lin, adormitor,
Şoptiri din codrul de argint,
Parfumuri dulci de mărgărint
Ca şi un gând, ca şi un dor.
E pace sfântă pe pământ ;
Doar câte-un greer când şi când
Mai fredonează câte-un cânt,
Ce'l ia zefir'uşor plecând
Ca şi un dor, ca şi un gând.

St. Delacâmpina

THEODORE DE BANVILLE

CEAIUL

La Cannes în salonaşul unei ville ale cărei ferestre deschise permit să se vadă şi să se audă cântând marea albastră cu valurile de safir, miss Amy, miss Deborah şi miss Ellenor, rămase singure, în vreme ce părinţii lor asistă la o recepţie la lordul Norris, iau ceaiul pentru a se distra. O ! bunătăţile care umplu faţa de masă, pe care ceaiul fumegă în ceşti micuţe şi scumpe împodobite cu tot felul de imagini stranii. Icre negre, galantine, pui fripţi, fripturi reci, sandwiciuri se îngrămădesc în umbra unei şunci uriaşe, a cărei coloare desfăşoară în game armonioase toată simfonia rozului.

Şi mai roze încă sunt cele trei miss, tinere aproape copile, dar înalte şi bine făcute asemenea unor nimfe de Rubens, superbe, colosale cu părul lor blond ondulat şi ale căror trupuri conştiincios hrănite cu cărnuri suculente, inspiră ideia unor flori sau unor persici coapte. Şi liniştite fără să se întrerupă o clipă, fecioarele acestea fericite devoră toate bunătăţile cu care e încărcată masa şi vorbesc de iubirile lor.

— Da, zise Deborah, îl iubesc mereu pe scumpul meu Eduard Novel, căci e înalt ca noi, alb şi trandafiriu şi fără un pic de mustaţă. Seamănă atât de mult cu o fată în cât în Polynesia, o regină a fost cât p'aci să-l mănânce, şi cea mai uşoară adiere de vânt îi resfiră părul lui fin. Şi tu Ellenor eşti tot atât de îndrăgostită de pianistul tău ungur.

— Da, zise Ellenor, mă prăpădesc după aerul lui trist aproape fatal. Muzica îl doboară şi-l copleşeşte. Când cântă la pian suspinele instrumentului par că ţâşnesc din pieptul lui şi ai crede că el însuşi este un pian. Mă interesez de el pentru că în orice clipă aî impresia că moare — şi asta este în ce mă deosebesc de sora mea Amy. Căci ceiace îi place ei la sir William Sidney e că locotenentul acesta de cavalerie înăbuşeşte un cal între pulpele sale, şi cu două degete îndoaie o piesă de aur. Dar nu este singurul care poate săvârşi atari lucruri.

— O ! zise Amy nu-l iubesc numai pentru atât. Dacă am înţeles să-mi fac dintr'ânsul un idol e cu totul pentru alt motiv. M'a oprit să fac pe cocheta cu vărul nostru Antony, şi, fiindcă nu-l ascultasem, pe când m'a întâlnit singură pe scară, mi-a tras o palmă zdravănă, care mi-a produs o încântare nespusă, şi iată pentru ce îl ador.

Vorbind astfel miss Amy, înalţă ochii spre cer şi beă din nou o ceaşcă parfumată de ceai, în vreme ce miss Deborah şi miss Ellenor golesc o farfurie de sandwiciuri.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

VINE TOAMNA!

Printre pomi aleargă vântul liberat din închisoare
Şuerând o doină tristă — Cântecul de 'nmormântare —
Al frunzelor vestejite care troenesc pământul;
Şuerând o doină tristă printre pomi aleargă vântul.

Soarele de-acum în cale'i zilnic îl acopăr norii,
Şi'n şireaguri tot mai dese, ţipând trist, se duc Cocorii.
Vine Toamna! Vine! Vine! Corbii croncănesc pe sus
Plâng şi ei de bună-seamă, bunul timp care s'a dus.

Toamna vine! E aceiaş: brumă, vânt şi ploae rece
Toamna vine! E aceiaş; Toamna vine, toamna trece,
Numai noi pe calea vieţii tot luptându-ne în van,
Ne schimbăm pe zi ce trece, ne schimbăm din an în an!

Ne schimbăm pe zi ce trece, ne schimbăm în voia sorţii
Ca pe frunze 'ngălbenite ne tot poartă vântul morţii.
Ne tot poartă vântul morţii prin tăriile albastre
Vine Toamna! Toamna vine şi în sufletele noastre.

Ioan Th. Ion Hotarele

Strălucirea Sarei Bernhardt

Un mare scriitor, admirator al marei artiste franceze, scria, despre Sarah: „Sunt dintre acei cari plâng în ea pe incomparabila prietenă. Ea avea în afecţiune simţiri de geniu, ca şi în arta pe care a nemurit-o şi ilustrat-o".

Socotesc că nimic nu poate fi mai drept, mai profund, de cât aceste câte-va cuvinte care caracterizează sufletul mare generos, sublim, — potir sfânt de înalte şi nobile simţiminte, — precum şi geniul aceleia care a fost Sarah Bernardht şi pe care posteritatea o va eterniza, împodobind-o cu propriul şi uriaşul ei geniu.

In adevăr, Sarah strălucea... Puterea ei de ademenire precum şi imensul ei farmec, erau neţărmurite... Când vroia să placă, şi ea vroia acest lucru totdeauna, se răsfrângea din zâmbetul ei, din privirea ei, din vocea ea, din princiarele sale gesturi, nu ştiu ce farmec magnetic care fermeca şi captiva inima.

Erai sub puterea fascinaţiei acestei creaturi, născută pentru artă şi pentru frumuseţe, care, răspândea în mod magistral în jurul ei lumină şi viaţă...

Admirată, adorată, cunoscând toate farmecile gloriei, ea ştia să rămâie simplă în prietenie, şi mulţi din artişti, scriitori, oameni de artă nu putea-vor să uite şi să nu-şi amintească fără emoţie ceasurile neuitate petrecute lângă ea, sau în preajma ei.

Mie mi-a plăcut puterea iradiantă care se degaja din toată fiinţa ei şi suverana autoritate a spiritului ei combativ şi pasionat, veselia, dintr'odată, transforma pe această prinţesă de legendă într'o femeie aproape copilărească, gata să râdă nevinovat. Mă uimia şi mă fermeca expresia de timiditate care, câteodată, apărea, uimindu-te, pe faţa ei regească şi vocea de aur cu care sublima Sarah revela lucrul acesta surprinzător: „Sunt o mare timidă".

De ai fi văzut însă în ea pe minunata artistă, pe mama pasionată a lui Maurice, pe bunica înduioşată a frumoasei Lysiana, pe buna damă de la Belle-Isle, pe stăpâna casei din bulevardul Pereire, pe directoarea teatrului purtându-i numele, său pe inspiratoarea poeţilor, un lucru uimia la ea: puterea ei fluidică, acţiunea sa însufleţitoare. Ea era numai soare; în contactul cu ea, cei slabi recăpătau încredere, inimile se deschideau... Sarah creia Frumuseţea în viaţă ca şi în Artă, şi ar fi inventat prietenia dacă prietenia n'ar fi existat în lume şi pe Pământ.

Exista fanatism în adoraţia ce i-se arăta. Sarah ţinea în jurul ei o curte întreagă, şi intimii săi o idolatrau, se temeau de ea şi primeau totul de la ea. Despotă, gingaşă, violentă, dulce spirituală, felină, ea dădea tuturor aceora ce-i erau în preajmă, impresia unei flăcări vii lângă care te simţiai mulţumit să te încălzeşti. In ori-ce făcea, în ori-ce spunea, acea rasă, acel simţ al atitudinei care o făcea în mod suveran armoniasă.

In fiinţa ei întreagă, vibra armonia. Viaţa-i, în cele mai mici amănunte, era artă, şi fiinţa ei artă. D-na Ivonne Sarcey, corespondenta revistei franceze: „*Les Annales*", vorbind într'un ultim şi recent număr al acestei reviste, de Sarah, descrie episodul uni întâlniri, cea dintâi, cu Sarah. O vizitează acasă, în momentul precis când Sarah începuse să-dejuneze. Erau totuşi, trecut de orele două, din zi. O rugă să intre, şi d-na Sarcey rămâne uimită de strălucirea acelei mese familiară, încărcată de flori şi de dejunul ei, servit somptuos şi delicat. Stând în capul mesei într'un fotoliu heraldic, fiind servită cea dintâi, Sarah era regina după care invitaţii ei îşi modelează pofta lor de mâncare, sentimentele şi conversaţia lor... Servitorii treceau ca nişte umbre, pândind o privire, dispărând la un simplu gest al ei, şi toată asistenţa respira o atmosferă de adoraţie cu totul specială... Sarah, foarte obişnuită cu acest ceremonial, nu dădea atenţie la acestea, şi de îndată, cu minunata sa pricepere, vedea starea spiritului asistenţei şi-şi punea toată graţia şi cochetăria să o captiveze... Căci ea, printre atâtea altele daruri ce avea, avea şi pe acela de a exalta toate formele prietenici. Ştia să cucerească inimile şi să le păstreze. Puterea strălucirei ei era atât de mare în cât anii trecură peste ea fără să pară, adăogând numai coroanei sale de aur, aureola câtorva fire de argint. Până la sfârşit, ea şi-a exercitat prestigiul asupra mulţimei. S'a văzut acest prestigiu (uimitor) în ziua înmormântărei sale, când un popor întreg i-a făcut un cortegiu de iubire. Niciodată, spune mai departe, d-na Sarcey nu va uita entuziasmul care domnea la Universitatea Analelor de îndată ce Sarah trecea pragul. Femei tinere, fete tinere, cu braţele încărcat de flori, aşteptau să treacă, cerşindu-i o privire, cu ofranda buchetelor ei dulci, prietenoase, cu zâmbetul ei, care era o lumină, inobila aceste spontane manifestaţii.

Nimeni nu ştia ca ea să primiască o floare, omagiul unei sărutări pe mâna ei întinsă, sau timidul murmur al unui compliment. S'a făcut dovadă de aceasta în ziua faimoasă când d-l René Viviani, prim ministru al Franţei, atunci, sărbători descernarea Crucei de Onoare la palatul „*Analelor*" şi pronunţă ambasadorei cuvântului francez, unul din cele mai mişcătoare discursuri, pe care l'a pronunţat acest eminent şi maestru orator bărbat de stat francez. Sub un baldachin înflorit, ilustra artistă, modestă şi heratică, cu ochii plini de vis, asculta cum ştia ea să asculte. Cu corpul mlădios nemişcat, aproape nematerial, lăsa feţei sale aristocratice, munai, să răsfrângă splendidele, măreţele şi multiplele expresii ale gândirei... Poeţi, artişti, defilară în faţa ei, depunând la picioarele ei strălucitoarea jerbă a admiraţiei lor, patetic cul omagiu al talentelor lor... Şi divina Sarah a simţit acest îndelungat farmec primind valurile de sonete, rondele şi balade celebrându-i gloria, cu o graţie imperială. Regina atitudinei şi prinţesa gestului, după cum a numit-o unul din marii ei poeţi şi admiratori, celebrul autor al lui *L'Aiglon* pe care Sarah l-a nemurit, *Edmond Rostand*, — ea aruncă încă odată, din atâtelea ori, peste acea mulţime fermecată, prestiul farmecului său, şi căldura Soarelui său! S'a spus totul, s'a scris totul despre Sarah. Ea era demnă de aceste omagii venite din ţări îndepărtate, de această explozinne de admiraţie populară, de a

cest fanatism naţional, Ea care a fost cavalerul Frumuseţei, marea preoteasă a Poeziei, şi regina Albinelor,— regină cu zborul splendid în azur.

Nimeni n'a muncit mai mult de cât ea, nici cu o sârguinţă mai nobilă, nici cu o mai tânără exaltare. Ea a fost curajul însuşi, şi poate că în acest curaj terbue să se caute secretul strălucirei sal. Căci această mare femeie celebră cu drept cuvânt, a cunoscut cele mai dureroase tribulaţii şi cele mai de temut încercări. Ea a străbătut cu fruntea sus catastrofele şi durerile şi totdeauna, „*cu toate acestea*". a muncit.

D-na Sarcey, relatează, cu adâncă înduioşare, ultima ocazie când a văzut-o cu câte-va zile înainte de a muri. Sarah i-a manifestat marea prietenie de a o chema la ea ca să se scuze de a nu putea ţine conferinţa pe care o promisese „Universităţei Analelor". Ca să sfârşesc, voi reproduce, textual, ultimul pasagiu, din articolul d-nei Sarcey asupra marei artiste:

„O ştiam foarte bolnavă şi mă aşteptam să o găsesc odihnindu-se, într'un pat moale şi parfumat. Care n'a fost uimirea mea zărindu-o în faţa căminului încălzit, slăbită şi palidă, stând drept totuşi în fotoliul larg, slăbită de sforţarea de a se ţine în picioare... I-am luat mâinile slabe în mâinile mele: mâinele ei erau muiate cu o sudoare rece de agonie; şi, cu toate acestea, ochii ei, plini de lumină şi de voinţă, străluciau încă într'o faţă de mort... Acest spectacol sublim şi sinistru m'a zdrobit de uimire şi de admraţie... Sarah, marea Sarah, îmbrăcată cu o roche de satin roz-gingaş, cu părul aranjat după moda secolului 18-a, cu gura crispată de un zâmbet dureros, cu un trandafir viu la corsaj, Sarah lucra... şi, ca pentru a se scuza, ea spuse cu acea voce care era ca un val de aur:

— Inţelegi, scumpă doamnă, aceasta, pot să o fac, acasă la mine. Operatorii vin să întoarcă filmul în odaia mea; însă conferinţa asupra lui Rostand mi-e imposibil să ţiu. Ar trebui să ies, şi doctorul mă opreşte...

„Minunatul ei cap se plecă ca istovit de oboseala cuvintelor spuse, mâinele îi căzură inerte, şi ochii ei minunaţi, — ochii Samaritencei, ai Vulturului, a Princesei Indepărtată, — vorbiau încă; gura încercă să zâmbească, cu toate acestea..."

Până în pragul morţei, această genială creatură vroia să dea mierea, sforţarea, şi dumnezeiasca sa inimă... Ea strălucea peste viaţa ei, încă, deja legănată de eternitate !...

Petru T. Gâdei

Din frumuseţile Basarabiei

Dealurile şi văile basarabene.-Ciobanii

O altă frumuseţe a Basarabiei sunt dealurile şi văile ei. Tot mijlocul Basarabiei şi partea spre mează noapte noapte a ei este un şir de dealuri şi de văi, în adâncul cărora lucesc în zilele de soare, ca nişte oglinzi de bronz apele iazurilor. Pe aceste coline, pe lângă arături şi livezi sunt şi nesfârşite locuri nelucrte, câmpuri de păşune, pe care'şi găsesc hrana mii de turme de oi.

Intr'o vreme în Basarabia creşterea vitelor a fost din cele mai de vază îndeletniciri ale oamenilor, dar cu timpul s'a mărit munca pământului şi locurile slobode de pământ s'au micşorat şi astăzi a rămas în fiinţă doar creşterea oilor, o bogăţie a ţinutului.

Tipuri din Basarabia.— Băiat de 12 ani cioban.

Nimic mai pitoresc de cât turmele de oi pe aceste dealuri nesfârşite şi cu rarele *colibe* şi *ocoluri* ciobăneşti în timp de vară !

Aci în largul naturei trăesc tot timpul cald oamenii şi vitele în plină înrudire cu bogăţiile firei înconjurătoare. Ciobanii întruchipează nu numai o meserie dar un neam deosebit de oameni, căci din tată în fiu şi-au lăsat unul, altuia îndeletnicirea aceasta. După cum ei păstoresc vacile le zic *văcari*, boii, *buari* şi viţeii mai mici de doui ani şi în deobşte vite mai tinere — le zic *tomazlicari*.

Nu cunosc nimic alt-ceva de cât meşteşugul lor, dar în el au multe cunoştinţe despre viaţa si boalele ot lor, care bine înţeles n'au nimic asămuitor cu învăţătura crescătoriei raţionale de vite.

Ciobanul basarabean e cel mai modest dintre oameni, el se mulţumeşte cu mămăliga, laptele şi brânza lui şi nu le schimbă pe nimic în lume. După cum a păstrat obiceiul hranei aşa'l păstrează şi pe acel al portului. Brâul de piele, care e lat şi cuprinde o sumă de despărţituri în care e toată averea şi apărarea lui, căci în el poartă înfipt şi cuţitul său, e lucrat deseori frumos cu încrustaţii în aramă. Cămaşa şi cojcul se schimbă după anotimp, iar căciula o partă şi vara şi iarna.

Meşteşugul său ciobanul îl învaţă de la vârsta de 10 ani şi deseori un

Tipuri din Basarabia. Cioban bătrân

băeţaş de 11-12 ani are sub paza lui 100 şi mai bine de oi.

Şi meşteşugul său ciobanul şi'l păstrează până în adânci bătrâneţe trăind una din cele mai monotone vieţi. Singura lui desfătare e fluerul din care doineşte când sufletul lui se umple de jalea şi dorul unei vieţi mai bune pe care n'a trăit'o nici o dată, dar pe care şi-o închipuie că trebue să fie unde-va şi când-va.

Ciobanul n'are de alt fel nici timpul să se plictisească. Aşa monotonă şi vecinic neschimbată ziua lui este vecinic prinsă de lucru.

Pe lângă paza oilor care e obositoare, căci ele trebuiesc urmărite mereu, ciobanul trebue de 3 ori pe zi să mul-

gă oile, adunându-le la stână. Laptele cules trebuie prefăcut în brânză, cea ce iar cere de lucru.

Nopţile nu sunt nici ele liniştite. Se strecoară des lupii, vin şi musafiri nedoriţi şi ciobanul trebuie să fie mereu la pândă.

Aşa, că pitorescul vieţei lor în liniştea văilor şi dealurilor Basarabiei nu este aşa de plăcut, au şi ei nevoile lor, durerile lor, grijile lor. De aceea nu e de mirare că în notele doinelor lor e atâta durere ca şi cum ei ar fi cunoscut toate durerile şi suferinţele restului omenirei de care sunt aşa de departe.

Dar cea ce au păstrat ciobanii basarabeni este limba moldovenească. Graiul lor a rămas acelaşi şi ei vorbesc aceiaşi limbă pe care au vorbit plăeşii lui Ştefan Vodă şi poate că ei şi trăesc aceaşi viaţă pe care au dus'o şi acei, cari au păstorit pe vremea domnului Moldovei.

Şi ei au mai păstrat şi cântecul moldovenesc, doina pe care au învăţat'o de la moşi strămoşii lor şi lor li se datoreşte că Basarabia a păstrat înfăţişarea ei moldovenească.

Când vezi colibele şi ocolurile lor pe dealurile Basarabiei, când auzi cântecul fluerului lor şi auzi graiul lor dulce simţi că toată înstrăinarea de un veac n'a schimbat cea ce de veacuri a fost aci românesc şi cu bucurie priveşti la aceştî simpli producători de bogăţii şi ocrotitori aî unui trecut îndepărtat şi sfânt.

Dr. I. Dascian

Tipuri din Basarabia. — Cioban tânăr cântând din fluer.

Băuturile de dragoste

Un mijloc foarte întrebuinţat în trecut pentru a inspira şi a menţine dragostea unui sex pentru altul a fost „*băuturile de dragoste*".

Poetul roman *Lucreţiu* s'a sinucis într'un paroxism genital produs de o băutură de dragoste. O aceiaş vrăjitorie a făcut pe Lucullus să înebunească.

In evul mediu comerţul cu prafurile şi băuturile de dragoste era foarte înfloritor, exercitat fiind în special de şarlatani sub scutul vre-unui grad medical dobândit aşa cum se dobândeau pe atunci, adică tot prin şarlatanii şi solomonii. Preţul acestor băuturi — otrăvitoare atunci când nu erau complet inutile — era totdeauna foare ridicat şi adese ori întrecea orice măsură.

Shakespeare ne arată pe Othello acuzat că a câştigat dragostea Desdemonei prin formule magice şi băuturi procurate de şarlatani.

De altfel până acum vre-o 40 anî, în Franţa, erau judecaţi şi condamnaţi o mulţime de şarlatani care vindeau „orvietan", misteriosul elixir care avea darul să transforme în aur naivitatea oamenilor.

Credinţa în puterea unor anumite substanţe animale sau vegetale, în dragoste, a durat şi va dura cât lumea căci e firesc, ca atâta vreme cât va dăinui dorinţa, va dăinui şi cea ce se bănueşte că o poate satisface.

Tinerile italience iau o şopârlă, o îneacă în vin, o usucă la soare şi după ce o fac praf aruncă din aceasta pe omul dorit care, pe loc, devine înamorat nebun de acea care a aruncat praful.

In Austria, în Germania în ducatele Hessa şi Oldenburg, fetele amestecă puţin din sângele lor în băutura omului ales care în urmă, cu siguranţă, înebuneşte după ele. In Boemia femeia căria îi e teamă să-şi dea sângele, poate pune în băutură sânge de liliac căci efectul e acelaş.

In Scoţia, se iau două pastile şi se înmoaie în sudoarea celei sau celui ce face vrăjitoria; se lipesc la un loc şi se dă să fie mâncate de alesul sau a leasa inimei. Efectul e neîndoelnic. In loc de aceste pastile sudorifere, tot în Anglia, se poate da un os de broască verde uscat la focurile ce se aprind în ziua de Sf. Jean. Unele flori au fost considerate din vremurile cele mai îndepărtate ca având efecte miraculoase în dragoste. In „*Visul unei nopţi de vară*" Oberon îi spune lui Puck să pună o pansea pe pleoapele Titaniei adormite ast-fel ca la deştetare ea să se amorezeze de primul om ce-l va vedea.

Satyron, este un fel de orhidee celebră la Romani pentru puterea ei afrodiziacă şi majoritatea erotologilor antici îi dădeau un loc de cinste printre substanţele excitante.

Verbina şi sămânţa de cumin sunt şi au fost mult întrebuinţate la prepararea băuturilor de dragoste.

O altă plantă cu proprietăţi minunate este şi *basilicul*. La noi, în Moldova se zice că tânărul care ar primi de la o fată o cât de mică rămurea din această iarbă năzdrăvană este cuprins imediat de o dragoste nebună pentru aceia ce i-a dat-o. O ţărancă

Zadarnic...

Pustiul într'un suflet de-apucă să se nască.
Zadarnic mai încearcă să scape-atunci de el,
Desgustul de viaţă îl face să trăiască
Nepăsător de toate şi fără niciun ţel...

Simţiri ce nasc în taină de 'ncearcă să deştepte
In sufletul ce moare, nădejdea unui vis,
Netrebnica speranţă le face ca s'aştepte
Zadarnic ora sfântă, pierdută în abis...

Zadarnică-i chemarea ce moare 'ndurerată
Pe dom clădit din vise ce-adorm în desfătări.
Nu poate să învie povestea îngropată;
Mormântul ce-o deţine, i-al sfintelor uitări...

Dimitrie Tiaha

RUGACIUNE

Tinerii generații

Prea bunule părinte, puternice și mare
Tu, ce-ai creat pământul și valurile mării
Și'n larga-ți bunătate, atotocrotitoare
Ai așternut pe rane zăbranicul uitării.

Tu, care 'mparți cu-aceiași măsură minunată
Curaj celui ce piere și fiarelor blândețe
Pogoară 'nțelepciune și inimă curată
Și dragoste și zâmbet pe-a noastră tinerețe.

Și dă-ne vrednicia curajului de-a spune
Cutezător cuvântul de bine și dreptate
Tu, care ești izvorul virtuților strălucite
Ce-au strălucit în timpuri mărețe 'ndepărtate

Și-ajută-ne părinte să înfruntăm furtuna
De-o cuteza vreodată să 'ntunece credința
Și fă ca oastea țării, acum și 'ntotdeauna
Să poarte 'n vârf de spade, înfiptă biruința

Barbu Hoinaru

italiană n'ar vizita nici odată pe un viitor ibovnic fără să-și fi pus, prealabil, un fir de basilic după ureche.

In prepararea băuturilor de dragoste intră o mulțime de plante otrăvitoare cum este laurul porcesc (Datura stramonium), mătrăguna (Atropa belladona), șofranul, ruta (Ruta Graveolens) precum și alte plante ne vătămătoare cum ar fi bobul, nalba, rădăcina de ferigă bărbătească, etc.

La indieni florile și fructele de *mangnier, de lotus* (nufăr) și *de champak* se bucură de un mare renume în această privință.

Nu trebuesc uitați gândăceii de frasin (Cantharis vesicatoria), care luați cu nesocotință pentru a mări focul dragostei l'a stins pentru totdeauna odată cu viața celui ce vrusese să întreacă firea.

In unele țări se obișnuia, și nu se știe dacă astă-zi nu se mai practică, să se scrie pe bucățele de hârtie cuvinte magice sau caractere runice care se amestecau în alimente și se dădeau celui sau celei vizate.

Dar cum uneori efectul băuturilor de dragoste întrecea cu mult dorința și nevoia celui ce le băuse, s'au căutat alte plante și obicte care să aibă puterea să calmeze sau să anihileze cu totul focul exagerat al dragostei.

In această categorie intrau multe substanțe flori, fructe și plante dintre care cele mai importante erau *comforul, nufărul alb, amaranta, savaea indica* și altele.

Dacă astă-zi farmecele, descântecile și băuturile de dragoste au dispărut de prin orașe, satele mai tuturor țărilor din lume zac și acum sub jugul credințelor în forțe necunoscute, în talismane și vrăjitorii menite să le procure crâmpee de mai multă mulțumire corporală.

Gilly

FILATELIA

Origina mărcilor poștale

Primele mărci poștale datează din 1840 iar în 1860 erau întrebuințate în mai bine de 70 de state, principate sau colonii. Câți-va maniaci începură să colecționeze cu timpul petecele astea de hârtie și în curând diverși negustori, — în de obște librari — socotiră că pot specula mania asta a amatorilor, cu atât mai mult cu cât acești negustori observară că nu toate mărcile se găsesc cu aceiași facilitate; de-aceia negustorii le taxează cu prețuri diferite și alcătuiesc cataloage.

Primele cataloage apar pe la 1861 iar peste un an albumul Lallier.

De la 1875 până în 1908 urmează a doua perioadă a mărcilor. Se alcătuiesc Societăți cari se ocupă exclusiv cu colecționarea lor; în Franța baronúl de Rotschild fondează Societatea franceză de timbrologie.

In societățile acestea se fac studii serioase asupra mărcilor stabilindu-se valoarea fiecărei mărci în parte. Tot în epoca aceia începe prima vânzare la licitație a timbrelor în faimoasa sală Druot.

Iată de altfel o dare de seamă a unei vânzări efectuată în Martie 1904.

Se spune că mărcile sunt în scădere și vremea frumoasă a colecțiunilor a trecut. Nimeni n'ar mai spune aceasta dacă ar fi văzut graba cu care au fost disputate mărcile. Bunăoară marca de 1 fr. a imperiului s'a vândut cu 18 fr. și 70, erorile noi 330 fr.

La această dare de seamă vom adăuga un mic tablou care poate arăta cât s'a modificat valoarea mărcilor în perioada aceasta:

	1875	1890	1908
Franța 15 c. verde	0.50	3	10
Franța 1 fr. vermillon	20.—	90	250
Franța 1 fr. Imperiu	3.—	12	25
Dublu de Geneva	25.—	300	750
Porumbelul din Bâle	3.—	75	150
Spania 10 reale din 1850	7.—	40	80
Grecia No. 1	1.—	6	15
Suedia Nc. 1	1.50	20	60
Cap, gravură pe lemn 4 p. albastru	4.—	30	85
Vedere din Sidney 2 p. albastru	5.—	20	40

Perioada aceasta se termină într'o adevărată apoteoză prin trei vânzări succesive Leroy d'Etioles Koch și Mirabeau care vânzări realizează un total de două milioane, sumă fantastică pe vremea aceia.

Perioada a treia începe de la 1908 până în zilele noastre și este o perioadă de desvoltare și nedespărțită de catalogul Yvert și Tellier-Champion.

Catalogul Yvert și Tellier există de la 1896, paralel cu 3 sau 4 alte cataloage franceze fără ca nici unul din ele să se fi putut impune colecționarilor, când la sfârșitul epocei a doua deveni prețul curent al casei Champion.

Catalogul acesta avu norocul să cadă în mâinile unui om cu idei largi comerciale, înzestrat cu o putere uriașă de muncă și care pricepu că dezvoltarea filateliei era strâns legată de existența unui catalog veșnic în curent cu prețul zilei. Opera aceasta care a costat aproape 20 de ani de muncă neîntreruptă este azi complet realizată. Se aude adesea ori emițându-se, cu privire la catalogul acesta, un anumit număr de idei eronate care trebuie distruse

●

O cititoare ne aduce laude pentru faptul că am deschis rubrica de filatelie prin care ținem la curent pe cei interesați cu toate noutățile din lume. „Prin aceasta — ne scrie cititoarea noastră, — ați deschis gustul de a colecționa mărci, până și copiilor".

Aceasta a fost și în intenția noastră. A colecționa ceva — în cazul nostru mărcile — pe lângă distracția ce-și procură tinerii, mai servește și la educație. Un colecționar va fi totdeauna un om ordonat. Spiritul lui va deveni fără să simtă, cercetător, studios.

Toate acestea nu pot decât să fie folositoare în viața de toate zilele.

A face o colecție, la un moment — când colecția a luat proporții — trebue să ai un mic capital de rulat.

Ei bine colecționarul se va obișnui să strângă un mic capital, chiar când e sărac, ca să-l aibă pentru ori-ce eventualitate. Iată-l deci învățat să agonisească, să strângă, să facă economie.

Cititoarea noastră ne mai întreabă că, în legătură cu filatelia n'ar fi și colecția de monete ?

De sigur și colecționarea monetelor e tot așa de interesantă ca și cea de mărci poștale. Cum însă este mai costisitoare, această colecție mai ales astăzi, când metalul din care sunt făcute monetele, are valoare intrinsecă, destul de apreciabilă, e mai greu, mai ales pentru tineri să colecționeze monete, de cât mărci care le găsesc pe ori-ce scrisoare.

Totuși, dacă vom găsi cititori cari ne vor scri că-i interesează colecționarea monetelor și medaliilor, vom deschide cu plăcere rubrică și de această specialitate, dând sfaturi și indicațiuni numismatice cititorilor noștri.

C. A. ORAȘIANU
Membru al societății numismatice române.

Mâna maimuței

— Nuvelă de W. W. Iacobs. —
Din englezește de **Jean Vasiliad**, Galați

URMARE —

Un fetiș extraordinar. Cele trei dorințe realizate

— Un fakir, om foarte sfânt, a dotat-o cu o putere magică, zise sergentul. Voia să probeze că soarta stăpânește destinele omenești și că, cei ce vor s'o îndrepte, o încearcă totdeauna în detrimentul lor. După acest farmec, trei persoane deosebite vor putea fiecare să-și vadă trei dorințe realizate.

Tonul lui Morris era atât de impresionat, că auditorii săi avură senzația că râsul lor suna falș.

— Ei bine zise cu finețe Herbert White, de ce n'ai formulat aceste trei dorințe ?

Soldatul îl privi cu acel aer pe care-l iau oamenii cu experiență în fața tinereței înfumurate.

— Le-am formulat, replică el încet, și fața sa bucuroasă, păli groaznic.

— In realitate, cele trei dorințe ale

d-tale s'au împlinit? întrebă d-na White.

— Da, răspunse sergentul major ai cărui dinţi, clănţănind pe marginea paharului.

— O altă persoană a pus la încercare puterea acestui talisman? insistă bătrâna.

— Da, o singură dată, un om şi-a văzut cele trei dorinţe realizate. Nu ştiu care erau cele două d'ntâi, dar cea de-a treia invocă moartea. Faţa lui Morris era aşa de gravă că o tăcere apăsătoare se lăsă de-asupra grupului.

— Fiindcă cele trei dorinţe ale d-tale s'au împlinit, mâna asta nu-ţi mai serveşte la nimic, Morris, zise în sfârşit d-l White. La ce o mai păstrezi?

Soldatul clătină din cap.

— Din simplă fantezie cred, făcu el încet. Voiam s'o vând, însă nu cred să mă hotărăsc la asta. A cauzat deja multe nenorociri. De altmintreli, nimeni nu vrea s'o cumpere. Toţi îmi iau povestirea drept basm. Unele persoane din acele cari ar fi dispuse să creadă ceva, doresc să încerce puterea mâinei înainte de a plăti.

— Dacă ai putea să ai încă trei dorinţe împlinite, zise bătrânul, clipind din ochi, ai încerca?

— Nu ştiu, răspunse celalt.... nu ştiu !...

Morris, luă mâna şi balansând-o între degetul mare şi arătător, o aruncă pe neaşteptate în foc. Cu un strigăt, White se aplecă şi o scoase repede din flăcări.

— Las'o mai bine să ardă, zise solemn, soldatul.

— Dacă nu mai ai nevoie de ea, Morris răspunse celalt, dă-mi-o mie.

— Nu, ripostă într'o rea dispoziţie prietenul. Am aruncat-o în foc. Dacă o vei păstra din voinţa d-tale, să nu mă faci responsabil de ce se va întâmpla. Aide, fii om cu judecată... aruncă-o în mijlocul cărbunilor.

Cu un semn din cap, White refuză şi examină cu atenţie noul său dar.

— Cum trebuie să faci? se interesă el.

— O ţii în mâna dreaptă explică sergentul şi exprimi cu o voce tare, dorinţa.... însă eu te-am prevenit de consecinţe...

— Ai crede că asculţi o poveste din o mie şi una de nopţi zise d-na White care se sculă pentru a se ocupa cu pregătirile cinei. Nu crezi tu, adaogă ea, adresându-se bărbatului, că ar trebui să ceri patru perechi de mâini pentru mine?

White scoase din buzunar talismanul şi toţi trei isbucniră în râs, în timp ce sergentul major, cu îngrijorarea imprimată pe faţă, îi reţinu braţul:

— Dacă aveţi vre-o dorinţă zise el aspru, să fie cel puţin ceva raţional. D-l White băgă mâna maimuţei în fundul buzunarului său şi aranjând scaunele îşi conduse prietenul la masă.

In timpl cinei, talismanul fu aproape uitat. După masă, cei trei ascultară o nouă povestire a aventurilor lui Morris în Indii.

— Dacă povestea cu mâna maimuţei, nu e mai adevărată decât cele pe care le-am înghiţit până acum, zise Herbert în momentul când uşa se închise după musafirul lor, acest obiect nu ne va fi de mare trebuinţă.

— Iai dat ceva în schimb?... întrebă d-na White, privind fix la bărbatul ei.

— O bagatelă, răspunse acesta, cu obrajii puţin coloraţi. Nu voia să primească nimic; însă l'am obligat a insistat din nou ca să mă descotorosesc de amuleta sa.

— Înţeleg, făcu Herbert, cu o oroare simulată. Iată-ne pe punctul de a fi bogaţi, celebri, fericiţi... Pentru început, tată, cere să fii împărat...

In felul acesta, n'o să mai atârni de nimeni.

D. White, luă mâna maimuţei şi o examină cu o mină nehotărâtă.

— Faptul e, zise el încet, că nu ştiu ce să doresc. Mi se pare că am tot, despre ce aş putea avea nevoie.

— Dacă ai lichida preţul casei n'ai fi complect fericit? întrebă Herbert cu o mână pe umărul tatălui său. Ei bine, cere două sute de lire... asta ar încheia socoteala...

Tatăl surâzând timid propriei sale credulităţi, ridică talismanul, în timp ce fiul său, cu inima solemnă, se aşeză la piano şi marcă câteva acorduri grave.

— Doresc să am două sute lire pronunţă foarte distinct bătrânul White. Un puternic tremolo salută aceste cuvinte; însă un strigăt al bătrânului întrerupse acest vacarm.

Femeia şi fiul alergară lângă el.

—A mişcat, strigă el, aruncând o privire de desgust obiectului ce zăcea pe parchet. In timpul când îmi formulam dorinţa, s'a răsucit în mâna mea ca un şarpe.

— Nu văd banii, zise Herbert, ridicând talismanul pe care-l puse pe masă, şi aş jura că nu-i vom vedea nici odată.

— Cum poţi să-ţi închipui tu asta, se adresă bărbatului ei d-na White cu o privire îngrijată.

Acesta scutură negativ din cap.

— In sfârşit, nu-i nimic !... nu e nici un rău... dar oricum mi-a tras o spaimă.

Toată familia se aşeză lângă foc şi cei doi bărbaţi îşi terminară pipele.

Afară vântul suflă cu mai multă violenţă ca nici odată. La sgomotul unei uşi trântite la etajul superior, White, tresări nervos. O tăcere neobişnuită şi plină de nelinişte se lăsă în salon şi ţinu până când bătrâna pereche se duse să se culce.

— Sper că o să găseşti în mijlocul patului, banii, înfăşuraţi într'un sac gros, zise Herbert, urând noapte bună părinţilor săi, şi că ceva oribil cocoţat pe frontispiciul dulapului tău, te va privi băgând în buzunar, acest câştig, greşit dobândit.

Herbert rămase singur în întunerio cu ochii fixaţi pe focul care murea şi în care el văzu dansând tot felul de forme antastice.

Ultima, era atât de înspăimântătoare şi atât de apropiată de maimuţe că îl încremeni. Vedenia lua proporţii atât de însufleţite, că dânsul, cu un râs silit îşi plimbă degetele pe masă în căutarea unui pahar de apă pe care să i-l arunce. Nu apucă decât mâna maimuţei, şi tremurând din cap până'n picioare îşi şterse degetele de haină şi urcă în camera sa.

(Va urma)

Max Rheinhardt divorţcază

Cauza este divirgenţa de opinii artistice

Se anunţă din Pressburg (Cehoslovacia) că Max Rhenhardt, directorul cunoscutului teatru berlinez, a intentat acţiune de divorţ împotriva soţiei sale.

Aceasta este o repurtată artistă, Elsa Herms, şi diferendul între ei s'a născut pe o chestiune de apreciere a meritelor artistice ale numitei doamne.

„Ea ar voi să joace totdeauna rolul de căpetenie în toate piesele pe cari eu le lansez" declară Rheinhardt, care găseşte că acastă pretenţiune este exagerată.

D-na Rheinhardt cere o pensiune de cinci mii de coroane cehoslovace pe lună, pentru ea şi pentru cei doui fii ai săi.

Ea spune că, deşi industria teatrală trece azi prin ceasuri foarte grele, soţul său e departe de a fi un om sărac.

Rheinhardt are, în primul rând, — afirmă ea, — o avere de mai multe milioane de coroane, dinainte de război. Mai mult, el e proprietarul a două teatre din Berlin. *Deütsches Theater* şi *Kammerspiel* şi al altor intreprinderi cari merg destul de bine.

D-na Elsa Rheinhardt cifrează veniturile soţului său la aproximativ două milioane mărci aur, anual.

Menês

Corespondenţa Redacţiei

Gică Glm: Nu se publică.

Dimofte Dimitriu: „Scrisori" se va publica.

I. Banca: Mai studiaţi Arta Poetică.

M. M.: Greşelile de ortografie le îndreptăm noi, dar poezia era prea copilărească spre a fi publicată.

Vă povăţuim să mai citiţi poezii de autori consacraţi.

C. Silistrarianu: Mai citiţi poezii moderne.

L. Stănescu Belcin: S'au primit dar nu le publicăm.

Un cal nărăvaş

Şi un fotograf mototol...

ANUL XXXIX. — No. 4[illegible] 2 lei exemplarul Duminică 14 Octombrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 100 lei. In străinătate pe un an 2[illegible] lei.

Liga bătrânilor

(Vezi explicația în pag. a 4-a)

Schuré despre Maeterlinck

Vestita „*Revue Bleue*“ de literatură, ştiinţă, arte şi politică socială, cu o vechime de peste şease decenii, publică în număru-i din urmă, un interesant studiu critic al lui Schuré despre Maeterlinck.

După ce analizează personalitatea literară şi de gânditor a lui Maurice Maeterlinck, tălmăcitorul inteligenţei florilor, şi după ce-i judecă sufletul pe temeiul creaţiunilor artistice de până acum. Edouard Schuré regretă că puternicul şi marele cugetător şi estet n'a putut străbate cu gândirea-i -*până dincolo de pragul celeilalte lumi.*

Această nedomirire apare ca un semn de întrebare şi de îndoială în „*Le grand secret*“. Maeterlinck stă nepriceput ca un copil învins al naturei, în faţa nemurirei... Ignorabimus !...

Pentru Schuré, şi acesta un îndrăsneţ cugetător în „*Les grands initiés*“, ca şi în „*L'evolution divine du Sphynx a Christ*“, nemurirea sufletului e de mult un adevăr destăinuit — cel puţin, astfel l-a inspirat Rudolf Steiner, alt mare interpret al spiritualismului.

După Schuré, ştiinţa merge spre o înţelegere cu religia, şi nu atât cu religia în înţelesul ei obicinuit şi profan, ci cu aceea ce se poate înţelege prin *destăinuirea divină.*

Această problemă a încercat s'o pătrundă — sunt peste o sută de ani de atunci — marele Volney, evocatorul ruinilor şi făuritorul catechismului cetăţeanului francez pe vremea marei revoluţiuni.

Lapidare forme literare şi întraripate gânduri estetice ne-au dăruit şi Volney, şi Maeterlinck şi Schuré. Poate tocmai aceasta să fie dovada că şi prin spiritul lor de profeţi, tot divinitatea s'a destăinuit lumei.

Intru acesta poate fi interesant duelul filosofic dintre Maeterlinck şi Schuré, pornit de acesta din urmă şi rămas încă fără răspuns din partea celui dintâi.

Noi nu putem spune cu adevărat cine are dreptate, şi nici nu cutezăm s'o facem, ci mai mult *simţim* că dincolo de pragul celeilalte lumi *mai este ceva, ce încă nu ni-l lămurim, dar care par'că începe să ni se desvăluie.*

Aceea ce ne impresionează însă ca literatură şi artă este etica şi estetica gândirei lor. Cine le-a pus atâtea frumuseţi în suflete ? De unde prind ei atâtea lumini şi din ce isvor de sub stânci sorb roua poeziei ?

Poate să fie sufletul lor din aceiaşi plămadă ca şi eroii lui Carlyle sau poate că destinul lor i-a creat să-i cânte pe aceşti eroi.

Ori cum, în ce priveşte adevărul firesc, fapt este că lumea se desface cu desgust din materialismul ignobil al zilelor noastre spre a-şi pune pe umeri iarăşi hlamida mândră a înnobilărei.

Suntem legaţi cu viaţa pământească de planul de jos, cu rădăcini adânci în inima pământului, dar suntem legaţi cu sufletele şi de planul superior, cu năzuinţi nebiruite spre soare, pentrucă, dacă mergem pe pământ ca viermii, străbatem totuşi văzduhurilor ca vulturii.

Cu alt prilej vom expune mai pe larg păţerile oamenilor superiori despre problema celeilalte vieţi.

Deocamdată, constatăm cu bucurie o interesantă evoluţie, în domeniul moral, a lumei amărâte de atâta materialism.

Când vălul Isidei nu va mai ascunde adevărul firesc al spiritului, oamenii nu vor mai fi nedomiriţi şi sceptici ca Maeterlinck, ci vor crede profund în realitatea destăinuirilor divine — după cum cred astăzi Rudolf Steiner şi Edouard Schuré.

Leontin Iliescu

Naturalizmul francez

— Cu prilejul unei cărţi despre el —

Se pare că este aşa de îndepărtat şi totuşi nu din cei mai bătrâni din generaţia noastră am trăit sub influenţa lui. E vorba de curentul naturalist în literatură. De curentul acesta se leagă numele unei întregi pleiade de scriitori — mai ales francezi — cu care am petrecut adolescenţa şi tinereţea noastră. Şi nu vom exagera dacă vom spune că la noi şi în prezent reprezentanţii de vază a naturalizmului francez sunt *en vougue.* Romanele lui Zola abea acum încep să fie traduse în româneşte ; noi n'am cetit de cât pe *Germinal* în româneşte, la acea epocă nu era nimic tradus din Zola şi-l citeam în original.

De aceea bine a făcut profesorul francez *P. Martino* de a schiţat într'o lucrare tot ce se ştie despre *Naturalismul francez* 1) căci cartea sa întitulată aşa şi apărută anul acesta în editura lui *Armand Collin la Paris, umple un gol în literatura critică europeană.*

Naturalismul reprezintă tendinţa care a domnit în romanul şi drama franceză după 1870, sub a treia Republică, în perioada dintre triumful pozitivismului spiritual şi cultul fetişist pentru ştiinţe. Conform cu definiţia lui populară, naturalismul, trebuia să fie cea ce era şi realismul : reproducerea naturei. Influenţat de reprezentanţii ştiinţelor şi ai filosofiei positive ca *Auguste Comte, Claude Bernard, Berthelot, Taine,* ultimul fusese teoreticianul realizmului, naturalismul a găsit în Zola expresiunea sa adevărată. El nu numai în romanele sale, dar şi în câte-va lucrări de critică ca *Romanul experimental* vrea să demonstreze că romanul trebuia să fie *un fel de proces verbal al artei pe care romancierul 'l pune sub ochii cetitorului. Intr'un cuvânt toată operaţia unui roman trebuie să se reducă în alegerea tipurilor din natură, de a se studia mecanismul lor sub influenţa schimbărilor mediului imprejmuitor.*

Două legi sunt mai ales dragi scriitorilor naturalişti : *Legea influenţei mediului* şi *Legea eredităţei,* conform cu care cauza simţurilor şi a emoţiilor este de natura fisiologică. Aceste legi au şi sugerat lui Zola seria lui de romane cunoscute sub acel al familiei *Rougon-Macquart,* care este istoria unei întregi familii care are multe particularităţi psihologice şi fisiologice şi care sunt datorite aceleaşi hereditaţi.

La început Zola a avut mulţi admiratori şi elevi, formând aşa zisul grup dela *Medan* (reşedinţa de vară a scriitorului). Din acest grup au făcut parte *LeonHennique, Paul Alexis, J. H Huysmans, Maupassant;* dar în urmă ei s'au despărţit de Zola şi au căutat să-şi individualizeze operile. Tot sub influenţa lui Zola au fost scriitori *E. Rod. L. Descaves, C. Lemonier J. Lorain, Abel Hermant, Paul Adam, fraţii Rosny, P. Margueritte şi O. Mirbeau.*

Mare influenţă a avut Zola şi şcoala lui naturalistă şi asupra literaturei străine germane, engleze şi ruse.

Dar după 1890 influenţa lui dispare poate şi din cauză că el însuşi încetează de a fi fanaticul susţiitor din trecut al naturalismului. Pe de altă parte după această epocă se petrece şi cu ştiinţa a tot puternică o schimbare. Ea care făgăduise totul şi în care se pusese toate nădejdile, începe să şovăiască. Se vorbeşte chiar de *falimentul* ei. Puterea pozitivimului şi naturalismului cade. Apar cărţi după cărţi care avansează noui tendinţe. Cartea lui *Voguë „Romanul rus“* arată Franţei intelectuale noui orizonturi. *Paul Bourget* publică „*Discipolul*“ care loveşte în învăţămintele lui *Taine,* care fusese propagandistul celui mai sincer positivism.

Poesia simbolistă şi romanul psihologic au precădere, naturalismul slăbeşte şi lasă loc realismului mai pacific, mai tolerant, mai puţin ambiţios.

Cartea d-lui Martino arată toată această evoluţie a naturalismului bine înţeles cu multe detalii făcând să treacă sub ochii cetitorului una din cele mai întresante epoce literare şi evocând nume de scriitori care ne sunt încă vii în memorie, iar mulţi din ei sunt şi astăzi dintre cei mai cetiţi.

Dr. I. Dusciau

1) *Le naturalisme francais* (1870-1895) *Isar M. Martino. Armand Collin, Paris 1923.*

La leagănul iubirii

Din timpul tinereţei, vederi strălucitoare
Apareţi să'mi uit anii şi-a tâmplelor ninsoare.
De un pătrar de secol, loc scump te-am părăsit
Şi-acum revin la tine să plâng ce am iubit.

E Iunie... e ziua ce'ntruna-am prea mărit
Când inimile noastre cu drag am contopit.
Al râului lin murmur ascult cu'nduioşare,
Tot ca atunci; şi fânul ca şi astăzi era'n floare.

Dar bietul orb lipseşte în lunca fermecată
Ca să'i primească pumnul de-arginţi ca altă dată
Când blând îi zise dânsul, cu ochii adumbriţi.
„Să şti că lângă tine trecu doui fericiţi"

Azi el poate să vadă din cerul de lumină
In locurile-acestea o tristă peregrină,
La leagănul iubirii că vine 'ndurerată,
Să întrevadă numai o umbră adorată.

Nufăr

Arta rustică românească

— La expoziţia din Monza — Părerile unui critic de artă italian

Luăm, în revista ilustrată mensuală Arte pura e decorativă, urmatoarea dare de seamă interesantă şi elogioasă asupra lucrărilor româneşti trimese la expoziţia internaţională din Monza :

Participarea României, la expoziţia din Monza, a fost relevată şi lăudată în destul de critică şi publicul a arătat că o apreciază în dreapta ei valoare.

Probabil însă că nu e încă cunoscut scopul special al secţiunii româneşti, care vrea să facă să se ştie şi să se aprecieze ce caracterizează, în mod mai important şi aproape emoţionător, fina expresiune artistică a acestui reînviat sâmbure din Orient : inspiraţiunea ei cu totul populară, profunda ei brazdă democratică ţărănească, prin care se exprimă sufletul contemplativ şi pasionat al unui popor agricol şi păstoral, legat cu dragoste adâncă de câmpiile lui întinse la nesfârşit şi de munţii lui pădurosi.

DESCRIEREA ORIGINEI ARTEI ROMANEŞTI

Arta aceea curată, casnică, neînvăţată ca o meserie, dar trecută dela tată la fiu, transmisă cu dragoste şi cu mândrie ca un patrimoniu venerat de naţionalitate, înfloreşte curată şi splendidă lângă vatra ţăranului şi păstorului român. Să vorbească, să cânte ca eroii săi. să se îmbrace ca ei, să se slujească cu aceleaşi lucruri, iată legea locuitorului acelui pământ latin, roman şi nespus de mândru de romanitatea lui.

Atunci când ţăranul român vrea să-şi dureze casa, scoate bogăţii din pământul naşterii lui şi materialul care-i trebue. Din pădurile profunde care acoperă asprii Carpaţi, ia trunchiurile seculare care vor servi la construirea casei sale rustice; şi după terminarea lucrărilor de întemeere şi de sprijin, iată-l că se face sculptor din arhitect : creştează capete de stâlpi rătunjeşte coloane destinate să sprijine prichivorul în care, în nopţile splendide de vară, va dormi întins pe pieile oilor lui, visând la Radu Negru şi la Mihai Viteazul. Şi nevasta lui, abia ce e terminată locuinţa, începe să o împodobească, pe din năuntru şi pe din afară, cu mici desenuri geometrice şi floricele stilizate, pe care le va repeta apoi în desfătătoarele cusături ale îmbrăcămintelor sale şi ale bărbatului ei.

Cuibul s'a întemiat şi acuma începe creiarea podoabelor .

ARTA ŢARANULUI ROMAN

Ţăranul român, după ce a sculptat cu răbdare, pentru nevasta lui, furca şi fusul care, atârnate de brâul ei, vor rămâne sculele sale preferate, se face olar, împletitor de coşuri, înfloritor ingenuu de oale şi de străchini, urzitor de rogojini, fabricant de hârdae şi de putini, de policioare pentru aşezarea vaselor; şi orice lucru eşit din mâinele lui e împodobit cu grijă, cu crestături pricepute, cu cioplituri fine, cu desenuri simetrice. Şi nevasta lui nu se lasă mai pe jos în lucrările ei : coase şi ţese, creşte viermi de mătase, seamănă cânepă şi in, pe care le va toarce cântând pe pragul dragei sale locuinţe; mereu îşi bate capul neastâmpărată, muncitoare, răbdătoare.

Dar arta sa, aceea care i-a fost transmisă de bunica ei ca o religie, în serile de iarnă, atunci când zăpada s'a aşternut sub lumina lunii şi, când, îngânându-se cu crivăţul, urlă lupul rătăcitor, atunci când din naintea vetri se înalţă plin de dor cântecul lung şi trist al doinii, arta sa este isteaţa îndemânare a lucrului cu acul, este îndeletnicirea profundă, nativă cari, s'o spunem cu însăşi cuvintele ei „deschide sufletul".

ARTISTA ACULUI

Ţăranca română este artistă a acului. Nimeni nu ştie ca ea, cu gust înăscut, cu pricepere spontaneie a rezultatului estetic, să combine deplinătatea şi fineţea desenului, înfloriturí uşoare în jurul gâtului, cruciuliţe învoalte pe mânecile largi, motive bogate revărsate peste umeri, desenuri cu împletituri largi pentru poalele rochiei.

Uneori însă ciudata compozitoare formează desenuri policrome, care, fiind un amestec de colorări bătătoare la ochi, mângâe totuşi vederea cu o împerechere armonioasă. Desenul e arta sa. Şi, precum desenează cusând, tot aşa desenează ţesând învelitoare de pat, lăicere şi velinţe, pe care le atârnă pe pereţi.

Şi tot cuprinsul ţărănesc începând cu puţurile rustice primitive, la care fete frumoase cu ochi negri şi romane, vin să ia apă cu frumoase anfore puse pe umăr, până la crucile ridicate spre amintire, până la răsleţele troite sculptate cu luare aminte, până la porţile de lemn cresţat, tot cuprinsul pământului rodnic al Daciei Fericită este plin de creaţiuni ingenue şi puternice.

Şi pe când din mâinile măestre şi răbdătoare ale acelui popor de esteţi es micile minuni necunoscute, pe buzele lui izbucneşte un alt giuvaer necunoscut şi măreţ, un cântec cuprinzător de toată nostalgia pătrunzătoare a acelor suflete de poeţi inconştienţi : doina.

DOINA ROMANEASCA

Doina, cuvânt care nouă nu ne spune nimic, dar care la acei fraţi ai noştri depărtaţi deşteaptă răscoliri în suflete

Doina, cântec de dor, de pasiune, de melancolie şi de dragoste, floare necunoscută a acelor suflete drepte şi curate, obişnuite cu orizonturi largi, cu câmpii fără margini, cu păduri adânci, cu priveliştele schimbătoare ale firii puternice a acelui foarte rodnic pământ al lor. Doina repetă toată mândria romană a acelor fii ai Romii, mereu îndrăgostiţi de mama lor ,care uneori nu-şi mai aduce aminte de ei !

Dar nu se va şti nici odată nici autorul, nici data creaţiunii tutulor obiectelor cu răbdare lucrate de gustul sigur al acelor neamuri latine; aceste creaţiuni răsar din adâncimea sufletului naţional ca isvoarele râurilor impetuoase, care izbucnesc din taina munţilor sălbatici.

Trista, nostalgica doină, cântecul profund al poporului român, pare să emaneze ca o vrajă din toate formele spontanee ale artei sale rustice ;spiritul duios al rasei pluteşte peste acele cusături, peste acele vase, peste acele obiecte gingaşe, dintre cari multe de sigur că au fost construite, create, închipuite pe când cântecul plângător al doinii însoţea şi-i îndemana grija muncitoare.

Incăperile vilei regale din Monza apar vioae şi duioase într'acelaş timp, îmbrăcate cu tapete groase, cu ţesături moi, cu mătăsuri unduioase străpunse de acul priceput al ţărancelor necunoscute şi depărtate.

Inaintea cusăturilor precise, matematic armonioase, înaintea îmbrăcămintelor încărcate cu fluturi de aur şi de argint, înaintea vaselor alcătuite cu aşa gust ales primitiv, te gândeşti la asprele mâini dibace ale meşterilor lor...

Este de urat ţăranului român ca progresul aducându-i toată bună starea la care de veacuri are neîndoios drept, să nu stingă în el acea sacră şi foarte preţioasă flacără, pe care strămoşul latin ia transmis-o nealterată.

P. S. — Intre cusăturile expuse la Expoziţiunea italiană figurează şi lucrările d-nei Elisaveta Cosco, activa cultivatoare a podoabelor româneşti.

Romanul englez contemporan

Statistica editorilor englezi arată că în Anglia în ultimii ani apar 1000 de romane într'un an. Cum poate un străin să se orienteze în acest ocean de cărţi, să ştie care sunt cele mai bune şi demne de cetit şi care sunt autorii cei mai importanţi ? De aceea o carte care ar cuprinde cele mai însemnate date despre această activitate publicistică a Angliei ar fi bine venită. Şi ea a fost scrisă nu de mult de un scriitor francez d. *A. Chevalley*, care într'un volum întitulat *Romanul englez din timpul nostru (Le roman anglais de notre temps)* a strâns toate faptele mai însemnate.

Prima parte a volumului este consacrată istoriei romanului englez dela Defeu şi până la Hardin, apoi se vorbeşte de perioada care a caracterizat sfârşitul domniei reginei Victoria şi a lui Eduard al VII-a. Două capitole sunt consacrate romancierilor *Samuel Buttler* şi *Henry James*. Cel dintâi e caracterizat ca un scriitor independent şi paradoxal, care era expresia acelei reacţiuni care se făcuse contra convenţionalismului şi hipocrizia din timpul reginei Victoria. *James*, de şi a fost cu greu cetit căci în romanele sale se ocupa cu chestiuni psihologice foarte complicate este totuşi socotit ca părintele romanului psihologic

al englezilor, un fel de Paul Bourget englez.

Un alt capitol din cartea lui Chevalley este consacrată noilor romancieri din care cei mai populari sunt *Stevenson*, *Hewlett Hischens*, *Chesterton*, *Jerome*. Dar cei mai de seamă sunt următorii cinci, pe care d. Chevalley îi numeşte „*Cei cinci mari*" şi care sunt *Kipling*, *Wells*, *Benett*, *Gals worthy*, *Conrad*. Doui din ei, cei dintâi, sunt cunosscuţi şi la noi.

Un capitol este consacrat succesorilor marei romanciere *Georges Elliot* iar ultimul se ocupă cu cei mai noui romancieri din care nici unul nu este cunoscut la noi, dar al căror nume e bine să-l amintim, *Walpole*, *Guions*, *Beresford*. *Lawrence*, *Swinnerton*.

Şi aceste nume rămân numai din mia de romancieri cari se produc în fiecare an.

D.

ŢĂRANUL OMENOS

— ANECDOTĂ —

Ion, plin de omenire,
Cum din fire-i el croit,
Auzind că la moşie
Cuconaşul a sosit,
Pentru bună 'ntâmpinare
Ii aduce grabnic dar
Mere multe 'ntr'un coş mare,
Prea frumoase, lucru rar!

Cuconaşu-i mulţumeşte
Cu un ifos protector
Şi, de formă-l dojeneşte
Că e prea risipitor.
— „I, cucoane, dar ce treabă",
Zice dâsul ruşinos,
„Ii buluc, pe toţi întreabă:
„Avem mere de prisos.
„Cad din pom, sunt de pomană,
„Dai de ele p'unte'ntorci;
„De acea noi, ca hrană,
„Le dăm astăzi pe la porci!"

N. ŢINC

Liga Bătrânilor

de JACK LONDON

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

La Cazarmă se judeca un om al cărui cap era în joc. Era un bătrân, un indigen de pe malul râului Păstrăvilor care îşi varsă apele în fluviul Yukon.

Avea mâinile înroşite de sângele atâtor victime încât crimele care-i se imputau erau cu mult inferioare celor săvârşite. Şi când în cele din urmă Imber veni să se predea justiţiei, misterul nu făcu decât să se aprofundeze.

Pe la sfârşitul unei frumoase zile de primăvară, în epoca în care ghiaţa Yukon-ului începe să se topească, bătrânul indian porni de-alungul fluviului şi ajunse în oraş.

Martorii sosirei lui observară slăbiciunea lui. Sunt nenumăraţi aceia cari, mai târziu îşi amintiră înfăţişarea lui stranie şi se lăudară că bănuiseră de 'ndată ceva anormal.

Cum ajunse în oraş se adresă primului poliţist pentru a-l conduce la cazarmă.

Sala unde se judeca procesul era plină cu oameni veniţi din toate părţile. In vreme ce privirile tutulor erau îndreptate asupra ucigaşului, toţi bucurându-se de pedeapsa ce-i se va da. Imber îi contemplă în tăcere.

Un om lovi cu un ciocan în masă. Şoaptele încetară ca prin farmec şi liniştea se restabili îndată. Imber examină pe omul acela. Ii păru un reprezentant al legei, dar bătrânul ghici că personagiul cu fruntea pătrată, instalat în faţa unui biurou ceva mai departe în spatele aceluia care lovise cu ciocanul în masă e un şef. Un al doilea individ instalat la aceiaşi masă se sculă în picioare şi începu să citească cu glas tare un întreg dosar. Imber nu înţelegea nimic din ceia ce citea necunoscutul, dar văzând atenţia cu care îl urmăreau ceilalţi pricepu că lectura aceasta deslănţuia o adevărată mânie împotriva lui.

Intr'un târziu când necunoscutul sfârşi cu citirea dosarului un tânăr se apropiă de Imber şi-l interpelă în limba lui maternă:

— Nu-ţi aduci aminte de mine, îl întrebă tânărul.

— Ba da, răspunse Imber, eşti Howkan care a fugit. Maica ta a murit.

— Era bătrână, zise Howkan. Dar asta n'are importanţă, am să-ţi citesc declaraţia în care ai mărturisit toate fără de legile tale căpitanului Alexandre. Urmează împreună cu mine citirea şi să-mi spui dacă e adevărat sau falş cele ce voi citi.

Howkan ţinea caietul în care necunoscutul citise cu glas tare. Un funcţionar al tribunalului consemnase într'însul spovedania pe care Imber o făcuse prin gura lui Jimmy căpitanului Alexandre. Howkan începu să citească. Imber îl ascultă tăcut câteva clipe apoi întrebă nespus de mirat.

— Eu am spus asta Howkan? Totuşi buzele tale rostesc cuvinte pe care nu le-ai auzit.

Howkan foarte satisfăcut răspunse:

— E drept că urechile mele n'au auzit niciodată ceea ce e scris aici, dar aşa scrie aici pe hârtie.

— Da! zise Imber — oare-cum înspăimântat ţintindu-şi privirile asupra hârtiei, — asta e vrăjitorie curată.

— Ţi se pare, răspunse tânărul şi el citi mai departe: **„In anul acela cu puţin înainte de topirea zăpezei a venit la mine un bătrân şi un copil care schiopăta. Şi pe aceştia i-am ucis, bătrânul s'a împotrivit mult..."**

E adevărat răspunse Imber cu o voce întretăiată. Dar de unde ştii toate astea Howkan. Fără îndoială că şeful albilor ţi-a spus asta? Nimeni nu m'a văzut şi doar lui i-am spus.

Howkan clătină capul enervat.

— Nu ţi-am spus că toate astea sunt scrise pe hârtie.

Imber privi înciudat hârtiile mâzgălite cu cerneală.

— Şi acuma ascultă, zise Howkan şi nu mă întrerupe. La urmă vei vorbi.

După aceia Howkan îi citi spovedania pe care Imber o ascultă în tăcere. Intr'un târziu zise:

— E drept astea sunt propriile mele cuvinte.

In răstimpul acesta auditoriul ascultă crimele săvârşite de ucigaş şi din când în când se auzea câte un murmur de indignare.

După ce citi tot dosarul Howkan se adresă lui Imber:

— Legea ordonă, zise el, ca să ne spui pentru ce ai săvârşit toate crimele acestea.

Imber se sculă şi timp de o oră povesti cu o voce gravă următoarele:

„Mă numesc Imber, (astfel se începea traducerea lui Howkan) tatăl meu era un om cum se cade; de altfel oamenii pe vremea aceia nu se potriveau cu cei de azi, erau mai prietenoşi, mai miloşi şi aveau alte caractere...

Intr'o zi apăru în tribul nostru primul alb; era însoţit de un câine slab şi jigărit. Am oferit de mâncare atât omului cât şi câinelui şi peste câteva săptămâni după ce omul şi câinele şi-au redobândit vigoarea ne-au părăsit. Trebuie să spun că la început albul era foarte politicos, de 'ndată însă ce a căpătat forţe a devenit obraznic şi-şi bătea joc de bătrâni, de femeile şi de copii noştrii.

Aceasta n'a fost decât începutul. A mai venit un al doilea alb şi nu ştiu cum de s'a făcut dar toţi acei cari ne-au vizitat fugeau cu câţi va din tribul nostru.

Trebuie să mai spun că albii aceştia veneau cu tot felul de produse ciudate care puţin câte puţin au conrupt pe indigenii noştri. In curând fiind că albii aveau tot felul de arme au început să vâneze toate animalele care ne slujeau nouă pentru hrană.

E drept că dânşii ne aduceau tot felul de produse care încântară pe cei tineri, — ceai, făină şi alte comestibile. Dar cu timpul carnea începu să dispară, de oarece puştile albilor distruseseră tot vânatul. Văzând că foametea ne ameninţa şi că toţi tinerii tribului nostru ne părăseau pentru ca să se ducă cu albii, am convocat într'o bună zi pe toţi bătrânii satului de oarece tinerii ne părăsiseră mai toţi şi le-am ţinut următoarea cuvântare:

Oamenii albi sunt un trib, un mare trib şi fără îndoială nu le-a mai rămas nici un pic de carne în ţara lor, de vreme ce au venit la noi.

Şi mi-am urmat cuvântarea sfătuind lupta.

Pentru a încuraja pe cei cari mai rămaseseră printre noi, am chemat din nou pe bătrânii noştri în pădure şi le-am vorbit iarăşi evocând zilele fericite de altă dată; ne-am jurat atunci să curăţăm ţinutul de lifta albilor. Eu am fost acela care am dat primul exemplu.

Şi într'o seară m'am pus la pândă la marginea fluviului şi am omorât doi albi. Asta a fost începutul. Pe urmă a început din partea noastră a bătrânilor un adevărat măcel împotriva albilor. Ori unde îi prindeam îi uciseam. E drept că ei mureau, dar asta nu slujea la nimic fiindcă pe zi ce trece răsăreau mereu alţii care omorau pe ai noştri. Şi într'un târziu n'a mai rămas de cât un singur om din tribul nostru şi acela eram eu.

Da eu sunt Imber şi de vreme ce este în zadar să lupţi împotriva legei, cum spui tu Howkan, am venit să caut această lege.

O! Imber eşti nebun, zise Howkan.

Dar Imber care îşi terminase spovedania rămase acum pe gânduri; — şi judecătorii care îi ascultară se gândeau acum la legea aspră şi ne 'ndurată, şi 'n adâncul sufletului lor simţiră un sentiment de milă şi de indulgenţă pentru Imber

AUTOGRAFUL INDISCRET

E vorba de o veche ceartă care reînvie.

După decesul unui literator notoriu, biblioteca sa e scoasă la mezat, Mare parte din cărţile acestei biblioteci conţin autografe pe cari colecţionarul le-a aşezat ca să le facă mai atrăgătoare şi mai preţioase.

Ori câte-va din aceste scrisori au un caracter intim. Acei sau acelea cari le-au scris se indignează, cu oare-care drept, văzându-le circulând în mâini străine. Ei socotesc ceva odios ca aceste confidenţe, adresate unui prieten, să fie date mulţimei de curioşi, şi poate şi amatorilor de scandaluri... că documente de ordin privat devin, astfel, un fel de marfă pe care şi-o dispută cu preţ de aur.

D-na Colette, o literată distinsă, franceză, intresată în această afacere, care a devenit senzaţională în lumea întreagă s'a supărat pe drept cuvânt. Reporterului care a interviewat-o, i-a făcut o declaraţie foarte aprinsă:

„O scrisoare e un lucru sacru pe care nici un soiu de comerţ nu trebue să o profaneze; e un abuz intolerabil de a împrăştia în cele patru vânturi ale gândirilor, impresii cunoscute numai de două persoane. La vânzarea bibliotecei acestui Montesquion s'a vândut, cu o carte de d. Willy o scrisoare de a mea; acest fapt constitue un târg monstruos în contra căruia protestez cu toate puterile, şi sânt hotărîtă să mă adresez justiţiei ca să mi-se restitue scrisoarea aceasta al cărei drept de cetire nu-l recunosc nimănui".

Intimata aceasta, socotesc că are dreptate.

Bănuesc că va câştiga procesul, după cum pare să-i fi promis d. decan Henri Robert, un ilustru avocat parizian.

— Părerea mea e limpede, a declarat eminentul jurisconsult. Orice scrisoare aparţine la două persoane : aceleia care a trimis-o şi aceleia care a primit-o. O scrisoare având un caracter particular n'ar trebui să fie scoasă în vânzare fără consimţimântul celor doi proprietari. Dacă destinatorul e mort, supravieţuitorul poate să se opuie destăinuirii ei în public şi desbaterile vor putea fi începute".

In principiu toată lumea e de acord. In cazul acesta dreptul se confundă cu delicateţa.

Şi unul şi altul interziceau moştenitorilor d-lui de Montesquiau să se deseziseze de biletul d-nei Colette ; ei ar fi trebuit sau să i-l restitue, ceia ce ar fi fost un gest elegant, sau să-l păstreze pentru ei însăşi, ca pe un legat al defunctului. In practică însă, nu e totdeauna uşor să se fixeze o regulă de conduită. Mai întâi, aici e cazul când autorul scrisoarei şi destinatorul au dispărut. Imposibil deci să se fi putut lua părerea lor.

Posesorul autografului nu poate să întrebe de cât conştiinţa sa. Scrupulele se trezesc. Mii de lucruri sunt de observat.

Timpul scurs după moarte, tonul cuvintelor scrise, sentimentele pe care le exprimă acele cuvinte.

Prezenţa sau absenţa unei fiice sau a unui fiu al cărora respect sau pudoare ar fi jignite printr'o indiscretă divulgare.

Când e vorba de scrisori de amor, aceste nuanţe au o importanţă capitală.

Să presupunem că corespondenţa lui Alfred de Musset şi George Sand ar fi fost publicată când romanciera, devenită bunică, trăia înconjurată de copii şi de nepoţii ei. Faptul acesta ar fi fost dureros şi penibil.

Nici un om galant n'ar fi îndrăsnit să aducă această ofensă generoasei doamne dela poetica şi liniştita reşedinţă dela Nohant. După o jumătate de secol, aceste revelaţii sunt aproape fără inconvenienţă.

Pasiunea s'a stins, rana amoroasă s'a cicatrizat, martorii nu mai există. A devenit de domeniul Istoriei. Trebue un timp, un lung timp. Durata aceasta de timp n'ar putea fi fixată în mod teoretic. „*Chestiune de specie*", după cum spun magistraţii.

Totul e „chestiune de specie", în cursul obişnuit al vieţei. Cu alţi termeni, exprimându-mă, totul e chestiune de măsură, de tact, de abilitate. Ori-cine ar consulta codul şi nu se va ţine de cât de textul legei s'ar face vinovat de cele mai grave erori şi iniquităţi. E bine, înainte de a face ceva, să te gândeşti la consecinţe, să cântăreşti *pentru* şi *contra*. Ceea ce s'au făcut legatarii d-lui de Montesquiou. Ar fi dezastruos ca imprudenţa lor să fie imitată, căci marii scriitori ar pierde încrederea. O excesivă prudenţă ar conduce pana lor. Ar înceta să se abandoneze ; s'ar teme să fie sinceri şi să arunce pe hârtie fraze cari, puţin mai târziu, ar fi pentru ei un isvor de nemulţumiri, de regrete sau de remuşcări.

Telegraful, telefonul, cartea poştală, a distrus pe jumătate arta epistolară. — Să sperăm că mercantilismul amatorilor de autografe şi teroarea pe care o inspiră nu vor isbuti să distrugă arta epistolară.

Petru T. Gâdei

O! triste păsări

O ! triste pasări cobitoare
Ce de pe turla mânăstirii
Străbateţi straniu pacea firii
Cu ţipete sfâşietoare.

Pe veci cu noaptea înfrăţite
Şi nenorocului vestale
In sufletele chinuite
Voi pogorâţi atâta jale.

Şi-o durere de mormânt,
Purtaţi în straniul cuvânt
Pornit din negrele genune
Ca un prohod de 'ngropăciune.

Din gropi, ruine şi unghere
Spre 'ntinsa nopţilor tăcere
Aţi răspândit din larg spre nori
Ai desnădejdii reci fiori.

Surori cu dorul meu pustiu
Voi rătăciţi până târziu
Şi jubilaţi triumfătoare
O triste păsări cobitoare !

B. Hoinaru

RAMURI DESFRUNZITE

Albastrul cer îşi ţese visul, spre nesfârşita depărtare.. în gândul meu coboară „TOAMNA" lăsaţi-o să se aştearnă încet; sub fulgii altor toamne plânse mi-am depănat credinţa întreagă: mi-e frântă inima în două, de-acelaşi plânset şi regret...

La ce-o mai plângi mă întreb adesea ?... Cocorul rătăcit prin besnă, la cuibu-i sfânt, nu mai revine... atunci la ce să-l mai cerşesc ?... Din toamnă, scuturări greoae, aştern troenele înoptării, şi-n drumul umbrilor perdute, şi-n calea celor ce iubesc...

Bătrân castan, primeşte-mi umbra, sub răcorirea ta curând, copilul răsfăţat din mine, se va preface într'un străin.. Din toanmă tu te vei rentoarce, spre 'ntinerire. Eu, de-acuma, pornesc spre căi necunoscute să plâng, să cânt şi să mă 'nchin...

De-or trece cântecele mele, cât de târziu, pe lângă tine, şi-ar întreba de-a lor priteni; bătrân castan, tu să le spui, c-ai auzit de ei, dar, vremea sub valul ei, de înoptare; povestea viselor apuse, nu-o spune în treacăt, nimănui...

Să spui... că odată într'o poiană, cânta o pasăre plăpândă; la glasu-i plângător şi tainic, se opri un biet rătăcitor... In ochii lui, domnea tăcerea; iar chipu-i ruginit de soare: să-i spui, că seamănă cu-o goarnă, din trîdul acordării lor...

Şi atuncea, cântecele mele, vor înţelege c'am perit; şi pentru-a dragostelor zâmbet, şi pentru plânsetele lor..

Când toamna-şi tremura apusul cât oi mai sta cu voi prieteni; lăsaţi-mă să-mi cânt durerea... E poate, toamna cea din urmă, şi al vieţii, ultîmul decor...

Albastrul cer îşi ţese visul, spre nesfârşita depărtare... în gândul meu, coboară „TOAMNA" lăsaţi-o să se aştearnă încet: mi-e frântă inima în două... şi mă cunosc de multă vreme, Copil pribeag pe aceleaşi drumuri; cu acelaşi plânset şi regret...

George Nutzescu

Insemnările unui trecător

Cadavre

Sunt expresii, cărora fie deasa întrebuinţare, fie neconcordanţa de totdeauna dintre conţinutul lor ca idee şi realitate, le-au luat complet viaţa, puterea, fiorul de tărie angajantă.

De pildă : „Guvernul va lua măsuri", sau „poliţia e pe urma periculoşilor banditi", sau „pe onoarea mea că n'am spus nimic rău împotriva ta".

Sunt acestea expresii moarte, vorbe inerte, cadavre de care ne împiedicăm în cugetarea noastră leneşă şi în atitudinea noastră laşă.

•

Motive de sinucidere.

Colegii mei de „fapte diverse" înregistrează de obiceiu cu voioşie, ca motive de sinucideri, sau numai de încercări de sinucideri, ori trădările în amor, ori ingratitudinea.

Dacă aş avea în faţa mea pretendenţi, sau pretendente la sinucidere, din cauza amorului, le-aş pune următoarea întrebare:

— Inainte de a face gestul fatal, vă gândiţi ce-aţi putea spune voi, chiar voi, de acest gest, mâine?

•

Dorinţă.

N'aşi putea dori ceva mai mult prietenilor, rudelor, copilului meu, mie însumi, de cât: să mă ferească Dumnezeu de oamenii, cari dau sfaturi.

In schimb doresc din toată inima, să fie pedepsiţi, asfixiaţi, confiscaţi, duşmanii mei, de către oamenii, cari se cred morali şi cari şi-au făcut o profesiune din a da sfaturi. Orice fel de sfaturi : cum să mănânci, cum să te îmbraci, cum să-ţi tai unghiile cum să fii lichea.

Trab.

Toamnă

— SONET —

Al morţii cânt prin ramuri goale sună
Un imn funebru parcului ce moare,
Iar peste drum trei sălcii plângătoare
Povestea lor în şoapte încep să-şi
Ispună...

Şi nucul îmbrăcat ca'n sărbătoare
Cu promoroacă fruntea şi-o 'ncunună,
In cârduri lungi cocorii azi s'adună,
Şi zbor din nou spre ţările cu soare.

Se spulberă noianu 'ntreg de visuri,
Lăsând trecutul palid să mă cheme
Când toamna se aşterne pe întinsuri...

Cu frunze 'nsângerate-acum de vreme
Şi tot visând spre negrele abisuri,
Mor în grădină două crisanteme.

George Nikita

FILATELIA

Origina mărcilor poştale

— Urmare —

Se zice că acela care deţine catalogul, e suveran pe urcarea şi scăderea preţurilor.

Cunoaşteţi cu toţii un mic instrument care se numeşte barometrul, şi fără să fiţi tari în meteorologie ştiţi că atunci când barometrul se urcă timpul se face frumos şi că din potrivă când coboară, ploaia nu e departe; dar nimănui dintre d-voastră nu-i poate trece prin minte că barometrul produce schimbările timpului.

Tot aşa e şi cu catalogul care înregistrează urcările şi scăderile fără însă să le producă. Dacă pentru a continua comparaţia dvoastră observaţia că barometrul coboară şi timpul se face frumos, — ve-ţi conchide de-aci că aparatul este stricat şi că prin urmare trebuie înlocuit; tot astfel filatelistul va înlocui catalogul ale cărui preţuri nu s'ar potrivi cu cele curente.

Catalogul influenţează aşa de puţin asupra urcărilor şi scăderilor de preţuri, încât în timpul ultimilor ani s'a putut vedea faptul acesta în aparenţă paradoxal că o colecţie s'a vândut întotdeauna mai scump cu două luni înaintea apariţiei catalogului de cât cu două luni în urmă. Am spus paradoxal în aparenţă, căci în realitate fenomenul se explică foarte uşor; acelaş lucru se petrece zilnic la bursă pentru valorile care se urcă în aşteptarea unui eveniment nehotărât, dar probabil ca şi perspectiva unor dividende mai ureate: valoarea creşte până în ziua în care evenimentul nehotărât a devenit o certitudine; în ziua aceia, în urma marelui număr de persoane care vor să realizeze beneficiile lor, titlurile se îngrămădesc şi valoarea scade. Tot astfel e şi cu colecţiile rare care sunt de vânzare cu puţin înainte de apariţia noului catalog, ele sunt evaluate de negustori cari ţin socoteală de scăderea pe care o cunosc bine prin tranzacţiile lor zilnice şi fac primă în urmă prin raritatea lor; odată catalogul apărut, colecţiile se prezintă în număr mare, legea nestrămutată a cererei şi a ofertei îşi are rolul ei bine stabilit şi atunci preţurile scad.

Autorul catalogului cotează foarte scump mărcile pe care le are şi foarte eftin mărcile pe care nu le are. Aceasta este o enormitate pe care am auzit-o adeseori spunându-se şi pe care trebue s'o combatem neapărat.

Iată cum stau lucrurile:

Un negustor nu strânge mărcile ci cumpără pur şi simplu o colecţie cât mai ieftin şi o revinde, ceeace e şi firesc, cât mai scump posibil; aceasta este de altfel profesiunea lui de comerciant. Are însă grijă să se desfacă de mărcile acestea cât mai repede în vederea unei noui afaceri şi nu strânge decât pe acelea pe care nu le poate vinde. Dacă vedeţi prin urmare cutare sau cutare marcă al cărei preţ e în urcare în catalog, nu e fiind că a fost acaparată ci din potrivă, fiind că nimeni n'o are.

Ceia ce alcătuieşte forţa şi succesul catalogului Yvert este sinceritatea cu care cotele sunt stabilite şi edificate zilnic, — ceea ce constitue o muncă uriaşă şi necontenită de documentare şi în acelaş timp de sinceritate. Pentru a dovedi aceasta vă voi cita un fapt care datează din 1915—1916 şi concerne cele 2 şi 3 ieftă bulgăreşti, care mi-au fost aduse la cunoştinţă de un prieten. Observasem, zise el, că mărcile acestea foarte căutate, nu se găseau nicăieri şi totuşi cota lor rămânea staţionară la 8 şi 10 fr. în catalog, în vreme ce cererea era cu mult superioară. Fiind că semnalasem anomalia aceasta autorului catalogului el mi-a răspun: „E drept dar dacă n'am urcat cota e ca să nu fiu nevoit s'o cobor. Mărcile acestea există în mare cantitate acaparate de cineva care nu găseşte cumpărător, dar în ziua în care se va desface de ele, mărcile astea vor deveni comune.

Faptul acesta dovedeşte dorinţa de sinceritate a catalogului, dar dorinţa aceasta nu e suficientă, trebuie să posezi şi ţăria. Or, cum să fii documentat de tot ce se petrece în toate ţările din lume, dacă nu eşti în relaţiuni de afaceri constante de vânzări şi cumpărări de mărci cu aceste ţări?

C. A. ORAŞIANU
Membru al societăţii numismatice române.

RONDELUL VOLUPTĂŢII

O, voluptate, voluptate,
Fiorul tău nebun îmbată —
Cu simţurile ce se cată,
Cu vraja formelor sculptate..

Infern de chinuri şi păcate,
Trăeşti în inimi nesecată; —
O, voluptate, voluptate,
Fiorul tău nebun îmbată..

Pe palidele frunţi, crispate
Sărututl tău nseamn'o pată.
Şi totuşi cât de-adevărată
E viaţa... când inima bate....
In clipele de voluptate!

S. Hortopan

In marginea cărţilor

Pe drumul Damascului. — Poesii de *Al. Stamatiade.*

Versurile lui Al. Stamatiade sunt ca întotdeauna foarte frumos construite. In acest volum sunt poezii de o simplitate artistică neaşteptată din partea poetului care este un romantic dintre cei mai apreciaţi, ele corespund însă subiectului religios despre care se ocupă în acest volum.

Prima parte a volumului coprinde psalmii, ce deschizând volumul prepară atmosfera pentru minunatele poeme patriotice de la sfârşit.

Aceste poeme, scrise în timpul „Mărăşeştilor", ne aduc puternică amintirea vremurilor de eroism şi sânge cari au rănit scumpa noastră ţară dar cari o vor preamări pe veci.

Al. Stamatiade a ştiut să prindă în versuri, entuziasmul şi sentimentul de sacrificiu ce coprinsese atunci sufletele românilor şi acest sentiment se desvoltă din poemele sale ca o aromă sfântă.

Mâna maimuţei

— Nuvelă de W. W. Iacobs. —
Din englezeşte de **Jean Vasiliad**, Galaţi

— URMARE —

Răscumpărarea fericirii. — Un trimis tragic.

A doua zi dimineaţa, în strălucirea unui soare de iarnă, care atârna scântei de cristalurile de pe masă, Herbert îşi bătu joc de temerile sale din ajun. Camera respira un aer de linişte prozaică, care-i lipsise noaptea precedentă. Mica mână neagră şi uscată era aruncată pe colţul unei mese cu o neglijenţă care arăta puţina credinţă ce aveau în puterea ei.

— Toţi soldaţii aceştia bătrâni, se-asemănă bine, zise M-me White. Ce idee s'asculţi asemenea stupidităţi. Cum ar putea să se îndeplinească dorinţe, în epoca noastră!... Şi chiar dacă ar fi, cum ar ajunge să-ţi facă rău 200 de lire!...

— Căzându-i din cer, în cap! ripostă Herbert...

— Morris afirmă că lucrurile vin aşa de natural, explică White, că poţi atribui evenimentul unei simple coincidenţe.

— Nu cheltui banii înainte de întoarcerea mea, recomandă Herbert sculându-se dela masă.

D-na White surâse şi însoţind pe fiul său până la poartă îl urmări cu privirea cum coboră strada ,apoi aşezându-se din nou la masă. începu să tachineze credulitatea bărbatului ei, ceia ce n'o împiedecă totuşi, când auzi factorul bătând, de a se repezi la uşă, nici de a afurisi obiceiurile de beţiv, proprii sergenţilor majori bătrâni, când văzu că poşta nu conţinea decât o notă de croitor.

— Imi închipui că la reintoarcerea sa, Herbert, are să ne copleşească de apropouri ironice, zise ea, reluându-şi locul la masă.

— Vai!... suspină d-l White, care-şi turna un pahar de bere... cu toate acestea obiectul a mişcat în mâna mea, aş putea să jur.

— Ai crezut, făcu bătrâna pentru a-l calma.

— Te asigur că a mişcat ripostă celalt; imaginaţia n'a jucat nici un rol în asta.... De abia.... Ce dracu?...

D-na White nu răspunse nimic. Ea urmărea în afară mişcările misterioase ale unui necunoscut care, nehotărât, privea casa, şi făcea sforţări de a intra înăuntru.

Cu spiritul veşnic ocupat de cele două sute de livre, ea remarcă că streinul era bine îmbrăcat şi că purta o pălărie de mătase, al cărei lustru arăta că e nouă. De trei ori el se apropie de grilaj şi se depărtă. A patra oară el înaintă şi punând mâna pe mâner, arătând o hotărâre neaşteptată, împinse poarta şi intră în grădină. D-na White, desnodă cu repeziciune cordoanele şorţului, şi ascunse sub perna fotoliului, acest obiect de utilitate domestică. Pe urmă introduse în salon pe străinul care părea foarte jenat. El privi fugitiv spre bătrâna doamnă, ascultă cu un aer preocupat cuvintele pe care dânsa le bolborosea pentru a scuza desordinea camerei, şi ţinuta bărbatului ei, îmbrăcat într'o vestă pe care de obicei n'o punea decât pentru grădină. Pe urmă aşa cum şedea bine sexului ei, aşteptă cu răbdare ca necunoscutul să-i indice scopul vizitei sale.

Dânsul însă continuă să rămână straniu de tăcut.

— Eu.... m'au rugat să viu... zise el în sfârşit... Sunt trimis de d-nii Maww et Maggius.

Bătrâna tresări.

— Ce este?... întrebă ea cu vocea tremurătoare. I s'a întâmplat oare ceva lui Herbert?... Ce?... Ce?...

Bărbatul său interveni.

— Haide, făcut el repede... stai jos. Nu te grăbi să tragi concluzii... Nu ne aduci noutăţi rele, nu-i aşa, Domnule?... Şi examină cu atenţie pe noul venit.

— Mă doare... începu vizitatorul...

— E rănit, strigă mama.

Necunoscutul se înclină în semn de aprobare.

— Groaznic, zise el încet... Cel puţin, nu mai sufere...

— Oh, mulţumesc lui Dumnezeu, făcu bătrâna, împreunând mâinile.... mulţumesc lui Dumnezeu....

Insă se opri de-odată, în timp ce în spiritul ei pătrundea sinistra semnificare a acestei asigurări. Ea citi îndată confirmarea temerilor sale pe faţa turburată a celuilalt. D-na White, îşi reluă respirarea şi întorcându-se spre bărbatul ei, care înţelegea mai greu, îi puse pe umăr bătrâna sa mână care tremura.

— A fost prins într'un angrenaj, zise în fine vizitatorul, cu o voce joasă....

— Prins într'un angrenaj, repetă bătrânul, cu un aer rătăcit.... da....

Ochii săi slăbiţi se îndreptară spre fereastră apoi cuprinzând în palme mâinele femeiei sale, le strânse, ca în timpul când nu erau încă nici logodiţi.

— Nu mai aveam decât copilul acesta, zise el, adresându-se vizitatorului... Lovitura e grea.... Celalt tuşi şi ridicându-se se îndreptă încet spre fereastră.

— Casa, zise el, fără a privi în jurul lui, m'a rugat să vă transmit condoleanţele ei cu ocazia acestei pierderi.

Nu i se răspunse. Faţa bătrânei era de o paliditate groaznică, ochii rătăciţi, respirarea imperceptibilă. Figura bărbatului, avea expresiunea pe care ar fi trebuit s'o aibă, amicul său, sergentul major, cu ocazia primei lui lupte.

— Mai am încă să vă comunic, continuă vizitatorul că d-nii Maww et Meggius îşi declină orice responsabilitate. Totuşi luând în consideraţie serviciile aduse de fiul d-vs., ei doresc să vă ofere sub titlul de compensaţiune o sumă de bani.

D-l White scăpă mâna femeei sale, şi ridicându-se în picioare, aruncă necunoscutului o privire de groază.

— Cât ?...

— Două sute de lire, i se răspunse

Fără să-şi dea seamă de strigătul scos de femeia sa, bătrânul întinse mâinile, ca un om lovit subit de orbire, şi ca o masă inertă se prăbuşi pe parquet.

....In cimitirul nou, la două mile depărtare, bătrânii îşi înmormântară dragul lor mort, apoi se reîntoarseră în casa lor plină de umbră şi de tăcere. Toate acestea se petrecură aşa de repede, că deabia avură timpul să se privească. Ei şedeau în aşteptare ca şi cum altceva trebuia să se întâmple, ceva care să uşureze povara aceasta destul de grea pentru bătrânii lor umeri.

Insă zilele trecură.... aşteptarea ceda loc resemnării — resemnarea fără speranţă a bătrânilor — câte odată nepotrivit numită, apatie. Uneori schimbau cuvinte scurte, căci nu mai aveau nimic ce să-şi spună şi zilele se scurgeau pentru ei într'o plictiseală de moarte.

Se împlinise o săptămână dela fatalul eveniment. Intr'o noapte, White, se deşteptă brusc, întinse mâna şi observă că e singur. Un întuneric adânc învăluia camera. Din spre fereastră, se auzeau plânsete înăbuşite. White se ridică în pat şi ascultă.

— Vino, zise el cu blândeţe, o să răceşti.

— Mai frig i-e fiului meu, răspunse bătrâna pornindu-se mai tare pe plâns. Gemetele se ştersera pe nesimţite din urechile lui White. Patul era cald şi pleoapele-i grele. Adormi un somn agitat până în momentul când un strigăt ascuţit al femeei sale îl sculă speriat.

— Mâna !... strigă ea, mâna maimuţei !...

White, alarmat se ridică în aşternutul său.

— Unde ?... Unde e ?... Ce este ?...

D-na White înaintă spre el împleticindu-se.

— O vreau, zise ea... n'ai distrus-o ?...

— E în salon pe masă, răspunse bărbatul său stupefiat. De ce ?...

Bătrâna plângea şi râdea pe rând.

— M'am gândit la asta adineaori.... zise ea cu febrilitate.... De ce nu m'am gândit mai curând ?.. De ce nici tu nu te-ai gândit la asta ?..

— Să mă gândesc, la ce ?... întrebă el.

— La celelalte două dorinţe insinuă d-na White. N'am cerut decât una....

— Şi, n'ajunge ?„ mormăi bărbatul.

— Nu, strigă triumfal bătrâna. Vom formula încă una. Coboară-te de caută mâna şi doreşte ca copilul nostru să fie redat vieţei.

Bărbatul aruncă cuverturile care-i acoperea membrele-i tremurânde.

— Mare Dumnezeule !... eşti nebună ?... exclamă el consternat.

— Ia mâna.... ia-o repede şi exprimă-ţi dorinţa !...

Oh !... copilul meu.... îmi vreau copilul !...

White scăpără un chibrit şi aprinse o lumânare.

— Aide şi te culcă, ordonă el fără convingere... tu nu ştii ce vorbeşti....

Incăpăţânată, d-na White replică

— Prima dorinţă s'a îndeplinit. De ce nu s'ar îndeplini şi a doua ?

— O coincidenţă, băigui bătrânul.

— Du-te de caută mâna, şi doreşte, strigă femeia tremurând cu totul de emoţie.

White se întoarse ca s'o privească mai bine. Vocea lui tremură când adăogă :

— E mort de zece zile şi de altmintreli.... nu-ţi voi spune altceva.... dar.... aminteşte-ţi că nu l'am recunoscut decât după haine.... Dacă tu nu puteai atunci să-l priveşti fără groază.... ce vrei acum ?...

— Fă-l să se întoarcă vociferă bătrâna. Crezi tu că mă voi teme de copilul pe care eu l'am nutrit ?... Şi dânsa îşi împinse bărbatul spre uşă.

White scoborî în parter şi prin întuneric se îndreptă cu spaimă prin salon spre masă. Talismanul era la locul lui. O frică oribilă se agăţă de White. Dacă resturile mutilate ale fiului său, înviate prin dorinţa neformulată încă, ar apare în faţă pe neaşteptate, înainte de a putea părăsi salonul ?... Sângele îi îngheţă în vine, când observă că nu mai găsea uşa. Cu fruntea scăldată de o sudoare rece, el ocoli masa pe dibuite, se strecură pe lângă zid până ce ajunse în coridorul îngust. Ţinea în mână obiectul blestemat..

(Va urma)

De-ale oamenilor mari

MUZICANTUL. Deşi Victorien Sardou a murit şi de şi teatrul lui, e în părăsire totuşi se mai amintesc din când în când anecdotele lui, căci marele dramaturg ştia multe. Odată a povestit Sardou următoarele :

„Mâncam regulat într'un restaurant mic pe *Boulevard des Italiens* şi observam că zilnic se apropie de masa consumatorilor un nenorocit muzicant, pe care nici-odată nu-l auzisem cântând din instrumentul pe care-l ţinea în mână şi care era un clarinet.

Muzicantul acesta care nu făcea muzică preîntâmpina în totdeauna publicul că instrumentul îi este stricat şi că din respect pentru iubitorii de muzică nu vrea să-i supuie torturei unei muzici care nu era la înălţime.

Intr'o zi Sardou, când muzicantul, ca de obicei îi cerea un ajutor pentru muzica pe care nu o făcea, îl întrebă :

— Te ştiu de mult, dar nici odată nu te-am auzit cântând. Azi am chef s'aud ceva frumos. Cântă-ne ce ştii mai bine.

— Dragă domnule, — răspunde muzicantul, mi-e teamă că muzica mea n'are să-ţi placă.

— Nu face nimic, cântă cum ştii şi cum poţi.

— Dragă domnule, — răspunse cu patos nenorocitul clarinetist—eu nu sunt decât un nenorocit de cerşetor, care trebuie să mănânce ceva. Ţi spun sincer : eu habar n'am de muzică şi nu ştiu să cânt din clarinetul acesta pe care-l port cu mine şi care 'mi serveşte mai mult să speriu cu el pe bine-făcătorii mei. Eu ştiu că publicul se îngrozeşte la gândul numai că voesc să-l delectez cu muzica mea şi se grăbeşte să-mi dea un ban doar nu voi cânta.

CROITORUL DIN REGGIO. In curând după cea dintâi reprezentare a *Aidei*, a lui Verdi, un croitor oarecare din Reggio s'a decis să se ducă şi el la Parma ca s'audă această operă. Totuşi el a fost complet desamăgit ascultând'o întâia oară, şi de acea s'a dus a doua oară — când a fost şi mai desamăgit, şi s'a supărat chiar pentru banii cheltuiţi; s'a hotărît să-i scrie lui Verdi cerându-i banii plătiţi pentru intrările la operă. In acea scrisoare el i-a arătat lui Verdi că pe lângă că l'a costat biletele dela operă l'a costat şi un *supeu* prost, căci opera durând prea mult a fost nevoit să peardă trenul până la Reggio şi să supeze la Parma.

Verdi a râs cu bucurie de obrăznicia croitorului dar i-a satisfăcut cererea plătindu-i *27 lire şi 80 centesimi* pentru biletele *la operă*, dar *4 lire* pentru supeul prost pe care l'a luat croitorul n'a voit să i-le plătească, *de oarece „dacă sunt vinovat*, scrie Verdi, *de muzica proastă cu care ai fost tratat, nu sunt vinovat de macaronele proaste pe care le-ai mâncat*".

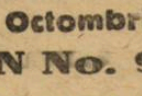

Corespondenţa Redacţiei

Drago-Chiro : Nu mai scrieţi astfel de poeme căci nu se publică — sunt cu totul lipsite de interes poetic.

Iancu Stoica : Mai citiţi poezii moderne.

D. M. Craiova : Intenţia e bună dar versurile sunt proaste.

G. Nikita : Sonetele se vor publica.

Brand-Botoşani : Imn Gândurilor şi cealaltă trebuesc limpezite ca fond.

Georgescu-Olt : „Amurg" este o poezie lipsită de idei poetice.

L. Turbăţeanu B. : „Toamna" este un pastel slab ca formă.

Jenica : Ingrijiţi forma

T. Const-Vedea : Dacă a-ţi revedea poeziile d-voastră a-ţi scrie mai bine.

— *Jenica.* — Ingrijiţi forma.

E. Fernolendt. — Scrieţi mai bine în proză sau faceţi versuri corecte.

Const. Iordăchescu. — Poate altele.

Luveşti, G. Popovici. — *Stef. Roman !* Ingrijiţi forma.

T. Al. Bădescu. — Scrieţi poezii mai moderne.

Sofia Lipănianu. — „Nudul" nu se publică, fiindcă e nud de idei.

Barbu Radu Voivoda. — Nu se publică.

P. Chirculescu-Budeşti. — Se publică.

Florin Praporgescu. — *Gică Leurdeanu,* — *R. P. Voinescu.* —*J. A. Farmalor.* — Mai citiţi poezii moderne şi îngrijiţi versurile

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 14 Octombrie 1923 —
CUPON No. 9 şi 10

Pagina Copiilor

de Gilly

Ce păţesc doi distraţi

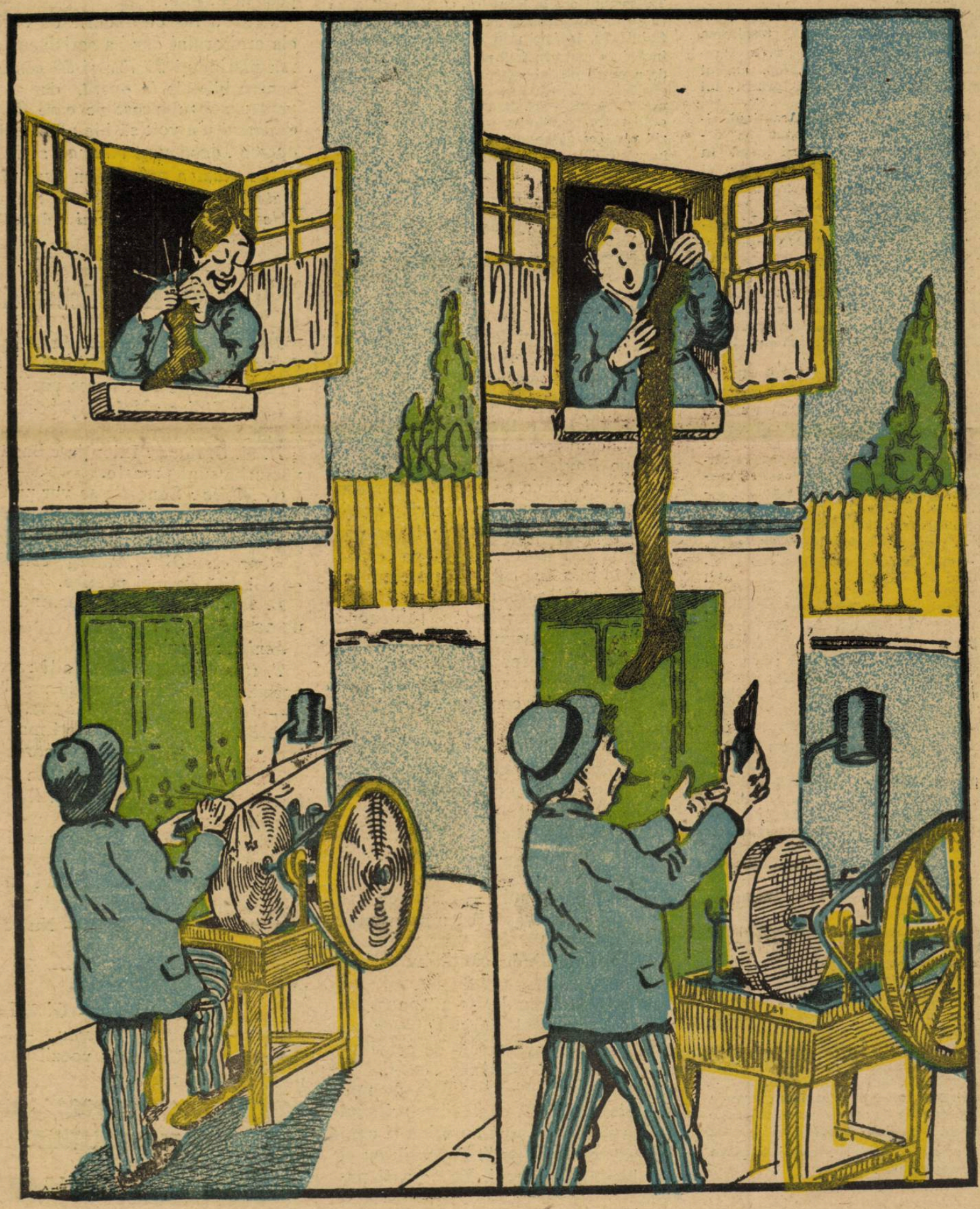

Ora 8 dimineaţa.

Ora 10 dimineaţa.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 41. 2 lei exemplarul Duminică 21 Octombrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In tară: pe un an 100 lei. In străinătate pe un an 200 lei.

Dezastrul naval din California

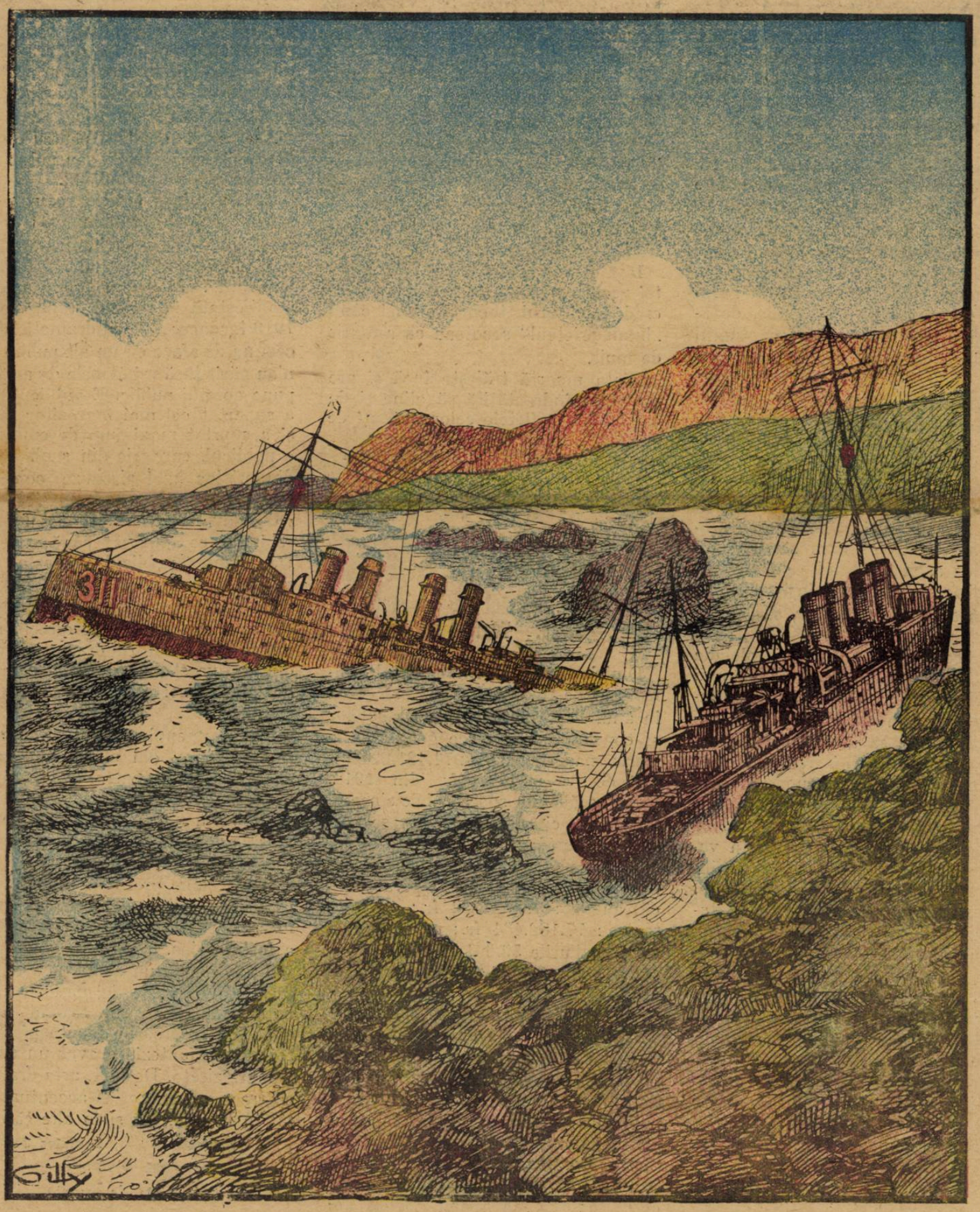

Voind să dea ajutor unui vapor în primejdie, șapte contratorpiloare americane se sfărâmă de stâncile dela Honda-Point (California).

APOSTOLAT

In uscăciunea zilelor noastre, căutăm un izvor limpede să ne potolim setea de adevăr şi frumos.

Sunt atât de istovite unele suflete, de materialismul timpului, în cât se simt prea străine într'un mediu ce nu mai e al lor, singuratice insule ce se pot uni totuşi într'un arhipelag plin de făgăduinţi.

Prefacerea vremurilor ne porunceşte să nu mai fim solitari, să nu mai privim cu nepăsare goliciunea inestetică şi pustiul de gânduri al unora dintre tinerii scriitori şi artişti, cari se pierd în formule zadarnice, în orientări necorespunzătoare firei, numai ca să pară originali în artă ca şi în literatură.

Vechile izvoare ni se par cele mai curate, şi ele, în tiparul graiului românesc, pot înfăţişa cele mai nobile simţiri şi cele mai înalte gânduri.

Această revistă, cea mai veche dintre cele săptămânale ce mai apar, are chemarea să trezească spiritele, să înnalţe sufletele spre tot ce-i frumos, ferindu-le de minciunile, de amăgirile celor cari, în sanctuarul muzelor, pătrund fără să fie chemaţi.

Singuratice insule, în mijlocul oceanului de nevolnicii, *suntem noi*, şi ne unim astăzi în arhipelag ca să ne putem împotrivi, cu forţe împletite, celor cari s'amestecă în hora viselor nepoftiţi.

Nu facem bisericuţă... Suntem împotriva cenaclelor care zăvoresc libertatea artei în temniţe de formule fixe şi neroade. Suntem însă eclectici; ne place, ca şi albinelor, să strângem mierea florilor.

Iată ce ne îndeamnă pe noi, pleiada de scriitori dela „*Universul*", — unii încă tineri, dar toţi deopotrivă de însufleţiţi de gânduri bune şi încă entuziaşti — ca să începem colaborarea statornică la „*Universul Literar*", convinşi de străduinţa noastră spre apostolat.

Vom publica astfel de lucruri ce le pot citi învăţătorii, sătenilor în vatra satului sau bătrânii din familii celor strânşi în jurul mesei, în cămin.

Vom scrie ce gândesc visătorii lumei ca să-i priceapă mai bine cei dela noi.

Tot ce vom găsi mai frumos prin reviste şi cărţi străine, îl vom împărtăşi şi celor ce ne vor citi revista, căutând să deschidem minţilor orizonturile artei şi s'arătăm tinerimei noastre perspectivele viitorului artistic şi literar al ţărei.

Iată ce dorim, şi pentru împlinirea dorinţei, preţuim colaborarea superioară şi fecundă a tuturor.

Astfel pricepem să fie o revistă: opera scriitorilor şi cititorilor săi.

Si mai avem un gând. Am vrea să ştim de s'a născut sau nu s'a născut meşterul mare care să poată întruchipa, într'un roman sau într'o creaţiune scenică, psihologia şi caracteristica de astăzi a ţărei noastre în legătură cu trecutul şi cu nădejdile de viitor.

E un complex ciudat şi totuşi firesc viaţa socială din zilele noastre, cu transformările ei, cu spiritul ei economic, ştiinţific, artistic, cu graba ei electrică ca să ajungă nu se ştie unde... acolo unde nu ştie nici ea.

Vom căuta să descoperim talentul puternic care prin teatru, roman, poeme sau pe altă cale de înfăptuire artistică şi literară, va putea să ne spună:

— „Iată romanul, teatrul, poemul sau tabloul caracteristic al societăţii şi vremei noastre..."

Astfel înţelegem să facem apostolat, să îndrumăm pe cei buni spre fapte mari, iar celorlalţi să le arătăm că toate sunt de-a-surda pe lume, dacă sufletul nu-şi are mulţumirile, impresiile şi emoţiile sale.

Iată ce vor insularii din jurul acestei vechi reviste, care priveşte cu încredere viitorul, tocmai atunci când „bunii prieteni" socoteau că a murit de mult.

Biata moartă trăieşte încă şi are pretenţia îndreptăţită să aline şi de azi înainte sufletele celor însetaţi de apa Castaliei...

Leontin Iliescu

Arta dramatică franceză

O statistică.—Valul de internaţionalism.—Criză.—Teatrul de fantezie

Dintr'o statistică întocmită de ministerul de finanţe francez reese că în anul 1922 încasările spectacolelor şi concertelor de orice gen, date la Paris, s-au ridicat la 274.481.824 fr., faţă de 60 milioane fr. din 1912. Dacă scădem spectacolele-cinema, (113 săli), cifra de mai sus se descompune astfel:

Teatrele suvenţionate (Comedia franceză, Odeon, Opera, Opera comică) au dat: 30.242.854 fr.; celelalte teatre: 77.182.434 fr.; concertele şi muzic-hal-urile 59.661.793 fr.

Restul de 81.034.842 fr. revine cinematografelor.

Notăm următorul fapt caracteristic: dacă se ţine seamă de numărul locurilor din fiecare teatru, piesele jucate în cursul anului 1922 şi care s'au bucurat de favoarea deosebită a publicului şi deci au obţinut succesul cel mai durabil, au fost: „*Déde*", la teatrul *Bouffes*; „*Ta bouche*", la teatrul „*Daunou*" şi „*le Chasseur de chez Maxim's*", la teatrul *Palais Royal*. Ce sunt „*Dédé*", „*Ta bouche*" sau „*le Chasseur de chez Maxim's* ?

Lucrări uşoare, foarte uşoare, fără nici o valoare literară dramatică. Ce concluzii putem trage din constatarea făcută mai sus? In primul rând, că publicul, care a frecventat teatrele parisiene, în cursul anului trecut, s'a simţit atras de genul teatral frivol şi a dat mai puţină atenţiune pieselor scrise de autori dramatici cunoscuţi.

Cu alte cuvinte publicul parizian nu s'a simţit atras de teatrul serios, educativ, intelectual etc.

Concluzia aceasta, extrasă din cifre, nu e justă de cât cu următorul corectiv: nu e vorba de publicul parisian, ci de public în general.

Micile teatre din Paris, cari reprezintă reviste, comedii uşoare etc., au majoritatea clientelei lor, recrutată dintre străini, în trecere prin Paris. Această clientelă e compusă din elemente variate şi echivoce.

Aşa se şi explică pentru ce „*Ta bouche*", sau „*Dédé*", sau putut menţine pe afiş un an întreg...

Mai sunt însă şi alte cauze, care justifică, până la un punct, triumful material — de un triumf moral nici vorbă nu poate fi — al „pieselor de bulevard". In primul rând e criza manifestată în teatrul francez dela 1919 încoace. Autorii dramatici francezi au de-aface cu un alt public şi ei n'au găsit încă mijloacele de a se impune acestui public. E publicul, care a suportat cel mai îngrozitor război şi a suprtat maximum de emoţiuni; e publicul, care, fie din snobism, fie din pricina unei pischoze colective, reclamă autorilor dramatici „ceva nou", ceva cu totul deosebit de ce a fost până acum.. De fapt, publicul acesta nu ştie ce vrea şi el a izbutit să dezorienteze, întru câtva, arta dramatică, sau, mai precis, pe directorii de teatre şi pe autorii dramatici, care, din motive străine de artă, caută să complacă unei clientele atât de capriţioasă.

Din examenul produselor dramatice franceze, din ultimii ani, reese că în anul 1919 teatrul francez a fost năpădit de un val de internaţionalism şi deci el a stat sub influenţa periculoasă a curentelor politice nesănătoase.

O reacţiune promptă a intervenit. Criticii serioşi au dat alarma şi valul internaţionalismului în arta teatrală, a fost respins.

S-a ivit apoi un curent, cu tendinţa de a înlocui teatrul de observaţiune şi de analiză, prin teatrul fantezist. Din încercările făcute până azi teatrul de fantezie a avut un succes de curiozitate. De fapt, arta dramatică trece printr'o criză accentuată, atât în Franţa, cât şi în alte ţări.

Romulus Seişanu

Nici salcia pom de munte, nici mojicul om de frunte.

*

Cât e soarele de soare şi nu poate încălzi pe toată lumea.

TAINA INIMII

— în formă populară —

De m'ăi pune
Pe cărbune ;
Pe iubitu-mi
Nu-ți oi spune,
Că mi-e teamă,
Dragă mamă,
Să nu-l bage
Lumea în seamă.

De m'ăi pune
Pe vâlvoare.
Nu-ți oi spune
Ce mă doare ;
Că mi-e dorul
Fără leac
Și cu vorbe
Na mă'mpac.

De m'ăi vinde
Pe merinde
Sau pe flăcări
M'ăi aprinde,
Nu vei ști
Vr'odinioară
Ce-am ascuns
In inimioară.

De m'or pune
Să-mi fac seamă,
Nu voi spune
Cum îl chiamă,
Că mi-e frică
Să nu-l ia
Alta, care
L-ar vedea.

G. Bucur.

Văzute și auzite

In vara anului 1914 mă înapoiam împreună cu un prieten, dela St. Moritz.

— Adică, după ce ne desfătarăm în aerul Elveției, de ce n'am bea niște bere bavareză autentică, la fața locului?

Propunerea prietenului nu era rușinoasă.

Trântirăm un macaz călătoriei, și în loc s'o luăm spre țară, ne 'ndreptarăm spre München.

Acolo aveam să vedem Alte-Glyptoteck, Neue-Glyptoteck și alte muzee, dar mai ales aveam să bem bere neagră la sursă.

— Avem cameră bună și eftină !

— Hotelul nostru are ascensor și lumină electrică !

Toate acostările femeilor sărmane de pe peron care ofereau adăpost călătorilor, și ale oamenilor cu numele hotelurilor brodate pe șepci, fură zadarnice.

— Intâi la bere și pe urmă vom vedea !

Pe strada principală, se 'nșiră berăriile, cu săli vaste, cu miros care gâdilă nările și stomacul.

— In definitiv, toate trebue să fie la fel. Să intrăm aici.

Mese scurte și mese lungi, pline de lume. Abia găsim locuri. Civili și militari consumă pe capete. Mai toate fețele sunt aprinse. De pe obrajii consumatorilor se desprinde o căldură care ar putea înlocui caloriferul iarna.

Personalul de serviciu e femenin. Fete tinere de tot cară halbele și krugel-ele în tăvi spațioase. N'ai nevoe să bați în masă : cum ai lăsat capacul ridicat, paharul, a sburat, ca să se întoarcă plin. Femei mai robuste aduc mâncările, așa zicând gustările, aperitivele : rasoale cât o buturugă, șnițele cu diametrul de treizeci de centimetri, crenvirști borțoși, brânzeturi cu miros puternic. Toate femeile sunt îmbrăcate în alb și au după gât o geantă pentru bani, ca conducătorii de tramvai.

Cerem două halbe. Repetăm. Calitatea berei și ideia superiorității ei suverane o făceau să alunece...

— Adică de ce n'am mânca și noi ceva ?

O greutate însă se ivea: nu știam de cât un număr foarte restrâns de cuvinte germane, printre care, vai ! nu se găsea nici una dintre delicatesele impunătoare ce defilau sfidându-ne pofta.

— Dac'am cere niște franckfurter ! O să ne înțelegem mai ușor.

Grăbită, aproape sburând, femeea trece pe lângă noi, aducând un mare rasol.

— Bitte schön, franckfurter!

— Ia wohl, bitte !

Și peste două minute, smulge din cui „Franckfurter Zeitung", prins în cadrul de trestie, ni-l pune pe masă, și, până să găsim un cuvânt care să-i explice că nu cerusem ziarul, trece la alte mese, de unde nemții cari devoraseră primele ediții de carne, o reclamau pentru alte comenzi.

A trebuit să stăm încă o oră, să isbutim cu greutate s'o reținem o clipă, și atunci să ne completăm propozițiile negramaticale cu o mimică plină de gesturi plastice, ca să înțeleagă că dorim două perechi de cârnați roibi, împodobiți cu hrean și stropiți cu muștar.

Don José

NOUTATI LITERARE STREINE

Minunata istorie a lui Krishna

S'ar părea, după cum afirmă Romain Roland, că numai ne este de ajuns civilizația europeană și că spiritul nostru se simte atras către pământul legendar al bătrânei Indii, acel leagăn al înțelepciunei omenești rămas nealterat după trecere de mai bine de patruzeci de secole.

Cea ce este sigur însă, e că literatura și filozofia indică se bucură astă-zi de o trecere excepțională. Buna primire ce s'a făcut cărței d-lui Henri Valentino: *„Istoria minunată a lui Krishna"* dovedește acest lucru.

Intr'o frumoasă proză lirică, autorul evoacă cea mai populară incarnațiune a lui Vishnou.

Istoria celui mai mare zeu al Indiei, care a devenit evanghelia a peste o sută de milioane credincioși, se desfășură la Mathoura, capitala unui stătuleț de nord, zece secole înainte de era creștină. Kansa care domnește acolo este suveranul tribului Asouras, un neam pervers, înufletit de geniul răului care îl îndeamnă să facă tot felul de nelegiuri. Pământul torturat, roagă zeii Vedei să pue capăt acestor suferințe. Vishnou protectorul lumei, consimte să se mai încarneze odată și, în sânul lui Dévaki, cea mai curată dintre femei, se întruchipează sub numele de Krishna.

Luptele glorioases ale copilului divin cu spiritele Răului constituesc prima parte a legendei. In stâna păstorului Nanda unde părinții săi l'au ascuns spre a-l- cruța de furia demonului, Krishna duce o viață fericită pe care poeții o descriu cu dragoste și care alcătuește izvorul multor poeme indice.

Copilul Dumnezeu crește. Vârsta dragostei sosește repede. Primele adoratoare ale zeului sunt păstorițele care l'au întovărășit în pădure spre a dansa cu el dansurile mistice. Dragostea aceasta nu e numai spirituală, ci e o înlănțuire de extazuri spirituale cu voluptăți pur omenești. Aci se vede concepția specială a indianului care nu separă materia de suflet de cât complet.

Krishna, omul zeu, devine adult; povestirile epice se amestecă cu idilele; lupte grozave după care urmează căsătorii fastuoase; orașe de aur și de nestimate ei din pământ în scânteeri de lumină : triumful definitiv a lui Krishna-Vishnou care aduce cu sine înfrângerea și umilirea lui Siva, zeul distrugător.

Indeplinidu-și misiunea zeul se suie în divina-i locuință și încredințează fiului său spiritul *Ardjouna* doctrina sa alcătuită din dragoste și din credință.

Amorul așa cum se vorbește

D. Louis Nauply a dat la iveală o mică broșură inteligentă unde într'o formă precisă, dă câte-va reflexiuni noui pe o temă bătrână cât omenirea: Amorul. De exemplu:

„Dragostea spre o rămâne mare trebue să fie tăinuită".

„Cel mai frumos lucru este să descoperi, deodată, bunătate la o femee pe care o știai numai frumoasă".

„Un om e totdeauna decepționat când are de afacе cu o femee de spirit."

„Dintre doui oameni care doresc o femee, cu siguranță că cel mai puțin îndrăgostit va ști să se facă iubit".

„Mila unei femei pentru alta este insultă supremă."

„In dragoste scrisul sboară şi vorba rămâne."

Intreaga broşură a doctorului Nauply este plină de subtilităţi psichologice care ar merita toate să fie citate.

O capodoperă necunoscută

Sunt mai bine de treizeci de ani de când Paul Marieton a publicat în *Revista Lyoneză* şi în *Revista lumei latine*, gândirile unui preot, abatele Joseph Roux.

Stilul lapidar, larg şi concis, expresia bogat hrănită din seva clasicilor, imaginile superbe totul evoca pe Blaise Pascal şi Saint Augustin.

Francisque Sarcey a ţinut o conferinţă asupra *Gândirilor* abatelui Roux apărute în 1895, într'o carte premiată de Academia Franceză.

Pesimismul scrierilor acestui abate a făcut să fie numit „abatele Schopenhauer" cea ce nu era nici drept, nici exact, căci Joseph Roux nu era ca filosoful german „un tăgăduitor al voinţei de a trăi".

Opera acestui preot, ori cum ar fi fost judecate tendinţele sale de gândire, avea importanţa unei mari contribuţiuni pe terenul literilor franceze.

Dar cele câte-va mii de exemplare editate de Lemerre, acum aproape treizeci de ani, s'au epuizat repede, altă ediţie nu s'a mai scos şi impresionantele gândiri ale abatelui Roux au văzut praful uitării cum le acoperă din ce în ce mai mult.

Interesul târziu ce li se arată acum va reuşi se dea, acestei capodopere locul ce îl merită?

Iată, spicuite dintr'un rar exemplar, câte-va din luminoasele gândiri ale preotului filosof:

„Omul a fost creat din lut. Femeia din carne. Aceasta se vede."

„Un om care nu e la locul ce-l merită este ca un os scrântit: Suferă şi face să sufere pe alţii".

„Un autor are pentru operile sale mai mult sentiment de cât raţiune."

„A-ţi fi drag să şti e omenesc. Să şti să iubeşti e divin.

„O fericire de lungă durată pare că are nevoie de scuză şi o lungă nenorocire de iertare."

Presa în Japonia

Intr'o carte documentată, vioi şi pitoresc scrisă, d. André Tudesq descrie Japonia şi civilizaţia ei. Un important capitol e rezervat desvoltărei şi rolului cnsiderabil pe care îl are presa în Japnia.

Acolo, marea presă, considerată ca industrie, îşi desvoltă mereu activitatea sa, îşi clădeşte palate somptuoase, îşi perfecţionează maşinile şi ca educatoare a masselor, creează opinia publică care, din ce în ce mai mult, conduce conştinţa politică a Japoniei.

Osaka şi Tokio snut marile centre ziaristice din Imperiul Soarelui Răsare. Duăsprezece mari cotidiane, cu dublă ediţie, dintre care peste zece cu un tiraj superior tutulor ziarelor noastre româneşti la un loc, apar acolo.

Pe lângă aceste mari ziare, se scot şi numeroase foi pitoreşti, de luptă politică şi de umor. In ele ca şi în marile ziare, rubrica cea mai gustată este aceia a cancanurilr şi ironiilor. De exemplu, un personaj de la Curte îşi schimbă amanta. A doua zi, ziarul explică spiritual cititorilor săi cauza acestuî capriciu, dacă a făcut bine sau nu, vârsta, cariera amoroasă a amantei, cu fotografii documentare, adesea aşa de intime încât ai crede că le-a furnizat vre un birou de antropometrie.

„Un nouveau riche" dă o lovitură şi câşitigă o sumă uriaşe. A doua zi, gazeta dă detalii picante asupra sărăciei de odinioară a personajiului, ce mânca el altă dată, sau ce rude are.

Şi pe această temă, japonezul râde din tot sufletul şi se opreşte greu.

Gilly

Mare nenorocire

— Anecdotă —

Vrând să treacă'n jos pe stradă,
Un tramvai, venind cu zor,
Il trânteşte jos grămadă
Şi îi rupe un picior.

La spital, încredinţare
Ii dădu un medic blând
Că, la loc, va fi în stare
Să i-l pue în curând.

Şi de vorbă, pasămite,
Ca să mai stea un minut,
L'întrebă: „Nenorocite
„Intâmplări n'ai mai avut!"

-- „Ba da, ca la un părinte"
I-a răspuns plin de fiori,
„Ca un om fără de minte
„Mă'nsurai de două ori!"

N. ŢINC

GÂNDUL

Gândul e aripa vieţei
Ce te 'nalţă şi scoboară,
Când e bun, te 'nalţă 'n ceruri
Când e rău el te omoară.

Inima de te îndeamnă
La ceva ce poate-i rău,
Gândul de e bun, n'o lasă
Să-şi înceapă drumul său.

Când durerea covârşeşte
Sufletul, de-o grea 'ncercare,
De găudeşti în clipa ceea
Simţi o dulce alinare.

Astăzi, dacă gândul cere
Dorul meu să mi-l înfrâng,
Pe a gândului poruncă
O ascult--dar totuşi plâng!..

I. Şt. Nichita, Botoşani

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

Filip de Luzay către Georges Moncamp

Paris, Iunie, 188...

Vrei să ştii, amice, tot adevărul pe care l'ai ghicit pe jumătate? Nu mai stau la îndoială. Il încredinţez discreţiei tale, cinstei tale, prieteniei tale.

Am suferit mult, că nu ţi-am spus tot de la început, dar n'ai fi putut să mă fereşti, cum n'ai fi putut să mă scapi. Mă temeam de ironia ta; vream s'o evit; n'am putut şi bănuielile tale au înfrânat mândria mea.

Oare mândrie să fie la mine? In orice caz, nebunia mea se supune judecăţii raţiunii tale.

Nu-ţi cer sfaturi. Conştiinţele noastre, aşa de sincer paralele şi cari totdeauna au văzut una într'alta fără să se privească, se aflau de trei ani încoace stingherite, turburate de un văl care se îngroşase între noi. Prietenia noastră n'are pudoare decât pentru dragoste. Ea o scuteşte cu sfinţenie, din egoism, ca la rându-i să fie scutită.

Nu va mai exista văl şi-ţi destăinuiesc nuditatea sufletului meu. Va fi pocăinţa mea. Voiu găsi putere în vecinătatea puterii tale, aşa cum am găsit de pe acum o încurajare în idea că vei afla totul.

Vreau să ies singur din prăpastia în care am căzut; singur, dar sub ochii tei!

Ceia ce lipseşte multor oameni spre a avea îndrăzneala unui erou, este un martor. Trebue să fii prea tare, ca să fii destul de tare în singurătate. Nu voiu fi laş, de vreme ce mă vei vedea.

Ei bine, amice dragă, da; ceia ce ai ghicit e adevărat. Sunt iubitul doamnei de Gremilly, al prietenei mamei mele, care ca vârstă mi'ar putea fi mamă, şi maternitatea aceasta e aceia care ne-a pierdut!

Are mai bine de 40 de ani şi eu am 22. Această legătură disproporţionată e cu toate acestea aşa de leală până acum, că nu mă voiu scăpa de ea fără o grozavă sfâşiere de inimă pentru dânsa, fără un scandal poate (căci ghicesc surâsurile cari ne desfid) fără o remuşcare pentru mine.

Putea-voiu să dau să înţeleagă acestei excelente femei a cărei inimă a rămas tânără şi care se simte crescând cu mine, fără să bage de seamă că îmbătrâneşte pe când eu cresc, că vreau să merg de aci înainte singur, ca major, la cucerirea unei femei şi că mama aşteaptă de la mine o familie, o datorie socială?

Putea-voiu s'o constrâng la o deziluzie la care nu se aşteaptă? Putea-voiu să-i arăt prima ei zbârcitură? să-i mărturisesc răceala fatală? să găsesc un pretext spre a rupe? să par că o desconsider, când o ador pe măsură ce-o iubesc mai puţin? când sunt totdeodată plin de milă pentru slăbiciunea ei şi de respect pentru candoarea ei?

Ea se crede necesară ambiţiei mele. Femeia aceasta superioară căreia nu i-a lipsit decât vanitatea de a scrie, spre a fi în ochii tutulor o femeie de geniu, a concentrat asupră-mi toate visele geniului ei femenin. A o deştepta ar fi un sacrilegiu mai mare decât acela al iubirii noastre în ochii lumii şi cu toate acestea nu pot să mă las adormit mai departe!

Măritată tânără cu un, bărbat bătrân, rămasă văduvă fără copii, a suferit cu noblete, cu o nerăbdare de mângâiere ce credea că n'ar fi decât regrete şi când am venit din provincie, sunt acum trei ani, recomandat ei de mumă-mea care de zece ani de zile

DIN PICTORII RUŞI

M. A. VRUBEL

Abia în ultimul timp, sub valul de refugiaţi ruşi, începe să se intereseze şi apusul de arta rusă. Teatrele din Paris, Londra, Berlin, unde joacă artişti ruşi sun arhipline de o lume care găseşte ceva nou. Galeriile de tablouri din toate aceste centre culturale s'au îmbogăţit cu lucrările maeştrilor ruşi ignoraţi până eri. La noi asemenea este o întrecere pentru a cunoaşte arta rusă.

Am relevat în *Universul literar* opera unuia din pictori ruşi a lui *Macovski*. Reproducem acum două tablouri foarte originale în concepţia lor, o pagină dintr'o baladă rusă a ţăranului vizitat pe câmpul lui de umbrele trecutului şi un triptic reprezentând *Invierea lui Hristos*. Amândouă sunt de *M. A. Vrubel*.

Iată ce spune criticul rus Lucomski despre acest pictor rus într'una din revistele ruse care apar la Berlin, *Spolochi*:

Vrubel. — Invierea

Vrubel. L'au ascuns de noi evenimenele; noui amintiri au îndepărtat altele mai vechi. Dar Vrubel nu poate fi uitat. Vrubel va fi vecînic viu!

In el se cuprindea o forţă aşa de mare, care de fapt a făcut să se nască toate curentele artistice europen contimporane, cum este *cubismul*. Da, da, toate aceste curente s'au manifestat după ce Vrubel a expus în 1906 lucrările sale la Paris după aceasta şi francezi şi nemţi au pornit pe acelaşi drum"

Dar nu în aceasta este valoarea lui Vrubel,, de a fi fost percursorul cubismului şi manierismului actual, opera lui Vrubel are însemnătate, pentru *că la niei unul din artiştii universului nu veţi găsi fantezia himerei, bogăţia composiţiei pe care o găsim la el. La nimeni din pictori contimporani nu veţi întâlni atâta fantezie care îmbată, agită, prin tainicul ei.*

Taina, taina dulce, ascunsă în desişul pădurei, în parcul aromatic, care poartă în el parfumul infernului, taina pe care nimeni altul afară de el n'a cunoscut'o şi care are ceva romantic dar şi natural în acelaş timp în ea.

Vrubel a ştiut, pe de altă parte, în tot cea ce a desemnat să puie atâta poesie în cât spune Lucomski lui i se nemeresc mai bine de cât ori cărui alt artist acste cuvinte ale lui Verlaine:

La poesie avant toutes chose et

Ţăranul şi străbunii

Zece ani de când a murit Vrubel. Nu este aşa de mult şi totuşi ce de mult este!

O bucată din istorie ne desparte de acea epocă când a trăit şi a creat îmi vorbea de ea ca de o zână, m'am înfăţişat cu zmerenia unui neofit doritor să cunoască marile mistere parisiene, cerându-i iniţierea într'ale lumii, ea m'a adoptat cu ardoarea unei bunătăţi care m'a uluit. Cred că o iubeam mai dinainte.

Tu cunoşti pe nepoata ei pe care o ţine în casă, pe care a crescut-o, pe care o iubeşte mult. N'a reuşit să facă din ea fata ei. Se pare că între aceste două încântătoare creaturi există antipatia aceluiaş sex. Ei i-ar fi trebuit un fiu spre a avea să îndrumeze un suflet viril. Dar acest fiu s'a incarnat în amant. Iţi vorbesc lipsit de mândrie; nu"ţi ascund nimic; n'am nimic de scuzat.

Frumuseţea ei m'a robit, inima ei m'a păstrat. N'a' făcut vre-o sforţare ca să-mi ascundă vârsta; mă silea să i-o uit prin strălucirea unei graţii pe care nimicn 'o veştejise şi silinţa ce-mi dădeam ca să mă ridic la înălţimea raţiunii ei, a înşelat-o asupra vârstei amândorora.

Care din noi doi a sedus pe celalt? Femeile frumoase din provincie mi-au apărut dintr'o dată prea bătrâne, când văzui parisiana aceasta mlădioasă, strălucitoare, cu vălul unei virginităţi de patimă care-i punea o lucire aşa de dulce în ochi, o căldură aşa de comunicativă pe buze.

Ea mă găsi serios, eu o găsii tânără ca o nemuritoare. Fusei multă vreme turburat fără să ştiu de ce, iar ea multă vreme îngrijată de turburarea mea vizibilă şi când o pătrunse, surâse, plânse, se lăsă în voia vârtejului dulce şi se dete, într'o mângâiere de zeiţă spre a mă asigura.

Nu evoca pe doamna Warens, nici pe pedantul de Jean Jacques! Aşa ceva n'a fost între această femeie imaculată ca purtare până atunci, şi mine. A fost o operă tainică, tacită, a fiinţelor noastre, fără remuşcări, fără calcul, în beţia simţurilor noastre şi a inimilor noastre asemănătoare.

Cunosc căminuri tot aşa de nepotrivite şi cari cu toate acestea sunt fericite. Cu atâta onoare câtă poţi să-mi creditezi, aş fi bărbatul ei, aş înfrunta clevetirile mondene, dacă din nenorocire n'au fi pus în această legătură mai multă iubire decât trebue într'o căsnicie, şi dacă n'am simţi instinctiv, şi unul şi celalt, că ne-am relua vârstele a doua zi după o consacrare, mai asemănătoare cu o pedeapsă decât cu o răsplată. N'ar vrea să fie fericia mea. Idea de a deveni la rândul ei pentru mine, ceia ce a fost bărbatul ei pentru ea, ar face-o nenorocită, ar desamăgi-o. In ziua unui contract brutal care spune vârstele, maternitatea pe care o înşeală, s'ar impune: am fugi unul de altul strigând.

Părem că nu ne gândim la despărţire şi cu toate acestea, văd bine că ea are de viitor o teamă vagă. Nu ne mai privim galeş, ne privim însă mai mult. Ii vine mai lesne să-mi zică „băiatule" şi-i spui dese ori „doamnă", ca şi cum ne-ar auzi cineva.

M'a prezentat ministrului de externe şi acesta i-a făgăduit, dar nu îndrăzneşte să-i ceară realizarea, de şi mă ceartă că nu fac nimic. Mă ţine lângă ea şi cu toate acestea tremură că mă ţine, de frică să nu mi se urască şi să fug. Are ceasuri întregi de curată iubire maternă cari mă încântă până la extaz şi când patima se aprinde iar, am groaza incestului.

Ar fi o crimă să ajung s'o urăsc şi cu toate acestea ar fi o minciună să par că o iubesc ca acum trei ani. Are atâta prestigiu, că dacă s'ar bănui legătura noastră ea ar fi plânsă şi tot disprețul n'ar cădea decât pe mine. E prea bogată şi cine nu mă cunoaşte, n'ar putea să mă acuze de o speculaţie infamă? Dacă m'aş simţi în stare s'o mai iubesc cum am iubit-o; dacă aş crede că sacrificarea tinereţii mele ar putea s'o înşele asupră-mi, atunci când nu se va mai înşela asupra ei însăşi, nu m'aş teme de calomnie. Dar aş înfrunta zadarnic prejudecăţile; n'aş putea înfrunta tinereţea mea.

Trebue să-ţi mărturisesc că în ceasurile când descurajarea mă prinde mai puternic,

tous le reste est literature". (Poesia mai întâi de toate, restul nu este de cât literatură.)

Reproducerea tablourilor, care din motive technice nu poate reda tot farmecul realităţei, vorbeşte totuşi mai bine de cât orice de arta acestui percursor în pictura modernă şi unul din marii creatori ai tainelor sufleteşti, cu care se zbate sufletul omenesc.

Dr. I. Dusciaș

SONET

— După François Coppée —

E soare cald şi primăvara vieţei
Se'ngână cu a firii primăvară
Ascult-o înlăuntru şi afară
Cum îşi îmbie dulce cântăreţii.

Pădurea se'nfioră toată iară
Trezită de suflarea tinereţii
Şi simţi parcă'n îmbujorarea feţii
Cum sevalutului tău vrea să ceară.

Parfum, lumină şi căldură, — Soare
Tu dai îndemn iubirii 'ntraripate
Tu eşti a vieţii binecuvântare.

Şi în lăuntru-ascultă cine bate
Cu-atâta avânt, atâta 'nfiorare :
E inima, e seva, dorul poate...

traducere de **Const. A. I. Ghica**

Insemnările unui trecător

Omul sfinţeşte locul sau invers

Gândiţi-vă un moment, la critica, ce se face celor mai mulţi oameni politici, că ocupă locuri nemeritate, în care altă dată au fost „ilustrii predecesori". Şi faceţi apoi legătura cu proverbul: „omul sfinţeşte locul".

O fi locul sfinţit de „ilustrul predecesor" ; dar cum rămâne acum după ce l'a... mânjit nefericitul epigon?

S'ar putea deduce după vehementele critici, pe cari cu toţii le facem valului de incompetenţă damagogică, cum că pe viitor trebue să aşteptăm ca „locul să sfinţească pe om".

Dar ia sîliţi-vă să vă închipuiţi, ce va fi cu sfinţirea omului care se va aşeza pe locul, pe care eri l'a ocupat un sinistru samsar, iar azi îl onorează (?) un individ care trădează cele mai tainice secrete prieteneşti ?

Mă rog, cine „sfinţeşte"? Locul sau omul ?

•

Solidaritatea colegială. — In jurul unei mese, camarazi şi prieteni de profesie şi idealuri se informează reciproc asupra lucrărilor, pe care le-au făcut, ori intenţionează să le facă. Dela o vreme începe să spună glume despre „de-ai lor", cari lipsesc. Glumele sunt din ce în ce mai vioaie, şi mai dozate de ironii. E târziu, ar trebu să plece. Se uită fiecare pe rând la ceas, exclamă că e „aşteptat la masă"; dar nu pleacă nici unul. E foarte târziu. Critica celor absenţi e pe cât de obosită, pe atât de acră. Atunci unul dintre ei se ridică şi spune :

— Să plecăm toţi odată, ca nemairămânând nici unul dintre noi să n'aibă cine să ne înjure.

Şi-au plecat.

A doua zi, cei dintâi doi, cari au venit la întâlnire. au avut grijă să „înjure" pe cei care sunt aşteptaţi.

Şi toţi sunt colegi, sunt prieteni.

B. Cecropide

---

aş vrea să caut altă iubire ca să-mi dau iluzia unei trădări ; dar în afară de această iubire care-mi impune încă atâta recunoştinţă, când n'o mai resimt, nu mai văd decât desfrâu sau caraghioslâc sentimental.

Nu vreau să mă gândesc la nimic, mai cu seamă la căsnicie, despre care ea îmi dă viziunea senină şi inaccesibilă, atâta vreme cât nu-mi va reda libertatea. Cum mi-o va reda-o ? Fireşte, n'o voiu lua. Mi-ar fi ruşine de lacrimile ei ; m'aş scârbi pe mine singur dac'aş părăsi-o şi mint de acum încolo, rămânându-i credincios !

Iată, amicul meu, taina tristeţii ce ai observat la mine. Dacă n'aş avea încrederea absolută pe care o datorez prieteniei tale, nu ţi-aş fi scris o scrisoare care, în mâna unui amic oarecare ar fi o armă. Eşti însă onoarea mea în partidă dublă : această legătură secretă trebue să se desfacă în secret.

Incă odată, îţi spun nenorocirea mea ca să suferi şi tu şi nu ca să mă vindeci. Prietesugul tău, împărtăşind frigurile mele, va sfârşi prin a'mi inspira mijlocul de a le potoli. Voiu scăpa de iubirea aceasta care mă înlănţue, pe care nu vreau s'o zdrobesc, care e gloria mea intimă, dar şi îngrozitoarea mea frământare.

Nu veni să mai mă vezi ca să-mi aduci răspunsul.

Neînvinsul tău prieten
Filip de Luzay
(Urmează)

FILATELIA

Noutăţi filatelice

Corfu. — Italienii au emis la Corfu două serii. Prima numără opt valori care sunt mărci italiene cu sursarj Corfu 5, 10, 15, 20, 30, 50, 60 c. şi 1 liră. Marca de 60 c. e albastră, culoare care nu se cunoaşte până acum. Se mai anunţă de-asemenea emisiunea unei alte serii cu aceiaşi sursarjă şi în plus valoarea în monedă greacă :

25 lepta pe 10 cent, carmin ;
1 dr. 20 pe 50 cent, albastră ;
2 dr. 40 pe 1 liră, verde şi brună.

Danţig. — Se anunţă că oraşul acesta va adopta în curând o nouă unitate monetară care se va denumi „florinul din Danţig" şi va fi împărţită în 100 helleri.

In aşteptare Danţigul continuă să ne inunde cu sursarje şi valori una mai mare ca cealalta. Au eşit timbre de 5000, 20.000, 50.000, 100.000, 250.000, 500.000 şi 1.000.000 mărci.

România. — Timbrul de 5 lei verde a fost înlocuit cu unul de 6 lei de culoare albastră de tipul celui de 3.

Franţa. — Meetingul de aviaţie de la Rouen (23 Sept.) a avut şi ei seria lui specială compusă din următoarele valori: 25, 50.75 c., 1, 2 şi 5 fr.

Ungaria anunţă apariţia unui timbru de de 500 cor. violet cu legenda **Magyar Kir. Posta** şi unul de 200 kor. tipul secerătoarea.

Italia. — Timbrele cu legenda **Servizio Commisioni** sunt suprimate, serviciul pentru care au fost create a dat numai rezultate negative.

In schimb s'a instituit un nou sistem zis de Publicitate poştală. Publicul poate adresa unor anumite birouri poştale cărţi poştale reclamă care vor fi afişate în interiorul acestor birouri. Numitele cărţi poştale vor plăti în afară de taxa obişnuită, o taxă fixă care va da drept la 3 zile de afişaj. Durata aceasta va putea fi prelungită de atâtea ori 3 zile de câte ori se va plăti.

Ideia asta e foarte ingenioasă deoarece va creia poştei venituri mari nu numai de pe urma taxei cerută de afişaj, dar şi de pe vânzarea timbrelor.

Iraq. — Noul timbru de 1 jum. anna este complect epuizat şi preţul lui a început să se urce.

Levant. — Biroul francez poştal din Constantinopol e închis de câteva zile. Birourile engleze şi italiene s'au mutat zilele trecute.

Libya — Au apărut două timbre noui :
60 c. carmin şi brun ;
2 l. albastru şi carmin.

Lituania a apărut de curând un 10 centu, violet.

Memel. — Corespondenţele acestei ţări poartă timbrele din Memel cu sursarjă lituaniană.

•

Facem cunoscut cititorilor noştri, cari voesc să concureze la premiile filatelice, ce le oferim gratuit, că din cauza unei greşeli de numerotaţie, cuponul No. 11 din numărul de faţă este ultimul şi trebueşte înaintat împreună cu cupoanele No. 9 şi 10 apărute la un loc în numărul trecut, trebuesc înaintate pe adresa C. Or. Universul literar, până Duminică, 28 Octombrie.

Pentru luna Noembrie, printre alte premii gratuite, vom oferi şi o marcă cap de bou.

C. A. ORĂŞIANU

Câinele nu fuge de 'mbucătură, ci de zburătură,

O punere la punct

de **Georges Courteline**

De vreme ce toate ziarele au crezut cu cale să dea cele mai inexacte versiuni cu privire la acest incident, şi de vreme ce nu am timpul să protestez la redacţiile acestor ziare, am hotărât să restabilesc aci faptele odată pentru totdeauna.

Era aproximativ ora trei după amiază. Hoinăream pe avenue des Champs-Elysées. In dreptul numărului 90, un domn foarte corect îmbrăcat se opri de-odată în faţa mea şi-mi zise cu o mare simplitate.

—Ah ! bine că te-am întâlnit, dobitocule.

Am rămas încremenit, ceia ce a atras atenţia a doi domni cari se plimbau pe-acolo ca şi mine şi cari probabil erau de prin partea locului, căci ţinuta lor era cum nu se poate mai corectă şi mai elegantă.

După o clipă de mirare legitimă, am îngânat:

— Iartă mă domnule, dar trebuie să fie o confuzie. Nu am onoarea să vă cunosc.

— Zău ! rânji necunoscutul. Nu ai această onoare... Ei bine am să-ţi împrospătez memoria. Sunt Spark, domnule, Benedict Spark.

El stărui.

— Benedict Spark. Be-ne-dict Spark ! Atitudinea lui devenise ameninţătoare aşa în cât trei alţi trecători se opriră în loc, mărind grupul nostru.

Cu toate sforţările mele n'am putut să-mi aduc aminte cine era acest domn.

— Vă asigur, d-le, că e o confuzie. Nu te cunosc câtuşi de puţin şi fără îndoială îţi vei de seama de eroarea d-tale când vei afla că mă numesc Théodule Parvenu.

— Te înşeli ticălosule. Crezi că nu ştiu că ai furat la Chicago actele onorabilului Theodule Parvenu şi că sub numele ăsta săvârşeşti tot felul de ticăloşii. Acuma te-am demascat şi o să spun tuturor cine eşti...

Necunoscutul se întoarse către cei de faţă, şi am observat atunci că aceştia alcătuiau un grup de cincizeci de oameni.

— Eşti condamnatul John Leith, condamnat la 17 Martie 1889 pentru că ai omorât doi bătrâni cari ţi-au dat ospitalitatea. In afară de asta ai o sumedenie de asasinate pe conştiinţă.....

— L'am întrerupt brusc pe interlocutorul meu dându-l la o parte.

N'am sfârşit bine de rostit cuvintele astea când deodată din grupul care se strânsese în jurul nostru, se desprinse un domn, care mă luă de gât strigând cât îl lua gura :

— Cum îţi permiţi măgarule.

— Ia lasă-mă în pace, dobitocule...

Aceste sunt singurele cuvinte înţelepte de cari îmi aduc aminte. Pe urmă am auzit răcnete furioase, înjurături şi m'am pomenit cu o serie îngrozitoare de pumni şi palme.

Asta e tot ceea ce-mi amintesc.

Am fost transportat într'o farmacie şi în urmă la spital căci am capul spart, trei coaste rupte şi diferite alte fracturi, dintre cari una e foarte interesantă, — aşa afirma cel puţin adineaori internul de serviciu. E extrem de măgulitor, nu e aşa ?

Comisarul de poliţe din strada Marbeuf a binevoit să mă viziteze la spital şi mia dat unele explicaţii cu privire la bătaia misteriosului meu interlocutor.

Iată şi declaraţia agresorului meu :

— Mă numesc într'adevăr Benedict Spark şi sunt corespondentul ziarului *The Mail Post* din New-York. Recunosc că n'am avut nici odată de afaceri până în prezent cu d. Theodule Parvénu pe care îl socotesc un om cum se cade. Adaug că n'am avut intenţia să-i fac vreun rău şi că numai întâmplarea l'a făcut victima unui incident pentru care n'a fost special desemnat. Dar iată, am fost însărcinat de ziarul meu să scriu un reportaj despre mulţimea pariziană. Pentru a documenta cu precizie seria mea de articole am avut nevoie de scena care s'a desfăşurat la numărul 90 din Avenue des Champs-Elysées şi care de altminteri a fost cinematografiată de operatorul meu. L'am ales pe d. Parvénu fără premeditare ci pur şi simplu fiindcă l'am întâlnit la o oră şi într'un loc unde lumina era favorabilă fotografiei. Regret pentru dânsul cât şi pentru mulţimea pariziană că a fost astfel stâlcit; de altfel voi scrie lucrul acesta în ziarele americane. Sunt gata să ofer toate scuzele mele d-lui Parvénu precum şi alte reparaţiuni dacă va găsi de cuviinţă.

Comisarul conchise:

— N'am ce zice d. Benedict Spark este un om foarte bine crescut. Ca atare te sfătuesc să-l provoci la duel ca să-i arăţi cum ştie să se conducă un francez.

N'am luat până în prezent nici o hotărîre. Trebue să mai mă gândesc. Consider însă aventura asta cea mai stupidă din viaţa mea deşi am trecut prin multe şi am văzut şi mai multe.

Trad. de C. A. I. G.

Gura lumii numai pământul o astupă.

Tinerimea germană

In revista „*Mercure de France*" d-na Regina Zablondovsky scrie asupra tendinţelor şi aspiraţiunilor tineretului german.

Sunt interesante de cunoscut constatările d-nei Zablondowsky şi încercăm să le rezumăm.

Tineretul german tinde către o nouă cultură, deoarece nu-l satisface cultura germană. Ideia dominantă în aspiraţiile noui e să reacţioneze împotriva influenţii statului, care a determinat un fel de nivelare a vieţii intelectuale şi politice.

Tineretul german îşi dă acum seama, că „kultura" a creiat îndeosebi spirite subalterne.

Tineretul german nu şi-a definit o orientare : unii s'au îndreptat spre un romantism aproape absurd ; alţii se proclamă entuziaşti adepţi ai lui Rousseau, Boudha, Tolstoi; alţii se refugiază în misticism, teosofie, ocultism. Ceiace însă caracterizează mişcarea tineretului gegrman e spiritul de sacrificiu.

D-na Zablondowsky citează cu o dovadă de risipă de energii ale tineretului german, încercările de a face colonii la ţară, unde tineri şi tinere duc viaţa în comun şi în loc să muncească pe tărâm cultural, ajung la totale dezamăgiri morale.

In genere situaţia trebue să fie următoarea : vechea „kultur" kaiseriană a dat faliment pentru tinerime, care-i în căutarea unei orientări, pe care o dibue. Şi dibuiala asta, e ceeace numim de obiceiu : anarhie morală.

Trab.

EPIGRAMA

Lui Iancu Brezeanu

Că fumezi, asta'i beleaua
Orişicui
Dar tu'i tragi şi cu luleaua
Neamţului

Const. Iordăchescu

Valoarea intelectuală şi valoarea brutală

Un savant francez a adresat, prin presă, o scrisoare celebrului Siki, campionul de box al Europei.

In termeni umiliţi îi scrie învăţatul ca să-i mulţumească fiindcă a donat premiul ce va primi, dacă va ieşi învingător într'un match apropiat, pentru ştiinţa şi laboratoarele Franţei.

Cu toate că gestul lui Siki este frumos,— cu toate că este ca o palmă la adresa societăţei care se interesează mai mult de luptele brutale, de cât de cele spirituale din cari numai poate să câştige omenirea o tot mai mare civilizaţie, — cu toate că mulţumirile savantului sunt sincere, cum se şi cădea, — scrisoarea lui este pătrunsă de o mare amărăciune; şi cea mai mare parte din intelectuali împărtăşesc această amărăciune, băgând de seamă că şi-au pierdut tinereţea şi viaţa pentru o muncă stearpă, ce nu le aduce adeseaori nici hrana zilnică, necum să mai agonisească din ea, pâinea pentru puţinii anii de bătrâneţe.

Intru aceasta, cei cari au fost îndreptaţi din copilărie ca să muncească cu mintea, promiţându-li-se răsplată materială şi morală din partea societăţii şi recunoştinţa omenirei, în cazul când vor ajunge să creeze opere folositoare ei, — au putut să constate că au fost înşelaţi, pentru că în Franţa, şi, unui Pasteur, Statul şi societatea nu i-a acordat de cât ridicola pensiune de 11 mii de franci pe an, pe când un Siki câştigă cu un singur pumn, bine aplicat, suta de mii de franci şi celebritatea. Unde mai pui că unui campion de box, — ne obişnuindu-se până acum, să i se ridice statue după moarte, el nu este turburat de amarul gând pe cari l'au avut atâtea geniuri, că li se vor ridica monumente după ce au fost lăsaţi să moară de sărăcie.

Aceasta nu trebue totuşi să împiedice înaintarea omenirei prin răspândirea culturei, numai că ar trebui să se scrie pe cărţile de studii :

„Invaţă mult dacă vrei să fii martir servind cauza civilizaţiei".

Noroc că la noi în ţară nu este considerat până acum, ca un mare merit, faptul că eşti viguros şi că ştii cu agerime, să loveşti cu pumnul.

Nikita Macedonski

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 21 Octombrie 1923 —
CUPON No. 11

D. Miopescu la vânătoare

ÎN SFÂRŞIT! IATĂ PRIMUL EPURE!.....

— NA..... UITE AL DRACULUI EPURE

ASOCIAȚIUNII
SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 42. 2 lei exemplarul Duminică 28 Octombrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

O dramă în aer

Balonul sferic „Genève" participând la concursul „Gordon Benett" este isbit de trăsnet și avsârlit în flăcări pe pământ. Cei doi piloți au fost uciși în cădere.

Un teatru „Agatha Bârsescu"

de LEONTIN ILIESCU

Revenirea în ţară a d-nei Agatha Bârsescu a luat, după cum era şi firesc, proporţiile unui eveniment artistic naţional. Plecată cu amărăciune în suflet acum 12 ani, marea noastră tragediană ne-a purtat gloria artei peste Ocean, şi cu mândria specifică artiştilor de rasă, a făcut cea mai frumoasă propagandă românească pe unde a trecut.

Cine-ar fi crezut acum patru decenii, când Velescu îi contesta talentul, iar marele Iulian n'o lua în serios în Azurina din *Fata aerului*—feeria de debut a fiicei colonelului Bârsescu — că micuţa copilă, cu fire prea serioasă pentru vârsta ei de atunci, va ajunge celebritatea mondială de azi?

Bătrânii cari au văzut-o jucând pe atunci, ca şi cei ce o priveau dintre culise, ne povestesc că ochii Agathei scânteiau de visuri şi nădejdi când cu o încredere vrednică de geniul ei artistic, îşi profetiza viitorul, nepăsătoare şi demnă în faţa ironiilor.

Şi s'a plinit profesia micei Azurine de atunci, în care se resfrângeau par'că liniile sigure şi definittive ale marei Agatha de azi, dovedind că maeştrii de pe vremuri ai teatrului nu-şi cunoşteau discipolii prea mult.

Nu tot astfel s'a întâmplat şi cu acel director de Conservator care susţinea *en maître* că marele tenor Dimitrescu, mort în condiţiuni tragice la Londra, n'are voce şi n'are talent?

Aceste amintiri, ce le aflu şi eu de la alţii mai bătrâni de cât mine, nu cred să nu-i facă plăcere marei noastre Agatha, care poate să spună acum că a purtat coroana de spini a celor aleşi.

Am revăzut-o după 12 ani şi m'am simţit răpit de atmosfera puternică, de fluiditatea învăluitoare a spiritelor superioare. M'a întristat atunci, când îmi vorbea de dorul unui frate pierdut, *nerecunoştinţa* contimporanilor săi şi am înţeles mai limpede pe *Sapho*, în accentele de durere din filozofia nerecunoştinţei.

După moartea mari Sarah, Agatha Bârsescu — celebritate mondială, care stăpâneşte cu o egală putere graiul englez şi german în tragedie — pare creată din aceeaş substanţă ca Eleonora Duse şi Suzane Desprès

*

Dar vrea să sboare iarăşi peste Ocean...

Acolo la New-York are teatru unde joacă în englezeşte şi nemţeşte romînca admirată de atâtea neamuri, după cum are şi un Conservator al ei.

Şi totuşi, Agatha Bârsescu ar trebui să rămână printre noi, să-şi petreacă restul vieţii în patria ei. Talentul său încă puternic ar avea o nobilă chemare printre români mai ales că tragedia antică, izvor de noblețe şi idealism, ne-ar mai smulge sufletele din materialismul groaznic de azi.

Apostolatul artistic de pe catedra Conservatorului, propagandă românească prin literatură şi artă scenică, teatrul ei — un teatru „*Agatha Bârsescu*", după cum la Paris există un teatru „*Sarah Bernhardt*", — toate acestea ar fi forma cea mai estetică a recunoştiinţei noastre.

Da, acest teatru se va înălţa cu siguranţă dacă solidaritatea noastră o va voi, dacă sufletele noastre se vor mobiliza în acest scop. Iniţiativa particulară sprijinită de stat, de bănci, de artişti, fiecare cu dinarul său, cei mai săraci cu vorba, cei mai bogaţi cu fapta, iaruniişi cu vorba şi cu fapta, cu toţii la olaltă, vom putea face operă românească — un teatru al ei, al nostru, al tuturor.

Superbă pildă pentru viitorime! Măreţ edificiu, înălţat de avântul şi conştiinţa artistică a cetăţenilor români!

Acest templu s'ar face cu colaborarea tutror — scriitori, poeţi, pictori decoratori, sculptori cari ar împodobi monumentul cu creaţiunile lor; financiari, industriaşi, comercianţi, architecţi —cari ar contribui cu resursele şi planurile lor.

Va fi prilej de emulaţie şi *nu de invidie nedreaptă pentru ceilalţi artişti, dar mai ales pentru tinerime, care va pricepe că nici odată străduinţele superioare nu sunt cetăţi pe nisip.*

Cine va lua însă iniţiativa?

Marea nostră tragediană pleacă de acum în turneu. O vor cunoaşte şi înţelege toate ţinuturile românşeti, căci doar a spus-o:

— „*Sunt a voastră, faceţi cu mine ce vreţi*".

A spus-o în seara când publicul a răsplătit-o cu aplauze şi flori, fără să ştie că, dacă a fost admirată în *Sapho*, va fi neîntrecută în Medeea.

O veste bună admiratorilor ei: după înapoierea din turneu va juca în *Femeea Mării* de Ibsen, cum şi în *Floarea Pasiunei* din repertoriul teatrului spaniol.

Sunt puternice creaţiuni, în care publicul nostru n'a văzut-o până acum, dar care, în străinătatea îndepărtată, au răsfăţat-o în aplause şi flori.

Acestea, ca şi celelalte, vor desminţi pe cei ce mai cred că marea tragediană nu mai e în avântul tinereţei. Ea singură a spus-o:

— „*Eu nu îmbătrânesc şi n'am să mor nici odată*" A înţeles să vorbească de *spiritul ei* şi nici decum de temniţa în care stă prizonier.

Văzute şi auzite

Obiceiul pământului

Prietenul mă întrerupse:

— Rău faci că te superi. In definitiv omul n'a vrut să te insulte. El ştia că aşa e obiceiul şi îro fi fost teamă să nu te jicnească dacă nu te onorează cu un bacşiş. Să-ţi spui ce mi s'a întâmplat mie.

„In 1913 eram în consiliul comunal. Primarul mă însărcinase să inventariez toate imobilele expropriate, — fiindcă unii din proprietari, după ce încasau despăgubirile, plecau cu ferestre, uşi, tinicheaua de pe casă, gard, etc., — şi luase dispoziţii ca nici o expropriere să nu fie achitată până când nu voi certifica eu că toate sunt la locul lor. Pentru această osteneală, primeam în zilele de lucru o diurnă de 20 lei, din care plăteam cursele mari ale birjarilor, mai toate exproprierile fiind la periferie, unde municipalitatea precdentă binevoise să arunce pe gârlă fondurile comunei.

„Unii expropriaţi, după ce vizitam imobilul şi le încredinţam inventarul semnat, spre a putea încasa suma datorită, zâmbeau mulţumiţi şi, la despărţire, căutau să-mi lase în palmă nişte hârtii...

„— Ce-i asta?

„— Pentru osteneala dv.

„— Eu sunt plătit de Primărie.

„— Ce-are a face! nu strică!

„Imi venea să-i reped. Dar mă liniştea repede motivarea lor: „Dac' aţi şti cât am dat până acum!... Credeam că şi dv. sunteţi din aceia... Obiceiul pământului!..."

Prietenul se opri a clipă, apoi continuă:

— Mentalitatea aceasta, că totul e de vânzare, merge departe. In aparenţă comice, unele manifestări ale ei sunt cu adevărat denădăjduitoare. In ziua când am depus jurământul de secretar general de minister, mi s'a prezentat un vecin. După tradiţionalele firitiseli, el îmi spuse:

„— E rost de făcut o afacere

„— Anume?

„— In curte, am un şopron. L-am închiriat pentru două automobile. Şoferii ar vrea să aibă telefon, ca să corespundă cu mustériii. N'au reuşit până acum să-l obţie. Dacă intervii la Poştă, ca să le dea avem zece mii de lei: îi împărţim amândoi!

„ Seninătatea vorbitorului mă dezarmă. Fusei incapabil s ămă supăr. Dar încercai să-l conving că unui fucţionar superior care se dedă la asemenea afaceri, nu-i rămâne de cât sau să intre în puşcărie, sau să se spânzure.

„Omul a rămas uimit de aceste demonstraţii. Nimic nu i se părea mai natural ca propunerea sa şi nimic mai stupid ca refuzul meu. Plecă nemulţumit şi compătimindu-mă:

„— Dacă nu cunoşti obiceiul pământului, n'o să faci nicio treabă şefule !"

Don José

Boii ţăranului

— Anecdotă —

Un ţăran, trecând cu carul,
Mai deunăzi, prin Lipscani,
Intr'o groapă-a primăriei
Se'nglodară-ai lui juncani.

Necăjit, rumânu'ncepe
Să înjure, să dea'n boi
Ca să-i scoată caru-afară
Cât mai iute din noroi.

Negustorii, când văd asta,
Es cu toţi din prăvălii
Şi se pun pe el cu gura.
Unaş'una, să te ţii !

Strigă tare : „Nu ţi-e milă!"
Foarte aspru-l dojenesc :
Cum se poate să dea astfel
In acei care-l hrănesc !

Pentru vitele-i ţăranul
Văzând p'alţii prinşi de dor,
Scărpinându-se la ceafă,
Astfel zise gânditor :

— „Hei drăcie ca şi asta !
„Uite mă, ce nu gândeşti :
„Boii mei, cum văd, au neamuri
„Pe aici prin Bucureşti !"

N. Ţinc

Ţandăra nu pică departe de tulpină.

O mistificare literară?

— O destăinuire în chestia romanului lui Pierre Loti : *„Les Désenchantées"* —

Intr'o revistă pariziană, o doamnă, înarmată cu mai multe documente (note, scrisori, etc.,) în aparenţă autentice pretinde că una din cele mai interesante opere ale-lui PierreLotti: *„Les Désenchantées"*, n'ar fi de cât o mistificare literară. Doamna în chestiune susţine că multe pagini din citatul roman n'ar fi fost scrise de Loti, darcă celebrul scriitor francez—al cărui mormânt abia s'a închis acum câteva luni — a căzut victima unor mistificatori, care au abuzat de încrederea sa, în numele unui principiu şi a unei cauze umanitare, determinându-l să semneze o operă cu caracter de pledoarie. Se ştie că în *„Les Désanchantées"*. Pierre Loti a luat apărarea femeilor musulmane. Autoarea acelui articol susţine că eroinele din romanul semnat de Loti, trăesc şi azi, dar n'au avut caracteristica ce li s'a atribuit în acea lucrare.

R. S.

UN MARE SATIRIC ŞI SCRUTOR RUS

M. E. Salticov-Şcedrin

— Cu prilejul reeditărei unui volum de Poveşti ale sale în româneşte —

In editura *Cărţei Româneşti, Biblioteca Minerva No. 135* a reapărut volumul de *Poveşti* al scriitorului rus Salticov-Şcedrin în traducerea subsemnatului. Zic reapărut, pentru că traducerea *Poveştilor* lui Şcedrin a apărut şi acum câţi-va ani în urmă în aceiaşi editură şi reapariţia lor într'o nouă ediţie dovedeşte că *Poveştile* lui s'au cetit. Şi totuşi nu ştiu să fi văzut o altă traducere în românește a altor lucrări a lui Şcedrin, după cum nu ştiu dacă s'a mai scris cândva în româneşte despre el. Şi despre Şcedrin s'ar putea scrie şi din Şcedrin s'ar putea traduce multe lucrări ale lui în româneşte după cum sunt traduse în franţuzeşte şi în germana.

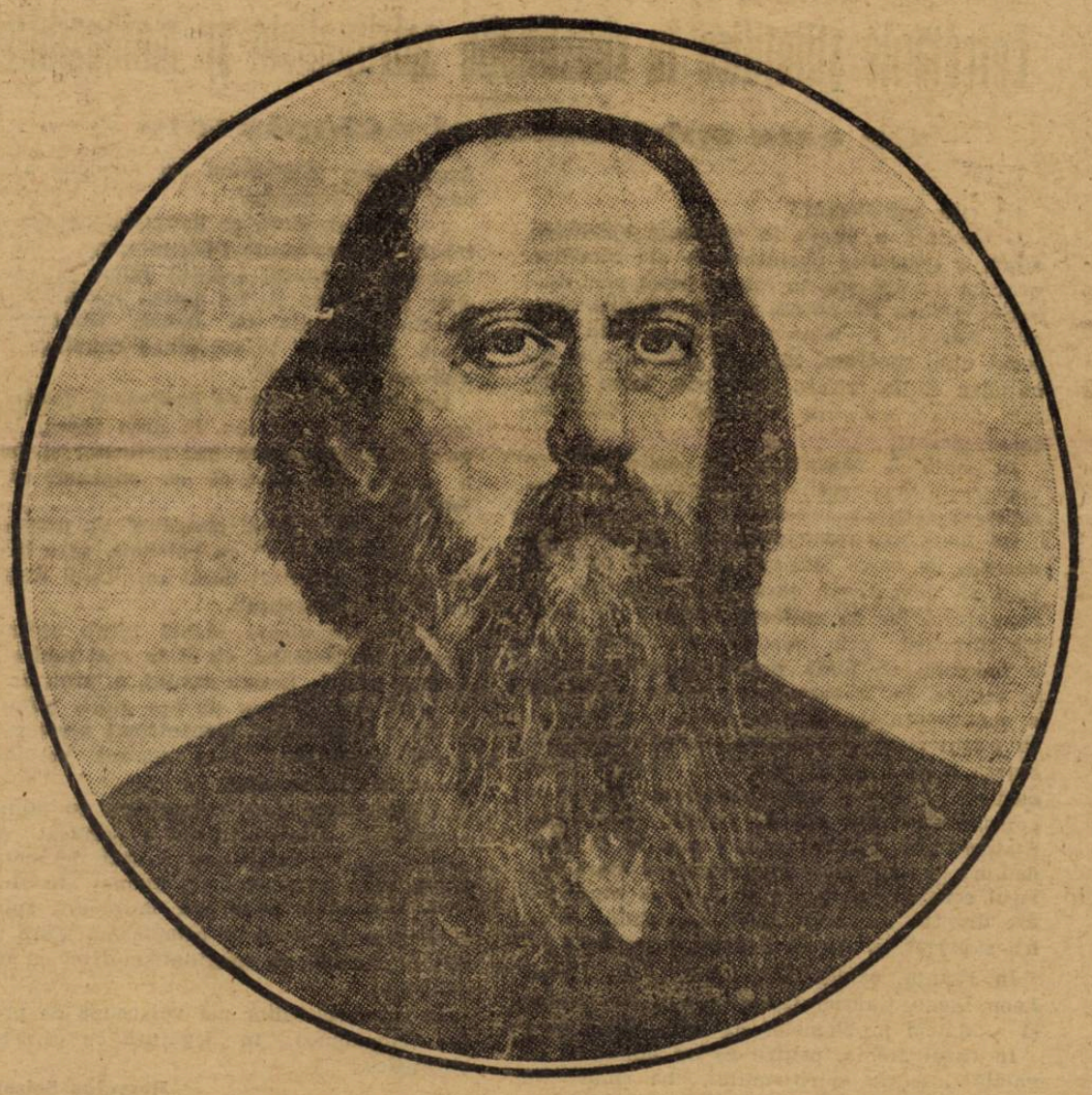

M. E. SALTICOV ŞCEDRIN marele scriitor şi satiric rus, cu prilejul reeditărei „Poveştilor" lui în româneşte

Căci, dacă multe din scrierile lui au perdut farmecul actualităţei, de oare-ce ele au fost scrise cu scopul de a lovi în moravurile epocei în care a trăit, multe din operile lui cu caracter general, sunt şi astăzi de actualitate şi pot fi cetite cu folos. Cea ce l'ar face pe *Salticov-Şcedrin* interesant la noi astăzi, este şi descrierea vieţei administrative, politice şi sociale ruseşti, a timpului în care a trăit el şi care s'a mai continuat şi până în ajunul revoluţiei ruseşti. Toţi *pompaduri* — cum îi numea el pe funcţionari mari ruşi, toţi *Taşkenţi*, cum le zicea el la acei administratori care guvernau ca în Turkestanul de curând cucerit de ruşi, tori Prosteşti, Iudeşti — de la numele trădătorului Iuda, toată acea lume de mari şi mici stăpâni de o zi sunt şi astăzi de actualitate, căci toată evoluţia societăţei ruseşti n'a făcut de cât să substituie nume. dar personagiile au rămas aceleaşi. Şi toată această lume de tipuri ar trebui arătată ca să se vadă prin ce timpuri şi moravuri a trecut Rusia şi deci şi Basarabia noastră de azi care a trăit acelaş regim de asuprire, jaf şi samavolnicie pentru ca să poată înţelege şi atmosfera de astăzi a acestei provincii, care trăeşte sub aceaşi Taşkenti, Prosteşti şi Iudeşti, de tristă memorie a lui Şcedrin, dar

Şcedrin s'ar putea scrie şi din Şcedrin s'ar putea traduce multe lucrări ale lui în româneşte după cum sunt traduse în franţuzeşte şi în germana.

Căci, dacă multe din scrierile lui au perdut farmecul actualităţei, de oare-ce ele au fost scrise cu scopul de a lovi în moravurile epocei în care a trăit, multe din operile lui cu caracter general, sunt şi astăzi de actualitate şi pot fi cetite cu folos. Cea ce l'ar face pe *Salticov-Şcedrin* interesant la noi astăzi, este şi descrierea vieţei administrative, politice şi sociale ruseşti, a timpului în care a trăit el şi care s'a mai continuat şi până în ajunul revoluţiei ruseşti. Toţi *pompaduri* — cum îi numea el pe funcţionari mari ruşi, toţi *Taşkenţi*, cum le zicea el la acei administratori crescuţi la şcoala timpurilor lui reale.

Dacă Şcedrin a fost un satiric şi un crud biciuitor al celor cari aveau puterea, el a fost şi un prieten al poporului de jos, al ţărănimei ruseşti. Şi poate că ar fi util să ses traducă unele din acele povestsiri ale lui din viaţa ţărănească rusească, pentru că ar influenţa pe mulţi dela noi de a studia şi iubi şi ei la rândul lor pătura aceasta de viitor a României de mâine. Nuvelele lui *Arinuşka, Bătrânul, Poveşti nevinovate*, merită să fie traduse, căci în nici unele din altele nu este cuprinsă mai bine afirmarea lui Şcedrin că el „iubeşte adânc poporul

său şi cu respect priveşte la puterile proaspete şi cinstite care mişcă mulţimea pentru el".

Deşi rău şi duşman al lumei mijlocii a burgheziei făţarnice, lacome de câştig, lipsită de orice entuziasm pentru frumos, el în ultimii ani ai vieţei lui are şi pentru această lume sentimente de bunătate şi ertare. In „*Mărunţişurile vieţei*" o serie de povestiri foarte atrăgătoare el începe să priceapă tragicul vieţei acestei lumi, pricepe toată însemnătatea „*mărunţişurilor*" cu care societatea această burgheză ştie să strice viaţa oamenilor, iar în poveştile lui, din care am tradus câte-va, el devine satiricul vieţei generale a omenirei şi cu aceasta intră în *Panteonul* literaturei obşteşti.

Figură frumoasă, caracter, el face parte din pleiada nu numai de scriitori mari dar de *oameni* mari ai Rusiei. De şi scoborîtor dintr'o familie de nobili, de şi ajuns până la treptele de vice-gubernator, el pentru scrierile lui satirice, pierde toată situaţia socială şi rămâne un simplu publicist, funcţiune socială aşa de puţin cinstită sub împărăţia ţarilor.

O caracteristică a autorului este şi faptul că în mai toate lucrările lui lipseşte nota sentimentală a iubirei. Sentimentul acesta atât de profund, care este motorul tuturor acţiunilor mari în omenire ar părea că este străin de el şi numai după moartea lui s'a găsit câte-va pagini, pe care le traducem mai departe şi care dovedesc că Şcedrin nu fusese străin de acest sentiment, dar că viaţa cu nevoile ei, cu durerile şi nedreptăţile ei îi impunea să'şi păstreze în taină sentimentele acelea pe care le credea nepotrivite să le descrie, când omenirea avea atâtea rele, mai presus de toate de îndurat.

Dr. I. Dascian

Cercetările ştiinţifice în chestiunile spiritualiste şi metapsihice

— Ce este spiritismul şi ectoplasma ? —

I.

Ce este spiritismul ?

O credinţă a unora în existenţa spiritelor, adică a sufletelor dezincarnate ale morţilor, care îşi fac apariţia în lumea fizică prin mijloace variate. De obicei, aceste aşa zise „spirite" intervin în viaţa muritorilor, prin mijlocul unui medium, care are misiunea şi facultatea să favorizeze întâlnirile între sufletele dezincarnate ale morţilor şi unii oameni vivanţi.

In şedinţele organizate de „spiritişti" se angajează conversaţiuni între persoanele prezente şi spiritele invocate.

Cu toate experienţele făcute în ultimele decenii, de către faimoşii spiritişti, care au vrut să dovedească **caracterul ştiinţific** al comerţului lor cu sufletele scăpate de materia cărnoasă, prin moarte, nu încape nici o îndoială, că toată problema spiritismului se reduce, fie la şarlatanie, fie la o ilusiune a sentimentului, la o credinţă. S'a invocat, ca o autoritate, în materie de spiritism, lucrarea mult regretatului B. P. Haşdeu : **„Sic cogito"**, precum şi unele experienţe făcute de personalităţi din Anglia, Franţa, Germania, Statele-Unite, etc. S'a spus : oare B. P. Haşdeu n'a posedat spiritul ştiinţific ? Oare ilustrul scriitor român n'a ştiut el că nimic nu are dreptul de încetăţenire în ştiinţă, dacă n'a suportat cu succes dovedit, experienţa ?

In Franţa, oameni respectabili, ca Richet, Leon Denis, Gabriel Delanne, etc., nu cunosc şi ei datele problemelor de ordin ştiinţific ?

In cazul acesta, pentru ce au admis ei ca valabilă, teoria spiritismului, ba chiar au privit cu seriozitate concluzia echivocă a unor şedinţe de spiritism ? Răspunsul la aceste întrebări e în funcţie tot de sentimentele personale şi deci de unele împrejurări, care au împins pe câţiva savanţi în braţelor aşa ziselor ştiinţe oculte. Să luăm cazul lui B. P. Haşdeu.

Autorul lui **„Sic Cogito"** n'a fost adeptul spiritismului până la moartea fiicei sale, Iulia. Iată un fapt, care merită să fie reţinut. Odată Iulia moartă, Haşdeu, copleşit de durere, a avut o criză nervoasă, în timpul căreia a manifestat voinţa de a se sinucide.

La Haşdeu ideea sinuciderei ajunsese o adevărată obsesiune de ordin patologic, căci el o punea în legătură cu restabilirea relaţiunilor, întrerupte brutal prin moarte, cu fiica sa.

Un prieten al lui Haşdeu, a răsturnat datele obsesiunii şi a atras atenţiunea tatălui îndurerat şi bolnav, că restabilirea relaţiunilor cu Iulia, se poate obţine „pe calea spirituală" şi de aceea e absurd actul sinuciderii.

Argumentul prietenului lui Haşdeu a fost cam astfel formulat :

„— Vrei să mori, ca în modul acesta să te întâlneşti, într'un mod necunoscut, cu fiica ta. Incearcă să invoci spiritul Iuliei, prin metodele cunoscute şi vei putea restabili relaţiunile spirituale cu dânsa, rămânând în viaţă. Tu însuţi te vei putea convinge de existenţa spiritelor".

Bineînţeles în starea sufletească specială în care se găsea Haşdeu, în acea epocă, argumentul de mai sus a fost hotărîtor şi dela el a purces tot ceea ce se cuprinde în „Sic Cogito".

Sub imperiul unei obsesiuni s'a angajat apoi „conversaţiuni" cu spiritele, care în realitate n'au putut fi decât rezultatul direct şi imediat al obsesiunii.

Intr'o comunicare făcută într'o şedinţă a Academiei Române, ca şi în mai multe conferinţe, marele nostru savant, d. prof. dr. Marinescu, ocupându-se de aşa zisele ştiinţe oculte, a demonstrat mecanismul acestor stări speciale sufleteşti, care conduc pe unii la practica spiritismului.

A intervenit apoi metapsihica cu faimoasa ectoplasmă. Marele Richet a publicat acum câţiva ani un interesant tratat de metapsichică, care a făcut mult sgomot în lumea ştiinţifică şi a adus apă la moara spiritiştilor cu toate că ectoplasma n'are o relaţiune directă cu spiritualismul, ci cu materialismul.

In numărul viitor mă voi ocupa de problema ectoplasmei, în legătură cu cercetările ştiinţifice.

Romulus Seişanu

Moartea ciocârliei

De un vis sublim călăuzită
Spre cer s'avântă ciocârlia
Şi 'n imnu-i sfânt toată câmpia ;
Pădurea toată e trezită...

Mai sus, mai sus ! Dar deodată
Se curmă dulcea ei cântare :
Svârlind'o ca pe-o frunză 'n mare
Furtuna... urlă întărîtată...
Şi-o clipă 'i tristă atunci câmpia

In ziua lunii lui Aprîl —
Când moare-al ei iubit copil...
Zeiţa şi-a împlinit solia !

S. Hortopan

GRIJA EI...

In neorânduiala din cameră, ea a leargă de colo până colo, aşezând lucrurile în cufere.

— Ai luat tot ?

— Da, am eu grijă.

— Să nu uiţi aparatul fotografic.

Cum, să-l uit, se poate ?

— Dar coşul lui Nero ?

— Da, da !

Lucrurile cât de mititele se îngrămădesc unele peste altele, se rostogolesc prin colţişoarele cufărului, căutându-şi par'că un loc, unde să stea mai bine în timpul călătoriei.

Butoni, încheietoarea de ghete, ace, mosoare, toate se grăbesc să'şi ia locul într'o cutiuţă prea mică pentru ele. Capacul le acoperă înghesuindu-le unele într'altele.

Ea şi el s'au suit în tren. Au pus cufăraşul, geamantanele pe plasă, au lăsat perdelele, ca să nu-i înfierbânte soarele, apoi liniştiţi s'au aşezat fiecare.

Trenul pleacă. Incepe examinarea tovarăşilor de drum, bine înţeles asta se face în mod discret.

— Ce plictiseală cu drumurile astea lungi, spuse ea ca să rupă tăcerea.

— Mmda, mormăi el, fără să ridice ochii de pe jurnal.

Ea se plictiseşte din ce în ce mai mult. Dă puţin perdeaua la o parte şi priveşte peisajul, ce se desfăşură în fuga trenului. Işi opreşte o clipă privirea în gol, pare că se gândeşte la ceva, apoi, zise ca pentru sine :

— Am uitat binoclul.

Cu atât mai bine ; va privi viaţa cu ochiul liber şi-şi va vedea şi nevoile în mărimea lor naturală. Da, dar gândul se învârteşte mereu în jurul binocluui. Unde l'a lăsat oare ?

— Da, l-am uitat în trăsură. De câte ori nu ţi se întâmplă să cumperi ceva şi venind acasă, să nu ştii unde ai lăsat obiectul cumpărat.

Intr'o dimineaţă rătăceam pe străzi, gândindu-mă, la miile de obiecte, ce se uită prin tramvaie, trăsuri, sau automobile şi pe cari nu le mai găseşti niciodată. Deodată începu să plouă. N'aveam umbrelă, fiind că o perdusem în tramvai. Un domn bătrân văzându-mă mergând prin ploae, îmi oferi adăpost sub umbrela lui.

Incântată, îl privii şi... doamne, umbrela mea :

— Cum la d-ta era umbrela mea ? Puteai să-mi spui mai de mult, nu să mă faci să umblu după ea de două săptămâni.

Dar binoclul, cine îl va da din trăsură ?

— Ce ziceai de binoclu ? întreă el deodată.

— Nimic, dar... era bine să-l fi avut acum, îmi trecea vremea mai repede, privind peisajul.

— Dar unde l-ai pus ?

— Imi pare că l'am uitat în trăsură.

— Şi cu toate astea, tu erai aceia care spuneai că ai grijă de toate.

Probabil că şi lui i s'a întâmplat să-şi uite, dacă nu un lucru de preţ, măcar bastonul pe undeva, de vreme ce discuţia s'a încheiat aci.

Adina Bratu

Nu mi-e de-odată, ci mi-e de nadă.

Răsfoind cărţi vechi

Epitete batjocoritoare turceşti

Abatele italian Dominique Sestini în cursul unei călătorii pe care a întreprins-o prin anul 1778 în Turcia a avut curiositatea să colecţioneze într'o serie de scrisori adresate unui amic, toate epitetele de batjocură pe care Turcii, pe atunci încă în strălucirea lor orgolioasă, le dedeau streinilor.

Evreilor li se zicea *Cifud*, nume derivat prin alterare din *Jahud* care însemnează, propriu zis, evreu.

Persanii erau numiţi *Kizil-bacşe* adică oameni cu capul roşu. Intr'adevăr persanii purtau un fel de fes roşu.

Armenilor li se zicea în batjocură *Bogh-gi* sau oameni care scot latrinele. Turcii spuneau că în vremurile trecute, armenii refugiaţi de bejenie la Constantinopol, nu se ocupau cu altceva, din cauza mizeriei, lucru ce pe urmă, îl considerau ca o înjosire, când vremurile de restriste încetară.

Pe Georgieni, Turcii îi porecleau *Beit-gi* adică mâncătorii de păduchi, fiind că aceştia, plini de aceste insecte, nu le putea omorî noaptea de cât cu dinţii.

Tătarii şi Sciţii erau insultaţi cu epitetul de mâncători de cadavre pentru că ei mâncau, într'adevăr, caii morţi.

Indienii misionari şi predicatori erau numiţi *Dilingi* adică cerşetori, vagabonzi; Arabii au fost porecliţi *Siccian-Yeigi* adică mâncători de şoareci, sau *Akylfiz* smintiţi, oameni fără judecată.

Grecilor le păstrase Turcii un epitet grosolan, *Boinuz-fiz- Coyum* adică ţapi castraţi, din pricina uşurinţei cu care i-au învins totdeauna în războaie.

Moldovenilor le ziceau *Bogdani nadan* adică neomenoşi, iar pe Sârbi şi Bulgari îi porecleau *Haihud* adică pungaşi.

Bozniacilor le ziceau *Potur* sau asasini de drumul mare.

Ruşii erau *Rusimen-kius* adică Rus, inimă rea.

Pe Polonezi Turcii îi numeau *Fudul Ghiaur*, adică necredincios mândru şi arogant.

Pe Francezi, *Ainegi* adică şireţi şi mincinoşi.

Spaniolilor le ziceau *Tembel* adică leneşi.

In fine în general, toţi streinii erau batjocoriţi şi umiliţi pe cât posibil, fiind porecliţi *Ghiaour* adică necredincioşi.

Gilly

Marchizul de Ronsart, poetul Ronsard şi Banul Mărăcine

Era un curent printre marii istorici şi critici literari din secolul trecut să consacre „genii" şi „talente" până atunci necunoscute pe cari le descopereau ca ciupercile prin negura vremilor apuse şi prin praful bibliotecilor.

Această manie, dacă o putem numi aşa, dedea naştere adesea la vii discuţii în lumea literară, în saloanele literare, cu care ocazie se strica nenumărate testele de hârtie, se cheltuia cerneală şi se pierdea timp. Dar de multe ori consacrările acestea erau făcute de critici renumiţi şi erau adevărate monumente de critică şi polemică, luminând epoci întregi şi atacând probleme din noui şi neaşteptate puncte de vedere.

Un astfel de lucru s'a petrecut cu poetul Ronsart, necunoscut cu totul până prin 1830, pe care Sainte-Beuve l'a studiat, i-a înţeles însemnătatea şi l-a prezentat opiniei publice în adevărata lui valoare.

Născut din părinţi nobili în 1524, Pierre de Ronsard a versificat foarte de timpuriu, având însă grijă să-şi ascunză toate poeziile pe care le compunea. Ajuns paj la curtea regelui Francisc I, e trimis peste puţin timp în călătorii diplomatice prin Italia, Anglia şi Germania. Colindând prin atâtea centre ale Renaşterii, Ronsard nu înceta să-şi desăvârşească instrucţia, adunându-şi astfel numeroase şi variate cunoştinţi. Când se apropia de douăzeci de ani, legă prietenie cu savantul elenist Dorat şi timp de şapte ani studie împreună cu el literaturile clasice şi în special cea elină. Adâncind astfel arta antică şi scriind fără întrerupere versuri, pe care însă le păstra ascunse în sertarele bibliotecii, începe să i se înfiripeze gândul unei renaşteri literare prin imitarea celor vechi. Imprietenindu-se cu Joachim de Bellay, Rémy Belleau, Jodelle, de Tyard şi alţii alcătueşte acel prea cunoscut cerc artistic „Pleiada" al cărui scop era tocmai înfiltrarea în poezia franceză a inspiraţiei şi formei anticilor. Semnalul luptei împotriva naivelor şi grotescilor sonete ale secolului XVI-lea, a fost dat în 1549 de Joachim de Bellay prin renumita „Illustration de la langue française", a urmat apoi, inspirată de o tragedie grecească „Anacreon" a lui Jonelle şi Hexametrele antice compuse de Tyard, Belleau şi ceilalţi. Numai Ronsard nu tipărea nimic cu toate că avea gata mai multe cărţi din opera sa „Amours" şi un volum de ode.

Această tăcere s'ar fi prelungit încă mult timp poate, dacă prietenul său, de Belleau, nu i fura manuscrisele şi nu le tipărea fără ştirea autorului. Cum era şi de aşteptat volumul dădu naştere la vii polemici din partea „conservatorilor", dar Ronsard câştiga tot mai multă popularitate, la palat era primit prietenește şi regele îi memoriza versuri. Mulţi ani după aceia, poetul dădu la iveală o sumă de ode şi elegii care avură toate acelaşi succes. Ronsard însă nu era mulţumit; idealul său era o epopeie de valoarea Iliadei sau Eneidei în care avea să cânte origina zeiască şi minunile vechilor franci până în zilele lui Carol II-lea. A lucrat poetul vreme îndelungată la întruchiparea operei şi când a scos-o de sub teasc (1573) s'au întâmplat timpuri turburi (noaptea Sfântului Bartolomeu) şi apariţia ei a trecut aproape neobservată. Dela acest insucces, cu toate că a fost de scurtă durată, Ronsard a devenit melancolic, a părăsit Parisul şi s'a întors iarăşi la vechile sale preocupări poetice. Henric al III-lea, care se suise acum pe tron, îl respecta îndeajuns dar îşi luase alt poet favorit şi şeful Renaşterei franceze se retrase atunci şi dela curte. Cugetând mereu, versificând fără încetare şi plângând moartea amicilor săi, Ronsard muri pe la mijlocul lui Decembrie 1585, când făcea tocmai corecturile unei prea frumoase colecţii de sonete.

A fost înmormântat cu o pompă deosebită, s'au rostit discursuri în toate oraşele unde a fost cunoscut şi iubit, dar gloria aceasta n'a ţinut decât cincisprezece ani căci după acest timp un gentilom din provincie anume Malherbes dă la iveală o sumedenie de critici aspre, polemici şi ironii asupra operii „poetului Renaşterei" prin care îi neagă şi-i dărâmă orice urmă de valoare literară. Spusele acestui Malherbes, el însuşi un foarte bun poet şi îndrumător artistic au fost luate cu sfinţenie în seamă de toţi criticii şi istoricii literari, chiar şi de marele Boileau, până în prima jumătate a secolului trecut.

După elogiile aduse de Sainte-Beuve toţi se interesa de operele lui Ronsard şi, urmând pilda generală, Alexandri, care în timpul acela era student la Paris şi un înfocat naţionalist, dădu peste următoarele versuri: [1])

Plin de entuziasm făcu cunoscută Franţii intelectuale vădita origină română a străbunului lui Ronsard. La aceasta îi fu mult de folos şi o baladă populară găsită în Dolj în care se povestea de un oarecare boer oltean, Banul Mărăcine, care plecând în ajutorul regelui Franţei nu s'a mai întors şi şi-a căpătat titlul de Marchizul de Ronsard (**ronce** = trandafir sălbatec, măcieş, mărăcine) baladă care potrivită în versurile artistice ale lui Alexandri sfârşea cu:

— „Ţine spada mea în dar
Brav marchize de Ronsar!"

Explicarea poetului a prins şi până mai acum vre-o cincisprezece ani nu s'a încumetat nimeni să facă altă cercetare serioasă în privinţa aceasta din pricina lipsei de dovezi istorice contimporane. Aşa, fantezii şi inspiraţii literare n'au lipsit şi chiar în 1906 d. R. de Ceresnes a scris în franţuzeşte un roman unde un membru al familiei Baldovin de Flandra stabilindu-se în Oltenia ia nume românesc iar peste mult timp un strănepot al său apucă drumul Franţei în ajutorul regelui de Valois.

Versiunea aceasta a părut tuturor foarte puţin probabilă din punct de vedere istoric.

Deasemenea în 1914 d. I. Dumitrescu a ţinut la Ateneu o conferinţă în care admitea origina lui Ronsart ca fiind bârlădeană deoarece stema familiei, un grup de trei peşti, se găseşte şi în aşa numita „republică bârlădeană" din veacul al patrusprezecelea. In ce priveşte explicarea cuvântului Ronsart, conferenţiarul l'a despărţit în „Ros" şi „hard" ceeace ar însemna „cal iute". Cuvintele acestea nu se făseau însă în nici un dialect al timpului şi deci ipoteza e greşită.

In 1915 apare însă un studiu datorit d-lui Alexandru Resmiriţă, care a rezolvit problema dintr'un alt punct de vedere şi a cărui argumentare o voiu încerca mai jos.

După modelul nobililor francezi cari îşi luau numele dela vre-o moşie sau vre-un castel strămoşesc, marchizul de Ronsart îşi va fi alcătuit numele dela vreo localitate oarecare. Incă dela început derivarea lui „Ronsart" dela „ronce" pare neverosimilă prin faptul că „c" în limba franceză nu se poate transforma în „s", cu toate că au acelaşi sunet, şi iarăşi altă derivare dela rădăcina „ron" nu există în dicţionarul francez cel mai complet.

---

1)...Or, quant à mon ancesqtre, il a tiré sa race
D'où le glacé Danube est voisin de la Thrace.
Plus bas que la Hongrie, en une froide part
Est un seigneur nommé le marquis de Ronsart,..
(Elégie XX, A Rémy Belleau)

...In ce priveşte pe străbunul meu,
el îşi trage neamu'
Deacolo unde Dunărea este vecina Thraciei
Mai jos de Ungaria, într'un rece ţinut
E un senior numit marchizul de Ronsart,...

In sprijinul argumentului acesta vine chiar poetul Ronsard care în elegia mai sus citată scrie numele strămoşului său cu „t" în loc de „d". Pentru un literat, şi încă şeful şcoalei literare franceze, o asemenea greşeală nu poate fi explicată ca o nebăgare de seamă. Işi va fi avut rostul ei; poate strămoşul va fi ţinut ca astfel să i se scrie numele. Şi fiindcă explicarea „mărăcinelui" a fost înlăturată, să purcedem la căutarea adevăratei origini româneşti a cuvântului, servindu-ne de datele geografice ale elegiei XX-a. Oare ţinutul cu Dunărea îngheţată timp de şease luni, impresionant spectacol pe care memoria moşului l'a reţinut ca fiind demn de transmis urmaşilor, aproape de Ungaria, nu se află ţinutul Brăilei? Alunecând spre munţi, urmărind pe hartă drumul plăieşilor de acum cinci veacuri, întâlnim oraşul Râmnicul-Sărat, care cum se ştie e format din cuvântul **Râm** (slavoneşte „Roma") şi **Sărat,** din pricina apei care e prin apropiere. In limba franceză vocalele **ă** şi **â** neexistând, se scrie şi se pronunţă **Romnicul Sarat.** Un cuvânt strein suferă întotdeauna prescurtări în orice limbă; Romnicul-Sarat s'a transformat în **Romn.-Sarat** apoi în **Rom.-Sarat.** Trebuie să mai ştiţi că în franţuzeşte repetarea lui **a,** înainte şi după o consoană nu se găseşte decât la două cuvinte de origină recent spaniolă; „sarasin" şi „sarabande", deci prescurtarea din Rom.-Sarat în **Rom.-Sart** sau **Ron-sart** e evidentă. Acum se explică de ce acel „t" a fost păstrat cu atâta sfinţenie de poetul Ronsard şi de ce ipoteza lui **„roncé"** e inacceptabilă.

In cât priveşte numele lui Baldovin sau Balduin trebuie să ne amintim de evenimentele istorice petrecute cu câteva decenii mai înainte la Constantinopole. Răsunetul numelui lui Baldovin de Flandra pătrunsese adânc printre rândurile creştinătăţii care l'au socotit ca un adevărat apărător al crucii şi au dat pruncilor numele său.

Isprăvind articolul acesta mărturisesc că îmi tresaltă inima de mândrie la gândul că vlăstarul unui muntean de al nostru, a putut trâmbiţa renaşterea celei mai culte ţări din apus, aşa cum a făcut-o poetul Ronsard.

Şi dacă ipoteza tinerească şi înflăcărată a lui Alexandri nu mai găseşte încrederea ştiinţifică, valoarea literară nu-i scade întru nimic şi acel legendar Ban Mărăcine va rămânea mereu ca un viu simbol al geniului Ţării Româneşti.

MIRCEA ELIADE

Din cauza lipsei de spaţiu suntem nevoiţi a sfârşi nuvela „Mâna Maimuţei" în numărul viitor.

FILATELIA

Noile emisiuni de timbre poştale Comunicate Biroului Internaţional de la 10 August la 7 Septembrie 1923

Costa-Rica: timbre poştale obişnuite de 2 4, 5, 20 centime şi 1 colon (timbrele acestea vor circula până la 31 Decembrie viitor) cartă poştală de 4 centimos, plic timbrat de 5 centimos şi bandă timbrată de 5 centimos.

Danţig: timbre poştale obişnuite de 50, 100 200, 1000, 3000 şi 10.000 mărci; timbre de serviciu de 50, 100, 200, 500 şi 1000 mărci.

Marea Britanie: a) Cipru: timbre poştale de 18 şi 45 piastrii; 6) Falkland (insule): timbre poştale de 2 pence, 2 jum. pence şi 3 şilingi. **Grenada:** timbre poştale de 5 şilingi. **Mauriciu:** plic timbrat de 12 centi. e) Naurn: timbre poştale de 1 jum. pence. f) Insulele Virgine timbre poştale de 2 jum pence şi 5 şilingi.

Lituania: timbre poştale de 1, 2, 3, 5, 10, 15. 25, 30 60 centas, 1, 2, 3 şi 5 litas, emise în amintirea unirei regiunei Klaipeda la Lituania.

Maroc (cu excluderea zonei spaniole) timbre poştale de 1 centimă, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60 centime, 1 franc 2, 5 şi 10 franci. (Aceste timbre au fost puse în circulaţie la 16 August 1923).

Mexic: timbre poştale de 10 şi 30 centavos (timbrele cu vechiul model vor avea curs până la epuizarea lor).

Ţările de jos: cărţi poştale de 12 jum. cent. şi 7 jum. + 7 jum. cent.

Coloniile neerlandeze: a) Indiile neerlandeze: timbre poştale comemorative de 5, 12 jum., 20, 50 cent., 1 florin 2 jum. şi 5 florini. b) **Antilele neirlandeze** (Curaçao) timbre poştale comemcrative de 5, 7 jum., 10, 20 cent., 1 florin., 2 jum. şi 5 florini. c) **Grujana neerlandeză** (Surinam) timbre poştale comemorative de 5, 10, 20, 50 cent., 1 florin, 2 jum. şi 5 florini.

Aceste timbre vor fi utilizate începând de la 31 August 1923.

Romania: Odată cu noul timbru de 6 lei, a emis şi o carte poştală de 4 lei.

America: Timbrul emis de Statele-Unite ale Americei pentru comemorarea fostului preşedinte Harding va circula numai 60 zile. Socotindu-se ca dată de apariţie ziua de 1 Septembrie. Timbrul e de 2 centi cu dimensiunea celor din curs şi poartă efigia fostului preşedinte. Warren G. Harding.

C. A. ORĂŞIANU

Unei doamne

— François Coppée —

Ochii-ţi negrii doamnă
De un farmec fin
Imi evocă lin
Serile de toamnă, —

Serile tăcute
Pline de regrete
Când vorbesc discrete
Visele trecute, —

Serile de vrajă
Când pe cer stau blânde
Triste şi plăpânde
Stelele de strajă.

Şi-mi evocă încă
Ochii-ţi visători
Şi turburători
Dragostea-mi adâncă.

Şi care mai vie
Ca odinioară
Tainic mă 'npresoară
Pentru vecinicie.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

Insemnările unui trecător

Pe albumul unui prieten teribil de devotat.

„Fericit acela, care poate să treacă indiferent pe lângă un copil, care'şi frânge inima de durere;

„Fericit acela, care poate să vadă o femee plângând. El va putea gusta din plin bucuriile căsniciei, crezându-se stăpân, dictator, dominator;

„Fericit acela, care fără emoţie, se gândeşte la cei cari n'au ce mânca, el bucurându-se că e privit cu gelozie cel puţin de cerşetori;

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 2

Georges Moncamp către Filip de Luzay

Paris, Iunie 188...

Iubite amice,

Te-ascult, nu vin să te văd. Iţi scriu, şi cand mâine îţi voiu strânge mâna, nu-ţi voiu pomeni nimic de scrisoarea ta; ceia ce mă autorizâ acum să-ţi răspund verde.

Poţi să te desfaci de legătura ta; nu te poţi desface de iubirea ta. Vei transporta flacăra ei pe un alt altar şi poate că splendida femeie care a aprins-o în tine, să fie cea d'intâi care are să-ţi arate acest nou altar.

Nu te teme de loc nici de ea, nici de tine. Criza e inevitabilă. Nu vă veţi putea despărţi fără o ruptură, dar veţi fi mândri de durerile voastre aşa cum aţi fost de bucuriile voastre: beţia nectarului nu dă naştere la treziri supărătoare.

Mi-ai destăinuit tot, nu e aşa? Dar poate că nu ştii tot ce se petrece în tine şi-mi ascunzi ceia ce nu bănueşti.

Nu te întreb, amice; dar să nu te miri dacă mai târziu vei mărturisi că într'adevăr nu ştiai astăzi tot ceia ce voiu afla de la tine în curând.

Ai viu astăzi şi mereu
Georges Moncamp

II

Mai e oare **nevoie să descriu pe doamna** de Gremilly, după cele câteva trăsături scăpate admiraţiei dureroase a aceluia pe care ea îl primise ca pe un fiu şi pe care'l obicinuise cu prevenirile zilnice ale unui amant?

Căci aşa o descria: o prea frumoasă şi prea bună persoană, foarte bogată, puţin păsându-i că n'are casă deschisă, pentru că da cât mai puţin cu putinţă din viaţa sa banalităţilor lumii şi pentru că n'avea mediocra ambiţie de a se ocupa de clevetirile politice şi de intrigile academice.

Ceia ce n'a putut să spună Filip de Luzay despre el însuşi, este că a apărut într'o zi acestei solitare, purtând în taină doliul unei iubiri moarte înainte de a naşte, într'o strălucire de frumuseţe naivă, de forţă, de inteligenţă poetică, care a trebuit să facă poftă parisienelor cam trecute.

La prima lor întrevedere, doamna de Gremilly care'l asculta cu o atenţie avidă, aproape geloasă, îşi zicea că prietena ei provincială era tare fericită că are un asemenea copil: îşi simţea pieptul umflându-se de suspine.

Ea întrebă părinteşte pe acest copil ce i se recomanda să'l adopte şi fu încântată să descopere la el o judecată dreaptă, o imaginaţie sănătoasă, tot parfumul floarei acesteia de sănătate fizică şi morală.

Filip avea, firesc, idei înaintate. Avea de la mama lui, nu o educaţie religioasă în sensul stângaciu ce se dă astăzi cuvântului, dar o educaţie de devoţiune, spre a păstra respectul recunoscător al credinţelor pe care n'ar mai fi îndrăznit să-l apere.

Nu se ştie în deajuns cât poate sentimentalitatea unei asemenea educaţii să pregătească iubire profană în inima unui neofit al amorului mistic şi al amorului uman.

Acest băiat frumos şi robust uimea şi trebuia să vrăjească o femeie rămasă tânără ca simţuri şi ca spirit, când îşi da pe faţă gingăşia intimă.

Doamna de Gremilly şi-a zis mai întâi:

— Am să-l iubesc atât de mult pe băiatul în ghiarele vre-uneia din cochetele noastre. Ar fi păcat!

Idea de protecţie făcu să înflorească repede idea de ocupaţie.

— Am să-l iubesc atât de mult pe băiatul acesta, că n'are să m'asculte decât pe mine!

Iată de ce, hotărită să-l iubească din toate puterile, femeia aceasta foarte onestă, care nu mai avea îndatoriri decât faţă de inima ei, nu se apără împotriva flacării ameţitoare ce cuprinse pe Filip, împotriva acestei frumuseţi expansive, împotriva emanaţiei acestui suflet.

Şi nu fu trezire după greşală. Fu prelungirea unui extaz, apoi o dublă melancolie, mai serioasă în inima femeii de 40 de ani, mai întretăiată de deliruri în admiraţia amorezatului de 20 de ani.

Prea curaţi amândoi, cu toată căderea aceasta, ca să nu păstreze ca un întrematoi ceia ce era mai bun în slăbiciunea lor, ei se

„Fericit acela, care stă mut în faţa convoiului de soldaţi, cari pornesc la luptă, neaducându-şi aminte că au şi aceia mame, soţii, copii."

✦

Scrisorile anonime.

Nu ştiu, dacă e ceva mai ignobil ca o scrisoare anonimă. Autorul ei dă însuşi dovada celei mai stupide laşităţi calomnioase.

Cred totuşi, că lectura scrisorilor anonime procură distracţii, căci citindu-le ai prilejul să constaţi totala, infinita prostie a unora, cari nu şi-o înfrânează jenându-se totuşi să semneze.

O scrisoare anonimă e pentru autorul ei cel mai tipic certificat de abjecţie morală.

✦

„Noi"

De când a invadat elocvenţa democratică, dar mai ales ultra democratică peste meleagurile româneşti, nu-i cuvânt mai frecuent, mai orgolios pronunţat, mai sintetic, mai atotspuitor, ca „Noi".

„Noi", partidul refacerii, ori al.. cui vreţi, „noi", cercul intelectualilor; „noi" precursorii revoluţiei artistice; „noi", poeţii de talent; „noi", bătrânii, „noi" şi iar „noi".

Altădată, într'o epocă de romantism individualist era „eu".

„Noi" însă însemnează spiritul gregar, reprezintă nivelarea în jos. „Noi" e exclusivist, şi înfăţişează ridiculul nepotismului.

B. Cecropide

Citiţi ziarul

Ziarul Călătoriilor şi al Ştiinţelor populare

Care apare în fiecare Marţi

Două poeme în proză

de Théodore de Banville

Don Juan

A furat pisicei graţia-i sprintenă şi câinelui capul său blând şi mustăcios. A mai luat regelui o bucată din mantia-i de purpură, şi tot ast-fel primăverei o bucată din vestmântu-i verde şi cu toate aceste fărâmiţe şi-a făurit un costum cu adevărat de maimuţă pe care îl poartă cu o îndrăzneală nespusă; ghetele lui roşii, în care se află argint viu, desenează necontenit imaginea unei femei.

De aceea,, slujit ca un rege, iscusit şi tânăr ca nemuritoarea şi parfumata luna Aprilie, porneşte de-alungul oraşelor şi a crângurilor înflorite, urmat cu o dragoste nespusă de Colombinele albe care, văzând că are cu ce să le zăpăcească, să le încânte şi să le bată, adoră pe acest monstru oribil şi încântător.

Şi el, în răstimpul acesta, zbuduând asemenea unui fluture cu aripile strălucitoare, le cuprinde pe toate cu braţul său mlădios; le desfăţează, le curtează, le bate, târându-le în dansul lui vertiginos în mijlocul firii încântate şi cucerită...

FIICA PLACERII

Uşoară şi plină de graţii asemenea unei şopârle şi solemnă ca fatalitatea, splendid fardată şi strânsă în rochia-i neagră de mătase fiica plăcerei şi a durerii se plimbă cu o resemnare mândră, aruncând priviri înfocate care ard, se plimbă necontenit, fără odihnă dealung şi de-alatul prăvăliei farmacistului unde strălucesc, luminate de lumina unui bec de gaz, un bocal verde şi unul roşu.

Pentru ce oare fiica plăcerei în mersul ei etern nu depăşeşte nici odată prăvălia farmacistului? Trecătorii nu pot şti cum ea însă-şi nu ştie Poate că restrângându-şi ast-fel drumul, această exilată rătăcitoare, ale cărei tocuri calcă uşor caldarâmul, ascultă fără să vrea de o necesitate simbolică ?

Ea porneşte încet cu un pas meşteşugit, ritmat şi muzical, răspândind în jurul ei golul imens al cugetării sale. Ea trece rând pe rând în faţa bocalului verde şi în faţa bocalului roşu care o înfăşoară cu răsfrângerea lor strălucitoare şi ca şi cum ar fi desmierdată de pe acum de flăcările infernului, sub luminile asteă roşii şi verzi, fiica durerii şi a plăcerii apare când roşie când verde.

Traducere de Const. A. I. Ghica

ŞARADA

— Partea 'ntâiu ca şi a doua
A doua ca şi a 'ntâi, —
Totul sunt ca amândouă
Ghiceşte-mă şi mă ştii...

Resultatele se primesc până Duminecă 4 Noembrie a. c., iar numele deslegătorilor se va publica în numărul cu data de 11 Noembrie a. c.

Câştigătorul, desemnat prin tragere la sorţi, va primi o carte din biblioteca noastră.

Aritmogrif

5	7	3	2	1	4	Un profet antic
7	9	2	6	3	1	Un mare estet
3	2	8	7	3	4	Un ţinut jugoslav
2	6	7	3	10	4	Artă medievală
1	3	3	10	4	7	Nume asirian
4	1	4	4	7	3	Nume indic.

Rezultatele se primesc până Duminică 4 Noembrie a. c. iar numele deslegătorilor se vor publica în numărul cu data 11 Noembrie a. c.

Câştigătorul, desemnat prin tragere la sorţi, va primi o carte din biblioteca noastră.

---

resemnară la felul acesta de căsnicie clandestină, fără să spere în cealaltă, afirmându-şi dragostea ca sfântă şi neluând precauţiuni decât împotriva curiozităţii mondene.

Filip de Luzay era unicul fiu al unui gentilom de provincie, devenit cultivator de pământ de pe urma unei deziluzii de opiniune politică. După moartea lui, Filip se găsi de odată în capul unei exploatări considerabile. Mai ambiţios de activitatea spiritului decât de exerciţiul corporal, nepricepându-se de loc la calcule, nedatorind vieţii de câmp de cât o frumoasă sănătate, instruit şi vrând să se instruiască mai mult, poet în acţiune şi prin toate avânturile, se ferea să scrie versuri, dar le iubea şi recita din cele mai bune, ca o fanfară a vieţii sale.

Muma lui, femeie energică, inteligentă, crescută la Paris la mănăstire, pe urmă închisă prin căsnicie în mulţumitoarea viaţă de provincie, zisese băiatului ei:

— Rămân stăpână aci şi mă însărcinez să port de grija venitului tău. Am văzut de căţile tatălui tău pe când te ajutam să'nveţi pe ale tale; du-te la Paris să-ţi alegi cariera. Nu mi-e teamă de nimic; la ce-ar fi slujit să-ţi insuflu idei cinstite şi solide, dacă ar fi să tremur astăzi de toţi fluturii cari au să te atingă? Te recomand unei vechi prietene de pension mănăstiresc, unei femei de vârsta mea. E bună şi are experienţa lumii, ba încă a celei mai bune. Te va sfătui, te va proteje, va desăvârşi ea opera mea. Ţi-aş face oarecare ruşine cu obiceiurile mele cari s'au cam înăsprit în viaţa mea ţărănească, dacă te-aş prezenta eu însumi frumoaselor mele cunoştinţe de odinioară. Jeanne de Gremilly va îndeplini mai bine decât mine această sarcină. Nu te grăbi să ajungi ceia ce vrei să fii, un funcţionar cu un titlu oarecare. Devino mai întâi un bărbat, după cum eşti un băiat frumos. Scrie-mi, vino de mă vezi din când în când şi fii bine-cuvântat de toate femeile aşa cum eşti bine-cuvântat de mama ta.

Era un grăunte de spirit în ultima urare a acestei mume care se oglindea în frumuseţea fiului ei. Şi spusese aceasta înaintea portretelor familiei cari îi aminteau, prin apucăturile lor, că ultimii strămoşi ai lui Filip consumau mai mult praf de pudrat decât praf de puşcă.

Era veselă, îndulgentă de mai nainte pentru succesele lui, a căror confidenţă de sigur că n'o va avea. Ghicea că pentru un bărbat există un supliment de educaţie ale cărui brevete sunt redactate în stilul biletelor dulci.

Ceia ce însă nu putea să prevadă, ceia ce ar fi alarmat-o şi rănit-o, ar fi fost legătura aceasta, dragostea aceasta între contimporana ei şi fiul ei. Pătrunderea ei filozofică n'ar fi străbătut până acolo.

In scurtele-i vegheri de castelană, când isprăvea partida de bezig cu părintele, înainte de a se închina şi de a se culca, pentru ca a doua zi de dimineaţă să fie cea d'intâi sculată, ea avea neastâmpărul curiozităţii feminine şi materne, de necaz că nu găseşte în corespondenţa regulată a fiului ei indiscreţiuni involuntare, laude nevinovate.

Nu se ducea la Paris să-l surprindă şi când el venea s'o vadă, îl găsea totdeauna aşa de frumos, aşa de dispus şi de îmbujorat, în cât era încântată de chipul acesta sănătos, de şi une-ori faptul o îngrijora.

Ii spunea tot şi era prea mult, de vreme ce nu-i mărturisea nimic. Ii vorbea de d-na de Gremilly cu un respect, care nu putea da naştere la nici o bănuială; aşa fel că d-na de Luzay era une-ori tentată să scrie vechei prietene de pension: „Dai prea multe sfaturi bune fiului meu".

Dar pe lângă că nu-i prea plăcea să scrie şi că întrebuinţa de obicei hârtia ca să facă cornete pentru seminţe sau etichete pentru conserve, femeia aceasta de ispravă nu îndrăznea să împingă indiferenţa simţimintelor ei materne până a bănui ceia ce ar fi vrut să ierte. De aceia nici nu făcea vre-odată aluzie la aceasta, în scrisorile foarte rare şi foarte scurte pe cari le scria prietenei sale; ceia ce punea pe d-na de Gremilly în privinţa aceasta într'o siguranţă absolută.

Filip întâlnise la Paris un prieten din copilărie, un vecin de moşie, crescut aproape ca şi el, cu singura deosebire a unei şederi de doi ani într'un liceu din Paris, ceia ce da lui George o superioritate de experienţă morală sau imorală şi în acelaş timp o inferioriaate de virtute.

A trebuit această inegalitate pentru ca prietenia lor să fie aşa de strânsă.

(Urmare în nr. viitor).

Adâncime relativă

Sau pățania d-lui Scurtescu la băi de mare.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII” SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 43. 2 lei exemplarul Duminică 4 Noembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

O interpretare ciudată a nunței dela Cana

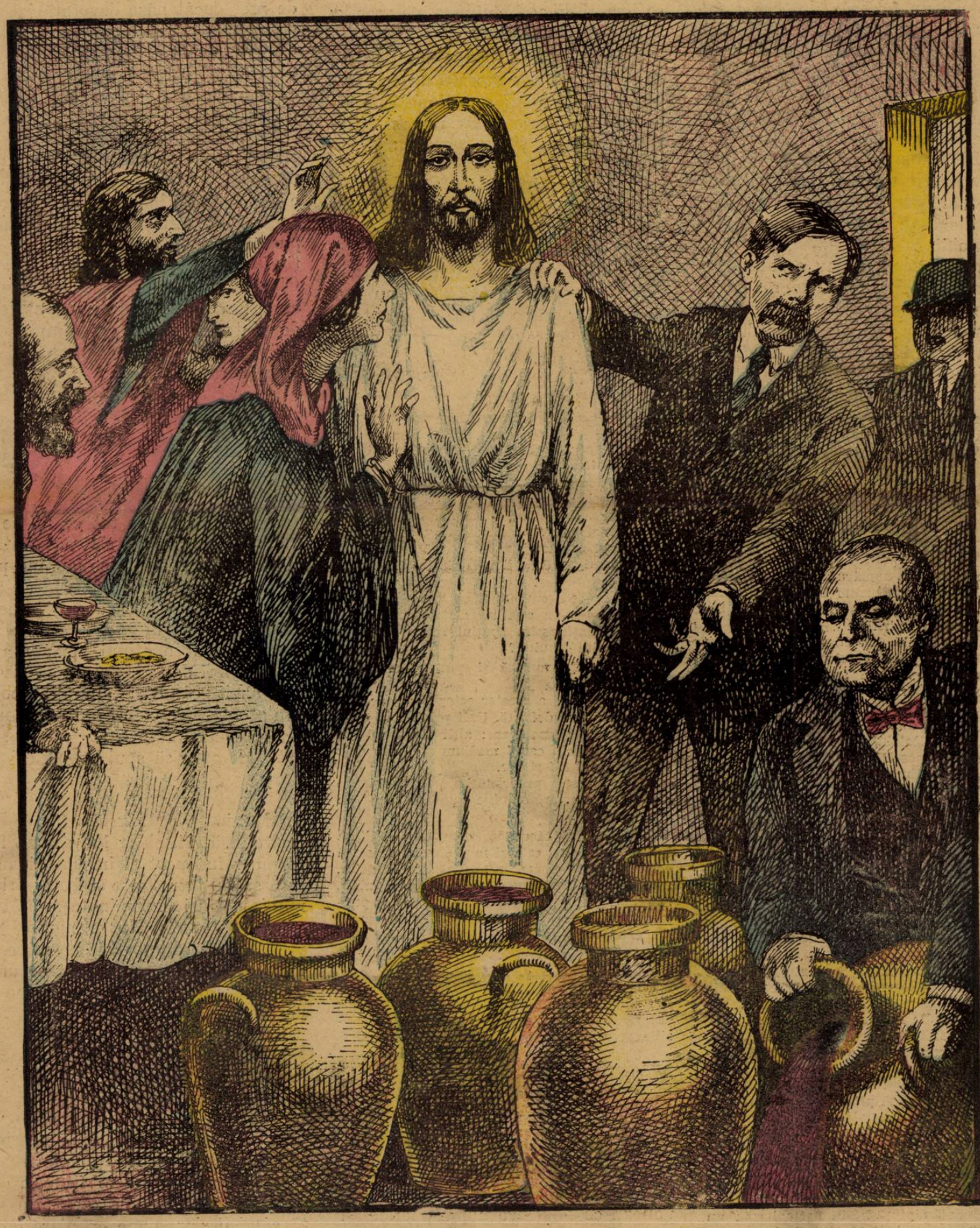

Tabloul pictorului american J. F. Kaufman, pe care antiprohibiționiștii îl folosesc pentru propaganda lor. (Vezi explicația în text).

PREFACERI

Din toate părţile, se înfiripează critici, se formulează deziderate pentru o directivă unitară a vieţei morale românești. Cine dintre cărturari n'a avut accente mai sincere, ori mai violente chiar, împotriva „crizei morale“ ? Cine nu s'a simţit obligat de povara discordanţei propriilor sale stări sufleteşti, să aibă eşiri împotriva atâtor şi atâtor rele care ne bântue ? Şi cine iarăşi a putut rezista ispitei de a nu formula programe salvatoare ?

Dar dacă am stărui să judecăm cu oarecare linişte, stările dela noi, de sigur toţi liniştiţi ne-am apuca de lucru, înţelegând şi greutăţile refacerii unui echilibru, simţind şi bucuriile doborîrei unor piedici, pe cari le pun în cale ifosele unor competenţi, care nu se mai potrivesc vremei, sau locvacităţile desfrânate ale unor imitatori sglobii.

Straturile sociale n'au o consistenţă temeinică. Interpătrunderea lor e aşa de repede, şi de neaşteptată, că pe cât de surprinşi rămân cei de eri, pe atât de uimiţi apar cei noui, în situaţii schimbate.

Nu-i desigur o observaţie nouă, că viaţa românească e străbătută acum de curentul cel mai vijelios al unei neo-burghezii, care indiferent de capitolul pregătirilor ei sufleteşti şi intelectuale, a izbutit să-şi afirme progresul. Că acest progres înfăţişează prea vădit lipsa de direcţie şi că face să se regrete unele din credinţele în ierarhia aproape încleştată de altă dată, se poate. De obicieiu idealiştii se bucură de progres însă şi nu se lasă biruiţi de amărăciunea, că prea ar fi iluzorie înaintarea.

Da, e adevărat, lipsesc normele, nu se văd directivele morale, nu mai stăpâneşte nici mistica naţională, suntem îngăduitori, uităm repede, jignirile serioase şi ne revoltă nimicurile.

Suntem cu toţii în prefacere.

Valul democratic, care ne-a cuprins pe toţi, dar pe toţi, e tocmai această căutare a noastră înşine în vălmăşagul de energii noui, care năvălesc şi vor dintr'odată să nu se vadă, c'ar putea să nu se adapteze stărilor, pe care ori le-au văzut, ori şi le-au închipuit.

B. Cecropide

In regatul umbrelor

Cercetările metapsihice şi ectoplasmele

Ne-am ocupat în numărul trecut al **Universului literar** de concluziile la care au ajuns majoritatea savanţilor, în urma experienţilor făcute de celebri spiritişti.

După problemele „spiritiste“, **a intervenit metapsihica** cu chestia **ectoplasmei,** sau a **teleplasmei.** Norvegienii au introdus cuvântul teleplasmă, dar Richet l-a înlocuit cu ectoplasmă şi acest din urmă termen a căpătat dreptul de încetăţenire în publicistica metapshică. Incontestabil că un savant ca Richet, dând o deosebită atenţiune curioaselor probleme de ordin metapsihic, a contribuit într'o largă măsură la vulgarizarea literaturii acestui început de ştiinţă. Spunem început de ştiinţă, de oarece metapsihica nu poate fi în forma sa nebuloasă de acum, o ştiinţă. Ceea ce susţine însă Richet e să dăm atenţiune tuturor cercetărilor ce se fac în domeniul misterios al fenomenelor zise supranaturale, adică a acelor fenomene, care, deocamdată, scapă controlului simţurilor noastre şi nu pot fi explicate prin datele ce le posedă ştiinţele pozitive.

Cu alte cuvinte, marele savant francez, ne îndeamnă să nu dispreţuim cercetările de ordin metapsihic, căci se poate, ca natura să ne ascundă încă multe mistere şi oamenii de ştiinţă să nu manifeste prea mult scepticism faţă de acei care se trudesc să pătrundă dincolo de natura aparentă reală.

Avertismentul lui Richet e bine venit, dar nu urmează de aci să primim în cadrul ştiinţei, rezultatele suspecte ale unor experienţe echivoce. Se spune că omul exteriorizează în imediata sa apropiere o altă făptură **materializată.**

Această făptură materializată a fost botezată ectoplasmă. Din ce elemente s'ar compune această ciudată făptură ? Să fie ectoplasma un soi de **alter-ego** al individualităţii şi personalităţii noastre ?

In caz afirmativ, ce funcţiune psihofiziologică ar îndeplini ectoplasma? Ştim că unele animale inferioare au proprietatea de a lansa un sarcod; sarcodul este un soi de exteriorizare şi funcţiunea sa e să prindă alimentele şi să le transmită organului principal al vieţuitoarei. In consecinţă, sarcodul acestor viesuitoare, are o funcţiune fiziologică. Dar, ectoplasma, adică exteriorizarea materializată a făpturei omeneşti, poate ea să îndeplinească o funcţiune de ordin fiziologic; este ea în relaţiune intimă cu organismul fizic şi psihic, — cu alte cuvinte e un compliment al personalităţii; un auxiliar al individualităţii; sau o **radiaţiune** în spaţiul înconjurător, a conştientului însului ?

Răspunsurile variază şi sunt nemulţumitoare.

Natura intimă a acestor ectoplasme, de asemenea, n'a fost definită. Unii pretind că ectoplasmele sunt luminoase; alţii susţin că ele ar „emana“ dela capul medium-ului, sau dela membrele lui inferioare.

In ce priveşte proprietăţile fizico-chimice ale ectoplasmelor, opiniile sunt tot aşa de deosebite.

Din controlul făcut de oamenii de ştiinţă serioşi, celor mai celebri medium-uri, reese că ectoplasmele apărute, în timpul experienţelor, au fost produsul unor manevre, mai mult, sau mai puţin ingenioase, făcute de experimentatori. Ectoplasma a fost când un cearşaf fin, când o ţesătură albă... In alte şedinţe controlate de savanţi, ectoplasmele n'au binevoit să-şi facă apariţia...

Din cele mai sus reese că trebue să urmărim cu interes cercetările de ordin metapsihic, dar să primim cu rezervele cuvenite, concluziile prea grăbite ale unor pseudo-savanţi.

R. SEIŞANU

Curiozităţi chinezeşti

Chinezii se iau la întrecere cu japonezii ca să-şi dea nume poetice şi pompoase ca, de exemplu : „Binecuvântarea cerului“ — „Cingătoarea de aur“ — „Comoara literaturii“,—„Norişor străveziu“, etc. Au însă oticeiul rău să dea copiilor lor numele animalelor casnice.

— Cum se chiamă fiul d-tale ? l'întrebi pe chinez şi acesta îţi răspunde:

— A-Kasciai (căţeluşul).

— Dar pe celalt ?

— Celalt e A-ngas (boul).

— Şi ăl mai mititel din toţi ?

— Pe ăl mai mititel îl chiamă A-ciu-ciai (purceluşul).

— Dar cum ţi-a venit în gând să-ţi botezi copiii cu nume de dobitoace ?

— Şi adică de ce nu ! îţi replică chinezul mirat, adăogând : Ce e mai de preţ decât paza devotată şi credincioasă a câinelui ? Dar ajutorul dat de bou la cultura băltoacelor de orez ?... Şi astfel nici nu putem să dăm nume mai înemerite iubiţilor noştri copii.

Pentru chinezi, comparaţiunea copiilor cu animalele nu e nici de cum necuviincioasă şi degradatoare. Nu e aşa, fiindcă în casa lor, trăesc, în deplină armonie cu familia, găinele, purceii, câinele, pisica, şi, dacă pot ţin lângă ei şi văcuţa care le dă lapte. Chinezii, împreună cu animalele casei lor, sunt membrii unei societăţi de ajutor reciproc, care împart frăţeşte între ei munca comună şi foloasele trase din ea.

Note asupra vieţii

cugetări de Alphonse Daudet

Sunt zile în care tot ce mi se întâmplă îmi pare că s'a mai întâmplat, în care tot ceia ce fac, îmi pare că am mai făcut, de mult, într'o altă viaţă, într'un vis, cu acelaşi concurs de împrejurări diferie.

Anumite intonaţiuni ale anumitor cuvinte îmi dau impresia că le-am mai auzit cândva; anumite colori sau asociaţii de colori îmi dau impresia că le-am mai văzut cândva. O! cât e de greu să spui uneori ceia ce simţi.

✦

* Mânia. Când trece ea stăramă multe legături, chiar între două fiinţe unite în cuget şi în simţiri, între tată şi fiu, între frate şi frate; priviri mâniate, guri înveninate şi atât de străine între ele. Nu te cunosc! Aşi vrea să te văd departe de mine, — mort, distrus pe vecie. Şi pe urmă câte lacrimi, câte scuze pentru a repara toate astea.

✦

* Orice adevăr de'ndată ce e formulat îşipierde din integritate şi lunecă spre minciună.

* Trebuie o bună directivă în viaţă, mai ales când eşti tânăr. Carierele noastre artistice dovedesc aceasta din belşug. Ce mirat ar fi acela care trece mândru şi îndrăzneţ prin viaţă când îi s'ar spune că n'are directivă. Câţi muzicanţi nu fac oare pictură şi câţi literaţi nu sunt pictori exclusiv.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

ÎNDRUMATORUL

Multă vreme am stat de vorbă cu prietenul Damian. Era spre asfinţit de Octomvrie, într'o dimineaţă când soarele se împrăştia darnic peste bucureşteni. Era binecuvântarea de pe urma razelor calde, şi lumea sorbia cu nesaţiu plăcerea mişcărilor sub cerul deschis. Cu câteva zile înainte se pornise pe frig şi nimeni nu visa să mai bată calea Victoriei în haine subţiri.

Stam şi noi în Cişmegiu, pe o bancă, la o răspântie de alee, astfel ca ploaia razelor să ne desmierde din belşug.

Şi ne gândiam cu grijă la rosturile vremei, nedomiriţi de cele ce vor mai fi ca mâine.

— „Intelectualii sunt străini de popor — isbucneşte Damian — şi asta se 'ntâmplă pretutindeni, unde democraţia e vorbă de ciacă.

„Ai citit amintirile fiicei lui Dostoiewski despre tatăl ei? Ştii ce cugetă ea? Intelectualii, cari au stăpânit Rusia ţarilor, n'au cunoscut poporul, nu l-au priceput. De-aceia s'a întâmplat ce ştie toată lumea.

Ce fac oamenii noştri subţiri, societatea „bună", „înnaltă" sau High-life, cum îi se mai zice? Vorbeşte franţuzeşte, englezeşte, după cum strămoşii ei vorbiau greceşte.

In privina asta, un doftor dela Craiova a scris cândva o carte vrednică de citit. Acolo el povesteşte cum l-a întâmpinat pe marele Virchov când a venit să ne vadă ţara. L-a dus pe moşneag la Sinaia, şi acolo, în gară, lumea vorbia franţuzeşte.

— Unde ne găsim aici? — îl întrebă bătrânul învăţat.

Bietului doftor nu i-a venit bine să-i spună că se găseşte pe pământ românesc.

Ştii tu? Avem un graiu curat ca ceara de albine şi dulce ca mierea. Numai că, n'o vorbeşte lumea de sus, aceia care ne cârmueşte încă.

Dar răul cel mai mare ni-l fac cărturarii noştri, intelectualii. Văzut-ai pe scriitori, cel puţin pe cei tineri, cutreerând satele să le desgroape comorile şi să-şi împodobească apoi scrisul cu ele? A mers cineva prin fabrici, prin casele sărace, prin cocioabele satelor, ca să poarte acolo cuvântul drag şi sănătos al bunei înţelegeri? Scris-a cineva ca Balzac, ca Zola, romane de moravuri, în care să simţi ritmul unui popor?

Ştăm rău. Grea sarcină lăsăm urmaşilor. Vor avea dreptul să ne sfarme statuile, să ne creadă apostoli mincinoşi şi făţarnici!..."

L'am privit lung şi mirat. Nici-odată nu-mi grăise astfel. Ochii săi erau mai fluidici ca ori şi când. Geniul sufletelor mari n'a răsbit vreodată atât de puternic prin ochi omeneşti.

Şi i-am răspuns:

— Dar tu? Ce-ai făcut tu pentru cei mulţi, tu, cel care îi judeci atât de aspru pe cărturari?

— „Eu?... Eu sunt un păcătos, poate cel mai păcătos dintre voi. Simt în mine vlagă de îndrumător, dar când vreau să mă mişc liber prin lume, să înfrunt cu fluiditatea sufletului vijeliile ei, abia atunci simt că nu pot, nu ştiu să vreau. M'au doborât nu atât anii, doar n'am ajuns încă la jumătatea veacului meu, cât lupta ce-a trebuit s'o poarte eul meu firesc cu mediul împrejmuitor. Am învins, căci nu mi-am târguit sufletul niciodată, dar sunt sdrobit de victorie.

— Şi crezi că eşti singurul exemplar în felul tău?

— N'am această glorie, şi de-aceia mă gândesc cu jale la contemporanii mei. Generaţia noastră e prea istovită şi pitică în faţa pleiadei din anul când ne-am născut. Ea a trebuit să rabde şi vijelia unui războiu. Aşa i-a fost partea de noblete pe lume.

Nu mă gândesc însă la mine, nici la ceilalţi împotmoliţi ca şi mine. Privesc numai tinerimea şi mă cutremură graba ei nepricepută, dar sgomotoasă şi cutezătoare. Această tinerime... care este idealul ei? Nu s'a născut încă îndrumătorul, întrupătorul aspiraţiilor ei, dacă le are. Sau, dacă s'a născut, de ce nu s'arată să cioplească piatra brută cu dalta de artist? El să-i îndemne pe cărturari spre adevăr, dreptate şi pace. El să înfrăţească clasele, desfiinţând graniţele dintre sate şi oraşe, nepotrivirile materiale, supărările sufleteşti dintre mari şi mici, astfel ca toţi deopotrivă să fie cetăţeni liberi ai acestei ţări, sub cârmuirea unei minorităţi inteligente şi morale.

Iată visul meu şi împărtăşania unui suflet îndurerat. Mă tem însă că făptura nesianică nu se va ivi.

Societatea îndură azi o eclipsă, ale cărei urmări mă înfricoşează. Inteligenţa priveşte sclavă la triumful bestiei, care, fiindcă a urcat-o deasupra apei furtuna,, are împotriva inteligenţei tot ce însăşi inteligenţa, naivă şi visătoare, a pus la îndemâna ei. Inteligenţa e învinsă şi umilită cu arme plăsmuite de geniul ei creator.

Iată pentru ce mă tem."

— E prea firesc ceia ce se întâmplă.

— „Dar cine spune că nu-i firesc? Veacurile se întorc parcă spre timpurile primitive. Ai impresia că marele Kosmos reintră în epoca nesigură a nebulozei, când toate elementele se frământă protivnice, pe drumuri întortocheate, când noţiunile îşi pierd înţelesul, şi când totul ne îndeamnă parcă spre prăbuşirea eternă.

Şi totuşi, sunt chinurile, în care se naşte o lume nouă, un pământ, altul decât cel de azi, poate mai bun, dar nicidecum mai rău. Ce va ieşi din sbuciumul oamenilor nu ştie încă nimeni, şi poate n'o vor şti cei din generaţia noastră. Intrebarea e însă: Ce facem şi ce putem face noi ca să ieşim cu bine din acest vârtej? Să ieşim **noi,** poate e rău spus cuvântul, căci nu m'am gândit la noi, cu indivizi fără însemnătate în acest uriaş dute-vino, care se chiamă lume, ci la ţara, pe meleagurile căreia ne-am născut şi am crescut noi.

Cum vom ieşi? In ce chip vom pregăti zile mai bune pentru cei ce va veni după noi?

Iată ce-am gândit să-ţi spun."

Şi astfel grăi Damian, sub cerul liniştit de Octomvrie, într'o dimineaţă plină de soare, în Cişmigiul încă parfumat de flori. Căzu apoi iarăşi pe gânduri, neturburat de ciripitul copiilor ce se jucau pe alei.

LEONTIN ILIESCU

(Va urma).

Oamenii sunt săraci pentru că cred că se vor putea îmbogăţi mai lesne despuind pe aproapele decât muncind.

Novicord

Insemnările unui trecător

Citind versuri de-ale poeţilor moderni, — aşa de moderni că-şi confundă inspiraţia proprie cu a unor lecturi mai mult sau mai puţin bine traduse,— am o senzaţie de gâtuire. Simt, că mă înecă necesitatea confecţionată. Şi-mi aduc aminte ca de o durere, pe care n'aş voi s'o mai încerc de „Cântarea cântărilor", de această înşirare de imagini siluitoare a inimei celei mai închise. Mi-aduc aminte, acum, când citesc versuri dedicate „unei d-ne", ori „unei d-re", de comparaţii ca aceste: „Dinţii tăi sunt ca o turmă de oiţe, ce-au eşit din scăldătoare şi nasc tot gemeni"; „sânii tăi sunt ca doi pui de căprioară, ce pasc în crini".

Să mai pun în faţa acestor imagini de admirabilă sinceritate plastică, citate din vreun poet modernist, care face mai mult geometrie verbală?

✦

ŞCOALA.

In tramvai: o elevă de externat citeşte tainic o scrisoare roz; un elev de liceu râde cu poftă citind o abjecţie pornografică suburbană; un profesor încărunţit şi cu barbă povesteşte o anecdotă picantă dela un birou de servitori.

Şi deodată mi-am adus aminte de un aforism, pe care-l formulase în ajun un profesor, care venise la redacţie: „Şcoala trebue să-şi îndrepte atenţia către educaţia morală. Profesorii au datoria să combată un intelectualism exagerat".

Trab.

De câte ori dau cuiva un post vacant, fac două zeci de nemulţumiţi şi un ingrat.

Ludovic XIV

La crâşmă

Mi-eşti duşman tu, măi Ilie?!
Nu gândi c'aşi fi beat turtă,
Dar, e timp de duşmănie,
Când ni-i viaţa-atât de scurtă?!..

C'am luat-o pe Ilina
De nevastă?... Bine frate
Crezi c'ar fi a cuiva vina?...
Cum voeşti, aşa socoate.

Dar eu ştiu una şi bună
Şi-alţii ce-ar vorbi, nu-mi passă
M'a iubit ca o nebună
Şi-am făcut cu dânsa casă.

Mi-a fost dragă şi ea mie
Şi'ncă cum?!... dragostea-i şagă?
Şi-apoi, cum gândeşti, Ilie
Vină e că mi-a fost dragă?

Că ţi-a fost şi ţie — poate,
Cum ţi-e dragă orice fată —
Dar, că nu te-a vrut, socoate.
Este-aci vre-o judecată-?...

Dragi mi-or fi şi mie multe,
Insă una mi-e ursită —
Şi-azi, de-a vrut să mă asculte
Mi-e şi soaţă şi iubită.

Nu, măi frate, vrăşmăşie
Nici că ai de ce să-mi porţi
Doar, nu-i vorba de-o moşie,
S'o fi tras, aşa, la sorţi

I-am fost drag, ea mea — şi pace.
Fete's multe, câte vrei,
Din atâtea doar ţi-o place
Una — soaţă să ţi--o ei

Eu băiat să am, tu fată,
Mai târziu — ne încuscrim..
Sus paharul!... Sfinte Tată,
Doar, cât lumea-o să trăim?!...

Zefir-Trivale

CARACTERE

Pălăria, ţigara şi Pumnul te fac să-l recunoşti de departe... atunci când nu ai observat prin apropiere rubicunda siluetă a lui Aron Schuller. A devenit repede celebru. Are o celebritate aşa de mare încât e destul că să invite pe altul la un sărut, pentru a-i da şi acestuia o perlă din coroana celebrităţii sale.

Cât era prim secretar de legaţie la Viena — Doctorul în medicină C. Argetoianu conducea legaţia. — Azi ca locotenent al generalului cu chipiu şi fără stea, conduce partidul.

Când se supără, D-nul Cudalbu visează noaptea că îl sfâşie rechinii, D-l Trancu-Iaşi că o să i se pună lacăt la gură iar lui Jenică Atanasiu — C. Jenică — i se pare că cea mai grozavă filoxeră ameninţă să distrugă toate podgoriile din ţara românească.

Şi totuşi D-l Argetoianu nu are azi de cât un singur pumn. Pe celălalt l-a uitat odată la Cameră în gura unui fruntaş al opoziţiei.

Pumnul D-lui Argetoianu este un element. Cu el a sfărâmat un guvern; cu el bate azi cuele unei noi sandramale. Şi pumnul său teribil nu însângerează, poate pentru că stăpânului său nu-i place să privească propriul său sânge.

Azi proprietarul pumnului şi a gambetei se plimbă pe aleele parcului dela Karlsbad. Intre timp bea din apa minunată a izvoarelor vestitei staţiuni balneare.

De acolo e în corespondenţă numai cu D-l Albert Popovici Taşcă, singurul şi cel mai devotat prieten, căruia în nici o scrisoare nu uită să-i trimită câte o reclamă de pomadă pentru creşterea părului.

Când s'o întoarce trage nădejdea să călătorească cu Tren special. Deocamdată joacă pe mai multe tablouri, D-sa fiind şi inventatorul celui mai nou joc de bacara politică.

Bac.

In eroism se află ascuns misterul vieţii. E un om de nimic acela care nu e în stare să facă nici un sacrificiu.

William James

SPLEEN

S'a'norat şi'ntinsa boltă
E lipsită 'de lumină.
Şeade tristă printre nouri
'Luna plină.

Pajiştile's adormite,
Doarme trişca dela târlă
Şi nici apa nu s'aude,
Jos la gârlă.

'Amorţite's toate cele,
'Amorţiţi sunt mieluşeii,
Şi pe luncă, par'că morţi sunt,
Toţi cârsteii.

'Dar tăceţi, urâtul spart e
Şi un cânt o să răsaie...
Tot urât 'mi-e: sună cânt 'de
Cucuvaie.

M. Leonte

Gândiri alese

Adevărul şi minciuna

Adevărul, ori unde l.ai căuta, nu se înfăţişează uşor. Trebuie să te scobori foarte adânc ca să-l găseşti, cum faci pentru metalele preţioase.

Guizot

•

E mic binele ce-l face lumii adevărul, în comparaţie cu răul ce-l fac a parenţele lui.

La ! ochefoucauld

•

Mai uşor triumfă nedreptatea 'de cât adevărul; nedreptatea poate apu ca orice armă, pe când adevărul trebuie să lepede pe acelea care i-ai mânji bîruinţa.

Adina Gr. Olănescu

•

'Câte secrete rămân între două fiinţe, care se iubesc şi care îşi spun totul !

Etiènne Rey

•

Minciunile sunt atât 'de fecunde, în cât ajunge una ca să producă o mie.

Goldoni

Culese şi traduse de I. Şt. Cernăţeanu

Tragerea premiilor filatelice

LOT. No. 1, Medic Căp. Dumitras Ciurel, Aiud.
LOT. No. 2, Mihalcea Emil, str. Mihai Bravu No. 10, Buzău.
LOT. No. 3, Manoliu Victor, student, Berești (Covurlui).
LOT. No. 4, Licuţa Popescu, str. Dionisie Loco.
LOT. No. 5, Vlad R. Popescu, Slobozia (Ialomiţa).
LOT. No. 6, Suliman Memet, Hârşova.
LOT. No. 7, Manteluţă Mircea, str. Atelierului No. 4, Loco.
LOT. No. 8, Felicia Stănceanu, str. Brutari 32. Loco.
LOT No. 9, Maria Dumitrescu, str. Roşiori 46, Galaţi.
LOT. No. 10, Ing. Barbu Ulahol, str. Plantelor 43, Loco.

Cititorii care vor să participeze la **viitoarele premii filatelice** — printre care **vor fi** două capete de bon — vor strânge cuponele cu începere de azi. Cupon **No. 1.**

Viața lui Alexandru Karagheorghevici la Bocig

— Amintiri din viața craiului sârbesc în Ardeal —

După un drum de mai bine de două ceasuri făcut pe linia ferată Arad-Ceanad, călătorul care ar dori să se împărtășească în plină splendoare a naturii cu amintiri din viața Crăimei sârbești, desfășurată vreme de douăzeci ani, pe plaiurile de astăzi, vecinice ale României mari, se poate opri la gara Bocsig, de unde să se îndrepte către satul cu acelaș nume.

Desmierdată de Crișul alb, care după cântarea poetului desrobirii, Octavian Goga, a dus pe vremuri jalea unui neam întreg și din apa căruia, în prezent bocsiganii prind în fiecare sărbătoare, când pescuitul e liber, somnii cei mari, grei de câte cincisprezece kgr. unul, comuna Bocsig a luat ființă în anul 1876 din trei cătune întrunite: Erchești, Bocig și Cândrătău.

La depărtare de șase km. de comună, spre miază-noapte, pe hotarul vechiu Bocsig-Mânerău, trece larga cale a lui Traian, venind, dinspre Lipow, taie munții Bihorului și se îndreaptă către Beiuș.

Mai de demult, întreaga avere a comunei a fost averea statului austro-maghiar. Ca director administrativ, în anul înființării ei, a fost numit un oarecare ungur, Laszlo.

In anul 1843, în luna Martie, ziua 19, Laszlo a dăruit pentru totdeauna primăriei din Bocsig, un baston cioplit din lemn de abanos cu mâner de argint, pe care stă gravată următoarea inscripție: **„Decorul oficiului primărial, Bocsig."**

De atunci și până astăzi bastonul primăriei s'a păstrat din primar în primar cu sfințenie orânduită.

Când un primar se schimbă și altul îi ia scaunul de cinste, bastonul primăriei se predă noului primar, împreună cu sigiliul primăriei, săvârșindu-se oarecare solemnitate.

In anul 1857 credincioșii au trecut de partea bisericei Romei; numai șaseprezece familii au rămas statornice în credința ortodoxă răsăriteană, credința moșilor și strămoșilor lor.

Cu vremea, locuitorii au exercitat schimbările de credință, ajungându-se astăzi la rezultatul, că în întreaga comună se află două sute șaptezeci familii greco-orientale și peste o sută de familii greco-catolice.

In anii când în Serbia veche aveau loc aprigele lupte între cele două familii domnitoare: Obrenovici și Karaghiorghevici, statul austro-maghiar, scoate în vânzare publică, prin licitațiune moșia Bocsig, în întindere de peste trei mii jugăre.

Craiul sârbesc, Alexandru Karaghiorghevici, bunicul actualului rege al sârbilor, croaților și slovenilor, care se refugiase din Serbia în Ungaria, cumpără pentru folosință personală această moșie și se așează în Bocsig, în anul 1863, ca mare gospodar.

Așezat în Bocsig, craiul sârbesc, ca un bătrân ce era, statornic la minte și harnic la fapte de nu avea pereche, s'a prins cu râvnă, să-și orânduiască moșia, pe care o cumpărase.

Grija de căpetenie a bătrânului crai, ajuns în Bocsig, a fost să-și clădească o locuință după rangul ce-l purta.

Cu drept cuvânt, încăperea vechei locuințe, ce a fost cumpărată odată cu moșia, era prea mică. Nu putea în umilința ei să răspundă așezării unui crai sârbesc, care își adusese în peri: una, pentru bătrânul crai și alta, pentru Doamnă, Cum însă, atotputernicul Dumnezeu orânduește mersul lumii, nu după cugetul nostru, ci după neclintita voia Sa, atotvăzătorul a închis ochii pentru veci onoratei Doamne, care după cât se spune, se găsea dusă la Paris, cu cei trei tineri feciori: Petru, fostul rege al sârbilor, părintele M. S. Regelui Alexandru, de astăzi, Gheorghe și Arsenie — luați în Apus, pentru a li se desăvârși instrucția și educația.

Moartea Doamnei a făcut pe bătrânul crai să-și schimbe planul întocmirei castelului, suprimând încăperile Doamnei, rămânând așa cum se vede astăzi, castelul, numai cu încăperile Craiului.

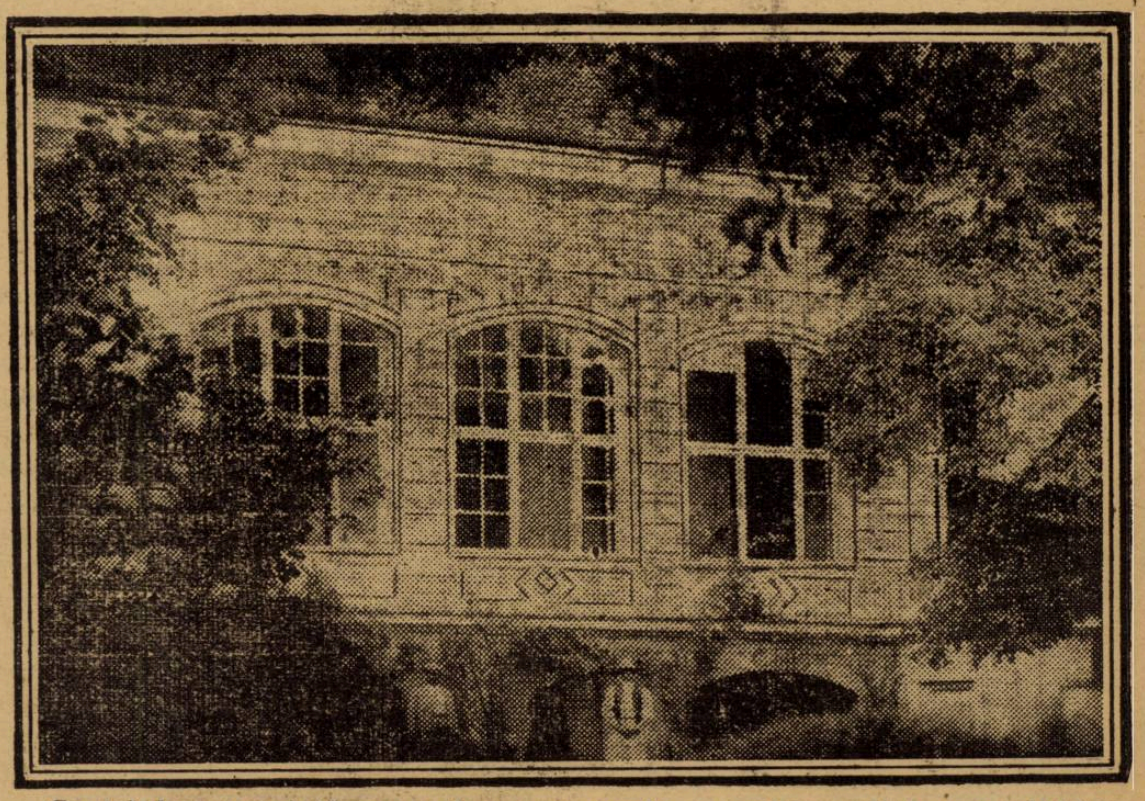

Castelul se prezintă ca un locaș cucernic așezat la colțul parcului în mijlocul satului. In umbra zidurilor îmbătrânite stă înfășurată în giulgiu vremii Scriptura vieței bătrânului voivod sârb.

Castelul se prezintă ca un locaș cucernic așezat la colțul parcului în mijlocul satului. In umbra zidurilor îmbătrânite stă înfășurată în giulgiul vremei Scriptura vieții unui Voevod...

Dela 1870 până astăzi, castelul a văzut multe și a suferit multe.

In umbra ei stă amintirea vieții unui Voevod, miluitor față de oamenii săraci, aspru față de cei nemernici și bun creștin.

Departe de țara Sa, rupt trupește de tot ce i-a fost scump — cu gândul la pământul patriei și la poporul dela care multe a învățat — bătrânul crai a avut legături intime politice cu oamenii de încredere, rămași în Serbia.

In castel Voevodul și-a urzit ceas cu ceas, zi cu zi, împlinirea visurilor mărețe, dând sfaturi micilor prinți, îndeosebi lui Petru, celui mai în vârstă, care simția clocotind în sângele tânăr avântul drepturilor regești.

In acest castel, preotul satului, Al. Pap, intra smerit cu cartea de rugăciuni subsuoară, ca să îngenunche în fața lui Dumnezeu. Lângă preot îngenunchia și Voevodul.

Tot în acest castel s'a sinucis un ginere al craiului sârbesc. Ginerele a fost înmormântat în cimitirul satului. Mormântul în care zace de veci mlădița princiară se mai cunoaște. Nici flori, nici grădiniță; uitarea a stins candela amintirei lui la crucea unde ar putea veghea o candelă, aprinsă unui suflet. Am putea spune, că astăzi castelul după dureroși ani de restriște, stă încă în picioare.

Revoluția izbucnită în Ungaria, în anul 1918, n'a scutit acest castel de jertfă.

Din toată strălucirea înzestrării lui, i-au rămas, ca să mai poată vorbi gura, câteva dulapuri sparte și un credenț, care păstrează cu zgârcenie folositoare, cifra coroanei familiei regale „K". Incolo, obloanele ferestrelor stau închise. Nici o rază de soare nu scapără înăuntru

VOLBURĂ POIANĂ

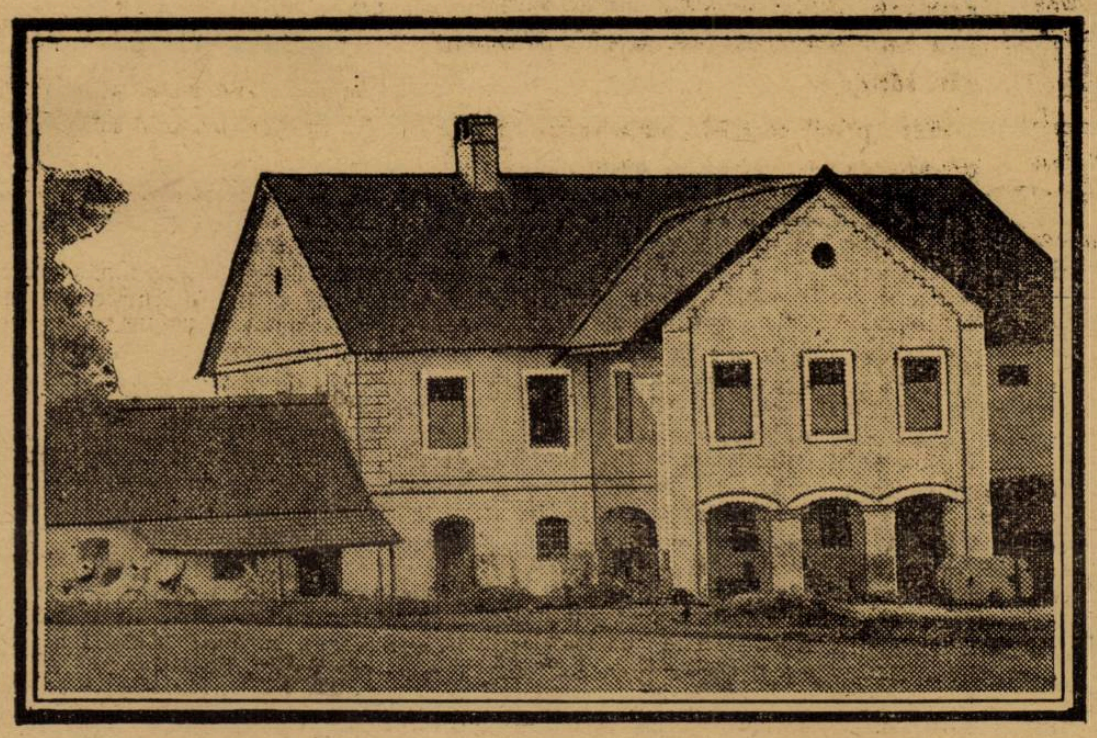

Pe frontispiciul morei a stat până la 1915, coroana regală sârbească. La 1915 când se dădu lupte între regatul sârb și foasta Austro-Ungarie, coroana a fost aruncată jos de unguri.

Mâna maimuței

— Nuvelă de W. W. Iacobs. —

Din englezește de **Jean Vasiliad**, Galați

Ultima dorință.—Reîntoarcerea la viață. Groaznica înviere.

— Urmare și sfârșit —

Când intră în dormitor, totul i se păru schimbat; chiar fața femeiei sale i se păru lividă și devorată de grijă. Spre marea sa emoție descoperi în ea o expresiune stranie, care-i făcu frică.

— Dorește, strigă ea cu o voce puternică.

— Dar e o nebunie, o crimă, bolborosi el...

— Dorește, repetă femeia.

White ridică mâna.

—Doresc ca fiul meu să revină la viață !...

— Talismanul căzu pe parchet. Bătrânul îl privea cu groază. Apoi cu membrele scuturate de un tremur convulsiv, el se prăbuși într'un fotoliu, în timp ce d-na White cu ochii strălucitori se apropie de fereastră și ridică perdelele. Pătruns de frig. White, tremuria în fotoliu. Din timp în timp arunca câte o privire spre femeia lui care nu înceta de a cerceta strada.

Capătul lumânării arzând în sefeșnicul unui candelabru de porțelan arunca pe plafon și pe ziduri lumini tremurătoare. După o ultimă pâlpâire, se stinse. Cu un nespus sentiment de ușurare bătrânul constată falimentul talismanului, și se băgă în așternut. Două minute mai târziu, femeia lui veni și tăcută se culcă alături.

Nu schimbară nici un cuvânt; întinși unul lângă altul ascultau tictacul monoton al pendulei. O treaptă a scărei, trosni... un șoarece se strecură într'o gaură a zidului. Intunerecul era apăsător. Luându-și inima în dinți, White aprinse un chibrit și coborâ să caute o lumânare.

La ultima treaptă lumina se stinse, White se opri să aprindă al doilea chibrit. In acelaș moment, cineva ciocăni la ușa dela intrare, așa de discret, așa de slab că deabia se auzi. Cutia de chibrituri scăpă din mâinile bătrânului și conținutul ei se risipi în coridor. Inmărmurirea îi țintui picioarele de dușumea; apoi o altă lovitură răsună din nou. Atunci White, făcu o jumătate de întoarcere, urcă pe bâjbâite scara, intră repede în camera sa și baricadă ușa în urma lui. O a treia lovitură răsună în linșitea casei.

— Ce este ?... întrebă bătrâna, întinzând urechea.

— Nimic, un șoarece, răspunse White ai cărui dinți clănțăniră. L'am simțit trecându-mi peste picioare pe scară.

Femeia sa, culcată pe pat, asculta mereu. O lovitură, mai viguroasă de data aceasta, sgudui ușa dela intrare.

— E Herbert, strigă D-na White, e Herbert !...

Dânsa alergă la ușe; însă bătrânul era înaintea ei acolo, și apucându-o de braț îi bară Drumul. Presimțea ce groaznic spectacol ar fi prezența mortului reînviat cu toată oroarea monstruoasei mutilațiuni care-l ucisese, cu toată oroarea puroiului, care de zece zile îl desfigura încă.

— Ce vrei să faci, murmură el cu o voce răgușită.

— E fiul meu, e Herbert strigă ea, sbătându-se mereu. Am uitat că se găsea la două mile de aici... De ce mă reții ?... Lasă-mă să trec... Trebue să mă duc să-i dau drumul !...

— Pentru Dumnezeu, să nu intre răcni bătrânul, care tremura din tot corpul

— Ai frică de fiul tău ? vociferă bătrâna sbătându-se încă să scape. Lasă-mă să trec, îți spun... Vin, Herbert, viu....

Acum loviturile urmau una după alta. Bătrâna într'o supremă sforțare scăpă din strânsoarea bărbatului ei și se repezi din odaie. White o urmări până la rampa scărei și în timp ce dânsa înceu să coboare, el o rugă să se întoarcă. Auzi zornăind lanțul de siguranță dela ușă; zăvorul de jos scârțâi în locul lui, apoi vocea întretăiată, scadată a bătrânei țipă aceste cuvinte :

HOLDA

De-o pace obositoare adoarme tot cuprinsul
Și cât străbate ochiul, departe, până 'n zare, —
Doar holda, — valuri, valuri, — întocmai ca 'o mare,
De'un vânt ce abia adie, își tremură întinsul.

De atâta foc de soare, în arșița de vară,
Se coace 'ntreaga holdă ca 'ntr'un cuptor închis...
Ușor o rândunică se leagănă ca 'n vis :
Un punct ce abia plutește în atmosfera clară...

S. Hortopan

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 3

Mai puțin avut ca Filip, George n'a putut aștepta prea mult ca să îmbrățișeze o carieră. Intrase la un agent de schimb, ca să filosofeze la Bursă, să se ferească de joc, fără să se ferească de femei și în privința aceasta în trei ani de zile variase mult. Dar nici odată, între acești doi prieteni atât de strâns legați, nu se petrecuse ceva care ar fi putut umbri prietenia lor. Se iubeau mult, împrumându-și mulțumirea continuă de a respecta secretul a ceia ce era de prisos, a ceia ce era dincolo de afecțiu lor.

Rezerva aceasta nu e rară și e dovada mișcătoare a adevăratelor simțiminte cari leagă tinerele inimi virile. Prietenia, confidentă a dragostei, fără absolută nevoie, e piedică și pentru dragoste și pentru prietenie și dragostea care se simte spionată, judecată, amenințată, de prietenie, are pretenții, gelozii, tentațiuni cari o pervertesc.

Fără îngrijorarea vădită a lui George și fără tristeța transparentă a lui Filip, n'ar fi urmat între ei schimbul acesta de scrisori.

De asemenea s'a văzut că George, conformându-se voinței prietenului său, s'a abținut să'l sfătuiască, dar nu s'a mulțumit cu spovedania primită, bănuind o taină care scăpa examenului de conștiință chiar al lui Filip de Luzay însuși.

III

Doamna de Gremilly locuia în casa sa din nouile cartiere, pe lângă strada Chaillot.

Fiindcă vreau să spun adevărul, indic regiunea, dar fiind-că nu vreau să fiu indiscret, mă abțin să precizez mai mult. Am văzut draina pe care o povestesc și cunoscând măscile, nu vreau să le fac cunoscute acelora cari au asistat la spectacol fără să vadă nimic.

O femeie de spirit, a cărei memorie mi-e scumpă, a răspuns într'o zi când i s'a pus întrebarea aceasta : „Ce va să zică o femeie distinsă ? „astfel :

— Aceia pe care n'o distingi cu greutate dintre celelalte.

Unii lingușitori ai femeilor excentrice vor zice că e un paradox. Eu găsesc definiția adevărată dacă e absolută. Atmosfera de ceață în care se complace o femeie care respinge omagiile sgomotoase, o ferește de admirația nerozilor și o face să nu fie înconjurată de cât de oameni de spirit.

Doamna de Gremilly n'avea decât frumusețea care făcea umbră modestiei sale dar frumusețea, când e lipsită de cochetărie, n'ajunge cu să dea gloria. Repede ne'nvoim să salutăm această frumusețe și s'o proclamăm, dar când n'avem norocul să ne surâdă reflexele ei, tot așa de repede ne dăm de partea femeilor cari o invidiază ; pe urmă, odată consacrată, avem față de ea atitudinea pe care o au într'o biserică necredincioșii față de respectul omenesc. Luăm o picătură de apă sfințită în treacăt, ne'nchinăm și... ne vedem de drum. O femeie frumoasă care n'are amanți, care nu vrea să aibă, sau care nu e capabilă să-l schimbe dacă are unul, n'are în lumea banală decât valoarea unui frumos ornament.

Se spunea în mod unanim : **frumoasa doamnă de Gremilly,** fără a-i mai acorda altă favoare și ea se mulțumea cu certificatul acesta care-i autentifica frumusețea fără s'o mai oblige la altceva.

Femeilor le plac să presupună că cele mai frumoase dintre ele nu sunt cele mai spirituale și bărbații nebăgați în seamă de cele mai frumoase, sunt cu totul de această părere.

Doamna de Gremilly, fără să-și deschidă de obicei salonul, primea din când în când ca să nu se deosibească de celelalte femei din lumea ei. Dacă prânzurile erau excelente, dacă seratele aveau elementele indispensabile, ca bărbați, ca femei, ca diplomați, ca muzicanți, ca financiari, ca orchestră, ca băuturi răcoritoare, era numai ca să se mențină la acelaș nivel, nu ca să se ia la întrecere cu nimeni Casa ei era considerată printre acelea unde confortabilul spiritului și al corpului merita să fie cel mai bine cotat și atâta tot.

Se bârfeau mulți ca s'o cunoască și când zâmbea o dată, nimeni nu mai căuta să merite zâmbetul ei, căci îl simțeai radiind ca o

— Zăvorul !... Coboară-te... nu pot să ajung...

Dar White, trântit în patru labe pe parchet ,căuta mâna maimuţei. De-ar putea-o găsi numai, înainte ca „*acel cineva*" să pătrundă în casă !... O răpăială de lovituri răsunară pe uşa dela eşire. Sgomotul unui scaun pe care femeia sa îl târa prin coridor şi pe care îl aşează lângă aceiaşi uşă ajunse până la urechile bătrânului. Pricepu distinct scârţâitul zăvorului... In acelas moment el găsise mâna maimuţei şi complectamente înebunit, formulă ultima sa dorinţă:

— Să nu intre !... Cadavrul desfigurat să rămână în pământ !...

Loviturile încetară subit, cu toate că casa era încă plină de ecoul sgomotelor lor. White auzi trăgându-se scaunul, şi deschizându-se uşa. Un vânt glacial mătură scara; un gemăt lung de desamăgire şi de durere, scos de femeia sa, îi dădu curaj să alerge lângă ea şi apoi să privească pe uşă afară.

La lumina becului de gaz, aşezat de cealaltă parte a străzei, nu văzu decât un drum liniştit şi pustiu cu totul.

FILATELIA

Istoricul mărcilor poştale

Sfârşitul anului 1914 şi întreg anul 1915 nu se semnalează de cât prin raritatea tranzacţiilor de timbre, în schimb în 1916 ele devin foarte frecvente. Câteva persoane pentru a-şi trece timpul, au început să-şi reia ocupaţiile din tinereţe colecţionând timbre şi mărci şi odată prinse în angrenajul acesat au devenit colecţionari pătimaşi ; în sfârşit în anul acesta numărul filateliştilor a început să crească, lucru care s'a putut constata la cele patru licitaţii din sala Drout unde vechii colecţionari au rămas uimiţi văzând atâtea persoane străine cumpărând timbre..

In 1917 urcările preţurilor timbrelor au crescut în chip neobicinuit şi cu ocazia vânzării Peeleheid, toate preţurile au depăşit evaluările cele mai optimiste. Văzând rezultatele acestea, zilnic s'au ivit noi colecţionari iar preţurile au continuat să se urce timp de trei ani, adică în cursul anilor 1918, 1919 şi 1920.

Doi factori noi au contribuit la urcarea aceasta de preţuri ; armistiţiul liberase un mare număr de colecţionari mobilizaţi cari veniseră să mărească valul cumpărătorilor. In afară de asta valuta franceză scăzută, atrăgea pe străinii cu valută forte să cumpere timbre, aşa cc cererea fiind mare, fatal preţul mărcilor s'a urcat

Dar ce se făcuse catalogul în timpul acesta ?

Cu toată lipsa mânei de lucru, cu toată criza hârtiei, cu toate greutăţile inerente războiului, catalogul reuşise să apară în fiecare an ; mai mult, în timpul bombardamentului dela Amiens s'a imprimat la Tours.

Faptul acesta are foarte multă importanţă şi iată de ce :

Inainte de război catalogul Yvert era concurat, în streinătate, de acelea ale celorlalte naţiuni, între altele de cataloagele germane ; or, în timpul acestei perioade, a fost singurul care a apărut şi prin urmare a trebuit să fie adoptat volens nolens de celelalte ţări şi chiar de Germania. El a devenit aşa dar un catalog internaţional şi azi, pe bazele lui se tratează majoritatea tranzacţiilor.

Am spus că urcarea preţului mărcilor poştale a început în 1918 şi a dăinuit până în 1920.

In Septembrie 1920 a apărut faimosul catalog 1921, care a dat loc la atâtea controverse, —aceasta fiindcă n'a fost înţeles de nimeni.

C. Orăşeanu

O interpretare ciudată a nunţei de la Cana

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

La Expoziţia Artiştilor independenţi care s'a ţinut în Martie trecut la New-York, un tablou a câştigat un aşa renume încât reproducerea sa litografică, în milioane de exemplare, umple Statele-Unite.

Acest tablou datorit unui talentat elev al lui Gêrome, J. F. Kaufman are ca subiect *Nunta din Cana* însă interpretată aşa cum nu ar fi prevăzut Veronése.

Intr'adevăr, tabloul acesta reprezintă pe autorul legei draconiene antialcoolice, d. Volstead cum apucă brutal pe Mântuitorul de umăr şi cu un gest indignat îi reproşează schimbarea apei în vin.

D. Bryan, hotărât începe să verse amforele cu vin. In fund d. Anderson, un feroce partizan al uscăciunei, împinge necuviinţa până a sta cu pălăria pe cap.

Fecioara, înfricoşată, îşi apără fiul. In stânga Sf. Petru e gata să intervină. Numai Isus, calm, se roagă : „Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac".

Partizanii alcoolului au făcut acestui tablou o reclamă nemai auzită.

Gelozia se naşte odată cu iubirea, dar nu moare totdeauna cu ea.

La Rochefoucauld

---

strălucire mai mult pe lângă acelea ale argintăriei, cristalelor, poleielilor, a tutulor luxurilor.

— Ah ! frumoasa doamnă de Gremilly ! — se spunea străinilor cari întrebau de ea — încântătoare femeie ! Excelentă casă ! Intâlneşti în ea odată pe iarnă tot Parisul.

Fu deci uşor d-nei de Gremilly să ascundă fără mare bătaie de cap legătura ei de necrezut. Cine ar fi putut oare să bănuiască pe femeia aceasta ? S'o creadă cineva, după atâţia ani de resemnare, capabilă să se aprindă şi să joace în taină drama pasiunii incompatibile cu seninătatea, dulceaţa şi spiritul său aşa de bine echilibrat ? Totuşi nebănuiala nu e totdeauna o garanţie contra clevetelei. Ceia ce interzicea virtutea d-nei de Gremilly ca să se închipue despre ea, viciul celorlalte femei ar fi putut prea bine la un moment dat să inventeze, să imagineze, şi Filip se emoţionase chiar de unele priviri pe cari le găsea curioase, după cum zicea în scrisoarea lui.

La moartea soţului ei şi chiar când trăia venerabilul d. de Gremilly, mulţi încercaseră să placă frumoasei văduve, ba unii presumptioşi visaseră o excursie de plăcere pe yacht în marea înghetată de care se înconjurase, dar ca să navighezi trebuia să spargi ghiaţa, şi ea, departe de a se opune, închisă în gheţarul ei, îl făcea să pâraie cu aşa naivitate, în cât descuraja presumpţia în loc s'o încurajeze. Nu era firesc ca o femeie aşa de rece să asculte liniştită aluziunile cari înflăcărau pe altele.

Plăcerea de a umili nepăsarea aceasta, intra mult în ambiţiunea celor cari dau târcoale virtuţii ei, dar totul era în zadar, căci jocul acesta n'o distra de loc, iar când încetă, ea nu fu nici mai uşurată, nici mai fericită. Ea observase lucrul acesta, mirată însăşi de această nepăsare şi totuşi o neliniştea o presimţire fără cauză.

Căsătoria cu un bătrân îi forţase inima fără să i-o deschidă. Fusese recunoscătoare pentru bunătatea, respectul şi gratitudinea bătrânului. Se devotase filial lui, aşa cum se devota ca o mamă lui Filip de Luzay, dar recunoştinţa ei nu fusese iubire şi respectul este o floare tristă de respirat când nu înfloreşte în atmosfera tinereţii.

D-na de Gremilly care lâncezise în respectul acesta conjugal, trăia acum în respectul tânărului său amant. Iubind pe Filip cu toată flacăra simţurilor sale aşa de târziu trezite, ea îl respecta pentru bunătatea lui şi-şi zicea sie-şi.

— Cât e de generos că-mi dă tinereţea lui.

Se înţelege însă bine cât era de fraged şi de plăpând acest respect şi ce primejdii înfăţişa el pentru siguranţa d-nei de Gremilly şi demnitatea lui Filip. La cea mai mică adiere de gelozie a iubitei lui, legătura ar fi pierdut prestigiul ei, scuza ei.

Cinstea, delicateţa, toate scrupulele mondene, nu l'ar împiedica pe Filip să se îndrăgostească de o fată bună de luat în căsătorie, şi dragostea lui, torturată, sufocată, s'ar sacrifica zadarnic pasiunii ei.

Există în rânduiala naturii o povaţă de virtute care covârşeşte tot şi care nu poate îngădui o paralelă între un îndrăgostit de 18 ani şi o îndrăgostită de 40. Simţurile avuseseră cursa lor triumfală în această legătură, dar care n'ar fi putut să se răzbune şi să deschidă violent aceiaş cursă pe care ei şi-o întinseseră ?

In scrisoarea lui Filip, se ghicea putinţa vagă a acestei revolte. Işi făcea iluzii, dar silindu-se să mintă, provoca într'însul şi mai mult adevărul.

Oare când se va trezi mândru şi imperios acest adevăr ?

A doua zi chiar după scrisoarea sa, Filip de Luzay care de două zile nu văzuse pe d-na de Gremilly, veni s'o vadă peste zi.

Era într'un salonaş, studiind cu nepoata sa combinaţiunile unui desemn copiat pe o canava veche şi îndemnând pe fica ei adoptivă să-l lucreze.

Ştim de mai 'nainte, dela Filip, că adoptându-şi nepoata rămasă orfană şi fără avere, d-na de Gremilly îndeplinea tot ceea ce bunătatea naturii sale, tot ceea ce datoria îi prescria, dar fără să poată să-i pătrundă în inimă, prin binefacerea ei, maternitatea pe care dragostea o luase drept pretext.

(Urmare în nr. viitor).

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 4 Noembrie 1923 —
CUPON No. 1.

Vaca elefant

Sau spaima lui moş Niculae

BIBLIOTECA „ASOCIAȚIUNEA” SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 44. 2 lei exemplarul Duminică 11 Noembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

SALONUL FRANCEZ

Verhas: INUNDAȚIA

INDRUMATORUL

— Urmare şi sfârşit —

Se părea că doarme un somn adânc, copleşit de visuri neastâmpărate. Şi totuşi, nu dormea. Cu ochii pe jumătate închişi, se străduia par'că să uite rostul lumei noastre şi să îmbrăţişeze, fie chiar pentru o clipă, perspectivele unei lumi mai bune.

De-odată tresări, făcu ochii mari şi privi

De-odată tresări, făcu ochii mari şi privi

în jurul său. Ai fi gândit că vine dintr'o că-

Il întrebai :

— De unde vii ?

— De departe... trupul meu a stat nemişcat lângă tine, dar spiritul meu plutea în ţara necăzutelor. M'am sugestionat fără să vreau, ca fakirii, al căror spirit se pierde în nemărginire, pe când trupul lor stă ca şi mort pe pământ. Viu de departe, din veacurile viitoare.

— Şi ce-ai văzut acolo ?

— Ca Valiney am trecut prin vremuri upuse şi m'au înfuriat sfărâmăturile lor. M'am furişat printre ruinele Istoriei, şi, din viaţa morţilor de odinioară am înţeles moartea vieţei de astăzi şi reînvierea de mâine.

— Ce vrei să spui ?

— Gândesc numai, dar nu spun nimic... Nu vreau, nu pot...

— Mi se pare că nu eşti întreg.

— Ai dreptate, nu sunt sdravăn ca voi ; dar ce lucruri mari au făcut sdravenii pe pământ ?

Şi o porni repede pe aleile ce grăbiau drumul spre bulevard. Mă luai după el, dar nu fu chip să-l ajung. Când ieşi pe porta Cişmegiului, el se şi urcase într'o birjă, din care numai ce scoborâse un moşneag.

Nu l'am mai văzut multă vreme de atunci. Intâmplarea din Cişmegiu mi-a rămas însă în minte.

Ce s'o fi făcut Damian ?

In zadar întrebam pe cei ce-l cunoşteau : nimeni nu mai dăduse, nu mai auzise de el. Nici odată nu mi-a părut mai straniu ca atunci. Era un ciudat ; nu te lăsa să afli prea multe despre el. I se părea că vrei să-i furi sufletul, ca să i-l redai pe urmă schilodit.

II

Zarvă mare pe străzile Capitalei. Trupe înarmate ca de război, stau înşirate de-a lungul bulevardului, în faţa unei mari săli de întrunire. Alte trupe sunt rânduite în piaţa de flori, în faţa unei alte săli de adunare, şi pe întinderea străzei Carol, până spre palatul poştei. Un cordon de soldaţi, pe Calea Victoriei, taie calea către palatul regal. Mulţimea e oprită să străbată aceste locuri, astfel că drumeţii paşnici sunt nevoiţi să meargă singuri sau câte doi.

Comandanţii sergenţilor de oraş, ofiţerii de poliţie şi ceilalţi ofiţeri, consemnaţi în vederea evenimentelor, bat mijlocul drumului cu paşi gravi şi măsuraţi, supraveghiând cordoanele oştirei şi patrulele de gardişti.

Nelipsiţii agenţi secreţi ce nu-i poţi recunoaşte după mutrele nepăsătoare sau îngrijorate, se învârteau şi ei printre perechile de oameni, cari circulă pe unde nu le este oprit. Privindu-i pe aceşti curioşi de meserie, ai jura că vezi pe Scarpia redivivus în câte unul dintre ei.

Foarte mulţi curioşi, nevinovat curioşi, dornici de spectacolele neplătite, ard în frigurile adăstărei. Te vezi în plină stare de asediu. Totuşi, lume multă şi prin balcoane, iar cerul e limpede şi aerul te înviorează. Primăvara goneşte lumea din case, căci ea este marea răscolitoare a vieţiii.

Un fluerat ascuţit opreşte în loc forfota de oameni. Din spre întretăierea marelui bulevard cu Calea Victoriei, s'aude un huet prelung, şuer de sirene, într'o sălbatică împreunare de glasuri nepotolite şi ură pătimaşă.

— Vin comuniştii...., s'aude vocea aspră a unui comandant de gardişti.

Rândurile se strâng, cordoanele militare se îndoesc într'o masă compactă şi dreptunghiulară, prefăcând într'un zid nebiruit calea dintre Capşa şi palat.

Iarăşi fluere, sirene şi glasuri nestăvilite. S'aud şi tropete de cai, zăngănit de săbii ascuţite.

— E şarjă, e şarjă... cavaleria ! !

Cei mai slabi de înger iau fuga pe străzile laterale. Steaguri roşii se ivesc, urmate de un grup de muncitori, bărbaţi, femei, copii. Grupul pare rupt dintr'o coloană mai deasă şi mai mare. In ochii lor e doina proletară.

— Vrem libertate ! Jos fasciştii !

De-odată, mulţimea străbătută ca de un curent electric, vrea să-şi taie drum printre cordoane. Primul-procuror, în faţa trupelor, încearcă să potolească vrajba gloatei.

— Vrem să manifestăm în linişte! strigă unul ce stă între steaguri.

— Facem o demonstraţie pacinică şi legală! adaose un altul de lângă el.

— N'aveţi voe, le răspunse înfăţişătorul parchetului.

— Vă arestăm pe toţi, se grăbi să spună prefectul oraşului.

In cele din urmă, începură parlamentările.

— De ce aţi ales aceiaşi zi de întrunire ca şi fasciştii? întrebă primul-procuror, — care adause apoi:

— Gândiţi-vă la nevestele şi la copii voştri.

Drept răspuns, muncitorii începură să cânte :

„Hai la lupta cea mare,
Rob cu rob să ne unim.
Internaţionala
Prin noi s'o făurim !"...

— Nu dau voie nimănui să turbure ordinea, — interveni prefectul poruncitor.

— Nici fasciştilor ? răspunse ironic unul din mulţime.

— Veţi vedea...

Abia rosti prefectul aceste cuvinte, şi o năvală puternică se porni din spre bulevard. O coloană de oameni, ca un singur trup, se năpusti asupra grupului strâns al socialiştailor. Steagurile foşniră sfâşiate iar beţele lor se frânseră trosnind sub puterea muşchilor viguroşi. Ţipete şi huiduieli, fluerături de sirene s'amestecară aproape în acelaş timp.

Incăerarea nu ţinu mult. Cât ai clipi din ochi, din toate părţile acestui câmp de întâlnire, se făcură repede grupuri de poliţişi şi de soldaţi, care strânseră pe manifestanţii din ambele tabere ca într'un pătrat cu margini de oţel.

In acest timp, din balconul unei case s'auzi o voce răsunătoare :

— Ce vreţi voi, furnici nefericite ale omenirei ? Ce vrei tu, inconştientă turmă, pe care criminalii te împing spre nenorociri ?

Vreţi voi pieirea României ?

Minunată de vorbe ce nu le aştepta, mulţimea tăcu. Se făcu linişte în ambele lagăre.

Fluciditatea ochilor celui ce vorbea era stăpână. Sufletul său se împrăştiase în sufletul mulţimei, învăluindu-l. Erau par'că legăturile nevăzute dintr'o povestire a Selmei Logerlof.

Vorbitorul, urcat pe un scaun, părea că stă să cadă din balcon. Sta totuşi netemător în faţa mulţimei. Cu gesturi măsurate şi largi, el urmă :

— Păstraţi-vă liniştea cu demnitate de oameni. Lăsaţi-mă să vorbesc. Mântuirea voastră o vreau şi ea stă în voi. Ce vreţi voi, — comuniştilor ? Prefacerea societăţii de astăzi în alta mai bună, şi vă închipuiţi că ea poate să vină prin sânge şi foc. Credeţi oare că mulţimea va ajunge să conducă vre-o dată o ţară ?

— E plătit de guvern, s'auzi o voce din mulţime.

— E fascist, întrerupse altul.

— Lăsaţi-l să vorbească, răspunseră mai mulţi.

Primul-procuror, cu mult tact, se rosti :

— Lăsaţi-l să vorbească !....

— Şi voi, fasciştilor, — urmă neturburat vorbitorul — ce vreţi, ce urmăriţi voi ? Indreptarea lucrurilor în această ţară. Dar credeţi că se poate căpăta aceasta prin sânge şi foc ? Ne vom ucide fraţi pe fraţi şi vom semăna ruină preutindeni.

N'aveţi dreptul s'o faceţi când ţara e pândită de duşmani. Revoluţia sângeroasă ar răpi ţărei pe cei mai buni fii ai săi. Aceştia luptă în primele rânduri, în revoluţie ca şi în războae. Cei răi se ascund în urma focului. Ei scapă vii şi nevătămaţi. Cine va mai sluji ţara dacă cei buni vor pieri ? Căci teafăr nu rămân de cât osul scârnav al netrebniciei şi prea puţini oameni de treabă.

Dar să mai ştiţi una voi, oameni fără răspundere : tot o mână de cetăţeni cârmuieşte o ţară.

— Nu este adevărat...

— Fumuri reacţionare....

— Jos, jos de-acolo... Ia să'l dăm jos de acolo, tovarăşi.

Şi nPrV.a de oameni era gata să răsbească printre coloanele de soldaţi.

Pătratul de oţel se împotrivea însă cu îndârjire.

Autorităţile păstrau o linişte neobicinuită. Era mijlocul cel mai înţelept de a nu învrăjbi şi mai mult spiritele în pofida ordinei.

Vorbitorul sta senin şi mândru în balcon, urcat pe scaunul ce-l făcea mai vizibil mulţimei.

Privirile lui scânteiau ca lame de pumnal în bezna nopţii. Glasul său, mai puternic ca nici odată sfredelià tăios.

— Da, o minoritate inteligentă şi morală cârmueşte o ţară. Aceasta se întâmplă în Moscovia lui Lenin, ca şi în Italia lui Mussolini.

Noi respingem şi torţa incendiară a Moscovei şi cămaşa neagră a Romei. Vrem o mână de oameni înţelepţi şi morali. Aceştia să înlăture neajunsurile, lipsurile ; să potolească vrăjbile din ţară, îndreptăţind pe unii fără să nedreptăţească pe ceilalţi. Astfel vom propăşi cu vrednicie pe calea civilizaţiei, pe ale cărei bulevarde statuiele eroilor vor sta de pildă generaţiilor viitoare.

Nu distrugere şi ruină, ci operă constructivă şi creatoare. Vă vorb.....

N'apucă să mântuie cuvântul. O detunătură de armă despică aerul, un ţipăt de fiară împuşcat s'auzi, şi vorbitorul se rostogoli pe trotuar.

O şarjă de cavalerie împrăştie mulţimea.

Poliţia arestă multă lume în ziua aceea.

Trupul neinsufleţit al vorbitorului fu ridicat şi dus la morgă.

In haincle mortului se găsi o veche cartă de studen pe ea sta scris un nume : **Gheorghe Damian.**

Leontin Iliescu

ROMANŢA

De ce cu fiecare toamnă
Ce vine, gândul mi-l mai chemi !
Şi mă îndemni şi astăzi încă
Acelaş drum să-l bat ca'n vremi !

Să fi rămas şi astăzi oare
Din vechea dragoste un semn ?
Sau sufletul mi-e tot acelaş
De înspre tine mă îndemn ?

Eternul miserere al nopţei
Suspină ş'azi, dar prea-i bizar,
Aceiaş lună mă surprinde
Pe acelaş drum — aşteptând iar.

Perdelele încremenite
De-o veşnicie îmi par că sunt
Clavirul a amuţit de veacuri
In streaşini doar mai plânge un
[vânt,

Şi visător mă neumet încă
Zădărniciei ca şi'n vremi
Ş'aştept să văd mişcând perdeaua
Ş'apoi, să râzi, şi să mă chemi !

D. Negulescu-Piteşti

Nu e mărire acolo unde nu e simplitate şi bunătate.

Tolstoi

Văzute şi auzite

Un moment tactic

In toamna lui 1917, comandamentul unei divizii se afla într'un sat din judeţul Tecuci; unităţile şi serviciile ei erau răspândite, ca insulele unui arhipelag, în localităţile dimprejur.

— La noapte vom face nişte jocuri de război practice! ordonă într'o zi generalul.

Se avizară corpurile şi se luară toate dispoziţiunile cuvenite.

Timpul era senin, noaptea frumoasă, mulţimea de stele, — pe care numai emisiunile de mărci germane le întrec în număr, — făceau cu ochiul trupelor scoase ca să servească problemele tratate de comandament.

Statul-major, cu hărţile în mână, era adâncit în examinarea momentelor tactice presupuse pentru viitor. Pe şosea, nimeni altcineva; în toată zona diviziei, circulaţia oprită.

Deodată, un scârţâit de roate.

— Cine s'a putut strecura!

Generalul se posomorăşte.

O trăsură militară, cu pânze, se apropie încet, şi legănându-se ca o raţă.

Când ajunge în dreptul ofiţerilor superiori, comandantul o opreşte, se uită înnănuntru şi dă de un tânăr locotenent de administraţie, care moţăe şi se sprijină cu o mână de gâtul unei damigene.

— Ce cauţi p'aici la ora aceasta, domnule?

Călătorul se deşteptă, sughite şi îngână:

— Mă'c-acasă!

— Ce mă'c! Ce casă!

— La regiment.

— Cum îţi permiţi să stai jos când vorbeşti cu mine?

Ofiţerul dă să se scoale, dar cade pe pernă.

— Iţi dai seama cu cine vorbeşti? urmează generalul, a cărui stea lucreşte în bătaia lunei.

Călătorul se frecă la ochi, începu să ia poziţia, pe care însă nu poate s'o menţie; se clatină şi şeade.

Comandantul e îndignat.

— Bine, domnule, cum se poate să fii în halul acesta?

— Sunt supărat, domnule general...

— Ce supărat?!

— Nu vedeţi ce-am păţit noi... în prima parte a campaniei!

— Ia lasă braşoavele! D'aia umbli cu damigeana?

— Să mai uit...

Ochii generalului, se reped la el ca nişte baionete.

— Ce-ai zice, dacă ai fi general şi m'ai întâlni pe mine în starea aceasta?

— Aş zice... Să vedeţi... Aş zice: dacă sunt general, trebue să mă ocup de altele... de lucruri importante... nu să-mi pui mintea cu un biet locotenent necăjit...

Comandantul se 'ndreaptă către ordonanţă care rămăsese nemişcat pe capră, cu hăţurile în mână şi cu biciul în poziţie.

— Ascultă, soldat, ce idei îţi faci, când îţi vezi ofiţerul aşa?

Intre ciocan şi nicovală, omul căută să 'mpace p'amândoi şefii.

— De, domnule general, să trăiţi... se'ntâmplă câte odată!...

Comandantul diviziei renunţă la instrucţie, îşi rezervă să intervie pentru pedeapsă şi mai puse o singură întrebare:

— Cum te cheamă şi din ce regiment faci parte?

In capul ofiţerului apare momentul tactic suprem. El îl rezolvă cât ai clipi din ochi. Cu siguranţă şi precisiune dă răspunsul cerut şi aghiotantul îl notează.

— Acum poţi să pleci.

Roatele începură din nou să scârţâe şi-şi continuară dârele oblice prin praful de-o palmă.

Toate cercetările fură zadarnice. In regimentul arătat nu era nici un ofiţer cu numele dat şi nici unul cu mutra călătorului chefliu. De sigur că făcea parte din un comandament mai depărtat şi trecuse prin partea locului venind din cercetări pentru aprovizionare, în timpul cărora deocamdată se aprovizionase personal cu o cantitate excesivă din parfumul Nicoreştilor.

Don José

Ea dansează

— MONOLOG după J. NORMAND —

Iară-şi baluri şi serate, iară-şi rochii decoltate,
Iar petreceri ce curg val. Uf, intrăm în carnaval!
Reîncepe vremea'n care, toată noaptea soaţa-mi sare,
Vroind cu mod'a fi conform. Ea dansează şi... eu dorm!

E slăbuţă, mititica. Geme toată ziulica
De migrene, nevralgii; o ţiu tot în doctorii.
Dar, cum vine sesara 'ndată, într'o clipă-i transformată,
E ceva nespus, enorm, cum dansează şi... eu dorm!

Câtva timp mă-ţin eu bine. O privesc pe lângă mine
Cum tot sare tontoroi. Trec la cărţi şi eu apoi.
Să'nvârtesc puţin pichetul. Dar, încetul cu încetul,
Ochii mei se 'nchid ş'adorm. Ea dansează şi... eu dorm!

Dor şi'n vis, fără 'ncetare o tot văd mereu cum sare,
Strânsă tare de mijloc d'un braţ negru de gheroc,
In mulţime cum s'avântă după muzica ce cântă;
Ii văd pasul uniform cum dansează şi... eu dorm!

Dorm sau nu... dormim, mai bine, căci şi alţi bărbaţi ca mine
Prin fotoliuri răsturnaţi, stau în visuri cufundaţi,
Sub aceiaşi greutate având frunţile plecate,
Murmurăm cu glas inform „Ea dansează" şi... eu dorm!

Şi când ziua se iveşte, dansul tot nu-l isprăveşte.
„Inc'un vals, ş'apoi, plecăm; un minut doar să mai stăm,
Zice. Iar când în trăsură plec cu dânsa, în măsură
Se tot sâcâe enorm. Ea dansează şi... eu dorm!

Insă lasă că-mi soseşte răzbunarea. Când va creşte
Mititica, fata mea, ea şi mă-sa o săvrea
Să danseze. A mea soţie, tot cu dânsa o să fie
Ş'o să zică atunci conform: „Fata'mi joacă şi... eu dorm!".

Da, drăguţa noastră fată, o să fie înconjurată,
Nevestică dragă, zău, ş'o să joace'n locul tău.
Iară tu atunci, în tine, o să zici la fel cu mine,
C'un căscat imens, enorm: „Fata-mi joacă şi... eu dorm!".

Ah, atuncea o să fie pentru mine bucurie!
N'o să vreau să ştiu de bal, ş'o să dorm, în carnaval,
Noaptea cât o fi de mare, zicând: „Doamna rolul are;
„Ea veghiază, mă transform; fata-mi joacă şi... eu dorm!".

N. ŢINC

FIGURI PARLAMENTARE

D. deputat George Orleanu

E mic şi cu predispoziţii de obezitate. Neastâmpărat totuşi; intrerupe cu tendinţi de glumă şi glumeşte cu expresii de suburbie. Când scandalul parlamentar e în ascendenţă, se vâră cu intenţii de agresiune.

N'a fost auzit vorbind niciodată două minute în şir. De tribună s'a apropiat, doar când a votat cu smerenie proectele guvernului.

E însă băiat bun, din generaţie de studenţi, cari au trăit în Bucureşti, cea mai simpatică boemă, el având putinţa să fie din când în când un fel de mecenate cu ţigări, zahăr şi ceai, care constituiau hrana şi focul din sobă pentru câte o săptămână.

D. deputat Petru Jecu

A avut dispoziţii oratorice. Acum vocea-i e răguşită. Mai de grabă se complace în atmosfera dela bufetul Camerii, unde nu bea cafea şi desigur nu gustă dulceaţă, ci un lichid căruia i se zice şpriţ, iar el îl numeşte „ceai rece", decât să asculte un discurs.

De îndată ce-a simţit însă, că e vorba de-o chestiune, în care s'ar putea să se amestece o volbură antisemită, Jecu e prezent, îndrăsneţ, vibrant, redresat în însuşirile de conducător studenţesc, de pe când cuvântul d-lui Iorga era evanghelie, pela 1906-1907.

D. deputat Gherman Pântea

Ee cel mai mărunţel deputat, slab şi nervos. E aşa de nervos, încât uneori cuvintele-i abia izbutesc să treacă hârtopul buzelor. Şi atunci cad dure, rostogolindu-se ameninţător, ca doagele unei buţi desfundate.

D. Pântea a fost ministru de război al republicei basarabene la 1918 şi păstrează şi acum un aer de semeţie autoritară în miniatură.

L'am cunoscut în 1919, în redacţia unui ziar defunct, când mi-a povestit ce-a vorbit cu M. S. Regele într'o audienţă, pe care I-o solicitase, cu stăruinţă.

Imi spunea d. Pântea, că se adresa Suveranului, când cu „d-ta", când cu „mata". Şi-I povestea, că „basarabenii sunt revoluţionari".

Probabil aceleaşi merite de „basarabean revoluţionar" altoite pe guvernamentalismul liberal, l'au impus ca vice-preşedinte al Camerii.

Ca orator, e tot ce poate fi mai democratic. De altfel s'a manifestat numai odată, răspunzând unor grave învinuiri, pe care i le adusese tot un „basarabean".

Şi d. Pântea a ştiut să transforme o situaţie de încordare dramatică, într'una cu variate motive comice.

Brak

SBORUL VISURILOR

In fâlfâiri de aripi uşoare, diafane,
Neantul ca un monstru, al visurilor stol—
Il înghiţii de-odată, şi-al sufletului gol
Adânc vui sub pumnul durerii suverane...

Vei plânge toată viaţa pe groapa lor sărmane
Cu frunzele ce 'ntr'una dau toamnelor ocol,
Şi ernile sihastre de ghiaţă, dela pol
Furtuni deslănţui-vor pe a sufletului rane.

Zadarnic vei străbate cu suflul amintirii
Trecutul drag şi clipa divină a iubirii,
Intr'un amurg când singur pe câmp vei rătăci...

Va fi târziu atuncea şi nu vei înţelege
Cum n'ai putut ca visul de-odată a muri...
Şi'n urma lor doar scrumul uitării vei culege.

S. Hortopan

Mila e uneori forma cea mai rafinată a egoismului.

Sudermann

Gândiri alese

Minciuna e un laţ de mătase; dar în loc să sugrumăm cu el adevărul, cum ni-i gândul, ne sugrumăm mai totdeauna noi înşi-ne

x

Când eşti gata să spui o minciună, chibzueşte cât timp va fi crezută, cât vei folosi deocamdată pe urma ei şi cât vei pierde după ce va trece puterea ei înşelătoare.

Sfat arab

Sinceritatea

Câştigăm mai mult lăsând să se vadă ceeace suntem, de cât încercând să părem ceia ce nu suntem.

La Rochefoucauld

Nimic bun, nimic trainic, nimic frumos, fără sinceritate.

Adina Gr. Olănescu

Sinceritatea este un dar tot atât de rar ca şi inteligenţa şi bunătatea; nu'l poţi preinde tuturor, fără să fii nedrept.

Romain Rolland

Culese şi traduse de **I. S. Cernăjeanu**

Elementul religios în arta rusească

Pictura bisericească rusă.- Un mare pictor rus religios: Nesterov

Elementul religios în literatura şi arta rusească joacă un rol foarte însemnat. Şi lucrul este explicabil: poate nici un popor nu este mai legat de tradiţiile lui religioase de cât este acest popor şi poate în nici într'un popor nu veţi găsi mişcări religioase mai mari de cât la poporul rus. Nicăeri nu se întâlnesc ca la ruşi atâtea secte religioase, atâţia schismatici şi tâlcuitori diferiţi a învăţăturei lu Christ, ca la ruşi.

Insemnătatea, pe de altă parte pe care a dat-o statul rus bisericei a avut şi ea influenţa sa în crearea unei literaturi şi arte ruse. Propaganda făcută în massele populare a produs literatura specială, iar ridicarea atâtor hramuri a creat o cerere mare de producţiuni artistice.

Când vizitezi nu numai principalele oraşe unde Soborurile şi Catedralele maestoase sunt împodobite cu creaţiunile celor mai mari artişti

M. Nesterov: „Sfânta Rusie" „Veniţi la mine toţi acei cari munciţi şi sunteţi oropsiţi, căci eu vă voi mântui"

dar chiar şi oraşele şi târgurile mai mici, eşti uimit de frumuseţea picturilor cari au atins culmea dezvoltărei a acestei arte. Aşa se pot vedea picturi admirabile în soborurile din Chişinău şi Bolgrad. Sunt pictori cari s'au consacrat cu totul acestui gen, de şi ei ar fi putut crea şi

în altă direcţie cum este Vasneţov, de care vom scrie cu altă ocazie, când vom aduna materialul necesar despre el şi cum este un elev al său, care l'a întrecut în unele privinţi, *Nesterov*.

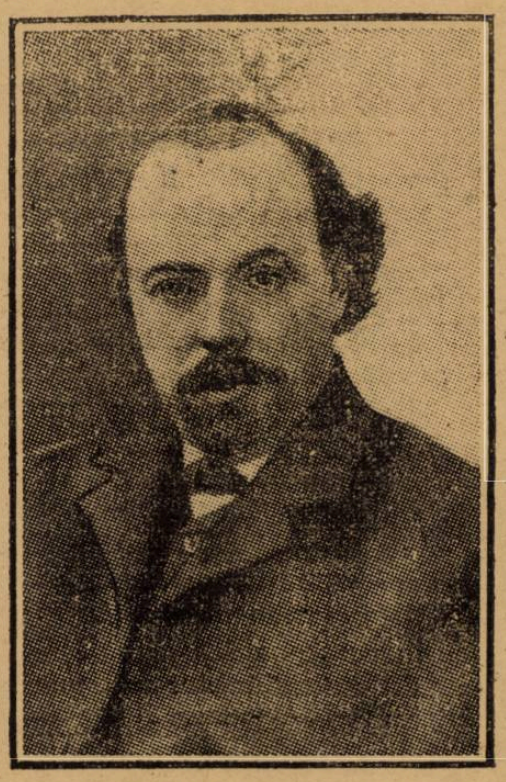

Pictorul rus M. Nesterov

Rus din inima Rusiei, din gubernia Ufei, eşit dintr'o familie de negustori ruşi, crescut în mediul cel mai rusesc şi mai religios posibil, şi unde s'a adăpostit timp de veacuri misticismul rusesc, prigonit de statul rusesc, sub diferite forme de sectantism, Nesterov a avut toate avantajile de a prinde sufletul religios şi mistic al poporului său. De acea nimeni din pictori ruşi n'a redat mai bine în lucrările lor toată religiositatea acestui popor.

Lucrarea lui mai principală, de şi nu una din cele mai mari, „*Sfânta Rusie*", este într'adevăr imaginea acestei curioase şi plină de neprevăzut ţării, care a atins nu numai prin oamenii săi de valoare, dar chiar prin poporul lor spre blândul Christos de la care aşteptau mânutirea. Şi adevărul acesta se vede şi azi, când cu toată prigoana bisericei creştine, urmărită de bolşevici, poporul rusesc n'a renunţat la biserica lui şi tot spre ea îşi îndreaptă privirile şi nădejdea. Nesterov în sub titlul tabloului său, ca şi cum ar fi ghicit această tendinţă spre mântuire în numele lui Christos, a poporului său, căci a adăogat aceste cuvinte ale Mântuitorului : „*Veniţi la mine toţi aceî cari munciţi şi sunteţi oropsiţi, căci eu vă voi mântui*".

Şi într'adevăr tabloul lui reprezintă aceasta.

Mai întâi peisagiul vă dă aspectul nesfârşitului acestei ţări, cu dealuri şi cu văi şi cu întinsul stepelor în îndepărtatul lor. Jur împrejur sate nenorocite şi o mânăstire săracă. Din porţile mânăstirei ese înconjurat de călugări Christos şi din toate părţile vin spre **el ruşii.**

Aci este şi o fată de boer rusească, stăpânită de duhuri rele şi cerşetorii şi copiii mici. Şi la toţi e aceaşi dorinţă, aceaşi credinţă, aceaşi tendinţă religioasă, în gesturi, în priviri, în expresi.

Un critic de artă rus spune-a că nimeni din pictori ruşi n'a putut da mai bine imaginea poporului rus în îndreptarea lui spre Christos de cât Nesterov.

Toate celelalte tablouri ale lui cu subiecte religioase din care nu putem produce prea multe, cuprind aceaşi notă idealistă. Picturile lui din biserica Sf. Vladimir din Kiev, formează obiectul de admiraţie al tuturor.

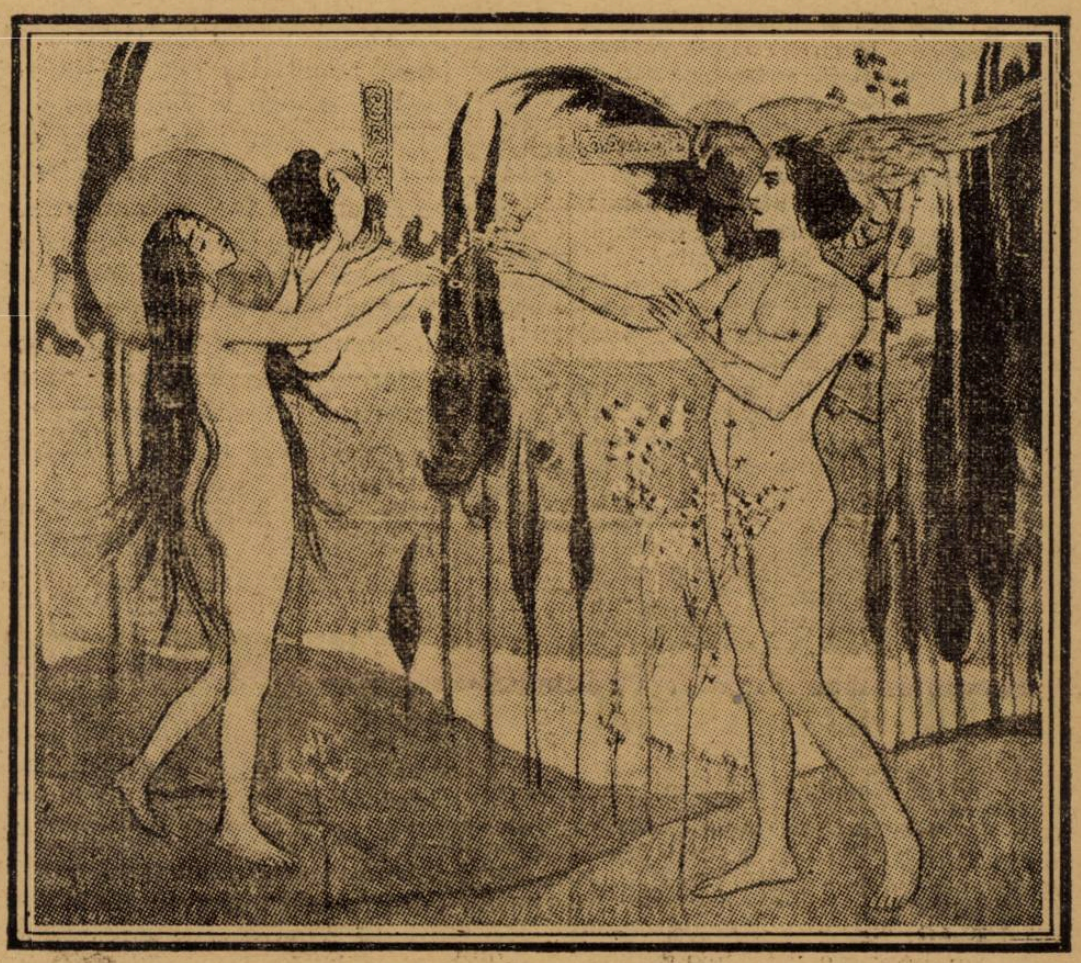

M. Nesterov : Adam şi Eva

Dar ceea ce măreşte adâncul şi frumosul tablourilor sale este şi talentul lui de peisagist, el prinde în câteva trăsături tot farmecul mediului în care 'şi plasează personagiile şi cu care el îi confundă.

Portretist de talent, după cum arată tabloul care reprezinta pe fiica sa şi care se diferenţiază aşa de mult de restul operei sale Nesterov a renunţat totuşi la celelalte genuri de pictură şi s'a consacrat cu totul picturei religioase, pentru care a avut o atragere deosebită.

De şi rus prin suflet, cultură, şi mediu, el a fost influenţat şi de arta apusană, Nesterov a trăit mult în Italia, unde mai ales a fost sub înrâurirea lui Boticelli, pe care-l admira mai mult de cât pe alţi mari italieni. Dar în deosebit el s'a simţit adânc impresionat de pictura lui *Puvis de Chavanes* şi dacă observi bine tablourile lui cu subiecte atât de diverse de ale maestrului francez **simţi totuşi urmele influenţei ulti**mului asupra geniului creator al rusului.

Ruşii în tendinţa lor religioasă nu s'au oprit numai la pictura aşa zis oficială bisericească, ei au căutat şi noui teme omeneşti, şi poate sunt cei dintâi, cari sub influenţa lui Renan, au încercat să dea lui Christos imaginea Omului Dumnezeu. Despre aceste încercări foarte reuşite în care Christos apare ca om în mijlocul semenilor sei vom vorbi de acest gen de pictură religioasă rusă în care s'a ilustrat marii pictori ruşi: Riepni, Ghe, Polienov, Siemiradzki — de şi ultimul a fost polonez, dar trăit în Rusia.

Dr. I. Dascian

Solidaritatea intelectuală

Cuceririle ştiinţei din ultimele două secole ar îndreptăţi pe un cunoscător al istoriei civilizaţiei omeneşti, să se mire de înceata propăşire a civilizaţiei sociale, în raport cu mijloacele câştigate de ştiinţă.

De şi astăzi avem trenuri, automobile, vapoare, aeroplane, etc., sunt încă ţinuturi întinse de pe pământ necunoscute, fără să mai vorbim de cele, atât de numeroase, unde omenirea trăeşte în complectă sălbăticie.

Cu toate armele de civilizare, — **nu** vorbim despre tunuri, — pe cari le avem, învăţaţii de azi nu cunosc încă locuri ce le sunt la îndemână necum să fi introdus în ele şi civilizaţia pe când în vremea când nu existau de cât corabii cu pânze. Columb a descoperit America, cutreerând oceanele. Dar, **nu** învăţaţii sunt de vină, ci secolul nostru nu-şi merită oameni mari pe cari i-a avut şi îi are, căci chiar dacă nu-i am face o vină pentru faptul că i-a martirizat şi că a căutat par'că, să-i împiedice de a realiza descoperirile lor —, vorbim de bătrâna Europa, — iar când le-a pus în aplicare, le-a pus în serviciul războiului şi distrugerei.

A trebuit într'adevăr, să intervină **necesităţile** criminale ale războiului pentru **ca industria** şi răspândirea aeroplanelor **de exemplu, să ia avântul ce îl are acum.**

Țărei noastre, mari de puțină vreme, nu i se poate imputa că s'a dezinteresat de la cauza civilizației, această vină nu o au de cât statele pretențioase ale apusului deoarece, o propășire realistă a vieței materiale s'a desvoltat și a ajuns la apogeu în Statele-Unite, pe când în Europa mai este mult de făcut ca ea să ajungă în această privință la nivelul Americei.

De altă parte, intelectualismul, cu toate înfăpturile lui de artă, filozofie și literatură, aproape neexistent în America a fost de la o vreme cu totul desconsiderat în Europa și intelectualii cari au guvernat statele alături cu multele mediocrități, s'au izolat de semenii lor, cari se știe că nu se găsesc de cele mai multe ori în situațiuni sociale mai însemnate.

In țara noastră, mai mult poate ca în țările apusene, intelectualii, oameni superiori ca inteligență și cultură, îndată ce ajung în situațiuni sociale mai înalte, aceasta mulțumită meritului și norocului lor, devin cei mai aprigi dușmani ai fraților lor de gândire cari nu sunt ca ei, cei ajunși, puternici și avuți; și puținii intelectuali pe cari îi avem, duc astfel înainte povara vieții, desbinați și adeseori conștienți de puterea pe care ar însuma o dacă ar domnii între ei, cel puțin solidaritatea tacită a negustorilor cari își vând mărfurile cu același sau, în cel mai rău caz, cu o foarte mică diferență de preț.

Lipsa de solidaritate dintre intelectuali, face ca producțiunile lor pe orice tărâmuri, să nu fie considerate de lumea contimporană lor, și chiar când sunt, și când li-se dă întrebuințarea binefăcătoare societății, producătorilor geniali, nu li-se dă răsplata materială și morală la care au dreptul.

Căci, din nenorocire, la noi, răsplata nu trebue așteptată, nici cerută, ci luată cu forța.

Nikita Macedonski

FILATELIA

NOUTĂȚI FILATELICE

Belgia a scos o nouă marcă poștală de 5 franci de culoare violetă, tip „*epolet*".

Statul liber Danzig a surșarjat timbrele de 10.000 mărci de culoare roșie cu 1 milion 2, 3 și 5 milioane. Aceste timbre au fost scoase din circulație pentru valoarea cu care fuseseră tipărite (10.000 m.). In urmă a mai apărut un timbru de 10 milioane surșarjat pe 1 milion de culoare orange, format mare.

Se prepară unul de *100 milioane* poșta aeriană.

Egiptul a scos timbre cu efigia sultanului Fouad trei valori 1 m. orange, 2 m. gris-noir și 10 m. rose.

Franța. Pentru metingul de aviație dela Amiens s'au scos timbre de 0.25, 0.50, 0.75, 1 fr. și 2 și fr.

Ungaria a scos o nouă valoare a timbrului tip *Secerătoarea* de 200 koroane, verde.

Irlanda de asemenea a scos un timbru de 4 pence bleu-noir.

Polonia a scos un timbru de culoare brun-violet cu efigia reformatorului educației Stanislas Konarski cu ocazia comemorărei a 150 ani de la crearea *comisiei de instrucție publică*, care a fost primul minister de instrucție în Europa.

Un alt timbru de 1000 mărci poartă efigia lui Copernik și e de culoare albastru închis.

Republica San Marino a emis un timbru de o liră, în onoarea voluntarilor, morților și mutilaților săi de război.

Germania a scos în ultimul timp timbre de 10 milioane mărci, format mic, de culoare roșie.

Informatiuni filatelice

In ziua de 1 Decembrie a. c. ora 10 dimineața, direcțiunea generală a p. t. t. va vinde prin licitație publică două loturi de timbre postale neuzate, scoase din circulație.

Condițiunile licitației sunt publicate în „Monitorul Oficial" nr. 109 din 17 August a. c.

La licitația de timbre ce se va ține în Noembrie și Decembrie, la Bruxelles, printre alte rarități se află și un timbru moldovenesc cap de bou prima emisiune de 54 parale pe scrisoare cu stampila din Iași, catalogată cu peste 12.000 franci francezi.

C. Orășeanu

RASARIT

Se'nalță mare și rotund,
Din zarea-albastră, fără fund,
Și cât e cerul de întins
Și cât pământ în juru-mi văd,
Pe toate, soarele le-a prins
In al luminii lui năvod.

Spre cerul cu culori de purpuri
Zbor de pe flori, albaștri fluturi,
Iar cerul, luminos coboară
In fundul lacului vrăjit,
Din care noaptea a fugit
Cu stelele în neagra-i poală...

Al. Teodorescu-Miu

Cărți streine

La Brière *de A. de Chateaubriant.*

Pe cât arată ziarele și revistele franceze, de mult nu s'a mai făcut atâta vâlvă în jurul unei cărți, care să însemne o valoare necontestată, cum se face acum în Franța pentru romanul *La Brière* al lui A. de Chateaubriant.

Inainte de a spune ceva de acest minunat roman, voi însemna, că e premiat de Academia franceză.

Dela prima pagină a romanului, cititorul trebue să observe în *La Brière*, un stil nou, cu totul nou decât cel întâlnit în literatura pe care a citit'o. O concentrare par'că severă, o so-

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 4

Și totuși Louise de Courlieu era de o blândețe, de o supunere, cari ar fi dezarmat o zgripțurcaică, ceia ce nu era cazul d-nei de Gremilly, căci ea nu-și brusca nepoata, n'o ura, ci o iubea ca pe o rudă, ceia ce era și mai grav. Cum să dezarmezi pe cine-va care n'are arme? cum să faci să evolueze un simțimânt care n'are posibilitatea remușcării?

Louise, inteligentă și iubitoare, avea o strângere de inimă că nu putea să pătrundă mai mult în inima mătușii. Și totuși o iubea din toate puterile; ea singură o cunoștea și o admira în cunoștință de cauză. Fără să-și poată da seama de ce această excelentă femeie nu devenea mama ei, ea se silea să devină cea mai bună dintre nepoate.

Era frumoasă, blondă, bine făcută, drăgălașă. Gingășia ei, mai naivă, nu făcea, în oglindă, concurență frumuseții mătușii. Era cu totul altceva: dacă strălucirea, liniștită în aparență, a d-nei de Gremilly îndepărta cuvintele curtenitoare, blândețea dulceagă a d-rei de Courlieu nu le atrăgea. Era pentru observatorul mai atent, o vagă lumină de auroră târând după ea și puțină noapte. Farmecul ei era acela al unei orfane sărace pe care trebuia s'o iubești pentru ea însăși și lucrul acesta da de gândit înainte de a te îmbia la surîs.

Un pictor n'ar fi avut multă bătaie de cap ca să combine tabloul d-nei de Gremilly și al nepoatei sale, apropiate una de alta, obrazele plecate în aceiaș direcție, părul negru alături de părul blond, femeia desăvârșită dominând fata reținută încă cu o jumătate din corp în piedestalul, ca să zicem așa, pe care se va ridica statua.

D-na de Gremilly, cu mâneca de dantelă ridicată, își sprijinea brațul gol, admirabil ca formă, pe umărul nepoatei, așa ca să poată urmări fără să se obosească încercările acului pe canavaua gherghefului și-și da părerea cu vocea lenevită ce disimula distracția, zâmbind cu un surâs melancolic care nu îndreptățea întru nimic mica preocupare a cusutului. Preocuparea aceasta nu era decât un pretext ca să aștepte, fără să pară nerăbdătoare.

Privirea mătușii pe care nepoata n'o vedea, devenea din când în când fixă, lucitoare și la cel mai mic zgomot din afară își concentra toată flacăra, pe când o strângere de buze reținea o tremurătură care rămânea în inimă.

Louise, plecată pe gherghef, se ferea să ridice capul ca să se uite la mătușa ei; ar fi fost indiscret. Se mulțumea să-i pună rare întrebări pe un ton rugător și număra punctele acului cu o băgare de seamă stăruitoare.

Și ea zâmbea cu acelaș surâs, și ea își concentra câte odată privirea ca și cum ar fi cercat să descifreze canavaua pe care o atingea frumoasele ei degete, și ea simțea o revărsare caldă ca și cum ar fi vrut să întâmpine cea dintâi pe acela sau pe aceia care putea intra pe ușa din față, și ea își disimula tresărirea la cel mai mic zgomot, dar, mai puțin îndemânatecă decât mătușa ei, nu putea să se stăpânească și se întrerupea din lucru prinzând acul în canava.

D-na de Gremilly era într'o rochie albă țesută din lâna aceia ușoară căreia prăvăliile îi dau un nume nou în fiecare an, dar care este netăgăduit stofa prin excelență femenină, formând încrețituri armonioase, unghiuri dulci, cari n'au nici odată nevoie de a fi descrețite sau netezite; stofă albă fără cruzimea albului, punând o epidermă de camelie în jurul mijlocului când nu e întinsă și un nor plutitor când nu e fixată.

D-na de Gremilly depășise desemnul liniar al gătelii care e de ajuns cochetelor; ea atinsese arta superioară, cu efecte inconștiente și fie care mișcare ca și fie care gătelă o prindea, fără să se vadă semnătura lucrătorului în munca desăvârșită a artistului. Rochia ei simplă îi da un aer marțial, ca demnitatea aceleia care o purta. De-o frumusețe regulată, cu pielea obrazului mată, pe care negrul părului o făcea să iasă în evidență, zveltă, în proporții statuare, d-na de Gremilly avea acum beneficiul plastic al căsăto-

brietate liniştită, par'că de pură cugetare ştiinţifică.

✦

La Brière e o regiune mlăştinoasă de pe coastele Franţei, în care-i mereu ceaţă, e umezeală rece, e stufiş mult, o independenţă insulară, un regionalism închis în tradiţii nesciuturate, un suflet straniu de neadaptare.

Locuitorii din La Brière nu vor să cedeze sistemelor de organizare capitalistă ; ei au anume drepturi libere de exploatarea regiunii. N'au la îndemână nimic scris, dar ştiu că au avut şi scrisorile trebue să fie undeva ascunse, ori purtate.

Comunitatea însărcinează pe aceştia să caute actele. Rareori, în literatură, sau în teatru am citit pagini mai vrednice de clasicism ca acelea, în care autorul lui La Brière înfăţişează munca lui Austin de a căuta cu sălbatecă stăruinţă documentele, care să apere independenţa poporului de a-şi exploata el singur turba din mlaştinile infecte, în care s'a obişnuit să trăească.

Şi Austin a găsit documentele.

E aceasta prezintată în roman cu o putere care aminteşte vitejia primitivă din mituri.

Dar Austin, om ursuz în care vibrează numai sentimentul datoriei, ca o fatalitate, cade învins. Civilizaţia a pătruns în insulă. Scripetele mecanic ridică turba colocuitorilor din La Brière şi fata lui e râvnită şi ea însăşi vrea, să se mărite cu un străin, un muncitor dintr'altă insulă. Austin doborît, de atâta năvală de înstrăinare, pleacă de acasă, şi se refugiază într'o colibă, lăsând cuvântul aspru ca un blestem, ca fiicăsa Theotiste să nu se mărite cu străinul Jeanin.

Dar fică-sa e în pragul nebuniei ; atunci abia mândria insularului izolat şi ciudăţenia devotatului unei singure datorii, se mlădie, cedează. Eliberează de sub tirania morţii cu care ameninţa Jeanin, trezindu-se în sufletul lui închircit de asprimea unei singure năzuinţi, înduioşarea.

✦

Insemnez aci, că în romanul acesta regionalist, — în care sunt cuvinte tipice, pe care nu le-am cunoscut, dar m'am mulţumit să le ghicesc, — sunt pasagii de-o măreţie tragică.

E uimitoare iscusinţa, cu care autorul tratează lupta primitivă, credincioasă, eroică pentru independenţa unei tradiţii, apoi asprimea violentă a unui tată sobru, hotărît şi devotat, îmbinând acese două manifestări sufleteşti, ca să se sfârşească printr'o liberatoare înţelegere îngăduitoare. Valoarea morală a romanului acesta e că-i dominat de ideia, că omul se liberează el însuşi de toţi strigoii, prin iertare.

Tr. A. B.

Ulio Ialomiţeanu

Articolele inimoase ale confratelui Leontin Iliescu asupra artistei Agata Bîrsescu, care ne revine din străinătate încoronată de glorie, îmi deşteaptă în amintire pe un alt artist român, pe Urio Ialomiţeanu, care-şi făcuse în Italia reputaţiune de distins cântăreţ de operă — ceea ce nu e puţin lucru — şi a plecat de lângă noi spre a nu se mai întoarce.

Era prin anul 1857. Papa Nicola, impresarul Operii italiene din acea vreme, sperând să facă o plăcută surprindere publicului român, aduse printre personalul artistic din acel an şi un element românesc, pe tenorul Urio Ialomiţeanu. Speranţa impresarului fu însă aspru contrazisă.

Pe atunci era, în sufletele rătăcite ale mulţimii ideea nedemnă, simţimântul înjositor că românii nu pot să fie artişti. Acest curent nenorocit avea să-l înfrunte Ialomiţeanu. Şi mai avea încă să lupte şi cu cabala ce-l organizaseră câţiva dintre prietenii lui din copilărie, pe care-i supărase cu aerele mândre ce avusese nedibăcia să-şi dea către ei. In fruntea acestor inimoşi, era poetul umoristic Geanoglu, amicul şi colaboratorul lui N. T. Orăşanu, creatorul vestitului ziar **Nichipercea.** Neastâmpăratul spiriduş nu mai înceta să spue în toate părţile :

— **Auzi**, auzi, feciorul lui popa Ioniţă, dela **biserica** cu Sfinţi, cu care am jucat arşice pe **maidanu'** lui Şuţu (locul pe care s'a făcut **mai** în urmă clădirile mai noi ale spitalului Colţea), să-mi facă pe artistul !...

In aceste împrejurări, Ialomiţeanu fu fluerat când debută în opera **Norma.**

Mâhnit şi mânios, Urio rezilie contractul a doua zi şi plecă din ţară ca să nu se mai întoarcă.

Acuma e întrebare : Aveau poate dreptate acei care, rătăciţi de sentimentul înjositor al mulţimii şi de mânia lor nesocotită, se îndoiau de talentul şi de arta lui Urio ? Nu, nici decum, pentru că, la câteva luni după aceea, marea **Gazzetta dei Teatri** din Milano, spunea că Urio Ialomiţeanu fusese angajat ca prim tenor la capela regală din Westminster.

Feciorul lui popa Ioniţă, dela biserica cu Sfinţi, lăsase arşicele pe maidanul lui Şuţu şi studiase, în Italia, muzica vocală, şi poseda un talent care l'impusese străinătăţii, dar nu şi ţării lui.

Aşă era pe atunci, prin 1857. Acuma însă, mulţumită Domnului, nu mai este aşa. Astăzi românii recunosc şi se mândresc de talente, în fruntea cărora străluceşte Agata Bârsescu, ca tragediană, iar, ca muzicanţi, se fălesc c'un şir numeros de celebrităţi care începe cu tenorii Dumitrescu şi Gabrielescu, şi care continuă cu primadonele Rosa Parepa (fica boerului român Buescu, precum ne-au spus ziarele italieneşti), Eufrosina Popescu sub pseudonimul de Marcolini, Carlota Leria, Elena Teodorini, Darelée (Hariclia Hartular), Novina, Zina de Nori, şi altele încă.

N. Ţinc

Rezultatul deslegărilor şaradei şi aritmogrifului din numărul trecut, precum şi numele câştigătorului premiului oferit, se va publica în numărul viitor al „UNIVERSULUI LITERAR".

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

---

riei fără copii. Bătrânul ei soţ îi lăsase moştenire o lungă tinereţe.

Louise, am spus-o, nu putea fi comparată cu mătuşa ei. Dacă una era o statuă, cealaltă nu era încă la 19 ani decât o elegantă statuetă de Tanagra.

Era îmbrăcată într'o rochie de mătase cenuşie vărgată, cu guler şi mânecuţe. Bustul ei încântător nu pierdea nimic din pricina simplicităţii îmbrăcămintei şi croiala stofei neascuzându-i forma mijlocului, a pieptului sau a braţelor, Louise înfăşura într'o modestie naturală tot ceia ce lăsa să se vadă, din sinceritate iar nu din calcul.

Nu se ocupa mătuşa de felul de îmbrăcăminte al nepoatei. O singură lecţie le fusese de ajuns la amândouă şi influenţa gustului continua. Dacă d-na de Gremilly avea în ziua aceea o rochie de fată pe când fata avea una de doamnă, contrastul venise de la sine, în chip naiv, dintr'un capriciu de spirit la mătuşă, din obiceiul preferinţei pentru cenuşiu la nepoată.

Clopoţelul care răsună vestind o vizită, păru să nu fie auzit de acelea cari îi aşteptau vibraţia.

Louise trecu un fir lung de mătase prin canava şi d-na de Gremilly, fără să-şi retragă braţul, ascunse o uşoară tremurătură a mâinii plimbându-şi degetele prin părul nepoatei şi zicându-i pe un ton dulceag :

— Ştii că ai început să înveţi cum se te piepteni ?

Uşa se deschise şi Filip fu anunţat.

Mai e nevoie să-l mai zugrăvim ?

La ce ar sluji ? Am spus destul ca să lăsăm să se înţeleagă că era frumos şi descrierea i-ar da o poleială care ar fi o injurie pentru puţina lui pretenţie în această privinţă.

Ochii mătuşei căpătară o strălucire care imprimă genelor o uşoară tremurătură, însă cu toate că privea cu nerăbdare cum Filip înainta spre ea, d-na de Gremilly îşi schimbă aleno atitudinea şi fără să se zorească de loc retrase braţul de pe umărul Louisei ca să lasă să se vadă că n'ar fi turburată de loc.

Louise, ne mai fiind aplecată sub braţul mătuşii, se îndreptă de politeţă şi începu să roşască, ca şi cum ar fi presimţit că în curând va fi un martor supărător.

Filip făcu mai întâi un salut colectiv, apoi luând mâna pe care d-na de Gremilly i-o întindea, o duse la gură înclinându-se.

— Da, da, cere-mi iertare ! — zise mătuşica cu un zâmbet puţin silit. — Poţi să-mi explici absenţa aceasta ? Aveam de gând să trimet să întrebe de d-ta ; te credeam bolnav.

— Iertaţi-mă — îngână Filip — n'am putut veni ieri.

— Dar alaltăieri ai venit ?

Filip rămase în picioare ; aplecă mâna în jos ca să dea drumul celeia pe care o ţinea, dar d-na de Gremilly nu profită de această libertate. Din potrivă, prinse iarăş mâna înmănuşată a tânărului, strângând-o cu intenţie într'a sa.

— Vreau să ştiu tot, dar tot, înainte de a te ierta.

— Am avut ieri o audienţă la ministru.

— Ei şi ? Audienţa a durat toată ziua ? toată seara ? Nu cum-va ministrul te-a oprit la masă ?

Drept orice răspuns, Filip încercă să ducă pentru a doua oară mâna ei la gură şi să i-o sărute, dar braţul d-nei de Gremilly se înţepeni şi-şi retrase mâna.

— Nu, nu, mai întâi spovedeşte-te ! Şezi şi spune-mi ce-ai făcut la audienţă ? Ce ţi-a zis ministrul ?

Printr'o întâmplare, care se reînoia la fiecare vizită, se afla totdeauna un scaun mai scund alături de acela al d-nei de Gremilly. Stând pe el, Filip era cu chipul acesta dominat de aceia care'l întreba şi-i venea uşor să 'ngenunche la nevoie. Aşezându-se, tânărul aruncă privirea spre d-ra de Courlieu care'şi aşeza liniştită firele de mătase şi de lână într'un elegant coşuleţ de lucru, pregătindu-se să părăsească salonul.

— Nu pleca domnişoară — zise destul de stângaciu Filip — Ceia ce am de povestit....

D-na de Gremilly îl întrerupse, întorcându-şi scaunul mai spre el, ca să'l vadă şi să'l stăpânească mai bine.

— Louise ştie bine — zise ea — că poate totdeauna s'asculte ceia ce mi se spune, dar fiindcă astăzi ai de gând să minţi, o s'o scandalizezi şi o să-i dai o pildă rea.

Louise roşi mai mult, la ideea că un tânăr aşa de perfect ar putea să mintă. Işi văzu mai departe de strânsul lucrului, fără să se amestece în vorbă şi când fu gata, salută înclinându-se şi ieşi.

(Urmare în nr. viitor).

Un dentist improvizat

ANUL XXXIX. — No. 45. 2 lei exemplarul Duminică 18 Noembrie 1923

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Micul moștenitor al Serbiei

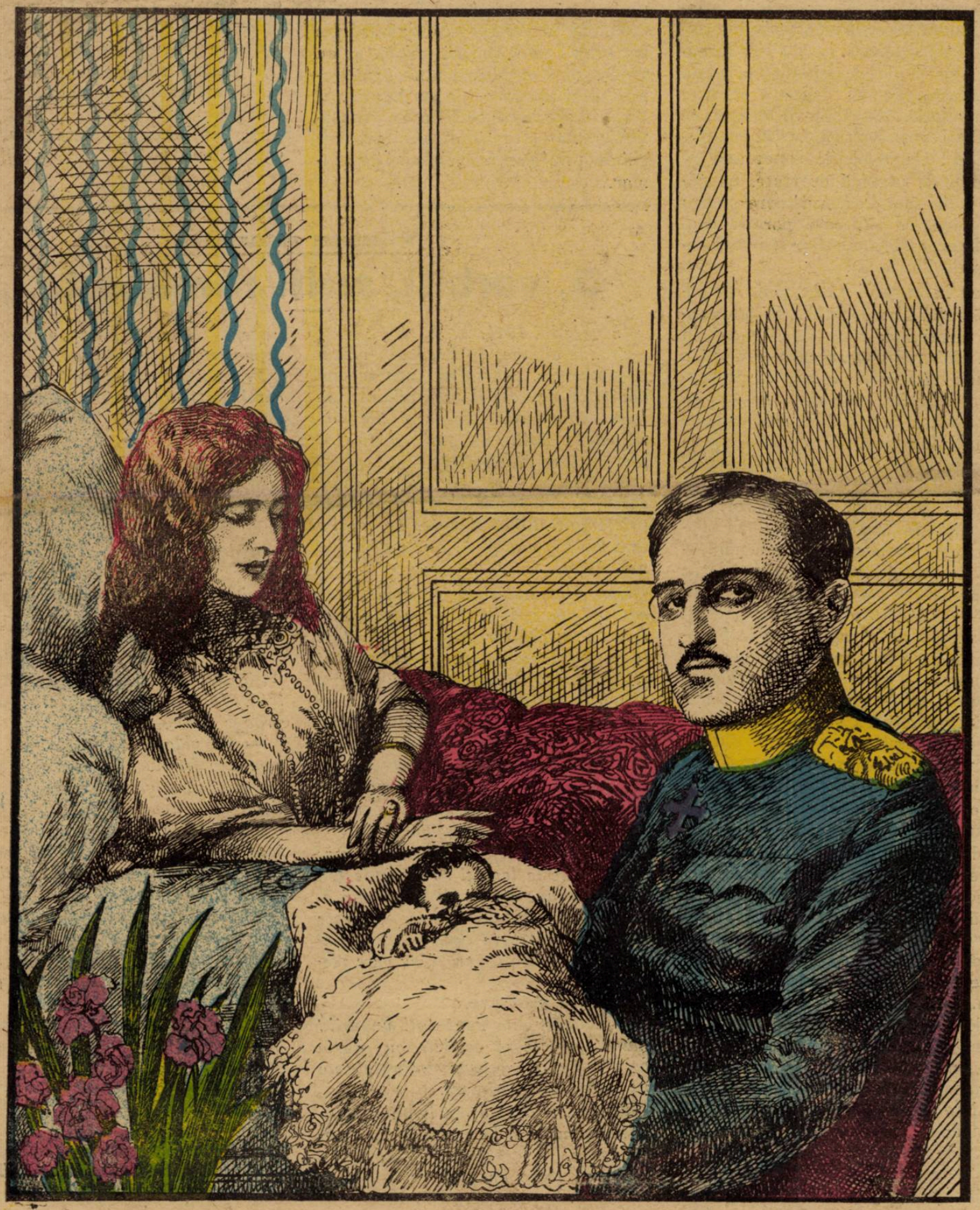

Regele Alexandru I al Serbiei, ținând pe genuchi pe micul Petru, la căpătâiul Reginei Marioara.

Asistând la teatru

Cercetând teatrele din Bucureşti, citind dări de seamă asupra reprezentaţiilor din provincie, îndrăsnesc să pun o întrebare.

— Intrucât diferă teatrul de după război de cel dinaintea războiului?

Poate întrebarea mea să fie ecoul unei nedumeriri, dar ea reprezintă o stare sufletească, pe care o au mulţi, cari gândesc cu obiectivitate.

Stările de azi în general nu mai sunt cele dinaintea războiului. Morala, munca, greutăţile, bucuriile, durerile, entuziasmul sunt altele. Fiindcă altele sunt condiţiunile de traiu. Şi totuşi... Faceţi o uşoară sforţare de memorie, aducându-vă aminte, ce gândiaţi, ce aşteptaţi, în timpul războiului! Ce ideologie vaporoasă, ce nădejdi de utopică dreptate, ce năzuinţi de energie clevetitoare pentru mai bine, ce viforoasă pornire pentru fixarea răspunderilor şi ierarhizarea valorilor noui!

Dar la capătul războiului, ideologia începu să se scuture. Şi am asistat cu toţi zi de zi la transformări, în care cinismul apărea ca o biruinţă a muncii, minciuna proastă ca un succes al dibăciei, violenţa brutală ca un câştig al sacrificiilor slugărniciei, trufia înfumurată ca o recunoaştere obligatorie a lipsei de inteligenţă. Peste tot, pe stradă, la cafenea, în tramvai, la teatru, la croitor, ne ciocneam în ipostase noui, cu oameni, cari la fel cu noi, erau noui,— alţii decât cei din 1916, alţii decât cei pe cari îi vedem înfiorați între 1916—1918. Alţii şi altfel. Şi totuşi noi aceştia altfel, aplaudam la fel,— râdeam însă mai indiscret şi mai sgomotos — piese dacă nu aceleaşi, în orice caz de acelaş ton, de aceleaşi caractere ca şi înainte. Fac această constatare mirată, fiindcă teatrul îndeosebi cred că e mai în măsură să înfăţişeze viaţa în mişcarea ei de tipuri, de caractere, de moravuri, de suflete.

Adică „Mangificul încornorat", reprezentat de curând, şi care-i piesă nouă, după război, înfăţişează cu toată pantomima lui scenică ceva deosebit, decât orice piesă uşoară dinainte? S'au luaţi oricare altă lucrare dramatică a oricărui autor român. Sunt convins că nu veţi găsi nimic nou.

Puneţi-vă şi d-v întrebarea atunci:

— Intru cât diferă teatrul, înfăţişarea vieţei, de după războiu, de cel dinaintea războiului, deşi simţiţi că viaţa diferă aşa de mult şi aşa de brutal?

Se pare că prinşi în vârtejul transformării sociale, privirile ni-s îndreptate spre trecut din cauza unei oboseli. S'au poate că n'am fost destul de pregătiţi să stăpânim ideologia, pe care ne-o făuream aşa de vibrant, în ceasurile de veghe atentă. Cred că şi una şi alta sunt adevărate. Altfel nu ne-am putea explica lipsa unor criterii morale în vârtejul acesta surd de îndrăsneală şi arivism.

B. Cecropide

O anecdotă despre Alax. Dumas

Intr'o vară foarte călduroasă, Dumas se afla la Chambery, unde era mare lipsă de ghiaţă.

Numai un singur cârciumar din tot oraşul avea puţină ghiaţă, şi nu vindea nimănui, decât numai lui Dumas, deşi acesta o lua pe datorie.

Intr'o zi un conte X, având musafiri la masă, se gândi să-şi procure ghiaţă prin'şiretlic, dela acel cârciumar.

El trimese un servitor al său la cârciumar, cu un coş mare.

Servitorul plecă, şi ajungând acolo îi zise:

— „M'a trimes d. Dumas să-mi daî ghiaţă".

— „Bine, ia cât vrei, răspunse cârciumarul".

După ce servitorul îşi umplu coşul, puse un napoleon pe masa cârciumarului.

Acesta sări în sus;

— Şarlatanule, ai minţit zise dânsul; pune ghiaţa înnapoi, tu nu eşti dela Dumas, el ia pe datorie, şi nu plăteşte nici odată.

Cu toate rugămintele servitorului cârciumarul rămase neîndurat.

Dumas, aflând aceasta, exclamă zâmbind:

— Cârciumarul acesta preţueşte cât un bun prieten.

Văzute şi auzite

O, vorbiţi, scriţi româneşte....

In vara lui 1914.

Trenul ajunge la Predeal, vizăm paşapoartele, îndurăm spectacolul doniţelor din capul vameşilor unguri, trabucurile infecte şi maghiarismele asvârlite de guri răstite, şi plecăm spre Buda-Pesta.

Călătorului îi stă bine ori cu mâncarea, ori cu somnul, ori cu bârfirea prietenilor. Fiind noapte, ne oprim la a doua alternativă. Loc e destul şi ne culcăm.

Spre ziuă mă simt înghesuit, apăsat, apoape strivit. Când mă deştept, dau de un călător gros, cu trei etaje la guşă şi la ceafă, cu gulerul năclăit şi spânzurat de balconul de pânză, sub o valiză din care se strecura un salam de o jumătate de metru. Trântit pe genunchii mei, findcă pe drum se mai urcaseră alte persoane şi locul se strâmtase, el sforăia, horcăia, cu buzele umezi, cu nasul roşu, cu fruntea plină de năduşeală.

Mă strâng niţel, ca să mă liberez; el se simte la larg şi se întinde din nou. Aproape stâlcit, îl ating mai apăsat cu totul. El se trezeşte şi-mi aruncă nişte ochi haini. Mă'ntorc la unul din tovarăşi, cu care plecasem.

— Mare neobrăzare!

— Măgar cum sunt toţi ungurii! mă complectează celălalt, cu iluzia ca şi mine, că odată în străinătate nu ne mai pricepe nimeni.

Vecinul se uită drept înainte, răsuflând greu ca o locomotivă când urcă panta.

Trenul trece un pod.

tovarăşii.

— Ce apă o fi asta? mă'ntreabă

— Nu ştiu.

— No, îi Mureşul domnule!

Ne-am lipit cu toţii de fundul canapelii. Ungurul ştia româneşte şi înţelesese graţiozităţile.

Probabil ca să le evite pe viitor, când a'nceput să tae salamul ni-a oferit primele felii.

La Arad se sue un tânăr, blond, spălăcit, cu ochii albaştri, precedat de o nostimă brună, cu artificii în ochi. De sigur, iar străini. Acum suntem departe de ţară.

Toate privirile din vagon sunt la ea şi toate resorturile sale se pun în mişcare ca să atâţe şi mai mult admiraţia călătorilor.

Intr'un moment tânărul îngrijiu se dă jos la o staţie, ca să-i aducă şocolată. Unul din tovarăşi, cel mai aproape de ea, oftează şi zice:

— Ce plăcere să călătoreşti cu asemenea frumuseţi! Dar şi mai plăcut ar fi să te găseşti cu ele în vagonlit!

Ea, care la primele cuvinte se uitase pe fereastră şi zâmbise triumfă toare, când aude sfârşitul se'ntoarce brusc şi sbucneşte:

— Dacă continui aşa, te spui şi o păţeşti!

Era românca.

Azi, din fericire, nu ne mai găsim în străinătate când călătorim prin părţile acelea şi prin urmare suntem mai prevăzători în exprimarea cugetărilor.

Dar nici chiar mai departe prudenţa nu strică.

„O, vorbiţi, scriţi româneşte..." dar cu băgare de seamă, când sunteţi în tren.

Don José

Sonetele iubirii

de LEONTIN ILIESCU

De-apururi zâmbitoare şi felină,
Tu cea mai iubitoare din amante,
Cobori din vis ca Beatrix lui Dante
Ca să-mi întinzi o cupă de lumină.

O beau cu sete cupa ce m'alină
Şi mă îmbată visuri elegante
Ca şi o viziune de Bramante
Sau ca din alte lumi o sonatină.

Iar când uşor de gâtul meu te-apropii
Şi mi-l cuprinzi cu braţele-amândouă
De mă'nfăşori ca'n pânza Penelopii,

Păgân eu sorb a gurii tale rouă...
Şi-afar' tresar de 'nfiorare plopii
Că le zâmbeşte galeş... lună nouă...

II

Pe sânul tău îmi culc de-acum destinul,
Să simt parfum de piersici pârguite,
Să sorb văpaia dragostii 'nvrăjbite,
Ce'mbată mai puternic decât vinul.

Şi'nfiorat tresar când din seninul
De vis tu te desprinzi, din zări vrăjite
Ca Venera din valuri liniştite,
Ca să-mi destăinui dorul şi suspinul.

Când stau cu ochii 'nvăluiţi de vise
Şi vreau să prind năluca fericirii
Ca să 'nţeleg poemele nescrise,

Un vis de foc te văd prin umbra genii
Şi-atunci pricep sfinţenia iubirii
Ca şi Isus pe sânul Magdalenii.

Saloane de artă

EXPOZIŢIILE DELA ATENEU

Luna Noembrie din anul acesta e foarte bogată în ehibiţiuni artistice. La Ateneu, între alţii, expun şi pictorii Aurel Bordenache, Schweitzer-Cumpănă, C. Dumitrescu, sculptorul Spiridon Georgescu cum şi arhitecul Iorgu Ciortan.

PICTORUL BORDENACHE

Un talent în plin avânt, netăgăduit superior celui din anii trecuţi, cu vizibile năzuinţe spre excelsior, este, desigur, tânărul pictor Aurel Bordenache. Călătoriile în străinătate, cercetarea galeriilor celebre, studiile prin care şi-a disciplinat talentul, i-au dat posibilitatea să fie un puternic colorist, un admirabil făuritor de portrete. Se împrăştie încă în toate domeniile artei sale, atacând cutezător toate genurile, dar în toate pune o personalitate distinctă, izbutind să fie mai totdeauna el. In peisagii, aspecte şi efecte din natură, păstrează perspectiva, adâncimea, ca un bun tehnician al desenului, interpretând cu multă sinceritate momentele zilei şi profunda psihologie a firei. Euritmia motivelor sale, armonică împletire de culori şi nuanţe, te învăluie, mai ales în subiectele câmpeneşti.

Pictorul Aurel Bordenache e, fără îndoială, pe calea definitivei consacrări. Păstrăm însă vechea convingere, că împrăştierea nu-i preferabilă statornicirii într'un singur gen. Poate să aibă dreptate, totuş, artistul, care susţine că nu vrea să se închidă în cătuşele unui gen anumit, ci să rămână liber ca pasărea din pădure.

SCHWEITZER-CUMPĂNA

Un virtuos al luminii. Uneori, efectele realizate par forţate, nefireşti. Greşeala e însă a privitorului, care ignorează legile luminii, distribuţia ei în raport cu umbrele, cum şi felul ei de resfrângere peste chipuri şi peste lucruri.

E totuş un stadiu evolutiv, nu de mică însemnătate, în tratamentul pictural al lui Schweitzer-Cumpăna. E deosebirea dintre **artistul de ieri,** care trăia în inima naturii, pătruzându-se tot mai adânc de frumuseţile ei şi restabilind par'că vechile legături dintre sufletul firii şi sufletul omului, creaţiune a firii, şi **artistul de azi,** închis în temniţa oraşului, depărtat de bună voe sau de nevoie de pitorescul trivăilor şi al văilor. Amintiri luminoase se văd încă în sfaturile de ţărani la cârciumă, în chipul de tratare picturală a peisagiilor. Dar Schweitzer-Cumpăna va izbuti, credem noi, să ne dea privelişti minunate şi din **firea** oraşelor, unde tehnica sa de luminist va găsi **efecte** şi **emoţii** estetice.

POEZIA LUI ALBERT SAMAIN

In sala unde expune Schweitzer-Cumpăna e un panou foarte mic, zece opere ca zece bijuterii. Sunt picturile pe lemn ale maestrului C. Dumitrescu, care interpretează cu multă eleganţă picturală rafinerille poetice ale lui Albert Samain. In pictura lui Dumitrescu sunt valori de mozaic, tonuri greu de obţinut prin tehnica specială a artei sale, dar cu atât mai preţioase cu cât greutăţile tehnice sunt mai greu de învins.

Ce admirabil talent, care ar putea ilustra cu măiestrie basmele noastre româneşti! E un ilustrator nu în genul lui Gustave Doré, marele desenator francez al veacului trecut, — dar într'un gen, ce s'ar putea numi **al său.** Păcat însă că pictorul Dumitrescu ne părăseşte în curând, spre a se duce la Paris, unde va rămânc, probabil, definitiv. Neînţeles de români, pleacă acolo unde e chemat şi înţeles.

SCULPTORUL SPIRIDON GEORGESCU

S'a ridicat modest, fără sgomot şi fără alai. Ziarele ca şi revistele nu l'au luat în seamă. Acest artist fecund şi fin a avut, în sculptură, soarta lui Sem Benelli în arta dramatică. Sperăm că îi va semăna în linie ascendentă, apropiindu-se şi de gloria marelui italian.

Monumentul Unirei din Cernăuţi a atras atenţiunea cunoscătorilor asupra sa. Juriul nu i-a admis decât zimbrul, care stă de pază la graniţa Moldovei, şi căruia Spiridon Georgescu i-a dat o interpretare sugestivă şi massivă. Tot atât de nepreţuite sunt şi alto-reliefurile, motive de ornament al monumentului din Cernăuţi. Acestea dau expresiune într'adevăr sculpturală momentelor principale din istoria Bucovinei, pe care artistul le fixează cu admirabilă putere de evocare. Spiridon Georgescu comemorează cu măreţie pe eroii neamului în statuile şi monumentele sale.

Anatomist, sigur de studiile sale, cunoscător al perspectivei şi dimensiunilor, acest sculptor este un sincer îndrăgostit al formelor plastice.

Parfumul e o creaţiune minunată. Momentul savurării parfumului e un adorabil motiv estetic, interpretat mai cu succes în bronz, de cât în gips. **Răsucind ţigara** e tipul caracteristic al unui tăietor de lemne care, după o muncă neobosită, îşi răsuceşte o ţigară, plin de bucurie că o va fuma.

Spiridon Georgescu e variat şi plin de avânt. Lucrările sale sunt vrednice de o tratare mai largă şi pot rezista celei mai aspre critici, pentrucă talentul său, în vădit progres, e bogat în frumoase făgăduinţi. Arhitectura monumentelor sale e opera vrednicului său colaborator şi prieten,

ARHITECTUL IORGU CIORTAN

care expune în aceiaş sală. Pe lângă o bogată alegere de proiecte pentru construcţiuni de teatre, scoli, muzee, aşezăminte de educaţie fizică, toate cu înfăţişare artistică şi monumertală, perspective largi şi mari dimensiuni, arhitectul Ciortan mai expune o serie de quarele, în care se relevă ca un abil colorist. Peisagii bine prinse, efecte şi aspecte din natură, iată gama inspiraţiunilor sale, pline de frăgezimea primăverii şi a dimineţii.

Puternicul său talent se afirmă însă mai ales în monumentele arhitectonice, pe care le imaginează elegant şi decorativ.

Proectele sale sunt de înnaltă arhitectură, menite să dea înfăptuire unor palate publice, a căror masivitate solemnă impune tuturor. Iorgu Ciortan are şi două lucrări satirico-alegorice, pe care le-a intitulat în franţuzeşte: **„Coupe transversale de la pyramide sociale"** şi **„Coupe longitudinale dela pyramide socciale"'.**

Sunt simboluri caracteristice, destul de greu de tălmăcit, ce exprimă poate concepţia socială a arhitectului Ciortan.

Acestea sunt expoziţiile de artă dela Ateneu, care vor fi închise către sfârşitul lunei.

L. I.

CUGETARI

Cine nu ştie să urască nu ştie să iubească.
Alfieri

* * *

Omul e o maimuţă care poate să fie îndreptată atât spre raţiune cât şi spre nebunie.
Voltaire

* * *

Acela care, putând să zică un lucru în zece cuvinte îl spune în douăzeci, e om capabil de acţiuni rele.
Carducci

* * *

Amorul care naşte deodată e cel mai anevoe de vindecat.
La Bruyere

* * *

Spiritul de partidă este, pentru guvern, ceea ce fanatismul e pentru religiune: şi unul şi altul distrug ce par că vor să păstreze.
Ségur

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

Ajunse până la noi zgomotul cadenţat al paşilor dănţuitorilor; ţinurăm, aşa hoinărind, strada luminată de lună, şi ne oprirăm înaintea casei Curtezanei.

Dinăuntru, străbătând larma, desordinea, îi auzeam pe muzicanţi cântând cu zgomot mare Inimă scumpă şi credincioasă, *a lui Strauss.*

Asemenea unor ciudate şi groteşti paiaţe, însemnând arabescuri fantastice, umbre alergau pe perdea.

Priveam pe dănţuitorii-fantome învârtindu-se în sunetele trâmbiţei şi ale vioarei, ca nişte frunze negre pe cari vântul le mână'n vârtej.

Ca nişte automate puse'n mişcare de sfori aceste schelete subţiri desenate 'n siluete mergeau lunecând, formându-se în cadril molcom.

Se luau de mână şi danţau un rond maestos, şi uneori izbucnea ecoul slab şi ascuţit al râsetelor.

Când şi când, o păpuşe cu mişcarea de maşinărie strângea la pieptul său un amant-fantomă; ai fi zis câteodată că se pregăteau să fredonoze şi să cânte.

Uneori, câte o marionetă groaznică se deslipea, şi fuma o ţigaretă, pe treptele intrării de piatră; ai fi zis că e un lucru care trăia.

Intorcându-mă atunci către iubita mea, i-am spus: „Sunt nişte morţi, cari dănţuiesc cu morţi; e pulbere, în vârtej cu pulbere".

Dar ea, ea răspunse la chemarea vioarei; ea mă părăsi, intră. Iubirea pătrunse în locaşul Plăcerii.

Şi, pe neaşteptate, sunetele căpătară un timbru fals. Dănţuitorii fură obosiţi de valsat; umbrele conteniră de a se învârti, de a se răsuci.

Şi pe strada lungă şi tăcută, aurora, cu picioarele'ncălţate în sandale de argint, se ivi furişându-se ca o tânără fată speriată...

Trad. **M. Negru**

1) *Incepem, din acest număr, publicarea poemelor în proză ale lui Oscar Wilde, cuprinse în volumul „Casa Curtezanei".*
Traducerea acestor poeme e datorită d-lui M. Negru.

Dramele biblice

Turnul lui babel. — Iudith.

Numărul autorilor dramatici, cari au încercat să scrie drame biblice, e redus, din cauza puţinului interes ce-l prezintă publicului, legendele din vechiul testament. Aceste legende s'au banalizat; iar fantezia autorilor dramatici moderni, cari deformează o povestire biblică, riscă să întâmpine dezaprobarea multora.

Citaţiile şi comentariile biblice nu prea sunt sortite să entuziasmeze pe omul modern, care, în epoca electricităţii, a aeroplanului, a telegrafiei fără fir, ca şi a altor minunăţii ale ştiinţei, se simte prea departe de mediul patriarhal şi biblic al strămoşilor săi din Asia Mică !... De altă parte, istoriile biblice, dacă sunt scoase din cadrul lor poetic primitiv şi sunt interpretate, fie în mod savant, graţie unei erudiţiuni speciale semitice, fie în mod literar, prin dramatizarea modernă, pierd simţitor din farmecul lor specific. De aceea mulţi scriitori cuminţi lasă pe seama predicatorilor legendele biblice. Şi bine fac.

Un scriitor englez, A. Austin, a dramatizat legenda turnului lui Babel. Drama în englezeşte are titlul: *„The Tower of Babel" (a poetical drama).* Piesa aceasta s'a reprezintat în 1875, la Londra.

După criticii epocei, drama lui Austin, a avut un succes de curiozitate şi de stimă, —prin urmare n'a prea mişcat pe spectatorul britanic.

In actul I, din *The Tower of Babel,* s'a înfăţişat câmpia Sennaarului şi principalele personagii ale dramei biblice: Aran, unul din cei mai de seamă instigatori ai turnului Babel; Noëma, femeia sa; micul Irad, fiul lui Aran şi al Noëmei; Afraël, spiritul idealist, poetul Korch, etc.

Aran e un om grosolan, vulgar. El iubeşte viaţa materială, plăcerile, bogăţia.

Femeea sa, Noëma, e poetică, visătoare. Ea iubeşte viaţa spirituală. Pe când Noëma se amorezează de un „spirit" căzut din cer —un soi de înger — Aran vrea să braveze cerul şi pe Iehovah. In scop de bravare, soţul Noëmiei, pune pe sclavi să ridice un turn măreţ, — turnul lui Babel. In actul al II-lea se reprezintă sforţările oamenilor puşi de Aran ca construiască turnul.

Un poet, Korah, nu aprobă lupta împotriva cerului, fără egalitatea pe pământ. Acest poet biblic se vede că a fost precursorul socialiştilor şi comuniştilor..

Un filozof, Sidon, crede că pământul şi viaţa pământească sunt la discreţia zeilor şi el e convins că puternicii în cer se vor amuza de strădania celor de jos de a ridica un turn atât de înalt, — un fel de sgârie cer biblic.

Pe când îmbecilul Aran supraveghea lucrările turnului, Noëma asculta vorbele de dragoste ale lui Araël,— îngerul căzut din cer, spiritul ideal. Afraël propune Noëmei să se înalţe cu dânsul în regiunea azurată; dar Noëma, refuză, sub cuvînt că e mamă. Afraël ar dori să fie un „pământean", spre a gusta din plăcerile amorului fizic. Noëma însă, răspunde că ea e datoare să urmeze pe soţul ei. In acest timp trăznetele distrug turnul lui Babel şi în urma pedepsei date de cer îndrăsneţilor constructori, apare spiritul lui Afraël, care se întovărăşeşte cu văduva lui Aran, spre a face trista figură a unui Adam redivivus.

In toată această dramă zisă biblică, Afraël pare a fi urmărit distrugerea turnului şi moartea lui Aran, ca să poată trăi fericit cu Noëma.... Conflictul dramatic pare a fi între materialism şi idealism.

Oricât de poetic ar fi tratată această dramă „biblică" a englezului Austin, ea n'a entuzaismat publicul britanic deacum câteva decenii.

Un alt autor dramatic modern, Bernstein, a scris o dramă biblică inspirată de legenda Iuditei şi a lui Holofern, sub titlul: *„Iudith".*

Drama aceasta s'a reprezentat în Bucureşti, la Teatrul „Carol cel Mare", de către o companie teatrală sub direcţiunea d-nei Marioara Voiculescu. Bernstein a modificat legenda biblică, în interesul dramatizării acţiunei, dar, în acelaş timp, a modificat profund şi caracterul eroinei.

Nici *„Iudith"* a lui Bernstein n'a fost fericit inspirată şi tratată.

Romulus Seişanu

Acorduri frânte

Infiorări de toamnă abia simţite
Infiorări de suflet ne'nţelese
Sub nimbul de lumină ce se ţese
Din irisul privirei ostenite....

...Să se'nfiripe visul !.. Niciodată !
Şi totuşi ochii calzi mă obsedează
Tăcerea lor adâncă şi'ngheţată
Tăcere într'un zâmbet îngropată
— Un sfinx uitat, ce'tr'un pustiu viseză !

...Dă-mi calmul tău, privire ostenită..
Sau voluptăţile ce mi-a făgăduit
Intunecatul iris ce palpită
Prinzând în el visatul Infinit...
...Dă-mi calmul tău privire ostenită..

Cu gândul frământat de o nevroză
Aştept să treacă clipă după clipă
Privirea caldă, 'n dimineaţa roză
Să mă cuprindă'n dulcea ei risipă..
Şi clipa să se schimbe 'n veşnicie
Şi veşnicia'n tristul „Niciodată !"...
Căci visul care luminează 'n Suflet
E prea frumos — şi sunt prea vinovată.

Gaby

Drumul spinos

Tablou de pictorul polnez Stachowicz

Poate nici odată nu s'a potrivit mai bine tabloul acesta al unui mare pictor polonez, Stachovicz de cât în vremurile noastre, căci poate rare ori omenirea a trebuit să străbată calea vieţei pe un drum mai greu şi mai spinos.

Pictorul leah, a vrut în acest impresionant tablou să arăte cum printre stânci şi spini merge Bunătatea care a părăsit lumea.

După ea vin, pe urmele ei sângerate, toţi acei pe care nu-i a fericit viaţa şi i-a urât omenirea. Vin în urma ei, Suferinţa, Sărăcia, Boala, Durerea.

Viaţa pentru ei — a fost un drum spinos în întunericul adânc al nopţei, printre stânci colţoase, drumul lor s'a coborât tot mai mult şi mai mult, în jos. Şi ei ştiu şi cred, că dincolo de drumul spinos, dincolo de marginile abisului, li se va desschide un drum nou — semănat de rose şi luminat de razele Raiului Şi acela va fi drumul în sus spre porţile veşnicei cetăţi unde înfloresc rozele mistice. Ei ştiu, ca tocmai acolo îi duce conducătorul lor sfânt : *Bunătatea.*

Dr. I. Duscian

DRUMUL SPINOS : tablou de pictorul polonez P. Stachowicz.

Figuri parlamentare

ION SORICU, miop şi tăcut. Infăţişează toată simpatia, cu care priveşti pe un miop, stângaci la mers, domol la gest, timid în orice manifestare. Tăcerea lui însă par'că geme sub o povară. Cine ştie, dacă nu cumva Soricu în ceasurile când ascultă cascade de vorbe, — rostogolite sub eticheta de discursuri parlamentare,— el nu va fi făcând versuri, ori n'o fi trăind în închipuire în tovărăşia elevelor lui, cari-i sunt aşa de dragi. Şi miopul acesta blând când e atins de vreo nedreptate, se scoală furtunos şi ţipă. Ţipă vulcanic şi ameninţător. Iar când are de apărat un drept, nu cunoaşte nici o piedică.

✦

PARINTELE PISO. Vioi ca un liccan, înţelegător al situaţiilor neprielnice, ca un rutinat financiar. Cu atari însuşiri, a fost desigur cel mai dibaciu deputat, care a ştiut să prezideze şedinţele unei Camere, totdeauna dispusă la luptă dârză.

Vorbeşte convingător şi atrage printr'o intonaţie vibrantă şi tinerească.

✦

MIRCEA DJUVARA e poate alături de d. Istrate Micescu, cel mai parlamentar deputat liberal. Parlamentar în sensul vechiu al cuvântului. La tribună par'că ar fi la catedra universitară. Vorbeşte solemn, în fraze alese, studiate, utilizează gestul, ca un fost bun elev al lui Maiorescu şi-şi desfăşoară cugetarea cu acea siguranţă de sine, pe care numai convingerea că nu poate fi altfel, i-o dă.

Faţă de Mircea Djuvara, am totuşi o nelămurire : cum poate el să facă politică, el care-i liniştit şi preocupat de probleme filosofice.

Brak

O comisie rogatorie

de PIERRE BENOÎT

Fără să am cunoştinţe universale, mă simt măgulit că sunt unul dintre membrii cei mai instruiţi din comitetul lucrătorilor şi soldaţilor din Barovici. Puteam spune pe de rost în ordinea alfabetică numele afluenţilor lacului Ladoga şi ştiam foarte bine că cei trei mari scriitori francezi a secolului trecut au fost Gaboriau, Pierre Leroux şi Victor Hugo.

Datorită acestei particularităţi, fui convocat la 16 Februarie, — sunt exact opt zile d'atunci. — de către Kessolm, delegatul justiţiei sovietului din Barovici.

Şezi, Ivan Ivanovici, îmi zise el, arătându-mi în faţa biroului său vopsit în roşu, un scaun de aceeaşi culoare.

Eu ştiam ce datorii aveam faţă de justiţia populară şi rămăsei în picioare.

Keşolm luă o priză de tabac. Sfârşi prin a se arăta stăpân, puse tabacul pe marginea unei frumoase călimări de argint ce împodobea masa, apoi, pe neaşteptate, mă întrebă :

— Ştii ce este o comisie rogatorie ?

— Este aceea zisei, care caută cât mai multe lămuriri într'o chestie oare-care.

Keşolm mă privi cu un aer aprobator. Îşi reluă tabacul, şi frământându-l între degete declară :

— Ivan Ivanovici, îţi încredinţez presidarea comisiei rogatorie, care se întruneşte, chiar astăseară, la forătreaţa Toropetz. Vei fi asistat de Vladimir Ptaiţin şi Zabulon Vogelbaum.

— Sunt la ordinele comitetului, mă mărginii să răspund.

— Bine, făcu Keşolm. Tu ştii bine că trebue să judecăm mâine după amiază pe generalul Cebaroff, care a comandat armata noastră de pe coasta mormană, şi că avem ordinul de a-l condamna la moarte.

Cebaroff a fost bătut de corpurile aliate

Pe de altă parte, este însurat cu o franţuzoaică ce pictează pe lac. Dar când ai o femeie care pictează pe lac, nu poţi fi amicul poporului, şi e foarte probabil că a fost un trădător.

Dar aceasta nu-i de cât o, o....

— Presupunere.

— Acesta-i cuvântul, zise Keşlom, aruncându-mi o privire piezişă, care mă făcu să în-

ţeleg că am tot interesul să nu ating pe delegat.

— Aceasta-i chiar o presupunere. Dar Ivan Ivanovici, înţelegi bine că justiţia sovietului nu se poate întemeia pe o presupunere. Ne trebue o dovadă. Această dovadă o vei culege astăzi cu ajutorul lui Zabulon Vogelbaum şi Vladimir Pitiţin.

— La fortăreaţa Toropeţ ? întrebai.

— Da, acolo, unde e închis de aproape trei luni colonelul Pavleceff, ex-aghiotantul lui Cebaroff. In urma ordinului lui — acesta din urmă a fost închis la Toropeţ.

Poţi să-ţi închipuieşti ce ură are acum contra generalului său. Cred că vom găsi uşor la colonel mărturia de care avem nevoe.

— Dar pentru ce nu-l aduceţi pe Pavleceff la proces ?

— Colonelul e bolnav, răspunse Keşolm. Fortăreaţa Toropeţ e atât de umedă ! Aş fi dat ordinul de a-l aduce aci pentru interogatoriu, dar riscam să moară pe drum şi atunci rămâneam mofluzi. De aceea, în urma propunerii mele, comitetul a decis să trimeată o comisie regatorie la Toropeţ. Nu cred că ai înţeles şi ştii care trebue să fie sensul depoziţiei, pe care ne vei raporta în scris, iscălită şi de Pavliceff.

După aceea Keşolm îmi dădu numărul celulei ocupată de colonel şi ordinul de serviciu destinat a ne deschide porţile închisorii.

Era noaptea când ajunsei la Toropeţ, împreună cu cei doi asistenţi. Ptiţin cunoştea fortăreaţa unde fusese deţinut mai mulţi ani ca victimă a tiraniei ţariste, pentru că imitase diferite iscălituri pe hârtii ce aduceau mult cu hârtiile de bancă.

La acea oară târzie, şeful gardian şi principalii săi tovarăşi, sforăiau în cor pe o masă încărcată cu pahare de punch. Ne fu imposibil să-l sculăm. Pitiţin, care cunoştea fortăreaţa Toropeţ sub vechiul regim, arătă foarte scârbit de a merge singur.

— Va trebui să ne conducem singuri, constată el. Care-i numărul celulei omului nostru ?

— Numărul 44, răspunsei.

El căută în legătura de chei atârnată pe zid.

44. Iată cheia celulei. Luă o lanternă şi zise : Inainte !

Celula 44 era jos, la nivelul şanţului umplut cu apă care înconjură fortăreaţa.

Nici un sgomot în coridoarele negre şi umede, afară de sforăiturile santinelelor, de ale căror trupuri ne împiedecam adese ori.

Pitiţin se opri. Cheia scârţâi. Ne izbi un curent de aer îngheţat. Stambulon închise uşa.

Ne aflăm în celula colonelului Pavliceff, o celulă murdară, scorburoasă cu o fereastră zăbrelită prin care se zăria apa lucitoare şi palidă a şanţului.

Intr'un colţ, la stânga ferestrei, prizonierul stătea sgârcit. Pitiţin îndreptă spre el ochiul galben al lanternei. El ne apăru aproape gol în cisme largi, cu o imensă barbă spălăcită. Avea ca şi o maimuţă, împrejurul pântecelui o enormă verigă de fer, pe care un lanţ o lega la o a doua verigă, înfiptă în zid.

— Da, zise Pitiţin, iată un chefliu care nu riscă s'o şteargă.

Ne instalarăm pe scaunele noastre de lemn.

Zabulon, care avea rolul de grefier, deschise un registru pe genunchi.

— Eşti într'adevăr, colonelul Sergiu Mihailovici Pavliceff, ex-aghiotantul generalului Cebaroff ? întrebă Pitiţin.

Omul privi fără să răspundă.

Pitiţin repetă întrebarea.

— Chiar aşa, colonelul Pavliceff, răspunse prizonierul.

El comandă cu o voce lugubră.

In rânduri. Deschideţi focul ! bam baram !

— Aiurezi, tăticule, făcu Ptiţin cu un râs gros. Semnele exterioare de respect sunt desfiinţate încă de pe timpul lui Kerenski...

— Dar iată ce ne-aduce....

— Deschideţi focul, ban, ban, porunci colonelul.

(Va urma) Trad. de **Paul B. Marian**

SALONUL

Tatălui meu

Când m'am întors atunci acasă era serată literară.
Salonul era'n sărbătoare şi'n fund frumos şi inspirat
Poetul ce s'a stins; Oreste cânta un vîs de primăvară.
Din candelabrele aprinse lumîna răspândea treptat,
Un praf de aur; şi cel cărui atâţi poeţi i-au zis maestre,
Cu nesfârşita-i bunătate zâmbea; iar luna prin ferestre
Zâmbea de-asemeni Poeziei, ce i se'nchină 'ntotdeauna.
Că iar şia regăsit salonul iluminat zâmbea şi luna ;
Că iar şi-a regăsit poeţii perduţi pe-al versului avânt,
Ii corona pe fiecare cu razele-i nemuritoare.
...Şi versurile, valuri, valuri sunau, cuvânt după cuvânt;
In ritmul lor părea salonul că părăseşte-acest Pământ;
Răsunător de armonie, într'o luminăorbitoare,
Romantică lumina lunei îl însoţea pe-al lumei val
Ca pe-o corabie din care răsună cânturi inspirate;
El se ducea cu toţi poeţii către visatul ideal,
Trecea prin valurile vieţei şi se ducea'n Eternitate.

Nikita Macedonski

ROMANŢA

Cădeau primele acorduri triste
Din simfonia toamnei seci
Când cunoscuţi abia de o clipă
Ne-am dat ascunselor poteci

Doi visători plângând cu vremea,
Am rătăcit sfioşi în mers
Şi mi-amintesc, atât de bine...
Plângând mi-ai declamat un vers.

Departe o cascadă, vrajnic
Spunea un basm de împăraţi
Şi-am stat opriţi de atâta farmec
Sub raza lunei profilaţi.

Aceleaşi vagi a toamnei arii.
Azi se repetă unde eşti ?
De braţu-mi aninată, versul
Uitat de vreme, să-mi şopteşti ?

D. Negulescu-Piteşti

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

5

Privirile o urmăriră de-a lungul salonului cel mare, despărţit de cel mic printr'o uşă cu draperie şi pe dată ce uşa se închise pe urma nepoatei, d-na de Gremilly se ridică şi punându-şi mâinile pe umerii lui Filip, se plecă şi'l sărută lung şi apăsat pe frunte.

— Acum vorbeşte ! — îi zise.

— V'am spus ; am fost la ministru.

— V'am ?.... repetă d-na de Gremilly cu un fior în tot trupul.

Apoi se dete înapoi şi'l privi în albul ochilor.

— Jură-mi că la mijloc nu e nici o femeie !

— Jur !

Jurământul acesta nu linişti pe femeia geloasă. Se plecă iară pe Filip, îl mirosi în păr, în mustaţă, pe buze, în mânuşi şi apoi dând drumul râsului :

— Să nu crezi că n'aş simţi — zise, aşezându-se iar pe scaun — dacă altă femeie te-ar fi sărutat chiar ieri. De asta să nu te 'ndoieşti !.

reia nu-i scăpa nimic, înţelese că războiul în ruia nu-i scăpa nimic, înţelese că războiul în mic nu era cu putinţă şi că trebuia să atace în stil mare. Redeveni ceia ce încetase să fie un crâmpei de vreme, femeia de condiţia ei socială, şi oftând, îngână :

— Mă scoţi din minţi !

Filip nu făcu nici o mişcare ca să protestezo şi d-na de Gremilly urmă cu vocea tremurândă, de şi se silea să pară liniştită :

— Te conjur Filip ; când vei vrea să mă părăseşti, nu fugi, ; spune-mi adio şi pleacă. Dragostea noastră s'a îmbătat de adevăr şi trebue să se trezească fără minciună. Atunci aş muri poate, dar m'ai omorî cu siguranţă dacă mi-ai minţi.

Dacă sunt singură vinovată, ai deveni şi tu vinovat printr'o minciună. Dar, lasă-mă să mă învinovăţesc, căci asta e bucuria mea.

Nu te pot păstra mereu, nu pot pune stăpânire pe tinereţea ta. Dacă e în inima ta ceva nou pe care nu'l cunosc şi pe care nu'l pot ghici, spune-mi-o cinstit. Mă mai iubeşti?

Vorbind, devenise încetul cu încetul radioasă de iubire şi de nerăbdare. Frumoşii ei ochi negri se măriseră ca să înfăşure cu razele lor necunoscute de lume, pe tânărul acesta extaziat care se simţea câştigat iarăşi de lumina lor.

O privea cu îngrijorarea desperată a unui nenorocit care ar voi să blesteme, dar pe care credinţa îl fură.

Unde era pe obrazul ăsta frumos încreţitura de care îndrăznise să vorbească în scrisoarea lui ? Şi nu era tânără femeia asta care avea într'însa atâta patimă şi atâta generozitate ? Vocea ei, care era emanaţiunea sonoră a frumuseţii ei, n'avea oare acea armonie de care vorbeşte La Bruyère, cea mai dulce din câte poate auzi o ureche omenească ?

Alunecă de pe scaunul pe care sta, căzu în genunchi în faţa d-nei de Gremilly şi înlănţuind-o îi zise :

— Aş putea să nu vă mai iubesc ?

Şi începu să plângă.

— De ce-mi zici vă ?. de ce plângi ?

Ea însăşi îşi simţea lacrimile în vârful genelor

— Ah ! — răspunse el între două suspine, înebunit de admiraţie — pentru că mă simt nedemn de atâta bunătate, de atâtea generositate, de atâta mărinimie.

— Dar de ce-ai fi nedemn de mine, de vreme ce mă iubeşti ?

— De sigur că vă iubesc ! Lăsaţi-mă să vă zic vă ; aceasta satisface admiraţia mea, recunoştinţa mea. N'am minţit. Am văzut pe ministru aşa cum mi-aţi comandat. Mi-a făgăduit să dea curs intervenţiunii d-tale şi în curând nu voiu mai fi un om nefolositor. Am fost un egoist şi nu vreau să mai fiu. In curând veţi fi mândră de mine.

— Sunt şi acum !

— Nu, nu sunteţi decât indulgentă.

Imi fac singur învinuiri, dar mi-e frică să le primesc de la alţii.

— Dela mine ?

— Nu, dela..... cealaltă mamă.

Un răspuns mai crud nu se putea. Filip nu îl premeditase, dar ţâşnise din sinceritatea lui.

D-na de Gremilly tresări şi devenind de odată rece, făcu o sforţare eroică şi zise :

Importanta înscripţiilor sloveneşti din biserica Domnească dela Curtea-de-Argeş

Inscripţiile sloveneşti au mare importanţă, prin limba vremei în care sunt scrise şi prin caracterul scrisului întru luminarea şi adeverirea vechimei sfântului lăcaş al sfântului Ierarh Nicolae de la Miralichia şi al sfintei muceniţe Filoteea.

In lucrarea mea *„Domnia lui Alexandru Vodă Aldea, fiul lui Mircea Vodă cel Bătrân“* pe 1922, am publicat în note, fără comentarii, o parte din aceste inscripţii în text şi traducere.

Şi anume: inscripţia pictată, pusă deasupra ctitorilor Radul Negru Vodă şi Ana Doamna (în adaos), inscripţia de pe peretele de nord al naosului, scrisă cu grafit roşu pe tencuială, care ne dă data morţii Marelui Basarab Voevod (p. 6), cunoscut în cronicile sloveneşti sub numele de Ivanco sau Mihail Basarab; inscripţia de pe mormântul lui Vislav Voevod (p. 6) şi inscripţiile de pe inelul Doamnei Ana (vezi p. 16 desemnul de d. pictor D. Ştefănescu) şi al lui Naidu Doba (Nicolae Dăbăcescu).

Mai sus citatele inscripţii sloveneşti, alăturea de altele, s'au publicat acum din nou cu multe greşeli în *„Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice“* de d. Virgiliu Drăghiceanu, secretar-director al Comisiunii monumentelor istorice, ajutat fiind de d. Petre Cancel, profesor de limbile slavice la facultatea de litere din Bucureşti.

Iată cum am citit noi inscripţia slovenească pictată, pusă deasupra ctitorilor Radul Negru Vodă şi Ana Doamna şi cum au citit-o d-lor:

Citirea St. Nicolaescu:

(† Io. Radul Voevod, întru Christos Dumnezeu) drept credinciosul şi singur stăpânitorul (domn) al Ţării Ungrovlahiei şi al Vidinului şi a tot ţinutul Vidinului, şi (soţia sa An)a întru Christos Dumnezeu drept credincioasa doamna a Ţării Ungrovlahiei (şi) a tot (ţinutul Vidinului)...

Citirea V. Drăghiceanu şi P. Cancel:

„.... binecredinciosul Voevod şi insuşi stăpânitorul... Ungrovlahiei stăpâniri Domn şi-al întregului ţinut al stăpânirei sale... întru Hristos Dumnezeul bine credincioasa şi Doamna a Ţării Ungrovlahiei şi a tot (ţinutul său). *(Vezi, Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, p. 50).

In loc ca să cerceteze această preţioasă inscripţie din punct de vedere paleografic şi filologic pentru a stabili cu ajutorul său data vechimei sfântului lăcaş d. profesor P. Cancel se leagă de termenul slovenesc *„blagoverenyi“*, care se citeşte destul de clar în inscripţie şi se traduce prin: drept credinciosul sau bine cinstitorul, şi propune în locul său termenul *„blagodobreiu“*, care n'are sens şi nu există în nici una din limbile slave.

In locul genetivului *„Bdiniu“*, ce înseamnă *„al Vidinului“* d-nii V. Drăghiceanu şi profesor P. Cancel, se pronunţă hotărît, în potriva formei, zicând: „cuvântul este foarte stricat. Prin imposibil (întru cât genetivul este *Bădina* sau *Bdina*“.

Pronunţându-se astfel, d-lor dau mărturie sigură că nu cunosc nici genul şi nici cazul numelui propriu.

Citirea slovenească *„bdi gospoje“*, ce nu există în inscripţie, d-lor o pun pe seama unui profesor din Cracovia şi o traduc prin: *„al Ungrovlahiei, stăpânitor Domn şi etc.“*

Repet: termenii sloveneşti *„bdi gospoje“* nu există în inscripţie, şi, dacă ar exista, ei nu pot însemnă de cât: „veghează Doamne“, iar

P. Cancel:

„Doamne Dumnezeul nostru pomeneşte pe greşiţii robii tăi (când este) nouă a chemă numele tău sfânt şi ne închinăm“.

„Doamne cu îndurările şi mila lung răbdător şi mult milostiv ascultă....“

(Vezi *„Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*; 1923, p. 192).

nici de cum: „al Ungrovlahiei, stăpânitor Domn şi etc.“

Verbul *„bditi“* înseamnă *a veghea*. Substantivul este *„bdenie“*, privighere, care a dat la noi cuvântul *denie*.

Studiind această inscripţie din punct de vedere al limbei şi al paleografiei noi am constatat că ea este scrisă în limba mediobulgară, secolul XIII-lea.

Literile după ductul lor se aseamănă foarte mult cu literile din inscripţia slovenească (mediobulgară), pictată, pusă deasupra ctitorilor de la biserica bulgară din satul Boiana, la 8 kilometri depărtare de Sofia, cu hramul *sfântului Niculae* şi al sfântului Pantelimon, zidită la 1259, *„pe timpul drept credinciosului şi bine cinstitorului şi de Christos iubitorului ţar Costadin Asen“*. Vezi, G. D. Balascev *„Slovenski nadpisi ot iugozapadna Bălgaria“* în Revista *„Minalo“*, 1911, p. 3—5).

In ce priveşte cunoaşterea limbii slave, d. V. Drăghiceanu este scuzat şi-l scoatem din cauză. Nu putem face însă acelaş lucru şi cu d-l profesor P. Cancel pentru prestigiul catedrei.

Iată acum şi alte deosebiri de interpretare ale inscripţiilor sloveneşti aflate pe filacterele sau sfitoacele sfinţilor zugrăviţi în altarul bisericii:

St. Nicolaescu:

„Doamne Dumnezeul nostru, aduţi aminte de noi păcătoşii robii tăi, când chemăm numele tău cel sfânt şi închinat“.

„Doamne, îndurate şi milostive, îndelung răbdătorule, şi mult milostive, ascultă“.

D. P. Cancel face următoarea observaţiune asupra cuvântului slovenesc „ştedrotamii“: „Ar putea fi *„ştedrotamii i“*, adică: *îndurărilor şi*, dar *„milostion“* care e instrumental mă face să admit lectura *„ştedrotamii i“* pentru *„ştedrotamii i“; ĭ pentru i SE INTÂLNEŞTE IN AŞA ZISA INVOCAŢIE ŞI E CURENT IN MEDIOBULGARA. AM ADMIS* INSTRUMENTUL *LA AMBELE SUBSTANTIVE*“.

Din cele mai sus arătate reiese, cred, limpede şi răspicat deosebirea dintre noi cu privire la interpretarea inscripţiilor sloveneşti.

Incheerile logice şi necesare le vor trage, de sigur, cei ce urmăresc de aproape activitatea ştiinţifică a unuia şi a celuialalt.

Profesor St. Nicolaescu

Deslegarea aritmogrifului din No. de Duminică 28 Octombrie a. c.:

C	R	I	S	N	A
R	U	S	K	I	N
I	S	T	R	I	A
S	K	R	I	M	A
A	N	A	A	R	I

Soluţia şaradei din acelaş număr este:

Cias-ornic

Premiul oferit pentru aceste deslegări a fost decernat prin tragere la sorţi d-lui Gheorghiu dela Panciu, care este rugat a-şi da adresa pentru a-i se trimite premiul.

Abonaţii „UNIVERSULUI LITERAR“ participă cu 5 cupoane la marile premii ale „UNIVERSULUI“.

— Aşa e,... mama ta,... pe care am înşelat-o şi căreia i-am trădat încrederea!...

Te-a trimis la mine ca să fac din tine un bărbat şi am făcut un.....

Se lasă pe spate, privi tavanul ca şi cum ar fi privit cerul deschis şi adăogă cu o voce care scădea treptat:

— A fost un vis. Trebuie să se sfârşească şi el. La ce mi-au slujit aşa dar tinereţea mea curată, înfrânările suferite, raţiunea mea, voinţa mea? Dar de ce şi tu ai venit la mine aşa de puţin asemănător altor bărbaţi? De ce am găsit la tine judecata pe care o ai la vârsta mea, entusiasmul pe care l'am păstrat de la vârsta ta?... Apucă-te deci şi tu de viciile camarazilor tăi!. Dă-mi o pricină ca să te iubesc mai puţin, ca să te dispreţuiesc, căci ca să te urăsc n'aş putea! Nu! Dacă ai avea o amantă nedemnă, una dintre acelea pe cari toţi oamenii de treabă le iau, ţi-aş ierta-o. N'ar lua dela tine decât ceea ce trebue să'mi scape, dar tot ceia ce e mai bun în tine, m'auzi, sufletul tău, îl voiu avea totdeauna, îl voiu păstra.

De obicciu starea de sânge rece nu ţinea mult în crizele acestea de pasiune încordată, şi prin aceste contraziceri, d-na de Gremilly se arăta leală.

Vorbind că are să părăsească pe Filip, îl atrăgea spre ea cu nervozitate, îi punea mâna pe piept ca şi cum ar fi vrut să-i fure inima şi-i zicea cu un rîs dureros:

— Shakespeare s'a înşelat când a făcut din Shylock un bărbat, căci în realitate femeile sunt acelea cari au creanţe inexorabile..... Aş vrea să te mănânc!

Se aruncă de gâtul lui şi'l îmbrăţişă cu furie.

De bună seamă Filip venise cu gândul, dacă nu al unei rupturi, cel puţin al unei răceli treptate. După scrisoarea către prietenul său, crezuse că poate să se bizue pe judecata lui; îşi închipuia că făcuse un pact.

Nimic nu te face să te pătrunzi mai bine de forţa ta, decât destăinuirea definitivă a slăbiciunii altuia. Dar vrăjitoarea de care credea să se apere punându-se la adăpostul scrisorii lui, îl stăpânea iarăş, îl păstra. Acum uita totul, în faţa acestei femei, sinceră în iubirea ei, superioară în nebunia ei şi-şi zise pe loc:

— S'ar emori! E mai bine să mă supun înainte. Ascultă! — îi zise după o clipă de reflecţie, cu o voce grăbită — vrei să fii soţia mea?

Nenorocitul, fără să bănuiască, uitând ceia ce prezisese el însuşi găsea cel mai bun argument să-şi împingă amanta la eroism.

— Nu, nu — răpunse ea respingându-l uşor, — te-ai căi.

— Iţi jur!....

— Oh! nu face jurăminte! Atunci m'aş căi eu, aş îmbătrâni pe loc de desperarea de a te fi prins asupra cuvântului. Nu, nu-mi vorbi de asta.

Aş crede în slăbiciunea ta şi nu în puterea ta. Să ne iubim atâta vreme cât vei putea să mă iubeşti! Părăseşte-mă când vei vrea, dar nu mă minţi o singură zi, un ceas, un minut.... Şi acum să vorbim de tine. Ziceai că ministrul ţi-a făgăduit; ce ţi-a făgăduit?

— M'a asigurat că peste opt zile...

— Trebue să te foloseşti de aceste bune dispoziţiuni. Se spune că ministerul nu prea e solid şi când ministerul să apleacă la pământ, cam atunci lasă să-i cadă fructele... Aide, băeţaşul meu, ştergeţi ochii!

Spunea aşa ca să aibă un pretext să şi-i ştcargă ea insuşi de lacrimi.

Convorbirea fusese prea înţepată ca să nu se îndulcească într'un duet melancolic. D-na de Gremilly devenise prea maternă şi avea un prea delicat simţimânt al nuanţelor, ca să ajute pe Filip întru violarea sentimentului cast ce izbucnise adineaurea; dar suferea prea mult ca să mai lungească o convorbire care nu putea nici să se scoboare prea adânc în sacrificiu fără să nu roşească de anii de captaţie, nici să revină la clipele arzătoare ale debutului.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 18 Noembrie 1923 —
CUPON No. 2 şi 3

Pagina Copiilor

De ale copiilor

— Lasă puiule, nu te spui mamii că l'ai spart !..
— Da ce eu de vas plâng ? Mi-e necaz că trebue să strâng cioburile.

— Ia spune-mi Ionescule, ce ştii despre Bulgaria ?
— Da ce, d-ta nu citeşti jurnalele ?

FILATELIA

Cum se spală mărcile poştale

Una din cele mai importante reviste filatelice engleze „*Postage stamp*" publică în ultimul număr un interesant articol cu titlul de mai sus.

Nici un timbru nu trebueşte pus în album dacă nu este în cea mai perfectă stare de curăţenie.

Pentru aceasta cel mai bun mijloc este ca marca postală să fie pusă în apă călduţă. Lipiturile ori cât de puternice nu pot rezista mai mult ca 20 minute la acţiunea apei calde.

Marca astfel scoasă este perfect curăţată. Se atrage în special atenţia ca marca să fie pusă în apă cu faţa în jos, deoarece culorile unor mărci nu rezistă totdeauna de ex.: coloniile engleze.

După ce marca a fost astfel curăţată urmează uscatul. Cea mai bună metodă este următoarea: Se ia o foae de sugativă pe care se aşează mărcile după ce au fost scoase din apă. Sugativa are proprietatea de a nu lăsa să se scorojească mărcile, în timpul ustcatului, ceea ce se întâmplă foarte des când sunt puse pe altceva.

Unele mărci au un aspect urât. Pentru a le înviora culoarea şi a le scoate valorile în relief se recomandă a se trece peste ea cu o bucată de vată muiată în benzină.

Informaţii filatelice

In Danzig au eşit zilele trecute mărci cu valoare de 1, 3, 5, 10, 20, 25 şi 50 miloane.

Pe când cele de un miliard ?

Italia. Pentru comemorarea a înaintării fasciştilor asupra Romei, guvernul italian a scos o serie de mărci, care însă nu sunt de o valoare artistică prea mare.

Tirajul acestor mărci e un milion de serii, din care 100.000 vor fi surşarjate cu numele coloniilor italiene.

Poşta redacţiei

Am primit dela un cititor 12 mărci între care una braziliană, 2 olandeze etc. cerându-ne referinţe. Il rugăm să ne comunice adresa spre a i le înapoia culămuririle cerute.

D. Gr. Ionescu-Focşani: Menţinem oferta. Anunţaţi când veniţi.

Memet Suliman Hârşova: Serii noi avem *Spania* 1907 expoziţia rare 6 valori 45 lei. *Venezuela* 1904, 5 valori până la 3 bolivari 10 lei. *Belgia* 1902 seria căi ferate, 7 valori 12 lei. *Cehoslovacia* 1919, seria austriacă cu surşarj 41 valori rare 80 lei *Honduras* 1898 8 valori 12 lei. *Siam* 4 valori 4 lei. *Lichtenstein* 20 valori 12 lei.

Arabia format triunghi 5 valori 19 lei.

Celorlalţi citiţi răspunsul de mai sus.

✦

Iată şi lista noilor premii ce oferim gratiut pentru luna Noembrie:

Lotul 1 un cap de bou emisia 3-a de 6 parale în perfectă stare.

Lotul 2 un cap de bou emisia 3-a de 30 parale (ambele oferite de d. Lupovici cunoscutul filatelist).

Lotul 3 o serie completă Creta 6 valori.

Lotul 4 o serie completă Ucraina 14 valori.

Lotul 5 compus din mai multe serii complete austriace în total 50 valori.

Lotul 6 30 colonii franceze.

Lotul 7 o serie completă comemorativă Polonia 6 valori.

Lotul 8 Mai multe serii Rusia sovietică în total 20 valori.

Lotul 9 o serie de 10 colonii italiene.

Lotul 10 o serie completă comuniste Wurtemburg 10 valori.

ANUL XXXIX. — NO. 46. 2 lei exemplarul Duminică 25 Noembrie 1923

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Naufragiații aerului

(Vezi explicația în text).

Teatrul românesc în nouile ţinuturi

Teatrul e un admirabil mijloc de propagandă naţională. Minorităţile ştiu foarte bine acest lucru şi de aceea propaganda lor prin teatru e foarte întinsă. Sub această formă, ele isbutesc să-şi păstreze neştirbit caracterul etnic.

Aceasta este şi datoria lor. Nimeni nu are nimic de spus împotriva tendinţelor de păstrare neatinsă a graiului şi tradiţiilor etnice de către popoarele conlocuitoare pe pământul românesc. Dacă ar face altfel, poate nici nu s'ar putea crede în sinceritatea manifestărei lor. Ceeace li se pretinde este ca fiinţa lor etnică s'o mărturisească şi s'o cultive pe temeiul ideei de stat românesc şi în sfera aspiraţiunilor superioare ale ţării.

Dar dacă teatrele minorităţilor merg bine, nu mai puţin adevărat e şi faptul că teatrul românesc în nouile ţinuturi ar putea să meargă şi mai bine.

Sunt străduinţi serioase şi cinstite în această direcţiune. Sunt însă şi centre unde chiar românii noştri, din nefericire, pun beţe în roate teatrului românesc.

Nomina odiosa!

Nu-i estetic şi nu-i românească aceastã faptă. Micile ambiţiuni şi culisele sunt interzise în acest domeniu.

Toată lumea, dornică de inovaţiuni estetice şi culturale în folosul ţărei, trebue să sprijiniască pe cei ce se trudesc să înalţe teatrul românesc în nouile ţinuturi româneşti.

Trecerea victorioasă a d-nei Agatha Bârsescu prin marile centre ale ţărei a dat prilej minorităţilor să constate şi de fapt că avem artişti la înălţimea oricărei scene din lume.

La Chişinău, primirea însufleţită a populaţiunei, făgăduinţa înfiinţărei unui conservator al marei tragediane, rugămintea ca să nu mai plece din ţară, sunt dovezi că teatrul românesc poate da o nobilă expresiune artei scenice.

In faţa acestei realităţi, broaştele amintite în vilanelul lui Rostand din *Chantecler*, trebue să curme orăcăiala lor. La Sibiu ca şi la Cluj, la Cernăuţi ca şi la Chişinău, să domniască spiritul de îndreptare şi civilizaţie, ce se visează *încă* în unele cercuri din Bucureşti.

Aceasta este pretenţiunea demnă a ceasului de acum.

L. I.

Văzute şi auzite

O reprezentaţie de amatori

Când eram în clasa a treia de liceu, fetele de aceeaşi vârstă de pe strada noastră erau în clasa corespunzătoare la externat sau la profesional.

La ducere şi la înapoiere, ne vedeam mai în fiecare zi şi, de ce n'aş spune-o? simţeam o plăcere pe care, îndrăsnesc s'o spun, o împărtăşeau şi ele.

Cunoştinţele datau de multă vreme, din primii ani ai copilăriei; liceenii şi camaradele lor formau o mare şi veşnică familie.

Convorbirile noastre se învârteau mai ales în jurul „Bibliotecii pentru toţi", pe care librăria Müller începuse s'o răspândească, cu lucrări alese şi atractive, dar nu ocoleau complimentele reciproce pe care, instinctiv, fetele şi băeţii şi le fac chiar atunci când se joacă.

Pentru ca să impresioneze mai mult, unii liceeni aprindeau din când în când o ţigară; li se părea că fumul le dă un aer de superioritate, în ori-ce caz că-i înaintează nişel în vârstă şi îi scutură până la un punct de neseriozitatea copilăriei. Surprinşi de profesori sau părinţi de colegi, ei se alegeau adesea cu pedepse grele, — în genunchi în clasă, chemaţi Duminica la şcoală, eliminaţi pe 3 zile, — dar acestea nu puteau potoli avântul tinereţii.

Alţii căutau mijloace mai puţin riscante, de pildă producţiunile artistice, în special reprezentaţiile teatrale. In adevăr, — ne gândeam unii, — trebue să facă o impresie adâncă asupra frumoaselor copile nişte roluri jucate de sinceriii lor adoratori. Şi de aceea ne hotărâm odată să reprezentăm o piesă într'un act, care punea în scenă suferirinţele unui ucenic de cismărie.

Drept sală a teatrului servea o cameră neîncălzită din casa unui coleg. Decorurile erau lucrate din coale de hârtie vopsită, pe care le întrebuinţam la rotocoale de smeu. Pentru mustăţi şi bărbi făcusem apel la lâna dintr'o saltea plesnită. Mai greu ne fu să găsim hainele, dar în cele din urmă colegul intră în garderobul tatălui său şi cără un stoc de pantaloni, veste, şi sacouri.

Trimiserăm invitaţiile, fixarăm o oră la care ştiam că părinţii colegului lipseau Duminica de acasă şi făcurăm toate onorurile graţioaselor spectatoare, care se grăbiră să sosească, cu cudiţele de păr prinse în cerc, cu tenul alb şi mătăsos, cu buzele pârguind şi cu ochii sfrălucind de bucurie.

Un ciocan lovi de trei ori în duşumea, cearşaful ce servea de cortină fu tras pe sfoară spre sobă şi reprezentaţia începu să se desfăşoare, noi ştiind bine textul, îngroşindu-ne vocea, ca să părem oameni mari şi umflându-ne pieptul ca să umplem vastele haine ale stăpânului casei, un om cam gros, — şi cam rău, judecând după cele întâmplate.

In adevăr, pe când eram mai străşnici în rol, se deschide uşa şi apare tatăl colegului. După un moment de buimăcire, în prag, pune mâinile în şolduri şi ne repede:

— Nu vă ruşine?... Haimanalelor!... Mi-aţi făcut casa de râs!... Ia uite ce-au ajuns hainele mele!...

Noroc că fetele nu l-au văzut când a ridicat bastonul, fiindcă se strecurasera hăinişor şi pe urmă se risipiseră ca potârnichile.

Multă vreme am ocolit pe alte străzi, ca să nu le mai întâlnim, şi când se întâmplă, fără să vrem, să ne pomenim faţă în faţă, noi ne roşeam şi ele nu se puteau ţine de râs.

De atunci am rămas cu metehna timidităţii în prezenţa sexului frumos şi trebue să fac sforţări mari ca să-mi ridic privirea asupra unor ochi frumoşi, şi mai ales ca să lupt cu magnetismul lor.

Don Jose

Toată bogăţia e numai viaţa şi nici un păcat nu e mai de neertat decât acela d'a risipi.

Smiles

Sensibilitatea
în funcţia civilizaţiei

Intr'o carte apărută de curând, sub titlul: **„le Déséquilibre du monde"**, dr. Gustave Le Bon, face următoarea observaţiune: „dacă inteligenţa umană a progresat neîncetat în cursul veacurilor, **sentimentele, care sunt în realitate adevăratele mobile ale conduitei, au rămas neschimbate.** Amorul, gelozia, ura, ambiţia, sunt azi aceleaşi, ca şi în timpurile cele mai primitive ale istoriei. Omul modern e poate mai puţin impulsiv decât erau oamenii renaşterii, judecaţi după memoriile lui Benvenuto Cellini; el pare a stăpâni mai bine reflexele sale, dar nu le stăpâneşte multă vreme..."

Din citatul de mai sus, care cuprinde o observaţiune exactă din punctul de vedere psihofiziologie, se ajunge la concluzia că există, totdeauna, o mare deosebire între mobilele intelectualităţii şi mobilele sensibilităţii.

Firesc că în toate acţiunile umane sensibilitatea joacă rolul principal şi apoi intervine intelectualitatea cu reflexiunile şi legile sale. Procesul civilizaţiei impune însă o modificare a structurii sociale, tocmai din cauza acţiunii intelectuale, care urmăreşte constant să domine sensibilitatea.

Intr'un război, forţa morală, care face parte din domeniul sensibilităţii, e un factor de primul ordin pentru câştigarea victoriei, dar cine poate nega opera intelectuală ce o săvârşeşte un general, comandant de armată, în biroul său, departe de teatrul de operaţiuni, dar, care e în funcţie directă de victoria ce s'a urmăreşte? Opera intelectuală e rece, calculată, precugetată; dar, faţă de structura organismului uman chemat să execute, ea trebue să facă apel imediat la sensibilitate. In cazul acesta, sensibilitatea e însăşi forţa morală a trupei combatante; încrederea în rezultatul fericit al sforţărilor ce se vor desfăşura. Această forţă morală, această încredere nu se poat obţine pe calea reflexiunii şi a examenului conştiinţelor, ci prin biciuirea sensibilităţii. De aceea intervin cuvântările entusiaste, apelurile la sacrificiul suprem; de aceea e invocată imagina patriei îndurerate, etc. Fără aceste mijloace de a excita sensibilitatea combatanţilor, forţa morală ar suferi, dacă ea ar fi lăsată la discreţiunea forţelor pur intelectuale.

Inteligenţa poate să controleze voinţele şi actele, poate să justifice acţiunile umane, dar nu are posibilitatea, fără concursul sensibilităţii, să provoace direct dezlănţuirea unei acţiuni.

Firesc că în ritmul impus civilizaţiei, umanitatea suferă în structura sa din cauza impulsurilor impuse de sensibilitate.

Romulus Seişanu

Naufragiaţii aerului

— Vezi ilustraţia din pag. I —

Acum câteva săptămâni, un monoplan Fokker din serviciul regal aerian olandez, a fost nevoit să aterizeze pe bancul Goodfin, unde vin să se sfărâme vapoarele pe vreme de ceaţă. Acest banc situat lângă coasta engleză, în marea Mânecei, este foarte temut de vapoare care îl ocolesc cât pot. Aeroplanul care plecase din Amsterdam la Londra, avea pe bord afară de pilot, trei pasageri. Un accident la motor l'a silit să coboare pe banc. Neavând telegrafie fără fir, se găsea într'o situaţie critică mai ales că marea se suia şi înghiţea din ce în ce bancul. După două ore, pasagerii au fost salvaţi de un vas ce trecea în larg.

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

III

Tu eşti Mercaba, taină ţi-este slova,
Iar eu sunt Iochanan, sunt Ben Zohai.....
Pe muntele cel sfânt — ca şi Sinai —
Te-am înţeles din mila lui Iehova.

Când mai târziu, fui Maur din Cordova
Păgânul, tot pe tine te visai,
Şi-acum doui secoli tu model mi-erai
Imi inspirai pe Venus de Canova...

Şi'n vremuri când luptam printre Cruceferi
Să'nfrâng Islamul cel nebiruit
Alături de creştini voinici şi teferi,

Tot tu-mi dădeai avânt nestăpânit,—
Tu ce-mi răsai din lumea de luceferi.
Un semn ocrotitor în infinit.

IV

In mantia-i de purpură Osiris
Visează nesfârşite primăveri
Şi roua în superbe schinteieri
Perlează printre florile de Iris

Osiris, din înnaltele-i tăceri,
Dă viaţă tuturor ce'n largul firii-s.-
Şi 'n ochii tăi împrăştie Osiris
Uitarea suferinţelor de ieri...

De câte ori, felină visătoare,
Vii să m'alini cu-a gurei dulci chemare,
Ca să-mi alungi un gând amar şi tris,

De-atâteaori simt lângă mine îngeri
Că-mi dau în dar — s'aline-a mele plângeri —
Cămaşa necusută a lui Crist...

1) Vezi numărul precedent.

Omul şi furnica

Când sosi omul pe pământ, animalele trăiau acolo de secole nenumărate, ficcare după moravurile lor, şi nerecunoscând nici un stăpân.

Anul n'avea atunci decât un anotimp care întrecea în dulceaţă cele mai frumoase primăreri. Tot pământul era încărcat de arbori care de patru ori pe an împărţeau florile lor fluturilor, fructele păsărilor cerului, şi sub care se desfăşura un întins şi gras ierbărit, nesfârşit în întindere, veşnic vioriu în bogata-i verdeaţă din care patrupedele, mari şi mici cu greu curăţau ici şi colea îmbelşugata bogăţie. Pământul era pretutindeni neted, parcă ar fi fost potrivit de roata turnătorului pentrucă nu fusese încă scormonit de cutremure, nici svârcolit de vulcane, nici pustiit de potoape. Nu se găseau locuri din acelea sterpe care dau naştere gândurilor triste, pentrucă nu existau nevoi din acelea arzătoare care desvoltă pasiuni sălbatece. Nu erau fiare răufăcătoare de nici un fel. Cine ar fi avut un suflet ar fi fost o plăcere atunci să trăiască.

Lumea era aşa de frumoasă înainte de a fi venit omul!

Când sosi omul pe pământ, gol, îngrijorat, fricos, dar ambiţios, râvnitor, nerăbdător de sbucium ări şi de putere, animalele îl priviră cu mirare, se deteră la oparte din faţa lui şi-l lăsară să treacă. Un neam întreg ieşi din el, şi acest neam, gelos şi fricos, cât fu slab, se îngrădi în domeniile lui şi dispăru multă vreme.

In sfârşit într'o zi, spaţiul pe care-l ocupa nu-i mai ajunse ca să-l hrănească. Şi pe fugă împrejurul îngrădirelor ca să prindă pasărea în cuibul ei, iepurele în culcuşul lui de noapte, căprioara sub tufişurile ei, cerbul sub umbrarii lui cei mari.

El îi răpi tremurânzi în fundul vizuinelor, îi sugrumă fără milă şi mâncă carne şi sânge.

Mumele băgară de seamă mai întâi. Se auzi pentru prima dată în pădure un sgomot imens de gemete care nu se puteau asemui cu nimic, căci nu se cunoşteau vijeliile.

Omul era înzestrat cu o facultate specială sau ca să ne exprimăm mai drept, Dumnezeu îi lovise, printre toate celelalte creaturi cu o infirmitate proprie nenorocitei sale speţe. Era inteligent, presimţi în curând că animalele necăjite vor deveni primejdioase pentru el. Dânsul inventă laţuri ca să prindă pe imprudenţi şi pe neîndămânatici; şiretlicuri ca să înşele pe cei slabi, arme ca să omoare pe cei tari. Cum ţinea cu deosebire să se apere, se încunjură cu îngrădiri şi meterezuri.

Numărul copiilor lui înmulţindu-se din zi în zi, îi dete'n gând să-şi înalţe locuinţele deasupra pământurilor joase. Zidi etaje peste etaje, el construi primele case, fondă primul oraş pe care grecii l-au numit Biblos, ca aluzie la numele Biblion cu care numeau cartea; şi este probabil că făcuseră astfel ca să reprezinte printr'un singur cuvânt origina tutulor calamităţile lumii. Acest oraş fu regele popoarelor. Nu se ştie nimic despre istoria lui, afară doar că văzu jucând primii dănţuitori, aprovizionându-se primele măcelării, şi ridicându-se primul eşafod. Animalele se speriară adevărat de înmulţirea acestui neam dusman care inventase moartea, căci înaintea lui, încetarea existenţei nu trecea decât nentru ce era în adevăr, drept un somn mai lung şi mai dulce decât celălalt, care sosea la vremea lui, şi pe care fiecare speţă se ducea să-l împărtăşească la rândul său într'un loc retras, în ziua desemnată de natură.

De la înălţarea omului era altceva.

Miezşelul lipsea la chemarea behăită a mumă-si, şi când dânsa îi căuta urmele după smârcâturile lânei sale, îi mirosea a sânge ierburile în locul unde încetase el să le pască.

Ea îşi zicea atunci: a trecut omul pe aici.

Se întruniră ca să găsească leac nenorocirilor pe care le aducea cu el acest nou mosafir al naturii, destinat printr'un instinct fatal să-i turbure armonia. Şi cum ideile cele mai indulgente predominau în totdeauna în sfătuirea înţeleaptă a acestor popoare nevinovate, se hotărî să se trimeată omului ambasadori aleşi printre cei mai inteligenţi şi cei mai serioşi: pe elefant, pe cal, pe bou, şi pe câine

Insărcinară aceste personagii de frunte să ofere noului venit domnia jumătăţii lumii cu condiţia de a sta acolo cu familia lui, şi va înceta de a înspăimânta restul vieţuitoarelor cu înfăţişarea lui ameninţătoare prin ieşirile lui sângeroase.

— Să trăiască zise leul, dar să respecte drepturile noastre şi libertatea noastră, dacă nu vrea să fac cu el, cum a făcut şi el cu noi, încercarea unghiilor şi a dinţilor mei! este cea mai bună hotărîre pe care o poate lua dacă mă încred în puterea mea; căci foloasele mişeleşti pe care le a răpit până acum se bizue pe vicleşuguri nedemne de adevărata îndrăzneală. Şi'n acelaş timp leul învăţă să răcnească şi-şi lovi pântecile cu coada.

— Nu sunt foloase pe care să nu le stăpânim mai bine zise căprioara. S'a ostenit degeaba urmărind cel mai mic dintre căprioriii mei, acela al cărui cap de abia trece peste cele mai pipernicite tufişuri, şi l-am văzut căzând, gâfâind şi scârbit, după câteva sforţări neîndemânatice.

— Am să clădesc ca el, când oi avea poftă zise castorul, case şi cetăţi.

— Am să-i împotrivesc un pieptar care nu se teme de loviturile lui, zise rinocerul.

— I-aşi fura, dacă aşi avea poftă nouii săi născuţi din braţele mumei lor, zise vulturul.

— N'are să mă urmărească'n ape zise hipopotamul.

— Nici pe mine'n văzduh, zise sfredelueul. Sunt slab şi mic dar sbor.

Ambasadori încuviinţaţi cu hotărîrile însărcinatorilor lor, se duseră la locuinţa omului care'i aştepta şi care se pregătea să-i primească.

El îi primi cu acea viclenie mângâetoare şi mincinoasă care de atunci s'a numit bunacuviinţă.

A doua zi, el puse o glugulită uliului, o zăbală şi un frâu calului, boului un jug, fiarei elefantului, şi se îndeletnici să construiască pe spinarea lui un turn pentru război. In ziua aceia fu inventat acest cuvânt groaznic.

Câinele care era din firea lui leneş mâncăcios şi fricos, se culcă la picioarele omului şi-i linse ca un netrebnic mâna care-l înlănţuia. Omul judecă pe câine destul de disprenţuit ca să-l găsească bun să se facă complicele său. Dar orcât să fi fost de rău cel din urmă din animalele create, el adusese cel puţin sentimentul binelui şi al răului, el întipări în numele josnicului său sclav o pecetie veşnică o infamie care nu s'a şters în nici o limbă.

Cuceririle sale fiind sfârşite, el se încumeta la crimă prin înlesnirea cu care o săvârşea.

Işi făcu o meserie din vânătoare şi din război, înnecă cu sângele dobitoacelor vesela podoabă a câmpiilor, şi nu cruţă nici măcar în turbarea sa, fraţii şi copiii lui.

Lucrase un metal omorător care străpungea şi tăia carnea; sîi făcuse aripi împodobite cu penele păsărilor. El avu grije în vremea asta să se întărească cu fortificaţii noui, şi copiii cari ieşeau din monstru se duceau, mai departe să zidească alte oraşe şi să aducă alte prăpăduri. Şi peste tot pe unde sosea omul creaţiunea disperată urla de durere.

Materia inorganizată însăşi păru că simte groaznica primejdie a vieţuitoarelor.

Elementele se deslănţuiră contra omului cu atâta furie ca şi cum l'ar fi putut cunoaşte. Pământul pe care-l văzuse până atunci aşa de liniştit şi splendid fu incendiat de focuri subterane, trăsnit de meteorii văzduhu-

PORTRET, de pictorul Aurel Bordenache (Vezi cronica din numărul precedent).

lui, și înnecat de apele cerului. Și când fenomenul dispărea omul rămânea tot în picioare.

Micul număr de animale care scăpase de aceste nenorociri și care nu făcea parte dintre acelea pe care dușmanul comun le supusese, nu șovăiră să se ferească de primejdioasa sa vecinătate prin toate mijloacele de care dispuneau prin instinctul și geniul lor. Vulturul, fericit văzând că a răsărit stânci inaccesibile se grăbi să-și cocoțe cuibul în culmea lor ; pantera se ascunse în păduri nepătrunse, gazela în nisipurile mișcătoare care ar fi îngropat lesne picioare mai puțin agere și mai puțin ușoare ca ale ei : capra neagră în ghețari cu piscurile albăstrii ; hiena printre morminte.

Licorna, hipogriful și dragonul făcură abâta drum, că nu i-a mai văzut nimeni de atunci. Zicătoarea comună în Orient este : că grifonul s'a dus dintr'un sbor să se ascundă în faimosul munte Kaf, care este lanțul lunei și pe care navigatorii îl caută încă.

Omul crezuse că spusese tot ce mai rămânea și fu mulțumit restul.

Tradus de D-na **E. I. Pallă**
după Ch. Naudier

Fericirea care trece prin năbădăile geloziei e ca o față frumoasă ciupită de vărsat.

Bourget

ULTIMA NOAPTE A LUI DON JUAN

Cu ocazia frumosului succes pe care îl repurtează la Paris „Le Masque de fer" al lui Maurice Rostand, fiul marelui poet dispărut, punem sub ochii cititorilor — în traducerea d-lor C. A. I. Ghica și G. Nutzescu — un fragment din „Don Juan" ultima piesă a lui Edmond Rostand, care a avut cu ocazia reprezentărei la Paris, un mare succes.

ACTUL I

Un palat la Veneția, o sală mare deschisă care dă spre Marea Adriatică. In mijloc o masă pusă luminată cu torțe.

SCENA I-a

Don Juan, Sganarelle

DON JUAN

Lucinda, Arabela, Armanda, Isabau

SGANARELLE

Cei zece ani trecut-au de-acum stăpâne

DON JUAN

O !...

Vin din Canale, Grande... Pe apa strălucie
Ori care luntre poartă o fină broderie
Intocmai ca soția lui Putifar ce vede
O mantie fugară, deasemenea ai crede
Că broderia asta oprește luntrea'n loc.
In colțu acesta însă al valurilor joc
E mai perfid sub cerul albastru și senin
Ca ochii de femee la care mă închin
Mi-a fost deapururi scumpă o apă liniștită
Căci Adria mi-e dragă, mireasa mea nuntită

SGANARELLE

Ah !...

DON JUAN

Sigur cu un doge, iar eu amant îi sânt
O, te pricep, lagună, cum nimeni pe pământ
Nu te-a 'nțeles — Vreau unda să fie pe deplin —
A mea ! I-arunc inelul...

SGANARELLE

Inelul de rubin ?

DON JUAN

Nu, un inel de sticlă...

SGANARELLE

Da... da...

DON JUAN

Da...

SGANARELLE

Cum, al ei ?

Dar va să zică — atuncea al dragostei crâmpei
S'a stins de tot ? ? —

DON JUAN

Veneția ; o șubredă Cetate
Cu stâlpi subțiri de ipsos și petre dantelate
Cu ziduri șlefuite, cu străzi ce'noată'n ape
Când doi amanți își chiamă iubirea mai a-
[proape
Și vor să-și schimbe visul cu-al dragostei inel
Inelu-acesta este de sticlă, Sganarelle.

SGANARELLE

Cei zece ani trecut-au stăpâne, stăruesc...

DON JUAN

Ce-ți pasă ție oare ?....

SGANARELLE

Plecați ?

DON JUAN

Nu, mă gătesc de bal

SGANARELLE

Așa. . . .

DON JUAN

Mai tare ca mândrul Anibal,
Mă bucur de izbânda îndată după bal.

SGANARELLE

Dar dacă vine ora temută, totul piere ;

DON JUAN

Când pomenești de oră ea vine

SGANARELLE

O. . .

DON JUAN

Tăcere
Ascult-o cum pe turlă ușor ea se desprinde
Și umbra înserării aripa și-o întinde...

SGANARELLE

Și numai de plăcerea fictivă de-a numi
Clopotnița o turlă vroiți să stați aci ?

DON JUAN

Da, da... Imi plac pantofii fecioarelor Ve-
[neții —,
Pantofii albi ca unda din raza dimineții,
Drept interpret vreau astăzi un gondolier
[istet,
Un trubadur de seamă, un mândru cântăreț...
Femeiele au toate un farmec răpitor
Și nimeni nu-i în stare să le reziste lor ;
Mi-e drag și tot asemeni semețu-i leu, la fel
Ca sufletu-mi cu care se înfrățește el,
Spre labele-i întinse un stol de porumbei
S'adună în pusderii ca jarul de scântei
Ca leul ce renunță cu-o falnică pornire
La dominația mărei pierzându-se'n iubire
Ca tine. O : cetate nebună și profundă
Eu mi-am clădit o lume pe trecătoarea-ți
[undă...

SGANARELLE

Acest oraș omoară

IN REPAOS, de sculptorul Spiridon Georgescu, (Vezi cronica din numărul precedent)

Căpățîne de măgari

— ANECDOTĂ —

Un țăran, mergând o dată
In plimbare prin Lipscani,
Admira de câtă marfă,
Sumedenie de bani,
Stă prin rafturi grămădită
Prin alese prăvălii
Cu mari geamuri cât peretii
Și cu table aurii.

Cercetându-le d'a rândul,
El zăreste, acușic
O ciudată prăvălie
Care marfă n'are pic.
Vede lavițe d'a lungu
Inșirate lângă zid
Și tejghele goale, care
Cu ferestre se închid.
Cum că e o zărăfie
Înțelegeți negreșit,
Dar el, bietul cască-gură,
Stă pe loc nedumerit.

In năuntru se mai află
Un om singur, un băiat.
Deci, voind să afle ce e,
Pe acesta l'a-ntrebat :
— „Domnișorule, mă iartă
„Aș dori prea mult a ști :
„Cam ce-anume vindeți oare
„Dumneavoastră pe aci ?
Amploiatul, june fercheș
Care poartă ochelari,
Ii răspunde, ca să rîdă :
— „Căpățâne de măgari."

— „Hei, îi zîse-atunci țăranul,
Privind țintă la țingău,
„Ți-e ciudată, ce-i drept, marfa,
„Dar nu-ți merge de loc rău.
„Căci, cum văd, închee dânsul
Cuvântând cu dulce glas —,
„Nevândut până acuma
„Un cap numai ți-a rămas".

N. ȚINC

DON JUAN

Şi chiar de-ar fi astfel...
E drept c'aventurierii vin să sfârşească'n el.
Ş'aici murind se sfarmă cel mai frumos pahar
Refuz cu toate-acestea, să plec spre alt hotar;
Intr'un oraş feeric de dragoste'nfocată
Văzui lumina zilei pentru întâia dată
Şi vreau să-mi văd sfârşitul pe locul unde [sunt
Căci Don Juan nu poate să aibă pe mormânt
Decât inscripţia-aceasta : Născut fu la Sevila
Şi săvârşit din viaţă aici ; te prinde mila
De mine ? — n'avea teamă şi nu gândi'napoi
Căci diavolul se poate a şi uitat de noi.

SGANARELLE

De noi ?

DON JUAN

Da ai dreptate dar vezi mă moşteneşti.

SGANARELLE

Ah cum

DON JUAN

N'ai fost cu mine, în juru-mi nu păseşti ?
Vezi meritele tale mai greu vor apăsa
In faţa nobilimei, când le vei spune-aşa ;
Am fost însoţitorul lui Don Juan mereu
Iar Doamnelor...

SGANARELLE

Ce oare putea-voi spune eu ?

DON JUAN

Te temi de strâmtorare ; dar vei găsi stă- [pâni, —
Stăpână şi pe suflet îţi vei găsi ca mâni.

SGANARELLE

Cum spuneţi ?

DON JUAN

Da, de umbra-mi femeea îndrăgită
In lipsa mea va cade cu sluga în ispită...
O conştincios contabil al inimilor care
Le-am îndemnat să bată cu atâta'nfiorare.
Cam câte sunt la număr ? O mie şi mai cât ?

SGANARELLE

O mie trei stăpâne ; ajunge însă-atât

DON JUAN

Eu n'am fost niciodată mai sprinten şi mai [bine
Dispus ca'n clipa asta ; m'am dus printre [ruine.
La cioplitorii'n aur să caut o casetă
Lucrată cu fineţe uşoară şi cochetă
Ca să păstrez într'însa răvaşe de iubire...
O ! simt în seara asta atâta nălucire...

PARFUMUL, studiu de impresie, în bronz, de sculptorul Spiridon Georgescu. (Vezi cronica din numărul precedent: „Saloane de artă".

Ş'acum să stăm la masă, în jurul nostru-i aur
Şi aurul închiagă din toate un tezaur ;
Dar cine ţi spune oare că diavolul mai este
In preajma noastră încă ; doar diavolu-i [poveste
El. a perit din lume n'o spune Tertulian ?...
Văd viaţa mea'întreagă 'ntr'un parc Italian
Deapururea scăldată în valuri de iubire.
In valuri nesfârşite de vis şi amăgire...
Dă-mi spada mea şi masca, al meu e Viitorul
Mă duc ;..

O VOCE (în depărtare)

E Buratini...

DON JUAN

M'a străbătut fiorul
Trecutului, la glasul ce-a răsunat în zare..

VOCEA

E... Buratini....

DON JUAN

Vocea se-aude tot mai tare...

SGANARELLE

(ducându-se să privească pe fereastră)
Bătrânul pe de cheiul des Esclavons... ştiţi [bine
Acel ce are teatrul de marionete... vine

DON JUAN

A... Palcinella... cât sunt de mulţumit
Şi'n timp ce stând la masă, urându-i bun [venit,
Ne-om ospăta în lege precum Trimalcion
Obicinuia să aibă la masă un bufon.

traducere de **Const. A. I. Ghica**

PORTRET, de pictorul Aurel Bordenache. (Vezi cronica din numărul precedent).

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI

Impresiune

(REVELIONUL)

Cerul e brodat cu roşeaţă nestatornică ; negurile se învârtesc alungându-se, şi umbrele fug.

Zorile se 'nalţă din mare, precum o doamnă albă se'nalţă din pat.

Săgeţi dantelate de bronz trec străbătând puful nopţii, şi-un lung val de galbenă lumină se 'ntinde, în tăcere, pe turnuri, pe palate.

Şi lărgindu-se din belşug pe dună, el deşteaptă şi face să-şi ia zborul o pasăre ce bate din aripi.

Toate vârfurile nucilor pornesc a se mişca, şi toate crengile sunt învârstate cu linii de aur.

La Verona

— Cât de greu sunt la suit, scările caselor regilor, pentru picioarele obosite ale unor exilaţi ca mine !

Şi cât de sărată, de amară, pâinea ce cade dela masa acestui câine !

Mai bine ar fi fost pentru mine să fi murit pe drumurile însângerate ale războiului, ori să mi se fi atârnat capul deasupra porţii Florenţei, decât să trăiesc astfel, în devălmăşie cu toate fărturile cari caută să murdărească esenţa sufletului meu.

Blestemă pe Dumnezeu şi mori !

Ce nădejde este preferabilă acesteia ?

El a uitat-o, printre plăcerile cetăţii sale de aur şi ale zilei sale vecinice.

Ah ! Tăcere ! Inapoia fiarelor cari-mi întunecă închisoarea, au ecco ce nimeni nu-mi poate lua, iubirea mea, şi toată gloria stelelor.

Trad. **M. Negru**

* Vezi „Universul Literar" începând dela No. 45 din 18 Noembrie 1923.

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

FILATELIA

GERMANIA : a) timbre poştale de 50 mărci (unicolore) 1000 mărci (tipografie) 4000 şi 5000 mărci impresiune pe cautciuc (Gumnidruck) 10.000 şi 100.000 mărci, 5 mii (Tausend) mărci pe 4 pfenigi 8 mii mărci pe 30 pfenigi, 15 mii mărci pe 40 mărci, 20 mii mărci pe 12 mărci, 20 mii mărci pe 25 mii mărci 20 mii mărci pe 200 mărci, 30 mii mărci pe 10 mărci, 75 mii mărci pe 1000 mărci, (pe o parte a acestor figurine valoarea este indicată în miimi) b) timbru poştal de 5 mii (tausend), 50 mii şi 75 mii mărci (desen nou) 25 mii mărci pe 25 mărci, 30 mii mărci pe 200 mărci; 75 mii mărci pe 300 mărci, 100 mii mărci pe 400 mărci ; 125 mii mărci pe 1000 mărci, 250 mii mărci pe 500 mărci 400 mii mărci pe 15 pfenigi 400 mii mărci pe 30 pfenigi, 400 mii mărci pe 40 pfenigi, 800 mii mărci pe 5 pfennigi, 800 mii mărci pe 300 mărci, 800 mii mărci pe 400 mărci, 800 mii mărci pe 1000 mărci, 2 milioane mărci pe 5 mărci şi 2 milioane mărci pe 200 mărci.

AMERICA. (Statele-Unite), timbre poştale de 1 cent., 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 20, 25, 30, 50 cent. 1 dolar, 2 şi 5 dolari ; timbru de 10 cent. pentru scrisori.

CONGO BELGIAN: timbre poştale de 5, 50, 75 centime şi 1 franc.
DANEMARCA: timbru poştal de 5 öre.
SPANIA: timbru poştal de 15 centime.
CANADA: timbru poştal de 1 dolar.
AUSTRALIA: (Commonwealth): Noua Guinea britanică (Papuas) timbru poştal de 6 pence.
LUXEMBURG: timbru poştal de 3 franci.
POLONIA: timbru poştal comemorativ de 300 mărci poloneze emis cu ocazia aniversărei de 150 de ani a instituţiei consiliului instrucţiunei publice şi a decesului lui Stanislas Konarski.

Informaţiuni filatelice

Dăru pentru cititorii noştri care ne-au cerut adrese de schimb, o serie de asemenea adrese:
— Fichel Klein, rue Jardin Rosetti Imm. Risa, Cairo (Egipte).
— Colonel C. Pastore. Pesaro (Italia).
— Dr. Heitov Maia rua do Principe 280. Recife, Pernambuco (Brazilia). Schimbul pe Yvert. (Pentru colecţionari avansaţi).
— M-me Selima, rue Kir st. Bomonti, 51 Chichili, (Constantinopoli).
— Charles A. Sireilles, Postes Francaises 67. Smirne (Turcia).
— A. Sanou. S. José. Costa Rica. Base Yvert minimum 200 fr.
P. J. Reys. Casilla 3547. Santiago (Chili) baza Yvert, minimum 60 fr. preferă timbre noi.
Florin Begnescu-Galaţi. Iată mai sus adresele cerute. Primit scrisoarea. Eu sunt.

C. Orăşianu

Florile dimineţii

Cu părul despletit pe alba pernă,
Pe umeri în şuviţe revărsat, —
O statue de marmoră eternă
Păreai în somnul tău neturburat.

Şi cum veghiam sub vraje de nevroză,
Mi se părea că tu nu mai respiri :
Păreai o neînsufleţită roză
Ce n'a ştiut vreodată de zefiri.

O, nu-ţi dai seama..noaptea fermecată
Că nu se mai întoarce cu-al său jar.
Dar ce ştiai tu, statuă 'nrozată ?
Erai doar un obiect frumos şi rar.

Şi noaptea se făcuse mai albastră
Şi clară ca o piatră de safir,
Iar florile agăţate la fereastră.
De somn ţineau închis al lor potir.

Cum se înalţă fumul de tămâie
Sinţeam amorul meu urcând încet,
Părea că 'n zori, din el n'o să rămâe
De cât un sbor pe cerul violet.

Muriseră mai multe dintre stele
Şi tu dormeai un somn ca de abis ;
Pe geam agăţătoarele zorele
Dormeau şi ele fără nici un vis.

Nikita Macedonski

Cei care rîd de ideal şi-şi bat joc de acei care se conduc de el, seamănă cu cei care pretind că nu e trebuinţă să aibi înnaintea ta o faclă să-ţi lumineze paşii porniţi p'un drum obscur.

Bonghi.

Figuri parlamentare

D-RUL ANTON IONESCU, deputat

Are părul alb colilie, deşi-i abia la 'nceputul maturităţii. E la el o îngrijitoare disproporţie între bătrâneţea înfăţişătoare, glasul par'că înodat şi energia care-i răscoleşte uneori privirile şi gesturile proectate.

D-rul Anton Ionescu e tipicul impulsiv, care prin auto-coerciţiune medicală şi-a tot domolit pornirile, ca să fie în total convenabil. Convenabil, nu însă hotărît disciplinat. De aceia şi manifestarea lui ca parlamentar are ceva de resemnat. Se sileşte să fie la locul lui, totuşi... nu-i nici măcar ca practician medicinist în momente, când Camera se transformă într'o sală de desfăşurări violente, care pretind imperios bromură. Atunci medicul este el însuşi captat de contagiune şi se sbate şi el în vârtejul de strigăte, apostrofe şi gesturi ameninţătoare, la un milimetru de lovire.

D-rul Anton Ionescu a făcut şi literatură politică, pe care o înfăţişa într'o formă, pe care noi, tinerii de atunci, o numiam „punctualistă", fiindcă era scrisă cam aşa : „Nu mai merge... trebue... schimbat sistemul... de guvernare..."

Mai târziu, a încercat să scrie teatru social şi piesele lui îmi păreau susţinute. Iar între bolnavii din Moldova, a scris o foarte frumoasă nuvelă, — mi se pare - „Acasă", gemând de duioşie.

LEONTE MOLDOVANU, deputat

N'am auzit pe nimeni altul, pronunţând cu mai multă încredere, cu mai ispititoare stăruinţă, cu mai hotărîtă prietenie, cuvântul „Vintilă", aşa cum îl rosteşte Leonte Moldovanu. — E desigur vorba de Vintilă Brătianu. — Şi nu ştiu întrucât corespunde unor nevoi sufleteşti fanatica asta ataşare a lui Moldovanu, care-i o fire deschisă, leală până la naivă orbenie, domică de luptă în arenă deschisă.

Leonte Moldovanu a fost multă vreme profesor şi poate de aceia discursurile lui au şi acum o notă didactică, frizând uneori pedantismul, alteori atingând greutatea repetiţiilor ca o necesitate de a fi cât mai explicite.

Ca fost profesor, e şi acum prieten elevilor lui şi-i bucuros să le păstreze un fel de amiciţie părintească. Suferă cumplit, când prietenii mai tineri, ori mai bătrâni, îl dezamăgesc, poate fiindcă în genere îl interesează amănuntul.

Cricât a trăit în medii de variate intrigi selecte şi profesioniste ale autoritarismului politic de din dosul cortinei, a rămas fiul de ţăran prudent, înarmat cu vigilenţa apărării, oricând.

Are o ambiţie, pe care şi-o mărturiseşte, o repetă, o susţine: să fie ministru. Dar nici cea din urmă remaniere nu l'a făcut. Şi nu ştiu, dacă şi-acum pronunţă tot aşa de cald, de vibrant, de ataşat, cuvântul „Vintilă".

Brak

Scopul educaţiunii trebue să fie să facă un om, nu o enciclopedie. Sufletul învăţăcelului nu e un vas care să se umple ci o flacără care trebue întreţinută.

Littré

O comisie rogatorie

de PIERRE BENOIT

— Urmare şi sfârşit —

Ptiţin îi explică iute scopul misiunii noastre.

Prizonierul, care semăna cu o cucuvea slabă, pironi asupra noastră ochii săi sălbăticiţi.

Venind rândul meu, începu interogatoriul de identitate :

— Cum te chiamă ?

Colonelul îmi răspunse îndată. Labulov, cu ochelarii pe nas, scria :

— Merge bine, mormăi Ptiţin. Voi ieşi odată din beciul ăsta.

Eu ajunsei iute la esenţial.

— Eşti în curent cu trădarea lui Cebaroff ?

— In curent, foarte în curent, tot ce poate fi mai în curent, zise colonelul.

— A primit el bani dela aliaţi ?

— Bani, mulţi bani.

— Nu ştii c'am cât ?

Prizonierul se reculese ; el numără pe degete.

Şase milioane de rupii, spuse el.

Ptiţin zâmbi.

— Şase milioane de rupii. Cât face asta ?

— Mai mult de şaizeci de milioane de ruble, răspunse Zabulov. Dar cât poate să facă toate aceste rupii pe coasta murmană ?

— Dacă mă întrebaţi fiecare, spuse omul, nu vom mai sfârşi niciodată.

— Are dreptate, făcu cu jignit ; rămâneţi fiecare la rolurile voastre. Nu noi vom discuta răspunsurile, ci tribunalul.

— Perfect, făcu colonelul, scărpinându-şi sinistru părul.

Eu reluai :

— Am zis deci şase milioane de rupii. Cine i le-a dat ?

— Generalul englez, la întoarcerea din Belucistan.

— O singură dată ?

— In mai multe dăţi. In toate serile, aproape de ora 6, generalul englez sosea în hidroavion şi scobora în dosul liniilor noastre. Cebaroff îl aştepta. El petrecea toate dimineţile scriind planuri ce-i le dădea apoi seara. Generalul englez socotea şi plătea douăzeci rupii linia.

— Porc de câine ! Ptiţin. Nici Tolstoi nu câştiga atâta !

— Cât timp a ţinut asta ? întrebai.

— Şase luni.

— Dă-mi voe, zise Zabulov, care era în culmea uimirii. Dar e de necrezut ? Cum nu l-a prins pe acest general englez ?

— Venea cu uniforma engleză din timp de pace, îi spune colonelul, astfel că era imposibil de a se distinge în rândurile armatei roşii. Dar când uniforma sa s'a uzat, a venit în kaki, atunci l-am recunoscut, şi Cebaroff, furios, a pus să mă închidă... Iată tot !

— Ce infam ordinar acest Cebaroff ! murmură Ptiţin. Afacerea sa e limpede.

— La ce atribui tu trădarea generalului ? întrebai pe prizonier.

— Nevoia de bani, zise Pavliceff. Femeile...

— Ah ! ah ! iată-l pe acest ticălos, făcu Ptiţin cu un râs zglobiu. Femei, câte femei ?

— Două. A pus să se clădească pentru ele o vilă mare, la Ivangorodi, cu porcelanuri de Sèvres.

— Şi tu cunoşti numele acestor femei ?

— Da. Nastasia Filippovno, logodită la Gania, fiica generalului Ivolghin şi Aglaia Epancin, fiica generalului Epancin.

— Ce de generali ! murmură Ptiţin uluit. Ah ! Va să zică avea legături cu lumea mare.

— Mi-se pare c'am zărit undeva aceste nume, făcui, probabil în cronica mondenă din „Nowoje Wremja".

— N'are a face. Asta-i de ajuns. Acum vrei să semnezi depoziţia ? făcu Ptiţin, adresân-

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 25 Noembrie 1923 —
CUPON No. 4.

du-se lui Pavliceff.

Colonelul semnă, fără nici o obiecţiune.

A doua zi, când mă întorsei la Barovici, mă prezentai lui Keşolm.

Îmbrăcat cu o splendidă pijama împodobită cu dantele, delegatul stă în faţa unui dejun bogat. Când fui introdus, el sfârşise toc-

— Ivan Ivanovici, în sfârşit! Ai ajuns la mai de telefonist.

— Ajuns la timp? întrebai eu.

timp?

— Da, am primit o ştire dela Toropeţ.

Colonelul Pavlaceff a murit astă-noapte.

Nu mă dumeresc de loc de norocul nostru.

— Am sosit la timp, răspunsei.

Şi-i întinsei procesul-verbal al depoziţiei Kesolon îl luă. Pe măsură ce-l citea, faţa îi i se înpurpura. Ochii săi cei mici străbucea.

— Ce înseamnă aceste absurdităţi, strigă el. Îngrozit, nu răspunsei.

— Pe Pavlaceff l-aţi interogat? Mă întrebă el cu o privire de mânie.

— Pe el însuşi, răspunsei cu slab, celula 44.

Kesolon scoase un ţipăt de fiară.

— Celula 44!

El sări la telefon.

— Fortăreaţa Toropeţ. Pentru delegatul justiţiei sovietului: şi ceva mai iute.

Allo, Toropeţ, aci delegatul justiţiei sovietului Barovici... Cine a ocupat aseară celula 44? Allo! Mai repede... Bine, bine... Şi colonelul. Şi care era numărul celulei lui Pavloceff?... 34? şi 34? ei bine!

Puse aparatul jos şi mă privi cu furie:

— Idioţi, idioţi făr' de leac! urlă el. A-ţi, greşit celula, a-ţi luat interogatorul unui nebun!

— Un nebun! bâlbâii eu.

Duşmanul se dătîna sub sine.

— Dacă vor scăpa teufler din duşmănie asta, îmi zise, jur să nu mai primesc prevăzătoarea comisiunii rogatorii.

Şi, plin de spaimă, îmi aruncai privirea spre Keşum.

El recită raportul. Damne! Zâmbia. Apoi, începu să râdă fără şovăială. Idit, e cu desăvârşire idiot, strigă el.

Dar basta! Pavliceff nu mai există spre a-şi recuza iscălitura. Acum va pune acest proces-verbal la dosar şi de data asta, nu veţi fi împedepsiţi. Mi-e tot-una, mă grăbesc să fiu astă-seară la şedinţă, spre a vedea ce mutră va face nenorocitul de Cebaroff.

Trad. de **Paul R. Marian**

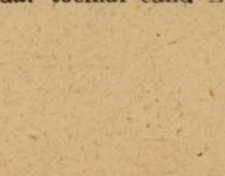

Cine a fost Don Juan?

Un primar spaniol, Gabriel Tellez, călugăr din ordinul „Merçi", a prezentat pentru prima oară pe scenă sub numele de Tirso de Molina, o figură care exista de mult în folklorul Spaniei. „El Burlador de Sevilla" nu era un seducător de femei, ci un şarlatan grosolan, odios publicului.

După unii autori, istoria lui Don Juan Tenorio şi a Comandorului ar avea legătură cu o adevărată dramă. Un tânăr din Sevilla ucisese în duel pe comandorul Gonzales de Ulloa după ce-i atrăsese fiica într'o cursă. Vinovatul ar fi fost pedepsit de către călugării franciscani în capela în care se afla mormântul victimei. De aci s'a acreditat versiunea statuei răzbunătoare. După alţii, ideia statuei însufleţie ar fi fost luată dintr'o comede a lui Lope de Vega. Din Spania acest tip trecu în Italia şi de aci la Paris unde italienii dela Palais-Bourbon îl reprezentară către anul 1658; traducerea franceză inspiră „Le Festin de Pierre". S'a discutat mult dacă Molière voise să facă din Don Juan-ul său un personaj simpatic, cu toate că era atheist.

Cine l'a făcut însă, într'adevăr simpatic pe Don Giovanni, a fost Mozart care transformă personajul din libretul abatelui Lorenzo da Ponte într'o victimă a unui ideal mereu neatins şi mereu căutat.

Evoluţia aceasta se urmează cu Hoffman, autorul Povestirilor fantastice, apoi cu Byron şi Musset care, în „Namouna" salută un don Juan „mai mare, mai frumos, mai poetic" de cât acel al lui Molière.

De atunci tipurile s'au înmulţit. Téophile Gautier a introdus pe Don Juan în „Comedia morţii"; Prosper Mérimée în „Sufletele purgatoriului" se sileşte să smulgă infernului pe acel al „seducătorului" din Sevilla.

După cum vedem reabilitarea a fost încercată de pretutindeni şi suntem departe de acel „Burlador" cinic şi desgustător care după cum spunea Hoffmann, era „o insultă pentru omenire şi pentru creator".

Gilly

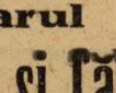

Spicuind publicaţiile s'reine

O genealogie regală ciudată

O legendă curioasă stabileşte că, acum 1200 ani înaite de era creştină, două din cele zece triburi ale lui Israel, cărora li se pierde urma după cativitatea Babilonului, s'au stabilit în Insulele Britanice.

Cea ce e cert e că regina Victoria credea în îndepărtata sa ascendenţă asiatică şi studiase cu cel mai viu interes arhivele păstrate la castelul din Windsor.

Iată cum savanţii au stabilit filiaţiunea: Cinci sute optzeci de ani înainte de Christos, prinţesa Te-Teplir, fiica lui Zédéhiah, ultimul rege israelit a luat în căsătorie pe Eochard, regele Irlandei, care luă numele de Heromon de Tara. Din acest strămoş, regele Angliei, îşi trage origina sa şi se înrudeşte ast-fel cu psalmistul David.

(Daily Chronicle)

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

care apare în fiecare Marţi

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

6

In dauna firii lor deschise, a sincerităţii lor, a legăturii lor, aceste două fiinţe leale şi iubitoare, simţeau strecurându-se între ele o răceală, o pricină de ruptură. Pentru întâia oară Filip făcuse să intervină amintirea mamei lui şi pentru prima oară d-na de Gremilly îşi aducea aminte că era amanta copilului unei prietene.

Incetul cu încetul, enervaţi şi încântaţi că nu mai aveau să facă dovezile lor de curaj, alunecară pe nesimţite într'un soiu de vorbărie mondenă, până ce ajunseră să vorbească de lucruri indiferente, ca să se pregătească pentru o retragere decentă.

— Veniţi de sigur mâine?— zise la sfârşit d-na de Gremilly, fără să bage de seamă că nu'l mai tutuia.

— Îţi făgăduesc — îi răspunse el tutuind-o, dar cu o graţie fermecătoare.

D-na de Gremilly nu se simţi în stare să'l petreacă şi după ce-i strânse mâna, rămase pe canapea, pe când el se depărta.

Plânse aci o bucată de vreme, apoi socoti că nu e demn de ea să păstreze atitudinea asta şi sculându-se repede, sună spunând slugii să poftească pe nepoata ei.

Când Louise de Courlieu intră, d-na de Gremilly, care se temea să n'o trădeze ochii plânşi, nu-şi privi câtă-va vreme nepoata, de şi îi vorbea, dar tocmai când Louise răspundea la o întrebare fără importanţă, mătuşa ei fu mirată de accentul vocii sale. Se întoarse repede spre ea şi, privind-o, observă că şi ea avea ochii roşii de plâns.

— Dar ce ai? — o 'ntrebă d-na de Gremilly.

— Nimic, mătuşică.

— Eşti supărată pe mine?

— De ce aş fi supărată tocmai pe d-ta?

— Ai fost uricioasă azi dimineaţă.

— Dar de loc.

— Ba da, mi-aduc bine aminte; eram enervată, trebue să mă ierţi copila mea.

Pentru prima oară d-na de Gremilly zicea Louisei **copila mea.** De o cam dată, aceasta avu un pretext de înduioşare până la lacrimi şi îngenunchiând înaintea mătuşii ei chiar în locul unde Filip îngenunchiase:

— Cât eşti de bună! — îi zise ea, sărutând aceleaşi mâini pe cari Filip le sărutase adineaurea.

— De loc; nu sunt bună — răspunse repede d-na de Gremilly ridicând-o — sau cel puţin nu de ajuns, de vreme ce te fac să plângi cu capriciile mele şi cu bunătatea mea neaşteptată... Te-am chemat să te previu că astă seară mergem la teatru. Trimet chiar acum să-mi reţină o lojă. Du-te de te 'mbracă şi fă-te frumoasă.

— Dar ce se joacă, mătuşică dragă?

— Nu ştiu, dar în ori-ce caz o comedie. Am să m'abonez la Comedie. Mi-e teamă să nu te plictiseşti.

— Vai, mătuşică, îţi jur...

— Taci! nu te jura. Nu găsesc ceva mai insipid, mai odios, mai ridicul ca jurămintele.

Sculându-se cu viorăciune şi lăsându-şi nepoata surprinsă de această brutalitate care întrerupea o pornire sufletească delicioasă, d-na de Gremilly plecă să dea ordine pentru plăcerea, poate melancolică, ce-o făgăduise nepotei.

IV

Intr'un antract d-na de Gremilly primi în loja sa vizita unui prieten — mai bine zis a unui aspirant — care nici odată nu se dase pe faţă, care nu fusese nici odată prenumărat printre curtenitori, dar care se ţinea totdeauna într'o disponibilitate rezervată, discret, politicos, atent, observând foarte bine, dar nevăzând de obicei decât ceia ce vrea să vadă, păstrând totdeauna dreptul de a privi se încăpăţânase asupra aceluiaş punct de ochiadă, nevariind pentru aceasta mai mult ca astronomul care'şi mişcă telescopul pe aceiaş porţiune de cer în urmărirea aceleiaşi stele.

D. Brazier nu era un sceptic. Credea mai întâi în el însuşi, hotărît dar fără iluzie; în multe idei generale şi într'un foarte restrâns număr de persoane.

D-na de Gremilly era steaua invariabilă pe care o contempla cu o încredere şi o răbdare uimitoare. Era convins că femeia aceasta aşa

Pagina Copiilor

Şiretenia lui Puiu **Spirit de observaţie**

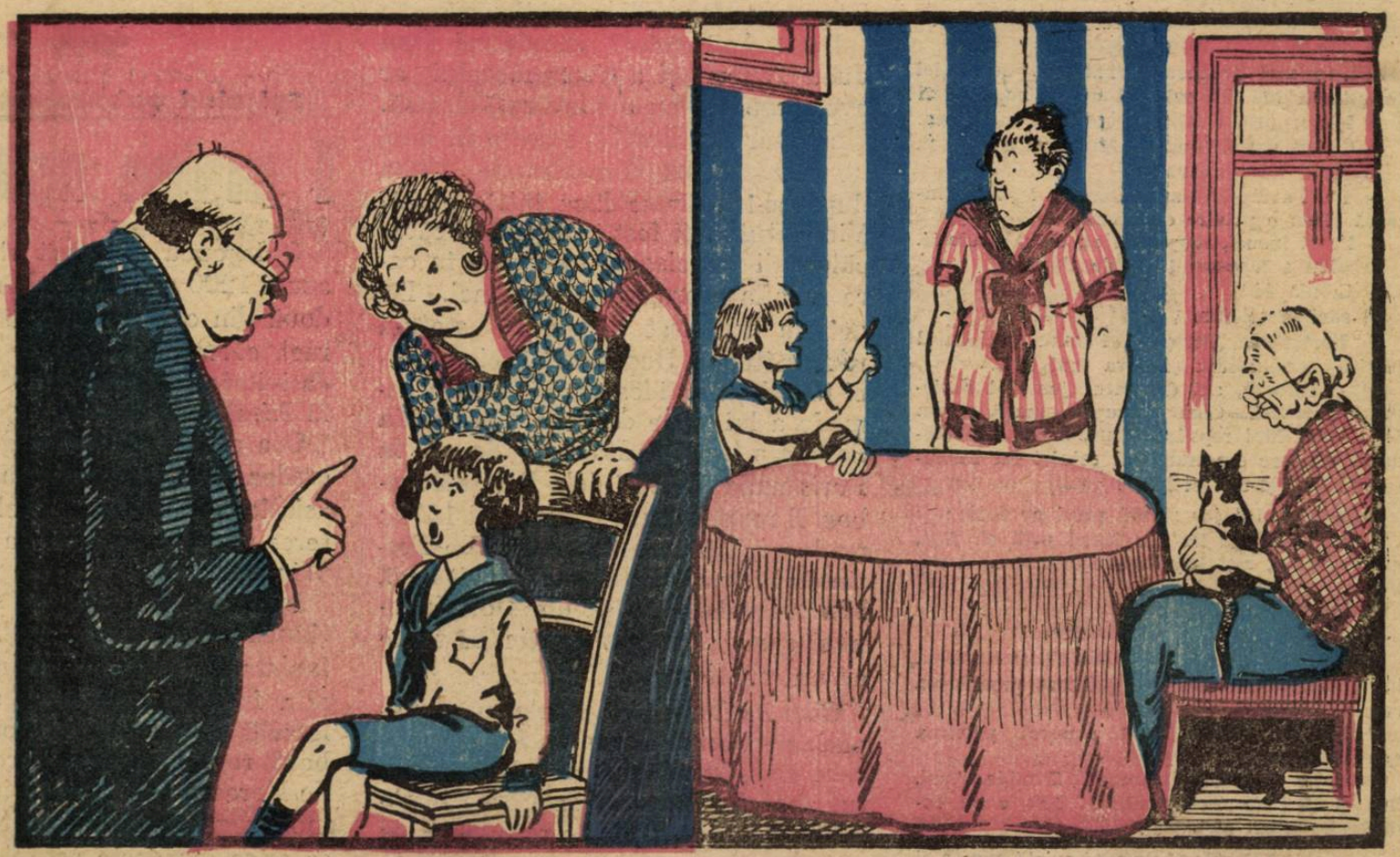

Doctorul. — *Puiule ia scoate limba.*
Puiu. —*Nici mort, d-le doctor, am scos-o ieri şi m'a bătut mama rău de tot...*

— *Mămiţico, de ce ai păr alb ?*
— *Fiindcă m'ai supărat tu.*
— *Da ? Ce trebue s'o fi necăjit tu pe mama mare de-a albit aşa...*

de frumcasă, aşa de calmă, aşa de inteligentă, aşa de dreaptă, i-ar face fericirea şi că la rându-i, fără falşă modestie, şi el i-ar conveni; numai că simţise după oare-cari observaţii cari nu erau încă tentative, că nu sosise încă vremea să-şi prezinte candidatura.

Sunt mulţi indivizi în lumea asta, mai mult înţelepţi decât nebuni, cari trăiesc dintr'un vis, aşa cum credincioşii trăiesc prin cerul la care aspiră. A crede e prima condiţie a fericirii; cea mai neînsemnată dintre realităţile ce vine după aceia este complimentul acestei fericiri voluntare; dezamăgirea nu atinge decât cu mare greutate pe acela care se căcşte de greşelile ce comite. E orgoliu în caracterele acestea, dar orgoliul este izvorul celor mai bune virtuţii omeneşti.

Câţi-va ani de zile, d. Brazier cunoscuse şi el furtuni cumplite. Ieşise însă din ele muiat până la oase într'o filosofie care-i moderase simţurile şi i dase toată amploarea judecăţii. Vorbea despre pasiuni aşa cum un amator vorbeşte de galeria lui de tablouri, rânduindu-şi amintirile, valorificându-le fără să le mărească preţul, ne mai crezându-se destul de avut pentru aceasta. Ajunsese în perioada aceia a vieţii în care nu se mai bea decât vinuri rare cu pahărelul şi-i plăcea să aştepte bucuriile din urmă, lăsându-le de mai 'naînte să 'mbătrânească spre a le găsi şi mai bune.

Avea 50 de ani trecuţi şi nu părea să aibă mai mult de 40. Fost ministru plenipotenţiar, îşi făcuse strengăriile în străinătate; corect în Franţa, stimat pentru caracterul lui leal şi rece, părând puţin curios pentru că perspicacitatea sa fi ajungea, era totdeauna bine venit în societate, pentru care nu era nici odată supărător. Era dorit pretutindeni din cauza spiritului său, dar nimeni nu îndrăznea să-l facă un mosafir obicinuit, tocmai de teama acestui spirit care nu înţepa nici odată, dar lăsa să i se vadă acul.

D-na de Gremilly avea de el exact aceiaş părere pe care el o avea despre ea. Nici un bărbat nu i-ar fi părut mai demn să-i fie soţ, dacă n'ar fi avut pe de-asupra înţelepciunii ei, flacăra aceia care ardea încă şi care-i domina raţiunea. Fără să fie cu desăvârşire sigură că aştepta de la ea un ceva de plictiseală, de bunătate, de slăbiciune sau de oroare de singurătate, se simţea că e sub privirea lui şi din această pricină încerca o tainică mulţumire. Dovada aceasta de stimă era aceia ce o satisfăcea mai mult. Intre ei nu era prietenie familiară, era însă un fel de perpetuă atingere a două personalităţi egale cărora nu le rămâneau decât să se întoarcă una către alta, spre a se vedea mai bine şi a se strânge în braţe. D-na de Gremilly ar fi făcut bucuros din el confidentul său, dacă n'ar fi fost într'o epocă în care nu trebuia să se spovedească nimănui. Il primea rar, nu atât din voinţa ei, cât din aceia a d-lui Brazier. De teamă de a nu fi confundat cu un amant, lăsa într'adins lungi intervale după fiecare vizită ; dar accepta cu o curtenitoare grabă invitaţiile la masă şi nu lipsea de la nici o serată.

In loja ei, d-na de Gremilly strălucea în seara aceia. Era mai frumoasă ca totdeauna pentru că suferea şi pentru că sforţarea eroică ce făcea o însufleţea cu curajul ei şi-i scotea în relief frumuseţea. Era prin urmare într'o dispoziţie favorabilă spre a primi un om cu spiritul solid, cu mult bun simţ, cu multă experienţă, care nu-şi mai aducea aminte de nimic din viaţa lui ascunsă, dar era totdeauna gata să dea cele mai bune sfaturi, chiar asupra a ceia ce nu ştia ; într'atâta filosofia lui, fără să ceară spovedanie, era mereu gata să primească.

N'avea, repet, nici o bănuială despre legătura d-nei de Gremilly cu Filip de Luzay ; de şi n'ar fi fost surprins s'o afle într'o zi şi de o bucată de vreme credita chiar această solicitudine maternă de care era înconjurat Filip. El însuşi, din cauza relaţiilor sale în lumea diplomatică, fusese solicitat să intervină, atunci când a fost vorba să sprijine demersurile pe lângă ministru. Cunoştea pe d-na de Luzay ; găsea foarte natural că această provincială a abandonat pentru o bucată de vreme pe fiul ei unei bune prietene şi ştiind poate din experienţă părerea de rău, golul pe care-l lasă absenţa unui copil în sufletele făcute să iubească mult, el ierta excesele, aşa cum ar fi iertat şi beţia de iubire aacestei maternităţi de adopţiune în care se deschidea întreg sufletul acestei femei neştiutoare de dragoste.

Işi închipuia el bine că d-na de Gremilly îşi aţâţa focul inimii ca să ţâşnească din ea toate scânteiele ; dar prefera grija aceasta la femeia pe care o visa a lui, maniilor egoiste ale unei caritaţi banale, chiar în afară de gustul pentru cele proaste sau pentru păpuşi.

Se vede că trebuia prea puţin pentru ca finetea lui să pătrundă taina a cărei aromă o şi mirosise, dar acest **prea puţin** nu-i cerea încă să se ocupe de el. Cum experienţa îl învăţase de mult să ştie că nu există prăpastie imposibilă în inima celei mai cinstite femei, se ferea să bănuiască prea de vreme pe femeia pe care o stima, fiind totdeauna timp pentru o asemenea dovadă.

Fu deci de bună credinţă când, după cele câteva cuvinte asupra spectacolului şi asupra lucrurilor inutile pe cari un om de bun simţ nu poate să nu le debiteze, întrebă pe d-na de Gremilly ce mai făcea protejatul ei.

— Nimic, răspuns ea.

(Urmare în nr. viitor).

ANUL XXXIX. — No. 47 2 lei exemplarul Duminică 2 Decembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

O nouă ahiziție a muzeului Louvre (Paris)

Eugen Carrière: COPILUL BOLNAV

COPIII

Privesc cu interes copiii, oriunde. La şcoală, — unde-s pătrunşi de o prematură seriozitate, care aduce mai mult a teamă; — în grădinile publice, unde se joacă sgomotoşi, punându-şi la încercare în deosebi imaginaţia de arhitecţi şi constructori ai caselor de nisip: la cinematograf, unde cu râsul lor sglobiu par'că dau un pic de viaţă pânzei tremurătoare. Dar nu-mi fac copiii o mai mare bucurie, ca atunci când îi văd la vitrinele librăriilor. Îngrămădiţi unul peste altul, privesc, examinează şi doresc, aşa cum numai ei ştiu să dorească. Iar când vreunul are norocul să cumpere o carte, sau o revistă cu chipuri, o,atunci bucuria lor e neîntrecută, jocul nu mai însemnează nimic, bomboanele sunt lucruri uitate.

Copiii vor înainte de toate să vadă şi apoi să citească. Să vadă desenuri, chipuri, tablouri, pe cari să le simtă ei, să le tălămcească original, cum numai sufletul lor poate tălmăci ingenuu şi totuşi explicit.

Dar mă gândesc acum cu un fel de groază: avem noi desenuri pentru copii, în afară de aşa zisele caete de desen şcoar? Pictorii noştri n'au avut nici un pic de tragere de inimă să se gândească la copii, lăsaţi pradă coloraturilor stranii, chipurilor insipide, răspândite în comerţ de-a valma.

Dar măcar cărţi pentru copii avem? Unde-s? Biblioteca proprie tineretului e extrem de redusă. Şi cele mai multe lucrări sunt lipsite şi de acea simţire duioasă, care să corespundă inimei copilului, şi mai ales de acea naivă ingeniozitate, care spintecă toate înţelesurile în credinţa că orice e cu putinţă.

N'aş sta la îndoială să întrebuinţez chiar expresia tare, că ceeace se face, sau mai exact ceiace nu se face pentru lectura copiilor noştri, e un fel de masacrare a inocenţii.

Şi totuşi simţim nevoia aceasta acută, că trebue să dăm copiilor cărţi de citit, fiindcă le caută şi le doresc. Profesorii în genere nu pot, — ei fiind mereu dominaţi de realităţile pedagogiei. Dar scriitorii? Scriitorii noştri nu iubesc copiii, nu ştiu basme, nu pot să îmbine miraculosul cu naivitatea?

Ce-i de făcut în situaţia aceasta?

Am înaintea mea o carte, „Filles et garçons" de Anatole France, cu superbe ilustraţii de Monvel.

Auziţi! In Franţa, marele Anatole France scrie pentru „fetiţe şi băeţi". Doamne, cum scrie! Cu mila lui, copleşitoarea lui milă de făpturile slabe şi imperfecte. Cu surâsul lui îngăduitor pentru tot ce-i sburdălnicie!

Este desigur problema cărţilor pentru copii foarte interesantă. Şi dacă altcineva nu se poate ocupa de ea în chip serios, diferitele societăţi inimoase alcătuite de oameni dornici de bine şi frumos, poate că ar putea să ajute la rezolvarea ei.

Pentru moment, ar fi necesar măcar să se pregătească traduceri şi tipărituri îngrijite. Copiii cer cărţi cu lăcomia cu care altădată râvneau jucării.

B. Cecropide

Cum se înregistrează la distanţă cutremurile de pământ

Dacă Europa e calmă, din punctul de vedere geologic, dela 1 Septembrie a. c. Asia e teatrul seismelor, adică al cutremurilor de pământ. Dela cataclismul din Japonia, nu e zi în care telegraful să nu ne aducă ştirea unui nou cutremur, sau sismografele să nu înregistreze seisme, la mari distanţe. Sismografele sunt aparate de o rară sensibilitate, care înregistrează, cu o perfectă conştiinţiozitate, cele mai neînsemnate mişcări ale scoarţei planetei noastre.

Când de ex. scoarţa pământului tremură într'o regiune oarecare, de la centrul unde s-a produs cutremurul se propagă trei soiuri de unde: 1) unde foarte iuţi, care parcurg scoarţa pământului de jos în sus, aproape în linie dreaptă, cu o viteză de 14 km. pe secundă; 2) unde, mai puţin iuţi, care se propagă în aceleaşi direcţii, ca şi cele d'intâi; 3) unde, care se propagă cu o viteză de 13.600 km. pe oră, în linie circulară, urmând convexitatea suprafeţei terestre.

Ori, aceste trei soiuri de unde sunt precis înregistrate de sismografe şi prin mijlocul unor tabele, întocmite experimental, se poate calcula distanţa le care s-a produs cutremurul de pământ şi astfel se poate găsi originea seismului.

Aparatul înregitrator al seismelor, care se numeşte, după cum am spus *sismograf*, are mişcări de pendulă şi graţie *inerţiei* sale, înregistrează toate zguduiturile scoarţei terestre, dela cele mai mici, până la cele mai puternice. Ce este inerţia? Inerţia e acea proprietate a obiectelor, care se opun la orice schimbare bruscă în viteza lor şi le face să reziste acestor schimbări. După cum spune fizicianul Charles Nordmann: ceea ce e spiritul conservator pentru corpul social, este inerţia pentru corpul material. Sismograful e un aparat, care, faţă de corpul material — pământul— păstrează o poziţie de observator, atent şi sigur. Lui nu-i scapă nici cea mai neînsmenată mişcare a scoarţei pământului. Civilizaţia reclamă însă alt aparat, graţie căruia omul să poată preciza data când se vor produce cutremurele cu caracter catastrofal.

R. S.

Văzute şi auzite

Educaţie model

— Până acum aţi dus-o cum aţi dus-o, dar acum să vă văd!... Aveţi pe Vântu de greceşte!

Cu această spaimă ni se anunţa începutul anului şcolar în clasa a treia la Liceul Lazăr.

Destul ne'ngrija pe noi ideea că va trebui să'nvăţăm limba elenă; iată că ne aştepta şi primejdia unui profesor sever.

Îl întâlneam pe Vântu pe bulevardul Elisabeta, când venea la liceu, şi pe sălile şcoalei, când eşea dela cursuri. Inalt, spătos, cu mersul legănat, cu paşi rari, avea nişte tălpi late, ce ni se păreau că ne vor strivi când vom greşi cu ceva, şi un permanent zâmbet crud, în care vedeam toată bucuria lui în faţa viitoarelor noastre suferinţi.

Aşa ni-l descriau elevii din 'naintea noastră, că din toată făptura lui nu desprindeam de cât eventualităţi triste.

Cu toate acestea, Vântu începu lecţiile blajin, ne luă domol, ne asigură că va fi răbdător şi zâmbetul ciudat se transforma adesea într'un râs sgomotos, deschis, care ne dispunea, ne liniştea.

Numai când vre-unul din băeţi făcea o poznă mai gravă, se repezea cu pedepse şi cu note rele la purtare.

Intr'o zi pe când scria o frază pe tablă, un elev se ridică în bancă şi-i dete cu tifla. Tocmai atunci Vântu se'ntoarse. Creta-i căzu din mână, ochii fulgerară, şi, sburlindu-se, vru să s'asvârle asupra lui. Dar se stăpâni. Duse mâna la inimă, care bătea cu furie şi se rezemă de catedră. După ce se linişti, se adresă clasei întregi.

— Ceeace a făcut camaradul vostru nu s'a mai pomenit. Nu ştiu ce pedeapsă să-i dau. Să-l elimin pentru totdeauna, mi se pare prea puţin. O să mă gândesc până la lecţia viitoare. Mâine, unul din voi să se ducă la părinţii săi.

Mă fixă pe mine:

— Tu să te duci. Să le spui ce s'a întâmplat. Vreau să văd ce zic şi ei.

Apelpisit, luă catalogul si eşi din clasă, aruncând încă o privire străpungătoare elevului vinovat, care stetea cu capul plecat şi lăcrăma gândindu-se la cel aştepta.

Problema pusă era greu de rezolvat dacă în adevăr m'aş fi dus la pă-

rinţii colegului, el ar fi păţit-o rău; tatăl său îl snopea în bătae chiar pentru greşeli mai mici. Dacă comunicam profesorului că nu mi-am îndeplinit misiunea, era să fiu şi eu pedepsit.

Trei zile mi-am chinuit mintea, în căutarea unei soluţii împăciuitoare şi în cele din urmă mă oprii la una în care nu-mi puneam multe speranţe, dar vedeam cel puţin posibilitatea de a mă strecura.

Sosi ora de greacă.

Vântu intră de astădată cu paşi mai repezi, nerăbdător să isprăvească cu camaradul vinovat.

In picioare, cu catalogul la subţioară, solemn, îmi făcu un semn cu mâna, dându-mi cuvântul.

Mă ridicai, tuşii şi raportai aproape mecanic, când cu ochii în sus, când cu ei în jos, ca să-i evit privirea care m'ar fi abătut de la planul meu strategic:

— Domnule profesor, am fost la părinţii lui. Părinţii lui au zis, domnule profesor, că bravo aşa profesor, cum ei n'au mai văzut, că dacă era altul poate l-ar fi bătut ori l'ar fi eliminat pe elev, dar d. Vântu a fost mai înţelept şi a adus faptul la cunoştinţa părinţilor, cari au recunoscut că fiul lor e vinovat, l-au pus în genunchi, nu i-au dat să mănânce două zile şi l-au bătut trei. Au zis, domnule profesor, părinţii lui că bravo aşa profesor, că dacă ar fi toţi aşa, domnule profesor, altfel ar merge şcoala!

Mi-au spus la recreaţie băeţii că în timpul când vorbeam eu, Vântu îşi umfla pieptul, îşi accentua zâmbetul, dându-i un caracter de adâncă satisfacţie, şi reflecta în ochii săi mari o mulţumire imensă — aşa cum trebue să fi avut şi eu la sfârşitul anului, când am văzut că n'am rămas corigent la el.

După ce sfârşii, profesorul, emoţionat, cu glasul aproape tremurând, zise camaradului:

— Şezi jos. Te iert de data aceasta, de hatârul părinţilor. Văd că sunt oameni de treabă. Dar dacă te-oi mai prinde, o s'o păţeşti.

In ziua aceea toţi cei ascultaţi luară note mai bunicele şi la eşire ne duserăm la bombonăria Bresson, acolo unde e astăzi magazinul de şocolată Zamfirescu, şi elevul care scăpase şi de profesor şi de părinţi — unul îl amnistiase şi ceilalţi nu ştiau nimic — ne trată cu bomboane de mentă: 8 la zece bani pe vremea aceea, „le bon temps," cum ar fi zice Lavedan.

Don José

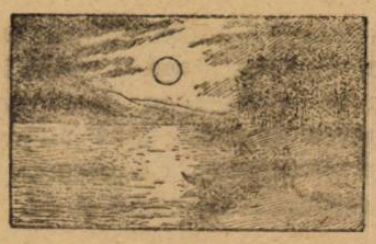

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

V

Se'mprăştie în sufletu-mi iubirea
Ca pulberea de lună pe ninsoare
Iar ale vieţii unde călătoare.
Pe-al meu destin îşi deapăn' amăgirea.

Pierdut în mreaja umbrelor fugare,
De ele-mi reazăm astăzi fericirea...
Incerc şi eu să prind nemărginirea
In margini de argilă visătoare.

Şi totuşi, numai dragostea adâncă
Şi limpede ca un isvor sub stâncă
Nu-şi vede începutul, nici sfârşitul.

Ea singură e raza care leagă
Himera-om de vecinicia 'ntreagă
Şi'n zarea ei resfrânge infinitul.

VI

Din ochi, din gura dulce, de pe sânii
Ce-mi dau mireasma clipii 'nfiorate.
Aşi vrea să sorb suprema voluptate
Sub privegherea Venerei-stăpânii...

Acum pricep de ce muriau păgânii
Pe rugul Afroditei vinovate
Şi-i înălţau altare parfumate
De 'nfiorarea tainică a zânii...

. . . . . .

...Şi mă visez iubind ca Praxitele
Naiadele eternei amăgiri
Ce vin cu poezia lor din stele

S'aline dorul tristei omeniri,
Şi mă visez urcat la cer de ele
In lectică de brad şi trandafiri....

1) Vezi numărul precedent.

Literaţii şi oficialitatea

Multă vreme literaţii au fost trataţi cu vitregie de oficialitatea diferitelor ţări. E banală observaţiunea că poeţii, romancierii, noveliştii, în sfârşit, literaţii, după ce au suferit destule mizerii în cursul vieţei lor, odată decedaţi, oficialitatea se deşteaptă din somnolenţa ei tradiţională şi bineveoeşte să acorde o atenţiune după moarte, scriitorilor de talent, care au onorat literatura naţională respectivă, cu operile lor. Această atenţiune **post-mortem** acordată scriitorilor dacă nu-i lipsită de eleganţă, în schimb nu-i practică pentru literaţii în viaţă.

Unii s'au gândit la intervenţia oficialităţii, adică a statului. S'a spus: statul e dator să joace rolul unui Mecena.

Statul, dacă poate să fie un distribuitor de fonduri şi panglici, poate el să aprecieze, la justa sa valoare, activitatea literară a scriitorilor?

Intervenţia statului poate fi ea folositoare literaturii serioase?

Să vedem cum s'a pus chestiunea în alte ţări şi ce s'a făcut în favoarea literaţilor şi a literaturii în general, din străinătate.

Poetul francez, Alfred de Vigny, sub al doilea imperiu, a solicitat, în termeni elocvenţi, înfiinţarea unui „minister al literilor franceze".

Subtitlul poet scria în acea epocă: „Literaţii, sunt muncitori, ei trăesc din produsul cerebelului lor. Ceea ce a obţinut armata, industria şi muncitorii de orice categorie, din partea prinţului, poate să obţină şi literatura". Un an după moartea lui Sainte-Beuve, dorinţa lui Alfred de Vigny s'a realizat.

In 1870 s'a înfiinţat un minister al literilor franceze, al cărui prim şi ultim titular, a fost Maurice Richard.

Azi, se pledează în Franţa reinfiinţarea acestui minister. In această chestiune d. Fermand Vanderem publică un articol interesant în „Le Matin".

Care sunt argumentele d-lui Vandérem?

De oarece toate corporaţiunile, toate colectivităţile de lucrători, au ministerele lor speciale, care se ocupă de interesele lor respective şi legitime, există aceeaşi raţiune să se înfiinţeze un minister şi pentru literaţi, de oarece ei intră în categoria muncitorilor intelectuali

Statul francez n'a făcut nimic pentru literaţii săi: nici o lege favorabilă, nici un gest menit să îmbunătăţească condiţiile lor de existenţă, în raport cu serviciile imense aduse de această categorie de lucrători de elită, naţiunii şi societăţii.

De altă parte, literaţii, izolaţi, nu pot organiza o propagandă literară în afară, pe când un minister al literilor poate să organizeze o excelentă propagandă, prin misiuni, de oarece el ar dispune de fondurile necesare etc.

Să vedem ce s'a făcut în alte ţări pentru literaţi.

In Rusia, bolşevicii subvenţionează pe scriitorii lor, ca şi pe descendenţii lor — bineînţeles e vorba de scriitorii care aprobă, fără rezervă, politica sovietelor. In Belgia funcţionea-

ză un minister al artelor, ca şi în România. In Elveţia s'a creat o cassă de ajutor şi de împrumut pentru scriitori şi familiile lor.

In Italia funcţionează o bancă, care ajută pe scriitori...

Din cele de mai sus ar reeşi următoarele: statul ar trebui să „patroneze" şi să ajute materialiceşte şi materialiceşte munca intelectualilor-literaţi.

Dar, oare, numai munca literaţilor e de natură intelectuală? Numai această muncă urmează să fie protejată de stat? Dacă se invoacă protecţia acordată de stat celorlalte categorii de muncitori şi se susţine necesitatea ca statul să protejeze şi pe muncitorii-literaţi, firesce că nu pot fi excluse şi celelalte categorii de muncitori intelectuali. Chestia care se pune e următoarea: în ce măsură poate statul să protejeze munca intelectuală?

De fapt, această muncă e individuală, personală şi nu colectivă. Dacă munca lucrătorilor dintr'o uzină poate fi reglementată de stat, munca unor intelectuali nu poate fi reglementată, deoarece ea e în funcţie de factorul pur intelectual, care crează şi produce după inspiraţie proprie, sau după date, care scapă unui regulament colectiv. Ceea ce se poate face de către stat, în chestiunea ce o tratăm, e să încurajeze munca intelectuală, să pună la adăpost pe scriitor de neajunsurile ce i le poate creia societatea nepreväzătoare, dar nici într'un caz el nu poate reglementa activitatea intelectuală şi nu e în stare să valorifice această muncă.

R. Seişanu

Copilul morţii

— Sonet —

Când nu încape 'n tine însu'ţi, firea,
Cu sfânta'i măreţie de sub soare,
Când propriul tău chin nu te mai doare
Şi soră ţi-a rămas numai mâhnirea,
Când toată lumea într'o clipă moare
Odată cu nădejdea şi iubirea,
Răspunde-atuncia care ţi-e mâhnirea,
Tu, omule, o umbră călătoare?
Când ai visat că vei atinge cerul
Şi visul tău, a fost o amăgire,
Când vieţii n'ai putut să-i ştii misterul
Ce cauţi tu perdut în omenire,
Tu umilită jucărie a sorţii,
Tu frate bun şi tu copil al morţii?

S. Hortopan

Omul şi furnica

— Urmare şi sfârşit —

Intr'o zi când umbla pompos în orgoliul lui obrasnic (era zeu pe vremea aceia), într'o zi dar, obosit de măcel şi de glorie, se aşează pe un con destul de grosolan pe care lucrătorii lui se pare că-l ridicase înadins în câmp.

Construcţia era regulată, solidă, destul de compactă ca să reziste ciocanului şi nu lipsea nimic ca să stea comod stăpânul lumei.

— Ei bine! zise el, ce s'au făcut animalele pe care străbunii mei le-au întâlnit?

Unele au fugit de groaza mea şi nu mă îngrijesc de loc! Ani să le găsesc cu câinii mei şi cu ereţii, cu soldaţii şi corabiile mele când oiu avea nevoe de puful lor pentru culcuşul meu sau de părul lor pentru blănurile mele. Celelalte s'au devotat de bună voe puterei stăpânului lor legitim. Ele 'mi fac brazdele, trag carele sau servesc la plăcerile mele. Imi dau lâna lor moale pentru îmbrăcăminte, penele lor bălţate pentru găteli, sângele lor pentru setea mea şi carnea lor foamei mele. Nu prea am de ce să mă plâng. Sunt omul şi domnesc. Este o singură fiinţă însufleţită în toată lumea unde se binevoesc să-mi întind domnia care să-mi fi refuzat omagiul şi credinţa?

— Da, zise o voce slabă, dar ascuţită şi şuerătoare, care se ridica în faţa lui din vârful unui bob de nisip: da, tirane, n'ai supus încă pe furnica Termes care râde de puterea ta, şi care te va sili poate mâine să-ţi părăseşti cetăţile, şi să te dai pradă gol, cum ai venit muştei Nubiene.

Bagă de seamă, rege al animalelor, căci nu te ai gândit nici la muscă, nici la furnică!...

Era în adevăr o furnică; şi omul se repezi s'o omoare, când ea dispăru într'o gaură. Multă vreme o scormoni cu vârful fierului său, dar degeaba săpă nisipul la mari adâncimi: galeria subterană se prelungea lărgindu-se, şi el se opri de spaimă şi de oroare simţind pământul scufundându-se sub picioarele lui, gata să-l rostogolească într'o prăpastie grozavă de închipuit, ca să slujească de pradă familiei furnicii Termes.

Chemă paznicii şi robii lui. Omul îi avea deja: căci robia şi neegalitatea sunt primele lucruri pe care le a închipuit pentru trebuinţele sale. Puse să sape, să are, să scormone pământul. Puse să dărâme cu greutate toate movilele artificiale unde se odihnise pe una din ele. Sapa şi lopata îi descoperiră peste tot găuri la fel cu acea unde se înfundase furnica Termes în ochii lui. Socoti cutremurându-se de groază că numărul supuşilor lui revoltaţi întrecea într'o proporţie nemărginită, acela al grăunţelor de nisip din deşert, deoarece nu era un bob de nisip care să nu-şi fi avut găurica lui, nici găurică să nu-şi fi avut furnica ei, nici furnică care să n'aibă poporul ei. Se întrebă fără îndoială cu o amintire amărâtă de ce învingătorul elefanţilor n'avea putere asupra celui mai de nimic insect al naturii? Dar înaintase prea mult cu civilizaţia ca să fi rămas în stare să lege o soluţie naturală de o idee simplă.

La urma urmii ce vrea? strigă el, această furnică Termes care abuzează de josnicia ei şi de neînsemnătatea ei, ca să-mi insulte stăpânirea asupra tot ce vieţuesce? ce-mi pasă că murmură în singurătăţile unde fuge de furia mea, şi unde nu sunt gelos s'o urmez. De câte ori mi-o eşi în cale am s'o strivesc cu tocul. Lumea îmi aparţine.

Omul se înapoiă în palatul său, el adormi în mirosul parfumului şi'n cătecile femeilor.

Omul isbuti dar să se distreze astfel între voluptăţile moleşitoare şi jocurile crude între care-şi împărţea viaţa, din părere de rău că nu supusese o furnică îşi inputa chiar minutul trecător de necaz pe care-l resimţise ca o slăbiciune nedemnă de majestatea lui suverană.

In timpul ăsta furnica Termes, scoborîtă în cărările ei ascunse, convocase tot poporul ei, urmau cu stăruinţă neobosită, să deschidă de departe mii de drumuri ducând către oraşul principal al omului. Ea ajunse urmată de o lume întreagă de furnici, sub temeliile clădirilor, şi o sută de mii de legiuni negre mai înbâcsite ca turmele de oi, pătrunseră în toate părţile prin grinzi, sau se duseră se scormone pământul în jurul bazei coloanelor. Când pietrele colţuroase ale tutulor clădirilor nu se mai rezemară decât pe planurile aplecate ale unui teren înşelător şi mişcător, când bârnele şi grinzile roase pe dinăuntru până la coaje şi goale ca fluerul de paie uscate, nu mai înfăţişară decât aparenţa de coaje, furnica Termes se retrase de odată în ordine cu toată armata ei de minieri.

A doua zi tot oraşul Biblos se dărâmă peste locuitorii săi.

Ea îşi urmă apoi planul, conducându-şi turmele de lucrătoare nemiloase în toate punctele unde omul clădise oraşele lui: şi pe când fugea îngrozit în faţa duşmanului său nevăzut, nu fu unul din oraşele sale să nu să prăbuşească ca Biblos.

Apoi, imperiul omului nu mai fu decât o singurătate unde răsărea ici şi colea zidiri neînsemnate cari vesteau vederilor locuinţa cuceritorului hotărît al pământului.

Acest mare distrugător de cetăţi, acest cotropitor năprazinic cărui-a îi rămânea din dreptul regal de ultimă stăpânire proprietatea ţărilor imense ale ţinutului pe care-l străbătuse nu era nici Belus, nici Sesostris: era furnica Termes.

Slabele rămăşiţe ale familiei omeneşti care scăpară de ruina oraşelor, urmăririlor încăpăţânate ale muştei omorâtoare şi arsurilor seimunului, fură fericiţi să se ascundă în ţinuturile ocupsite unde nu primesc de la soare decât razele oblice slăbite de veşnici aburi, şi să reclădească nişte oraşe sărăcăcioase, puturoase, frământate cu noroi sau cu oase calcinate amestecate cu sânge, şi mândre drept orice glorie de câteva monumente ignobile care trădau pretutindeni orgoliul, zgârcenia şi mizeria.

Dumnezeu nu se supără decât în limbagiul oratorilor şi al profeţilor cărora le îngăduie uneori să i interpreteze cuvântul; el surâde greşelilor pe care le dispreţueşte, chiar furiilor pe care ştie să le împace; căci nimic din ce a fost n'a încetat de a mai fi decât în aparenţă, şi nu crezu că creaţiunea are nevoie de un alt răzbunător decât o biată furnică necăjită.

„Răbdător pentru că este nemuritor", el aşteaptă ca furnica Termes să-şi croiască drumuri pe sub mări, şi să vie să deschidă prăpăstii sub cetăţile unei spete pe care n'ar binevoi s'o urască, dacă ar fi în stare să urască; el o crede destul de pedepsită prin nebuniile şi pasiunile sale.

Omul clădeşte încă şi furnica Termes umblă mereu.

Tradus de D-na **E. I. Pallă**
după Ch. Naudier

Mişcarea în realitate şi în artă

Nimic mai greu de cât a exprima în tablouri mişcarea. Toate tablourile celebre studiate din punctul de vedere la mişcărei în realitate au fost dovedite că nu corespund acestei realităţi. E drept că unui tablou nu se cere să fie a fotografie, dar de asemeni nu e permis ca în tablouri să fie o prea mare îndepărtare dela realitate.

Şi totuşi din antichitate şi până azi vedem că în tablouri sunt abateri de la realitate. Cum se explică ele?

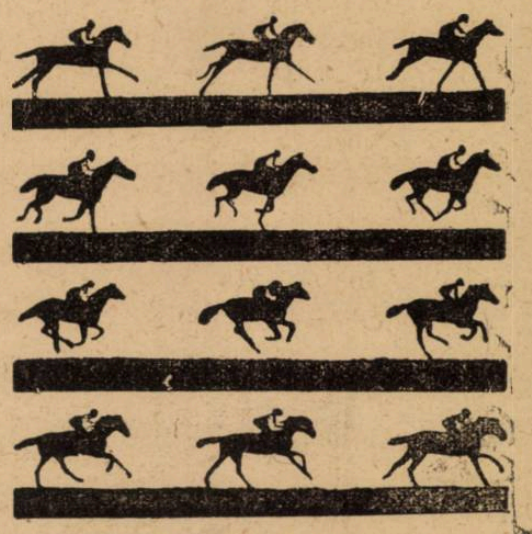

Cursa de cai văzută cu aparatul fotografic şi în care se vede cum calul n'are nici odată poziţiunea arătată în tabloul lui Hericout.

Un doctor francez Reun, care s'a ocupat cu chestiunea a ajuns la concluzia că artistul în tendinţa de a produce o impresie mai adâncă trebue să exagereze. Exagerarea aceasta corespunde de altfel şi cu modul

de a vedea al privitorului care nu prinde toate detaliile unei mişcări şi prinde numai câte-va la care adaogă fantazia şi amintirea altor tablouri văzute.

Aşa o fotografie cinematografică exactă a fugei cailor dovedeşte că în nici un moment al fugei calul nu rămâne cu picioarele în aer, cum sunt reprezentaţi caii în tabloul celebru al lui Hericot şi totuşi expresia fugei e mai bine redată în acest tablou de cât în fotografie.

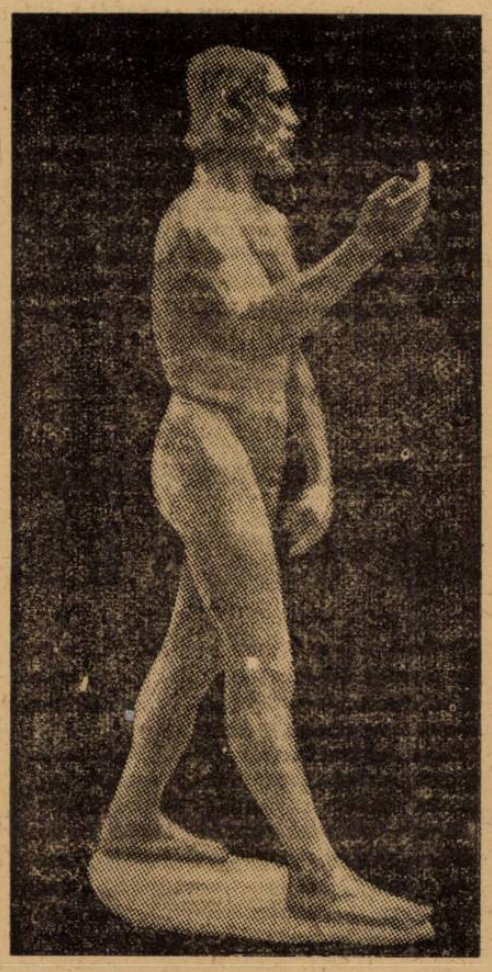

Ioan Botezătorul de Rodin, în care se vede iar o eroare, omul în mersul lui nu are nici odată tălpile lipite de sol.

Acelaş lucru în toate tablourile, frescele şi statuele în care se arată fuga omului, omul este reprezentat în astfel de poziţie nenaturală în cât dacă ea ar fi în realitate ea n'ar putea exprima fuga, căci omul nu s'ar putea ţine pe picioare şi totuşi fuga aceasta artificială dă ideia de fugă, pe când fotografia fugei omului n'o dă.

De asemeni mersul încet şi maestos nu este aşa cum îl vedem în sculpturile vechi şi nici în lucrarea lui Rodin : *Sfântul Ion Botezătorul*, de oarece omul în mersul său nici odată n'are ambele tălpi pe sol, dar Rodin singur explică că a sculptat aşa ca să dea atitudinei mersul solemn şi încet care se impunea în această sculptură.

Renu constată încă un lucru că în aprecierea tablourilor şi a mişcărilor din ele noi ne conducem de educaţia prmită şi acceptăm unele lucruri şi gesturi nenaturale pentru că ele ne-au fost inculcate de artişti ; de aceea el crede că artiştii au o mare putere educatoare a sentimentelor noastre şi că ei pot să ne facă să acceptăm de frumos şi natural unele lucruri care sunt departe şi de unul şi de altul.

Cu întrebuinţarea fotografiei şi a cinematografului studiul mişcărilor în natură şi în artă iau o nouă îndrumare şi rezultatul acestor descoperiri se şi constată în nouile producţiuni artistice care se apropie mult mai mult de realitate. Şi nu e îndepărtată ziua când vom dovedi tablourile de astăzi ca nişte copilării când educaţia simţului văzului ne va face să privim la mişcări cu totul altfel de cât le primim astăzi.

De pe acum s'a început să se critice multe din tablourile şi sculpturile din vechime, care erau socotite ca fiind expresia celui mai mare adevăr artistic şi să se arăte greşelile pe care le conţin din punctul de vedere al realităţei. Şi cu cât ochiul se va obicinui sub influenţa nouei educaţii, care ne-o dă fotografia şi cinematograful vom ajunge să vedem altfel realitatea şi să apreciem alt fel mişcarea în tablouri.

Dr. I. Dascian

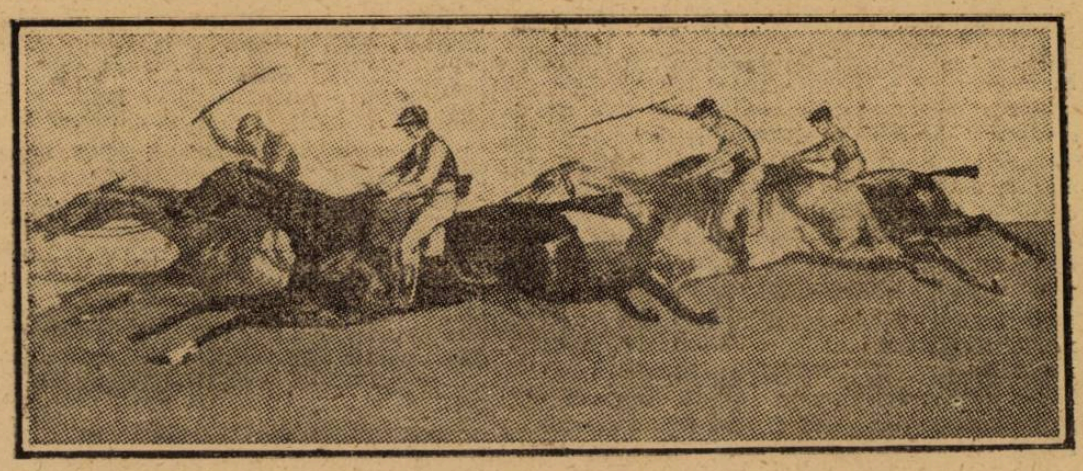

Tabloul lui Hericout în care caii au o aiergătură care nu corespunde cu realitatea văzută prin aparatul fotografic.

Sculptura lui Bouchet din grădina Luxemburg la Paris care reprezintă goană, dar care e absolut nenaturală.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

Taedium Vitae

Să-mi străpung tinereţea cu armele desnădejdei, să port livreaua ţipătoare a acestui veac meschin, să las cele mai păcătoase mâini să-mi fure comoara, sufletul să mi-l am robit în firele părului unei femei, şi să nu fiu decât servitorul mercenar al Fortunei, jur că nu-mi place de fel.

Toate acestea-s pentru mine mai puţin decât slaba spumă ce joacă pe mare, mai puţin şi de cât floarea scaiului, într'o zi de vară, desfăcută de sămânţa ei.

E mai bine să stau la oparte, departe de tot de acesti seci calomniatori, cari zeflemisesc viaţa mea, necunoscându-mă de loc.

Mai mult preţ pun pe cel mai umil coperiş sortit să adăpostească pe cel mai sărac salahor, de cât să intru în această cavernă în care oamenii răguşesc cioroväindu-se, unde albul meu suflet a sărutat pentru întâia dată păcatul, pe buzele tale.

Camma

Asemeni unui om care, plecat peste o urnă greacă, studiază frumoasele forme trase acolo de o mână atică, Zeu şi zeiţă zvelt, bărbat viguros şi tânără fată, după cum frumuseţea lor îl dezbracă de orice dorinţă de a se întoarce şi de a privi în faţă limpezimea zilei,

Asişderea eu, nu pot tinde spre mai mult decât spre o tainică Lună de indolentă voluptate, când, în cel mai intim secret al sanctuarului Artemisei, te văd în picioare, sub anticele tale forme, şi în severitatea ta.

Şi cu toate acestea. — pare-mi-se — mai mult mi-ar plăcea să te văd jucând rolul acelui şarpe al bătrânului Nil, al cărui farmec îmbăta pe Impăraţi.

Vino, mare Egipt, scutură scena noastră cu simbolicele tale defilări!

Ah! sunt însfârşit istovit de pasiuni fără realitate. Fă din lume al tău Actium, şi din mine Antoniu al tău.

[1] Vezi „Universul Lite[rar]" precedent
Traducerea acestor poem[e] Oscar Wilde e datorită d-lui
M. Negr

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 2 Decembrie 1923 —
CUPON No. 5.

PRIMUL AMOR

Se 'ntorcea acasă cu somnul pe gene ;
Pe buze, ecoul unei sărutări.
Ca de-o melodie dus încet, alene,
Pe când Dimineaţa îi zâmbea din zări.

Legănat de visuri dulci şi vagabonde,
Mai simţea la gâtu'i braţele în salbă.
Rămăsese 'n păru'i fire lungi şi blonde...
Se făcuse luna ca o floare albă.

Nikita Macedonski

Gândiri alese

Buna şi reaua dispoziţie

Buna dispoziţie, considerată ca atitudine permanentă în raporturile cu cei din jurul tău, nu-i numai o formalitate, o aparenţă necesară. Ea interesează fondul vieţii : e un indiciu al sănătăţii fizice şi al echilibrului moral ; e un indiciu al însemnătăţii încrederii pe care o ai în tine însuţi şi'n puterea ta de a face faţă tuturor împrejurărilor vieţii prin mijloace cinstite.

C.

•

Ooamenii de afaceri nu-şi pot îngădui să aibe nervi, ca artiştii şi femeile frumoase.

Herbert Casson

•

Buna dispoziţie este cel mai mare farmec al vieţii.

Ernest Renan.

•

Egoismul, Răutatea, Urn

Omul este produsul educaţiunii sale

Helveţius

•

Egoistul se priveşte ca ultimul scop al creaţiunii; s'ar aştepta ca, în clipa morţii sale, să fie şi sfârşitul lumii.

N. Iorga
(„Gânduri şi staturi")

•

Existenţele exclusiv personale sunt greutăţi moarte în balanţa realităţilor. Ele sunt neputincioase şi sterpe în ce priveşte propăşirea adevărată a bunurilor obşteşti ; sunt existenţe parizitare.

Ch. Wagner
(„Ce qu'il faudra toujours")

•

Răul îşi aşează triumful său pe ruinele voinţei celor slabi.

Adina Gr. Olănescu
(„Cugetări")

•

Cineva poate zâmbi, poate zâmbi într'una, şi totuşi să fie mişel.

Shakespeare

Omul, care n'are ce pierde, e de temut.

Goethe

•

Omul rău găseşte totdeauna justificare acţiunilor lui rele.

C.

•

L'a muşcat o viperă şi a murit vipera înveninată.

Voltaire

•

Unii oameni răi au o singură mustrare de cuget : aceea că n'au făcut destul de bine faptele lor rele.

N. Iorga
(„Cugetări")

•

Aria de suflet, fără mărime de suflet, caracterizează naturile rele.

Weber

•

Orice faptă rea, ce ai făcut, dă drept la alta care se va face împotriva ta.

N. Iorga

•

Nu e nici odată prea târziu, să repari ceeace ai făcut rău.

Proverb englez

•

Ura este o temelie greşită, pe care nimic trainic nu se poate ridica.

La Rochefoucauld

•

Ura creşte în inimi înguste, departe de soare.

Ronetti Roman
(„Manasse")

•

Mai puternic e acela care se învinge pe sine, de cât acela care cucereşte o cetate.

Schiller

Culese şi traduse de **I. Ş. Cernăţianu**

Figuri parlamentare

DEPUTATUL VICTOR IAMANDI

E un tip simpatic, vioiu şi locvace.

E unul dintre puţinii parlamentari, care nu-i certat cu gramatica, poate fiindcă a făcut sau i-a fost dragă literatura, pe când era student. Utilizează în discursuri, metode variate, fără să fie totuşi strateg. Se vede mai ales în atacurile, ca şi în apărările lui, o prudenţă de gazetar iscusit.

S'a manifestat de câteva ori şi a avut accente vibrante prin logica înfăţişare a chestiunii, pe care a susţinut-o.

Mi se pare totuşi, că n'a trecut destulă vreme, de când era „secătură entuziastă" ca să nu-şi dea pe faţă, fără ezitare, bagajul valubil de cunoştinţe, aprecieri — uneori necompatibile situaţiilor — ca şi instrucţiile secrete de „lucrături".

D. SPANIŞTEANU

Un ţăran veritabil, îndârjit, care nu vrea, nu poate să fie altceva decât ţăran, ori care l-ar fi hainele de târgoveţ şi oricare i-ar fi mediul, pretenţios, ori snob

Vorbeşte apăsat, tare, cu ocolire, când vrea să atace ; cu spovedanii simpliste, când crede c'ar putea emoţiona. Utilizează naraţiunea, ca mijloc de convingere prin pilduire; dibueşte răspunsul când i se cere să răspundă precis. E un fel de inadaptabil sfătos, care nu te atrage, dar nu poţi trece cu inima uşoară nici peste ce spune, nici pe lângă cele ce-a spus. E la el, un fel de văl de şiretenie, care învăluie necesitatea de a ghici, nu de a spune adevărul.

D. VESPASIAN V. PELLA

Cred că e cel mai tânăr deputat.

Are o înfăţişare de licean, căruia părinţii îi fac toate bucuriile, chiar şi pe aceea de a fi deputat. Cu toată înfăţişarea lui îngrijită cu cea mai stăruitoare minuţiositate, are dorinţa de a plăcea. Dacă ar fi mai matur, ar dori desigur să se şi impună.

Ori de câte ori vorbeşte, aduce în discuţii o atmosferă de pretenţiositate savantă, — d. Pella e şi profesor universitar, — expune liniştit şi metodic, dar nu convinge.

Cuvântările lui au aerul unor comentarii, care nu înfăţişează o notă subiectivă de cercetare prin muncă chinuitoare. Aş putea spune, că observaţiile d-lui Pella efleuzează numai.

Brak

Cabinetul secret al istoriei

Lauzun şi casa sa din Paris

Casa a fost deseori descrisă, de pe când era locuită de faimosul duce de Lauzun, de către financiarul Pichon, ultimul locatar al acestei somptuoase locuinţi.

Se poate contempla şi astăzi, intrarea spaţioasă, curtea, scara din dreapta. La parter, marele salon, oglinzele sale, sculpturile şi picturile care au aspectul uscat şi de culoare gălbue ca de veche piele dorată. La primul etaj, vasta sală de mâncare cu statui de marmoră, cu colonade, cu fântâna şi basinul cari redau fizionomia ospeţelor din secolul 18-lea. Un alt salon, apoi, totul numai în oglinzi, în lemn sculptat şi aurit, diminutiv din marea Galerie dela Versailles, astfel cum putea să-l posedă un segnior în vre-un colţ al insulei Sait-Louis. Şi, în cele din urmă, pătrunzi într'o vastă cameră de culcare, cu parchetul lustruit ca oglinda, cu căminul de marmoră roşie, cu alcovul de aspect regal, ridicat ca un tron, — camera de culcare a d-rei de Montpensier, marea domnişoară, celebra croină a vestitei cronice de aventuri auguste.

O altă cameră, mică, cu un alcov de dimensiuni reduse, o cameră de tânăr, de ofiţer al căruia bagaj trebue să fie repede adunat, repede luat, — camera lui Lauzun.

Intre cele două alcovuri, străbătut de mici uşe strâmpte, un capăt de culoar în grosimea zidului. Existenţa a două fiinţi cari au venit să se întâlnească aci, sunt cunoscute, ele fac parte din istoria Franţei.

D ra de Montpensier, fiica lui Gaston de Orleans, nepoata lui Ludovic XIII, strănepoata lui Henric IV, e eroina Frondei care apare, accea care a fost, după remarca lui Saint-Beuve, un amestec de al lui Corneille şi Scudery, prinţesa de sânge făcând pe aventuriera. Ea a arătat la ori-ce moment că nu mai ştie nimic din mizeriile omeneşti, şi cum le-ar fi cunoscut ? Cine i-ar fi vorbit de ele la vârsta când ea juca în mod serios rolul de mică regină ? Ea le va înţelege mai târziu.

Ea le va înţelege când va fi în ea o altă mare domnişoară de cât acèia popularizată de imaginile timpului, aşezată pe crenelurile de la Bastilia, mândră şi frumoasă de cei douăzeci şi cinci e ani, aprinzând fitilul de tun. E o zeiţă a războiului, o Bellonă în catifea şi în dantele, cu o pălărie cu pene, cu o eşarpă la talie.

Ea pretinde totul în ziua aceia. Sângele Burbonilor curge violent în vinele sale de fată tânără.

Ea se gândeşte să se mărite cu vărul ei Ludovic XIV, precum se va gândi să se mărite cu regele Spaniei, prinţul de Galles, viitorul Carol II al Angliei, cu împăratul

Germaniei, cu archiducele guvernator al Țărilor-de-Jos, căci îi trebue un rege, un împărat, un suveran... Ea s'a trezit din acest vis mai târziu, ca să devie d-na Lauzun.

După ce a scris romane, pastorale, în 1669, — are patruzeci și doi de ani — (ea) se întâlnește cu Puyguilhem, Cadetul Gasconiei, căpitan de gardă, dulcegăros, spiritual, ironic, om abil de curte, fără prejudecăți, fără vre-o sensibilitate, și care va ști să devie ducele de Lauzun.

In aceste mâini căzu d-ra de Montpensier. Lauzun avea 36 de ani în ziua întâlnirei. El înțelese imediat și în mod admirabil că va fi urmărit de întârziata înamorată, și că va depinde de el ca să fie dorit și rugat. El făcu pe cochetul, se prefăcu că nu înțelege, până în ziua când d-ra ceru lui Ludovic XIV autorizația căsătoriei. Această autorizație a fost acordată la 15 Decembrie 1670, retrasă după trei zile, și în urma unei imprudențe a lui Lauzun, furios de prada scăpată, regele a stat zece ani la Pignerol, petrecu patru ani în exil la Angers.

In timpul acestor paisprezece ani, d-ra de Montpensier așteptă pe bărbatul ce și-l alese. Abia a fost liber, ea l-a luat în căsătorie. Ea avea 55 de ani. Soții au venit să se refugieze în locuința de pe insulă, ea veșnic violent înarmată cu toată vârsta-i înaintată, mai lacomă chiar de ultima fericire smulsă destinului. Dar el! El are cincizeci de ani, și nu e segniorul abil, expert în tactică și în politeță: el se arată așa cum e, aspru, interesat, cupid. Ea a trebuit să dea o parte din averea ei ca să obție favoarea lui Lauzun. A trebuit să-i cedeze principatul său din Dombes, comitatul din Eu, ducatul de Aumala, ducelui du Maine, bastardul lui Ludovic 14-lea, avere de o valoare de 22 de milioane, pe care d-ra de Montpensier a recunoscut-o lui Lauzun! Acestuia îi rămâne bătrâna femeie în locuința de pe malul apei: fiecare având camera sa cu alcovuri cari comunică între ele. Inamoratul se duce să regăsească pe înamorata, seara, în timp ce ei sunt ridiculizați la Versailles. Ce scene de trist amor! Și câte alte scene urmează! Lauzun aduce nenorocitei femei invinuiri, o face responsabilă de toate nenorocirile sale, de captivitatea și de exilul său.

Ea se înfurie la rândul ei, își reia aerul (ei) de autoritate. Apoi, gelozia intră în inima sa dezolată, se înfurie, lovește pe Lauzun, care de îndată o lovește la rândul său. Locuința lor răsună de țipete, de zgomote de uși împinse cu putere: e infernul vechilor iubiri.

Intr'o zi, în fața unei numeroase asistențe, Lauzun, perzând orice măsură, ordonă nepoatei lui Henric IV să-i scoată cismele. Printesa tresări în urma acestui violent ultragiu, alungă pe mojicul-soț, și nu l-a mai revăzut.

Aceste umbre pot să fie evocate între acești pereți auriți. S'ar crede că reflexul fugitiv al acestor istorice personagii s'a imprimat în somptuoasele oglinzi. Pașii lor se aud pe coridoarele secrete. Butonii ușilor au fost, odinioară, atinse de mâinele lor.

Aceiași apă și aceiași nori văzuți de ei trec și astăzi în cadrul ferestrelor. Totul le supravețuiește, aurul strălucește vecinic, divinitățile mitologice se urmăresc încă pe zidurile cari au răsunat de atâtea lamentări, de certuri și de plânsete...

Petre T. Gâdei

FILATELIA

Vinderea colecțiunei Ferrari

— A opta vânzare a acestei colecții bogate a avut loc și a produs ca de obiceiu o sumă însemnată.

Timbre rare au fost disputate cu înfrigurare. Multe bucăți au fost cumpărate în special de negustori streini și ceia ce e mai curios e că în numărul cumpărătorilor au fost și austriaci.

Un negustor din Viena o obținut pentru 120.000 franci plus cheltuelile, un Kreuzer din Baden, eroare de coloare, din emisiunea din 1851. Timbrul acesta nu cotează în Franța de cât 40.000 fr. Trebue să spunem însă că această cotă este cu totul aproximativă, căci figurina asta nu se vinde pe piață. Numai trei bucăți sunt cunoscute: una care e în posesiunea unui negustor parisian, a doua e expusă la muzeul din Berlin și în sfârșit aceia care a fost pusă în vânzare în colecția Ferrari.

Marele preț dobândit pe timbrul acesta dovedește că, alături de diamante, și de perle, marca postală a devenit o valoare internațională.

O marcă de 6 Kreutzer Austriacă, timbru de gazetă, cotată 3000 fr., a fost achiziționată de acelaș negustor cu 10.000 fr. O altă marcă a fost adjudecată cu 9000 fr.

Mărcile belgiene au fost de asemenea foarte prețuite.

Mărcile ungurești din 1871 au depășit prețul catalogului și, totuși prețurile actuale sunt superioare valorii lor reale; figurile acestea și-au ridicat mult prețul în ultimii ani și raritatea lor nu merită n nici un caz o atare progresiune.

Mărcile din Oldenburg au fost mai puțin favorizate deși ele sunt mai mult sau mai puțin rare.

In definitiv s'a constatat de pe urma acestei vânzări că în Franța cota timbrelor nu este exagerată iar prețurile sunt inferioare acelora ale târgului mondial.

C. Orășianu

VIZITAȚI
Cinema „VLAICU"
RULEAZĂ:
FILMELE CELE MAI FRUMOASE
SI INSTRUCTIVE

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 7

— Păcat, e vremea să debuteze ; eram mai tânăr ca el când am intrat în carieră.

— Nu-l cred prea ambițios.

D. Brazier clătină din cap :

— Pentru cănu vrei d-ta să fie.

Dacă d-na de Gremilly avu o tresărire, ea nu se ridică de la inimă pe frunte. Își privi interlocutorul drept în față și cu un surâs fără mândrie stângace, îi zise :

— Pentru ce i-aș insufla ambiția ?

— Ca să merite s'o aibă.

— Ai putea să-mi găsești astăzi o slujbă care să merite să te devotezi pentru ea ?

— Da, e slujba de bărbat.

D-na de Gremilly nu mai zâmbi, ci se porni pe râs de-a bine :

— O, filosof ce ești ! Mai are vreme Filip; lasă-l să mai fie tânăr.

— Cred că e destul de tânăr.

D-na de Gremilly mișcă evantaliul ca spre a împrăștia confusia :

— Cred și eu.

Louise de Courlieu se apleca peste lojă, ca să nu audă și să nu fie nevoită să asculte ; ea își făcea de lucru observând și numărând persoanele instalate la balcon.

D. Brazier care'și avea scaunul lângă d-na de Gremilly, găsind dialogul destul de amuzant, și-l apropie și mai mult :

— De ce nu-l însori ?

Tonul întrebării, care nu era decât glumă, păru și mai incisiv. Frumoasa doamnă încruntă repede sprâncenile și ridică din umeri :

— Eu, să mă ocup de însurători ?

— Sunt sigur că ai reușit.

Prietena lui strâmbă din nas și pentru întâia oară provocă pe acela care o săcâia :

— N'aș reușit nici chiar pentru mine !

— Pentru d-ta e altceva, — replică d. Brazier cu gravitate — cine ar fi vrednic de d-ta ?

Era în curiozitatea acestui răspuns o dulce și umilă admonestare. La ce bun să respingi de mai înainte pe candidatul care nu se prezenta ?

D-na de Gremilly simți admonestarea, îi păru rău că și-a atras-o și redevenind bună :

— Ai dreptate, mă voiu gândi la ce mi-ai spus și-ți voiu cere la timp sfatul.

— Sunt la porunca d-tale doamnă.

D-na de Gremilly mulțumită că s'a scuzat, redeveni iarăș agresivă.

— Răspunzi ca un om care ar cunoaște dormișoare de măritat.

D. Brazier aruncă mai întâi o privire asupra fetei al cărei cap era aplecat peste lojă ; dar un surâs negativ și ironic al mătușii puse brusc pe Louise afară din numărătoare. Diplomatul provocat, ripostă :

— Când vă veți hotărî, doamnă, vă voiu da nume.

— Nu mie.

— Credeți că d. de Luzay... ?

— Intreabă-l d-ta.

— Dacă mă autorizați...

— Cum, dacă te autorizez ? ce vrei să zici ?

D-na de Gremilly se supăra treptat, fără să înceteze însă de a zâmbi.

— Nu înlocuiești d-ta pe mama lui ?

Evantaliul se grăbi iar să se pună în mișcare.

— Fără îndoială, dar Filip, ca de altfel și mă-sa și eu, nu simte graba unei căsătorii.

EU fu accentuat ca să afirme autoritatea, posesia, și era așa de limpede și de categoric că sfida interpretările supărătoare. D. Brazier făcu haz de protestare, și nu avu nici o bănuială. Vru însă să fie caritabil cu Louise care nu da nici o atenție convorbirii lor și desemnând-o iarăș din ochi, zise încet :

— Până atunci dacă ai dori să începi cu ea, cunosc un tânăr...

D-na de Gremilly, încântată de întorsătura pe care o lua convorbirea, replică bucuroasă :

— Ții cu orice preț să-mi golești casa ?

— Nu în casă, ci în inimă aș vrea să fac gol.

Cuvintele acestea fură spuse cu o afectație de madrigal care n'ascundea cu desăvârșire sinceritatea.

D-na de Gremilly se simți iarăși încurcată ca să răspundă. Vorbăria decentă ce-i era familiară în orice împrejurare, o detesta pe da-

Pagina Copiilor

Are dreptate!

Copiii de azi

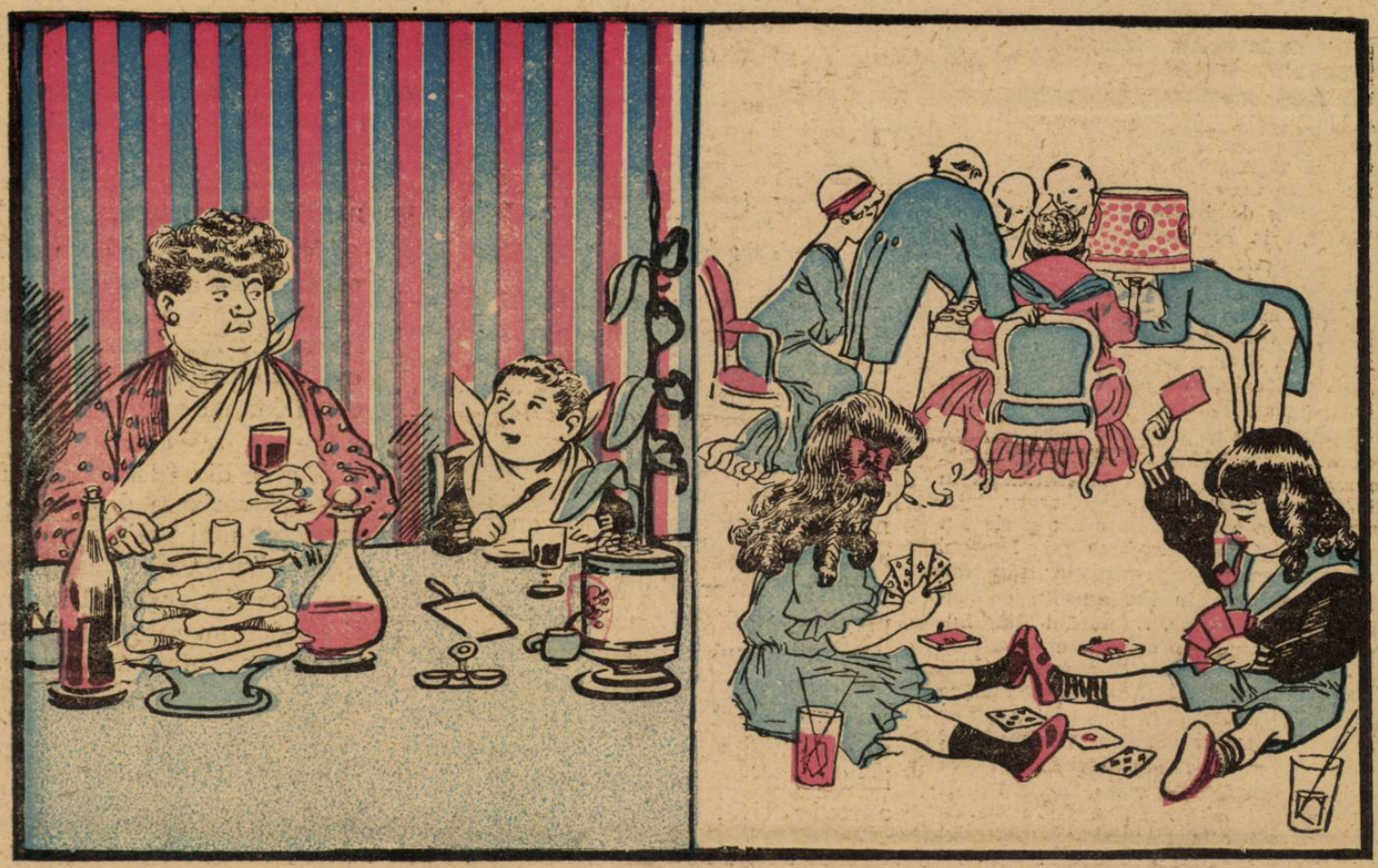

— Mititelul s'a plictisit şezând atâta pe scaun, ia să fim în locul lui.
— Să nu încerci mămico, că n'ai să'ncapi.

Grozavă invenţie şi lotonul ăsta.... nu ne mai plictisesc părinţii.

tă ce atingea un simţimânt. Să ia în râs pretenţia reală sau simulată a d-lui Brazier, ar fi fost să se ia singură în râs; s'o ia în serios ar fi însemnat să se aventureze într'o declaraţie precisă.

Din fericire, semnalul ridicărei cortinei ti veni în ajutor şi mulţumită că a ieşit din încurcătură, întinse mâna vizitatorului ei, zicându-i.

— O să mai vorbim despre asta.

Despre ce rămânea să se mai vorbească? despre Filip, sau despre golul din inimă? Ea n'a precizat nimic şi de aceia şi interlocutorul ei fu tot aşa de vag:

— Când veţi dori doamnă.

Ea nu îndrăzni să-i fixeze o întâlnire, ci se mulţumi să adaoge:

Pe curând, nu este aşa? pe curând!

Louise se înclină puţin ca să-şi ia rămas bun dela vizitator. Dovedea că dacă nici n'ascultase nici n'auzise nimic, aceasta n'o împiedica să-şi întoarcă la timp frumosul cap şi spre loja ei şi să salute la rându-i pe acest excelent povăţuitor, cu o expresie de recunoştinţă aproape iubitoare.

D. Brazier, ca să nu-i dea inima brânci să facă în aceeaşi seară o a doua vizită d-nei de Gremilly şi ca să nu rămână la locu-i când n'ar îndrăzni să se ducă către loja care'l atrăsese, ieşi din teatru. Avea nevoie să se reculeagă, să descurce limpede ceia ce se petrecea într'însul.

Pentru întâia oară, de şi glumind, îndrăznise în seara aceasta mai mult ca ori când. Se credea stăpân de-a bine pe cultul său îndepărtat, răbdător, recules, şi de o dată inima îi bătuse ca o inimă tânără. Şi lucru ciudat, în cele câteva manifestări de cochetărie cari scăpaseră d-nei de Gremilly, simţise un suflu de tinereţe.

— Adică, sunt aşa de tânăr? se întrebă el — să fie ea aşa de uşor mişcat?

Şi din deducţie în deducţie, n'ajunse să ghicească ce agita pe d-na de Gremilly; dar pricepu repede că în dauna înţelepciunii, a virtuţii, a forţei frumoasei văduve, ca şi în dauna experienţei şi a raţiunii lui, devenea gelos ca un aspirant de 20 de ani, gelos de nepoată, de fiul de adopţie, gelos de această maternitate care o făcea şi mai fermecătoare.

Era aşa de desăvârşit bărbat prin obiceiurile lui de cugetător, că se găsi omeneşte naiv în faţa acestei neaşteptate bătăi a inimii şi că, fără să micşoreze nimic din lealitatea lui, începu prin a-şi spune sieşi:

— Am să fac în folosul meu ceeace mi-a imputat că vreau săfac; golul în inima ei. Se înşelă prin aceste mici obligaţiuni materne, aşa cum şi eu mă înşel prin rezerva mea. S'a despărţim de falşii ei copii. Filip, dacă n'are o iubită, trebue să fie foarte înclinat să iubească şi ea îl păzeşte prea mult. Nepoţica e încântătoare. Ar fi o dublă şi excelentă acţiune aceia de a uni aceşti doi copii şi totuşi pare că unirea între ei nu e posibilă. Atunci îi voiu căpătui separat.

Admirabila femeie n'are să mă mustre multă vreme că m'am asociat la solicitudinea ei şi că am grăbit-o puţin. Am lucrat eu, ca diplomat, la căsătorii princiare, mult mai grele ca aceasta. Am să fac diplomaţie pe socoteala mea de aci înainte şi în aceasta, dacă e ceva egoism, e în schimb un bine pentru morală şi ceva asigurător pentru fericirea tutulor. Greul e să devii, cam fără voia lui, confidentul şi sfătuitorul acestui domn Filip. Mă mir că protejatul unei femei aşa de sincere şi de deschise, stă aşa de rezervat.

După cum se vede, cu o perfectă bună credinţă care e liniştea spiritelor superioare, d. Brazier punea la cale acest frumos complot, cedând mai mult instinctului a ceia ce rămăsese tânăr în el, decât rafinamentului experienţei lui. In naturile în cari seva este puternică, munca scoarţei nu se opreşte nici odată şi se formează în omul îmbătrânit ca şi în arbore, umflături neaşteptate şi crăpături pe unde se văd apărând mugurii verzi şi proaspeţi.

Intr'un sfert de ceas, iubirea acestui om grav, pe care n'o mai credea în stare să înflorească, înflorise. D-na de Gremilly nu-i spusese nimic pe care el să nu fi prevăzut şi el nu răspunsese prin nici un argument pe care să nu'l fi cântărit mai întâi. Dar cu spusele acestea, de odată spiritul său îşi pierdea echilibrul şi toate teoriile sale se clătinau. Găsise în femeea aceasta pe care o credeau, dacă nu înghetată, cel puţin de un calm inalterabil, o vioiciune de femeie ordinară, o palpitare neobicinuită. Ce putea să aibă, ca să fie aşa de gata să se emoţioneze?

Incapabil de fatuitate, d. Brazier nu-şiş atribuia nici un merit de fascinaţie; dar simţea un spor de iubire foarte real, pentru că se apropiase de obiectul iubit.

D-na de Gremilly venise la teatru aşa cum se aşează cineva la o masă de joc de cărţi, ca să se distreze în silă şi să-şi uite gândurile şi s'a trezit prinsă de friguri.

Pe dată ce cortina fu ridicată după plecarea d-lui Brazier, se adânci în gânduri şi nu mai văzu nimic din ceea ce se petrecea pe scenă. Asculta cum bubue într'nsa începutul unei drame.

Ar fi vrut să cheme înapoi pe d. Brazier; se temea să nu fie trădat pe jumătate; dar băgă de seamă că d. Brazier nu s'a mai înapoiat la locul său. Să se fi supărat pe ea?..... Nu cumva îi va fi vorbit aşa ca să'l jicnească? Să fi fost din întâmplare numai, că chiar în seara aceasta, după ceia ce se petrecuse între ea şi Filip, a pomenit el de însurătoarea amantului ei?.../

(Va urma)

ANUL XXXIX. — No. 48. 2 lei exemplarul Duminică 9 Decembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Salonul francez 1923

H. Doumergue: LENEVIE

Stilul scriitorilor şi vocabularul liberar şi ştiinţific

Stilul unui scriitor, ca să fie bun, trebue să fie precis, de oarece numai precisiunea, oferă claritatea şi conciziunea. Ca stilul unui scriitor să fie precis, în primul rând se impune o cunoaştere exactă a sensului cuvintelor, atât din limba literară, cât şi din vocabularul ştiinţific.

Cele mai multe greşeli de stil îşi găsesc originea în abuzul de cuvinte fără rost, sau fără sens exact cu ideea urmărită de autor.

Des întâlnim în publicitatea noastră cuvântul **reflecţie, în** loc de **reflexie; stupid, sau naiv,** în sens de **prost; stingherit,** cu înţelesul de **stânjenit; scabros,** cu înţelesul **de trivial ; conglomerat,** în sens de **aglomerat**, sau viceversa; apoi expresiuni, ca acestea : **„mai mult decât sublim"; „mai perfect"; „timpul nu se mai scoteă"; coloarea** albă (sau neagră), cu toate că alb şi negru nu sunt colori, etc.

Cele mai multe greşeli le găsim la scriitorii, care nu cunosc bine vocabularul ştiinţific, dar se aventurează în acest vocabular. E celebră gafa unui scriitor francez, care a comparat coloarea carapacei unui rac de mare viu, cu coloarea roşie a mantiei unui cardinal! Scriitorul acela credea că racul de mare, aflat în elementul său, e tot aşa de roşu, ca şi după ferberea sa!

Într'un roman, am cetit :

„Bolnavul, întins pe masa de operaţie, avu câteva convulsiuni violente. Buzele sale crispate; ochii săi sticloşi; trăsăturile sale livide, totul, denota că **cloroformul i-l asfixia..."**

Autorul a uitat că cloroformul nu poate să producă efecte de asfixie, nici asupra omului, nici asupra altor vieţuitoare. Cloroformul într'o anume cantitate, e o otravă puternică, care atacă direct inima.

Într'o nuvelă am găsit următoarea frază :

„El privi cerul înstelat şi admiră constelaţiunile şi numărul infinit al stelelor, care de milioane de ani stau fixate, în acelaş spaţiu sideral..."

Până în secolul al XVII era cu putinţă să se creadă în fixitatea corpurilor din spaţiul sideral, dar în 1923!... Apoi numărul stelelor vizibile cu ochii liberi e limitat la câteva mii, în cât nu se poate scri că cineva, uitându-se **„în spaţiul sideral" poate admira un număr infinit** de stele...

Într'o critică artistică :

„Artistul care a pictat cu atâta grijă aceste cadavre **cu forme tinere şi elegante,** are foarte mult spirit..."

Cadavre cu forme tinere şi mai cu seamă elegante, nu prea dovedeşte din partea artistului „foarte mult spirit" de observaţie, iar din partea criticului, simţul realităţei...

Într'o nuvelă românească :

„Ea îşi dădu obştescul sfârşit; ca o **efemeră** dispăru din viaţă fără să'şi fi dat seama de restul existenţei sale...

E vorba de o fată, care moare în vârstă de 18 ani... Comparaţia cu efemera e nepotrivită.

In urma cercetărilor interesante făcute de Fabre asupra vieţei insectelor e falsă fabula greerului şi a furnicei, de oarece furnica cu toate că e muncitoare — stă dese ori lângă tremba greerului, ca să prindă alimentele ce cad jos...

Se găsesc apoi „inadvertenţe" stilistice şi la marii scriitori străini. Matilda Serao, scrie : **„Verbele nu cşean din condeiul său".** Emile Zola : **„Elle mangea sa boutique pour en faire un bachelier".**

Emile Augier :

„Chez elles, pudeur, desinteressement„ amour: autant de préjugés évanouis, neige fondue sous le piétinement d'un luxe rapace et besongneux".

Edmond de Goncourt :

„Il lit d'un oeil, il écrit de l'autre..."

De aceea stilul cel bun e cel simplu, precis, clar şi concis.

R. Selşanu

Văzute şi auzite

UN DEBUT

Mare ferbinţeală la Liceul Lazăr : la 18 Ianuarie 4, sfinţii Atanase şi Ciril, era patronul liceului.

Corurile, sub conducerea bătrânului G. Brătianu, munceau pe capete, împreună cu orchestra compusă din camarazii noştri.

Exerciţii gimnastice se făceau zilnic, maestrul Ionescu ţinea să iasă perfect, ca totdeauna.

Sala de gimnastică, unde se desfăşura serbarea, era împodobită cu flori şi drapele.

In sfârşit, sosi ziua cea mare. Slujbă religioasă la biserica Sf. Ilie-Gorgani, muzică şi exerciţii la liceu, conferinţa unui profesor, discursul directorului Păun, mulţumirile şi elogiile ministrului de instrucţie pentru şcoala model, un program bogat şi bine executat, care în fiecare an făcea admiraţia părinţilor şi tuturor celorlalţi asistenţi.

Elevii se răspândeau grupuri-grupuri, încântaţi de succes.

— Bine, dar nu ştie toată lumea ce s'a petrecut

— Aşa e. Ar trebui să se scrie în ziare.

— A fost vreun ziarist ?

— Nu.

*— Să scrim **noi atunci.***

*— Scrie **tu.***

— Ba tu.

— Adică de ce n'ai scrie tu :

Pe bulevard, de-alungul grilajului grădinei Cişmigiu, băeţii se 'mbîau unii pe alţii. Cum toţi şovăiau, îmi pusei în minte să scriu eu, dar nu le spusei nimic, ca să nu râdă de mine dacă nu va apare.

Ajuns acasă, mă aşez pe lucru. Incepusem să citesc ziare — p'atunci elevii erau mai străini de presă ca astăzi — dar de scris nu mă gândisem niciodată.

Compusei o pagină, liniată, ca să iasă drept, cu minuţiozitatea şi grija cu care făceam extemporalele la „l. română". O citii tare şi mi se păru că n'are ritm, că se repeta „că" şi „care" peste măsura cuvenită. O rupsei — şi mai rupsei câteva.

După câteva ore de muncă, mă hotărîi să 'nchid plicul şi, sfios, îl aruncai într'o cutie postală, adresat unui ziar.

Toată noaptea n'am dormit, chinuit ca Hamlet de marea chestiune : A apare sau a nu apare ?

Nimeni n'ar putea descrie cu ce fiori m'am îndreptat a doua zi spre chioşcul de ziare, cum mi-a tremurat glasul când am cerut gazeta, cum îmi jucau paginile în mâini şi îuţeala cu care ochii străbăteau coloanele ca să zăreasc roadele muncile ale chinuitei mele minţi.

Trebue să fi făcut un gest neobicinuit sau să fi dat o exclamaţie exagerată când mi-am zărit iscălitura sub o jumătate de coloană — căci oamenii dela chioşc m'au încadrat în cel moment în nişte privir pline de curiozitate.

Sburai la şcoală. Adunaţi în jurul meu, camarazii citeau şi reciteau proza. In ochii celor din clasele superioare crescui vizibil ; cei inferiori îmi arătară o consideraţie fără margini.

— Numai în clasa a patra şi scrie la ziar !

— Ce lovitură !

— Nici nu ne-am fi aşteptat la aşa talent !

Elevii nu mai tăceau de marea valoare a articolului — care nu făcea altceva decât să înşire numele asistenţilor şi numerile din program.

Şi aşa debutai în presă.

O singură eclipsă încercai în lumina iluziilor mele de viitor ziarist : în anul următor, la o lecţie de matematici, când profesorul Mîrescu, desperat că nu ştiam să răspund întrebărilor sale, trânti creta şi mă afurisi :

— Gazetar să te văz !

Don José

La mormântul lui Ion Popescu

Fostului prim-redactor al „Universului"

Dacă vreodată ziariştii profesionişti îşi dau seama de sentimentul înfrăţirei lor, acea dată fără îndoială, e la groapa unuia dintre colegi.

In faţa mormântului colegului lor, ei, cari în vâltoarea zilelor şi sub presiunea faptelor, — râvnitoare de bine sau de rău, — sunt purtătorii de cuvânt ai tuturor intereselor, vânturătorii de idei ai tuturor posibilităţilor de transformări, — mai lente ori mai active, — ei îşi înfundă o clipă pasiunea zilelor de muncă, şi depun pioşi omagiul de cinstire pentru singura odihnă, pe care profesiunea le-o îngădue.

Lângă cripta lui Conu Iancu Popescu, — cum îi ziceam noi, — am venit mai pătrunşi de amărăciune, mai îndurerăţi de necaz, noi cei tineri, fiindcă el ne-a învăţat să fim solidari,, fiindcă el ne-a îndrumat să fim mândri de modestia gazetarului harnic şi corect, fiindcă el nu se simţea mai bucuros, decât în cerc de tineri cărora le sugera dragostea de ştiri exacte şi de atitudine întreagă.

Şi ce omagiu mai potrivit, vieţei lui de sacrificii, de istovitoare muncă pe tărâmul ideilor de îndreptare morală şi slujba binelui obştesc putem să-i aducem, decât legământul că-i vom urma cu statornicie pilda.

B Cecropide

Convorbiri literare

Glose pentru „Lume bine crescută"

de N. IORGA

Lupta dintre vechea nobilime agrară şi dintre păturile care se ridică (în piesa d-lui Iorga sunt boierul Rotopan şi Irmilic, un homo novus), a umplut cinci decenii de cultură românească cu rezonanţa ei, şi formează încă pivotul manifestărilor spirituale ale societăţii noastre.

In urma tratatului dela Adrianopol (1829), prin stabilirea în paragraful V a libertăţii vieţii comerţului încătuşat până atunci de obligaţiunile către Poartă, se aruncă fermentul unor importante transformări sociale. Raporturile agrar-feudale de până aci, prin lăsarea libertăţei depline de schimb (aplicarea principiului laissez-faire, laissez-passer, aflat în tot apusul Europei şi interzis ţărilor româneşti ce erau sub apăsătoarea dependenţă de turci, se schimbă fundamental. Vechea economie naturală (bunuri pentru consumaţie, iar nu pentru schimb), treptat, treptat se transformă în economie bănească, economie de schimb. Toată această schimbare este făcută sub influenţa capitalismului înaintat anglo-francez, fenomen analizat cu luxuriante amănunte de d. Şt. Zeletin. In totdeauna o ţară înapoiată din punct de vedere economic, venind în contact cu capitalismul înaintat va suferi schimbări profunde. Primele schimbări se arată pe tărâm economic.

Intr'adevăr, de unde mai înainte toată producţia grâului (spre a lua un caz concret) se mărginea numai să umple golurile făcute de consumul intern, acum se fac însemânţări de grâu cu mult superioare trebuinţelor interne. Pentru prima oară se exportează grâu în condiţiunile pe care le dictează imperioasa lege a cererei şi a ofertei, iar nu cu un preţ fixat de turci cum era până atunci. Cererea era din ce în ce mai mare din partea marilor ţări apusene (Anglia în deosebi) care se industrializau vertiginos.

Atunci se petrece marele fapt care revoluţionează definitiv economia românească feudală: pământul ce n'avea propriu zis o valoare de schimb, devine un bun de circulaţie, iar raporturile dintre boer şi ţăran tind să ajungă la nivelul celor economice, adică pe picior de egalitate. Şi de unde mai înainte pământul aparţinea celor două clase, ţărănimea bucurându-se efectiv în schimbul doar a unei mici dijme plătite proprietarului, acum se începe competiţiunea pentru stăpânirea numai a unei clase, căutându-se excluderea dela dreptul de proprietate a celeilalte clase. Aşa de pildă, încă din prima jumătate a secolului al XIX, boerimea oferă libertatea deplină a iobagilor, cu condiţiunea să rămână definitiv în mâinile lor. Ar fi fost (după cum a fost mai târziu) o libertate cu mâinile legate la spate şi cu stomacul gol.

Războiul mondial a accelerat evoluţia socială din România şi printr'o complexă serie de împrejurări, clasele nouă, clasele obijduite au câştigat (deşi nu definitiv), lupta începută. Dar caracteristic este faptul, just observat de d. Zeletin, că manifestările culturale ale naţiei noastre nu vor să urmeze realitatea socială. Infrastructura societăţii româneşti nu-şi are suprastructura adecvată. Intr'adevăr vechile clase, sortite de cerinţele inexorabile ale istoriei ca să piară, şi-au găsit un formidabil exponent ideologic, care a covârşit aproape gângurirurile culturale ale claselor nouănăscute. O şcoală strălucită, „Junimea", a ştiut să apere interesele nobilimei agrare cu o vervă şi o competenţă demne de o cauză mai dreaptă. Ani întregi tot ceeace era nou, ieşit însă din carba poruncă a Necesităţei (în sensul horaţian al cuvântului), era terfelit şi biciuit cu ironii, dispreţ şi ură. Titu Maiorescu accentuiază (şi prea mult încă), că natura nu face salturi; Petre Carp aruncă sarcasme şi glume de o veninoasă răutate asupra unui strălucit homo novus, Take Ionescu, Eminescu îşi oferă geniala sa pană şi creiază o splendidă ideologie conservatoare, Caragiale biciuieşte cu nesecată vervă tot cortegiul de ridicol ce însoţeşte deosebirea dintre fond şi formă, uitând că era temporară şi aproape fatală. Dar ceeace este mai straniu este că însuşi şcoala socialistă a marelui Dobrogeanu-Gherea, pretinzând că se inspiră din logica de fier a lui Karl Marx, nu face de fapt decât să amplifice şi să dea un nou răsunet argumentelor junimiste care contestau dreptul la viaţă al unei îndreptăţite clase sociale. Ba, găsim chiar regretabile confuzii între opera pur ştiinţifică a lui Marx şi între eftinele metode de propagandă.

Pe o pagină din Neviobăgia găseşti o luminată înţelegere a fenomenelor sociale dela noi, iar pe alta condamnarea neinteligentă a unor evidente şi necesare realităţi. Şi toate acestea în opera „maestrului". Ce să mai zici atunci de discipoli? Iar cea mai nouă şi nu mai puţin regretabilă manifestare a fost înhămarea poporanismului „Vieţii Româneşti" la căruţa unor vechi şi mari nedreptăţi. Eroarea persistă şi astăzi cu toată campania aprigă dusă de d. H. Sanielevici şi Şt. Zeletin.

D. N. Iorga strânge în cleştele unei acţiuni această fundamentală şi de actualitate problemă. Irmilic — eroul principal — este simbolul claselor în ascensiune, viguroase, care îngenunchiază palidele făpturi ale trecutului.

Pietroasa lor energie, îndrăzneala, putinţa şi entuziasmul de a creia (frumos subliniate de d. N. Iorga), sunt însumate în această figură care trăeşte cu vie intensitate. Aceiaş problemă a atacat-o cu o neobişnuită inteligenţă teatrală şi d. Camil Petrescu. (Actul II din „Suflete tari" este unul dintre cele mai pitoreşti şi mai intens dramatice din teatrul nostru). D. Camil Petrescu uneşte numai o clipă — d. N. Iorga definitiv — prezentul (Pietraru-Irmilic) cu trecutul (Ioana-Ella), dar dându-şi seama de fatalele deosebiri de educaţie, instincte, etc., ce sapă un abis între Pietraru şi domniţa Ioana Boiu, îl face pe Pietraru să se sinucidă. Faptul acesta din punct de vedere al semnificaţiei sociale, pe care o reprezintă este o enormitate. Mult mai verosimilă ar fi fost moartea Ioanei Boiu. Din punct de vedere estetic este doar o explicabilă neîndemânare de debutant.

Finalul „Lumei bine crescute" are o semnificaţie mai mult etică.

De notat este că figura Irmilic-Pietraru revine ca un leit-motiv în literatura contimporană. In literatura franceză Stendhal a săpat definitiv şi obiectiv efigia lui Julien Sorel. La noi a purtat rând pe rând numele de Dinu Păturică în „Ciocoii vechi şi noui" ai lui Nicolae Filimon, Tănase Scatiu în romanele lui Duiliu Zamfirescu, sau Sandu Vidran în nuvela lui Cezar Petrescu. Este personajul frecvent şi fatal al marilor transformări sociale. Până acum a fost bătut cu pietrele.

D-nii Iorga, Camil şi Cezar Petrescu încearcă o privire obiectivă. Problema ar putea fi lărgită cum a încercat (şi a rămas numai încercare) d. Cezar Petrescu în „Cariera lui Vidran". Toată năzuinţa lui Vidran de o înobilare a fiinţei tale sufleteşti şi trupeşti se confundă cu o năzuinţă adânc omenească. Dejghiocată de tot ce este efemer, de contingenţă, de contemporaneitate sbuciumul lui Sandu Vidran de a ieşi din mediocritate, durerea lui de a se vedea acolo împotmolit ca într'un nă-

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

VII

In suflete neînţelese dorul
Se sbate ca o mierlă 'n colivie...
Ar vrea să sboare pasărea sglobie.
Dar temniţa îi stăvileşte sborul.

Şi-atunci, voind să scape de robie.
Porneşte lupta cu ne'ndurătorul
Sicriu ce'nchide viaţa-i şi isvorul
Atâtor ciripiri de nostalgie...

Cum ar sbura prin codri, printre ramuri,
Sub cer de 'nfiorări, prin văi smaralde,
Intr'un concert de 'ntr'aripate neamuri!...

Iar, de-a ajuns să-şi sfarme colivia
Şi'n pulberea de soare să se scalde,
Sărmana mierlă-şi cântă agonia...

VIII

Cu ciocu'nsângerat, cu aripi frânte,
Cu ochii trişti şi fără pic de rază,
Spre somnul cel din urmă se aşează
Şi cel din urmă cântec vrea să-l cânte.

Lăsată'n durăt greu să se frământe,
Sălbaticii stăpâni în van veghează...
Sărmana mierlă nu mai învioară
Spre somnul cel din urmă se aşează

. . . . . .

Tot astfel ne'nţelesul dor pe lume
Se sbate 'n ale urii temniţi grele
Strivit în sboru-i visător spre stele.

Şi oamenii îşi făuresc din glume
Sicriu 'n care doarme tristul dor
Simbolizând destinul tuturor....

1) Vezi numărul precedent.

mol de baltă râioasă pentru totdeauna, între oameni care înghit lacomi mâncări vulgare, între femei care poartă rochii demodate, menit să-şi unească destinul cu al domnişoarei Amalia care are nasul turtit şi pistrui roşiete în jurul ochilor — toată această durere este de o frumuseţe şi de un patetic rar.

D. Iorga cu un instinct sigur a schiţat într'un decor de comedie socială cu tendinţe etice şi tragedia oamenilor noui.

PETRE BALŞ

Insemnările unui trecător

Asupra femeiei.

Trei prieteni îşi povesteau impresii, anecdote, emoţii, înfiorări, melancolii, asupra aceleiaşi femei. Le fusese ea, pe rând, prietenă şi amantă.

Unul, cel mai tânăr, o înfăţişa, ca pe un animal exotic, fără nici o putinţă de a pricepe viaţa, de cât ca un şir de plăceri, cari trebuiau imediat împlinite.

Al doilea o arăta ca pe o tovarăşă de ideal liberator. Convenţiile sociale o sugrumau ; prietenele o desperau ; modele, modistele, maniquristele nu le putea suferi. Era par'că atrasă de mirajul tovărăşiilor, în care să nu fie de cât ea femeie şi să arate prietenilor, fără rezerve, că-i sunt simpatici, sau nu.

Iar al treilea, cel mai în vârstă, vorbea de ea cu înfiorare. Fusese pentru el femeia, care ştia să se facă temută, şi să ştie de teamă în acelaş timp. Ii arăta iubirea, care să nu treacă pragul devoţiunei. Iar în ziua în care i-a manifestat o neîncredere, ea a devenit real amanta celui cu care el o bănuise.

Şi era aceiaşi femeie. Cine dintre cei trei spunea adevărul ? Poate fiecare în parte ! Dar ia gândiţi-vă, ce temeiu se poate pune pe certificările şi constatările d-voastre ! Gîndiţi-vă, de unde vă luaţi acea categorică siguranţă de a vorbi despre femei, cu expresii definitive ?

PRIVESC....

Privesc copiii, lumea măruntă,
Care sburdalnici viaţa'nfruntă;
Privesc copiii ce au să crească
Şi'o clipă, despoţi, să stăpânească,
Plini d'ai mândriei sarbezi fiori,
Ale pământului magici comori ;
Privesc copiii, şi'apoi privirea
Mi'ntorc uimită spre omenirea
Ajunsă'n vîrstă spre-aceia care
Aşteaptă-o groapă, căscată, mare,
In ea să cadă tîrîţi în rânduri;
Privesc acestea şi stau pe gânduri:
In lume oare de ce venim ?
Numai d'atâta ca să murim ?...
Privesc aceştea din firea'ntreagă
Ars de dorinţa nespusă, mare,
Să prind cu mintea taina pe care
Nu poate nimeni s'o înţeleagă.

N. ŢINC

Scrisoare celui ce n'o va înţelege

Ştii ce poveşti mi-a ţesut gândul
In seara albă — ca un vis al lunei —
Când întâmplarea sau desgustul lumei
Ne-a dus în parc, pe-acelaş drum ?...

A fost un vis de aur — pot să-ţi spun acum,
Când cred că nu ne vom mai întâlnivr'odată
Păstrez în suflet misticul parfum
Şi simfonia ce murea,
De asupra lacului de-argint, cu lebede de nea.
Şi'ntreaga clipă stă înfiripată
In amintirea mea....

Revăd surâsul luminos — în umbră
Şi ochii mari — ce-aş fi iubit — de n'ar fi fost
Atâta frământare sumbră
In sufletul meu calm — şi fără de rost..

O, cum râdeam de'nvăpăierea-ţi — ştii ?....
Şi totuş mă gândeam: Aşa-i scris — poate !....
Aş fi 'ncrustat în spaţiul unei veşnicii
Cea mai intensă clipă dintre toate.
Şi'n mâini, frumosul cap, l'aş fi cuprins
Cu'nfrigurarea voluptăţilor oprite.
Dar buzele-mi, au murmurat aproapestins
„Şi ne fereşte, Doamne, de ispite !.."

...Mi-ereai alături — şi m'am depărtat....
Şi parcul s'a 'nvelit în noapte — întristat.....

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

Din cele citite

O poveste adevărat americană

Minunea unei flaşnete

Era o noapte năbuşitoare de vară.

Clădirile **zgârâie-cer** din New-York, înfierbântate de căldura zilei păreau-niste cuptoare în care oamenii se înăbuşeau. Mai ales suferea sărăcimea din cartierile sărace. Fie care caută un adăpost mai răcoros şi mulţi se culcaseră pe acoperişurile-platforme ale clădirilor.

Culcată pe acoperişul unei case era şi Anny cu fiul ei de curând născut. Bărbatul ei un croitor sărac, Iosef, dormea însă în cămăruţa lor cu un flaşnetar italian Sandro, care avea şi o maimuţă Minta, culcată şi ea alături de el; mama lui Iosef era în subsolul clădirei, căci fiind paralizată nu se putea urca aşa de sus.

In timpul nopţei, când mai toate uşile eran deschise ca să facă să circule mai repede aerul, maimuţa Minta a auzit scâncetul copilului şi cum ea iubea foarte mult copilul a fugit de lângă stăpânul său şi în câteva clipe a fost pe acoperiş unde a găsit copilul lui Iosif şi pe soţia lui Anny.

Maimuţa s'a aşezat lângă copil care recunoscând'o i-a surâs dulce şi s'a liniştit.

De odată sgomotul unei mulţimi speriate şi îngrozite s'a răspândit prin toată clădirea.

— Foc ! Ardem ! Scăpaţi ! se auzea printre plânsetul şi ţipetele oamenilor şi femeilor.

— Anny, Anny, unde eşti ? strigă Iosef, deşteptându-se şi căutând soţia, care deşteptată şi ea de asemeni coborâse de pe acoperiş cu copilul ei în braţe.

— Lasă copilul aci în odaie spuse Iosef, el nu va fi în pericol şi repede s'alergăm jos să scăpăm pe mama.

Mama lui era paralizată şi ei cu greu au putut-o scoate din camera ei.

Dar când au vrut să se urce sus şi să ia copilul, focul se întinsese şi în odăile ocupate de ei.

Nu trecu mult şi acoperişul şi tot etajul de sus se prăbuşia în marea de flacări.

— Charles, copilul meu, unde eşti... Lăsaţi-mă strigă Anny căutând să se arunce în ghehena aceasta de foc, dar pompierii o opriră.

Flăcările roşii ca sângele luminau podul de peatră care se afla în apropiere de clădirea luată şi Anny căzu lângă mama lui Iosef care înlemnise într'un colţ al stradei, ilumi nată şi ea de văpaia dogoritoare ca o statuie de albă, atât era de zdrobită de perderea co pilului său.

Nu mai puţin zăpăcit de durere era şi flaş netarul Şandro care nu'şi găsise maimuţa

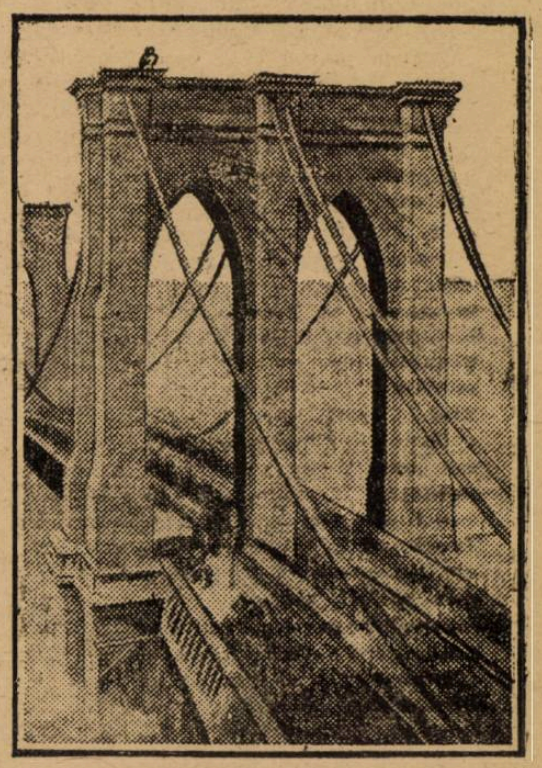

Maimuţa cu copilul pe arcul podului.

dar când află de perderea copilului care îi era şi lui drag el îşi perdu cu desăvârşire firea.

Incepuse să se lumineze. Lumea începuse s'apară pe stradă şi pe podul colosal de peste râu, trăsuri începură să circule.

Când de odată din înălţimea unui stâlp de granit al podului se auzi un ţipăt de copil care se răspândi peste tot locul. Lumea nu pricepea ce este acest ţipăt. Anny era tot acolo lângă mama ei plângând şi zbătându-se de durere, când văzu pe Iosef alergând spre ea şi ţipând :

— Anny, Anny... Charles trăeşte... e încă în viaţă.

— Unde, unde, răspunse femeea sărind ca nebună de bucurie.

Iosef o luă de mână şi ducându-o spre podul de fer îi arătă spre unul din stâlpii înalţi de granit al podului...

— Vezi, acolo, în vârful stâlpului.

Pe unul din stâlpii enormi ai podului abia se vedea maimuţa şi copilul. Maimuţa şedea pe marginea abizului care se întindea sub ea şi ţinea copilul care în cămăşuţa lui albă părea o nălucă, deasupra acestei mase de granit.

Lumea toată se convinsese că într'adevăr era o maimuţă şi un copil, şi unul din lucrători se hotărâ să se urce pe arcul de fer care se înfigea în această coloană de granit.

Dar cu cât se apropia de maimuţă, cu atât şi soţia lui Iosef şi el şi lumea începură să ţipe să lase maimuţa în pace, căci e posibil că ea va arunca copilul din braţe şi va fugi.

Lucrătorul descinse, convins şi el că maimuţa ar fi putut să lase copilul, dar ea nu'l lăsa şi continua să stee la locul ei.

Lumea nu ştie ce să hotărască, cum să scape copilul.

Un albatros din miile care zboară prin portul şi canalurile New-Yorkului, se opri şi el pe platforma de granit a stâlpului. Maimuţa supărată de îndrăzneala păsărei lăsă copilul pe marginea stâlpului şi alergă după albatros. Momentul era prielnic şi un gardian care era în mulţime, revenind de la paza unei instituţii — trase cu puşca şi nimeri maimuţa. Ea şovăi o clipă, se văzu că e rănită căci în curând se prelinse pe granitul înegrit o dâră slabă de sânge, şi ca să scape de atacurile mulţimei maimuţa luă copilul şi se îndepărtă în mijlocul platformei coloanei de granit.

Ori ce încercare de acum înainte devenea imposibilă. Iosef şi Anny alergau desperaţi, ţipând şi cerând ajutor, când văzură pe Şandro că şi el alerga şi vorbea ceva mulţimei.

Şandro luase flaşneta lui şi ruga mulţimea şi autorităţile să înceteze zgomotul stradei, căci el va putea cu un cântec al său, care plăcea aşa de mult maimuţei s'o readucă din vârful coloanei de granit.

Lumea trebui să se supuie, dar fu nevoie de o jumătate de oră, pentru ca să se dee ordine ca tramvaiele să se oprească, trăsurile să nu mai circule, lumea să nu umble, până şi fluerăturile fabricilor şi zgomotul uzinelor fură obligate să înceteze pentru un moment.

Şi atunci în liniştea aceasta solemnă s'auziră notele răguşite dar dulci ale falşnetei.

Nici odată şi nici un concertant n'a avut atâţia auditori cum a avut Şandro în momentul acela. Sunetele nenorocitei falşnete răsunau în aer, pătrundeau adânc în sufletele oamenilor, se izbeau ca un stol de păsări de zidurile măreţe ale clădirilor, tot podul tremura de melodia dulce a flaşnetei, lanţurile groa se ale podului păreau şi ele transformate în strunele unei harfe de oţel.

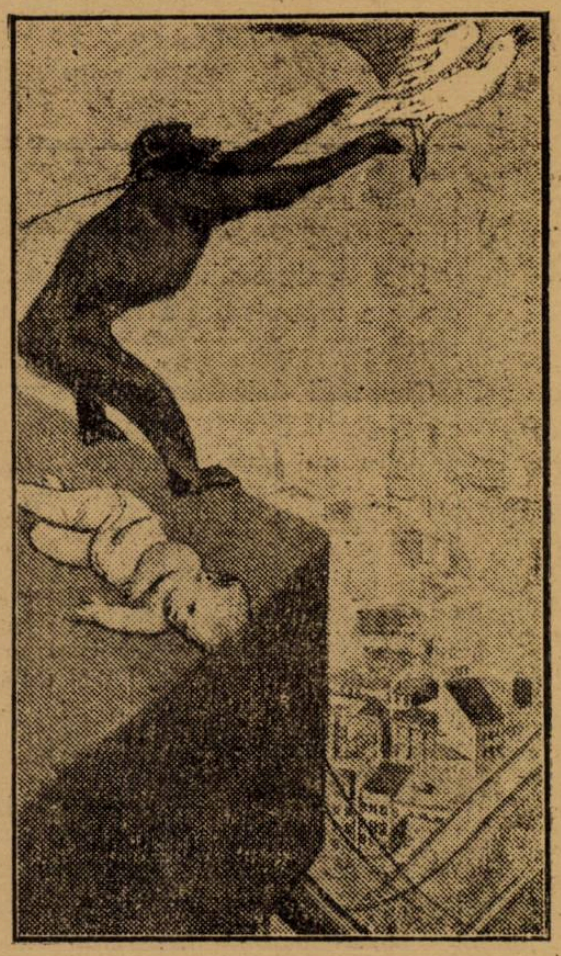

Maimuţa alungă albatrosul

Şandro ştia ce cânta. El alesese motivul din **Traviata, Addio del passato.** Aceste sunete plângătoare ale cântecului de despărţire avusese totdeauna o influenţă împăciuitoare asupra maimuţei sale. Se întâmpla ca Şandro, colindând prin stradele oraşului şi prin curţile oamenilor, Minta îşi uita obligaţiile şi încurcându-se în joc cu copiii nu se supnea patronului său. Atunci, era de ajuns ca Şandro să cânte **Adio** şi Minta revenea la el, se aşeza pe umerii lui şi asculta cu duioşenie melodia lui Verdi.

Şandro ştia că şi de data aceasta ea se va supune.

Şi ea într'adevăr s'a supus. Ea ascultă o clipă. Apoi Şandro se opri şi strigă cu vocea lui înduioşată :

— Minta mia, Minta carina !

— Charles, copilul meu, strigă desasperată **Anny.**

Minta luă copilul se apropie de lanţul de fer şi pe când Şandro continua **Adio del possate,** maimuţa cobora agil şi repede, ţinând bine copilul în braţe, spre acel care o chema.

Ajunsă jos, ea, cu copilul în braţe, s'apropie de Şandro, care luându-i din mâini copilul şi trecându-l mamei sale, care cu pasiune îl strânse la piept, Minta se urcă pe umerii lui, fără se se uita la mulţimea care o privea plină de uimire.

Peste câteva minute, tramvaiele începură să circule, lumea să se mişte, viaţa să'şi ia mersul ei obişnuit. Din drama care se jucase cu o clipă mai înainte nu rămăsese de cât şuvoiaşul de sânge al rănitei maimuţe, care salvase viaţa copilului de foc şi redase părinţilor copilul, iar stăpânului său Şandro, mijlocul de a'şi atrage din nou clienţii.

Povestea este scrisă de **Herman Scheffaner** şi ilustrată de **Wanaick Reynold.** Cât este de adevărată nu ştiu — **dar : sinon e vero e ben trovatto** — cum ar zice autorul lui **Adio del passato**

Dr. I. Duscian

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

Quia multum amavi

Inimă scumpă, mi se pare că preotul pasionat, când pentru prima oară scoate din misteriosu-i tabernacol pe Dumnezeul său, închis în Eucharistie, şi mănâncă pâinea şi bea vinul cel de temut, nu simte un mai religios cutremur, decât am simţit eu, când, întâia oară căzură în plin, asupră-ţi, ochii mei copleşiţi, şi când, noaptea 'ntreagă stătui în genuchi la picioarele tale, până când fuşi obosită de idolatrie.

Ah ! de-ai fi avut pentru mine mai puţină prietenie şi mai multă iubire în răstimpul tuturor acelor zile ale unei veri de bucurie şi de ploaie, n'aş fi primit azi, ca moştenire, chinul, şi n'aş fi ajuns un servitor în casa suferinţei.

Şi cu toate acestea, deşi Remuşcările, aghiotantul *cu linii şterse care slujeşte Amorului, e mereu pe urmele mele cu întreaga-i escortă, — sunt foarte fericit ştiind că te-am iubit, — cuget la tot Soarele care face să albăstrească floarea de veronică.*

Silentium amoris

Precum adesea soarele prea strălucitor alungă palida lună, cu toate sforţările ei, până'n posomorâta-i peşteră, înainte chiar de a i se fi închinat o singură baladă a privighetoarei, astfel frumuseţea ta face buzele mele nepricepute şi face să sune fals cele mai dulci cântece ale mele.

Şi precum în zori de zi, deasupra întinderii de pajişti, trece-va vântul cu aripi năvalnice, rupând cu prea tarea-i Sărutare trestia ce singură-i putea sluji ca instrument al cântecului,

tot astfel, pasiunile mele prea furtunoase mă macină în tot chipul şi prea multa-mi iubire face iubirea mea mută.

Dar de sigur că ochii mei ţi-au lămurit, ţie, rostul tăcerii mele, şi al desacordului luthului meu, înainte ca despărţirea noastră să fi ajuns de neînlăturat şi să ne fi făcut să plecăm, — tu către buze cari vibrau de o mai dulce melodie, eu spre a evoca stearpa aducere-aminte a sărutărilor nedate, a cântecelor nici odată cântate...

* Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Decembrie 1923
CUPON No. 1.

MADRIGAL[1)]

Tu pari-un drăgălaș anacronism...
Din care'ndepărtată vreme, vii ?
Din epoca dantelelor bogate
Și-a ne'nțeleselor melancolii ?
Din timpurile-acelea parfumate,
Când moartea aștepta la colț de
stradă,
Pîndind în ritmuri dulci de serenadă ?

Din care'ndepărtată vreme, vii ?...
Păstrezei pe chipu-ți palid și ciudat
Melancolia vechilor portrete
Ce poartă, 'n ciuda vremii, ne'ncetat,
Stigmatul ne'nțeleselor regrete...

Din care 'ndepărtată vreme, vii ?
Din vremea menuetelor, dansate
De chipuri cu perucile pudrate,
In ritmul răpitor al lui Lulli ?
Din vremea când iubirea era lege.
Iar spada și otrava-i erau roabe,
Din vreme când un rege era „rege",
Și când erau virtuțile podoabe !...

Din care 'ndepărtată vreme—vii
In vremea noastră plină de cinism ?
Tu pariun drăgălaș anacronism !...

Al. Bilciurescu

DANAE

De mii de ani, femeie te-a preamărit chemarea,
Cântarea, rugăciunea ori-cărui visător ;
De când din spume albe și perle roze, marea,
Te-a întrupat, Veneră, din valul cântător.
Ai răsvrătit atuncea prin farmecele tale,
Toți zeii, monștrii mărei și ultimul atom
Și 'nfuriată, apa, din valurile sale,
Te-aruncat pe țărmuri spre-a ferici pe om.
Acum îi ești stăpâna, atât de nemiloasă
Cu zâmbetul, privirea, cu vorba, cu minciuni...
Cu cât ești mai frumoasă, ești mai nesățioasă;
Tot aurul din lume ai vrea ca să'l aduni.
Bogații în monede ți'l dau și'n diamante,
Să am eu ți-aș da toate comorile lumești.
Mircasă 'ntre mirese, Amantă 'ntre amante,
Cu zâmbet de Giocondă și mie să'mizâmbești.
Căci aur vrei când ochii îți ard într'o văpae
Și când te uiți la mine cu milă sau dispreț, —
Poetul n'are aur și tu ești tot Danae,
Tu, veșnic prețuită și veșnic fără preț.
Mai bine pentru mine ași vrea să știu că ura
Sau furia m'așteaptă, că eu te-am învrăjbit,
Te-aș adora atuncea, mi-așî adora tortura
Căci m'ai iubi frumoaso și tu nu m'ai iubit.
Dar n'ai iubit pe nimeni și numai cântăreții
Un tron îți înălțară alături de zei.
Ei numai te-au vrut ast-fel și te-au iubit poeții
Iar tu ai fost Veneră de piatră pentru ei,
Beția fericirii o cucerim prin tine :
Și pentru că prin aur nu pot să te robesc.
Când știu că râzi de lacrimi, de dorurî și suspine
Ori cât ești de frumoasă ași vrea să te zdrobesc,
Dar când îți lași o clipă asupra mea privirea
Iți dau orcie ertare mă faci atât de bun.
Sunt robul frumuseții și tot mai sper iubirea ;
Simt bine că vre'odată eu n'am să mă răsbun,
Căci florile, și ele vor aurul din Soare
Se'npodobesc cu dânsul cu veșnicu'i tezaur
Iar tu ce ai pe față a florilor coloare,
Nevoe ai femeie, de soarele din aur.

Nikita Macedonski

Socrate, critic de artă

Socrate a fost nu numai filozoful pe care îl cunoaștem cu toții, ci a fost și sculptor și critic de artă. Lucrul acesta l'a susținut zilele trecute în incinta Academiei de inscripție, d. Gustave Fougères, fost director al școalei franceze din Athena.

In conferința aceasta foarte documentată și apreciată, d. Fougères îl socotește pe Socrate printre promotorii evoluției gustului care la sfârșitul secolului al patrulea și la începutul secolului al cincilea, înainte de Christos, a orientat arta greacă în căutarea expresiei și a sentimentului.

Fiul sculptorului Soforonisc, Socrate a mânuit dalta în prima lui tinerețe.

Ciceronii dela Acropole semnalează vizitatorilor, în fața intrării Propileelor, un baso relief reprezentând cele trei grații și al cărui autor ar fi Socrate.

D. Fougères socotește că acești ciceroni merg cam departe. Socrate a putut fi un practicant chiar iscusit, totuși el fusese născut mai de grabă pentru a șlefui sufletele vii de cât pentru a sculpta efigii inerte:

„Dacă mi-ar fi permis să scap de vocabularul academic pentru a divulga în libertate impresiile mele, ași îndrăsni să bănuesc în Socrate un „artist" mort în floarea vârstei a cărui umbră ar fi supraviețuit în lăuntrul sufletului filozofului".

Și filozoful vizitează cu plăcere chiar atelierele mondene, unde se simte în largul lui. Libertatea apucăturilor nu-i displace, el însu-și fiind un boem temperat de altfel de un aticism înăscut.

„Intâlnirile cele mai scabroase nu-l speriau. Nu se poate afirma că au fost o surprindere pentru el. Când o conștiință se înfățișa sub forma unui frumos model femenin pentru a poza, moralistul o primea cu plăcere. Fără nici o prefăcătorie se extazia în fața ei și artistul care se trezea în el, admira cu o privire cunoscătoare farmecile cari îi se ofereau. Filozoful își mărturisea sincer emoția. „Ai vrea, zicea el, să pipăi ceia ce vezi. Plecam de aici urmăriți de fiorii dorinței". Nu trebue să vedem altceva în lipsa aceasta de ipocrizie decât omagiul galant al sincerității adus frumuseței.

Doctrina lui Socrate este că „arta poate și trebue să se aplice expresiei plastice a stărilor sufletești care se manifestă prin jocurile fizionomiei și ale atitudinilor".

In definitiv doctrina estetică a lui Socrate este *expresionismul*.

„Teoreticește, expresionismul lui Socrate se opune idealismului gene-

1) Din volumul *„Fii fericirea mea!..."*, apărut de curând, al poetului Alexandru Bilciuescu. (N.R.)

ralizator al primei jumătăţi a secolului al cincilea".

Socrate a murit însă fără să poată vedea zorile artei noui pe care o presimţise şi o preconizase şi care trebuia să ia un avânt atât de măreţ în Grecia.

Trad. de C. A. I. G.

Informaţiuni filatelice

Anunţăm pe cititorii noştri că pe pe luna Decembrie vom oferi interesante premii filatelice. Cititorii să colecţioneze deci cupoanele ce se află în fiecare număr: In numărul viitor vom publica şi lista noilor premii ce oferim.

✦

La a opta licitaţie a colecţiei *Ferrari*, vânzarea a atins suma de 1.588.957 franci francezi. Numai o singură marcă din 1851 Baden, o eroare de 9 kr, verde, stampilată, cu plicul întreg s'a vândut 120.000 fr. O altă eroare, din 1851, Spania de 22 bleu clair, a fost vândută cu 92 mii franci. Un levant rusesc de 6 k bleu pâle, cu 18 mii franci.

Un timbru de gazetă de 6 k. vermilion din 1851—58, a fost vândut cu 20 mii franci.

Totalul general al vânzărilor făcute până azi, din *colecţia Ferreri*, se urcă la 15.767.344 franci. Experţii cred că se va mai putea face două sau trei licitaţii, până ce această frumoasă colecţie se va epuiza.

✦

Dela 24 Mai la 1 Iunie 1924, se va ţine la Bruxelles expoziţia internaţională filatelică.

Această expoziţie este organizată de Federaţia regală a cercurilor filatelice belgiene, şi se va ţine în palatul conţilor d'Egmont.

Figuri parlamentare

Omului politic, pe care fostul ostean se munceşte azi să-l întruchipeze, îi lipseşte Steaua din frunte. A uitat'o la chipiul de general, pus cu

grijă la naftalină, pentru împrejurări neprevăzute.

O altă stea— contrafăcută — se vede schiţată pe steagul partidului.

Cea adevărată, aceea care a luminat odată, e asaltată azi de molii.

Când vorbeşte generalul în Cameră, ai impresia că citeşte un ordin de zi, atunci când nu repeta „declaraţii" concepute şi scrise de alţii.

Când stă pe banca ministerială alături de fostul şi viitorul său prieten Tăslăoanu, par'că visează la vremuri trecute, la întâmplări de pe când nu cunoştea încă nici pe d. Goga şi nici pe d. C. Argetoianu.

A scris odată o cărţulie —„Răspunderile" pe care de dragul slovelor, şi-a cumpărat'o tot el toată. Numai aşa se explică faptul că „Răspunderi" nu mai sunt azi la noi. A uitat chiar el de ele. Ca şi bătrânul Cronos din mitologie, „generalul" şi-a mâncat singur copilul.

Cei doi ani de guvernare l'au lăsat sătul. Acum probabil că e pe cale să scrie altă carte, ca să aibă ce „uita" când va veni din nou la guvern.

Steaua din fruntea omului politic pe care vrea să-l întrunchipeze — lipseşte.

E departe. A răsărit odată, a strălucit, luminând alte meleaguri.

Era pe când nu se zărea
Azi o vedem... şi nu-e.

Bac

ALMANAHUL
ZIARULUI „UNIVERSUL"
pe anul 1924
se vinde cu 15 lei exemplarul

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Rulează filmele cele mai frumoase şi instructive

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 8

Gluma era, sau gelozie involuntară, hotărîrea aceasta nestrămutată de a face gol în juru-i, ca să-l poată asculta mai bine?... O ştia deci absorbită de această iubire?... Dar de vreme ce devenea gelos, e că era pe urmele secretului ei.

Ii era acum cu adevărat frică de el şi totuşi avea şi încredere în omul acesta care i-ar fi fost prieten şi mai strâns legat, dacă nu l'ar fi bănuit că vrea să-i fie bărbat. Da, observatorul acesta pătrunzător era redutabil, dar avea spiritul larg şi prin urmare şi inima largă. D-na de Gremilly, ca de altfel şi d. Brazier, nu dau neştiinţei şi prostiei dreptul la simpatie. Pentru ea ca şi pentru el, a înţelege tot, însemna putinţa uşoară de a ierta tot. Ea suferea că pe jumătate i se aflase taina: dar dacă în îngrozitoarea criză ce-o vedea apropiindu-se, avea nenorocul să fie plânsă, să fie ajutată ca să sufere, norocul acesta îl datora acestui om tare a cărui prietenie trebuia să fie generoasă.

Să se întoarcă spre prietenie, însemna să înceapă a întoarce spatele iubirii. D-na de Gremilly întrevedea printre remuşcările bucuriilor ei de amantă, tortura viitoare a amantei sincere, readusă la maternitate.

Faţă de nepoată-sa, la teatru, în drumul până acasă la înapoiere, ea îşi reluă bună voinţa indiferentă de care Louise suferea şi nu se plângea. Biata copilă, ca să mulţumească mătuşii ei, lăuda actorii şi piesa. D-na de Gremilly îi da dreptate fără s'o asculte şi atunci Louise se abţinu să mai vorbească.

Se despărţiră acasă după ce d-na de Gremilly o îmbrăţişă cu nepăsare şi când aceasta fu singură în odaia ei, cu zăvoarele trase, avu o teribilă explozie surdă de mânie împotriva ei însăşi, de turbare şi de ură împotriva a tot ce o rănise. Nu mai era femeia de lume; era femeia care-şi regula socotelile şi se răfuia cu lumea şi cu ea, în sinceritatea naturii ei fizice şi morale.

Îşi rezemă coatele de masă şi analizându-se îndelung, adâncindu-se cât mai mult în suflet, se afurisea în gând, fără ca buzele să mişte, fiindu-i necaz că se găseşte frumoasă, că este într'adevăr, că se simte tânără, blestemând dorinţele ce-o năpădeau ca pe o creatură vulgară, ca pe prima amorezată întâlnită ca pe prima slujnică curtenită şi gândindu-se la Filip, aşa de tânăr aşa de frumos, aşa de iubitor, pe care l'ar fi vrut acolo, îngenuchiat înaintea ei şi pe care l'ar fi târât, devorându-l în sărutări, până la patul ei de văduvă.

De ce nu i-a dat întâlnire în seara aceasta? De ce nu-şi orânduise putinţa unei ieşiri, a unei întâlniri în chiar noaptea aceasta? Întâlnirile le aveau de obicei într'un apartament închiriat de el şi mobilat de ea. El avusese scrupulul acestui apartament? sau ea, cu toată zăpăceala ei, ocrotise pudoarea fostei camere nupţiale, rămasă cameră virginală?

— Şi cu toate acestea — gândea ea cu o revoltă triumfătoare — nu depinde decât de mine ca odaia aceasta să fie aceia a tânărului meu soţ! Nu s'a oferit mai adineaurea în chip spontan să mă ia în căsătorie? Ce nebunie!.... de ce nebunie?... unde e cumpătenia în iubire?

Socotea agitată frumoşii ani pe cari ar mai avea încă să-i dea lui, apoi, de odată vedea trecând peste viziunea tinereţii ei întârziate, ca un fel de aprindere de soare care o devora; era tinereţea lui Filip şi i se părea că în oglinda acestei tinereţi, ea se îngălbenea şi se veştejea.

Se desbrăcă încet şi după fiecare parte de veşmânt ce lua de pe ea, voia să se judece, să se condamne; dar severitatea n'o împiedica să evoace atingerile unei mâini stângace care vrea s'o ajute să se dezbrace. Îşi aducea aminte de primele scene de dragoste; vrea să le uite, le găsea odioase şi totuşi îi dau senzaţia unei dulci şi calde beţii: Filip era aşa de frumos, aşa de mângâietor! Apoi, îşi aducea aminte că la ultimele lor întâlniri, el devenise mai respectuos.

— Nu mă mai iubeşte — îşi zicea ea — şi suferă că nu mă mai iubeşte! Cum să fac?

Nu din egoism vrea ea să-l ţie sau să-l ia iarăş întreg; ci, îşi închipuia, ca să n'aibă remuşcări, să n'aibă ruşinea părăsirii.

Dar ar trebui un artificiu ca să înviorezi

Pagina Copiilor

Din spiritul animalelor

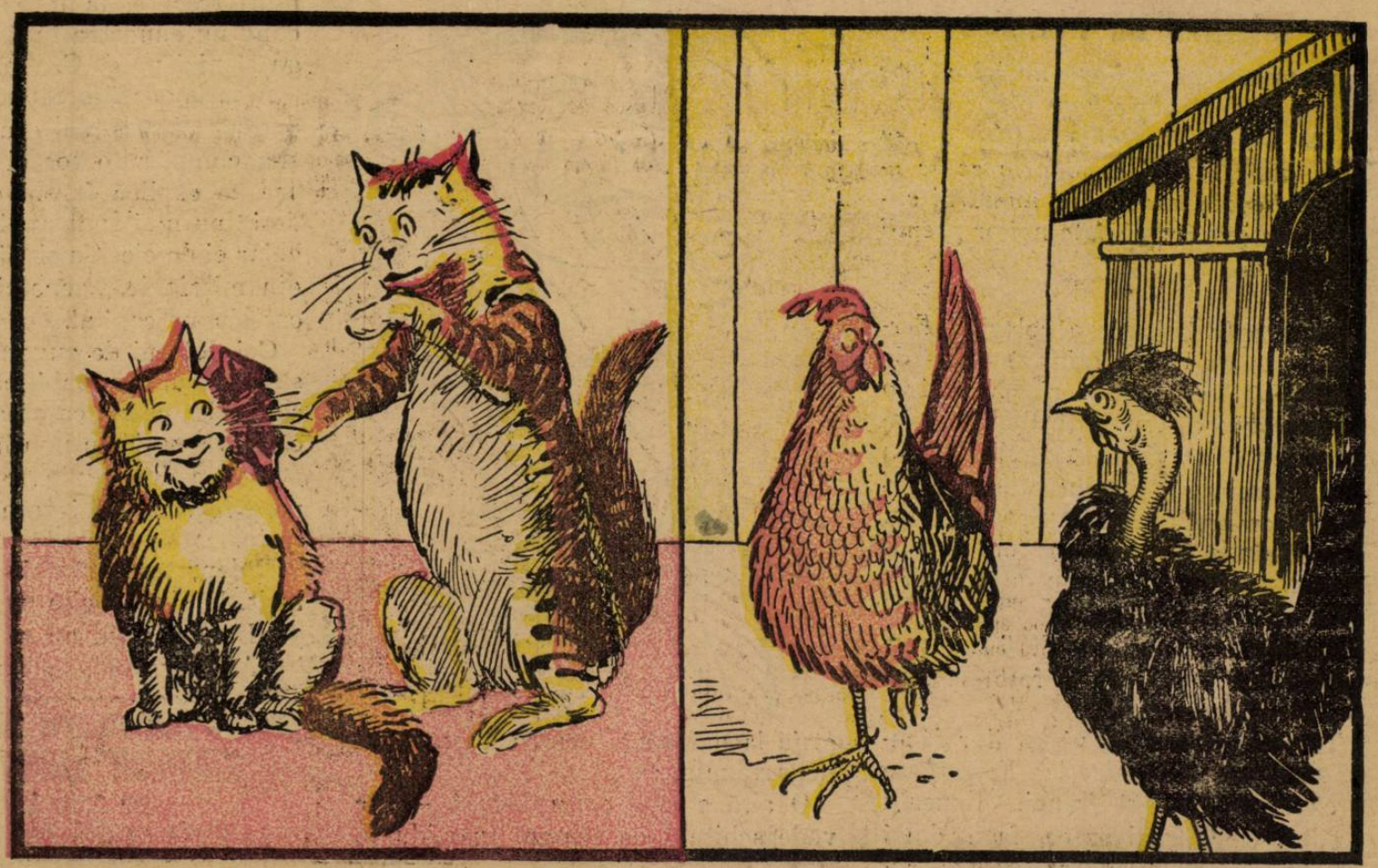

Cotoiul. — *Iți iei angajamentul să te faci pisică cumi te?*
Pisica. — *'M-iau!...*

I găină. — *Ți-o da ceva, cocoșul?*
II găină. — *Cât de cât socot c'o da!...*

sau să întreții o legătură care — și avusese scuza în însăși sinceritatea debutului. Să-l mintă pe Filip, să înjosească iubirea aceasta până la a provoca curse sensuale, era revoltător, dar era posibil. Dar cum să înșele pe d. Brazier crae acum n'o mai slăbea din ochi? cum să evite observațiunea aceasta cumpănită a unui om plin de experiență care o stima și o iubea?

— Ca Filip să fie iubitul meu — își zicea ea cu mândrie — e dreptul meu; sunt liberă, stăpână absolută pe inima mea; nu datorez nici o socoteală societății. Dar drept e să resping pe omul cinstit care îmi întinde prietenia lui, dacă n'aș avea visul acestei pasiuni în inimă, în sânge? Să-l mint și pe el sau să mă las să mă ghicească?

Îi fu cu neputință să se urce în pat. Patul o înspăimânta și se hotărî să petreacă noaptea într'un fotoliu, fără lumină.

Dar întunericul nu-i risipi viziunile, după cum nu-i temperă nici frigurile. Spre ziuă, către ceasul când aerul devine de odată mai rece, înainte de aurora, deschise fereastra, lăsă transparentele lăsate și așezându-se cu coatele pe fereastră, aspiră răcoarea. Era desbrăcată; un fior o pătrunse și o sili să se depărteze de acolo.

— Sunt absurdă — își zise — căci aș avea motiv să mă omor. Și la urma urmei, de ce nu?

Minților alese, în clipele de mari turburări, le plac să se lase la voia întâmplării. Jeanne de Gremilly ar fi găsit nedemn de rațiunea ei de a-și face pregătirile, adică punerea în scenă a unei sinucideri; dar dacă ar putea contracta o boală din care să i se tragă moartea, ar fi o soluție și ridicând încet transparentele, își expuse pieptul și brațele nopții gustându-i răceala, regretând că vine așa de târziu și că în lunie a trebuit să stea goală ca să provoace frigul.

De pe urma vegherii acesteia dureroase, d-na de Gremilly n'a dat ochii cu moartea, ci s'a ales numai cu un guturai strașnic.

Când se lumină bine de ziuă, își simți gâtlejul prins, fruntea arzătoare, ochii umflați și lăcrămânzi; se privi în oglindă ca să se vadă urâtă și bătrână și să se consoleze astfel de nesuccesul acesta al desperării ei.

Camerista care intră la ea fără să fie chemată, la 7 ceasuri, fu foarte mirată văzând că stăpână-sa nu se culcase și tremura toată. Îngrijorată, vesti îndată pe d-ra de Courlieu.

Bolnava vru să se lege la cap, să se îmbrace ca o bătrână și să stea așa până la ceasul la care de obicei Filip venea s'o vadă. Dar trebui să amâne încercarea asta căci frigurile o scuturau puternic. Nepoată-sa trimisese după doctor și, așteptându-l, o obligă să se culce. De data aceasta, patul făcut de mâna acestei fecioare nu mai era amenințător.

Doctorul supărat, dojeni, prescrise ordonanța și, ca să nu treacă drept nebună, a trebuit ca d-na de Gremilly să făgăduiască că va sta în pat.

— N'are să fie nimic, ziua totuș doctorul.

— De-ar fi o aprindere de plămâni — gândea frumoasa bolnavă.

Trivialitatea pedepsei ei nu se desminți și spre seară, cu toată oboseala, numai guturaiul mai persista.

Filip venise la ora obișnuită să-și facă vizita. Fu primit de Louise care din întâmplare se găsea în salon cu toate că era cu adevărat îngrijată și că nu se prea încredea în asigurările doctorului. Louise, din delicatețe, ca să nu întristeze pe d. de Luzay, îi spuse că doctorul nu s'a arătat de loc îngrijat, că buna ei mătușică nu va avea alt neajuns decât acela de a nu putea ieși câteva zile din casă și, fără nici o răutate, lăsă să se înțeleagă că d-na de Gremilly nu se îngrijea de loc și că răcise din cauză că ieșind din atmosfera caldă a teatrului, nu luase pe umeri decât un voal subțire.

Mai îi spuse fără îndoială multe alte lucruri, căci Filip ca să prindă cât mai multe știri, prelungi vizita și plecă fără grijă în urma celor aflate de la d-ra Courlieu. In două zile bolnava fu pe picioare și-i trecu pofta de legat la cap și de aprindere de plămâni. La ce bun? ar fi fost sau cochetărie, sau prea multă jertfă; ajungea adevărul.

Luna lui Iunie sfârșea într'o temperatură dulce, mângâietoare. Dintr'o seră vecină unui salon, aerul curat și parfumat pătrundea fără primejdie; era o adiere foarte potrivită pentru un bolnav.

Inainte de a se dajos din pat, d-na de Gremilly se privise îndelung în oglindă; i se păru că e cu desăvârșire urâtă pentru că avea un cearcăn mai accentuat în jurul ochilor. Cearcănul acesta nu era încă de îngrijorat, dar îi da de gândit. Observase la deșteptare câteva șuvițe de păr cari păleau în părul negru și se scosese eroic în față, ca Filip să le vadă bine. In starea abătută în care se găsea, avea hotărîri de renunțare.

Nu știu dacă Filip zări părul cărunțit când se instala la locu-i obișnuit. Își menaja privirile, de teamă de a nu părea îngrijat dacă ar fi cercetat fisionomia bolnavei.

D-na de Gremilly îi vorbi ca o mamă, îl întrebă de demersurile ce făcea la minister și-i făcu observații că ocolește pe d. Brazier.

— E un bun sfătuitor — îi zise ea — care-ți poartă mult interes. El poate să-ți activeze numirea. Dacă ai ști toate proiectele ce face pentru d-ta!...

— Proiecte!.... pentru mine?...

— Da, da, fără îndoială.

Filip, în clip straniu surprins, deschidea ochii mari și păleа. Privea zăpăcit în spre d-ra de Courlieu, care, de data aceasta, cu capul plecat asupra lucrului, nu se pregătea de loc să plece.

(Va urma)

ASOCIAȚIUNII
SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 49. 2 lei exemplarul Dumineca 16 Decembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

După cutremurul din Japonia

Impărăteasa Sadako vizitează un spital unde micii sinistraţi o aşteaptă îngenuchiaţi.

AVRITA

E Fedra indică...

Acest poem samserit stă alături de Sacontala lui Kalidassa, şi întrece în măreţie dramatică creaţiunile lui Euripide, Corneille şi Shakespeare, după cum ne spun cei cari au avut norocul să-l citească pe foile de palmier ale străvechilor scrieri.

Avrita e povestea unui proscris, care roagă un nor ca, în drumul său, să se abată peste satul celui surghiunit şi părinţilor, fraţilor, prietinilor, dar mai ales iubitei, să le ducă veştile lui din exil.

E fin, e mătase bronzată ca şi chipul filosofilor Indiei.

Dar de ce mi-e gândul la Avrita tocmai azi?

E firesc şi e sincer să cuget la literatura bogată din alte vremuri, la vorbele simple dar cu aripi ale cântăreţilor antici.

O fac aceasta ca îndemn — lamură din sufletul meu, — tinerimei de azi, care ar fi bine să revină la vechile isvoare, unde noblețea sufletului curge în valuri.

De când învăţământul clasic a fost răpit şcoalelor, materialismul se destramă peste suflete ca o destrăbălare, şi deaceia sufletul nu mai află sprijin sub soare

Indărăt spre clasici !...

Iată lozinca regenerării sufleteşti.

Poesia clasică din *Cântarea cântărilor*, ca şi din poemele indice, din literatura chineză ca şi aceia din vechile biblii, străluceşte prin coloritul sugestiv al imaginei şi prin adâncul etic şi estetic al cugetărei, prin puterea învăluitoare a simţirei ca şi prin acel fior câmpenesc ce-l strecoară în suflete.

Iată de ce am ales ca pretext poemul indic Avrita, ca să-mi exprim mâhnirea că văd tinerime, al cărei avânt ar putea să scuture ninsori de iubire, pe pământ, dar care, totuşi, se mistuie în fiori ce nu prea miroasă a brazdă de ogor sănătos.

Nu ştiu când va veni desrobitorul de cătuşele formelor reci şi searbede de azi, ca să arunce peste suflete hlamisul ceresc al artei suverane.

Poate că nu s'a născut încă, dar atunci când va veni, odată cu el vor pogorî de pe cruce atâţi eroi răstigniţi pe nedrept.

Şi oamenii se vor face, poate, mai buni, căci aceasta este misiunea celor aleşi.

L. L

Herodiada.—Messalina

Zilele trecute o femee — rusoaică de origină — domiciliată în Piatra Neamţ, din gelozie, a tăiat organele genitale ale soţului său, pe când victima dormea.

In ziare se povesteşte: „In spre ziuă, femeea prefăcându-se că-l mângâe şi'l sărută pe obraji, a scos un cuţit de bucătărie de sub pernă, cu care i-a tăiat organele genitale".

Criminala din Piatra-Neamţ a săvârşit această faptă sub imperiul geloziei. Firește că această gelozie a avut un caracter special, de oarece numai obsesiunea patologică poate să dicteze asemenea acţiuni.

Faptul divers de mai sus pune în discuţie manifestaţiunile curioase de sadism ale amorului pasional. In amorul pasional, contrariat, se produc, adese ori fenomene de ordin patolcgic. Literatura şi pictura au popularizat cazul Herodiadei.

Eroina din tabloul lui Bernardino Luini, e simbolul grozav al amorului pasional contrariat, cu un pronunţat caracter de sadism. Herodiada iubeşte pe profetul Ion.

Amorul pasional al fecioarei e contrariat şi bicicit cu sarcasm de ascetul din pustiu.

Nu Herodiada se răzbună, ci amorul ultragiat în prestigiul său. Eroina antică poruncește călăului să ţae capul încăpăţânatului şi virtuosului profet. Odată crima săvârşită; odată capul profetului, despărţit de trup, Herodiada se apleacă şi soarbe cu patimă o sărutare de pe buzele încleştate de moarte ale iubitului.

Capul fecioarei înebunită de amor şi crimă, e, totuşi, fermecător. Guru eroinei e voluptoasă; părul său e roşu ca o limbă de foc; ochii negri, ca păcatul, aruncă sclipiri de oţel Herodiada n'a înţeles rezervele şi revolta sfântului. La provocaţiunile fecioarei, profetul a răspuns prin o indiferenţă, suprem, injuricasă.

Şi amorul pasional ultragiat a urmărit să posadă o satisfacţie, chiar de ordin sadic. Sărutarea Herodiadei, după moartea iubitului, nu e aceea acordată de sentimentul izvorât din pietate, ci aceea dictată de amorul pasional. Amorul se neliniştește în faţa unei zgârâcturi, dar tot el nu se înspăimântă de moarte şi umilinţă. Cazul Mesalinei e cazul amorului pasional, care înfruntă şi chiamă umilinţa. Şi acest amor e de ordin sadic.

Mesalina, întovărăşită de confidenţa sa — o faimoasă prostituată din Roma — părăsea palatul Cezarilor ca să guste plăcerile amorului pasional în localurile cele mai prost reputate din cetatea eternă.

Juvenal şi Pliniu a povestit aventurile Mesalinei.

(Tunc prurigo mirae impatiens, tunc femina simplex etc., din satira VI-a de Juvenal).

Un episod din viaţa Mesalinei e astfel descris de poetul francez Thomas:

„Rien ne peut réprimer l'ardeur qui la tourmene.

Un lit dur et grossier charme plus ses regards.

Que l'oreiller de pourpre où dorment les Césars...

„Lile quitte à regret ces immondes paruis:

Ses sens sont fatigués, mais non pas assouvis..."

Cu toate că poetul francez, ca şi scriitorii romani, Juvenal şi Pliniu, a insistat asupra manifestaţiunilor de isterism erotic ale Mesalinei, se desprinde însă caracteristica amorului pasional de ordin patologic, prin prezenţa elementului sadic.

Gruşala poeţilor e atunci când ei se ocupă în versurile lor de manifestaţiunile patologice ale amorului pasional şi tratează amorul ca o virtute, sau ca o pasiune uniformă în evoluţia sa.

R. Seişanu

Intâmplarea

— de **Henry Kistemaeckers** —

— Domnule preşedinte, protestez; cu tot respectul ce vi-l datoresc, sunt nevoit să vă spun că deducerile d-v nu au nici un sens. Da, da, vă asigur..

Felul cum înţelegeţi să mă interogaţi este de o naivitate nespusă. Vreţi să dovediţi, nu e aşa, că am devenit un hoţ, fiindcă din copilărie am avut tot felul de instincte rele... Ce prostie!

De altfel nu vreau să vă mă mistific. Nu sunt acela pe care îl credeţi... Mi-am dat un nume fals. Ancheta pe care vă bizuiţi să referă la altcineva şi nici de cum la mine, astfel că sistemul d-v a dat greş. N'am să vă spun cine sunt. Asta nu vă priveşte. Poţi face cu persoana mea ce vrei, dar numele care aparţine unei familii cât se poate de onorabile, nu vă poate interesa.

La drept vorbind am fost un băiat foarte cinstit, foarte drăguţ, care manifesta cele mai bune sentimente şi care părea mai de grabă menit să devină magistrat decât pungaş de buzunare.

Domnule preşedinte, înţelegeţi odată pentru totdeauna că nu te naşti nici hoţ, nici om cinstit. Viaţa se însărcinează cu orânduirea asta. Ea organzează concursuri de împrejurări cari te duc pe un drum pe care poate nici nu l'ai visat.

Iată bună oară cum mi-am făcut eu cariera:

Pe la vârsta de 25 ani am venit din străinătate, să petrec la Paris. Aveam o avere destul de frumuşică pe care am cheltuit-o într'un chip prostesc, la curse, la tripouri şi în cabareturile de noapte.

•

Intr'o zi cineva bătu la uşa mea dis de dimineaţă. Locuiam pe atunci într'um mare hotel cosmopolit. Am deschis şi m'am pomenit în faţa unui tânăr îmbrăcat sărăcăcios, foarte umil şi ne spus de îngrijorat, care îmi spuse că are să-mi facă o comunicare gravă. La comunicare asta punea însă o condiţie:

— Sunteţi un gentilom şi incapabil de a nu vă ţine cuvântul. Vă cer aşa dar cuvântul că mă veţi lăsa să plec fără să mă artstaţi de îndată ce vă voi fi expus scopul ce m'a adus aci.

Mi-am dat cuvântul. Fără alte precauţiuni oratorice necunoscutul zise:

— Iată despre ce e vorba: Duminecа trecută, la cursele dela Auteuil vi s'a furat ceasul, lanţul şi câteva bijuterii. Eu am dat lovitura. N'am putut însă să şterpelesc portofelul... La drept vorbind debutez, sau mai de grabă lucrez pe cont propriu, aşa că n'am putut să-mi asigur complicitatea unui hoţ serios care să vândă obiectele furate. In condiţiunile astea mi-e cu neputinţă să vând obiectele d-v. mai ales că după toate probabilităţile sunt semnalate...

— Da, ai dreptate, am întrerupt.

— Bine, am hotărît aşa dar că era mai simplu şi mai sigur să vi le res

titui contra unei recompense pe care o veţi fixa d-v. înşivă. Orice osteneală trebuie răsplătită. Poftim lucrurile şi daţi-mi o sută de franci.

Mirat l'am întrebat cum de a aflat unde stau.

Atunci el mi-a spus că m'a urmărit dela curse până la hotel ; de altfel numele meu era gravat în interiorul ceasornicului aşa că i-a fost uşor să mă găsească.

Un lucru mă mai intriga ; dexteritatea admirabilă cu care îmi şterpelise lucrurile.

— Ascultă tinere, i-am zis, uite cei o sută de franci pe cari ţii datoresc, la care aş mai adăoga cu plăcere zece napoleoni dacă binevoeşti să-mi arăţi procedeul d-tale. Plătesc bani peşin.

— Bine, zise necunoscutul repede. Pune ceasul în buzunar... Aşa. In definitiv lucrul nu e aşa greu cum crezi. E oul lui Columb... In fine să presupunem că suntem la curse... Cai sunt gata de plecare.... Toată lumea se înghesuieşte nerăbdătoare.... Ridică ochi... Şi acum unde îţi este ceasul ?.. In buzunarul meu, dragă domnule... Bun... Să mai repetăm odată experienţa... Aşa.. Gata... Acum încearcă şi d-ta... Nu aşa... Incă odată... Mai sus mâinele... Indreaptă privirile într'altă parte... Bun...

Domnule preşedinte, procedeul era extrem de ingenios, aşa că lecţia asta mi-a rămas adânc întipărită în minte.

Au trecut de atunci câţiva ani... Mi-am risipit toată averea şi m'am văzut la un moment dat pe drumuri. Ne învăţat cu munca, am fost în neputinţă de a-mi câştiga existenţa. Cu toate astea n'am fost lipsit de bună voinţă, vă rog însă să credeţi că nicăeri n'am putut găsi o slujbă : n'aveam cunoştinţe speciale.

Atunci într'o bună zi, — puneţi-vă în locul meu, domnule preşedinte,— într'o zi ducându-mă să petrec câteva ceasuri la cursele dela Auteuil, m'am întors cu un ceasornic.

De atunci am înaintat şi mi-am făcut o situaţie. Mi-am creat'o, dar nu mi-am ales'o. Intâmplarea şi numai întâmplarea a făcut totul, iar nici de cum instinctele, aşa cum susţineţi d-v...

Mă rog ? Da, domnule preşedinte am terminat. Bine, bine, iată că am luat loc...

Trad. de **C. A. I. G.**

RONDELUL DOINEI

O, doină, doină cântec drag,
Cu versu-ţi ai înviorat
Trecutul nostru sbuciumat,
Pe dealuri, prin păduri de fag.

In goana timpului pribeag
Destule răni ai vindecat
Cu versul tău înviorat,
O doină, doină, cântec drag.

Românului, de mult iobag,
Speranţa cerului i-ai dat
Să cânte astăzi liberat
La casa lui duios, în prag,
O, doină, doină cântec drag!

Seb. Hortopan

Din literatura străină

Selma Lagerlöff

— O scurtă caracteristică —

Numele scriitoarei suedeze a pătruns şi la noi, unde, din când în când apar în reviste şi ziare unele din scrierile ei. Şi totuşi ea este puţin cunoscută, de şi merită să fie cât mai bine ştiută, de oarece şi scrisul ei şi biografia ei sunt interesante.

Necunoscută până acum 25 de ani în urmă, ea a devenit deodată o celebritate europeană.

Până acum 25 de ani, Selma Lagerloff a trăit ca institutoare într'o localitate din nordul Suedei, care este jumătate de an complet izolată de lume, în satul **Landscron.** Dar timpul trăit aci nu i-a fost zadarnic, căci aci s'a dezvoltat tot talentul şi fantezia sa, Ferma Marbakk, cu clădirile ei mici şi cu copaci înalţi, această fostă fermă a preotului din localitate, în care însă respiră tăcerea şi pacea, era plină de legendele trecutului, de cameni şi întâmplările care puteau să se dezvolte numai într'o astfel de ţară şi în condiţiile acelea de viaţă. De multe ori în scrierile Selmei Lagerloff se pomeneşte de o fetiţă care iubeşte basmele. Această fetiţă era ea pentru creaţie. Fetiţa se îndepărta de cercul ei, se confunda cu tot ce auzea şi transporta aceste poveşti în sufletul ei, trăind viaţa eroilor lor.

Puţin câte puţin s'a adunat în mintea tinerei învăţătoare o comoară întreagă de fapte care nu aşteptau decât să se întruchipeze în poveşti.

„A fost o poveste care voia să apară pe lumea aceasta şi ea a fost povestită, spune Selma Lagerloff în autobiografia ei. Dar această poveste n'a fost aşa de repede povestită.

A scris Lagerloff încă din primii ani ai adolescenţei, şi a scris de toate, drame, versuri, poeme, dar toate acestea le scria pentru ea. Tot ce scria însă nu o satisfăcea şi ea distinge aceea ce scria.

Suferinţele şi frământările creatoare prin care a trecut până a tipărit cea dintâi carte a ei **„Povestea despre Ghesta Berling"** ni le povesteşte Lagerloff în autobiografia ei. Ea nu mai putea suferi mediul în care trăia şi credea că odată cu schimbarea lui, cu dobândirea unei educaţii mai serioase, unei culturi

Selma Lagerlöff

Bătrâna ei mamă mare avea o comoară de aceste basme şi când viitoarea scriitoare le asculta ele se transformau în realitate, iar realitatea în vis. Aşa, odată în ajunul Crăciunului, mama mare a povestit nepoatei sale de minunata noapte când s'a născut Mântuitorul în Betleem şi povestea a rămas adânc în sufletul simţitor al copilului pentru că mai târziu să se întrupeze în poeticele **„Legende despre Christos".**

La rugămintea de a-şi scrie autobiologia sa Lagerlöff a răspuns :

Nu pot spune nimic nou, numai lucruri vechi, aproape uitate. Pot povesti, cum noi copiii, aşezaţi pe brânci, în jurul povestitoarei cu părul cărunt, o ascultam; sau cum în camera mare a servitorilor în jurul căminului enorm se adunau lucrători şi trecători şi vorbeau între ei iar aburii se ridicau de pe hainele lor umede; sau cum în salon într'un fotoliu adânc şedea bătrânul moşier şi ne povestea de zilele trecute."

In astfel de seri de iarnă s'a deşteptat fantezia tinerei fete şi a primit primul imbold mai adânci va putea realiza ceea ce zăcea în sufletul ei.

De aceea o vedem înscrindu-se în seminarul pedagogic din Karlsrkon, unde lucrează mult, cunoaşte cameni şi împrejurările mai bine, dar **„povestea care voia să apară"** nu îi eşea din minte şi a sosit foarte târziu, timpul când a trebuit s'o povestească.

Acest timp a fost cel mai greu din viaţa ei. Proprietatea în care 'şi-a petrecut copilăria a fost vândută, ea trebuia să-şi ia rămas bun de la ea. Şi iată în ajunul acestei despărţiri ea s'a apucat să scrie toate amintirile casei acestăa pe care o părăsea, să povestească toată fericirea şi lumea acestor zile trăite în cel mai frumos peisagiu, cu cel mai frumos lac şi în care se oglindeau cei mai frumoşi munţi.

Aşa, fură scrise cele dintâi pagini din cea dintâi carte a ei şi pentru întâia oară Lagerlöff fu mulţumită de ceea ce a scris.

Cartea aceasta **Gherta Berling** apăru în 1891, iar în 1894 apăru volumul de poveşti **„Legăturile nevăzute".** Amândouă cărţile îi au adus gloria şi chiar bogăţia. Regele Suediei i-a pus

la dispoziție posibilitatea de a călători. Lagerlöff pleacă în Italia, unde scrie cartea **„Minunile lui Antichrist“**, care cuprinde tabloul, unei vieți plină de colorit, al unui trib care trăește pe pământul italian, la picioarele unui vulcan enorm, și care este așa de maestru redat încât în toată literatura italiană nu se găsește o descriere mai bună și mai exactă.

După înapoerea din Italia, Lagerlöff, scrie **„Banii d-lui Arno“, „Legendele unei ferme boerești“.**

Reușind să-și răscumpere proprietatea ei dragă dela Morbak, ea se instalează în casa în care și-a petrecut adolescența. Aci ea se dedă studiului istoriei Suediei și de sub pana ei apar poveștile **„Reginei Kungahelli“** în care se descriu în tablouri fantastice trecerea Sucdiei dela păgânism la creștinism.

In aceste povești ca și în celelalte apărute sub titlurile **„Legături nevăzute“, „Mormântul hunilor“** se simte trecând aceași idee **că viața omului nu se poate mulțumi numai cu viața factice, dar că ea are nevoie și de iluzii.** Oamenii aleargă după aceste iluzii și ea singură le dă posibilitatea de a îndura nevoile vieței.

Această tendință spre idealism, o face pe Lagerlöff să fie universal iubită și de aceea toate popoarele europene au primit-o ca și cum ar fi a lor, traducându-i mai toate lucrările ei, care de și în majoritatea lor povestesc despre viața unui popor puțin cunoscut, cuprind însă durerile, aspirațiile, credințele întregei umanități.

Iată de ce ar trebui să fie și la noi mai cunoscută de cum este, această sscriitoare a omenirei întregi.

Dr. I. Duscian

ERRATA

In sonetul VIII din ciclul *„Sonetele iubirii“*, s'a repetat din greșală, în numărul trecut, în ultimul rând din strofa II-a penultimul vers din prima strofă. In loc de :

Spre somnul cel din urmă se așează

să se citească deci astfel ultimul rând din strofa II :

Spre zări de primăvară să s'avânte !...

caci altfel se pierde și rima firească sonetului și versul real din manuscris. (N. A.)

Viața electrică

de JEAN RAMEAU

I

Intr'o zi se născu un copil.

— Cum să-l botezăm ? întrebă tatăl.

— To ! răspunse muma.

— Prea bine, To ! Un nume scurt ; să nu pierdem multă vreme spre a-l rosti.

Și copilul se numi To.

II

A doua zi după naștere, copilul fu pus într'un aparat de creștere a copiilor, inventat de curând, un aparat în care în șapte luni copilul se făcea de șapte ani, și ca corp și ca minte. Iată dar o economie de șase ani.

III

— Fiule, zise tatăl lui To la sfârșitul lunei a șaptea, iată-te în vârsta de a studia și de a cunoaște viața. Studiază și învață ! Nu uita că timpul e bani și că viitorul este numai al aceluia care va ști să întrebuințeze toate clipele vieții sale.

Du-te, fiule, te voiu desmierda mâine, dacă reumatismul mă va opri de a-mi vedea de afaceri. Și To învață cu lăcomie, înghiți volume, ziua și noaptea, hrănindu-se cu mâncări condensate, spre a nu pierde multă vreme la masă și obișnuindu-se să se uite cruciș după metoda unui doctor faimos, spre a putea să citească două cărți deodată.

La 25 ani, To ajunsese omul cel mai activ al veacului.

V

Intr'o zi, pe când dicta 5 depeși deodată, pe când cu mâna stângă răsfoia un anuar, iar cu dreapta un atlas, pe când cu o urechie asculta prin telefon discursurile ce se țineau la Senat, iar cu alta cântecul unei privighetori, To zări cu ochiul stâng o fată foarte frumoasă care trecea pe stradă. Fu ca o scânteie de fulger. Era frumoasă, etc., etc. Cercetă, îi află adresa, se recomandă și fu primit să facă curte.

VI

Inimile amândorura băteau.

— Eu mă numesc To. Dar d-ta, d-șoară ?

— Zi.

— Eu am un milion. D-ta ?

— Un milion și jumătate.

— Dacă e așa, te iubesc, d-șoară

— Și eu, d-le.

Zis și făcut : se căsătoriră.

VII

Fură fericiți. Avură puțini copii ; timpul e scurt. Doi gemeni. To izbutise să câștige o avere fabuloasă. Tot așa și Zi.

To înființa în fiecare zi câte o bancă la Paris, Berlin, Constantinopol sau Santa-Fé de-Bogota, dar tot în fiecare zi dădea și câte un faliment.

VIII

Săpă canale, descoperi mine, secă mări, dresе istmuri tăiate, reaprinse vulcani stinși și ameți pe contimporani cu isprăvile sale. Intr'o seară, ocupându-se să transforme Etna într'un mare calorifer, care avea să încălzească toată Sicilia prin niște conducte subterane, află printr'o telegramă că tată-său murise.

To fu demn: Haide, zise el cu sufletul mâhnit, te voiu plânge când voiu avea vreme, la bătrânețe.

Și scrise în registrele de comptabilitate : To datorează tatei : lacrimi și regrete veșnice.

IX

Intr'o seară întorcându-se acasă fără veste, găsi un tânăr în odaia nevestei sale.

— Hm !... Trebuia să știi, d-le, că acum n'avem timp de dumneata.

Dar se opri : un al doilea era ascuns sub masă.

— Ah ! dar ăsta ?

Un al treilea se arătă de după un paravan.

— Altul ?

— Iartă-mă, dragă. Sunt vinovată, spuse Zi, care se afla cu al patrulea. Dar vremea e scurtă și....

— Bine ! strigă To.

Și așezând în mijlocul odăii, unul lângă altul, pe cei patru amorezi ai nevestei sale, zise:

— N'am timpul să vă omor unul după altul. Vreau să-mi răzbun onoarea en gros. Nu vă mișcați !

Și, descărcă asupra lor un aparat nou, inventat de curând : **Bateria conjugală.**

X

Tinerii căutară să fugă în toate părțile.

— Monștrilor, răcni To, îmi veți plăti voi !

Și, închizând ușile, luă câte un pumnal în fiecare mână ; apoi se repezi să se răzbune cu deamănuntul. Sânge, răcnete...

XI

Intr'o jumătate de minut To îi omorî pe toți, și când văzu pe cei patru rivali la picioarele sale, scrâșni din dinți. Nu putea să-și oprească mișcările convulsive ale brațelor, ale picioarelor, ale capului, ale corpului întreg. Au trebuit să-l lege, să-l ferece pe o scândură iată. Dar în zadar. Sleit de prea multă muncă, își stricase nervii și-l apucase tremuriciul.

— A venit timpul să mă ocup cu artele, zise el.

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

IX

Ne mistue aceiași amăgire
Ce 'n suflete revarsă poezia, —
Dar mie-mi place astăzi nebunia
Și vreau, ca primii'ndrăgostiți în fire.

Supremului fior de fericire
Să-i prindem într'o clipă vecinicia
Să fim — precum ne leagă simpatia —
Un vis în două trupuri, o iubire.

Păgân te sorb, tu mă săruți păgân,
Stăpână ești, o clipă eu stăpân,
In timp și spațiu pe nemărginire....

Și-astfel, zâmbind viclean, și'ntinde Kama
De-asupră-ne, cu gest pervers, marama,
Prin el să fim un suflet, o iubire...

X

O statuă era odinioară
Sublimul bonz, un bronz era ascetul,
Și totuși, astăzi moare 'n el profetul...
Ce tristă-i pare sfânta Yoshivară !...

De-ar fi chiar Cristna însuși să-i apară,
Nici el nu știe ce s'ar face, bietul,
Căci a murit de mult anahoretul,
De când l-a prins în mreje o fecioară....

. . . . . .

Ca bonzul, care pică rob privirei
Vestalelor din Yoshivara sfântă
Și cade în prăpastia iubirei, —

De dragul tău îmi uit și eu menirea
Și tremur Narayana când îmi cântă
Un cântec vechiu și totuși nou — ca firea...

1) Vezi numărul precedent.

Şi văzând cum îi tremurau mâinile, s-a aşează să cânte la piano.

XII

După câteva minute, căzu cu partea dreaptă a corpului paralizată.

— Papa, îi zise unui din fiii săi, am cons. un doct. desp. boal. ta.

— Şi ?... întrebă To, îngrijat.

— Pent-că mă duc cimitir, vrei cumpăr ioc ?

— Da, răspunse To, vesel că avea un copil atât de iubitor şi de grăbit. Muri deci.

XIII

— Mamă, ziseră atunci cei doi gemeni, tata mort, n'a sărut, noi niciodată.

— E drept, răspunse mama ; nici pe mine.

Şi se apropiară repede de scumpul mort, îi provocară o mişcare a buzelor printr'un curent electric, apoi câteşi trei îşi apropiară obrajii şi primiră o sărutare postumă.

Trad. de **B. Marian**

FIGURI PARLAMENTARE

D. Iancu Nistor, ministrul Bucovinei

Pe d. Iancu Nistor îi cunosc de mult şi totdeauna mi-a făcut impresie unui tânăr, care cumpătat şi prietenos, sau mai exact cumpătat prietenos ştie să-şi rânduiască succesele.

L'am cunoscut prieten cu d. Iorga; l'am văzut mai apoi duşmănit şi duşmănind pe d. Iorga, dar ,ca să fie bine" lăudându-l. L'am văzut mai apoi prieten personal şi politic cu oameni, împotriva cărora a primit cu voioşie ordinul să-i atace cu vehemenţa cea mai politicianistă. L'am văzut dar mai ales l'am auzit criticând pe bază de principii ştiinţifice naţionale pe prietenii săi de azi, încât nu numai că m'a surprins, dar chiar mi-a făcut plăcere, din punct de vedere al logicii „caracterelor", exuberanţa cu care i-a lăudat apoi profesorul de istorie dr. Iancu Nistor.

Era pentru prima oară ministrul Bucovinei şi locuia la Cernăuţi în palatul gubernial, unde se păstra ca un fel de răsbunare, întreaga etichetă formalistă, cu portar somptuos îmbrăcat, cu mănuşi albe, cu înfăţişare de cerber solemn.

Am văzut atunci sentimentul de mândrie al fiului triumfător, cum nu l'am mai simţit nici odată. Am văzut atunci pe d. ministru Nistor, dând ordin portarului palatului gubernial, să deschidă ca să intre „tata", — ţăranul bucovinean Nistor.

Intonaţia, accentul, timbrul vocei, întrebuinţată de biruitorul Iancu Nistor, atunci când a spus portarului „să intre tata", n'o pot uita. Cred că atunci, numai atunci am simţit totala înfrângere a schingiutorilor populaţiei româneşti din Bucovina.

Şi de câte ori îl aud pe d. ministru Nistor atăcându-şi din ordin, prietenii de eri, mă gândesc dacă la palatul gubernial dela Cernăuţi, mai este portarul cu livrea cu fireturi, cu mânuşi albe de piele şi cu şira spinării aşa de flexibilă.

D. deputat Ion Pardos

Deputatul ţărănist Parados are un semn cu totul caracteristic : e totdeauna agitat.

O agitaţie, care să smucească gesturi, să bubue atmosfera cu vocea, să încremenească cu încruntata-i privire. Şi totuşi... vocea abia-i se aude, gesturile sunt monotone şi confuze, iar încruntarea-i e demoralizată. Acesta-i d. Pardos şi când e la tribuna Camerii şi când din bancă întrerupe în larma generală.

Brak

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

Glasul ei :

„Albina sălbatecă se învârteşte nesigură din ramură 'n ramură cu veşmântu-i de blană şi aripa-i de voal, în cupa unui crin, ori clatină clopotul unei zambile, în drumul ei rătăcitor. Aşează-te mai aproape, amica mea. Cred că aci am făcut acel legământ,

că aci am jurat că două existenţe, alcătui-vor doar una singură, atâta timp cât pescăruşul va iubi marea, cât timp floarea-soarelui se va 'ntoarce mereu căutând Soarele. „Tu şi eu, — spusei — şi acesta va fi pentru vecinicie". Dusu-s'au aceste zile scumpă prietenă, tors e de-acum firul iubirii.

Înalţă-ţi ochii spre aceşti plopi ce se leagănă, se leagănă'n aerul verei.

Aci, în vale, niciodată vreo adiere nu risipeşte puful scaeţilor, dar jos suflă vânturi tari venite dinspre mările puternice cu misterioase murmure şi din tăriile largi ce plutesc deasupra valurilor.

Uită-te sus, unde albul pescăruş se aude scoţând ţipătul lui ascuţit. Ce va fi văzând el oare, şi nu vedem noi? O fi văzând, poate, vreo stea, sau poate doar lampa ce scânteie pe vreo corabie călătorind spre ţărmuri depărtate?.. Ah! Se poate să ne fi trăit vieţile pe un pământ de vis, şi cât de trist ar fi!

Scumpa mea, nimic nu ne rămâne de spus aci, decât aceasta: că iubirea nu-i niciodată pierdută. Apriga iarnă străpunge sânul lui Mai ai cărui trandafiri cărămizii fac ghiaţa să poncească.

Năvile zguduite şi alungate de tempestă găsi-vor ele un adăpost într'un colţ, undeva, şi la fel face-vom şi noi.

Nimic nu mai avem de făcut, aci, decât să ne sărutăm din nou şi să ne despărţim. Ah! Nimic n'avem chip să 'nfruntăm. Eu am Frumuseţea mea, tu ai Arta ta! Ah! Nu te opri. O lume nu-i de ajuns pentru două făpturi ca tine şi ca mine..."

Glasul meu :

„In această lume modernă ce nu cunoaşte odihna, în această lume tumultoasă, tu şi eu am gustat toate plăcerile inimii, şi acum albele pânze ale năvii noastre stau înfăşurate, iar sarcina bărcii noastre-i încheiată.

Obrajii mi-au pălit înainte de vreme, căci veselia mi-a pierit în lacrimi. Mâhnirea a veştejit trandafiriul tinerei mele guri, şi Ruina mi-a tras perdelele patului.

Dar întreagă această viaţă tumultoasă n'a fost pentru tine decât o lyră, un luth, a fost farmecul subtil al unei pasionate viori, un minuscul ecou într'un ghioc..."

* Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Iată nouile premii filatelice ce oferim cititorilor noştri pe luna Decembrie :

Lotul no. 1. Polonia 10 valori, seria comemorativă completă.

Lotul no. 2. Bolşevice, seria completă 7 valori.

Lotul no. 3. Ocupaţia română în Ungaria, 12 valori.

Lotul no. 4. Cehoslovacia, seria 12 valori austriace sursarjate.

Lotul no. 5. Statul Fatvridicot (India), seria completă 5 valori.

Lotul no. 6. Austria germană, seria completă 17 valori.

Lotul no. 7. Ocupaţia germană în Belgia, 6 valori.

Lotul no. 8. Ucraina, seria completă 14 valori.

Lotul no. 9. Lichtenstein, seria 20 valori diferite.

Lotul no. 10. Ungaria, taxe de plată; seria 16 valori.

Lotul no. 11. Azderbeidjean, seria completă 6 valori până la 25.000 ruble.

Lotul no. 12. Chile, seria 14 valori.

Lotul no 13, 14 şi 15 câte 50 diferite.

Duminica viitoare vom anunţa lista câştigătorilor premiilor pe luna Noembrie, printre care sunt şi două mărci cap de bon.

INTALNIREA

— Credeam că n'ai să mai vii astă-zi, s'a înserat, Iubirea mea!
Eşti ca o vrabie sburlită : ai mers în vânt, pe vremea rea...
Dar scoate-ţi pălăria, blana; ce frig ţi-a fost ! aicî e cald ?
Ce fin e părul tău, ce blond e ! şi ochii tăi ? — ca de smarald !
O, nu te-a recunoscut nimeni cum te-ai ascuns sub trei voalete.
Dar cum te-a parfumat de bine acel buchet de violete !
A stat la sânu'ţi ca la Nissa... apropie-te acum de foc
Căci mâinile'ţi sunt înghețate. — Spuneai ?... — Că nu'ţi plăcea de loc,
Nici colereta, nici dantela, dar nu mi-ai dat o sărutare
Şi ciripeşti... Da păsărico, ţi-am pregătit şi de mâncare :
Şi după gustul tău sunt toate. priveşte ce ospăţ regal ;
— Ştiu. preţueşti mai multe dessertul : e din ţinut oriental :
Sunt piersice păstrate 'n vată şi mandarine şi smochine,
Şi struguri parfumaţi şi negri, şi-un vin de Xeres blond ca tine
Insă pe rând vom lua din toate, mai înainte nu te-atinge
Avem şi timp. rămâi la mine căci vezi afară ninge, ninge.

Nikita Macedonski

Michel Provins

Când femeia înşeală...

Jean Talbret, un cunoscut parizian, ajungând la Marsilia, ocupă un apartament la hotelul Canebière, sub numele **Dupont,** spre a nu fi recunoscut de prieteni. El şi-a ales acesta, numele comun spre a nu atrage atenţia hotelierului. A avut însă grija să anunţe portarul hotelului, că „D-na Dupont" va veni cu trenul următor.

Cu trei luni mai înainte de sosirea lui la Marsilia, Talbret avusese un duel la Paris, despre care se vorbise foarte mult. El îşi omorâse adversarul, pe financiarul Rambère, printr'o lovitură de floretă.

„O neînţelegere la cerc", ziceau unii : „Avea legături intime cu d-na Rambère", susţineau alţii mai bine informaţi.

Spre a aşterne vălul uitării, Talbret a găsit de cuviinţă să părăsească Parisul pentru câtva timp. Cele trei luni de „doliu moral" fiind terminate, Talbret ajunge la Marsilia spre a se întâlni cu d-na Rambère, pe care n'o mai văzuse dela „accident", dar cu care fusese în corespondenţă tot timpul.

Bercier, un vechiu prieten al lui Talbert, auzind că stă la hotel „Canebière", vine să-i facă o vizită.

Talbret (strângându-i mâinile). — Bunul meu prieten, ce bine'mi pare că te văd !

Bercier. — Dragul meu Jean ! Am alergat într'un suflet, când am primit telegrama. Dar, ia explică-mi şi mie, ce este misterul acesta ? De ce ţi-ai dat un nume fals ?

Talbert. — Aştept o doamnă.

Barcier. — Nu te mai lăsi de drăcii !...

Talbret. — Ba te rog să mă crezi că m'am săturat. Tie pot să-ţi spun : aştept pe d-na Rambère.

Bercier. — Atunci se schimbă lucru. Credeam că ai o nouă aventură. După câte am auzit, a fost scandal mare !

Talbret. — Mă cutremur când mă gândesc !

Bercier. — Atunci, fie vorba între noi, dacă d-na Rambère vine să te vadă, însemnează că totul e adevărat, şi că lumea n'a clevetit ! A rămas pătată din cauza ta, sau, ca să fiu şi mai înţeles, s'a nenorocit din cauza ta ?

Talbert. — Oricum ai vrea să-i zici, e bine zis ! S'a nenorocit, s'a pătat, e tot una ! Totuşi îmi place că voi, provincialii, găsiţi numai de cât cuvântul ce caracterizează sau defineşte un lucru sau o situaţie.

Bercier (simţindu-se jignit). — Noi, provincialii, dar dă-mi voe : adulterul este o crimă şi omorârea unui om, chiar în duel, este altă crimă, nu numai pentru noi, provincialii, dar cred că şi pentru voi, parizienii !

Talbert. — Nu te supăra ! Vreau să te întreb dacă sunt eu vinovat ?!

Bercier. — Cred că da, de vreme ce-ai consimţit să fii amantul persoanei. O ştiai că era măritată, că avea un rost; de ce te-ai amestecat unde nu trebuia ? Nu găseai atâtea femei libere ? Slavă Domnului !...

Talbret. — Crezi că suntem stăpâni pe sentimentele noastre ? Prima dată când am văzut pe Alice, am simţit că aceeaşi putere ne atrăgea pe unul spre altul. Am luptat amândoi din toate puterile... Pasiunea însă a învins voinţa.

Bercier. — Cu toate acestea, trebuia să-ţi aduci aminte că pasiunea e ca şi focul : se stinge dacă... In orice caz, toată răspunderea duelului cade asupra ta. De rezultatul lui, de asemenea, dat fiind că eşti cel mai bun ochitor şi mânuitor de spadă. Mergeai la sigur.

Talbret (oprindu-l). — Taci, te rog ! Dumnezeu mi-e martor, că am făcut tot posibilul ca Rambère să nu fie nici măcar rănit.

Bercier. — Câţiva cunoscuţi mi-au spus că nici nu ştia să ţină floreta în mână !

Talbret. — Foarte adevărat ! Prima dată s'a repezit la mine ca un nebun. Eu, m'am ferit şi am căutat, în acelaş timp, ca, prin mişcările mele de apărare, să nu se lovească singur. Intr'o scurtă mişcare de apărare, întinsesem floreta spre el; când, repezindu-se pentru a doua oară spre mine, (cu o furie şi mai mare, cade străpuns : floreta îi pătrunsese inima şi...

Bercier. — Grozavă lovitură !... Trebuia să faci aşa, ca duelul să nu se facă...

Talbret. — Nu se putea ! Rambère mă insultase fiind de faţă peste 20 de persoane.

Bercier. — Cu siguranţă că mai 'nainte aţi avut o discuţiune, şi dacă tu ai fi fost mai liniştit.

Talbret. — N'am avut nici un fel de discuţie. Se vorbea la cerc despre antisemitism, şi sub pretext că soră-mea este o evreică frumoasă, a insultat-o prin cuvinte grosolane. Nu i-am răspuns nimic...

Bercier. — Dacă s'au petrecut aşa, lucrurile, însemnează că te bănuia...

Talbret. — Te asigur că nu bănuia nimic... Ceva mai mult, la prânz luasem masa împreună, acasă la el, ca cei mai buni prieteni, iar seara, la 5, a fost provocarea. De altfel, purtarea lui n'a surprins pe nimeni. Toţi îl cunoşteau, şi-l ştiau că era o fire posacă. Totul n'a fost decât o fatalitate, împrejurare nenorocită !

Bercier. — Una din aceste împrejurări a fost şi legătura dintre tine şi d-na Rambère, şi crima ta e cu atât mai de condamnat, cu cât a provenit din această cauză, chiar dacă n'ai avut intenţia, după cum zici, să-l răneşti măcar.

Talbret. — Aici ai dreptate ! N'ar trebui să am remuşcări, şi cu toate acestea, par'că e ceva ce mă urmăreşte şi mă chinueşte: viziunea acestui nenorocit. In faţa legii însă nu sunt vinovat.

Bercier. — Nu uita însă că morala este superioară legilor; asta nu te împiedică să te întâlneşti aici cu soţia victimei.

Talbret. — Mă osândeşti degeaba !... Ne leagă o dragoste mare. La ce ar mai servi acum suferinţa de a nu ne mai vedea ? Rambère nu va învia... dacă nu ne-am mai vedea !

Bercier. — Şi atunci... din când în când, pe furiş, şi sub un nume fals, vă întâlniţi pentru o mică petrecere într'un oraşel oarecare...

Talbret. — Ba nu, dragul meu, ne întâlnim aici ca să nu ne mai despărţim. Mâine, sau poimâine. plecăm în Egipt, şi de acolo, poate, în India. Iar la toamna viitoare, ne căsătorim; după trecerea termenului legal.

Bercier. — Vă căsătoriţi..., voi ? cu pecetea acestei drame, cu viziunea soţului omorât care va sta veşnic între voi, chiar în sărutările voastre ?

Talbret. — Vor trece toate, se vor uita ! Timpul aruncă uitarea peste tot, iar sărutările...

Bercier. — Ce naiv eşti !... Tu, un bărbat tânăr, pasionat, să crezi, într'un moment de nebunie, că o iubire poate să ţină locul oricărui lucru în viaţă, mai merge; dar o femee după ce şi-a înşelat bărbatul şi după ce l'a văzut murind, să consimtă la asta, reîntorcându-se liniştită, după toate acestea, la pasiunea ei, asta mă nelinişteşte asupra valorii conştiinţei ei, iar pe această femee, tu vrei s'o faci soţia ta legitimă, asta mă face să nu pierd încrederea în puterea ta de judecată... Mai înţeles ?

Traducere de **Corneliu D. Ionescu**

FILATELIA

Ştiinţele naturale în filatelie

Fiecare colecţionar de mărci, fără să bage de seamă trage un folos destul de mare din pasiunea sa. Nu e vorba de folosul material, dar de cel intelectual, de atâtea cunoştinţe variate cu care se îmbogăţeşte ori ce filatelist.

Mai întâi de toate el învaţă pe mărci geografia politică, apoi face cunoştinţă cu tot felul de monete care se întrebuinţează pe pământ, şi care sunt indicate pe mărci.

De cât va timp câmpul de cunoştinţe al filatelistului s'a lărgit, el învaţă şi ştiinţile naturale cu ajutorul mărcilor care reprezintă diferite animale din fauna şi flora diferitelor

Mărcile poştale zoologice şi botanice ale Liberiei

Mărci poştale zoologice

melor de colecţionari un aspect pitoresc.

Ori cum introducerea ştiinţelor naturale în filatelie este o idee foarte frumoasă şi ar trebui puse în circulaţie şi mărci cu caracter istoric şi geografic. Mica Panama a şi făcut gestul acesta punând în circulaţie mărci cu harta istmului de Panama. Rusia a introdus cea dintăi mărci cu caracter istoric cu ocazia jubileului de 300 de ani a Romanovilor, scoţând 12 feluri de mărci având fiecare portretul unuia din Suverani care au domnit în aceşti 300 de ani.

D. I. D.

A apărut si pus în vânzare
ALMANAHUL
ZIARULUI „UNIVERSUL"
pe anul 1924
se vinde cu 15 lei exemplarul
în toată ţara.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Decembrie 1923
CUPON No. 2.

ţări. Aşa, veţi găsi şi *leopardul (Congo francez)* şi *cămila (Sudan)* şi *crocodilul (Borneo de nord)* şi *lebăda (Australia de sud)* şi *orangutanul (Borneo de nord)* şi *girafa Nianssa)* şi *câinele de St. Bernard (New-Foondland)* şi *pasărea liră (Noul Wilais de sud)* etc. etc...

Toate aceste mărci şi altele sunt admirabil executate şi ele dau albu-

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 9

D-na de Gremilly, păstrându-şi aerul de martiră, urmă :

— Iţi dau un concediu, amicul meu. Am vrut să mă dau jos din pat astăzi pentru d-ta; dar văd bine că trebue câteva zile să nu primesc pe nimeni. Toată lumea mi-ar şti vârsta, dacă aş tuşi înaintea ei, dar când voiu fi bine, săptămâna viitoare, vreau să ofer o masă ca să sărbătoresc numirea d-tale viitoare sau semnată. Să spui aceasta d-lui Brazier. Vreau să am la masă tineret ; m'am gândit şi la prietenul d-tale d. Moncamp ; să-i anunţi o invitaţie din parte-mi. Ai să mă faci mondenă iar ; nu mai eram, e drept, dar când îmbătrâneşti şi când porţi de grijă tinerilor, trebue să devii iar mondenă. Poate că am să vă fac rost să şi dansaţi.

D-na de Gremilly îşi întretăia cuvintele de scurte tăceri, de teamă să nu tuşască. Vocea ei împrumuta astfel o dulceaţă lentă care avea şi mai mult farmec. Nepoata o privea cu mâinile împreunate şi cu un zâmbet extaziat. Ce mătuşă adorabilă care se gândea la tineret!

Filip, uluit de ceeace auzea, admira cu o adâncă religiozitate. Nu bănuia nimic în programul acesta ; nu vedea decât latura sublimă şi mulţumitoare şi cum făgăduielele erau făcute fără melancolie, le primea ca pe o amabilă indicaţie de a deveni liber.

Asociând de odată în mintea lui amintirea celui mai bun prieten cu această adorabilă şi generoasă amantă care îi înapoia inima, îşi aducea aminte că George, primind scrisoarea lui cu confidenţa ce-i făcea, îi răspunsese cu privire la ruptura fatală, că nu trebuia să se teamă de nimic. Se simţea deci întărit prin această uimitoare înţelegere între aceste două fiinţe pe cari le iubea mai mult ca orice pe lume, după mumă-sa.

Firește, nu se mai temea de nimic. Uşoara indispoziţie precizase ceeace gândea şi stabilise în acelaş timp diferenţa de vârstă pe care n'ar fi vrut s'o facă să fie simţită printr'o părăsire sau printr'o plictiseală aparentă.

Ar fi vrut să cadă în genunchi înaintea acestei femei care-i desvăluia atâta mărinimie necunoscută încă. Egoismul lui tineresc se prelingea în admiraţia lui şi niciodată nu iubise c'o dragoste mai nețărmurită şi mai respectuoasă pe d-na de Gremilly, ca în clipa în care ea îi cerea să n'o mai iubească.

Părăsind-o, Filip lăsă să-i scape un oftat naiv de uşurare, pe care de bună credinţă îl luă drept un oftat de pur entuziasm şi de gratitudine filială. Nu-şi mai încăpea în el de atâta recunoştinţă şi în acelaş timp de o bucurie care era aceia a libertăţii. Ţinu să asculte sfaturile aşa de blând date şi chiar în ziua aceia se duse să vadă pe d. Brazier, pe care-l ocolise într'adevăr, pentru că era oarecum îngrijorat de spiritul de penetraţie al fiului diplomat. Dar de vreme ce nu mai avea taină de păstrat, la ce bun să se mai ferească de acest deslegător de taine ? Şi în loc să-i ascundă, dimpotrivă, îi spuse că e trimis de d-na de Gremilly, iar ca să-şi dovedească însuşi că nu mai avea teamă să vorbească despre ea, vorbi de ea mult de tot, transmiţând diplomatului tot focul de care-şi uşura conştiinţa şi pe care d. Brazier îl primea fără să pară că se emoţionează dincolo de o stimă sinceră.

Convalescenţa guturaiului dură ceva mai mult de o săptămână şi de aste câteva zile profită Filip, care din ce în ce mai încântat, dar din ce în ce mai liber, activă demersurile la minister, nu încetă o zi să nu viziteze pe d. Brazier, gustă din viaţa Parisului mai mult decât de la venirea lui din provincie şi se învioră emancipându-şi tinereţea încătuşată până atunci.

D-na de Gremilly, enervată şi indispusă în urma acestei crize, se crezu şi ea purificată. Avea conştiinţa împăcată şi-i părea bine că se găseşte vindecată de deviaţia de la maternitatea sa de adopţiune. Ceeace era trivial în indispoziţia ei îi interzicea orice atitudine romantică. Actorii tragici devin subit comici când declamă guturăioşi. Fedra, strănutând şi tuşind la fiecare cuvânt din declaraţia sa către Hippolyt, ar face să pufnească auditorul şi şi-ar râde de ea însăşi.

D-na de Gremilly nu voia caraghioslâc de nici un fel. Pierzându-şi iluzia, o respecta în acelaş timp, ca pe un vis frumos care se duce

Pagina Copiilor

Logică

Nedumerire

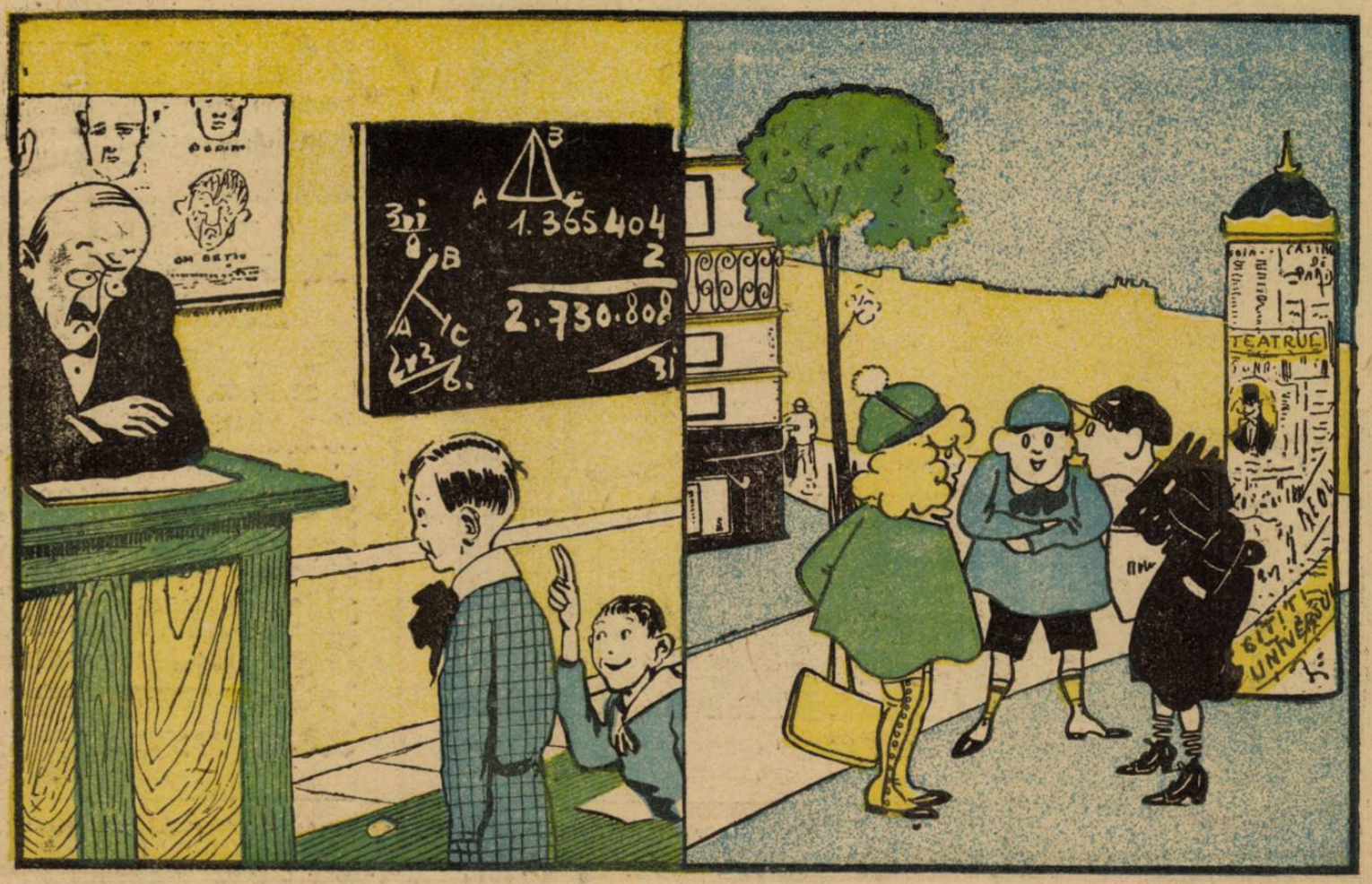

— Când moare un rege, ce devine fiul său mai mare?
— Un orfelin de tată, domnule profesor!...

— A-ţi mai pomenit aşa ceva, camarazi, tata în loc să se bucure, e furios că i-a spus şeful să nu mai vină la serviciu!...

îndura cu resemnare fatalitatea şi credea uneori că ideile de iubire zburaseră, pentru că nu mai avea să le împrumute glas convingător.

Când fu bine, îşi aduse aminte de făgăduială şi invită câţiva prieteni, printre cari d. Brazier şi George Moncamp, la un prânz oare cum mai excepţional, urmat de un mic bal, atât cât se poate înjgheba unul la Paris la începutul lui Iulie.

In ziua aceia, se făcu frumoasă, sau mai bine zis, regăsindu-şi frumuseţea, se găti triumfal. Se simţi întinerită: „M'am săturat în timpul odihnei, de a îmbătrâni" — îşi zise ea pieptănându-se în oglindă. — Faimoasele şuviţe de păr în cari începuse să fulguiască, nu mai apărură sau fură bine ascunse. Ochii nu mai aveau umbra cercuită care adâncea orbitele. Gura prinsese iar arcul superb al surâsului ei de zeiţă. Se miră că n'a slăbit. Gâtul îi era ca şi înainte de o rotunjime pe care colanul de mărgăritare ce-şi atârnă, îl scotea şi mai în valoare. Pieptul nu i se obosise de tusea din timpul boalei. Fu veselă oglindindu-se şi gândind că remuşcarea unei inimi largi nu lasă urme.

Ca şi dânsa, casa se înveselise. Louise de Courlieu, în opt zile se transformase. Lucrul fusese uitat pentru pian; cânta şi studiase ceva pentru cazul în care ar fi trebuit un intermediu de muzică în timpul serii. Era îmbrăcată în alb, simplă ca totdeauna, dar florile pe cari şi le aşeză în frumosu-i păr blond, erau însăşi înflorirea blândei şi dulcei ei stări sufleteşti.

Filip, n'avea decât să lase să i se vadă tinereţea şi mai îndrăzneaţă şi când sosi cu prietenul lui George, cu toate că era îmbrăcat ca toată lumea, avea în uniforma aceasta a fracului şi a cravatei albe, o originalitate de forţă şi de graţie, care-i da atitudinea unui erou.

Era prin urmare aşa de uşor să revii odată cu sănătatea la nevinovăţia vieţii!

D-na de Gremilly, în gazdă savantă, se îmbrăcă mai mult ca să fie primită decât ca să primească. Avea o rochie de mătase neagră, dar braţele-i sculpturale şi frumoşii ei umeri erau un lux pe care-l expunea natural.

Filip, găsind-o foarte frumoasă, nu se sfia so contemple în pacea acestei radieri. După ce o salută, spuse lui George Moncamp trăgându-l la o parte:

— Dacă n'ai ars încă scrisoarea mea, te conjur, fă-o cenuşă. Mi-e ruşine de ceiace ţi-am scris. M'am îndoit de această mărinimie; am blestemat frumuseţea sufletului acestuia care transpiră printre frumuseţea corpului ei. Ah! o bine cuvântez pe femeia aceasta care mi-a revelat iubirea sublimă. Nu te-ai înşelat: nu există drojdie în fundul unei asemenea pasiuni. N'o părăsesc, n'o trădez, ne vom iubi totdeauna; ne vom iubi şi mai mult; dar va fi zeiţa iubirii celei noui ce voiu avea pentru aceia care-mi va fi soţie.

George surâse. Găsea că amicul lui profita de aripile sale spre a zbura prea sus, dar se feri să arate cea mai mică neîncredere. Dacă se temea de pacea imediată, credea mereu la pacea definitivă; numai că nu credea că ajunge un guturai sau o bronşită ca să vindece aşa de repede o inimă înflăcărată. Găsea prea strălucitoare pe d-na de Gremilly în seara aceia ca s'o creadă prea sigură de ea însăşi. Fără îndoială era încrezătoare, sinceră; dar această sănătate înflorită iarăş, dacă era mai puţin ameninţătoare pentru Filip, era şi mai puţin ameninţătoare pentru ea însăşi. N'avea decât o încredere mediocră în dorinţele formulate între două cesti de ceai. Dacă ar fi ştiut lupta sufletească care pricinuise guturaiul, s'ar fi îndoit şi mai mult de victorie.

Se prânzea bine la femeia aceasta prea spirituală ca să nu pună spirit în tot. Prânzul bine plănuit, bine servit, cu flori împrăştiate cu gust pe faţa de masă, era o simfonie pentru toate simţurile. Cuvintele conmesenilor adăogau şi ele muzica lor.

D. Brazier sta în dreapta, la locul de cinste, simplu, aşa cum şedea bine vârstei, intimităţii şi autorităţii sale. Nu se grăbea să vorbească, nu arăta că vrea să profite de locul în care se găsea, ca să provoace din nou pe d-na de Gremilly ca la teatrul francez; dar surâdea de departe lui Filip de Luzay ce sta alături de Louise de Courlieu, râzând şi făcând-o să râdă, ajutat de amicul său George care de cealaltă parte a fetei ţinea dialogul şi riposta spiritual.

Către sfârşit, în timpul unei pauze în conversaţie, izbucni deodată un val de veselie.

Toţi comesenii se întoarseră în spre acolo şi d-na de Gremilly privi şi ea cu indulgenţă în spre cercul tinereţii.

Louise de Courlieu ţinea în mână o migdală cu doi mieji şi întreba zburdalnică în tocmai ca o şcolăriţă care e la prima ei zi de vacanţă, cu care din vecinii ei să facă prinsoare cu cei doi mieji.

Filip cerea să se prindă cu el şi cu autoritatea ce-i da vechimea în casă, vrea să ia el unul din mieji şi poate că l'ar fi luat cu îndărătnică din mâna fetei, dacă George Moncamp n'ar fi surprins o uitătură fixă a d-nei de Gremilly şi iute, c'un gest sigur, n'ar fi luat migdala.

Frumoasele sprâncene negre ale d-nei de Gremilly cari începuseră să se încrunte îşi reveniră la loc; îngrijorarea vagă care se amestecase cu indulgenţa, încetă deodată. George abuză de victoria lui ca să strecoare câteva glume foarte gustate mai ales de d-ra Courlieu şi mătuşa, asigurată acum, întrebă pe d. Brazier aproape şoptind:

— Cunoşti bine pe d. Moncamp?

(Va urma)

„ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

ANUL XXXIX. — No. 50. 2 lei exemplarul Duminică 23 Decembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Marele inchizitor de Dostoewski

Marele inchizitor către Christos: De ce ai venit să ne încurci treburile?

(Vezi explicația în pagina 7-a)

O vizită neaşteptată

El citea un roman de Conon Doyle. A pag. 19 romancierul britanic descria cum un personaj misterios, îmbrăcat într'o mantie neagră, se strecura prin parcul palatului lordului Carnavon Walace...

„Era ora 12.15 m., noaptea. Luna se furişase după un nor negru şi ameninţător. Vântul sufla cu tărie, în cât foşnetul frunzelor din parc se transformă într'un vâjâit prelung şi ascuţit... Omul misterios cu mantia neagră, deschise portiţa No. 4, care oferea accesul în fundul parcului, făcu câţiva paşi pe o mică alee şi se opri, dar numai câteva momente... El aruncă o privire în direcţia palatului lordului Carnavon Walace, cu intenţiunea de a se orienta. Apoi îşi strânse mantia sa neagră şi porni hotărît, înainte pe alee... Ciasul marca 12.20 m...."

Cetitorul se opri. Pag. 19 era terminată. Fără să şi dea bine seama, se uită la ciasul deşteptător ce era aşezat pe un dulap. Ciudat! Ciasul acela marca, exact, 12.20 m. Ce coincidenţă! Ora şi minuta când omul misterios „înainta" pe alee, cu paşi siguri, în direcţia castelului lordului Carnavon Walace... 12.20 m.! Şi lordul acela, care nu ştia nimic, care nu avea niciun soi de presimţire! Să se ma vorbească de telepatie, sau de...

Un sgomot uşor, ca şi când cineva ar fi bătut discret, în uţă, atrase atenţia aceluia, care medita asupra situţiei nenorocite în care se găsea lordul Carnavon Walace, la ora 12.20 m. noaptea.

A bătut cineva... Da... Nu mai încape îndoială... La ora asta, după miezul nopţei? Cine ar putea fi vizitatorul? Linişte. A, i s-a părut... Nu ciocănise nimeni la uşă... Dacă ar fi fost cineva — un prieten un cunoscut, un vecin — acela n'ar fi aşteptat atâta timp, în sală... Firesţe iş apoi cum de n'a auzit soneria? Da. E o sonerie, care funcţionează... La ora 10.30 m. el a apăsat pe buton ca să cheme servitoarea... Iuli — servitoarea — a apărut şi el i-a poruncit să-l lase în pace că numai are nevoe de serviciile sale; să se ducă la culcare... Prin urmare, soneria a funcţionat... Dacă vizitatorul n'a avut intenţia să apese pe butonul soneriei?.. Atunci.. nu poat fi un prieten, un cunoscut, un vecin...

Dar care ar putea îndrăzni să-l deranjeze la o oră atât de înaintată şi nepotrivită? Poate o fi un factor dela poştă cu o telegramă urgentă... Nu. Factrii nu se strecoară aşa în casa oamenilor, care au servitori şi sonerie... Nu se mai auzi nimc. Linişte. El luă romanul lui Conon Doyle şi ceti:

„Apoi îşi strânse mantia sa neagră şi porni hotărît înainte, pe alee... Ciasul marca 12.20 m...."

Se opri din lectură. Cum? Omul acela misterios înainta mereu hotărît înainte şi ciasul acela era nemişcător? Pentru ce marca el tot ora 12.20 minute? Işi aruncă privirea în josul paginei... Era tot la pag. 19... Recitise aceeaş frază... Trecu la pag. 20:

In palatul lordului Carnavon Wallace, domnea ca o suverană, liniştea..

„Bătrânul lord dormea. Tânărul său fiu, dormea în camera sa. Servitorii, dormeau în camerile lor... Până şi bătrânul, bunul şi credinciosul Iohn, ntendentul palatului, care, deobicei, suferea de insomnie, dormea buştean... Zeul Morfei pusese par'că stăpânire pe această casă..."

Linişte, somn...

Cum puteau să doarmă toţi atât de profund?

Până şi intendentul, bătrânul, credinciosul şi bunul John, dormea şi el ca un buştean!...

El continuă lectura...

„In acest timp omul cu mantia neagră ajunse la uşa No. 9, o deschise şi intră, ca şi când ar fi făcut parte din domesticitatea lordului Carnavon Wallace..."

„Iată cum un om, poate să deschidă o poartă, fără să sune şi să intre într'o casă, ca şi când ar fi...

Deodată, un alt sgomot se auzi în cameră. El tresări. Cineva bătea. Odată, de două ori... de trei ori... Nu bătea în uşă, ci în pod... acolo sus, unde e capacul...

Rmanul lui Corion Doyle, căzu jos, pe parchet cu foile desfăcute... Un moment rămase nehotărît. Ce să facă? Cineva căuta să forţeze capacul podului... Cineva se introdusese în casă prin pod... Un hoţ, un ucigaş... de sigur... El se repezi, la biurou şi deschise un sertar cu nervozitate şi luă revolverul... Cu mâna încleştată pe armă, omul nostru se simţi în tovărăşia unui prieten credincios şi puternic. Frcă? Spaimă? Teama de individul misteros ş răufăcător? Toate dspărură ca prin farmec. Ca şi când micul revolver ce-l ţinea strâns în mâinile sale, i-ar fi sporit forţele, omul nostru privi cu dispreţ spre capacul care se clătina...

Cu un sânge rece anglo-saxon, omul nostru aştepta să se deschidă capacul podului şi să zărească pe necunoscutul, care cuteza să-i turbure liniştea, la ora 12.30 m., acoo sus, la o distanţă de 2 metri...

O dramă scurtă se va petrece. Un glonte va zbura acolo, sus, spre gaura aceea nîtunecată şi un corp greu, neînsufleţit se va rostogoli pe parchet...

El zărea cadavrul necunoscutului întins între biurou şi canapeaua din dreapta, cu ochii lui sticloşi, cu privirea livdă, cu o rană dn care se prelingea încă sângele roşu...

Apoi zărea în jurul acelui stârv oameni ceremonioşi, grava, cercetători, bănuitori... Se redacta procesul verbal... Era poliţia.. parchetul.. presa..

Incă o clipă şi capacul se va deschide... El ţinea mâna ferm întinsă... Arma sclipea... Capacul se clătină... odată, de două ori, de trei ori... Se auzi o uşoară pocnitură; apoi prin deschizătura neagră, apărură doui ochi fosforescenţi, sticloşi, fioroşi.... Cel de sus aruncă o privire tăioasă şi cercetătoare asupra omului de jos, care sta, încremenit, cu revolverul în mână... Un ochi era verde; un alt ochi era albastru... El nu putea suporta privirea acestor ochi fenomenali, cu luminile şi focurile lor ciudate. Cel de sus *nu vorbea*, dar fixa cu privirea lui stranie, pe omul de jos, care tremura de spaimă...

Scena mută se prelungi câteva minute. Era nespus de fioroasă această scenă...

Un strigăt omenesc; o luptă scurtă; un pumnal împlânat în piept până în plăsele; sau un foc de armă, care ar fi sfârşit acea tăcere mormântală, ar fi fost mai uţin grozavă de cât jocul perfid al duşmanului cu ochii fosforescenţi, stcloşi, pătrunzători, cu două colori, verde şi albastru...

Omul de jos, care părea ţintuit pe scaun, tremura. Arma, pe care o ţinea încleştată în mână, descria mici oscilaţiuni, ca şi un aparat de bord, în timpul unei furtuni...

Un ţipăt sfâşietor, sălbatec, amestecat cu un vaet prelung, ca şi de felină surprinsă de un vânător nedibaci, rupse liniştea.

Revolverul căzu jos şi o detunătură năprasnică zgudui odaea. Glontele găuri tapetul şi se înfundă în perete.

S-a vorbit de o încercare de sinucidere. Omul, care nu avusese voinţa să tragă cu revolverul, a căzut grav bolnav. Iuli — servitoarea — spunea vecinilor:

„Domnul aiurează toată noaptea... Are friguri. El pomeneşte de un om îmbrăcat într'o manta neagră...; de ciasul 12 şi20 minute şi de un motan cu ochii mari, sticloşi şi fioroşi...."

R. Seişanu

S'au dus rândunelele

S'au dus păsărelele,
S'au dus rândunelele
Cu iarna ce vine,
Veni-vor şi relele...

Se scutur copacii
Şi florile, macii, —
Ca mâine vor plânge
Pe strade, săracii...

E jale 'n natură,
E rece şi bură
Şi vîsele verii
Ce repezi trecură

S'au dus rândunelele,
Ce reci sunt azi stelele,
Suspină pădurea
Suspină văicelele...

S. Hortopan

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

XI

Tresar de'nfiorare când te-apropii
Cu braţele de foc să mă cuprinzi...
În ochii tăi, ca'n mistice oglinzi,
Iubirea-i Zevs în luptă cu Ciclopii...

Şi-atunci, pe lună, când visează plopii
Şi când uşor de umăr mi te prinzi —
Tu nici nu ştii ce stea de dor aprinzi
Pe cerul fin ca pânza Penelopii.

Şi'n noaptea de Novembre grea, ursuză,
Tu-mi vii scântee, flacără, văpaie,
Cu'ncolăciri de şerpi ca o Meduză

Şi-mi dai să sorb potirul amăgirii....
Şi'n ger polar, ce furnică şi taie,
Eu mă visez un demon al iubirii...

XII

S'a înălţat de mult la cer iubirea,
Cu ea odată s'a 'nnălţat şi Crist,
Iar azi poetul pe pământ e trist
De când l-a surghiunit Dumnezeirea.

Şi totuş, tu, domniţă a visării,
Cu farmecul ce alte fete nu-l au,
M'alinţi ca sonatinele lui Kuhlau
Cu ochii tăi ca umbra înserării.

Când tu suspini, îmi pare, pe aproape,
Că trece prinţul Lebădă pe ape
Şi cântă Elsa pe cărarea lui...

Şi uneori bat vânturile grele...
E uvertura din Mefistofele,
Iar dorul meu e dorul nimănui...

1) Vezi numărul precedent.

Văzute şi auzite

O CONFUZIE

Plecasem cu divizia dela Brăhăşeşti, în judeţul Tecuci, ne îmbarcasem la Bercheci şi ne oprisem la Bujor, în judeţul Covurlui.

Intr'o noapte ni se dă ordin să plecăm şi ne pomenim la Prut.

Ce-am simţit când am călcat pe pământul Basarabiei, oi spune-o altădată. E greu de spus. Atâta ştiu, că nicio clipă n'am crezut în provizoratul de care ni se vorbea, de intrare în Basarabia numai ca să asigurăm liniştea. Peste toate argumentele raţiunei călca solemn, instinctul, care afirma cu putere că Basarabia este desrobită.

Abea ne aşezarăm la Bolgrad şi un ordin mă trezi din somn : e bocluc la Ismail ; bolşevicii au primit cu tunurile armata noastră ; Curtea marţială trebue să funcţioneze; comisarul regal va pleca imediat acolo.

Şaptczeci de verste într'o căruţă, un popas la Cişmeaua-Văruită, şi seara sunt în oraşul de pe marginea Dunării, unde iau contact cu comandamentul român şi cu cel rus.

La comănduirea rusă erau mai mulţi ofiţeri de elită, refugiaţi de frica masacrelor pe peste Nistru. In fruntea lor se găsea un locotenent-colonel din garda imperială, cu semnul distinctiv al curţii Ţarului. Fusese botezat de ţarul Alexandru III şi aparţinea unei familii nobile.

Prea decurând în relaţiuni cu puţinii ofiţeri români din Ismail, el nu ajunsese să facă deosebirea precisă dintre grade. Plecând dela ideea că cele trei inele de metal dela umăr reprezenta pe colonei, fără să fi observat că cei cari n'au şi o tresă perpendiculară pe ele sunt numai căpitani, confunda pe unii cu ceilalţi.

Când mi-a zis întâi în franţuzeşte :

— Faceţi-mi onoarea să luaţi loc, domnule colonel !

Am crezut că este politeţă de circumstanţă, adresată nu persoanei, ci armatei care-i ocrotise, îi salvase, le îngăduise să-şi repue galoanele smulse de sodaţii ruşi în rebeliune şi-i scutise să le mai facă acestora cismele sau să le tae lemne.

Dar „domnule coolnel" a continuat, împreună cu saluturi până la pământ şi cu un întreg regim de respect fără margini.

Dimineaţa mă primea cu o masă cum numai ruşii ştiu să ofere, la prânz, după amiazi şi seara, era greu să scap vreodată de invitaţiunile sale, într'un decor din cele mai elegante, cu mâncări egalate numai de savoarea băuturilor.

Şi întotdeauna eram „domnule colonel", lucru de care nu m'am grăbit să mă scutur, din consideraţia că nu e bine să stric hatârul nimănui şi cu atât mai puţin unui străin bine crescut.

Abea când ofiţerii noştri s'au înmulţit şi educaţia românească i s'a desvlotat, pot-polcovnicul s'a dumerit şi şi-a modificat formula în „căpitane", spusă cu mai puţine închinăciuni, dar cu egală gentileţă, şi întovărăşită de mai rari invitaţii la masă, dar — când erau — tot aşa de bogate în mâncări şi mai ales în băuturi.

Don José

Visul unui nou îmbogăţit

Oameni cum se cade mai sunt şi azi ; neamul lor nu s'a stins definitiv, deşi, dacă ai sta să-i numeri, ai găsi forate puţini.

Câţi sunt la noi, e greu de stabilit; unii pretind că oricât am căuta, n'am descoperi niciunul.

In neputinţă — să zicem, momentană — de a-i dovedi la noi, să vorbim despre cei din alte părţi.

Am citit acum în urmă, în presa franceză, povestea unor oameni de bine, — soţ şi soţie —, cari, neavând copii, au hotărît ca o sumă de 500.000 franci să se verse, ca premiu, gospodarului care se va fi dovedit că nu s'a certat niciodată cu nevastă-sa.

Când a fost vorba să se acorde marea sumă de mai sus, s'au pornit cercetări prin ţinutul unde locuiau donatorii, şi toată lumea, îndoindu-se că se va găsi în adevăr o asemenea pereche rară, se şi întreba cam ce are să facă cu atâţia bani.

După o cercetare care n'a durat puţin şi cu care prilej s'a dovedit că lăudăroşii sunt mai mulţi decât s'ar crede, a fost descoperită în fine, o familie pe care nimeni prin partea locului n'o auzise certându-se.

Soţul, un om de ispravă şi încă tânăr, era factor postal; soaţa, tânără şi ea, îşi vedea de cei şapte sau opt copii pe cari-i avea şi nu era nici prea limbută. Liniştită şi cuminte, nimeni n'o auzise făcând ceeace fac alte femei. Preotul, primarul şi întreg consiliul comunal fură toţi, gata să jure

că aceşti oameni nu s'au certat niciodată.

Se hotărî, aşa dar, că premiul de 500.000 franci li se cuvine pe bună dreptate.

Ziarele scriseră, lăudând căsnicia lor, neamurile şi cunoscuţii veniră să-i felicite pentru norocul avut, deoarece acum, iată, din oameni sărmani, deveniseră, cum s'ar zice „într'o noapte" boeri.

Desigur că puteau să-şi cumpere o moşie frumoasă, trăsură luxoasă, o casă de oameni avuţi şi să fie îmbrăcaţi ca lumea. Dealtfel, negustorii se şi iviră : unul veni să-i propună o casă, altul mobilă, un altul trăsură. Unii aduseră ştofe pentru rochiile nouei cucoane, ştofe moderne şi cercei, căci nu mai trebuia deacum să mai umble ca o biată ţărancă prăpădită.

Când norocosul factor ieşi într'o dimineaţă din casa lui modestă şi-i găsi pe toţi aceşti negustori aşteptându-l la uşe, cu pălăriile în mână şi plini de respect el se minună întâiu crezând că e vorba să-l aleagă pe el ca primar şi parcă'l cuprinse un fel de grije, ca pe toţi oamenii bogaţi. Indată auzî însă că nu e vorba de aşa ceva şi când văzu că i se arată cutii cu lucruri scumpe, cari i se ofereau spre cumpărare, el sări de gâtul celor de faţă şi, îmbrăţişându-i, le spuse, cu vocea îmuiată în lacrimi :

— Ah ! ah ! sunt fericit ! De acum pot să-mi realizez visul : am să-mi cumpăr o vacă !

M. N.

Acorduri frânte

In clipa de pe urmă-mi vei surâde
Cu-aceeaş linişte ca'n totdeauna ?
Neînceputul basm, care sfârşeşte
N'o să arunce'n sufletu-ţi tăceri ?...
Privirea ta—privirea ta de ieri —
Aş vrea-o într'o seară 'n care luna
Va desemna—în arabescuri rare—
Lumini de vis, albastre şi bizare.

Ştii parcu'nzăpezit de crisanteme
Şi cu fântâni sonore de argint ?...
Înfrgurarea mea o să te cheme...
Să vii—chiar dacă visele ne mint !

Să vii !... Vom sfărâma prejudecăţi
Şi'ncătuşeri alcătuite'n pripă
Şi vom trăi intens întreaga clipă...
Să vii !...

Abia atunci, sfârşitul basm va'ncepe
Să'şi toarcă firul rupt de mari tăceri
In parcul singuratic unde luna
Svârlind prisosul ei de'nvăpăeri
Va desemna—în arabescuri rare—
Lumini de vis, albastre şi bizare.

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

FIGURI PARLAMENTARE

D. deputat Ianculescu

Nalt, subţire şi flexbil ca o trestie. Dacă n'ar avea barbă şi ţi-ai ţine după umbletul lui grăbit, ai putea spune, că-i un minor, care nu ştie unde şi cum să se fixeze.

Are toată timiditatea celor cari nu-şi pot exprima gândurile imediat de realzat. Are însă şi toată îndrăsneala, efectiva îndrăsneală, a biruitorilor, când li se pun în cale piedici serioase.

L'am auzit de două ori vorbind. Într'o şedinţă, în care atmosferă era destul de luşă, din cauză că guvernului nu-i convenia să ia o atitudine clară în chestiunea mişcărilor antisemite atunci d. Ianculescu deşi guvernamental, deşi sub inspiraţia directă a d-lui Duca, a vorbit ca un oltean. Şi altă dată într'o chestie personală, în care tot ca un oltean dibaciu, a ştiut să iasă isteţ.

Dacă ar mai fi vorbit, dacă s'ar mai fi manifestat, aş fi avut poate prilejul să-mi verific o nedumerire : anume, că d. Ianculescu nu se ută în ochii nimănui.

D. I. Florian

D. deputat Florian are şi avantajul şi dezavantajul unei voci grave, severe, răsunătoare, nedisciplinate, aproape totdeauna ursuză. Şi totuşi d-sa e un om de glume. De glume, care se acomodează vocii d-sale, glume care stingheresc.

N'am avut norocul să-l văd la tribună de cât de două ori : odată ca raportor al unei legi de minimă importanţă, cetind articole, după articole, aşa ca simplă formalitate, şi altădată într'o îngrată chestie personală. Şi de data aceasta n'aş fi voit să'l aud, fiindcă până la cuvântarea (?) d-sale de atunci, n'am mai asistat la atâta învolburare de patimă, de cuvinte greoaie, de violenţe scăzute.

Brak

Din „Jurnalul" lui Cedrin

— Note publicate după moartea autorului de M. E. Cedrin —

Noaptea de eri a fost aşa de liniştită, aşa de adâncă şi aşa de înstelată. Părea că nu e posibil să fie o astfel de noapte în depărtatul miază-noapte unde eram şi mi se părea că afară era Septembrie în jumătatea lui: căci aşa era de caldă, frumoasă, ca în miază-zi, noaptea de eri. Mă simţeam trist şi abătut după impresiile dulci şi pasionate din ajun şi în acelaş timp de şi sufletul meu suferea, de şi toate strunele sufletului meu erau acordate pentru durere, mă simţeam uşor şi bine.

Pe la opt am eşit să hoinăresc pe stradă; la toate ferestrele era lumină, ardeau lămpile în odăi şi nu ştiu de ce lumina aceasta era aşa de atrăgătoare; trecători pe strade nu erau, ceea ce'mi făcea bine. Şi inima şi obiceiul mă împingeau spre casă, unde trăiau Pogonini, dar când m'am apropiat de casă, în mine a izbucnit, cu toată interzicerea din ajun de a mă mai apropia de casa aceasta, dorinţa de a vedea cel puţin din depărtare pe Olga, de a privi profilul ei jumătate copilăresc, jumătate înţelept, să mă bucur de statura ei aci graţioasă, aci obosită, să încerc din nou toate durerile dorinţei nesatisfăcute şi neîndestulate. Incet am trecut peste gardul grădinei, fără zgomot m'am afundat în aleele întunecoase, acoperite de frunzele uscate căzute din arbori; iată printre ramuri a tremurat lumina dela fereastra odăiei sale...

Ea şedea pe un divan, toată în alb, pieptul ei, pieptul acesta aşa de plin şi de fermecător, în care eu nu de mult 'mi apropiam buzele mele cu atâta emoţie, era desfăcut; pe obraji ei ardea roşeaţa, ochii îi erau turburi, buzele uscate de dorinţă; era înăbuşitor, greu în această atmosferă, pătrunsă de mirezmele pasiunei... Lângă ea şedea Dernov, acelaşi Dernov, de care ea vorbise cu atâta dispreţ, în ajun. Vedeam că el o îmbrăţişă, auzeam sărutările lui. Dar nu, acestea nu arau îmbrăţişări, acestea nu erau sărutări, dar era o orgie a simţurilor, a căror miazme necurate veneau până la mine ; auzul meu prindea desluşit fie care din scânteele lor convulsive, cu care se încheia bahanalia aceasta ; ochii mei se înfigeau în pieptul acela alb ca spuma apei ; mă simţeam singur istovit, tremurat tot de pasiune, sângele îmi clocotea în gură, mi se uscase limba, într'un cuvânt, eu singur păream că sunt părtaşul acestei drame...

Iată la ce m'adusese iubirea aceasta ! Iată unde era cumineţenia aceea, privirea virginală a nevinovăţiei, plânsetul contra singurătăţei, tendinţa acea spre dragostea ideală, străină de orice pasiune, lăcrămile acele ale trufiei ofensate, dar nu acelei trufi reci care respinge, dar a trufiei femenine, plină de iubire şi de ertare !

Şi totuşi eu, într'adevăr, credeam toate acestea, credeam atât de mult, în cât şi acum mă doare, că întâmplarea mi-a deschis ochii. De ce, de ce, geniul meu rău mi-a adus în faţa acestei scene ! Dacă scopul principal al vieţei este fericirea, şi dacă fericirea este cuprinsă în neştiinţă, de ce am văzut, de ce am distrus eu însumi fericirea mea ?

M'am înapoiat acasă zdrobit, şi nu îmi pot explica totuşi natura sentimentului care m'a stăpânit ; n'a fost nici gelozie, căci pentru gelozie e nevoie de îndoială ; n'a fost nici răutate, nici dorinţă de răzbunare, căci răutatea presupune energia, care nu era în mine ; nu era nici desesperarea... nu ; era o slăbiciune generală, apropiată de împăcare, de consolare, era teama sufletească, laşă şi ticăloasă, care nu se poate despărţi de o jucărie adorată.

A doua zi, adică astăzi, după obicei, m'am dus pe la trei la Pogonini.

Bărbatul lucra încă în cabinetul său. Olga era singură. Pe faţa ei nu era nici o urmă din orgia de aseară ; privirea ei ca de obicei era liniştită şi luminoasă, pe buze juca surâsul. Dar eu, probabil eram şi palid şi obosit, căci îndată ce am intrat în cameră, ea m'a luat de mâini şi forţat m'a silit să şed lângă ea şi cu atâta pasiune a început să mă întrebe ce îmi este, dacă nu sunt cumva bolnav, în cât mi s'a făcut rău.

Şi de odată mi-a trecut prin minte că e timp să încetez cu rolul meu de prost, că trebuie să mă folosesc de împrejurări şi aşa mai departe...

— Ce'ţi este ? Ce'ţi este ? mi-a şoptit ea emoţionantă, dar totuşi pe un ton dulce.

— Ce'mi este ? Imi pare că este de ajuns cât te-ai prefăcut şi că este timpul să nu mai joc nici eu rolul lui Abeillard 1).

Şi apoi i am istorisit tot cece ce am văzut în ajun şi ori cât mă istoveam de puteri, ea să m'arăt spiritual şi ironic, totul eşea ordinar şi extrem de urât.

1) Abeillard cunoscutul scolastic şi teolog francez, ale cărui relaţiuni romantice cu Eloisa, l'a dus şi pe el la o monastire.

O priveam cu îndrăzneală; ea, într'adevăr, îngălbenise şi buzele ei uşor tremurau.

In cele din urmă, abia auzi cuvintele ei: „Ticăloasule!".

De odată îmi fu milă de mine însu mi şi aş fi dat totul să fiu în momentul acela departe de ea.

Înţelesei că am fost şi brutal şi prost, că între mine şi femeea aceasta se întinsese un pustiu întreg, pe care nici odată, nici odată nu'l voi mai putea trece.

Ce drept am avut eu să intru în viaţa acestei femei, să i-o turbur chiar pentru o clipă? Ce drept am avut să mă port cu ea aşa de ordinar şi îndrăzneţ? Dacă aş admite că toate zvonurile despre farmecul şi aventurile ei aproape imposibile ar fi adevărate, oare toate acestea ar putea exclude ideia despre sinceritatea raporturilor ei faţă de mine? Oare nu putea ea să ridice în relaţiile ei faţă de mine până la o purtare ideală, străină de orice sentimentalism şi pasiune? Oare nu putea ea să fie sinceră atunci când îmi vorbea de legătura ei luminoasă faţă de mine şi pe care n'ar schimba-o pentru nici o altă iubire pământească?

Din nou am plâns şi din nou am rugat-o... Şi ea m'a ertat, dar cuvintele de ertare eşeau din gura ei abia auzite şi pronunţându-le ea îngălbenea şi când mâna mea atingea corpul ei, el se cutremura de fiori. Eu înţelegeam aceasta cu greu, dar fu o clipă când conştiinţa mea se întunecă cu totul şi eu nu simţii nimic... eu căutam mulţumirea şi am găsit-o. Dar când am cuprins corpul ei, am simţit că în mâinile mele am un cadavru, căruia îi sunt străine toate pasiunile mele, când sărutam pieptul ei, buzele mele nu simţeau căldura lui umedă...

O groază şi o scârbă atât de adâncă mă stăpâni de odată şi înţelesei atunci că în momentul acela se petrecuse una din cele mai ticăloase crime, din câte s'au întâmplat vre-o dată.

Şi fusei stăpânit de un acces de isterie, atât de violent, în cât uitai totul şi plânsul meu fu aşa de puternic în cât răsună prin toată casa.

Ea se apropie de mine şi încet mă sărută; ochii ei ardeau aşa de dulce şi de drag; se vede, că puterea iubirei mele, provocată de ea, o uimise... Sărmana! ea nu pricepea că iubirea aceasta numai exista, că nu ea plângea în mine, dar plângea amorul meu propriu, care fusese atins pentru vecie, un minut mai înainte.

Peste o oră am fost acasă şi am adormit liniştit.

PESTE O LUNA. Am întrerupt destul de brusc legăturile mele cu Pogonini, în oraş aceasta s'a observat îndată, de oarece de mult se înţelesese atenţia mea nu prea indiferentă faţă de Olga. De atunci m'am întâlnit cu Olga la cunoscuţi obicinuiţi, dar rece şi în totdeauna evitam să vorbesc cu ea.

I. într'adevăr sunt cu desăvârşire liniştit şi amintirea despre ea nu'mi produce nici o emoţie. Acesta e adevărul, dacă este împăciuitor. — aceasta este altă întrebare. Mi se pare uneori, că o aşa de repede răcire după o aşa de entuziastă aprindere nu vorbeşte în favoarea mea Nu dovedeşte aceasta oare, slăbiciunea, răceala, necapacitatea inimei mele de a se lipi de un alt suflet şi care nu poate păstra legătura aceea care s'a născut în inimă nu prin propria ei activitate, dar ca şi cum ar fi fost impusă prin violenţa pasiunei unei imaginaţii înflăcărate? Oare nu însemnează că toate mişcările sufletului meu sunt false şi mincinoase, că lucrările mele sunt o slăbiciune nervoasă şi nimic mai mult?

Se spune că sunt astfel de oameni cari pot să îndrepte fie care mişcare a sufletului lor, după dorinţa lor, şi că ei se obicinuesc cu aceasta aşa de mult, în cât la urma urmelor se cred ei înşăşi sinceri în acţiunile lor.

Oare să fie adevărat aceasta şi oare şi eu fac parte dintre aceşti oameni? (Mai departe în manuscrisul lui Scedin s'a găsit fraza următoare, pe care el însă a şters'o: „Dacă ar fi aşa, ar trebui să recunosc că sunt şi eu o creatură foarte tristă").

Din ruseşte, de dr. I. D.

M. E. Salticov-Cedrin

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI[1]

Apologie

Să fie, oare, voinţa ta ca eu să mă înalţ şi să mă prăbuşesc, să schimb mantaua-mi de aur pe asprul vesmânt cenuşiu, şi după voia ta să ţes această pânză de dureri, ale cărei cele mai frumoase fire sunt tot atâtea zile risipite,

Fi-va, oare, voinţa ta, — Iubire care-mi eşti atât de dragă, — ca lăcaşul sufletului meu să fie un loc de chinuri, în care, asemănându-se amanţilor josnici, sălăşluesc adesea flacăra cea de nestins, viermele care nu moare?..

Ah! dacă voia ta e, ca eu să sufer, şi să-mi vând ambiţiunea în tocmeli de rând, ca vesmântul să mi-l fac din întunecata decădere, şi ca suferinţa să-şi sape şanţul în adâncul inimii mele!

Poate că e mai bine astfel. Cel puţin n am făcut din inima-mi o inimă de piatră, nici nu mi-am lipsit copilăria de cinstitele ei bucurii şi nici n'am trecut pe acolo pe unde frumuseţea i-un lucru necunoscut.

Mai mult decât un om a făcut tot aşa, încercând să-şi prindă în lanţuri strânse sufletul care or fi trebuit să fie liber, bătându-şi joc de drumul prăfuit al apucăturilor obişnuite în vreme ce toată pădurea cântă libertatea,

Netinând seama cum vulturul pestriţ, în zborul lui, trecea cu largu-i capăt de aripă, prin înaltul aerului, pe acolo pe unde un falnic munte, pe care nici un picior nu-l atinsese, apucase cele din urmă şuviţe din părul Zeului-Soare,

Nici cum floricica pe care o culesese, mica floare de părăluţă, acest strop de aur cu petale albe, urmărea cu ochii-i gânditori Soarele rătăcitor, mulţumită dacă uneori foile i se poleiau.

Dar desigur că e ceva să ştii că vreme de o clipă tu ai fost iubit, să ştii că ai mers mână 'n mână cu Amorul şi că i-ai văzut aripile de purpură înălţându-se străbătându-ţi surâsul...

Da, cu toate că şerpii neîndurăţi ai patimei s'au îndestulat din inima prietenului meu, am sfărâmat zăbrelele, am contemplat faţă'n faţă frumuseţea, am cunoscut în adevăr Amorul care face să se mişte Soarele şi toate stelele.

„Din zilele primăverii, la zilele iernii"

(Bucăţi de pus pe muzică)

In voioasele zile de primăvară, când frunzişul e verde, ah! cât e de vesel cântecul mierlei!

Printre petele luminişului, căutat-am iubirea, pe care ochii-mi niciodată n'o văzuseră. Ah! voioasa turturea are aripi aurite!..

Ah! Printre florile şi roşii şi albe, ce vesel e cântecul mierlei! Amorul meu apăru cel dintâiu ochilor mei. Ah! nălucă desăvârşită a plăcerii! Ah! voioasa turturea are aripi aurite!...

Galbenul merelor avea înflăcărarea focului. Ah! cât de vesel e cântecul mierlei. O, amor o lyră, trandafir înviorat de iubire şi de dorinţi! Ah! voioasa turturea are aripi aurite!..

Dar acum, sub zăpadă, copacul e cenuşiu! Şi vai! cât de trist e cântecul mierlei! Iubirea mi-e moartă. Vedeţi-mă, vai, întins la picioarele lui tăcute, turturea cu aripile frânte. Vai! iubire, iubire, să dea Dumnezeu ca tu să fi fost omorâtă! Turturea gingaşe, turturea gingaşe, vino înapoi...

[1] Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Michel Provins

Când femeia înşeală...

Talbret. — Nu trebuie să te neliniştească nimic! Am judecat că lucrul acesta imposibil e cu putinţă, fiindcă cunosc prea bine sufletul aceleia căreia mă adresez.

Bercier. — Crezi?... Crezi că poţi cunoaşte aşa de curând sufletul unei femei?

Talbret. — E aproape un an de când o cunosc!

Bercier. — Nici în zece ani n'ai fi în stare, drgaul meu, să cunoşti o femee!

Talbret. — Dar ţi-o repet: Alice este cea mai bună femee, şi n'ar fi în stare să omoare o muscă, mă înţelegi? La ea totul e pe faţă, sincer.

Bercier. — Despre o femee ca ea, care 'şi-a înşelat bărbatul, nu poţi să zici că e sinceră, oricum ai vrea s'o iei.

Talbret. — Cu tine nu mai e de înţeles: eşti prea înapoiat...

Bercier. — Inapoiat şi naiv eşti tu! Ascultă mici: In oricare femee care şi-a înşelat bărbatul, există o fiinţă pe care n'o putem cunoaşte niciodată, o fiinţă opusă, poate, tocmai aceleia pe care vrea să ne-o arate... Intr'un cuvânt, o femee care 'şi-a nişelat bărbatul, este o necunoscută, şi când zic necunoscută, mă gândesc la fiinţa aceia care s'a născut odată cu consiliul pământul de-a înşela...

Talbret (ridicând din umeri). — In totdeauna ai fost în contra femeilor!

Bercier. — Nu în toate împrejurările... Am fost şi 'n contra bărbaţilor, când au fost vinovaţi...

Talbret. — Iţi mulţumesc de sfaturile pe cari mi le dai, dar... hotărîrea mea e luată, şi te rog, ca prieten, să anunţi familia de plecarea şi hotărîrea pe care am luat-o.

Bercier. — Pe cât se pare, căsătoria aceasta îţi impune prea puţine sacrificii: situaţia, viitorul, familia, care se împotriveşte..., aproape mai nimic...

Talbret. — Ţi-am mai spus: hotărîrea e luată; voiu face aşa!

Bercier. — Bine, bine... Deocamdată, **la revedere!** nu vreau să fiu prezentat... complicei tale.... **La revedere!**

Talbret. — Nu la revedere, ci **adio!** (Imbrăţişându-l, mişcat): Sărută pe toţi ai mei!

Lecţia de gramatică

(DUPĂ CARCASSONE)

Eleva sta alături de domnul profesor.
Sânt tineri ş'una ş'altul. Ea veselă s'arată ;
El are, din potrivă, un aer gânditor,
Cu fruntea'n jos plecată.

In vârsta tinereţii la ce te poţi gândi,
Atuncea când viiaţa o vezi întântătoare,
Atuncea când speranţa îţi ţese orice zi
Cu raze vii din soare ?

La ce, decât la scumpul şi magicul amor,
Himera care umple viiaţa noastră 'ntreagă ?...
Făcea dar lecţiunea zelosul profesor
Cu mintea cam pribeagă.

Gramatica vrea dânsul să-i definească, dar
Părea că limba'n gură deodată-i îngheţase
Şi nu putea, sărmanul, silinţe-şi da'n zadar
Să lege două frase.

De ochii şcolăriţii cu totul fermecat
Nu mai ştia sintaxa cum şi ce fel se'mparte ;
Nu mai ştia nimica, deşi sta aţintat
Cu nasul drept în carte.

Eleva ia de seamă şi-i zice, cu glas blând :
„Ţi-e rău, cum văd, căci tremuri, ai fruntea asudată.
„De-i astfel, lecţiunea s'o amânăm d'ăst rând ;
„Om face-o altă dată !".

Tăcu. Dar, dup'o clipă, cu aer serios :
— „Ce este, domnişoară — îi face întrebare —
„Ce-i a iubi ?". — „Verb este—răspunse graţios—
„D'a patra conjugare".

Cum fulgerul despică a norilor perdea
Ş'arată colţ din ceruri cu via-i strălucire,
Aşa un foc aprinse de grabă şi în ea
Cuvântul de iubire.

Şi'ndată înţelese acele năpădiri
De dulci fiori ce corpul îţi rup ca nişte fiare,
Acele şoapte care deşteaptă în simţiri
Dureri şi desfătare !

Şi'n dată înţelese acel frumos proverb
Că : „Ştie ce-i viiaţa acel care iubeşte", —
Şi zise : „Dacă vorba ce mi-ai propus e verb,
„Subiect îi trebueşte".

Răspunde profesorul : — „Eu, când iubesc *am zis,*
„Devin subiect l'această plăcută acţiune,
„Pe când eşti complimentul direct. — Aşa stă scris,
Gramatic'aşa spune".

Un unchiu bătrân atuncea veni zâmbind la ei ;
Şi azi, ca'ntotdeauna, voios se informează :
— „Cum merge 'nvăţătura ? Ii place dumneaei ?
„Pricepe, progresează ?"...

— „Mai am nevoe încă, fetiţa i-a răspuns,
„De studii. Nu, nu merge aşa, cum crezi, în fugă ;
„La a iubi, *verb, astăzi, chiar astăzi, am ajuns :*
„L'nvăţ cum se conjugă".

N. ŢINC

Iţi mulţămesc ! (Rămânând singur, pare zăpăcit de scena ce se petrecuse). De ce mi-o fi zis **la revedere ?...**

După câteva minute, soseşte Alice Rambère. Dorinţa revederei este stânjenită de rochia de doliu a Alicei, sau de amintirea tristă a împrejurărilor cari au silit-o să îmbrace această rochie. Aceasta o simt amândoi, dar fiindcă trebuie să vorbească încep prin lucrurile cele mai banale : oboseala drumului, întârzierea trenului, bagajele, etc.....

Alice. — Ah ! uitasem: am lăsat bagajele în gară; nu ştiam ce ai de gând. (Oprindu-se): Ce avei de gând ?

Talbret. — Voiu vedea... Aveţi... (Oprindu-se). — Ai dreptate ! Ei drăcie, nu suntem în stare să ne **tutuim,** ca şi cum am fi nişte tineri la primul flirt ! Şi cu toate acestea, în toate scrisorile, şi la Paris, **mai 'nainte....**

Se opreşte; cuvintele „mai înainte" îi pricinuesc o teamă şi o nelinişte.

Alice. — Nu e nimic: nu ne-am văzut de mult, iată tot !

Talbret. — Fireşte ! Asta trebuie să fie pricina.

Alice. — Ce Dumnezeu ! par'că venim dela înmormântare ! Să fim veseli, doar n'am venit să plângem pe răposatul...

Talbret (încurajat de vorbele ei). — Ai dreptate, dar... rochia asta neagră...

Alice. — Am în cufere şi altele mai descluse..., colorate. Indată ce vom fi în străinătate... Aici, în Franţa,... înţelegi tu, nu se poate...

Talbret. — Chiar şi în străinătate, o să fie cam greu :: convenienţele...

Alice. — Ah ! Convenienţele, ca şi morala ; toate sunt elastice...

Talbret. — Cu toate acestea, principiile... (Văzând-o că zâmbeşte). — De ce râzi ?

Alice. — Fiindcă ai început să faci teoria principiilor... Las'o mai domol... Alţii, în situaţia noastră...

Talbret (surprins). — Cum ? Care situaţie ? Am fost amant şi amantă...

Alice. — Dar spre a putea fi, a trebuit să călcăm în picioare unele principii... Şi spre a fi din nou amanţi, trebuie să călcăm alte principii...

Talbret (întrerupând-o). — Astăzi nu facem decât să încheem socotelile, spre a ajunge la bunul rezultat : căsătoria.

Alice. — Adevărat ! Chiar dac'ar trebui să rămân toată viaţa amanta ta, m'aş jertfi, fiindcă te iubesc !...

Talbret. — Cu toate acestea, căsătoria...

Alice. — Ei, da ! E mai bine să ne căsătorim, pentru lume, pentru... Dar ce vreau să spun, e că dragostea noastră a fost mai presus de toate regulele stabilite, mai presus de prejudecăţi... Suntem liberi ! Iată ce am dorit, să fim liberi, să fim unul al altuia, fără piedică. (Văzând că Talbret o priveşte din ce în ce mai mirat, se apropie drăgăstos de el). De ce mă priveşti aşa ?... Te sperii ?...

Talbret. — Mărturisesc că da.

Alice. — Prin cele ce'ţi spun ?

Talbret. — Prin cele ce-mi spui şi prin felul cum le spui: tonul, expresia figurii, ochii, toate îmi par schimbate... Aşi putea zice că... Ce curios ! Te-ai schimbat mult.

Alice (ironic). — Cine ştie ? Se prea poate să mă fi schimbat, să se fi născut ceva nou în mine...

Talbret (tulburat). — Ceva nou ?...

Alice. — Dar ce este ?... Haide, îmbrăţişează-mă, sărută-mă !... De când am venit, nu mi-ai spus nici un cuvânt drăguţ, nu m'ai sărutat nici odată !... Şi doar pentru asta suntem împreună... In loc să ne gândim la fericirea şi bucuria noastră, ne chinuim cu fel de fel de prostii.

Talbret (îmbrăţişând-o). — Ai dreptate ! Să nu ne mai gândim !

Alice. — Am să-ţi desvăluesc o mare taină, ce te va bucura nespus de mult.

Talbret. — Mie ?... Taină ?... Vorbeşte, spune, ce taină ?...

Alice (râzând). — Iată : Tu ai crezut că te iubesc ca orice femee liniştită, dulce; pe când eu te iubesc de o sută de ori mai puternic, mai cu patimă, nebuneşte... De când te-am văzut, n'am avut decât dorinţa să fii al meu, cu orice preţ, cu orice sacrificiu ! Tu nu ştii ce am fost eu în stare să fac pentru dragostea noastră, pentru fericirea noastră... Am distrus obstacolul...

Talbret. — Ce obstacol ?...

Alice. — Iţi aminteşti de prânzul pe care l'am luat cu toţii, în ziua când s'a petrecut scena la cerc !... Nu ştiu dac'ai observat că mai tot timpul am stat de vorbă cu Sartène. El m'a convins că tu erai cel mai bun fruntaş din tot Parisul şi cel mai straşnic mânuitor al spadei... şi că, dacă ai vrea, într'un duel ai omorî la sigur pe adversar.

Talbret. — Ei şi ?...

Alice. — Ca să te am numai pe tine, şi pentru toată viaţa, am distrus obstacolul... După masă, m'am retras în camera mea, şi ţi-am scris câteva rânduri, prin care lăsam să se întrevadă legătura noastră. Ca din întâmplare, mam făcut că uit scrisoarea cu adresa ta pe masă, şi am plecat în oraş, ştiind că soţul meu va da peste plic şi va afla totul... Nu m'am întors decât seara, târziu, după ce scandalul se produsese la cerc.

Talbret (înmărmurit). — Tu m'ai făcut să omor pe omul acesta ?

Alice. — .... pentru fericirea noastră !

Talbret (strigând). — Tu m'ai făcut să omor pe omul acesta ?

Alice — Am făcut-o pentru noi, pentru fericirea noastră !

Talbret. — Fericirea se câştigă prin crimă ?

Intr'un moment de violenţă, se repede la ea, ca un nebun, şi fără să mai scoată un cuvânt, e gata s'o strivească. Criza nervoasă îl copleşeşte şi peste câteva minute ese în stradă, îndreptându-se spre prietenul său Bercier.

Talbret. — Am venit să-ţi spun că nu mai e nevoie să scrii familiei mele : Plec astă-seară singur...

Bercier. — Singur ?... Şi Alice ?...

Talbret. — Alice nu mai există!

Bercier. — Cum se poate?... Pe când scoboram scările hotelului, o doamnă întreba pe portar despre tine. Pe urmă, am văzut-o urcând...

Talbret. — Într'adevăr, a fost la mine o femee...

Bercier. — Era alta?

Talbret (cu mâhnire). — Da!.. aceea despre care mă preveniseşi: **Necunoscuta!**

Traducere de **Corneliu D. Ionescu**

Marele Închizitor al lui Dostoewski

Cu prilejul unui tablou inspirat de legenda scriitorului rus

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

Se vorbeşte mult în ultimul timp de Dostoewski. Şi au amintit de el nu numai ruşii cari acum abia pricep profeticele lui învăţături despre nihilismul şi revoluţionarismul intelectualităţei, dar vorbesc de el şi străinii, văzând în Dostoewski nu numai un scriitor genial dar şi un cunoscător adânc al oamenilor. Nimeni ca Dostoewski n'a înţeles mai bine unde pate duce o politică bazată pe fantaziile unor himere cum era socialismul utopic rus şi nimeni n'a prevăzut mai genial prăbuşirea Rusiei, reducerea ei la mizerie, mulţumită unor oameni cari nu voiau să priceapă realitatea.

Cetite azi paginile lui din „*posedaţii*" (Biesi) par a fi scrise în această epocă de nebunie a Rusiei, aşa de bine sunt descrişi toţi Leniniî, Lunaciarskii, Kolontaii şi alţi eroi aî sovietismului.

Dostoewski înţelese că omul ascunde în el instincte rele şi că aceste instincte îl vor împedica să fie fericit vreodată, de aceea el vedea în dosul tuturor acelor porniri idealiste interesele egoiste ale omului trufaş şi dornic de a stăpâni.

Ce splendidă e legenda lui *Inchizitorul* din romanul *Fraţii Karamazov*, în care această idee predomină. Catolicismul care propovăduia iubirea de oameni în Spania feudală şi chema massele sub ocrotirea lui, nu voia de fapt, ca şi bolşevismul astăzi, de cât satisfacerea intereselor pământeşti al câtor-va. Şi după cum Cristos a fost alungat de *Marele Inchizitor* al Spaniei, aşa şi în Rusia de azi ar fi alungat ori cine ar vorbi de libertatea şi egalitatea oamenilor.

Dar iată subiectul legendei *Inchizitorul*, care a inspirat unui pictor Ţurlighin, tabloul pe care-l reproducem pe coperta numărului de faţă.

Ivan Karamazov unul din eroii romanului lui Dostoewski, povesteşte fratelui său Alioşa, cuprinsul legendei „*Marele Inchizitor*".

Acţiunea se petrece la Sevila, în timpul inchiziţiei. Cincisprezece veacuri au trecut de când Cristos a făgăduit că se va întoarce în Impărăţia sa şi iată'l El a dorit să vie pentru o clipă între oameni. Christos apare la Sevila când se pregătesc acolo noui auto da fe. A sosit El liniştit şi nevăzut dar toţi 'Il recunosc.

E dusă să fie înmormântată o tânără fecioară şi Christos o învie.

In momentul acela trece şi Marele Inchizitor. El vede că Christos a făcut o minune, el L'a recunoscut şi ordonă păzitorilor săi să 'L aresteze.

Christos e arestat şi dus în închisoare.

Noaptea târziu, Marele Inchizitor coboară în temniţă şi'l sfătueşte să se înapoeze de unde a venit şi să nu se amestece în afacerile bisericei catolice. Tabloul pictorului reproduce tocmai această scenă.

„Eu ştiu, ce ai să spui, îi vorbeşte Marele Inchizitor... Dar Tu nici n'ai dreptul să mai adaogi ceva la ceea ce ai spus când-va. De ce ai venit să ne încurci treburile? Căci Tu ai venit să ne încurci şi Singur ştii aceasta... Dar ştii Tu ce va fi mâne? Eşti Tu acela sau numai o asemănare a Lui, dar mâine Te coi condamna şi Te voi arde pe rug, ca pe cel mai rău din eretici şi acelaşi popor care astăzi Ţi-a sărutat picioarele, mâine după un ordin al meu, se va îndesa să împingă tăciuni sub rugul Tău".

Oare dacă astăzi Dreptatea şi Frăţia ar coborî în ţara rusească unde bolşevismul a intronat dreptatea şi frăţia, n'ar fi şi ele alungate, cum era alungat Christos din oraşul catolic unde creştinismul se transformase după chipul şi asemănarea oamenilor timpului lor?

Dr. I. Dusciau

Tragerea premilor filatelic

Au câştigat:

Lotul No. 1, căp. Davidescu, str. Calomfirescu 26. Ploeşti.

Lotul No. 2, Mihăilescu C. Dinu, str. El. Ferechide.

Lotul No. 3, Nae Christescu. Corabia.

Lotul No. 4, G. D. Nicolau, str. Principesa Maria 120 Galaţi.

Lotul No. 5, d-ra Jeanne Popescu, loco.

Lotul No. 6, „Şoimii Patriei", str. Brăilei 62. Focşani.

Lotul No. 7, Marcel Belizarie, loco.

Lotul No. 8, I. B. S. Petrescu, Craiova, str. Fraţii Goleşti 100.

Lotul No. 9, Maria M. Anghelescu, str. Varipatu 16. Slatina.

Lotul No. 10, Octavian Bujoreanu, Bolgrad (Basarabia).

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

10

— De sigur, îl iubesc şi'l stimez mult.

— E o partidă bună?

— In ce sens?

— Nu vorbesc de cinste, ar fi de prisos de vreme ce'l stimezi; vorbesc de situaţia lui, de averea lui.

D-na de Gremilly avu o strălucire în ochi pe

— Părinţii lui nu sunt bogaţi aşa ca să descurajeze pretenţiile ce s'ar putea avea pentru o orfană înzestrată numai de mătuşa sa...

— Zi mai bine pentru o moştenitoare.

— Atunci e o bună partidă. George are un caracter solid, înfipt la muncă. Băiatul acesta se va ridica acolo unde va voi să ajungă.

— Nu e urât.

— Numai — reluă d. Brazier cu un surâs — nu cred să aibă chef de căsătorit.

— Nu cumva crezi că mă gândesc serios să mi'l fac nepot? N'am ajuns încă până acolo.

— Atunci, bine faci că eziţi. Filip de Luzay ar fi o partidă mai bună — urmă diplomatul — şi cred că are mai multă vocaţie pentru căsnicie.

— Ah!..

care o stinse repede şi agitând evantaliul, întrebă:

— Filip ţi s'a spovedit?

— Nu tocmai, dar citesc mai bine în cărţile fiinţe cari nu mi se deschid; văd mai limpede acolo adevăratul gând.

— Şi citeşti lesne în Filip?

Vocea vibra de o uşoară ironie sau de o curiositate cam arzătoare.

— Da, — răspunse cu siguranţă d. Brazier.

De data aceasta, d-na de Gremilly, cu tot interesul ce avea să nu provoace diplomaţia vecinului său, era cât p'aci să-i râză în nas şi să-şi bată joc de presumpţia lui, dar lăsă să pară că nu e de cât curioasă.

— Şi ce-ai citit în Filip de Luzay, domnule ghicitor?

— Mai multă nevinovăţie de cât de obicei se are la vârsta lui, un fel de sfidare pentru lume, candida oroare a fructului oprit, pofta de iubiri cinstite şi, dacă aş îndrăzni, v'aş mărturisi chiar...

Se opri ca şi cum ar fi avut de spus un cuvânt nepermis.

— Îndrăzneşte! Am aci evantaiul.

— Ei bine, băiatul acesta trebue că n'a avut încă o iubită.

Această părere, magistral exprimată, izbi aşa de puternic pe d-na Gremilly, că avu bănuiala unei curse din partea amicului ei, dar nu se dete înapoi ca să-i răspundă:

— Te cred, om infailibil.

D. Brazier n'avu vreme să se încredinţeze dacă această replică era o ironie sau un omagiu. Prânzul se sfârşise. D-na de Gremilly se sculă şi cerând braţul vecinului său, trecu în salon unde aştepta cafeaua.

Louise de Courlieu era tot aşa de încântătoare în seara aceia, pe cât putea să fie înainte de a fi femee şi liberă pe toate farmecele ei. Era prima sărbătoare a tinereţei ei şi glumele celor doi tineri vecini de masă, ori cât de discrete ar fi fost, o treziseră, nu din samnul ei, ci din visul ei. Poţi să suferi de cea mai bună protecţiesi cei mai mari schingiuitori sunt aceia pe cari nu poţi să-i acuzi de cruzime.

Louise, până atunci bine primită, bine tratată de mătuşa ei, prea liberă în această casă al cărei frumos suflet părea că lipseşte adesea suferise totdeauna de a nu fi fost confidenta filială a inimii materne pe care vrea s'o merite, nici de a putea să-i încredinţeze impresiile ei. Fusese în totdeauna între ea şi d-na de Gremilly ca un fel de nor ce fusese mai întâi învelişul zeiţei care nu primeşte să se arate neofiţilor şi apoi vălul voluntar al unui suflet mândru care o găsea prea mică spre a-i încredinţa tainele ei.

Dela o vreme, din seara dela teatrul francez, dela guturai încoace, dela prânzul acesta, norul părea că dispăruse. Zeiţa, devenită vizibilă, atrăgea spre ea pe neofită. D-na de Gremilly, pentru prima oară se sfătuise cu nepoată-sa pentru găteala ei, pentru dispozitivul florilor din părul ei; o adopta în toate fenirinităţile ei şi, apropiindu-se de masa unde era servită cafeaua şi unde Louise se pregătea să împartă liqueur-ul, mătuşă-sa îi spuse mângâind-o pe păr:

— Eraţi foarte veseli în colţul vostru dela masă.

— Nu cumva am râs prea mult, mătuşică ?

— Poate puţin cam tare.

— E de vină d. George Moncamp care are atâta spirit ! — zise fata.

— Ai fost puţin cochetă cu el.

— Eu ?

— Oh ! nu te cert ! D. Moncamp este un tânăr excelent şi bine crescut. D. Brazier mi-a vorbit foarte bine despre el... O să ne cânţi, nu e aşa ?

— Când vei pofti, mătuşică.

— Când vei găsi tu însuţi momentul prielnic. Abdic cu plăcere dela rolul meu de gazdă. Te sfătuesc să cânţi atunci când domnii aceştia vor sfârşi de fumat în seră. Avem să vedem cine iubeşte muzica şi cine va intra în salon cei d'intâi.

D-na de Gremilly era în plină însufleţire. Totuşi de când cu ultimele vorbe schimbate la masă cu d. Brazier vioiciunea ochilor săi avea ceva mai puţină regularitate, un fel de dezordine se introdusese în armonia fiinţei sale. Lupta împotriva rolului ei monden ca şi cum, având nevoie să fie singură, ar fi vrut să frământe lumea. Mergea din persoană în persoană împărţind distrată cuvinte amabile.

In două-trei rânduri, plimbându-se în neştire prin salon, îi veni în gând să se oprească în faţa grupului pe care'l forma Filip cu amicul său şi cu d. Brazier ; dar de fiecare dată trecu repede pe lângă ei. Cu toate acestea, cum domnii aceştia vorbeau înainte uitând să-şi ia cafeaua, ea îi întrebă dacă nu cumva vor să fie serviţi în seră unde vor găsi ţigări şi ţigarete.

Filip, care ştia bine că d-nei de Gremilly nu-i plăceau de loc fumătorii, era gata să refuze invitaţia. George nu era nici pentru nici contra ; dar d. Brazier acceptă şi luând braţul lui Filip, se îndreptară spre seră, zicându-i cu o amabilitate care poate nu era decât un exces de răutate :

— Aţi fi dispus să pleci numai de cât pentru o misiune în Haiti ?

Filip tresări ca de spaimă.

— Oh ! fii pe pace ! n'o să pleci singur. La plecare n'ai să ai decât titlul de secretar, dar la înapoiere, după nouă sau zece luni de negocieri, când şeful misiunii îşi va fi făcut raportul, vei avea un titlu mai frumos.

— Ce mă sfătueşti să fac ?

— In locul d-tale, aş pleca ; e un început de carieră admirabil !

— Şi când ar trebui să plec ?

— Peste o zi sau două.

— Aşa de grabă ?

— Va să zică Parisul te reţine mult, strengarule ?

Se vedea deci, că cuvântul „strengar", după părerea exprimată de d. Brazier pe socoteala lui Filip de Luzay, nu era decât o glumă nevinovată, aproape părintească.

Filip întoarse capul ca şi cum ar fi vrut să se uite înapoi şi fixându-şi privirile înainte :

— Avea-voiu cel puţin vreme să mă duc să îmbrăţişez pe mama ?

— Fără îndoială. Să anunţ plecarea d-tale d-nei de Gremilly ?

— Nu, nu, încă nu. Nu sunt decis.

De altfel, trebue ca ministrul...

— L'am văzut ; s'a făcut ; am misiunea d-tale în buzunar.

— Ah !

Filip se opri, cătând printr'o mişcare inconştientă să-şi desprindă braţul de acela al d-lui Brazier. Se simţea prea încătuşat. Amicul lui, George, îi ajunse.

— Scumpe domnule — zise diplomatul către Moncamp — ajută-mi să conving pe băiatul ăsta mare.

— Oh ! domnule, nu dau niciodată sfaturi lui Filip

— Atunci, la ce vă slujeşte prietenia dintre d-voastră ?

— Ne slujeşte să gândim îndoit, să trăim în doi, dar să nu ne contrazicem niciodată. Ceea ce vrea să facă Filip, fac şi eu ; ceea ce refuză, refuz şi eu. Asta e părerea mea, dragă domnule.

D. Brazier învălui pe cei doi tineri în acelaş surâs.

— Poate c'aveţi dreptate şi prietenia aceasta poate că e cea mai bună. N'am întâlnit-o niciodată ; dar e bine c'o ştiu şi acum... Atunci, rup scrisoarea ministrului.

— Dacă nu e cuviincioasă ? — zise vesel George Moncamp.

— Ea numeşte pe d. de Luzay într'o misiune interesantă.

George îşi privi amicul şi luându-i mâna ca să stabilească un curent magnetic :

— N'a refuzat ?

— Nu.

— Ei bine, avem dreptul să stăm puţin la îndoială, dar fii sigur domnule, că ne vom decide curând... cine ştie ? poate astăseară. Nu e aşa Filipe ?

Il scuturâ de mână.

— Da, răspunse Filip, poate astăseară.

— Vă las să deliberaţi — reluă curtenitor d. Brazier, scoţându-şi din buzunar o robustă tabachere de ţigări şi oferind havane veritabile cari sunt privilegiile diplomaţiei.

Cei doi prieteni refuzară cu respect şi nu fumară, Filip ne vrând să înfrângă legea pe care obiceiul i-o impusese în casa d-nei de Gremilly, iar George fiindcă n'avea chef de fumat. Se depărtară braţ la braţ în seră, care era vastă şi forma o adevărată grădină acoperită, dând spre fund într'o grădiniţă deschisă.

Filip reveni scurt la incidentul cu scrisoarea ministerială.

— Cu toate că nu mă sfătuiai — îi zise — ştii tu că mi-ai dat totuşi părerea în privinţa plecării mele ?

— De loc, nu mi-am dat părerea ; tu gândeşti şi eu formulez.

— Dacă stau la îndoială, nu e pentrucă nu-mi dă inima brânci să plec... dar aş vrea să nu uzez decât încet de libertatea mea.

— Unde vor să te trimeată ?

— Departe de tot. la Haïti.

— Dacă idea asta vine de la d. Brazier — şopti George — e sublimă.

— De ce ? nu ştie nimic...

— Oamenilor tari şi fini le place că nu ştie nimic, de teamă de idei preconcepute, dar sunt gata pentru orice eveniment. Te exileaza ; ţi se menajează voinţa... Şi pe când plecarea ?

— N'aş cere decât vremea care'mi trebue să mă duc să îmbrăţişez pe măicuţa mea.

— Imi place cum ai pronunţat cuvântul ăsta măicuţa.

— Eşti nebun ? I-am zis vreodată altfel ?

— De vre-o trei ani încoace nu-i mai ziceai aşa ; îi ziceai mumă-mea.

— Răutăciosule ! — zise Filip, trecând braţul pe după mijlocul amicului său şi strângându-l

După o clipă de tăcere, George începu iar :

— E un bărbat foarte îndatoritor d. Brazier ăsta ; nu-l credeam până într'atâta prietenul nostru.

— A fost rugat să insiste pe lângă ministru ; eu însumi am fost de m'am prezentat lui, din partea...

(Va urma)

A apărut şi s'a pus în vânzare

ALMANAHUL

ZIARULUI

„UNIVERSUL"

PE ANUL 1924

Un volum mare, cu o splendidă copertă în colori şi cu un variat şi bogat material calendaristic, literar, ştiinţific, artistic şi amuzant, cu numeroase ilustraţii, reţele practice, staturi, etc.

Cea mai întinsă publicitate

ALMANAHUL ziarului „UNIVERSUL" se vinde cu 15 lei exemplarul.

Se găseşte de vânzare la toate chioşcurile şi depozitarii de ziare din toată ţara.

NOUILE PREMII FILATELICE

ALE

UNIVERSULUI LITERAR

Pe luna Decembrie 1923

CUPON No. 3.

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

lipsesc N-ra 2 și 3
C IV R 83
ASOCIAȚIUNII SIBIIU
1923
1-51

ANUL XXXIX. — No. 51. 2 lei exemplarul Duminică 30 Decembrie 1923

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. In străinătate pe un an 200 lei.

Maurice Barrès

Ilustrul scriitor francez, mort deunăzi, după o ultimă fotografie. — (Vezi pag. 7).

In preajma sărbătorilor

Suntem în preajma sărbătoarei lui Crist şi a noului an. Zile de meditaţie şi de reculegere aşteaptă pe unii, nopţi de continuată petrecere pe alţii. Celor dintâi, tineri sau bătrâni, doamne sau domniţe, le spun ce ar fi să cugete în zile de sărbători.

Celorlalţi n'am ce să le grăesc, pentru că sunt morţi şi cu morţii lumii acesteia se poate vorbi mai puţin decât cu presupuşii morţi ai celeilalte lumi.

Să stăm deci de vorbă cu viii acestei lumi.

Suntem şi trebue să fim păzitorii datinei, dar nu putem opri timpul din mers şi nici să picăm osteniţi în urma lui. Să ne ostenim deci să mergem alături de el, căci, în alt chip, ar fi s'ajungem anahronici, adică oameni cari nu ne-am născut în vremea noastră şi suntem străini de ea.

Păzitori de datini, *da;* stavile civilisaţiei, aceasta *nu.*

Noi stăm astăzi între două epoci şi suntem tocmai la mijloc. Să nu ne lege prejudecăţile trecutului până într'atât, în cât să le jertfim perspectivele viitorului.

De aceea, mă întreb : unde şi cine va fi artistul de geniu, scriitor, talent plastic sau îndrumător, care să ne dea, în literatura scenică sau într'o satiră monumentală, fie în chip de roman sau artă plastică, interpretarea puternică şi expresivă a oamenilor din zilele noastre ?

Când va ieşi la iveală acest vrednic apostol care să smulgă de pe chipul societăţii actuale masca amăgitoare sub care se ascunde nevrednicia de după războiu ?

Profundul interpret al moravurilor de astăzi va trebui să stăpânească şi cu suveranitate artistică să mănuiască graiul ca mierea de dulce şi curat ca ceara de albine al gliei româneşti.

Iată meditaţiunea de sărbători a oamenilor de bine şi străduinţa estetică a celor cari, învăţând carte şi bucurându-se de darurile cerului, au puterea sugestivă şi înţeleg să fixeze pentru totdeauna sbuciumul românesc de astăzi, luxuria unora, îndurările altora, ospăţul fără sfârşit al patimilor şi nesfârşita chinuire a celor trişti.

Va fi aceasta operă de purificare sufletească a societăţei româneşti, de pedepsire meritată a îmbogăţiţilor de răsboiu, de alinare şi ea meritată a chinului răbdat de cei mulţi.

Forfota lumei pestriţe, cu oamenii răi sau de treabă, cu profeţi mincinoşi sau idealişti apostoli, cu lipsa de ordine în toate domeniile, cu bucuriile unora şi amărăciunile altora, cu criza generală şi cu îndemnul spre luminişul abia întrezărit departe, va fi opera curat românească, descriptivă şi răscolitoare, şi ea va spune tuturora că avem dreptul să nădăjduim binele pentru că grâul sufletului românesc există, dar trebuie lămurit de neghină.

In preajma sărbătorilor, la lumina mistică a unei candeli, sub o icoană, gândurile acestea roiesc fără prihană din suflet necăjit dar încă plin de nădejdi.

Vor cădea, poate, ca'n parabola Semănătorului, dar tot vor nimeri pe pământul cel bun, şi vor da spice bălaie, atunci când ceasul va fi al lor.

Micile mele gânduri sunt singura mea avere, şi cu drag o împart, convins că uriaşii gândurilor mari se vor da şi ei pe faţă şi vor răzbi negura timpului cu măreţia razelor lor.

Abia atunci se va scrie capitolul cel nou în istoria neamului.

I. I.

Excluderi universitare

In 1902 studenţii din Bucureşti se agitau.

In Macedonia, antarţii greci se luaseră la întrecere cu comitagii bulgari, în acţiunea de năpăstuire, jefuire şi masacrare a îndelung răbdătorilor aromâni.

Studenţilor li se părea că guvernul Sturdza, cu d. Ionel Brătianu la externe, nu era destul de energic, nu făcea tot ce trebuia şi putea să facă în apărarea fraţilor noştri dela Pind.

O întrunire de protestare la Dacia, cu discursuri înflăcărate, începe campania şi demonstraţiunile pe stradă îngrijorează guvernul.

La a doua întrunire de protestare, forţa publică nu lasă studenţimea să manifesteze spre Liga Culturală, cu sediul lângă Biserica Albă, o opreşte la Cassa de Depuneri şi o sileşte să ia pe alte străzi.

Studenţii, după ce manifestează călduros la Ligă, dau s'o ia înnapoi pe Calea Victoriei. Li se atribue intenţia de a merge spre Palat şi sunt opriţi. Se produce învălmăşeală. Tinerimea unversitară se ciocneşte cu jandarmii şi poliţia. Steagul „Asociaţiei Generale" e sfâşat ; o sabie rămâne trofeu în mânile studenţilor ; se fac arestări.

A doua zi, ministrul Spiru Haret pronunţă eliminarea din Universitate-a studenţilor Vişoiu, Al. Georgescu şi Ion Cristache pentru doi ani, a altor trei pe un an, şi a mea pe şase luni.

Imediat după aceea public în „Adevărul" o scrisoare în care spuneam că excluderea este pronunţată fără competinţă, depăşind drepturile ministrului de instrucţie, care n'o putea face fără avizul senatului universitar şi îmi exprimam speranţa că acesta chemat să examineze cazul, va considera o „ciornă inadmisibilă" actul lui Haret.

Ziarele de a doua zi au înregistrat ştirea oficială că ministrul mi-a sporit pedeapsa la un an, pentru necuviinţă.

Mare congres de protestare la Ploeşti, unde Luca Elefterescu, G. Dobrescu, Lupulescu şi alţii ne fac o primire călduroasă. Trei zile ploeştenii ne-au sărbătorit şi au vestejit guvernul.

Insă guvevrnul vestejit, rămânea la putere şi noi rămăsesem, sărbătoriţi, daţi afară din universtate.

Cei eliminaţi pe doi ani plecară în străinătate. Vişoiu a luat la Paris doctoratul în drept şi medicină, s'a specializat în medicina legală, a făcut apoi avocatura şi prelegeri la facultate, s'a ales deputat — şi a murit în timpul războiului. Ion Cristache, după ce şi-a făcut studiile de drept în Belgia, a murit în Bucureşti. Al. Georgescu, fost defensor eclesiastic, avocat, era să fie ucis de inginerul Cristescu, cel care a tras cu revolverul în profesorul Em. Antonescu.

Ceilalţi am rămas în ţară.

Aproape de examene, ne pomenim chemaţi de Saita la prefectura poliţiei şi povăţuiţi să cerem scuze lui Haret, ca să ne ridice pedeapsa şi să nu pierdem anul.

După tratative, căzurăm la pace : noi nu vom cere scuze, dar vom primi fără comentarii şi jubilări anularea excluderii.

Şi astfel, în Iunie ne puturăm prezenta la examene.

Saita fusese omul păcii şi agitaţia încetase. Oare astăzi lipsesc asemenea oameni ? Poate că agitaţia ar înceta.

Don José

Strofe pentru Mara

In seara aceasta rece şi senină
Când inima înfiorată 'mi bate
Mă poartă iarăşi gândurile-mi toate
Spre chipul tău de vis şi de lumină.

In jurul meu e linişte, tăcere
Căci este ora tăinuită 'n care
Doar gândurile se alungă 'n zare
Şi când pe buze însăşi vorba piere.

Şi'n liniştea ce-acuma mă'nconjoară
Gândind la tine îţi trimet, iubită
Pe raza stelelor care palpită
Tot dorul meu nespus ce mă 'nmpresoară,

D. Laz.

„Bojdeuca“ din Ţicăul de sus

— Căsuţa lui Ion Creangă şi Mihail Eminescu din Iaşi —

In cumplita iarnă a anului 1916—1917, Iaşii se umplusе de „refugiaţi“ veniţi din toate părţile ţării. Apoi, numeroase trupe imperiale ruseşti treceau mereu prin capitala Moldovei. Nevoit să-mi caut o locuinţă, m'am pomenit în mahalaua Ţicăului. Această mahala e împărţită în două: Ţicăul de sus şi Ţicăul de jos.

Din strada Sărăriei cobori în Ţicău, prin strada Scăricica, stradă, care în vremea aceea prezinta pericole destul de mari pentru pietoni şi vehicule din cauza alunecuşului şi a numeroaselor sale gropi.

Pe când „refugiaţii“ mai prevăzători din Bucureşti, care părăsiseră Capitala ţării cu o lună-două înainte de 13 Noembrie 1916, au avut prilejul să fie favorizaţi de împrejurări şi au ocupat locuinţele cele mai bune din porţile centrale ale Iaşilor, cei care au venit după 13 Noembrie şi nu dispuneau de „fonduri“, s'au cuibărit, prin părţile mărginaşe. Aşa am nimerit şi eu într'o posomorâtă zi de Noembrie a anului 1916, în mahalaua Ţicăului. Se impunea din partea cutezătorului, care pătrundea în acest ţinut, însuşiri pronunţate pentru echilibristică şi chiar acrobaţie. Nu era tocmai treabă uşoară să parcurgi teafăr „Scăricica“ până în strada Dochia.

Cu toate că nu dispuneam de un „alpentok“, sau de un „ski“, izbuteam, prin salturi măreţe şi fantastice, să cobor grozava pantă alunecoasă... Cum iarna anului 1916—1917 a fost destul de bogată în zăpadă şi viscole, în geruri şi lapoviţă, patru luni n'am bănuit că străduţa numită „Scăricica“, e pavată cu bolovani şi are — chipurile — un soi de trotuar.. Marea cantitate de zăpadă, îngheţată, formase în câteva luni, un strat gros de ghiaţă, de cel puţin 1—2 metri. Când mă angajam pe această „mare de ghiaţă“ mă gândeam la călătoria aventurioasă a d-rului Nansen în regiunile oceanului îngheţat de nord... Cel puţin dr. Nansen, călătorise în regiunile polare arctice cu o sanie trasă de 24 de reni şi câini, pe când eu mă bizuiam pe agilitatea picioarele mele în regiunea polară a Iaşilor.

Treceam zilnic prin Ţicău, pe lângă o căsuţă dărăpănată, cu un ceardac în faţă... Căsuţa avea un aspect mizerabil, ca aproape toate căsuţele din partea locului, ocupate de oameni sărmani, de văduve nenorocite, de muncitori bătrâni...

Nu ştiu din ce pricină, căsuţa aceea cu ceardac, care era numerotată 4, din Ţicăul de sus, mi-a reţinut într'o zi mai mult atenţiunea.

M'am oprit în faţa acelei ruine.

Un ceardac, o săliţă, două cămăruţe, trei ferestre, o uşă de lemn, câţiva stâlpi, un acoperământ desfăcut...

O femeie bătrână strângea nişte crengi, aruncate de crivăţ, în faţa acelei şubrede şi jalnice construcţii...

— Cine şade în căsuţa asta, bătrâno?

— Apăi, nu ştiu, cucoane... la nişte „refugieţi“ de bună seamă... „Bujdeuca“ abia se mai ţine, după cum vezi şi mata...

— D-ta şezi prin partea locului?

— Da, de mult... Am şi eu o „bujdeucă“ colo, mai sus...

Poate că şi matale ştii că aci, în bujdeuca asta prăpădită a locuit un cărturar de-al nostru din Iaşi, Creangă...

Da, căsuţa aceea dărăpănată, prin ale cărei ferestri sparte, crivăţul vijelios, asvârlea în interior ninsoarea, a fost locuinţa lui Ion Creangă, a lui **Ion Ciubotaru Creangă.** Din acest cerdac, autorul lui **Dănilă Prepeleac** şi a atâtor frumoase poveşti, scrise într'un stil popular admirabil, privea împrejurimile — Ciric, Tătăraşi şi Păun — şi schimba impresiuni şi idei, cu prietenii săi: poetul Mihail Eminescu, filosoful Conta, Miron Pompiliu, poetul Grigore Alexandrescu şi alţi cărturari.

Ion Creangă a locuit, cu chirie, în această **căsuţă din Ţicăul de sus şi a scris o parte** din operile sale literare şididactice: **„Metoda nouă de scriere şi citire“; „Învăţătorul copiilor“; „Povăţuitorul la scriere şi citire“; „Geografia judeţului Iaşi“** — toate aceste **cărţi didactice scrise în colaborare cu dascălii: C. Grigorescu, V.** Răceanu, N. Climescu, Gh. Ienăchescu şi I. Simionescu; **apoi: „Harap-alb“, „Soacra cu trei nurori“; „Capra cu trei ezi“; „Ioan Roată“; „Punguţa cu doi bani“; „Ivan Turbincă“; Dănilă Prepeleac“; „Moş Nichifor coţcarul“; „Amintiri din copilărie“,** etc., şi numeroase anecdote, care au fost, mai întâi publicate în revista **„Convorbiri literare“,** din Iaşi.

Băeatul lui Ştefan „a lui Petrea Ciubotarul“ şi a Smarandei „a lui David Creangă“, după ce a „bucherisit“ la şcoala Domnească din Tg.-Neamţ, la un „catihet“ din Fălticeni şi apoi a învăţat — ca intern — la seminarul dela Socola şi la şcoala „preparandară“ din Trei sfetitele, din Iaşi, a fost numit institutor la şcoala primară din Trei sfetitele.

După câţiva ani — pela 1872 — Ion Creangă s'a amestecat şi în viaţa politică, din care n'a recoltat de cât amărăciuni.

In vremea aceea Ion Creangă nu se manifestase încă bine ca literat. Era apreciat în cercul prietenilor săi, ca un bun povestitor. Se făcea mare haz în acel cerc de modul iscusit şi glumeţ cum povestea Creangă amintiri din copilărie, anecdote, sau cum ştia el să descrie viaţa, de pe atunci, a Iaşilor... Când a publicat cele d'intâi opere ale sale, Creangă a fost imediat atras în cercurile intelectuale ieşene. Atunci s'a împrietenit Creangă cu Mihail Eminescu, cu Conta, cu Grigore Alexandrescu şi cu alţi scriitori. Legăturile cele mai strânse şi duioase le-a avut Creangă cu Eminescu.

Amândoi au locuit în „valea plângerii“, cum se numea în epoca aceea, mahalaua Ţicăului. Creangă şi Eminescu, porneau de cu seară din „bujdeuca“ lor şi rătăceau toată noaptea prin împrejurimi, în nopţile de vară cu lună plină.

Eminescu „filozofa“ asupra vieţei şi morţii, sau comunica inspiraţiile sale poetice; iar Creangă, după ce asculta „frumos“ pe prietenul său, povestea cu o artă remarcabilă şi cu un umor atrăgător, anecdote...

La „masa de brad“ din „bujdeuca“ lui Creangă, a scris Eminescu câteva din poeziile sale.

In anul 1877 când poetul Mihail Eminescu a fost nevoit să părăsească Iaşii şi deci şi „bujdeuca“ din Ţicăul de sus, Creangă s'a simţit adânc îndurerat.

El a scris, în Decembrie 1877, prietenului său următoare „epistolie“:

BADIE MIHAI,

„Ai plecat şi mata din Iaşi, lăsând în sufletul meu multă scârbă şi amăreală....

Această epistolie ţi-o scriu în cerdacul unde de atâtea ori am stat împreună, unde mata uitându-te pe cerul plin de minunăţii, îmi povesteai atâtea lucruri frumoase... frumoase...

Dar, coşcogemite om ca mine, gândindu-mă la acele vremuri, a început să plângă...

„Bădie Mihai, nu pot să uit acele nopţi, când hoinăream prin Ciric şi Aroneanu, fără pic de gânduri rele, dar în dragostea cea mare pentru Iaşul nostru uitat şi părăsit de toţi.

Şi dimineaţa, când ne întorceam la cuibar blagosloviţi de aghiasma cea fără prihană şi atât iertătoare a Ţincă-i, care ne primea cu alai, par'că cine ştie ce nelegiuire am făcut

Sonetele iubirii [1]

DE LEONTIN ILIESCU

XIII

Când stau ca şi Adam în faţa Evei
Şi mă 'nfiori cu-a formelor ninsoare,
Ca liniile tale statuare,
Mă'ntreb de nu visez sau dac'aeve-i...

Atâta foc din ochii Kamadevei
Iţi dete Brahma ca să-i fii 'ntrupare,
Tu — simbol de perpetuă visare,
Tu — primăvară roditoare-a sevei!...

Ingenunchez ca'n faţa unui templu
Cântând de dor versete din David
Iar ochii mei păgâni te sorb avid.

Năluca ta eu trist azi o contemplu
Şi stau, în ploaea razelor iubirii.
Ca Fidias în faţa nemuririi...

XIV

Mă soarbe valul tristei cugetări
De câte-ori privesc în urmă anii...
Ce negri îmi trecură, grei şi stranii!
Dar nu m'au rupt din raiul de visări...

N'am vrut să cânt în viaţa mea litanii,
Ci zâmbitor, pe vesele cărări,
Visam sub vraja blondei inspirări
Să trec şi'n trandafiri să-mi număr anii...

Şi astfel stau, pe lumea de păcate,
Un vis îndrăgostit de-o nebunie...
Dar nu visez nici slavă, nici palate,

Ci mă gândesc la splendidul mister:
Şi bradul stă cu rădăcina 'n glie
Dar braţele şi'nnalţă către cer...

1) Vezi numărul precedent.

PE STÂNCI

Voi părăsi grădina cu flori înveninate
A vieţii noastre starpă şi voi urca pe stânci;
Şi din 'nălţimi privi-voi în văile adânci
Minciuna şi oroarea... şi multele păcate...

Pe stâncele semeţe, întunecate, sumbre,
Departe mult de lume, afla-voi pacea mea;
Veniţi, veniţi cu mine, voi toţi ce ca şi umbre
Rătăcitoare plântgeţi apusa voastră stea.....

Seb. Hortopan

şi noi. Ţi-aş scrie mai multişor, însă a venit Enăchescu şi trebue să plec cu dânsul la tipografie".

Cu toată dragostea
IONICA

In 1918, un comitet s'a constituit în Iaşi din mai mulţi intelectuali, sub preşedinţia d-lui A. C. Cuza, pentru refacerea „bujdeucei" lui Ion Creangă din Ţicău.

„Bujdeuca" a fost refăcută şi de atunci ea a intrat sub îngrijirea rectoratului Universităţii din Iaşi. De sigur că acea „bujdeucă" e un muzeu bine îngrijit... Creangă a binemeritat această pioasă atenţiune, pentru întreţinerea amintirei sale, din partea intelectualităţii române ieşene. Ar fi de dorit să posedăm şi o lucrare completă şi nemodificată a tuturor operilor acestui scriitor original.

Când vom avea această operă, care va cinsti literatura românească ?

R. Seişanu

Sacher-Masoch

LUPII

Inaintea focului sta tolănită pe o piele de urs văduva proprietăreasă a întinselor moşii, cari acum erau acoperite de zăpadă.

Afară viscolea.

Un tânăr înalt, frumos, cu o privire inteligentă şi energică, intră în odaie. Era Igar, moşierul din vecinătate.

In curând se încinse între dânşii o discuţie. Cu cea mai mare lipsă de jenă, tânărul spuse câteva vorbe cari atinseră foarte mult amorul propriu al tinerei văduve. La urmă dânsa îi zise: Atunci ce tot spui că mă iubeşti, dacă-mi vorbeşti aşa ?

— Te iubesc; dar ce să fac, vrei să mint?.. Nu-i destul că-ţi spun că te iubesc ?

— Nu, vezi bine că nu! Şi apoi ce fel de tânăr eşti ? O asemenea declaraţie se face nu mai în genunchi. Tânărul îngenunchiă. Glasul ei batjocoritor urmă: Eşti tot atât de caraghios ca şi ceilalţi tineri.

— Negreşit, se putea altfel decât să batjocoreşti ? Dar aşa sunt toate femeile cari n'au altceva de făcut decât să mănânce, să doarmă şi să se gătească. Te asigur că, dacă ai avea vre-o ocupaţie serioasă, n'ai fi atât pe nedrept sarcastică.

Zise şi plecă.

Tânăra văduvă stătu câteva clipe nedumerită, neştiind ce să facă: să-l cheme sau nu. La urmă, când văzu că nu se întoarce, se supără şi sună clopotul cu putere.

Trebuia să iasă la aer, trebuia să răsufle. Strigă servitoarea, care intră: Blana şi sania!

Sania fu gata în câteva minute.

Toţi servitorii stăteau să vadă ce doreşte stăpâna. Nici unul nu îndrăzni să vorbească, afară de bătrânul vizitiu care zise respectuos: Sărut mâna, stăpână, dar singură vrei să mergi ? Eri a fost sfâşiat un ţăran de către lupi, cari s'au înmulţit grozav anul acesta.

— Taci! să mi s'aducă pistoalele!

In câteva clipe nu se mai vedea curtea boerească. Sania sbura peste zăpada aproape înghetată.

In goana-i nebună văduva îşi smulse tartanul dela gât, lăsând aerul rece al nopţii să-i biciuiască obrazul.

Trecu câteva sate în goană fără să opreas-că, până când caii se opriră deodată dintr'o singură zmucitură. In depărtare, la orizont, se vedeau nişte lumini mari, ca nişte licăriri cari joacă.

Şi urlete lungi, fără sfârşit, se auzeau din ce în ce mai tare: erau lupi. Indrăzneaţa femeie nu-şi pierdu cumpătul. Biciuind caii, porni sania ca o săgeată. Insă caii, obosiţi de goana nebună de mai înainte, mergeau tot mai încet.

Lupii, cu avântul dat de foame, ajung mai aproape. Aldona, tânăra văduvă, îi vede sosind ca nişte umbre gonind prin zăpadă. In câteva clipe îi trece prin gând tot ce a auzit povestindu-se despre călătorii atacaţi de lupi

Când îi vede aproape de tot, le azvârle blana din sanie. Asvârle căciula ei, apoi rând pe rând tot ce găseşte în sanie.

La fiecare aruncătură lupii se opresc şi Aldona câştigă teren.

La urmă azvârle şi blana scumpă în care e învelită. Lupii se năpustesc şi în câteva clipe nu mai rămâne nimic dintr'însa.

Işi sileşte ochii să zărească ceva la orizont: vr'un sat, vre-o casă. Palidă, dar hotărîtă, cu biciul într'o mână, cu frânele într'alta, chibzuieşte. Caii sunt istoviţi d'atâta goană. Aldona pune biciul jos şi scoate un pistol. Lupii sunt la vre-o 20 paşi. Dânsa ochieşte pe cel mai mare, care e în fruntea haitei.

Lupul care odată mai sus şi se prăbuşeşte urlând. Ceilalţi se reped asupra lui şi sfâşiându-l dau câteva clipe răgaz saniei.

In clipa în care Aldona e gata să piardă orice speranţă, zăreşte la orizont o clădire. Era un fel de hambar clădit de ciobanii, cari se adăpostesc vara de furtună.

Intr'acolo se îndreaptă Aldona cu sania.

Haita se apropie mereu şi Aldona, vrând să mai câştige timp, recurse la un mijloc desperat: Scoase pumnalul pe care-l avea totdeauna la brâu, apoi, cu un foc de pistol, omorî pe cel mai slab dintre cei doi cai.

Sări din sanie, tăie curelele, sări iar în sanie şi porni din nou ca o săgeată biciuind din răsputeri calul rămas.

Lupii se năpustiră asupra calului dat pradă lor. De astădată calul îi ţinu mai mult timp în loc, deşi fusese rănit de moarte. Incercase să urmeze sania, însă căzuse prada lupilor.

Intr'un ultim nechezat dureros fu sfâşiat. Aldona era cât p'aci să plângă; cu lacrimile în ochi biciuise din nou calul rămas şi o luase iar înainte. Aproape de hambarul care trebuia s'o scape, văzu că bietul cal rămas şchiopăta.

Se înfioră de groază.

Să moară oare tocmai când era atât de aproape de scăpare ?

Ca să îndemne calul la fugă, se încovoiă cât putu înainte şi cu pumnalul îi sfâşiă puţin pielea pe şolduri.

Calul făcu o sforţare nebună.

Mai erau încă vre-o sută de paşi până la hambar. Atunci, disperată, scrâşnind din dinţi, începu să împungă cu pumnalul în spatele calului care mai făcu 50 paşi şi căzu.

Indărătul Aldonei răcneau lupii urlând şi mai fioros ca până atunci.

Ca o veveriţă sări din sanie şi, pe când lupii urlând se năpusteau asupra calului, dânsa în câteva sărituri fu în hambar şi, urcând cu o uimitoare uşurinţă scara care ducea la podul cu fân, abia putu să răstoarne scara, căci lupii şi intraseră înăuntru.

In urletele fiarelor leşină.

Detunături apropiate o treziră din leşin.

După iuţeala cu care se urmau împuşcăturile era mai mult ca sigur că trebuia să fie vr'un ajutor.

Scoase batista şi, apropiindu-se de o deschizătură a podului, începu să facă semne chemând.

— Uite-o! strigă un glas cunoscut.

Facle aprinse se îndreptară spre hambar.

Câţiva inşi ridicară scara, o puseră la loc şi Aldona se scoborî în strigătele de bucurie ale servitorilor ei.

Ajungând jos, toţi se grămădiră împrejurul ei. Numai unul îi luă mâna şi o sărută. Acela era Igar. Câtva timp după plecare, venise la curte şi auzind de plecarea ei, se luase cu mai multe facle şi cu toţi servitorii după urmele saniei. Frumoasa văduvă îi datora viaţa. Fără să mai zică o vorbă, îl cuprinse în braţe şi-l sărută. Era învinsă fără zefleme.

Trad. de **Charlotte B. Marian**

FIGURI PARLAMENTARE

Deputatul N. Bălănescu-Giurgiu

Fie că prezidează şedinţa, în calitate de vicepreşedinte, fie că nu, d. Bălănescu ia parte la şedinţele Camerei, într'un costum totdeauna solemn. E îmbrăcat în redingotă neagră sau altfel şi are o atitudine marţială, parc'ar oficia în calitate de preot, o celebrare oarecare.

E unul dintre puţinii membri ai biroului Camerei, care stă să prezideze chiar şedinţele cele mai agitate; folosind şi isteţimea necesară şi acea puternică aversiune faţă de trivialitate, ca să evte cât de cât din atmosfera neparlamentară.

D. Bălănescu are la îndemână aproape toate mijloacele unui conferenţiar, stăpânit de un imperativ moralizator. N'aş sta la îndoială să compar pe d. Bălănescu, cu un pastor, care ştie să evidenţieze din viaţă, numai părţile pildnice, aşternând cu vrere un văl de neştiinţă peste ce i grav şi rău.

D. Iuca

Dacă n'ar fi secretarul Camerii, ar trebui inventat. E cel mai dibaciu, cel mai expeditiv parlamentar, care ştie să numere voturile din urnele de votare. Cred însă, că are însuşiri sufleteşti, corespunzătoare înfăţişării sale tinereşti, de a şti să se facă simpatizat şi de adversarii politici.

Aş putea susţne oricând, că nu-s în stare să ghicesc, dacă d. Iuca, atunci când stă la postul său dela biroul Camerii, urmăreşte vre-un discurs, ori stă într'un fel de beatitudine a amintirilor.

Brak

Plăcerea să măsoară cu minutele. Durerea se poate măsura cu anii.

Are numai un timp plăcerea: prezentul.

Durerea poate să aibă toate timpurile: prezentul, trecutul şi viitorul.

Schopenhauer.

NUNTA

Este nuntă mare și frumoasă.

Tinerii însurăței se întorc acasă în cupeul înflorit. Flori albe înăuntru, flori albe la biciu; flori albe la urechile cailor. Mireasa frumoasă, veselă, în albul care o învăluе pare o arătare întrun nor diafan.

Acasă sunt așteptați de o tânără pereche care le iese înainte cu tradiționala pâine cu sare.

Casa se umple de lume veselă, împodobită, gata să petreacă.

Locuința primitoare de atâtea bucurii este veche într'o mahala a Bucureștiului în fața bisericei bătrâne a lui Radu Vodă. Tânăra mireasă este strănepoată aceluia care pe vremuri a clădit acea locuință. Sus la etaj șade familia ei, apartamentul este încă în bună stare, jos însă se dau odăi cu chirie, la oameni strămtorați. Mai mulți chiriași ocupă apartamentul. Într'o odae trăește o pereche de oameni bătrâni ovrei. El vinde nasturi și șireturi pe străzi, ovreica bătrână curăță fulgi. Toată ziua este într'un norușor de puf uleți care se înalță împrejur și'i umple hainele și capul, ca o zăpadă ușoară.

In alte două odăi stau mama cu fiul un băețandru de optsprezece ani, frumos cu ochii albaștri și fața palidă. Mama văduva unui funcționar ghicește în cafea și'n cărți ca să poată trăi. Știe rețete cum să faci să fii iubit, să scapi de dușmani, să afli hoții care ți-au furat lucrurile, etc.; dar pentru ea însă nu știe să facă nimic să scape de mizerie! Băeatul este de mult bolnav, dar acum răul s'a agravat. Neavând ce-i trebue ca să se îngrijească, tuberculoza îl omoară.

Pentru el se vadă trecând prin curte pe tânăra proprietară, care este azi mireasă, era o bucurie mare.

O vedea frumoasă, cochetă, plină de viață și surâzândă. I se părea ca și lui îi da ceva putere! Adesea băeatul eșea în curte pe vremea bună și la fereastra de la etaj vedea pe tânăra fată care gătită ca o păpușe, umbla de colo până colo. Apoi se așeza pe marginea ferestrei și cu mici unelte își făcea unghiile.

De sus de la fereastră îi arunca câte un cuvânt, și tânărul o admira; îi studia mișcările, pozele, surâsurile; toate îi plăceau! In lungile nopți de insomnii, bolnavul se gândea la fata cea frumoasă. Făcea proecte de viitor: când s'o însănătoși și o putea câștiga mult, cine știe? va ajunge să cumpere casa în care stă fata. Știe omul ce-i rezervă viitorul? Când ești tânăr ce nu poți visa!...

Astăzi este nuntă mare, sgomot, bucurie. Lăutarii cântă dansuri moderne.

O tropăială obositoare, un sgomot violent și enervant nu dau răgaz băeatului bolnav să se odihnească.

— Oh! mamă, ce gălăgie! Nu se mai poleește! Ce frumoasă este mireasa cu beteala care o învălue ca o mantie de aur... ea pleacă, n'am s'o mai văd!... Ce sete-mi este! Dă-mi să beau ceva". Muma îi dă apă.

— „Nu vreau apă, dă-mi limonată. Dar muma n'are nici zahăr, nici lămâe în casă. Nici o clientă n'a trecut pe la ea căreia să-i ghicească în cafea or în cărți, să-i lase un cinci lei. Stă în fața bolnavului nedumerită.

Apoi îi vine'n gând să se ducă sus la nuntă să ceară jupânesei proprietarei puțină limonată pentru bolnav.

Aceasta miloasă, îi umple o cană cu băutură răcoritoare, și muma să întoarce să-i dea copilului limonata mult dorită. Apoi băeatul cu capu pe pernă, cu obraji roșii, îmbujorați de căldura mare ce are, cu ochii la tavan visează și ascultă muzica.

Jocul a încetat, lăutarii cântă un cântec duios; unul cântă din gură:

— Sin-gu-rel sunt vai de mi-ne, ca și pu-iul cu-cu-lui, când îl lasă ma-ma lui... cuvintele se pierd... Tânărul suspină! se gândește la fata cea frumoasă pe care a iubit-o, o iubește! Și el este singurul!... Ascultă cântecul și oftează. Își reamintește de zilele când era sănătos și-și făurea proecte de viitor... Cu ochii la tavanul mohorât și afumat se gândește la mireasă, la tinerii îmbrăcați elegant, la fericirea care trebue să domnească sus printre atât tineret plin de speranțe și sănătate: dar el?

Privește, privește țintă la tavan!

I se pare că trupul lui este tot mai ușor, că par'că plutește în aer; și tavanul acela mohorâtu, pare că devine din ce în ce mai înalt, mai alb, mai străveziu; ca de sticlă. Iată! Vede tot ce se petrece sus: pe tinerii însurăței, mireasa veselă, surâzându-i!...

I se pare că și el este printre mosafiri: dal el este, cu haine negre frumoase, având figura strălucitoare de frumusețe și sănătate, cu părul ondulat și pieptănat cu îngrijire.

Toată lumea petrece, este o atmosferă de fericire pe care el o simte: un surâs de extaz se întipărește pe buzele-i palide; ochii lui urmăresc visul!...

La mama lui a sosit o clientă. Dânsa trece în odaia de alături să prezică viitorul. Sus acelaș sgomot, aceeaș însuflețire, aceeaș bucurie. De odată mireasa cam mirată se apleacă spre mire și-i spune:

— Ce bine 'mi pare c'a venit la nuntă și vecinul meu de care ți-am vorbit, știi, băeatul acela frumușel și bolnav care mă iubea".

— Unde este? întreabă ginerele.

— Uite-l drept în fața mea, acela palid cu ochii mari cu pletele ondulate, și care 'mi surâde".

— Dar nu este nici unul în fața ta cum îl descrii tu! răspunde ginerele mirat.

— Nu!?... Curios lucru! murmură tânăra fată îngălbenind; căci în acea clipă viziunea dispare! Sărmanul! zise mirele, trebue să-i fie rău; să-i trimitem o sticlă de șampanie și ceva de la bufet. Și ieși să dea ordinele cuvenite. Tânăra fată simți c'o părăsesc puterile. Se gândi că în minutul acela în odaia de dedesubt, băețandrul suferă grozav! Cine știe? poate că-și dă sfârșitul!....

Jupâneasa cu coșul încărcat scoboară și intră în odaia bolnavului. De pe prag îi spune — „Ionică, ți-am adus lucruri bune!" Dar Ionică nu răspunde: cu ochii la tavan, cu surâsul pe buze, tace.

Femeia face câțiva pași. Ia vezi, ce-ți trimite cuconița noastră. „Dar aceeaș tăcere, și aceeaș nemișcare. Femeia se apropie de pat, pune coșul jos și se apleacă asupra băeatului. Ce-i cu tine Ionică?"

Ionică însă își urmează visul în lumea unde nu mai sunt suferințe, unde nu mai e durere!.... — Vai! exclamă servitoarea sărmanul copil a murit! Unde o fi mama lui? Rep de deschide ușa odăii de alături. Acolo muma citește în cafea: prezice câștig, bani, bucurii aceleia care nerăbdătoare ascultă pe ghicitoare.

Dar acea care știe să ghicească la atâta lume, nu ghicește că în odaia de altărui copilul ei a adormit pe vecie într'o viziune de fericire!...

Sus aceeaș tropăeală, acelaș sgomot. Lăutarii cântă, tinerii alunecă în cadență pe parchet surâzători, șoptindu-și vorbe de dragoste. Mireasa cu ochii mari deschiși privește în zare la ziua de mâine aducătoare de fericire; ea a uitat pe acei ochi care s'au închis pe veci, cu imagina-i întipărită întrânși!...

Eufrosina Pală

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI

Adevărata știință

Din „Bucățile de pus pe muzică"

Tu știi totul: în van caut ce pământ să ar, ce alt pământ să-l sădesc cu grâne. Negru e pământul, plin de scaeți și de ierburi rele, și nu-i pasă de lacrimile ce cad ori de ploaie.
Tu știi totul: eu stau jos, stau și-aștept, legat la ochi, cu mâinile fără de putere, până ce'n fine se va fi ridicat și ultimul voal și ușa se va fi deschis pentru întâia oară.

Tu știi totul: eu, nu pot să văd. Nădăjduiesc că viața-mi-nu va fi fost lucru zadarnic. Știu că ne vom regăsi în vre-o dimineță eternitate.

Zile pierdute

(după un nort·et pictat de Miss V. T.)

Un blond și zvelt copil, care nu-i de fel făcut pentru durerea acestei lumi, cu părul ca aurit căzându-i în mari valuri în jurul urechilor, cu ochii plini de aspirații, voalați pe jumătate de zadarnice lacrimi, ca apele cele mai albastre, văzute prin ceața ploaiei, cu obraji palizi pe cari nici odată o sărutare nu și-a lăsat pata, buza de jos roșie întrată înăuntru din spaima de Iubire, și-un alb gât, mai alb ca un piept de porumbel. — Ah! Ah! Dacă toate acestea n'ar exista decât în zadar!

Inapoi, lanuri de grâu, și culegători în șir, împlinindu-și cu înfățișarea ostenită sarcina lor obositoare, fără ca vreun sunet de râs sau o voce de luth să le-o îndulcească.

Și, nepăsător la aprinsa înflăcărare a soarelui ce apune, copilul visează încă... El nu știe că noaptea se-apropie și că nimeni, în răstimpul nopții, nu poate aduna fructe...

* Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Tiganul și marea

La Constanța, cum sosește,
Primul nostru regiment,
(E povestea veche'n data,
Dar rămasă-i neuitată),
Danciu Anghel se grăbește
Să se ducă, la moment,
Jos la mare, ca să-și spele
Murdăria de pe piele.
Danciu Anghel e soldat
Și țigan, dar e curat.
Spală el, își freacă bine
Trupu-i negru prăfuit.
Mai apoi o sete-i vine
Și, de dânsa prididît,
Pleacă'n valuri a lui gură
Și îi trage-o'nghițitură.
Dar, simțind gustu-i amar,
O asvârle iute-afar,
Apoi strigă cât mai tare:
— *„Haolio, ce apă rea!*
„D'aia ești tu mare, mareo,
„Fiindcă nimeni nu te bea!"

N. ȚINC

Flori de ghiaţă

Flori de ghiaţă, flori de ghiaţă.
Visul nopţilor de iarnă,
Perle 'ncremenite în geamul
De cristal neîntinat.

Din înfrigurate ceasuri,
Vă 'ntrupaţi şi luaţi viaţă,
Mângâind privirea noastră,
Cu surâsul vostru mat.

Flori de ghiaţă, flori de ghiaţă
Raza soarelui v'a prins,
Din măiastra îmbînare,
Mii de lacrimi s'au prelins.

A murit lumina voastră
Şi reflexul de topaz
Şi-aţi rămas cu pláns năvalnic
Pe un chinuit obraz.

Flori de ghiaţă, flori de ghiaţă
Cu răsfrângeri de argint,
Voi sunteţi simbolul vieţei
Şi al viselor ce mint.

Al. Făgărăşanu

PASTEL DE TOAMNA

Stoluri,
Stoluri
Moarte
Frunzele cobor.
Lanuri,
Dealuri,
Toate...
Lăncezesc de dor.
Soare,
Boare
Dulce
Au pierit din crâng.
Malul,
Valul
Plânge.
Zările se frâng.
Stână,
Doină,
Floare
Cad în somnul greu.
Codrul,
Codrul
Pare
Un Mausoleu !...

Simion Udrescu-Băleşti

Cum s'a făcut Unirea Bucovinei cu ţara

Lumea n'a fi închipuit, că a fost destul ca armata română, să treacă în Bucovina, Basarabia şi Transilvania că se se facă acele frumoase alipiri fără condiţii, şi alţi crede că dacă nu erau conducătorii intelectuali. acea unire nu se făcea. Ori eu cred aşa, că chiar dacă am fi avut în provinciile române o intelectualitate cu totul înstreinată, totuşi unirea se făcea. Căci o făcea norodul românesc.

Dacă a dorit cineva din provinciile alipite unirea, apoi factorul cel mai puternic a fost poporul român, de jos a treia treaptă. El a păstrat în cursul vremurilor şi limba, şi port, şi obiceiuri şi credinţa neschimbată, şi tot el, pe care nu-l interesează într'un nimic intelectualii noştri,, în ceea ce priveşte credinţa lor despre tot, avea conştiinţa vie anume, de unde e rupt, cine-s fraţii lui, şi nu aştepta decât ziua blagoslovită să se unească cu patria-mamă. Să se unească nu cu oraşele pline de cosmopolism, ci cu satele cu norodul de o lege, şi de un neam, şi de o sûferinţă cu el.

Ce minunat norod !

O probă despre ce spun eu. am avut'o în toamna anului 1918. în zilele de 23 şi 24 Oct. (st. v.), la Fălticeni.

In dimineaţa zilei de 23 Oct. pe o vreme pâcloasă şi ploioasă, o delegaţie de trei ţărani români bucovineni din Gura Homorului se prezintă la prefectul judeţului — pe atunci Octav Leca, şi spune că trupele bolşevice ucraine coboară spre Suceava şi Gura Homorului, şi pradă ce le iese în cale, şi că sunt trimişi de către populaţia dela Homor, să roage pe cine s'o găsi în Fălticeni, ca să comunice guvernului român să ocupe Bucovina şi s'o alipească la regat, că ei au rupt'o cu împărăţia.

Prefectul nu le-a dat aşa atenţie, totuşi o delegaţie a telegrafiat guver.. ului Marghiloman la Iaşi.

A doua zi, dimineaţa cu două zile înainte de sf. Dumitru, soseşte la prefectură, şi un autocamion îmbrăcat cu brad şi cu steagul tricolor la el, şi cu tablă pe care scria : „Primăria oraşului Câmpu-Lung, Bucovina" mânat de doi soldaţi nemţi, şi din care coborî o altă delegaţie de 12 ţărani molodoveni Câmpulungeni în frunte cu primarul din Câmpu Lung, şi un ofiţer ardelean, Traian Roşu. Printre ei erau vre-o doi învăţători, restul soldaţi veniţi de pe front încă cu capelele nemţeşti în cap şi ţărani moldoveni. Aceştia din urmă, împreună cu primarul, îţi dădea întipărirea că par'că plăeşii lui Ştefan cel Mare s'au trezit din morţi, şi au venit să ceară unirea Bucovinei cu scumpa lor Moldova. Toţi erau cu plete pe umere şi îmbrăcaţi munteneşte.

Straja Moldovei nu adormise încă. Eroii lui Ştefan cel Mare, dela Câmpu-Lungul moldovenesc nu muriseră. De la acel Câmpu-Lung republican, unde cetăţenii lui dispuneau pe vremuri de drepturi exclusive, a venit sufet de nădejde, că românu a rămas român, oricând şi ori unde, şi el nu piere.

Şi au cerut prefectului, să comunice guvernului dela Iaşi că judeţul Câmpulungului cere, ca România să ocupe de îndată cu armata ţara, că de nu o ocupă bolşevicii ucraini şi e pierdută.

In această vreme la Cernăuţi era zăpăceală mare : era un guvern şi nu era ; oraşul era înconjurat de ucraini ; iar preoţii autorizaţi, de pe anvonuri, cereau colecte de bani şi noui jertfe de oameni ca duşmanii Austriei să fie înfrânţi, în vreme ce Ungaria devenise bolşevică şi Austria îşi plecase steagul imperiului pentru a nu se mai ridica nici odată. Soldaţii fugeau de pe fronturi ca de nălucă, şi venea fiecare la vatra lui, nerăbdători să vadă după ani de suferinţă, ce a mai rămas şi cine a mai rămas din cei lăsaţi acasă. Şi fiecare venea să facă pagubă în satu lui, şi când văzură că primejdia e peste tot şi primejdia bolşevică ucrainâ, e la uşă, toţi îşi îndreptară ochii spre România şi unde întregul sufletesc se cimentase tot mereu prin război şi prin nenorocirile trase.

Şi la ora 11 jumătate, tot în aceiaşi dimineaţă, veni ordin dela Iaşi ca armatele române dela fruntarii şi autorităţile au şi primitordin să treacă şi să ocupe Bucovina şi invită şi pe prefectul judeţului ca împreună cu jandarmeria şi cu garnizoana locală — care a şi primit ordin — să înainteze în Bucovina, să gonească pe ucraini şi să instaleze administraţia românească. La asta un comitet îndată se compuse din d. general Niculcea, comandanul garnizonei, din I. Mdreanu, fost revizor şcolar, azi profesor în Ardeal, Jenică Tatios, actualul primar al Fălticenilor, atunci numai ajutor şi subsemnatul, şi cari am şi luat măsuri ca delegaţiei Câmpulungene să i se facă o manifestaţie cum n'au văzut : Indată se adună un public numeros şi pe lângă cetăţeni se alătură şi şcolile cu profesorii şi institutorii lor. Apoi primarul Câmpulungului, umflând tricolorul dela camion, şi cu muzica reg. 1 infanterie în frunte şi în uralele publicului şi cântecul şcolarilor, ne-am oprit în faţa catedralei oraşului, unde după cuvântări înflăcărate, s'a jucat hora Unirei, şi iar am pornit pe străzi.

Ce umiliţi s'au văzut atunci aceea care ne convinseră că am făcut războiul, şi cum se mai ploconeau înaintea delegaţilor ! Şi ca prin farmec oraşul se umplu de steaguri...

Lumea întâi crezuse că delegaţia Câmpulungenilor veniseră să ceară gaz şi zahăr.

Apoi fostul ajutor de primar Jenică Tatos, cu cheltuiala sa a ospătat pe misionari cari au dat şi următoarea telegramă guvernului român, dictată din sufletul lor :

„Delegaţia română din judeţul Câmpulungului-Molodovenesc, de acum înainte a regatului român liber,

aduce mulţumiri cu lacrimi în ochi, d-lui prim-ministru pentru ajutorul dat la intervenţia d-lui prefect de Suceava. (ss):

Traian Roşu, locot. ardelean; Tudor Cataranciuc, Gh. Nistor, Nicolae Todivean, Ion Corlăţean, Toader Petrea Sabie, Nistor Nemţeanu, Gh. Vişindri, Gh. Sorocean, Ion Popovici, Moscu Constantin, Lăcătuş Toader.

Apoi suindu-ne cu toţi în autocamion, cu un taraf de lăutari am manifestat până seara, când a primit delegaţia în casă la d-lui şi a tratat'o cu toate onorurile până noaptea când, o parte s'a înturnat la Câmpulung însoţită de un numeros public până la barieră, şi alta a rămas pentru ziua de 25, când însoţită de prefectul judeţului şi de comandantul de jandarmi şi comandantul garnizonei, cu soldaţi şi jandarmi, au intrat în Bucovina.

Atunci cei dela Cernăuţi s'au desmeticit, căci ucrainii la vederea armatei noastre, ştiind papara ce au mâncat'o bolşevicii la Galaţi, Tighina şi Fălticeni, au prins a se retrage iar guvernul din Cernăuţi şi populaţia românească prinse a se pregăti de a primi armata română.

Dar drapelul românesc se afla acum la Ceahov, strecurat din Cernăuţi de o româncă, să nu cadă în mâinele bolşevicilor. Jar la vestea retragerei bolşevicilor care încă ţineau Cernăuţii, un soldat român din armata austriacă, dându-se drept bolşevic şi ucrain s'a dus şi l'a adus înapoi printre liniile ucrainilor, spunând parola de „*bratişca*"— sau cum se mai zice frate pe ruteneşte.

Şi aşa în ziua de 29 Oct. st. v. azi (19 Noembrie st. n.) armata română a intrat în Cernăuţi primită cu steagul dela Ceahov aninat de balustrada primăriei din Cernăuţi.

Astfel s'a făcut Unirea Bucovinei cu România: întâi la Fălticeni, cerută de norodul românesc din Bucovina şi în urmă la Cernăuţi proclamată de elita românească a provinciei.

I. Dragoslav

Maurice Barrès

— Vezi ilustraţia din pag. I —

Moartea unui „nemuritor" — cum sunt intitulaţi membrii „Academiei Franceze" — a produs în totdeauna o mare vâlvă în presa franceză, şi Maurice Barrés a ştiut să-şi asigure simpatia dela chiar debutul său, a tineretului mai ales, care l'a purtat sub cupola nemuritorilor.

In anul 1888 când a debutat în literatură cu cele trei opere ale sale în care pune într'un chip magistral teza, *cultului eului*, Paul Bourget, care era celebru, şi în acelaş timp, una dintre autorităţile criticei literare, a scris în termeni elogioşi despre Barrés; de atuncea faima lui a mers crescând. Autorul operilor: „Sous l'oeil des Barbares", — „Un amateur d'âmes", —„Les Déracinés", „L'Appel au soldat", — „Leurs Figure", — „Le Cloaque", „Un homme libre", — „Le Jardin de Bérénice", „Colette Baudoche", etc. Şi-a menţinut până în timpul din urmă puterea de imagini cu care analizează mişcările sufleteşti sau proectează viziunile locurilor unde evoluiază eroii săi. Maurice Barrés apare din operile sale ca un fin ironist însă sub această aparenţă chiar se simte adevărata lui concepţie idealistă. Poet rafinat în descrierea amănunţimilor în „Le jardin de Bérénice" întârzia să prea mult asupra detaliilor, neglijând adesea ansamblul şi unitatea. Cu toate acestea priveliştile evocate au aceiaşi forţă sugestivă ca cele ale lui „Flaubert" sau „Taine" deşi Maurice Barrés întrebuinţează cu totul alte mijloace stilistice.

Conflictele sociale şi sufleteşti sunt analizate de Barrés cu aceiaşi măestrie şi Colette, Baudoche este un capo d'operă în această privinţă.

Maurice Barreés s'a născut în anul 1862 la Charmes în Vosgi.

Cântec

De vraja ochilor ce ai,
De dragul părului bălai
In mine dorul a ţesut
Un dulce cânt necunoscut.

Il port în mine tot mereu.
E steaua sufletului meu
Ce mi-l înalţă către cer
Din al genunilor mister.

Cu el pe drumuri rătăcesc,
Cu el speranţele îmi nutresc.
Cu el voi trece pe pământ,
Cu el m'oi duce în mormânt...

Simeon Udrescu-Băleşti

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Decembrie 1923
CUPON No. 4.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 11

Filip se întrerupse; nu îndrăzni să pronunţe numele d-nei de Gremilly; un semn din cap sfârşi fraza.

— Atunci, n'au dreptate cei cari presupun că acest celibatar considerabil nu se iubeşte decât pe el şi nu se slujeşte decât pe sine? urmă zise George pe un ton sceptic.

— Nu-l calomnia.

— Nu-l calomniez, îl admir. Ai să vezi c'o să sfârşească prin...

— Prin ce?

George se uită cu stupoare la Filip, mirat că are pentru întâia oară o idee care să nu fie aceia a prietenului lui.

— O să sfârşească prin a se face iubit.

Filip crezu că era vorba de iubirea mereu refractară către persoanele cari prea s'au ocupat de intrigi.

Un acord de pian răsunând ca un apel, trezi pe cei doi fraţi din vorba lor, sau din meditaţia lor în doi. Rămăseseră cei din urmă în seră. D. Brazier sfârşea rare ori ţigara pe care o începea, din principiu, ca să nu facă să dispară de tot o plăcere. El intrase în salon cu ceilalţi fumători când Filip cu George se apropiară de acelaş salon. Vocea d-rei de Courlieu se auzi.

— Ea cântă! — zise Filip.

— Da, am so ascult — răspunse, George, respingând uşor cu cotul pe amicul său, ca să-l dea la spate şi să intre singur în salon. Filip rămase rezemat de uşă, pe când George înaintă până la colţul unde era pianul.

Louise de Courlieu n'avea o voce de artistă; cel mult cânta ca o elevă bine stilată. Dar era aşa de armonioasă în orice act al ei. în cât vocea-i limpede o făcea şi mai fermecătoare. De altmintrelea, în seara aceia, pentru debut, ea se sili să dea un accent de femeie cântului ei de fată şi când, după ce o ascultară, fiecare o aplaudă, mătuşa ei pe care toţi o felicitau, se duse la ea şi-i puse un sărut pe frunte, spunându-i:

— Ai fost foarte bine, drăguţă, foarte bine; dar opreşte-te la succesul acesta şi acum vezi de organizează o ţopăială.

Louise, mulţumită de felicitările primite, închise pianul, pe care o altă domnişoară, de vârsta ce nu mai îngădue dânsul, veni să-l deschidă iar.

D-na de Gremilly întorcându-se spre George, îi zise vioae şi veselă:

— Domnule Moncamp, invită la dans pe nepoată-mea.

Recomandaţia era de prisos, de vreme ce chiar atunci George îşi punea mănuşile ca să invite pe Louise. D-na de Gremilly căută şi alţi dănţuitori, cu toate că erau rari şi lăsă să se formeze primul cadril fără să-l cheme pe Filip ce sta la locu-i, zâmbind şi visând.

Ea se uită la el şi-şi închipui că nici odată nu l'a privit aşa de bine. Ii găsi o frumuseţe nouă şi neobicinuită. Să fi fost trist?.... Nu, căci un fel de transpiraţie luminoasă făcea să-i lucească inima în tot chipul.

La ce se gândea? sau mai bine la cine, dacă nu la ea? Făcu o mişcare ca să se îndrepte spre el, ca să-i strecoare o vorbă de laudă, dar d. Brazier prin acel întempestiv moment de interpunere căruia întâmplarea îi împrumuta ceva de genial, se apropie de ea şi începu să-i facă elogiul seratei.

N'avu încotro, stătu şi vorbi. Ochii ei nu părăseau intrarea în seră decât spre a căta reflexul devenit aerian în oglinzile salonului. Făcându-se că ascultă, cu mici aplecări de cap cari aprobau mereu, ea contempla copilul pe care'l emancipase, pe care'l crezuse, dacă nu alungat din conştiinţa ei, cel puţin lăsat pe prag, aşa cum sta acolo între lume şi florile păstrate în seră.

Dar viziunea aceasta o turbura ca un parfum vizibil care se adresa tuturor simţurilor ei. Melancolia aceasta surâzândă a tânărului ei amant nu putea să fie renegarea trecutului. Când ochii lor se întâlniră, ea crezu că citeşte într'ai lui Filip o invitaţie la acea iubire care plutea ca un vis între ei, de-asupra lor.

— Dacă l'am sedus, se răzbună seducându-mă la rându-i! — gândea ea, cu îndrăzneala aceia aproape cinică pe care o dai gândurilor ce inutil le-ai formula.

Pagina Copiilor

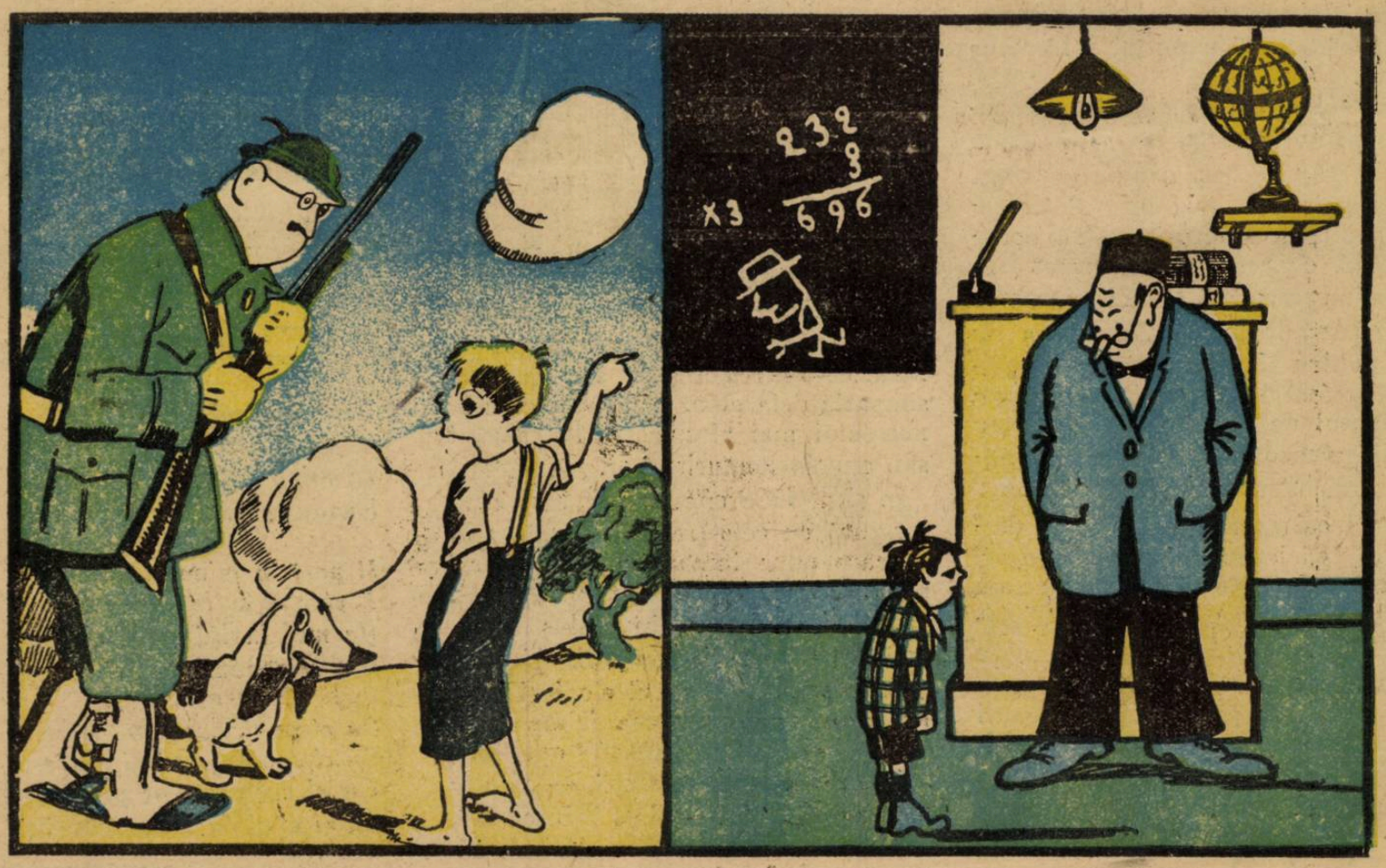

— *Ascultă, piciule, e mult de când a trecut un iepure pe aci?*
— *Nu așa mult, iarna trecută.*

— *Care e cea mai scurtă zi a anului?*
— *Duminica, domnule profesor.*

Dacă ar fi trebuit să se spovedească pe neașteptate, d-na de Gremilly ar fi mărturisit o milă mai strigătoare de cât dorința primei sparițiuni dar mai îmbătătoare încă. Imaginația ei lupta ca s'o înșele; dar sănătatea ei, frumusețea ei, puterea de viață care umplea salonul acesta plin de flori, totul lupta contra voinței ei de a se minți singură și-și desfășura curajul într'o beție fatală.

Și cum nu mai asculta ceia ce-i spunea d. Brazier și cum acesta, văzând-o distrată, se întrerupse și era gata să se depărteze, ea încercă să'l provoace:

— Ei bine — îi zise — vrei cu tot dinadinsul să faci vid în jurul meu?

— Îmi convine mult izolarea de astă seară — răspunse curtenitor d. Brazier. — Mulțimea e și ea o solitudine.

Ea nu putu resista numelui care îi frământă gura:

— Ești mulțumit de Filip de Luzay?

— O să știu asta la isprăvitul seratei.

Ea tresări ca și cum ar fi văzut o viperă între florile ei, gata s'o muște.

— De ce? — întrebă ea.

— Pentru că o să aflu dela el dacă într'adevăr este un bărbat.

Ce însemna răspunsul ăsta care pe lângă că nu răspundea la întrebare, putea să fie o aluzie sau o insinuare?

— Da — răspunse ea cu o energie necugetată, gata să mărturisească totul — este bărbat!

Și, secată din răbdări, voind să meargă până la capăt cu închizitorul acesta, ea adăogă:

— Și încă un frumos bărbat! n'ai ce zice.

Această apoteoză, proclamată aproape brutal, ar fi părut ne la locul ei ori căruia altul afară de d. Brazier care păru că înțelege înțelesul ascuns al cuvintelor:

— Da, — răspunse — e mai frumos de cât prietenul lui, dar de ce nu valsează și el?

George Moncamp luase în clipa aceasta pe Louise de Courlieu pe după mijloc și zbura cu ea prin salon, pe când Filip îi privea învârtindu-se. cu un surâs binevoitor.

— Pentru că nu-i place valsul — îi spuse d-na de Gremilly.

— Dar, ce-i place?

Jeanne de Gremilly se sculă indispusă și hotărâtă; ar fi vrut să se ducă la Filip și să-i mulțumească că nu valsează. Ah! dacă ar fi îndrăznit să'l invite ea, să se arunce în brațele lui în fața tutulor! Dar un scrupul o opri: nu de teama de a fi bătrână și de a valsa mai puțin bine decât fetele și femeile tinere cari se învârteau mai mult or mai puțin în măsură, ci de teama, de-ar strânge-o în brațe. de a se uita pe sine, sau de a-și aminti și de a leșina de orgoliu și de bucurie.

Puțin obosit de șederea în picioare, Filip se retrăsese în seră. Se gândea la răspunsul făgăduit d-lui Brazier. Asigurat, mai mult decât alarmat, de frumoasele priviri ale d-nei de Gremilly, cari îi confirmau — credea el — libertatea dăruită, se gândea la plecarea lui, la rămasul bun ce-și va lua de la mama lui, la acea lungă călătorie cu amicul său.

Ah! Moncamp ăsta, tare era drag! Valsa pentru el ca să-i îngădue să se reculeagă; ce mult îl iubea! Fără să facă comparație între dragoste și prietenie, exalta sentimentul acesta pur, devotat, desinteresat, pe care nimic nu-l obosește, pe care nimic nu-l conrupe. E cu putință să rupi vre-o dată cu un prieten, cu un asemenea prieten? Fiecare sentiment care împrumută prieteniei ore, zile, ani, nu fuge de ea, dar adună comori de bucurie sau de durere pe cari le depune apoi la fondul ei comun.

Filip se afundă în seră și merse de se așeză la extremitatea ceamai depărtată, pe o bancă de fier, între palmieri așezați în tufiș și o fântână. Auzea de aci muzica și-și închipuia că gustă deodată îndoita voluptate de a cugeta singur și liber și de a valsa cu Louise de Courlieu, de vreme ce George valsa pentru el.

De odată, în reveria lui, văzu venind spre el o apariție pe care arbuștii o ascundeau pe jumătate și care se desprindea încet. D-na de Gremilly înainta fără să-i scârție nisipul sub picioare, surâzătoare, voluptoasă, îmbrăcată în zeiță, cu umerii goi, cu brațele goale, înfiorată de o adiere care nu mișca nimic în jurul ei, cu ochii strălucitori, cu gura întredeschisă de un râs mut, irezistibil, așa cum se arătase adesea.

Dar de data aceasta, dacă fu emoționat, fu de o neînțeleasă spaimă. Supunerea lui, mereu acriaș, rezista farmecului sacrilegiului.

Se sculă și făcu un pas spre ea; era foarte palid.

(Va urma)

VIZITAȚI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase și instructive